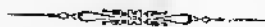
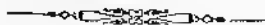

نعمانیات

محمد ذهنی

ISBN 978-605-5171-63-8

9 786055 101558

محمد زهني

محمد زهني

نعمت اسلام

عقائده دائر اولان رساله لر كيفيت اعتقاده متعلق مسائله منحصر
اولقى لازم كله جكنه بناء (نعمت اسلام) ناسيله يازمش اولان شو
رساله جكنه عقائده سازجه اهل سنت خلاصه وجهله كوستريلوب
اسلامك اساسى و فوائدندن بر نيسده سى آكلادلش و عبادات
و وسائلك تعداد فروض و واجباتى و بيان سنن و مستحباتى و بونلرك
تعريفاتى كتب فقعه يعنى كيفيت عمله متعلق مسائله بر اعلمشدر .
وبالله التوفيق
محمد زلفى

ذكره رشديه مكتبك ايكيمى سنه مته مخصوص اولهرق معارف نظارت جليله سى
طرفندن قبول اولمشدر

مطبعة عامره نك مهرى اولميان استخدر ساخته در

هر صفى محبوبه

۱۳۱۶

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله على نعمة الاسلام . والصلاة والسلام على رسوله
محمد سيد الانام . وعلى آله الكرام واصحابه العظام .

عقائد اسلامية

اهل اسلامك قبول وصحتي جزم واعتقاد ايتدكلى امور دن
عبارتدرکه تعريفات آتیه دن نمايان اولور .

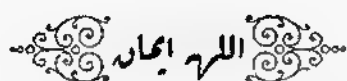
ايمان واسلام ياخود مسلمانلو

خاتم الانبياء اولان حضرت محمد المصطفى صلى الله تعالى عليه
وسلم افندمزه وبيان بيوردنلى شيلره اينانمقدر .
اينانانه (مؤمن) و (مسلم) واهل اسلام تعبير اولنور .

اركان ايمان

حضرت پيغمبر بيان بيورمشارددرکه : د ايمان — آلايه
وملكره وكتابلره وپيغمبرلره وآخرته وقدره اينانمقدر .

پیغمبر من افندمن حضرت تری ایمانی بویله تعریف بیورمش
اولدیغندن بونلر (ارکان ایمان) در . ایمان واسلام
بونلرسز اولماز .

جناب خالق کائناتک واراغنه وبرلکنه وصفات کمال ايله
موصوف اولوب عاجزلاکدن واکسیکلکدن منزله بولندیغنه
ایناقمدر .

حق تعالی حقنده اعتقاد ایده جکمر صفات کمال شونلردر :
موجوددر واحددرد قدیم وازلیدر باقی وابدیدر . وارلقده غیره
محتاج دکلدرد هیچ برشیننه مشابه دخی دکلدرد .

حیّ ودائمدر عوالم بتون آنک امریله قائمدر . علیمدر ،
صفت علمی اولمش واوله جق هرشیئی محیطدر . سمیعدر ،
بصیردر . یعنی سمع وبصر صفتلریله دخی متصفدر . ایشیدملک
شانندن اولانی ایشیدر وکورمک شانندن اولانی کورر .

مریددر [*] ، قادردر ، مُسکَلِدِر [**] ، مُکَوْنَدِر [***] .

بولره صفات (ذاتیه) و (ثبوتیه) دینور .

احیاء [۱] واماته [۲] کبی جناب قادر قیومک هپ کندی ملکی
و مخلوق بولنان عالمرده مشاهد اولان افعالنه (صفات فعلیه)
تعبیر اولنور .

ملکطره ایمانه

حق تعالی نك علوی ونورانی اجسام لطیفه اوزره مخلوق و بناء
علیه کوزه کورنمز و فقط ایستدکری شکل و هیئتده کورنمز که
قابلیتلی بر طاقم مخلوق مکرّمی اولدیغنه اینانمقدر که آنلر ارکک
ویادیشی اولمقدن ویورلمق و اوصانمق کبی احوالدن عاری

[*] صاحب اراده در . دیر و نه دیرسه آنی دیله دیکي کبی ایشلر .

[**] صاحب کلامدر . پیغمبرلر و سماوی کتابلر هپ جناب حَق صفت کلای

مقتضاسیدر که امرلر ونهبلر ایتمش و ماضی و آنی بی اخبار بیور مشدر .

[***] صاحب تَکْوِن یعنی خالق العالمیندر .

[۱] حیات و برمک .

[۲] اولدرمک .

وکندیلرینک وظیفه سی دائماً طاعت باریدر . طاقت بشریه نك فوقنده ایشلر کورر لر .

مراتب بشریه ده اولدیغی کبی آنلرک دخی افضلری واردر .
افضلرندن بری حضرت جبریلدرکه رسل عظامه واسطه وحی اولمشدر .

کتابنامه ایمان

قوللرک سعادت وسلامتلیچون حق جل وعلا نك بعض انبیاسنه کتابلر کوندرمش یعنی قوللره تعلیمات الهیه اولمق اوزره انبیاء کرامه امرلر ونهیلر وعبرت آمیز قصه لر وموثر دعا لر وموعظه لر وحی وارسال ایلمش اولدیغنه اینانمقدر .

بوکتب الهیه نك مکمل وافضلی قرآن عظیم الشاندرکه نوع بشرک قیامته قدر کرک خالق وکرک مخلوقه قارشو اوله جق وظائف عبودیت وانسانیته دائر اولان اوامر واحکامی ومکارم اخلاقی واسباب سعادت وفلاحی تمامیه جامع وهرکس ایچون هر ومفید وناقض فعدر

او کتاب عظیم حضرت ابراهیمک صحنی اولدیغنی وحضرت

موسایہ تورات و حضرت داودہ زبور و حضرت عیسیایہ انجیل و یرلدیکنی ناطقدرد . بناء علیه آنلرك دخی اورسل عظامه وحی ونزوانی تصدیق ایدرز . انجق قرآن کریم بزى آنلردن اغنا ایلدیکی جهتله آنلرده اولانی آرایوب صورمغه لزوم کورمیز . قرآن عظیم الشان ایله عمل ایدرز .

پیغمبر لره ایمانه

جناب حقلك محضا کندی فضل و کرمندن بعض عبادینی نبوت و رسالت یعنی وحی و بعثت ایله ممتاز قیلوب قوللرینه اولان امر ونهینی آنلر واسطه سیله اجرا ایتدیکنه و بعضلرینه کتاب و مستقل شریعت و معجزات دخی اعطا ییوردیغنه اینامقدرد .

آنلرك اوئی ابو البشر اولان حضرت آدم و آخری پیغمبرمز افندمز حضرت محمد المصطفی (صلی الله تعالی علیه و علی سائر الانبیاء و سلم) در . آره ده برحقوق انبیا کلوب کچمشدر . آنلردن بعضاری قرآن کریمده مذکوردر [۲] .

[۲] هبسی مذکور دکلدر . او لمدیغنی ینه قرآن کریم ناطقدرد .

حضرت عیسیٰ علیه السلام دخی قرآن کریمده مذکور اولان انبیاء عظام جمله سندن و آیات الهیه دندر . جناب حق حضرت آدمی آناسز باباسز اوله رق یاراتمش اولدیغی کبی حضرت عیسیٰ دخی یالکز پدرسز اوله رق یاراتمشدر .

جمله پیغمبرانک افضل و خاتمی پیغمبرمن حضرت محمد المصطفیٰ صلی الله تعالی علیه وسلم افندمزدرکه سلطان الانبیاء اولدیغی ایچون موکب مرسانینک صوکنده کلش و ، مثلاً حضرت عیسانک کندی انجی بنی اسرائیله مبعوث و شریعتی شرع حضرت موساده حرام اولان بعض شیلری حلال قیلقدن عبارت اولوب پیغمبرمن افندمزک بعثتی ایسه بتون انس و جنه عام و شامیل و شریعتی همپسندن تام و کامل بولنمشدر . و بشقه پیغمبره حاجت ده قالماشدر . هر صاحب معجزه پیغمبرک معجزه سی کندی زمانیه کچمش اولدیغی حالده بزم پیغمبرمن افندمزک کتب سیر واحادیثده مذکور معجزات کثیره سنیله لوندن ما عدا برده معجزه مستمره الهی لری وارددرکه اوده کلام قدیم اولان قرآن عظیم الشاندر . تلاوت و استماعیله دائماً تلذذ و تشرف اولنمقده و هر عصرده نیجه ییک حفاظ و کتاب عزیز ی حفظ و ازبر ایتمکده در . کندیلر ی خاتم النبیین و رحمة للعالمین در .

یوم حشرده شفاعت عظیمالریله بالجله امم انبیانک اهل ایمانته
ابرار منّت ومنعمیت واحراز مقام عالی* محمودیت بیوره جقلردر .
اللهم انفعنا بشفاعته واکرمنا بکرامته .

آفرینه ایمانه

حق تعالی نك بو عالمی یوقدن وار ایتدیکی کبی الی ما شاء ابقا
بیوردقدن صکره بوکا ختام ویروب بشقه برنشأت دها پیدا
ایده جکنه و محو وامانه بیوردیغی بالجله ذوی الارواحی یکیدن
احیا ایله بریره کتوروب ایلر اییلکنی و کوتولر کمالکنی کوره رک
محاسبه و محاکمه ایله برابر عدل و فضلیله معامله بیوروب اهل
و مستحقنی دار العذاب والعقوبه اولان جهنمنه و اهل ایمانی
کندی فضل و کرمیله دار الفوز و السرور اولان جنتنه ادخال
ایلیه جکنه اینانمقدر .

(جهنم) اهل کفر حقنده مؤبد دار التعذیبدر . مؤمن عاصی
حقنده جزاء عملنی کوره جکلر ایچون مؤقت دار التادیبدر [*] .

[*] اهل ایماندن کنه کار بولنوبده جناب حقل عدل ایله معامله بیورمغی دیله دیکی
کیسه لر طوغریجه جنته کیده میوب مسؤل قالورلر و موقتاً معاقب و معذب اولورلر .

(جنت) ایسه سکنه سیچون دار سرور سرمدیدر .

سؤال منکرین وهول قیامت وحشر وحساب ومیزان
وصراط کبی عالم برزخه ویوم آخرته متعلق هر نه اخبار بیورلش
ایسه هپسی حقدرد .

فدره ایمانه

خیر وشر هر نه واقع اولور ایسه هپ حق تعالی دن
اولدیغنه والله دن ماعدا خالق اولمیوب خیر وشرک خالق وهر کسک
کیفما یشاء رازقی او اولدیغنه اینا نمقدرد .

انسانک ارکک ویا خود قیز طوغه سی و دنیا به کلمسی و آخرته
کیتیمسی کندی النده اولدیغنی کبی حادثات عالم و افعال و اوضاع
بنی آدم دخی جناب حقک حکم و تقدیری و خلق و ایجاد
آلتده در .

انجق آجیق مق و طوی مق و او یومق و او یان مق و نفّس آلق مثلی
انسانده بر طاقم اضطراری حاللر اولدیغنی کبی او طور و بر قالمق
و بریره کیتیمک و قیر مق و کسمک کبی اختیاری فعللر دخی واردر .
جناب حق انسانه اراده صفقی و یرمشدرد و عاده الله بویله جاری

اولمشدرکه انسان اراده سنی مقدور بشر اولان هر هانکی فعله
صرف ایدرسه حق تعالی اوفعلی خلق و ایجاد ایدر . انسان اراده —
سنی صرف ایتمزایسه خالق جلّ وعلا دخی خلق ایلز . فعل
عبد کسب و اختیار جهتیه کندینک و خلق و ایجاد جهتیه خالقنکدر .
بوندن طولانی هرکس کندی فعلی اوزرینه مُثَاب و یاخود
مُعاقِب اولور

بنا اسلام

برکیمسه ارکان ایمانی بویله جه تصدیق و اعتقاد ایتمش
اولدیغی حالده حضرت خاتم الانبیای تصدیق ایتمش و عند الله
مسلم اولمش اولور . ظاهرأ دخی مسلم طانمق و نور ایمانی اکمل
واتم اولمق ایچون (اسلامک بناسی) تعبیر اولنان شیر ایل
عامل اولمق دخی لازمدر . پیغمبر من افند من بیور مشلردرکه :
اسلام بش شی اوزرینه بنا اولمشدر (۱) شهادة أن لا إله إلا الله
وأنّ محمداً رسول الله یعنی حق تعالی ناک برلکنه و حضرت محمد
صلی الله تعالی علیه وسلم افند منک رسول الله اولدیغنه [۱] شهادت

[۱] بتون پیغمبر اللهک قولل یدر . پیغمبر من افند من دخی جناب حقک قوی
ورسول یدر .

کتورمک ، (۲) نماز قلیق ، (۳) اورج طوتمق ، (۴) زکات ویرمک ، (۵) حج ایتمک ، در .

﴿ نماز قیلحی ﴾

قیام و قرات و رکوع و سجود و قعود و عمللریله جناب حقه عبادت ایتمکدر .

﴿ قیام ﴾ قبله یه قارشو یعنی مکّه مکرّمه ده کی بیت معظمه طوغری ال باغلا یوب آیاقده طورمقدر .

﴿ قرات ﴾ قیامده قرآدن برشی اوقومقدر . خاصه فاتحه سوره — سی و فضله اوله رق بشقه بر سوره و یابر قاچ آیت اوقنور .

﴿ رکوع ﴾ آیاقده ایکن اکیلوب اوچ کره « سبحان ربی العظیم » دیمکدر .

﴿ سجود ﴾ اوطوروب یره قپانمق و اوچ کره « سبحان ربی الاعلی » دیمکدر .

بودرت فعلک بمجوع حاصلنه (رَکعت) تعبیر اولنور . بر رکعتده بر رکوع و ایکی سجود بولنور . نمازلر رکعتلردن تشکل ایدر .

﴿ قعود ﴾ او طوروب التحیات الخ او قومقدر . بو ، نمازك
صوکنده و برده هرا یکی رکعت عقببنده اولور .

بونلر یعنی قیام ، قرات ، رکوع ، سجود ، قعود اخیر نمازك
ارکانیدر . بونلرسز نماز اولماز [*] . و نماز قیلان آدم حضور حقه
دیمك اولدیغی جهتله ادیبانه و خاشعانه طوروب ایکی طرفنه
باقه ماز و کیمسه یه کلام ایده مز و جواب ویره مز . کیمسه دخی
آکا برشی صوره ماز و اوکندن کچه مز .

نمازه طور رایکن « الله اکبر » دیو طورر و رکوع و سجوده
وارد قجه و قیام و قعوده کیتمد کجه « الله اکبر » دیر . نهایتنده
« السلام علیکم ورحمة الله » دیو ایکی طرفنه سلام ایله نمازه ختام ویرر .

شمسك طلوع و غروب و استوا زمانلری مستثنی اولمق
اوزره هر وقت [*] جناب حقه بوجه اخلاص برچوق رکعت
نماز قیلنه ییلور و ایکی یا خود درت رکعتده بر سلام ویریلور .

اسلامك بناسی و دینك عمادی اولمق اوزره بش وقت نمازی
واردر که آنلر هیچ ترك اوانه ماز . صباح ، اوکله ، ایسکندی ،
آقشام ، یاتسو .

[*] رکوعسز و سجودسز نماز جنازه اوزرینه ایکیلان نیازده اولور .

[**] نوافل ایچون دها مستثنی وقتلر واردر .

صبح نمازی (۲۰۲) درت رکعتدر. اوکله نمازی (۲۰۴ و ۲۰۵)
اون رکعتدر. ایکندی نمازی (۴۰۴) سکر رکعتدر. آقشام نمازی
(۲۰۳) بش رکعتدر. یاتسو نمازی (۲۰۴ و ۲۰۳) اون اوچ رکعتدر.
بونک صوکنده قیلان اوچ رکعت (وتر) نمازیدر.

برده جمعه و بیرام نمازلی واردرکه آنلر آنجق شهرلرده
ومنبرلی جامعی اولان بیوجک کویلرده قیلنور و آنلری قیلحق
آنجق ارککلره وارککلرک دخی کوله وخسته ویولجی
اولمیانلریته لازم اولور.

﴿جمعه نمازی﴾ جمعه کونی اوکله وقتی جماعت ایله قیلان ایکی
رکعتدن عبارتدر [*]. اولجه خطبه اوقنمق لازمدر.

﴿بیرام نمازی﴾ رمضان و قربان بیراملرنده ایلك کونی
طلوع شمسدن قرق دقیقه قدر صکره جماعت ایله قیلان
ایکیشر رکعتدن عبارتدرکه بونده فضله آلتی تکبیر واردر. نمازدن
صکره خطبه دخی اوقنور.

[*] صلات جمعه نك درت ركعت ايلك سنئي و درت ركعت صوك سنئي
واردرکه بونلر منفرداً قیلنور.

﴿ طهارت ﴾

دینمز بزه هروقت بدنمزی ولباسمزی ومکامنزی واستعمال
ایده جکمز صوینی تمیز طو تمانمزی امر ایتمکده اولدیغی کبی نماز
ایچون دخی بشقه جه بر حاضراق امر ای دی یورکه اوده آبدست
آلوب نمازه کیملی وتمیز اوله رق طور مقدر .

﴿ آبرست ﴾

درت فعلدن عبارتدر: (۱) یوزینی بیقماق ، (۲) قوللرینی اللریله
برابر دیرسکلرینه قدر [*] بیقماق ، (۳) باشنه صوسورمک ،
(۴) آیاقلرینی طویوقلریله برابر بیقماق .

باشه صوسورمکه (مسح) تعبیر اولنور[**] او ، بر کره اولور .
وباشک درت بلو کندن بر بلو کنه و بمکن اولورسه هر طرفنه

[*] دیرسکلرینی دخی بیقار . اللرینی اولجه بیقادیقی صروده آغزینی وبورنی
دخی اوچر کره صوآله رق تمیزلر .

[**] باشه مسح ایلدیکی صروده النک یاشیله قولاغنک ایچی وآرقه سنی تمیزلر
وشاه طمرلری اوزرینه دخی النک رسيله مسح ایلر .

ياپيلور . يوزييقامق وال وقول وآياق ييامق اوچر کره اولور .

﴿ ابرسنسزلك ﴾

بوزلمدقجه برآبدست ايله برقاق نماز قيلنور . آبدست كوچك ويوك قضاء حاجت ايله واويومق ايله وانساندن ريح كلك وبرى قانامق وچيپاني دشيلىك ويارهسى ايشله مك ايله بوزيلور . آبدستى بوزيلان آدم نماز قيله جق ويامصحنف اوقويه جق وياخود جامعہ كيره جك اولدقده آبدست آلور . نمازی آبدستسز قبله ماز .

﴿ غسل ﴾

انسانده دها بعض حاللر اولور كه اوحالده نماز قيلمق وقرآن اوقومق وجامعه كيره بيليك ايچون بالكز آبدست آلمق كافى اولميوب غسل ايتمك لازم كلور : انسان احتلام اولورسه ، زوج ايله زوجه بريره كلورسه ، وخاصة قادين قسمى آي باشى عادتندن ولخوسه لقندن پاك اولورسه .

(غسل ایتمک) آغزینک وبورننک ایچنی وتپه دن طرناغه
قدر جمیع بدننی هیچ برقیل دیبی قوری قالماق اوزره کوزلجه
نیقا مقدر .

﴿ تیمم ﴾

کرك آبدست اولسون ، كرك بوی آبدستی دیمک اولان
غسل اولسون صوابله اوله جق شیدر . صویك بولندیغی یرده
ویا خود صو وار ایسه ده درت بیک آدیم اوزاقده اولمق و یا دشمن
النده بولنمق یا خود غالی پاره ایله صاتلمق کبی استعمالنه قدرت
اولمادیغنده و صوی استعمالدن وجودجه مضرت متولد اوله جغنده
آبدسته و غسله بدل تیمم اولنور .

(تیمم) طهارت شرعیه نیتیه تمیز طپراغه و یا خود طپراق
جنسندن بر تمیز یره اللرینی ایکی دفعه اوروب بر دفعه سنده یوزینه
وبر دفعه سنده ایکی قوللرینه صیوامقدن عبارتدر . اللرینی یره
ایکنجی اورشنده ابتدا صول الیه صاغ قولنه و صکره صاغ الیه
صول قولنه صیوار .

بوزلمد قجه بر تیمم ایله بر قاق نماز قیلنور .
آبدستی بوزان شیلر تیممی دخی بوزار . فضله اوله رق تیممی
صوی بولوق واستعمالنه قادر اولوق دخی بوزار .

آبدستی بوزان شیلر غسلی بوزماز غسلی آنجق آنی ایجاب
ایدن شیلر بوزار .

قادینلر عادت و لحوسه لق زمانلرنده نماز قیلقدن و قرآن
اوقومقدن و جامعه کیرمکدن ممنوعدرلر .

﴿ اورج طوقی ﴾

عبادت نییله آج طورمقدن عبادتدرکه جناب حقه بروج
اخلاص کوندزین طلوع فجردن غروب شمس قدر اکل و شربدن
و موافقه دن نفسی منع ایتمکدر .

سنه ده بش کون یعنی رمضان بیرامنک ایلک کونیه قربان
بیرامنک درت کونی مستثنی اولوق اوزره هرکون اورج
طوتیله ییلور .

فرض اوله رق رمضان اورجی واردرکه ترك اولنه ماز .
 رمضان آبی سنه نك هانکی فصلنه تصادف ایدرایسه ایتسون آنك
 کونلری علی التوالی اورج ایله امرار اولنور . خسته لك ویو لجلیق
 وامز کلیك کبی بر معذرتہ مینی اورج طو تمغه طاقت کتوره مینلر
 وقادینلردن عادت ولخوسه لق عذرندہ بولنانلر رمضان اورجی
 معذرتلری زائل اولدقده اودرلر .

رمضان شریف کیجہ لرینه مخصوص برده نماز واردرکه
 یاتسو ایله وتر نمازی آراسنده قیلنور و (تراویح) تعبیر اولنور .
 ہر ایک رکعتہ سلام و ہر درت رکعتہ فاصلہ ایله یکرمی
 رکعتدر .

(زکات دبرمك)

مالنك قرقدہ برینی فی سبیل اللہ آیروب تحصیلدارینہ تسلیم
 ایتمك و تحصیل اولنقده دكل ایسه کندی اخوان دینندن محتاج
 بیلدیکی کیمسہ یه ویرمکدر .

شو شرط ايله كه او كيمسه كندينك اصول وفروعندن
وآل هاشمدين اولميه جقدر .

زكات بر عبادت ماليه دركه آنكله اهل اسلامك انجق حر
وزنكين اولان عاقل وبالغلى مكفدر .

آلتون وكوشك كرك مسكوكنه ، كرك حُلِي سواوانيسنه [*]
وحيوانانندن دوه وطوار [*] وصيغير جنسلرينه ترتب ايدر .

اموال سائرهبه نيت تجارت اولمقدجه زكات ترتب ايتمز .
مكر كه اجارات وتجارانندن تراكم ايتمش نقود اوله .

نقدك نصابي يعنى زكات ترتب ايده جك مقدارى كوشده
ايكيوز درهم [*] وآلنونده يكرمى مثقالدر [*] .

[*] كمر وطراق كې شيلر حليدركه زينت ديمكدر . طاس وتيسى وتتون وانفيه
قوطيمى وظرف وباردق كې شيلر اووانيدركه قاب ديمكدر . اوانى سيم وزر
استعمال اركه وفادينه حرام اولوب انجق زينت قسمى قادينه حلالدر .

[**] تركجه طوار عربندهكى غنم كې قيونه وكچييه شامل بر تعبيردر .

[***] آلتىوز غروش ديمكدر . زكات اولهرق (ربم عشر) ويرياوركه اونده
برك درنده برى يعنى قرق غروشده برغروش والتىوزدهاون بش غروش
ديمكدر .

[****] اوندرت لبرا ديمكدر . (ربع عشر) مثقال حسابيله يكرميده ياريم
مثقال ايدر) .

شرطی صاحبك او مبلغه مقابل بورجی اولماق و حوايج
اصلیه سندن او مبلغ فضلہ بولنمقدّر . و آکا احتیاج مس
ایتمیه رك اوزرندن برسنه كامله كچمكدّر .

دوه لری اولان کیمسه هریش دوهده برقیون و طواری
اولان کیمسه هر قرق طواری بر طوار و صیغیری اولان
کیمسه هر اوتوز صیغیره بر طنه ویرر [*] .

بولرده سواثم اولمق یعنی سنه نك ا کثرنده آخوردّه
بسلمکده اولیوبده قیرلرده یاییلور بولنق دخی شرطدر .

اثمار و خضر اوانده و مزروعاتك حاصلنده اونده بر ویرمك
بلا استتتا یعنی عقل و بلوغ شرطی اولمیه رق هرکسه وظیفه
شرعیه در . و بونده نصاب دخی شرط دکلدّر .

اگر قوغه و دولاب کبی واسطه لر ایله سقی اولنمقدّه
و کوچلك چکلمکده ایسه عشرك نصفی لازم کلور .

[*] بواجمالك تفصیلی کتب فقهیه ده در .

« حج ایتمک »

مکه مکرّمه ده کی کعبه معظمه یی که بتون اهل اسلامک قبله سیدر زیارت ایتمکدن عبارتدر .

کعبه یی زیارت ایکی درلودر : بری (عُمَره) و دیکری (حج) در .

(عمره) سعی و طوافدن عبارتدر که (حجّ اصغر) عد اولنور . بونک ایچون وقت معین یوقدر .

(حجّ) ذی الحجّه نك طقوزنجی کونی که (عَرَفَه) تعبیر اولنور (عرفات) دینیلان محله بولنق شرطیله کعبه معظمه یی طواف ایتمک و بین الصفا و المروة سعی ایلیمکدن عبارتدر . بوزیارت عمره یه نسبتله (حجّ اکبر) اولور . ایکیسینده ده (احرام) شرطدر که میقات معیننده دیکشلی لباسلردن صوینوب بر و یاخود ایکی پارچه بزه صارنق و کویاکه حب سوادن صیریلوب مَيِّتِ مُکَفَّنْ کبی زنکین وزوکرد هپ بر حالده ، باش آچیق و یالین آیاق دیوان باریده ، بولنقددر .

حج ایتمک هم ثروته وهم صحت وقوته و امن طریقّه متوقف

بر عبادت مالیه و بدنیّه در . بناءً علیه بو عبادت ایلّه مسلینک
انجق حر و زنکین و رکوب و نزوله قادر اولانلری مکلفدر .

کعبه یی وحج و عمره یی بزه بیلدیرن و هر خیر و فضیلتی
اوکره دن ذات همایون رسالتینا هیلری اولدیغیچون تمام حجدن
صکره تشکراً مدینه* منوره نك خاك پاکنه سورمک یعنی
ضریح اقدس رسول اللهی زیارت ایلک دخی وجیهه* اغنیادر .

بونلردن ماعدار رمضان بیرامنده صدقه* فطر و یرمک و قربان
بیرامنده قربان کسمک و ایجابنده سجدود سهو و تلاوت ایتمک
و اولمک و زوجه یی و اصول و فروعی انفاق ایتمک و ابویزنه و زوجه
زوجه خدمت ایلک و بش و قتده اذان او قنمق و جامع علرده جماعت
اولوب نماز قیلیق و ایام تشریقده یعنی عید اضحاده عرفه صباحندن
بیرامک دردنجی کونی ایکن دیسنه قدر اولان اوقانده تسکیم
آلمق و ارکک چوجق لری ختان ایتمک دخی و جائب دینه مزدندر

« فائده اسلام »

مسلمانلغک فائده سی پک چوقدر ، از آن جمله عقائد
اسلامیه یی جزماً قبول ایدن کیمسه اولا جناب حق شان ربوبیت
و قدوسیته شایان و جهله طانیمش و تقدیس ایتمش و کدینک عجز

و عبودیتنی بیلش واکا کوره هر حال وکارنده جناب رب العالمینه توکل و اعتماد اوزره اولوب خوف و امیدده اول ذات ذوالجلال والا کرامه باغلانمش و اوهام و خیالاته صاپاماش اولور . ثانیاً قرآن کریمک ایلک سوره سی دیمک اولوب بش وقت نمازک هر رکعتنده او قود یغنی فاتحه شریفه نک باشنده کی (الحمد لله رب العالمین) آیت جلیله سنی کوروب هر کسی کندی کبی مخلوق خدا و بنده آفریده ذات ذی کبریا بیلهرک کیمسه یه یان باقار و جان یاقماز اولدقدن بشقه ذاتاً حق جلّ و علانک صفات نبوتیه سنی ایمان ایتمش اولمخله کن دینک اقوال و افعالنی جناب حقک سمیع و بصیر صفتلرینه قارشو دائره ادبه ، و تصورات و مضموراتنی جناب عالم الغیب و الشهاده نک صفت علیمیقنه قارشو محور استقامتده ، طو توب امر خالقه تعظیم و اعتنا و خلق ایله اولان معاملاتنی شفقت و حقانیتنه بنا ایلر . ثالثاً هر نمازده (ایاک نعبد و ایاک نستعین) دیو عبادت و عبودیتی منحصرأ جناب حقه ایلر . و عنایت و معونتی و هدایت و مغفرتی آندن بکلر . رابعاً حضرت خاتم الانبیایه ایمان ایتمش اولمسی سببیله بتون انبیا و مرسلینی تصدیق ایتمش و اساس دیانتک توحید باری و تقدیس ذات الهی اولدیغنی آکلایوب بالجمله ادیان او نقطه ده برلشدرمش و هر نئی ذیشاننی جناب حقک ممتاز قوی و رسولی

اولمق اوزره طانیوب ربوبیتده ذات بارییه کیمسه نی شریک
ایتماش و پیغمبران کزینی تصدیق و تبعجیلده بری برندن تفریق
ایله مش اولور . خامساً قدره ایمانی جهتیه حسب القدر برکدر
ومصیبتیه اوغرادقده مقتضای قضاء ربانیدر دیو متسلی اوله رق
تأسفی عظیم و تمتد اولماز . والطف إلهیه دن امیدینی کسمز .
سادساً آخرته ایمانی جهتیه مصائب دنیویه سی نقدر چوغالسه
یأس ونومیدی حالنه کلیموب و بناء علیه انتحار ایتیمک تشبیهلرنده
اولیموب مکافات إلهیهٗ أخرویه یه انتظاراً صابر اولور . سابعاً
حضرت نضر رسله اجابت و متابعتی سببیه اول نضر دوجهانک سیر
سنیه سنی و تراجم صحابه سنی تتبع ایله مائل مکارم اخلاق
اولوب حکمت و عفت و شجاعت و سخاوت کبی اخلاق فاضله ایله
متخلق اولمغه . و عالی همت جناب اولوب بو عالم بی بقانک لذات
فانیه سنه کوز دیکمیه رک دنیایی مزرعهٗ آخرت اولمق اوزره
طانیمغه . و خلقتک مساعد اوله بیلدیکی خدمات حسنه ایله نیک
نام بر اقمغه چالیشور . و جناب حق چوق آندیغنی جهتیه قلبی ذکر
الله ایله منور اولوب صنعت و تجارتی و خدمت و کتابتی آنی یاد
الهمیدن فارغ قیلماز ، و جداً محب دنیا اولمدیغنی ایچون نفسنی عابر
سبیل آخرت بیلهرک اجلی حلولنده دنیادن مفارقتی مشکل کورمز ،
اولور . خوف و حزن اوزره اولیموب آسوده حال و منشرح البال

اوله رق یاشار . پاکنهاده و معالیمعتاد بولنور . صاحب هوا دکل ،
اهل صدق و اهل وفا اولور . الی غیر ذلک .

قرآن کریمده صحابه* کزینک اوصاف جلیله لریته باق که
آنلر هپ بو دین مبینک تعلیماتیلر یقششمش و حضرت نحر المرسلینه
پیرو اولمش ارلر و بختیارلردر [۰] .

« صابرلر ثباتسکارلر ، صادقلر وفادارلر ، طاعتده لر ، انفاقده لر ،
سحر لری استغفارده لر . »

« توبه ایدیجیلر ، عبادت ایدیجیلر ، اورج طو تیجیلر ، رکوع
و سجود ایله نماز قلیجیلر ، ایملکی امر و فئالغی نهی ایدیجیلر ،
حدود الهی محافظه ایدوب شریعتک تعیین ایتدیکی دائره دن
چیقمیجیلر ، تصدق و حقه انقیاد ایدیجیلر و الله تعالی نی چوق
آنیجیلر . »

« ماللرنده محتاجین ایچون حق ییلوب کړک کندیلرندن
برشی ایستیانلره و کړک کیمسه یه عرض حال ایده میانلره اعطا
و انعام ایدیجیلر . »

[*] آیات کریمه یه حرمة بالکفر خلاصه* ما لاری قونامشدر . صحابه نکعالی و آلهمی
انسانلر اولدیفی ناطق دها نیجه آیت کریمه لر وارددر . بوراده مذکور اولانلر سورہ
و آل عمران توبه و احزاب و نور و فتح و معارجدن مأخوذدر .

« کفار و بی دینانه شدت اوزره اولوب کندی بینلرنده
مشفقانه معامله ایدیجیلر ، آثار عبادت ایله یوزی نورلیر . »

« تجارت و آالش ویرشلی کندیلرینی یاد الیه دن واقامه صلات
واعطاء زکات و صدقات ایتمکدن منع و مشغول ایتمیوب یوم
آخر تدن حذر ایدیجیلر . »

(صحابه کرام) مهاجرین و انصار اسملریله باشلوجه ایکی
قسم اولوب (مهاجرین) فتح مکهدن اول هجرت ایدن اهل
مکه در (انصار) مهاجرینه معاونت و دینه نصرت ایلیان
اهل مدینه در .

جمله سنك افضلی شیخین معظمین یعنی حضرت (ابو بکر الصدیق)
و حضرت (عمر الفاروق) و بعده ختنین مکرتمین یعنی حضرت
(عثمان ذی النورین) و حضرت (علی المرتضی) در .

بو ذوات شفا مه خلفاء راشدین و چهار یار کزین تعبیر اولنور .
آتی التعداد الی ذات ایله برابر جمله سنه (عشره مبشره) دینیلور که
هپ بردن جنت ایله مزده نمیشلر دیمکدر : حضرت (طلحه)
و حضرت (زبیر) و حضرت (عبد الرحمن بن عوف) و حضرت

(ابو عُبَيْدَه) و حضرت (سَعْدُ بن ابی وَقَّاص) و حضرت (سعید ابن زَید) رضوان الله تعالى عليهم اجمعين .

ایرانی ، تورانی و اکثر معمورهٔ جهانی بونظر فتح ایتمش لدر و دین اسلامی دنیا به نشر ابله مربیٔ عالم اولمش لدر .

یا رحمن یا رحیم . اهدنا البصراط المستقیم . صراط الذین أنعمت علیهم . غیر المغضوب علیهم ولا الضالین . وتوفنا مسلمین وألحقنا بالصالحین .

نجز بحمد الله تعالى بعد صلاة الجمعة فی اليوم الثامن والعشرين من ذی الحجة سنة تسع وثلثمائة بعد الألف . وقد من الله سبحانه علیَّ باتمامه فی اربعة ايام ونصف من ايام الصيف . فی المصطاف الذی اکثریته تجاه مسجد قزیل طبراق من اعمال اسکدار . المستحب فیہ من كثرة البعوض بیت ابی دثار . وانا العبد المذنب المفتقر الی ربه الغنی . محمد ذهنی . کان الله له وتولاه بمنه المغنی .

وصلی الله علی سیدنا محمد وعلی جمیع الانبیاء والمرسلین

والحمد لله رب العالمین

طبع مرة ثالثة مع محو واثبات وتغيير في بعض
العبارات بالمطبعة العامرة في أواخر
جمادى الآخرة سنة ١٣١٦

الطهور شطر الايمان

کتاب الطهارة

— نعمت اسلام —

مما من الله عز اسمه به على عبده

محمد زهنی

باب والای فتواہناہینک تصدیق و معارف نظارت جلیلہ سنک . ہ نومبر ولی
و ۲۱ کانون ثانی . سنہ ۳۱۸ تاریخلی رخصتنامہ سی ایلہ
شرکت مرانیہ مطبعہ سندہ طبع اول نمشدرہ

طبعہ ثانیہ

مہرقی مؤلفنکدر مہری اولیائی ساختہ در

۱۳۲۴

استانبول

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله على نعمة الإسلام . والصلاة والسلام على رسول الله محمد
سيد الانام . وعلى آله الكرام وصحبه العظام . أما بعد :

کتابمزل علم فقہک عبادات قسمنه دائردر . بونده بزہ مأخذہ ۱۰۶ تاریخندہ
متوفی ابو الاخلاص حسن بن عمار الشربلانی مرحومک نور الايضاح
شرحی مراقی الفلاح ایله آنک حاشیه سی طحطاویدر .

اصل دیمکدن مقصود مز مشار ایله مرحومک متناً و شرحاً
اثر مستقلاً اولان کتاب مذکور اولدیغی کی مؤلفدن مراد دخی
مرحوم مشار الیهدر . محشیدن دخی مراد مز ذکر اولسان حاشیه نک
صاحبی متأخرین علماء مصریه دن شیخ احمد طحطاویدر .

کتاب حرفیا ترجمه اولمادیغی کی مسائل مندرجه دخی آنک ترجمه سندن
عبارت دکادر . در مختار حواشیسی نظردن دور طو تلمیه رق
وهدایه وکنز شروحنه ودرره و تنفه و جوهریه و قمستانییه
و شربلانییه [ه] دخی جابجا مراجعت اولنه رق خبلی نطبعات و ترتیب
مسائلده تصرفات ایدمشددر . وما توفیقی الا بالله .

محمد زهفی

[*] مؤلفک درر حاشیه سیدرکه . مصر بصره سی دورک ها مشنده مطبوعدر

رمز و اصطلاح بروجہ آتیدر : اه = انتہی . الخ = إلى آخره .
 ص = اصل ط = طحاوی . امام = ابو حنیفہ حضرت تری .
 امامین = امام ابو یوسف و امام محمد . مشار الیہما یہ (صاحبین) دخی
 دینور . شیخین = امام ابو حنیفہ و امام ابو یوسف . طرفین =
 امام ابو حنیفہ و امام محمد .

امام ابو یوسف حضرت تری نہ : ثانی . و امام محمد حضرت تری نہ :
 ثالث دخی دینور کہ اوللری امام اعظم ابو حنیفہ حضرت تری در . رحمہم
 اللہ تعالی .

- احكام تكليفه - [۱]

فرض ، واجب ، مندوب کبی تعبیراتدن ابواب عبادانك هیچ
بری و حتی طهارت بانی خالی اولما مقله اول باول احکامی معرفته حاجت
مسر ایدر .

احکام : حکمک جمعیدر . بر شئتک حکمی آنک اثر مترتبیدر .
احکام شرعیه دخی افعال مکلفینه اقتضاء و یا تخیراً تعاق ایدن آثار
خطابات شارعدن عبارتندر [۲] .

اجمالاً : وجوب ، ندب ، اباحت ، حرمت ، کراهت . دیو (بش)
و تفصیلاً (سکر) قسم صابیله رق متعلقاری اعتباریله شویله جه

[۱] بو بحث مأخذ مزده یوقدر . اصولدن علاوهدر . فروعدن تکثیر
ایشله اولمشدر . (تکلیفیه) : وضعیه مقابلیدر که مکلف به اولان فمک
وجود و یا عدمی مقتضی و یا تخیر اولان خطاباتک آناری دیمکدر .
خطابات : شارعک اوامر و نواهیسیدر . ندب و اباحه قسملرنده معنای
تکلیف ظاهر دکل ایسهده وجوب و حرمت کبی اوهمی کندیلرنده ظاهر
اولان قسملر نقیب اولنهرق هپسنه بردن (احکام تکلیفیه) نای
ویرلشدر .

[۲] اقتضا طلب دیمکدر که طلب فعل و ترکه شاملدر . طلب فعلک
جازما اولانی : ایجاب ، و غیر جازم اولانی : ندب ، در . طلب ترکک
جزمی اولانی : تحریم ، و غیر جزمی اولانی : کراهت ، در . (تخیر)
اباحهدر کما فی التوضیح .

تعداد اول نور : فرض ، واجب ، سنت ، مستحب ، مباح ، حرام ، مکروه ، مفسد [۱] .

چونکه قضاء ربانی قولک یا مطیع و مثاب اولق و یا خود مخالف و معاقب بولنق اوزره مبتلی اولسنی ایجاب ایتمشددر .

ابتلا فعله و ترکه تعلق ایتمکله عبادک افعال و تروکنده مشروع و غیر مشروع نوعلر حاصل اولمشددر [۲] .

مباحه قدر اولان اقسام : (مشروعات) و آندن صکره کی اقسام : (غیر مشروعات) در .

طلب فعله تعلق ایدن خطابات امرلر و طلب ترکه تعلق ایدن خطابات نهیلردر .

امرلر قطعی و غیر قطعی اولدیفی کی نهیلر دخی قطعی و غیر قطعی اولور .

قطعیلک ده دلالة اولدیفی کی ثبوت دخی اولور [۳] .

[۱] قسم نامن اولان مفسد اصولده مذکور دکل ایسه ده فروعده مذکور و لازم الذکردر .

[۲] مأمور بهک فعلی مشروع و ترکی غیر مشروع اولوب منهی عنه ایسه بونک عکسی اوزره در . مندوب الیه ایله مکروه دخی بو و تیره ده در .

[۳] دلیل حکم شرعی درت درلودر . برنجیسی قطعی الثبوت والدلالة در : بوجه ایله تأویله احتمالی اولیان آیات قرآنییه واحادیت متواتره صریحه کی . ایکنجیسی قطعی الثبوت و ظنی الدلالة در : آیات

ثبوتاً ودلالة قطعی اولان امرلردن فرضیت ، ویا الکر برجهتله
قطعی اولانلردن وجوب ، پیدا اولمشدور .

فرضیتک تعلق ایتدیکی شی (فرض) در . فرضک حکمی فعلیه
ثواب و بلاعذر ترکمنه عقاب ترتب ایتملک و منکر و مستخفی اکفار
اولمقدور . اوده ایکی قسم اولوب بری (فرض عین) و دیسکری
(فرض کفایه) در .

(فرض عین) هر فرد لازم اولوب بر طاقمنک ایشلمه لرلیله
دیسکرلرندن ساقط اولمیاندر : طهارت و بش وقت نماز و رمضان
اورجی کبی .

(فرض کفایه) مفروض علممک آبرو آبرو هپسنه دکل ، جمله —
سنه بردن لازم و متحنم اولوب بر طاقمنک فعلیه جمله دن ساقط
اولاندر : قرآن کریم تلاوت اولنور ایسکن دیکله مک ، حافظ قرآن
اولاق ، سلام آلماتی کبی .

فرض کفایه نیک ثوابی یا الکر آنک مباشرینه ، و منروکیتمک
کناهی جمله یه در .

واحدیت (ثابت) مؤوله کبی . او پنجبسی ظنی ثبوت و قطعی الدلاله در :
صریح الفاظ اولان اخبار آحاد کبی . دردنجبسی ظنی الثبوت والدلاله در :
محممل معانی اولان اخبار آحاد کبی .

بونلرک برنجبسی قطعی اولمقله آنکله فرض و حرام ثابت اولور .
ایسکننجبسی و او پنجبسی ظنی مفید اولمقله آنلرله واجب و برده مکروه ثابت
اولور . دردنجبسی سنیت و استحبانی و تنزیها کراهتی افده ایدر . یعنی
آنکله سنیت و مستحب و مکروه تنزیهی ثابت اولور .

بر عبادتك ارکان و شروطی دیمك اولان فروضندن برینك تركهك
مقتضاسی مطلقاً عدم صحتدر ، یعنی كرك عمداً ترك ابدلش ، كرك
سهواً متروك اولمش اولسون او عبادت غیر صحیحهدر . عمداً تركه اثم
دخی مترتبدر .

وجوبك تعلق ایتدیكى فعل (واجب) در . واجبك حكی دخی
عملاً فرض كبی اولق یعنی فعلانه ثواب و بلا عذر تركنه غقاب نرتب
ایتمكددر . اعتقاداً فرضك حكی كبی دكلدركه واجبك منكری اكفار
اولنماز [۵] : قربان كسمك ، وتر و بیرام نمازلی قیلق و قریب
محتاجنه بافمق كبی .

واجبك دخی علی الكفایه اولان قسمی واردر : شعبان ورمضان
نهایتلرنده طلب رؤیت هلال ایلمك كبی .

[+] محشی مرحوم وضوء فصلنده ذكر ایتشدركه فرضك موجب
علم بدیهی اولان قطعیسی ، ودلیل قطعی ایله ثابت اولدیغی حالده ایچنده
شبهه بولندیغنه . بنی ظنیسی ، واردر . قسم ظنیسنه (فرض عملی) اسمی
ویریلوركه فوائده جوازك فائت اولدیغی شی دیمكددر . آنك ده حكی قسم
قطعی كیددر . شوقدركه آنك منكری اكفار اولنور ، بونك منكری
اكفار اولنماز . مثلاً ارکان وضوءدن اولان مسح رأس اصلنه نظراً
قسم اولدن و تقدیره نظراً قسم ثانییدندر . فرض اطلاق اولنوبده آندن
قطعی ایله عملیه شامل اولان معنی قصد اولندیغی كبی واجب اطلاق
اولنوبده آندن فرض عملی قصد اولندیغی دخی واردر . بوندن اونوری
بعض اهل تحقیق فرض عملی حقندره : واجبك نوع افواسی و فرضك
نوع اضغی در . دیمشدر ا ه

بر عبادتک واجباتند بر بنی ترک مقتضای عداً ایسه کراهت
تحریمیه ایله مکروه اولمق و سموأ ایسه نماز حقنده سجود سمو لازم
کلمه کدر .

(سنت) حضرت فخر رسلك (علیه وعلیهم الصلاة والسلام)
فرض و واجب اولیه رق مواظبت بیورد قلمری یعنی نادراً ترك ایله
برابر دوام اوزره ایشله دکلریدر که سنت مؤکده دیدیکمزد . غیر
مؤکده یه مستحب و مندوب اسملری ویریلور .

نزد اهل اصولده سنت ایکی قسم اولوب بر قسمی (سنة الهدی) در
که مکمل دیندر . آنک تارکی مستحق لوم اولور : اذان ، اقامت ، جماعت
کبی . دیگر قسمی (سنة الزوائد) در [۱] بونک تارکی مستحق لوم
اولماساز : ارکان صلاقی تطویل و پیغمبر علیه السلام اکل و شرب
و لباس و قعود و قیامجه اولان سیرت سنیه لری کبی . لقد کان لکم فی
رسول الله اسوة حسنة .

سنتک مطلق بزجه مطلقدر که سنت خلفایه دخی شاملدر سنتک دخی
علی الکفایه اولانی وارددر : رمضانک عشر اخیرنده اعتکاف ایتمک
و تراویحده جماعت اولمق کبی [۲] .

[۱] بونده لفظ جمهک و مقابلهده لفظ افرادک اخباری سنت
هدانک قلته و سنت زوائد کثرته اشارتدر . کذا فی حاشیه نور الانوار
المسماة بقمر الاقار .

[۲] فروضده جماعت سنت عیندر .

سنتك حكمي فعلنه فرض وواجبدن آز ثواب ترتب ايتمك [۱]
وعمداً تركنه عقاب دكل ، عتاب مترتب اولمقدر .

(مستحب) كه اكا (مندوب) دخي دينور . حضرت سلطان
رسلك (عليه وعليهم الصلاة والسلام) كاه ايشايوب وكاه ترك
بيوردقاري وسلف صالحينك سوب ايشله دكاري وترغيب ايله كلريدنر :
بعض نوافل صلات وصيام كي .

مستحبك حكمي فعلنه ثواب ترتب ايتمك وتركنه عتاب ترتب
ايله مسكدر [۲] .

(مباح) مكلفك فعل ايله ترك بيننده مخير بولنديغي شيدر .
بونك حكمي فعلاً ويا تركاً ثواب ويا عقاب اولمامقدر . اشياده
صفت اصليه بودر [۳] .

تفاوت احوال ايله احكام دخي متفاوت اولور . مثلاً حرام
اولميان شيلردن اكل وشرب مباحدر . دفع هلاك ايجون بقدر الحاجة
اكل وشرب حرماندن دخي اولسه فرضدر [۴] . عباد مؤمن

[۱] چونكه افضل قربات فروضدر . فرائضك ثوابنه بشفه ثواب
معادل اولماز .

[۲] مستحب سنئدن برقمدر كه آنك غير مؤكده نوعيدر . تكيم محبي
مرحوم شروطيني ده دور محشيسي نوحدن تقلا ذكر اينمشدر . مؤلف دخي
سنت غير مؤكده بي فصل نوافله مندوب عنوانيله ياد ايامشدر . سنت
مؤكده نك تركي مؤثم (موجب اثم) اولق صحيجدر .

آداب وضوء فصلنده دخي سنته وحكمه دائر كلام واردر .

[۳] سوره بقره اوائلنده كي استعيز بالله تعالى : [هو الذي خلق لكم
ما في الأرض جميعاً] آيت كريمه سي تفسيرينه مراجعت اولسون :

[۴] مال غير ايسه متناول تضمين ايدر .

تناول فرض ایله مثاب دخی اولور . اکل و شربك دفع تهلکه
مرتبہ سندن زیادہ سی نمازی قائماً قیلہ بیلک واورج طوتمغه
قولایلق کلک مرتبہ سنہ قدر مندوب و مستحبدر . سمیرمک ایچون
اکل ، مکروهدر . طویقدن صکره اکل حرامدر . مسکرکه
مسافرینی اکرام ایچون اوله .

مباح مشروعاتک تالیسیدر و آنلردن معدود در [ه] .
غیر مشروعاته کلنجه : آنلر متعلقات نواہیدرکه ترکی مطلوب
اولان شیلر دیمکدر . نبوتاً و دلالة قطعی اولان نیلردن (حرمت)
ویالکیز برجهتله قطعی بولنان نیلردن (کراہت) حاصل اولمشدو .
حرمتهک تعلق ایتدیگی شی (حرام) در . ا کا (محرم)
و (محظور) دخی دینور .

حرامک حکمی ترکمنه ثواب و فعلنه عقاب ترتب ایتمک و آئی
حلال و مباح عد ایدنلر عیاذاً بالله تعالی کفره ایرمکدر : ایچکی
ایچمک ، قمار اوینامق ، ابویننه عاصی اولماق کی .
کراہتهک تعلق ایتدیگی شی (مکروه) در مکروهک حکمی
عملاً حرامک حکمی کبیدرکه ترکمنه ثواب ترتب ایتمک و فعلنده
عقاب قورقوسی اولمقددر . اعتقاداً حرام کی دکلدرکه استحلالنه
کفر ترتب ایتمز : مسدیه و استردیه و ایستقوز مثلی باق جنسندن
اولمیان دکز مخلوقنی ییمک ، جمعه ساعتندہ آلس ویرش ایتمک ،
آبدستندہ و غسلندہ صوینی اسراف ایلمک کی .

[*] کافی کنز البیان مختصر توفیق الرحمن علی متن السکنز .

مكروهك مصدرى اولان (كراهت) و تخفيف ياء ايله
(كراهيت) وكافلك فتح وضمينه (كره) و (كره) كلمه لرى
چركينلك و سومسزلك معنا سنده لازم و برشنى سومه مك و خوشلانماق
معناسنده متهيدر . معنای اولك متعلقنه (كره) و معنای
ثانينك متعلقنه (مكروه) دينور . اولكيسى باب خامسدن وايكنجيسى
باب رابعندر .

اصطلاح شرعه مشروعاتك قطعياً مطلوب اولاننه فرض و آنك
مادوننه واجب دبنديكى كې غير مشروعاتك دخى قطعياً منهى بولاننه
حرام و آنك مادوننه مكروه دينيلور . بومعناجه مكروه حرامه اقرب
اولديغى ايچون (نحرى) نامنى آلور .

آنك برده (تنزيه) قسمى واردكه خلاف اولى ديمكدر .
بونك حلاله اقرب ديك اولديغنده انمه مزجه اتفاق واردر .
اختلاف ، واجب مقابلى اوله رق مذكور اولان قسم تحريمده دركه
آنك عند الشيخين معناسى حرام دكل ايسه ده آ كا اقرب ديمكدر .
امام محمد حضرتارنجه ايسه اوقسم غير مشروع حرام ديمكدر .
شر قدركه حفته فاطع بوله مديغى جهنله امام مشار اليه حضرتلرى
كندى اثرلرى اولان كستابلرد ، آ كا حرام اطلاق ايده ميوب مكروه
نامنى و يرشدرد .

سنتدن عند الاطلاق مؤكده قسمى مقصود اولديغى كې
كراهتك دخى على الاطلاق ذكرنده يعنى تنزيه قيدى اولدقجه

قسم تحریمی سی مقصود در [۱]. مثلاً یشقہ صو وار ایکن کدی
آرتیغی اولان صوی شرب واستعمال تنزیہا مکروہدر [۲].
آبدستہ صوی اسراف ایتمک مکروہ اولدیغی کبی تقیر ایتمک یعنی
پک از صرف ایله غسلی مسح درجه سنه کتورمک دخی مکروہدر .
(مفسد) شروع اولنان عملی نقض وابطال ایدندرکه حرام ایله
مکروہک تالیسیدر وغیر مشروع انواعندندر [۳].

مفسدك حكى وسائلك غريده [۴] عمداً بلا عذر صدورنده
عقاب وسهواً صدورنده عدم عقاب اولمقدر : مفسدات صوم
وصلات كى .

عقل و بلوغ جہتیلہ اوزرلرینہ شرع منیرک امر و نہی جاری ارلان کیسہ لڑکھ (مکلفین) تعبیر اولوزر فعللری کرک عمل و عبادت نوعدن اولسون ، کرک اولسون ذکر اولنان سکر

[۱] امام ابو یوسفك امام ابو حنیفہ حضرت ائمہ : برشی حقندہ
«اكره» دیدیکسز وقت آندہ رأیسز نه در؟ دیو صوردم : تحریردر .
جوابی ویردیلر دیش اولدیفنی ابن عابدین مرحوم سؤر بختندہ ذکر
ایتمشددر . بونسلکه برابر بعضاً تأکید قصه دیله : تحریراً مکروه .
دنلدیکی ده اولور .

[۲] مکروهات فصولند کراهتک قسم تخریبه به دخی شمولی
نبروحده مذکور در .

[۳] كما في كنز اليمان مختصر توفيق الرحمن على متن السكز .

[۴] آبدست و سائیدندر . مفسدات وضوءه (نواقض) نامی و بر اشدر .

قسمدن برینه البته معروضدر : کسب مشروع حلال واخذ رشوت
 حرامدر عند الحاجة استقراض جائز (مباح) ومحتاجه اقراض
 مندوب ونادیه فرض اولوب مديون معسری وقت بسارینه تعلیقاً
 اممال واجبدر [۱]. کندیکنک محتاج اولدیغنی فقیمی ، بعضی دینیانی
 تصحیح ایده جک علی ، طلب هر مسلم ومسلمیه فرض عین اولوب
 آخره تقع ویره جک مرتبهده تعلم فرض کفایه ، وعلوم شرعیده
 تبحر مندوب ، ونفاخر مکروه ، در . مقتضای عقد بیعدن ، ویا آئی
 مؤید ، اولیوبده احد عافدینه نافع اولان شرط : مفسد وبيع
 فاسددر [۲].

مدار اجر و مشوبت ایمان و اخلاص اوزرینه در . هرکس ایمان
 ابله مکفدر . کفر کیمسهیه مباح دکادر . دین وضع الهیدر . شارع
 وعد و وعیدنده صادقدر . من عمل صالحاً فلنفسه ومن اساء فعليها .

[۱] قال تعالى : وان كان ذو عسرة فنظرة إلى ميسرة .

هیچ از فرمان حق کردن متاب

بهر وام آزاده را دامن متاب

آزاده بوراده فقیر معنا سنه در .

[۲] معاملانده فاسد باطلدن فرقی و عبادات و مناکحانده فرسزدر .

کتاب الطهارة

انسانه عقائد حقّه و طهارت کامله اوزره عباداتی ، و بروجه نصفت معاملاتنی ، و اخلاق فاضله و جمله معاشراتی تعلیم ایتمکده اولد یغندن دین اسلامدن بیوک نعمت اولماز . الحمد لله علی نعمه الاسلام مدار امر دین شویش شی اوزرینه در : اعتقادات ، آداب ، عبادات ، معاملات ، عقوبات .

آداب و عقائدک کتابلری آیرودر [۱] کتب فقهیه عبادات و معاملات و عقوباتی شاملدر .

بوناردن شمذیلک بزه تعلق ایدن : عبادات و آنک بیان و سائیلدر .
عبادات معلوم اولدیغی اوزره بشدر [۲] : نماز ، اورج ، زکات ، حج ، جهاد .

جهاد فروض کسفایه دن [۳] اولمغله بز فرض عین اولان

[۱] قسم اول نعمت اسلام آتلردن براز باحندر .

[۲] عبادات بش اولدیغی و اعتقاداتک دخی : ایمان بالله ، ملائک ، کتب ، رسل و یوم آخرته ایماندن عبارت یاشلوجه بش قسمی بواندیغی کبی معاملات و عقوبات دخی بمر قسم اعتبار اولنه ییلور .

(معاملات) : معاوضات ، مناکحات ، مخاصبات ، امانات ، نرکات .

(عقوبات) : قصاص ، حد سرقت ، حد زنا ، حد قذف ، حد رده .

جوهره نك كتاب الزکاتنده و بجرک ورد مختارک کتاب الطهارة سنده بوبله مذکور اولوب کتاب الحسدوده ايسه قصاصه بدل حد شرب مذکور در . کما هو الظاهر .

[۳] ان لم یکن النفیر هاما . والا فهو قرص عین ، کما هو المصرح فی موضعه .

عباداتدن بحث ایدچکیز. آنلرک برنجیسی نمازدر . آنک ده وسائلی بانواعها طهارتدر .

فقهک ذکر اولنان اقسامنی تماماً حاوی اولان کتابلرده عبادات — شاننه اهتماماً — معاملات وعقوباتدن مقدمدر . عباداتک دخی ایدمی فريضه یومیه اولان نمازدر . آنک شرطی ومفتاحی دخی طهارت اولمغله کتایمیزک وبالجله فقه کتابلرینک اول ابوابی کتاب الطهارة در .

لغته کتایب وکتابت جمع معناسنه اولوب [۱] کتیب فقهیه نک مسائل مستقله سی (کتاب) وغیر مستقله سی (باب) وبابک دخی کوچکی (فصل) عنوانلریله مصادر اولمغله اصطلاح اهل فقهجه کتاب : مستقل اعتبار اولنشر برطافم مسائلدردر . کرک وبابک مسائلی مثلی مشتمل انواع اولسون : آبدست ، غسل ، تیمم الخ کبی . کرک اولسون : کتایب لفظة وکتاب لقیط وکتاب مفقود کبی .

(طهارت) طانک فتحیله باب اول وخامسدن لغة مصدردر که نظافت دیمسکدر [۲] طانک کسریله آب وتراب کبی آلت طهارت اولان شیدردر . طانک ضمیله مایطهر بهک فضلیدرکه بعد التطهر آندن آرتاندردر .

[۱] قرآن وقراءت دخی من جهة اللغة جمع معناسنه در . کتایب حروف وکلماتی یازیده ، وقراءت لفظده ، جمع ایلیمسکدر .

[۲] نظافتدن اعم اولهرق انکله هم اجسام ، م اخلاق ، هم افعال انصاف ایدر . تنسکیم سورة یقره ده کی : [ولکم فیها أزواج مطهرة] قول کریمک تفسیر نده مذکوردر .

شرعا طهارت : صلاتك تعلق ایتدیگی محله استعمال مطهره مبنی
حکما ظاهر اولان بر اثر در .

(محل) : بدنه و لباس و مکانه شامل اولدیغی کبی (مَطَهَّر)
دخی ماء ایله ترابه شاملدر .

(طهارت) : حدثك یاخود خبثك زوالندن عبارت اولمق اوزره
دخی تعریف اولنور .

(حدث) : استعمال مزيله دکیین اعضا ایله قائم اولان مانع
شرعیدر آنک اصغر واکبری واردر .

(خبث) : شرعا مستقذر اولان شیدر [۱]

تعریفده کی « یاخود ، تعبیری منع جمع ایچون دکل ، بیان نوع
ایچوندر . تعریف مذکور آبدسته و غسله و تیممه شامل اولدیغی کبی
تطهیر انجاسه و دباغته دخی شاملدر [۲] .

(کتاب الطهارة) ترکیبی احکام طهارتک بیانی ایچون
معقود بر باب دیمک اولوب بوبابده احکام میاهدن و اساس

[۱] فنجتین ایله اولان خبثی قاموسده کوره مدیککه مبنی انکار
اینمه که نهایده ولسان العربده موجوددر . وفي الحديث : اذا بلغ الماء
قلین لم یحمل خبثا ، الحبث بفتح الحیاء . کذا فیها .

[۲] معلوم اولدیغی اوزره بونارک بری نچاستدن و دیگرى حدثت
طهارتدر . صاحب فتوحاتک تعبیر نجه او اککیسی (معقولة المعنی) وایسکنجیسی
(غیر معقولة المعنی) درکه تعبیدی دیمکدر . ننفده دخی : طهارت ایکی
وجه اوزره اولوب بری طهارت تعبد و دیگرى طهارة من النجاسة در .
طهارت تعبد دخی یا آبویا تراب ایله در . آب ایله اولان طهارت دخی ایسکبدر
بری وضوء و دیگرى اغتسالدر . دیمکدر اه

وآباردن و آبدست و غسلدن و تیممدن و نواقض وضوءدن و مسح
 علی الخفین و مسح علی الجبیره دن و أعذار و أنجاسدن و آنلرک تخفیف
 و تطهیرندن بحث اولنور .

حدث وخبثی اتفاقاً منزیل اولان شی میاهدرد [۱] .

— میاه —

(میاه) که صولر دیمکدر صو معنا سنه اولان (ماء) لفظنک جمع
 کثرتیدر . جمع قلاتی (أمواه) در . لفظ (ماء) مدوددر . مقصور دخی
 اولور [۲] .

صو : بر جسم لطیف سیالدر . هر نامینک حیاتی آنک طاتلی
 اولان — یعنی دکر صوی کبی زعاق اولمیان — جنسیله در .
 کندیسيله تطهیر صحیح اولان [۳] صولرک اقسامی واردر :
 یغمور ، قار و طولی صوی [۴] ، دکر صوی [۵] ، دره صوی ،
 کول صوی ، قوی صوی ، پیسکار صوی .

[۱] مائعات سائرده مذهبیجه معتمد اولان : آنلر یالکز اخبائی منزیل
 اولقدر . امام محمد و امام شافعی حضرتلری اخبائک تطهیر و ازاله سنده
 دخی ماء مطلق شرط فیالمشدر اھ ط .

[۲] ماء مطلق ، ماء مقید ، ماء یا مطلق و یا مقید اولور . آخرندکی همزه
 هادن مقلوبدر . ماده اصلیه (م و ه) در . میاه لفظی حوض و حیاض
 کبی جمعدر .

[۳] مؤلف جوازی صحت ایله تفسیر ایتمشدر حلالیت ایله تفسیر اینها شدرد
 چونکه کلام کندیسيله تطهیر صحیح اولان شئیک بیاننده در حلال اولسه ییله :
 فوبیده و صهر یجده محرز اولان ماء غیر کبی اھ ط .

[۴] شمس بحسار و براری به مسامت اولدقجه بحارودت بخار رطب

بونلره (ماء مطلق) تعبیر اولنورکه علی الاطلاق صواسمی ویریلان ووصف خلقتی اوزره قالان صو دیمکدر .

برده : کل صوی ، چیچک صوی ، آصمه صوی ، اوزوم صوی ، ات صوی کبی امم مخصوص ایله سویلنان صولر واردر . آنلره (ماء مقید) تعبیر اولنورکه جنس و ماهیتنی ناطق برقید ایله بیان اولنان صو دیمکدر .

بونلرده کی اضافت تقیید واولکیلرده کی اضافت تعریف ایچوندور . شوایکی اضافت آره سنده کی فرق اولکنه بلاقیدصو اطلاقی صحیح اولوب ایکنجی یه قید اضافی اولدقجه صحیح اولما مقدهدر . (مثلاً برقاب ایچنده اولنان ماء مطلقه کرک چشمه کرک یغمور صوی اولسون : بو ، صودر . دینیله ییلورده ماء مقیده کرک کل وبا چیچک صوی بولسون : بو ، صودر دینیله من .)

وراردن بخار یابس اناره ایتمکده اولوب بخار هوانک طیفه ناکه سنه صعود ایدنجه متکاتف اولمده وصفوق قوی اولدقجه طولابوب تکاتف ایله اولان ثقلته بناء تقاطر ایتمکدهدر . طولان سحابدر . تقاطر ایدن مطردر . صفوق قوی ایسه قار و طولی اولور . بعضاً دخی سحاب منقذ اولیهرق ضباب (سپس) تسمیه اولور .

وفي كل شيء له آية * تدل على أنه واحد

کذا فی تفسیر الالوسی . رحمه الله تعالی .

[۵] خبرده : « ذکر صوی کندبسی تطهیر ایتیمان کسه طهارت بولسون . » وارد اولمش اولدیفی حالده بعض ناس دکنز صوبندن آبدست آلفی مکروه کورمشدر . أغلب فقها انک عدم کراحتی اوزرینه در اه ط .

(حدثن طهارت) — که آبدست آلتی و غسل ایتمک دیمکدر — انجق
 ماء مطلق ایله اولور . ماء مقید ازاله انجاسده قوللا نیله بیلور [۱]
 آنسکده طاهر و قالع اولسی آرانور . چونسکه نجس نجسی ازاله
 ایتمدیکی کبی دسومتلی اولوبده قلع و ازاله یه بدل تلویث ایدیجی
 اولان مائلر دخی نجسی ازاله ایدیجی دکدر [۲] .

— ماء مطلق —

(ماء مطلق) بش قسمدر : طاهر مطهر غیر مکروه ، طاهر مطهر
 مکروه ، طاهر غیر مطهر ، غیر طاهر ، مشکوک [۳] .
 (طاهر مطهر غیر مکروه) شول ماء مطلقدرکه اوصاف اصلیه

[۱] مائات مزیه نك ماء مطلقه الحاقی آنجق نجاست حقیقیه یی تطهیر
 و ازاله ده صحیح اولشددر . چونسکه شرط الحاق موجوددرکه اوده
 اجزاء نجاستك یقانه یقانه چیقوب نهایت بولسیددر . بوشروط نجاست حکمه ده
 منعدمدر . زیرا اعضاء محدثه نجاست محسوسه یوقدرکه تناهینه حکم
 اولنسون . (حدث) : برامر شرعیدرکه انك ایچون مانع صلات اولق اوزره
 حکم نجاست وارددر . شارع انك ازاله سنه مخصوص آلت تعیین ایتشددرکه
 اوده ماء مطلق یاخود انك خلق اولان تیممدر . آرتق او آلتك غیر یسقی
 آکا الحاق ایتمک ممکن اوله ماز . ص مع ط .

[۲] مثلا سرکه و چیچک صونی منلی دسومتسز مائلر ازاله انجاسده
 کافی ، وسوت وات صونی وزیتون یاغی کبی دسومتلی مائلر غیر کافی ،
 در .

[۳] بونقسیم صویک راکد و قلیل اولاننده ظاهر در تکمیل ذکر
 اولنور . (ماء مقید) ک دخی طاهر و غیر طاهر اولانی بولنه بیلور .

خلفی اوزره قالب اقسام آتیہ عوار ضندن دخی هېچ بری آکا عارض اولماش اوله .

اشته اوصو هم پاك ، هم پاكيجی ، همده غیر مكروه الاستعمالدر : طهارت و نظافتده و طبخ طعامده قوللانديقمز صولر بوقسمدر . ماء زمزم بوقسمك افضلیدر . آنسكه دخی آبدست آماق و غسل ایتمك بزجه بلاکراهه جائز همده ، و ابجه اکر دردر [*] .

(طاهر مطهر مکروه) شول ماء مطلق طاهر درکه آندن هره . اهلیه مثلی بر حیوان ایچمش اوله .

(هره) کدیدر . السنور سبع ، مفوم منجه کدی کرچه جانوردر جانورک آرتیغنی ایسه نجسدر ولکن آنک اهل قسملله ابشلا عام اولدیغندن آرتیغنی شرع منیر مکروه مرتبه سنده طو توب آکا

[*] عتقی مرحوم بونی (فائده) عنوانله ذکر ایتدکدن صکره شو علاوه بی ده ایامدر : باب المناسك صاحب کتابک آخرنده تفصیل ابدوب دیمشدرکه ماء زمزم ایله غل ایتمك و آبدست آماق طهارت اوزره اولانه تبرک ایچون جائز اولور . حدث اکبر اوزره اولانه آنسكه غسل ایتمك و حدث اصغر اوزره اولانه آنسكه آبدست آماق و آبی مکان نجسه قولانغی لائق اولماز و آنسكه استنجا ایداز و نجاست ککدرلز . بعض علمادن بونلرک تحریمی دخی منقولدر . برکیمه آنسكه استنجا ایتمکله کندیسنده باور حاصل اولدی دخی دینلشددر . لی هنا کلامه .

ماء زمزمک ازاله* حدتده جواز استعماله مبتدیرکه باب تیممه : حاجیلرک هدیه ایچون طاشیدنلری زمزم مانع تیممدر دینلشددر .

جواز تبعم ایچون چاره : آکا غالب ویا مساوی کل صوبی کی برنی قائمدر . کما فی تیمم الدر المختار .

نجس دیما مشدر . وحشیسته یعنی طاغ کدیسته او علت جاری
اولد یغندن آنک آرتیغی سائر وحوش غیر مأکوله نک آرتقلى کبی
نجسدر .

زقافله صالیویرلمش اولان طاوغک وچایلاق وطوغان کبی
یرتیجی قوشلرک وفاره وییلان کبی اولردن اکسیک اولمیان
حشراتک آرتیغی دخی اوکدیسته امثال اوله رق بوقسمدنذر .

بشقعه صووار ایکن بوقسم صویک استعمالی تنزیماً مکروهدر [۱]
(استعمال) شرب و طابخه دخی شاملدر . تنکیم (فصل أسار) ده
مذکوردر .

(طاهر غیر مظهر) نفسنده طاهر ایسه ده آبدسته وغسله
صالح اولمیان صودیگدر . (ماء مستعمل) دخی دینور [۲] بو،
اول صودرکه رفع حدث ایچون یاخود اسقاط فرض ایچون
ویاخود استحصال مشوبت ایچون عضو ویاجسد انسانیده قولالدهش
اولور .

رفع حدثه مثال : آبدستی اولمیان کیمسه ابدست آلمقدر . بونده
نیت دخی شرط دکلدر [۳] .

[۱] بشقه صو بوق ایسه کراحت دخی بوقدر . کما هو المصرح به
فی الاسار .

[۲] مستعمل مطلقه دخی مقابل اولور . تنکیم ماء مستعملک بعض مسائل
ماء مقید بمختلعه کلور .

[۳] حتی آبدستیز کیمسه نک سربله مک ویرنه تعلیم ایتک اصدیله
آلدیغی آبدست دخی کندیسندن رفع حدث ایدر .
صبیتک آبدستی دخی بالنگ آبدستی کییدر . کما فی البحر .

(حدث) تعبیری اصغر و اکبر شاملدر [۱] .

اسقاط فرضه مثال : آبدست اعضاسندن برینی و یا ایکیسینی
بیقامقدر که آبدست ثبوتاً و زوالاً تجزی ایتتمدیسکندن آنسکه حدث
عضو زائل اولماز ایسهده فرض ساقط اولور [۲] .

استحصال مشوبه مثال : آبدستی واریسکن ، نور علی نور ،
اولمق اوزره قصد ثواب ایله برآبدست دها آلمقدر : نیتسز
ثواب اولمدیغی جهنله بونده قصد طاعت شرطدر [۳] . و منافی .
ثواب اولان اسرافه و ازدرماق ایچون ایکنجی آبدستک مشروع
بالطهاره اولان بر عبادتی ایفادن صکره - هیچ اولماز ایسه مجلس
دیگرده قصد ثواب ایله - آلتیش اولمسی مشروطدر . ایکنجی
آبدستده قصد طاعت اولماز ایسه مجلس اخرده دخی اولسه
اسراف اوله جفی جهنله ما ، مستعمل اولمدیغی کبی مجلس واحده
اولدیغی و اولکی آبدست ایله مشروع بالطهاره اولان بر عبادت
ایفا ایدلمدین ایکنجی آبدست الندیغی صورتهده دخی قصد طاعت
اولسه بیله ینه اسراف دیمک اولمعله تحریماً مکروه اولوب ما ،
مستعمل اولماز .

[۱] غسلده قولایلان صو دخی طاهر غیر مطهر در کاف الدر .

[۲] سقوط فرض ایله زوال حدث یتئنده نلازم دخی اولمدیغی و چونکه
سقوط فرضک مقادی عدم وجوب اعاده اولوب رفع حدث ایسه تمامه
موقوف اولدیغی حالده مؤلف بونی ذکر اینهامشدر . قاله ط .

[۳] آبدستنی کیمسه سربنله مک ایچون بر آبدست دها آلورایسه صو
مستعمل اولماز ا ه بحر .

یمسکه او طورہ ق ایچون ، ویمکدن قالقدقن صکرہ ، ال
یقامق دخی سنت سنیه قصدیلہ اولور ایسه موجب مثبت
اولدیفندن آندہ استعمال اولنان صو دخی طاهر غیر مطہردر .
اگر آبدستلی اولدیفنی حالده الی کیر کیدرمک ایچون یقار ،
وطاعت قصد ایتمز ، ایسه استعمال اولنان صو بوقسمدن اولماز .
زیرا آندہ (رفع حدث اولدیفنی کبی) نه اسقاط فرض نه ده اقامہ
طاعت وارددر .

آبدستی وار ایسکن بریسنه تعلیم قصدیلہ آبدست آلمق دخی
بویله در [۱] ، کرچه تعلیم خیر طاعتدر ولکن فعلاً اوماق متعین دکل ،
قولاً اولماق دخی صحیحدر .

طاهر اولان نیایی (چاشیری) و طاهر اولان حیوانی [۲]
و چنانق و چرملیکی و طبایق و تنجریه یی [۳] یقاهمده قولانیلان
صو دخی بویله در . یعنی مستعمل صاییلماز .

(محشی دیرکه فقها : حمارك ترى طاهردر و کلب صودن

[۱] یعنی آبدستلی کیمسه نك سربینه مک ایچون آبدست آلمی مسئله سنده
اولدیفنی کبی آنکله دخی صو مستعمل اولماز . اما آبدستلی اولیان کیمسه
تعلیم و یا نبرد قصدیلہ دخی آبدست آلمه کتندن رفع حدث ایتمش
اوله جقندن او صومستعمل اولور . کما مر عن البحر .

[۲] وان كان غير مأکول كما بدل عليه تخيل الهشی الآتی . فتقید
المؤلف الدابة بالماً کوله مما لا حاجة الیه .

[۳] هذه الاواني زدتها على الأصل من الجوهره النيرة . وقيد الطهارة
معبر في السکل كما لا يخفى .

سبیل کتوب انسانه اصانت ایدرسه آئی تنجیس ایتمز چونکه طاهر العیندر دیمشلردر . بوسوزک مقتضایی بودرکه بونلر ییقانسه ییقانئیلری طاهر در و موجب استعمال ده اولدیغندن همده مطهر در . امامیت نظیفک یعنی اوزرنده نجاست اولیان جتازه نیک ییقانئیلی مستعمل اولماق اصحدر اه بخذف) .

صو آبدست عضو نه اولدقجه تطهیر ضرورتنه مینی مستعمل اولیوب عضودن انفصالی متعاقب مستعمل اولور . ماء مستعملک حکمی طاهر اولوب مطهر اولماه قدرکه حد ذاتنده طاهر وحتی نجاساتی بیله مزیل و مطهر ایهده حدئی کیدریجی دکدر . حد ذاتنده طاهر اولدیغندن صچریان ویا خاوییه آلتان آبدست صونی اصابت ایتدیکی یری تنجیس ایتمز . مطهر یعنی مزیل حدث اولدیغندن آبدست آلتان صونی بر قابده بر یکدر مکه آندن آبدست آماق صحیح اولماز [۱] برینک آلمقد اولدیغی آبدست صولرینک آفتیشندن دیکری آبدست آماق دخی صحیح اولماز [۲] .
(ماء مستعمل) نفسنده طاهر وحتی أخبات و آبجاسی بیله مزیل

[۱] چونکه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم واصحابی برچون سفر لرده صویه محتاج اولدیلر ماء مستعملی بردها استعمال ایچون جمع ایتدیلر . ماء مستعملک مطهر اولدیغنه [وانزلنا من السماء ماء طهورا] آبتله احتیاج ایدوب : (طهور) مرة بعد اخری غیری مطهر اولاندر . دیبالره بویه جواب ویریلور . کما فی البحر .

[۲] غسل دخی بویه در . کما قدمنا عن الدر . بحرده : صقالده قالان صو ابله باشی مسح ایتک صحیح اولماز . دیمدر اه

و مظهر ایسه ده نفس استقدار (مردار عد) ایتدیگی ایچون آنی ایچمک و آنسکه خیر یوغرمق تنزیهاً مکروه اولور [۱] .

(غیر طاهر) که نجس دیمکدر : را کد و قلیل اولدیغی حالده ایچنه نجاست وقوعی یقیناً و یا غلبه ظن ایله معلوم بولان ، جاری یا خود کثیر اولدیغی حالده نجسه ملاقی اولغله [۲] اثر نجاست کندیسنده ظاهر اولان ، صودر .

(اثر) دخی لون یا خود طعم و یا خود رائحه در .

(را کد) : جاری اولمیاندر . را کد اولان صویک سطحی ذراع مساحه ایله [۳] یوز آرشون مربعدن اکسیک اولور ایسه آکا (قلیل) دینور . تربیعاً یوز آرشون و یادهای زیاده سطحده بولنان صو (کثیر) در . ماء (جاری) دخی کثیر حکمنده در . ماء کثیری حاوی اولان موضعه (حوض کبیر) [۴] و ماء قلیلی حاوی اولان موضعه (حوض صغیر) تعبیر اولنور . استعمال سطحدن اولقی جهتیه عمقه اعتبار ایدلمهشدر . صو آوجلاندیغی وقت قعری آچیلماز حوض کبیر ایچون کافیدر . چریان دخی

[۱] واندن نحرزاً عند التوضی بوجهک یرده بولنقی آداب و صوء دن اولور . ماء مقید او اخرنده دخی ماء مستعمل مسائلی واردر . فلینتظر .

[۲] ملاقات ، نجسک صویه ورود بله اولدیغی کبی صویک اکلورودی ایله دخی اولور . قال فی انجاس الدر : وما ورد علی نجس نجس کمکه . و سبانی بیان ذلک .

[۳] وفیل بذراع الکرباس توسمة للاصر علی الناس . کافی ط .

[۴] صرابع اولدیفته کوره هر ضلعی اونر آرشون اولور ، مسدور ایسه دورده سی اوتوز آلی آرشون کلور تکیم بالهندسه معلوم اولور .

قسمدن برینه البته معروضدر : کسب مشروع حلال واخذ رشوت
حرامدر عند الحاجة استقراض جائز (مباح) ومحتاجه اقراض
مندوب وتأديه فرض اولوب مديون معسرى وقت يسارينه تعليقاً
امال واجبدر [۱]. كندينك محتاج اولديغى فقيرى ، يعنى دينياتنى
تصحيح ايده جك على ، طلب هر مسلم ومسلمهيه فرض عين اولوب
آخره نفع ويره جاك مرتبهده تعلم قرض كفايه ، وعلوم شرعيهده
تبحر مندوب ، وتفاخرمكروه ، در . مقتضاي عقد بيعدن ، ويا آنى
مؤيد ، اولميوبده احد عاقدينه نافع اولان شرط : مفسد وبيع
فاسددر [۲].

مدار اجر ومثوبت ايمان واخلاص اوزرينه در . هر كس ايمان
ابله مكلفدر . كفر كيمسهيه مباح دكادر . دين وضع الهيدر . شارع
وعد ووعيدنده صادقدر . من عمل صالحا فلنفسه ومن اساء فعليه .

[۱] قال تعالى : وان كان ذو عسرة فنظرة الى ميسرة .

هيچ از فرمان حق كردن متاب

بهر وام آزاده را دامن متاب

آزاده بوراده فقير معنا سته در .

[۲] معاملانده فاسد باطلدن فرقلى وعبادات ومنا كحاتده فرسزدر .

(ماء جاری) : ناسک جاری عد ایتدکری صدور . آتی : بر صمان جو پنی کونورن صدور دبو دخی تعریف ایتمشلردر [۱] .

کړک ماء کثیر ، کړک او حکمده اولان ماء جاری قسم تانیده مذکور موجبات کراحت ایله مکروه اولمدبغی کبی نجسه مجرد ملاقات ایله (مثلاً کوپک یا لامق وایچنه بر مقدار فان ویا بول یاخود خمر فارشقی ویا جیفه یاخود غائط وافع اولاق ایله) دخی منجس اولماز . مکرکه اوصاف ثلاثه سندن برنده یعنی یا لوننده یاخود طعمنده ویاخود راتحه سنده اثر نجاست ظاهر اولمش اوله .

اوحالده انک غائط نجاست اولان قسمی [۲] نجس اولمش اولور .

اگر اثر نجاست آنک هرجهتنده ظاهر ایسه او حالده نجس غالب دیمک اولمغله ارضو — ولو که جاری اولسون — نجسدر صالح استعمال دکادر . انکله ارض و نبات صولانه بیلور [۳] .

(ماء مشکوک) اهلی حمارک وآنندن متولد استرک [۴] آرتیفی

-
- [۱] بحررائق صاحبی تعریف اولی استنجان ایتمشدر . جر انده مدد اولقی قول اصحده شرط اولامغله بوفاروسی سد اولتان نهرک بلا مدد جریان بدن صوبی دخی جاریدر . کما هو المصروح به فی الدر .
- [۲] فقط لاجمعه اهلط . والاثر لا یتظهر فی الولوغ والجيفة . کما لا یغنی . نعم بمکون ورود اکثر الماء علی الجيفة فی جاری فینجس . کما بآنی فی تطهیر الانجاس بالنسل .
- [۳] خزانه الفتاوا ده ماء نجسی صبغیره ودوه به وطواره اچورمسکده دخی باس اولمدبغی مذکوردر . کما فی حاشیة ط علی الدر فی فصل البئر .
- [۴] اینسکدن ودبشی حمار وحشیدن وقسرافدن طوغان استردن احترازدرکه آنک سؤری معکوک دکادر . کما بآنی فی الأسار .

اولان ماہ را کد قلیدر که او صو بلا شبهہ طاهر ایسه ده مشکوک الطہوریہ در . یعنی ازالہ حدثہ صالح اولوب اولدیغی عند الفقہاء مشکوکدر . نسکیم (فصل آسار) ده مع حکمہ مذکوردر .

— ماء مقید —

مطلق اولدیغی حالده ماء مستعمل ایله ازالہ حدث (آبدست وغسل) جائز وصحیح اولدیغی کبی آصمه و ورق هندبا مثل نباتدن و اثمار و ازهار دن متحصل صولر ایله دخی ازالہ حدث صحیح اولماز زیرا کہ بونلر ماء مقید در .

ماء مقید اولماق ایچون نبات و اثماردن عصر و تقطیر طریقہ چیقارماق ایله بودانش آصمه ده اولدیغی کبی بنفسه حاصل اولماق بیلننده قول اظہرجه [۴] فرق یوقدر .

(ماء مقید) اصلی و غیر اصلی اولور و هیچ بری ازالہ حدثہ صالح اولماز .

قانون وقارپوز و آصمه وکل صولری اصلاً ماء مقیددر .

غیر اصلی اولان ماء مقید ذاتاً مطلق ایکن برعارضه مبنی مقید اولاندر . اوده ایکی درلودر . بری کمال امتزاج و دیگری

[۴] بونسکله : بنفسه طاملایان صو ایله آبدست جائز اولور . دینیلاندن احتراز اولنشددر . چونکہ یلا عصر چیقیمی ایچون آندن مطلق نامنک صحت سلبنده بر تأثیر یوقدر . ص .

غلبهٔ امتزاج ایله در کمال امتزاج دخی یا تشریب و یا طبع ایله اولور [۱].
 شویله که ماء مطلق طاهره طاهر برشی قاریشه رق [۲]
 ومثلاً تمیز یراق دوشه رک کمال امتزاج حاصل اولدیمنی دوشن
 یرافلز صویک ایچنده چوریه رک طبیعتی اولان رفت وسیلانه
 خلل کلدیکی صورتده اوما ، مقید اوایوب آنسکه آبدست آلمق
 وغسل ایتمک صحیح اوله مدیفی کبی ایچنده نخود ومرجک مثلی
 طاهر شیلر پدشورمک صورتده دخی کمال امتزاج حصول ولمش
 اوماق جهتیه رقت وسیلانه خلل کدماش بیله اولسه [۳] آنسکه
 آبدست وغسل صحیح اولماز . مکرکه قاینا دیلان شی سدر یراغی
 اوله [۴].

[۱] طبع تشریدن خالی دکل ابدسه کمال امتزاج ایچون سبب مستقل
 عد اولمشدر . کا سیظهر .
 [۲] طاهر فیدی نجیدن احترازدر که فاریشان شی نجس ابدسه صو دخی
 متنجس وماء مطلق فسم رابعندن اولور .
 صویه طاش وقوم ودمیر کبی جامسات طاهره قارشیه سنده بمنه حاجت
 یوفدر . چونسکه بولرده صوایله امتزاج متصور دکلدز . بولانق صولر دخی
 طهر اولق شرطیه ازاله حدنه صالحدر .
 [۳] مؤلفک افاده سنی محشی مرحوم بووجهله تصحیح اینمشدر غفلت
 اولیه . بو حالد اصالک « لأنه إذا برد ثخن » قوانه ده حاجت قالماز .
 [۴] چونسکه سدر یراغی واشنان کبی کندیسندن نفاظت مقصود اولان
 شیلرک صوده طبیعتی طبیعت باقی اولدقیجه صفت متغیر اولسه بیله رفع
 حدنه مانع اولماز . زیرا او طبع غرض مطلوب اولان نظافتده مبالغه ایچون
 مقصوددر . وصویک اسمی باقی ومعناسی اولان تطهیر مراددر . بوندن
 طولایدرکه سدر یراغی واشنان ابله قاینامش صو غسل میتده سنت جاریه
 اولمشدر . ط .

غلبهٔ ممتازج ایلہ اولان ماء مقیدہ کلنجہ : ماء مطلقہ مخااط
اولان شی غالب اولور ایسہ ارما ، مقید اولمش اولور . جامدات
طاهرہ قارشقی صورتندہ طبعاً غلبہ یہ ، ومائدت طاهرہ قارشقی صورتندہ
وصفاً غلبہ یہ ، باقیلور . (صویک طبیعتی رقت وسیلانندن وارصافی
رنک وطاد وقوقودن عبارتدر) [۱] .

ایمدی یپراقی مثلی جامد شیر ایلہ اختلاط وامتزاج ایدوک
پیختیلنمک (پلته لنک حالته کلان صوبز مقوله سنہ اصابتندہ تمامیلہ
صیقیاوب چیقیمیہ جفی واعضایہ یاپیلوق وجهل آقیہ جفی جہتلہ طبعاً
مغلوب دیمک اولدیغی کبی سوت مثلی لون وطعمدن عبارت ایسکی
وصفی اولان برمائع طاهرک اختلاطندہ اوصفتلردن یالکزرینک ،
وقاون وقارپوزصولری مثلی یالکزطعمدن عبارت بولنان وصف
واحدینک ، وسرکہ مثلی لون وطعم ورائجہ دن عبارت اولاق
اوزره اوچ وصفی بولنان مائعتک اختلاطندہ آنلردن ایکیسنک ،
ظہوری دخی صوبی وصفاً مغلوب ایتمش اولور .

بولر ماء مقید اقسامندن اولهرق ازالہ حدثہ صالح اولدیغی
کبی صوبہ مخالف صفتی اولمیان مانع طاهرک ، مثلاً ماء مستعملک [۲]
ورائجہ سی کسلیش کل صوبینک ، اختلاطندہ غلبہ وزناً معتبر

[۱] اروا وانبات ذکر صوبندہ ظاہر اولدیقتدن طبیعتندہ آنلری
زباده یہ لزوم یوقدر . آقاده ط .

[۲] ماء مطلقک ارچنجی قسمیدر .

اولمغه [۱] بونار صودن ایکی قات فضله ایسه او صودخی ازاله*
 حدثه صالح اولماز : بررطل ماء مطلقه ایکی رطل ماء مستعمل [۲]
 قارشمش اولمق کی [۳] .

بونک عکسی حالنده یعنی بررطل ماء مستعمله ایکی رطل
 ماء طاهر مطهر مخالف اولمق صورتنده آنسکه ازاله* حدث صحیح
 اولور .

مساوات حالنده ماء مطهر احتیاطاً مغلوب عد اولنور .

[۱] بو اعتبار ماء مستعمل ماء مطلقه اتقا اولنمق ویاخود ایچنه
 انسان طالق صورتنده جاری اولورکه ماهو الحق هخی بودر . اما
 برچوق کتابلرده مذکور اولان شی که : « حدث اکبر اوزره اولان
 کیمسه الی یاخود ایغنی صوبه صوفار ایسه صوفاسد اولور . » سوزبدر
 ماء مستملاک نجس اولسی روایتیه میندرکه او روایت شاذه در .
 فنوی ایچون مختار اولان : ماء مستعمل نجس اولما مقدر . بحر رائفده
 دیرکه بونی بیلدک ایسه اولرده ومدرسه لرده کائن حوض صغیرلردن
 آلتان آبدستلرک وابدیلان غیللرک صحتنی حکم ایتسکدن کبرو طورمه
 چونکه صوبی خارجاً استعمال ایدوب بعده ماء مطلق ایچنه دوکک
 ایله ماء مطلق ایچنه کیرمکده فرق یوقمدر . چونکه آندن مستعمل
 اولان : اعضادن اقان ویاخود جسده ملاق اولان عبارتدر . اوایسه
 صوبک باقیسنه نظراً قبلدر . الحاصل ائلردن ابدست وغل ماء مستملاک
 اکثر ویا مساوی اولدیغنه ویاخود ایچنده نجاست وفوعنه ظن ،
 غالب اولدیغجه جائزدر ا ط .

[۲] ومثله ماء الورد المتقطع الرائحة . وبلحق بهما الماء المشكوك
 وان لم یذکروه .

[۳] کما تقدم فی مسئله حبله من کات معه ماء زمزم ولم یخف العطش
 وأراد التیمم .

صوده یوصون اولمق ویاخود طول مکث ایله رنک ورائحه جه
بوزقلق بولمق آبدسته وغسله مانع او لمدیغی کبی صویه صابون
وزعفران ویمش وپیراق مثلی جامدات طاهره قارشقی وایچمنده
مصر. ونخود ایصلاداق دخی مانع دکلدیر . صویک طبیعتنه خلل
کلهکجه اوصافی آنلر ایله بسیتون متغیر بیله اولسه بآس یوندر [۱]

— أسآر —

(أسآر) لفظی ارتق دیمک اولان (سؤر) لفظنک جمعیدرکه
ارتقلر دیمکدر . مراد صو آرتیغیدر [۲] .

راکد قلیل اولان صودن [۳] انسان یاخود حیوان ایچمش
اولمق صورتده او صو (سؤر) اسمنی آله رف : بلا کراهه طهارت ،

[۱] لکن یوجواز محشینک افادهسته کوره اسم دکشامک وبویانور
حاله کلیمک قیدیه مقیددر ماء زعفران کبی که انکله بویانور اولور
ایسه ازاله حدت جائز اولماز . غرما شیره سی (تئیز) نامنی المق واوزوم
صویته (شیره) دینلمک کبی .

[۲] یمک ارتیقتهده اطلاق اولنور . افعال بابندن استعمال اولندیغی
حاله صفی علی غیر القیاس (سآر) درکه أجبردن جبار کبیدر .
محمد الدین انک قیاس اوزره (مسر) اولسنی دخی تجویز ایامشدر .

بو (سؤر) مهموزدر . جدار محیط معناسنه اولان (سور) اجوفدر
ونور کبی ملفوظ وانوار کبی بموعدر .

[۳] چونکه جاري اولان صودن وراکد ایسهده تعریف فقهبیسی
وجهله کثیر بولان صودن ارتق تصور اولماز .

مع السكرانه طهارت ، عدم طهارت ؛ مشکوکیت احکام اعتباریله
بروجه آتی درت قسمه تقسیم اولور .

(آبار فصلنده مذکور اولدیغی اوزره تردخی امام حکمنده
اولغله تر مسائل دخی سؤر مسائل حکمنده در .)

(برنجیسی) طاهر مظهر غیر مکروهدرکه هم نفسنده طاهر
همده بالاتفاق صالح تطهیر اولوب استعمالنده کراحت دخی اولمیان
سؤردر . انسانک و آنک [۱] ودوه وصیغر و غنم (قیون و کچی)
کبی اهلی و وحشی اتی یفنان حیوانات و طیورک آرتیغی اولان
صواشته بوقسمدر [۲] .

انسانک کوچکی و بیوکی وارککی و دیشیسی و حدیث اکبر
اوزره اولانی و اولمیان و مسلمی و غیر مسلمی بوخصوصده مساویدر .
شو قدرکه اغزی متنجس اولان کیمسه نیک مثلا شارب خمرک و آغز
طواییسی قی ابدنک عقب شرب خمرده و عقب استفراغده [۳] آرتیغی
اولان صو غیر طاهر در .

[۱] آنک سؤری بالاتفاق بلاکراهه طاهر در . علی الصبحج . ص .
وروی الحسن عن الامام أنه مکروه کاجمه . ط .
آنک تری دخی لعابی کبی طاهر و سودی بالاجاع حلالدر . کما فی
النبین .

[۲] الا أن تكون جلالة . فان سؤرها من القسم الثالث .
کما یأتی فی ص ۳۵ .

[۳] چونسکه رطوبت لعابی سیله براز صکره طاهر اولور . تنکیم باب
الانجاس اواخرنده (بعض مسائل) عنوانی آلتنده مذکوردر .

(ایسکنجیسی) سؤر نجسدر [۱] که نه صالح تطهیردر نه ده صالح شربدر . آنک شربی اکل میتہ کبی مضطربک غیر ییہ جائز اولماز : کلبک [۲] وخنزیرک وپارس وقورد وصرتلان وقاپلان وآرسلان ومایون مثلی سائر سیباع بہائمک [۳] آرنیخی اولان صو بو قسمندندر .

(اوچنجیسی) مکروه الاستعمال اولان سؤردر کہ طاهر ايسهده بشقه صو وار ایکن آتی کرک طہارتده ، کرک شرب وطبخده فولانلق نزیہا مکروهدر [۴] . کراہتیلہ برابر طاهر ومطہر اولدبغثدن او ، وار ایکن نیم اولنماز : کدینک [۵] وزفالردہ کزن طارغک [۶] وآتیجہ وشاہین وطوغان وچایلاق

[۱] نجاستک غلیظہ وخفیفہ سی میاہده مساویدر . نسکیم محشی مرحوم کرک بوراء کرک (فصل آبار) ده نصربج اینمشدر . بناء علیہ مؤلفک : « نجاسة غلیظة وقيل خفيفة . » فولنی ترجمہ بہ حاجت قالماسددر .

[۲] کرک آو کوپی ، کرک بکچی کوپک وبازفاق کوپی اولسون . [۳] (سیباع بہائم) بیرنجی چارپالر دیمکدرکہ طاغ کہیسی دخی داخلدر . آنلرک اتی کبی سودی ولعابی دخی نجسدر . کلب دخی آنلردندر . (سیباع بہائم) فیدی (سیباع طیور) دن احترازدر . چونکہ آلرک ہی بیرنجی فوشلرک سؤری قسم نالندندر .

[۴] بشقه صو بونی ایسہ کراہت دخی اولاز . ص . [۵] مراد ہرہ اہلیہ در زبراہرہ وحشہنک سؤری سائر وحوشک سؤری کبی نجسدر نسکیم ذکر اواندی . کدی انسانک الی بالادینی وقت بالادینی یری ییقامدین نمازہ طورہق وکدینک آرتیفنی اہل ضرورتک غیر یسی ہمک مکروهدر ، فقہر ایچون ضرورتہ ہی کراہت یوقدر . ص .

[۶] نجاست فارسد یروب تناول ابتدیکی جہتلہ غاغاستک نیم اولدینی معلوم اولماز . طہارت منفاری معلوم ایسہ سؤری بلاکراہہ طاهر ونجاست منفاری معلوم ایسہ غیر طاهر در . کما فی ص مع ط .

كبي يرتجى قوشلرك وقارنالك وقارغه نك [١] وفاره وحيه
وكرتنگله مثلى سوا كن بيوتك وجلاله اولان طاق وطارك
آرتيغى اولان صو بوقسمدندر .

(جلاله فتح جيم وتشديد لام ايله [٢] اكل جله ايدن يعنى
قاذورات اكلنى اعتياد ايله پيس قوقمش اولان حيواندر . طاقوده
اولديغى كبي [٣] دوده وصيغرده وغنمده دخى اولور . آنك
اكلى وسودى دخى مكروهدر . كراهتى زائل اولمق ايجون
جلاله اولان طاقوق اوچ كون ، وغنم (قيون وكچى) دبرت
كون ، و دوه وصيغره اون كون ، حبس اولانوب داخلده
يملنمك لازم كلور . كما فى كتاب الكراهية والاستحسان من
الدر المختار .)

(دردنجيسى) سؤر مشكوكدر (بو ، بوندن مقدم مذكور
اولان ماء مشكوكدر عبارت اولوب مشكوكيت دخى مظهيرينده
يعنى صالح رضوء وغسل اولمسينده در . ادله تعارض ايتمه كله طهوريتى
كسد بربيله ميه رك شك وتوقف ايداش ديمكددر . طهارتده

[١] اتى بينميان قوشلرك دخى لاشه لره ونجاسه لره مخالط اولدقلرى
ايجون آنلرده زقاف طاقوغى حكمنى آلملردر . كچه بونلرك اتى حرام
اولديغه نظراً مفتضائى قياس سؤرلى دخى نجس اولفسر ولسكن بونلر
سباع بهائم كبي دبللرله دكل ، غاغالرله شرب ايتمه كده اولوب غاغالرله
عظم ظاهر دن عبارت بولندين بونلرك سؤرى استجماً طاهر عسدر
اولمشدر .

[٢] فاموس مترجمك « سحابه وزنده » ديديكنه باقىكز

[٣] وقال الحموى والدجاج لا بأس به لان لحمه لا يتغير ا ه ط .

شك یوقدر) : حمار اهلینك وآنك دیشیسندن طوغان استرك [۱]
آرتیغی اولان صو اشته بو قسمنددر .

بو قسم آرتیغك حكمی آبدستی اولمیان کیمسه آندن بشقه
صو [۲] بولمیدیغی حالده آنكله آبدست آلتی و نیجم دخی
ایتمکدر [۳] .

(ماء مشكركك ماء مطهر ایله اختلاطنده ماء مستعملده
اولدیغی کبی وزناً غلبه معتبردر [۴] . محشی دیرکه مساوی
اولدقجه آنك مخالط اولدیغی صو ایله آبدست آلتی بلاشك
جائزدر اه) [۵] .

— تحری —

ایکی ویادها زیاده مائك برقابده اختلاطی : (اختلاط مجازجه)
و معتدد صو قاپلریك اختلاطی : (اختلاط مجاوره) در .

[۱] اینکدن ودیشی حمار وحشیدن و قسراقدن طوغان (استر) دت
احترازدر . چونکه برطاقم احکامده اعتبار آناه در : سؤرده ، اكلك حل
و حرمته ، رق و حریتده . اما نسبه اعتبار بابایه در . حمار اهلی حرام
الاکلدر . حمار وحشی و بقر و قسراق اويله دکلدر .

[۱] ولوکه مکروه قسمدن اولون . چونکه مکروهك دخی
طهوریتی متیفندر ، ط .

[۳] صوبك ولو مشكوك اولسونت موجودیتنه مبنی آبدستی اول
المق افضلدر .

[۴] كما أومأنا اليه في الهامس ص ۳۱ .

[۵] محشی مسحوم بوراده بویله سوبلدیکی حالده بر فصانده مؤامه
تبعاً بو کا مخالف بر افادهده بولمیشدر . كما سنینه .

اختلاط نمازجه دن و حکمندن میاه فصلنده بحث اولنشددر . شمدی
اختلاط بجاوره دن بحث ایده جکز و بجاوره* مختلط اولان میاهک لزوم
و عدم لزوم تحریرسنی سویلیه جکز .

بوابده (تحری) : طاهری غیر طاهر دن تمیز ایچون تقریرغ
وسع و جهد ایلمکدیرکه رأی غالب ایله طلب احری ایتمک دیمکدر .
آکا (توخی) و (تاخی) دخی دینور .

ایمدی آزی غیر طاهر و چوغی طاهر صولری حاوی
برقاچ قابک قاریشیق وضع اولنش بولنسی صورتنده کک
ایچمک ، کک آبدست آلق و یاغسل ایتمک ایچون آنلری
تحری لازم اولور . چونکه برشیمک آزی مغلوبدر . مغلوب
ایسه مہدوم حکمنده اولمقله آلرک طاهری و شودر ، دیو رأی
غالبه بنا و انتخاب اولنه بیلور .

بالعکس آزی طاهر و چوغی غیر طاهر اولاق و یا طاهری
غیر طاهرینه مساوی ددده بولنق صورتنده غیر طاهری غالب
اولدیغندن و یا خود مغلوب اولدیغندن تحری فی انجیق ایچمک
و طبخه قوالانق ایچون ایدوب آبدست و غسل ایچون تحری
ایتمز . آلرک جمله سنی نجس عند ایدرک دوکدکدن یا خود سقی دواب
ایچون بری برینه قارشدردقن صکره تیمم ایلم [۵] .

[*] اولکیسی عامه* مشایخ فقہا قولیدر . تاکه ماء مطہر قطعیاً
مفقود اوله رق تیمم ایدلش اولسون . ایسکنجیسی امام ابو جعفر الطحاوی
قولیدرکه اوصو ایله حیوان صولانور .

(مسئله) : بری طاهر و دیگرى غیر طاهر صوتى حاوى ایکی قابک یکدیگر نزن تمیز ایدیله مامسى صورتنده ازاله حدنده استعمالیچون شرط تحری مفقود اولمقدن ناشی (چونکه تحریک شرطی طاهرک غالب اولمسیدر) بلاتحرى ایکیسندن ده آبدست آلمش اولان کیمسه نك او آبدستلر ایله قیلدیغی نماز — اثناء وضوءده باشنك بشقه بشقه ایکی ربع محلته مسح ایتمش اولاق شرطیله — صحیحدر . والا تیمم دخی لازمدر .

چونکه او ایکی صو ایله باشنك یالکز بر ربع محلی مسح ایتمش اولاق صورتنده طاهر تقدیم اولندیغنه کوره مسح صحیح و تأخیر اولندیغنه کوره طاهر اولان یاشلق نجس اولان یاشلغنه ایلك ملاقات ایله تنجس ایتمش اولمقدن طولانی غیر صحیح اولمقله ایش جواز ایله عدم جواز آره سنده دوران ایدرک شیکه مبنی احتیاطاً جائز اوله میوب فرض مزده مطهر دخی مفقود اولمقله تیممه کیدیلور .

سانر اعضا . وضوءه کلنجه آنلر بیقاور اولدیغندن غیر طاهر

کیمی طاهر و کیمی غیر طاهر ثیاب محتاطه نك لزوم استعمالنده آنلری مطلقاً تحری ایتک یعنی کرک طاهری غیر طاهرینه غالب ویا مغلوب یاخود مساوی بولنسون ترک ایتیب ستر عورت ایچوت آنلردن برینی رأی غالب ایله بالاتخاب نمازی آنکله فیلق لازمدر . چونکه صوبه (یعنی آبدسته) طیراق (یعنی لیم) خلف اولور . ستر عورتده ایسه نوبه خلف یوقدر . ثیابده علی الاطلاق ، و او انیده شرطی وجهله ، تحری اجر اسندن صکره نجاست طاهر اولمقله اعاده لازم کلور . تحری قبله مسئله سی کی دکلدر . کذا فی الامل .

تقديم اولنديغنه كوره طاهر ايله ثانيا ييقانمقله اعضا طاهر اوله رق حدث آنكله مندقع اولديغى كى طاهر تقديم اولنديغنه كوره دخى حدث اول امرده مندقع اوله رق اعضائك ثانياً غير طاهر ايله تنجس ايتمش اولمى ضرر ويرمز . زيرا فرضمزمده او كيمسه ازاله نجاست ايده جك شئي بولماقمده در . آنى بوله ميان كيمسه ايسه نمازى مع النجاسة قىلار واعاده ايتمز .

(مسئله) : متعدد كيمسه لر كندى عددلرى قدر قاب صو بولوب اوقابلرك برى غير طاهر ايسمده معين اولمديغى جهته آتلدن هر برى بالنحرى برقابى انتخاب ايدرك آنكله آبدست ايسه او آبدستلر ايله منفرداً نماز قيله بيلورلر . جماعت اولاق اوزره ايجلرندن بريته اقتداء قيله مازلر . زيرا هر برى ديكربنك تحريميله آبدست آلق — كندى رآينجه آنكلكى غير طاهر اولنديغندن — جائز اوله مامقله مقندى به كوره امام آبدستمز ديمكدر .

باب ديانا تده فاسقك ومستور الحالك خبرى انضمام تحرى شرطيله مقبولدر . مخبرك عادل اولمى لازم دكلدر .

عادللك خبرى حجتدر . ايسكى عادل اخبارده تعارض ايدرلر ايسه حجتلى مهاتر (اعتباردن ساقط) اولوب حكم ، اصله بنا اولنور . بناءً على هذا ايكى عادل برصويك اخبارنده مهاتر الخبرين اولسملر صو اصل اولان حكم طهارت اوزرينه قاله رق جائز الاستعمال اولور .

— آبار —

یاخود (آبار) فیولر دیمکدرکه قیو معناسنه اولان (بئر) لفظنک بری مستویاً و دیگرى مقولوباً جمعیدر [۱].

قیو نقدر چرق صولی اولورسه اولسون سطح ما اعتباریله (حوض صغیر) دیمک اولدیغندن نجاستک مجرد وقوعیله متنجس اولوب بر نظرده احوال و أحجارینه [۲] نجاستک اختلاطی جهمیله آنک تطهیری ممکن اولماق ، و دیگر نظرده اوستندن آلدنقجه آنک صوبی آلتندن نبعان ایتمکده اولمی جهمیله (ماء جاری) حکمده اوله رق اُر نجاست صویک احد اوصافنده ظاهر اولدقجه قیو متنجس [۳] بیله عد اولتماق ، مقتضای رای و قیاس ایمن خلاف قیاس اوله رق فیولرک ملاقات نجاستات ایله هم تنجسنه وهم طارق مخصوصه ایله تطهیرینه حکم اولنوب د مسائل الآبار مبنیة علی اتباع الآثار ، دینلشدرد .

[۱] ایکیسی ده مهور العین اولدیغی حالده اهل لغت بونی سؤرده ذکر ایتمیوب بئرک أفلس وزنی اوزره دخی جمنده (بئر) و (آبر) دینلککنی و جم کثرتی (بئر) اولدیغی ذکر ایلملشدر . قال ابو دلامة
وان حفروا بئر حفرت بئرهم * لیعلم قوم کیف نلک النبات
وتمامه فی الکامل مع قصة القاضی ابن شیرمة .

[۲] (أحجار) طاش معناسنه اولان (حجر) ک جمعی اولدیغی کبی (أحوال) دخی چامور دیمک اولان ووقت موازنی بولنان (وحل) ک جمعیدر .

[۳] تنجسک فیویه اسنادی « سال المیزاب » کبی ذکر محل واراده حال قبلندن اولدیغی مؤلف سوبلیور . تطهر دخی یوبله در .

قیونک تطهیری ایچنده واقع اولان نجسک نوعی [١] اعتباریله بروجہ آتی اوج مرتبہ اوزرہ در : نزح کلی ، قرق قوغہ صو نزحی ، یکریمی قوغہ صو نزحی .

(قیودن صو چکمهک (استقاء) و قیونک صوبنی بوشالغہ (نزح) تعبیر اولور ايسه ده بز بوراده نزحی ذکر اولندیغی اوزرہ اوج مرتبہ اعتبار ایدہ جکز و نزح کلی به استعمال اصلی و جملہ نزح دخی دیه جکز .)

(نزح کلی) : قیو تنجس ایدرسه کلیا نزح اولور . قیونک تنجسی ایچنه کوبره نوعی مستثنی اولق اوزرہ [٢] برقطره قان و یا بول [٣] یا خودخمر مثلی آز دخی اولسه نجاست مائه [٤] فارشمق ، وانسان یا خود قیون و کچی کبی کبیر الجثه [٥] حیوان و کلب دوشوب اولمک ، و اولسه ایله خنزیر دوشمک ، و دوشن حیوان سرچه و فاره کبی

[١] نجس انواعی آئیده باب مخصوص ایله مبیندر . قان و شراب و لاشه دخی آنلردندر . ات قوئق و عک اکشمک ایله نجس اولماز . اکلی اذایه مبینی حرام اولور . معده دن کلان فی صو دخی اولسه نجس ايسه ده نائمک آغزندن آقان صو مطلقا طاهر در .

[٢] آنارک احکامی آئیده آبروجہ مذکور در .

[٣] براسه مستثنی اولق اوزرہ نه بولی اولورسه اولسون . باب الانجاسه بافسکز . نجاستک غلیظه و خفیفه سی میاهه کورم بر در .

[٤] فاز و اوردک و طالوق ترسی وانسان و کدی و کویک کبی آتی بینمیان حیوان ترسلری و قیئلری و لعللری هب یوقسمدندر .

[٥] اکریک کوچک یا ورو ايسه کدی حکمده اولور . قاله ط .

صغیر الجثه بيله اولسه اولدکدن صکره [۱] شیشمک ، یاخود طاغلق ویاخود تونی دوکلیک ، ایله در .

اشته بو صورتلرده قیو کلیا نرح اوانور . یعنی ایچنده کی چیقارلدقن صکره [۲] صوینی بر قوغه نی طاولدیره جق قدر قالمیچه یه دکین بوشالتیلور .

صوک قوغه قیونک اغزنندن آیرلمقله هم قیو همده چکنک الی وایی وقوغه سی و مقره سی ظاهر اولوب غسل احجار و نقل احوال ایتمه که حاجت فالماز [۳] .

صویک نبعانی غالب اولدیچیچون تماميله نرحی ممکن اولمیان — قیودن وسط قوغه ایله — که قیولرده علی الاکثر مستعمل اولان قوغه در ایکیوز قوغه دن اوچیوز قوغه یه قدر صو چکیلور .

بونک ایکیوز قوغه سی واجب ، ویوز قوغه سی — مزید نزاهت ایچون — مستحب ، در .

دها ایسی و احتیاطلیسی قیونک موجودی صوعلمنه وقونی اولان ایکی شاهد عادلک شهادتلیله تقدیر ایدیلوب او بوشالتمقدیر .

[۱] بونلر قیو ه اولک ایله خارجه اولوب قیویه آتلمش اولقی مساویدر . انسان ایچون بومسئله ده تفصیل واردر . کما یأتی فی ص . ه

[۲] سبب نجس او اولدیغی ایچون باقی اولدیچه طهارت ایله حکم ممکن اوله ماز ا ه بجر .

مکرکه تحت و با بز پارچه سی کی متعذر الاخراج اوله ا ه در مختار .
[۳] لکن اوچامور ایله احتیاطا جامع دیواری ده صبو انماز . رد المختار .
(احجار) و (احوال) تعبیرلی ایچون قرقچی صحیفه یه باقکیز .

اگر آنرا : « بوقیوده (مثلاً) بیک قوغه سو واردر . ، دیرلر ایسه اوقدر قوغه سو چیقارلق لازم اولور . به یفتی .
بعد النزع زائد اولان صویک چیقارلسی وائناء نزحده قوغه نك
تام طولمسی لازم دکلدر . قسم اکثری طوملق کافیدر .

مقدار واجبی دفعهٔ چکمک لازم اولمیوب متعدد کونلرده دخی
چکمک جائز اولور . ایرتسی کون اوکونک بقیمه سی چیکیلور .

(قرق قوغه صونزحی) شو صورتلرده اولور : قیویه طاووق
یاخود کدی ویاخود بوجشهده بر حیوان دوشوب اولمک [۱]
وشیشامک [۲] .

دوشن چیقارلدن صکره بروجه مذکور متوسط قوغه ایله
قرق قوغه سو چکمک واجبدر . الی یاخود النش قوغه چکمک
مستحبدر .

(یکرمی قوغه صونزحی) شو صورتلرده اولور : قیویه فارهویا
سرچه یاخود بوجشهده بر حیوان دوشوب اولمک وشیشامک [۳] .

دوشن چیقارلدن صکره متوسط قوغه ایله یکرمی قوغه

[۱] خارجده اولوب ایچنه دوشمک ویا آنلق دخی بویله در . کما قدمناه
فی هامش الصفحة التي قبل هذه .

[۲] شبعر ایسه نزح کلی لازم اولور . تکیم ذکر اولندی .

[۳] خارجده اولی ایچنه آتق دخی بویله در . کما مر آنفاً . فوریش
برقاره اولیسی دخی بوحکمهدر . آنک یبوستی دباغت (یعنی حکما
طهارت) دکلدر . قاله فی البحر .

صوچكمك واجبدر . اوتوز قوغه يه قدر چكمك مستحيدر [ه] .
نزع كليده اولديغي كبي بومقدار لرايله واقع اولان نزع دخي
هم قيور ، هم قوغه همده ايپ ومقره وچكنك الى حقنده طهارتدر .
چونسكه بونلرك تنجسي صويك تنجسندن ناشي اولمغله طهارتي دخي
آنك طهارتيله در .

[هه] يوز آرشون ودها زياده سطحده صوني حاوي اولان
صهر بجلر وصور خزانه لري (حوض كبير) اولمغله آنلرك ايچنه باركير
دخي دوشوب اولسه نزع لازم اولميوب تنجسي اوصاف ثلاثه سنك
برنده اثر نجاست ظاهر اولمغله در .

[١] بحررائقه ابن نجيم وآندن اخذاً در حاشيه سنده طحطاوي
ديركه مستحبك مقداري ظاهر روايتده تصريح اولنماشدر . آني بعض
مشايخ امام محمدك : « فارده يسكرمي ياخود اونوز وكديده فرق ياخود
اللي قوغه چكيلور . » عباره سندن فهم واستخراج ايدرك : امام مشار اليه
ياخود ديسكه تخير قصد ايتميوب بلكه مقدار واجب ومنجعي بيان قصد
ايله شدر ديديلر . وفهم واستخراج لابد اولوب امام مشار اليهك اني
حيوانانك صغر وكبرجه اختلاف وتفاوتلرينه مبني صفيده افسل وكيرده
اكثر نزع اوانور ديمك ايچون سويله متي اوللري ده محتملدر . مشايخ
فقهانك بعضاري ده بوني اختيار ايتديلر ا ه بوكاكوره معنى : فرق
قوغه دن اللي ياخود الشمس قوغه يه ويسكرمي قوغه دن اوتوز قوغه يه قدر
چكيلور ديمكدر . ظاهر ومتبادر اولان ده بودر . « جئه ده فاره ايله
كدي اره سي اولان حيوان فاره كبي اولوب كدي ايله كوپك اره سي
اولان حيوان دخي كدي حكمنده در . » ديو كتابلرده مذكور اولان شي
دخي بوني مؤيددر .

[**] هذه المسألة زدتها على الاصل لم تسكن فيه .

آنارک یوز آرشون سطحندن اقل صوبی حاوی اولانلری (حوض صغیر) اولمغله آنلرده مثلاً فاره دوشمک حالنده یکریمی قوغه صوچکمکله می طهارت حاصل اوله جفی ؟ یوقسه بو حکمکله علی خلاف القیاس قبولره اختصاصی اوماق وخلاف قیاس اولانشی آخره مقیس علیه اوله ماق جهتیه آنار کاملاً بوشانلق می لازم کله چکی ؟ حقنده اختلاف واقع اولوب صاحب درختسار قسم اکثری [۱] یره کومولی اولان بیوک کوپلر کبی آنارک دخی قیو حکمنده اوله جفنی یعنی کوکرجین کبیلارک اولیسنده قرق ، وفاره کبیلارک اولیسنده یکریمی ، قوغه صوچکمکله تطهیر ایدیله جکینی سوبله مشدر .

صاحب رد مختار ایسه بوسوز صهریج حقنده مسلم اولسده کومولی بیوک کوپ حقنده مسلم اوله ماز چونکه آکا قیواسمی وبریله من قسم اکثرینک یرده کومولی اولمی دخی نه عرفاً ونه لغتاً انی قیو حکمنه ادخال ایدنه من دیمشدر [۲] .

قیو ، بهر وروث وخشی ایله منجس اولماز [۳] .

[۱] بونک مغهوی یاریسی یاخود افلی کومولی اولمغه اعتبار اولماق قدر اهل ط علی الدر .
[۲] قال .

مطموره اکثرها فی الارض * کالبثر فی الزح وهذا مرضی
قال به بعض اولی الابصار * وایس مرضیا لیدی الکبار
[۳] مؤلف بوراده بوقاروده استثنا ایتدیکی کوبره احکامنه شروع ایتمشدر . (کوبره) کله سی تحسین لفظ ایچون اختیار اولمشدر . یوقسه بوتلر کوبره حالندن اول دخی بو حکمد در . کوبره نک عربیسی (سرقین) در . (طین مسرقین) کوبره لی چاموردر .

(بعز) : دوه وقیون وکچی ترسیدر . (روٹ) : آت واستر
 وحمار نرسیدر . (خٹی) : صیغر وجاموس نرسیدر .
 فیرلرده اولان قبولر ایله شهر وقریه ایچنده بولغان قبولر ییئنده
 بو خصوصجه فرق اولدیغی کبی دوشن ترساک یاش ویا قوری
 وصاغلام ویا قیریق اولسی ییئنده دخی قرق یوقدر [١]
 مکزکه بونلر - بعز وروٹ و خٹی - کثیر اوله .
 (کثیر) : کورنک استکشار ایتدیکیدر . نکیم (قلیل) کورنک
 آزعا ایتدیکیدر . یاخود (کثیر) : هر فوغه بر نرسدن خالی اولماقدیر .
 (کثیر اولورسه قیو متنجس اولمغه نزح اولنور .)

کوکرجین : سرچه کبی اتی ییئمان قوشلرک نرسی صوی افساد
 ایتمز (٢) .
 (طاووق وفاز واوردک مستثنادرکه بونلرک نرسی صوی مفسد
 وقیودن نزح کلی یی موجبدر) .
 اتی ییئمان قوشلرک نرسی دخی تعذر اخرازه مبنی صوی
 مفسد اولماز . بیر تیجی قوشلرک ییله نرسی فاحش اولورسه

[١] قال ط فی الصحیح . فان الروٹ والمتفتت من البعر مفسد . طلقا
 فی ظاهری الروایة علی ما ذکره السرخسی اه بالمعنی .

[٢] « صوی افساد ایتمز » تعیری قابلدرد کی صویه دخی شاملدر .
 قوی افساد ایتمه جکی اولوبتددر . ذکره ط فی غیر هذا الموضع فیما
 نقله عن فاضلخات .

نوبی (۱) و قابلردہ کی صوبی مفسد اولاسده (۲) قیوی افساد ایتمز .

برتی اولسون بحری اولسون و یا خودم بری و هم بحری اولسون آقیچی قانی اولمیان (۳) حیوانک صوده و سائر مائعاتده اولمش اولسی اتی تنجیس ایتمز : چکرکه ، اری ، سینک ، بوجک ، ییلان (۴) ، عقرب ، ینکج ، قوربغه ، بالی ، پیره ، تحتہ قوریسی ، کلب الماء ، خنزیر الماء (۵) کبی .

انسانک یا خود بقر و غم کبی اتی ینان حیوانلردن برینک قیوبه دوشوب دیری جیقمسی صورتنده اوزرنده نجاست اولدیغی تیقن ایدلمش اولدقجه صوفاسد اولماز (۶)

[۱] نوبی یعنی اباس و جهاشیر کبی شیلری مفسد اولق صحت صلاته مانع اولق دیمکدر .

[۲] لامکان التحرز . ط .

[۳] بوقید قاز و اوردک کبی صو قوشلربی اخراج ایتمشدر . چونکه بونلرک دماء سائله سی اولقله صوده اوللری ماء قلیلی و احکمدہ اولان قیوی افساد . ایدر .

[۴] مکرکه حیہ کبیره اوله . چونکه آنک دم سائل اولور . کما یأتی فی الانجاس .

[۵] بونلرده دموی — یعنی صیچاق قانی — دکلد زیرا دموی اولان صوده ساکن اوله ماز . قاله الزیلعی .

[۶] آنلرک اولیقلمری بولی مشتمل اولق ظاهر اولدیفته باقماز . زبرادها اول ماء کثیره ککیرک تمیزلنش اولق احتمالی واردر . بو احتمال اصالت طهارت ایله فوت بولهرق عدم تزحی انتاج ایدر . کما فی ط عن الفتح .

استرك و حمارك و آنچه و شاهین و چایلاق کبی یر تیجی
قوشلرك و قورد و كلب و قاپلان و مايمون و چقال كبی جانورلرك
دخی مجرد قیویه دوشمه سیله یعنی ایچنده اولماك و لغای صویه
دكمامك شرطیله صومشكوك و متنجس اولماز . زیرا خنزیردن
ماعدا هر حیوانك ظاهری حال حیاتنده طاهر در . (مشکوکی
الح اختلاف لعاب نتیجه سیدر . مسئله مزده ایسه انك عدی
مفروضدر) .

اگر دوشن حیوانك لغای صویه واصل اولور ایسه
طهارت و نجاست و کراهت و مشکوکی احکامنجه او صو لعابه
تابع اولمغله لغای نجس ایسه وجوباً نزع کلی لازم کلور (۱) .
مکروه ایسه برقاج قوغه و علی قول یکریمی قوغه (۲) صو نزع
اولور (۳) .

[۱] مؤلف بورادد مشکوکی دخی نجسه الحاق اینمش ایسه ده اصابت
ایلمامشدر . محیی دخی : اهل مذهبك محققلمی بونی تصریح ایندیلر .
دعش ایسه سؤر فصانده : ماء مشکوك ماء قلیله قاربشور ایسه آکا مساوی
اولدقجه آنكله آبدست آلمه نك بلاشك جائز اوله جفتی سویله مشدر .
(ماء مشکوك) نفسیه اولدقخی اوزره طهارتی دكل ، طهوریتی شنبه لی ديك
اولوب عدم طهوریتی محقق اولان ماء مستعملك ماء قلیله اختلاطی صورتنده
حكم مسئله بواولنجه ماء مشکوكده اولی بولنشدر . حمارك و استرك وقوعیله قیو
صونك مشکوك اولماسی صحیح اولدقخی ابن نجیم مرحوم مجرد تصریح ایتمشدر
كما یأتی فی هامش ص ۵۱ .

[۲] امام محمد حضرتلرندن کندیلرینك : « هر موضع که آنده نزع
وارد یکریمی قوغه دن اقل اولماز چونکه شرعه وارد اولان مقادیرك اقلی
اودر . » دعش اولدقلمی مرویدر اه ط .

[۳] بونزع تسکین قلب ایچوندر . تطهیر ایچون دكلدر . حتی او فبودن
بلانزع آبدست آلسه جائزدر اه ط .

(هر حیوانک تری محشی مرحومک در متقاندن ثقلنه کوره لعابی حکمنده اولمغله او خصوصجه دخی صو ، حکم لعابه تابعدر . سؤره بحشنه باقمکز) .

شمعی به قدر مذکور اولان بئر مسائل بحر رائقده اولدینی کبی شو وجهله تلخیص اولنه بیلور :

کلیاً و باقسماً نزحی موجب اولمق اوزره قیویه دوشن شی نجاست یاخود حیوان اولمقدن خالی دکلدر . نجاستک حکمی معلوم اولمشدرکه قیو آنسکله تنجس ایدوب نزح اولنور . حیوانک انسانه دخی شمولی واردر . انسانک غیری اولان حیوان — خنزیر کبی — نجس عین اولوب اولمامقدن ونجس العین اولمیانر ما کول اللحم اولوب اولمامقدن خالی دکلدر . بولردخی قیودن حیاً و یا میتاً حیقارلمش اولمقدن رمیت اولانی منتفخ (شیشمش) دخی اولوب اولمامقدن خالی اولماز .

ایمدی : قیویه دوشن انسان حیاً حیقارلدینی وبدننده نجاست حقیقیه و یا حکمیه (حدث) اولدینی و کندیسی مستنجی بالماء [٥] بولندینی تقدیرده صو فاسد اولماز . اگر اوزرنده

[*] صوابه استنجا ایدیجی اولان دیکدورکه استنجایی — بعد التفوط طهارتلمکی — صوابه ایتمیاندن احترازدر . چونکه آنک نجاستی بستیون فلغ وازاله اولنیوب تقلیل ونهفیف ایدلمش اولدینی ایچون مستنجی بالماء اولیان حکیمه کیردیکی ماء قابلی افساد ایدر افاده ط فی حاشیه الدر . وأشار الیه المؤلف فی فصل الاستنجاء کما یأتی فی ص ٥٦ .

نجاست حقیقیه وار ایسه صو نجس اولوب نزع اولنق لازم کلور .
واکر نجاستدن عاری فقط صاحب حدث ایسه بدننه ملاقی اولان
صو اندن انفصال ایله مستعمل اولوب غالبی غیر مستعمل اولمغله
اندن برشی نزعی لازم کلر [۱] .

دوشن انسان قیودن میتاً چوقارلق صورتنده - صبیّ مسلم دخی
اواسه - قیو کلیاً نزع اولنور [۲] .

قیویه جنازه دوشمک صورتنده مسلم اولدیغنه کوره بعد الغسل ایسه
صویه خلل کلر . قبل الغسل ایسه صو مستعمل اولق اصحدر [۳] .
(غالبی ینه غیر مستعملدر کما عرفت)

غیر مسلبده بدنأ نجاست بولنق اغلب اولمغله انک کرک قبل الغسل،
کرک بعد الغسل [۴] وقوعنده صو فاسد اولق و بناءً علیه قیو نزع
اولنق لازم کلور .

[۱] جنبك بؤیه دوشوب صاغ چیقمسندنه مسئله (جعط) اولوب
صاحب در : رجلك طاهر و صوبك مستعمل اولسی اصحدر . دغش ایسه ده
مستعمل مغلوبدر .

(جعط) ك ایضاحی (کتاب الفاز) مذك طقوزنجی صحیفه سنده در .
[۲] بونده تفصیل یوقدر . حضرت عثمان زماننده بر زمزمه بر زنجی
دوشوب اولمکله محضر صحابه ده حضرت ابن عباسک وابن الزبیرک (رضوان
الله تعالی علیهم) امر و افتالریله ماء زمزم نزع اولمشدر .
[۳] بشرط کونه نظیفاً . کما قدمنا فی المیاء . و یسنننی منه التمسید الغلظف
فان المساء لا یصیر مستعملاً بوقوعه فیه .

[۴] کذا فی البحر . قال : لان بدنه غیر خال عن نجاسة حقیقة
أو حکماً . وفيه تأمل .

قیویه دوشن انسان اولیورده حیوان اولدیغنه کوره اکر نجس
الاین ایسه دیری دخی چیقسه و - فرض محال اوله رق - اغزی
صویه دکمه سه بیله قیو نرح اولنور .

(نجس عین : خنیزدر ، کلب نجس عین دکلدر .)

نجس الاین دکل ایسه دیری جیقارلدیغنه کوره ما کول اللحم
اولوب اولمادیغنه باقیلور : ما کول اللحم اولوبده بدنده نجاست
اولدیغی دخی معلوم بولنور ایسه هیچ برشی لازم کلز . ما کول
اللحم دکل ایسه جسدی طاهر اوماق شرطیله آغزینک صویه دکوب
دکمدیکنه باقیلور . اغزی صویه دکمش ایسه لعانی صویه قارشمش اوله -
جغندن انده سؤر احکامی جاری اولور [۱] . فرض محال اوله رق
اغزی صویه دکامش بولندیغنه وجسدی دخی طاهر اولدیغنه کوره
برشی لازم کلز .

اولو جیقارلدیغنه کوره کړک ما کول ، کړک غیر ما کول اولسون
شیشمامش ایسه الخ جثه اعتباریله نرح کلی ویاغیر کلی لازم کلوب [۲]
شیشمش الخ [۳] ایسه صغیر الجثه دخی اولسه نرح کلی لازم کلور .

[۱] سؤری مکروه اولانک صویه اصابنده احتیاطاً اون قوغه یاخوددها
زیاده نرح اولنور . حار واسترک وقوعیله فیونک صوی مشکوک اولماق
صحیحدر . کذا فی البحر الرائق وقدمر فی هامش ص ۴۸ .

[۲] نرح غیر کلینک اقلی ماسبقده یسکری قوغه اولوق اوزره مذکوردر .
فاره باورسی کبی پک کوچک دوینک وقوعنده قول امامجه اون ،
ولول امامجه یسکری ، قوغه نرحنک لزومنی طحطاوی مرحوم درحاشیه سنده

طاو قدن چیقان تازه یورطه ، و آناسندن هنوز طوغش اولان قوزی ، اوزرنده نجاست اولدیغی معلوم اولدقجه یاش دخی اولسه واقع اولدیغی ما ومانعی افساد ایتمز چونسکه مخرجک رطوبتی نجس دکلدر .

ات قوق ویمک اکشیمک ایله نجس اولماز . کما مر فی ص ۴۱ .

قیوده لاشه نك غیرى نجاست کورمک مسئله سنده تفصیل اولمیه رق کورلدیکی وقتدن اعتباراً قیو متنجس اولوب لاشه که حیوان دموی غیر ماتی میته سیدر قیوده کورلدیکی وقت زمان وقوعی معلوم ایسه بلا خلاف اندن معتبردر . وقت وقوعی معلوم دکل ایسه عند الامام انک حکمنده تفصیل واردر .

شویله که شیشمش الخ اولدقجه احتیاطاً برکون وبرکیجه دن وشیشمش الخ ایسه [۵] اوچ کون و اوچ کیجه دن اعتباراً قیو

ذکر ایتمشددر . درت فاره بر فاره حکمنده اولوب بش فاره طهوزه قدر کدی حکمنده واون فاره کویک حکمنده در . علی قول اوچ فاره بشه قدر کدی و آلتی فاره کویک حکمنده در . اختلاف قولین اختلاف جئه اعتباریه اولسه کرکدر .

[۳] تویلری دوککش ویا کندبسی طاغلاش اولورسه نرح کابنک لزومی اولوبتله در .

[*] طساغامق وتوینی دوککک دخی شیشمک کییدر . زیاده دکلدر . کما فی منحة الخالق .

نجس عداو نور . چونکه شیشمک اسکیمک علامتیدر [ه] .

او مدت ظرفنده آبدستسزلر آدن آبدست آلمش وحدث اکبری اولانلر اغتسال ایتمشلر ایسه انلری وانلرایله قیلنلر نملزلری اعاده ایتمک لازم اولور . چونکه مانع اولان حدث ببقین ثابت ، ومزیل اولان آبدست وباغسلده شک واقع ، اولوب یقین ایسه شک ایله زائل اولماز .

واکرا آبدستیلر آدن آبدست آلمش ، یاخود نجس اولمیلان ثیاب (چاشیر) انمکه ییقمالمش ، ایسه اجماعاً اعاده لازم کلر . زیرا صحتک مقتضیسی اولان طهارت موجوددر . مانعده شک واففع اولمشدرکه اوده اوصویک موضع طهارته اصابتیدر . نماز ایسه شک ایله باطل اولماز .

اکر ثیابی اوصو ایله بجاستدن تطهیر ایتمشملر واندن آبدست آلمامشملر ایسه انلره آنحق او ثیابی غسل وتطهیر ایتمکدن بشقه برشی لازم اولماز . فی الصحیح . چونکه بوصورت

[*] انتفاخ امثالنده حدتقادمک ادناسی ایسه اوچ کوندر . بلاصلا دخی اولنان جنازه (مغسوله) یک قبری اوزرنده نمازی قیلنق دخی اوچ کونه قدردر . آدن صکره دکلددر . عدم انتفاخ دخی دلیل قرب عهددر . اوده برکون وبرکجه ایله مغدردر . آنک مادونی منضبط اولبان ساعاندن عبارتدر . امر عبادت ایسه احتیاط اولنه حق شیدر اه ط .

مغسول مقبورک صلاقی مسئلهسی حکتاب الجنائزده « مانم یتفسخ » قیدبله مقبد اولوب : « والمعبریه أكبر الرأى لاختلافه باختلاف الزمان والانسان » دینامشدر . فلینظر .

چاشیرده وقت اصابتی معلوم اولمیان نجاست (مانعه) بولنقی
قبیلندندرکه بونده صحیح اولان اعاده صلات اولنماقدرد [۱] .

عند الامامین بر امر حادثك اقرب اوقاته اضافتی اصل اولوق
قاعدہ سنه مبنی قیونك تنجسنه نجاستك انده کورسی زمانندن اعتباراً
حکم اولنوب اندن اول قیلنان نمازلی اعاده ، ونجاستی او صو ایله
ازاله ایدلمش چاشیری بتکرار غسل ، ایتمک لازم کلز [۲] مکرکه
وقت وقوعی کندیلرنجه محقق اوله .

تنجسی معلوم اولان صوایله خیر یوغرلمش اولورسه او خیر
کلباره القا اولنور . یاخود طواره ییدیریلور [۳]

متنجس اولان قیونك صوبی غائر (یعنی جسیکایوب غائب)

[۱] لکن نجاست یابس ایسه وقت اصابتی تحری اولنقی مکرکدر زیر
قوریش اولدقدن صکره « شمدی اصابت ایتشدرد » دینه من . مکرکه
زمان آنک بعد الاصابه بیسنه متحمل اوله . افاده ط .
والمنی المرثی فی الثوب یعتبر من آخر نوبه .

[۲] چونکه فی الحال دوشوب اولك یاخود فیوبه آنی روزکار یاخود
بعض خفیف العقل کیمسه لر ویاچوجقار یاخود قوشلر آتش اولوق جائز
وعمتملدر . محکیدرکه امام ابو یوسفه : بن ذاتاً قول امام اوزره ایدم وفتاکه
برکون بوستانده اوطورمقده ایکن برچایلاغک آغزنده کی لاشه فی فیوبه دوشورد بکنی
کوردم قول امام محمد رجوع ایتدم . دیمدر اه ط .

[۳] وقال بعضهم یباع لشافعی . ص . لان الماء اذا بلغ قلتین لا ینجس عنده
بدون ظهور اثر . ط .

اردن صکره کله کلان صو طاهر در . کیدن نجاست کیرو کلز [۱].

— استنجا ، استبرا ، استنقا — [۲]

(استنجا) نجاستی [۳] قلع وازاله ایتمکدرکه بعد التغوط [۴]
ارککه وقادینه عائد بولنور [۵].

(استبرا) احلیلدن اثر بولی کیدرمکدرکه تبولدن صکره اولور .
وخاصه " ارککه عائد بولنور .

(استنقا) استنجاده مبالغه ایدوب اثر غائط قالماق اوزره
پاکلنمکدر . تنکیم ذکر اولنور .

استنجا ، صو ایله اولدینی کبی اوفاق طاشلر ایله ، واولا

[۱] تکیم باب آنجاسک مطهرات قسمده فرك ایله اولان تطهیر عنواننده—
نظائرله برابر — ونغور عنواننده — علی حدة — ذکر اولنور .

[۲] بو بحثی غایه القایه اختصار ایدوب بو عنوانلر ایله معنون قیلدیق .

[۳] قید بها لان الريح طاهر علی الصحيح والاسد جاء منه بدعة . کذا
فی الاصل .

[۴] یعنی دفع طبعدن صکره .

[۵] بوکا ترکجه طهارتلنمک تعبیر اولنور . استنجادن عاجز اولان صریضک
حلیله سی یعنی زوجه سی ویا جاریه سی بولغاز ایسه استنجا آندن ساقط اولور .
زیرا عورت . محلتک مسی آنجی حلیله حلال اوله بیلور . ذکره ط فی آخر
الفصل .

طاش و صکره صو استعمال اولنق اوزره ایکیسنی جمع ایله ، دخی اولور [۱] .

طاشچقار ایله استنجایه : (استجمار) دینور .

استجمار صورتنده طاشچقاری واستنجاء بالماء صورتنده پارمقاری خرجه دلك ایله استنقا حاصل اولور [۲] ایسه ده یا لکڑ استجمار استنجاء بالماء کیمی نجاستی قلع و ازاله دکل ، تقلیل ایده بیلور (حق مستجمار اولان کیمسه ماء قلیله داخل اولور ایسه انی افساد ایدر . کما مر فی البئر ص ۴۹) .

خلایه دخولده صول آباق و خروجده صاخ آباق آنیلور : استنجاده صول ال قولانیلور . مکرکه انده عنذر اوله .

خلاده قبلهیه قارشو و یاخود قبلهیه ارقه و یررک بولنشق و خارجده کونشه وآیه و روزکاری جبهته طور مق مکر و هدر . جاری دخی اولسه صویک ایچنه و قیو و نهر و حوض قرینه و اوطور یله جق کولسکیه و قغوق یره و یول اوزرینه و آغاج

[۱] افضل استنجا بودر . (فیه رجال یحبون ان یتطهروا الخ) فول کرییمه مدوح اولان اهل قبانک وجه مطهر لری بو ایدی .

طاش یرینه کیک و تزک و کور و کیرج و بز (و کاغد) و یوق استعمالی مکر و هدر .

(۲) نجاستک غسل ایله ازاله سنندن صکره الدهه قالان یا شلق طاهر در معنک طهارتی سببیه او ، ال طاهر اولوب اله نبعا دخی او یا شلق طاهر اولور . (معجل ذکری بوراسی ایکن مؤلف بونک نظیری اولان (عروه ابرین) مسئلهسنی (فصل آبار) ده ذکر ایتمش و محشی مرحوم آتی و بو مسئلهنی انجاسده ابراد ایلشدر .

آلتنه تبول ویاغوط ایتمک مکروهدر [١] عذر اولدقجه قائماً تبول
دخی مکروهدر .

(استبراء) عادات و طمانع ناسک اختلافی اوزره یوریمک
یاخود اوکسورمک و یاخود صول طرفی اوزرینه یاتمق یاخود دپنمک
ونقل أفدام ایتمک کبی طریقار ایله یا پیله رق اثر بولک زوالی تیمن
ایدلمش اولور [٢] .

ارکک قسمی بعد التبول استبراء ایله مطمئن القاب اولدقجه آبدسته
شروع ایتمک جائز ارماز . زیرا رشح بولک رأس سیدیده ظهوری
انک تقاعری کبی صحت وضوءه مانعدر .

[١] کتیف طاشنک کنارینه وبا اوکنه الفا یاخود ملفاسنی ابقا
ایتمک تربیه سزاسکدر .

[٢] لکن بونلری مواجهه ناسده وچولق چوجق ایچنده یاتمق محل
سروندر . ممکن اولان موضعه رأس قضبی صوابله بیقماق دخی
واردر . محشینک بیانته کوره سراوبله صو سریمک و موسنی کبدرمک
ایچون اولورکه رطوبتدن شک ایدن کیمسه خلافتی تیغن ایتدکجه آنی
سریقتیه حمل ایلر .

— احکام وضوء —

وضوء که آبدستدر [۱] وضاء تدندر . (وضاءت) : حسن و نظافتدر . شرعاً وضوء : معروف اوج اعضایی ییقامق . وباشه مسح ایلک ، دن عبارت نظافت مخصوصه در [۲] . انده معنای لغوی دخی موجوددر . چونکه آبدست دنیاده اعضایی تنظیف ایله وضی* و مستحسن فیلدینی کبی انسکله عبادت حقه پیام اولندیغی ابیچون آخرنده دخی صاحبنه روق اولور . (آبدست) بوزه نور و قلبه سرورددر .

آبدستك سببی ، شرطی ، حکمی ، رکنی ، صفی واردر . (برماهیتك جزء ذانیسنه که اوماهیت اندن وسائرندن متر کیدر : (رکن) وخارج موقوف علیهنه (شرط) وبلا تاثیر موصله

[۱] وضوء ضم واو ایله آبدست وفتح واو ایله آبدست صوتی معناسنه اولوب آبدست آلفه تفعل صیغه سبله (نوضؤ) یاخود همزه تك حرف علته ابدالیه (نوضی) وآبدستلله (متوضی*) یاخود (متوضی) دینور . آبدستسزلك (حدث) در . آنك صفی افعال بایندت اسم فاعل صیغه سبله (محدث) درکه آبدستسز دیمکدر . محدثه حرام اولان شیلر آتیده (احوال نساء) باینده مذکوردر . (اوصاف وضوء) فصلاندن دخی نمایاندر . (طهور) دخی وزناً ومعنی وضوء کبی اولقله طانك ضم وفتحی واوك ضم وفتحنده کی معنابه نابعدر .

[۲] مسح ربع رأسده معنای نظافت ظاهری دکل ایسهده اعتبار غالبهدر .

(سبب) و اثر مرتبته (حکم) و فقماً اولان حال و شائنه (صفت) تعبیر اولنور .

آبدستک سببی یعنی انسانی آبدست آلفه سوق و ایصال ایدنشی آبدستسز حلال اولمیان فعلی استباحه ایتک یعنی نماز و مس^۳ مصحف و طواف کعبه کبی محترمات دینیه دن برینه تشبث قصد ایله سکدر .

بو ، انک همده حکم دنیویسیدر . حکم اخرویسی : نیتی ایله آخرتده ثواب حصولیدر [۱] .

آبدستک شرط و جوبی یعنی مکلف اوزرینه شرعا لزوم^۲ شرتلی [۲] : عقل ، بلوغ ، اسلام ، ماء کافی استعماله قدرت ، وجود حدث [۳] ، عدم حال منافی ، دن عبارت اولمق اوزره آئیدر [۴] که بونلرک خلاصه سی مکلف باطهاره اولان کیمسه نک حدثن طهارتی صوابله اجرایه قادر اولمندن عبارتدر . چونکه مکلف باطهاره قیدی عقل

[۱] قال اذا كان بینه . یعنی التوضؤ بذیة الثواب : ثم قال : وهذا حکم کل عبادة . یعنی سواء كانت عبادة مقصودة أو لا .
(۲) والشرط ما يلزم من عدمه العدم ولا يلزم من وجوده وجود ولا عدم . ط .

(۳) (وجود حدث) آبدست اوصاف وضوء فصلنده مذکور اولان اقسامندن مندوب اولمیان قسمی ایچون شرطدر . تسکیم در مختارده مصر حدر .

(۴) اصلده حال منافی . حیض و نفاس . دبو بشفه بشفه تعداد اوانه رق و وجوب مضیق ایچون مشروط اولان ضیق وقت دخی علاوه ایدبله رک مجموع شروط وجوب سکنزه ابلاغ اولمشدر .

و بلوغ و اسلام و وجود حدث و عدم حال منافی قیودینی متضمندر .
 زیرا مسلم اولمیان ، یا خود مسلم اولوبده عاقل و یا بالغ بولنمیان ،
 یا خود محدث (آبدستسز) اولمیان ، کیسه حدثن طهارت ایله مکلف
 اولدیغی کی هنوز حیض و یا نفاس اوزره اولان قادین دخی آنسکه
 مکلف دکلدر . طهارتی صوایله اجرایه قدرت قیدی صویک طهوریتی
 (مطهریتی) و طهارته کفایتی و برعذر و یا حاجته مبنی حکماً عدم
 مفقودیتی شروطنی متضمندر . چونکه طاهر اولمیان ، و یا مطهر
 بولنمیان ، یا خود کافی اولمیان ، یا خود هم طاهر و هم مطهر همده
 استعماله کافی ایسه ده عذره و یا حاجته مبنی استعماله قدرت تعاق ایتدیکندن
 طولانی یوق حکمنده بولنان ، صوایله طهارت واجب اولماز .

آبدستک شروط صحتی اوچمدر : برنجیسی ماء طهورک
 بشریه عام اولمایدور . برصورتله که غسلی فرض اولان عضو
 اوزرنده ایکنه بانیره جق قدر یره صواصابت ایتماش بولنور
 ایسه آبدست صحیح اولماز . ایکنجیسی حال منافینک انقطاعی یعنی
 حیض و یا نفاس و ناقض وضوء [١] کی آبدسته منافی اولان
 احوالک کسبیلش اولمایدور [٢] بولر باقی ایکن آلان آبدست
 صحیح اولماز . مکرکه عذر ثابت اوله : اوچنجیسی شمع و شحم [٣]

(١) صاحب عذرك غیریده بول وسیلان دم کی .

(٢) بوخصوصده شرط وجوب ایله صحت اجتماع ایتمدر . ط .

(٣) (شمع) موم ، (شحم) ایچ یاغی در ، محشی دبرکه خیر و چامور

(غسل) غینک فتحیلہ یبقامق معناسنه مصدر متعدیدر [۱] .
برشیئ یبقامق صوبی آنک اوزرینه اساله ایلسکدر [۲] بر حیثیتده که
آندن لا اقل ایکی طمله [۳] حاصل اوله .

صوبی [۴] یاغ سورینور کبی سورینمک کافی اولمدیفی کبی
طمله سز آقتمق دخی کافی اولماز .
(وجهه) انسانک آنسکه مواجه بولندیفی موضعدرکه اسانمزده
(یوز) تعبیر اولنور .

وجهک طولاً حدی : مبدأ سطح جهه دن چسکه نهایتنه قدردر .
مبدأده قیل اولوب اولماق مساویدر .

صاج بیتمندن اعتباراً الخ دیوایدیلان تعریف غالبه محمولدر .
صاج بیتمی اشاعیجه اولمغله آلی طار کیمسه یه (زغم) و یوقاریجه اولمغله

برؤسکم وارجلسکم الی السکین الخ) آیت کریمه سیدرکه اوهمده آیت
غسل وآیت تیممدر . آبدست وحی غیر متلوايله مکّه مکرمه ده فرض اولمشدر .
حقننده کی آیت آتی علی توالی الازمان مستمر اولان وحی متلوايله مؤکد
اولوق اوزره مدینه منوره ده نازل اولمشدر .

(۱) غینک ضمیمه اولان (غسل) اغتسالدن اسمدرکه بیقانه در .
(اغتسال) بیقانهقدر . غینک کسریله (غسل) صابون و خطمی کبی باش بیقانان
شبدر . أفادة المؤلف .

(۲) (اساله) آقتمق و (اصابت) ذکر مکندر . فتح عین ابله اولان غسل
اساله ومسحی اصابه ایله نفسیر ایتمشلرذر .

(۳) (فتح القدیر) ک ظاهری برقطره کافی اولمقدر . ط .

(۴) قاردخی بویله در اه بحر بوندن اکلاشیلان یاش سونسکر ایله
مسح هر تقدر تطهیر انجاس باینده غسل عند اولنور اسه ده بوبابده
غسل صایلماز .

آلی آچیق کیمسه یه (أصلع) وجهه نك ایکی جاننبدن آچیق صاحلی اولانه (أززع) تعبیر اولنور [ه]. بونلرک جمله سنه کوره غسل وجهک فرضی مبدأ طول اعتباریله بردر.

منتها نك چکه نهایتنه قدر اولمسی صفالسرلره و یا خود پك سكرک صفاللیلره کوره در. سكرک اولمیان صفال اصحابنه کوره منتها بشره نك ملافی اولدینی قیللردر. بومعنی وجهک عرضنده دخی معتبردر.

وجهک عرضاً حدی : ایکی فولاق یموشاقلرینک مایینمیدر. صفال باشیله فولاق مابینی اولان قیلسریر دخی حد وجهده داخلدر.

(معلومدرکه غسل بشره یه تعلق ایدر.) (بشره) اووزنده اولان (ادمه) نك ضدیدرکه جلدك طیش یوزیدر. وجهک بشره سی قادیلردره و امر دلرده تماماً ظاهر در. ملتحیلرده - صفاللیلرده - قسمماً مستورددر. بعد الالتهاء ظاهر لحیه ظاهر بشره مقامنه قائم

(*) فتحتین ایله (صالح) و (نزع) که اصلک و انزعاک درعلامت ذکاه و سغاه اولد بئچون عند العرب ممدوح و (غیم) که اغملکدر انك ضدی اولغاه مذمومدر. شاعر کندی زوجه سنه خطاباً :

فلانکحی ان فرق الدهم بیننا * أغم الفقا والوجه لیس بانزعا
دیشدرکه اگر زمان بزم بینمزی نفرق ایدر سه سن (أززع) اولمیان واکه وجهه حه (اهم) اولان کیمسه یه وارمه دیمکدر.

أززعک مؤثنده علی القاعده نزعاء دینلیموب بلسکه (زعراء) دینلشددر.
شاعر : (هدیه بن خشرم المذری) در. کما فی الکامل للمبرد. و ذکره ط فی حاشیه الدر.

اولمغله صفال ايله مستور اولان مواضع وجهك فريضه غسلى
الدين اوسته انتقال ابدوب [١] كوزلرك و آغزك و بورنك داخلربنى ،
و وجهده و سائر اعضاء وضوءده سينك و پيره نرسلربنك الننى ييقامق
لازم اولمديغى كى قاشلرك و ييقلرك و صفال قيللربنك الننى ييقامق دى
لازم دكلدر [٢] . اوستيله اكتفا اولنور . مكره صفالك قيللرى مانعنى
كورينور درجهده سكر ك اوله . تكيم فصل آئيده ميبندر .

(ايسكنجيسى) ايسكى اللرى دبر سكريله برابر ييقامقدر . آيت
وضوءده : (و ايدىكم الى المرافق .) بيورلشدركه اللركزى عرفتله
قدو غسل ايدكن ديمكدر .

مرافقك مفردى اولان (مرفق) كه بازوكميكيه قول كميككنك
فاوشديغى بردر مكسور الميم و مفتوح الفاء و بالهكسدر [٣] . انسان
عند الانسكا . انسكه ارتفاع و اسراحت اينديكيچون آكا يعنى
دبر سكه (مرفق) دينامشدر . ذكر جزء و اراده كل
طريقيله الدين مراد قولدر . آبدستده تماميله ال ، و دبر سكه قدر

(١) مسئله : هانكى عضودر اوكه آبدستده آنى ييقامق بر زمان فرصدر
و بر زمان فرض دكلدر ؟ جواب : چكه كيكدركه صفالاندن ييقامقى فرض
ايسكن صفالاندندن صكره او فرض صفالى ييقامقله ساقطدر . كذا فى كتابنا
(الاغاز الفقيهية) .

(٢) بولر غسلده لازمدر . كما بأتى

(٣) (و بهي لىكم من أمصم صرفقا) قول كرىمنده ابكيسى دى فراءتدر .
لفظ صرفقه برده مكتب وزننده اولق اوزره اوچنچى برلفت واردر . ط .

قول غلی اولنوب دیرسک قولک مواضع غسلنه منتها اوله جعفر که آندن یوقاریسی فرض اوله رق ییقانه جق دکل دیمکدر .
غایت - مدحکم ایچون دکل ، مافوقی اسقاط ایچون اولدیغندن -
مغیاده داخلدر . دیرسکاری ییقاق اجماعاً فرضدر [۱] .

جمعک جمعه مقابله سی فردک فرده مقابله سنی مقتضی اولوق
قاعده سنه مبنی [۲] هر قول دیرسکیله برابر ییقانه نک فرضیتی
عباره نص ایله ثابت ، وفعل رسوله مستند اجماع دخی بونک
اوزرینه واقع ، در [۳] .

(اوچنجیسی) آیاقلری ایکی طوپقلر ایله برابر ییقاقمقدر . آیت
وضوء ده [وأرجلكم الى السکعبین] بیور لمشدر که آیاقلر کزی ایکی
طوپقلره قدر غسل ایدکز دیمکدر .

(کعب) که طوپقدر قدمک ساق طرفندن ایکی جانبنده اولان
ایکی تومسک کیمکدر . آیافده دخی غسله منتها بونلر اولغله غایت
مغیاده داخل ، ومافوقی فریضه غسلدن ساقط ، در .

آیاقلر ذکر اولنان غایتلریله برابر مذهب اهل سنتده نص
آیت وجهله مغسولدر مسح دکلدر . سنت شائمه دخی غسلدر .
بیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرتلری آبدسته

[۱] امام شافعی حضرتلری کتاب (الام) ده « آبدسته مرفیقنک دخولی
ایجابده بر مخالف یلیمیز » دیمشدر که مشار الیهک بوکلای اجماعی حکایه در
اه بحر .

[۲] قاعدة اغلیة تتبع القرائن والا انتقص بنحو لبس القوم نیابهم . ط .
[۳] مؤلفک یداخلری ایچون بیئلرنده کی مساواته مبی دلالت نص ادعاسنه
حاجت یوقدر .

آیاقلربی دخی ییقادقلرتدن صکره « هذا وضوء لا یقبل الله تعالی الصلاة الا به » یعنی : بو ، اول آبدستدر که نمازی جناب حق انجق آنکله قبول ایدر بیور مشلردر .

[وأرجاءکم] لفظ شریفنده که جر قرانی بجاورته یعنی « دکل ده یالکز لفظاً اولان متابعته مینیدر [۱] آیاقلر ایکی فرامته کوره مفسول اولوب اوزرلربنه مسح ایتمک خفلی اولقی حالتک غبریده جائز دکلدر [۲] .

(دردنجیسی) باشک ربغی مسح ایتمکدر . آیت وضوءده : [وامسحوا برؤوسکم] بیور لمشددرکه باشلر کزه صو دگیرک دیمکدر . صلی الله تعالی علیه وسلم افندهز حضرلری ناصیه شریفه لرینی

[۱] ابن مالک مرحوم عمده شرحنده دیمشددرکه واو حرفی جوار اوزرربنه جواز عطف خاصه سبله حروف طافله میاننده منفرددر . ط .

[۲] کشفاده مذکوردرکه ارجلک رؤسه عطنی مسح اولنور اولدبغی ایچون دکل ، اوزرربنه صو دوککده وجوب اقتصاده نذیه ایچوندر . چونکه آیاقلر سائر اعضاء وضوء کی اولوب اوزرلربنه صو دوکبلرک ییقاغنده اولدبغندن مظنه اسراف اولغله کوبا که آیاقلر کزی صو اسراف انتمامک اوزره ییقابک دیو امرایدلشددر . « کعبینه قدر » بیورلمی آیاقلرک مسح اولمسی ظن ایدجک کیمسه نک ظنی ازاله ایچوندر . چونکه مسح ایچون شرعه برغایت ضرب (تعین) اولنماشدر اه وارضاء البضاوی وابو السعود .

همده آیت وضوء ٦٦ نجی صحیفه نک صو هاشمنده دخی مذکور اولدبغی اوزره مذنبدر . آبدست دها اول فرض معمول بهدر . صاحب شرح افندمک نه اول ونه آخر آبدستده مسح قدم ایتدکاری واقع اولماشدر . بن العربان عماد اولان بالین آیاقلغه نظراً آیاقلر الدن زیاده معروض اوساخ اولغله مأموربه غسل اولقی متعیندر .

یعنی آلنارینهک اوست جهتی مسح ایتمشلاردرد [١] .
 (مسح) لغتده شی اوزرینه ال اوغرائقی — کزدرمک — در .
 کما فی النیمم . سیلمک معناسنه ده کلور . کما فی تطهیر الانجاس .
 شریعتده (مسح) : بشقه یرده قوللاندیق یاشلغی [٢] بریره
 دکرمدرد . دگیر بلان یرکک باش ، کرک خف ویاجهیره اولسون .
 دکرمدک دخی کرک ال ایله اولسون ، کرک بشقه برشی ایله
 وقوع بولسون .

[١] باشی تربیع ابدوسهک ربع مقدمنه (ناصیه) وربع مؤخرینه
 فتح فاف ایله (فذال) وابکی بانلرندن برر ربعه فتح فاء ایله (فود)
 دبرز . بوللردن هانکی ربعی مسح ایتسهک اولور . مسح ناصیه سنت
 متبعه در . محشی دیرکه باش مسجته مقدار مفروضک ربع اولسی [برؤسکم]
 فول کریمنده کی باحرفی الصاق ایچون اولوب مسحه آلت اولان
 ال دخی مقدارچه ربع رأسه مقارب بولمقله مسح دینهجک قدر باشه
 ال اوغرائقله ربع حاصل اولمندنکره آیتدن مراد اولان مسجک
 اقل مابیناولی مقدار ربعک مسحوبله وجوده کلکده بولنش دیکدر .
 همه اصولده مقرردرکه محمله داخل اولان باحرفی فعلی آله
 نعدیه ایتدومکله آیت کریمه . « امسحوا أبداً بکم برؤسکم » نقدیرنده
 اولهرق باشک دکل ، الک مسح ایله استیعابی اقتضا ایدر (*) بدک
 رأسه ملصق اولهرق استیعابی ایهه علی الغالب ربعی تجاوز اتمز .
 بناءً علیه آیت کریمه ده رأسدن مقصود اولغه ربع تعین ایدرکه مطلوب
 اولانده بودر اه

[٢] حتی قوللرندن آرتان یاشلغی باشه سورر ایهه اولماز . چونکه آنکله
 برکره تطهیر ایتمشدر . ماء جدید لازمدر . بوندن فولاق مسحی مستثنادرکه
 آنلر باندن قالان یاشلق ایله مسح اولور . کما فی ط .

(*) بخلاف دخولها فی الآلة فانها تعدی الفعل الی کل الممسوح کسجت رأس
 النیم یمدی . کذا فی البحر .

مقدار مفروضه یا شلغک اصابتی ایصلاق بریز ایله یاخود
یغمور و یا قار اصابتیله دخی اولور . ال ایله مسح ایتمهکه حاجت
دخی قالماز . زیرا آلت ، محله ایصالدن بشقه برشی ایچون
مقصود اولماز .

حل مسح ایکی قولاغک مافوقیدر . آنک ربغی مسح صحیح
اولوب آنلردن اشاغیسنی ومثلا صارقان کیسوی و حتی کیسونک
تپه یه طولاشدیر یلرق طوپ ایدلمشنی مسح ایتمهک صحیح
اولماز [١] .

مسح رأسده مفروض اولان مقدار ، ربع ایکن : اصل
ید اصابع اولق و حتی اصابعک قطع ید ترتب ایتمهک
ملاحظه سنه و آنلرک اوچی اکثری اولوب اکثر ایچون دخی حکم
کل بولنق قاعده سنه مبنی مسح رأسده مقدار قرضی اوچ پاروق ایله
تقدیر ایتمهک مردوددر [٢] .

[١] فتاوی قاضیخانده دبعشدرکه صاجنه مسح ایدن کیسه التنده
باش اولان صاجه مسح ایتمش ایسه جائز اولور . اگر التنده آلن و یا
بیون اولان صاجه مسح ایلش ایسه جائز اولماز ا ه طوب کیسو
مسئله سی دخی صاجک چوتلغی واوزونلغی اعتبار یله بوجهه حل اولنق لازم
کلور : چوزلدیکی وقت باشدن صارقق ایسه جائز اولوب طره ممسوحه
باشده قالان افسامده ایسه جائز اولور . کما ق ط .

[٢] زیرا نه روایه و نه درایه مؤید دکادر . چونکه روایت
ربعدر . برده (مسح) مقدرات شرعیه دن اولوب آنارده ایسه عدد رکعات
کبی شرع نه تقدیر ایتمش ایسه آنک عینی اعتبار اولنور اولدیغندن تقدیر مذکور
درایه دخی متصور اولماز . أفاده ط .

اشنه ارکان وضوء ذکر اولنان اوج عضوی ببقامق و باشه صو
دکر مکدن عبارت اولقی اوزه درتدر .
امر لر تکرار اقتضا اینمد بکنه مبنی آنلری برر کره دن زیاده یاقمی
فرضی دکلدر .

ارکان مذکوره نك بری و یا برفاچی عضوک عدمنه وحنی معلولیتنه
مبنی ساقط اولدیفی کبی [١] عضو زائدك محل مفروضه محاذی
اولمیانندن دخی فربضه غسل ساقطدر . مثلاً دبرسکلردن اعتباراً
فولسز و طوطیقدن اعتباراً آیافسز اولاندن قول و آباق ببقامق ساقطدر .
(دبرسکلدن و طوطیقدن بقیه وار ایسه آنلر ببقانور . کما فی
الدر المختار) .

اوموزی باشنده ایکی قوی و طوطیقبیله برابر ایکی آباغی
اولان کیمسه نك تام قوی و تام آباغی اصلی ، و دبکری
زائددر [٢] . زائدك محل فرضه محاذی اولاتی و تعبیر دبکرایله

[١] بونی مؤلف باب نیمم اواخرنده سویله مشدر . باشی نزله لی اولوبده
مسجدن متضرر اولمقده بولنان کیمسه دت مسح رأسك سقوطی کتب فناواده
دخی مذکوردر .

[٢] زائدايله اصلی بحررائقده وحاشیه طحطاوینده بویله تعریف
اولمقددر . در مختارده ایسه اصليلك وزائدك بطش و مشی ایله اعتبار
اولنهرق : « ایسکیسی دخی بطش و مشیه یارامقده ایسه ایسکیسی ده یقانور
ویالکتر برسی یارامقده ایسه اویقانور ، دبکری زائد صایلور . اگر
اوده زائد پاروق کبی محل فرضده ثابت ایسه یقانور . » دینامددر .
طحطاوی مرحوم در حاشیه سنده تعریفین یقینی جمع و توفیق ابلشددر . انظر
ان شئت .

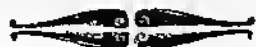
اور وزائد ال وزائد پارمق کی محل فرضہ ثابت بولمانی
بیقامق لازمدر . محل فرضہ محاذی دکل ایسہ آنی بیقامق دخی آبدستہ
فرض دکلدر ، مندوبدر .

حدثه شك ایدوب طهارتہ متیقن اولان یعنی آبدست
الذین ییلوب بوزدیغندہ شہہ ایلان کیسہ آبدستلیدر . عسکی
حالدہ اولان آبدستسزدر .

آبدست اثناسفہ یعض اعضاسنی بیقامش اواقفہ شک ایدن کیسہ
صاحب وسوسہ دکل ایسہ اوعضوینی بیقار . اگر صاحب وسوسہ —
یعنی اکثر با بوبلہ شہہ ایتہسکدہ — ایسہ شکنہ التفات ایتہز
(مؤلف بونی سچود نلاوت قبیلمندہ ذکر ایتہسدر) .

آبدستی آلدقن صکرہ عارض اولان شکہ دخی اعتبار یوقدر . مکرکہ
ترك کنندجہ متیقن اولہ . (ذکرہ ط هناك) .

آبدستک صفت شرعیہ سی اوچدر : فرض ، واجب ، مندوب .
تکیم آئیدہ فصل مخصوص ایلہ میندر .

— تمام احکام وضوء —

لحیه کشته — کشیفه — نک [۱] ظاهرینی یبقامق آبدسته
واجب یعنی فرض (لازم) اولور [۲] ، لحیه خفیفه نک بشره سنه
صوبی ایصال ایتمک واجب (لازم) اولور [۳] .

دائرة وجهدن فضله اوله رق صارقش بولان قیللره صوبی
ایصال ایتمک واجب (لازم) اولماز [۴] چونکه آتار نه اصاله
ونه بدلا وجهدن دکلدر .

[۱] (کشته) و (کشیفه) مقابلیدرکه صبق دیمکدر . بشره سی
کوریلان صفاله (خفیف) و کورلپانه (کشیف) دییه جکره صبق صفال
بشره مقامنه قائم اولغله فریضه غسل بشره دن آکا انتقال ایتمشدر .
اصح مایقنی به بودر . غسل و با مسحا ثلث و با ربع لحیه ابله اکثفا
ایلمک و با خود تماماً مسح اولمق کبی افوالدن بوکا رجوع اولمشدر . أفاده
المؤلف . محشی دیرکه (ظاهر) قیدی منابت شعرك طیفه علیاسنک ماتحتی
یبقامق لازم اولمشده اشارت اولق اوزره زیاده ایدلشدز ا ه

[۲] (واجبات وضوء) اولدبندن مؤلف وجوبی افتراض ابله تفسیر
ایتشدرکه مراد فرض مملیدر . کا هو المصرح به فی ثلدر . بز آنی
لزوم ابله نرجه ایدجکر . تکمیل مؤلف دخی طار خاتمک تحریریکنده
اوبله تعبیر ایتمشدر .

[۳] سکرک صفالده بشره مرئی اولدینی و یبقامقده عسرت اولدینی
ایچون فول مختار بودر . علی قول نبات لحیه سبیلله بشره دن کمال مواجبه منعدم
اولغله غسل بشره سافطدر . أفاده المؤلف .

[۴] یعنی انلری نه غسل و نه مسح ایلمک بزجه بالاخلاف واجب دکلدر .
کا فی النهر . مسح سننددر . کا فی المنیة . ابن امیر حاج شرح منیهده : ظاهر
اولان غسلک مسنونیتیدر دیدی . ط .

دوداقلر عادت اوزره یوملادیغی زمان کورلمز قالان یرلرینه صوی
ایصال ایتمک لازم اولماز . چونکه دوداغک یومیلان یری آغزه
وآچیق قالان یری یوزه تابعدر .

کوزلرک داخلنی بییقامق ضرر اولدیغیچون غسلده دخی جائز
دکلدر . (صوی کیرپکله وپیکارلره واردرمق لازمدر . ط .)
ای اولوبده قبوغندن هنوز آیرلماش اولان چیبیانک داخلنی
بییقامق لازم دکلدر .

پارمقلر (برسبب عارض ایله) اره لرینه صو کیرمیه جک درجهده
بری برینه یاشمق ، و طرناق اوزایوب دونمکله انمله یی [۱]
اورتمک ، و بییقامسی لازم اولان محله تحتنه صویک وصولنه مانع خیر
وموم وچاپاق کبی برشی بولنق ، تقدبرنده انلری کیدروب
ارهنی و آلتی [۲] بییقامق لازم اولور .

طرناق کیری وبدندن متولد اولان کیر کرک کویلی ، کرک شهرلی
ایچون مانع اولمادیغی کبی پیره وسینک ترسی دخی قلتنه وعدم لزوجتنه
مبنی صویک ماتحتنه وصولنه مانع اولماز . اکا مانع اولسه بیله دفعه
للحرج صحت وضوء مانع صایلماز .

بویاجینلک طرناغی اوزونده قالان بویا دخی ضرورته مبنی مانع
دکلدر . وعلیه الفتوی .

[۱] پارمق اوجی معناسنه اولان (آنله) لفظی مفرد اولدیغیچون امثله
وزنده دکل ، مفتوح المیدر . جمعی (آنامل) در . ارمه و آرامل کیدر .

[۲] النشر علی ترتیب الف کما هو الظاهر .

پارمقده اولان طار خاتمی اوینا تمق لازمدر [۱] . بوبابده اولان ایسکی روایتک مختاری بودر . چونکه ظاهرأ مانع وصول ماء در . صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضر نلری آبدست آلدنلری وقت خاتم شریفلرینی تحریک ایدر لر ایدی .

طباًانده اولان یارفلری بیقامق ضرر ویرر ایسه صوبی یارفلرک اوزرنده اون علاجه امرار ایتمک جائز وصحیح اولوب [۲] دوا اوزرینه صو امراری دخی ضرر ویرر ایسه اوزرینی مسح ایلر . مسح دخی ضرر ویرر ایسه انی ده ترک ایدر [۳] . اگر بونلرک هیچ بری ضرر ویرمز ایسه ضرری اولمیه جیق قدرینی یاقمق تعین ایلر . حتی صفوق صو ضرر ویرریده صیجاق صو ضرر ویرر میور ، وکنندی دخی انی استعماله قادر بولنیور ، ایسه صیجاقی صو استعمالی لازم اولور .

یارق اوزرنده کی علاجه صو امرارینک جرازی علاج یاریغک اوستنی آشمش اولماساق قیدیله مقید اولوب اگر آشمش

[۱] طار اولیان خاتمک حکمی اداب وضوءده مذکوردر . محشی اوراده دیمندرکه طار اولان خاتمک همتنه صوبک وصولی معلوم ایسه تحریسکی مستحب ، والا فرض اولور اه

[۲] عذرده مساواته مبنی وضوءده جائز اولان شئیک غسلده دخی جائز اوله جفتی مؤلف باب تبیم آخرنده ابن الشحنة ن (مهمه) عنوانیه نقل ایندبکی شو مسئله منظومه صوکنده ذکر ایتمشدر :

ويسقط مسح الرأس عن برأسه * من الداء ما ان به يتضرر .

[۳] بونک بر نظیری دخی (احوال نساء) فصلی قیلانده در .

بولنور ایسه زائد قسمتک ماتحتی ییقامق متعیندر . بودخی عدم ضرر قیدیلہ مقیددر .

کوزی آغرییوبده طیب مسلم حاذقک تنبیهی ویاکنندینک علم تجربیسی اوزرینه افی یبقایه میان کیسه مدت عذرندہ کوزینہ صو امرار ایتمز [۱] .

کک آبدست آلدندن ، کک اغتسال ایتدکن صکرہ قبل موضعلرینی تراشیده ایتمهکله تکرار ییقامق یاخود مسح ایتک لازم کلز [۲] زبرا انکله حدث طاری اولماز . همده فرض ساقط اولمشدر . ساقط ایسه عودت ایتمز .

آبدستدن ویاغسلدن صکرہ طرناق کسمک ویق فیرپمق ودری قالدرمق ابلہ دخی حدث طاری اولمیه جفندن آنلر اعاده اولماز [۳] .

فصل — سنن وضوء

(سنن) سننک جمیعدر [۴] (سنن) لغتده طریقتدرکه مطلق

[۱] بومسئله یی مؤلف (باب الخبض والنفاس) قیلندہ — کهجیرہ امثاله مسح مسائل آخریدر — ذکر ایلمشدر .

[۲] بو تعبیر « آبدستی و غسلی اعاده افتضا ایتمز » دیمکدن ابلغدر کما فی الدر . قال لعدم البدلیة بخلاف نزع الخلف ا هـ

[۳] قال : وان استحب الغسل .

[۴] بولنورده سین مضمومدر . برده وجه طریق معناسنه (سنن) واردر انک سین مفتوحدر : تنج عن سنن الطریق .

مسلك كدن عبارتدر . حسنه ياخود سيئه ديو توصيف اوانه ييلور .
تتكيم حديث طبرانيده واقع اولمشدر : من سن سنة حسنة فله اجرها
ماعمل بها في حياته وبعدهااته حتى ترك ومن سن سنة سيئة فعليه اثمها
حتى ترك ومن مات مرابطا في سبيل الله جرى له اجر المرابطين حتى
يبعث يوم القيامة .

اصطلاحده سنت : دينده بلا لزوم (يعني فرض وواجب اولمبهرق)
مواظبت اوزره مسلوك اولان طريققدر [١] .

(مواظبت) مداومتدر . احيانا ترك اكا منافي دكلدر .
نادراً ترك ايله برابر مواظبت بيوريلان شي سنتدر كه عند الاطلاق
متبادري وجهله (سنت مؤكده) ديمكدر (٢) . مواظبت بيورليمان

[١] بمضرك شونمربقي بوندن دها واضحدر : طريقة مسلوكة في الدين
بقول أو فعل من غير لزوم ولا انكار على ناركها وليست خصوصية .
(طريقة) تبيري جنس كييدر سنته وسأئره به شاملدر . (من غير لزوم)
قيدى ايله فرض و (بلا انكار) قيدى ايله واجب اخراج اولمشدر . (ليست
خصوصية) قيدى دخى صوم وصال كي خصائص نبي عليه الصلاة والسلامي
اخراج ايلشدر . ط .

[٢] اذان ، اقامت ، جماعت ، سنن رواب ، مضمضة واستنشاق كي كه
(سنت هدى) دخى دينور . اخذى هدايت و تركى ضلالت ديمكدر . يعني
فعلي تسكيمل ديندن اولوب تركنه كراهت واساءت تعلق ايدر . قهستاني
ديركه : سنت مؤكده نك حكى دنياده اولان مطالبه سنجه واجب كييدر .
شوقدر كه واجب ناركى معافب وسنتك تاركى معافب اولور . جوهرمهده
قبيهدن تقلا مذكوردركه : سنت مؤكده نك تاركى فاسق ومنكرى
مبتدعدر . تلويجه مذكوردركه : سنت مؤكده نك تركى حرامه قرييدر
تاركى حرمان شفاعته مستحق اولور زيرا « من ترك سنتي لم يزل شفاعتي »

شی مندوبدرکه (سنت غیر مؤکده) دیمکدر [ه] .

اون سکن شی [ه ه] حال وضوءده مسنون اولور :

(١) ابتدا اللرینی بیلککینه قدر ییقامق .

بورر سنتدرکه فرض مقامنه قائم اولور . چونکه قوللری

دیرسکده قدر ییامق فریضه سنک برقمی بوسنت ایله ایفا

ایندلمش اولور ، یاخود ال ییقامق فرضدر . آنک بووجهله تقدیمی

وکیفیت آنیه اوزره غسلی سنتدر . ایستر اللرک ایکیسنی بردن ،

ایسترسه برر برر وصاعدن باشلایهرق ییقامش اولسون .

اللر آلت تطهیر اولدیغیچون تحصیل سننده بونک تقدیمی

شرطدر . وسنتی اللرک ذاتاً طاهر اولمسیله مشروط اولوب متنجس

بیورلشدر . شیخ زین الدینک منار شرحنده مذکوردرکه : سنت

مؤکده بی ترک ایدن کنهاکاراولور . زیرا سنت مؤکده واجب حکمدهدر .

کنهه ایسه متفاوت اولوب ترک واجبک کنههی ترک سنت کنههنت

افوادر . علی قول کنهه اعتیادترکه منوطدر . بوقول مصححدر . وعلی

قول اصلاًثم یوقدر . ط .

[*] منفردک اقامتی وصلانده فوق الواجب تطویل فرامت وآبدسته

مسح رقبه ونیامن وتطوعاً صوم وصلات وصدقه کبی که (سنت زوائد)

دخی دینور . مستحب ومنسوب وادب دخی عند الأصولیین بینلرنده

فرق اولماق اوزره بودر . بزجه سنت هم فعل رسول وهم کندیلرن

صکره فعل صحابه در . چونکه سنت صحابه دخی « علیکم بسنتی وسنة

الخلفاء الراشدين من بعدی » حدیث شریفله مأمور بالاتباعدر . « اصحابی

کالنجوم بایهم اقتدیتم اهتدیتم » دخی بیورلشدر اه ط بحذف . ویآتی ذکر السنة

فی الآداب أيضاً .

[**] عددک ذکرى حصر ایچون هکل ، طالبه تسهیل ایچوندر . قاله المؤلف .

بولنسی تقدیرنده نجاستی قلیل دخی اولسه آنلری اولاً صوی تنجیس ایتیمیه جـك وجهله ییقامق فرضدر . اکر آنلری ییقامق آبدست صوبنی تنجیس ایدجـك ایسه — یعنی صوی یا آغزیله ویا مندیله کی برواسطه ایله آلمق ممکن اوله مامقله صویك ایچنه متنجس الک ادخالی لابد ایسه — آنی یاپیمبوب نمازی تیمم ایله قیلار واعاده ایتمز .

رفع واماله سی ممکن اولمیان بیوك صو قابتك ایچنه طاهر اولان اللرینك صولنی وحقی آنك ده تمامنی دكل ، پاره قلیرنی بئشه کجه ادخال ایدوب صوی صاغ الله نقل ایدر . و آنی اوصورتله ییقاددن صـكـره صویه ادخالی ایله صول الی دخی آنـكـله ییقار .

حدث اوزره اولان کیمسه ولوکه حدث اکبر اولسون صویا خود طاس آلمق ایچون پاك اولان الی وحقی قولنی صویك ایچنه صو قق ایله او صو مستعمل اولماز [ه] .

(الی ییقامق یعنی ازاله حدث ایتـمـك ویا اقامه سنت ایلـمـك فصدیله ادخال ایدرسه صویك اله ملاقی اولان قسمی آندن آیرلمقله مستعمل اولور) .

(۲) بسمله ایله باشلامق

یعنی اللرینی ییقار ایکن بسمله جـكـمـکـدر . حتی آبدستك

[*] مؤلفك : « قدر ضرورتدن زائد اوله رفی الی صویه ادخال ایدرسه صو مستعمل اولور . » دیمسی فاضیلخان فتاواسنده مذکور اولانه مخالفدر . ط .

ابتداءً بسمه فی اوقسته ده ائناسنده سویله سه سنت حاصل اولماز .
 یمک یمک کبی دکلدرکه آبدست عمل واحد در . یمکده ایسه
 هر اقمه برفعلدر . اثناء اکلده دخی بسمه اوقسته هم ماضی و هم باقی
 ایچون سنت حاصل اولمش اولور .

حدیث شریفده : آبدستی اولمیانک نمازی اولدیغی کبی آبدسته
 اسم الله ذکر ایتیمیانک دخی آبدستی اولماز . مآلنده اولق اوزره :
 « لا صلاة لمن لا وضوء له ولا وضوء لمن لم يذكر اسم الله عليه » بیورلمش
 وحدیث مذکور نفی کماله محمول اولمشددر .

قول رسول بسمه نلک آبدسته مؤکداً سنیتنی ناطق اولدیغی
 کبی فعل رسول دخی بسمه نلک ابتداء وضوءده مسنونیتنی
 مشعردرکه کندیلری هر آبدسته شروعلرنده اولان نام خدای
 یاد بیوررلر ایدی .

حدیث دیگرده : آبدستنی اسم الله ایله آلاک هر طرفی
 پاک اولور ، اسم اللهی ذکر ایتیمیه رک آلاک یا لکن آبدست مواضعی
 پاک اولور . ، بیورمشلردر .

بوحدیث شریفلر بسمه فی معین اولمیوب بویابده سلفدن
 وعلی قول حضرت نبی اکرم واشرفدن منقول اولان « أعوذ الخ »
 دن صکره : « بسم الله العظيم والحمد لله على دين الاسلام . » یاخود
 « علی الاسلام » دیمکدر .

علی قول « بسم الله الرحمن الرحيم » دیمک افضلدر . آئارده

ورودینه مبنی هپسنی بر اشدیرهرك : « أعوذ بالله من الشيطان الرجيم
بسم الله الرحمن الرحيم بسم الله العظيم والحمد لله على الاسلام . » دیر
ایسه حسن اولور .

(۳) نیت ایلماك [۵] .

(نیت) قصد قلبیدن عبارت اولوب سنت وضوءدن اولان
نیت دخی آبدستی یارفع حدث ویا اقامه صلات یاخود آبدست
ویاخود امتثال امر عزیمله آلمقدردر . بوعزمنی نطفه دخی کتورر ایسه
لسانی قلب ایله بر اشدردیگی ایچون مشایخ فقها آتی مستحسن
کورمشارددر . (تنکیم آداب وضوءك بشنچیسنی اولهرق فصل
آتیده ذکر اولنور) .

سنن غسلده مؤلف تصریح ایتدیگی اوزره آبدستده بسمله ونیت
الاریقانور ایکن اولوب لسان بسمله کش اولدیفی صروده قلب
دخی نیته مصاحب بولنور .

(۴) آبدست ابتدا سنده یعنی مضمضنه ایدرکن وعلی قول آبدستدن
اول استیأك یا-ود تشویه ایتماك .

(استیأك) مسواك استعمال ایتمکدر . سواك دخی دینور [۵۵]
معروف (مسواك) أراك اغاجنك دالیدر . افضل اودر .

[*] مؤلفك ترتیب ذکر نجه نیت اون اوچنچیدر . موضع ذکر
بوراسیدر .

[**] کافی حدیث : « لولا أن أشق على أمتي لأمسكهم بالسواك عند كل
وضوء » . وفد یراده المسواك .

اويله أليافي اولان سائر اغاج دالندن دخى اتخاڭ اولنه بيلور .
قورى ايسه ايصالديلور . پارمق قالمىڭغنده واستعمال ايدنك
بر قارشى بوينده اولور . صاغ اله آلينبوب [۱] سرچمه پارمىڭك
اوستندن كچوريلهرك باش پارمق ايله التندن طوئيلور . وآغزك صاغ
جانبندن باشلانهرق ديشلره سوريلور .

(تشويص) مسواكه بدل ديشلره پارمق سورمكدركه باش پارمغنى
آغزك صاغ جانبنه وشهادت پارمغنى صول جانبنه صالارق فوقانى
ونحنانى ديشلرى اوغلامقدر [۲] .

حديث شريف ناطق اولديغى اوزره مسواك آغز ايچون
سبب نظافت وجاب رضاء رب عزتدر . ابدستنده مسواك استعمال
اولمان نماز مسواكسر آبدست ايله فيلنان نمازدن يتمش درجه
افضلدر [۳] .

د بجزى من السواك الاصابع ، حديث شريفى وكلام سيدنا

[۱] كما ثبت عن ابن مسعود رضى الله تعالى عنه . فلانيال بمناشة من قال :
ينبغي أن يكون الاستنك باليسار لانه من باب ازالة الاقدار .

[۲] بوني مسواك بوليان وباديشلرى اوليان ياخود آغزنده ضرر اولان
كيمسه ياپار . قاتيجهر بر بز پارچه سى دخى سوره بيلور . كما فى الاصل .

مسواكدن متأذى اولان كيمسه ايچون آكا مواظبت مستحب اوليوب
بلسكه آنى أحياناً استعمال ايتمك لازم كلوز . كما فى ط .

[۳] رمضان شريف دخى مسننى اولماق اوزره جميع ازمان استعمال
مسواك واستنحال اجراسنيا كده مساوى اولوب مؤلفك بيانته كوره عارف بالله
الشيخ (احمد الزاهد) فضائل مسواكى جامع بر كتاب تأليف ايدرك
(تحفة السالك فى فضائل السواك) تسميه اياهشدر .

علی (رضی الله تعالی عنه) اولان : «التشویص بالمسبحة والابهام سواک، فحواسنجه منوال مذکور اوزره پارمق استعمالی دخی مسواکک فقداننده مسواک دیمکدر .

مسواک بزجه سنن وضوء دندر . سنن صلاتدن دکدر . بنام علیه مسواک طوته رقی آلدیغی آبدست ایله قیلدیغی هر نمازده هر نقدر اکا قیام و شروع زماننده مسواک کئیمسه دخی استیاک فضیلتی حاصل اولور [۱] .

سنن دیندن اولمق دخی حضرت امامدن منقول اولمغله [۲] دیشلر صارارمق و آغز قووقق کبی تغیر فم وقتنده ، و اویقودن قالدیغی زمان ، و — دیشلربنک قانه میه جغندن امین بولمان کیمسه ایچون — نمازده قالدیغی وقت ، رخانه یه دخولده ، وناس ایله اجتماعده ، وقرات قرآن وحیدشده ، مسواک استعمالی مستحب اولور .

(شرح منیه ده ، مسواک استعمالنک استحبابی بش موضعه

[۱] مذهب شافعیده مسواک سفت صلاتدر . نمازده قالدیغی وقت استعمال اولماز ایمه او ثواب دخی اولماز . کما فی ط علی الدر .

[۲] محشی صحوم « مسواکک سنن وضوء یاخود سنن صلاة ویا سنن دیندن اولسی حقنده علما اختلاف ایتمشلردر ، اوچنچیسى اقوادر . امامدن منقول اولان ده اودر تکیم عینی شرح بخاریده ذکر ایلمشدر . صاحب هدایه نیک : مسواک مستحیدر . دیمسی دخی آبدست حقنده در . مطلقا مستحیدر دیک دکدر « دیدکدن صکره ابن همامک دخی « نبی علیه السلامک آبدستده مسواکه مواظبلرینی تصریح ایدرینی وارد اولدیغی جهتله حق اولان آنک سنن دیندن اولمیدر « دیمش اولدیغی سوبله مشدر .

تأكد ایدر : دیشلرک صارارمسنده ، آغز قوقمسنده ، نومدن قیامده ، نمازه قیامده ، برده آبدستده ، دیشدر) .

قادیلر حقهده ساقز چیکنه مک مسواک یرینه قائم اولور . (ظاهر اولان بودرکه ابتداء وضوءده قادیلر ساقز چیکنه مک ارککلره کوره مسواک استمالی کی مسنون اولمق دقدر . بلکه انلرک ساقز چیکنه می ارککلرک مسواک طوتومی کی دیشلری تطهیر و آغزی تطهیر ایدر دیکدر . مکروهات صومده مذکوردرکه قادیلر ضعف بشره لرینه مبنی مسواک استمالنه دیشلری تحمل ایتمک احتمالننده درلر . انلره حال صیامک غیریده ساقز چیکنه مک مستحب ، وارککلره مکروه ، در ا . ه . تحصیل ثواب هر حالده تصحیح نیته منوطدر) .

(۵) اوچ کره مضمضه و اوچ کره استنشاق ایتمک .

(مضمضه) لغته تحریکدرکه صوی آغزده چالقه مقدر . اصطلاحده آغزک ایچنی صو استیعاب ایلمکدر . صوی آغزده طولاشدیروب آتمق — افضل ایسهده — شرط دکلدر . آغز طولیمی ایچمک دخی کافیدر . اتمک صورتیله ایچمک کافی دکلدر .

(استنشاق) لغته قوفلامق معناسنه اولان و طلب وزننده بولان نشقندن مأخوذدرکه صوی و سانه یی بورن نفسیله جذب ایلمکدر . اصطلاحده صوی مارنه یعنی بورنک یوه شاق یرینه ابصال ایتمکدرکه بورن نفسیله جذب ایتمک شرط دکلدر .

مضمضه واستنشاق ایکی سنت مؤکده درکه [۱] آنده ترتیب
و تثلیث و تجدید دخی سنتدر [۲] . ترتیبدن مراد اولاً مضمضه
و صکره استنشاق ایتمه مکرر . تثلیث : بونلردن اوچ دفعه یا بمقدور .
تجدید : هر دفعه سنده صوبی یکیمله مکرر [۳] . بونلردن برینی ترک ایدن
کیسه سنت مضمضه و استنشاقی اتمام ایتمش ارماز .
آبدسته بونلرک فرائض وضوء اوزرینه وجه تقدیمی
صویک اوصافی اختیاردرکه لونی رفوت اولدوقدن صکره طعمی
آغز ایله طادلمش و رانجه سی دخی بورن ایله آکلاشلش اولور [۴] .
(۶) مضمضه و استنشاقده صائم ارملیان مبالغه ایتمک .
مضمضهده مبالغه : صوبی بوغازه دکین واردرمق [۵]

[۱] حتی آبدست صوبی بسلا مضمضه و استنشاق اعضاء وضوء
اوچر کره یقامه ومع المضمضة والاستنشاق برر کره یقامه کافی اولان کیسه
مضمضه و استنشاقی ترک ایتمیوب اعضاء وضوء برر کره یقامق صورتیله
آبدست آلماید . کافی الدر .
[۲] محشی مرحوم : مضمضه و استنشاقی صاخ ال ایله یاقی ،
بونلرده مبالغه ایتمک ، مضمضهده صوبی آغزدن آتمق ، استنشاقده
استنثار ایتمک خصوصاتی دخی زیاده ایدرک ذکر اولان ایکی سنتک
مشملائی یدی به ابلاغ ایلش ایشهده آلرک برطاقی مستدرک و برطاقی
مستحیدر . کاسیظهر .
[۳] آغزده صوبی طومق ممکن اولمه . مضمضه یی تثلیثده غرقه واحد
کافی اوله ببلور ایشهده بورنده صو طور میوب آوجه اینه رک مستعمل اوله جفی
جهتله استنشاقده اوچ غرقه لابد اولور .
[۴] آبدستک حفظ صحت نظریه سنجه آغزده کی فوائده بونلردن
عبارت فالماز .
[۵] صوبی بوغازده تحریک ایتمکه (غرقه) تعبیر اولور که او غسله
یله لازم دکدر .

واستنشاقه مبالغه : صوینی بورنک قاتی یرینه قدر چکمدکر .
صائم اولان کیمسه صومنی افساد ایتمک خوفنه مبنی آنلرده
مبالغه ایتمز . حدیث شریفده د بالغ فی المضمضة والاستنشاق الا أن
تکون صائماً ، بیورلمشدر .

(۷) ابدستی ترتیب اوزره آلتی یعنی یوز بیقامغی قوللردن
اول یا یوب باشه مسح ایتمکی قوللری بیقادقن صکره وآباق
بیقامغی اک صکره یا یاقق وجهله آبت وضوءده کی ترتیب ذکر یه
مراعات ایتمک .

(بلا ترتیب آلان آبدست دخی صحیح ، و فقط سننه مخالف ، در .)
(۸) تیمان ایدوب قوللرینی وآیاقلرینی صاعارندن بدء ایله
بیقامق [۱] .

حدیث شریفده د اذا توضأت فادوا بیامنکم ، بیورلمشدر .
صاعک شرقنه مبنی آندن بدءک استجابانه اجماع اولنهرق حدیثده کی
امر وجوبدن مصروق اولمشدر .

(۹) غسلی ثلث ایتمک . یعنی بیقانان اعضایی اوچر کره
بیقامق [۲] .

[۱] ابتداء وضوءده الاربی آرو آرو بیقامق حالنده دخی اولان
صاغی بیقامق سنت اولدیغی ذکر اولمشدر . وبوسیت جفت اولان اعضاء
مفسوله حقننده در . وجه کبی عضو واجده تیمان مطلوب دکلددر . مسح
اولان جفت عضوده دخی سنت ایکیسنه یردن مسح اولنقددر : قوللر
وآیانده کی خفلر کبی . کافی ط .

[۲] مراد غسل مستوعبک اوچ اولمسیدر . یوقسه قوللرینی بیقار
ایکن صوینی آوجنه آلوب بیلسکنی همان تحریک ایله اوچ کره قولنه
آتمهقله بوسیت حاصل اولمش اولماز .

بونلرك برنجيسى فرض [١] وديكر ايسكى سندر . اوچدن زياده ييقايان حديث شريفده وارد اولديغى اوزره تعدى ، واوچدن اكسيك ييقايان ظلم ، ايتمش اولور . مكره زيادهنى حصول شكه مبنى اطمننان قلب ايجون ، ونقصى صويك قلتي ايجون ، ايتمش اولمق كي بر ضرورته مبنى اوله .

(١٠) اللربى وآياقلارينى ييقامغه پارمق اوچلرندن باشلامق . چونكه آيت كريمهده مرافق وكه مبنى غسله غايت قيلنمش اولمغله آثار منتهاي فعل ديمسكدر . منتهايه ايسه مبدا لازم اولوب جميع عضو مغسولى غسل فرض اولديغندن مبدا انك اولى اولمش ، وفعل نبي عليه السلام دخى بو وجهله وقوع بولمش ، در .

(١١) كرك اللربى ، كرك آيانلرينى ييقار ايسكن پارمقلاربى تخليل ايتمك .

(تخليل) خلا لا مقدار . انسكه امر اولمش وتاكيداً للامر حقنهده « من لم يخلل أصابعه بالماء خللها الله بانار يوم القيامة » بيورلمشدر .

ال اصابعك كيفيت تخليل پارمقلاربى برى برينه ادخال ايتمك ، وآياق اصابعك كيفيت تخليل ال پارمقلاربى برى اياق پارمقلاربى آره لرينه [٢] ادخال ايلدك ، در .

[١] چونكه امر تكرار اقتضا ايتمز . كما صرفى ص ٦٩ .

[٢] محشينك بياننه كوره صول لك سرچه پارمقنى صاغ اياغك سرچه پارمقنك آلتندن ادخال ايتمك وجهله باشلايوب صول آياغك سرچه پارمقنهده ختم ايلدك صورتيله تخليل اجرا اولنور .

پارمقلرینی آقار صوبه ادخال ایتمک دخی خلاالاق مقامنه قائم
اولور. آقمان صو کثیردخی اوانسه آ کا ادخال اولنان اصابع تحریک
اولندقجه تخلیل ایدلمش اولماز .

(۱۲) یوزی اوچ کره یبقاقدن صکره صیق اولان صقالی آلتندن
بر آوچ صو ایله تخلیل ایتمک .

صقالک کیفیت تخلیل . آره سنه التندن پارمقلرینی صوقوب قیللرینی
اشاغیدن یوقاری به تفریق ایتمکدر .

بونک مسنوفیتی حضرت انسک بوبابده روایت فعل رسول ایتمسنه
وقول رسولده دخی « بهذا أمرنی ربی عزوجل » یورلمش ایتمسنه
مبنی امام ابو یوسف قولیدر .

مواظبت سنیه واقع اولمدیغنه [۱] ویرده سنت ، محل
فرضده اکال فرض ایچون اولوب داخل لویه ایسه اقامت
فرض محلی اولمدیغنه مبنی امام ابوحنیفه وامام محمد حضرتلری بونی
تخلیل اصابع کبی سنت دکل ، افضل کورمشلردر . لکن مبسوطده
قول ابی یوسف ترجیح اولنمشدر [۲] .

(۱۳) باشک هر طرفنی مسح ایتمک .

[۱] لکن قوله علیه الصلاة والسلام « بهذا أمرنی ربی » من
عن نقل صریح المواظبة . لان أمره تعالی حامل علیها . ولم یکن واجبا لعدم
تعلیه الاعرابی . ط عن الفتح .

[۲] امام محمددن اصح روایتین دخی اودر . ط . در مختارده بو
مسئله محرمک غیر حقه مسنون ، و محرم حقه مکروه ، اولق اوزره
کوسترلشدر .

ربع رأسك بركره مسحى فرض وتنام رأسى بركره مسح
سندر . مسحك وضعى تخفيف ايجون اولديغندن آنده تکرار
مسنون دکلدر [١] . مسح جبیره و نیمم و مسح علی الخفین دخی
بویله در .

(١٤) باشک بروجه استیعاب مسحنه اوک طرفندن باشلامق .
مسح مذکورک کیفیتی : ایکی اللرینی پاره قاریله برابر باشک اوک
طرفنه وضع ایله ارقه منه طوغری صیوایه رق کوتورمک و بعده
قولالارینی دخی مسح ایتمکدر [٢] .

اقامت سنت ضرورتنه مبنی بونده ماء مستعمل اولماز .
(١٥) قولالاری — باشه مسح ایديلان صوایله دخی اولسه —
مسح ایتمک .

زیرا صلى الله تعالى علیه وسلم افندمز حضرتلری صوی برآ شده
رأس شریفلرینی و قولالارینی آنسکله مسح ایلشلردر .
الك ياشاغی باقی ایکن قولاق مسح ایتمک ایچون یکیدن صوألور
ایسه کوزل اولور [٣] .

آداب وضوءده مذکور اولدیغی اوزره قولالارک ظاهری

[١] زاد فی البحر : ولأدبا . قال وهذا أولى مما في المحيط والبدائع : أنه
يكره . ومما في الخلاصة : أنه بدعة . اذ لا دليل على الكراهة اه
[٢] كبيت . مسح مستوعبه دیکر روایتلر دخی وار ایسه ده طریق
سهل بودر . ط .

[٣] صاریقی قالدرمق جهتیله الک یاشاغی قالامش بوانور ایسه اقامه سنت
نجدید آبه متوقف اولور . ط .

باش پارمقلر ایله وداخلی شهادت پارمقلر یله مسح اولنوب سرچه پارمقلر جوفنه ادخال ایله تحریک اولنور .

(۱۶) بیونی — مسح رأسدن وقولافاردن صکره — ایکی النک ارقه سیاه مسح ایتمک

حلقومی مسح ایتمک سنت دکل ، بلکه بدعتدر .

(مسح رقبه ظهیرد ایله اولق در مختارده وماء جدیده محتاج اولماق رد مختار ده مصر حددر) .

(۱۷) آبدست اعضاسنی اوزرینه صواساله ایتدکجه اوغلامق .
علیه الصلاة والسلام افندمن حضر تلمی أعضاء شریفه مغسوله لری
اوزرینه ال اسرار ایتمشادر .

(۱۸) أعضاء وضوی ییقامقده ولاء ایتمک .

واوک کسریله (ولاء) موالات معناسنه درکه ایکی شی بیننی
یافلاشدرمقدر . آبدستده ولاء : أعمال وضوی علی التوالی
وبلافاصله یاپهرق بری برینه اولاشدرمق یعنی جسد وزمان
ومکانجه اعتدال ایله برابر بری قوریمدین دیکرینی ییقامق اوزره
غسلده تتابع ایله سکر . فرائض وسننده (ولاء) جاریدر .
مواظبت سنیه بووجهله واقعدر .

اگر بدن صوینی چکیویرمک وهوا شدید اولق یاخود
مکان حار ویابس بولنق سببیه صوینی سریعاً فورتنق کی
اعتدال سزاسکه . بینی أعضاء وضوه علی التوالی ییقامقده برابر

قور یقده ایسه سنت ولاء ترک ایدلمش اولماز [۱].

علی قول سکزنجی واوننجی واون دردنجی واون آلتنجی
مستحیدر [۲].

— آداب وضوء —

(آداب) ادبک جمعدر . (ادب) : د شبنی موضعنه وضع
ایتمک . ، ایله تعریف اولنشدر . علی قول ادب خصلت حمیده دن وعلی
قول ورع و تقوادن عبارتدر . فعلی ترکشدن خیرلی اولان شی یاخود
مکلف انکله مدوح اولوب ترکیله مذموم اولمیان ویاخود ترکته ذم
تعلق ایتمیه رک ایشلملسی شرعا مطلوب بوانان شی دخی دینلشددر که
هپ بری برینه منقارب سوزلردر .

شرح هدایه ده ادب : د نبی علیه السلامک بر یاخود ایسکی
کره ایشله دکلمری و مواظبت و دوام بیورمدفلمری شیدر . ، دیو
تعریف اولنشدر [۳].

[۱] صوبی اثناء وضوءده توکشمکه طلبنه کینمک دخی عذردر .
کافی الدر .

[۲] کوباکه مواظبت سنیه واقع اولدیفی ایچون آنلره سنت مؤکده
دکل دینلمک ایستلشددر . حالبوکه مواظبت سنیه ثابت اولقله بوسوز مسلم
دکلمر . ص .

[۳] فرض اوزرینه زائد اولق حسیله (نفل) و نزدیکارعه
سوکیلی اولق حسیله (مستحب) و شارع بیان نواب ایله آکا دعوت
ابتدییکی ایچون (مندوب) و فاعلی متبرع بولندیفی ایچون (تطوع) دخی
تسمیه اولنور . ط .

ادبه (فضیلت) دخی دینلدیکی درمختارده مذکوردر .

ادبك حكى : فعلته ثواب ترتب ايتمك وتركه لوم ترتب
ايتماكدر [١] .

اما (سنت) : نبى عليه السلامك بلاعذر برويا ايسكى كره ترك
ايله برابر مواظبت بيور دقتريدر .

آنك حكى : فعلته ثواب وتركه عقاب دكل ، عتاب مترتب
اولمقدر [٢] .

اون درت شى [٣] آداب وضوء دندر :

- (١) آبدست آلور ايكن ييقانتيدين صافتمق ايچون [٤]
يوكسهجك بر يرده بولتمق .
- (٢) قبله يه قارشو اولمق .

چونسكه آبدست ادعيه يي مشتملدر . قبول دعا يه اك زياده اميد
ابسه استقبال قبله حالنده در . وحديت نبى ناطق اولديغى اوزره اكرم
بجاس قبله يه قارشو اولان اوطورشدر .

صو قابى كوچك ابسه آنى صولنه ، ويوك اولوبده صوي

[١] قد يقال ان من جعله عدم التكلم والاستعانة في الوضوء كما نرى
وهما أعنى التكلم والاستعانة من مكروهاته على ما يأتي . والكراهة فيها اللوم .

[٢] لكن تركى اعتباه ايدرسه ترك واجب كناهندن دون بر كوچك كناه
انمش اولور ط . فصل سنن اولنده دخى كچه شدر .

[٣] قال : وزيد عليها . وقال ط : أوصلها في الخزان إلى نيف وستين

[٤] لوفوع الخلاف في نجاسة الماء المستعمل وان كان الاصح طهارته . قاله
ط في حاشية الدر . وتقدمت كراهة شربه والعجن به تنزيهاً في ص ٣٥ .

ایچندن آوج ایله آلمق صورتیه استعمال ایدجک ایسه صاغنه ،
آلور [۱] .

(۲) کیمسه دن استعانه ایتماک [۲] .
تا که عبادتی [۳] بلا عذر بشقه سنک یاردی اولمیه رق بنفسه اقامه
ایلمش اوله .

- (۴) بلا ضرورة کلام ایتماک
چونکه کلام ناس آنی آبدست دعالرندن مشغول ایدر .
(۵) فعل قلب اولان نیتیه فعل لسانی دخی ضم ایلمک [۴] .
(۶) سلف صالحیندن منقول اولان دعالری اوقوه ق [۵] .

[۱] ولا ینافی هذا ما تقدم في أول سنن الوضوء من أن الاناء إذا كان
كبيراً لا يمكنه إمالة بدخل يسراه ويصب على يمينه فإنه لا يستلزم أن يكون
الإناء على يساره . كما لا يخفى .

[۲] أما استمانته صلى الله تعالى عليه وسلم بالغيرة فلتعليم الجواز . در مختار .
وذلك منه صلى الله تعالى عليه وسلم أفضل من المستحب . وقد يكون واجبا . ط .
ويأتي في مكروهات الوضوء أنه لا بأس بها .

[۳] قد يسمى وسيلة الشيء باسمه .
[۴] حصصکی دیرکه بو ، یعنی نیت قلب ایله فعل لسانی جمک آداب وضوء دن
اولمسی ، تلفظ نیقی مسنون کورمک ایله — سلفدن عدم منقولیننه مبنی — مکروه
قیلحق بیتمده متوسط بر صریحه در اه .

[۵] آبدستده ادعیه مأثوره دینیلان دعالری علیه الصلاة والسلام افندمزه
نسبتدن زیاده سلف صالحینه نسبت اولادر . چونکه صلى الله تعالى عليه وسلم
افندمز حضرتلرندن آبدستده — بعد الفراغ — شهادتیندن بشقه برمنی
او قودقلمی ثابت اولماشدر . ط . وقال صاحب البحر الادعية المذكورة في كتب
الفقه للوضوء لأصل لها اه .

(٧) هر عضو ك غسل ويا مسحي دعا سنده استصحاب نيت ايله برابر [١] بسم الله ديمك .

مثلاً مضمضه ايدر ايكن مع النية [٢] ، د بسم الله اللهم اغني على تلاوة القرآن وذكرك وشكرك وحسن عبادتك . وعند الاستنشاق : اللهم ارحني رائحة الجنة ولا ترحني رائحة النار . ويوز بيقار ايكن بسم الله اللهم بيض وجهي يوم تبيض وجوه وتسود وجوه . وصاغ قولتي بيقار ايكن : بسم الله اللهم أعطني كتابي يميني وحاسبني حساباً يسيراً . وصول قولتي بيقار ايكن : بسم الله اللهم لا تعطني كتابي بشمال ولا من وراء ظهري . وباشنه مسح ايدر ايكن : بسم الله اللهم أظني تحت ظل عرشك يوم لا ظل الا ظلك . وفولافاريني مسح ايدر كن : بسم الله اللهم اجعلني من الذين يستمعون القول فيتبعون أحسنه . وبيونتي مسح ايدر كن : بسم الله اللهم أعني رقبتي من النار . وصاغ اياغني بيقار ايكن : بسم الله اللهم ثبت قدمي على الصراط يوم تزل فيه الاقدام . وصول اياغني بيقار ايكن : بسم الله اللهم اجعل ذنبي مغفوراً وسعي مشكوراً وتجارتي ان تبور . ديو دعا ايتيمك وهر دعا دن صكره صلوات كتورمك .

(٨) قولاغك مسحنده سرچه پارمقارينك اوجني مسحنده

[١] استصحاب تعبيرنده عنونك واحد اولديفته اشارت واردركه اوده امتثال امر كي برشيدر . ط .

[٢] نيتك فعل قلب اولديغندن غافل اوله .

مبالغه اولمق اوزره صماخه (قولاغك جوفنه) ادخال ایتمك .

(۹) طار اولمیان خاتمی غسل یدده مبالغه اولمق اوزره اویناتمق [ه] .

(۱۰) مضمضه یی واستنشاقی صاغ ال ایله یایمق .

(۱۱) استنشاری (سومکرمك) صول ال ایله یایمق .

(۱۲) معذور (صاحب عنذر) اولمیان کوره طاعته مبادرت اولمق

اوزره وقت کیرمدین آبدست آلمق .

چونمکه معذورک آبدستی بزجه خروج وقت ایله وامام زفرجه دخول وقت ایله وامام ابویوسفجه هم خروج وهم دخول وقت ایله منتقض اولور . ایدمی معذورک دخول وقتدن اول آبدست آلمی وقت مهملده واقع اولدیغنه کوره آبدستی بزجه جائز ايسه ده امام ابویوسف وزفرجه جائز اولدیغندن وقت صلاتك دخولنده اعاده وضوء ایتمی اخلافندن قورالقیچون اکا مندوب اولور، وقت مهملده واقع اولدیغنه کوره برنماز وقتك آخرنده ایکنجهی وقتك نمازیچون آبدست آلمق معذور حقنده اجماعا جائز اولدیغندن اعاده وضوء بوحالده اکا واجب اولور، بناء علیه قبل الوقت معذورک آبدست آلمسند بر فائده اوله ماز . ط .

(۱۳) آبدست ختامنده قبله یه قارشو قائماً شهادتینی او قومت .

شر حدیث شریفه بناءً كه : و ما منكم من احد يتوضأ فيسبغ الوضوء ثم يقول أشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له وان محمداً رسول الله الافتحت له ابواب الجنة الثمانية يدخلها من أي باب شاء ، بیورلمشدر .

[*] طار اولان خاتمك حکمی (تمام احکام وضوء) فصلنده ذکر اولاندی .

بتمش اوچنجهی صحیفه یه بافکزر .

(۱۴) صائم اولمیانہ کورہ قالان صودن ایجوب [۱] : د اللہم
اجعلنی من التوابین واجعلنی من المتطهرین ، دیمک .

کونشده ایصیدلمش صو ایله آبدست آلماق [۲] و بشقه سنه
قولاندرماق اوزره نفسیچون آبدست ابریق تخصیص ایتمک
[۳] و طوپراق ابریق استعمال ایتمک وانی اولاصول طرفنده
بولندیروب حین استعمالده آغزندن دکل ، قولپندن طوتوق
وصوی چارپارق دکل ، رفق ایله قوللانق وال سیلکامک
ویوز ییمار ایکن کوز پیکارلری یوقلامق و قول ییقامقده
دیرسکلی وایاق ییقامقده طوپقلری آشرمق و آبدست
آلدقندن صکره چوق سیلنامک [۴] و ابریقی بوش براقیوب

[۱] هندبهده « فضله » وضوءندن قبله به فارشو قائم اوله رق بر فطره ایچره
دیشدر . کما فی ط علی الدر .

[۲] پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری حضرت عائشه بی-
رضی الله تعالی عنها - کونشده صو ایصینمقدن نهی ایتمشلردر . ص .

[۳] زبر اضر بتمز حنیفه ، سهله و سمجه در . عدم استثنای دخی جمله
سهولتندر . ص مع ط .

[۴] معنی دیرکه بو ، اثر وضوء اعضاده قالماق اوزره سیلنامکده
مبالغه ایتمک دیمک اوله رق عدم حاجت ایله مقیددر . قوریلانغه حاجت
اولورسه آنک بالا کراهه جوازنده بلکه حاجتک اقتضاسنه کوره استحباب
ویا وجوبنده اختلاف اولنماق ظاهر در . صحیح اولان بودرکه صلی الله
تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری دخی آبدست آلدقارنده مندیله سید نورلر
ایندی اه .

دیکر آبدسته حاضر اولمق اوزره طولی بولندرمق و ختم
وضوءده شهادتیندن صکره سوره قدری اوچ کره اوفوق
[۱] ووقت کراحت دکل ایسه ایکی رکعت نماز فیلق دخی آداب
وضوء جمله سفندر .

— مکروهات وضوء —

آبدستک سنن و آدابنه مخالف دوشن شیلر علی الاطلاق یعنی تحریمی
وتزیهیدن اعم اولمق اوزره مکروهاتندن اولوب بوراده انلرک
باشلیجه لری تعداد اولنشددر .

(۱) صوبی اسراف ایتمک یعنی حاجت شرعیه تک فوفنده
صرف ایلک [۲] .

(۲) صوبی تقصیر ایتمک [۳] یعنی غسل اولنه حق اعضایی مسح
ابدرجه سنه آز فولانق .

[۱] بر وبا ایکی کره اوفونه ییلور . نوابی ده آکا کوره متفاوت
اولور .

[۲] مکروهات غسل ذیلنده مذکور اولدیی اوزره کرک آبدستده و کرک
غسلده صرف اولنه حق صو ایچون شرعاً تعین اولنش بر مقدار یوق ایسه ده
هرکسک کندی عضوبنه وجدینه کوره لزوم ظاهر یسندن زیاده صوصرف
ایتمک وبر عضوی اوچ دفعه دن زیاده بیفایق مکروهدر .

[۳] صرفیاتک اقرا ملی (اسراف) باخود (تیزیر) اولدیی کی
تفریطی دخی (تقصیر) درکه جریلسکدر . (اسراف) مقادیر حقوقی
و (تیزیر) مواضع حقوقی تجاوز متعاسنه آانهرق بینلری تفریق دخی

(۳) صوبي اعضايه چار په رق استعمال ایتمک .

(۴) بلا حاجه سوز ایتمک .

(۵) بلا ضروره بشقه سندن ياردم ایسته مک .

عمر الفاروق رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک قول شریفه
بناءً که . رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینی
آبدست ایچون صوچکرلر ایسکن کورب صوبي بن چکمک اوزره
سکرتدیمکده : مه با عمر ۱ بن نمازمه کیمسه نک اعانه ایتدیمکینی
ایسته مم . بیوردیلر ، دیمشدر .

کراحت بلا ضروره اولمق قیديله مقیددر . چونکه ضرورتلر
— حرام اولمیان شیلر شویله طورسون — حرام اولان شیلری بیله
مباح قیلار . حضرت نبی علیه الصلاة والسلامه خادمک آبدست صوبي
دوکدیککی دخی ثابتدر [۵] .

اوانه ییلور . (سرف) ک ضدی اولان (قتر) (وقتور) تفعیلدن استعمال
اولندیغی کبی افعالدن ونلایینک باب اول وثانیسندن دخی وارد اولشدر . سورمه
فرقان اواخرنده کی استعید بالله تعالی [والذین اذا آنفقوا لم یسرفوا ولم یفتروا]
قول کریمده تلاوت باب اولدندر . تفاسیرده دیکرلری دخی کوسترلشدر .

[*] دیمک که استعانه ایتمکده بلا ضروره دخی یأس یوقدر . محشی
ص، حوم (آداب وضوء) فصلنده استعانه نک حضرت عثمانده وکیار تابعندن
برطافم خوانده دخی وقوعی وکراهننه دلالت ایدن سوزلرک ضعفی بخاری
شارحی عینبندن تفلاً ذکر ایتمش اولدیغی کبی بوراده دخی حدیث حضرت
عمرک ضعفی سوبله مشدر .

وتقدم فی هامش الصفحة ۹۱ ماله تعلق بهذا .

— اوصاف وضوء —

صفت شرعیہ اعتباریہ آبدستہ اقسام ثلاثہ وارد: فرض ، واجب ، مندوب [۱] .

آبدستی اولیانیہ نماز قلیل ایچون آبدست آلتق فرضدر . قیلاجفی ولوکه نافله ویاصلات جنازه اولسون (چونکه صلات جنازه دخی هر قدر صلات کامله دکل ایسه ده نمازدر . آبدستس نماز ایسه مقبول اولماق منطوق نص نیدر) [۲] ، یاخود سجده تلاوت بولسون . (چونکه نماز ایچون شرط اولان شیلر انک ایچون دخی شرط قیلمشدر)

مس قرآن ایچون آبدست آلتق دخی فرضدر . (لایسه الا المطهرون) بیورلمشدر . ولوکه قرآن پاره ویا دیوار اوزرنده ملتوب بر آیدن عبارت بولسون وحتی ترجمه سی دخی اولسون [۳] . مصحف حقنه بیاض و کتابت حکماً مساوی

[۱] محشی دیرکه عدد حصری افاده ایتدیکی جهتله اقسام معدوده مذکوره آبدستده مکروه و حرام قسمی دخی بولنمه منافی دکلدر . مثلاً مجلس نفل ایتدین ، ویاخود آلتان آبدست ایله آبدستس صحیح اولمان برطاعت ادا اولتدین ، آبدست اوزرینه آبدست آلتق مکروهدر . بونی وقف و مدرسه سولرندن باعق حرامدر اه

[۲] « ان الله تعالى لا يقبل صلاة من غیر طهور » بیورلمشدر .

[۳] مؤلفک ترجمه فی فارسیه ایله تفسیدی اتفایدر . ترجمه دت انت عربیه نك غیری مقصود اولدیغی کتاب صلاانه و باب سجود سهوده نصریخ اولنقهدهدر .

اولئله مصحف شریفک موضع مکتوبنه آبدستسز ال سورلمدیکی کبی یازیدن خالی اولان کنارینه دخی آبدستسز طوقلماز [۱] .

کعبه مکرمه بی طواف ایتمک ایچون آبدست (یوق ایسه) آلمق واجبدر .

حدیث شریفده : « طواف نماز کبیدر شوقدرکه سز آنده کلام ایدرسکز طوافده کلام ایدن کیمسه خیرک غیری اولان سوزی سویله مسون ، بیورلمشدر . مفهوم حدیث حکمنجه طواف حقیقه نماز اولمديغندن انده حدندن طهارت واجب اولوب صحت طواف او طهارنه متوقف اولمامشدر [۲] . حدنک طوافی (اداء قاصر اوله رق) صحیح و لمکن ترک طهارته دم مترتبدر [۳] .

[۱] کتب تفسیره دخی آبدستسز ال سورماز شوقدرکه تفسیر کتابنک فرآندن خالی اولان مواضعی مصحف کبی اولیوب حدنک آکا جواز مسی و مصحفک هر طرفی آندن معدود اولئله آنک عدم جواز مسی حاشیه ده مذکوردر . قسم ثانیده دخی ذکر اولنور .

یورایه متعلق مسائلک بر طاقی اصلده باب الحیضه درج اولنمش و کتابزده بعونه عالی هبسی بر یرم کتورلمشدر .

[۲] یعنی أنه لما أشبه الصلاة من وجه دون وجه فلنا بوجوب الطهارة وعدم توقف صحتها عليها ط .

[۳] (دم) قربان دیسکدر . طوافک فرض و واجب و نافله اولانی واردر . فرضی اولان طوافی که (طواف زیاره) و (طواف افاضه) تعبیر اولنور آبدستسز اجرا ایدنه برشات یعنی قیون ویا کچی قربان ایتمک ، و حدنک اکبر حالنده اجرا ایدنه بربدنه یعنی دوه ویا صیغر قربان ایتمک . لازم کلور . مکرکه ایام نحرده علی الطهارة اعاده طواف ایتمش اوله . او حالده برشی لازم کلوب اگر اعاده بی ایام نحر دن مکره ایدرسه تأخیرندن طولانی بنه دم لازم اولور .

سائر بر چوق احوالده آبدست آلتی مندوبدر : از غیر
تفسیر (۱) کتب شرعیہ نک (۲) مسیحیون ، طہارت اوزره اویومق

واجب اولان طوافی کہ (طواف وداع) و (طواف صدر) تعبیر
اولنور آبدستیز اجرا ایدنه نصف صاع صدقہ وبرمک ، وحدت اکبر حالندہ
اجرا ایدنه برشات قربان ایتمک ، لازم کلور .

ناقلہ اولان طوافی — کہ ذکر اولنان فرض و واجب طوافلردن
ماعدل سیدر — حدث حالندہ اجرا ایدنه طواف واجب حکمی لازم کلور .
تکم — ان شاء الله تعالی — کتاب الحجده ذکر اوانور . مؤلفک بوبابده کی
افادہ می قاصر در .

[۱] کتب تفسیرده تفسیر اکثر اولسه بیلہ محدثک آکامس ایتمسنہ
رخست یوقدر . بناءً علیہ آنک ایچون آبدست آلتی قسم اول وبا
تائیدن اولور . افادہ ط . مؤلف بوبابک غیرده دیئشدوکه کتب
شریعت اهلنہ آنلری بک ایله وال ایله اخذہ لاجل الضرورة رخست
ویراور (اهل فیدی اهلنک غیریه منوعیتی مشرور ط .) کتب
تفسیر مسندنادوکه آکا ال سورمک ایچون محدثہ آبدست آلتی واجب
اولور . مستحب اولان : کتب شریعتی آبدستیز الہ آلمامقدر (زیرا
آیاندن خالی دکادر . آنلریک ایله اخذ اولنه ییلور . ط .) اوفومق ایچون
اوران مصحفی فلم کبی برشی ایله چویرمک جائزدر . ایچنده فقه یاخود
اسم الله ویاخود اسم نبی یازاش اولان کاهده برشی صارق جائز
اوله ماز . اسم الله توکرک ایله مو ایتمکدن نهی اولمشدر . نهضبماً اسم
نبی دخی اوله در (هر یغمبرک اسمنه شاملدر . یانامه نک حکمی ده بوبله مبدر ؟
بانی . مصحف اسکییوبده اوقتماز حاله کلهرک برافلری طاعیلوب دوشک فورفوسی
اولداده طاهر بریزه صاربله رف چیکننمز بربره دفن اولنور . ط .) یازی
یازدییی فلم فیرتیسی حرمقیز مره آغاز (جدید فلم فیرتیسی بوبله دکادر ط .) اه
محدثنک افادہ سنه کوره الله طوتمامق اوزره قرآن بازمقده آبدستیزه بآس
یوقدر . مصحفک غیرده محدثه منوع اولان : مس عین قرآن اولدیتنه نظراً
تفسیری کتب شریعت حکمدن استثنایده حاجت یوقدر .

[۲] فقه وحدیت وعقائد صکی که بونلر ایچون تعظیماً تطهر ایدر .

ایچون ، اویفودن قالقلدیغی وقت ، دایما آبدستلی بولنق ایچون .
سنبدل مجلس ویا اداء عبادت مقصوده وقوعدن صکره اولق
شرطیله - [۱] آبدستلی ایکن نور علی نور اولق اوزره ، و (از
قضا) غیبتدن وکذبدن ونمیمه دن وستم وئماق کی هر خطیئهدن
وانشاد شعر قبیجدن [۲] صکره ، وخارج صلاتده ایدیلان قهقهه در [۳]
صکره ، وجنازه به کینمک ایچون ، وهر نماز وقتینچون ، وغسلدن
اول ، واطفاء نار غضب و (ازبره) قراءت قرآن [۴] ایچون ،
وقراءت حدیث وروایت حدیث [۵] ودراست [۶] علم شرعی ایچون ،

حلوانی : بز بو علمه نعظیم الیه نائل اولدق چونکه بن آبدستدن اوله رق الهجه
کاغد آلدیم دیمشدر ، سرخسی به دخی برکیجه اسبال عارض اولغله مشار الیه
او کجه اون یدی دفعه آبدست آلدیم ا ه ط . مشار الیهما بین الفقهاء (شمس
الائمه) لقیله کالشمس فی وسط السماء اولوب شمس الائمة ابو محمد عبد العزیز
الحلوانی شمس الائمة ابوبکر محمد السرخسینکده استاذیدر . سرخسی ایسه
مبسوط و محیط و اصول کی امیات کتب فقهک مؤلفی وسیر کبیر امام محمدک
شارحیدر . مشار الیهک شرح سیرکبیری فاموس مترجمی عامم عینتایینک استاذی
اولان محمد منیب العینتایینک ترجمه سبیل مطبوعدر ولایم المطالعه بر کتاب جلیبدر .

- (۱) والا مندوب دکل ، اسراف و مکروه اولور .
- (۲) شمرک قبیجی هجوم مؤمنی و فسق و فاحشه یی متضمن اولانیدر .
- (۳) داخل صلاتده اولان قهقهه نوافض وضوءدن اولغله بودخی
صوره حدث صایبلور . أفاده المؤلف .
- (۴) چونکه مس مصحف ایچون آبدست فرزندر .
- (۵) حدیثک زوایج احادیث و متنک مجرد ذکرندن عبارت اولوب
فراعتی ایسه انک لغتنه و اعرابنه وفقهنه و غریب و مشککنه دائر سوز
سوبله مکدر . کما فی ط .
- (۶) اوقومنه و اوقومنه شاملدر .

واذان اوقومق واقامت آلمق و — نکاح ایچون بيله اولسه — خطبه ایتک ایچون ، و زیارت نی — علیه الصلاه والسلام — ودخول مسجد نبوی و عرفهده وقوف و بین الصفا والمروة سعی ایلک ایچون ، وقادینه طوقنمق [۱] مثلی بجهتد فیه مسائلده اختلاف فقهادن قورتلق ایچون آبدست آلمق کبی .

— نوافض وضوء —

(نوافض) نقضدن اسم فاعل مؤنثک جمعیدر . (نقض) بوزمق معناسنه درکه اجسامه اضافه اولندقدن ترکیبنی ابطال ایتک دیمک اولوب وضوء کبی معافی قبیلمدن برشیئه اضافندنه انی کندیسیمله مطلوب اولانی اقامتدن اخراج معنایی اراده اولانور . (آبدستدن مطلوب نماز امثالک استباحه می اولمغله منقوض اولان وضوء اکا صالح اولمیه حق دیمکدر) .

اون ایسکی شی نقض وضوء ایدر :

(۱) سبیلیندن یعنی ایسکی مخرج اسفلدن چیقان شی [۲] .

[۱] ارکاک قسیمی کندی محرمی اولبان مشتهانه طوقنمق مذهب شافعیده نافض وضوء در . محرمی اولان وبامشتهات اولبان قادینه طوقنمق انفاقا ناقض دکلدر . کافی ط .
وسنئیده ائم من هذا فیما لاینقض الوضوء .

[۲] بوندن اختلاج نوعندن اولان ریخ فیلی وآندنده احتیاطاریخ قبل مفضاتی استثنای اتمشندر . (خروج) رأس مخرجده یا شلفک ظهوربله تحقق ایدر . انفک فافه سنه دخی چقبسه نقض وضوء ایدر علی الصحیح . ص . ألف : یختون اولبایدر .
اخطار . سبیلیندن چیقان شی دیرینک طهارتنی نافضدر . میتدن بعد الغسل ظهور ابدن شی تمیزلنور وغسل اعاده اولماز . کما یأتی فی الجناز .

کړک آز وچوق چيقمسي معتاد اولانلردن اولسون ، کړک اولسون : صولجان ، طاش ، مزی وسائر آفتی کي .

(۲) وضع حمل .

ولو که (فرض محال اوله رق) دم ظهور ایتماش اولسون [۱] .

(۳) سبیلینک غیریدن آقان دم وایرین مثلی نجس شیلر : بریر قانامق ، وخسته لکه مینی بورندن ویا قولاقدن ومعدن ویا کوبسکدن سیلان اولمق ، کي .

سبیلین حقننه (سیلان) رأس مخرجده ظاهر اولمقدن عبارت اولوب سبیلینک غیریده (سیلان) چیقديغی یردن تطهیری مطلوب بولنان [۲] موضعه وارمقدر که یاییلق تعجیر اولتور .

در مختارده تصریح اولنديغی اوزره صیقوب چیقاریلان ایله بنفسه چیقان ناقض وضوء اولمقده مساویدر ا ه

قان هر وقت نجسدر [۳] سبیلیندن چیقان ویا چیقاریلان

[۱] بلا دم وضع حمل ایتماش فرض اولنان قادین قول امام ای یوسفده وامام محمدک صوکه قولنده نفساء دکادر . صحیح اولانده بودر . چونکه نفاس دمه متعلقدر . دم ایسه فرضمزدده موجود اولامشددر . رطوبته (یعنی دم کلیسه ده سیلان ظهورینه) مینی آبدست منتقض اولور . امام ابوحنیفه حضر ناری اکا احتیاطاً غسل لازم اولور دیتددر . کذا فی الاصل .

(۲) قال ولوندياً فلا ينقض دم سائل في داخل العين الى جانب آخر منها بخلاف ما صلب من الاثني ا ه أي اذا نزل الدم الى فصية الالف فنقض . لان المبالغة بايصال الماء اليها في الاستنشاق لغیر الصائم مسنونة . واذا نزل الدم الى صياح الاذن يكون حدثاً لكونه يندب مسح في الوضوء ويحب غسله في الغسل . أفاده ط .

(۳) ۱۱ دم الشهيد مادام عليه .

هرنه اولور ایسه اولسون ناقض وضوء اولدینی کبی سبیلینک
غیریدن چیقان ویا چیقاریلان قان دخی تعریف اولنان سیلان شرطیله
ناقض وضوء در . قانک غیری اولان آفتی دخی بر درد. وعلتدن
نشأت ایتمک شرطیله ناقض وضوء در .

مثلاً قاناق و قاناتق و یاره و چیمان آفتق یاخود صیقوب و یا
دشوب آنی آفتق و قان آلدرمق و حجامت اولمق و سـ و لک
طوتمق [۱] ناقض وضوء اولدینی کبی کوزی — آغریه رق یاخود
ضعف رؤیتی و یاخود پیکارلرده قابارتی اوله رق — صولانان
کیسه نلک کوز یاشری دخی ناقض وضوء در . مستمر اولور ایسه
او کیسه صاحب عذر اولمش اولور [۲] .

بر علتدن ناشی اولمیان ، و : مثلاً آغلامق و یاچرق کولمک صورتیله
کلان ، کوز یاشری صفوغه و زکامه مبنی بوردن اولان آفتی کبی طاهر
اولوب متغیر اولدینی چون ناقض وضوء دکلدر .

قولاق و کوبلک و عه مثلی منفذلدن آغری و آجی ابله کلان آفتی
بر علتله مبنی اولمغله ناقض وضوء در .

مایسیل رطوبتی و یارمق اره سی ییشنتیبی و قبارجق صوبی
آفتیدن بیلله معدود دکلدر [۳] .

[۱] اذا غلب علی ظنه أن الدم المصوم یـ کون مسفوحاً . وذلك
بـ کبر الجسم والا لایتنقض کـ بعضی ای بقه لعدم الدم المسفوح . کافی ط
علی الدر .

[۲] صرح به فی الدر .

[۳] بونده او روز اولان لروچیچک چیقارالار ایچون توسعه واردر . ط .

ياقيدن تر کبی ظهور ایدن صو کندی حالنده آقماز اولدقجه صافی اولسه بيله نقض وضوء ایتمز [١] .

پهلوان یاخود نخود یا قیسنک قایارتیسندن چیقان صو حکم تطہیر کندیسنه لاحق اولان محله تجاوز ایتسه یعنی آقوب یا بیلسه دخی صافی اولدقجه نقض وضوء ایتمز .

صافی اولیوبده دم یاخود ایرین کبی شیلر قاریشق اولمق تقدیرتده سیلان بوانور — یعنی صارغی بی تجاوز ایلر — ایسه ناقض وضوء اولور . والا ، اولماز : یاپراق یاقی موضعنده صارغی ایله باغلی اولدقجه دم ویا ایرین ایله طولو ایلسه دخی صارغینک اطرافندن آقماقده یاخود آقان قان ویا ایرین صارغیدن کچوب ظاهره چیقماقده نقض وضوء ایتمز [٢] .

صارغی بی چوزب یا پراغی چیقاردقن صکره باغ اولماش اولسه ظن غالبجه آقماق درجه ده قان یاخود ایرین کودر ایسه آبدستی فی الحال منتقض اولور . (نجاست هنوز موضعندن آیرلمش اولدیغی جهته انتقاض وضوءک اندن اوله شمولی اولماز . ط .)

(٤) آغز طولیسی فی .

کلان شی کک طعام یاخود صافی صو یاخود پیتختی قان

[١] مخرج به فی رد المختار .

[٢] وأما ظهوره من غیر أن يتجاوزها فذلك من الجرح نفسه وهو غير ناقض له حاشية ط .

ویا خود صفراء اولسون . قعر معدده دن (ویا جگر خسته اسکندن)
کد بسکی ایچون نجس وناقض وضوء در .

« اغز طولیسى اولقى ، اغز تسکفسز یوملماز اولمقدن عبارتدر .
قیئک ، سببی اولان غشیان که کوکل بولانتیسیدر متحد اولدقجه منفرق
صورته آزار آزار کلانی دخی عند الاجتماع اومقداره بالغ ایسه
او حکمه در [۱] .

(۵) اغزدن نوکر که غالب ویا مساوی قان کلک .
غلبه و مساوات لون ایله معلوم اولور : صاری ایسه مغلوبدر .
وعلى قول قرمز یلق مساواندر چوقی فرمزی ایسه غالبدر [۲] .
(۶) تمکن اوزره اولمیهرق — یعنی یا یانهرق ویا خود نورک
[۳] ویا نربع [۴] اوزره اوطوررق — اوبومقدر .
تمکن اوزره اوبومنی : دیزاوستی اوطوررق [۵] باخود
قایناقلربی [۶] بره کتورک یرلشوب اوبومقدر .

(۱) عند محمد وهو الاصح . وقال ابو یوسف ان اتحاد المسکان . کذا
فی الاصل . فاعتبر الثانی اتحاد المجلس والثالث اتحاد السبب . وانفقا علی أنهما
لو اتحاد السبب والمسکان نقض أو اختلاف لم یقض . ذکره ط .
(۲) نوکرک غالب ایسه آبدستی بوزلمدینی کی آبواوالماملی سرنجه شیلر ایصرمقله
اندرده فان اثری اولقى دخی آبدستی بوزماز تسکیم فصل آبدسته مذکوردر .
(۳) قاد بنلرک نمازده اوطور شلری کی اوطورمه (تورک) دنور .
بوندن حال صلات مستنادر . کما بآتی .
(۴) (نربع) بغدادش قورمقدر .
(۵) عربینه (الجئی) بضم الجیم وکسرهما مع تشدید الیاء کما فی نظائره .
(۶) وفی هذا التعمیر من التسامح الادبی مالا یخفى .

معلوم اولديغى اوزره (نوم) — كه اويقودر — عقل موجود اولديغى حالده اكاوحواس سليمه ظاهره نك عملنه مانع برقتور طبيعى غير اختياريدين عبارت اولمغله انك ذاتى حدث بعنى طوغريدن طوغرى به ناقض وضوء دكلدر [١] .

موجب حدث نائمك خالى اولمديغى حالدر [٢] . (نوم) اكا سبب اولديغندن موضع خفا ده سبب ظاهر مسبب مقامنه اقامه ايديلهرك (نوم) نواقض وضوء دن عد اولمشدر .

ذكر اولئان صورتلر ايله بروجي تممكن حاصل اولان نوم بريره استناد ايله دخي اولسه ناقض وضوء اوله جق حاله سبب اوله ميه جغندن نواقضدن اولماز ايسه ده كرك يان وارقه ويوز اوستى ياتق ، كرك قادي نرك نمازده او طوز شلرى كبي ويا بغداش قوررق او طور مق ويا باصلا نيق ، صورتيله اويونان اويقو تممكننر اولمغله ناقض وضوء اوله جق حاله سبب اوله جغندن نواقضدن اولمشدر .

(نعاس) كه اويقلامق و ايمزغانمقدر (حالت اضطرارده دخي اولسه [٣]) خفيف اولور يعنى ياننده ايديلان اقردينك اكثرينى

(١) حتى اتق بعضهم بعدم نقض وضوء من به انفلات ريح بالنوم . كما في الحاشية .

(٢) كما دل عليه حديث : « العينان وكامله فاذنات العينان انطلق الوكاه » ارجع لبلاغة هذا الحديث الى المثل السائر لابن الاثير .

(٣) استزدنه من ط على الدر ولايه من هذه الزيادة حتى لا يحصل الاشكال .

ایشیدجک درجه ده بوانور ایسه نقض وضوء ایتمز . ثقیل اولور ،
یعنی یاننده ایدیلان سوزلک اکثرینی ایشتمز راده به وارر ایسه
ناقض وضوء اولور .

(۷) بروجه تمکن او طوردینی یرده اویویان دوشمه ییله
اویانمدین قایناغی یردن قالتمن [۱] .

(۸) باییللق .

(۹) چیلدرمق .

(صاحب درک بیاننه کوره بونامق نقض وضوء ایتمز . اصولده
مقرر اولدینی اوزره معنوهک - اهلیت قاصره - اداسی جهتیله -
عبادتق بلا لزوم الاداء صحیحدر [۲] .)
(۱۰) سرخوش اولمق .

(سکر) : عقله غالب بر غفلت سرور درکه انسانک عقلی
موجبیله عملنه مانع اولور . صاحبک سوزی فاریشق ویوریشی
طولاشق اولور [۳] . اکراه و ضرورت کبی بر سبب مبیحه مبنی

(۱) در مختارده دیرکه قاعداً تمایل ایدرک اویویان کیمسه دوشمه
اکر دوشر ابسکن (یعنی یانی یر . کلدین یا خود کلور کلز بلا فاصل ط .)
اویانور ایسه نقض وضوء یوقدر . یه یقی اه

(۲) وهو اذا زال عنه الغتة یقضی القلیل دون الکثیر . کافی ط . علی الدر .

(۳) لزوم حدک غیریده بوتعریف متفق علیهدر . لزوم حد خصوصنده
امام حضر نلری سکرانک بر ایله کوکی فرق ایتمز حالده اولدین شرط قبلهدر .
تسکیم مکتب اصولده مینهدر .

اوسهده ناقض وضوءدر [۱].

(۱۱) نازده کولمک .

کولمک صبی و نائم اولماسی و نازک صلات کامله یعنی رکوعلی ،
سجودلی اولمسی شرطدر . صیبتک و نائمک اثنای صلاتده کولملری
آبدستلرینی بوزمیوب یالکز نازلرینی افساد ایدر . صلات جنازه
و سجده تلاوت ایچنده بالغ و بیدارک دخی کولمسی ناقض وضوء
ایتمیوب یالکز ابطال عمل ایلر .

معلومدر که کولمک بشقه و تبسم ایتک بشقهدر . تبسم
سسز اولدیغی ایچون نمازی بوزماز . کولمک - که مراد
ایشیدیلندر - نمازی بوزدیغی کبی نماز ایچنده اولورسه آبدستی
دخی بوزار و بونده سهو ایله عمد [۲] بردر . نمازده کولمک ایله
غسل ضمننده اولان آبدست دخی بوزیلور [۳] . تیمم دخی
آبدست کیدر .

شو قدر که کولمک حدت حقیقی اولمیوب و چونکه خارج
صلاتده کولمکله آبدست بوزلمیوب نماز ایچنده انکله آبدستک
بوزلمسی خلاف قیاس بر زجر شرعی اولدیغندن او آبدست ایله
مس مصحف ایدیله بیلور و صبی ایله نائم زجره اهل اولدقلرندن

(۱) صاحب نهر : « أسرار أیچنک دخی مشینده خئل حاصل اولور
ایسه آبدستی بوزلق کرکدر » دیشدر ۱ ه ط .

(۲) کمن تعمده بقصد الخروج بستمه کما یأنی بیانه بعد هذه الصفحة .

(۳) علی قول غسل ضمننده نایت اولدیغیچون او آبدست بوزماز . کمر ایله اولان
متضمن باطل اولمیجه فتح ایله اولان متضمن دخی باطل اولماز ۱ ه ط .

انلرك نمازده كوللرى ايله يالكز نمازلرى بوزيلور . ومورد
نص [۱] صلات كامله [۲] اولديغندن كولك صلات جنازه ده
وسجده تلاوتده اولور ايسه انلر باطل ومنقوض اولوب آبدسته
خلال كلز .

فعله اخيره ده خروج بصنعه قصديله سلام موضعه ده
كولك دخى سجود سهو حالده اولديغى **كبي** حرمت صلاتك
هنوز بقاسى جهنبيله نقض وضوء ايدر . آنجق نمازك فرضلرى
تمام وختام بولمش اولمغله انك صحتنه طوقماز وسلام واجبك
نركى صلاتك مانع صحتى اولماز .

(۱۲) بلا حائل مباشرت فاحشه .

(مباشرت فاحشه) تركيب وصفى اوله رق مباشرت مفرطه
ديگدر كه تماس فرجين ايله تفسير اولنمشدر . ابن عابدين انك معانقه
ايله دخى اوله جغنى سويله مشدر . در مختارده مباشرت مذكوره
رطوبتى انتاج ايتمه سويله ناقض وضوء ارلور ديمشدر .

محشى دبركه مقتضاي قياس قول امام محمد **در كيه** بويابده
نقض وضوء انجق خروج منى ايله اولمقدرد . وجه استحسان :
مباشرت مذكوره نك غالباً خروج مزیدن خالى اولمديغى وغالبك

(۱) وهو ماروى رسلاً ومسنداً أنه صلى الله تعالى عليه وسلم قال : من
ضحك منكم قهقهة فليعد الوضوء والصلاة . ط .

(۲) ولو حكماً كما اذا قبضه في السهو أو من سبقه الحدث بعد الوضوء ،
فيل أن ينيأه ط

ایسه متحقق حکمنده بولندیقی در . « بلا حائل اولقی ، هیچ حائلسز اولغنه و مانع اولمیه حق حائل رفیق بولغنه شاملدر ا ه کلام المحشی .

— ناقض وضوء اولمیان شیلر —

اون شی نقض وضوء ایتمز .

(۱) سبیلینک غیری بر یردن دم ظهور ایدوب چیقیدی یرده قالمق .

(۲) یاره دن بلا سیلان دم ات دوشمک .
عرق مدنی [۱] دینیلان رشته کبی که انک صاغلسی آبدستی بوزماز .

(۳) یاره دن و بورندن و قولادن قورد دوشمک .

(۴) عضو اسفله ال سورمک [۲] .

سورن کرک کندی کرک دیسگری اواسین .

(۵) قادینه طوقنمق .

أوصاف وضوء فصلنک آخرینه باقکنز [۳] .

[۱] نسبة الى المدينة الشريفة لكثرتها بها . وهي برة تظهر في سطح الجلد تنفجر عن عرق يخرج كاللودة شيئاً فشيئاً ا ط .

[۲] نونده ندباً ال یقانونور . « من مس ذكره فليتوضأ » حدیثنده کی وضوء دن معنای لغوی سراد در .

[۳] مس مرأة کرک حس دیسگر ایله اولسون ، کرک اولسون بزجه افض وضوء . دکلدر مکرکه مذی ظهور ایده .

امام شافعی حضرتلری : قادین محرم اولدقجه مس مرأة مطلقاً ناقض

(٦) أغزى طولدرميان في [١].

(٧) چوق دخي اولسه بلغم .

(٨) على التمكن او طورديغي يرده اويويان كيমে قايماغى
يردن ايرلىق احتماله دكين تمايل ايتماك [٢].

(٩) تمسكن اوزره او طورب اويويان كيমে برشيئه ياصلانق
وحتى ياصلانديغي شي كيدرله دوشمك احتماله اولق .

(١٠) نمازده اويومق . ولو كه ركوع حالده وسنت وجهي اوزره
اولان سجود حالده بولنسون .

(سجود مسنونك صفتي سنن صلاته مذكوردر) .

اغلامق ابدستى بوزمديغي كبي خارج صلاته كولمك دخي
ابدستى بوزماز . بعدالفقهه توضي - اوصاف وضوء فصلانده
مذكور اولديغي اوزره - مذوبدر .

وضوءدر ديدى . امام مالك وامام احمد حضرنلري : جس ديكر اياه
اولورسه ناقض وضوء اولور ديديلر . كذا في شرح المنية الصغير . قال
والادلة مسنوقة في الشرح الكبير .

[١] لانه من اعلى المعدة . س .

[٢] كان اصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ينتظرون
المساء حتى تحقق رؤسهم ثم يصلون ولا يتوضؤون . كذا في الاصل عن
سنن ابى داود . ومعنى (تحقق) تتحرك كذا في ج .

— احکام غسل —

غیبتک فتحیله غسل ییقامق معناسنه باب ثانیدن مصدر در . غیبتک
ضمیله غسل که مانحن فیدر ییقامق دیمک اولان اغتسالدن
اسمدرکه ییقامنه دیمکدر .

(اغتسال) تمام جسدی ییقامقدن عبارت اولوب انک صیجاق
صو ایله اولاننه (استحمام) وصفوق صو ایله اولاننه (ابراد)
تعیر اولور .

انسان استحمام و ابراد ایدیهیلور . مسلم اولان انسانک
بو ایکی صورنک بریله اغتسالی بعضاً فرض و بعضاً سنت و یا
مستحب اولور .

کتب فقیهیه نک طهارت بابنده مقصود بالذات اوله رق فرض اولان
غسلدن وانک موجباتدن وفرائض و سنن و آدابندن بحث اولور .
بزده اندن باشلا یه رق سنت و مستحب اولان قسملارینی
دخی ذکر ایدجکز .

فرض اولان غسل

ابدستده اولدیغی کبی غسلک دخی سببی ، شرطی ، حکمی ،
رکنی ، صفقی و برده موجبی وارد .

غسلک سببی آبدسته سبب اولان استباحه درکه حدث اکبر

سببیه جائز و حلال اولیان شیئه تشبیه قصد ایستد [۱] .

بر ، انك همده حکم دنیویسیدر . حکم اخرویسی نقیله ثواب حصولیدر .

غسلک شرط وجوب وصحتی آبدستک عین شرط وجوب وصحتیدر [۲] .

غسلک حکمی ذکر اراندی .

غسلک رکنی مشهور اولدیغی وجهله : مضمضه واستنشاق [۲] و جمیع بدنی یومقندن عبارت اولق اوزره اوج ، یاخود :

[۱] بوبابده قرات قرآن دخی مس مستحیف کیدر . تکم آتیا معلوم اولور .

[۲] شروط صحیدن اولان اقطاع منافی امرنده فادینسلر حیض ونفاسدن طهارت ونقاوت حصوله منتظر اولدقلری کی ارکسکار دخی کندیلرندن نزول مینک ارتمی کیلهسته منتظر اولورلر اوده بسد الموافقه اویومق وبا یوزیک کی براز توقف ، وباخود بر فایض فطره اولسون قبول ، اتمکله اولور . غسل ایچون طریق استبرا بودر . بو استبرا حاصل اولدقدن صکره آبدست استبراسی نام اولمدین و بابورتنک فانی دیکمدین ابدیلان غسل دخی صحیحدر . فقط آبدست صحیح اولمدیغندن عند السبب وعند لبس المسح بر آبدست لازمدر . غسله منافی اولان شی آبدسته دخی منافی ابدسته منافی اولان و اقطاعی صحت و صوره ایچون مفروض بولنان شی غسله منافی ، وغسلک صحیحچون شرط ، دکلد .

[۳] بونلر فرض اولان غسله ارکاننددر . سنت ویا مستحب اولان غسله مضمضه واستنشاق شرط دکلددر . غسل مسنون انلرسز دخی صحیح اولور . اولجه النان آبدسته انلرک بولتسی ده کفایت ایدر . کما فی طعن البحر . لکن تأمل أنت فی العبارة الاخيرة ، أفلا یکنی ذلك فی الغسل الفرض؟

علی قدر الامکان ظاهر بدنی [۱] تمامیله ییقامقدن عبارت اولمی اوزره بر ، ولاجل التعلیم آبرو آبرو تعداد اولندیغنه کره اون بر ، در . انلر غسلک همده فرضلیدر :

(۱) آغزی ییقامق [۲] .

(۲) اورنی ییقامق [۳] .

غسلده مضمضه واستنشاق [فاطمروا] قول کریمنه بناء فرض اجتماعیدر .

آبدستده فرض اولان غسل وجهک آغزه و بورنه شمولی اولندیغندن و چونکه داخل انف و فم ایله مواجهه واقع اولندیغندن انلر آبدستده سندر . غسل حفته اولان فاطمروا صیغه سنده کی مبالغه انلر شامل اولوب حرج و کلفت دخی اولدیغنی ایچون بوبابده انلر فرض اولمشدر .

(۳) نه دن طرناغه قدر جمیع بدنی — اوزرنده موم و خیر و کوز چپاغی کی تحتنه صوبک وصوله مانع برشی بر اقسامی اوزره — بر کره ییقامق .

[۱] آغز و بورن دخی بومناجه ظاهر بدندر . (بدن) تعبیری هر حالده رأسه و اطرافه شاملدر . عضو اسفله و مخرج غائطه دخی شاملدر داخل ، حاق کی خارجدر . کما فی ص مع ط . و سیاتی التصریح بذلک .

[۲] مراد مضمضه درکه صوبی آغزده چالقه مقدر . بونده مبالغه وضوءده اولدیغنی کی سندر . (غرغره) لازم دکلدرکه او ، صوبی بوغازده تحریک ایلکدر .

[۳] مراد استنشاقدرکه بورن داخلنه بموشاغنه قدر صو آلفد . بونده دخی مبالغه سندر .

بویاجینک طرناغی اوزرنده قالان بویا لیکه سی ورنجبرلرک
وحنی - قول صحیحده - شهر لیلرک طرناق کیرلری و پیره و سینک
ترسلری مانع دکلدر .

(۴) کشفنده عسرت اولیان قلفه نک داخلنی ییقامق [۱] .

(۵) بحوف اولان کوبسکک داخلنی ییقامق .

چونکه ظاهر بدندر و ییقامقده کوچک یوقدر .

(۶) قاپا نمامش اولان کویه دلیسککک داخلنی ییقامق [۲] .

معتبر اولان : صویک اورابه ایصال ایدلدیسکککک ظن غالب
اولمقدر . نکلف ایدوب چوپ صوقغه لزوم یوقدر [۳] .

(۷) ارکک ایچون اورکیلی صاچ اولدیغنه کوره انی چوزب
داخلنی ییقامق [۴] .

[۱] بوفرض اختیارلغده وضعف حالده اهتدا ایله دنانه طاقیای اوله مامق
کی بر عذره مبنی مختون اولیهرق قالان کیمسه یه کوره در . کشفنده عسرت
اولان قلفه نک داخلنی ییقامق لازم دکلدر . کفا فی الدر .
(قافه) قافک ضمیمه : ختاندن قطع اولنان دریدر .

[۲] غسلده کویه دلیسکککک صو واصل اوله ییلک ایچون کوبه لرک
تحرکیک لزومنی مؤلف بتجمل اولهرق (تمام احکام وضوء) فصاندن طار
خاتم مسئله سی صره سندده ذکر ایتشددر حالبوکه محل ذکر ی بوراسیدر .
[۳] قافه المؤلف هتاک .

[۴] صاچ ارککک زینت اولدنیچون چوزمککده حرج وکلفت اولدنیچون
مطلقا یعنی دیلرینه صو وارسون ، وارسون چوزب ییقامق لازمدر .
مؤلفک افاده سی بویه در . محشی ایسه دیلرینه صو ساری اولی
صورتنده مطلوب حاصل دتک اولمقله چوزمکک لازم اولیوب (مطلقا)

قادین قسمتك اورکیلی صاچی پک چوق ، یاخود پک
کیرلنوب کچه لئش ، اولمدنجه چوزمک لازم اولماز . صاچک
دیبلرینه صویک سرایتی کافیدر . صوی زلفاری ارسنه ایصال
ایتمک دخی قادینه لازم دکلد ، ارکمه لازمدر .

(۸) صقال صیق دخی اولسه بشره یی یقماق [۱] .

(۹) بیغک بشره سنی یی قماق .

(۱۰) قاشک بشره سنی یی قماق .

(۱۱) قادین قسمی عضو أسفانی یی قماق [۲] .

قادینک کرک ایچمک ، کرک آبدست آلمتی وغسل ایتمک
[۳] ایچون صو حق ارکمه عائددر [۴] . حمامه کیتمک مجبوریتنده
دخی حمام اجرتی زوجکدر [۵] -

فیدنی بعضیلر : کندیسی کرک علوی (یعنی شریف النسب) ، کرک ترک
اولسون . دیو تفسیر ایتدیلر دیشدر ا ه .

ارکک ایچون صاچلرینی تراشیده ایتمک دخی ممکندر . کافی الدر المختار .

(۱) اول ارکان وضوء و تمام احکام وضوء فصلته مراجعت اولسون .

(۲) فانه من ظاهر البدن كما مر .

(۳) قال ولو انقطع حبضها لعشرة ا ه وبعضهم قال اذا كان انقطاع الحيض

لاقل من عشرة فلي الزوج لاحتياجه الى وطئها بعد الغسل . وان كانت امهرة
فعلیها لانها هی المحتاجة للصلاة ذكره الخنسی .

(۴) لانه مما لا بد منه ا ه ط عن شرح المؤلف .

(۵) بونار (کتاب النفقه) مسائلندن ایهده کرک مؤلف ، کرک محمدي

بوراده ذکر ایتمشلددر .

بیقامق - که عربیسی فتح غین ایله (غسل) در - باب وضوءده
تعریف اولنمشدر . باش بز و یاسونسکر سورنمک غسل دیمک دکلدر .

باب تیمم آخرنده مؤلف تصریح ایتمشدرکه عذرده مساوانه
مبنی وضوءده جائز اولان شی غسلده دخی جائز اولور : عضوک
معدوریتنه مبنی غسلدن مسحه عدول اولور . مسحدن دخی متضرر
اولان انی ده ترک ایده بیلور [۱] .

غسلک صفتی : فرض و یاسنت و یاخود مستحب اولمسیدر .
(بولردن قسم اول و انک فروضی ذکر اولنمشدر . سنن و آدابک
و مکروهاتک ذکر ندن صکره دیکر قسملر دخی ذکر اولنور .)

غسلک موجبی - جنبلکدن و انقطاع دم حیض و نفاسدن
عبارت اولان - حدث اکبردر .
جنبک ارکه که بقادینه شامل بر صفتدر . طریق حصول اکبردر .
بری : نزول منی [۲] ، و دیکری : مقارنتدر .

[۱] تمام احکام وضوء فصلنه مراجعت اولنسون . محشی دیرکه
باشنی بیقامق کندیسته ضرورین قادی انی ترک ایدر و نفسنی زوجندن منع
ایتمز اه

[۲] بقید استغنی عن ذکره شهرته . فاذا لم يوجد لاغسل کما اذا
حمل ثقیلاً أو ضرب علی صلبه فزل منه . والضرط وجودها عند اتصاله
من الصلب . لا دوامها حتی یخرج الی الظاهر . خلافاً لابی یوسف . کما
فی الاصل وغیره .

نوم حالنده دخی نزول منی موجب غسلدر .
مقارنتده التقاء خنانین کافیدر . نزول منی شرط دکلدرد [۱] .
حیض و نفاس قادیئله خاصدر . (احوال نساء) بابنده
مذکوردر [۲] .
حدث اکبره مبنی غسل ایتمک فرضدر . فرض اولمیان غسلدر
بوندن صکره مبیندر .

— سنن غسل —

- غسلده اون ایکی شیء سنتدر :
- (۱) بسمله ایله اشلامق (سنن وضوءه بافیکیز) .
 - (۲) نیت ایلمک .
 - تا که فعلی مثاب علیه اولان طاعت اولسون
 - (۳) بونلر (یعنی بسمله و نیت) غسلک اولنده آبدست آلمقده
الاری بیلکله قدر بیقرار ایسکن اولمق .
 - (۴) بدنده خلاف طهارت برشی وار ایسه صو اضافه سیله
یا بیلوب آرتماق ایچون آنی مستقلا اولجه کیدرهک .
 - (۵) عورت موضعی بجااست [۳] اولسه دخی بیقماق .

-
- [۱] بونلری بوندن زیاده سوپلسکه لزوم یوقدر .
 - [۲] حدث اکبره ایله وحی حدث اصغر ایله حرام اولان شیلر دخی
اوبابنده مسطوردر .
 - [۳] منی به دخی شاملدر .

(۶) غسلدن اول بوجه مسنون یعنی اولاً اللرینی بیلکرینه قدر ییقایه رق و صکره اوچر کره مضمضه واستنشاق ایدرک و تثلث غسل ایلده رک ترتیب و ولاء و جملة آبدست آلمق .
(۷) او آبدسته آباق ییقامق ایشنی اک صکره یه بیراقق .

(لکن بونک علی الإطلاق مسنونیتده روایتلر متفق اولماسیغله جمعاً بین الروایتین سنیت علی التفصیل اولوب : اکر آباقلرینک التمه صو بریکمکده ایسه انلری بر دها ییقامغه محتاج اولماق ایچون اک صکره ییقامق و صو بریکمک محذوری یوق ایسه آبدست نهایتده ییقامق سنندر .)

(۸) بعده بدانه اوچ کره صو دوکمک و هر دفعه سنده صو بدنی استیعاب ایتمک .

والا ، سنت تثلث حاصل اولمش اولماز . بونلرک برنجیسی فرض و دیگر ایکیسی سنندر ، اکر اوچیلده استیعاب حاصل اولماز ایسه حاصل اولنجه قدر مرة بعد اخی دوکنمک لازمدر (لکن وسوسه لازم دکدر) .

ماء جاری یه و یاخود او حکمه اولان — یعنی یوز آرشون سطحدن اقل اولمیان — ماء کثیره طالوب و یاخود یغمورک آاتنه طور بده آبدست آلمق و غسل ایتمک و حتی بالکمز آبدست آلمق قدر مکک ایلان کیمسه بوسقی اکال ایتمش اولور .

(۹) صو دوکنمکه باشدن باشلامق .

(۱۰) بعده صاغ او موزبته دوکمک .

(۱۱) بعده صول او موزینه دوکک .

(۱۲) صوبی ایلک دوکشدہ جسدی او غلامق [۱] .

تا که صکره کی ایکی دوکشدہ صو جسدک جمیع جزونه یاییلش
اولسون .

— آداب غسل —

غسلک آدابی عینیلہ آبدستک آدایدنر . شو قدر که غسلده قبله یه
قارشو طورلماسز [۲] و — کلام ایدلمدیکی کبی [۳] — دعالر دخی
اوقناز [۴] .

حین اغتسالده مستور العوره اولمقله برابر موضع عورتنه
نظر کندیسنه حلال اولمیان برکیمسه نک کورمیه جکی بر مکانده
بولنمق دخی مستحبدر که یاییقناور ایکن ویا کینور ایکن عورنی
ظاهر اولمق احتمالی اولور . حدیث شریفده : « ان الله تعالى حیّ
[۵] ستیر [۶] بحب الحی والستیر فاذا اغتسل أحدکم فلیستر . »

- [۱] (هلك) که اعضایی یتقامقله برابر اوزرننه ال امهاردنن عبارتدر امام
ابو یوسفدن روایات نوادرده شرطدر . قاله ط .
[۲] چونکه غالباً انکشاف عورت اولور . مستتر ایسه بآس بوقدر . س .
[۳] زیرا حاله انکشافده کلام مکروهدر . س .
[۴] چونکه مصب افذارده بولنیور . س .
[۵] « أي منزّه عن النفاثس . ط . وهو بفتح الحاء وكسر الیاء الأولى .
[۶] بالسکسر والتشدید احد مناوی .

بیور لمشدر . بونی ابو داود [۱] تخریج وروایت ابله شد در .

ارکک قسمی ارکککار یافته تسنن ایدیک شی بوله ماسه ده
بیقانور . وکنندجه الک زیاده موجب مستوریت حال نه ایهه آنی
اختیار ایدر . قادین دخی قادینلر اره سنده اویله در . کنهه باقانه در .

قادین (صرف) ارکککار اره سنده وکذا ارکککار ابله قادینلر اره سنده
بولنور ایهه غسلنی تأخیر ایدر . واکالاتق اولان — صودن شرعاً
عاجز اولدییچون — نیمم ایدوب نمازینی قیلقدرد [۲] .

ارقات مسکروهه نلک غیریده آبدسنی متعاقب نافله ایکی
رکعت نماز قیلنی مستحب اولدییی کبی غسلدن صکره قیلنی
دخی مستحبدر [۳] .

[۱] سلیمان بن الاشعث السجستانی در که صاحب سنندرد . (۲۰۲) ده
تولد و (۲۷۵) ده وفات ایتشدرد . (سنن ابی داود) کتب سنه حدیثدر
حقائقک مقدمه سنده انلر تمداد اولنشدرد . کتاب مذکورک تألیفی
اوزرینه مشار الیه حقنده : « الین لابی داود الحدیث کما الین لداود
الحدید . » دینلشدرد .

[۲] محشی دبرک وهبانیده و قبیله مذکور اولان بودر . ابن
امیر حاجده ایهه ذکر اولنان شودرکه اوارکک کندیسنه کیسه نلک
مطلع اولیه جننی وجهله اغذاله تمکن ایتنک اوزره غسلنی تأخیر ایدر .
بویاده ارکک وقادین مساویدر . بین الرجال ویا بین النساء اولقده فرق بوقدر .
خروج وقتدن خوف ایدرسه تیمم ایدوب نمازی قیلار . ظاهر اولان : نمازک
وجوب اعاده سیدر . زبراً مشایخ فقها دن برچوغی : « تیممه عذر من جهة
العباد ایهه اوعذر تیممی مباح فیلهده اعاده نی ایتنر » دیشلردرد .

[۳] (مکروهات وضوء) قیلنه بافسکر . وان کان علی صلاة شکر الوضوء
کلام فی الاحیاء .

— مکروهات غسل —

آبدسته مکروه اولان شیلر غسلده دخی مکروه اولور . فضله اوله رق بونده دعا اوقومق دخی مکروهدر [۱] .
کیمسه نك کورمیه جکی برده بيله عریان اوله رق غسل ایتمک مکروهدر [۲] .

آبدسته و غسلده صرف اولنه جق صو ایچون — اختلاف احوال ناسه مبنی — مقدار تعیین اولنمیشدر . اسراف و تقتیر [۳] اولنماق اوزره متوسط حال مراعات ایدیور .

— فرض اولمیان غسل —

بلا موجب [۴] شو درت شی ایچون غسل ایتمک سفتدر :
(۱) جمعه نمازی ایچون [۵] .

- [۱] لانه فی مصب الاقدار . کما مر فی هامش ص ۱۲۰ .
[۲] علی قول اغتسال ، یاخود اوستره استعمال ایتمک ایچون مدت بویه خلوتده تحرد جائزدر . کما فی ط .
[۳] مکروهات وضوءک برنجیسه ایسکنجه بنه بافسکز . ص ۹۵ .
[۴] چونکه غسلک موجبی وار ایسکن غسل ایتمک فرضدر .
[۵] بوم جمعه منطوق حدیث اوزره سید الایامدر . مؤلفک افاده سنه کوره نماز ، وفدت افضل اولمائه غسلک صلات جمعه ایچون اولسی قول راجعدر . بوم خودده وبا ليله جمعه ده یبقاتی ايله دخی قول مرجوحه

- (۲) بیرام نماز لویچون .
 (۳) حج ویا عمره ایچون [۱] احرامه کیرر ایکن [۲] .
 (۴) حاجی یه کوره عرفه کونی بعد الزوال عرفاتده .

شونلر ایچون غسل ایتمک مندوب و مستحبدر :

- (۱) طاهرأ مسلم اولان .
 جنبه لکی و انقطاع دم حیض و یا نفاسی متعاقب مسلم اولانه غسل ایتمک فرضدر . زیرأ موجبی موجود اولمش دیمکدر . استحباب بونلردن آزاده لك حالده کی اهتدابه عانددر [۳] .
 (۲) سنأ بالغ ارلان .

(سنأ بلوغ) قیز و اوغلان کندیلمرنده حیض و حبل و انزال واحبال کبی آثار بلوغ واقع اولمدن اون بشر باشلمرنه و اصل

کوره سنت حاصل اولور ا ه لکن بعد صلاه الجمعه ایدیلان غسله اجاعأ ائبار بوفدر ا ه ط . جمعه کونی وجوب اغتسالی ناطق اولان احادیثی علماء (رحمهم الله تعالى) توفیقاً بین الآثار سنت مؤکدهیه محل ایتمشلددر . باب جمعه ده مذکور احادیث استحبابیه دن تراش اولوق و طرناق کسمک کی نجه لاندک دخی یوم جمعه ده اولسنگ استحبابی اسذباط اولنور .

[۱] بو (یاخود) مانه ' خلو درکه جمعی تجویز ایدر ا ه ط یعنی حج ابله عمره نك جمعی جائز اولمده احرام انلردن خالی اولماز دیمکدر .

[۲] بو اغتسال تطهیر دکل ، نظیف ایچون اولمده طاهرلر حیض و یا نفاس حالده دخی بو غسلی ایده بیلورلر . صو بولماز ابله بوغسلک بداندده نیم اولتماز . ص .

[۳] قال للتطهیر عن اثر ما كان منه ا ه .

اولمقدر که مقابلنه (فعلاً بلوغ) دیه جکر . فعلاً بلوغه غسل فرض
اوله رق ترتب ایدر .

(۳) جنودن و بایغینلقدن و سرخوشلقدن [۱] آییلان .
بولرک غسلی نعمت افاخته شکرآ دیمکدر . اگر بعد الافاقه
کندیلرنده منی ظن ایتدکاری بررطوبت برلورلر ایسه غسل
ایتمک انلره فرض اولور .

(۴) حجامت اولان [۲] .

(۵) اولو ییقایان [۳] .

(۶) لیلۀ براءیه — شعبانک نصفی کیجهسنه — ایرن [۴] .

(۷) قدر کیجهسنه ایرن [۵] .

(۸) مدینه منوره به کیرن [۶] .

(۹) قربان بیرامی صباحی مزدلفه وقفه سنده بولنان .

[۱] بولر نواقضدن اولمله موجب وضوء ایسه ده موجب غسل
دکدر .

[۲] خروجاً من خلاف القائل بلزوم الفل منها وان کان جهلاً فی موضع
الاجتهاد الصحيح .

[۳] خروجاً من خلاف القائل بلزوم الفل منه . وان کان کالذی قبله .

[۴] لایئها وعظم شأنها اذ فیها تقسم الارزاق والآجال . سمیت بلیة براءة
لان الله تعالى یکتب لکل مؤمن براءة عن النار لتوفیه ما علیه من الحقوق ولما
فیها من البراءة من الذنوب بفقرانها هـ ص مع ط .

[۵] لایئها .

[۶] تعظیماً لحرمتها وفدومه علی حضرة المصطفی صلی الله تعالى علیه

وسلم . ص .

- (۱۰) طواف زیارت ایچون منادن مکه* مسکرمه به کلان .
 (۱۱) صلات خسوف وکسوفی قیلان .
 (۱۲) یغمور دعا سنه چیقان .
 (۱۳) ظلمت وفورته وزلزله مثلی خوف ودهشته مبینی نماز ویا زده بولنه جق اولان .
 (۱۴) یولدن کلان .
 (۱۵) کناهدن توبه ایدن .
 (۱۶) مستحاضه ایکن دی دینان [۱] .
 (۱۷) دی جمار ایدن [۲] .

هؤلف مرحوم بومقامده کلامنی ﴿ تنبيه عظیم ﴾ ننوا ايله تصدير ايدرك دييورکه طهارت ظاهره نك نفع نامی آنجق طهارت باطنه ايله درکه 'وده اخلاص اوزره اولمق ، وغل وغشیدن وحقد وحسددن نزاهت وتباعد ایتک ، وکونینه دأثر ماسوی اللهمدن قلبی تطهیر ایلک ، ايله ارلور . بو حالده انسان حق جلّ وعلايه برشی ضمننده دکل ، ذاته وامثال امرینه مبینی کندیسنه عرض افتقار ايله عبادت ایدوب منان متعال دخی اکا عطف ورحمت ایدرك مضطر اولدیغی حاجاتی قضا ايله منّ وافضال اوزره اولمغله آرق سن انجق (المالك الاحد الفرد) حضرتلرینه بنده

[۱] احوال نسا بابنه باقکز .

[۲] ککتاب الحجه مراجعت .

اولور سین که سنی کنندن بشقه هیچ برشی تحت رقّ و علو کیته آله ماز .
وهوس و هوا خدمت مولادن سنی آلیقویه ماز [۵] .

جناب حقه اخلاص اوزره اولوب انک امری و رضاسی
وجهله حرکت ایلیان هر نروده اولسه محفوف عنایت باری اولور
ویلد یکنی اوکره نور . واتقوا الله و یعلمکم الله .

درتو پوشیده لطف بزداتی * خلعتی از صفات روحانی
دارش از لوث خشم و شهوت دور * تابیا کیزکی شوی مشهور

[*] حسن بصری حضرتاری بیور مشدر :

رب مستور سینه شهوته * قد عری من ستره و انهتکا
صاحب الشهوة عبد فاذا * ملک الشهوة اضعی ملکا
(عری) کله سی باب رابعدن فعل ماضی . بای ضروره ساکندر .

— باب التیمم —

(تیمم) بوامنک خصائصتدن اولان برطهارتدرکه صویک ، ویا استعمالنه قدرتک ، فقداننده طاهر اولان وجهه ارض ایله ازاله حدث ایلمکدر . حقلرنده رخصت اوله رق مشروع اولمشدر .

رخصت هم من حیث الآله در که ارض پاک جنسک سطح ظاهر به اکتفا اولنمشدر ؛ همده من حیث المحل در که آبست اعضاسنک نصفه اقتصار ایدلمشدر .

(تیمم) لغته (تیمم) کبی [۱] مطلق قصددر . حج کبی معظمی قصد دکلدر . قال نعالی : ولاتیمموا الخبیث منه تنفقون [۲] . شرعاً (تیمم) : صعیده مطهر ایله یوزی والاری (دیرسکه قدر قوللر ایله برابر) مسحدن عبارتدر .

(صعید) : وجهه ارضدر . (مطهر) قیدی آیت کریمه ده کی لفظ طیبیدن مأخوذ اوله رق تنجس ایدوبده قورییان یردن احتراز درکه اندن تیمم اولماز .

نیممده قصد شرطدر . چونسکه نیتدر [۳] .

[۱] تیمم برینه تیمم ایتدرمک معنایمنده کلور : یمت المریض . ماده اصابه (ا م م) اولغله یا ، همزه دن بدلدر . قاله اللغویون .

[۲] وقال الشاعر :

فلا أدري اذا یمت أرضاً * أرید الخیر أبها یلوی

[۳] تیمم ایه نیتسز اولماز . تنفذه مذکوردرکه اوچ مسئله ده تیمم

(تیمم) کتاب وسنت ایله ثابتدر . کتاب کرمده : [فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيداً طيباً الخ] [۱] آیت جلیلهسی اولدیغی کبی [۲] حدیث شریفده دخی : « التيمم طهور المسلم ما لم يجد الماء . » و حدیث دیگرده : « التراب طهور المسلم ولو الى عشر حجج [۳] ما لم يجد الماء . » بیورلمشدر .

کتاب وسنت ناطق اولدیغی وضروب امثالدن دخی بولدیغی اوزره : صو بولندیغی برده تیمم اولمور . تیمم آبدسته بدل

آبدستدن آربلور : بری بوکه برمسلم بعد التوضی سزئد و صکره نائب اولسه او آبدست ایله غاز قیله بیلور . بو حال بعد تیمم اولسه قیله ماز . بری دخی بوکه برکیسه برینه تعلیم ایچون آبدست آله او آبدست ایله غساز قیله بیلور . تعلیم ایچون تیمم ایله غاز قیله ماز . دیگر بری دخی بوکه برغیر مسلم آبدست آلوب بعده مسلم اولسه انکله غاز قیله بیلور . تیمم ایتمش اولور ایسه بعد اسلامه انکله غاز قیله ماز اه بخذف .

[۱] بو قول کریم سوره « مائده نك یدغی آیتی اولان استعین بالله تعالی [یا ایها الذین آمنوا اذا قم الى الصلاة فاغسلوا وجوهکم الخ] آیت جلیله سنک جزء بدر . تکم وضوءده ایما اولندی (هامش ص ۶۱) .

[۲] آیت تیمم سبب نزولی صحیحینده مذکور اولدیغی اوزره غزوه بنی المصطلق وتعبیر آخر ایله غزوة المرسيعة حضرت عائشه نك فلاة لری (کر دنك) دوشمش اولغله انك نحر سیهل صوسز بر برده حکجیکلمش اولسیدر . اسید بن الخضر رضی الله تعالی عنه حضرت لری انك اوزونه : « يا ابن بکر سزك برکتکزه چوقدر . » دیر اولشدر . کافى البحر الرائق . و بروی : ماہی بول برکتکیم یا آل ابن بکر . کافى البخاری .

[۳] (ثمانی حجج) قول کریم کیدرکه الی عشر سنین دیگدر .

اولديقى كى غسلى دىخى بدل اولور [۱] چونكه سياق آيت كريمه ده
حدث اصغر ايله حدث اكبر برلشمشدر [۲] .

بناء عليه آبدست آله حق ويا غسل ايدجك كيمسه كافى
صو بوله مديغى ، وياخود صوي استعماله قادر اوله مديغى ، حالده
تيمم ايدر . حتى حدث اكبر اوزره اولان كيمسه كندينك
يالكز بمض اعضاسنه ياخود يالكز آبدستنه كفایت ايدجك
صوي وار ايسكن دىخى تيمم ايدر [۳] . اوصوي صرف استعمال
ايتمك اكا واجب اولماز . مكركه حدث اكبردن تيمم ايدوب بعده
كنديسندن آبدستى موجب حدث اصغر واقع اولمش اوله .
او حالده او صو ايله آبدست آلور . چونكه آبدسته كافى صوي

[۱] غسلدن مكره ذكر اولمىنك سببي ده بودر . يالكز سنت احرام
اولان غسلى بدل اولماز . چونكه ائدن مقصد تنظيف بدندر . كامر فى هامش
ص ۱۲۳ وسياىنى فى الحج .

[۲] امام بخارى ومسلم عمار بن يامر رضى الله تعالى عنه حضرت نزلندن
رواية ذكر اينمشلدركه حضرت مشاراليه : « رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم بنى برايش ضمننده كوندره شارايدي يولده محتم (حدث
اكبره مبتلى) اولدم صو بوله مدم ، دابه كى يره يانوب طوپراغه بولاندم .
عليه الصلاة والسلامه كلديكده بونى سويلدم ، « سكا شويلاه يايغى كافى ايدى »
ديو مبارك الاربنى ايكي دفعه يره ووزب ايتك دفعه سنده وجهه شريفلرني
وايسكنجي دفعه سنده صاغ وصول قوللرني مسح ايتديلر ، ديمشدر اه .

[۳] آبدست الوبدنه برلمه يري قورى قلوب صوبوله ميان ومدت مسح
نقضى اولوبده آياقلرني ييقامنه كافى صوي اولميان كيمسه دىخى تيمم ايدر .
كا ذكره المؤلف فى آخر باب المسح على الخفين .

بولش ، واستعماله قادر اولمش ، در [۱] .

تیممك سببی ، حکمی ، رکنی ، شرط وجوب وصحتی ، صفتی وکیفیتی وارد .

تیممك سببی : آبدسته وغسله سبب اولان استباحه در [۲] .

بو ، انك همده حکم دنیویسیدر . حکم اخرویسی نوابدر .
تیممك رکنی : یوزی وقوللری صعید طیب ایله مسح ایتمکدن عبارت اولق اوزره ایسکیدر [۳] .
بونلر تیممك همده فرضلیدر .

تیممك شرط وجوبی آبدسته اولدیغی کبی : اسلام ، عقل ، بلوغ ، وجود حدث ، عدم حال منافی ، ما يجوز به التیممه قدرندن عبارت اولق اوزره ائیدر [۴] .
آبدسته وجودی جمله شروطن اولان ماء کافی استعماله قدرنك بونده عدمی مشروطدر .

بونلرک خلاصه سی : مکلف بالطهاره اولان کیمسه نك حدثدن طهارتی صو ایله اجرایه قادر اوله مامسیدر .

[۱] ۱ کا تیمم لازم اولماز . زیرا اولجه ابتدئ کی تیمم ایله غسله ککفات ابدجک صوبی بوانجه قدر حدث اکبردن چیقمشدر . قاله التمهستانی .

[۲] (احتیاحه) الی طقوزنجی صیغه ده مبددر .

[۳] مؤلف علیه الرحمه ضربی تیممه رکن عد ایتدیکیچون بویه دیشدر تکم شروط ثانیه صحتک التنجیسند مذکوردر .

[۴] مؤلف آتیده بونی دخی — آبدسته اولدیغی کبی — سکر دیشدر .
کما أحصاه المحقق قبل سنن التیمم .

تیممك شروط صحتی سكردر [۱]:

(شرط اول) نیتدر . نیتك حقیقی فعل اوزرینه ربط قلب ایتمكیدن عبارت اولوب تیممده نیتك وقتی الی تیمم ایده جکی شبیه وورمق یاخود الله اصابت ایدر تراب ايله عضو تیممی مسح ایتمك زمانیدر .

نیتك حد ذاتده اویج شرط صحتی واردر : برنجیسی اسلام [۲] ایکنجیسی تمیز [۳] اوچنجیسی نیته علیدر [۴] .
خاصه نیت تیمم ایچون بر شرط واردرکه اوده مفتاح صلات اوله بیلک ایچون تیممه [۵] انجق شو اویج وجهك بريله : « یاکنیدیسنده اولان حدندن طهارته [۶] یاخود

- [۱] بوشروط ثمانية تحفه شرحی عینیده « تیممك شرط جوازی » دبو زیاده ایدیلان (عجز عن الماء) ی دخی متضمن واندن معنیدر .
- [۲] تاكه فعل سبب ثواب اوله بیلسون . اهل کفراندن محرومدر . س .
- [۳] نهی نیت ایلش ایه انی دیکرندن فریق .
- [۴] (نیت) علیدن بشقه بر معنادر . س . یعنی حقیقت علمك غیری بر حقیقتدر . ط . ألا یری أن من علم الکفر لا یسکفر ولو نواه بسکفر . والمسافر اذا علم الإقامة لا یصیر مقيما ولو نواها یصیر مقيما اه درر .
- [۵] أما فی حق صحته فی نفسه فیکنی فیه نية ما قصد له لاجله من أي عبادة كانت عند قد الماء . وعند وجوده یصح له باده تقوت لا إلى خلف اهرد المختار .
- [۶] حدنك اکبرانی تعیین ایتمك شرط دکلدر . نیت طهارت حدنك ایسکی قسمی ایچون کافیدر . چونسکی طهارت نماز ایچون مشروع ، وانك صحتی وایاحه فعلی ایچون مشروط ، اولغله علی الاطلاق حدندن طهارته نیت اباحه صلاته نیت دیمکدر . اینی دوشنبه لور ایه وجه اول ايله وجه ثانینک مرجع لری بدرر . ص معط . در مختارده : « جنبك نیت وضوء ايله ایندیکر تیمم صحیحدر . به بقی » دیشدر .

استباحه، صلاته و یاخود طهارتسر صحیح و حلال اولمیان عبادت مقصودهیه، نیت [۱] اولتقدر.

وجوه مذکوره دن برینی ملاحظه دن مجرد تیممی نیت ایلیمان کیمسه او تیمم ایله نماز قیله مدیغی **ک**ی قرات قرآن و یا مس مصحف یاخود دخول مسجد و یاخود تعلیم غیر و یا زیارت قبر یاخود اذان و یا اقامت و یاخود سلام و یا رد سلام یاخود دخول اسلام ایچون ایدیلان تیمم ایله دخی نماز قیلنماز، چونکه بونلرک بر طاقمی متوقف طهارت اولمیان طاعتدر، و بر طاقمی متوقف طهارت ایسه ده عبادت مقصوده دکدر.

از جمله قرات قرآن کرچه عبادت مقصوده در ولکن متوقف طهارت دکدر [۲].

مس مصحف کرچه متوقف طهارتدر و **ل**کن عبادت مقصوده دکدر، مقصود تلاوتدر، مس انک وسیله سیدر، دخول مسجد دخی حدث اکبر صاحبنه کوره بویله در. یعنی

[۱] بوجهله نیت اولتان شی یا نماز اولور، یاخود نمازدن جزء بولور، صلات جنازه و سجده تلاوت و علی الخلاف سجده شکرکبی، حدث اکبره کوره قرات قرآن دخی اوله بیلور، کما یأتی فی الهمامس الذی بل هذا.

[۲] آبدسنسر اولان دخی ازیره قرآن اوفویه بیلور، تلاوت حدث اکبردن طهارته متوقف اولغله غسل ایذجک کیمسه **ع**نر مییجنه مبنی غسله بدک تبسم ایدر ایکن قرات قرآن نیتله تیمم ایلر ایسه اونیم ایله نماز قیله بیلور، زیرا اکا کوره تلاوت، طهارتسر حلال اولمیان بر عبادت مقصوده در.

متوقف طهارت در ولکن عبادت مقصوده دکلدر . بشقه سینه
تعلیم قصدیله ایدیلان تیمم کرچه عبادت مقصوده در ولکن
متوقف طهارت دکلدر [۱] . زیارت قبر و اذان و اقامت و سلام
ورد سلام دخی متوقف طهارت اولمیان طاعاتدر . دخول
اسلام خصوصه کانه ، امام ابو یوسف حضرتلری خصوص
مذکور هر عبادتک بائی اولقی اعتباریله حین اسلام و اهتداده
او نیت ایله ایدیلان تیمم ایله نماز دخی قیلنه جفنه حکم ایتمش
ایسه ده امام ابو حنیفه و امام محمد حضراتی د التراب طهور
المسلم ، حدیثنده تراب یعنی وجه ارض انجسق مسلم حقیقنده
مطهر قیلنمش اولدیغی بیانیله [۲] : د نیت مذکوره ایله ایدیلان
تیمم نماز ایچون کافی اوله ماز ، دیمشدر . اصح اولانده بودر .
(شرط ثانی) عذر مبیحدرکه تیممی مباح قیلیمچی عذر بولمقدردر .

عذرک انواعی وارددر : آبدسته یا خود غسله کفایت ایدجک
صودن شهر ایچنده بیلله اولسه تخمینا بر میل یعنی دوت بیک
آدیم اوزاق بولمق [۳] . غسل ایتدیکی تقدیرده خسته نلمکدن ،

[۱] مع هذا که تعلیمک نماه اختصاصی یوقدر . فولا دخی تعلیم ممکندر .

[۲] وفي هذا التعلیل نظر فلیتأمل .

[۳] (تخمین) ثن غالب دیمکدر . ثن غالب ایچون فقهپایده حکم
بقین وارددر . بر (میل) ثلث فرسخدر و تقدیرنده مختار اولان : دوت بیک
خطوه اولمقدردر . هر (خطوه) ذراع عامه ایله بریجی ذراع اعتبار اولمقله
التي بیک اندازه دیمکدر . او مقدار مسافه محله کیتکده هرزده اولسه کوچک
اولوب تیمم ایسه کوچکسی دفع ایچون مشروخ اولمقله سونی اوفدر اوزاق
برده اولسی بر عذردرکه تیممی مباح قیلار .

یاخود خسته لکنک اشتداد و یا امتدادندن ، قورقق [۱] . صفوق
اولوب بارینه جق یر ، و یا صوی ایصیدجق شی ، وشهرده اولدیغنه
کوره حمام پاره سی ، بولنامقله غسل ایتمکدن [۲] بعض اعضاسی
اوزرینه تلف ، ونفسی اوزرینه مرض ، قورقوسی اولق .
صویه کیتمک تقدیرنده انسان و یا حیواندن اولان دشمنندن
یا نفسی و یا مالی یاخود عرضی و یا امانتی حقهده خوف ایتمک
ومدیون مفلس [۳] حبس وتوقیفدن قورقق [۴] نفسی یاخود
قافله رفیق ، و یاخود - کلب دخی اولسه - حیوانی ، حقهده یادر حال
و یا براز صکره صوسزاق چکمک (چونکه حاجت ایچون معدّه
اولان شی معدوم حکمنده در) ، بلاضروره چوربا پشورمک
قبیلندن حاجت زائده ایچون دکل ده انک باقی ایچون خمیر
یوغرمق احتیاجی اولق . صوی الهجق ایپ وقوغه کبی بر آلت
ظاهر بولمامق . جنازه یاخود بیرام نمازلرینی کچورمک قورقوسی

[۱] بولر یا بالتجربه یقیناً و یاخود طیب حاذق مسلم عدلک اخبارنه مبنی
ظن غالب ایله اولور . علی قول طیب حاذق مسلم مستور دخی کفایت ایدر .
بجرد وهمه اعتبار یوقدر . أفاده ط .

[۲] مؤلف بو عذری آبدسته دخی شامل قیلاش ایسه ده محشی اتی توهمه
حمل ایتمشدر .

[۳] مدیون صاحب یسار ایسه ثماطله (تأخیرتادیه) ایله ظلم ایتمش
اولدیچون ! کا تیمم جائز اولماز . ط .

[۴] بولرله اعاده دخی یوقدر . ترک وضوء اوزره مکره اولان کبی
دکلدرکه او ، تیمم ایله قبلدیغی نمازی صکره اعاده ایدر . ص . فان
العدر من جهة العباد .

اولی [۱] اعدار مبیحه جمله سندندر .

جمعه و وقت نماز لرینی کجورمک خوفی عذر دکدر . چونکه بونلرک خلقی وارددر : جمعه یه یتشلهز ایسه اوکله قیلنور ، وقت نمازی کجر ایسه قضا اولتور .

ایجللک ایچون قیرلره و صبریج کبی یرلره موضوع [۲] صولر نیممی منع ایتمز . مکرکه علی الاطلاق استعمال ایچون قونلدیغنه استدلال اولنه جق قدر کثیر اوله .

حاجیلرک هدیه ایچون طاشید قلی ماء زمزم تیممه مانعدر [۳] .

[۱] صلات جنازه ایچون جنب دخی اوله نیم ایده بیلور . چونکه صلات مذکوره حقیقته دعادر . تیمم لزومی صلات اسمنه مبددر . جواز نیمم انک بسبتون فواتی خوفنه مختصدر . بر تسکیرینه دخی بنشه بیله جک کیمسه آبدست آلور . جنازه ده ولی میت یسکانلیدیکی ایچون انک تیمم ایتسنه حاجت اولدیفندن رخصت دخی بوقدر .

بیرام نماز لری دخی یتشلهز ایسه جنازه نمازی کبی بلاخلف فوت ایدلش اوله جفندن آبدست ایله اشتغال تقدیرنده امام اولدیفنه کوره نمازک وفی کیمک ، ومفتدی اوله جفنه کوره صلات عیدی تمامله فوت ایدوب انده امامه یتشمامک ، خوفی وار ایسه تیمم ایلر . جنازه و بیرام نماز لرینه آبدستلی شروع ایدوبده سبق حدته مبنی بناطریقيله آقام صلانده دخی — صلات جنازه یه کوره جنازه قالدیراق ، و صلات عیدم کوره زحام ناسدن طولانی برمفسد طاری اولق ، محذورینه مبنی آبدست آلمدن هاجز اولدیفچون — تیمم ایدر . ص .

[۲] در مختارده (موضوع) بدلنده (مسبل) واقع اولمشدرکه بولجیلرک ایچمه سی ایچون فی سبیل الله یوللره وقف ایدیلان صو دیسکدر . قال ط : لان شرط الواقف کنس الشارع .

[۳] وحیلة جواز نیمم من معماء زمزم ولا یخاف العطش أن یخلطه بمیء یقلبه أو بساویه کماء الورد ونحوه . ذکره الحسکفی . وترجمه فی المیاة فی هامش الصفحة المنعین .

(شرط ثالث) تیمم طوہراق و طاش و قوم کبی [۱] وجه ارض
جنسندن [۲] اولان شیلرک طیب و طاهر یله [۳] اولمقدور .
زرنیخ و مرده سنک و اوت طاشی و آشی بویاسی و کیرج
و سورمه و کوکرتدن و پیروزه و عقیق و بالجله احجار معادنندن [۴]
و قیاطوزندن و یاق طوہراقندن و کولی غالب اولمیان یا نغین یرندن

[۱] چونکه (تیمم و اصعباً طیباً) بیورلشدور . (صعید) ایسه — کرک
تراب اولسون ، کرک ترابک غیری اولسون — وجه ارضدر . حضرت ابن
عباسک اتی تراب ایله تفسیری اغلب اولق اعتبار یله در . (صعباً زلفاً)
دخی بیورلشدور که قیایه دخی شاملدر . کافی ص مع ط .

[۲] وفت تیممه ارض جنسندن اولسی معتبردر . جامک اصل قوم
ایسه ده حال حاضر ی اعتبار یله جام جنس ارض عد اولمقدور بندن انک اوزرنده
تیمم اولتماز . ط . مکرکه اوزری توزلی اوله . کما یأتی .

[۳] اوفدر طاهر که اکا هیچ نجاست طوفنامش اوله . کندبسته نجاست
امامت بدن ارض کونش کوردنک فور یوب نجاستک اثری زائل اولمقله نماز
فیلق ایچون پاک اولمش اولسه ده تیمم ایچون طاهر عد اولتماز . زیرا (صعباً
طیباً) بیورلشدور .

[۴] اکثر کتب فقیه دن مرجانک دخی احجار معدیه دن معدودینی
و بناءً علیه اوزرنده تیممک جوازی اکلاشیلور . فتح القدرده ایسه : اکا
تیمم جائز اولماز دینلشدور . صاحب منج الغفار دخی اتی تأییداً : مرجان
عالم جاد ایله نبات ازمسندمه متوسطدر تحجری حبیه بندن احجاره و غیر بمرده
بینوب فروع و اغصان مقدسه خضرائی اولق حبثیه نباته شهبدر انک جنس
ارضدن اولدینی ظاهر در چونکه او برنایندر که طوکدی و هواده حجر اولدی .
دیشدر اه ط .

اینجو مسحوف دخی اولسه اکا تیمم اولتماز چونکه دکیده بر حبوبانندن
منولدر اه بحر

وارض جنسندن اولمیان مخاطنه غالب بولنان [۱] طوپراقندن تیمم اولنور .

اوزدن و او طوندن و آلتوندن و کوشدن و باقردن و دمیردن تیمم اولنمازکه خلاصه سی ؛ جنس ارضک قبول احتراق ایدن یعنی یانوب کول اوله بیلان نبات قسیمله انطباعه کلان معدن قسیمه تیمم جائز اولماقدور .

مکرکه بولر توزلنش اوله . توزاوزیه و حتی ذخیره نک و لباسک و حیوانک اوزرنده کی توزه دخی تیمم اولنور .

جنس ارضدن اولق اوزره تعداد اولنان شیلرده توز اولوب اله بولاشمق شرط دکلدور . اوزرنده توز اثری اولمیان مرمردن و نمناک طوپراقندن دخی تیمم اولنور . توز جنس ارضدن اولمیان شیلرده آرانور [۲] .

خروج وقتدن خوف اولمقدجه چامور قوریدیلور [۳] یاش چامور تیممه صالح اولماز .

(شرط رابع) مسح ایله استیعاب محلدکه تمسامیله یوزی (و حتی صقال باشیله قولاق ارسنده کی آچیغی وقاش ایله کوز

[۱] مغلوب و بامساوی اولان ترابه تیمم جائز اولماز . ط .

[۲] مثلاً لباس و اثاث و نبات و حیوان اوزرینه تیمم اولنمیوب بولرده کی توزه تیمم اولنمقدن بولری مسح ایله اثر غبار الدم ظاهر اولمده ایسه تیمم صحیح ، والا غیر صحیح ، در . کاتبه علیه ط قبیل سنن التیمم .

[۳] بونی مؤلف سنن تیممه سوبله مشدر .

آره سنی و بورن و تره سنی (و دیر سکاره قدر ال و قوللری بروجه استیعاب مسح ایلمکدر [۱] .

یوزیکی و بیلازکی یرندن اوینادر و پارمقلرینی خلالار . (بونی ایکنجی ضربه ده اللزینی سیلمکزدن و قوللرینک مسحندن اول یاپار . صقالنی خلالاماز . اعتبار اصابت غباره دکل ، مسحه اولدیفندن ایکی ضربه دن عبارت اولان تیممه بونک ایچون بر اوچنجی ضربه زیاده ایتمک لازم کلر . زیرا مسح اکا توقفی اولماز .)
(شرط خامس) مسحی الک یاخود ال مقامنه قائم اولان شیک [۲] تمامیله و یا قسم اعظمیله ایتمکدر . اگر ایکی پارمغیله مسح ایدر ایسه بالتکرار استیعاب حاصل اولسه بیله جائز اولماز [۳] .

(ایکی الیه مسح ایتمک شرط دکلدر . بر الیه یوزینی و دیکر الیه بر قوانی مسح ایتسه ده اولور . دیکر قولی ایچون ضربه یی تکرار ایدر) .
(شرط سادس) تیمم الک ایچ یوزیله ایکی ضربه ده اولمقدر .

[۱] اکثروجه و بدینی مسح ایتمک کافی اولور دخی دینلش و تصحیح اولمشدر . ص . بوزوایته کوره ثلث مقداری و صاحب ذخیره نك قولنجه ربعدن افی (قاله و لعله روایتان فی المذهب) بلامسح براغاسه کفایت ایدجک و تحلیل أصابع و نزع خاتم و نزع سوار (بیلازک) واجب اولیه جعفر اه من ط .
[۲] بشقه سی انجم ایتدرمک صورتمه غیرک الی ، و یوزنی و قوللرینی نوزه بولامق صورنیله ایدیلان تیممه آنلرک تحریرکی ، کبی . ط .
[۳] آبدسندنه باشه مسح ایتمک بونک کبی دکلدرکه آنده ایکی پارمغی کردیرمک صورنیله ربع رأسی استیعاب کافیدر . ص .

ضربدن مقصد و ضعیف . ضربی کرک مستلزم اولسون ، کرک اولسون .

نیت ایدوب بشقه منه امر ایله کنديسنه تیمم ایتدرسه صحیح اولور .

کتاب کریمده تیمم مسح ایله مبین اولوب تیممده مسحدن بشقه مأمور به اولدیغی جهتله ضربه لر نه شرط ونه رکن اولدیغندن ترابک جسده اصابتی نیت تیمم ایله مسح واقع اولمق حائذه ضربه مقامنه قائم اولور [ه] : قوللارینی صیغایه رق موضوع غباره ، مثلاً یقیلان دیوارک توزینه ، طوروب یوزینه و قوللارینه اصابت ایدن توزی نیت ایله مسح ایلر ابدیه تیمم ایتمش اولور .

« تیمم ضربتان ضربة للوجه وضربة للذراعین الى المرفقین ، حدیث شریفی اغلب احوال متیممینی بیاندر . (یاخود ضربتیندن مسحه دخی شامل بر معنای اعم مراد در . ط) .

تیممده ایلک ضربه نك (وضعك) واقع اولدیغی بره عیناً ایکنجی ضربه دخی واقع اولمق ، وبر کیمسه نك تیمم ابتدیگی

[*] حتی ضربدن یاخود اصابت ترابدن صکره حدثلوبوده مسح ایله اسبجایینک بیانته کوره آبدست آلمق اوزره النده صو بولنان کیمسه بعد الحدث او صو ایله آبدسته مباشرت ایتمک کبی جائز اولور . شمس الاثمک اختیارینه کوره بو تیمم جائز اولماز چونسکه مشار الیه ضربی رکن قیلمش اولدیغندن آبدستده بر عضوی بیقادفدن صکره حدثلومک کبی اولور ، ص .

موضعدن بر دیسکری دخی تیمم ایتمک ، جائز اولور [۱] چونکه یر مستعمل اوله جق دکلدر . زیرا تیمم الله اولان شی ایلدر [۲] .

(شرط سابع) آبدسته اولدیفی کبی حال منافی منقطع اولمش بولمقدرد . مثلاً بورنی قانار ایکن یاخود استبراسی تام اولماشیکن وقادین قسمنه کوره حیض ویا نفاس دملری کسيلماش ایکن آلان آبدست [۳] صحیح اولدیفی کبی ایدیلان تیمم دخی صحیح اولماز .

(شرط ثامن) بال موی وقوریمش خیر کبی بشره اوزرینه ایدیله جک مسحه مانع اولان شیلر جسدن زائل اولمش اولمقدرد . چونکه بونلر موجود ایکن ایدیلان مسح ، جسده دکل ، بونلر اوزرینه اولمش اولور .

تیممک صفتی : آبدستک فرض اولدیفی یرده تیمم دخی فرض ، وواجب اولدیفی یرده واجب اولمقدرد .
محدثاً دخول مسجد ایچون تیمم ایتمک مندوبدر . ط .

[۱] صاحب درمختارک « برجاعتک محل واحد دن تیمم ایتملری جائزدر » دیدیکی یرده طحطاوی مرحوم دیشدرکه زیرا تراب (مستعمل) دیو وصفلا نماز حق متیممیتک اللرینه ایلشن تراب جمع ایدسه آکا دخی تیمم اولنور ۱۰۸ .

[۲] فتح القادرده دیدی که تیممه استعمال یالکن بر صورتده متصوردرکه اوده : یوزه مسح ایتدیکي ضربه ایله قولارینی دخی مسح ایلسکدر . جائز اولیان اشته بودر ۱۰۸ ط .

[۳] وحیض ونفاسه کوره ایدیلان غسل .

حدث اکبر حالته دخول مسجده مضطر اولانه تیمم واجب اولوب مسجده محتلم اولانه چاپکجه چیقدیغی حالده تیمم مندوب ، و برخوفه مبنی مکشه مجبور اولور ایسه واجب ، در [۱] .

تیممک کیفیتی سننده مبین حالت و جهله : ایکی الینی ارض جنسندن طاهر اولانه وضع ایله اولای یوزینی بروجه استیماب مسح ایلمک و ثانیاً اللرینی ینه وضوع ایدوب یازمقلرینی خلالاتدن صکره ابتدا صول الیه صاغ قوانی و بعده صاغ الیه صول قولنی دیرسکریله برابر ایچنی و طیشینی مستوعباً مسح ایلمکدر [۲] .

مثنی دیرکه آوج ایچنک مسحنده اختلاف ایتمشلردر . اصح اولان بودرکه اللری یره و ورق اکا کافی اولدیغی جهمله آوجلرک ایچنی مسح ایتمک لازم دکلدر ا ه .

تیممک سنترلی یدیدر :

- (۱) ابتداسنده آیدسنده اولدیغی کی بسمله چکمک .
- (۲) ترتیبه رعایت ایدوب اولای یوزینی و صکره قوللرینی مسح ایلمک .

[۱] کافی الدرمع الرد فی آخر الفصل .

[۲] شرط سادسنده ذکر اولتان حدیث شریفده ضربتان ایله معرف بولتان تیمم بووجهله تعریف بیورلش اولدیغی کی مخاطب اولان ذاتک : فصل یاهیم ؟ سؤالنه جواباً دخی کیفیت تیمم بووجه اوزره اراءه و نعام بیورلشدر . مؤلفک بیاتنه کوره امام ابو یوسفک سؤالنده کیفیت تیمم امام ابو حنیفه حضرتلرندن دخی بووجهله بیان اولمشدر .

- (۳) بونلری علی التوالی یا بمق .
 (۴) اللربنی یرہ حین وضعده اولایلو رویه سورمک .
 (۵) بعده کبرویه چکمک .
 (۶) اللربنی قالدر دقده تلویث وجهدن اتقا ، وسنت سنیه یرہ اتباع ،
 ایچون سیلسکه ملک [۱] .
 (۷) حال وضعده تطامیرده مبالغه ایچون پارمقلری آچیق بولندرمق .

صوبی اولمیان کیمسه [۲] وقت مستحب [۳] خروج ایتمیدن
 بوله جعفری ظن غالب ایله امیدایدر ایسه نیممی تأخیر ایتمک مندوبدرکه
 نمازی اکمل طهارتین ایله ادا ایتمش اولور .
 امام ابو حنیفه حضر تارندن ، وکذا روایت اصولک غیریده

[۱] تلویث وجه که یوزی بولاشدیروب کیر لشمکدر مثله ولازم
 الانقاء اولدیغندندرکه یاش چامور قوریدلقدیجه آنکله تبعم جائز اولماز . الا
 اذا خاف خروج الوقت . ص .

[۲] صوبک کندیسنه بعدیتی بر میلدن اقل ظننده اولان کیمسه شرعاً
 فاقد الماء (صوسز) اولدیغندن آکا تبعم . باح اولماز ا ه ط .

[۳] اوقات مستحبه کتاب الصلانه مذکوردر . محشی دیرکه تأخیری
 مندوب اولان صلاته کوره وقت مستحب : وبتک نصف اخیرینک
 اولایدر . ادا ، وقت مستحبده واقع اولق درجهده نیمم تأخیر اولنور .
 بهضیر : وقت جوازک آخرینه قدر تأخیر اولنور . دیدیلر . صحیح اولان
 اولسکیدر . آکا حکوره صلات عصر شمسک صارارمننه دکین تأخیر
 اولنه ماز . آفتام نمازی دخی ایلك وقتندن صکرویه براغیله ماز . علی
 قول غیبوبت شفق چاغندن اولجهیه قدر تأخیر ایدلسکده . بآس یوفدر فهستانی
 بونی قول اکثر اولق اوزره بیان ایتمشدر .

امام ابو یوسفین ، رآیک غالبی محقق کبی اولدیغنه مبنی بونک
بغنی تأخیر مذکورک منحتم اولدیغی دخی مرویدر [۱] . اما
داخل وقتده صو بولغی امید ایتیمان کیمسه یه تأخیر صلات
مندوب اولمیوب اوکیسه نمازی وقت مسنحب اچنده تیمم ایله
قیلار . ط .

صو وعد اولنق صورتده نماز قضایه قالمق فورقوسی اولسه بیله
تأخیر ادا ایتمک لازمدر [۲] .

واعدک عندنده صو موجود — یاخود بر میل مسافه دن
افل اولق اوزره اکا قریب — ایسه دیمکدرکه بونه اتفاق
واردر [۳] . (اما یاننده موجود دکل — یاخود بر میل وبا
دها زباده بعید — ایسه تأخیر لازم اولماز . زیرا شارع اکانیممی
مباح قیلشددر . ط .)

صویک ادواتی وعد اولنق صورتده عند الامام فضا
فورقوسی اولماز ایسه تأخیر لازم اولوب اگر فضا فورقوسی

[۱] ظاهر روایت اولان استجابک وجهی بودرکه عجز حقیقه ثابت
اولغله انک حکمی الحق کندی منلی بقین ایله زائل اولمقددر . امام ابوحنیفه
حضر نلرینک استنادی (حاد) . ایلک مخالفی بو حادنده اولشددرکه امام اعمشک
تشبیحنده (حاد) اوشام غازی تیمم ایله قیلاش وحضرت ابوحنیفه تأخیر ایدوب
صوبی بولشددر (حاد) حضرت امامی بو خصوصده نصویب دخی ایتمشدر .
کافی ص مع ط .

[۲] تمام احکام وضوء فصلندن برو مؤلف (وجوب) ی (لزوم) ایله
تفسیر ایتمکده واندن فرض کبی بر معنی قصد و اباده ایلمکدهدر .

[۳] اذلاشک فی جواز التیمم ومنع التأخیر لخروج الوقت مع بعده میلا .
کنا فی الاصل .

اولور ايسه صودن عجزينه ومقت بلاسنه مبنی تیمم ايدر . عند الامامين صو وعد اولنق صورتنده اولديغی کبی ظاهراً وفاء وعد ايله ظهور قدرته مبنی نمازک قضایه قالمی خوفی اولسه بيله تأخیر لازمدر . (متن مسئله سی قول امامدر) .

فیر یرده صویک بر میل مسافه دن اقلنده بولنسنی — قوش یاخود یشیمالک کوررک ویاخود خبر آلهرقی — ظن ایلیان کیمسه یه ظنی جمته [۱] امن طریق شرطیله اوچ ، درت یوز آدیجه قدر یا بالذات کیدرک ویا بریسنی کوندررک صویق آرامق لازمدر . ظن ایلیان یاخود دشمندن خوف ایلیان کیمسه یه صو آرامق لازم دکلددر . اهل مکاندن برینی ، یاخود صو علمنه اطلاعی اولانی ، بولان کیمسه ایچون اکا سوال ایتمک لازمدر .

اگر او کیمسه سوال ایتمدن تیمم ایلیوب نماز قیلار ، و صکره صو اولدیغی کندیسنه خیر ویریلور ، ايسه نمازی اعاده ايدر . والا (یعنی خبر ویرلمز ايسه) اعاده ایتمز . دریغ اولنه جتی یر اولدیغنه کوره [۲] صویق یاننده بولنان کیمسه دن ایستهمک ، صو عادةً مبدول اولمغله طلبنده ذل اولمديغندن لازمدر [۳] .

-
- [۱] جهات ظن مختلف ايسه در تیور آدم جهاننه تقسیم اونور . ط .
 [۲] دریغ اولنه جتی یرده طلب افضل اولوب طلب ایتمسده اولور . ط .
 [۳] حسن بن زیاد حضرتلمی : « سوال ذل اولمغله آنده خرج واردر تیمم ايسه دفع خرج ایچون مشروع اولدیغدن طلب لازم دکلددر » دیش و غایبه اییانده بوکا « قول الحسن حسن » دهنلشددر اه ط .

اگر ثمن مثلیله (ذکر قیمتیه) صائمندن بشقه بر طریق ایله
ویرمز ایسه پارهسی اولدیغی ولزومندن فضله [۱] بولندیغی
نقدیده اشترایلیک لازمدر . ثمن مثلیله برار زیادهیده
اولسه اشترایلیک لازم اولوب اگر غن فاحش اولور ، یعنی قیمتک
ایکی قانی [۲] طلب اولنور ، ایسه و ثمن مثلیله صائلق صورتده
اوپاره کندنده بوق [۳] ، ویا کندینک اکا احتیاجی وار ، ایسه
اشترایلیک لازم اولماز .

تیمم واحد ایله انسان آبدست کبی دیلهدیگی قدر فرض
قیله بیلور [۴] . امام شافعیمنک مخالفتندن فورنلق ایچون اولی اولان
هر فرض ایچون تیممی اعاده ایتمهکدر .

[۱] نفقه سندن فضله دیگدن دها ایدر . چونکه کابنک نفقهسی دخی
لزوم نموندهدر . افاده ط .

[۲] غن فاحشی تعریفده مؤلف : « مقومینک تحت نفوینده داخل
اولمادیر علی قول شطرقیمندر » دیوب محشی ضیف قیمت فولنک روایت
نوادیر اولدیغی سوبلهکله برابر بدائنده ونهایده اکا اقتصار اولندیغی
وصاحب بحرک : « بناء علیه اولی اولان اودر . » دیدیگنی ذکر اتمش
اولمغه نفسیری بزه اکا قصر ایشزدر .

[۳] ظاهره ولوله مال غائب . لان العجز متحقق فی الحال . بؤیده
دفع الزکاة لابن السبیل الغنی فی موطنه ، وقال ابن امیرحاج : بلزوه الشراء
نسبة . وواقفه فی البحر والنهر اه ط .

[۴] للاسره فی قوله تعالی : (فلم تجدوا ماء فتیمموا) شرط عدم الماء
فقط وجعله فی حال العدم كالوضوء ، ولقوله صلی الله تعالی علیه وسلم :
التراب طهور المسلم ولوالی عشر حجج مالم یجد الماء . ص مع ط .

تیمم واحد ایله دیله دیگی قدر نافله یی دخی قیله بیلور . بونده اتفاق واردر .

وقتک دخولندن اول دخی تیمم ایله بیلور . چونکه شرطدر مشروطی سابق اولور . سبب ، استباحه دن عبارت اولان اراده درکه اوده حاصل اولمشدر .

آبدست اعضاسنک اکثرنده و یا نصفنده — آزدخی اولسه — یاره (عذر) اولان کیمسه تیمم ایدر .
اکثر اعضای صاغلام اولوبده اقلی بجروح (معذور) ایسه صاغلامنی یبقایوب بجروحی مسح ایلر (تیمم ایتمز) .

آبدست حقنده حکم مسئله بودر . یعنی کثرت عدد اعضا اعتباریله اولمقدور [ه] غسل حقنده مجموع بدن عضو واحد حکمنده اولمغه کثرت . مساحه معتبردر : بدنک قسم اعظمی و یا نصفی بجروح ایسه تیمم ایدوب بالعکس قسم اصغری بجروح و اکثری صاغلام ایسه صاغلامنی یبقایوب معلوانه مسح ایلر .

(اعضاء وضوء ده اولسون جمیع جسد ده اولسون نصف ، اکثر حکمنده در . علی قول نصف صورتنده صاغلامنی غسل و معذوری مسح ایلر . کما فی الدر المختار) .

[*] انی هم عضوئک کندنده اعتبار ایدلرده واردر . بو اعتباره کوره اعضاء وضوء دن هم برینک قسم اکثری بجروح ایسه تیمم ایدر . والا ایتمز . ص .

مسحی دخی ممکن ایسه جسده ، ودکل ایسه صارغی به ، ایدر [۱] .
مسحندن ده متضرر ایسه انی ترک ایلر .

غسل ایله تیمم جمع ایتمک یعنی معلول اولمیان یری یبقابوب
معلول بولنان یر ایچون تیمم ایلمک صحیح اولماز . چوتکه بونک شرع
منیرده نظیری یوقدر . بدل ایله مبدل منه اجتماع ایتمز [۲] .

(مهمه) : دردی سببیه باشنه صو ذکره کیدن منضرر اولان
کیمسه دن آبدستده باش مسح ایتمک سافط اولور .
بومسئله بنی ابن الشحنة مرحوم [۳] شوقولیه اظم ایتمشدر :
وبسقط مسح الرأس عن برأسه من الداء ما ان بله يتضرر .
عزده اولان مساواته مبنی بومسئله ده حدث اصغر ایله حدث
اکبر بردر [۴] .

[۱] باغلی دکل ایسه یله مسح ایدجکی وقت باغلار . ذکره ط استفاده من
کلام بعضهم .
[۲] سرقنده قطع ید ایله تضمین مال ، زناده حد ایله مهر ، ترکانه
وصبت ایله حصه ارث اجتماع ایلز . سورحمار ایله تیممک جمعی فرضی
اتلرک ایسکیسیه دکل ، یالکز بریمیه ادا ایده یلمک ایچوندر . ص .
[۳] بزم ألقاز فقهیه نك مقدمه سنده مذکور اولدیفی اوزره مشار الیه
قاضی القضاة (عبد البر بن الشحنة الحلی) درکه منظومه ابن وهبانک شارحی
وذخائر اشرفیه نك مؤلفیدر . تیمورلنکک حابه ورودنده بالمجاوره انک دخی
مظهر حرمتی اولمش بر فاضلدر .
[۴] بومسئله نك محل ذکرى (تمام احکام وضوء) فصلی ایسکن مؤلف
انی بوراده ایراد اینشدر . بزاوراده ایما وارکان وضوء صو کنده استیفما
ایلمشدر . بونک غسله دخی تعاقی درکاردر . بناء علیه ارکان غسل آخرنده
دخی ذکر ایتمشدر .
بوقبیلدن بعض مسائل دخی مؤلف مسح علی الجیره فصلی نهاینده ذکر ایلمشدر .

الی چولاق اولوب صوبی استعماله قادر اولمیان کیمسه تیممده یوزینی وقوللرینی یره سورر . نمازی ترک ایتمز .

قولی دیرسکدن اشاغیجه کیسک اولان کیمسه قالان یرینی آبدستده غسل ، وتیممده مسح ایلر . اگر کیسک واکسیکک محل فرضی تجاوز ایتمش یعنی دیرسکر دخی کیتمش ایسه اندن غسل ومسح ساقط اولمشدر [۱] تنسکیم ارکان وضوء صوکنده ذکر اولمشدر .

اوکیمسه یاالکر یوزینی یره سوررک تیمم ایدر .
الری وایاقلری مقطوع اولانک یوزنده دخی یاره وار ایسه نمازی طهارتسز یعنی آبدستسز وتیمم-سز اولهرق قیلار [۲] واعاده ایتمز [۳] .

بعضار : اندن آرتق نمازی دخی ساقط اولور دیمشدر [۴] .

کندیسنه آبدست آلدیرهجق کیمسه بوله میان ناجز اتفاقا

[۱] آیاق عضو نیمدن اوله یعنی جهته مؤلف انی ذکره نزوم کورمماسدر .
یوفه آباغک وسقوط غسل مسئله سنجه دخی حکم بودر .
[۲] قال الحصکفی وبهذا ظهر أن نعمد الصلاة بالأطهر غیر مکفر فلیحفظ اه
قال ط : موضوع المسألة بفید التقييد بالضرورة .

[۳] بومسئلهده باشه دأر سوز اولامشدر . چونکه اکثر اعضا مملول اولغله بوبابده وظیفه تیممدر . شوقدرکه اوده آلت اولان الارک فقدانته مبنی ساقط اولمشدر . ط عن الشرنبلالیه .

[۴] فاقد الطهورین اولان یعنی نه ماء مطهری نه ده تراب طاهری بوله میان کیمسه بوبله دکلدرکه اوکیمسه یا تأخیر ویا تشبه ایدر . تنسکیم ذکر اولنور .

تیمم ایدر . قدرت غیر ایله قادر اولان عند الامام ینه عاجز ايسه ده
عختار اولان قول امامین اوزره قادر در [۱] -

یعنی آبدست آلدرمه معین بولان کیمسه تیمم ایده من . معین
کندی کوله سی ویا چوجفی یاخود خدمتجیسی ايسه تیمم ایتیمک اتفاقا
جائز اولماز . بوناردن ماعداسی عند الاستعانه اعانه ایلر ايسه ینه
ظاهر مذهب تیمم ایتیمک کدر .

احد زوجینک آخره آبدست آلدرمی و نمازه متعلق اموره
انی یوقلامسی [۲] واجب اولمادیقندن انلرک بری دیسکرینک
قدر تیلر قادر عد اولماز [۳] .

متنجس بر یرده محضور ویا مریض اولوبسده ماء مطهر ایله
تراب طاهری دخی بوله میان کیمسه عند الامام تأخیر صلات ایدر .
وعند الامامین مصلی به تشبه ایلر . مفتی به بودر . امام حضر ایلرینک
دخی بوکار جرعلری صحیحدر [۴] .

تشبهک معناسی نماز قیلار کبی اوضاعده بولمقدردر . حتی پاک

[۱] مؤلف بوسئله یی تیممک شروط صحتی میاتده ذکر ایتمشدر .
کتاب صلاتده دخی تکرار ایدر .

[۲] وان کان له تعزیرها علی ترکها الصلاة . کما ذکرناه فی کتابنا
(المناکحات والمفارقات) . خلافا لصاحب النهایة وتابعه ذو الدرر .

[۳] ائندی ایله کوله بویه دکلدرکه انلرک یکدیگرینه معاونتی
واجبدر . ط .

[۴] تنویر الابصارده بویه مذکوردر . مؤلف بونی شروط صحت
تیممک ایتیمکجهسنده تأخیری قول طرفین اولوق اوزره ذکر ایتمش وامام
ابو یوسف : ایا ایله تعبه ایدر . دیدی دیشدر . فلینظر .

ویابس بریر بولورایسه — حدثی کړک اصغر ، کړک اکبر اولسون —
قرامت ایتیمیه رک رکوع وسجود دخی ایدر . والا قائماً ایمایلر .

قیامیه صلاقی قصد ایتمدیکی کی اکلسمیه ویره قاپانماسیه دخی
رکوع وسجودی قصد ایلمز وقرامت وتسبیح دخی ایتسر . کما فی ط
علی الدر وعلی الاصل .

اوحالده کچن نمازلری خلاصنده اعاده ایدر [۱] .

— نواقض تیمم —

اصلی نقض وابطال ایدن شی انک فرع وخلفی دخی نقض
وابطال ایدجکندن آبدستی بوزان ویاخودغسل ایجاب ایدن شیلر
تیممی دخی بوزار [۲] .

انلردن فضله اوله رق تیممی انی مباح قیلان عذرك زوالی

[۱] یعنی وجوباً . قال : كالصوم وذلك فيما اذا دخل المسافر موضع اقامته
بعدما أكل في يوم رمضان أو بعد ما فات وقت النية فانه يجب عليه الامساك
تسبيهاً بالصائئين ثم يجب عليه الإعادة اه ط علی الدر .

[۲] « وينقضه نائض الوضوء ، ديانلر وضوءدن مطلق طهارتی مراد
ایتمشلدرکه ذکر حاص و اراده عام ایلمشلر دیمسکدر . کما فی ط .

عباداً بالله تعالی ارتداد آبدستی نقض ایتمدیکی کی تیممی دخی نقض ایتمز . مرند
اسلامه رجوعنده انسکه اداء صلات ایده ییلور .

ارتداد نواب عملی مبطلدلر طهارته منافی دکلدر . کما فی الدر مع الرد خلافاً
لسا ذکره صاحب التتف علی مامر بیانه فی الهامش الثالث من ص ۱۲۷ .

یعنی ماء کافی بی بولاق واستعماله قادر اولاق دخی بوزار [ه].

بر خسته لکه یاخود خوف عدوه مبنی ایدیلان تیمم انلرک
زوالبه باطل اولدیغی کبی بر عذرہ مبنی تیمم ایدوبده اوعذرک
زوالندن صکرہ تیممی اباحه ایدن برخسته لکه دوچار اولان کیمسه نلک
ایلک تیممی دخی منتقض اولغله عذر ثانیه چون — تغایر اسبابه
مبنی — تکرار تیمم ایتمسی لازم کلور .

حدث اکبر ایچون تیمم ایدوبده کندیسندن حدث اصغر
واقع اولان کشی جنب دکل ، محدث (آبدستهز) اولور . بناءً علیه
آبدسته کافی صو بولدیغی واستعماله قادر اولدیغی تقدیرده آبدست
آلور و آیالرنده مسح وار ایسه انلری چیقاروب آیالرینی بیقار .
ازدن صکره کی آبدسته مسحله مسح ایده یلور . اغتساله کافی
صوبی بولوب استعماله قادر اولنجه قدر حدث اکبر ایچون ایتدیگی
تیمم کندیسنه کافی اولور . کافی الدر وسیندکر .

[*] اعضاء وضوءی برزکره بیقامنه کافی صوبی بولاق دخی نافض تیمم
اولق ایچون کافیدر . اعدی غسلی اوچلیهرک آبدست تمام اولمدين صو نوکنمکله
تیمم قول مختار ده منتقض اولور . زیرا ترابک طهورتی : « ما لم یجد الماء »
قول شریفنک دلالتی وجهله نهایت بولش دیمکدر . ص .
نائمک مستیقله مساوی اولدیغی مسائلدن اولق اوزره اشباهده مذکوردرکه
اوبوبارق (اویولایه رق) استعمالنه قادر اولدیغی صوبه مرور ایدن تیممک
تیممی منتقض اولور اه لکن در مختارده بو ، قول امام اولق اوزره کوسر بلوب :
انک تیممی امامین ابقا ایتدیلمر امام حضر تلمندن مصحح وقتوی ایچون مختار
اولان روایت دخی بودر قریبنده صو اولدیغی حالده انی بیلمیه رک تیمم ایدن
کیمسه کبی که انک تیممی دخی منتقض دکلدر . دینه شددر اه بابضاح .

— باب المسح علی الخفین —

آبدسته آیاق بیقیمه بدل آیافلرده اولان مسحه مسح ایتمه که مسح علی الخفین ، تعبیر اولتور که ایکی خف اوزرینه مسح ایتمک دیمکدر . مسح معناسی معلوم اولمش وکیفیتی آتیا مذکور بولمیشدر .

(خفین) لفظی تثنیه در . انک مفردی اولان خف — که ضم خا و تشدید فا ایله در — طویقلر ایله برابر آیاقلری ساتر اولان آیاق قابیدر [۱] .

صاتیجیسنه : (خفاف) و لابسنه (متخفف) دینور . محل مسح اولمق اعتباریله خفه لسانمزده (مسح) اسمی و یریلور [۲] . نسکیم مسبحهیه (تسبیح) دینیلور .

غسلدن مسحه تخفف ایتدیکیچون عرف فقامده خف خفتدن مأخوذ عد اولنمشدر [۳] .

خفک تثنیه صیغه سیله ایرادی اقلردن یالکاز بری اوزرینه مسح ایتمک جائز اولمیه چغنه مبتی اولوب [۴] ادات استعمالنک

[۱] سر حدلکه و بوتونه و جزمیه و قالچینه و قونجلی عبا تراکه و قاتی چورابه و — بهجهده مصرح اولدبنی اوزره — چارغه شاملدر .

[۲] (مست) یازمغه حاجت یوقدر . همده اویازش طوغری دکلددر .

[۳] ومن أمثالهم « رجع نخفی حنین » یضرب عند الرجوع بالحیة .

[۴] لکن یالکاز برآیاغی اولان کیمسه اکا (مسح) کیوب اوزرینه مسح ایده ییلور . کما فی بهجة الفتاوی عن الحایة .

ایرادی دخی مسحده محل ، خفک داخلی و یا خود اسفلی اولیوب انجق اوستی اولدیغی اعلام ایچوندور .

(آبدست تمامندن اولمق اعتباریله بونک محل ذکرى تیممندن وحقی غسل بخشندن دخی اول اولمق ایسکن ماخذمزه و بالجله کتب فقہ تہماً بوراسی اولمشدر) [۱] .

بویابک مسائلی — مسحک حقیقتنه ، کیفیتنه ، مدننه ، اوزرینه مسح ایدمک جائز اولان خفه ، بوزلمسنه ، بوزلدقن صکره کی حکمنه متعلق اولمق اوزره — الی نوعدر .

مسحک حقیقتی ارکان وضوء بخشنده مبیندر .

مسح علی الخفینک کیفیتى سنننده مبین اولدیغی و جملة : خفلرک اوزرینی آیالرک پارمقلى اوجندن بدم ایله آشیق کمیکلرینی آشتق اوزره اینجسکه طوغری علوانی اوله رق ایصلاق ال پارمقلىله خطوطاً صیغامقدر [۲] .

(مسح ، خفک تحتنده آیاق اولان موضعنه اصابت اینمک شرطدر . خف بیوک اولوبده آیاقدن خالی یر قاله رق مسح او

[۱] وجه تأخیر شویله مبیندر که تیمم وغسلک نبوتی کتاب ایله ومسح علی الخفینک نبوتی سنت ایله در . (جوهره) ده دیشدر که تیمم وضیع الله ایله در ، مسح علی الخفین ایسه اختیار عبد ایله اولدیغندن نیمم اقوادر . یاخود نیمم کله بدلدور . مسح علی الخفین ایسه بالکتر غسل رجلینه بدلدور . بونک تیممی متعافباً ذکرى طهارت مسح اولمسنده یسکدیکره مناسبندندرا ه بتصرف فی الترجمة .

[۲] (خطوطاً) قیدی پارمقلىک آچیق بولمدرلمسی سنننه اشارتدر .

خالی موضعه واقع اولور ایسه جائز اولماز ط .)

مسحک مدتی : مقیم حقننده یکرمی دوت ، و مسافر حقننده یتمش ایسکی ، ساعتدر .

اوزرینه مسح ایلمک جائز اولان خف : آیائلری طوپقلره قدر ساتر اولمقله برابر ساقی اوزره طوران یعنی قونجی دوشمیان وایچهه صو آلمیان هرقالینجه شیدر .

(دریدن اولما ویاخود الی مشینلی بولنق شرط دکلدر عبادن وقالین چوخه دن دخی اولور . کافی ص) .

مسحک بوزلمسی : مدتک انقضاسی ، وقبل الانقضاء دخی خفک آیاقدن چیقمسی ، وحتی اکثر قدمک ساقه (قونجه) قدر کلمسی ، ابله در .

بوزلدندن صکره کی حکمی : آبدست باقی ایسه یالمنز آیافلرک ییقانمسی ، وباقی دکل ایسه یکیدن آبدست آلتوب آیافلرک دخی ییقانلمسی ، در ،

(بومسائل بوندن صکره صره سیله تفصیل اوانور) .

مسح علی الخفینک دخی سببی ، شرطی ، حکمی ، رکبی ، صفقی واردر .

سببی : آیافده آبدست اوزره کیلشن خف بولنقدرد .

شرطی : خفک محلّ فرضی ساتر اولمسی ، و — مدت مسحک بقاسیله برابر — صالح مسح بولنمسی ، در .

(صالح مسح اولمق) خفده مانع مسح اوله جق خلل بولنماق ،

وانسکله علی التوالی بر فرسخ بوریمک ممکن اولمق ، در [۱] .

حکمی : مدتی داخلنده انسکله نماز قیلحق صحیح اولمقدر .

بو ، انک حکم دنیو بسیدر . حکم اخرویسی فعل سنت قصد ایدنه کوره ثواب حصو ایدر .

رکبی . قدر مفروضی — که هر قدمک اوک طریقی اوزرنده اوج پارمق عرضنده اولان محلدر [۲] — فوق الخف مسح ایله بکدن عبارتدر . بو ، انک همده فرضیدر . کما یأنی .

صفتی . رخصت اوله رق مشروع بولنش اولمسیدر [۳] . جوازینی اعتماد ایله برابر آیاغنی چیقاروب ییقامق کلفتنی اختیار ایدن عزیمتله مشاب اولور [۴] .

مسح علی الخفین فـولاً وفعلاً سنت سنیه ایله ثابت [۵]

[۱] و سیاقی من المؤلف قول آخر .

[۲] کما هو المفهوم من سابع شروط جواز المسح والمصرح به بعد بیان المدة .

[۳] بعضلر : یولجینک فصر صلات ایتمسی کبی (رخصت اسقاط) یعنی عزیمتی مسقط اولان رخصتدر دیشلر ایهده اکثر اهل اصول یولجینک افطاری کبی (رخصت ترفیه) اولدیننه قائل اولملردر که عزیمتک بقاسیله برابر دفعاً لاخرج تخفیف دیمسکدر . کذا فی حاشیة الطحطاوی . مسرآنده مسح متخفف فصر مسافر کبی رخصتک نوع رابعه . مثال کتورلمشدر . درره باقیکنر ونواقض مسحک آخرنده کی هامشی دخی اوفوبسکدر .

[۴] یعنی عزیمتله عمل ایتمش اولمق افضلیتنده بولنور . چونسکه ایاق ییقامق خفه مسح ایتمک کبی دکل ، مشقتلیدر . اجر ایسه تعب نسبتنده در .

[۵] بوراسی « جر قراءته کوره مسح علی الخفین کتاب ایله نایتدر » دیبائتری رد در ا ه ط . دلیلده غایتدر . تسکیم وضوءده ذکر اولمشدر . سنت ، مشهور اولدینغی ایچون انکله کتابه زیاده جائزدر . کما فی الدرر وغیره .

واطلاق نصوصه بناءً رجال ونا ایچون سفرده وحضرده کړک حاجت ومشقته مبنی ، کړک بلاحاجة جائزدر [۱]

بحر راتقده دیرکه بعض صورده مسح واجب اولوق کرکدرکه بونلر او جمله دندر . آیافلری مسحلی ایکن چیقاروب بیفامق تقدیرنده صو کفایت ایتمامک ، نمازک وقتی کچمک ، عرفه وقفه سی فوت ایدلک ط [۲] .

مسح علی الخفین — حقهنده اولان اخبار مستفیضه [۳] به مبنی — حدث اصغر دن طهارتده یعنی آبدست آلمقده صحیح اولوب (تیممده [۴] و) غسلده یعنی حدث اکبر دن طهارتده صحیح اوله ماز . زیرا نص حدث اصغر حقهنده وارد اولمشدر .

[۱] تفضیل الشیخین (حضرت ابو بکر وعمر) وحسب الخنثین (حضرت عثمان وعلی) ومسح علی الخفین علامات اهل سنتدر . رضی الله تعالی عنهم ورحیمهم أجمعین .

[۲] قال : وهو من خصائص هذه الامة .
[۳] احادیث مشهوره دیکدر . محشی دیرکه حفاظ حدیث دن برطاقم ذوات : مسح حدیث متواتردر . دیدیلر کاف فتح الباری . حسن بهری حضرتلری « اصحاب رسول اللهدن (صلی الله تعالی علیه وسلم) بنمش کیمسه رسول الاهی خفینه مسح ایدر کوردکارینی بکاخبر ویردیلر « دیمدر . کاف فی البدائع . فتح الباریده حافظ ابن حجر برندن نقلا سکاندن زیاده صحابه یی خفینه مسح ایدر کوردیکنی ذکر ایشدر . عشره مبشرة او جمله دندر . ابن عباس وابو هريرة وعائشه رضی الله تعالی عنهم حضرتاندت مسحک انکارینه دائر روایت اولتان سوزدن حضرت مشار الیهک رجوع ابدکلری صحیحدر . کاف فی النهایة وغیرها .

[۴] چونکه مانحن فیه اولان طهارندن طهارت مائیه مقصود اولدیفنی محشی صرحوم مبدأ مدت بخونده ذکر ایشدر .

برده رخصت کفته مبنی اولوب اوده تکرر ایلدر . حدث اکبر اوقدر متکرر اولدیغیچون انده کلفت یوقدر . بناءً علیه حدث اکبردن طولانی تیمم ایدن متخفف یولجی [۱] بعد التیمم حدث اصغره مبتلی اوله رق آبدست اعضاسنه کافی صوبی بولاق واستعماله قادر اولق نقدیرنده خفلربنی چیقاروب آیاقاربنی ییقامق لازم کلور . حدث اکبره مبنی آیاقاربندر کی خفلره مسح ایلک صحیح اوله ماز [۲] .

مسح علی الخفینک جوازی ایچون یدی شی شرطدر :
(شرط اول) خفلری آبدسته آیاقاربی ییقادقندن صکره کیمش اولمقدردر . ولو حکماً ییقامش یعنی آیاقاربنده ، یاخود انلرک برنده ، اولان معذوریه مبنی صارغی اوزرینه مسح ایلیه رک خفنی کیمش بولسون (چونکه مسح جبیره دخی غسل حکمنددر) . ویاخود آبدستی ترتیب مسنونه مراعات ایتیه رک آلمش اولاق حسبیه اولا آیاقاربنی ییقایه رق ، واکمال وضوءندن اول آبدسته منافی برحال کندیسندن صادر اولیه رق . خفلری کیمش اولسون .

[۱] بولجینک تخصیص بالذکر اولنسی بولجیقده فقدان ما غالب اولدیغنددر . یوقسه مدار مسئله فقدان ما اوزرینه دراه ط .

[۲] حدث اکبر حالنده صورت مسحی صاحب کافی اولان حافظ الدین النسی تقریباً العتلم شویله تصویر ایتمشدر : آبدستلی و آیاقاربی مسحی ایکن مبتلای حدث اکبر اولان کیمسه یان یاته رق یاخود آیاقاربنی یوکسک برنی اوزرینه اوزادرق ییقانوبده خفلری اوزرینه مسح ایتک صحیح اوله ماز . ط .

(شرط ثاني) خفلر آياقلىرى طوپقار ايله برابر هر طرفدن اورتيجى اولمقدور . قيصة قونجلى اولان خفلرك قونجى بالاسندن طوپقار ك كورينور اولمى ، وآياغه كييلان شى مركوب واسقارپن كى طوپقدن اشاغى يه اولوبده اولستنه عبا وچوخه مثلى قالينجه برشى ديكيلهرك طوپقار ك اوصورتله اورتلمش بولمى ، صحت مسحه ضرر ويرمز .

(شرط ثالث) آياق انلرك ايچنده اولديغى حالده مشى معتاد ايله على النوالى برفرسخ (۳ ميل) ودها زياده يوريمك ، وعلى قول قطع مسافه سفر ايتمك ، ممكن اولمقدور . بناءً على هذا جام ويا باصمه ياخود دمير ويانتخته كى (يا انك وياخود ايچنده كى آباغك مشى مذكوره تحمل ايده ميه جـ كى) شيدن معمول اولان خف اوزرينه مسح ايتمك صحيح اوله ماز .

(شرط رابع) خفلرك هربرى طوپقدن آشاغيده هر نره سى اولور ايسه اولسون ولو تحت القدم [۱] ويا او كجده بولسون [۲] خرق كبير دن يعنى آياق پارمقلىرىك كوچكيله اوچ پارمق مقدارى خللدن (دليلك ، ييرتق ، سو ككـدن) خالى اولمقدور [۳] .
خلل اوچ طرفده اولوبده پارمقلىر كـ كورنمك صورتده

[۱] وقيل الخرق تحت القدم لا يمنع ما لم يبلغ اكثر القدم ا هـ ط .

[۲] وقيل ان كان يخرج اقل من نصف القدم لا يمنع والا منع . ط .

[۳] محل مشى او اولديغيجون بونده آياق پارمقلىرى معتبردر . پارمقلىرك بنشبك ويا آجبق اعتبار اولمسنده اختلاف اولمشدر . ص .

اعتبار پارمغك مقدارينه دكل ، ذاته در . حتى آياغك باش پارمغيله
انك ياننده كي پارمق كورسه — كه مقداراً اوچ كوچك پارمق
ديسكدر — ضرر ويرمز .

برده مانع مسح اولان خلل : آچيق اولوبده آياق كورينان ،
وياخود آچيق دكل ايسه ده يورر ايسكن آچيلان ، در . طولانی
اولوبده اوچ پارمق صيغه جق قدر اولان خرق كبير خفك
صلابتی جهتيله يورر ايسكن آچيلور و آياق كورينور اولدقجه
ضرر اينمز .

بر آياغك خفنده اوچ پارمق مقدارندن اقل اولان خلل ديسكر
آياغك خفنده كي اوقدرجه خلله ضم اولغاز [۱] .

بر آياغك خفنده متفرقاً موجود اولان متعدد خلل اكر چوالدوز
كيره جك قدر ايسه يكديكره ضمأ حساب اولنور [۲] انك مادونی —
ديسكش ديسكندن معدود اوله رق — حساب قونلاز .

(شرط خامس) خفين باعسر اوله رق آياقده طوره بيلور درجه ده
قالين اولمقدر . اينجه سي قطع مسافه به صالح اوله ماز .

(شرط سادس) خفين صويك جسده (آياق تننه) وصوله
مانع اوله بيلوب آلدیغي همان نشف ايله آياغه اصال ايدر
اولمقدر .

[۱] بخلاف التجاسة المتفرقة في خفيه أو ثوبه أو بدنه أو في المجموع وبخلاف
انكشاف العورة فإنهما يجمعان ا ه ط .

[۲] هذا هو المشهور في المذهب . وذكر في خزائن الفتاوى والتوشيح عن
ابي يوسف أنه لا تجمع الخروق سواء كانت في خف أو خفين ا ه ط .

(شرط سابع) هر آياغده اوك طرفدن لك لك كوچك پارمغيله
لااقل اوچ پارمق مقداری بر خلقه موجود اولمقدرد [۱] تاكه محل
مسحندن فرض اولان مقدار تحقق ايده بيلسون [۲] .

ايمدی آياغتك اوك طرفی مفقود اولان کیمسه هر تقدیر
اوکجه طرفی موجود اولسه ده خفه مسح ايده ميوب آياغنی
ييقامق لازم کلور .

غسل ايله مسح اجتماع ايتيميه چکندن آياغتك بری بوحالده اولان
کیمسه ديگر آياغنی تام وصاغلام دخی اولسه انک اوزرنده کی خفه
مسح ايده ميوب انی ده ييقار .

آياغتك بری فوق الکعب مقطوع ايسه اندن غسل سافط
اولمغله صاغلام ، ويا محل مسحی موجود ، اولان ديگر آياغنده کی
خفه مسح ايده بيلور .

مقيم اولان يعنی يولجی اولميان کیمسه بر کون وبر کيجه
(۲۴ ساعت) ومسافر اولان يعنی يولجی بولنان کیمسه اوچ کون
واوچ کيجه (۷۲ ساعت) مسح ايدر [۳] .

[۱] مؤلفک بو مسئلهده کی افاده سی (نتیجه الفتاوی) نک تاتارخانيه دت
و (فيضيه) نک خانيه دن — که فتاوی قاضيخاندر — اولان نقلرندن اوسعدرکه
انار « وان لم یسکن من جانب الاصابع شیء » وانما بقى مما بلى العقب مقدار ثلاثة
اصابع أو أقل أو أكثر لم یجز المسح ، ديتشلر در .

[۲] هذا ما تقدمت الإشارة اليه عند بيان ركنه . وسيصرح بفرعيته .

[۳] مسافر کتاب الصلاة تعریف اولنور . ضدی مقيم تسحیه ابدیلور .

مبدأ مدت وقت حدتدرکه خفینی تام آبدست اوزره [۱]
کیدکدن صکره حاصل اولان ایلک حدث زمانیدر [۲] . (اندن
صکره کرک مسح ایتسون کرک ایتسون مدت بو حساب ایله
کذران اولدقدن صکره ناسیاً دخی مسح ایدهمز . ط) چونکه
حدثك آباغه سرایتنی خفك ابتداء منعی اورادندر . اندن اولی
غسل طهارتیدر . [۳] .

مقیم اولان کیمسه مدت مسحی ائاده مسافر اولسه مدتفی مسافر
مدتته طولیدرر چونکه اعتبار — نمازده اولدیغی کبی — وقتك
آخرینه در .

مسافر اولان کیمسه برکون وبرکیجه مسح ایتدکدن صکره
مقیم اولور ایسه آیافلرینی چیقارار (ییقار) چونکه مسافرته مخصوص
اولان رخصت آنسر قالماز .
برکون وبرکیجه دن اکسیک مسح ایتمش ایسه انی تماملار .
چونکه مدت مقیم اودر .

[۱] صراط طهر مائیدر (کرک آبدست ، کرک غسل اولسون) . تبم
خارجدر ط .

[۲] مثلاً بر مقیم برکون طلوع فجر هنسکامنده آبدست آلوب طلوع شمه
فریب خفیرینی کیدکدن و او آبدست ایله اوکله نمازینی دخی قبلدندن صکره
کندیدندن حدث واقع اولسه (کیجه یا نار ایکن چیقارمدیغی حالده)
ایرتسی کون دخی اوکله نمازی آبدستنده خفینه مسح ایدر . ایکندی
آبدستنده آیافلرینی ییقاراه عینی علی التحفة .

[۳] وفیل من وقت اللبس وقیل من وقت المسح . ص .

مسحك فرضی [١] هر آباغك اوك طرفی اوزرندن ال پارمقلازك
اك كوچككيله اوچ پارمق [٢] مقداری محلی (فوق الخف) بر کره
مسح ایلدکدر [٣] .

آباغك (یعنی خفك) نهالتنه و نه اوكجه منه نه ده یا نلرینه و فونجه مسح
ایتمك صحیح اولماز [٤] و مسجده تکرار مسنون دکلدر [٥] .
مقدار مذکور هر آیاق ایچون فرض اولمغه براباغك اوزرندن
ایسکی . و دیگر آباغك اوزرندن دزت ، پارمق مقدار محلی مسح
ایتمك جائز اولماز . ط .

[١] بو ، انك همده رکنیدر . تنکیم ذکر اولندی . محمی دیگره :
فرض ، اصل مسح حیثیتندن اعتقادی ، و مقدار حیثیتندن محلی ، در اه
[٢] اصح اولان بودر (یعنی اصغر اصابع ید معتبر اولدیغیدر) چونکه
آلت مسح اصابع بودر . اوچده انك اکثریدر . سفت دخی بو وجهله وارد
اولمدر . ص .

محمی « هر نفدر کندی پارمقزی اولسه ییله » دیشدر .
[٣] مؤلهك متنه نظراً افاده می بو ، و شرحنه نظراً شو ، در : مسحك
فرضی ال پارمقلازك كوچككيله اوچ پارمق مقداریدر و محل مسح هر آباغك
اوك طرفك اوستیدر و بر کره مسح اولمقدر .

[٤] حضرت علی کرم الله تعالی وجهه : اکر دین رأی ابله اولیدی خفك
النی مسح ایتك اوسنی مسح ایتمکدن اولی اولوردی یور مشدر . فی الواقع
خفك الی یرم کلدیکه چون محل اصابت اوساخ اولدیغندن مسح اولمغه احراردر .
عائله لازم اولان شرعه اتباعدر . امام ابو حنیفه حضرتلری دخی : بن اکر
رایه قائل اولیدم بول اوزرینه غسلی لازم قیلوب منی به آبدستی کافی کورر ایدم
چونکه بول اتفاقاً نجسدر منینك نجاستی ایسه مختلف فیهدر و قادین فسمی
اضعف اولدیفچون میرانه ارککه قادینك نصف مأخوذینی و برر ایدم .
یور مشدر اه من ط باختصار .

[٥] تنکیم (سنن وضوء) ك اون اوچنجیستده ذکر اولندی .

هر آياغك محل مسحندن او مقدار بر بر بز (وياسونكر) پارجه سيله ياخود اوزرينه صو دوكمك ايله دخى اوصولانسه جائز اولور .
ولكن انسكه سنت حاصل اولماز نتمكيم خفك هر طرفنى مسح ايتمهكه دخى مطلوب حاصل اولسهده سنت یرینه ككش اولماز .

ذكر اولدان اوچ پارمق محلى بر پارمق ايله اوچ كرهده مسح ايلك —
هر دفعه سنده يكي صو آلمق وايكهنجى دفعهده ايلك دفعه مسح اينديكي محلك غيرى يى مسح اينمش اولمق شرطيله — [۱] جائز ايسهده مخالف سنتدر .

مسح على الخفينك سننى كيفيتنده مابين اولديغى اوزره : پارمقلى آچيق (يعنى آراتق) اولديغى حالده النى اياغك اوچندن خفك اوزرينه قوبوب قونجنه طوغرى طوققلى آشيرق چكهكيدر [۲] .

اكر مسحه قونجندن باشلار وياخود خفك اوسننه عرضاً مسح ايلر ايسه صحيح ، و فقط مخالف سنت ، اولور .

مسح على الخفينى شردرت شينك برى بوزار : [۳] .
(۱) آبدستى بوزان هر شى [۴] .

[۱] قال : والا ، لا .

[۲] خفك هم النى وهم اوسننى مسح ايتك بزجه مستحب دخى دكادر .
قال ط : والسنة عند مالك والزهري والشافعي مسح أعلى الخف وأسفله .

[۳] انلك اوچى متفق عليهمدر ، برى مختلف فيهمدر . كا ستفهمه .

[۴] انلر (نوافض وضوء) ده تعداد اولنمشدر . مسح خلف اولمكه

(۲) خفی آیافدن چیقارمق [۱] .

چیقمق چیقارمه نك مطاوعی اولمغه ناقض مسح اولمغه
اودخی اسکا مساویدر . ایکی آیاق حکم طهارتجه عضو واحد
اولدیغندن برینك ییقانسی لزومنده دیکرینك دخی ییقانسی
لازم اولمغه ناقض مسح اولمغه خفك بری چیقمق دخی کافیدر .
اکثر ایچون حکم کل اولمغه آياغك اکثری خفك قونجمنه قدر
چیقمق دخی کاملا آیاق چیقمق حکمده در . حمل مسح مکانهندن
مفارق اولمش دیمکدر .

صدر قدم ، موضعنده قالدقجه ماویفك اوینار اولمسی مسحی نقض ایتمز .
طهارت کامله اوزره کیدیکی خفلرك ا زرينه (مثلا) چز مه کیهرك
بعد الحدث آلدیغی آبدستده چز مه لره مسح ایلش اولدقدن صکره
چز مه لری آياغندن چیقارمق خفلرينك مسحی منقوض اولمبوب آبدست
آله حق اولدقه آياغلرینی چیقاروب ییقامق لازم کلیهرك خفلری اوزرينه
مسح ایلک کافی اولور . تنسکیم بهجة الفتاواده مذکوردر [۲] .

اصل بوزیلور ایسه خفك دخی حکمی قالبوب تجدید وضوءده مسح دخی
تجدید اولنور .

مؤلف مسحه (بدل) نمیر ایتمش ایسه ده (بدل) : اصله قدرت وار ایکن
جائز اولمایددر . بوايه اصله قدرت ایله برابر جائز اولدیغندن خلفدر . بدل :
نیممدر . أفاده ط .

[۱] مانعك زوالنه مبنی حدث سابق قدیمه سرایت ایتمش اولورکه حقبتده
ناقض اودر . نفض مجازاً سبی اولان نزعیه نسبت اولمخددر . بعد المسح خفده
خرق کبیر حادث اولق دخی بو حکمده در .

[۲] خلاصه سی : طهارت ایله بری بر اوزرينه کیمش مسح بعد الحدث
اوزرنده کی چیقارلوب اتتمه کی اوزرينه مسح اولنسه جائز اولور .

(۳) مقیمه و مسافره کوره مدت مسح منقضی اوماق . [۱]
 (۴) خفك ایچنده ایکی آیاقدن برینه — یا تمامنه ویا اکثرینه —
 صو اصابت ایتمک [۲] .
 بونلردن اوچ صکره کیلرده (آبدست وار ایسه وزلمیه جفندن)
 یالسکز آیاقلر ییقانور . بقیه وضوءی اعاده لازم دکلدر .
 (اولکی صورتده تجدید وضوء اولنوب مدت مسح باقی ، و خف
 خلل مانعدن بری ، ایسه اقلره مسح ایدیلور) .
 مدت مسحك انقضاسی صورتنده خفلر نزع اولنوب آیاقلرك
 ییقانمسی لزومی شدت برد سببیه آیاعك تماماً ویا جزماً تلفندن
 خوف اولنمدیقی تقدیرده در . اوخوف اوزرینه اولان کیمسه مدت
 مسحك انقضاسیه خفلرینی آیاقلردن چیقارمیوب امین اولنجه
 قدر مسحه دوام ایدر .

[۱] مدت مسح اگر نماز ایچنده نهایت بولور ایسه اونماز فاسد
 اولور . صو وار ایسه یالسکز آیاق ییقانق وضوء یوف ایسه تیمم اولنق
 لازم کلور .

[۲] محشی دیرکه بو ، مسحك (رخصت ترفیه) اولدیفنه مبددرکه
 عزیمت دخی مشروع دیمکدر . زیلعی بونك اوزرینه کیمش وانی عامه
 کتبدن نقل ایشدر . برهان الحلی ودرر محشیسی نوح افندی دخی
 بونی تقویه ایشدر . مسحك (رخصت اسقاط) اولدیفنه قائل اولانلرجه
 بوندن مسح منقض اولماز (و بو ، غسل عد اولنماز) زیرا قدمك خف
 ابله استناری حدك قدمه سرائتی بالاجماع منع ایدر . اوحالده آیاق
 طهارتی اوزره قالب اوصورتله واقع اولان غسل معتبر اولماش اولور .
 بوکا مبنی متون سائرده مسحك نواضی اوچ عد اولنمدر ا ه مختصراً .
 مسحك بیان نسفی محنه یالسکز .

ظاهر متون صفت مسحك دخى بقاسيدركه خفلرك بالسكر اوزرى
مسح اوانور . معراج الدرايه [۱] ده : جبیره طرزنده قابلايو مسح
ايدر ديمشدر . (معتمد عليه اولانده بودر . ط)

در دنجی صورتده غسل ايله مسحی جمع ایتمش اولماق ایچون
آیاغلك ایکیستی دخی خفلردن تزع ايله بیقماق لازم کلور .
تسکاف ایدوبده آیاقلارینی خفاری چیقارمدين بیقایه بیلور
ایسه اوده کافی اولور .

مدت مسح ارتق بوغسلدن صکره کی حدشدن اعتبار اولور .

مسح علی الخفین خلاف قیاس اولهرق ثابت اولمغله بشقه سنه
مقیس علیه اوله میه جفندن باش کسوه سنه (مثلاً فسه و صاریغه)
وال کسوه سی دیمک اولان الدیون اوزرینه و یوزده کی نقابه
مسح ایتمک جائز اوله ماز .

— جبیره یه و عصابه یه و امثالنه مسح —

قیرق اوزرینه باغلانان تحتہ صارغی یه (جبیره) و یارم اوزرینه باغلانان
بز صارغی یه (عصابه) دییه جکز [۲] .

- [۱] ۷۴۹ تاریخنده متوفی قوام الدین السکاکنک هدایه شرحیدر .
[۲] جبیره ناکده عصابه سی اولور - جیققی یه تفعیلدن اسم فاعل صبغه سیله
(مجر) تعبیر اولور :

کړک بونلره ، کړک موضع عذر اوزرينه وضع اولنان پموق وساقز کبي شيلره وعلاجلره عند الضروره مسح اولنور . ايمدی :
 قان آلديررق ويا سولک طوتهرق ياخود سائر صورته ياره لنهړک وياچبان چيقارهرق وياخود کيمکی فيريلهرق ويا اينجينهړک صارغي صاران ويا صارديران کيمسه عذري آبدست اعضاسنده ايسه آبدست آلور ايکن وياخود هر نره سنده اولور ايسه اولون غسل ايدر ايسکن اوراسنی نه صيچاق ونه صفوق صو ايله ييقامغه ويا مسح ايتمهکه قادر اوله ماز ايسه [۱] انک اوزنده کی شيته بر کره مسح ايدر .

حضرت نبي اکرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز أحد وقعه سنده آلدفلری ياره نك صارغي سنده مسح ايدر اولمشلر وحضرت علي به خيرده بيـلك کيمکی فيرلديغنده صارغي اوزرينه مسحی امر ايتمشلردر .

مسحک مداري تخفيف اوزريه اولديغندن انده مره واحده کافی اولوب تکرار لازم اولمديغي کبي [۲] استيماباً مسح فساد جراحه يي مؤدی اولماق ايچون صارغينک جميع جزئي مسح

[۱] غسل ويا مسحه صويک صفوغي ضرر ويرر ايسه تسخيني لازمدر .
 علي فول صيچاق صو استيمالی مشفت اولديغيچون واجب دکلدرد . اولسکبي (يعني وجوب) ظاهر در ا ه بحر .

[۲] تسکيم سنن وضوءده (۱۳) ذکر اولندي . علي فول باشند ماعداده مسح تکرار اولنور . باشک مسجنده انفاقا تکرار يوقدر . باشک بر ربع ظاهر قالمش ايسه انی مسح ايدر . والاعصابه يي مسح ايلر .

ایتمک دخی لازم اولمایوب قسم اکثرینی مسح ایلمک کافیدر .
 صارغی بی چوزمک ضرر ویردیکی حالده عذر علقک
 اطرافندن صارغی التنده قالان یرلری یسقاق لازم اولمایوب
 صارغینک طولامندن جسدک آچیق قالان یرلرینی مسح ایتمک
 دخی کافیدر .

اگر صارغی بی چوزمک ضرر ویرمز ایسه چوزب
 اورالینی یبقار وعذر علقی مسح ایدر . مسح ضرری اولور
 ایسه ایتمز .

جبره وعصابه کبی شیلره مسح خفین اوزرینه اولان مسح
 کبی مدت معینه ایله موقت اولمایوب بر . حصوله دکین امتداد
 ایدر [۱] .

صحیح مسح ایچون انلر طهارت اوزره (یعنی آبدستلی اوله رق)
 صارلق مشروط اولماز .

بر آباغی یقادیغی حالده دیگر آباغینک صرغیسنه مسح جائز
 اولور . قبل البره صارغی ساقط اولقله مسح باطل اولماز [۲] .
 قیام عذره مبنی حدث اصغر واکبر بوبابده مساویدر .

[۱] (بره) جزء وزنده ایلمک وعافیدر .

[۲] اما عن بره ساقط اولورسه عذر زائل دیک اولقله مسح باطل
 اولور . یاره ای اولوب صارغی ساقط اولماز ایسه مسح ینه باطل اولور .
 شوقدرکه بو مسئله صارغی بی چوزمک هنوز النیام بولان یرره به ضرر ایتمک
 فیديله مقبد اولوق کرکدرا ه ط .

بر صارغی به مسح ایتدکدن صکره انک اوستنه بر صارغی دها
باغلامه اکا مسح ایدر .

انی چیقاردقدن صکره التتک مسحی اعاده ایتمز .

مانختتک ایصلا تمسیه صارغینک مسحی باطل اولماز .

بعد المسح صارغی بی دکیشمک جائز اولور . دکیشمکه مسحی
اعاده واجب اولماز . اعاده افضلدر .

(بومسئله لرده مسح علی الخفین فرقایدر) [ه] .

کرك جبیره وعصابه اوزریته ، کرك باشه ایدیلان مسح آبدست
کبی طهاره بالماء وجزء وضوء دیمک اولمغله محتاج نیت دکادر .
خقلر اوزرینه ایدیلان مسح دخی قول اظهمده بویله در .
علی قول انده تیمم کبی نیت شرطدر .

طراغی قوپوب ویا بر بشقه درد حاصل اولوب اوزرینه
علاج قومق یاخود ساقز یاپشدرهق ویا اود درسی کبی بر شی
وضع ایلهک صورتنده الړك آبدستده نزع واخلارجی مضر ایسه
اوزرلرینه صو اوغرادر . صو امرادی دخی مضر اولور ایسه
انله مسح ایدر . مسح دخی مضر ایسه ترك ایدر ، ضرورتلر کندی
مقدارلرله مقدر اولور . تکمیل تمام احکام وضوء فصائنده نظیری
کذران اولمشدر . (فی ص ۷۳) .

[*] الا ما تقدم من مسألة الجرموق المذقولة عن بهجة الفتاوى .

— أحوال نساء —

(حیض) و (نفاس) و (استحاضه) اسم لبله اوج نوع احوال
نساء واردر .

حیض [۱] : کبه لکی ، و خروج دی موجب خسته لکی ، [۲]
اولمیان و سن ایاسه ایرمیان بالغه نك رحمندن (یعنی دول بتاغی تعبیر
اولنان موضع سفلی داخلیندن) ظهور ایدن دمدر .

محشی دیرکه بو تعریف حیضك أنجاسدن عدا و نفسه کوره در [۳]

[۱] حیضك لغت معنای سبلاندر « حاض الوادی » دینورکه سال
معناسنه در . ص . اغاجدن صمغ اجر ظهورنده « حاض الشجرة » دینور
طلاوشان کبی بعض حیواناته نسبت اولنان حیض دخی سبلان معناسنه در .
أفاده ط . حیضه (قرء) دخی دینور جمعی فروء کلور .

[۲] مطلق مرض مراد اولمیعنه اشارندر . چونکه سلبه الرحم
اولان قادیك خسته لکی حیضه مانع اولمازا ط . رحمنده باره و باچیبان
اولق کبی . خسته لکه مبنی کلان دم ، حیض دکادر . زیلعینك افاده سنه
کوره قید مذکور نفاسدن دخی احترازدر . زیرا نفساء اولان قادیك مریضه
حکمنده در حتی نبرعانی نلندن معتبردر .

[۳] دمك نجس اولد یغنده شبیه و شقاق اولامقله برابر حیض نسوان أحداتندن
اولق تحقیقدر .. حیضك أنجاسدن اولمیعنی شونکله مستدلدرکه نجاستك
ازاله سی صلاته دخولی اباحه ایدر . بونك ازاله سی و حتی حائضك اغتسالی ابسه
صلاتی اباحه ایتد . و بونکا تعلق ایدن اکثر احکام أحداتنه مختص اولان
احکامدر کذا قیل . و هو شیء کتبه الله تعالى علی بنات آدم .

أحد ائدین اولدیغنه کوره شویله تعریف اولنور : (حیض) مدت معلومه امتداد ایدن مانعیت شرعیه در [۱] .

قادیلرده بر سن بلوغ و برده سن ایاس واردر . مبدأ سن بلوغ طقوزدر [۲] منتهای سن ایاس الی بشدر .

بلوغه ایرنه (بالغه) دینلدیکی کبی سن ایاسه وارانه دخی (آیه) تبعیر اولنور .

برقیز طقوز یاشندن اعتباراً حیض کوررک بالغه اوله بیلورکه قادیلرک یاشنه وارمش ، وارککه مقارننده کبه قالمق استعدادنده بولنش ، اولور . الی بشی کچامک اوزره [۳] یاشلاندقده حیضدن کسپلرک آیه اولورکه ارتق کندیسنده کبه قالمق امیدی واستعدادی قالماش بولنور [۴] .

حیض کورنه (ذات الحیض) وبالفعل حیض اوزره اولانه

[۱] اومتک الی اوچ کون و اوچ کیچه در . الی هنا کلامه . اعتبار مذکور نفاسک واستحاضه تک تعریفارنده دخی جاریدر . کما ستره .

[۲] ارککده مبدأ سن بلوغ اون ایسکیدر . ایرده واوغلانده منتهای سن بلوغ اون بشدر . ارککده اثر بلوغ : احنلام واحبالدر . قادینده اثر بلوغ : حیض وحبالدر . مبدأ سن بلوغه واروبده اثر بلوغ ظهور ایتیمان اوغلانه (مراهق) وقیزه (مراهقه) دینور . منتهای سن بلوغه وارمشکن کندیسنده آثار بلوغ ظاهر اولیان قیز واوغلان حکماً بالغ عد اولنور .

[۳] چونکه بعض نسوان دها اوله آیه اولور . الی بشدن صکره قادیلرک آیه درلر . الا ماشاء الله تعالی .

[۴] ایس دخی موازی بولنان یأس کبی نومید اولتقدیر . لسانزده بوماده لردن برینک مصدری وبرینک اسم مفعولی استعمال اولتقدیر .

(حائض) دینور . جمعلی : (ذوات الحيض) و (حوائض) کلور .
(طامث) دخی حائض معناسنه در .

مدت حیضك افلی : کیجه لريله برابر اوج ، اوسطی : بش ، [ه]
اکثری : اون ، کوندر .

اوج کوندن اکسیك واون کوندن زیاده اولماق اوزره
اودم قادین قسمك بلوغندن اعتباراً باشلائیوب سن ایاسه قدر
— کبه لك کبی برعارضه اولمداجه — هر آی عادت ایتدیگی کونلرده
کلور . بعضاً تخلفده ایدر .

مدت حیض ایچنده دمك علی الدوام کلهسی شرط اولمیوب
انقطاعی دخی نزولی کبیدرکه سیلان حکمنده در . و بیاض خالصدن
ماعداده کلان هپ دم حیضدر .

قادین قسمی کبه قالدیغندن اعتباراً عادت الهیه باب رحم
منسد اوماق اوزره جاری اولمقله کبهر حیضدن خالیدرلر . وضع
حلی متعاقب نقاسه مبتلی اولورلر .

نفاس : قادیندن وضع حلی متعاقب ظهور ایدن دمدر .
حدث اولماق اعتباریله (نفاس) : دقب ولادته خروج دم سببیله
اولان مانعیت شرعیه دن عبارت اولماق اوزره تعریف اولور .
ولذلك قسم اکثرینك خروجی دخی ولادت حکمنده در .

[*] أوسط الحيض مما انفرد المؤلف بذكره لانكاد نجد مذکوراً
فی كتب القوم .

مستقیماً نزوانده اعتبار صدره ، ومنکوساً نزوانده اعتبار سرّیه
(کوبیکه) ، در [۱] .

نفاس اوزره ولان قادینه (نفساء) تعبیر اولنور که لحوسه
دیمکدر . جمعی : (نفساوات) و (نفاس) در .

مدت نفاسک اکثری فرق کوندرکه اندن زیاده سورمز . اقلی
ایچون حد معین یوقدر .

چرنکه نفاسک رحمن نزوانه دلالت ایتمک اوزره ولاندن
فضله اماریه احتیاج یوقدر (حیض ایسه اوچ کون امتداد
ایتمکدن بشقه انک رحمن نزوله دلیل اولمیدیغندن حیضک اقلی
اوچ کون اعتبار اولمشدر . لکن مجرد رؤیت دم ایله قادین
مبتدأ دخی اولسه نمازبنی ترک واورجینی تأخیر ایدر . زوجی دخی
اکا یاقین اولماز . ط .)

اعضاسی بلورمش اولان دوشوک [۲] دخی اولسه وضع
حمل دیمک اولمغله قادین نفاس کورر ومعتده ایسه عدتی منقضی
اولمش اولور . وجاریه ایسه (افتدیسنک ادعاسیله) ام ولد اولور

[۱] ولدک منکوساً نزولک یعنی ترس کلیمته لغت عربیه ده (یمن) .
تعبیر اولنور : وضعتہ یثناً . یاخود : ولدته یثناً . و « أبنت المرأة » دنورکه
قادین چوجغی ترس طوغردی دیمکدر . قال الشاعر :

فجاءت به یثناً یجر مشیة * تسابق رجلاه هناك الاناملا .

[۲] مسذین الحلقه اولیان دوشوک برشی دکدر . کوریلان دم اکراوچ
کون دوام ایدر واکا طهر تام دخی تقدم ایله ایسه حیضدر والا استحاضه در .
کذا فی تعل الغیضیة عن الدر .

وولادته معلق بمیاتی اولان حانک اولور [۱].
بعد الوضع (شاذ اوله رق) دم کورمیان قادین قول امامین اوزره
نفساء اولما مغلّه [۲] اکا آنجق آبدست آلمق ، وعند الامام احتیاطاً
غسل ایتمک لازم کلور . (نواقض وضوءک ایکننجیسنه باقکیز) .

استحاضه : قادیندن حیضه کوره اوج کوزدن اکسیک ویاخود اون
کوزدن زیاده کلان و نفاسه کوره قرق کوتی کچن دمدر [۳] .
حدث اولق اعتباریله استحاضه : حیض و نفاس خارجنده کی
دم سببیه اولان مانعیت شرعیه در .

کیه دن و آیه دن و صغیره دن یعنی طقوز یاشنه کیرمیان قیز
چوجغندن کلان دم دخی استحاضه در [۴] .
استحاضه اوزره اولان قادینه (مستحاضه) دینور .
ایکی حیض ارمهنده [۵] اولان طهرک (تمیزلسکک) اقلی

[۱] ولکن وارث و مستحق وصیت اولماز . امم ویرلر . وعلی وجه
السه غسل ایدلر و نمازی قیلماز . من مع ط . وادمیت کندی حقنمه دکل
ایسه ده غیر حقه ده و لدر . کما فی کتاب الایمان .

[۲] اکا غسل لازم کلر وانک اورچی (وار ایسه) باطل اولماز .
چونکه بولر حقیقت نفاسه تعلق ایدر . نفاس ایسه (فرضمزمده) موجود
اولما مشدر . قیاس اولانده بوه راه ط .

[۳] زاد فی الاصل مانعه : أوزاد علی عادتھا و تجاوزا کثر الحیض و النفاس .
واکتفینا عنه بما سیأتی قبیل الحیرة . واستوفیناه عند ذکر الاعتذار .

[۴] علی قول صغیره دن کلان : دم فاددر . استحاضه دکلدر . ط .

[۵] أو بین النفاس والحیض . کما فی الدر ط .

اون بش كوندرد [١] اكثرى ايچون حد يوقدر. بعضاً برقادين برسندن
زياده طهر [٢] حالده بوانه بيلور [٣].

مكره مسنحاضه اوله رق بالغه اولمش اوله اكا عادت نصب
اوله رق : حيضى اون كون وطهرى اون بش كون ونفاسى قرق كون
تقدير اولنور .

ابام عادنى اولوبده دم ، معتادى تجاوز ايدرك حيض ونفاسك
حد اكثر لرندن زائد اولور ايسه عادنى اوزره ابقا اولنوب زائدى
استحاضه اولور .

عادنى اونودر ايسه اكا تفعيل بابندن اسم فاعل صيغه سيله (محيره)
تعبير اولنور . انك اقسام واحكامى مطولا تدهدر .

مؤلف ديركه : حيض فقمك غوامض ابوابندن و : طلاق
وعتاق واستبراء وعدت ونسب وحمل وطء وصلات وصيام
ونلاوت واعتكاف ودخول مسجد وطواف حج وبلوغ كبي

[١] لقوله صلى الله تعالى عليه وسلم : أقل الحيض ثلثة واكثره عشرة وأقل
ما بين الحيضتين خمسة عشر يوماً . س .

[٢] (طهر) قتل وزنده خلاف حيض معنائه ايسه ده معنای اعم ايه خلاف
نفاسه دخى اطلاق اولنور كه مانيت نمرعده دن على الاطلاق آزاده لك ديمكدره .
جمى أقفال كبي (أطهار) كلور . قال الشاعر .

قوم اذا حاربوا شدوا مأزهم * دون النساء ولوبات باطهار
والمتبادر المعنى الاول .

[٣] ويكون عدة زوجة القار أبعد الاجلين عند الطرفين .

بر چوق احکامه مبنی اعظم مهیاتدندر [ه].

[*] حیضك طلافه نعلقی زوجہ مدخول بهائی حال حیضده تطابق : بدعی ، وبعد الحیض وط وقوع بولیان طهرده تطابق : سنی ، اولسندهدر .

عتافه نعلقی أمولد جاربه آزاد اولورسه اوچ حیض ايله عدت بكار اولسندهدر . استبرایه نعلقی ذات الحیض جاربه نك بی حیض ايله استبرا ایدلور . اولسندهدر (بوه استبراه استنجا بمختومه کچن استبرانك غبریدرکه رحك ولدن برامته دائردر) .

عدته نعلقی ذات الحیض اولان حرمك عدتی اوچ : وجاریه نك ایسکی ، حیض اولسندهدر .

نسبه نعلقی حرمه مطافه اوچ حیض ايله عدت کوردکدن صکره کتوردیکی چوجق عدتی انقضا سندن الی آئی صکره دخی طوغمش اولسه زوجك نسبه الحاق اولماز اولوب دم کورمیهرك کتوردیکی چوجق ایسکی سنه صکره دخی طوغمش اولسه انك نسبه الحاق اولنور اولسندهدر .

حاصل وطء نعلقی حیضدن پاك اولان زوجیهی وطء ایتمك حلال اولوب زوج ایچون اتی حیض وطهری حقنمه کی اخبارنده تصدیق ایتمك جائز اولمقله حیضنی اخبارده تقریدن امتناع ، وطهرنی اخبارده تقریب ، ایدمه بيلمك خصوصارندهدر .

صلات وصیامه نعلقی قادن قسمی یونلری حاله حیضده یا عیوب حیضدن پاك اولدندن صکره قیلهقی وطوغقی خصوصنجهدر . مسائل حیضی بيلمان قادن صلات وصیامنی انلرك وقت وجوبنده ترك ووقت وجوب تركنده اقامه ایدرکه یونلرك ایسکیسمی دخی حرام وضرر عظیمدر .

تلاوه نعلقی ظاهرده که حائضه قرات قرآن حرامدر . دخول مسجد دخی اولهدر . اعتكاف دخی حیض ايله فاسددر (وكذلك النفاس) .

مس قرآن خصوصنده حیضه حدث اصغر دخی اشتراك ایدر .

حکم جنایچه فرق اولمقله برابر طواف کعبه دخی اولهدر . تشکیم اوصاف وضوءده ذکر اولندی .

بلوغ مع العقل مدار تکلیفدر وحیض اثر بلوغدر .

حيض ونفاس ایله سگزشی حرام اولور :

(۱) نماز .

(۲) اورج .

شرط صحت مفقود اولمغله بولر حیض ونفاس حالنده صحیح
دخی اولماز .

معلوم اولسونکه حیض ونفاس نمازك هم وجوبنی وهم
جواز وصحتنی منع ایدر . اورجك يالكر صحت وجوازینی منع
ایدر ، وجوبنی منع ایتمز . حرمتدن عدم صحت لازم کلامکله
مؤلف ، ولایصحان ، قولنی دخی زیاده ایتمشدر . وشبهه یوقدرکه
بر شیئی منع ایتمک انك أبعاضنی دخی منع ایتمک دیمک اولمغله حیض
ونفاس حالنده اولان قادیلر سجود تلاوت وسجود شکردن دخی
ممنوعدرلر . ط .

(۳) قرأت آیت .

مکرکه مشتمل ذکر یاخود مشتمل ثنا ویاخود مشتمل دعا اولان
آیتی ذکر وثنا ودعا قصدیله اوقومش اوله ، بوحالده بآس اولماز .
حتی سوره فاتحیه وایچنده معنای دعا اولان سائر آیات قرآنیه
دن برینی قرآن قصد ایتمیهرك دعا طریقيله اوقورسه بر بآس
یوقدر . ط .

حکمی وخبری مشتمل بولنان آیت ذکر قصدیله دخی
اوقونهماز [۵] .

[*] قال الهندواني : لاأفتی بجوازه علی قصد الذکر وان روی عن
أبي حنيفة . کنذا فی الاصل .

بر آیتک مادونی حقهده تصحیح مختلفدر . مختار اولان : منعک
اطلاقیدر . زیرا حدیث شریفده ، لا تقرأ الحائض ولا الجنب شيئاً من
القرآن ، بیورلمشدر نفساء دخی حائض کبیدر .

(۴) مس آیت .

یعنی آیته ال سورمک ، طوقنمق ، کرک کاغده ، کرک
پارهده ، کرک دیوارده یازیلی اواسون . زیرا [لایمسه الا المظہرون]
بیورلمشدر .

مکر بر غلاف ایله مس ایدلمش اوله که اوغلاف قرآندن وانی
حاوی اولان جلد کبی حائلدن آیری اوله .

قول صحیحده بویلهدر [۱] .

لباسک یسکی ، لایمسه تابع اولدیغیچون [۲] انسکه آیت طوتمق
تحریماً [۳] مکروهدر [۴] .

[۱] حرق ویاغرقدن محافظه منلی ضرورتلر حکم حرمتدن مستثنادر .
فرآنک ترجمه سی دخی اصلی حکمهدهدر . آیت ایله مصحفک فرقی شورادهدرکه
مصحفک یازیدن خالی اولان برلرینه دخی محدث ال سورده من . مصحفک ماعداسنده
ممنوع اولان نفس آیتک مسیدر . آیت ایله تنبید بر آیتک مادونی مس
ایتمک ممنوع اولدیغنددر . فتاواوی قاضیخانک قراءت حربی وذبی
بجمنده مذکوردرکه : حربی ویاذبی قرآن وفته و احکام طالبی اولور ایسه
اهندا ایتمک امیدینه مبنی تعلیم اولنور و لکن مس مصحفدن منع ایدیلور
مکرکه غسل ایتمش اوله . اندن مکره منع ایداز . ایچنده مصحف اولان خرجه
یاصلاحی باخود بولده انک فوقه یتمک محافظه ایچون اولدیفجه مکروه اولوراه ط .
[۲] ولذا لا يجوز أن يترشه على نجاسة ويسجد عليه اه ط .

[۳] بواقظ تأکیداً زیاده ایدلمشدر . محتاج الیه دکلدر . کما قد عرفت .

[۴] اصلده بویله مذکور اولوب محشی مرحوم بونک هدایهده مصحح

(٥) دخول مسجد .

چونكه حديث شريفده « لا أحل المسجد لجنب ولا حائض ،
بيورلمشدر . نفساء دخى حائض كييدر .

محشى ديركه مسجدك كه بهيه شمولى اولور . بيرام وجنازه
نماز كاهلربنه شمولى اولماز . دررده ممنوعيت دخول عدم ضرورت
ايله تقييد اولنمشدر : اوك قپوسى مسجده اولمق كې بر ضرورت
اولور ايسه دخول ممنوع اولماز [١] .

(٦) طواف كه به [٢] .

دخول مسجد حرام اولديغى كې طواف دخى حرامدر [٣] .
صحت طواف حدثن طهارته متوقف اولمديغندن وتعبير ديسكر
ايله طوافده طهارت شرط كمال اولديغندن كرك اصغر ، كرك
اكبر اولسون على الاطلاق حدثن بلا طهاره طواف صحيح ايسده
شرف بيت معظمه ، وبرمنطوق حديث طواف دخى صلات كې
اولديغنه ، بناءً طوافك بلا طهاره اولانى حرام ، وتفاوت أوصاف

اولديغى سويله دكدن صكره : « محيطه وجامع عمرتاشيده مصحفى يك الله
طونقى عند العامة مكروه اولماز چونكه ممنوع اولان مس ايتكدر اوده
بلا حائل ال الله بالمانيره اولور دبو مذكوردر . بونلر امام محمددن ايكي
روايتدر كما فى النهاية » ديمشدر .

[١] بحر رائقده : قپونك وسكنانك تحويلى ممكن اوله مامق قيديله دخى
تقييد اولنقى كركدر والا ضرورت تحقق ايده مز . ديمشدر اه كلام المحمدي .
[٢] ولو نفلاً . ط .

[٣] قال السكّال المنظور اليه بالذات فى منع الطواف وجوب الطهارة فيه
لا كونه فى المسجد حتى لو لم يكن ثمة مسجد حرم عليها الطواف أيضاً . ط .

طواف و اختلاف أحداث طائفه موجب ذبح و یا موجب نحر و یا خود موجب صدقه ، در [۱] .

(۷) وقاع [۲] .

حبض و بانفاس حالنده اولان و یا جاریه سنه وقاع ابدن کیمسه به مستحب اولان : بر ، یا خود یارم ، دینار [۳] تصدق ایتمک و توبه ابدوب بردها ایشله مامسکدر :

زوج ایچون مباشرت حرام اولدیفی کبی زوجیه ایچون دخی فعله نمسکین نفس ایتمک حرامدر . فراشتی آیرمق لائق اوله ماز زیرا فعل بهوده بکزر [۴] .

(۸) نحت رکه به قدر مانحت السره ایله استمناع .

[۱] مکرکه طواف رکن ایام نحرده علی الطهارة اعاده اولته نتسکیم اوصاف وضوء فصلنده طقسان سکرنجی صفجه نکت اوچنچی هامشده کچمش ، و کتاب الحجه مستقله مذکور یولنمش ، در .

[۲] معامله زوجیه . اکا (وطه) و (مواقعه) و (مباشره) دخی دینور ، ج م مع ماده سی پک خاییده اولمله لفظ وقاع اندن مستحضر .

[۳] (دینار) التون سکدر فیمنجه یارم عثمانی لبرایی دیسکدر . دم سیاه ایسه بر دینار و صاری ایسه نصف دینار صدق ایدر دیشلردر . علی فول حبضک اولملده ایسه بر دینار تصدق ایدر . والا : یارم ، کما فی ط . و الفولان متقاربان .

بوده او حالده کی و طائک حلالیتی اعتقاد ایتماک شرطیله در . والا اوکیسه اکفار اولنوب اولنماق اره سنده در . مبسوطه و اختیارده و فتح القدرده انک اکفاری مجزوم و خلاصه ده عدم اکفاری مصرحدر . زیرا حرام لغیره در . ص .

[۴] زاده ط عن البحر . حائضک یتاغی و خاویسنی آیرمق وانی سفره به آلامق شرح یهوددر . شریعت بیضاء سمجه اتی مجوز دکلددر .

آیت کریمه ده [لا تقربوهن حتی یطهرن] بیورلشدر . وحدیث
شریفده و لك مافوق الازار ، وارد اولمشدر .
سره و انك مافوقی حلال الانتفاعدر .
حائضك [۱] پشوردیكنی یمك وطوفندیغنی استعمال ایتمك
وآرتیغنی ایچمك مكروه ارماساز . ط .

حیض و نفاس دی بونلرك حد اكثرنندن صكره منقطع
اولدقدده [۲] زوجہ وجاریه یه بالاغسل دخی وقاع حلال اولور .
تخفیف طاء ایله [حتی یطهرن] قول کریمنه بناءً كه طهر حرمتہ
غایت قیلنمش دیمكدر [۳] .

تشدید طاء و هاء ایله [یطهرن] دخی قرات [۴] اولنش
اولدیغندن خروجاً من الخلاف غسل ایتمدكجه و طء ایتماك مستحب
اولور [۵] .

- [۱] وكذا نفاسك . كما مر قبیل الرابع وفي الخامس .
- [۲] انقطاعك ذكری شرط دكل ، عادت مجراسنده جاری ، در . یاخود
بوندن صكره کی مسئله یه مقابله ایچونددر . دم . منقطع اولسه ده حکم بویلهدر .
كافی المضمرات اه ط .
- [۳] همده حیض اون كوندن زیاده سورمز . دم كرك منقطع ، كرك
غیر منقطع اولسون . اندن زیاده سی استعاذهدر . وطئ منع ایتمز . دیمك كه
او مدتدن صكره طهر متحققدر . ط .
- [۴] فانها تقتضی التحريم ولولا كثیره والحمل الحاصل بالاجتهاد علی العشرة
لا ینع الاحتمال . ط .
- [۵] آیت حیض حقنده ایسه ده نفاس دخی او حكددهدر . لاشتراكها
فی عللة الاذی .

حد اکثرک مادونند تمام عاده مینی [۱] دمک انقطاعنده
(زوجه و یا جاریه) مسلمیه نک وقای شوایچ امرک بری اولدقجه
حلال اولماز : باغسل ایتمش اولماید . چونکه حد اقلده زمان
غسل دخی حیضدن محسوبدر [۲] غسل ایله ائدن خلاص اولمش
اولور [۳] . بر عذره مینی تیمم ایدوب انکله نافله اولسون —
علی الاصح — نماز قیلش اولماید [۴] ناکه تیمم نماز ایچون تأکید
ایتمش اوله . (غسلك مؤکده احتیاجی یوقدر) . و یاخود
بعد الانقطاع غسل و تحریمیه و بونلرک مافوقی اجرایه وقت
بولمشیمکن غسل و یا نیمم ایتمیه رک وقت صلات خروج ایتمکله
نماز انک ذمتنده دین اولمش اولماید .

بو حالده وقتک مجرد خروجیله انک وقای حلال اولور .

[۱] . آتی محترزه فباله هذه الصفحة .

[۲] معلوم اولسونکه زمن اغتسال حد اقل ایچون انقطاعده حیضدن
واکثر ایچون انقطاعده طهردن متبردر ناکه مدت اوندن زیاده
اولسون . بوده وجوب صلات و صوم و انقطاع رجعت و حل تزوج حقندهدر :
دم حیض اکثر مدنده منقطع اولانله رجعت منقطع اولور و غسل
ایتمدن دخی آخره تزوج اکا حلال اولور . اقل مدنده انقطاع دم
بویله دکلدرکه انده غسل و یاخود انک مقامنه قائم اوله جق نی مشروطدر اهل .

[۳] مدار علت بودر . ارنق فادین وجوب صلاته دکل ، قراءته متعلق
احکامجه طاهرات حکمندهدر . حل و طه دخی جمله احکامنددر . ط .

[۴] مجرد نیمم بویابده بالاجماع غسل مقامنه قائم اولماز . علی الاصح ط .

زیرا او وقتک نمازی انک ذمته مترتب اولمشدرکه بوده احکام طهاراتدن بر حکمدر [۱] .

اگر وقت ، غسله و تحریمیه کافی اولمیهحق قدر قلیل ایسه انک مجرد خروجیله یعنی صو ویاتیمم ایله تطهر ایتمدکجه قادینک طهارتنه حکم اولنه ماز . حتی (او وقتک صلاتی اکا لازم اولمیوب وقتی اوصورتله کذران اولان نماز) صلات عشا اولدیغنه کوره ذمته مترتب اولدیغی کبی کندیبی حائضاً صباحالامش دیمک اوله جفتدن اوکونک (ایام رمضاندن اولسنه کوره) اورجی دخی صحیح اوله ماز .

اگر دم قادینک عادتق تام اولمدین [۲] منقطع اولمش ایسه اوچ کونی کچمش وقادین غسل ایلمش دخی اولسه عادتق کذران اولمدکجه زوج اتی وطه ایدهمز ، زیرا عادتق ایچنده حیضک عودتی غالبدر . بناءً علیه عادتک تمامندن اول ایتدیگی غسلک حکم و تأثیری اوله ماز [۳] .

مسئله یی (مسئله) قیدیه تقیید کتابیه نک یعنی یهود و یانصارادن

[۱] یعنی سایر احکام دخی اکا تابع اولور . جمله احکامدن بری ده حل وطه در اه ط .

[۲] هذا محرز ما تقدم في الصفحة التي قبل هذا .

[۳] ولکن او قادین بعد الغسل احتیاطاً نمازینی فیلار و اورجی طوتار . نماز ایچون وقت مستحبک آخرینه طوغری تأخیر غسل ایتک اکا واجب ، و دمک انقطاعی تمام عادتدن صکره اولمش ایسه غسلک او قدرجه تأخیری اکا مستحب ، اولور اه ط .

اولان غیر مسلمه زوجه و یا جاریه نك اون گزندن اول عادتی تمام بوله رف حیضی منقطع اولمغله وقاعی حلال اولدیغیچوندر . چونکه انلر غسل ایله مکلف دکلردر [۱] .

انقطاع دم ایچون حدا کترده مؤکد مشروط اولیوب انك حدافله اشتراطی ذکر اولان ایکی قرات بیئنی توفیقآدر [۲] .

حائض و یا نفساء اولانلر اورچلری قضا ایدرلر . نمازلری قضا ایتمزلر . حدیث حضرت عائشهیه بناءً که : « یزوحالک کتدمزه اصابتده صومک فضا سیه امر اولانور ایدک صلاک فضا سیه امر اولتاز ایدک یمور مشدر [۳] ، اجماع دخی بونک اوزرینه در [۴] .

[۱] بوبابده کی أقوال مصححه نك بری بودر . بری دخی اهل کتابک اداء واعتقاداً خطاب شرع ایله مخاطب اولمیدر . بوکا کوره کتابیه نك دخی حکمی مسلمه نك حکمی کبیر اراط . فیکون منیه عن التمسکین کما ان الرجال . أمورون بالاعتزال .

[۲] (حتی بظن) قول کریمده کی تخفیف قراتی بعد الانقطاع و قبل الفسل و طء ی ایاحه ، و تشدید قراتی قبل الفسل انی منع ایتمکه تشدید مادون العشره به و تخفیف عشره به حمل اولمشدر . شوفدر که تشدید قراتنک ظاهری دخی محتمل اطلاق اولمغله بزغساک استجابانه قائل اولمزددر . قرات تشدیده مبنی اصلا عدم حله قائل اولانه ایکی دلیلک دیسکر یله عملی ترک ایتمش اولوق لازم کلور . بزاتلرک ایکی سیه ده عامل اولدق . دلالتده اصل اولان دخی احوال دکل ، اعمالدر اراط .

[۳] وفالت رضی الله تعالی عنها ان رأت قضاءها : أحرورية أنت . کما فی صحیح البخاری .

[۴] همه نمازی قضا ایتمکه کوچنک واردر . زیرا حیض هر آید غالباً منکر در . صوم اوله دکلدر . ط . یعنی حیض برآنی استیجاب ایتمز . نفاس دخی شهر صیامده نادر در .

جنباک ایله بششی حرام اولور :

(۱) نماز . (چونکه آیتده طهارت ایله امر اولمشدر) .

(۲) قراءت آیت . [۱]

(۳) مس آیت . [۲]

(۴) دخول مسجد . [۳]

(۵) طواف کعبه . [۴]

آبدستسزه اوج شی حرام اولور :

(۱) نماز . (چونکه آیتده طهارت ایله امر اولمشدر) .

(۲) طواف .

(۳) مس مصحف . یعنی فرانہ ال سورمک ، ولوکه برآیت

اولسون [۵] .

[۱] حیض ونفاس ایله حرام اولان سکز شبتک اوجنجیسنه بافکر .

« زید جنب ایکن غسل مراد ایتدکده : ننا قصدیله بسم الله الرحمن الرحیم الحمد لله رب العالمین دیتدکده باس وارمیدر ؟ الجواب : یوقدر . » فیضیه .

[۲] ذکر اولنان سکز شبتک دردنجیسنه بافکر .

[۳] ذکر اولنان امور ثنابه تک بشنجیسنه والتنجیسنه مراجعت ایدکر .

[۴] مانقده و (اوساف وضوء) فصله : مراجعت اولنه .

[۵] حیض ونفاس ایله حرام اولان سکز شبتک دردنجیسنه مراجعت ایدکر .

محشی دیرکه اعضاء طهارتک (وضوءک) ماء را سیله مس مصحفده ، وقبل تمام الطهارة اعضاء طهارتک بیتاقسیله مس مصحف ایتدکده ، اختلاف اولمشدر . ممنوعیت اصحدر اه .

(دم استحاضه) - که رحم‌دن دکل بر طمردن آقوب کلسکده در
وعلامتی رانحه‌سی اولما مقدر - بورندن علی الدوام کلان قان کبی
اعذاردن اولمغله نمازه مانع اولماز . یعنی تکلیف صلات (مستحاضه) دن
ساقط اولدیغی کبی آتیا مذکور اولدیغی اوزره وقت کاملده مستمر
النزول اولمق شرطیله او حالده قیلمان نمازک صحته دخی دم استحاضه
مانع اولماز . فرض و نافله اوله رق اورج طوتمغده مانع اولماز .
زوجتک انی او حالده وطء ایلمسی دخی حرام اولماز [ه] .

[*] چونکه اذی دکدر . صحابیاتدن حنة بنت جحش رضی الله تعالی
عنها مستحاضه ایمش . زوجی اولان حضرت طلحه رضی الله تعالی عنه‌انی او حالده
وطء ابدر ایمش . بونی ابوداود و بشقه‌سی اسناد صحیح ایله روایت
ایندیلر . امام احمد و نهمی وابن سیرین : « مستحاضه‌تک وطءی خوف عنت
(مشقت زنا) اولدقجه جائز اولماز . » هیشلر در کما فی ط عن السراج .

— أَعْذَارُ وَاحْكَامِ مَعْدُرُونِ —

(أَعْذَارُ) عَذْرُكَ جَمْعِيْدُر . نَوَاقِضُ وَضُوْعِ دُنْ اَوْلَانِ شِي [۱]
دَائِمُ وَمُسْتَمِرُّ اَوْلَدَقِجِه (عَذْرُ) اِسْمِي اَلُوْر [۲] وَصَاحِبِنِه اَرْكَكُ
اِبْسِه (مَعْدُوْر) وَقَادِيْنِ اِبْسِه (مَعْدُوْرَه) دِيْنُوْر . جَمْعِنْدِه نَغْلِيْمَا :
(مَعْدُوْرِيْنِ) دِيْنَلْمَشْدُر .

اِيْمَدِي : مُسْتَحَاضَه اَوْلَانِ يَعْنِي كَنْدِيْسَنْدَنْ كَلَانِ دَمِ مَدَتْ
حِيضُكَ اَقْلَنْدَنْ اَكْسِيكُ وَيَاخُوْدُ اَكْثَرَنْدَنْ زِيَادَه بَوَانَانِ وَيَاخُوْدُ
نَفَاسِي قُرُقِ كُوْنِي كِيچَنْ وَيَا اِيكِيْسَنْكُ دِه اَقْلَنْدِه اِيَامِ عَادَتِي تَجَاوُزُ
اِيْدَرْكَ حِيضُ وَنَفَاسِي حِدَا كَثْرِيْنِي آشَانِ وَيَا كَبِه اِيكَنْ وَيَاخُوْدُ
هَنُوْزُ طَقْقُوْزِ يَاشْنِه كِيْرَمَدِيْنِ وَيَاسَنْ اِيَامِه اِيْرَدَكْدَنْ صَكْرَه كَنْدِيْسَنْدَنْ
دَمِ كَلَانِ قَادِيْنِ (مَعْدُوْرَه) اَوْلَدِيغِي كَبِي كَنْدِيْسَنْدِه سَلَسِ بُولِ [۳]
وَاسْتَطْلَاقِ بَعَانِ [۴] وَاتْقَلَاتِ رِيحِ [۵] وَرَعَاْفِ دَائِمِ [۶] وَدِيْسَكْمَزِ

[۱] نَاقِضِ حَقِيْقِي صِرَادِ دَرْكِه نَحْسِ اَوْلَانِ شِيْلَرِ دِيْسَلْدُر . نُوْمِ وَفَهْمِيْه كَبِي
مَعَانِي فَيَازَنْدَنْ اَوْلُوْبْدِه طَهَارَتِ وَيَا نَحَاسَتِ اِيْلَه نَوْصِفِ اَوْلَتْبَانِ نَاقِضَلَرِ خَارِجِدُر .
تَسْكِيْمِ بَابِ الْاِنْجَاسَدِه مَحْنِي تَهْرَبِجِ اِيْتَمَشْدُر .

[۲] دَوَامِ وَاسْتَمْرَارِكَ حُدِي يُوْزِ طَفْسَاَنْجِي صَفْحَه دِه دُر .

[۳] بُولُكُ طُوْرَه بُوْبِ كَلَسِي .

[۴] اِيچِ كَبْتَمَسِي .

[۵] بِلِ قَاجَمَسِي .

[۶] دَائِمَا بُوْرِنِ قَانَهْمَسِي .

یاره اولان کیمسه دخی (معذور) ویا (معذوره) در [۱] .
معذورینک حکمی : عذرتی — بلا مشقة طيقامق ویاخود
نمازی او طوررق ویا ایما ایدرك قیلق ابله — حبس ورده قادر
ارله ماز ایسه [۳] هر فرض اولان نماز وقتنده [۳] آبدست آلوب
نمازی او یله چه قیلمقدور .

(انلرك طهارتلی حدنه مقارنتی یاخود حدنك اكاطاری اوله ییلمسی
جهتيله حقیقی اولیموب طهارت ضروریه در) [۴] .

[۱] عمنی دیرکه کوز آفریمی ویا ضعیف رؤتی ویا کوز پیسکارنده
شیعی اولوبده کوزی دانما صولانان ، وقولاغندن ویا مسندن ویاخود
کوبسکندن آغری ابله برشی کلان ، کیمسه دخی صاحب عذر در چونکه
بولر یارهدن کله یکیچون هپ ناقض وضوء در ا ه .

[۲] اگر بلا مشقة ردینه قادر اولور ایسه رد متعین اولور . وصاحب
عذر لسکدن جیقار . فرض اولان نمازده ترك فیام ایتك وحتی ایما ابله قبلق صورتنده
ترك رکوع وسجود ابله نمازی مع الحدث قیلمقدن اهوردر . من مع ط .

[۳] لالسکل فرض ونقل . افوله صلی الله تعالی علیه وسلم : والمستحاضة تتوضأ
لوقت کل صلاة . وهو محکم بالنسبة للحديث الآخر الوارد بلفظ : لسکل صلاة .
کما تقرر فی موضعه والدلیل بشمل سائر الاعذار ا ه من .

[۴] بناءً علیه بش وقتنده آبدست آللری و آبدست آلمق ایچون وقتك دخوانه
منتظر اوللری لازم کلور . طقسان اوچنجی صفحه یه باق کز .

(فائده) — محشی مرحوم (آداب وضوء) فصائده طقسان اوچنجی صفحه ده
کچن افاده سنی متعاقباً ابو السعود المصریدن نقلاً دیشدر که نقلك فرضدن أفضل
اولدیفی مسائل ثلاثك بری بودر (یعنی صاحب عذر اولمیان کوره و فیک دخواندن
اول آبدست آلقدر) . ایکنجیسی مدیون معسرک ابراسی انظار و امهالندن [*]
أفضل اولقدرد . اوچنجیسی سلامك بدعی ردندن [**] أفضل اولقدرد ا ه

[*] أي وهو مأمورة في قوله سبحانه : وإن كان ذو عسرة فنظرة إلى ميسرة .

[**] أي وهو مأمورة في قوله تعالى أو ردوها .

بش وقتده آلدینی آبدست ایله دیله دیکی قدر فرض و نافله
قیله بیلور . فرض نمازله کوره او آبدست ایله و قتییه ادا ایله بیلدیکی
کبی فائته بی (کجمش نمازی) دخی — ولوکه ذمتنه زمان صحته ده تعاق
ایتمش اولسرن — قضا ایله بیلور .

انکله نوافل قیله بیلدیکی کبی وتر و صلات عید مثلی و اجباتی و صلات
جنازه بی دخی قیلار . و طواف کعبه و مس مصحف ایله .

معدورین و معدوراتک آبدستلری کندی عذرلرندن بشقه
بر ناقض وضوء حادث اولدقجه [۱] انجق وقتک خروجیله منتقض
اولور : صباح نمازندن صکره کونش طوغتی کبی که اونمازک آبدستی
آرتق قالماش اولمغله بیرام نمازی و یا اشراق یا خود ضعی (قوشلق)
نمازلی ایچون آبدست آلمق لازم کلور .

دخول وقتک وضوء نقض ایچون تأثیری اولمدیغندن بیرام
و یا قوشلق نمازلیچون آلمش اولدینی آبدست ایله اوکله نمازینی
قیله بیلور . علی الصحیح [۲] .

[۱] حادث اولان ناقض کندی عذرینک نظیری دخی اولسه نقض وضوء
ایدیر . مثلا برقاچ چیبانی و یاچیچی اولوبده بر طاقی آقار اولدینی حالده
آبدست آلمش اولسه آقیانی آقدیده دخی آبدستی بوزیلور . تسکیم بورنی
دایک کلرینک برندن قات کلکده اولدینی حالده آبدست آلوب نمازی قیلار
ایکن وقت داخلنده دیکر دلیکندف دخی قان کلسه آبدستی بوزلمش اولور .
چونکه بو ، حدث جدیددر . کما فی الفتح اه ط .

[۲] هذا ما عند الطرفين ، خلافاً لزمير وابي يوسف على اختلاف قوليهما .
فان زفر قال : انتفاض وضوء المعذور بدخول الوقت فقط . فيصل العید بوضوء
الصبح . والثاني قال : بهما معا . فلا يصلي الظهر بوضوء الضحى كما لا يصلي الضحى بوضوء الصبح

نافض وضوءه مبتلی اولان کیمسه عذری آبدست آلوب نماز قیله جق قدر مدته منقطع اولماق اوزره وقت صلاتی استیعاب ایدر اولدقجه معذور اولماز (صاحب عذر صایبلماز) .

عذرك وجه مذکور اوزره جمیع وقتی مستوعب اولمسی (استیعاب حقیق) و آبدست آلوب نماز قیلنه میه جق درجه ده از مدت منقطع اولمسی (استیعاب حکمی) در .

كرك حقیق ، كرك حکمی استیعاب مذکور عذرك شرط نبوتیدر . عذرك شرط دوام و بقای اواستیعابدن صکره هر نماز وقتنده بر کره اولسون بولنمیدر [۱] .

عذرك شرط انقطاعی یعنی عذر منقطع اولق وصاحب معذوریتن قورتلق ایچون شرط : حقیقةً انقطاعیه بر نماز وقتنك كاملاً اندن خالی اولمیدر . نسأل الله تعالى العفو والعافية بمه وكرمه .

معذورك قان وایرین و بول کبی عذری نجاستندن ثوبنه (چاشیرینه) اصابت ایدنی ییقامق عذر قائم اولدقجه واجب اولمیوب [۲] درهم مقدارندن زائد اولانی ییقامق دخی — مفید اولدقجه — واجب اولماز .

[۱] لیعلم بها (ای بتلك المدة) بقاؤه . س .

[۲] چونکه حکم حدث و لزوم تجدید وضوء نص نبی ایله معلوم اولمیشدر . نجاست ایسه او معتاده دکلدرکه انده اکا قیاس ایدلم .

مفيد اولمق : مرةً بعد اخرى اصابت ايدرا اولماق وعلى قول نماز قيلنجه قدر بردها كيرلنما سكدر . أفاده ط .

زيرا نجاستك فليلي مغفودر . كثيري ده — ضروريه مبني — قليله ملحقدر .
همده ناقض وضوء او ، اولمدينيهيون حكماً نجس دغي دكلدر . وهمده امر ثوب
امر بدندن آكه دكلدر . صلى الله تعالى عليه وسلم افنده ز حضرتلري مستحاضه به
تحميد وضوءي امر ايتمشلرده فضل ثوبي امر ايتما مشلردر . بيانك وقت حاجتدن
تأخيري ايسه غير جائزدر اه ط .

• (باب) •

— انجاس و اندن طهارت —

مؤلفك بو عنوان ایله عقد ایتدیگی بابی بز ایسکی به آیره رق
برینه (انجاس) و دیکرینه (مُطَهَّرَات) دینه جکر .

— انجاس —

طاهر اولمیان شیشه (نجس) تعبیر اولنورکه (انجاس) انك جمعیدر.
مفردنده اولان لغاتك اشهری سبب و کتف و زلریدر [۱] .

بولردن وزن اول ایله وزن ثانیه فرق شودرکه وزن
اولده اولان یعنی مفتوح الجیم بولسان (نجس) مردارلخی عارضی
اولمیانہ خاص اولوب وزن ثانیده اولان یعنی مکسور الجیم بولسان
(نجس) علی الاطلاق طاهر اولمیان دیمکدرکه ذاتی و عارضی به شاملدر.
مثلا انسان ترسی (نَجَس) وهم (نَجَس) در . ثوب متنجس یا لکز
نجسدر [۲] .

[۱] رجس و فاس و عضد و زلرندہ سخن ملفوظ اولدیفنی طحطاوی ازمشدرہ

[۲] اولکیسی تذکیر و تأنیثی مساوی فی الاصل مصدر و ایکنجیسی صفت
مذکر در . ناه ایله مؤنث اولور (انما المشرکون نجس) « ماء نجس و مباء
نجسة » دنور . باب اول و رابع و خامس دن تصریف اولنور .

و بمعینی قول بعض العلماء الشافعية علی ما قرأته فی حلیة الکمیت :

وفي سبيل الله همرى مضى * فی نجس المساء و لم ینجس .

نجسه (نجاست) دخی دینور . نجس و نجاست حقیقی اولدیغی کبی حکمی دخی اولور که (نجاست حکمیه) حدثن عبارتدر .

نجاست حقیقیه (خبیث) دخی دینلوب حدثک جمعی (أحداث) اولدیغی کبی خبیثک دخی جمعی (أخبات) کلور .
أحداث وانك أحکمی اولان طهارانک بیانی کذران اولغله نوبت بیان أخباته وانلرک تطهیراننه کلمشدر .

حدثن طهارت جنس صلاتده فرض اولدیغی کبی خبیثدن طهارت دخی معفو اولمیان مقدارده فرضدر [۱] .
وارد اولمشدر که : عبدک قبرده ایلک مسؤل اوله جفی شی طهارتدر وعذاب قبرک همپی شان طهارته اعتنا سازلقدن و نجاستدن و علی الخصوص بولدن عدم احترازدندر .

(نجاست) قاذورات و مستقذرانه منحصر دکلمدر . فقها نجاست انواعی غلیظه و خفیفه اسمـالـرـبلـه ایکی قسم ضمننده بوجه آتی تعداد ایدرلر .

(نجاست غلیظه) : انسانک — طفل رضیع [۲] دخی اولسه — بولی وترسی [۳] ، اتی یلنمیان حیوانلرک هم بولی وترسی ، همده

[۱] واجب فیما دون ذلک . مقیداً کلامهـما بالإمكان وبما اذا لم يستلزم ارتسکاب ماهو أشد . كما يأتي عن الفتح .

[۲] صوت امن چوجق .

[۳] واستثنى بوله صلى الله تعالى عليه وسلم وسائر فضلاته . وعد ذلک من خصائصه عليه الصلاة والسلام . كما في الدر المختار .

لعابی ، آتی بینان حیوانلردن طاق و قاز و اوردک ترسی ، بدن انساندن خروجه یله آبدستی بوزان شیر : « قان ، ایرین ، منی ، مندی ، ودی [۱] ، دم حیض و نفاس ، دم استحاضه ، آغز طوایسی کلان قی » [۲] شراب ، قان ، میتة نك اتی و خام دریمی .

(نجاست خفیفه) آنک [۳] واتی بینان حیوانات اهلیه و وحشیه نك بولی واتی بینمیان قوشلرک ترسی (هر ایکی قسم ایچون آتیده تفصیلات وارد) .

آنلرک و استرلرک و حارلرک و دوهلرک و صغیرلرک و ماندلرک و قیونلرک و کچیلرک ترسلری عند الامام غلیظه ، وعند الامامین خفیفه ، در [۴] . غلطی حضرت امام اتفاق ادلیه و امامین حضراتی اتفاق علیاه بنا ایلشلردر [۵] .

[۱] (منی) ماده نولید اولان مائع معلومدر . (مندی) عند الملاعبه ظهور ایدن رطوبندر . (ودی) بعضاً بولی تعقیب ایدن بیاضدر .
[۲] ناعک آغزندن کلان صویک طهارتی مؤلف نوافض وضووده ذکر ایتمشدر .

ایچکی فوصفی آزدخی اولسه نجسدر . صرحوا به فی اثر ولا نرقی بینها و بین غیرها من المسکرات فبما عدا لزوم الحد فی المختار کما یأتی .

[۳] مؤلفک سباق افاده سی بول حار و استر دخی شامل ایهده بول حارک قسم مغلفندن اولدیغنی آتیده (صفحه ۲۰۲) در مختاردن نقلاً ذکر ایتمشدر . انانندن متولد اولان بئاک بولی دخی بول حار حکمنده در . تسکیم سؤری دخی او یله در کما تقدم فی ص ۳۶ .

[۴] مؤلف آتیده قول امامینی راجح کوستر مشدر . (۲۰۴) .
[۵] نجاستی حقه ادله نك اتفاق ایتدیکی شی عند الامام ، مناظردر .
کرك اختلاف علما وعموم بلوی اولسون ، کرك اولسون . ادله اتفاق

غالطت وخفت کیفیت تطهیر اعتباریله دکلدر . یعنی بر قسم نجاستک تطهیر وازاله سی عسرتلی اولدیفیچون انلره (غلیظه) و بر قسمک تطهیر وازاله سی سهولتلی اولدیفیچون انلره : (خفیفه) اسمی و بر ماش دکلدر . بلکه غالطت وخفت و تعمیر دیکر ایله تغلیظ و تخفیف مانع صحت صلات اولوب اولمیان مقدار اعتباریله در [۱] . شویله که از مقداری معفو اولانه (نجاست غلیظه) یاخود (نجاست مغالظه) وچون مقداری معفو اولانه (نجاست خفیفه) یاخود (نجاست مخففه) دینلمشدر .

نجاست غلیظهک انجمنی درم مقداری معفو اولوب [۲]

ایتمز ایسه مخففدر . عند الامامین ادله به نظر اولوب نجاستنه علمانک (رحمه الله تعالی) اتفاق ابتکاری شی انده عموم بلوی دخی یوف ایسه مغالطدر . بویله اولایان مخففدر اه من ط بخذف . وفی الهدایة وشرحه المطبوعة : التغلیظ یثبت بدلیل مقطوع به وهو الاجماع فانه مقطوع بوجوب العمل به والتخفیف یثبت بالاختلاف أما بسوغ الاجتهاد أو تعارض النصین .

[۱] وانع اولدیفی منهای افساد ده خفیفهک غلیظه به مساواتی اُسار و آبار ده اخطار اولندی .

[۲] امام زفر و امام شافعی : نجاستک قلیل وکنیری عدم عفو ده مساویدر چونکه طهارتی موجب اولان نص بونلرک بیننی تفریق ایتمدی دیشلردر . بزم ایچون دلیل بودرکه قلیل ممکن الاحترار اولدیفیچون معفو فیلنور . انی ده بز موضع استنجان اخذاً مقداردرم ایله تقدیر ایتمشدر اه هدایة .

دیگ که قدردرم ایله مراد حدنک موضع خروجیدر ولسکن فقها کنندی مجلسلرنده ذکر ، قاعده قبیح کوردکلر بیچون اندن درم ایله تعبیر ایا کلمشدر اه عنایة .

اندن زیاده سی — ازاله سنه قدرت واریکن — معفو دکلدر .
نجاست خفیفه ربع لباسک و (بدنه اصابتنده) ربع بدنک مادونه
قدر معفو در . اندن زیاده اولانی یعنی ربعه بالغ بولانی — ازاله سنه
اقتدار ایله برابر — معفو دکلدر .

عدم معفویت و وجوب طهارت امکان ایله مقید اولدیغی
کبی ده فنانسی ارتکابی استلزام ایتماسکله دخی مقیددر : ناسه
عورتی اظهار ایله کسزین تطهره متمکن اوله میان کیمسه نمازی
اوله جه قیلار . چونکه کشف عورت اشددر . ازاله نجاست
ایچون انی اظهار ایدرسه فاسق اولور . زیرا ایکی محظورك
اره سنده قالان کیمسه یه انلرک اهوئی ارتکاب ایتمک لازمدر . اما هم
لازم ازاله نجاستی اولان همده آبدستیز بولنان کیمسه بولردن
یالکیز برینه کافی صوبی بولدقده انی ازاله نجاسته صرف ایلمک واجب
اولور . چونکه آبدسته بدل تیمم ایده بیلور و اوحالده هم نجاستدن
طهارتی ، هم حدثدن طهارتی تحصیل ایتمش بولنور [۱] .

معفویتکده معناسی ذکر اولنان مقدارلری شارع معظم
انکله نماز فاسد اولمقدن نفو ایتمش دیمکدر . یوقسه کلیاً معفو
دیمک دکلدر [۲] که مذکور مقدارلرده کراهت تحریمیه وانک

[۱] کذا فی فتح القدیر .

[۲] کچیفک مهنه یاشمش اولات ترسی صاغیلان سودی تنجیس ایدر .
کافی الفتاوی . لکن سودی صاغیلور ایکن حیوان ترسله مک عادت اولنله
سوت قابنه دوشن برایکی ترسی دانه سی طاعله دین وسوتده انر براقیدن عمان
انیلیویرر ایه معفو اولور . کافی برالدر . ترک مائع اولدیفیچون معفو
و آلساز . کافی ط .

مادوننده کراحت تزییه اولدیغی مجمع علمیدر [۱] . حتی بوکا شو ایسکی مسئلهیی تفریع ایتمشلردر که نماز قیلار ایسکن اوزرنده درهم مقداری نجاست غلیظه بولندیغی بیلان کیمسه نمازی بوزوب انی ییقامق واجبدر . فوت جماعت خوفی اولمق صورتده بیله بویلهدر . چونکه جماعت سنئدر . غسل نجاست واجبدر . واجب ایسه مقدمدر . اوزرنده کی نجاست غلیظه درهم مقدارندن اقل ایسه انی ییقامق ایچون قطع صلات ایتمک برجماعت دهسا بولمق احتماله مبنی فوت جماعت خوفی اولسامق صورتده [۲] افضلدر . والا نمازینه دوام ایدر . یعنی انی بوزمیوب اتمام ایلر . زیرا جماعت افوادر . نتمکیم فوت وقت خوفنده هرایسکی مسئلهده دخی نمازه دوام ایدر . چونکه تقویت صلات حرامدر . کراحتدن حرامه قاچمق بوقدر .

نجاست غلیظه نك مقدار درهمی جامد اولاننده وزناً ومائع اولاننده مساحه معتبردر که درهمك وزنی یکریمی قیراط (خروب چکرده کی) در [۳] . مساحه می آوجك مقعری یعنی

[۱] بونی محشی مرحوم غلیظه ده ذکر ایتمشدر . خفیفه ده «ربعین اقل اولدیغی وقت کراحتک تزییه ویا تزییه می اوله جفی بیان ایدنی کورمدم» دیشدر .

[۲] سعه وقت قبدي آتیده مذکور اولغله بوندن حکم منفرد دخی معلوم اولور .

[۳] علی قول هر عصر ایچون متعارف اولان درهم راددر . کما فی البحر .

پارمق دیلرندن اعتباراً آوج ایچی قدر در [۱].

نجاست خفیه که مقدار معفوی اولان مادون ربعدن :

د ادنی ماتجوز به الصلاة اولان ثوبك ، وعلى قولك واثك
كبی موضع مصابك ، ربعی مراد در ، دیانلر دخی اولمش
ایسه ده صنیح اولان : بتون لباسك و — (بدنه اصابت ایتمش
اولدیغنه کوره — بتون بدنك ربعی مراد اولدیغیدر [۲] .

ربع معفو اوله ماز زبرا ربع بر طاقم مسائلده كل مقامنه
قائمدر : مسح ربع رأس ، حلق ربع رأس [۳] ، طهارت ربع
سائر [۴] .

مؤلفك سراج وهاجدن [۵] نقلاً بیانده کوره انبساط

[۱] درهمدن مطلقاً وزنی اعتبار ایدنلرك فویلله مساحه بی اعتبار ایدنلرك
فولی هندوانی بوبله توفیق ایتمهدرکه بونلرك ايسکيسی دخی روايندر .
صحيح اولانده بودر . چونکه روايتنك اعمال ممکن اولدنده اولادر .
من مع ط .

[۲] شوفدرکه لباس اکر بتون بدنی شامل ايسه انك ربعی ، واکر
بالکتر سائر عورت ايسه ينه انك ربعی ، معتبر اولور . نقله عن الکمال .

[۳] یعنی احرامده ربع رأسی تراشیده ایدن . کسه به تکمیل تراش
اولمش کبی دم (قرآن) واجب اولور واور تراش ايله محرم احرامدن چيقه
یلور اه ط .

(۴) یعنی سائر عورت اولان ثوبك ربعنك دخی طهارتی عند الحاجة
کافیدر .

(۵) سکزیوز حدودده متوفی ابو بکر الحدادیك قدوری شرحیدر .

صورتبله ارلان از دیاد دخی معتبر اولمقله ثوبه نجس اولان یاغ
اصابتنده معفو اولان مقدارده ایسه یاییلسدین قیلنان نماز
صحیح ، و یاییلوب مقدار معفوی تجاوز ایندکدن صکره قیلنان نماز
غیر صحیح ، در .

محشینک افاده سنه کوره یالین قات اولان ثوبک بر یوزینه اصابت
ابدن نجس دیسکر یوزنده ظاهر اولمقله مقدارجه ایسکی عد اولنماز .
ثوب ایکی قات اولوبده نجس انک هم یوزنده همدی ایسکنجی قاتنده (مثلاً
استارنده) ظاهر اولور ایسه ایسکی عد اولنور .

قالدیکه [۱] نجاست غلیظه انوا عنده مذکور اولان (شراب) :
مسکر معروفک اسمیدرکه چیک شیردن اولور ، اکشیوب فشقیرر .
انک نجاست غلیظه اولدیغنده اتفاق واردر . مسکرات سائر دخی
قول رایجده بلا فرق نجاستات غلیظه در [۲] .

[۱] تعداد نجاستانده موعود اولان تفصیلانه شروعدر .

[۲] یونی صاحب رد المحتار فہستائیدن وغرر افسکاردن نفلاً ذکر ایتمشدر .
المرك شرابدن فرق لزوم حد خصوصنده درکه حد شرعی خمرک شربنه و دیکر لرینک
سکرینہ ترتب ایدر تسکیم قبیل مطہراتده دخی کاور .
شارب خمرک عقب شرب خمرده سؤرینک نجس اولدینی فصل آسآرده
ومدمن خمر اولان کیسه نک تری نجس اولدینی دخی کتاب ألفاز فقہیہ زده
ذکر اولنمشدر .

لا تضع عن عظیم قدر وان کنت مشاراً الیه بالنقدیم
فالكیبر العظیم بصرف قدرأ * بالتجری علی الکیبر العظیم
ونع انخر بالهول رمی انخر بقتنجیسا وبالنجس

(قان) دن مراد دم مسفوحه زک آفش ولان قاندر .
کړک انسان قانی ، کړک حیوان قانی اولسون ، کړکسه آفدودن
صکره طوکش بولسون .

آفدیغی جهته انسانک آبدستی بوزمیان قان وبوغازلان حیوانک
طهرلرنده واتلرنده قالان قان [۱] وجکر وطالاق وپورک قانی
وچکرکه وبالق قانی [۲] وچوق دخی اولسه پیره ونخته قوریسی ویت
قانی مستثنادرکه بونر نجس عد اولتماز . (یعنی صحت صلاته مانع اولماز .
وواقع اولدیغی صوبی افساد ایلز) .

دم شهید [۳] دخی کندی حقنده یعنی اوزرنده اولدقجه نجس
دکدر . شهیدک ترک غسلی حقنده کی امر عالی ضرورتنه مبنی دم شهید
حکماً طاهر اولغله [۴] شهیدی حامله نماز قیلش اولدیغی فرض
اولنان کیمسه نک نمازی صحیحدر . کندندن آیرلدودن صکره سائر
قاندر کبی اصل قیاس اوزره نجسدر [۵] .

(منی) دخی قان کبی نجاست غلیظه در [۶] . کړک انسان منیسی ،
کړک حیوان منیسی اولسون [۷] .

[۱] یذبحی أن یقید بالیقید المعتبر فی دم الشیید الآتی الذکر
[۲] بحر رائقه بالک بیوکیله کوچکی مساوی کوسترکدر . قال : فی
ظاهر الروایة .

[۳] کتاب الصلواتک جنائزنده (باب الشیید) . باقکر .
[۴] طهارتی جسدشهیده کوره در . حق غیر دم نجسدر صوبی افساد
ایدر . منة الحالفه ابن عابن مرجوم تصریح ایتسدر صفحه ۱۲۳ .

[۵] لعدم الضرورة . قاله ط .
[۶] چونکه خلاصه دمدر . خلافاً لشافعی . فانه طاهر عنده .
[۷] وهل یستثنی منی الحفاس کبوله وخرنه آم لا ؟ ثم أره ولم أطلبه .

(میتہ) لاشہ دیمکدو کہ بوغاز لانیمہرق اولان ویاخود وجہ شرعی اوزرہ بوغاز لاننامش اولان حیواندر [۱] مراد آقیجی قانی و تعبیر دیکر ایلہ سیجاق قانی اولان حیواندر .

بالتی [۲] وصو ایچنده یاشایان سائر حیوانات [۳] وچکرکه اولوسی وهر تقدیر مأکول اولسه بیلہ دم سائی بونئیان حشرات اولوسی میتہ دکلدر .

بناءً علیه بونلر صوبہ دوشوب اولمک یاخود اولوب صوده واقع اولمق ایلہ صو مننجس اولماز . صوده کوریلان قوربغه اولوسی دخی صوئی تنجیس ایتمز .

صو قوشندن اولان قاز واوردک آقیجی قانہ صاحب اولدبغیچون انلرک اولوسی مینہدر .

حیہ کبیرہ دخی اویلهدر . ییلانک کوملکی طاهر در .
(خام دری) دن مراد اهابدر [۴] کہ دباغت اولنمدق

[۱] کتاب ذبائحہ وآتیا مذکور مطہرات انواعندن ذکانه مراجعت .

[۲] بالغک صوده حتف انفہ اولشنک بینامسی چیزدیکر در . نص علیه ط فی حاشیة الدر .

[۳] بونده بحرک کلبی وخنیری دخی داخلدرکہ انلردموی اولسهلر صوده ساکن اولہ مازار . بناءً علیه انلرک اولوسی لاشہ عداولتماز . قاز واوردک وحتی قارہ باناق بوندن خارجدرکہ انلرک اولوسی لاشہ در . کما سیدکر .

[۴] درینک دباغت اولنماشنه کتاب وزنندہ (اهاب) ودباغت اولنماشنه (ادیم) تعبیر اولنور اہ جوہرہ ، تأملہ أنت مع قولہم : کدا بغہ وفد حلم الادیم .

دریدر . درینک قابل دباغت اولانی دباغت ایله طاهر ارلور . تسکیم
مطهراتده بیانی کلور .

انی یینمیان حیوانلرک بول و غائطیده حمارک بولیله [۱] حییه نك
بولی و ترسی دخی داخلدرکه انلرده نجاست مغلظه در .

یراسه نك بولی [۲] و ترسی تعذر احترازه مبنی صوبی و ثیابی
مفسد دکلور .

فاره نك بولی صوبی تنجیس ایدر زیرا اوزری اورتیلرک اندن
احتراز ممکندر . بیه جهکده و کیه جهکده ضرورته مبنی بولنك
و ترسنك آزی معفودر .

کدبنك بولی دخی صو قابلربنك غیریده معفو اولمق
مفتی هدر .

انی ماکول اولمیان حیواناتک لعابندن آنک و حمارک
واسترك لعابی مستثنادرکه انلر ظاهر روایتده طاهر در . صحیح
ارلانده بودر [۳] .

طیور ماکوله دن طاوغک و قازک و اوردکک ترسلری

[۱] صرح به الحاکفی فی تطهیر الانجاس فی مسئله غسل البعض . و تقدم الکلام
علی رونه فی الصفحة ۱۹۴ .

(۲) یراسه که مرغ عیسی علیه السلام در ... خلقة حائز غرابت اوله رق
دیشلری و قولاغی و عیسی و ترسی و بولی وارددر . اوچار و حیض کورر و طوغرر .
ضومنه ارمه و ظلمت ابلده کورمز . غروب شمعدن و طلوع جُردن براز صکره یه
قدر کورر . شرعاً دخی حائز حکم مخصوصدر . حضرت عیسی معجزه اوله رق
انی تقدیر و باذن الله عالی اطاره ایتمشدر .

آب وکل چون اذدم عیسی چرید * بال و پر بکشد مرغی شد پرید
(۳) مشکوکت مطهر یتدددر . تسکیم فصل أسارده ذکر اولندی .

نجاست مغلظه اولوب [۱] انلردن کوکرجین و سرچه کی هواده ترسلیانلرک ترسی طاهر در [۲] .
آتمجه و چایلاق و قاتال کی هواده ترسلیان و فقط انی یینمیان قوشلرک ترسی نجاست مخففه در [۳] .

نجاست خفیفه انواعنده مذکور اولان آت بولی فیون و کیوک مثلی انی یینان بالجله حیوانات اهلیه و وحشیه نلک بولی کی نجس مخففه در [۴] .

(بول) فیدی بولرک ترسلری حقنده امام ابوحنیفه حضر تلمری نصینک عدم تعارضنه مبنی تغلیظه و امامین حضراتی اختلاف

[۱] قال : لئننه . « فارك واوردكك اهلبسى طاق : ووحشيسى كوكرجين ، كبيدر » دهبالم دخی اولمشدر . كفا فی ط .

[۲] والحکم بطهارته استیحسان . لان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم شکر الحماة وقال انها اوكرت علی باب النار حتی سلمت بجازاها الله تعالی المسجد مأواها . فهو دلیل علی طهارة ما یكون منها . ومسح ابن مسعود رضی الله تعالی عنه خرو الحماة عنه باصبعه . كذا فی آبار الأصل .

[۳] بولرک طهارت خرملمری حقنده دخی قول مصحح اولدیغنی مؤلف كرك بوراده ، كرك آبار فصلنده ذكر ایتمشدر .

[۴] چونسکه آت دخی انی مکروه ایسهده . مأکولدر . کراحت اباحه یی منع ایتمز . بقرة جلاله لمخی اکلده اولدیغنی کی که اوده مع الکراهه مباحدر . آت انتك کراحتی عند الامامدر . آتک سؤری اتفاقاً طاهر اولدیغنه نظراً کراحت لمخی نجس اولدیغندن دکل ، آت آلت جهاد اولدیغندندر . قطع ماده جهاددن نحامی ایچون حضرت امام انك کراحتنه قائل اولمشدر . کراحتی تزییه در تحریمه دیان دخی بولمشدر . أقاده ط .

علمایه مبنی تخفیفه قائل اولدقلرننددر . عموم بلوایه مبنی اظهر اولان قول امامیندر [۱] .

در مختارک کتاب الصلای قبیلهنده مذکور درکه : هر حیوانک اودی [۲] بولی کبیدر و کویش کتورنلرک کویشی کوبره سی کبیدر .

بولک ایسکنه اوجی کبی [۳] اولان سرپنتیلری ولو که نجاست مغلظه قسمندن اولسون لباسده وبدنده ومکانده معفودر .
ایسکنه نلک ایپلک کچوربله جک موضعی قدر دخی اولسه ینه ضرورته مبنی معفودر [۴] .

صوده بونلر معفو دکدر . حتی ماه قلیملک ایچنه ایسکنه اوجی کبی بول سرپنتیلری اصابت ایدن ثوب ساقط اولسه اوصو فاسد اولور . زیرا انک سقوط اعتباری خرج وکفته ضرورته مبنی ایدی صوده یعنی انی محافظهده ایسه خرج بوقدر :

کرک جاری ، کرک را کد اولسون برصوبک ایچنه نجاست

[۱] کذا فی الأصل : وهو الذی أشرنا الیه فیما تقدم (۱۹۴) . وهل یجری ما ذکره من التعلیل فی الوحشیة ؟ تأمله .

(۲) اود : فره جکره معلق کیسه در . دوده یوقدر .

(۳) ایسکنه ایله قبیلهده چوالدوز اوجی قدر اولانلک بلاخلاف مانع اوله جفته اشارت وارد راه ط .

(۴) چونسکه بوندن احتراز ممکن اوله ماز . باخصوص مهب ریختهده .

حضرت ابن عباس بوندن سؤال اولدقدده « جناب حقن بزبوندن اوسعی اومارز » دیو جواب ویرمشلرد راه ط عن السراج .

القا اولئسنندن متصاعد اولان صاحبتیتک اصابت ایتدیکی شی کندیسنده اثر نجاست ظاهر اولدقجه نجس اولماز . زیرا صویه اولان صدمه دن تصاعد ایدن سرپنتی شی مصادمک دکل ، صویک اجزاسندن اولمق غالبدر . خلاقی ظاهر اولدقجه غالب ایله حکم اولنور .

جنازه بیقانقیسی جسد میتده نجاست اولدقجه طاهر در [۱] . سو — فصل میاهده مذکور اولدیغی اوزره — مستعملدر .

میت متنجس ایسه غساله (بیقانتی) دخی نجسدر . انجق غسل ایله اشتغال ائناسنده ممکن الاحتراز اولمایانی عسرتیه مینی معفودر . آقوب بریره بریکد کدن صکره اصابت ایلدیکنی تنجیس ایدر [۲] .

نجاست غساله سی (بیقانقیسی) نجسدر . تطهیری اوج دفعه ایله تقدیر اولنان [۳] برمتنجسک هر دفعه ده کی بیقانقیسی [۴] مغلظدر .

(۱) فان نجاسة الميت نجاسة حدث لانجاسة خبت . المؤمن لاینجس حیا ویتاء کما فی حدیث البخاری . وکذا غیر المؤمن من حیث الظاهر خلافا للشیعة . وعدم خلو بدن الکافر من النجاسة شیء آخر . کما ان تنجس البئر بموت الانسان فیها معنی آخر .

(۲) هکذا ینفی أن یفهم هذا المقام مع ما بعده من مسألة غسلة النجاسة .

(۳) طاهرانک برنجیسی اولان غسالده نجاست غیر صرائیه نک کیفیت تطهیرینه مراجعت ایدر .

(۴) یعنی برنجی وایکنجی واونجی دفعه سی . چونکه در دنجی دفعه سی طاهر در . صرح به ابن عابدین . وسیاتی .

صوده صچرادیفی یرلر بللی اولمیان غساله صچرانتیه سی
معفودر . درمختار .

طین شوارع یعنی جاده لک چاموری کرک رَدغه یعنی سرت
وصیوق ، کرک وحل یعنی کوشک وجیوق اولسون آز ، چوق
نجاستدن خالی اولمسه ده ضرورته مبنی معفودر [۱] مکرکه عین نجاست
اولدیفی معلوم اوله (او حالده معفو دکلدیر) .
طین شوارع معفو اولدیفی کبی طین مسرقن [۲] یعنی کوبره لی
چامور دخی معفودر [۳] .

کنیفدن و آخوردن و حمامدن چیقان بخار تقاطار ایدرسه استحساناً
نجس اولماز [۴] .
نجسدن اسنقطار اولنان شی نجسدر : شراب جیره سندن استحصال
اولنان عرفی کبی [۵] .

(۱) انکله نماز جائز اولور . قدر فاعشی مانع صلات اولای اشتهدر . مکرکه
داغدا اورادن کلوب کچمکه مبنی اولان کیمسه ایچون اوله : أفاده ابن عابدین .
(۲) مبرهن وزنده در .
(۳) زاده الحنی وهو مذکور فی الدر .
(۴) در مختارده « بخار نجس وغبار سرقین (کوبره نوزی) معفودر »
دبو مذکوردر .
(۵) محشی دبرکه عرفی نجاست غلیظه در . شاربی سکران اولدیده حد
اولور اه دیککه لزوم حدک خیریده خردن فرقی یوقدرکه حد شرعی بونک
سکرینه وخرک شربنه متر تبدر . کما مر . برده (خر) نجاست مرئیه و(عرفی)
غیر مرئیه دو . کما بآی

• اتی یینمیان قوشك یورطه سی اتی کبی نجسدر ، دینلدی .
• طاهر در ، دخی دینلدی [۱] .
ات قوقق ویمک اکشیمک ایله نجس اولمیه جفی و طاقدن چیقان
یورطه و اناسندن طوغان قوزی اوزرلرنده نجاست اولدقجه صوی
افساد ایتیمیه جکی آخر فصل آبارده ذکر اولنمشدر .

— مطهرات —

تطهیر ایدیجی شیلر دیمکدر . تطهیر — که تمیزله مکدر — نجسک
اصابت ایتدیجی شیلرین ازی ایلیمکدر .
ازاله آنجاس ایچون برچوق اسباب و طرق واردر . انلرک
برنجیسی صودر [۲] .

مؤلفک طرزبیانی بسو بابده پریشان اولمغله بز اکا پیرو
اولمیه رق سوزی صره یه قویه جغز . وعلاء الدین حصکفینک [۳]
شو نظمی مطهرات انواعنی جامع اولمغله اتی مأخذ طوته جغز :
وغسل ومسح والحفاف مطهره . ونحت وقلب العین والحفر نذکر
ودبغ وتخلیل ذکاة تخلیل . وفرك ودلك والدخول الثغور
یصرفه فی البعض ندف ونزحها . ونار وغلی غسل بعض تقور

-
- (۱) اصلده بویله مذکوردر . بوکا مماثل مسائل ان شاء الله تعالی آخر
کتابیده جوهره دن تقللاً ذکر اولنور .
(۲) آتی الذکر دبع ونزح وتغور وتقور وانقلابدن ماعدا مطهرات
انواعنک هیسنه بدل اوله ییلور .
(۳) (حصکفی) صاحب در مختاردرکه نحنأ (حصن کیفی) یه منوبدر .
(کیفی) ضیری وزننده در .

— غسل ایله تطهیر —

غسل — که بیقامقدر [۱] طاهر اولمق (وطبیعتده قالمق) [۲]
شرطیله — علی الاطلاق صو ایله اولور . کرك مطاق ، کرك مقید ،
ویا مستعمل اولسون . چونکه صو نوعنک متناهی اولان اجزاء
نجاستی ازالده قوتی واردر . واهون موجود اولقله استحصالنده
کوچلکده یوقدر . کل وسائر چیچک صوبی و سرکه کبی ازهار
واثماردن و بقولدن مستخرج صولر (وایچنده نخود و باقلا کبی طاهر
شیلر ایصالدیلر رق و نسکی دونمش ایسه ده رفته خلل کلامش اولان
صولر) [۳] دخی امر ازالده صو حکمنده در [۴] .

نجاست ایله طهارت یسکدیکره ضد اولوب شی ایسه ضدیله ثابت
اولمهیه جفندن شراب کبی غیر طاهر اولان شیلر ایله طهارت
حاصل اولماز [۵] .

(۱) یاش بز ویا سوننکر ایله سیامک دخی بوبابده بیقامق دیکدر
تسکیم تطهیر بالمسحده مؤلفدن تقللاً ذکر اولور . وضوء و غسل بابنده بوبله
دکلدر . کما مر .

(۲) أشار ط الی هذا فی ساشیه الدر بقوله : « مثله ماء الباقلاء الذی لم
ینخن . » و سنزید کاهنا ما یقتضیه هذا القید بین هالاین .

(۳) قدمنا الإشارة الی هذه الزیادة فی الهامش الذی قبل هذا .

(۴) زاد فی الدر قوله : حتی الریق .

(۵) فما یزید النجس النجس الا خبثاً . خلافاً للاثمرناهی فی قوله انه لو
غسل المغضلة بمخففة یزول حکم التغلیظ اه ط

تطهيره قوللا نیله چق مانع طاهرک [۱] قالع ومزید
اولمسی ده لازم اولدیغندن یاغ وسوت [۲] مثلی دسومتلی وبال
ویکمز مثلی لزوجتلی مانعات طاهره (وکذا جامدات طاهره ایله
اختلاط وامتزاج ایدرک پلته نمش وطبیعت اصلیه سی اولان رقی
قالماش بولنان صولر [۳] دخی) تطهيره آلت اوله ماز [۴] .

امر تطهيره نجاست غایظه ایله نجاست خفیفه نک فرقی
اولمافله بوبابده علی الاطلاق نجاست مرئی وغیر مرئی اولمق اوزره
ایسکی به آریلور .

قوربدقن صکره کوریلانه (مرئی) یاخود (ذی جرم) [۵]
وکورلمیانه (غیر مرئی) یاخود (غیر ذی جرم) تعبیر اولنور .

نجاست مرئییه ایله منتجس اولان شی نجاستک عینی و اثری [۶]
اندن زائل اولمقله طاهر اولور . طریق ازاله سی هر نه اولور ایسه
اولسون . یعنی کک غسل و یا مسح یاخود دلك و یا فرك الخ
بولسون . غسل صورتنده دخی کک ماء جاری به کک را کد
کثیره قونه رق یاخود اوزرینه صو دوکیلهرک و یاخود لیکن کبی

[۱] (مانع) قیدی جامدن احترازدر : قار اریمدین صالح تطهير دکاسدر .
قاله ط فی حاشيته علی الدر .

[۲] ولو که چالاقانوب یاغی آلتش اولسون . ص .

[۳] کما قدمنا الاشارة الى هذه الزيادة في هامش الصفحة المقدمة .

[۴] لمدم خروجه بنفسه فكيف يخرج النجاسة . ص مع ط .

[۵] قان ومتی انسان و حیوان ترسی کبی نجاست مرئییه در . صرح به ط .

(شراب) دخی مرئییه در . (عرق) غیر مرئییه در .

[۶] ازاله سفده عسرت اولیان اثر مقصود اولدیغی آتیا اکلاشبلور .

بر قاب ایچسندہ بر دفعہ ویا بر چوق دفعہ بیقسانہرق اولسون .

لون وریحدن عبارت [۱] اثرینک بقاسی — ازاله سی مشقتلی اولدیغنه کوره — ضرر ویرمز .

صودن — وصو مقامنه قائم اولان مانعدن — ماعدایه (مثلاً) صابونه و صودایه محتاج اولاق — وحتی صوبی ابستمغه حاجت مس ایتمک — مشقتدر .

مثلاً دم آلود اولان ویا اوزرینه شراب دوکیلان ویاخود منجس بویا ایله بویانان بز نجاست غیر مرئیہ بحلی کبی اویچ دفعه باخود صوبی صافی اولنجه قدر [۲] غسل ایله طاهر اولور . بویانک رنکی و قانک ویا شرابک لکه سی انده قاله بیلور [۳] .

[۱] أما الطعم فلا بد من زواله كما في الفهستاني قاله ط في حاشية الدر . وحمل المثال كوز الخمر .

[۲] عبارة الدر : يغسله ثلاثاً والاولى غسله الى أن يصفو الماء .

[۳] مؤلفک وصاحب درک افاده لرندن اکلاشیلان دهن منجس ایله تنجس ابدن شیئی بعد الغسل انک اثری اولان دسومتک بقاسی دخی ضرر ویرمز چونکه تشرب معفو عنیدر . همدہ دهن فی نفسه طاهر در نجسه ملاقات ایله تنجس ایتمشدیر . محنتی دیرکه بوندن صابون منجسک حکمی دخی معلوم اولمشدر که غسل ایله نجاست مجاوره اندن زائل وکنندیمی طاهر اولور . مذهب حنفی اوزره اولیمان بعض علما : « او ایذا طاهر اوکساز » دیشدر ا ه تسکیم قلب واستحاله وغلی طریفلرنده ذکر اولانور . عین نجس اولان شحم غزیر ویا و دکمبته دسومتی اولورایسه او بشقه درکه انک تطهیری قلب عینه متوقفدر . کما یأنی .

(دسومت) دسم دیتکدرکه یاغک بولاشنی ویاغلی شبتک حالیدر (تشرب) ایچمک یعنی صوفی و رطوبتی چکشی اولقدر . (دهن) ضم

حناء نجس [۱] ايله التي بويامش اولان قادين الي اوج كره
ييقامق ايله طاهرة اليد اولوب اثر حنا الله قالمق ضرر ايتمز .

اله ياخود يوزه وشم يامق (نشان دوكمك) دخي بويله در كه
منهي اولان عادت جاهليه اوزره بريريتي ايسكنه ليوب قاناتقدن
صكره سورمه وياچيوت سوروب مورارتمق حالنده دم ايله تنجس
ايتمش اولان سورمه وياچيوت دوكيلان ير التيام بولدقدن صكره
اوج كره ييقانمقله طاهر اولور . اثرى ازاله ايجون دري بي يوزمك
ياخود يريني ياره ايشمك لازم كلز كما في رد المحتار .

متنجس اولان سمن (يملك ياغى) و متنجس اولان دهن (زيت
دخي داخل ايلمق اوزره حبوب ياغى) اوزرينه اوج دفعه صدو [۲]
دركوب اتى آلمقله طاهر اولور .

هر دفعه سنده براز تحريك اولور . ياغ صويك يوزينه
كلهكله آلور . ياخود التندن دليكلى بر قاب ايجنده بولنديروب
اوزرينه صو دوكر ك ياغ صويك يوزينه كلهكله چالفاق
والتنده كي دليكي آچوب صويي آقتمق ايله ياغ آلفش و تطهير
ايدلمش اولور . ط .

بونلر مائع حقنده در . جامدده (تقوير) طريق اجرا اولور كه

دال ايله كل و صوصام كي بعض اوراق وحبوبدن استخراج اولنان ياغدر .
بينه بك ياغه سبك فتحى وميمك سكوفي ايله (سمن) دينور . (شحم) ايج
ياغيدر . (وذك) چرويشدر .

[۱] صدار اولمش ، مثلا صدار صو ايله يوغرلش ، قينه ديمكدر .

[۲] صوني مطلق اذكر ايتمهكله مقدارى ياغه مساوى اولوب اولامنه شامل
اولمشدر . بعضلر او مقدارده اولسنى شرط قيلمشدر . ط .

نجس اولان ير اوييلوب آتيلور [۱] . بال وپيکمز وسوت مثلي مائعات متنجسه طاهر صوايله قايناديلور . نتکيم (غلي) طريقتده ذکر اولنور .

فخار جديدکه — طوپراقدن ياپيلش و آتشدن پيشورلش اولان قابلك يکيسيدر — متنجس ايسه هر دقمه سنده طامالار **كسيلك** اوزره اوچ کره ييقانور . علي قول يکيسي ياقيلور [۲] ، اسکيسي ييقانور [۳] .

[۱] کا ياتي . مائعات نجسي دخي سطحی يوز آرشوندن اکسيلک اولاق ويا اثر نجاست انده شاهه بولمق ايله در . صرح به ابن عابدين عند ذکر التفور .

[۲] ذکره في النوازل . و ذکر الاول صاحب الحاوی . قال بعض الافاضل : ولا مناقضة بينهما لانها طريقتان للتطهير . ط .

[۳] يعني اوچ کره ييقانوله طاهر اولور . تجفيف (که بوارده مراد اقطاع قطراندر) کرک بولنسون ، کرک بولنسون . چونکه نجاست انک يالکمز ظاهرانده اولغله بدن کي اولش اولور . ابن همام ديرکه اسکي ني وخت تنجسده باش بولمق فيديله تقييد ايتمليدر چونکه بعد الاستعمال مَرُوك اولوب قوريان قاب يکي کيديرکه انک دخي جذب رطوبت ايدر اولديني مشاهددر . بحر ائقده حاوی قدسیدن تَقْلًا مَذکوردرکه اواني اوچ نوعدر : خزفدن ، خشیدن ، حديد کي بر شيدين . بونلرک تطهيري درت درلودر : حرق ، نخت ، مسح ، غسل . ايمدی خزفدن يعني صافسي نوعندن اولوبده جديد بولنمندن طولاني نجاست اکا تداخل ايتمش اولان قاب ياقيلور . يعني آلا زلانونور . عتيق ايسه ييقانور . خشیدن اولوبده جديد بولنان قاب نخت اولنور يعني بونيلور . جديد دکل ايسه غسل اولنور . دميردن ، تونجندن ، قورشوندن ، بلوردن اولوب مصيقل بولنان قاب مسح ايديلور يعني سيلنور . مصيقل دکل ايسه غسل اولنور ا ه ط .

تحتہ نك اسكیمی دخی بیقانور . یكیسی یونیلور . نكیم (نحت)
طریقندہ ذکر اولنور .

علی الاطلاق منی ییقامقلہ طاهر اولور خاصۃ انسان منیسنك
قوریمشی اوغلامقلہ دخی زائل واوراسی طاهر اولمش اولور . نكیم
(فرك) طریقندہ ذکر اولنور .

نجس صو ایله تمویہ اییدیلاں (صوی ویریلاں) بیجاق ظاہراً
وباطناً نجس دیمك اولمقلہ ظاہری غسل ایله طاهر اولوب انسكہ
كسیلان (مثلاً) قانون اكل اولنور ایسده حاملنك نمازی صحیح
اولماز . باطنی انجق تمویہ ایله طاهر اولور نكیم (نار) طریقندہ
ذكر اولنور [۱] .

نجاست غیر مرئیہ ایله متنجس اولان شی غسل ایله تطہیرده
یقایاجہ یاخود قوللاناجہ [۲] غلبہ ظن حصولہ دکن ییقامقلہ
طاهر اولور .

(غلبہ ظن) : اوچ کرہ ییقامق ، وصیقیلور اولدیغنه کورہ [۳] هر
دفعہ سندہ صیقیلقی ، ایله تقدیر اولنشدن [۴] .

[۱] بیجان کی بجلی شیلر یالکز ظاہراً تنجس ایتہ کده مسح ایله دخی
تطہیر اولنور نكیم بیانی کلور .

[۲] مباشری او ، اولدینیچون ییقاینك ظنی وییقاین صاحب غیبر اولدیغنه
کورہ محتاج او ، اولدینیچون قوللانك ظنی معتبر اولور ا ه ط .

[۳] چونكہ ابدان واولانی صیقلماز .

[۴] محشینك بیانته کورہ بو تقدیر بزجہ لابد دکلدر . عبرت انجق
غلبہ ظنہ در . غلبہ ظن انك مادونی ایله ده حاصل اوله بیلور . حتی برنوب
نجس اوزرینه صو جریان ابدنك طهارتنه ظنی ، غالب اولسه هر تقدیر

صیقه مقدده و خصوصیه او چنجی دقه سنده طاملامق منقطع
اولنجه قدر مبالغه اولنور .

بوابده اعتبار هر صیقانک کندی قوتنه در . برینک صیقوب
طاملامده مدیغی شیئی دیکری صیقوب طاملامده بیلور . اوشی ایکنجی به
کوره طاهر اولسه ده اولسکینه کوره طاهر اولمشدور .

قوتلی صیقمق مطلوب اولدیغندن ، ثوبک رقتنه مبنی انی
صیقه مقدده مبالغه ایدلمز ایسه او ثوب طاهر اولماز ، دینلش [۱]
ایسه ده اظهر اولان : ضرورته مبنی انکده طاهر اولدیغیدر .
کما فی الدر المختار .

صیقیه میه جق شی اوج کره تجفیف اولنور که هر ییقانشده صوی
سوزیلوب طاملالر کسینلجه قدر براغیلور . (تجفیف قورتیمق [۲]
دیمک ایسه ده) قوریمق شرط دکلدر [۳] .

بوللرک هپی یعنی اوج کره ییقانوب صیقلمسی و یا تجفیف

یقامق و صیقمق بولنسه بیه انک استمالی جائز اولور . موسوس
اولیان حفته ظاهر اولان بودر . موسوس اولان ایچون تقدیر مذکور
ظاهر در اه مختصرا .

[۱] وهو اختیار قاضیخان . ط .

[۲] جف ایله نف فرقلیدر . تنکیم جفاقا نظیر طریقه مذکور اولنور .

[۳] بونی طحطاوی مرحوم در حاشیه سنده سویه مت و : ازاله سی
مشتلی دخی اولسه اترك بقاسی بوابده معفو دکلدر . دیمشدرا ه لکن
نظیر هر فصل و هر نه طریق ایله اولور ایسه اولسون ازاله اثر
هر موضعه مشت اولسامق قیدله مشروط ددر ذکره ابن عابدین عن شرح
المنته و عن حاشیه الوانی علی الدرر .

اونمسی نمکنه (کبی بر شی) ایچنده بیقائقی صورتنده در . اما بپوک بر صو اینده بیقائقی ویاخود اوزرینه بر چوق صو دوکیلرک اکا اصابت ایدن صولر چیقوب بشقه صولر اکا خلف اولقی صورتنده صیققی ونجیف ایتک و تکرار باترمقی شرطلری اولمیهرق طاهر اولور .

(حصصکی دیرکه مختار اولانده بودراه نتکیم مؤلف : انی ماء جاری به وضع ایتک اوج کره بیقایوب صیققمقن مغنی اولور دبشدر [۱] عشبیک بیانته کوره بوخصوصده بساطک [۲] وغیر یسک فرقی یوقدر . د بساط منجس ماء جاری ایچره برکیچه براغیلور ، دیملری انجق قطع وسوسه ایچوندور . ماء جاری به ملحق اولان ماء را کد کثیر دخی انک مثیلدر اه) .

(نمکنه ویا لکن کبی بر) فاب ایچنده تطهیر اولتی صورتنده بر فابده بیقائش ایه هر بیقائشده صوبی آنیلر ق صوکنده او قاب دخی بیقائقله طاهر اولور [۳] بشقه بشقه قابلرده بیقائقی

[۱] ماء جاری به وضع والقا اولنان (منجس) فاب کی که طولوب بوشالقی ابله طاهر اولور اه ص . اگر انده اثر نجاست فالامش ایه اه ط علی الدر . جنای وباردای کی اوانی بی دخی جریان ایه نظهرده ابن عابدین حیاض صفیره الحاق ابلشدر . (انظره فی المباء) .

میاهده ماء جاری و مطهرانده دخول بختلرینه مراجعت اولنه .
[۲] (بساط) کسیربا ایه رباط وزنده باغی دیمک ایهده مراد قالیچه در .

[۳] هذا علی قیاس مایاتی لا علی قیاس ما تقدم فی نزع البئر . ولم أر من ذکره .

یعنی اوچ دفعه نیک هر برنده بر بشقه قابه قونوق تقدیرنده اوقابلر ایله ایچنده کی صولر متفاوت الحکم اولوب برنجی قاب و صوینک اصابت ایتدیکسی شی (اوچ کره) وایککنجی قاب و صوینک اصابت ایتدیکسی شی (ایککی کره) و اوچنجی قاب و صوینک اصابت ایتدیکسی سی (بر کره) بیقانقله طاهر اولور [۱] .

ماء قلیل راکد نجسه مجرد ملاقات ایله نجس اولوق اقسام میاهده مذکور مسائلدن اولوب بوندن شی متنجسک برقاب دروننده غسل طریقله تطهیری صورتی مستثنادر که متنجس اولان (مثلاً) بز کرک برلکن ایچنه قونهرق اوزرینه صو دوکلمش اولسون [۲] . کرک لکنک ایچنده صو واریکن اکا وضع اولنش بولسون او صوینک نجاستنه انجق او بزدن آیرلدقن صکره حکم اولور . مقتضای قیاس انک صویه ویاخود صوینک اکا مجرد وضع و صبیله صو متنجس اولوق ایدیهده ماء مستعمل مسئله سنده اولدیغی کبی تطهر ضرورتنه مبنی بوله حکم اولمشدر .

صویه ملاقی اولان شی ، متنجس اولیوبده عین نجس اولدیغنه کوره استثنایه حاجت اولیهرق او صو مجرد ملاقات

[۱] بونی مؤلف مرحوم بومقامده ذکر ایتدیکسی کبی محشی مرحوم نجاست خفیه قیلنده دخی ذکر ایدرک : چونکه صوینک ظرفی دخی صوینک حکمی آخذ اولور . دیمشدر اه تأمله أنت مع قولهم بنجاسة غسالة النجس وبتلطيها في كل مرة .

[۲] که اولاسی بودر . خروجاً من خلاف الامام الشافعی فانه بقول بنجاسة الماء في الصورة الثانية . كما في ط على الدر .

نجاست ایله نجس اولور . کرك صونجاسته وارد اولمش اولسون ، کرك نجاست صویه واقع اولمش بولسون .

شوقسدرکه ورود صورتنده صویک تنجسی هپسنک ویا اکثرینک نجس اوزرینه مروريله مشروطدر : صوو ، هر طرفی متنجس ارض اوزرینه وارد اولق وطامک اولوغی عندنده نجاست بولنقی کبی .

مکرکه صو وارد اولقله نجاست مضمحل اولهرق اثری ظاهر اولمامش اوله [۱] .

بو تقدیرده صونجس اولدیغی کبی نهر ایچنده برلاشه وطام اوزرنده برنجاست بولنقی مثلی صویک انجق قسم افلی نجسه مرورایتمکده اولق تقدیرنده دخی صونجس اولماز [۲] .

وقوع صورتنده ماء را کد قلیل — ایچنه نجاست واقع اولقله — نجس اولور .

ماء جاریده و او حکمده اولان ماء را کد کشیده واقع اولان نجاستک اثرینک ظهورینه باقیلور .

(ورود صورتنده دخی عبرت اثره اولدیغی ظاهر اولمشدر [۳] . کافی الدر) .

[۱] صرح به فی رد المحتار .

[۲] بر سقنک میزایدن بعید محالده نجاست هره اولوب اول سقنه نزول ایدن ماء مطرک اکثری نجاسته ملاق اولیوب افلی ملاق اولدندت صکره جلّه سی میزاید جمع اولسه اول میزایدن جریان ایدن صوطاهر میدر ؟ الجواب : طاهر در . (فیضیه) .

[۳] ای فیما من شأنه ظهور الأثر . احترازاً عن نحو الجيفة وولوغ السكب كما مر فی المياه .

مسح ايله تطهير

مسح — که سيلمکدر — طاهر بزوطوپراق وتوى وياپراق کي شيلر ايله اولور .

(ياش بزوياش سونکر استعمال ايتمک ييقاق ديمکدر [١])
نسکيم مؤلف : « حجامت محاني ياش [٢] و طاهر اوج بزپارچه سيله بشقه بشقه سيلمک ييقاقمه بدل کافی اولور . چونکه اوده او ايشي کورر ، دييور) .

سيف وسکين (بيچاق) وجام وآبنه وآبنوس وجسالى تحتہ ودوز سرر وتپسي وکيمک و طرناق مثلى مسامسز وپورتسکسز شيلر متنجس اولدوقده مسح ايله — اثر نجاست زائل اولورق — طاهر اولور . مثلاً بوغازلسان حيوانک قانيله متنجس اولان بيچاق توينه مسح ايله تميزلور .

(انسکه کسيلان قارپوز اکله صالح ، وحاملنک دشى نمازى صحيح ، اولور) [٣] .

[١] کا قدمنا فى التطهير بالفضل وقبله فى تعريف المسح عند ذکر أركان الوضوء .

[٢] محمى ديرک (ياش) فيدى احتمالک انقافيدر چوسکه « قورى ، رطوبتي ياشدن زياده جذب ونشف ايدر » دینه ييلورکه ياش ، فانک طوبقربى نلين ايدر ويحرر اهوقال فى حاشية الدر بعد ذکر هذه المسئلة : وقياسه طهارة ماحول الفصد بالمسح اذا تلمخ ويخاف من اسالة الماء سريانه الى الثقب .
[٣] نجاست غير صرثيه فيلانه وتويه مسئلة سنه صراجعت اولانه .

مذکورات مثل دوز و یا مصیقل (مجلی) شیلره اجزاء نجاست تداخل ایتدیکی ایچون انلرک متنجس اولاتی مسح حقیقه تطهرمی ایدر ؟ یوقسه نجاستنی تقلیل می ایدر ؟ روایت مختلف ایه ده [۱] مختار اولان : مسحک مطهر اولد یغیدر [۲] . واصابت ایدر نجسک بول و یا غائط ورطب و یا یابس اولمسنده فرق دخی یوقدر .

— جفاف ایله تطهیر —

جفاف — که قوریقمدردر — قفافدر که هیچ یاشاق قالماسق اوزره قوریقمدردر [۳] بونک مطهریتی بر یوزینه . و بر یوزنده ثابت بولان شیلنه خاصدر [۴] .

متنجس اولان بر یوزی [۵] کونش و یا آتش و یا خود

- [۱] وهذا الخلاف يجري في المني اذا فرك والأرض اذا جفت وجسود الميتة اذا دبغت دباغة حكيمة والبئر اذا غارت ثم عاد ماؤها والآجر المفروش اذا تنجس وجفت نجاسته ثم فلع . كذا في المصريح اهـ .
- [۲] صحابه (رضى الله تعالى عنهم) حضراتی قلیجلریله قتل کفار ایدرلر و سیقلرینی سیلوب انکله نمازه طوردرلر ایدی . س .
- [۳] يقال جف الثوب يجف جفافاً وجفوفاً إذا كان مبتلاً قبيس وفيه ندی . فان يبس كل اليبس يقال قف . كما في المصباح وغيره .
- [۴] به اتصال فراو ايله متصل اولیان یاینی وکلیم وحصیر کبی شیلرده وئوب و بندنه جاری دکلدر . صرح به ابن عابدین .
- [۵] دیوار و حجیره سطح که فوق الطلوح اتخاذا اولان موضعلردر به منقعدر . ط .

روزگار کوررک قوریوب اوزرنده اولان نجاستک اثری زائل اولدقده طاهر اولور [۱].

اوت و آغاج و دوشهلی طاش کبی یرده ثابت و ثابت اولان شیء متنجس دخی قوریوب [۲] اثر نجاست اندن زائل او لمقله ارض کبی اودخی — قول مختارده — طاهر اولور .

علی قول انک یبقانمی لابددر .

یرده ثابت اولمیوبده مقسوع (سوکلش) اولان نبات و بلاط [۳] انجق غسل ایله تطهیر اولنور .

مکرکه دکرمان طاشی کبی حجر خشن اوله [۴].

خشن اولان حجر نجاستی یرکبی تشرپ ایدر او لمقله یر حکمنده در . یردن منفصل دخی اولسه جفاف ایله طاهر اولور .

[۱] واوراده نماز فبانور . حدیث شریفده «أیضا أرض جفت فقد زکت» بیورلمشدر . قول اظهرده اورادن تیمم اولنماز زیرا نیممده نصاً طیب مشروطدر . اورادن تیممک جوازی دخی روایت اولمشدر . ص . قوریدندن مکره ایصلا مقله نجاست زائله عودت ایتمز . کما یأتی بیان نظائره فی الفرق .

[۲] قوریقی نجاسته عائددرکه نجاست قوریقله نباتک ویا بلاطک اندن عاری او لمسیدر . یوقسه نباتک — حیاتی زائل اوله رق — قوریقی دیمک دکلدر . أقاده المؤلف .

[۳] (بلاط) نبات وزرنده دوشه مه طاشیدر . طوغله و مالطه و کرییح و چمننو دخی بو حکمنده در . دوز صهرم مالطه کبی دکل ، مسح ایله ده تطهیر اولنور . کما مر .

[۴] (خشن) امس مقابل اوله رق پورتکلی دیمکدر .

املس اولان طاش یرده ثابت اولدقجه ییقانور [۱].

— نحت ایله تطهیر —

نحت — که یونمقدرد — نخته ده اولور . نخته نك یکیسی تنجس
ایدرسه نحت ایله تطهیر اولنور . اسکیسی ییقانور [۲].

— قلب واستحاله ایله تطهیر —

قلب عین — که استحاله دخی دیتور — برماهیت بشقه بر ماهیته
منقلب [۳] اولمقدرد : لاشه وحی خنزیر طوزله ده قالب [۴] . طوز

[۱] چونکه برکی شرب ایدر دکلدرد . ابن عابدین دیرکه یونعابل
أرض حقنه وارد اولان نك معقول المعنی اولسه . میقدر که قیاس جاری
اولمقدرد . طوغله وکریچ دخی اجتذاب وشر بده یرم شیهه ایه ده طبع
وصنعت سبيله انلر ماهیت اصلیه لرندن خروج ایتمن اولمقدرد طاش کی دکلدرد که
طاش أصل خلقتی اوزره در . یرده ثابت اولدقجه یرم : وبردن منفصل
بولدقجه یرک غیری به ، بکزه مکده در . انک ایچون بز دخی : خشن اولورسه
نجاستی شربی سبيله یر حکمنده در املس اولورسه نجاستی شرب ایتمه چکندن
یرک غیری حکمنده در دیعشدر . طوغله وکریچ بشقه حکم ویرمشدرد اه
بالمعنی . بورابه متعلق مسائلک بری ده (حفر) طریقنده مذکوردر .
[۲] کذا فی الأصل . وقد مر فی الفصل .

[۳] محشی دیرکه استحاله نك (تحول ماهیتک) مطهر اعیان نجسه اولسی
امام محمد حضر النربنک فولیدرد . وامام أبو حنیفه حضر النربنک روا بیدرد . اکثر
. شایخ دخی بونک اوزرینه در . فتوی ایچون بخار اولان ده بودرد . امام
ابو یوسف حضر النری : استحاله مطهر اوله ماز زبرا باقی اجزاء نجاستدر .
دیشدر . اه .

[۴] مملحه یره کرک حیاً دوشمش اولسون ، کرک میتاً آتلهش بولنسون .
ابن عابدین .

اولمق وکوبره طوپراق کسیمک و تزک یانوب کول اولمق
و شراب سرکه به دونمک و مسک آهوسنک قانی مسک اولمق
کبی [۱] .

(ذاتک تحوی اکا مرتب اولان وصفک دخی زوالی استقباع
(استلزام) ایدر : نطفه نجسدر . علقه اولورینه نجس بولور مهنقه
اولد قده طاهر اولور . رد المختار . قیویه دوشن ترس قیو چاموری
اولوب قالمق ویره دفن اولسان ترس طوپراق اولمق دخی صاحب
درک و محشیدی طحطاوینک افاده لرینه کوره بویله در) [۲] .

اوزم عصاره سی شیره حالنده ایکن طاهر و شراب اولمقله نجس
اولوب [۳] سرکه به دونمکله ینه طاهر اولور .
نجس اولان زیت (زیتون یاغی) دخی صابون اولمقله طاهر
اولور . نسکیم (غلی) طریقنده دخی ذکر اولور [۴] .

— حفر ایله تطهیر —

حفر — که قازمقدر — مراد متنجس اولان بری الت اوست

- [۱] فان المسک بعض دم الغزال .
[۲] طحطاوی دبرکه بوندن : « اصلی عذره (نرس) اولان اره بالچفک
پس فوقوسى انک نجاستی اقتضا ایتمز . « اولدینی مستفاد اولمشدر اه .
[۳] فان فی الخمر معنی ایس فی العنب .
[۴] وقد تقدم من الحمشی فی هامش بعض مسائل الفضل فیل مسئله
الحماء النجس .

ایتمکدر ، ارض ، جفاف ایله طاهر اولور ایسهده انک عاجملا
تطهیری اراده اولندقدنه یا بویله ایدیلور — که بو ، حقیقتده تطهیر
دکل ، نجاستی ستر [۱] و اخفادر — و یا خود اثر نجاست ظاهر
اولمینگه قدر اوزرینه چوقجه صو دو کیلور [۲] .

— دبغ ایله تطهیر —

دبغ — که دری تمیزله مکدر — حقیق و حکمی اولور . میتہ نک
دریسی — انجاسده مذکور اولدیغی اوزره — نجسدر [۳] دباغت
ایله تطهیر اولور .

(دباغت حقیقیه) شب و مازو و پلاموط و نارقبوغی استعمالی کبی
صنعت اجرا سیله اولور . (دباغت حکمی) طوپراقلامق یا خود
کونشلتکم و هوا آلدردق صور تیه اولور .

(دباغت حقیقیه ایله دباغت حکمی مائر احکامجه فرقه سدر .
بالسکز بر حکمده فرقلیدر که حقیقه دباغندن صکره صو اصابت
ایدن درینک نجاستی اتفاق روایات ایله عودت ایشمز . حکماً

[۱] صرح به ط فی حاشیه الدر . و ذکر أنه اذا دفنت المذرة فی موضع حتی
صار تراباً طهرت بالاستحالة .

[۲] بونی محشی مراحوم جفافده علاوه ذکر ایتمش و ارضک سرت
و کوشک اولسی و دوز و یا بایر بولغسی صور تلر نجحه دخی یسان طریق تطهیر
ایلمسدر . انظره ان شئت .

[۳] بوغازلنان حیوانک دریسی اوزرنده قان بولاشقی کبی نجاست اولدقجه
ظاهر در . الاجلد الخنزیر کما یأتی فی الذکاة .

دباغنده ایکی روایت وارد . انلرکده اصحی نجاستک عدم
هودنیدر . رد المختار . نیکم مننجس فیونک چکادکدن صکره کلان
صوبی طاهر در (۱) .

خنزیردن ماعدا هر حیوانک درسی [۲] حقیقی ویا حکمی
دباغت ایله طاهر اولور : سجاده اتخاذا اولنورسه اوزرنده نماز
قیلنور . فوغه اتخاذا ایدیلور ایسه ایچندهکی صو ایله آبدست
آنور (دباغ کرک مسلم ، کرک غیر مسلم وصبی ویا مجنون
یاخود قادین اولسون ا ه جوهره) [۳] .

فصل آئیده مبین اولدیغی اوزره خنزیر عین نجس اولدیغندن
انک درسی طهارت قبول ایتمیدیکی [۴] کبی انسان دخی [۵] مخلوق

[۱] کاهن . و سیاتی فی الفرق والتغور .

[۲] قابل دباغت اولان دری مقصوددر : بیلان وفاره در بلری عمل دباغت
دکدر . صرحه فی التویر حدیث شریفده واقع اهابک ذاتاً انلره شمولى یوقدر .
طحاوی جلود طهوری دخی انلره الحاق ایلشدر .

[۳] لیکن درمختارک فصل بر قبیلنده : ه سنجاب کبی دار حریدن چیهانه
شیر طاهر ایله دغ اولنمش ایسه طاهر در . نجس ایله دغ اولنمش ایسه نجسدر .
مشکوک ایسه بیقماق افضلدر . ه دیو مذکوردر .

[۴] امام محمد حضرنلری خنزیر قبایله اتقاعه رخصت ویرمشدر . ثبوت
الضرورة عنده فی ذلک ا ه ط .

[۵] خنزیرک انساندن مقدم مذکوربی موضع اهانت اولدیغندندر .
موضع اهانتده مهان مقدم اولور . [لمیست صوامع و بیع و صلوات
وه مساجد] قول کرینده اولدیغی حکمی که هدم اهانت اولدیغیچون انک
ذکرینده صوامع و بیع و صلوات مساجد دن مقدم بولمشدر . (صوامع)
معبد صابنهر . (بیع) هانک کسریله بیعتک جمعی اولهرق کنائس نصارادر .
(صلوات) کنائس یهوددر . کذا فی الجوهره .

مکرم بولندیغندن — کافر دخی اولسه — کرامت و حرمتی صیانه
نه درسی دباغت قبول ایدر [۱] نهده اجزاء آدمینک هیچ بر بله
انتفاع مباح اوله بیلور .

— نخایل ایله تطهیر —

نخایل — که سرکه ایتمکدر — مراد شرابه برشی قاتهرق انی
سرکه یه تهویل ابلهکدر . شراب نجس و حرام ایکن سرکه یه دونه رک
طاهر و حلال اولور .

(بو ، و بوندن صکره کی نخال — که شرابک بنفسه سرکه یه
انقلابیدر — فلب عین و استحاله طریقنده داخلدر . کما تقدم .)

— ذکات ایله طهارت —

ذکات — که ذبح معنسانهدر — مراد ذبح شرعیدر . هر دری که
دبغ ایله طاهر اولور ذبح ایله دخی طاهر اولور [۲] .

[۱] حصکفی دیرکه دباغتلنسه طاهر اولور هر نقدر استعمالی حرام اولسهده .
حتی انسانک کبکی اونک ایچنه اوکودله اوون احتراماً اکل اولنماز . فی الاصحاح

[۲] بونک مفهومی : دبغ ایله طاهر اولمیان ذبح ابلهده طاهر اولمازدر .
فی الواقع درسی قابل دباغت اولمیان فاره یی ذبح ایتمه نک ده نائده سی اولماز .

شرط : ذبح شرعی اولمقدر .

(ذبح شرعی) : اهل ذبحك حال اختيارده حیوانی مع البسمله بوغازندن کسمه سیدر . بوکا (ذبح اختیاری) دینور . برده (ذبح اضطراری) واردرکه آو حیوانی و آزعین حیوان اهل حقنده اولور اهل ذبح آفی هر نره سندن راست کلور ایسه یاره لیه رک اولدر مکدر [۱] او دخی بر فسم ذبح شرعیدر . اهل ذبحك بالاختیار و یا بالاضطرار اولان ذبحلری خنزیردن ماعدا حیوانات غیر ما کوله نك یالکز دریلرینی و حیوانات ما کوله نك همده انلربنی تطهیر ایدر .
(اهل ذبح) : مسلم و اهل کتابدر .

بر نرج شرع بوغازلنان [۲] خنزیردن ماعدا حیوان ما کول اولسه بيله طاهر الجلد اولور [۳] . اننك طهارت وعدم طهارتی

[۱] بوبخنك تفصیلی کتاب الحج نتمه سندن اولان کتاب الذبائح مزده در .
[۲] مجوسینك ذبحندن و محرک آو ذبحندن و عمدأ ترك بسمله ایدنك ذبحندن احترازدرکه بونلر ذبح شرعی دکدر . افاده المؤلف .

بونلرک کسدیسی بینمسه ده طاهر اولدیغی حقنده برقول مصحح واردر ولسن ذکات شرعیه نك طهارت حقنده دخی اشتراطی اظهر اولدیغی صاحب تنویر افاده اینمندر کما فی ط .

بونلر ذایع حقنده کی شروطدر . محل ذبح حقنده کی شروط دخی معتبردر . بوراده مقصود ذبح اضطراری اولدیغندن انسکله تعبد اولما مشدر . مجوسینك آولادیغی و یا بوغازلادیغی حیوانك درینی طهارتده محتاج دباغندر . کما فی ذبايح الزبلی .

(مجوس) آتشپرستدر . مراد اهل کتاب اولبانددر . کرک آتش و هابت یا خود کوکب پرست اولسون . اهل کتاب : یهود و نصارا در .

[۳] لعمل الذکاة عمل الدباغة فی ازالة الرطوبات النجسة بل أولی . س .

حَفَنَدِه اولان ایسکی فولک مفتی بهی عدم طهارتدر .
حیوانات مأکوله نك لحوی — که حتف الانف [۱] موتی
تقدیرنده لاشه در — ذبح شرعی ایله هم طاهر و هم طیب اولور .

— تخلل ایله تطهیر —

تخلل که سرکه اولمقدرد بوندن مقدم مذکور اولان تخللک لازم
ومطاولعیدر . شراب سرکه اولمقله هم کندی و هم ایچنده
بولندیقی قاب طاهر اولمش اولور [۲] .

ابن عابدین مرحوم فتح القدیردن نقلاً ذکر ایتمشدرکه شرابه
صو وبالعکس صویه شراب فائسه وبعده وبعده شراب سرکه اولسه —
قول صحیحده — طاهر اولور . شرابه فاره دوشوب اولسه ده سرکه
اولدقدن صکره چیقارلسه او سرکه طاهر دکلدر .

وکذا شیره نك ایچنه فاره دوشسه ویاخود آنی کویک یالاسه
وبعده او شیره شراب ، وبعده سرکه ، اولسه طاهر اولماز .

[۱] بلا ذبح دیمکدر .

[۲] آغاز فقیه مزک کتاب الطهاره سی مسائلنک بکرمی ابکنجیسی
شودر : هانکی مردار قابدر اوکه ماء طهور ایله ییقانسه تمیز اولمازده
یبقاقسزین تمیز اولور ؟ (جواب) : طویراقدن معمول شول بسکی قابدرکه
ایچنه شراب قوتلش اوله . اتی ایچمش اولدینی جهتله یبقامقله تمیز اولماز
واسکن ایچنده کی شراب سرکه اولیوبررسه طاهر اولور اه
سرکه لر و ترشیلر بعد التخمیر تخلل ایدرلر . وخیر الحل خل اخر .

نجس اولان سرکه شرابه قاتلمسده او شراب سرکه او اسه ینه نجسدر .
چونکه نجس تغیر ایتامشدر اه بخذف .

— فرك ايله تطهير —

فرك كه او غالامقدر انسان منیسی حقهنده مطهردر : قوریمش اولان
منی ولو قادین منیسی اولسون [۱] او غالانقله اولدیغی یردن زائل ،
واوراسی طاهر ، اولور .

اصابت ایتدیکی یر ثوب ویا بدن اولمقده ظاهر رواینجه فرق
یوقدر [۲] . ثوبك جدید ویا غسیل (ییقانمش) اولمسنده و مبطن
(استارلی) اولوب اولماسنده دخی فرق یوقدر [۳] .

منینك یاشی آنجق ییقامقله زائل اولور [۴] .

یابس اولان منینك بعد الفرك محله صور اصابت ایتمك جفاف
ایله طاهر اولان ارض ایصلانمق و دباغت حکمیه ایله مدبوغ اولان

[۱] وقیل : منیها لایطهر بالفرك لرفته . ط .

[۲] قال ان لم یتنجس بملطخ خارج المخرج كبول ام فان المنی حیثئذ لا یطهر
بالفرك لعدم الضرورة . قاله ط وأطال القول . ومثل الثوب المسكان . فی ظاهر
الروایة . وعن الامام ان البدن لا یطهر منه بالفرك لرطوبته . قاله ط أيضاً .

[۳] بخلاف انبساط ما من شأنه الانبساط من الدهن النجس . كما تقدم فی
الانجاس .

[۴] غسل ، معلوم اولدیغی اوزرم منینك یاشی و قوریمشی ازاله و محلی
نظیر ایدر .

جلد میتهیه سودکیمک و متنجس اولان بئرك صوی چکلدکدن صکره کیمک کیمدرکه بونلرک کافه سنده اولی اولان : اعتبار طهارتدر .
متونک افاده سی بودر . و طاهرک کندی مثلی طاهره ملاقاتی موجب تنجیس دکلدر .

— دلك ايله تطهير —

دلك — که سورتمکدر [۱] — بالخاصه آياق قابی حقهنده طریق تطهيردر .

خف و نعل امثالی آياق قابیری جرملی یعنی مرئی نجاست ايله [۲] متنجس اولدقده آنی صو و سائر مانع مزیل ايله تطهير ممکن اولدیغی کبی یاش یيله اولسه یره سورتمکله دشنی تطهير ممکن اولور [۳] .

دلك ايله تطهير آياق قابینه و آنده اولان نجاست مرئییه مختص اولدیغندن ثوبه و بدنه اصابت ایدنی یمقام لازم اولدیغی

[۱] اوغنی مناسبده کلور . او معناده لامه بدل عین ايله (دعک) دشنی دینور .

[۲] انک جرملی اولمسی کرک اصلی و ذاق اولسون ، کرک یاش ایسکن نوز و باکول یا شمشق صورتیه عارضی واکتسابی اولسون . س .

[۳] امام محمد حضرتلری جامعده تصریح ایتدی که : انی حک اینسه یا خود بابی قازیسه حاجی تطهير ایتمش اولور . مشایخ دیدیلرکه جامعده بویه مذکور اولسه برمسح بالترابی شرط قیلار ایدک زبراً ترابک طهارتده اثری واردر . ط .

کبی [۱] جرمی اولمیان یعنی غیر مرتی بولنان نجاستی آیاق قابنده دخی اولسه بیقماق لازمدر [۲] .

— دخول ایله طهارت —

(دخول) : کبر مکدر . مراد — حوض صغیر نجسه — طاهر صویک دبکر جانبیدن آزدخی اولسه خروجه یله برابر بر جانبیدن دخولیدر . مثلاً بر حوض صغیر متنجس ایکن بر جانبیدن آکا صو کلوب دبکر جانبیدن حیقه مقده اولسه اثر نجاست آنده طاهر اولدقجه اوصو طاهر اولدیغی کبی حمام قورنه سنه طاهر صو موصلقدن اینمسکده وغیر طاهر اللرو یا طاسلر صویک یوزنده آرام حاصل اولماق اوزره آکا ادخال اولنمده اولسه اوزرندن آز ، چوق آفتی موجود دیمک اولدیغی ایچون ماء جاری به ملحق اولمقله اثر نجاست آنده طاهر اولدقجه اوصو دخی طاهر در .

(میاهده مذکور اولدیغی اوزره جریان دخی کثرت کبی صویک سطحی اعتباریله اولدیغندن قورنه یه وحوض صغیره کلان

[۱] بوندن منی یابس مستثنادرکه انک ثوب و بندن فرك ایله دخی تطهیر وازالسی ممکندر . کما تقدم فی ص ۲۲۸ .

[۲] چونکه ایصلاقلق انک اجزاسنه داخل اولمدر . ظاهر نده دخی انی جاذب برشی یوقدر . بناءً علیه غلندن بشقه بر طریق ایله اونجاست زائل اولماز . ط .

صو آلتندہ کی دلیکدن چیقار اولقلہ جاری عد اولغاز . صرح به
ابن مابدين .

— تغور ایلہ طهارت —

تغور کہ صویک چسکیلوب غائب اولسیدر قوی حقندہ نزح
کبی مطهر در تنجس ایدن قوییدن تزحی لازم اولان مقدار
صو [۱] تغور ایتسکله قوی طاهر اولوب صکره دن کلان صو
بلا نزح جائز الاستعمال اولور .

— تصرف فی البعض ایلہ تطہیر —

تصرف فی البعض — کہ بر چوق شیشک برقسمنده کی تصرف
دیمکدر — بعض شی حقندہ آتی الذکر (ندف) و (غسل بعض) کبی
مطهر در مثلاً بغدادی یاخود آربه خرمنده درکنلنور ایکن حیوانک
قاشا نسیمله آنک لاعلی التعمین برمقداری تنجس ایتمش اولدقده او بغدادی
ویا آربه نک او مقداری یاخود دها چوغی [۲] اکل ویابیع ویاخود
برینه هبه ویا صدقه ایدمک کبی بر تصرف کورمک یعنی الدن چیقارلمش
اولقی ایلہ باقیسی طاهر اولور .

[۱] کذا فی رد المحتار . وهو مما یسر الاطلاع علیه فی لزوم نزح نحو
عمر بن دلوأ . والظاهر صرف مطلق التغور الی کاله أعنی فوران مائها بالکلیة .
كما فی قوله عز من قائل (قل أرأیتم ان أصبح ماؤکم غوراً) الآیة أی غائراً .
مصدر وصف به .

[۲] وبغنی تقييد التصرف بان يكون بمقدار ما تنجس منها أو أكثر
لأقل اه ابن عابدين .

کیدن یعنی الدن چیقان دخی ظاهر در [۱] .
 او بغدادی و یا آریه بولایشلیک یا خود آتی الذکر (غسل بعض)
 طریقه یله ییقانمق دخی تصرف فی البعض قبیلمندندر . کما فی الدر المختار .

— ندف ایله تطهیر —

ندف که بموق آتمقدرد [۲] نصفندن اقل [۳] بر مقدار غیر

[۱] نجاست کیدن یا خود تالان قسمده اولمق احتماله بناءً که طهارت اصلیه بونسکه زائل اولماساز ، بونی و بوندن مکرره کی غسل بعض مسئله سی البقین لایزول بالک « فاعده سبیه استشکال ایدئر اولاش مسئله او اشکال شو و وجهه دفع دخی ایدئندر : محل معلوم ایچون که مسئله مزیده بجموع ذخیره در طهارت یقیناً ثابت ایدی مکرره بر محل مجهول ایچون طهارتک ضدی اولان نجاست دخی یقیناً ثابت اولدی بر مقداری نصرف اولمقله او مجهولک بقا وعدم بقاسنده شک واقع اولدی زیرا بقا وعدم بقا احتمالی علی التساو بدر بناءً علیه محل معلوم ایچون یقیناً ثابت اولان شبیه عمل اولمق لازم کلدی زیرا محل معلومده کی یقین شک ایله زائل اولماساز محل مجهول ایچون اولان یقین ایسه اوبله دکادر . رد المختار .

[۲] آتانه (نداف) و یابنه (فوس) و طوقاغنه کسرمیم ایله (مندف) دینور ، (حلج) عوغی چلتسکندن آبرمقدرد ، (حلاج) آتی آیراندرد ، آلتی (محلج) در ، صاحب مصباحک یابنه کوره ایسکیسی دخی باب نائیدندن . (۶۱۰) نارنجنده متوفی (قتیان الشاغوری) یام شاعرک سوریه ده کی (جنة الزبدانی) نك فیثی حفنده سوله مش اولدی یغی شونوچ بیت پک خوشدرد :

قد أجد الخمر کانون بکل قدح * وأخذ الخمر فی السکانون حین قدح
 یا جنة الزبدانی أنت مسفرة * بحسن وجهه إذا وجه الزمان کلج
 فاللج قطن عليك السحب نندفه * وأجرو بحاجه والتوس فوس فرج
 [۳] کما فی الفتاوی الهندیه اه ط علی الدر و تقدم مثله فی التطهیر بالتصرف فی البعض .

معینی تنجس ایدن پموق حقنده طهارتدر . او پموقک تمامی آتلقله
تنجسی زائل ، و کندیسی طاهر ، اولمش اولور .

— نزع ابله تطهیر —

نزع — که قویینک صوبنی چکه کدر — قوی حقنده نوع نجاست
اعتباریله اولان مراتبی و جمله طهارتدر . تنکیم (فصل آبار) ده
معلوم اولمشدر .

— نار ابله تطهیر —

نار — که آتشد — بعضی اشیا حقنده [۱] مزیل انجاس وطریق
تطهیردر . مثلاً بوغازلان حیوانک کله سنده کی قانلر احراق ابله
زائل ، و کله طاهر ، اولور .

تړک یانوب کول اولمقله طاهر اولور . بولاشدینی اتمک
بینور . تزکله باقیلان قرنلره [۲] و تنورلره کوره آلرده کی نجس

[۱] کفدسته آتش اصابت ایدن هر نیمی طاهر اولور ظن ایتمه . مراد
آتش ابله استیجاله حاصل اولوق یا خود اثرنجسی آتش ازاله ایتمکدر . کما فی
رد المحتار . مثلاً شراب قاینامقله طاهر اولماز . انکله پیشنات بینور .
متنجس اولان شیر قابتایوب پکه زاولمقله تمیز اولماز . کما مر فی القلب و سیاتی فی
الغلی .

[۲] (فرن) حزن و زندن بزم (فرون) دیدیکه زدر ، و اولیسی (أفران)
کی آنک جمعیدر . ترکجه ظن ایدوب رسم خطنی صاقین تغیر ایتمیکر .

یاشاق [۱] اتمکی فرنه آتمدین وتنوره یاشدرمدین آنی یاققله طاهر اولور .

متنجس چاموردن یاپیلان — طبق ، دستی ، باردق — آتشدن پیشورملکله و بعد الطبخ اثر نجاست آنده ظاهر اولمامقله [۲] طاهر اولور .

(بونلر بتون قلب واستحالیه راجع شیلدر . بعضیسنه عسر وعموم بلوی دخی انضمام ایتمسکده در .)
(غسل ایله تطهیر) بختشدن کچن تمویه مسئلهسی دخی تطهیر بالنار مسائلمنددر .

(تمویه) — که تنبیه وزندهدر — دمیره صویر مکدر . (دمیره صو ویرمک) : آنی آتشدن صوقوب قیزارتقدن صکره صویه صوقوب سوندرمکدر . نجس صو ویرمک اولان دمیر (مثلاً بیچاق) اوچ دفعه طاهر صوایله تمویه ایدیلور ایسه ظاهر آ و باطناً طاهر اولوب او بیچاق ایله کسملان قارپوز یینور و آنی حامل اولانک نمازی صحیح اولور .

مؤلف دیرکه : ماء طاهر ایله بر کره بیله تمویه ایدمک کافیدر دیناسه اولور . [۳] .

[۱] بو (یاشاق) درختار ایله ودمختارده تنوره ماء نجس سیرمک باخود چوجق ایشمک و باخود متنجس یاش بز ایله آنی سیرمک ایله تصویر ایدمکدر .

[۲] زاد هذا الفید فی الدر .

[۳] چونکه آتش بالکایه اجزاء نجاستی ازاله ایتمکده اولوب آنک تکراری ازاله شبهه ایچونددر ، أفاده ط .

— غلی ابله طهارت —

غلی که قایما مقدر [۱] استعماله نو عندن بر طریق طهارتدر :
(سطحی بوز آرشوندن اکسیک اولمقله [۲] نجسه ملاقات ابله)
تنجس ایدن پکمز یاخود بال و یاخود سوت طاهر صوایله [۳]
اوج دفعه مقدار اصلینده قانجه قدر قاینادیلور ایسه طاهر
اولور [۴] .

متنجس اولان زیت (زیتون یاغی) صابون اولمقله طاهر
اولور [۵] .

[۱] (غلیان) کبی مصدر لازمدر . همزه ابله تعدی ایدر . باب ثانیین
تصرف اولنور . قال تعالى (تفل في البطن كغلي الحمى) باب راجعدن استعمالی
لغت معجوره در تسکیم دینلهشدر :

ولا أقول لقد الفوم قد غلبت . ولا أقول لباب الدار مغلوف

[۲] لابد من هذا الفيد كما نبه عليه ابن عابدين في النقول .

[۳] مؤلف صوی مطلق ذکر ابتدکی ایچون مائع متنجس مقدارنده
اولوب اولمامنه شامل اولمشدر . بمضطر صویك دخی او مقدارده اولمسنی فید
ایتمشدر . ط .

[۴] متنجس اولان سمن و یا دهن مائع ایچون طریق تطهیر غسلدر . کما مر .
جامد اولانک طریق تطهیری قوردر . کما یأني .

[۵] مثالار دلالت ایتدیکی اوزره غلی دخی احراق بالنار طریق کبی استعماله به
راجمدر . محضی مرحوم : « ومثله ما إذا وقع في المصبة وزالت أجزاءه »
دیشدر اه .

ابن عابدين دیرکه بومسئله ده علت طهارت تنهیر حقیقتدر . زیتدن ماعداد
أدهان ابله صابون اعمال اولتیق تقدیرنده دهن میته دخی انقلاب ماهیته مبنی عموم
بلوی جهتیله طاهر عد اولوب صابونک طهارتی افتا ایدیلور اه وفد تقدم فی
الفصل والقلب .

(در مختارده كرك بو (غلی) ، كرك بوندن اولسكى (تطهير بالنار)
مسائلى بعد الطبخ اثر نجاست ظاهر اولماق قیديله مقید کوستر لمشدركه
ظاهر اولان ده اودر .

غلیك مطهر اولسی انقلااب ماهيته مبنی اولد یغندن متنجس
اولان شیره قاینا یوب پکمز اولمق [۱] و متنجس اولان سسوت
پنیر یا پللق ایله طاهر اولماز . چونکه بونلرده تزك یا نوب کول اولمق
وطوزله یه دوشن حمار طوزکسیلک و شراب سرکه یه دونک قبیلمندن
بر حقیقت بشقه بر حقیقته منقلب اولمش دکل ، بلسکه مجرد وصف
تغیر ایتمشدر [۲] .

بغدا ی یا خود آریه متنجس ایکن اسکودمک و متنجس اون
انک اولمق و متنجس صوصامک باغی چیقارلمق دخی بویله در . [۳]
کما فی رد المحتار .

— غسل بعض ایله تطهير —

غسل بعض که بر مقدار یری ییقامق دیمکدر تصرف فی البعض
کبی طریق تطهیردر : نجاست غیر مرتبه ایله لاعلی التعمین بر طرفی

[۱] صاحب مجتبی پکمز مسئله سنی عموم بلوایه ارجاع ایتماک ابستمشدر .
انظر الرد .

[۲] بر سنیک وصفی تغیر ایدوب اسمی دکشمک باب تطهیرده کافی هکل ایسه
ده یین وغصب مسائلانجه مؤثر در . تکمیل اهلنک معلومیدر .
(۳) تکمیل قلب واستحاله هامشده دخی ذکر اولندی .

متنجس اولان شينك [۱] لاعلى التمين برطرفى ييقامق بلا تحرى
بيله اولسه مزيل نجاست وطريق طهارتدر . چونكه نجاست ييقانان
قسمنده اولق احتمالاته مبنى موضع معينده نجاستك بقاسنه حكم اولنه ماز
كما فى الرد .

(بومسئله مؤلفك تصويرى وجهله نسيان واشتباه صورتمده
ظاهر در كه غير مرئى نجاستك اصابت ايتديكى محل اونوديلوبده مصاب
اولان شينك بلا تحرى بر طرفى ييقانور ايسه قول مختارده آنك طهارتمه
حكم اولتور [۲] ولسكى نجاست محل آخرده ظاهر اولور ايسه
آنكله قيلانان تماز اعاده ايديلور .) [۳]

— تقور ايله تطهير —

تقور اويلقدرد مراد تقويردر كه اويحق ديمكدر [۴] سمن

[۱] حكم مسئله نوبده ظاهر ايسه ده بدنده تعميم ايدلشدرد . كما سنعرفه
فى الهامس الذى بعد هذا .

[۲] محشى دبر كه ظهيرده ذكر اولنان : آنك همسنى ييقامقدرد . محقق
(ابن الهمام) ديمدرد كه احتياط اولان ده بودرد . مؤلف دخى درر حاشيه
سندده بونى جزم ايدلشدرد : نهردده . « بدن دخى نوب كيبى اولق كر كدر . »
ديده ا .

[۳] صاحب در مختار يونك خلافتى تقلده سهوا ايمدرد . كما نيه عليه
محشاه .

[۴] فهو من استعمال المصدر اللازم فى التعدى كالطهارة بمعنى التطهير ا .
ابن عابدين .

جامد مقوله سنده اولور : طوائف اولان ياغه نجاست اصابت ايتدکده
يا لکز اوراسی تنجس ايتمکله جوانديله اويينوب آيلور بافيسي طاهر قالور .
ياغک مانعی مقدار کثيره [۱] بالغ اولدقجه اصابت نجاست ايله
کلیاً متنجس اولمغله غسل ايله ، و پکمز کبی شیلر غلی ايله تطهیر اولور
تسکیم بیان اولمشدر .

(بوبابده ياغی باله قاتانلر اصابت ایتماشلردر .) [۲]

[۱] بأن يكون عشرًا في عشر . زاده ابن عابدین . كما قدمنا بيانه في الفلي .
[۲] بوراسی صاحب درره وصاحب در مختاره تمريضدکجه ياغک دخی
بال کبی لزوم غلبی سويله شلردر .

— بعض مسائل —

چو جفک قیئله تنجس ابدن ۴۴ اوج کره ائمه سینه طاهر اولور [۱].

شارب خمرک آغزی رطوبت لعابیه سینه طاهر اولور [۲]
اوزون اولوبده ایچدیکی شرابک ایچنه کیرمکده اولان بیکلری
دیل استیهاب ایتمز ایسه ببقامق لازم کلور .

شراب ایله پیشورلمش اولان ات ایدا طاهر اولماز [۳]

أهل ذبح طرفندن وجهه شرعی اوزره بوغازلشمش و فقط
باغر سسافلری چیقارلمش اولان طارغی یولق ایچون قاینار صویه

[۱] استیحار ابدنه کوره موضع استنجا دخی بویله در . یغی بلاغسل طاهر
دیکدر . تکم الفار فقهیه مزمک کتاب الطهارة سندن ۲۲ نجی مسئله در .
[۲] نوکرکی بوغیوب چیقارمق دخی بوغق کبی اولدیفندن مؤلفک (بلم)
نبدنه حاجت یوقدر . کافی ط . (فصل آسآر) ده شارب خمرک عقب شرب
خرده کی سؤره نجس اولدیفنه دائر کچن مسئله بونکله توفیق اولنسون .
[۳] امام ابو یوسفک مفتی به اولمیان قولنه کوره او ات اوج دفعه
ماء طاهر ایله فاینادیلوب تبرید اولنور ایسه طاهر اولور . کافی الدرر .
او انک صوبی بو قوله کوره دخی انده خیر اولدیفنچون آیلور ابن عابدینک
نقلنه کوره قاضیخان : شراب ایله پیشن اته یاخود حنطه به سرکه فونوب
عیسی سرکه اولنجه قدر براغیلور ایسه بنجه بآمی یوقدر . دیغش اه

آتمق دخی بویله درکه او طاق اصلا طاهر اولماز [۱].
حرارت سطح جلده واررق مسام [۲] انحلال ایدجک وتوبی
قولایجه چیمقه جق قدر سیجاق صویه قونلش ایسه (اوج کره) [۳]
یقامق ایله طاهر اولور.

اشکبه نی ییقامدین سیجاق صویه آتمق دخی بویله در . یعنی
صو حد غلیانه وارمش واشکبه دخی تشرپ ایدجک مدت آنک
ایچنده براغلش ایسه اصلا طاهر اولماز .

بویله اولمادیغنه یعنی یا صو حد غلیانه کلدیکنه ویا خود اشکبه
تشرپ ایدجک مدت صوده براغلدیغنه کوره ییقامق طاهر اولور .
أشبهاك فن حکایاتنده مذکوردرکه : ایچنده ات وات

[۱] بناءً علیه طاوغی سیجاق صویه اتمدین ایچنی تمیزله مک و محل ذبحنده
طوکمش دم مسفوح وار ایسه آتی ییقامق لازمدر اه ط قبل الاسنچاء من
حاشية الدر المختار .

چپروز وساردالیا بالقلمی ایچی چبقارلمدین قوریدلدینی و صلاموره ایدلدیکی
ایچون بویله میدر ؟ بوکا دائر بزم کتابلرده بر شیئه نصادف اولمادی . بالفک
ترسی دخی فانی کبی نجس اولسه کرکدر . علماء شافیه دن کمال الدین الدمیری
(حیاء الحیوان) ده : سمک صغیرک ترسی طاهر در دیشدر .

بزجه صغر ایله تقییده وجه یوقدر چونکه طهارت دیی بختنده بالفک بیوکی
دخی کوچکنه مساوی کوستر ایشدر . کما تقدم عن البحر . فلیحرر .

[۲] فنج میم ایله مفعول وزند اولان (مس) ک جمعیدرکه مسامات دیدیکمز
مواضع نفوذ در . جلوده منافذ عرق و بخار اولان نفوب غیر مرئی در . ایکنه
دلکی دیمک اولان (سم) دن مشتقدر .

[۳] اخذاً من سوق الکلام وان کان مطلقاً .

صوئی اولدیفی حالده آچیقده قاینامقده اولان چوملکک ایچنه بر قوش
دوشوب اولسه اکر ات اولجه پدشمش ایدیه اوج کره ییقانوب
اکل اولنور ات صوئی تمجس ایتدیکی چون آنیلور واکر ات پدشمین
قوش دوشمش ایسه هیچ بری ینمیوب آنیلور [۱] .

درمختارده صاحب هدایه نك (تجنیس) ندن نقلاً مدکوردر که
شراب ایچره طبع اولنان بغدادی ابداء طاهر اولماز [۲] . بولدن
شیشوب قباران بغدادی اوج کره صوده ایصلادیلوب تجفیف اولنور
یعنی صوئی چکیلوب انتفاخی (شیشکینلکی) زائل اولنجه قدر
براغیلور ایسه طاهر اولور [۳] .

طبع ایله انتفاخ آره سنده کی فرق طبعنده کی تشریک زیاده —
لکنده در [۴] .

شراب ایله یوغریلان اتمک ییقامقله طاهر اولمیوب بلکه اثر خیر
کیمک و اجزاسی ایچنه سرکه کیرمک اوزره سرکه به اوفالانقی ایله

[۱] بومسئله (أشباه) ك اولبابده کی دیگر درت مسئله سیله برابر برم
کتاب التراجک (ابن جنی) عنواننده « تزیت و انت حصرم » مثلی مناسبتله
مذکوردر . راجعه ان شئت .

[۲] قال : به یقی .

[۳] ابن عابدین دیرکه بو مسئله ده (مسئله آیه ده اولدیفی کی) حنفیه
سرکه به قویق طریقیله نظیر ممکن اولماز چونکه بول خمرکی سرکه
اولماز .

[۴] قاله ابن عابدین . دیمک که شراب ایچره بلاطبع قلوب شیشن بغدادی
دخی صوده اوج دفعه قع و تجفیف ایله طاهر اولور .

طاهر اولور . هنوز خمیر حالنده ایسه اثر خمر آندن زائل اولنجه قدر اوزرینه سرکه دوکیلور ا ه مع ط .

نجس اولان بتاق یاخود طپراق بونلرک اوزرنده بانانک ترندن و بوربیانک ایاغی ابصلا قلعندن تنناک اولمغله اثر نجاست [۱] بدنده و قدیمده ظاهر اولسه او بدن و اوقدم تنجس ایتمش اولور . اثر نجاست ظاهر اولماش ایسه اولماز .

نسکیم قوری و طاهر اولان ثوب باش و نجس اولان و فقط صیقله طاهلار درجهده اولمیان برزه (و غچه به و یا صارغی به) صارمش اولق دخی بویله درکه طاهر اولان قوری بزده اثر نجاست ظاهر اولمش ایسه اودخی نجس ، و ظاهر اولماش ایسه ینه طاهر ، در . کافی البحر [۲] .

باش برزی بول و یا کوبره ایله نجس اولان قوری بریره سرمکه اورانک بچرد یاشارمش اولسی او بزده اثر نجاست طاهر اولدقجه آنی نجس ایتمز [۳] .

[۱] طعم و بالون یاخود ریحه . کافه عرفت . بو باده طعمک ذکره « ولارض من کأس الکرام نصیب » فجوایسه اولان تنجسک غیریده عقله اس اولماز . کلا یحقی .

[۲] عدلنا هنا عن الاصل انی البحر لکونه أوضح منه .

[۳] بو مسئله طریق جفاف و فرکده کچن و « الاقطایعود » فاعده سه . تناسی ایدن مسائلدن دکلهر چونکه ارضک جفاف ایله طهارتی اثر نجاست آندن بستیون زائل اولق قبدیله مقیددر . ولیس ما هنا کذاک کلا یحقی .

نجاست اوزرندن اسوب کلان روز کار یرده سربلی اولان بزه
اصابت ایتمهکله او بزنجس اولماز [ه] . مکرکه اثر نجاست آنده
ظاهر اوله .

[*] وقیل نجس ان کان مبلولاً لانصالحاً به . ص .

— فصل —

خنزیردن مانعدا هر حیوانك ظاهرى حال حیاتنده ظاهر در
[۱] . موت ایله نجس اولور .

عین نجس اولوق اوزره خنزیردن بشقه بر حیوان بوقدرکه خنزیرك
دیریمی دخی اولوسی کبی نجسدر . هر جزءى دخی نجسدر . دیکجیلوك
طموزقیلی استعمالنه ضرورته مبنی رخصت ویرلشدر [۲] .

حیوانات سائره نك دیریمی نجسه ملاقی اولدنفجه ظاهر در .
اولوسی یعنی لاشه سی [۳] نجسدر .

فیل [۴] و کلب دخی بوبله در .

[۱] باطننده کی نجاسنك حکمی ظاهر اولاز . انسان بیله باطناً حامل نجاست
اوله رف نماز فیلار .

[۲] چونسکه اندن بشقه سی انك برینه قائم اولماز . امام ابو یوسف ایده
کریه کورمشدر . روایانك کافه سنده بیعی جائز اولاز . کذا فی الجوهره .

بو حالده طموزك کرک اولوسنك . کرک دیر بسنك بر دیشی و بابر فولاعی
باخود فوبرینی و یاخود بر درمندن فضله تفقده فیلی اوزرنده بولندیررق نماز
فیلان کیمسه نك نمازی صحیح اوله ماز .

[۳] عربیته مبنی وفد تقدم تفسیرها وسنقره بدکرها .

[۴] والفیل کالخنزیر عند محمد لا ینظر جلده بالدباغ . وعظامه نجسه لا یجوز
بیها ولا الانتفاع بها . وعند ابی حنیفة و ابی یوسف لا بأس ببيع عظامه وینظر
جلده بالدباغة له جوهره .

عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلوی قبل دیشی طسراق
قولالائشلردر [ه] .

کلب دخی طاهر العین اولدیغندن بیع وایجار و هبه اولنور .
ومال غیر اولان کلبك متلفته ضمان لازم کلور و جلدی دباغتلند کدن
صکره سجاده و باقوغه اتخاذا اولنه بیلور .

اوزرنده نجاست اولمیان برکلب قوییه باخود حوضه دوشوب
دیری چیمهقی تغدیرنده آغزی دخی صویه دکامش بولندیفی فرض
اولندیغنه کوره صوفاسد اولدیفی کبی آغزی باغلی اولدیفی حالده کلبی
فوجاغنه یاخود صرته و کوچک ایسه قوبنته آلهرق نماز قیلش فرض
اولمان کیمسه نك قیلدیفی نماز دخی فاسد اولماز .

لحمك واندن متولد اولان لعابك نجاستنده ، وقلینك طهارتنده ،
صاحب درك تصریحنه کوره شك و خلاف یوقدر .

ایصلاق کلبك اوزرنده نجاست اولدیفی حالده سیلککنتیسك
اصابت ایندیکی شی طاهر در . ایصلاقات کرك آنك جلدینه وارمش
اولسون ، کرك یا لکز قیللرنده قالمش بولنسون .

(لاشه) — که میتهدر — آنجاستده تعریف اولمشدر .

باقی ، رصوده بشایان — اثر حیوانات ، حتی بحرك کلبی

[*] لغت عربیه ده لفظ (عاج) مشترک اولوب هم ذیل یعنی بظا و هم ذیل
دیشی معناریفه اولمقله « کان له مشط من العاج » حدیثی مجتهد فیه ومؤولدر .
عظام قبل اولان عاج بزجه طاهر ، وامام شافعیجه نجس ، در . حضرت نوبانه
خطاباً وارد اولان : « اشر لفاطمة سوارین من عاج . » حدیثنده قبل دیشی
معنای متبادردر . کما فی نهاية ابن الاثیر .

وخنزیری [۱] ودماء سائله سی اولمیان حشرات ، اولوسی لاشه اولدیغی کبی مأ کول اولسون ، غیر مأ کول اولسون نهج شرعی اوزره بوغازلنن ویا بروجہ شرع اضطرار اوزره اوریلان حیوان دخی لاشه دکلدر [۲] .

لاشه نک بیلہ دریمی دباغت ایله طاهر اولق مسئلہ سی مطہراتک دبغ نوعنده ذکر اولنمشدر .

لاشه نک بولاشقہیز بولنان دیشی ونوی [۳] وطرناغی و بونوزی وکیکی و غاغاسی کبی دم ساری اولمیان ، و تعبیر دیگر ایله قوه لامسه دن عاری اولان اجزاسی طاهر در .

سیکیر - صحیح اولان روایتده - نجسدر [۴] .

[۱] صرح بهما فی الدر . بخلاف البط والاوز حتی الفری . کما قدمنا . فانها لا تعیش فی الماء وان کانت ندخله . ثامات منها فبته . لان لها نفساً سائلة . أی دمأ سائلا . کما فی قول الحماسی :

تسبل علی حد انطببات نفوسنا * ولبست علی غیر انطببات تسبل

[۲] مطہراتک ذکات نوعنده ذکر اولنہ بنی اوزره کرک حال اختیاردہ کرک حال اضطراردہ واقع اولان (ذبح شرعی) حیوانات مأ کولہ نک ہم جلدی و ہم لحمی و حیوانات غیر مأ کولہ نک یالکز جلدی حقنہ طہارت اولقلہ (آودہ و آذغینقلہ اوریلانہ دخی شامل اوباق اوزره) حیوان مذبوح مأ کول اولدیغنه کوره جلدأ و لحمأ ، و مأ کول اولدیغنه کوره یالکز جلدأ ، طاهر در .

[۳] توبینک بولاشقہیز بولنمسی بولنماش اولسنہ یعنی یافبرایش و یاخود تراشیده ایداش بولنمسنہ متوفقدز . جوهرده واصله ودر مخازده مقہدر .

[۴] چونکہ اندہ حیات اولدیغنه نالی دیلدر . س .

حدیث شریف نبوی ناطق اولدیغی اوزره مؤمن اولان انسان حیاتاً و میتاً طاهر در . انجق انسان علی الاطلاق حیوان دموى اولدیغندن حیوانات سائره کبی حال حیاتنده طاهر اولمقله برابر موت ایله غیر طاهر عد اولمقده درکه قوییه دوشوب اولمک ، باخود اولوب قوییه آتلق ، ایله قویینک نزحی لازم کلمسکده در [۱] .

جسد انسانی اجزاسندن قیل و دیش و طرناق کبی حس لمسدن عاری اولانلر سائر حیوان حقنده اولدیغی کبی مستثنادرکه انسان اولمسکله بوکبی اجزاء آدمی نجس اولماز . أشباهدن نقلاً درخنارده مذکور درکه ماء قلیل ، ایچنه طرناق دوشمه کله فاسد اولمازده انسانک طرناق قدر دریسی دوشمه کله فاسد اولور ا ه .

و ما ابن من الحی فهو میتة ، فلو استنجه دیریدن آیریلان میتة اولدیغندن [۲] حیوانات مأکوله دن دیری ایسکن فوپاریلان پارچه حلال الاکل اولدیغی کبی دم ساری اولان جزئی طاهر دخی دکلدر .

[۱] بوندن شهید نظیف ایله مسلم مفسول مستثنادر . کما ص فی الآبار .

[۲] بو حکم صاحب جوهره نك بیانته کوره مآل حدیثدر . انسانه دخی شاملدر . صاحب أشباهك باب المياه آخرنده و کتاب الذبائح صو کیده : « المنفصل من الحی (أى مما تحله الحیاة) کینه الا فی حق صاحبه فهو طاهر وان کثر » دیمی یعنی صاحبی استقنا ایتمی حامی اوله رق شاز قیلحق خصوصنده ظاهر در . یوقسه صوبی افساد ایتمسکده دکل . چونکه صو جلد انسانیدن طرناق مقدار بنگ ازه واقعبله فاسد اولور . کافی ط علی الدر ، وقد مر آنفا .

خنزیردن ماعدا ماکول و غیر ماکول بالجمله حیواناتک و حتی انسانک اولوسندن و دیریسندن آبریلان اجزاء غیر محسه [۱] طاهر در [۲] .

شوقدر که اجزاء حیوانیه مباح الانتفاعدر . اجزاء آدمیه غیر مباح الانتفاعدر . آلتوب صائلاز .

طاویق اولد کدن صکره آندن ظهور ایدن بمورطه طاهر در . و حلال الاکلدر . قبیوخی کرک قاتلش اولسون . کرک قاتلش (پیکشمش) اولسون [۳] .

شات — یعنی قیون یا خود کچی — اولوبده مه سندن سوت کلک دخی بیله در که او سوت طاهر در . وعند الامام همده حلال الشربدر [۴] .

[۱] حاسه' لامه سی اولیان جزملر .

[۲] در مختارده « انسانک شعر غیر منقوی طاهر در » دبدیکی یرده طحطاوی مرحوم زیلعیدن نقلاً : طهارتنه دلیل علیه الصلاة والسلام افندمن حضرتلری شعر شریفلرینی حضرت طاحیه صونوب انار دخی او مبارک قیللری ناسه طاغتمش اوللر بدر اکر طاهر اولمیدی بونی یا قازلر ایدی . دیشدر اه و فیه تأمل .

[۳] لانه لایحله الموت . وقال الشافعی : ان استند فمها فنکذلك وان لم یشتمفهی نجسة لایحیل اکلها . کذا فی الجوهره .

[۴] نجاست وعاء ایله متنجس دکلدر . وعند الامامین اوسوت نفسنده طاهر در چونکه موت اکا حلول ایتلر شوقدرکه وعاءک یعنی ظرفی اولان مه نیک نجاستیله متنجس اولدیغندن حلال الشرب دکلدر . عند الشافعی او سوت نجسدر شربی حلال اولمازا ه جوهره .

اوتلامامش قوزینک قورصاغی که عربیه سی انفجه در [۱] آندن
ظهور ایدوب پنیر مایه سی و قورصاق مایه سی تعبیر اولنان صاری شی
مینه دن دخی ارسه طاهر در .

ایمندی اولمش بر قوزیدن یاخود اوغلاقدن چیقان انفجه نیک
ایچنده کی شی کرک جامد ، کرک مانع اولسون عند الامام اکل
اولنور . وعند الامامین مانع ایسه جائز الاکل اولمیوب جامد اولوبده
بیقاپور ایسه اکل اولنه بیلور .

(آبار) آخرنده دخی ذکر اولندیغی اوزره فسادہ تحول موجب
نجاست دکلدر . یعنی ات فوق ، ویمک اکشیمک ، ایله نجس اولماز .
لکن اوحالده آنی اکل ایتیمک دخی حلال اولماز [۲] اکلک عدم
حلالیتی اذی وضرره مبیندر . نجاسته مبنی دکلدر .

ات یاخود پنیر قوقوب قوردلغله نجس اولماز [۳] .

[۱] (انفجه) اشکبه دیمک ایسه ده سوت قوزیمک اشکبه سنه ترکیجه
(قورصاق) و عربجه (انفجه) دینور . (کرش) یعنی اشکبه نامی اولادقدن
سکره در . قورصاغک عربیه سی (حوصله) درکه طیورده اولور .

[۲] باغ آجیقله حرام دخی اولماز . کما قدمنا هناك وسواء فيه اللبن
والدهن المأكول .

[۳] برهاک جکر سو قیوسنه دوشوب بر مدت مکت ایتیمکله اول جکر
قوقوب قوردلغله اول جکر متنجس اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (سهجة عن
الفنبة) . قال : وقع في الماء دود وأنتن فهو طاهر .

(مسك كوبيكى) مسك كېي طاهر در . ومسكك اكلى حلالدر [۱] .
(زباد) تعبیر اولئان [۲] طيب دخى طاهر در [۳] . آنى سورينوب
تماز قیلانك نمازی صحیحدر .

تم کتاب الطهارة و بلیه کتاب الصلاة ان شاء الله تعالى

طبع بحمدہ تعالیٰ مرة ثانية فى سنة ۱۳۲۸ هجرية
بتصحیح مؤلفه الفقیر الى الله تعالى الغنى (محمد ذہبی)

[۱] حلالیت اكلتك تصریحی بر شیتك طهارتندن اذك حل اكلى لازم
كلد بكنه مبیدر: نراب كېي كه طاهر در ده حلال الاكل دكدر . س .
مسكك اكلى حیوان غیر مذكندن دخى اولسه حلالدر . واكلى اېچون
بر طاقم فواءد وادر . انلری صاحب قاموس ذكر ایتمشدر . طالبی ايسهك
مراجعت ابله . ط .

[۲] (زباد) سحاب وزندده مسك كدېسك قويرغى التندہ مخرج خائطى
اوزندده بیرىكن كيدر . حیوان طوتلوب حركتدن منع اولنهرق او سكیر
بر قامتى ویا بر بز بارچه سیله صیریلوب آلتوراه ط عن القاموس . و غلط
عاصم فى الترجمة . انظر ان شئت .

[۳] بولرك طهارتی طبیبته منقلب اولدېندندر . كافى الاصل وفدمناه فى
قلب المین .

صفحه	
۴	احکام تکلیفیه
۱۴	کتاب الطهارة
۱۷	مياه (صولر)
۱۹	ماء مطلق
۲۸	ماء مفید
۳۲	أسآر (آونقلر)
۳۶	تحرى
۴۰	آبار (فویلر)
۵۵	استنجا ء استبرا
۵۸	أحكام وضوء ————— آبدست
۷۱	تمام احكام وضوء
۷۴	سنن وضوء
۸۹	آداب وضوء
۹۵	مكروهات وضوء
۹۸	أوصاف وضوء
۱۰۱	نوافض وضوء
۱۱۰	نافض وضوء اولهان شيلر
۱۱۲	أحكام غسل
۱۱۲	(فرض اولان غسل)
۱۱۸	سنن غسل
۱۲۰	آداب غسل
۱۲۲	مكروهات غسل
۱۲۲	(فرض اولبان غسل)
۱۲۵	انقبیه
۱۲۷	(نیمم)
۱۳۱	بیمك شروط صحى
۱۴۱	بیمك سنتلری
۱۴۷	مهمه
۱۵۰	نوافض نیمم

مسح على الخفين	١٥٢
مسح على الخفينك شروط جوازى	١٥٧
سار غيلره مسح	١٦٦
احوال نساء	١٧٠
حيض ونفاس ايله حرام اولان شيلر	١٧٧
جنبه حرام اولان وآبدستسزه حرام اولان شيلر	١٨٥
(أعذار) وأحكام مذكورين	١٨٧
أنجاس	١٩٢
مطهرات	٢٠٧
غسل ايله تطهير	٢٠٨
مسح ايله تطهير	٢١٨
جفاف ايله تطهير	٢١٩
نحت ايله تطهير ونحوه ايله تطهير	٢٢١
حفر ايله تطهير	٢٢٢
دباغت ايله تطهير	٢٢٣
تحليل ايله وذبح ايله تطهير	٢٢٥
تحليل ايله طهارت	٢٢٧
فرك ايله تطهير	٢٢٨
ذلك ايله تطهير	٢٢٩
دخول ايله تطهير	٢٣٠
تغور ايله ونصرف فى البهض ايله تطهير	٢٣١
ندف ايله تطهير	٢٣٢
نزع ايله ونار ايله تطهير	٢٣٣
غلى ايله تطهير	٢٣٥
غسل بعض ايله تطهير	٢٣٦
تغور ايله تطهير	٢٣٧
(بعض مسائل)	٢٣٩
فصل	٣٤٤

الصلوة عمود الدين

كتاب الصلاة

— نعت اسلام —

ما من الله تعالى به على عبده
محمد زهني

الدنيا ساعة فاجعلها طاعة
ساعت واحد در عمر جهان ساعتی طاعته صرف ايله مان
مامضى فات والمؤمل غيب ولك الساعة التي أنت فيها

الاسلام غلانية والايمان في القلب

باب والای فتوا پناهینک تصدیق و معارف نظارت جلیله سنک . ه نومرو لی
و ۲۱ کانون ثانی سنه ۱۳۱۸ . تاریخ لی رخصنامه سیله
شرکت مرتبیه مطبعه سنده طبع اولشمدر .

لاتقع الاعمال سنية مالم تقع سنية
استانبول

۱۳۲۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کتاب الصلاة

کتاب الطهارة ترکیبک حله کچن افادهیه کوره کتاب
صلات : احکام صلاتک بیانی ایچون معقود بر باب دیمکدر که مندرجاتی
مستقلا مسائل صلاتدر .

صلات : نمازدر . نمازک اوقات مکروهه عنواننده ذکر او انه جفی
اوزره فرض ، واجب ، سنت ، مستحب^(۱) مکروه ، منهی اولانی
واردر .

فرض اولان نمازدر باشلا یه رقی اکا « صلوات مکتوبه » دییه جکر
وانک وقت افتراضنی وعدد اوقات ورکعاتنی وحکمت افتراضنی وسببنی
وشروطنی وحکمنی ورکعتنی وصفعتنی بیان اید جکر .

صلات لغته دعا وشریعتده : ارکان معلومه وافعال مخصوصه در .
هر ایکی معناده باب تفهیلدن مستعملدر^(۲) . جمعی صلواتدر . نماز
قیلانه « مصلی » دینور .

أقبل علی صلواتک الخمس کم مصباح وعشاء لایمی
واستقبل الیوم الجدید بتوبه تمحو ذنوب صلیحة الامس

(۱) تنفذه بوکا فضیات دینلهش وواجب قاله آلتامشدر .

(۲) نصایه دن صلوات : ترکیب دن زکات وتوصیه دن وصات
کبیدر . تنکیم نفیلک دخی اسمنده فعال وارداولمشدر : تأذین واذان ،
تسلیم وسلام ، تعالیق وطلاق کبی صلواتک وزنی فعال دکل ، فتحات
ایله فعالدر . کمالایخفی .

صلواتک ناسی لسانم زده ملفوظ اولدینی ایچون مبسوطدر . عربیده
عند الوفها اولدینیچون مربوطدر . محشی مرحوم اشباه حویسندن نقل ذکر
ایتمشددر که لفظ صلاة مصحفک غیریده وار ایله بازلاز .

صلوات مکتوبه

صلات : عماد دین ، عصام یقیندر . رأس 'قر' بات ، غره ' طاعتدر (۱) .

صلات کتاب وسنتده ایمانک تالیسی یعنی ثانیسیدر (۲) ، نص آیتده : الذین یؤمنون بالغیب و یقیمون الصلاة (۳) بیورلدیغی

(۱) احیاء علومده بویه مذکوردر . حکیم عطایه دهدهددرکه صلات : ادناس ذنوبدن طهره ' قلوب واستفتاح باب غیوبدر . صلات غسل مناجات ومعدن مصافقدر انده میادین اسرار متسع ، وشواق انوار مشرق وطالم اولور .

(۲) صلات عماد دین ونایبه ایماندر . نعم ظاهره وباطنه به شکرأ مشروع اولشددر زیرا که انده هم اعمال جوارح وهم اعمال قلب وارددر . کذا فی المرآة . نماز بنون اوضاع تعظیمیه بی جاممدر .

(۳) اقامه ' صلات نمازک ارکانی تعدیل ایدوب آتی زیغ ومبطلدن حفظ ایلمسکدرکه طوغرلتمق مناسنه اولان اقامه ' عوددن مشددر . یاخود اقامه ' صلات نمازه دوام وانی محافظه ایلمسکدرکه رواج مناسنه اولان قیام سو قدن مأخوذدر . چونکه نماز محافظه اولورسه مرغوب فیه اولان رائج کبی اولور . ضایع ایدیلور ایسه مرغوب عنه اولان کاسد کبی اولور ویاخود اقامه ' صلات نمازی ادا ایچون شمیر وشمیرؤ ایلمسکدرکه قائم بالامر اولیق مناسندت مأخوذدر . یاخود اقامه ' صلات نمازی ادادن عبارتدر .

کشافده بویه مذکوردر . معنای اوله کوره یقیمون الصلاة استعمار ' تبعیهدر . صلاتک تعدیل ارکانی قویم عوده تشبیه اولسنهرق انک ایچون لفظ اقامه استماره ایدلمش وبعده اندن فعل مشتق قیلنمشدر . معنای ثانی به کوره دوامیدن کنایهدر . معنای ثالث وراجه کوره اسنادده مجازدر انی قائم قیلیق وقیام صلاتی ایجاد ایشک مناسنجه که شمیری افاده ایدر وشیتک بعضی کانه اطلاق بابندن اولور . وجه ثانی به

کبی نص حدیثہ دخی « بنی الاسلام علی خمس شهادة أن لا اله الا الله وأن محمداً عبده ورسوله واقام الصلاة وایتاء الزكاة وصوم رمضان وحج البيت » بیورلمشدر . کافی شرح العینی علی التحفة .

نصاً بویله اولدیغی کبی فعلاً ووجوباً دخی بویله در . چونکه علی الاکثر ایمانندن صکره واجب یعنی متحتم ذمت اولان : فعل صلاتدر . زیرا صلاتک اسبابی اولان اوقات مقسارعدر . زکات وصوم وحج اویله دکلددر . واول ماوجب : کلبتین شهادتیندر . صکره صلات وصکره زکاتدر (١) .

فضيلة دخی نمازک عبادات سائرہیه تقدیمی واردر . نمازک افضل عبادات اولدیغیسه اجماع منعمقددر . شو دلیل ایله که : بعد الايمان هانکی عمل افضلدر ؟ سؤالنه جوابده : « الصلاة لوقتها . » یعنی وقتنده قیلانان نمازدر بیورلمشدر . أفاده ابن عابدين فی الطهارة .

هدایه شارحی اکمل الدینک (٢) نمیرنجیه صلات : فريضه

حمل اولنسه جمیع معانی به دلالت ابتدیکچون اولی اولور ایدی . قاله العلامة السعد فی شرحه علی الاربعین النوویة . قرآن کرمده مصابیر معرض مسدده وصف اقامت ایله یاد بیورلمده وموضع مسدک غیرده او وصف مذکور اولامقددر .

(١) بو ترتیب علم اصولده حقوق اللهک انواع ثمانیه سنجه اولان ترتیبیه موافقددر . ماوردی مرحوم ادب الدینده عبادت بدنییه اولیق جامعبله صومی صلاته مقارن قیلهرق زکاتی عبادت مالییه اولیق اعتبارینه مبنی صومدن صکره ذکر ایشددر .

(٢) بدیوزسکسان آلتی تاریخنده متوفی (محمد بن محمود الباری) در . شرحک اسمی « عنابه » در . مشارالیهک « تحفة الابرار » نامنده کی مشارق شرحی دخی یک کوزلددر .

قائمہ و شریعت ثابتہ در . آنک فرضیتی کتاب و سنت و اجماع امت ایلہ معروفدر . کتاب کریمده : « و اقیمو الصلاة » بیورلیدیگی کبی « حافظوا علی الصلوات و الصلاة الوسطی » دخی بیورلمشدر . ایکنجی آیت کریمہ نمازک هم فرضیتنه و هم بش اولسنه دلیلدر (۱) چونسکه او آیت جلیلده جمیع صلواتک محافظه و اقامه سی امر او انعمقله برابر آنلره برده صلات وسطی عطف ایدلمشدر . برابرنده بروسطی تصور اولنه . بیله جک جمعک اقلی ایسه درندر (۲) (اقلی متساویننه منقسم ایکی عدد زوجہ عدد فرد توسط ایدرسه بش اولور)

سننده یعنی حدیث شریفده دخی « ان الله تعالى فرض على كل مسلم و مسلمة في كل يوم و ليلة خمس صلوات » بیورلمشدر . و بو ، احادیث مشهوره دندر .

اجماع دخی دلیلدرکه زمان حضرت رسول اللہ—دن بوکونه

(۱) اسکن لیس بنص فیه کما سنذکره فی الاوقات .

(۲) سمدی چلبی دیرکه بواسندلال و الصلاة الوسطی قول کریمک عطفی نزل الملائکة و الروح قول کریمده روحک ملائکهمه عطفی قبیلندن اولدیغنه کوره مسنقیم اوله بیاور اه واقعا لفظ وسطی ایچون تفاسیرده ایکی وجه مبین اولوب بری آنک متوسط معناسنه اولسی و دیگرى افضل معناسنه کلمبدر . استدلال مذکور بونلردن انجی وجه اوله کوره اوله بیلوب وجه ثانی به کوره آینده کی عطف الملائکة و جبریل قبیلندن اولمله آنده استدلال مذکورہ محل یوقدر . صلات و سلطانک تعییننده اقوال وار ایسه ده اکثر علما قولنجه صلات وسطی صلات عصردر . کوندز نمازلرندن ایکیسبله که صباح و اوکله نمازلریدر کیجه نمازلرینک ایکیسی که اقتسام و یانسو نمازلریدر آرهارنده واقع اولدیغیچون (وسطی) تسمیه اولمشدر . کما فی الشلی و غیره .

قدر کیمسه رد وانکار ایتمامک اوزره بش وقت نمازک فرضیتنه امت
اجماع و اتفاق ایده کلمشدر منکر شرعی اولان بالاخلاف کافر در اه
صلانک وقت افراضی لیلہ معراجدرکه بش وقت نماز اولیلہ
مبارکده فرض اولمشدر . هجرت سنیه دن بر بچق سنه (اون سکر آی)
افدمدر (۱) .

فرض اولان نمازک عدد اوقاتی آنیا مبین اولدیغی
اوزره بشدر .
آنلرک جمعاً عدد رکعاتی نظم آتی ایله (۲) تعداد اولندیغی وجهله
اون بدیدر :

ان الصلاة أربع وأربع ثم ثلاث بعدهن أربع
ثم صلاة الفجر لا تضیع

دردی فریضه ظهر ودردی فریضه عصر و اوچی فریضه

(۱) هجرت مقدسه نبویه ربیع الاولده اولاق جهنیلہ شهر معراجک
رجب اولسی تعیین ایدر . طحطاوتنک وابن عابدینک دخی افاده لری
وجهله جیع امصارده عمل ایله معراجک یکرری یدی رجیده اولسی
اوزرنه در .

(۲) نظم مذکور کامل میرددن نقلاً آغاز فقیه مزده مذکور
اولدیغی اوزره براعرابتنک اولوب آتی اعرابی : بنظن ایدرم که سن
برکون وریکجهده قاچ رکعت نماز قیلدیغکی بیلمز برجاهل بدوبسن .
دیبان برقاضی به جواباً ارتجال ایتمش وبعده : کم فقار ظهرك ؟ یعنی
ظاهرکنده کی عمود شوکی قاچ پارچه کیمیکدر ؟ سؤالی ایراد ایله قاضی بی
الحام ایایهرك : « أفتحکم بین الناس وانت تجهل هذا من نفسك . »
دیمشدر اه .

مغرب و دردی قریضه عشا و ایکیشی قریضه صبحدر (۱). صلات مغربدن ماعداسی فی الاصل ایکیشیر رکعت اوله رق فرض اولمش ایکن آنلر حال سفره خاص قالب حال حضرده صلات فجردن ماعدایه بعد الهجره ایکیشیر رکعت زیاده ایلمشدر .

صلاتک حکمت افتراضی شکر منعم و تکفیر ذنوبدر . هر وقتک نمازی او وقتده بولنمه نک و آکا مترتب دها نیجه نعم متوالیه آلهیه نک شکر اولدیفی کبی همده سبب کفارت ذنوبدر : پیغمبر من صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضر تاری « بکا خبر و یریکز سزدن برکزک قیوسی اوکنده برنهر اولسه ده هر کون کونده بش دفته اونهرده ییقانسه هیچ کیری قالورمی ؟ « قالماز » دیکلرنده : ابشته بش وقت نمازک حال و شانی اودرکه حق جل و علا آنلر ابله خطایانی محو ایدر » بیورمشلدر . صلاتک سبب اصلیمی ایجاب حق و خطاب ازلی جناب قادر مطلقدر . اسباب ظاهره سی تیسیراً للعباد مشروع اولدیفی اوقاندر (۲) . ماوردی دیمشدرکه صلواتک اوقاته تعلیق توالی

(۱) واجب و سنت و مستحب اولان نمازلر بوحسابدن خارجدرکه واجب اولان صلات و تر داخل حساب ایدیلورایسه وظیفه یومیه رکعاتی یکریمی به بالغ اولور . بر اوفلدرده رکعت سنن واردر : ۲ سنت فجر ، ۲ و ۴ سنت ظهر ، ۴ سنت عصر ، ۲ سنت مغرب ، ۲ و ۴ سنت عشا . (۲) معلوم اولسونکه بر نفس و جوب و بر وجوب ادا و برده وجود ادا واردر و بونلردن هر برینک برر سبب حقیقیسی و برر سبب مجازیسی واردر . نفس وجوبک سبب حقیقیسی جناب پروردکارک ایجاب ازلیسدر . چونکه احکامک موجبی انجق ذات اجل و اعلادر . لکن ایجاب حق بزم مطلع اوله مدیمز برغیب اولقله حق جل و علا بزه بسر

اوقات باعث استدامه^۱ خضوع و ابتغال اولی ایچوندرکه ذوالجلال
والاکرام تعالیٰ حضرتلرندن رهبت ورغبت منقطع اولماقله صلاح
خلق بردوام وامردنیا دخی پیوسته^۲ نسق انتظام اولور اه
صلانک شروطی آتیده مذکوردر .

صلانک حکمی دنیاده واجبک ذمتدن سقوطی وعقباده ثواب
حصولیدر .

(اگر مصلی غلص ایسه . چونسکه مرائینک ثوابی بوقدر . ط)^(۱)
عبادت باخلاص نیت نکوست وکرانه چه آیدزنی مغز پوست
بروی ریا خرقه سهلست دوخت کرش باخدا درتوانی فروخت
صلانک ارکانی شروطیله برابر ذکر اولنور .

وسهوات اولق اوزره برطاقم اسباب ظاهره^۳ مجازیه قیامشدر . مانحن
فیمه نظراً واسباب اوقاتدر . شودایل ایلهکه « اتم الصلاة لدلوك الشمس »
بیورمشدر . اوقاتک تجدیدیله وجوب دخی تجدد ایده کامشدر . وجوب
ادانک سبب حقیقیسی خطیاب اللهدرکه جناب حقک آنی بزدن طالب
بیورمشدر . سبب ظاهریسی « اتموا الصلاة » کبی دلیل طالب اولان
صبغه^۴ امریهدر . نفس وجوب ایله وجوب ادانک فرقی وجوب مشغول
ذمتدن وجوب ادا طالب نفریغ ذمتدن عبارت اولسندهدر . وجود
ادانک سبب حقیقیسی آنی جناب حقک خلق وایجاد بیورمشدر . سبب
ظاهریسی عبدک آکا استعانتیدرکه اوده مع الفعلیدر . کسذا تقرر فی
الاصول و ذکره ط علی غیرهذا التظ .

(۱) مخارات التوازلده بویله مذکوردر . ذخیرهدن منقول اولان
بوکا مخالفدرکه اوراده : ریا انجق نوابک تضاعفی سلب ایدر . دبو
مذکوردر . بعضلر : فرائضه ریا کیرمن . دیدیلر بونکده معنای سقوط
واجب حقنده دیمکدر . الی هنا کلام ط . وسنذکره عند ذکر شرط النية
فی الشروط . عمل فیه رباء ، ماعلیه ضیاء .

صلاتک صفتی : یا فرض و یا واجب یا خود سنت اولمقدر . تسکیم
ان شاء الله تعالی ذکر وتفصیل اولنور .

کیفیت اداء صلات معناسنه اولان صفت صلات مسائلی (کیفیت
ترکیب افعال صلات) سرلوحه سیله بشقه جه مذکور اولور .

نمازک فرضیتی یعنی شخصک انکله جزماً مکلفینی ایچون اوچ شی
شرطدر : اسلام ، عقل ، بلوغ (۱) .

واکن (قیز وارکک ط) چوجقلر یدی یا شلرنده نماز ایله امر
اولنورلر (۲) .

اون یا شلرنده چوجقلر نماز ایچون طاقتلری حسیله زجر اولنمق
اوزره ال ایله ضرب اولنور (۳) . کشدیلرینه رفقا دکنک ایله ضرب
ایلمز (۴) . ال ایله اوچدن زیاده دخی اورلماز (۵) .

(۱) وان کانت الکفار مخاطبین بالشرائع علی أحد أفعال مصححة
كما قدمناه فی فصل احوال النساء من کتاب الطهارة فی الهامش .
(۲) اورج دخی نماز کبدر . تسکیم هسنانیک کتاب الصومنده
مذکوردر . درمختارده اختیارک (کتاب الحظر والاباحه) سندن تقلاً
مذکوردرکه صبی او سنده صوم و صلات ایله امر اولنور . شرب
خمردن نهی اولنور . خیره آتدیریلور . شردن اعراض ابدیریلور .
ظاهر اولان بونرولی به واجب اولمقدر . ط . (اختیار) ۶۸۳ نارینه
متوفی أبو الفضل محمدالدین عبد الله بن محمود الموصليک فروع حنقه دن
(المختار للفتوی) اسمنده اولان کندی ارینگ شرحدر .

(۳) بو ضرب دخی ولی به واجبدر کما فی ط عن تنویر الابصار .
(۴) حدیث آئیده کی دلیل که « واضربوهم علیها لعشر » قول
شریفدر کرچه مدعادن احمدر واکن ضربک دکنکسر اولسی بر
فرینه به . بنیدرکه اوده دکنک ایله اولان ضربک اتحق بر مکلفدن
صادر اولان بر جنایت حقنده مشروع اولمیدر ، صبتک ایسه جنایتی
بو قدر ، دیکر بعض آتارده بوکا دلالت ایدر نیده واردر ، افاده ط .
(۵) اون یا شننده چوجقلرک یسائلی دخی ، ایریلور ، حدیث

هر مسلم عاقل بالغه بش وقت نماز فرض عیندر . انده اصلا نیابت جریان ایتمز یعنی هیچ کیمسه هیچ کیمسه نك نمازینی قیلش اوله ماز (۱) . فرضیتنی اعتقادایله برابر تکاسلا نارك صلات اولان فاسقدر . فیلهجه قدر حبس اولنور (۲) .

شریفده بویه بیورلشدن : « مروا اولادکم بالصلاة لیسبم وأضر بهم علیها لعشر وفرقوا بینهم فی المضاجه » درمختارک حظر وایاحه سنه مراجعت (۱) در مختارک صفت صلات قیلنده و رد عنبرده مذکور اولدینی اوزره عامل ایچون اجر عمانی دیسکربنه ویرمک واردن . انسان قبلدینی نوافلک ثوابی دخی بشقه سنه باغشلا بیلور . ارضاء خصوم ایچون نماز قبله حق یعنی الله ایچون قبلدینی نمازک ثوابی کندی نك خصمی (آلاجه قلیسی) اولانلری خشنود ایتمک ایچون آناره باغشلامق فائده ویرمز . چونکه خصم عفو اینمیه بیلور بوحالده ثواب صلات اکا قیلتمش اولقله ضایع ایداش اولور . صاحب خصم اولان کیمسه نوانلدن دیله دیکنی ثوابی هبه اینمیه نك الله ایچون قیلار . اگر خصمه یانکرماً ویاخود جناب حقک ارضاسیله عفو ایدر ایسه ثواب صلاتی کندی نه اولور . والا یعنی خصمی عفو اینتمسه آنک حسناندن آتوب خصمنه ویریلور : حسنانی بترایسه مظالمک سیئاتندن آتوب آکا ویریلور . صدقه دخی صلات کیدر . بردانی (سدس درهم) حق ایچون جماعتله قیلان صلات مقبوله دن بدیوز نماز ثوابی آله جفی اثرده وارد اولشدن ۱۰۰۰ مع ط .

(۲) مؤاب نارك صلاتک حکمی صلات وتر قیلانده ذکر اینمشدن بو افاده طحطاوینسکدر .

اوقات صلوات

هر وقتك نمازی او وقتك دخولندن اول جائز اولیوب وقت ایله واجب اولدیغنه نظراً اوقات ، نماز ایچون اسبابدر . وقتك گذرانندن صکره ادا صحیح اولمیوب قیلنان نمازك قضا اولشته نظراً اوقات ، شروطدر . بر وقت داخلنده هم او وقتك فرضی همده دها بشقه نماز قیلنه بیله جکته نظراً اوقات ، صلواته ظرفدر (۱) .

صلاته نظراً وقت ، ظرف اولمله برابر سبب دخی اوله . بیلمك ظرفیت معیتی و سببیت تقدیمی مقتضی اولدیغی حالده شوبله ملاحظه اولنورکه وقتك صلاته سببیتی اداانك علی الاطلاق اتصال ایتدیکی جزء ایله قائم اولوب (۲) آنأ فآنأ صوك جزء قدر انتقال ایدر . ادا وقتك جزء اولنه اتصال ایتمش ایسه سبب جزء اولدر . والا ، جزء ثانی و ثالث الخدر ، بونلرك برینه ادا اتصال ایده مامك تقدیرنده وقتك جزء اخیری ناقص دخی اولسه سببیت ایچون تعین ایتمش اولور . او آنده افاقت بولان مجنونه و مغمی علیهم (بایغینه) و حیض و یا نفاسدن پاکلاکه ایرن قادینه و بالغ و یا بعدالارتداد مسلم اولانه (۳)

(۱) وقت ، مؤدایه شرط ادا و سبب وجوب اولفنده صوم دخی صلاته مشارک و انجق وقت ، صومه ظرف دکل معیار اولفنده اندن منمیزدر . نیت ایچون صلاتده تعینك لزومی و صومده عدم لزومی اشته بوندن نشأت ایتسکده در ،

(۲) مقصود: شروع کندبسی ولی ایدن جزء متقدمدر . کما تقریر فی موضعه .

(۳) قال ط . و او صلیاتی اوله .

او وقتك نمازی لازم اولمغله جزء اخیر وقت ، مسنوعب ادا اوله میه جغندن قضا اولنور (۱) و بالعکس بروقتك جزء اخیر نده عیاذاً بالله تعالی مرتد و یا مجنون اولان کیمسه یه و حیض و یا نفاس حالته اوغرایان قادینه او نماز لازم اولمغله آئی اومانك زوالندن صکره آنلر قضا ایتمزلر .

هر وقتك نمازی وقتك اولنده قیلنمق وجوب موسع ایله واجب یعنی ذمت عبده لاعلی الفور مترتب اولور . وجوبده توسیع اولمغله مثلاً جزء اول و ثانی و ثالثدن تأخیر صلات ایله وقتی طارالتروق خطاب حتماً متوجه اولنجه قدر نمازی کجسکیدرمك بسبتون نمازی قضایه براقمق قدر کنه دکل ایسه ده اندن صکره یه براقمق برکنه مدرکه قضا دخی اوکنهای کیدرمز . آنکله زائل اولان اشم ترکدر .

فرض اولان نمازلر ایچون معین اولان وقتلر بشدر (۲) وشو حدیث شریف آنلری معرفدر : « وقت صلاة الفجر مالم یطلع قرن الشمس الاول ، و وقت صلاة الظهر اذا زالت

(۱) وفنك خروجندن صکره ظرفيتك مزاحمه سی فالماق جهتیله سبیت جله . وقته اضافه ایدیله جکندن قضانك بر وقت کاملده اولسی دخی لابد اولور .

(۲) بوش وقت دیگر حدیث نبی ناطق اولدیفی اوزره امامت حضرت جبریل ایله نین ایتمشدر تكم شروح هدایده مذکوردر . کره . ارضك هر طرفنده تحقیق ایتدیکیچون اوقات خمس قرآن کریمده منصوص دکلدر . سوره . رومك ۱۷ و ۱۸ نجی آیتلری اولان فسبحان الله حین تمون الخ ، فول کریمده اوقات خمسیه اشارت اولدیفی حقنده حضرت ابن عباسدن تفاسیرده بر قول مذکوردر .

الشمس عن بطن السماء مالم يحضر وقت العصر . و وقت صلاة العصر مالم تصغر الشمس ويسقط قرنها الأول . و وقت المغرب إذا غابت الشمس مالم يسقط الشفق . و وقت العشاء إلى نصف الليل . » (۱)

بوحدیث شریف صلات صبحک مبدآندن ساکتدر آ فی امامت حضرت جبریل حدیثی ناظر (۲) مدلول حدیثین اوزره صباح نمازینک (۳) وقتی طلوع فجر دن اعتباراً طلوع شمس دن اولجه به قدر اولان زه اندر .

طلوع فجرکه مقصود فجر صادق (۴) طلوعیدر صباحه قارشو آیدینلغک افق شرقیدن انتشاره باشلامسیدر (۵) .

اوکله نمازینک (۶) وقتی زوال شمس دن اعتباراً هر دیکیلی شیشک کواسکسی کندینک ایکی مثلی و علی قول بر مثلی اولاق زماننه قدر اولان مدندر .

صلات ظهرك وقت مبدأی متفق علیهدرکه بالاجماع زوال

(۱) بو حدیث شریفی امام مسلم روایت اینمشدر . کما فی ط .

(۲) کما اشار الیه المؤلف بقوله : لامامة جبریل حين طلع الفجر .

(۳) اسم عربیسی (صلاة الفجر) وفارسیسی (نماز بامداد) در .

(۴) صادق دینهسی عرضاً انتشار ایدرک صباح کرچککندیکلی ایچونددر . مقابلی کاذبدرکه طولاً ظاهر اولوب صکره غائب اولدینمی ایچون یلانچی آیدینلق مناسنه اولهرق اکا (فجر کاذب) اسمی وبرلشدر .

(۵) طلوع فجر مبدأ نهار شرعی اولغله اورج ایچون دخی وقت امساکدر .

(۶) عربیسی (صلاة الظهر) وفارسیسی (نماز پیشین) در .

زمانیدر . وقت منتهاسنده حضرت امامدن ایکی روایت واردر .
ایکنجیسی قول امامین اولمشدر (۱) .

ایکی رواپته کوره دخی کفی . زوال تعپیر اوانان ظل استواء ،
مستثنادر (۲) .

قول ثانی بخنار طحاوی ایسهده اولسکیسی احوط ، واکثر
مشایخ فقامجه کولسکهک ایکی مثله بلوغی مشترط ، در .

قول ثانی بی وقت ظاهر ایچون منتهای ، وقول اولی وقت
عصر ایچون مبدأ قیلهرق مابیننی وقت مهمل اعتبار ایدنلر
دخی اولمشدر .

(۱) امام زفرک وائمه "لایه نیک دخی فولریدر . کما فی ط .
(۲) ظل کولسکه دیک اولدیعی کبی شی . وزنده اولوب نبوه
وأنباء اوزره جملتان (فی) دخی کولسکهدر . بنظرلنده عموم وخصوص
واردر : ظل (ضح) ک ضدی اولمغله اعمدر . کونشک واصل
اولمغنی هروضع : ظلدرد . ظل الایل وظل الجنة دخی دینور . هرقي ظلدرد ،
هرظلی " دکلدرد : شمسک نسخ ایندیکی کولسکه ظاهر شمسی نسخ ایلیان
کولسکه فیئدر . زوالدن اول اولان کولسکه که کونشک یوکسله سیله زائل
اولمغدهدر ظلدرد . بعد الزوال اولان کولسکه دخی اطلاق اوانور .
بعد الزوال اولان کولسکه که کونشک جهت شرقده اولان آنار نورانیسته
خلف اولمغدهدر غربدن شرقه دوندیکی ایچون رجوع معناسندن اخذ
ایله فی تسمیه اولمشدر . مابعد الزواله مخصوصدر . قبل الزوال اولان
ظله اطلاق اولمز . (زوال) که شمسک سمت رأسدن آغهرق نصف
نهار اولدیغی زماندرانی تعین ایچون آلات اسطرلابیه اولدیغی کبی
علامات عاده دخی واردر شویله که قوشلق وقنی دوز بره دوز بر
دکنک دیکیاوب آنک مبلغ ظله نشان ایدیلور . دکنک کولسکه سی
تنافس ایندیجه کونش یوکسلهده درکه زوال دها اولمشدر . کولسکه

بوحالده احتیاط: اوکله یی اومنتهاندن صکره یه بر اقامق وایکندی یی اومبدادن اول قیلمامقدر . تاکه نمازینی اتفاق فقها اوزره ادا ایتمش اولسون .

ایکندی نمازینک (۱) وقتی کولکه نک علی اختلاف القولین (۲) اولان مذکور زیاده لکنندن اعتباراً غروب شمس قدردر (۳) .

اوزامقده ایسه زوال اولشدن . کولکه نک زیاده وتقضائی فالبوب طورسی زمان استوادرکه شمسک تام سمت رأسده اولدنی اواندر ووقت کراهندر . کولکه اوزامغه باشلادیغندن اعتباراً کواش زواله ایرمش یعنی غربه آغمش وصلات ظهرک وقتی بالإجماع کیرمش دیمکدر . فی زوالی تبیین ایچون حین استوداه رأس ظله علامت اولنی اوزره کولکه نک موضعه زیاده سنه یعنی اننداد نقطه سنه برخط ده اچکیلور اوخطدن اصل عموده قدر اولان کولکه (فی زوال) نسمیه اولنورکه قیل الزوال اولان فی دیمکدر . اشته دکنک کولکه سی دکنک دیکلیدیکی یردن دکل ده اوخطدن اعتباراً کندیکن اختلاف روایت اوزره بر ویا ایکی مثلی اولدقده وقت ظاهر نهایت بولش یعنی اوکله نمازینک وقتی چیمش وایکندی وقتی کیرمش اولور . دیکیلی ویا دیکیله جک شی بولمادیقی یر ده انسان کندی قامتی اعتبار ایده بیلور . هر انسانک قامتی کندی قدمله آلتی بچی ، بدی قدمدر . دوز بریده باش آچیق ویالین آیان طور بیلور وتعریف اولدنی وجهله نشان ایده بیلور .

زوالی شویله اکلامق دخی واردرکه قباله یه فارشوطوران کیمسه کونشی صول قاشی اوزرنده بولدقجه زوال اولامشدر . صاغ فاشی اوزرنه کلش بولدقده زوال اولشدن . لکن بو بزم کی قبله سی جنوب اولانلره کوره در .

(۱) عربیسی (صلاة العصر) وفارسیسی (نماز دیگر) در .
(۲) انلردن بری (عصر اول) ودیکری (عصر ثانی) دیو نعارف ایتمشدر . ایکبسی دخی معمول به اولشدن .

(۳) مشهور اولان بودر . حدیث شریفده : « کونشک غروبندن اول ایکندیکن بر رکعتنه یتشان ایکندی یه یتشمش اولور . »

اقشام نمازینک (۱) وقتی غروب شمسدن اعتباراً شفقتک غیبوتی
قبیلته قدر اولان مدتدر .

شفق: غروبى تعقيب ایدن فیزلق یاخود اندن صکره کی
آقلفدر (۲) .

بیورلشدر . حسن بن زیاد حضرتلرینک : شمس صاراردینی زمان وقت
عصر خروج ایتمش اولور . دیملى عصرک وقت مختارینه حمل
اولشدر . ص .

(۱) عربی (صلاة المغرب) و فارسی (نماز شام) در . اساس
البلاغهده مذکور اولدیفته کوره اقشام نمازینه (صلاة الشاهد) دخی
دینور . قال وصايتنا صلاة الشاهد وهى صلاة المغرب لأنها لا تقصر فیصلها الغائب
کما یصلها الشاهد اه .

(۲) معلوم اولدیغی اوزره شمسک طلوعی افق مرئیدن ظهوری ،
وغروبى افق مرئیدن غیبوتی ، در . طلوعدن مقدم شرقده (فجر)
طالم اولدیغی وانکده (ولانفرج باول ماتراه فاول طالم فجر کذوب)
خواسنجه کاذبی وصادق اووب صادقه اعتبار اولدیغی واندن بدءاً
صومه کوره وقت امساک وصالته کوره صباح نمازینک زمان اولدیغی
کبی غروبیدن صکره دخی غربده (شفق) ظاهر اولورق انکده
غیبوتی حدیث شریف سابق منطوفنجه اقشام نمازینه منها ویاوسو
نمازینه مبدأ اوله کلشدر . انجق لفظ شفق قهستانینک نصریخی وجهله
الفاضا. مشترکدن اووب هم بعد الغروب قالان جرته همده اوجمرق
تعقيب ایدن بياضه اطلاق اولتمقله تفسیر حدیثده اصحابدن واهل الفتندن
برطافى معنای اولی و برطاقى معنای ثانى اختیار ایتمشدر . اولکیسی قول
امامبن وائمه وایکجیسی قول حضرت امام أبو حنیفه در (وقدره الشافعى
فی قوله الجديد بمضى قدر و ضوء وسترعورة واذان وإقامة وخمس
رکعات ، کما فی التبيين) . مؤلف مرحوم قول امامبنی راجع کوستر
مکده ايسهده عشینک بیاتنه کوره هرايکی قول مصحح ودفنی بهدر .
احتیاط امام الاظه اولان ابو حنیفه حضرتلرینه اتباعدهدرکه تعارض

یا تسونک (۱) وقتی اختلاف قولین اوزره اولان شفقک غیبو بتمندن اعتباراً باشلا بوب منتهای لیل دیمک اولان طلوع فجر دن اولجه به قدر امتداد ایدن زماندر .

(حدیث شریف سابقده وقت استجابناک منتهاسی بیان بیور -
مشدرکه نصف لیلدر . حدیث دیگره و حدیث آتی به مبنی وقت عشاء
و وتره اصل منتهای طلوع فجر اولدیغی بجمع علیهدر) .

صلات و ترک وقتی : « ان الله زادکم صلاة الا وهی الوتر فصلوها
ما بین (۲) العشاء الاخیره الی طلوع الفجر » یعنی : « جناب حق سزه
بر نماز زباده ایتمشدرکه اویده و تر درانی عشاء اخیره ما بیننده طلوع
فجره قدر قیللکز . » حدیث شریفی منطوقه و قیاسیه وقت عشاءدر .

بو حدیث شریف صلات و ترک وقتی تعیین ایتمه کده صریح
اولمغله اُنک وقت عشاءن اول قیلنمسی صحیح اولمدیغی کی وقت
عشاءک دخواندن صکره صلات عشاءن اول قیلنمسی دخی

اخبار و ادلهده « ما کان علی حاله » اولمغله بیقین ثابت اولان وقت مغرب
شک ایله خروج ایتمز اولدیغی کیی وقت عشاء دخی شک ایله داخل
اولماز . بناءً علیه نه افشام نمازی غیبوبت سمرته د کین تأخیر اولنور
نهده یانسو نمازی اوییا ضک دخی ذهابله اُفی بسیتون قارارمه قیاسیه
قیلنور . بعض مشایخ فقها ایهه : یازین کیچهلر قصیر اولوب بیاض
مذکور کیچهنک نلنه د کین باقی اولدیغندن قول امامین ، وقیشین کیچهلر
اوزون اولوب بیاض مذکور نک ایله قدر بقا بولمادیغندن قول امام
اخذ اولمقی کرکدر . دیدیلر کما فی التبین والیجر و جامع الرموز والجوهره
والحاشیه الحلیه علی الدرر -

(۱) عربسی (صلاة العشاء) و (صلاة العتمة) و فارسیسی
(نماز خفته) در .

(۲) اصلده بوبله ، وزیلعینک وترنده : فیما بین . در -

صحيح دكلدر . چونكه بايدنه مبین اولدیغی اوزره صلات وئر
عندالامام واجب وعند الامامین سنئدر . یاتسونك وقتی اولمقله
عندالامام وترك دخی وقتی اولمش اولوب انجی وقت واحدده
اجتماع ایدن فرض قطعی ایله فرض غیر قطعی ارسنده کی ترتیبه
رعایت لازم اولدیغندن ، سنئیه قائل اولان امامینه دخی وئر سنت
عشادن اولمقله اکا تابع بولوب صلات عشا قیلنمدقجه وئرک وقتی
اولماش اولمقندن صلات وئر یاتسو وفتنده صلات عشادن اول
قیلنمه ماز .

سنهك افصر لیالیسنده (۱) غیبهوبت شفقدن اول طلوع
فجر وقوع بولان بلاد اهلی کبی (۲) یاتسونك و وئرک وقتی

(۱) وهو اربعون لیلة فی اول العیف عند حلول الشمس رأس السرطان
اه من ط .

(۲) مقصود بلاد شمالیه بارده اهلی اولان صفالیه دره یازک اولندن
قرق کون کونش اتلرک ارضی یکریمی اوچ ساعات اضاه ایدوب بر
ساعات غروب ایار . کاف ص مع ط . لکن کونشی مدت مدیده
کورمیانلر و مدت مدیده غائب ایتیمیانلر دخی وارد . سورة کهنده
تفسیر آلوسیده مذکوردر که شمس بعض آفاقده آتی آی طالع
وآتی آی غارب اولور : تنکیم طقسان عرضی افقده بوبله در . بعضاً
دخی بر ساعت قدر غائب اولوب جهت مشرقدن نوزی هان ظاهر
اولور : سنهك بعض ایلمنده ارض بافر بوبله در اه اوقات نماز ایچون
اسباب اولمقله فقها : اوقاتک تحقق ایتمدیگی برلرده نمازدخی یوقدر .
دیدار . آتارک نمازلری کبی ورجاری و زکاتلری دخی موضوع بحث
اولق لازم کاور . مع هذا که صومه کوره سبب اولان شهود شهر
بونده متحقق اولمقله عدم وجوبه قائل اولقدن ممکن اولماز . مأهول
و مسکون اولان مواضعده تقدیر اوقات و آجال لابد اولدیغنه ،

بوله ميانلره او نمازلر لازم اولماز (١)

هر نمازك وقتي معين ، وهر وقتك نمازي وقتنده فيلشمق
(ان الصلاة كانت على المؤمنين كتاباً موقوناً) قول كريمي (٢)

ومستعاضه اولورق باغه اولان قادين ايچون فتهدده مدت حيس و طهر
ونقص تعين اولنديغه ، نظرأ نعمت عبادتدن انلر دخي كنديليري
بهره باب اينمك ممكن اولور . اعلم اهل عصرمن اولان جلال محشيسي
مرحوم مرجانينك بو بابه (ناظورة الحق في فرضية العشاء وإن لم
يغب الشفق) ناميله تأليف مستغلي اولديغي كتاب لفظة العجلانده مطالعه
كذار كنري اولشدر .

(١) كنز شرحي منلا مسكينده مذكور دركه شمس الائمة الحلوان
بو مسئله كنديلارندن استفنا اولنديقه لزوم قضاء عشا و ونري افنا
ايشمش وشيخ كبير سيف الدين البقال اولمازلرك آتاره فرض اولمديغي
وبناء عليه قضا لازم كاميه جكني افنا اياه كله انك بو فتوا سي حلواني به
واصل اولنديقه مشار اليه : بش نمازدن بريني اسقاط ايدن كيمسه اكفار
اولمزمي ؟ سؤالي بالواسطه ايرد ايلش ايدي . شيخ كبير مشار اليه
اكا جواباً : قوللري درسكنلارندن ياخود آياقلري طويلارندن مقطوع
بولنان كيمسه حقنده آبدستك فرضلري دردنجي به محل اولمديغي ايچون
اوچ اولديغي كبي بشتنجي نمازدخي انك وقتي بوله بيان نواحي اهلندن
ساقطدر . ديمش وحلواني دخي بوني استحسان وبو بابه شيخ كبير
بقالي به موافقت ايلشدر اه ذكر اولنان حادثه فتوى برهان الائمة
زماننده دخي واقع اولورق انك وظهير الدين المرغينانينك دخي بووجهله
افنا اينمش اولدقاري شرح منبهده مذكوردر . نتيجة الفتاواده قول
ثاني دخي مأخوذ اولديغي حالده فتوى بونك اوزريشه در . كما في سائر
الفتاوى .

(٢) بو قول كريم - سورة نسانك بوز برنجي آيتي اولان [و إذا
قضيت الصلاة فاذكروا لله الخ] نك آخريد . كتاب موفوتي فاضى :

منطوقنجه فرض عين اولمغله سفر وعطر کي (۱) برعذر سبيله ايکي فرضك بر وقتنده جمعي جائز اوله ماز . چونکه جمعك طريقي بانقديمدرکه بر نمازی وقتی کيرمدين ديگر نمازك وقتنده قيلمقدر وياخود تأخيردرکه وقتندن صکروه بر اقمقدر . بوالرك ابکيسیده جائز اولميان شيلدر . زیرا تقديم طريقيله جمعه بر فرضی وقتندن اول قيلمق واردرکه صحيح دکلد . تأخير طريقيله جمعه بر فرضی وقتندن صکروه بر اقمق واردرکه حلال دکلد .

بر فرض محدود الاوفاندرکه انی وقتندن اخراج ايتمك هيج بر حالده جائز اوله ماز . ديو تفسير ايتمقدر . وهو حجة عليهم في تجويزهم الجمع . (۱) اذات تشبيه مرضی دخی ادخال ايتمقدر . امام شافعی - ضررلری جم مذکوزی هم تقديم وهم تأخير صوريله تجويز ايتمقدر . نازل افضل اولان جم تقديم . سائر افضل اولان جم تاخيدر . شو شرط ايله که صلات اولی تقديم اوانوب اندن فارغ اولدن جمعه نبت ايديلور واره لری عرفاً فاصل عد اولنان شی ايله فصل اولماز . جم تقديمه بويلدر . جم تاخيره برنجی نماز چيقدن جمعه نبت ايدلکدن بشقه بر شرط يوقدر . بولجی باخصوص حاجی ، بونک مثله چوق کره مبتلي اولور . تقليده بأس يوقدر . كما في البحر والنهر . لکن تقليد او مذهب صاحبك واجب قبلدینی خصوصانك جمله سنی التزام ايتمك شرطيه لا بأسدر . چونکه حکم ملق بالاجماع باطلدر . تنکيم درمخاترك دياجه سنده مذکوردر . بناء عليه مقتدی ايسه اوقور وآبدست آلدقندن صکره عضو اسفلته وفادينه ال سورمز ونجاست فليله اصابندن احتراز ايلر . ملقك بطالانته اجماع نقلی منظور فيمدر . زیرا مذهب امام مالکده اصح اولان انك جوازيدر . منهي عنه اولان : مذاهبك رخصتاريني آراشدر مقدر اه .

جواز جمعه دلیل اولی اوزره روایت اولئان شی (۱) برنجی نماز وقتک آخرندن اولجه به تأخیر ایدلمش اولمغه محولدرکه بر نمازدن فراغی متعاقب دیگر نمازک دخی وقتی کیرمش اولمغه اودخی قیلنمش دیمکدر .

حجاجة خاص اولی اوزره یالکز ایکی برده جمع صلائين اولئورکه آلرک بری عرفاتده کی جمع تقدیم و دیگرى مزدلفه ده کی جمع تأخیردر . عرفاتده کی جمع تقدیمدن مقصد عرفه کونی ایکنندی نمازینک وقتی کیرمدین ایکنندی بی اوکله نک فرضی متعاقباً ابتداء وقت ظهرده علی العاده نیمرة مسجدنده قیلنمکدر . اوراده جماعت کبری ایله قیلئان اوکله و ایکنندی نماز لری اشته بوجه اوزره جمعاً قیلنور . بر اذان اوقوزب ایکی اقامت آلنور . ایکنجی اقامت ایکندینک زمانى هنوز کیرمامش اولدیغی جهنله جمعه تنبیه ایچوندور . بوايکی فرضک اره سی صلات نافله ایله وحی مؤکده اولان سنت اخیره ظهر

(۱) وهو ما روی عن ابن حبان عن نافع قال : خرجت مع ابن عمر رضی الله تعالی عنهما فی سفرة وغابت الشمس . فلما أبطأ قلت : الصلاة یرحمک الله . فالتفت الی ومضى . حتى اذا کان فی آخر الشفق نزل فصلی المغرب ثم أقام العشاء وقد توارى الشفق فصلى بنا . ثم أقبل علینا فقال ان رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم کان اذا عجل به السیر صنع هكذا . وهذا حدیث صحیح . قال عبد الحق : وهذا نص علی أنه صلی کل واحدة منهما فی وقتها . وقال عبد الله بن مسعود : والذي لا إله غیره ماضی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم صلاة قط الا لوقتها الا صلائين جم بین الظهر والعصر بعرفة و بین المغرب والعشاء بجمع . رواه الشيخان اهـ .

ایله دخی فصل اولئماز (۱) یعنی اوکون اوراده اوکله نك صوڪ سئتی ایله ایکنئینك سئتی قیلئماز .

مزدافه ده کی جمع تأخیر دن مقصد او کونك اقشام نمازینی مزدافه به کلوب اوراده یا تسوین یا تسو نمازیله برلاکده براذان وبر اقامت ایله قیلئقدر . اولاقشام نمازینك فرضی وانی متعاقب یا تسونك فرضی قیلئنور (۲) . وقتلر حاصل اولمغله جمعه تنبیه ایچون بولنده ایکنجی اقامته حاجت یوقدر . ایکی فرضك اره سی صلات نافله ایله وحتی افشامك سئتی ایله فصل اولئماز . شاید ایکی فرض اره سننده برشی ایله اشتغال ایدر ویا صلات تطوع قیلار ایسه اقامتی اعاده ایلر (۳) .

عرفاند کی جمع تقدیم عند الامام درت شرط ایله مشروطدر : برنجیسی عرفه اولمقدر . ایکنجیسی قیلئان ظهر صحیح اولمقدر . شاید فسادی نبین ایدر سه انی و وقتك دخولنده ایکنئینی اعاده ایتمك لازم کلر . اوچنجیسی اك بیوك امام ویا ناتی بولنمق وهر ایکی نمازده جماعت آنسکه عقد اولمقدر . مقتدی آنلرک هرایکسننده مسبوقاً اولسون جماعتی مدرک اولمق لابد اولمغله فرضك یا لکز برنده جماعته یتشمکله جمع بجائز اولماز .

(۱) منلا مسکین السلامه ذخیره به و محیطه و کافی به تبعاً سنت ظهري استئنا ایتمقدر . اثر خلاف سنت ظهرك قیلنمسی صورتنده ظاهر اولورکه قول اوله کوره او حالده عصر ایچون اذان اعاده اولنور . قول ثانی به کوره اعاده اولئماز . ظاهر روایت قول اولنور اه ط عن شرح ابن السعود .

(۲) عشایی مشربدن اول قیلنسه آنلری علی الترتیب اعاده ایدر اه ط .

(۳) وعند زفر یعید الاذان ایضا . منلا مسکین ذکره السید اه ط .

در نجیسی حال صلاته حاجی محترم بولنمق (۱) و احرامی حج ایچون اولمقدر . عمره ایچون اولان احرام بوبابده کافی دکلدر .
 عند الامامین حاجی منفرد دخی اولسه جمع مذکوری یاپار .
 برهانده (۲) وهو الاظهر دیمشدر .
 جمع ناخبرده مکانک مزدلفه اولمسندن ومصلینک احرامده بولنمسنندن
 بشقه شرط بوقدر . منفرد دخی بوجمعی یاپار .
 حجاجه کوره اوکون ایشام نمازی یاتسو ایله براسکده مزدلفهده
 فیلنه چقندن آنی عرفاتده باخود مزدلفه بوانده فیلقی جائز اولماز .
 نسکیم ان شاء الله تعالی کتاب الحجد ذکر اوانور .

اوقات مستحبه

اوقات خمسة مذکوره ایچون برر مبدأ ایله برر منتها بیان
 اولنمشد که آنلر وقت جوازدر . صحت وجواز اعتبار ایله برنماز
 وقتنک منهاسی دیگر نماز وقتنک مبدأ نه پیوسته اوله کلمسکده وبالسکر
 صباح نمازیله اوکله نمازی آره سنی وقت کراهندن صکره اییجه بر وقت
 مهمل فصل ایلسکدهدر .
 عصر اولی وقت ظهره منها عد ابدنلرجه ظهر ایله عصر آره سنده
 دخی وقت مهمل بولنمتمدهدر .

(۱) ولو احرم بعد الزوال فی الصحیح . ص

(۲) ۹۲۲ تاریخنده متوفی ابراهیم بن موسی الطرابلسینک (مواهب الرحمن
 فی مذهب الزمان) اسمیه تألیف ابدوب بعده آنی شرح ابدک (البرهان فی
 شرح مواهب الرحمن) اسمیه ایلدیکی کنابدر .

«الدنيا ساعة فاجعلها طاعة» فحواستجبه اوقات مهملة دخى انسانه زمان فراغ اولدقجه اهمال اولغیوب طاعانه صرف، ونوافل صلوانه ظرف، قیلنمق کر کدر (۱).

فرض اولان هر نمازی وقتنک دخوانده قیلمق افضلدر . مکرکه تأخیر بر فضیلتی متضمن اوله (۲).
ایشته اوقات مستحبه متضمن فضیلت اولان وقتلردرکه بوجه آتی ذکر اولور .

جماعت اولق و اوقات مستحبه مراعات ایتک ارککاره عائد فضیلتدر . قادیلره مستحب اولان : نمازلی آنلر ارککلر جماعت ایله اداء صلاتدن فارغ اولدقدن صکره اولرده قیلنمقددر . یا الکر صبح نمازینی ارککلر جماعتنک فراغه انتظار ایتمیدرک ایرککنجه قیلرلر (۳).

ارککلر ایچون صباح نمازینک اسفازی مستحبددر .
اسفار، تغلیسک ضدیدر . تغلیس : صباح نمازینی وقت غاسده یعنی دها قراکلی ایکن قیلنمقددر . اسفار : آتی آیدینلقدده قیلنمق یعنی اورتالغک آچلمسنه تأخیر ایلمکدر . بر مرتبه ده که قیلانان

- (۱) متفق علیه اولان وقت مهملة اشیراق وضعی نمازلی وارددر . تنکیم فصل نوافله مذکوردر
(۲) بونی محشی مرحوم فهستانیدن نقلاً زمن صیفک غیریده صلات ظهرک استجاب تعجیلی بختنده ذکر ایتشددر .
(۳) که مستورینه افریدر . فراغ رجاله انتظار صلات فجرک غیریده در .
س . علی قول قادیلار ایچون افضل اولان : بتون نمازلرده مطلقا فراغ رجاله انتظار ایتمکدر . کما فی التهر عن القنیة ط .

فرضك فسادى تبين ايده جك اولورسه آنى طلوع شمسدن اول قرات مسنونه ايله (۱) اعاده ممكن اوله .

حديث شريفده : « أسفروا بالفجر فانه أعظم الاجر . » (۲) و : « نوزوا بالفجر يبارك لكم . » بيورلمشدر .

همده تغليس ايتمه كده تقليل جماعت اولوب اسفار ايتمه كده ايسه تسكثير جماعت فضيائى واردركه صباح نمازى جامعلرده كيمچجه قيلنور ايسه اوبويالمر وضعيف الحلال اولانلر دخى حقلرنده سممه (۳) حاصل اوله رق جماعته يتشورلر ، تسكثير جماعتى مؤدى اولان حال تقايل جماعتى مؤدى اوله جق خالدين البته افضلدر .

همده اسفار حضرت انسدن (رضى الله تعالى عنه) مروى اولان فضيائك سهوات حصوله سييدر : مشاراليه حضرت ابراهيم روايتلرينه كوره پيغمبرمز على الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى بيورمشلردركه هر كيم صباح نمازىنى جماعت ايله (۴) ادا ايتدكيدن

(۱) سنن صلات بجنه باقكر .

(۲) بونى اصحاب سنن روايت ايتديلر . امام ابو جعفر الطحاوى دخى ابراهيم نخعى حضرتلرينه منتهى اسناد ايله روايت ايتمشدركه . اصحاب رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم صلات فجرى تنوير واسفار ايلمارى اوزرينه ايتدكارى اجتماع كى هبج برشى اوزرينه اجتماع وانفاق اينمديلر . مسنحب اولان : اسفار ايله ابتدا اينمكدر . ظاهر روايت دخى بودر . على قول غاسده داخل صلات اولوب اسفار ايله ختم صلات ايلمكدر . كما فى ط عن البجر .

(۳) بزم وسعت ديابكمزدركه عربيده او يوقدر .

(۴) ظاهرى : ولو كه كندى اهل بيتيله . ط .

صکره طلوع شمس قدر جناب حق ذکر ایدرک اوطورر (۱) وبعده (۲) ایکی رکعت نماز (۳) قیلار ایسه اکاتام بر حج و تام بر عمره (۴) ثوابنک مثلی اولور . وینه صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری بیورمشلردرکه : صباح نمازینی قیلوب (۵) آیالری بوکک اولدینی یعنی بغدادش قورمدینی حالده (۶) کلام ایتیمیه رک (۷) اون کره « لاله الا الله وحده لا شریک له له الملك وله الحمد یحیی ویمیت وهو علی کل شیء قدير . » دیان کیمسه ایچون اون حسنات یازبلور واندن اون سیئات نحو اولنور (۸) و (جهنمه کی مقامی آتی دیمیانلر اوزرینه ط)

(۱) حصن حصین شرحنده علی القارینک افاده سنه کوره قعود شرط اولیوب مقصود او وفنده ذکر ایله اشتغال اوزره اولقدر . ط .
(۲) یعنی طلوع شمسدن ، و وقت کراهنک خروجندن صکره .
(۳) بوکا : صلات اشراق ، تعبیر اولنورکه سنت اولان صلات ضحادن بشقه در . ط .

(۴) یعنی کرك حرك كرك عمره نك ارنسكاب محظور احرام و طریان فساد کی بر منی ایله نوابلری اکیلیمه رک ویریلور . حجدن نفل مقصود در .
« کانت له کاجر حجة تامة وعمره تامة » دیو ایدیلان تا کیداو اجرک حقیقه حصولی مفیددر ترغیب قبیانندن دکلدر ط .

(۵) (ذکر بعد الصلاة) فصلنده مؤلف بونی افشام نمازی حفته دخی ذکر ایله شد .

(۶) حدیث شریفده کی « وهو نان وجایه » قولی طحطاوی مرحوم عدم تبرع ایله تفسیر ایندکدن صکره . آیالرینی اولقلاری الله باعق ضرر ایتمز . دهمشدر اه بجزف .

(۷) آمنا لنده ظاهر اولان : کلام دنیا ایله تسکام مقصود اولدیغیدر . ذکر آخر ایله فصل ضرر ویرمز . ط .

(۸) بونده و نظائر نده مشهور اولان صفات ذنوب اراده

اون درجه ترفیع اولنور ، وارکون اوکیسه هر درلومکروهدن
مصون ومکر شیطانندن محروس ومحفوظ اولور وشرکدن بشقه
برکنه وزری کندیسنه ایرشمک اوزره اوکون اوکیسه تعقیب
اولنماز (۱) ، وینه علیه الصلاة والسلام افندمز حضر نلری
بیورمشلردرکه صباح نمازینی قیلدقدن صکره طلوع شمسه دکن
نمازکاهنده مکث ایدن کیسه ولد اسماعیلدن (۲) درت رقبه آزاد
ایدن کیسه کبی اولور (۳) .

اولندیغیدر . بعض اهل علم اطلاقی اوزره براغورلر . اوحالده کباره
دخی شامل اولور . لایسائل عمایفعل اولان فاعل مختار تعالی حضر تلیرنه کوره
کوچلک بوقدر . ط . اللهم لاتدع ذنباً الا غفرته دقه وجله .
(۱) بوده یافعلی مغفور واقم اولاق ویاخود کندبسی توبه به
موفی بولنقی ایله اولور . شرک استثنایی : اگر شرک واقم اولور
ایسه انک وزری ایریشور اولدیغندندر . لکن او کون هر مکروهدن
مصون اولهجنی حقنده کی وعده سابق مفتضامنجه اوکیسه دن شرک
واقم اولماز . مکر مکروهدن بالخاصه مکروه دنیا مقصود اوله .
افاده ط .

(۲) یعنی اولاد عر بدن : چونکه عتی عرب عتی عجمدن افضلدر .
حدیث شریفک ظاهری : اوکیسه ذکر ایتمه دخی مجرد اوراده حبس نفس
ایتمکله ثواب مذکوره نائل اولغندر . اگر ذکر دخی ایدرسه بونسکله
برابر ثواب متقدم دخی اکا حاصل اولور دیمسکدر . عتی عرب امام شافعی
حضر نلریک قولیدر . بزه آنلر رقیق اولزلرکه آزاد اولسونلر . بوبکی حدیثلر
فرض ونقدیره محمول اولور .

(۳) صلات عصر حقنده : « هرکیم بعد العصر غروب شمسه
دکن نماز کاهنده مکث ایدرسه ولد اسماعیلدن سکنز رقبه آزاد ایدن
کیسه کبی اولور . » بیورمشلدر . بعد الفجر نفله ، وبعد العصر فرضه ،
انظار اولانهجنی جهتله توابلر متفاوت یعنی عصرک کی اکثر اولغندر .
افاده المؤلف .

صلات فجرى اسفار اينمك سفرأ وحضرأ (صيفاً وشتاءً منفرداً
و مقتدياً واماماً ط) مستحيدر . انحق مزدافه ده بوانان حجاج
اضحى كوفى كه قربان بيرامنك ابلك كونيدير طلوع فجر دن صكره
واجب اولان مزدافه وقفه سندن طولاي آنره اوكون صباح نماز بنى
تغليس اينمك افضلدر .

اوگاه نماز بنى هر برده يعنى بلاد حاره يه مخصوص اولميه رق باز بن
ابراد و تاخير اينمك مستحيدر .

ابراد : صغومتق و سربلتمكيدر . بوبابده كي : « ابردو اباظهر فان
شده الحرم فيح جهنم (۱) » حديث شريفندن مأخوذدر . صلات
ظهرى همان حين زوالده فيلميو ب جماعته كلائر ديوار كواكه لرنده
بوربيه بيلمك اوزره كواكه لك برآز اوزاد بى زمانه تاخير
اينمك ديمكيدر (۲) .

(ظاهر اولان بودر كه محل استحباب وفك اولنده جماعت
كنديسى فوت ايتماز ايسه در . اكر جماعت وفك اولنده عقد
اولتمفده ايسه آنى فوت اينمامك ايچون ظهرى تقديم و تعجيل (۳)
ابدر . زيرا جماعت يا سنت مؤكده در يا خود واجيدر . مستحب

(۱) الفحيح بوزن البيم الغليان . من فاحت القدر غلت . والمراد شدة حر
النار . ط .

(۲) حكم عام اولمله بونده بلادك خار او ب اولمامسى و حرارتك مشد
اولوب اولمامسى و جماعته ناسك اوزادن يا خود ياقيندن كلور اولمى مساويدر .
خزانده مذ كورددر كه صلات ظهره كوره وقت مكروه حد اختلافه وارمقدر .
انى هر شيك (بعد فى الزوال) كواكه سى كندى مثلى اوله جق قدر
تاخير ايلك حد اختلافه واردمقدر كما فى ط .

(۳) بوبابده تعجيل تاخير مقابليدر . على ماياتى .

ایچون ترک اولماز ، انجق امام مستحی فوت ایتمش اولور . ط .
قیشین و بهار بن و کوزین (۱) ظهري تعجیل ایتمک مستحبدر زیرا
صلی الله علیه وسلم افندمز حضرلری سرین زما لرده ظهري تعجیل
بیوررار یعنی وقتک دخوانی متعاقب قیلارار ایدی .

بو اندن یوم غم مستمندرکه بلوطلی کونلرده وقتندن اول واقع اولمق
خوفنه ، بنی فیشین دخی ظهرک تأخیری (۲) مستحب اولور .
صلات جمعه دخی هر ایکی زما به کوره اصلاً واستحباً با صلات
ظهر کبیدر .

ایکنددی نماز بنی صیفاً و شتاء کونش تغیر ایتمش اولمیه جق قدر
تأخیر ایتمک مستحبدر . تا که مصلی قبل العصر اولان نفله یعنی
ایکندینک مذنتی قیلغه دخی متمکن اوله بیلسون (۳) . علیه الصلاة
والسلام افندمز حضرلری شمس ، بیضاء بقیه (آق ، پاك یعنی براق)
اولدقجه صلات عصری تأخیر بیوررار ایدی .

کونشک تغیری کوز قاماشمیه جق حاله کلمیدر . صلات

(۱) همستانیده بویله مذکوردر . و بو ، مجمع الروایانده دخی مصرحدر .
خریفک صیفه و ربیعک شتایه الحاقی لائق اوله جفته دائر بحر رائفده مذکور
اولان سوز که مؤلف دخی درر طاشیه سنده انک اوزرینه کینه مشدر بومنفوله
مخالفدر . ط -

(۲) إذ لا کراهة فی وقته فلا یضر . ص .

(۳) عبارة البحر : لما فی ذلك من تکثیر النوافل لسکراحتها بعد العصر .

عصری او وقتہ قدر تأخیر ایتمک تحریماً مکروہدر (۱) .
 خستہ لکھ و یو جیلغہ مبنی تأخیر مباح اولہماز .
 وقت کراہتہ وقوعندن احترازاً یوم غیمہ ایکندی نمازینی
 وقتک دخولی تیقن او اندقدن صکرہ تعجیل ایتمک مستحبدر .
 اقشام نمازینی صیفاً و شتاءً تعجیل ایلک مستحبدر .
 اقشامک اذانی ایلہ اقامتی ارہسی انجق اوج آیت مقداریلہ و یاخود
 برجلسہ خفیفہ ایلہ فصل اولنور (۲) .
 (ایکی رکعت نماز مقداریلہ فصل او انورسہ آقشامک فرضندن
 اول ایکی رکعت قیلقی کبی مکروہ اولور . ط) ،
 بوندن یوم غیم مستثنادرکہ بلوطالی کونده شدت التباسہ منی صلات
 مغرب قبل الغروب قیلنمق قورقوسی اولور ایسہ انک عدم تعجیلی
 یعنی تیقن غروبہ د کین تأخیری مستحبدر .
 خستہ لک و با یو جیلغہ معذرتہ و حضور مائدہ مبنی اولان
 تأخیر دخی مستثنادرکہ ذکر اولنان معذرت و سببہ مبنی تأخیر

(۱) کراہت تأخیردہدر . فعل اداہ ذکرکہ او مأمور بہدر . برنی
 مأمور بہ اولقلہ برابر آ کا کراہت انباتی مستفیم اولہماز . ط . اصولہ
 مقرردرکہ مأمور بہی امر اولندیفی وجہلہ ایفا اجزاء و کفایتی موجب اولایفی
 کبی انتفاء کراہتی دخی . وجہدر . و کذا قبل التفریع شروع ایندیکی عصری
 اطالہ ایدرک شمس منیر اواسہ مکروہ اولماز چونکہ نمازہ اقبال ایلہ برابر
 کراہتدن احتراز متعذر اولقلہ معفو اولور .
 (۲) لصلاة جمیل علیہ السلام بالنبی صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم اول الوقت فی
 الیومین . وقال علیہ الصلاة والسلام : إن أمئی ان یزالوا بخیر ما لم یؤخروا المغرب
 إلی اشتباک النجوم . فكان تأخیرها مکروہاً . ھـ ص یصلاح والفصل المذكور
 یأتی ذکرہ فی الاذان .

قلیلہ کراہت تحریمیہ یوقدر (۱) . تأخیر کثیر ہر حالہ تحریماً مکروہدر . حدیث شریفہ صلات مغربی اشتباک نحو یعی کوا کبک کثرتہ کورنہی زمانہ قدر تأخیردن تأخیر بیورلمشدر .

اقشام نمازی وقتندہ جنازہ دخی حاضر اولمق تقدیرندہ اولاً اقشام نمازبنک فرضی ادا اولنور بعدہ صلاۃ جنازہ قلنور . دعا صکرہ اقشامک سنتی قیانور (۲) .

یانور نمازبنی کیچہنک ابلک ثلثہ قدر وعلی قول نشدن اولہ قدر تأخیر ایتمک (۳) مستحیدر (۴) .

- (۱) کراہت نرہبہ مسلوب دکلدر . نص علیہ الحشی .
- (۲) بو ، افضل بیاندر . تسکیم بحر واقفہ وغیرہ مذکوردر .
- وجه تقدیم دخی بودرکہ اقشام نمازی فرض عیندر فرض کفایہ اولان صلات جنازہ بہ مقدمدر . فرض کفایہ دخی سنۃ مقدمدر . ط .
- (۳) طحطاوی دیرکہ تأخیر عشا حقندہ اخبار صحیحہ کثیرہ وارد اولمشدر . صحابہ و تابعیندن اکثر اهل علمک مذہبیری دخی تأخیردر .
- وآنی تأخیرہ سر منہی عنہی قظم ایتمک وارد . حدیث ابن بردہ اولورق روایت اولسان شیعہ بناء کہ علیہ الصلاة والسلام افسدہم حضرتلری صلات عشانک تأخیری سورلر وآنندن اول یانوب اویومقی وآنندن صکرہ اوطورب قوشمنی کریہ کوررلر ایدی . چوتسکہ یاتسودن اول یانوب اویومقدہ اویاندیرلمسنی کیسه بہ سپارش اینمیانلر ایچون بانو نمازبنی کچورمک ویاجماعتی فوت ایتمک قورتموسی اولدیقی کبی یانسودن صکرہ اوطورب قوشمقدہ دخی اویقوز قالوب صباح نمازبنی کچورمک ، ویاخود کلام لغوہ طالوب یقطبہ لغویات ایله ختام ویرمک ، و صلات تہجدی اعتیاد ایدنلرہ کورہ آنی قوت ایتمک خوق اولور اہ بتصرف . کیچہ صحبتہ فتحین ایله (سور) ومفاعله وزندہ (سارہ) دینور .
- « لاسور بعد العشاء » حدیثیلہ منہی عنہ اولان سور مؤلفک افادہ سنہ کورہ لغو وبی فائده اولان یاخود صلات تہجدی وبا

(بحسبک بيانہ کورہ نأخیرک استجبانی برطافم کتب معتبرہ شتا ایلہ مقید اولوب یازین کیجه لر قبصہ اولدیغندن جماعت آزالماق ایچون تعجیل (یعنی عدم تأخیر) مستجبدر اه جوهرده دخی بوبله مصر حدر) (۱) .

یا تسونک وقت غیمده تعجیلی مستجبدر (۲) زیرا تأخیرنده مظنه مطر وظلمنه مبنی تقلیل جماعت محذوری اولور .

صلات صبحی نفوتیه بادی بولناندر . یوقسه آنک مصالح مسلمینی تدبیر کبی برهمهیه مبنی اولانی یاخود ذکر حقہ ومذاکره علم دینه ومسافر ایلہ کنهسز صحنه متعاق بولنانی مناب علمدر . اداء عشاءدن صکره منہنی صحیفه اعمال عبادت ایلہ ختم اولنقی ایچونددر . صباحین صلات فجر ایلہ باشلایان دفتر اعمال وقت نومده صلات عشاء ایلہ ختم ایدیلورسه آرده اولان زلات (ان الحسنات بذهبن السيئات) وعد کریمیلہ معجو اولش اولور . یانسوی نکت ایلہ تأخیرده ایشنه بوفائده واردکره اووقته قدر صحبت ایدیلہ جاک ایه ایدیلوب یقظهیه نماز ایلہ ختام ویرلش اولور .

(۴) حدیث شریفده ائمه مشقت اولسه عشائی نکت ایلہ یاخود نصف ایلہ تأخیر ایدیزدم یوراشدر کا فی الاصل . جوهرده دبرکه یانسوی نصف ایلہ قدر تأخیر مباح وآندن صکرهیه تأخیر مکر وهدر . بولر هپ قیش حقندهدر . یازه کلنجه کیجه لر قبصه اولدیغندن آنک تعجیلی مستجبدر اه .

(۱) کا قد رأیت آتفا .

(۲) « وندب تعجیل مافیه عین یوم غین ویؤخر غیره فیه » دینلورکه کندیسنده عین اولانک غین کوننده تعجیلی مندوبدن اوکونده آندن ماعداسی ناخبر اونور دیمکدر . عین اولاندن مقصد عصر ایلہ عشاءدر : غین دخی غیم کبی سحاب مناسنددر . ذکر اولنان معناده « آنک نقابل المین بالعبن ، ونؤخر الباقی فی یوم غین » دخی دینورکه سن یوم غیمده عینی عیننه مقابل طوتار وباقیی تأخیر ایدرسین دیمکدر . عینک عیننه مقابلهسی عصر ایلہ عشانک تعجیلندن عبارتدر .

صلات وترى اويانمغه کوکنانلرایچون قبل النوم آنی قیلمیوب کیجه نك صوکنندن اولجهیه تأخیرایتمک مسنحب اولور شو ما لده کی حدیث شریفه بناءً که « کیجه نك صوکنده قالقمقندن خوف ایدنلر وترى اول لیلده یعنی قبل النوم قیلسونلر و آخر لیلده قالقمغه امیدوار اولانلر آنی آخر لیلده قیلسونلر زیرا صلوات لیل مشهوده در (یعنی کیجه لین قالقیلوب قیلنن نماز ملسکر حاضر اولور) افضل اولان بودر . « بیورلمشدر . (طحاوی دیر که « افضل اولان بودر » ما لنده کی « وذلک افضل » دخی نتمه حدیثدر و آنی مسلم روایت ایتمشدر . امری وجوبدن صارف اولانده اودر . ایدی وترى قیلوبده اویویان کیسمه کیجه قالقوب تنفل ایدر سه کراحت یوقدر . انجق افضلی ترک ایتمش اولور . چونکه اویانمغه کوکنندیکی ایچون وترى حدیث مذکور موجبجه افضل اولان صکرهیه براتق ایدی . اکر اویانمغه کوکنامکده ایدی ایسه فوت افضلیت دخی یوقدر (اه بایضاح (۱) .

اوقات مکروهه

صلوات مکتوبه موقونه نك اوقات جواز واستحبابی اولدیغی

(۱) دأب صالحین : یانسونی و صوئ سفتی فیلوب یاتق و صلوات وترى کیجه قالقوب تهجددن صکره قیلمقدور . فبام لیه طامع اوله میانلر وترى قضایه اوغرا تاق ایچون قیلوب یانارلر . تهجد فالفه ییلورلر ایسه آزد قیلرلر .

کبی مکتوب و غیر مکتوب جنس صلات ایچون اوقات مکروهه دخی وارد . و آنلر ایکی نوعدر . نوع اول : طلوع و استواء و غروب زمانلریدر . نوع ثانی : طلوع فجر ایله طلوع شمس آره سی و صلات عصر ایله اصفرار شمس اثناسیدر . بونلردن نوع اولده آفتابپرستانه تشبهن احترازا شرع انور بزی جنس صلاتدن نهی اینمش اولدیغی کبی نوع ثانیده و آتی الاعداددها برطاقم اوقانده دخی بالخاصه نوافل صاواندن و آنلرک بیان اولنه جتی ملحقانندن بزه نهی شرعی وارد اولمشددر .

(اوقات مکروهه) عنوانی بوا یکی نوع اوقاتی جامع و کراهت طحطاوینک تصریحی و جمله معنای لغوییه محمول اولمغله مکروهدن مفسده دخی شامل بره معنی مقصوددر (۱) .

چونکه نوع اول حقننده کی نهی شرعی صلات جنازهیه دخی شامل اولن اوزره فرض و واجب نمازلر و سجود سهو و نلاوتلر حقننده مانع انعقاد اولمغله آنلرک سبب وجوبی اوقات مذکوره ایچنده حادث اولمقدجه نه ادا ونه قضاسی صحیح اوله مامقده و ماعداسنک صحنی نوع ثانیده اولدیغی کبی مع الکراهه اولمقددهدر .

معاومدرکه توسعاً اولسون صلات تسمیه اولنان شی : فرض و یا واجب یا خود نفلدر . فرض : یا عین و یا کفایهدر . فرض عین : مکتوبات خمس (۲) ایله صلات جمعه و سجده صلیبهدر . فرض کفایه : صلات جنازهدر . واجب دخی یا عینه و یا لغيرهدر .

(۱) هر جائز اولیان شی دخی مکروهدر . کما فی البحر و غیره .

(۲) بونلرک اداسی فرض اولدیغی کبی قضاسی دخی فرضدر .

واجب امینه که ایجاب حق ایله واجب اولان و تعبیر دیگر ایله وجوبی فعل عبده متوقف اولمیاندر (۱) : و تر و صلات عیدین و سجده تلاوت و نذر واجب لغیره که ایجاب عبد ایله واجب اولان و تعبیر دیگر ایله وجوبی فعل عبده متوقف بواناندر : سجدود سهو و طواف نمازی و افساد ایدیلان نفلک قضاسی و نذر نمازیدر . نفل دخی روانب و رغائب دیو باب نوافله تعداد ایده جکمز انواعه شاملدر .

ایمندی نوع اول اولان وقت کراهنده انشا و شروع اولندیغنه کوره ذکر اونان صلات انواعنک هیچ بری منعقد اوله مدینگی کی (۲) اولجه باشلامش اولدیغنه کوره دخی او وقتلر طاری اولمقله آنلری ابطال ایلر . یالکز او وقتده حاضرلنن جنازه نک نمازی و او وقتده او قنن آیتک سجده سی و او کونک ایکندیسی و صلات نافله و او وقت ایله مقید اولان نذر نمازی و او وقتده بعد الشروع افساد اونان صلات نفلک قضاسی مستثنادر که بو آتی نمازک برنجیسی ابن عابدینک تعینی وجهله بلا کراهه و ایکنجیسی کراهت تنزییه ایله و او چنجیسی و آندن صکره سی کراهت تحریمیه ایله منعقد اولور . و مکروه تنزییه اولان تأخیر اولنوب تحریماً مکروه اولانلرک عصر یومدن ماعداسی وجوباً قطع و وقت غیر مکروهده قضا ایدیلور .

(۱) او اکیسی طحاوینک و ایکنجیسی ابن عابدینک تعبیرلر .

(۲) بونک آتیا مین الی مستثنای وارد . درمختارده دمشدو که وئ مذکورده فرض و واجب شروع ایله منعقد اولماز ایسهده نفل شروع ایله منعقد اولور . فرضده کی کراهت مانع صحتدر . زیرا سبب کامل ایله مرتب ذمت اولان نافصاً اودنیز ، واجبدرده اوله در تطوعده کی کراهت مانع صحت اولماز و لکن کراهت تحریمدر . حلبی .

(عصر يومك قطعی جائز اوله ماز چونسكه كراهت آنك فعلنده دكل ، اوزمانه قدر تأخیرنده در كما مر (۱) و سیانی .)

نوع ثانی اولان وقت كراهته ذكر اولسان صلوانك جمله سی بلا كراهه منعقد اولور . یالسكز صلات نفل ایله واجب لغیره قسمی مستثنادرکه بونلر مع السكراهه منعقد اولمغله بونك دخی سجود سهودن ساعداسی (۲) قطع اولنه رق مکروه اولمیان بر وقته قضا ایدلمك لازم کاور .

بو اجمالک تفصیلی مؤلفک افادات آنیه سیدر :

اوج وقت واردرکه انلرك دخولندن اول ذمه ترنب ایشمش اولان فرائض و واجباتك (۳) هیچ بزى انلرده (نه اداءً و نه قضاءً ط) صحیح اولماز : برنجیسی شمسك زمان شروق یعنی طلوعندن ارتفاعنه قدر اولان زمان ، ایکنجیسی شمسك امنوا ایندیکی یعنی سمت رأسه کیلوب هنوز زوال بولمادیغی زمان ، اوچنجیسی شمسك صاراروب غروب اینمك اوزره بولمادیغی زمان ، در .

ذكر اولنان زمانلرده فرضلر یعنی کچمش نمازلر قائمه مدیغی

(۱) یعنی فی الهامش المتعلق بكرهاته تأخیر العصر الى وقت التغير فی فصل الاوقات المستحبة وذلك فی الصفحة الثلاثین

(۲) اوزرنده سهو اولان . صلی بعد السلام وقت كراهت داخل اولسه سهو ایچون سجود اینمبوب او سجود آندن سافط اولور .

(۳) تر و نذر مطلق و طواف نمازلری و وقت غیر مکروهده شروع ایدوبده افساد ایشمش اولدیغی نائله و آتی وقت غیر مکروهده اوقتان سجده تلاوت کبی . ط .

کبی صلات وتر و نذر مطلق مثلی واجب بر دخی قلی نماز (۱) و فت غیر مکروهده حاضرانسان جنازه نك نمازی و تلاوت اولئان آیتك سجده سی دخی ادا و ایفا اولئماز . اجزاء صلاتدن اولدیغی ایچرن انلرده سجود سهو دخی ایدلمز . عقبه بن عامر رضی الله تعالی عنه حضرت تارینك حدیثنه مبنی که حضرت مشارالیه : « رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری بزى اوچ وقتده نماز قیلماقدن و موتامزی کومکدن نهی بیوردی . » دیو ذکر اولئان اوقات ثلاثه بی تعداد ایتمشدر . حدیث مذکوری امام مسلم روایت ایلمشدر . موتی کومک جنازه نمازی قیلماق دیمکدر ، چونسکه او وقتلرده دفن میت مکروه دکلدن . بینلرنده کی تلازمه مبنی دفن ، صلاتدن کنایه اولمشدر . تفسیر مذکور نفس سننده دخی وارد اولمشدر که راوی مشارالیه : « وان نقبر موتانا » بدائنده « وان نصلی علی موتانا » دخی دیمشدر . صباح نمازینی قیلار ایکن کولش طوغمقله نماز باطل (فاسد) اوله جخندن مصلینك اندن صکره کی قهقهه سی آبدستی نقض ایتمز . او نمازك نغله انقلاب ایده چکنه دائر دخی بر روایت اولماقلا (۲) اکاکوره آبدستی قهقهه سیله منتقض اولور (۳) . عوام ناسك نبللرینی صباح نمازینی وقت طلوعده دخی قیلماقدن نهی ایتمیز . چونسکه انلر بسبتون انی

(۱) قیلننده صحیح اولدیغی ایچون اعاده اولور . کافی شرح المنبه .

(۲) هو قول الامام وابی یوسف کافی البرهان ، ط .

(۳) کتاب الطهاره نك یوز سکرنجی صفحه سنه مراجعت .

ترك ايده بيلورلر . بر مجتهدك قولته كوره صحت (۱) بالاكليه تركدن اولادر .

اوقات ثلاثه مذكورهده واجب يعنى ذمته مترتب اولانى انلرده ادا مع الكراهه صحيح اولور : آنلرك برنده حاضرلئان جنازه نك نمازى و اوقئان آيتك سجدهسى و شروع ايدلمش بولئان نافله وانلرده قيلنمسي نذر اولنش اولان نماز كى كه بولار اوكونك عند الغروب قيلئان ايسكنديسى مثلى مع الكراهه صحيحدر . كراهت ، تحريميه اولديغندن شروع ايدلمش بولئان نافله و صلوات مندوره و جوباً قطع اوانوب وقت كاملده قضا ايديلور . اوقئان آيتك سجدهسى وقت غير مكروهه تاخير اولور . تاخير اولنميوب ايدلسه ذمته ترتب ايتديكى وجهله اودنمش اوله جغندن اعاده اولماز . كافى شرح المنيه (۲) .

حاضرلئان جنازه نك نمازى تاخير اولنميوب قيلنور وانده تعجيل مطلوب اولديغيچرن (۳) تاخير اولنماق افضل اولور (۴)

(۱) بوراسى مذهب امام شافعى به اشارتدر كه نزد امام مشار البهده فجر ك عصره قياسنه و : « من ادرك ركعة من الصبح قبل ان تطلع الشمس فقد ادرك الصبح ومن ادرك ركعة من العصر قبل ان تغرب الشمس فقد ادرك العصر » حديثه مبنى او صلوات صحيحدر . بحتك تمامى كتب اصولده در .

(۲) آنك كراهتى ابن عابدينك تعيينى اوزره تحريميه دكلدر . كما قد عرفت .

(۳) الاملائع كضورها فى وقت غير مكروه ام حابى .

(۴) حديث شريفده : « اوج شى تاخير اولماز : كلان جنازه ، قضا ايديله بيله جاك بوزج ، كمؤ و مناسبى بولئان قيز . ببورلدينى ايچون انك تاخيرى مكروه اولور ط .

اوكونك ايكنديسى مستثنادر كه او قطع و قضا اولنمىيوب
ادا و اتمام اولنور . انك كراهي فعائده دكل ، اووقته تاخير ندهدر (۱) .
صحت ، بقاء سببه مبنيدر كه اوده و قندن ادا انك اتصال ايتديكي
جزمدر . مسبب ايسه سببك ثبوتنه كوره ثابت اولوب كامل ايسه
كامل و ناقص ايسه ناقص اولور . كچمش بر عصرى (نمازى) او وقت
قيلمق (قضا ايتمك) كي دكلدر كه بو صحيح اوله ماز زيرا وقتك
خروجى مسيبله ذمه كامل اوله رق كچمشدر ناقص اوله رق
اودنه من .

اوقات ثلاثه مذكوره ده نوافل قيلمق دخى كراحت تحريميه ابله
مكروهدر . بناً عليه شروع اولنديسه قطع ايديلوب وقت كاملده
(غير مكروهده) ادا وانمق واجب اولور (۲) : شكر وضوء و تحييت
مسجد و سائر منن كي (۳) .

امام ابو يوسفك مفتي به اولان قواني كوره جمعه كوفى
استوا زماننده نافله قيلمق (۴) مكروه دكلدر . زيرا ذكر اولئان

(۱) قال لنا خير المنهى عنه لا لذات الوقت اه فانه وقت كسائر الاوقات
انما النفس فى اداء الاركان المستلزم فعلها فيه التشبه بعبادة السكفار ، كذا فى ط
عن الفتح .

(۲) فى ظاهر الرواية . على قول اوقات مذكوره ده كي نوافل دخى فرائض
كبي غير صحيحدر . چونكه دليل بخصوصه بر صنف صلاتك عدم صحتي دكل ،
مطلق معنى مفيددر ، ط .

(۳) زمان طلوعده سنت فجر متصور ايسه ده استوا و غروب زمانلرنده
سنن روانب اولنديقى ايچون مؤلفك او محشينك اخطارى اوزرينه اخذ
اولنمىرق كلام ضحى و كسوفه دخى شامل قيلمشدر .

(۴) مقصود تحية مسجد نمازيدر كه ناس اندن غافلدر .

حدیث عقبہ نیک بعض طرق روایانندہ یوم جمعہ استثنایا
ایدلشد (۱) .

ذکر اولئان اوچ وقتہ صلوات شریفہ او قومق و دعا و تسبیح
ایتمک قرات قرآن دن (۲) افضلدر . کما فی الدر مع ط .

اوقات ثلاثہ مذکورہ دن ماعدا اولان آتی التعداد او قانده بالخاصہ
نافله قیللق (۳) مکروہدر . فرض یعنی قضا قیللمقدہ کراہت یوقدر :
(۱) طلوع فجر دن صکرہ صباح نمازینک ستمندن بشقہ ، (۲) .
(۲) صباحک فرضنی قیلدقدن صکرہ ،

(۱) ولہما انہا زیادۃ غریبۃ فلا یعتدبہا ، کما فی رد المحتار .
(۲) قال وکأنہ من ارکان الصلاة فالاولی ترک ما کان رکناً
لہا .

(۳) (نافله) فرض و واجب اولیان دیمک ایسہدہ منذورا وطواف
نمازی و افساد ایتمدیکی تہلک قضای کبی لغیرہ واجب اولانار دخی یو
حکمدہ نافله کییدر . اما واجب لعینہ کہ ایجاب حق ایلہ واجب اولوب
انی ایجابدہ عبدک مدخلی اولیاندر مکروہ دکلدر کرک مقصود لنفسہ
اولسون : سجود تلاوت کبی کہ اندہ مخالفت کفار و موافقت ابرار
واردر . کرک مقصود لغیرہ اولسون : صلات جنازہ کبی کہ اندہ قضاء حق
میت واردر . ط

(۴) اقولہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم : ایبلغ شہادکم غائبکم ألا لاصلاة بعد
الصبح إلا رکعتین . ولیکون جمیع الوقت مشغولاً بالفرض حکماً ، ولذا تخفف
قراءة سنة الفجر . ص .

(٣) ایکندینک فرضندن صکره (١) ، کونش نغیر ایتمش اولسه دخی ،

(٤) افشام نمازینک فرضندن اول (٢) ،

(٥) بیرام نمازلرندن اول نه اوده نه جامعده ،

(٦) بیرام نمازلرندن صکره جامعده ، نمازگاهده ،

(صلات عیدی ادادن صکره اوه کلوب نافله فیله بیلور . علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری نوافله حریص اولدقلری حالده صلات عیددن اول نافله فیلدقلری هیچ اولماشن (٣) و صلات عیددن صکره خانه سعادت آشیانه ارنده ایکی رکعت نماز فیلدقلری اولمشدر . ص ٠)

(٧) عرفانده ومزدلفهده کی جمعلر ارسنده (٤) ،

(٨) فرضهء وفنک پک طار زمانه قالمش اولسی صورنده (٥) ،

(١) لقوله عليه الصلاة والسلام : لا صلاة بعد صلاة العصر حتى تغرب الشمس ولا صلاة بعد صلاة الفجر حتى تطلع الشمس . رواه الشيخان . ص .

(٢) لقوله عليه السلام : بين كل اذانين (اي اذان واقامة) صلاة ان شاء الا المغرب . ص .

(٣) وجه الدلالة منه أنه صلى الله تعالى عليه وسلم كان حريصاً على النوافل ما أمكن فعدم فعله يدل على الكراهة اذ لولاها اقبل ولو مرةً بياناً للإباحة . ط :

(٤) اوقات مستحبه قيلنه مراجعت اولسون .

(٥) چونكه بونده فرض اولمیان نی ایچون فرضی وفندن فوت اینمک واردر . قال ط وهذا ليس من فعل العلاء . بل اذا كان الوقت الذي يمهده وقت قساد كوقت الطلوع فانه يترك الواجبات ويقتصر على ادنى ما يجوز به الصلاة . كافي المجتبی اه

(۹) فرضه اقامت آلتور ایکن ،
(بوندن صباح نمازینک سنتی مستثنادر . تکیم باب نوافله مذکوردر) .
(۱۰) جمعه کونی خطیب خروج ایدرکندن اعنیاراً نمازدن فارغ اولنجه یه قدر (۱) .

خطیبک خروجی منبره صمودی دیمک اولمیوب منبره چیقماق اوزره اولدیغی یردن ظوریدر . اندن اعتباراً نه قبل الخطبه ونه اثناء خطبه ده نه ده ختام خطبه ده نافله قیللق وحتی جمعه نك سنت مؤکده سنه طور مق یوقدر (مکروهدر) . اگر خطیبک خروجسندن اول جمعه نك سنتنه شروع ایتمش ایسه قطع ایتمیوب خفیفجه یعنی تطویل فرات ایتمیهرک انی اتمام ایلر .
صاحب ترنبیه کوره او ائئاده قضاء فائته ایتمکده کراحت یوقدر .
بلکه جمعه سنک صحیح اولمیچون فائته متذکره سنی قضا ایلمسی واجبدر . انکیم بابنده مبیندر .

مدافعه* اخشین یعنی بول ویا غائط صیغنتیبی حالنده علی الاطلاق نماز قیللق مکروه اولدیغی کبی نفسنک آرزوسی وار ایکن حضور طعام مثلی نمازده خاطری اشغال وخشوعی

(۱) بو حکم خطبه یی مؤلف خطبه عید و خطبه حج وخطبه نکاحه وحتی مذهباً معروف اولبان خطبه ختم وخطبه کسوفه وقول صاحبین اولان خطبه استسقایه دخی شامل قبلشدیر .

اخلال ایدہ جک شیدن اخذ حظ ایتمدین نمازہ طوروق دخی مکروہدر^(۱) .

(لکن بونک کراہتی وقتک طارالماسندہدر و الا نماز تقدیم اولنور و کراہتدہ اولماز . ط)

طحطاوی دیرکہ طلوع فجر دن صکرہ صباح نمازینی قیلوب بینرنجیہ قدر خیر اولان سوز مستثنی اولوق اوزرہ کلام ایتمہ نک کراہتی دخی مکروہانہ الحاق اولنہ جق شیلردندر^(۲) صباح نمازینک سنی ایله فرضی آره سنی کلام ایله فصل ایتمہ نک مبطل سذت اولوب اولماسی محل کلامدر . بعد الصلاة ایشنه کیتمکده بأس یوقدر^(۳) .

(۱) لادخاله النقص فی المؤدی . ص .

(۲) چونکہ او بروقتدرکہ اندہ هم ملائکہ ایل ، هم ملائکہ نہار حاضر اولور . تنکیم [ان قرآن الفجر کان مشہودا] قول کریمک تفسیرندہ وارد اولشد . فلا یبقی أن نشہدہم الا علی خبر . ذکرہ ط فی فصل النوافل .

(۳) علی قول طلوع شمسہ و علی قول شمسک بعد الطلوع ارتفاعہ دکن کیتمک مکروہدر الی هنا کلامہ . لکن موکراہت ایشاک افتضاسیلہ مقید اولوق کرکدر . فان الخیر لا یؤخر ، وانت یخیر مادمت فی حاجتک الشرعۃ .

اذان و اقامت

اوقات ، جناب حقاك نعمت آلهیه سی اولان صلوات ایچون
ظاهرأ اسباب و ایجاب غیبیسیچون علامات اولدیغی کبی اذان دخی
اوقانه علامت اولمشدر . اذان اعلامدر . اوقاتك اعلامی خواصه
واذائك اعلامی عمومدر (۱) .

بوبابده ایراد ایدیله جاك كلام : اذائك ثبوتنه ووجه تسمیه سنه
والغه وشرعأ اولان تفسیرینه وفضیلتنه وسلبینه وشرطنه وحکمنه
ورکننه وصفته وکیفیتنه ووقتنه و سبب و محل مشروعیتنه
دائردر .

اذائك ثبوتی کتاب و سنت ایله درکه کتاب کریمده
« واذا نادیتم الی الصلاة » و « اذا نودی للصلاة » بیورلمش
اولدیغی کبی حدیث شریفده دخی حضرت عبد الله بن زیدك
(رضی الله تعالی عنه) آتی البیان رؤیاسی اوزرینه مشار الیه
خطابأ : « رؤیا حق ألقها علی بلال فإنه أندی منك صونا » وارد
اولمشدر

اذان لغتده اعلامدر . قال تعالی : « و اذان من الله » .
شریعتده وجه مخصوص اوزره اولان اعلامدر : لفظ اذان سـلام
و کلام کبی اسملدندرکه تصریفی باب تفعیلدندر . نکلیمدن کلام
وتودیعدن وداع وتجهیزدن جهاز دینلدیکی کبی تأذیندن دخی اذان

(۱) مسأله لائق اولان وقت ایله متنبه اولمقدرد . وقت کندیسنی آگاه ایتمه
کیمسینی اذان آگاه ایدرد .

دینلشدیر که تأذین اذان او قومق و وقفی بیلدرمکدر . فاعلنه مؤذن دینور .

اذان او قومنه نك فضیلتی شو حدیث شریفلر ایله ثابتدر :
« لا یسمع مدی صوت المؤذن جن ولا انس ولا شیء الا شهد له يوم القيامة وبستهفهر له كل رطب ویابس سمعه » . « المؤذن له مثل اجر من صلی معه » . « المؤذنون أطول الناس أعناقاً (۱) يوم القيامة » (۲) .

امامت ، بابنده مبین اولدیغی اوزره مؤذنه کیدن افضلدر (۳)

(۱) « أي أكثر الناس رجاءً ، وقبل أكثر الناس اتباعاً لانه يتبعهم كل من صلی باذانهم ، ط .

(۲) « هو حدیث شریفی ترجمهده صاحب کتیر محقق دیمشدر که : روز قیامنده مؤذنلر شرف زانده اهل اولدقلری جهنله مشار الیهم بالبنان اولسهلر کرکدر .
بوئنده اهل دعوتک علو درجه لرینی بیانه اشارت واردر اه محشی دیرکه حدیثنده : ان المؤذن یجاس يوم القيامة علی کتیب من المسک وانه لایهوله الفزع الا کبر . دخی وارد اولمشدر اه [ومن احسن قولاً ممن دعا الی الله] قول کریمنی حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها مؤذنین ایله تفسیر اینمشدر . کما فی البحر .
صاحب درک و طحطاوینک بیانلرینه کوره پیغمبرمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینک دخی بر سفرده اذان او قیوبه اقامت آلهرق او کله نمازی قیلدقلری روایت اولمشدر . لکن بوروایت امام ترمذینک اختصارندن ایلر و کله مشدر امام احمدک مسندنده روایت اصلیه : حضرت پیغمبرک او سفرده حضرت بلاله اذانی امر بیورمش اولدقلریدر . کما فی رد المختار

(۳) « نخر رازی سوره مؤمنون تفسیرنده ذکر اینمشدر که علمادن بری کندینک اختیار امامت ایندیکی صورلدننده : اقتدا حالده ترک فاتحه ابتسم امام شافعینک وقرات فاتحه ایقسم امام ابو حنیفه نك عتابندن فورقندیمندن بو اختلافدن قورتلحق ایچون اماملنی اختیار ایلدم . جوابنی ویرمشدر . کما فی البحر .

و کذا اقامت دخی نأذیندن افضلدر . ط حضرت عمر رضی الله تعالی عنہ : « لولا الخلیفی لأذنت . » بیوردهش اولملری نأذینک امامته تفضیلتی استلزام ایتمز . چونسکه آندن امامتی ترک اینمک مقصود اولمیوب امر امامته مؤذینکی دخی علاوه مقصوددرکه معنی : کثرت مشاغل خلافت اولمه اذانی دخی او قوردم . دیمکدر امامک همده مؤذن اولمی افضل اوله جفی افاده بیورلمشدر (۱) .

اذانک سببی دخول وقتدرکه اوقات صلات اذان ایچون اسبابدر (۲) .

دخول وقت اذان ایچون همده شرطدر (۳) .

اذانک لعظ عربی ایله اولمی (۴) وعافلدن صدور ایتمسی دخی شرط صحیدر .

شرط کمالی مؤذینک صالح وموافقیت صلاتی عالم وآبدستلی ونماز خصوصنده احوال ناسی متفقده وجماعتدن کیرو قالانلری زجره قادر وایی وپوکسک سسلی (۵) اولمی وپوکسکجه بر

(۱) نکیم امام ابو حنیفه حضرتلری دخی نأذین وهم امامت ایدرلرایدی ، کافی الفتح .

(۲) وقت ، اذان ایچون سبب بقائیدر . سبب ابتدائی : سبب مشروعیات اولماق اوزره آنیا مذکور اولاندر . ط .

(۳) وقت کیرمدین اوقتان اذان وقتک دخوانده اعاده اولنور .

(۴) لغت عربیه نک غیری اوزره اولان اذانه اعتبار یوقدر . کما یأتی .

(۵) عمر بن عبد العزیز حضرتلریک بر مؤذنه : « اذن حسنا والا فاعتزانا »

دعش اولدفلری مرویدر . ط .

برده قبله به قارشو طورب اوقومسیدر . نتکیم مستحبانندن اولوق
اوزره آتیاً دخی ذکر اولنور .

اذانک حکمی : ا کالزوم اجابتدر . اجابت : فعلا اولدیغی کبی
قولاً دخی اولور . نتکیم بابلک آخرنده بیاتی کلور .

اذانک رکئی ألفاظ مخصوصه در که درت تکبیر وایکیشر شهادت
وایکیشر حیمله وایکی تکبیر ویر تهلیلدر . نتکیم بیان اولنور .

اذانک صفت شرعیه سی : سنت مؤکده اولدیغیدر . اذان علی
الاصح واجب دکل ایسه ده واجب قوه سننده بر سنت مؤکده در .

اذانک کیفیتی یعنی صورت ادا وایفاسی ترسلدر که اقامت کبی
سرعت ایدلمیوب تمهل اوزره اوقومقدردر .

اذانک وقتی اصلاً واستحباً اوقات صلاندر (۱)

اذانک سبب مشروعینی (۲) تمازی رسول اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افتدمز حضر تلیله جماعه قیلله ناک وفتنی بیلک ابچون بر علامت
اتخاذنده صحابه ناک مشاوره لریدر .

اذانک محل مشروعیتی مدینه منوره در . هجرت مقدسه ناک ایلمک
وعلی قول ایکنجی سنه سننده اذان مشروع اولمشدر . آندن اول

(۱) وقت جواز واستحباب معلوم اولمشدر . مؤلفک ولو قضاء قولی قضا
ابچون وقت معین اولدیفنه یناء وقت فعله محولدر که قضا ایدیلله جاک اولان فرضاک
اذانی دخی قضا اولته جعی زمان اوقنور دیمکدر .

(۲) بو بوندن اول موعود اولان سبب ابتدایدردر ، محشی دیر که سبب اصلی
نبی علیه السلام افتدمز حضر تلیرنک نماز وفتلرینی ضبط ایده مدکیرندن
طولانی صحابه به حاصل اولان مشقندر .

بوللرده : نمازه نمازه . یاخود : جماعة نمازه . مآلنده اولمق اوزره : الصلاة الصلاة ، یاخود : الصلاة جماعة . دیو ندالشیلور ایدی ، صکره اذان امر ارلندی .

شویله که علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری مدینه طاهره - لرینه شرفرس قدوم اولدقلرندن صکره نمازی کاه ایرکن وکاه کیسیج قیلقدله اولدقلاری جهته قریب وبعید محللردن کلان اصحابک برطافعی کندیلریله برلکده جماعت اولهرق نماز قیلق مزیتنه حرصاً اولجه کلوب بکله ملک وایشارندن قالمق محذورینه اوغرار و برطافعی نماز کیسیج قیلنور ظنیه کیسیجه کلوب نمازی قیلنمش بولهرق آتش اسف آلرک سینهلربی داغلار ایدی . بوکا بناء عقد جماعت وقتنه برعلامت اتخاذ چون مشاورده بولندیلر . بعضلر ضرب ناقوس (۱) اولنه فی (چاک چالمنسنی) رأی ایتدیلر . حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم : « او خرسیتیانلر کدر . » بیوردیلر . بعضلر شبور (۲) چالمنسنی رأی ایتدیلر ، نبی علیه الصلاة والسلام : « او یهودیلر کدر . » بیوردیلر ، بعضلر : آتش یاقارز دیدیلر . اکاده علیه السلام افندمز « مجوسیلر شعاریدر » دیو راضی اولمدیلر . میان مشاورده بیراق دیکرز کورنلر بری برلرینه اعلام ایدرار دییان دخی اولدیسده افندمز آنده

(۱) سلفده نصاری طائفه سنک آت نداء معبدلری بری بیوک و بری کوچک ایکی مصنع تحتدن عبارت اولوب بیوکنه ناقوس و کوچک و بیل تعبیر اولنور ایدی اه اوقیانوس .

(۲) شبور توروزنده تفر دیدکلری بوریدر اه اوقیانوس . بورییه بوق دینور .

بکنم دیلر . رأیلر هنوز برشی اوزرینه متفق اولمدن قالقلش وقرار - سزلغه مینی وجه سعادت حضرت سید الکائنات کوربلان نشاط مزاق اوزرینه اهل مشاوره بی غم آلمش ایدی . راوی حادثه اولان حضرت عبد الله بن زید الانصاری^(۱) بیوررکه بن دخی غملی اوله رق یاتمش ایدم ، بین النوم واليقظة بکابری کلدی که اوزرنده ایکی ثوب اخضر وار ایدی^(۲) بر دیوار قطعی اوزرنده قائم اولدی . انده برده نافوس وار ایدی . بونی بکا صابارمیسین ؟ دیدم . نه یاپه چقمسین ؟ دیدی . نمازمز وقتنده چالارز دیدم . بن سنی ده خیرایسته دلالت ایتسم اولمازمی ؟ دیدی . اولوردیدم . قبله یه قارشو طوردی و : الله اکبر . دیو باشلا یه رق اذانی تمامیه او قودی بعده براز مکث ایدوب کلمات اذانی برده او قیوب صوکنه قریب ایسکی کره » قد قامت الصلاة « دیدی^(۳) .

مشار لیه حضرت عبد الله دیر که بن همان قالقوب رسول الله کیدرک واقعی عرض و اخبار ایلدم . « حق رؤیادر بلاله تلقین ایلله انک سسی سندن چوقدر ، بیوردیلر . بنده انی بلاله تلقین ایتدم . حضرت بلال مدینه ایچنده اک یوکسک بر سطحک اوزرینه چیقوب

(۱) کنیه لری ابو محمد . کنیه لری خزر جیلردن و اصحاب بدر دندر . بنون مشاهدده حضرت سلطان الانبیاء علیه و علیهم السلام ایلله بولتمش و فتح مکده بنی الحرف بن الخزرجک رایتلرینی حامل اولمشدر . اونوز ایکی تاربخنده التمش درت یاشلرنده ارحمال داربقا بیورب نمازینی حضرت عثمان فیلهدر . کما فی اسد الغابة . رضی الله تعالی عنه .

(۲) یعنی هم ردایی و هم ازاری یشیل ایدی .

(۳) بو اقامته اشارت اولدی .

اذانی اوقوردی^(۱) . حضرت عمر رضی الله تعالی عنه وعنهما کندی خانه‌سندن ایشتمکله ازار شریفلی ایچنده (یعنی بلارداء) هروله (سرعت) ایدرک حضور سعادته کلدیلر . و : بارسول الله سنی پیغمبر اولرق مبعوث بالحق ایدن خدا حقیچون بونک کوردیکنک مثلنی بن دخی کوردم شوفدرکه بوبندن اول کلمش . دیدیلر (۲) پیغمبرمن

(۱) مناره اولدیفندن حضرت بلال مسجد شریف نبوی جوارنده بولان بونک اک بوکسکی اولق اوزره بنی نجاردن برخاتونک خانه‌سی اوزرینه چیقوب اذان اوقوردی . بعده ظهر مسجد شریفده کندیسی ایچون بر موصم بنا بوردی اه من المنجة . مناره‌که مثذنه دخی دینور عشینک بیاته کوره انی مساجده اک اول احداث ایدن : اصحابدن سلمة بن خلف رضی الله تعالی عنه حضرت تریدرکه زمان جناب معاویهده مصر امیری ایدی اه ابن عابدین دبرکه اذان اوقومق ایچون مصر مناره‌سنه ایلک چیقان : شرحیل بن عامر المرادیدر اه حفت اذان احداث ایدن : بنی امیه در . اذاندن صکره مزارده نبی علیه السلام افندمزه صلات اوقومسی یدییوز طقسان بر تاریخنده مصرده زیاده ایدمشدر . بدعت حسنه در . کیچه‌نک ثلث اخیرنده کی تسبیح وتمجید (که بز ا کا الصلاة دیرز) او دخی اوله در . سلطان ناصر الدینک امریله باشلامشدر اه من ط مع رد المختار - درمختارده بعدالاذان اولان تسلیم یدییوز سکسان بر سنه‌سی ریسم الآخرنده اولا بازار ایرتسی کیچه‌می یانسوسنده وبعده جمعه کوننده حادث اولوب اون سنه صکره اقتام اذاندن ماعدا هپسندده اوقنور اولدی دبو مذکوردر اه .

(۲) حاشیه‌ده بویله مذکوردر . بو کلام ایسه روایت دیکرده وارد اولدیفنی اوزره حضرت عمرک اولا : بن بوکلانک رؤیاسنی کوردم . دیو نسه . واقعه ابتش اولوبده حضورده بولان عید الله بن زید حضرتلرینک رؤیاسنی افندم حضرتلرندن ایشتمش اوللرینی اقتضا ایدر . کما لایحقی .

صلی الله تعالی علیه وسلم اقتدوا بحضرت نوری : « فله الحمد وانه لا یت »
بیورد بلر اه .

او کیچیه صحابه دن یدی ذاتک اورویانی عیناً کورمش
اولدقلری دخی مرویدر . رؤبا سبب اولدی . اذان بنه امر
نبی ایله ثبوت بولدی . واحتمالکه او سبب مفارن وحی دخی
اولدی (۱) .

اقامت دخی اذان کبی بوامتک خصائصندندر (۲) .
اذانک اولی تکبیر اولدیفی کبی عوداً للتعظیم آخری دخی تکبیردر .
اولنده درت کره الله اکبر دینور . آخرنده کی تکبیر سائر الفاظ
شریفه سی کبی ایکی کره اولور . حکمت تکبیر نفوس سامعینده شان
صلاتی اعلا و اعظا مدر (۳) .

اقامت دخی لفظاً ومعنی وصفه و سبباً اذان کبیدر (۴) . شو فدر که
اقامتک « حی علی الفلاح » ندن صکره ایکی دفعه « قد قامت الصلاة »

(۱) بونی شو روایت نایید ایدر که حضرت عمر اذان رؤیاسی کوروب
سویامک اوزره کلدیکنده وحی بوبابده کنیدیسی سبق اینمش بولدی اه ط .
بحر رائفده دیشدر که اذانک سبب ابتدائیسی ایله امراءده حضرت امام المرسلینک
علیه وعلیهم الصلاة والسلام ملائکه یه وارواح انبیایه امامه نماز قیلدر دقلرنده حضرت
جبریل علیه السلام اذان اوقومسی واقامت ایتمسیدر . بده عبد الله بن زید
حضرت ناریک رؤیاسیدر اه .

(۲) حضرت آدم علیه السلام حین ببولنده ارضده کوردیکی وحشت
اوزرنه حضرت جبریل علیه السلام اذان اوتودیفی حقنده کی روایت
بوخصوصیته منافی اولماز چونکه مقصود خصوصیت صلاتدر . ط .
(۳) وایکون ادعی الی المسارعة الی الطاعة والاجابة . ط .
(۴) لفعل الملك النازل . س . ولا لحن ولا ترجیع فیها . ط .

دینور . کیفیت اداجه دخی بینلر نده بر فرق واردر که اذانده مؤذن تمهل ایدر یعنی هر ایکی جمله اده سنی برسکته ایله^(۱) فصل ایدرک^(۲) اوقور . اقامتده ایسه حدّدر تعبیر اولنان سرعتی یاپار که کلمات اقامتی صالدر صالدر اوقور^(۳) .

«الاذان جزم والاقامة جزم»^(۴) حدیث شریفی حکمنجه کلمات اذان و اقامت مجزومدر که کرک تکبیرلر ، کرک سائر جملهلر بری برینه وصل اولنامق اوزره ساکن الآخر براغیلور . (تکبیرلرک وصلنده رالر نقل حرکه ایله مفتوح اولور : الله اکبر الله اکبر ، ناس بوندن غافلردر) اذانده حقیقه وقف و اقامتده نیه وقف واردر^(۵) .

کلمات اذان شونلردر : «الله اکبر الله اکبر ، الله اکبر الله اکبر ، أشهد أن لا اله الا الله ، أشهد أن لا اله الا الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، حیّ علی الصلاة ، حیّ علی الصلاة»^(۶) ، حیّ علی الفلاح ، حیّ علی

(۱) بوندن ابلک تکبیرلر مستثنادر که انک سکنه سنی ایکی تکبیردن صکره اولور یعنی درت ایکی به آیریلور . ط .

(۲) وعلی قول کلماتی بلا تنفی تطویل ایدرک . ط . فال وکل ذلك مطلوب فی الاذان اه

(۳) بونک عکسی یعنی اذانده حدر و اقامتده تمهل سکر و حدر . کافی ط . فال والسنة ان يباد الاذان لقوات تمام المقصود منه اه .

(۴) وتمام الحديث : والتكبير جزم ، أى لا فتاح الصلاة . ص .

(۵) لانه لم يقف حقيقة لان المطلوب فيها الحدر . ط

(۶) هابدى نمازه ، هابدى نمازه دعمکدر ، محشى دیرکه نمازه

الفلاح (۱) الله اکبر ، الله اکبر ، لا اله الا الله .

خاصةً صباح نمازینک «حیّ علی الفلاح» ندن صکره ایکی کره «الصلاة خیر من النوم» دینورکه بوزیاده یی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرت بلاله امرایتمشایر وصباح نمازینک زمانی وقت نوم وغفلت اولدیغیچون «نماز او یقودن دها خیر لیدر» نداسنی او نمازک اذننه خاص قیللمشادر (۲) .

کلمات اقامت شونلردر : «الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر ، الله اکبر . أشهد أن لا اله الا الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، أشهد أن محمداً رسول الله ، حیّ علی الفلاح ، حیّ علی الصلاة ، حیّ علی الصلاة ، حیّ علی الفلاح ، حیّ علی الفلاح . قد قامت الصلاة ، قد قامت الصلاة (۳) ، الله اکبر ، الله اکبر ، لا اله الا الله »

ندا اولدیغی ایچون اصل اذان بودر . جزءک اسمیله کله تسمیه فییلندن اولورق مجموعنه اذان دینلمشدر چونکه مقصود اولان دخول وقتی اعسلام انسکله حاصلدر اه .

(۱) هایدی فلاحه ، هایدی فلاحه دیمکدر . محشی مرحوم مسلم شارحی نوویدن نفلاً دیبورکه کلام عربده خیری لفظ فلاحدن دها جامع برکلمه یوقدر . نصیحت لفظی دخی اکا یاقلاشور .

(۲) نوم دخی تحصیل طاعت یا خود ترک معصیه وسیله اولدقده عبادت اوله جغندن خیریتده علانه مشارک اولمشدر . نوم راحت دنیاوی و صلات راحت عباوی بادی اولوب راحت عقبی راحت دنیادن افضل اولدیغی ایچون خیریت و افضلیت صلابده فالمشدر . فائته جگر اذافنده بو ریاده یی ایتمایمیدر ؟ بوراسی محل اوفقدرا ط .

(۳) « نماز قائم اولمشدر نماز قائم اولمشدر » یعنی نمازه شروع اولتی اوزره بولالمشدر ؛ بک اولمغله جماعتک امامی بو اتاده نمازه شروع ایدر . جهانت موجوده دخی اکا اقتدا ایلر .

كلمات اذانیه و اقامیه نك ترجمه سی اصلی برینی طوتماز . یعنی اذنت عربیه نك غیرى لسان اوزره اوقنان اذان هر تقدیر اذان اولدیغی معلوم اولسه دخی کافی اولماز (۱) . اقامت دخی اویله در .

اذان یوکسك بربرده اوقنمق مسنون اولور . و رفع صوت ایله اوقنور (۲) . حتی رفع صوته مدار اولمق اوزره اذان و برن کیمسه شهادت پارمقارینك اوجلرینی قولاقلرینه ادخال ایتك مستحب اولور . اللرینی قولاقلری اوزرینه قور ایسه اوده کوزادر (۳) .

جامع ایچنده جمعه نك غیریده اذان اوقنماز . اقامت عقد جماعت اولندیغی و نمازه طورلدیغی یرده اولور (۴) . هرایکیسندنه آباق اوزری و قبله یه قارشو طوریلور (۵) . ضرورت

(۱) لوروده لسان عربی فی اذان الملك النازل . ص . کان رسول الله صلی الله علیه وسلم أربعة . مؤذنین بلال و عمرو بن ام . مکونوم و ابو محذورة و سمد الفرط ، رضی الله تعالی عنهم . کما فی کتابنا الحقائق .

(۲) اوقیان رفع صوت ایچون کندیشی زورلماز زیرا انسکله ضرر کوره ییلور اه بحر .

(۳) بونلر سنت اذاندیر . اقامتده بو وضع سنت دکلدیر . کما فی عبد الملیم .

(۴) اقامتی آلان امام دکل ایسه باشلادیغی یرده آتام ایدر . اگر امام ایسه یعنی تماز قیلدرمقه کچه جک ایسه باشلادیغی یرده بتورمک ایله موضع امامتده ختام و یرمک بیننده غیر بونئور .

(۵) ترك استقبال ایدرسه حصول مقصوده مبنی اوده جائز و تنزیها مکروه اولور . ط .

سفر و وحله مبنی (۱) را کب بوانمدقجه قیام واستقبال ترك اولناز (۲) .

اذانده اسماع واعلان مقصود اولمغله اصل محل دعوت اولان حیّ علی الصلاة ندا سنده یوزینی صاغه وحی علی الفلاح ندا سنده یوزینی صوله چویرمک مؤذنه مستحب اولور (۳) .

مناره ده بولنوبده صاغه و صوله تحویل رأس ایله مقصود حاصل اوله میه جعنه کوره طولاشور . طرز قدیم اوزره اولان تحته مناره لرده آرقه سنی قبله یه کتور میه رك (۴) باشنی صاغه و صواه چیقاروب اوقور . مؤذن موضع عالیده بولنه جفی ومقرّ نساء اولان مواضعه مطلع اوله ییله جکی جهنله (۵) متقی وامین کیسه اولق و اذانده

(۱) سفر : یول یقندر . حضر ایله مقابله سندن ظاهر اولان سفر لغوی مقصود اولد یقندر . شهر و قریه خارچنده را کباً نفـل جائز اوانچه اذان اولویتمده در . وحل : چاموردر .

(۲) ترك استغبالك تنزیها مکروه اولد یقنی محشی سویلدی . مؤلف دبرکه اذانی حال حضرده را کباً اوقومق دخی مکروه در .

(۳) بونی کندی کندیته بولنه رق اذان اوفیان کیسه دخی باپارکه سنت اذان بودر . س . و اوکه طوغان چوجقه اسم قومق ایچون ویاخود خوفه مبنی اذان اوقومش بولنسون . ط .

(۴) چونکه مکروه در . ط .

(۵) خالد تسری که حجاج نانیدر منارات مساجدی شاعرك شو قوله مبنی خانه ار سطوحندن اشاغیجه هدم وحط ابلمشدر :

ایق فی المؤمنین حیاتی لهم یصرون من فی السطوح
فی شیرون أو تشير بهم بالهوی کل ذات دل ملبح
کما فی الکامل المبرد .

وجه مستوفی و اوقات صلاتی بیلور اولوب اذان آبدسنلی اوفومق
مستحبدر .

اذانده تحسین صوت مطلوب اولمقله برابر تلحین و تغنی
مکروهدر .

اذان ائناسنده مؤذک کلام اینمسی (۱) و حتی سلام آلمسی (۲) دخی
مکروهدر .

مؤذک بالغ اولمسی دکل ، عاقل اولمسی و مسلم بولمسی
لازمدر (۳) صبیّ مراهقک و حتی صبیّ ممیزک اذان

(۱) چونکه اذان خطبه کی ذکر معظمدر . کلام ایسه تعظیمی اخلال
و نظم مستوفی تغییر ایدر . کلام کثیر ایسه اذان اعاده اولنور . بر واپکی کله
قلیلدر . اذاده ط .

(۲) اذان اوفومقده اولان کیمسه کندینه و یریلان سلامی نه فی الحال و نه
بعد الفراغ نهده کندی کندینه رد ایتمز علی المعتمد . تلاوت قرآن ایدن و نمازده
بولنان و خطبه اوقیان دخی بویهدر . درس و یرمکنده اولان کیمسه به دخی سلام
آلمق لازم دکلدر اه من ط

(۳) کتاب المواکب العاییه فی توضیح السکواکب الدربیه
مذکوردرکه اذان واقامتده یدی شی شرطدر : «۱» اسلامدر . کافرک
اذان واقامتی صحیح اولماز . «۲» تمیزدر . صبی غیر ممیزک اذان واقامتی
صحیح اولماز . «۳» کلمات اذان واقامتک ترتیبیدر . موضعندن تقدیم
اولنانه اعتبار اولیوب بلکه علته اعاده اولنور . «۴» کلماتی بیتنده
موالاتدر . سکوت طویل و کلام کثیر ضرر و یردیکندن استیفاف اولنور .
«۵» دخول وقتدر ولوکه بالکز واقعده اولسون . بوندن صباح نمازینک
ایلاک اذان مستثنادر . «۶» جاءت ایچون اولان اذان واقامتده جهر
ایتمکدر . نفسی ایچون ایسه جهر مشروط اولماز . «۷» آنلردن هیچ
برینک کلماتی آنلردن برازیی اتیان ایدنک کلماتنه بنا ایتمکدر . تنسکیم

بلا کراهه (۱) جائزدر

مجنونك و معنوهك و صبي غير مميز و مسلم اولمیانك (۲) او قودقاری
اذان غير صحيحدر (۳) . اعاده اولنور .
سر خوشك (۴) و فاسقك (۵) و قادینك (۶) و قائم اولمیانك (۷) اذانی
مکروهدر .

اذانده عقل و اسلام شرط صحت ، و عدالت و ذکوریت

جمعہنك اذان و اذانہ اجتماع ایدن بعض کیمسه لر آنی یا پارلر (قوجه
مصطفی پاشا و حضرت هدای جامه لر نده اولدغی کبی) . خاصه اذانده ذکر نك
اشراطی دخی زیاده ایدیلور . فادینك اذانی کافی اولماز افامنی صحیح
اولور اه

(۱) ای تحریریة . و التزمیه ثابتہ لما ان غیره اولی منه . کذا
فی ط علی الدر .

(۲) وهل يصير به مسلماً ؟ محل كلام . انظر الى البحر .

(۳) مکروه دیانلر دخی کراهندن عدم صحنی قصد ایتمشددر .
کافی ط .

(۴) سرخوش : کلامنده و مشینده استقامت اولمیاندر . طریق مبسوح
ایله اولن صورتنده اولدغی کبی فاسق اولمه ییلور . آنك ایچون شخصیم
بالذکر اولمشدر . فاله ط فی حاشیة الدر .

(۵) فاسق : ارنکاب کیره ایله امر شرعدن خارج اولاندر . ط .

(۶) فادینك سسی فتنه در عورت دکلددر . جهسر قراءت ایتمبله
غازی فاسد اولماز . خشنای مشط دخی قادین کبیدر . ط .

(۷) قاعده وراکبه و مضطجعه شاملدر . ضرورت سفرده راکب
مستتادر . قاعدك نفسیچون اولان اذانده کراحت یوقدر . کافی ص .
بلا قیام افامت مطلقاً مکروهدر . ط

وقیام (۱) شرط کمال ، در . بناءً علیه انلرک اذانی استجباً بآ اعاده اولنه بیلور (۲) .

اقامت دخی اذان کبیدر . شوفدرکه انده تسکرار (یعنی اعاده) مشروع اولماشد (۳) .

جنبک اذانی اقامتی کبی مکروهدر (۴) . آبدستسزک اقامتی مکروه و اذانی غیر مکروهدر . بونسکه برابر نه اذانی و نه اقامتی اعاده اولنماز .

اذانه اقامتی وصل ایتمک هر نمازده بالاجماع مکروه اولمغله اذان ایله اقامت آرهسی وقت مستحبیه مراعات ایله برابر (۵) . جماعته ملازمت ایدنلر حاضر اولنجیه قدر فصل اولنور (۶) . اقشام نمازنده اذان ایله اقامت آرهسی اوج قیصه آیت ویا بر

(۱) اصفة الملك النازل . کذا فی البحر . و ذکر المؤلف بدله الطهارة ، وحکمها مذکور بعد هذا .

(۲) فهتانیده اصم اولقی اوزره مذکور اولان فولده جنبک و مرأهک و مجنونک و سکرانک و صبینک و فاجرک و را کبک و قاعدک و ماشیک و منحرف عن القبلةک اعاده اذالنری مستحب و قول دیسکرده واجبدر .

(۳) بخلاف الاذان فانه معاد فی الجملة کما فی الجمعة .

(۴) الاقامة أقوى من الاذان . ط .

(۵) فلا يجوز التأخير عنه الى المسکروه مطلقاً . ط .

(۶) امر بويله در . ص . همده اذان ایله مقصود ناسه دخول وقتی اعلامدر تا که ناس طهارت ایله نمازه تهیؤ ایدرک جامه کلسونلر . وصل حالنده بوم مقصود منتفی اولور . ط . منتار جامعارده قیلندبنی ایچون شمسی بوفصل مع زیاده حاصلدر .

اوزون آیت اوقته حق ویا اوج درت آدیم آتیلماق قدر سکته ایله
فصل اولنور (۱) .

امور دینییه ده تکامل ظهورینه مبنی بش وقتده بعد الاذان « وقت
صلاه » دیمک کی بر ندا ایله تشویب اولنور که ایسکنجی بر اخطار
دیمکدر (۲) . هر بلده نك تشویبی اهلنجه متعارف اولان وجهله در (۳)
(ولو بالنمجنح لأن المقصود الاعلام ط) .

اذان و اقامت سفر و حضرده فرض اولان نمازلرك ادا وقضا
سیچون ارککلره سنت مؤکده در (۴) . قادیلارمه مکروه در (۵) .
جمعه دخی فرائضدندر . بیرام و استسقاء و جنازه و وتر و تراویح
نمازلر بچون اذان و اقامت یوقدر (۶) .

(۱) بولنر بری ربیه قریب حالدر و امام أبوحنیفه حضرتلرندن
روایتدر . عند الامامین ایکی خطبه آره سندده اولدیفی کی ییره یراشمک
وهر عضو مفصلانده مستقر اواق مقداری برجاه خفیه ایله فصل اولنور .
خلاف ، جوازده دکل افضالنده در . ط . وفد مر فی الأوقات المسنجة .

(۲) آنی ده مؤذن یاپار چونکه علمده و مرئیه ده کندیبک فوفنده
بولنانه : نماز وقتی کلدی . دیمک مؤذندن بشقه کیمسه یه لائق اولماز
زیرا نفسی تفصیل چیقار . قاله ط .

(۳) متأخرین آنی مستحسن کورملردر . زمان سعادته و زمان
صحابه ده صباح اذاننده کی زیاده دن بشقه تشویب یوغیدی . ط . والتشویب العود
إلى الاعلام بعد الاعلام .

(۴) علی التفصیل الآتی .

(۵) لماروی عن بن عمر من کراهما لمن . س .

(۶) فلا یقع اذان العشاء للوتر علی الصحیح . ص . وقیل هو لهما
لأن الوقت لهما ط .

فرض اوليان نماز لره اذان واقامت اولديغى كې (١) فرض اولان نماز لرده دخى اذان واقامتك معاً مسنوتيتى اهل مسجد حقننده و برده قيرده نماز قيلانه كوره در . اهل مسجد ايچون يعنى جامعلرك ومسجدلرك جماعت مستحبه سيچون (٢) هم اذان اوقنور همده اقامت آلنور اولديغى كې قيرده فرض قيلان كيمنسه دخى منفرد بيله اولسه اذان اوقور واقامت آلور (٣) .

شوقدر كه اهل مسجد حقننده انلر مؤكداً سنت وهر بر بلك تركى موجب كراهتدر . قيرده نماز قيلالار حقننده انلر اكيذاً سنت دكل ، موجب افضليت اولديغندن جماعت دخى اولسه لرك مكرره اولان : اذان واقامتك ايسكىسنى بردن ترك ايتمكددر . انلر اهل مسجدك غيري اولان جماعتلر كې يالكنز اقامت ايله اكنفا ايده بيلورلر (٤) .

(١) مولودك ومهمومك ومصروعك وغضبانك وتبغز خويل انسان وحيوانك فولاغنه وحرقة ويولجى آرفه سندن وارض خاليده يولاي شاشيران كيمنسه اذان اوقوق مندوبدر . رد مختار .

(٢) قاديانلر وعربانلر جماعتنندن وكذا شهرده صلات جمعه يى كرك بعذر ، كرك بغير عذر فوت ايلسانلرك يوم جمعهده صلات ظهر ايچون جماعت اولارندن استرازددر . كما فى ط . قيد مذكور صوك جماعتلردن دخى احتراز اوله بيلور . كما مستفهمه .

(٣) حديث حضرت سلمان مبنى كه : بر كيمنسه برارضده بولنوبده نماز وقتى اولور ايسه آبدست آلون وصو بولماز ايسه تيم ايتسون اكنز اقامت آلور ايسه كندى بيله برابر ايسكى ملك نماز قيلار واكلر هم اذان اوقور وهم اقامت آلور ايسه كندى بيله برابر جنود الهيه دت ايسكى اوجى كورنمز جماعت نماز قيلار . بيوراش اولديغى مشار اليه روايت ايلمشدر . آنك حقننده بو على سبيل الافضليه در . ط .

(٤) لائر على رضى الله تعالى عنه . كذا فى البحر .

اوده وقيرده اقامت ايله اکتفا جائزدر . اذان ايله اکتفا مکروهدر (۱) . محله نك وقریه نك مؤذن اهل محله واهل قریه ایچون نائب یعنی انك اذانی و اقامتی انلرده شامل اولمغله نمازی اونده ، دکانده فیلان کیمسه کرك منفرد کرك جماعت اوله رق (۲) فیلسون اذانی ترك ایتدیکی کبی اقامتی دخی ترك ایده بیلور . ایسکیسنك دخی ترکینده کراعت بوقدر (۳) مکرکه محله ده وقریه ده اذن اوقتماش اوله . احوالده ایسکیسنك بردن ترکی مکروه اولور . اقامت ايله اکتفا اولنه بیلور .

جمعه نك غیریده بروقت ایچون ایسکی اذان مشروع اولمیدیگی کبی هیچ بر فرض ایچون بردن زیاده اقامت دخی مشروع اولمیدیغندن جامعارده فربضه وقت ، جماعت معناده ايله علی وجه السنه ادا اولدقدن صکره قیلته جق اولدقده جماعت ییله عقد ابداسه اذان اوقتمیدیگی کبی اقامت دخی آناز .

اذان و اقامت جماعت مستحبه سنتی اولدیغندن جماعت مکروهه (۴) ایچون اذان و اقامت دخی مکروهدر .

(۱) موضع سقوطده اولان اذاندیر . اقامت دکلدر .

(۲) لافرق بین الواحد والجماعة . وفي رواية عن الامام فرق . قاله ابن نجيم .

(۳) صرح به ابن نجيم . بوندن قضا مستتادیرکه آنده ترك اقامت مکروهدر . تنکیم بیان اولتور .

(۴) بوندن اولسکی مستحبه قیدینک هاشته یافسکز . جمعه کونی شهر ایچینده جمعه یی عذرلی وعذرلسز فوت ایدن منفردک دخی اوکون صلات ظهر ایچون اقامت ایتمسی محشینک افاده سنه کوره مکروهدر .

اذان و اقامت ادا ده مشروع اولديغى كې قضا ده دخى مشروع و مسنوندر (١). متعدد كچم ش نماز لك قضا سنده مجلس متحد اولديغنه كوره ايلك كنده اذان و اقامت اوقىوب باق سنده بالكز برر اقامت آلق كافى اولور (٢). بويابده ترك اقامت مكر و هدر (٣) هر برى ايچون هم

كرك قبل الجمعة و كرك بعد الجمعة قيلمش اولسون . اهل سواده جمعه لازم اولديغندن ائله ظهر ده جماعت اولق دخى مكر وه اولماز . انك ايچون مسئله شهر ابله تقيد اولمشدر اه اهل سواد اهل قريه ديمكدر . خاصة رستاق عراقه دخى سواد دينوز . قال ابو الطيب :

بما نبطل من أهل السواد يدرس أنساب أهل العلاء .

(١) چونكه اذان و اقامت سنن صلاتنددر سنن وقتدن دكلدر اه ط . عليه الصلاة والسلام افندهز حضرتارى ايله نغريده كه مكه بولنده بر كچه آخر ايلده نوم واسنراحت ايچون اولان نزولارنده ديمكدر كچيرمش اولدقلى صباح نمازى ارفاع شمسدن صكره جماعت اصحاب ايله برلكده قضا ايدرلر ايكن حضرت بلاله اذان و اقامتى امر ببور مشارددر . س . اوكچه حضرت بلالى ايفاظه مأمور اينمشلر ايدى « من نام عن صلاة أو نسيها فليصلها كما كان يصلها : » حديثك سبب ورودى اولق حاكمه مبنى حضرت بلال دخى بعد النهجد سائر صحابه ككى طنوعه دكين اويويه قالدى . رضوان الله تعالى عليهم . محشى ديركه افادهك اطسلاقى قضاك مسجده و خانه ده اولسنه شاملدر . لكن اظهار تسكاسلى بادي اولماق ايچون قضا مسجده اولمايدر . مكر كه وقعه احزاب ككى برامر عامه مبنى اوله . احواله مسجده دخى اولور . مسجده اولديغنه كوره اذانك دخى اخفاسى اولى اولور اه

(٢) لأنه اقتصر في بعض الروايات على ذكر الإقامة فيها بعد الاولى . س .

(٣) لخالفته فعل النبي صلى الله تعالى عليه وسلم لاتفاق الروايات على أنه أتى بالإقامة في جميع التي قضاها . س .

اذان وهم اقامت او قومق افضلدر (۱) . مجلس قضا مختلف اولديغنه كوره
مجلس ثانیسه دخی ایلک فائته ایچون همده اذان او قور .

اذان مسنونتی یعنی وتتمنده اوقسان وتغیر حروفی مؤدی لحن
وتغییدن خالی اولان اذاتی ایشیدن کیسه (۲) تلاوت قرآن اوزره دخی .
اوسه طوروب اذاتی استماع رکلبانته اجابت ایدر (۳) .
نمازده اولان ولو جنازه تمیزی اواسون وخطبه اوقویان (۴)
ویادیکه یان ودرسده ویمکده ویاقضاء حاجت اوزرنده بولنان (۵) اجابت
ایلز .

(۱) یوم احزابده که خندق وقعیه سیدر اوکله وایسکندی و افشام
ویانور نمازلاندن مشغول قاللرله انلری علی الترتیب جماعه قضا
ایتدیلر وهربرنده حضرت بلاله هم اذان وهم اقامت اوفتدیلر . س .
(۲) اوزاقلقه یاخود صاغرلسنه مبنی ایشتمبانته اذان اولدیفنی بیلسه
دخی اجابت مشروع اولماز . مسنون قیدندن اکلاشبلان سنت وجهه
اوزره اوقتمیسان ادانه اجابت دخی منسوب اولماز اولدیفیدر . مفاهیم
کتب چندر . ط .

(۳) مسجدده دخی بولنه افضل اولان بودر . فوائدده : « مسجدده
اولان (اجابت قلمیه ده بولمش دیک اولقله) تلاوته دوام ایدر خانه سنده
اولدیفنی زمان دخی اگر محله سی مسجدینک دکلایسه ینه اوله در . »
دیو مذکوردر . اذانلر تعدد ایتدکده یالکزی ایلکته اجابت ایلر . س .
(۴) ولو خطبه نکاح اواسون .

(۵) بحر رائقده : یشمل الجماع والمستراح ، دیمشدر اه

جنب اجابت ايدر (١) جائز و نفساء اجابت ايلز (٢) .
 كلمات اذانه اجابت مؤذنك ديديكني ديرك اكا متابعت
 ايلمكد (٣) . يالكن حيله اوده يعنى حى على الصلاة و حى على
 الفلاح جمله ارنده مستمع و لا حول ولا قوة الا بالله ، ديركه معصيتدن
 دونمك و طاعته قوتلنمك انجق فضل الهى ايله در ديمكد (٤) .
 (بعد الاجابه دعا مستجابدر ص) . صباح اذانك تشويبنده كه و الصلاة
 خير من النوم ، جمله سيدر . صدقت و بررت . ياخود : ماشاء
 الله كان و عالم يشأ لم يكن . ديركه اولمكدنك معناسى : طوغرى
 سويلدك (٥) ديمك اولوب ايكنجينك معناسى : جناب حقك دبله ديكى

-
- (١) چونكه آنك سويليه جكي نادر حقيقة اذان دكلدر :
 ط على الدر
 (٢) بونلردن اجابت فعليه ساقط اولغله اكا نبعاً اجابت قوليه
 دخى ساقط اولور . ص مع ط
 (٣) سويله مكده مؤذن سيق ايتيوب هر جمله ده آنى تعقيب ايلر .
 ط . بزم خلق بو خصوصه ايكى وجهله غالطدرلر كه اجابت قوليه يي جمعه
 اذانه اذانك صوك جمله سنه قصر ايدرلر همده آنى مؤذن اول سويلرلر .
 انصاف علنده ده جهر ايدرلر .
 (٤) حيله ايله حوائصنك جمى دخى تجويز اولمشدر و بو
 عملاً بالاحاديث مختار بن هاندر . كما فى البحر . قال و قولهم انه يشبه
 الاستهزاء لا يتم اذلاهم من صحة اعتبار الحبيب بهما داعياً لنفسه اه
 باختصار .
 (٥) بررت دخى صدقتيه عطف تفسيردر . « برّ فى كلامه » دينوركه
 صدق مناسبدر ، « برّ فى عيته » دينوركه عيته صادق چيقدى حانت
 اولمدي ديمكد ، « صدقت و بالحق نطقت » دخى دينور . كما فى ص .
 قال : ولا خفاء فى حسن الجمع .

اولور ، ديله مديكي اولماز ديمكدر (١)

ختم اذانه ثم مؤذن وهم مستمع كندی كندی صلوٰات شریفه
اوقیوب دعاء وسیله فی (٢) ایدرکه اوده شودر : «اللهم رب هذه الدعوة
النامة والصلاة القائمة آت محمداً الوسيلة والفضيلة وابعثه مقاماً محموداً
الذي وعدته .» (٣)

حكم اجابتده ائمهمز اخلاف ایدوب بهضمر آنك وجوبی وبهضمر
استجابنی تصریح ایتدیلر .

(واجب اولماسی معتمددر : «أشهد أن محمداً رسول الله» جمله
جمله سنك ایلکنه اجابتده : «صلى الله عليك يا رسول الله» وایکجیسنه
اجابتده : کبرزم سنكله روشن اولسون . مآلنده اولماق اوزره : «فرقت
عيني بك يا رسول الله» ديمك (٤) وبونلری دیر ایلکن باش پارمقلرينك
طر ناقلرينی یاخود شهادات پارمقلرينك اوجاری ایچنی بالتقبیل کوزلرينه

(١) بونده کی کان ویکن کله لری تامددر . ط .

(٢) ذکر جزء و اراده کلدز . موصل مطلوب اولان هر شی وسیله در .
وسيله الی الاله حقیقی : علم و عبادت و تحری مکارم شریعت ايله طریق حقی
مراعاتدر . حاصلی : فعل ،أمورات واجتناب منہیاتدر . بودعاده کی وسيله :
جنتده بر عالی مقامدر . کما فی ط .

(٣) الذي مقامك صفتیدر اگر او مقام عظیمه علم قیلنمش
ایسه . والا ، بدلاز . حرف تعریف ايله : المقام المحمود . دخی روایتدر .
ذکره ط . والفضيلة دن صکره «والدرجة الرفیعة» زیاده سی اولمدیغی کبی
سوکنده یا رحم الراحمین دخی یوقدر . ابن عابدین .

(٤) بوجهه فعلیه یی اسمیه اوفوق منشای دفنر ایلکن عبارت
اولان اغلاط خواصدندر .

سورمک دخی مستحب اولور . کما فی ط (۱) .

اقامت آلان کیمسه اقامتدن صکره سنت قیلسه یاخود امام اقامتدن صکره حاضر اولسه اقامتی اعاده ایتمز (۲) .

مؤذن اقامت آلور ایکن جامعه کیرن کیمسه امام نماز کاهنده قائم اوانجه قدر اوطورر . آیافنده انتظار ایتمک اکا مکروه اولور . در مع الرد .

(۱) ایکنجییه « اللهم متعنی بالسمع والبصر » دعایی دخی علاوه اولور . « رضیت بالله رباً وبالإسلام دیناً وبمحمد صلی الله تعالی علیه وسلم نبیاً » دخی دینه یلور .

ابن عابدینک تصریحی وجهله بونلرهب اذانه عائد شساردر . اقامتده بونلرک هیچ بری یوقدر عوام بونک عکسنه مبتلادرکه اذانه یاپیله حق شبثی اقامتده یاپارلر . صاحب بهجه (اذانه دخی) ذکر اولنابن ادعیه و وضع ظفر ایهامین خصوصنی قهستانیدن نقل ایندیکی حالده : بونلر کتب معتبرده بولنامشدر . دیور فایظر .

(۲) اقامتک اره سی غسل ایتمک کبی برشی ایله اوزار یاخود ارهیه اکل و شرب کبی قاطع عد اولنابن شی کیرر ایسه اقامت اعاده اولنقی کرکدر . در مع ط . سجده تلاوتده قاطع مجلس اولان کلام کثیر یاخود عمل کثیر دخی اوپله در . کما فی الرد .

شروط واركان صلات

شروط : شرطك ، اركان : ركنك جمع ركن .

شرط (١) في الاصل بر خصوصه بر شبتي آخره الزام ويا نغسده الزام ايتمك معنائه باب اول وثانيدن مصدر اولوب بر شبتيك خارج موقوف علمي اولان متعلقه اسم فيلنمشد .

ركن في الاصل جانب اقوى معنائه اولوب شبتيك متعلق داخلينه اطلاق اولنمشد (٢) .

تماز كند بسييله صحيح اوله بيله جك شيلره تيقظ حاصل اولمق ابچون شروط ايله اركان جمع ايدلشد . آنلره پ فروض صلا اندر (٣) واون ابكي به منحصر دكلدر .

(١) ساكن الراءدر . متحرك الراء اولان شرط علامت معنائه در و جمعي اضراطدر : سبب واسباب كبي . شرائط شريطه نك جمعيدر . شريطه : دوه نك و غنمك يارق قولافليديدر . كذا في المنحة .

(٢) مشروعه متعلق اولان شي انك ماهيتنده داخل ايسه ركن نسميه اولنور : نمازه نظراً ركوع كبي . خارج اولدبننه كوره انده مؤثر ايسه عات نسميه اولنور : حلايته نظراً عقد نسكاح كبي . مؤثر اوليوبده اكا في الجملة موصل ايسه سبب نسميه اولنور : نمازه نظراً وقت كبي . موصل اوليوبده شي اكا متوقف ايسه شرط دنور : نمازه نظراً آ بدست كبي . متوقف دكل ايسه علامت دنور : اذان كبي . كافي الاصول وذكره ابن عابدين في حاشية البحر الرائق .

(٣) فرض : لزومي مقطوع به اولان شي معنائه اولمق شرط ايله ركنندت اعمدر . شرط وركن اوليان شيته دخي اطلاق اولنور . كافي الدر مع الرد . انظر الى الفرض الحادي والعشرين من كتاب .

النَّبِيَّ شُرُوطَ خَارِجِهِ وَالتَّيْسِي أَرْكَانَ دَاخِلِهِ أَوْلَمَقِ أَوْزَرِهِ بِمَجْمُوعِ
فِرَوضِ صَلَاتِي أَوْنِ إِيكِي يَهْ قَصْرَ إِيْدَنْلَرِ مَتَعَلِمِهِ حَفْظِي تَقْرِيْبِ إِيْتِمَكِ
إِيْسْتَمَشَارْدَرِ . وَآلَا ، مَصْلِي بَزْمِ ذِكْرٍ وَتَعْدَادِ إِيْدِهِ جَكْمَزِهِ مَعَ زِيَادَةِ
مَحْتَاجْدَرِ .

صَحَّتْ صَلَاتُ إِيْچُونِ يَكْرَمِي يَدِي شِي لَا بَدْدَرِ :

(۱) حَدَثْدَنْ طَهَارَتْدَرِ (۱) .

(۲) مَصْلِيْنَكِ جَسَدِي وَلِبَاسِي وَنَمَاز قِيْلِدَبْغِي مَكَانِي مَعْفُو أَوْلَمِيَانِ
مَقْدَار نَجَسْدَنْ طَاهِرِ أَوْلَمَقْدَرِ (۲) .

نَمَازْدِهْ أَوْلَانِ كِيْمَسِهْ رَبِّ الْعَالَمِيْنِهْ مُنَاجَاتْدِهْ أَوْلَمَغْلَهْ أَحْسَنِ
أَحْوَالِ أَوْزَرِهِ أَوْلَمَقِ لَا بَدْدَرِكِهْ بُوْدِهْ كَسِيْدِيْنَكِ وَ لِبَاسِ وَ مَكَانَكِ
طَهَارَتِيْلَهْ دَرِ . ط .

[وَثِيَا بَكِ فَطْهَرِ] قَوْلِ كَرِيْمِيْلَهْ نَصّاً مُشْرُوطِ أَوْلَانِ طَهَارَتِ ثِيَا بَدْنِ
زِيَادَهْ بَدْنِ وَ مَكَانَكِ طَهَارَتِي لَا زَمْدَرِكِهْ بَوَازُومِ نَهْسْ مَسْذُكُورِكِ
دَلَالِيْلَهْ دَرِ (۳) چُونَكِهْ مَكَانَسْزِ نَمَازِ مَوْجُودِ أَوْلَهْ مَاْزِ لِبَاسْزِ إِيْسَهْ مَوْجُودِ
أَوْلَهْ بِيْلُورِ (۲) .

(۱) كَرَكِ حَدَثِ أَصْفَرِ وَ اكْبَرِ وَ كَرَكِ إِنْكَ مَزِيْلِي أَوْلَانِ آيْدَسْتِ
وَعَسَلِ وَ يَا تِيْمَمِ كِتَابِ الطَّهَارَهْ دِهْ مَبِيْنِ أَوْلَمَغْلَهْ تَكْرَارَهْ حَاجَتِ
يُوقْدَرِ . طَهَارَتِ أُمِّ أَوْلِدِيْغِيْچُونِ سَائِرِ شُرُوطِهْ مَقْدَمْدَرِ چُونَكِهْ مَفْتَاحِ
صَلَاتْدَرِ .

(۲) نَجَسَاتِ وَ أَنْوَاعِيْ وَ مَعْفُوْ أَوْلُوبِ أَوْلَمِيَانِ مَقْدَارِيْ كِتَابِ الطَّهَارَةِ
رَهْدِهْ مَسْذُكُورْدَرِ .

(۳) دَلَالَتِ نَهْسِ حَرِّ أَوَّلِ مَعْنَادَرِكِهْ عَلْتَمَدِهْ اِسْتِرَاكْنَسِهْ وَ حَكْمِهْ
أَوْلُويْتَنَهْ مَبْنِيْ عَالَمِ بَانُوضَحِ بَوَانَانِ كِيْمَسَهْ إِيْ نَهْسِ اِنْذُكُورْدَنْ فَهْمِ إِيْدَرِ . ط .

(۴) بُونِيْ مَوْأَفِ سَتَرَعُورَتِ قِيْلِيْنْدِهْ ذِكْرِ إِيْتَمَشْدَرِ . بُوْبَايْدِهْ

(بعض مسائل : بر کیمسه نك نجس اولديغی اعتقادنده بولنديغی
توبك (اباسك) ايچنده قيلديغی نماز ، توب كندينك خلاف اعتقادی
اوزره طاهر دخی ظهور ایتسه صحیح اولماز (١) .

نجاست یابسه اوزرینه سریلان شی ماتحتی کوریلور درجده اینجه
اولور ویاخود رائحه سی اولان نجاسته کوره قوقولوییلور ایسه آنك
اوزرنده نماز قیلیق جائز اولمیوب ط سریلان شی ساتر عورت اولغه
صالح اولور یعنی ماتحتی مرئی اولماز درجده بولنور وآندن نجاست
قوقوسی آنماز اولور ایسه اوزرنده قیلنان نماز جائز اولور .

نجاست رطبه اوزرینه کچه آتوب (٢) وقالین اولمیان شیئی ایکی قات
ایدوب ویاخود نجاستی طوپراق ایله اورتوب قوقوسنی آلهماز ایسه
نماز جائز اولور .

اوجنده کوبره قایغی (٣) کبی نجاست مربوط اولان ایپ مصلیده
اولق و اوجی نجس اولان صاریفك طاهر طرفی مصلینك باشینده

درمختارک افاده سی ایندرکه • لقوله تعالی ونبابك فطمر فبدنه ومسكانه بالاولی
لانهما الزم • دینلمشدر . آیت کریمه ایله وجه استدلال بودرکه ثابدن
نمازده ملبوس اولان ثیاب مقصود اولق اظهر اولوب انك تطهیری دخی نجاستدن
پاك ایدلسیدر • وبوفول ففها وارجح نفاسیدر • مصلینك بدن ومكانی
تطهره اولی اولق انلرك كندیسنه مزید ملاسنددن اونوریدرکه اباسك اندن
افصالی متصور وبدن ایله مكانك اندن انفكاکی غیر متصوردر • افاده ط
فی حاشیه الدر •

(١) بومسئله بی مؤلف منعلقات شروط فصلانك استقبال قبله بچنده
وحشی دخول وفنی اعتقاد شرطنك بیانی ازانده ذکر ایلمشدر •

(٢) کچه دن مفسد قالینقی جهتله ابکی یه یارمغه هر صالح اولان شیدر :
طاش ، کرپیچ ، تحتہ کبی • ذکره ط • وسیاتی فی الفصل الآتی .

(٣) ویاخود نجس العین اولدیغنه قائل اولانه کوره کلب • ط •

بولنمق صورتلرنده اكر او ايپ ياخود صاريق براوجنك تحريك اولنمسييله دېكر اوجى حركت ايتمز درجده اوزون ايسه نماز صحيح، والا غير صحيح در .

نجس اولان خيمه يه (١) باشى دكـكده اولان مصلينك نمازى كې كه اودخى غير صحيحدر .

مصلينك قوجاغنده كنديني طوته بيلان (٢) صې مننجسك بولنمسي ومنتجس قوشك راس مصلى يه قونمسي انلردن نجاست غير معفوہ آيريلوب مصلى يه كچمش اولدقجه صلاتى ابطال ايتمز ، چونكه مصلى اتى حامل عـدد اولنمديغى ايچون شرط اولان طهارت موجود اولمشدر

قسمتانيمده مذكوردر كه آياق قابرينى نجاست اوزرينه قويهرق انلر اوزررنده طوروب نماز قيلق جائزدر انلرى آياقربنه كهرك نمازه طورهق جائز دكلدر اه (٣) .

(٣) حقى (٤) مصلينك ايكي آياقربنك موضعى طاهر بولنمقدر ، على الانفراد بر آياغنك وعلى التخمين جمعاً ايكي آياغنك الننده نجاست مانعه بولنان مصلينك نمازى باطل اولور ، نمازده بر آياق

(١) سقف دخى اوياده در . چونكه اكا تماس ايله حامل نجاست صابيلور . ط .

(٢) چونكه چوجق كنديبى طوتار ايسه مصلى اتى حامل عد اولناز . كنديبى طوته نماز ايسه انده كى نجاستى اوحامل صابيلور واو حالده نماز صحيح اولماز . افاده ط .

(٣) بـزجه بو مسـئله نـك تطبيقى جامع خارجـنده قيلنسان جنازه نمازنده در .

(٤) طهارت مكانك اشتراطته تفريرهدر . ط .

اوزره طور مق مع الكراهه صحيح اولوب موضع طاهر دن موضع نجسه انتقال ايله بر ركن ادا ايده جك قدر انده مكث ايتماش اولمق دخي نمازي ابطال ايتمز . اكر اوقدر مكث ايدماش اولور ايسه (بالفعل اداء ركن ايتمه دخي ط) تمازي قول مختار اوزره (١) باطل اولور .

(٤) مصلينك ايكي ال وديزارينك موضعي دخي على الصحيح طاهر بولنمقدر . چونكه سجده يدي كيك اوزرينه ايديله كلبشدر كه انلر : ايكي ال وايكي ديز وايكي آياق و برده جهه در . بونلري وحتي قوللريني سجده ده على الكراهه يره يايق تقدير نده انلري نجاست اوزرينه وضع ايتمك نجاستي حامل اولمق ديمكدر . حامل نجاست مانعه اولانك ايسه نمازي صحيح دكلدر (٢) .

(٥) موضع جهه دخي طاهر بولنمقدر ، تاكه يدي عضو اوزرينه سجود تحقق ايتمش اولسون .

امام ابو حنيفه حضرتلارندن بو بابده اولان ايكي روايتك اصحني بودر . و بو قول اماميندر . موضع جهه نك اشتراط طهارتي هرايكي

(١) كه قول امام ابو يوسفدر . امام محمد : ركني بالفعل ادا ايتمكجه نماز فاسد اولماز . ديمشدر ط .

(٢) مؤلف مسئله يي بويلا تعليل ايده چكنه مقام . تعليله سجده نك يدي كيك اوزرينه اولمسي فرض اولديني سويله مشدر انلرك جملة وضعي فرض اولنجه برينك تركي مفسد صلات اولق لازم كلوب حالو كه نمازده بر آياق اوزره بولنه نك مع الكراهه جوازي بوراده ويانكز برال و برديزك سجده ده فرضيت وضعي آتيده كنديسي تصریح ايتمشدر . و لكن وضعي فرض اوليان عضو ك دخي وضعي تقدير نده موضعك طاهر اولمسي لازمدر . و لا حامل نجاست عد اولور . نيه عليه الحشى .

فوله کوره یعنی کړک سجده ده وضع جبهه فرض اولمق قول راجعنه وکړک انک عدم فرضیتي حقه ده کی قول مرجوحه کوره لازمدر چونکه فریضه سجود کرچه قول مرجوحه کوره ارنه (بورن اوجی) مقدارینک وضعیه دخی حصول بولش اولور ولسکن وضع مذکور مع الجبهه واقع اولمق صورتند (تطویل قرات مسئله سنده اولدینی کی ط) جمله فرض واقع اوله جغندن نجس اوزرینه کله کله حکماً معدوم اولوب مکان طاهرده دخی اعاده اولنسه نماز ظاهر روایتده معتبر اولماز (۱)

(۱) امام ابو یوسفدن سجودک محل طاهر اوزرنده اعاده سی تقدیرنده صلاتک جوازی وروایت اولمشدر ط . امانک معلومی اولدینی اوزره بو علم اصولده امر ایله نهک اضدادنده اولان حکمی حقه ده کی ابخاندندر : سجودک طاهر اوزرینه اولسی مأمور به اولفله نجس اوزرینه ایذیلان سجده کرچه فاسددر ولسکن مأمور بهی مقوت اولماغله و چونکه سجده نک طاهر اوزرینه اعاده سی ممکن اولفله صلات دخی اوحالده امام مشار الیهجه جائز اولوب فاسد اولماز . طرفین عننده ایسه نماز متجزی دکندر انک بهیم ارکاتنده دوام طهارت مأمور به ایکن فرض اولان برعمانده که رکن سجوددر بر مدت نجاست اولسی مقصود بالامری مقوت اولفله نماز فاسددر . نسکیم دررده وتوضیح وتلویحه میندر . لکن تلویحی تأمل کرکدر که ذکر اولنان اختلاف آنده مکان نجسه وضع وجه اولمق صورتنده کوسریلوب وضع بدین یاخود وضع رکبتین صورتنده صلاتک عدم فسادپچون امام زفردن بشقه مخالف یوق دینمشدر حالبوکه ال وایاق و دیز مواضبله آن موضعک نجاست مانعدن لزوم طهارتنجه یکدیگرندن فرق اولیوب دررک مفسدت صلاتده بونلر ایله موضع سجود آره سنده فرق اولدینغه دائر اولان افاده سی شریبلایده مصرح اولدینی اوزره مرجوحدر . شوقدر بر فرق واردکه سجود تحقیق ایده بیلک ایچون توضع وجه لابد

سائر محللارینک طهارتیه برابر بورن محللک نجاستی بالافتاق مانع دکلدن چونسکه مقدار درهمدن اقلدر . انی (بورنی) سجدهده محل نجسه وضع ایتک هیچ قویماش کی اولمغله او کیمسه سجدهده وضع جهه اوزرینه افتصار اینمش کی اولور که بوده مع الکراره جائزدر (۱).

(۶) ستر عورتدر . (ستر اورتمسکدر . عورت فصلل آئیده میندر .) نمازده ستر غورنک (۲) فرضیتی بجمع علیهدر : « خذوا

ووضع یدین ورکتین غیر لابدر . سجدهده برال وبردزابله بولنقی دخی ممکن وسجود صجهدر . فرض کندیسبله ممکن اوله یلان شی دخی فرض اوله جفندن آنبا مذکور اولدغنی اوزره سجوده برالک ویر دیزک وضعی دخی فرسدر . بر جانبک محسان وضعی ظاهر اولدغجه دیگر الی ودیزی موضعنده نجاست بولندهده اوزرینه وضم عضو ایتمش اولدغجه مصلی حامل نجاست صایلداز . بناء عایه نمازیده فاسد اولماز . فرض لازم اولیهرق هرایکی جهجه وضم وایم اولقی تقدیرنده نجاست اوزرینه وضم عضو اولان حامل نجاست دیمک اوله جفندن هسنک مکان وضعی ظاهر اولقی لابد اولور وترک وضم ایتمش کی اولماز . عشی مرحوم کمال بن الهمامدن نقلاً بان ایتمشدر که مکان یدین ورکتینک عدم اشراط طهارتی آنلرک عدم وضعلری حالندهدر .

(۱) کراحت تحریمیهدر . آنک ده وجهی سجدهده انک جهیه وجوب ضمیدر آنی نجس اوزرینه وضم ایدن هیچ وضع ایتماش کی اولور . أفاده ط .

(۲) انک غیریده دخی ستر عورت واحبات دینیهدندر . هم حق خالق و هم حق مخلوق اولدغیچون خلوتده دخی کشف نفوط واستنجا کی غرض صبیح ایچون اولدغجه ستر علی الاصح واجب اولدغنی عشی مرحوم فصل آئیده ذکر ایتمشدر .

زینتکم عند کل مسجد» قول کریمندہ زینت : لباس ایله ، و مسجد : نماز ایله مفسر در .

(لفظ زینتہ مراعاة نمازی احسن ثباب مباحہ ایچندہ فیلق و مصلینک لباسی یبر تقار دن سالم اولق مستحیدر . ط) .

سترده شرط اولان محل عورتک اطرافدن اور نیلی اولمسیدر .
یافه دن و باا تسکدن باقله کور بنور اولسی ضرر اینمز (۱) چونکه
بونک منهیچون نکلف ایتمکده حرج واردر . اوده شرعاً
مدفوعدر .

کییلان شبیک طارافدن ناشی عضو عورتک بللی اولسی دخی
مانع دکلدلر (اینجه اولوب آلی کور بنور اولسی مانعدر) .

لباس حریر و لباس مغضوب ایله ستر عورت ایدوب نماز قیلق
صحیح و انجق ضرورتک غیریده تحریماً مکروه اولور (۲) .

بولاق ضرر و باچامور (۳) یاخود باپراق ایله تستر ممکندر .

(۱) بلا سراویل برفیس ایچندہ نماز قیلان کیمسه نک یافه سی آچیق
اولوبده اورادن کندی محل عورتی کورر اولسی علی الصحیح ضرر اینمز
زیرا کندیسه مس و طار جائزدر . شو قدرکه خلاف ادب اولقله اونماز ناسد
دکل ایسه ده مکروهدر . علی الصحیح قیدینک مقابلی : محل عورتک کنددن
دخی ستری شرط اولدیفته دائر بعض فقها دن منقول اولان سوزدر . اوقوله
کوره لیمه سی یافه سی ستر ایتمکده ایسه صلاتی صحیح والا غیر صحیح ، در .
آنادہ ط .

(۲) غضب هیچ کیمسه به حلال دکلدلر . لباس حریر ازککه حرامدر .
لکن اهو ن شرین اختیار اولور .

(۳) بونلرک ایچندہ نماز ایما ایله قبلنور . تنکیم فصل آئیده متناً
تصریح اولور .

ظلمتک سترینه اعتبار یوقدر . جام کبی مانحنی مرئی اولان شی دخی
ساتر عورت اوله ماز .

(۷) استقبال قبله در (۱) . نمازده استقبال قبله کتاب وسنت
ایله شرطدر ، اجماع دخی انک اوزرینه در . کتاب کریمده
(قول وجهک شطر المسجد الحرام و حیثما کنتم فولوا وجوهکم

(۱) استقبال بر شیئه یونلمکدرکه استدبارک ضدیدر . بونده کی
سین وتاء طلب ایچون دکلدیر چونکه شرط اولان طلب مقابله دکل ،
بالفعل مقابله در ، استفعال : استقرار واستمرار کبی ثلاثی معانسه در ،
مکرکه حال اشتباهده اولدیفی کبی حصول مقابله منوقف طلب اوله .
کما فی الرد . قبله یونلمک حالیدرکه بر شیئه قارنشو طورشددر : مکسور
الاولل اولان جاسه ورکه وخره کبی مصدر بناء نوعدر . جهت
معانسهده کلورکه بوراده مقصود اولان اودر وبالخاصه نمازده استقبال
اوانان جهندر که مکّه مکرمهده کی کعبه معظمه در . ابتداء اسلامده
کعبه تبخانه حالنده اولفته نماز بیت مقدسه متوجها قیل:ورایدی . محشی
دیرکه لکن علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری مکّهده ایکن
کعبه ارقه وبرمبوب آتی نمازده بیت مقدس ایله کندی اره سنده
بولندیرر ایدی تکمیل حاکم و سائری تصحیح ابتمثلردر . وحق جل
و علادن کندیلرینک جهت کعبه توجهلرینی طلب و نوقم بیوررلر
ایدی چونکه کعبه یدرلری حضرت ابراهیمک قبله سی اولدیفی کبی
قوم عربک دخی مفخری و محل زیارتی اولقی حسبیلہ ایمان اینملرینه
دعا داعی ایدی ، هجرتدن اون آلتی آی و بر فاچ کون صکره که
ایکنچی سنه هجرت رجینک نصفی اولان بازار ایرنسی کونیدر (تاریخ کاملده
اون سکزنچی آی اولان شعبانک نصفی صالی کونی دیو مذکوردر)
جناب حق کندیلرینی کعبه تحویل بیوردی ، مسجد بنی سلهده صلات ظهرده
اصحابیله ایکی رکعتی قیلدقارندن صکره تحول ایندیلر ، ارککلر فادینارک
وقادینار ارککلرک یرلرینه کلدیلر و او مسجد : مسجد القبلتین . تسبیح
اولندی اه .

شطره) بیورلدیغی کبی حدیث شریفده دخی « اذ اقم الی الصلاة فاسبغ الوضوء ثم استقبل القبلة الخ » و : « لا یقبل الله صلاة امریء حتی یضع الطهور مواضعه ویستقبل القبلة ویقول الله اکبر » بیورلدشدر .

مکی مشاهد یعنی مکده بولنوبده کعبه* مکرمه بی کورمکده اولان کیمسه ایچون فرض اولان : کعبه نك ذاته اصابت ایتمک یعنی طوغریدن طوغری به بیت معظمه یونلکدر (۱) . مشاهد اولمیا نه یعنی کعبه کوزینک اوکنده بولنمیا نه کوره فرض اولان مکک نك ایچنده دخی بولنسه وارده بنا وجبل کبی (۲) بر حائل اولسه : کعبه جهننه طورمقدر .

(جهت دخی توسعة علی الناس عین کعبه کبی قبله در . حتی (آفاق به کوره) ارده کی مانع ازاله اولنسه استقبالك عین کعبه به واقع اولسی شرط دکادر . ط) (۳) .
قبله : کعبه نك بناسی دکل ، بقعه سی (عرصه سی) در . او بنا بشقه یره نقل اولنسه قبله کاه اولماز .

(۱) اتفاقاً • چونکه یقیناً اکا قادردر • ص . بر جزء نه اولسون اصابت ایدرده کنديک باقي اعضاسی مسامت جهت بولنور . ط •

(۲) بعضی جبل حائل اصلی اولغله آنک اوزرینه چیقوب عین کعبه بی استقبال ایتمک کرکدر دیدیلر . کما فی ط •

(۳) جهت دایل ایله بیانور . أمصار و قراده دایل بحاریب قدیه حرکه آثار اصحاب و تابعین اولغله امر استقبالده انلره متابعت ایتمش اولورز . بحار و براریده دلیل دمیر قازیق دنیلان قطب شمالی یلدیزیدر . کما فی ط •

کعبه منهدم دخی اولسه نماز ینه انک موضعه و جهته متوجهاً
فلنور (۱).

نیت قبله نمازده شرط دکادر . اکا یونلک انی نیت ایله کدن
مغنیدر (۲) . بقیه مسائل فصل آتیده در .

(۸) فرائض خمس ایچون دخول وقتدر . صلوات مکتر به عبادات
موقوته اولمغله وقت مؤدایه هم ظرف وهم سبب وجوب همده شرط
ادا در (۳) .

(۹) دخول وقتی تيقن ایتمش اولمغدر . تاکه عبادتی نیت
جازمه ایله اوامش اولسون . چونسکه شک اوزره اولان جزم
ایتمش اوله ماز . حتی کسندنجه وقت دخول اینتامش اولدیغی
حاله نمازی قیلوبده و قنک داخل اوامش بولندیغی صکره دن

(۱) جبال عالیبه یاخود آبار عمیقہ سافله ده دخی قبلسه اولور . تکیم
سطح کعبه ده وجوف کعبه ده دخی نماز قیلنور . ذکره ابن عابدین .
(۲) چونسکه قبله وسائلنددر . وسائل ایسه آبدست کبی محتاج نیت
اولیوب شرط انک حصولدر . ط .

(۳) اصولده مقرر اولان بودر . مؤلف مرحوم وقته سبب ادا
و شرط وجوب دیمشدر که سبب ادا اولسی وجوبک اکا تعلق ایتمسی
حیثیندن و شرط وجوب اولسی وجوب فعل صلاتک وجود وقته متوقف
بولنسی حیثیندندر کما فی الحاشیه . مؤلف دیرکه وقتک اشتراطی کتاب
و سنت و اجماع ایله ثابتدر . کتاب کریمده « ان الصلاة كانت علی المؤمنین
کتاباً موفوئاً » بیورلمشدر . سنت دخی امامت حضرت جبریل حدیثیه فعل
رسول و اوقات صلاتده ذکر اولان قول رسولدر ، اجماع دخی صلوات
مکتوبه نیک عصر سعادتن برو اوقات معلومه سی ایچره ادا اولمغده اولاندن
عیارنددر .

كندیسنه تبین ایدن کیمسه نك قیلدیغی نماز کافی اولماز (۱) .
(۱۰) نیت ایتمکدر (۲) ناکه عبادت عادتدن تمیز ایدوب
نمازده حق سبحانه ونعالی ایچون اولان اخلاص متحقق
اوله (۳) .

نیت لغتده عزم معناسه درکه اراده جازمه دن عبارتدر .

(۱) چونکه اوکیمسه کندی نمازینک فسادینه دلیل شرعی اولان
نحری به بناء حکم ایتش اولدقدن مکره آنک خلاف ظاهر اولقله
اوفساد جوازه منقاب اولماز وآنک کفرده وقوعندن قورقيلور . ص .
حلالیتنی اعتقاد صورتده امرظاھردر . حرمتنی اعتقاد ایتک صورتده
دخی بوحال آنی شیئی موضعی غیری به وضعه ؛ مثلاً نمازی نجاست ایله
وقبله نك غیری به قیلنده سوق ایدر . بونلری یاپان کیمسه نك ایسه کفرنده
اختلاف واقم اولمدر . اسکن مؤلفک نعالی حکمی بیلانه کوره ظاهر
در . کئندنجه او نماز صحیح اولدیغنه کوره ظاهر اولماز . مکره :
او اعتقاد فاسد اولقی حبیله عدم منزله سنده اولدیغندن اوکیمسه شرعاً
حکمک عارفی عد اولنهرق نمازی آندن طولای کندی نقصیری سببيله زجرأ
فاسد اولور . دینامش اوله ط .

(۲) واشترطها بالاجماع لا بقوله تعالى وما امروا الخ فان المراد
بالعبادة هنا التوحيد ولا بقوله عليه الصلاة والسلام انما الاعمال بالنيات
لان المراد انما نواها ولا تعرض فيه للصحة اه ط على الدر وعامة
فی البحر .

(۳) عبادتک عادتدن تمیزنه مثال : مفطراتدن امساک ایتک آکا
حاجت اولدیغنه ویا حمیه ایدلدیگنه مبنی دخی اولور . بناء علیه صومک
آندن امتیازی انجق نیت ایله اوله یلور . بر طاقم عبادات دخی یکدیگرنندن
تمیز ایتمکده محتاج نیت بوانور . آنکده مثالی : نهازک فرض ویا واجب یاخود
نافله اولانی اولقله بونلرک یکدیگرنندن امتیازی دخی انجق نیت ایله
اوله یلدیکیدر . ط .

شریعتده قصد طاعت ایتماک یعنی چنانچه حقہ خلوص اوزره (۱) نماز قیلنجی اراده ایلسکدر .

اخلاص : سنکله ربک اده سنده بر سردر . ملک مطلع اوله ماز که انی دفتر اعمالکه قید ایتسون . شیطان مطلع اوله ماز که انی افساد ایده بیاسون . هوی کیرمز که اماله ایلسون . بوده طاعت حقده انجق حتی ابستیوب حقیدن بشقه برشیقی قصد و اراده اینماکله اولور (۲) .

عمل قلبی تحقیق و قطع و سوسه ایچون لفظاً دخی نیت مسنحوب یعنی نظر مشایخده احب اولوب نیتده احضار قلبدن عاجز قالان و یاشک اوزره اولان کیمسه ایچون لسان دخی کافی اولور . کما فی ط . نیت تعیین و نیت متابعت شروط تحریمه میاننده مذکوردر .
(۱۱) تحریمه در که افتتاح تکبیر بنی المقدر (۳) .

(۱) قوله علی الخلوص المراد به الاخلاص لله تعالی علی معنی أنه لا یشرک معه غیره فی العبادة کذا فی ط دلی الدر .

(۲) بونی بخشی مرحوم حمیدن نفلاً ذکر اینشدر . لطائف المننک قرعنجی صفحه سنده بونک ایچون مراتب مبیندر . مرحوم مشارالیه بورایه حکم صلاونده کچن ریا بخشی دخی فائزرق اولابده اولان اقوال فتاوانی ذکر ایندکن صکره : ربانک حقیقی تاسدن خالی اولادده نماز قیلماز و ناسایه اولدده قیلار اولددره بونک هیچ نوایی یوقدر . چونکه تکربسنه عبادتده شرک ایلشدر . نهازی اگر ناس ایچون کوزلجه قیلار ایه اکا اصل نمازینک نوایی واردر کوزل قیلماسنک نوایی یوقدر . دیشدر اه

(۳) تحریم حرام قیلقی معنسنه مصدر ایکن افتتاح تکبیری یاخود آنک مقامنه فائم اولان لفظ معنسنه اسم اوایب تحقیق اسمیت ایچون اخریننه تا الحاق اولنشدر . ص . زیرا تا اولسه آنک مصدر اولسی نوهم

(نمازده) (۱) تحریمه رکن اولیوب (۲) شرط اولی صحتیحدرد (۳) و قول شیخیندر . ص (۴) .

تحریمه نك صحتیچون بروجہ آتی برطافم شروط ذکر اولنور :

اولنہ یلور . ط . قہستانی: مصدر اسم فاعل مناسبہ قیلنہرن بعدہ نسکیرہ* اولایہ نقل اولندی دیمشدر . تسکیرہ تحریم وسلامہ تحلیل اطلاق حدیث آئیدہ وارددر . کلام واکل وشرب کی خارج صلاتندہ مباح اولان شبلر آندن اعتباراً مباح اولماق باعث تسمیہدر . سلامہ تحلیل اسمیہ سنک وجہی دخی بونک عکسیدر . مؤلفک بو بابدہ کی استدلالی ایضاحدہ محشی مرحوم دیمشدرکہ و ربک فیکبر قولہ کریمندہ مأموربہ اولان تسکیردن افتتاح تسکیری مقصود اولدیفته مفسرین انفان اینمش واجماع دخی آنک اوزرینہ واقم اولمشدر چونکہ امر وجوب ایچون اولوب افتتاحدن ماعدادہ اولان تسکیر ایسہ واجب اولماقلہ تعطیل نصدن تحرراً ارادہیہ اوتعن اینمشدر . حدیث شریفدہ دخی: مفتاح الصلاة الطهور وتحريمها التسکیر وتحليلها التسليم ببورلشدرد .

(۱) صلات جنازہ نك غیری اولان نمازده دیمکدر . کما فی الدر . صلات جنازہیہ کالجہ آندہ تحریمہ کندیسایہ شروع اولنمق اعتباریہ شرطدر . سائر تسکیراتی کی مقام رکعہ قائم اولماق اعتباریہ رکندر . ط .

(۲) کتزک صفت صلاتندہ ارکان صرہ سنده ذکر اولنمسی رکن اولان قیامہ انصالی اعتباریہدر . کما فی شرح العینی .

(۳) التحريمه شرط علی القادر . وخرج بقيد القدرة لا یوالاخرس اه من ط علی الدر .

(۴) چونکہ [و ذکر اسم ربہ فصلی] قول کریمندہ صلات ذکرہ معطوف قدر عطف ایسہ مغایرتی مقتضیدر . کلاک جزوہ عطفی قیابندن دکلندرکہ او برنکک* بلاغیہ مبنی اولور بورادہ ایسہ اونکک ظاہر دکلندر . امام محمد حضر نلری آنک رکعینتہ قائلدر . تحریمہ قیامدہ فرض اولان ذکردن عبارت اولمقلہ فراوت کی رکن اولور دیمشدر . ثمرہ خلاف معلوم اولان بر قاج صورتندہ ظاہر اولور . انظر الى ط

برنجیسی تحریمہ نیتہ یا حقیقہً و یا خود حکماً مقارن اولوب (۱)
آرہ لرینی اکل و شرب و کلام کی نمازہ اجنبی اولان شی فصل
ایتامکدرکہ بولر مانع اتصالدر . اما نمازہ طور مق ایچون بوریمک
و انتقاض وضوء حالندہ آبدست آلمق یا خود آلمغه کیتمک مانع
اتصال دکدر .

(چونکہ بولر سبق حدث صورتندہ داخل صلاتندہ معفو اولمغه
خارج صلاتندہ معفو اولمغه احرادر . ط .)
ایکنجیسی تحریمہ بی قائماً یعنی رکوع ایچون اولان انحنادن
اول ایتمکدر .

(قیام ، حقیقی و حکمی یہ شاملدر . قیام حقیقہتینک
حدادناسی اللردیزلرہ ایرمز درجہده اولمقدر . بناءً علیہ) امامہ
رکوعده یتشمک قیدندہ اولان مستمجل آرقہسنی اکدرک تسکبیر
آلسہ اکر قیامہ اقرب ، یعنی اللری دیزلرینہ ایرمیور ، ایسہ شروعی
صحیح اولور ولوکہ آلدیغی تسکبیری رکوع نیتیلہ آلمش اولسون (۲)
واکر رکوعہ اقرب ، یعنی اللری دیزلرینہ ایرمیور ، ایسہ شروعی
صحیح اولماز .

(۱) حین شروعده اولان نیت تحریمہ حقیقہً مقارندرکہ افضل اولان
اودر . شروعدن مقدم اولان نیت تحریمہ حکماً مقارندر . محشینک بیانہ کورہ
آبدست آور ایکن مثلا اولکله نمازی قبلہجفی نیت ایلسہ وبعد الیہ اکل و شرب
و کلام کی اعراضہ دلالت ایدر عملده بولمسه و محل صلاتہ کلوب نمازہ طورسہ
ونیت خاطرینہ کلمہ نمازی نیت سابقہ ایاه جائز اولور . نیتک سائر شروط
صلات کی وقتہ نقدیمی دخی آنی قطع ایدر برشی موجود اولدقجہ جائز
اولور اہ .

(۲) چونکہ امامہ رکوعده یتشان مقیدی ایکی دفعہ تسکبیر آلمغه محتاج
اولدیفندن انک او نیتی لغو و بی اعتبار اولور . س . لان الذکر فی محله لاینبغ .
بعضیمہ ، اما نیتہ الصلاة فلا بد منها . ط .

او چنجیسی نینی تحریمه دن صکره یه یراقا مقدر . چرنسکه صلات
بتامها بر عبادتدرکه تجزی ایتمز . نیتسز عبادت اولدیغی جهته اکر
نیت تحریمه دن صکره یه قالمش اولور ایسه آندن خالی اولان جزء ،
عیادت اولمیوب کندیسند نیت واقع اولان جزء ، عبادت اولق لازم
کلرک تجزی ایتمش اولور .

عدم تأخیر مقارنتله اولدیغی کبی تقدم ایله دخی اولورکه
اوده حکماً مقارنتدر (۱) . افضل اولان حقیقه مقارن اولمقدردیر
اختلافدن حقیقه لر ق احتیاط ایداش اولور (۲) . تحریمه دن صکره
اولان نیت جماعاً اعتبار یوقدر .

دردنجیسی تحریمه یی کندیبی ایشیدجک درجه ده تلفظ
ایتمسکدر (۳) .

دیلرسه دبانئ تحریک ایتمک لازم دکلر . (امی دخی اویله در .
بونلر مجرد نیت ایله اکثفا ایدرلر . علی الصحیح ط) .
دیلرس اولمیانه کندیی نطقنی بلا مانع ایشتمک شرطدر .

(۱) برنجی شرطک هامشه باقکیز .

(۲) چونکه ائمه ثلاثه (مالک ، شافعی ، احمد) تحریمه یی نه نیت
متقدمه ونه نیت متأخره ایله تجویز ایتزلر . ط .

(۳) سماع : ایشتمک ، اسماع : ایشندرمک ، ذره تحریمه ، قراءت سریه ،
نمذ ، اذکار ، عند الذبح اولان اسماء ، سجده ، تلاوت ، عتاق ، طلاق ،
استننا ، یمین ، نذر ، اسلام کبی متعلق نطق اولان شیلرده سماع شرط اولوب
حنی طلاق قیلندن کچیردیکی حالده ایشیدیلور درجه ده تلفظ ایتمیه رک
لسانئ تحریک دخی ایسه طلاق واقع اولماز - ص . اسماع : بیع وهبه و نکاح
مثلی عقوددر شرطدر . ط . معافات قیلدن اولان نیتده آنلرک هیچ بری شرط
دکلر .

بلامانع قیدی کورانی و یا صاغرائی کبی بر مانع بوانحق صورتندن
احترار در که او حالده نالغظک بالفعل ایشیدلمسی شرط اولمیوب
مانعک ازاله سی تقدیرنده ایشیدیلله بیلور درجه ده اولمی
لازمدر

بشنجیسی مقتدی بولغان کیمسه (۱) اصل صلاتی نیت ایله برابر
امامه متابعتی نیت ایلمکدر .

عبادتی عادتندن و فرضی واجبیدن تمیز و معنای اخلاصی تحقیق
ایچون اصل صلاتی نیت لازم اولدیغی کبی که - امام و مقتدی و منفرد
بولنده مشترک اولوق حسبیله بوکا نیت مشترکه تعبیر اولنور - متابعت
انی نیتسن تحقق ایدمه جهکندن اکا دخی نیت لازمدر که امامک نمازی
صحیح ایسه متابعتک نمازی دخی صحیح و فاسد ایسه فاسد اولوق متابعتک
اثر مترتیبدر . بوکا نیت خاصه تعبیر اولنور که مقتدی به خاص
اولان نیت دیمکدر .

بنشاء علی هذا مقتدی فرض وقتی و انده امامه متابعتی یا خود
صلات امامه شروعی نیت ایدر (۲)

(۱) شرط خامسی مقتدی به تخصیص نیت متابعت انحق مقتدی به لازم
اولوب رجاله امام اولان ایچون امامتی نیت شرط اولمیفندندر . س . چونکه
امام کندی حقنده منفرددر . کورازی که کیمسه به امامت ایتمکده یمین ایدن
کیمسه نمازه طور دینی وقت آرقه سنده جماعت دخی بولنده حات اولماز .
زبرا حات اولمه نیک شرطی امامت آنک مقصودی اولغدر . او ایسه موجود
اولماشدر . ط .

(۲) « یالسکر امامه اقتدای نیت کفایت اینمز » دینلش ایسه ده
اصح اولان آنک دخی جائز و کافی اولسیدر چونکه اونتی ایدن افتداسنی
اصل صلات ایله تقید ایتمه رک کندیسنی امامه مطلقا تابع فیلمشدر .

(امامك نمازی معین اولدیغی جهته صلات امامه شرعی نیت هم اصل صلاته وهم متابعت و تعیینه نیتی منضمندر . جمعه نمازنده یا الكز صلات جمعه یی نیت ایدوبده اقتدای نیت ایلمسه اولور چونکه صلات جمعه امامسن اولماز ط) .

التنجیسی قیله جغی فرضی ابتداء شروعده تعیین ایلمکدر .
(حتی بر فرضی نیت ایدوب اكا شروع ایلدکدن صکره اونودوبده انی تطوع ظن ایدرك او ظن اوزره اتمام ایسه اونماز ینه فرض اولوب عهد سندن ساقط اولمش اولور . بونك عکسی دخی بویله در که تطوع نیتیه شروع ایدوبده صکره اونودرق فرض ظن ایلدیکی و او ظن ایله قیلوب بیتوردیکی نماز دخی نافله اولور . چونکه نیت معتبره جزء اوله مقارن اولاندر . ص مع ط) (١) .

فرضلرك دخی نوعنه مبني (كرك امام ، كرك مقتدی و كرك منفرد ط) قیله جغی فرضك مثلاً فرض ظهر اولدیغی تعیین ایتمك دخی شرطدر .

فرض وفنی نیت ایلمك صلات جمعه نك غیریده صحیحدر .

تابعیت دخی امامك مطلقاً یعنی اصلاً ووصفاً قیلدیغی نمازی قیلایق ایله تحقیق ایدر . « امامك تكبيرينه انتظار ایله دخی اقتدا حاصل اولور » دینلش ایسه ده صحیح اولان: انتظار مجرد ایله اقتدا حاصل اولدیغیدر . كما فی ص مع ط .
(١) محشی دیمشدر که ذات افعال اولان یعنی نماز کبی متعدد فعللری احتوا ایلمان عباداتده معتمد اولان آنك ایلک جزءنده ایدیلان نیت ایله اکتفا اولمق و هر جزء چون نیت احتیاج اولماقدیر . او جزء لرپ اونیت اوزرینه منسحب اولمش اولقله اکتفا ایدلش اولور .

جمعه ده وقت ، ظهر اولديغيچون اني فرض وقت نيتيله قيلق صحيح اوله ماز .

(نيت فضا ايچون قضاء فوائت بختنه بافكر) .

عدد ركعاتي نيت شرط دكلدر . چونكه فروض و واجبات محدود اولمغله نيت تعيين اندن مغنيدر (۱) .

(اصل صلاتي نيت بدلرنده لازم اولمديغنه ميني اندن مغني اولمغله عندالنيه فرض ايچون تعيين لابددر (۲)) .

مكتوبه و جنازه كي ايكي فرضي نيت ، مكنوبه به (۳) وبرينك وقي كيرمش و ديكرينك وقي هنوز داخل اولماش بوانان ايكي مكنوبه يي نيت ، و فنيه به و ابكي فاتنه يي نيت انلك

(۱) حتى صباح نمازيني درت ركعت اولق اوزره نيت ايله نيتي لغوا و اولوب آني ينه ايكي ركعت قيلار . تعيين مشروط اولبان شبيده كي خطا ضرر و يرمر اھط .

(۲) ايمدي بش وقت نمازك فرضيتي بيله برك آتلي وقتلارنده قيلانك نمازي فرضي نيت ايتاماش اولديغي جهنله جائز اولوب آتلي قضا ايتامك لازمدر . مكره امام ايله قيلمش اولوب امامك نمازينه ديو نيت ايلمش اوله . آتلك فرضيتي بيلويده فرضي ديكردن يمني واجبدن وسنديق تمميز ايدميان كيمسه اكر هيچنده فرضي نيت ايلر ايسه جائز اولور . كما في الدر و حواشيه .

در مختارك صفت صلات قيلانده مذكور دركه جماعته نمازده يئشويده فرضده ياخود تراويحده اولقلر يي بيله ميان كيمسه فرضي نيت ايدرك امامه متاباً نمازه طورر . اكر آتار فرضده ايسه لر آتلك دخي فرضي صحيح اولور . و اكر تراويحده ايسه لر آتلك قيلديغي نقل اولور (فرض عشاء دن اول اولديغيچون تراويحه محسوب اولماز . ط) .

(۳) چونكه مكتوبه فرض عبندر . همه صلات كاملدر . ط .

برنجیلاریشه وفاتنه ایله وقتیه یی نیت ، وقت واسع اولدیغنه کوره فاتنه یه
و بر فرض ایله بر ایشلی نیت ، قرضه وسنت فجر و نحیت مسجد کبی ایکی
نفلی نیت ، هر ایکیسنه (۱) و نافله ایله صلات جنازه یی نیت نافله یه (۲)
مصروف اولور .

بدنجیسی واجب اولان نمازی دخی نیتده تعین ایلسکدر (نافله
تعین شرط اولدیغی ختام شروط تحریمده مذکوردر) : کرك
وتر و بیرام و طواف نمازلی اولسون ، کرك مطاق و مقید نذر نمازلی
و کرك بعد الشروع افساد اولنقله واجب القضاء بولنان نافله اولسون .
چونکه اسباب مختلفدر بر سببک مسببی مصلی اتحق انک (سببک)
تعینیه مؤدی اوله ییلور .

بیرام و وتر نمازلرنده انلری صلات عید و وتر دیو تعین کافیدر .
واجب ایله تقیید لازم دکادر (۳) .

سجود سهو ک صلاته اتصاله یا خود حرمت صلاته وقوعه

(۱) ایکیدن زیاده صلات نامله بی مثلاً هم نحیت مسجدی و هم سنت وضو ی که
شکر وضو . نبر اولور همده صلات ضعی و کسوفی نیتده جم ایلمک دخی
بولهادر . و سائلک دخی نیتده جمی جائزدر مثلاً حدت اکبر ایله بیرام و جمه
برلشمک صورتنده بولمک هپسنه بردن نیت ایله ایتدیکی غسلک جمله سنک توانه
نائل اولور . صرح به ط .

(۲) چونکه نافله رکوعی سجودلی صلات کامله اولدیغندن صلات
جنازه دن اقوادر . مصلی امام اولدیغنه کوره صلات جنازه اعاده اولور و آکا
نافله اوله رق ایکی رکعت نماز قضا ایتمک لازم کلور . زیرا صلات جنازه دن
سلام ویرمکله آتی قطع و ابطال ایتمش اولدی . ط . اکر امام دکل ایسه
و نیت قطام ایله سلام ویرامش ایسه نافله سنه دوام و آتی اتمام ایلر . چونکه
بر رکعتک مادونی زیاده اورکعتی ابطال ایتمز .

(۳) الاختلاف فيه ص . آی فی وجوبهما کما یأتی فی بابهما .

مبني اني تعين ايتكم لازم اولم يوب سجده تلاوتي سجده شكر وسهون
تميز ايچون تعين ايلر . أفراد آيات ايچون أفراد سجداتي تعين ايلك
لازم دكلدر .

(بوشروط سبعة نك جمله سى صلات واحدده اجتماع ايتمز .
مثلا وقت وانك دخواني اعتقاد فرض اولان نمازلك ماعداسنده
شرط اولماز . بر نماز هم فرض وهم واجب اوله رق نيت اولماز ،
نبه عليه المحشى . نيت كنديسنده نطق شرط اولميان متعلقات
قليدندر^(۱) .)

(۱) شروط صلاتك اونچيسنه مراجعت اوانسه . محشى مرحوم
شرط رابع تحريره مؤلفك شرح كيرندن تقلاً : تحريره نلفظك
شرط قيلانه سنده نتي تلفظ شرط اولديشه اشارت واردر . ديمش
اولديفي كبي مؤلف مرحوم دخي اهل حديثدن تقلاً : رسول الله صلى الله
تعالى عليه وسلم انندمز حضرتلردن نمازه طوردر امكن فلان نمازي
فيليسورم دبر اولدقلى كتديلردن نه طريق صحيح ونه طريق ضعيف ايله
ثابت اولماشدر صحابه و تابعينك برندن (وائمه اربعه دنط) دخي روايت
اولماشدر منقول اولان بودركه حضرت امام المرسلين عليه وعليهم
الصلاة والسلام نمازه قيام بيوردقلى رنده هان تكبير آلورلر ايدى نتي
نطقه كتورلك بدعتدر . ديوب بنده بجم الرواياتدن تقلاً : نتي تلفظ
ايتمكى بعضلر حضرت عمر رضى الله تعالى عنه آنى ياپانى نأديب (تكدير)
ايتدى ديوكريه كورديلر وبعضلر تلفظ نيتده عمل قلبى تحقيق وقطع
وسوسه اولديفي ايچون آنى اباحه ايدوب : حضرت عمر آنى جهر ايدنى
زجر اينمشدر خفيه سويله مكده بأس يوقسدر . ديديلر بوحالده بزم
مشايخمزدن نتي تلفظ سقتدر (مستجدر) ديسانلر سفت نبى (وتزد
شارعه مستحب) معناسنى اراده اتيه يوب بلك اختلاف زمانه وزمن
تابيندن صكره قلوب واذهان اوزرنده كى كثر شواغله مبني بوض
مشايحك سفتنى (واجب كورديسكى) ديمك ايتديلر ديمشدر اه نيتك

سکزننجیسی تحریرہ قول صحیحہ قادرہ کورہ لغت عربیہ اوزرہ اولمقدر (۱).

ہم قلباً و ہم لساناً ایدمانک بدعت اولسی حقندہ ابن نجیم مرحوم « حم مذکور عزیمت قصدیلہ اولورسہ بدعت حسنہ اولق وقصد عزیمتک غبریدہ حسن اولماق اکلاشیلور » دیمشدر . زادہ ط .

افظا نیتک کیفیتی بعض کتیبہ : « اللهم انی ارید صلاة کذا فیہا لی وتقبلہا منی . » دینامسک کرک دیو کوسترلمش ایشہ طاب تیسبر وقبول تلفظ نیندن بشقہ اولہرق کثرت مشاق وطول زمانی جہتیلہ حج (وباعمرہ) ایچون احرامہ کیرلیدیکی وقت اولہجق شیر . صلات ایشہ اولہ دکندر . صومک طول زمانی وفوق الصلاة مشقتی جہتیلہ طلب تیسبر وقبول خصوصندہ آنک حجه الحساق مناسب اولہ بیلور . بونی مؤلف مرحوم درر حاشیہ سندنہ ذکر ایتمشدر . نمازہ لفظاً نیندہ نوبت ان اصلی الخ دینور . در مختارده نیت لغت عربیہ نیک غیری ایلہ دخی اولسہ لفظ ماضی ایلہ اوور . چونکہ انشا آئندہ اغلب اولان اودر : « نوبت صلاة کذا » کبی . صیفہ حال ایلہ دخی صحیح اوور : « اصلی صلاة کذا » کبی . دیمشدر اہ مہ رد المحتار .

(۱) آندن عاجز اولاناک لغات والسندن قادر اولدیفیلہ شروع ایتمنک صحتندہ خلاف یوقدر . مؤلفک قول صحیح دیدیکی امامبنک قول اولاربدر . امام حضرتلری عربیہ اقتدار ایلہ برابر دخی لغت دیکر ایلہ شروع صحیح اولور بیورمشدر . در مختارده ناتارخانینہ دن نفلاً : تلبیہ اولدیفی کبی نمازہ لغت فارسیہ ایلہ دخی شروع مطلقاً یعنی کرک عربیہ قدرت وکرک آندن عجزحالدہ اتفاقاً جائز اولور . دیو مذکور اولدیفنہ نظراً امامین حضرتانی شروع مسئلہ سندنہ قول امامہ رجوع ایتمشدر . نسکیم فراموش مسئلہ سندنہ حضرت امام دخی قول امامینہ رجوع بیورمشدرکہ عاجزدن ماعداسیچون نمازہ عربینک غیری قرائتی تجویز بیورمشدر . ذکرہ ط هنا فی فريضة السجود .

لغت فارسیہ فیدی انفاتیدر . جواز مذکورک اکادہ اختصاصی اولمدیفی مؤلف فريضة سجودده سويله مشدر .

طغوزنجیسی تحریمده لفظه "جلاله نك همزه سنی وا کبر لفظنك باسنی
مد ایتمکدر (۱) . هانك حرکه سنی اشباع ایتمك لغه خطادر . آنسکه
نماز فاسد اولماز . های سا کن قیلق دخی بوبله در .
اوننجیسی تحریمه جمله "نامه ایله اولمقددر (۲) .
اون برنجیسی تحریمه جناب حق محضا ذکر و ثنایه دال اولان تعبیر
ایله اولمقددر (۳) .

(اللهم اغفر لی کبی تعبیر ایله شروع صحیح اولماز . چونسکه
ذکر خالص دکل ، اکا حاجت قارشمشدر . ط) .
اون ایکنجیسی تحریمه بسمله دن عبارت اولماقددر (چونسکه
بسمله " شریفه تبرک ایچون اولمقله بسم الله الخ دییان کیمسه
کویاکه « بارک الله لی » دیمش اوله رق ذکر خالصده بولنامش
اولور . ط) .

(۱) مدهمزه ایله آله اکبر دیو نمازه طورانك شروعی صحیح اولدیغی
کبی اثناء شروعده تکبیری درست آله رق شروعی صحیح اولدندن
مسکوره اثناء صلاتده کی تکبیر آده مدهمزه ایتمسکه دخی نمازی باطل
اولور . أفاده ط .

(۲) مؤلف « مبتدا ایله خبردن مرکب جمله " نامه » دیمش ایسه ده محشی
« لا اله الا الله » و « سبحان الله » کبی تعبیرات تعظیمیه ایله دخی شروعک
مع الکراهه صحیح اولدیغی بیانیله « مبتدا ایله خبردن مرکب » فیدینک حذفی
اولی کورمش وجهه مذکورده . بدایت لفظه "جلاله ایله اولانی عند الامام واجب
اولمقله « اکبر الله » دیو ایدیلان شروعک نزد حضرت امامده عدم صحتی
بزازیه دن نقل ذکر ایتمشدور .

(۳) کیفیت ترکیب أفعال صلات فصلنه مراجعت اولنه .

اون اوچنجیسی تحریمده «الله اکبر» دینلدیکی وقت لفظه
جلاله نك هاسنی مصلی حذف ایتیش اولماقدیر (۱).

اون دردنجیسی هاوی بی ایتیان ایلمکدرکه حذف ایدرسه صحیح
اولماز. هاوی: لام ثانیهدکی الغدر.

(مقصود لفظه جلاله نك هاسندن اول اولان الی یعنی مدطبیعی بی
ترك ایتامکدر) (۲).

اون بشنجیسی تحریمده نمازی افساد ایدجك شیئی مقارن
فیلمامقدیر. مثلاً «الله اکبر العالم بالمعدوم والموجود» یاخود
«العالم باحوال الخلق» دیر ایسه شروعی صحیح اولماز زیرا شبیه
کلام ناسدر (۳).

(۱) آتک عدم حذفی احتیاط اولدیفنی محشیدن نئلا اون دردنجی شرطک
هامشده ذکر ایدرز.

(۲) محشینک بوراده و کیفیت ترکیب اذمال صلات فصلانده بیاتنه
کوره کرک عینده کرک حین ذبحده کرکسه نماز ایچون اولان نیکبیرده
لفظه جلاله نك لام ثانیه سنی مد ایتامکدن حاصل اوله جق الفی که آکا
هاوی تعبیر اولور یاخود هاء لفظه جلاله بی حذف ایدت کیسه نك انعام
عینده وحل ذبیحه سنده وصحت تحریمه سنده اختلاف اولمشدر. آتی
احتیاطاً ترك ایتاملیدر اه مفسدات صلاتده لفظه جلاله نك همزه سنی مد
ایتمک مفسد صلات اولدیفنی ذکر انئاده محشی مرحوم: مدها خطا در
ومدلام حدیثی تجاوز ایتدکجه سنددر مدده مبالغه اولورسه مکروه اولور
دیشدر اه مختصراً

(۳) مؤلف علیه الرحمة بوشروط اخیری صاحب بزازیہ فتاوا سنده ذکر
ایلدی دبوب شروط تحریمه نك بوجوله جمعه کنیسی سبق ایدن اولدیفنسه
بناءً جناب حقه شکرلر ایتمشدر. عبارته مطبوعه مفلوط اولمله بوراسی بزازییه
مراجعه تصحیح اولمشدر. بزازییه ده: «العالم الغیب والشهادة» علاوه
اولورسه ضرر ایتمز دیشدر.

صلات نفلده (نية) تعیین شرط د کلدرد (۱) ولوکه سنت فجر اولسون (۲) فی الاصح .

تراویح دخی عامه مشایخ فقهه عندنده بویله در . صحیح اولانده بودر .

احتیاط اولان : آنلری تراویح یاخود سنت وقت (۳) دیو صفیلرینه مراعات وجهله تعیین ایلدیکدر (۴) .

(۱۲) صلات نفلک غیریده قائم اولقدرد .

(نفلک مبناسی توسع اوزربنه اولدیغندن آنده قیام رکن)

(۱) مؤلفک بومسئله سی تحریره نفلک شرط سادس وسابعی تمهه سنسدن اولغله عل دگری اوراسی ایدی . معنی دیرکه نفلدن مقصودی سنترلره دخی شامل اولان نیازدرکه آنلرک اوقات معینه سنسده وقوعی تعیینسدن مفیدر . آنلر تعیین ایله دکل ، وقتلرینده واقع اولغله سنت اولشاردر . علی الاطلاق نیاز ایله الله ایچون نیاز بئینده دخی فرق یوقدر . چونکه نیاز فیلان کیمسه جناب سندن غیریه نیاز قبلاناز اه

(۲) ابن عابدین دیرکه حتی ایسکی رکعت نهجد قیلوبده آنک طلوع فجردن یعنی نهجد وقتی کچدکدن مسکره قیلدیغی تبین ایتسه او ایسکی رکعت سنت فجر اوامش اولور . نهجیدی درت رکعت قیلوبده صوک ایسکی رکعتک بعد الفجر اولدیغی اکلشامق صورقی دخی بویله در اه قالوبه یعنی . (۳) فرض وفنک سنتی دیسکدر . بوحالده لائق اولان : ابلک سنت یاخود صوک سنت اولدیغی دخی تمیز اینمکدر . ط .

(۴) بونی صاحب منیه سوبله مشدر . بوده فعل سنسده نیت سنقی شرط فیلانلرک خلافتدن خروج ایچوندرد : صاحب منی تراویح حقنده دیسدرکه بعض متأخرین عندنده نه مطلق نیت نه ده نیت نطوع کافی اولیوب نیت تراویح مشروطدر وبونی ناضیخان تصحیح ایلشدر . ط .

دکدر . ص مع ط) . فرض و واجب (۱) اولان نمازلرده قیام رکن منفق علیهدر (۲) .

(و قوموا لله قانتین بیورلمشدر امر و جوب ایچوندر خارج صلاتده قیام واجب اولماغله بالضروره نمازدهکی قیام واجب اولمشدر . قانتین : مطیعین یاخود خاشعین و یاخود ساکتین دیمکدر . کما فی شروح الهدایة) .

قیام : آیاقده دیکلمکدر . حد ادناسی اللر دیزلره ایرمامک درجهده اولمقددر (۳) .

(قیامک فرضیتی محشینک افاده سنه کوره ا کا و همد رکو و سجوده قادر اولمق و قیام سببیلله شرط طهارت یاخود سنر عورت و یا قراءته قدرت کندیسنی فوت ایتماک قیدلریله مقیددر . بناءً علیه کندیسنه قیام متعسر اولان و یاخود قیامه قادر اولسهده سجوددن عاجز بولنان کیمسه قیام لازم اولمدیغی (۴) کی آیاقده اولدیغی زمان بولنی طونه ماق یاخود محل عورتندن

(۱) واجب تعبرینک ظاهری انساد ایتدیکی تفلیک قضاسنه ونذر نمازیه دخی شامل اولمقددر . ط .

(۲) همد رکن اصلیدر . قرات رکن زائددر . چونکه قراءت قیامک زینتیدر . بوندن طولاییدرکه امام قراتی . تحمل اولور . قیامی متحمل اولماز ط . وسیند کره المؤلف .

(۳) نمازده بوجهله اوکه میلی بولمق خشوع ایرات ایدیجی شیردندر . ط .

(۴) لکن صورت ثانیهده اوکیسه قائماً ایما ایله قاعداً ایما ایتمک ببنده مخیر اولور . تسکیم یاره سی اولوبده سجدهیه واردقچه سیلان ایدر اولسه اولوجهله مخیر بولنور . ط .

مانع صلات اولان مقدار کورنمک و یا خود اوقویه مامق مثلی
بر عذر حاصل اولوب قعود حالنده بونلرک بری کندیسنه حادث
اولمیان کیمسه یه دخی (فیام لازم دکل) قعود واجبدر . قاعداً
قیلیدیغی زمان اتمامه قادر اولوب قائماً قیلدنده قادر انمام اولمیان
دخی بویله در (۱) .

(۱۳) فرض اولان نمازلرک ایکیشر رکعتنده قراءت اینمک یعنی
قرآدن برآیت اولسون اوفومقدر (۲) .

قراءتک نمازده فرضیتی « فافرأوا ما نیسر من القرآن » قول

(۱) قیامک مقدار فرض و واجب وسنت و مستحبی آنده کی قراءت
مقدار نجه در . امی کیلر حقتنده تقدیری اولور که امی بولشان کیمسه تحصیل
فرضیه قیام ایچون امامین قولنجه اوچ آیت قصیره و امام حضر تارینک قولنجه
برآیت طویله اوقویه جق قدر طوریه لازم کلور . قرائتک سفوطنده تحدید
دخی ساقط اولور : فرضک شفع نانیسنده کی قیام کیی که آنده قراءت اولمافله
رکن ، اصل قیامدر امتداد قیام دکلدر بر عذر اولدقجه قیامده بر آیان اوزره
بولنقی مکروه اولور - الی هنا کلام المحتیی .

(۲) معلومدر که نمازده قرآن عظیم الشانندن علی الاطلاق قراءت فرض
و علی التعین سوره فاتحه یی قراءت اینمک و موضعنده اکا سوره وبا آیات ضم
ایلمک واجبدر . فرضیه قراءت ایشته بونلرک مجموعبله حصوله کلور . ووجه
مسنون اوزره سوره طویله آیات عیدیه دخی اوقنسه هپ فرضی اولورک
واقم اولور . فرض اولان قراءت صلاتیه واجباتده کوسنربلان نوع و مقداردن
دون اولماق واجبدر . آندن آز اولورسه مکروه اولور . و آندن مقادیر
مسنونه وجهله اولان زیاده سی سنت عد اولور .

کریمیله در که قرآن ندن متیسر اولاتی اوقویکنز دیمکدر (۱) . امر ، وجوب
 ایچون اولوب خارج صلاتده ایسه قرات بالاجماع واجب اولماغله
 نمازده کی قرات مأمور به اولقی تعین ایتمشدر . صلی الله تعالی علیه
 وسلم ائندمز حضرلری دخی «لا صلاة الا بقراءة» بیورمشلردر .
 بونی امام مسلم حدیث حضرت ابی هریره دن اوله رق ذکر وروایت
 ابلمشدر . اجماع دخی بونک اوزرینه منعقد اولمشدر (۲) .

قراوت که اوقومقدر آنک حقیقتی آغزدن چیقانی صاغر اق
 وکوراتی کبی برمالع اولدقجه قولاق ایشیده جک درجه ده تلفظدر .
 (تسکیم شروط تحریمه نک دردنچیسنده ذکر اولمشدر (۳) .
 آیت آغنده علامت معناسینه در ، عرف شرعه : احکام

(۱) جمیع متیسرک عدم لزومی امر تیسره بنا ایداش اولمشدندر . محشینک
 افاده سنه کوره بعض مفسرین: دایل سیاق ایله بو اینده کی قراوت صلات معناسینه در
 مفهوم نظم کرم صلات تهجددن متیسر اولاتی قیلاک دیمکدر . دیشلر ایسه ده
 کلامی حقیقته جل اولی اولدبغندن مقصود علی الحقیقه قراءتدر .

(۲) ابو بکر الاصم کبی «نمازده قراوت اصلا فرض دکل سننددر» دیمکله
 خرق اجماع ایدنه اعتبار یوقدر ط .

(۳) قراوت تصحیح حروفدن عبارت اولماقی صحیحدر . من . امام کرخی
 بوبابده تصحیح حروف ایله اکتفا ایدوب : کندی ایشتمسده جائز اولور
 چونکه قراوت فعل لساندر سماع ایسه صاخذر فعل لسان دکلدر بناء علیه مورد
 قراوندن اوله ماز . دیمشدر بدائنده قول کرخی اصح واقبدر دبدی وبعضار
 آتی امام ابو یوسفه نسبت ایلدی . معتمد اولان قول اولدر . یالکیز بعض
 حروفده کندی دخی ایشتمز درجه ده خفص صوت ایلمکله نمازی بوزلاز علی
 التصحیح عموم البیوی اه ط .

اللهم برب حكمة دلالت ایدن هر جمله قرآنیه در . یاخود : فصل
توقیفی لفظی ایله (۱) ماقبل وما بعدندن منفصل اولان طائفه
قرآنیه در .

(ثم نظر) کبی ایکی کلمه دن مرکب اولان آیت قصیره دخی
حضرت امامدن ظاهر روایتده قرات صلائییه ایچون کافیدر (۲) .
أما (مدهامتان) کبی کلمه واحده دن و (ص) و (ق) و (ن) کبی
حرف واحده دن یاخود (حم) و (طس) مثلی ایکی حرفدن و یاخود
(المص) و (کهیمص) کبی برقاچ حرفدن عبارت بولئان آیتلرده (۳)
مشایخ فقها (قول امام اوزره ط) اختلاف اینمشلردر . اصح اولان
بودر که نماز آنکله جائز اولماز (۴) .

(۱) سورة حجرک اون دردنجی و اون بشنجی آیتلری اولان
أستعذ بالله تعالى : و ولوفعنا علیهم باباً من السماء فظلوا فیه یمرجون *
لفالوا انما سكرت أبصارنا بل نحن قوم مسحورون * کبی که انفصال
انجی انظاردر .

(۲) کندیلارندن دیگر روایتده فربضه قرات برشی ایلله مقدر
اوایوب بلسکه قرآن اسمک متناول اولایفی شیک اقلی دخی کافی اولور .
قدوری بونی جزم ایتمشدر . اوچنجی بروایت : اوچ قیسه آیت یاخود
آناره معادل بر اوزون آیت اولقدر . و بو قول امامیدر . خلاصه ده و آنک
غیریده حضرت امامک قول اولی اوماق اوزره کوسترلشددر . ط .

(۳) بولره آیت اطلاق عند الکوفیندرکه آنلر (الم) لری و (المص)
و (کهیمص) و (طه) و (طس) و (یس) و (حم) ی برآیت
و (حمق) ی ایکی آیت عدایدرلر . زمخشری کبی بیضاوی دخی
دیشدرکه بوتوقیدر رأی ایچون بونده بحال بو قدر . کونیونک غیرلری عئندده
آنردن هیچ بری آیت دکلددر . کافی ط .

(۴) قدوری : صحیح اولان جوازدر . دبدی اه من .

امام ابو یوسف و امام محمد حضرت نوری : نمازده فرض اولان بر آیت طویلہ یا خود اوچ آیت قصیرہ او قوم قدر دیدیلر (۱) .

قرآندن نماز جائز اوله جق قدرینی از برله مک هر مسلمہ فرض عین اولوب فاتحه و بر سورة حفظی واجب و جمیع قرآنک حفظی فرض کفایه در .

نمازده قراءت اکثر فقہا رأینجه رکن زائد اولوب (۲) مقتدین بلا ضرورہ بزجه (۳) و امامه رکوعده یتشانندن بالاجماع ساقطدر .

قراءتک نمازده محلی قیامدر . لـمـنـذر قعود و صلوات نافلهده اولان قعود دخی قیام حکمندهدر . رکوعده یا خود سجودده

(۱) احتیاط فول مشار الیه داده در . مطلوب اولانده - بخصوص عبادانده - احتیاطدر . ط . مرآتده مذکوردر که قرآندن هر کله حقیقه قرآندر حکماً و عرفاً قرآن دکلددر . هر آیت قصیرہ حقیقه و حکماً قرآندر عرفاً دکلددر . هر اوچ آیت قصیرہ یا خود آنک مقصداری هم حقیقه و هم حکماً و عرفاً قرآندر . اصولیون اولسکینی و حضرت امام فول مشهورده ایکنجی بی و امامین اوچنجی بی اعتبار ایتشلردر اه آیت کرمی و مداینه کبی اوزونجه آیتک جواز تبییضی ابن عابدیندن تقللاً هامش واجبانده مذکوردر . انظروا الی ثانیها .

(۲) اصولده احکام وضعیه بمثنیه یافکنز .

(۳) شافعیارجه . مقتدین قراءت ساقط دکلددر . آنلرافندا حالنده دخی امام کرک جهر ، کرک اخفا ایتسون قراءت فاتحه ایدرلر مکرکه فوت رکعت خوفی اوله . مالکیلرله حنبیلر حال افنداده آتی یالاکز متضافته اوفورلر . تسکیم حامینک متعابت امام فصلنده مذکوردر . و سنیده .

و یا خود قیامدن بدل اولمیان قعودده (۱) واقع اولان قرات ایله واجب (فرض) ساقط اولماز و او قرات تحریماً مکروه اولور چونکه تغییر مشروعدر . اگر سهواً اولورسه سجود سهو لازم کلور . کذا فی ط .

نمازده فريضه قرات فرض اولان نمازلك ايكيشر رکعتنه منحصردر . یا لکن رکعت واحده سئده قرات ایتمکله نماز صحیح اولماز (۲) .

(۱) قیام حکمی اولیق اوزره مبین اولان قعودک غیري مفصوددر :
قعوده صلات .

(۲) امام زفر ایله حسن بصری حضرتلری امرک نکرار انضا ایتیه جکی بیایله رکعت واحده کی قراءتک دخی کفایتنه نائل اولمازدر .
لکن فرضک ایکی رکعتی یکدیگرینه من کل الوجوه متشاکل اولدغندن (۳) بزه قراءت رکعت نایه ده دخی لازمدر (ککک فرض ثانی ، ککک فرض ثلاثی و ککک فرض رباعی اولسون . ط) قراءت اولی عبارت ائص ایله و قراءت ثانیه دلالت نص ایلهدر (۴) .

(*) چونکه رکعت نایه ککک و حوب و سقوطجه ، ککک جه و اخفاجه رکعت اولی کبیدر . صوک ایکی رکعتار ککک سفر ایلله ساقط اولقجه ، ککک صفت قراءت و مقدار قراءتجه مفارق اولماق آتله الحاق اولانه ماز . ط .
(۵۵) مؤلفک ظاهر سوف کلامی فرضک قراءتجه محل ادا ایکی رکعت اولی اولیق ایکن کندیسى : هانکی ایکی رکعت اولورسه اولسون . دیمشدرکه عشتیک قهسانیدن نقلاً بیانه کوره بو قول بعض اولوب صحیح اولان : ایکی اولسکی رکعتار محل قراءت اولماق علی سبیل الفرض متعین اولغندر . لکن مؤلف ایلک ایکی رکعتک محل قراءت اولیق اوزره تعینی واجبات صلاندن قیغش اولماق عشی مرحوم بوراده کی متقوانی فصل واجباتده صیغه " تعریض ایلله ذکر ایدوب : و صحیح . دیمشدر فلینظر .

(۱۴) نفل اولان نمازك جميع ركعاته قرات ايسكدر .
چونكه صلات نفلك هر شفعی مستقل بر نمازدر (۱) .

(۱۵) و نرك جميع ركعاته قرات ايسكدر .
و نرك سنت اولسى تقدیرنده (۲) امر ظاهر در كه اوده نفل ديسكدر .
واجب (با خود فرض ط) اولسى تقدیرنده (۳) جميع ركعاته لزوم
قراة لاجل الاحتياطدر (۴) .

صحت صلات ايچون قرآن كريمدن برشى تعين اينماشدر .
چونكه « فاقراوا ما ينسر من القرآن » قول كريمي مطلقدر كه مأمور به :
قرآندن متيسر اولانى اوفومقدر . تعين ايسه تيسرى سالددر .
على التعيين سورة فاتحه يى اوفومنى واجبدر . نسكيم ذكر اوانور (۵) .

(۱) چونكه متفل هرابكى ركعتده (سلام و ربوب) نمازندن چقمفه
منكنددر . چونكه مشروعييت صلاتده ايكيه نرك ركعت اصلدر . زباده نك لزومى
انجق فراش حقنده ظاهر اوله نفل اصل مشروعييت اوزره قالمش
اولور . ط .

(۲) امام حضرتلرندن روايت ثانيه اوله نك و نرك سنت اولديقى قول
اماميندر . كما مر وسبأنى .

(۳) بوده امام حضرتلرندن روايت اولادر . بو روايات بينى مؤلف باب
ورده جم و توفيق ايلشدر .

(۴) چونكه آنك قول حضرت امام اوزره عملاً فرض اولسى يالسكر
ايكى اولسكى ركعتلرده قراةنى ايجاب ايدوب امامين فوائجه سنت اولسى ايسه
قراةنى جميع ركعاتده ايجاب ايلكه احتياط ايله عمل ايدشدر . زيرا سنتك بر
ركعتده ترك قراةت اينك غاى افساد ايدر . همده مكلف كندينه لازم اوليانى
تأديه اينك لازم اولانى ترك ايتكندن اولادر . ط .

(۵) من قوله عليه الصلاة والسلام : لا صلاة الا بفاتحة الكتاب .
ولا تجوز به الزيادة على الكتاب لانه خبر آحاد . وهو يثبت الوجوب دون
الركنية اه ط .

مؤتمّم (مقتدی) بولنان کیمسه تمّازده قرامت ایتمیوب « واذّا قرى القرآن فاستمعوا له وأنصتوا » قول کریمنه بناماً امامک جهری حالنده استماع ، وانصراری (سرّاً او قومسی) حالنده انصات ایلر (۱) .

صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری دخی : امامک قرامتی کک جهری ، کک غیر جهری اولسون سکا کفایت ایدر . مالنده اولمق اوزره « یکنمیک قرامه الامام جهر اّم خافت » بیورمشلردر (۲)

امام اعظم واصحابی و امام مالک و امام احمد حضرتانی مقتدینک برشی قرامت ایتمیه رک قیلدینی نمازک صحتنده اتفاق ایتمشلردر (۳) بزم آنلرایله بوبابده قرقرز بودرکه بز : اکر مقتدی فاتحه یاخود بشقه برشی او قورایسه نهی اولندینی ایچون (۴) تحریرماً مکروه

(۱) مؤلف آبت کریمده نوزیم اولدینه اشارت اینمشدر ا ه ط . استماع : دیکلمک ، انصات : دیکلمک اوزره سکوت ایلمک . دیکم اولدینچون بری حال جهره و دیکری حال اخفایه مصروف اولمشدر .

(۲) و قال صلی الله تعالی علیه وسلم : الامام اسکم ضامن یرفع عنکم سهوکم وفراءنکم . کما یأی فی سجود السهو .

(۳) بوبابده مذهب امام شافعی ایچون اون اوچنجی فرضک اوننجی هامشنه باقکر .

(۴) بقوله صلی الله تعالی علیه وسلم : « لا یقرأ أحد منکم شبثاً من القرآن اذا جهرت بالقرآن » ولا نقول بمفهوم المخالفة : ویقول زبد بن ثابت : لافراءة مع الامام فی نئی . وروی : من کان له امام فقرأه الامام له فراءة . وروی عن عمر : ایت فی فم الذی یقرأ خلف الامام حجراً . وروی عنه صلی الله تعالی علیه وسلم : من قرأ خلف الامام فی فیه جمرة . وقال من قرأ خلف الامام فقد أخطأ الفطرة : ط .

اولور (۱) دبرز (۲) .

(۱۶) رکوع ایتمکدر . آیت کریمه ده « ارکعوا » بیورلمشدر .
سنت سنیه ده دخی نماز رکوع ایله وارد اولمشدر . اجماع ده بونک
اوزرینه در .

رکوع لغتیه مطلق انحناء معنایه درکه اکلیک دیمکدر .
خرما آغاجی اکلدی مآلنده « رکعت النخلة » دینور . شریعتیه
رکوع نمازده ظهر ورأس ایله برابر اولان انحناء درکه هم باش
وهم آرقه اکلمکدر . حدّ ادناسی اللر دیزله ایرر حیثیتیه
اولمقدر . حدّ اعلاسی آرقه یی یا یوب باش ایله صاغری یی بر استقامنده
بولندر مقدر (۳) .

احدب (فانبور) اولوب خلفه رکوع حالنده بولمالر یالکیز
باش اکرلر (۴) چونکه دها زیاده سندن عاجزدرلر .

(۱) وفی بعض الروایات : أنها لاتحل خاف الامام : وانما لم یطلقوا اسم
الحزمة علیها لمّا عرف من أصلهم انه اذا لم یکن الدلیل قطعیا لایطاقون انقل
الحزمة وانما یعبرون بالکراهة اه ط
(۲) استماع قرآن رد سلام کبی فرض کفایه اولدیغندن مقتدیلدن برطاقمه
قراءت و نرک استماع حلال و جائز اولاق کرک ایدیسه ده حالت صلات ذکر اولنان
آثار واحادیه مبنی اوحکمدن مخصوص (مستثنی) بولندیغندن استماع وانصات
هرمندییه واجب اولور اه ط .

(۳) محشوبک افاده سنه کوره تمام رکوع بودر . انحناء تام اولدیغی وقت
اعتبار اکثره در . حد ادنی بوکا فرب اولمغه کافی ، و آندن اقلی بوکا ایمد
اولمغه غیر کافی ، در . قاعدا رکوع ایدن جبهه سی دیزلرینه محاذی اولور
درجه ده آرقه سی اکک کرکدر .

(۴) مؤلف : احدب رکوع ایچون باشیله اشارت ایدر : دیمشدر اه محشی
دیرکه احدبک حدوتی (فانبور لغی) رکوع یرینه کیمز زیرا او آنک قیامیدر
تحقیقا الانقاع باشی برار اولسون اکک کرکدر . آنک حقنده ممکن اولان اودر .
آندن زیاده سی اکلازم دکدر اه .

(۱۷) سجود ایتمکدر (۱) . آیت **کَرِهَیْهُمُ دَعَاً وَاسْجُدُوا** «
 بیورمشدر (۲) . سنت سَنَیْهَیْهِ دُخِی صلات سجود ایله وارد اولمشدر .
 اجماع دُخِی بُونُکْ اوزرینه در .
 سجود اغنده باش اَکْهَکْ واکْهَکْ وخصوعه ونواضعه وسجود
 نخل کبی میله و تحیت و تکریمه اطلاق اوانور . شربعنده سجود :
 وَجْهَکْ برمقدارینی لاعلی وجه السخریه یره وضع ایلمکدر .
 چونکه هر طرفنی وضع متمدن اولمغله مأمور به بعض وجه اولمق
 تعین ایدرکه اوده انف دُخِی داخل اولمق اوزره اعلائی وجه
 اولان جهه در . یاناق و شاقاق و ناصیه (۳) و ذقن (۴) خارجدرکه
 آنلر بالاجماع مقصود دکدر . چونکه **آلْمُرْکُ** وضعی صورته
 تعظیم مشروع اولماشدر بناءً علیه آنکه فریضه سجود حاصل
 اوله ماز (۵) و **ضَعُکْ** دُخِی علی وجه التعظیم اولمقی لابد اولدیغندن
 آیاالربنی قالدیره رق وضع جهه ایتمک دُخِی تعظیم اولمیوب تلاعب
 اولدیغیچون خارجدر اه من البحر بزیادات من ط .

- (۱) ابدنه ساجد دینور . سجود مصدر در ساجدک جمعی دُخِی اولور .
 سجده صیغه مره در .
 (۲) قیل کان الناس اول ماسلوا یسجدون بلا رکوع ویرکعون بلا
 سجود فَنَزَلْ یَا یُّهَا الَّذِینَ آمَنُوا ارْکَعُوا وَاسْجُدُوا . کذا فی ط .
 (۳) بَشَکْ آبدسته مسیح ایدیلان موضعی که مأخذده مقدم الرأس نمیر
 اولمشدر .
 (۴) چکه در . وَیَخْرُونَ لِلْأَذْقَانِ الْخِ آیتنده ذقن وجه مقصوددر که
 فی المنحة .
 (۵) مطلقاً یعنی ولو برعذره مینی اولسون . عذر واریسه ایما ایدات
 لازم کاور . چونکه محل سجده اولمقانی اذن شرع اولمیره رق محل سجده فیالمق
 جائز اوله ماز . ط .

سجده بالسکز وضع انف ايله دکل (۱) انجق وضع جبهه ايله (۲) و برده ال و دیزلرین بررینک وایکی آباغک پارمق اوجلرندن بر مقدارینک (که ولو بر دانه سنک دیمکدر) وضعی ايله (۳) و بر وضعلرک طاهر یر اوزرینه اولمسی ايله تحقق آیده بیلور. والا سجده وجود بولماش اولور. بو مقدارجه اولان سجده قول مختار اوزره (۴) مع السکراهه صحیح اولوب تمام سجود آنده واجب اولانی اتیان ایلدرکه اوده تمامیله ابکی اللربنی وایکی دیزلرینی وایکی آباغک پارمق اوجلرینی یره کتورمک (۵) و وضع جبهه (۶) و انف ایلمکدر. ص.

(۱۸) سجده آیدن کیمسه وضعده مبالغه ابتدکجه باشی

(۱) وضع انف بورنی یره کتورمکدر. بونک بالسکزجه عدم کفایتی جبهه ده عذر اولماق صورتنده در. کما یاقی.

(۲) جبهه آتیا معرفدر. آنک هر طرفنی یره کتورمک اجاعاً شرط اولماغه اطراف جبهه دن بالسکز برطرفک ییله یره کلمی کافیدر. اکثر جبهه نک وضعی وضع انف کبی واجبدر. کافی ط.

(۳) بولر حد ادائی بیاندر. کما ستعرفه.

(۴) مؤلف آئیده قدم واحده نک وضعیله اولان سجده نک جوازی مختلف فیه اولدنی دخی سویله مشدر.

(۵) وضع قدمی غشی بو وجهله تفسیر ایتمشدر و خلاصه دن وفتح القدردن نقلاً دیمشدرک سجده ده وضع قدم فرضدر. فرضه مابه الوصول اولان نی دخی فرض اولوب آیانلرینک وبا پارمقلرینک اوستنی یره وضع ایدرسه آیاقلرندن هیچ برشی اوزرینه اعتماد ایتماش اولق حسیله صحیح اولماز. و بوتنیله اولمسی واجب اولان اوردندر. اکثرناس بوندن غالمدر اه مؤلف آئیده آباق پارمقنک ایچی یره کلرک قبله یه طوغرلمسی لزومی دخی ذکر ایتمشدر.

(۶) آندن ممکن اولان یری دیمکدر. ط. تکیم ذکر اولندی.

اشاغیلاماق اوزره سجده یرک قاتیلغنی بولق وجهه مستقر
اوله جق شی اوزرینه کلهکدر (کرک یرده ، کرک یر حکمنده
اولان کبریت و آرابه اوزرنده اولسون . ط) . بناء علی هذا بموق
وقار وصمان وپرنج وکاری وکتان نخعی (۱) اوزرینه ایدیلان سجده
صحیح اولماز (۲)

آربه و بغدادی دانه ارنده خشونت و جسمارنده رخاوت اولدوغی
ایچون بری برلری اوزره مستقر اوله بیلرله آتلیک اوزرنده سجده
صحیح اولور .

جهه : ابکی قاشک اوستندن صاچ یتمنه دکن حال سجوده یره
اصابت ایدن عضودر (۳) .

عمل وضعی طاهر اولاق شرطیله (۴) سجده یی آوجی ایچنه
یاخود یکی وبا اتکی اوجنه ایتمک (یرک صیجافلغی کبی برعذر

(۱) چونسکه بولر دوز و سرت اولدولر یچون بری برلری اوزره مستقر
اولازلر . بناء علیه بوللرده تسفل نهایت بولق وجهه مستقر اولاق ممکن اولماز .
مکرکه (چوال کبی) برقاب ایچره اوله . ط .
(۲) مکرکه پکلیک بولنش اوله . یاناق و یاصدق کبی هر طومله شی دخی
بوللدر ط .

(۳) بعضار جهه یی ایکی جینک قوشاندی یی دیو تعریف ایتدیار .
جین : جهه نك عین و شالنده اولاق شادانلردر . ط . قال تعالی و نه للجنین .
(۴) لانصالة به . ص . ای فاخذ حکمه فکأنه وضع جهته علی الارض
فیشرط حیثیذ الطهارة . والظاهر أنه بشرط طهارة مقدار الجهة لاموضع طرف
السک بنامه و بحرر . ط .

مجبی بلا کراهه ط (صحیح اولوب (۱) عذر سزاو لورسه صاریفک
آن اوزرنده کی طولامنه ای دیلان سجود کی مکروه اولور (۲)
سجدهده واجب اولان بجهه ایله برابر بورنک قاتی موضعنی (۳)
دخی یره وضع ایله کدر . یالکز جهه نك وضعی هر حالده اتفاقاً
صحیح ، ویا لکز بورنک وضعی جههده عذر اولمدهجه قول اصحده
غیر صحیح، در . چونکه اصح اولان امام ابوحنیفه حضرتلرینک
بو بایده دخی قول امامینه رجوعلر بدر (۴) .

(۱) کتب سنده حضرت انس رضی الله تعالی عنہدن روایت مذکور
اولان شیئہ بناء کہ حضرت مشار الیه بز رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
ایله برابر بولوب نمازده بمضمت شدت حردن نوبی اوجنی مکان سجوده وضع
ایدر ایدی دیشدر . ط .

(۲) بونکده مع الکراهه صحنی طولامک بر منوال مذکور جهه
اوزرنده اولمی صورتدهدر . طولام یالکز باشده اولوبده سجده اکا کاهرک
آننک هیچ برجزئی ارضه اصابت ایتمزسه سجود علی اوزره وانم اولمدهنی
ایچون صحیح اولماز . ط .

(۳) چونکه بورنک اوجنی محل سجود دکلدر . ص . بناءً علیه یالکز
آنی یره دکر مکله سجود اجماعاً صحیح اولماز . ص .

(۴) مؤلفک افاده سنه کوره اوج مسئله واردرکه آنرده امام وامامین
حضراتی آره سنده بدایة اولان مخالفت اخیراً مبدل موافقت اولمشدر : بری
تحریره مسئله سیدرکه حضرت امام آنک تلبیه کی هرسان ایله مطلقاً جوازینه
قائل اولمده منفرد ایکن باخره امامین حضرتلری دخی کندیلرینه موافقت ایندیار
وبری فرائت مسئله سیدرکه حضرت امام آنک دخی هانکی لسان ایله اولور ایسه
اولسون علی الاطلاق جوازینه ذهابده منفرد اولوب مؤخرأً عربیدن عاجز
اولیان ایچون عدم جوازینه قائل اولمده امامینک موافقتنه رجوع بیوردی .
ودبکری سجدهده انقه اختصار مسئله سیدرکه حضرت امام « سجدهده جههیه

(۱۹) سجده موضعی قدم موضعند نصف ذراعدن زیاده یوکسک اولمامقدر. ناکه صفت ساجد تحققی ایتمش اولسون. ارتفاع قلیل ضرر ایتمز.

(اوده نصف ذراع ودها آز اولاندر. ط).

موضع سجود موضع قدمدن نصف ذراعدن زیاده مرتفع ایسه ایدیلان سجده معتبر اولمامغله معتبر اوله رق اعاده اولنور ایسه نماز صحیح واکر معتبراً اعاده اولنمیه رق نمازدن اوسجده ایله چیقلش اولور ایسه نماز غیر صحیح اولور.

مکرکه اورفعت زحام جماعتدن ناشی. بری دیگرینک صرته سجده ایتمک کبی بر ضرورنه مبنی اوله. اوحالده ساجد ایله مسجود علیه که سجده کنه دینک صرته واقع اولاندر بر نمازده اولوق شرطیله (۱) اوسجده صحیح و معتبردر (۲)

اکر مسجود علیه نمازده دکل، ویا صلات دیگرى مصلی ایسه سجود بنه صحیح اولماز.

(۲۰) سجود حائله ایکی ال وایکی دیزدن اولجسه دخی

اقتصار کبی انقه اقتصار دخی علی الاطلاق جائزدر. قوائه فائل ایکن بوقولندن رجوع ایله امامین حضرتلری کبی: انقه اقتصار جیمده عذر اولوق شرطیله جائز اولور. بیوردی اه بایضاح.

(۱) ساجدک ایکی دیزلری برده اولوق و مسجود علیه یره سجده ابدر بوانمق دخی شرط اولمغله جواز مذکور اوچنچی مصلییه شامل اولمماز. کما فی ط. ویکون أشبه بالتلاعب منه بالمعظیم.

(۲) مستحب اولان زوال زحامة دکن تأخیر وتوقف ایدوب بعد للاحق صفیله اتمام صلات ایلمکدر.

افاده اولدیغی اوزره علی الصبیح بر ربی و ابکی آیاتک بارمقارندن بر مقدار ربی قبله یه نوجها یره وضع ایلمکدر .

ظاهر قدمک وضعی صحت سجود ایچون کافی اولماز . چونکه ظاهر قدم محل سجود دکلدر شوحدیث شریفه بناءً که : « امرت أن أسجد علی سبعة أعظم علی الجهة والیدین والركبتین وأطراف القدمین . » بیورلمشدر ومتفق علیه بولنمشدر (۱) .

(۲۱) رکوع وسجود صحیح اوله بیلیمک ایچون رکوعی سجوده تقدیم ایتمکدر . قراءتی دخی شوبله بر رکوعه تقدیم ایلمکدرکه اورکوعدن صکره فریضه قراءت صحیح اوله جق بر قیام قالماش اوله :

(صباح نمازینک ایسکنجی رکعتی کبی که آنک رکوعندن صکره محل قراءت بر قیام قالماش اولمغله آنده قبل الفراه رکوع ایدن کیمسه رکوعدن رفع رأس ایتدکدن صکره قراءت ایتمز ایسه اونماز فاسد اولور . أما دوت رکعتی فرضلرک ابلک ایکی رکعتنده قراءتی ترک ایدوب ایسکنجی ایکی رکعتنده نأدیه ایلیان کیمسه نك نمازی صحیحدر چونکه اوقیامدن صکره کندیسنده فریضه قراءت صحیح اولان قیام موجوددر . ط) (۲) .

(۱) مؤلف اون یدنجی شرطک شرحنده ذکر ایتدیکنی بوراده بونک ایچون متناً تکرار اینمشدر . بعده « وهو اختیار الفقیه واختلاف فی الجواز مع وضع قدم واحدة » دئمدر . مختار اولان آنک مع السکراهه صحیح اولدیغی دخی اوراده سوبله مشدر . وبو شرط سجده نك حد ادناسی ایچوندر . حد اعلاسی انیان واجبله اولدیغی دخی ذکر اولنمشدر .

(۲) صورت سابقهده (یعنی صیاح نمازی مسئلسنده) دخی رکوعدن رفع رأس ایتدکدن صکره قراءت ایتدک تقدیرنده اونماز اعاده رکوع ایله

(۲۲) سجوددن قرب قعوده قالقماقدر (۱) چوانکه (بر شبنه مقارب اولانه آنک حکمی ویریلور اولدیغندن ط مصلی دخی ایکی سجده آره سنده) قعوده قریب اولور ایسه قاعدعد اولنهرق بعده سجدهیه عودت اولتمقله آنکده ایکشجی برسجده اولدیغی تحقق ایتمش اولور. بوبله اولمازایسه اولماز (۲).

صحت بولور . چونکه رکوع کندندن صکره قراعت بوانهرق متقض اولمشدر . الی هنا کلامط . بوشرطکه متقاضی ارکان صالنده ترتیبه مراعات فرض اولمقله مصلی اکر قبل القراعه رکوع وباخود قبل الركوع سجود ایلرایسه نماز فاسد اولمشدر . سجود سهو بابنده کی افاده دن اکلاشیلان ایسه رکنارده نفذیم وتأخیر وفوعی مستلزم سجود سهو اولمقله ترتیب ارکانه مراعات فرض دکل ، واجب اولمشدر . بویاسه تناقض اولدیغندن جامع الفصولین صاحبی شرح تسهیلده یوکا جواب ویروب دیمشدر که فرضیت ترتیبک معناسی : ایکنجینک صحتی برنجینک وجودینه منوف اولاق وحقی بعد السجود رکوع ایلان مصلبتک سجودی معبر اولماسقله کندیرنه آنک اعاده سی لارم کلامکدر . وجوب ترتیبک معناسی ایسه : آنی اخلا ایتک اعاده صورنده نمازی افساد ایلماکدر . افاده ط ایضا ، ابن عابدین مرحوم ارکان وضوء بمختلعه فرضک رکن ایله شرطدن اعم اولدیغنی صاحب درک ذکر ایتدیکی برده حلییدن قلا : فرض بعضاً نه شرطونه رکن اولمایانده اطلاق اوانور ، دیوب شو مثالی ایراد ایلمشدر : بررکتمده غیر مکرر اولهرق مشروع اولانک ترتیبی کی که قراعت قیامه ورکوع قراعته وسجود رکوعه وقعه سجوده مرتبدر بوترایب ایسه ارکان وشروط اولمادیغنی حالده هپ فرضدر . دیمشدر اه .

(۱) ایکی سجده آره سنده کی فاسدک مبدأیدر که فرض اولان بودر . اطمئنان اوزره جلسه واجبدر . تسکیم ذکر اولنور .
(۲) بعض مشایخ : جبهه یی یردن آیرمق وبهده آنی یره اعاده ایتک جائز (کافی) اولدیغنی ذکر ایتمش ایسهده بونک ایچون تصحیح معلوم اولماسمشدر . قدوری آنی کتدیسنه رفع اسمی اطلاق اوانان شی : ذکر ایلمشدر . ص .

(٢٣) ايكنجى سجدته وارمقدر چونكه سجد ثانی دخی سجود اول کبی بالاجماع فرضدر .

(ترك اولنورسه نماز صحیح اولماز . اونوداش اولمق صورتنده سلامدن صکره دخی خاطر لنسه منافی وقوع بولمقدجه اجرا اولنور وقعه^{*} اخیره اعاده ایدیلرک سجود سهو اولنور) (١) .
سجودک تکراری نمازارک عدد رکعاتی کبی برامر تعبدیدرکه حق جل وعلا بزی اولهجه سکلف قیلمشدر . آنلری امر اولندیغمز وجهله ایشلرز ومعنی طلب ایلمیز (٢) .

(٢٤) آخر صلاتده او طولمقدر . بوقعود اخیر (٣) باجماع العلماء فرض اولوب (٤) اختلاف آنک مقدارندهدر . بزجه فرض اولان تشهد مقداری قعوددرکه تحیاتی اوقویهحق قدر اوطورمقدر (٥) ابن مسعود رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک حدیثنه بناء^{*} که پیغمبرمن صلی الله تعالی علیه وسلم ائندمن حضرتلری

(١) تکمیل یکرمی بشنجی فرضده وآننجی واجبه معلوم اولور .
(٢) وقبل ترغیباً للشیطان حیث لم یسجد مرة . وقل لما أمر الله تعالى بنی آدم بالسجود عند أخذ الميثاق ورفع المسلمون رؤسهم ونظروا الكفار لم یسجدوا خروا سجداً نائياً شكرياً انعمه التوفيق وامتنال الامر . ص .
وقيل غير ذلك كما في ط . والأول قول اکثر المشايخ كما في البحر .

(٣) آخر صلاتده وافم اولان قعودکه اندن اول قعود اولسه دخی دیمکدر .
بوجهتله صلات صبحه و صلات جمعه به و صلات مسافره دخی شاملدر . ط .

(٤) الامالیکا فانه روی عنه أنه سنة . ط . وستسم الخلاف فی کونه شرطاً أوركناً علی القول بفرضيته .

(٥) بعض . شایخ قعدهده فرض اولان کلامه^{*} شهادتی کتورجک قدر اوطورمق اولدیغنی زعم ایلمشدر . ص .

مشار اليه تحياتي تعليم بيوردقارنده: بونی (اوطوزوب) او قودینگك^(۵) یاخود او قویه جق قدر اوطوردینگك وقت نمازکی قلبش اولورسین، دیو بیورب تمام صلاتی اكا تعلیق ایتمهشاردر^(۱). برشی که فرض انجق آنکله تمام بولمش اوله اودخی قرصدر.

(۲۵) قعوداخیری ارکانك اك صوکنده بایمقدر. زیرا که ختم ارکان ایچون مشروعدر. بناءً علی هذا اونودیلوبده صکره دن تذکر وایفا ایدیلان^(۲) سجده صلیبه دن^(۳) صکره دخی قعود اخیر اعاده اولنور^(۴)

(۲۶) نمارك ارکانی وغیر یسنی^(۵) او یاق اوله رق^(۶) ادا

(*) فانه لم یهد تشهد الا فی قعود . ط .

(۱) چونکه قعودده تخیر یوقدر. تخیر انجق قراوت نشهدهدر. آنده کی تخیرکده معناسی واجب اولسهده ماهیت آکا نوقف اینمز دیمکدر . ط .

(۲) ولو بعد السلام قبل الکلام . ط . وقد مرت الاشارة الى هذا فی الفرض الثالث والعشرين .

(۳) صلب صلاتده وقم سجده دیمکدر که هررکده ایکشدر . بونک محزری سجود سهو وتلاوت ایسهده محتئ مرحوم: سجده تلاویه دخی سجده صلیبه کبیر سجده سهویه اوبله دکدر چونکه سجود سهو نشهدی رفم ایدر قعودی رفم ایتمز . دیمشدر اه . فسدانک التمشجبه بانه .

(۴) نیکیم واجبات صلاتك سادسنده مذکوردر . یکریم اوچنجی فرضده دخی ایا اولندی .

(۵) محنی دیرکه و غیرها تعیرینک ظاهری واجباته وسنن وآدابه شامل اولمله آنلر دخی بلا یقظه معتبر اوله ماز .

(۶) او یافانغه که یقظه در فقها: استیقاظ، وتعیر دیگر ابله: اخبار .

دیمشاردر غفات اولمیه .

ایلمکدر . اویویارق رکوع یاخود قیام (وکذا قرأت علی الاصح ط) ویاخود سجود ایلمر ایسه معتبر اولمیوب (آنلری بیدار اوله رق اعاده لازم کلور) . اکر نوم اداء رکننده عارض اولور ایسه نومدن اول صحیح اولان مقداری سببیه اورکن صحیح اولور .

قعدہ* اخیرده خلاف وارددر (۱) .

(۲۷) بش وقتده قیلدیغی نمازارك فرض اولانی بیلوب سائرلری نافلة دیو فرق وتمیز ایتمک ویاخود جمله سنی فرض اعتقاد ایلمکدر . مثلاً صباح نمازینی ایکیشربسکیشردرت رکعت قیلوب آنلرک دردیغی دخی فرض بلامک واقشام نمازنده اولاً اوچ وصره ایکی رکعت قیلهرق آنلری جمله* فرض اعتقاد ایتمکدر (۲) تاکه فرض اولان نمازار نافلة اولوق اوزره قیلنمش اولسون . چونکه صلات نفل فرض نیتیه ادا اولنه بیلور ایسه ده صلات فرض نفل نیتیه ادا اولنه ماز .

(۱) آنکده منشأی قعدہ* مذکورہ نکل وکن یاخود شرط خروج اولسی حنفده کی اختلافدر . نمرة* خلاف دخی رکن اولدیفته کوره آنده یقظه نکل اشراطی ، وشرط اولدیفته کوره عدم اشراطی ، در . منية المصلی ده نائماً اولان قعدہ یی سنیقظا اعاده ایتمز ایسه نماز باطل اولور دیمشدر . جام الفوائد ایسه : قعدہ* اخیرہ نائماً دخی معتبردر چونکه رکن دکادر وبناسی اشراحت اوزرینه اولقله نوم آکا (منافی دکل) ملائم اولور ، دینلشدن اهل ص باضاح . (۲) صلاتک مشتمل اولدیغی فروضی دیگرندن فرق و تمیز ایتمک ومثلاً قیامک فرضیتتی وتا وسیعک سنیتتی علم واعتقاد ایلمک شریک دکدر . ص . واسکن بونلری بیلامکله فاسق غیر مقبول الشهادہ اولور . ط .

ذکر اولنان فروض ایچنده ارکان متفق علیها درند که آنلر : قیام ، قرات ، رکوع ، سجوددر .

مقدار تشهد قعود اخیر دخی رکندر اکا شرط و تحریمه به رکن دییان دخی اولماشدر .

باقیسی شروطدر . آنلرک بعضیسی صلاته شروعک صحتیچون شرطدرکه آنلر خارج صلاتده اولانلردر : حدث وخی شدن طهارت ، سترعورت ، استقبال قبله ، وقت ، نیت ، تحریمه .

دیگرلری (۱) صلاتک دوام صحتیچون شرطدر . آنلرده معلوم اولمشدر (۲) .

(۱) قرأتی قیامده ایفای ایتک ورکوع قیامدن صکره اولاق وسجود رکوعدن مؤخر یولنق و یوللر مستقیظاً ادا اولنق کبی . ط .

(۲) محضی مرحوم بابک اوانده ذکر ایتمشدرکه شروط درث قسمدر «۱» یالکیز شرط انعقاددر : نیت ، تحریمه ، وقت ، وجمعه کوره خطبه کبی . «۲» شرط انعقاد و دوامدر : طهارت ، سترعورت ، استقبال قبله کبی . «۳» یالکیز شرط بقادرکه داخل صلاتده وجودی مشروطدر بوده ایکی نوعدر . بری کندیننده تعین مشروط اولاندر : مکرراً مشروع اولمایانک ترتیبی لپی (۴) دیگرری کندیننده تعین مشروط اولیاندر . بوده ایکی نوع اولوب بری وجودی ، و دیگرری عدمی ، در . وجودیسی : قراءتدر . چونسکه قراءت رکن ایسهده نفسنده رکن وسأئرچون شرطدرکه ارکانک هپسنده تقدیراً وجوددر . بوکا مبنی امی بی فرض قراءتک ادا سندن صکره دخی استخلاف جائز دکلدر . کما فی الدر . عدمیسی : مقتدینک امامه عدم تقدیمی و صلات مشرکهده مشتبهانک عدم محاذاتی وصاحب ترتیبه کوره فائده بی عدم تذکر کبی . «۴» شرط خروجدر اوده قعده اخیره در اه .

(*) قراءت قیامده ورکوع قراءته وسجود رکوعه وقعده سجوده مرتبدر تسکیم ابن عابدیندن نقلاً یکرمی برنجی قرضک هامشده ذکر اولمشدر .

شروطك متعلقات وفروعه^(۱) دائر فصل

اوست یوزی طاهر وآلت یوزی نجاست مانعه ایله نجس اولان کچه^(۲) اوزرینه نماز قیلیق جائز یعنی صحیح اولور چونکه کچه قالینلیغی جهته ایکی ثوب کبیر . قالین لوح (مثلا تحته) دخی بویله درکه آفده یاروب ایکی یاقیق ممکن اولمغله آلتی نجس اولدیغی حالده طاهر اولان یوزنده نماز قیلیق عند الطرفین جائز اولور^(۳) چرنکه او بری بر اوزرینه قونلش ایکی شی حکمدهدر^(۴) .

کندیسی طاهر وآستاری نجس اولان لباس اوزرنده نماز قیلیق آستار یوزه مضرب (یعنی هر طرفندن دیکشلی ویاپشدریلی) اولماق شرطیله صحیح اولور . چرنکه اودخی بری بر اوزرنده اولان ایکی ثوب حکمدهدر^(۵) .

یاغینیک باخود حصیرک طاهر اولان طرفنده نماز قیلیق او طرفنک

-
- (۱) فروعك ما قبله عطفی خاصك عامه عطفنددر ط .
- (۲) کچه دیمکدن مقصد ایکی نصفه یازمه صالح اولان هر قالین شبر : طاش : کرپیچ ، یاغی کبی . ط . وقد مر فی اول باب الشروط .
- (۳) خلافاً لابن یوسف . ص . بالاول أفتی الشیخ ابو بکر الاسکاف وبالثانی أفتی الشیخ ابو حفص الکبیر . فهما یقولان مرجحان . ط .
- (۴) محضی دیرکه حشوی (ایچنک طوغیسی) نجس اولوبده ایکی یوزی طاهر اولان شی دخی ذکر اوانان کبیر . یونده نجاست فاحشه اولان قیون ویا کچی درسی اویله در . کما فی البدائم والملاصه اه .
- (۵) قهستانیده دیمشدرکه متنجس البطانه قفنان کبی شمیمک طیش یوزنده یافهسی اوزرنده طوروب اتکنه سجده ایتمک اوزره نماز قیامق کرکدر اه ط .

تحريك اولنمسييله نجس اولان طرفى حركت ايدر درجهده يايغى ياخود حصير صغير دخی اولسه قول صحيحده صحيح اولور . چونكه مصلی آنی کینمش دکلدر .

(مده يايغى کبی یرده اولان شی یر حکمنده اولغله آنده شرط اولان انجق مکان مصلینک طاهر اولمسیدر . ط) .

(باشنه صارديغی) صاريفك ياخود (بورينوب نماز قيلديغی) يورغانك (۱) براوجی تنجس ایتمکه آنی باشندن و (بدنندن) القا وتنجیه (۲) ایدرك طاهر اولان طرفی کندیسنده ابقا ایلسه اگر اوصاربق ویا اورق برطرفك تحريك اولنمسييله دیگر طرفی تحريك ایتمز درجهده ایسه نماز جائز اولور چونكه بحالده نجس اولان طرفی مصلی تلبس ایتماش دیمکدر . اگر برطرفی تحريك ایله دیگر طرفی تحريك ایدرایسه نماز جائز اولماز . چونكه احوالده مصلی حکماً حامل نجاست دیمکدر .

بوندن حال ضرورت مستثنادرکه ضرورتده ثوب متنجس ایله ستر عورت ایدیلهرك نماز قیلانور .

صحت صلاته مانع نجاستی ازاله ایدهجك شیئی بوله میان کیمسه نمازی اویلهجه قیلار . و بولديغی وقت اعاده ایتمز . چونكه تکلیف بحسب الوسعدر (۲) .

(۱) . اجفه کرچه یورغاندر اسکن مقصود اورق و بورکی اولق ملایمدر .
صارمق و بورنمک فعلری تصویر تلبس ایچون زیاده ایدلدر اصلک افاده می
فاصردر .

(۲) تبید .

(۳) کرک وقت باقی اولسون، کرک اولسون، و نجاست کرک لاسده ، کرک

ازالہ نجاست کشدیںہ نظری حلال اولمیان کیمسہ نک یا نندہ کشف عورتیں ممکن اولہ مامق صورتی دخی بویله در . زیرا اظهار عورت منہی عنہر . ازالہ نجاست مأمور بہدر . امر ایله نہی اجتماع ایندکده نہی اولادر .

ستر عورت ایتمک ایچون ولو حریردن یا خود حشیشدن اولسون برشی بولہ میان کیمسہ او حالده قیلدیغی نمازی اعاده ایتمز .

کرچه حریر تلبسی (۱) ارکک حلال دکلر ولسکن فریضہ ستر مشع انبیس حریردن اقوی اولمغله حریردن بشقہ سائر عورت بولہ میان کیمسہ آنکله تستر ایدرک نمازی قیلدی لازمدر (۲) . او وارا یکن منکشف العوره او اهرق نماز قیلدی جائز اولمدیغی کبی حشیش ایله کہ او ندر تستر ممکن ایکن آنی ویا خود یا پراق ایله تستری نرک ایدرک قیلدی دخی جائز اولماز .

چامور و بولاق صو (۳) دخی فی الجملة سائر اولمغله آنلرک

مکانده بولسون . ازالہ ایدیجی شیئی بولہ مامق دخی کرک حقیقی اولسون ، کرک حکمی اولسون : بولوبده جنس عدو کبی برمانہ . بنی استعماله قادر اولہ مامق حکماً بولہ مامقدر . ط .

(۱) تلبس، تعبیری استعمالدن احتراز ایچوندر . کما قد قدمناه .

(۲) ایک جامه ایچنده قیلان نماز صحیحدر و عند الضروره کتاه دخی یوقدر . بشقہ سنہ قدرت وار ایکن آندہ قیلارسه کنکار اوور . أفاده ط .

(۳) بولاق قیدی طوری اولان صو ستره صالح اولمیفندندر . ط .

ایچنده نمازی ایما ایله قیلدی ممکن ایکن (۱) آچیقده قیلدی جائز اولماز .
 ماتحتی مرتی اولان جام و اینجه جامه ایله تستره اعتبار اولدیغی کبی
 ستر ظلمته دخی اعتبار یوقدر . تسکیم باب شروطه ذکر اولمشدر .
 (س . عورت هم حق خالق و هم حق مخلوقدر بناءً علیه خلوتده
 یعنی کیندندن بشقه کیمسه اولدیغی یرده دخی کشف ، غرض صحیح
 ایچون (۲) اولدقجه ستر علی الاصح و اجبدر . (۳)
 ستر عورت ایده چک شبثی ولو برینک اباحه و اعاده سی ایله
 اولسون (۴) برلان کیمسه آنک بر ربسی طاهر اولدیغی حالده

(۱) بوبابده صلات جنازه ایله سائر صلاتک فرق ده یوقدر . ط .
 (۲) غرض صحیح قیدی رد عنانده تقوط واستنجا ایله تمیل اولندقدن
 صکره : « قیه ده منفرداً یقاعقی ایچون موبینق حقه ده اقوال عدیده حکایه
 اولندی : مکروه اولور ، ان شاء الله معذور اولور . آنده بئس یوقدر ،
 مدت یسیره ده جائز اولور ، کوچک برحام اولده (غسالخانه درونده) جائز
 اولور . » دینلشدرا .
 (۳) کتندن ستر واجب اولماز دخی دینلش و بو قولده نصیح
 اولمشدر . ط .

(۴) مبیحک منی آتنده فالق ده اولماز که اباحه تملیک کبی موجب متدکلهدر .
 بونی . مؤلف تبم مسئله سنندن صکره : اذ لا یباحه المانیة « فویلله نابمجل افاده
 اینمشدر . محشی دیرکه اباحه ایتمزایسه آنک اوزرینه قدرتی ثابت اولماش
 دیمک اولغله اوحالده نمازی عریان قیلار ، زیرا ملک تغیر ایله انتفاع مسوخ
 شرعی اولدقجه جائز اولماز . غایه دن قفلاً شاییده مذکوردرکه : لزوم شراء
 نویده صومئله سنک خلافتیه اوله رق مشایخ اختلاف ایتدیلر . ثوبه سائر و قد
 اولغله اکا قدر ثابت اولماش اولماز ولسکن نماز قضایه قالمقدن قورئلدقجه
 تأخیر اولنمق عند الشیخن واجب اولور . امام محمد عندتده مطلقاً انتظار واجب
 اولور . اه .

نمازی عریان قیلمق علی الاصح صحیح اولماز . متیممه اباحه اولنان صوکی که آنک استعمالی متعین اولور .

شیئک ربعی برطاقم مواضعده کلی مقامنه قائم اولور . جمله دن بری بوموضعدر (۱) . نجس اولان اوچ ربعنک کل مقامنه قائم اولماسی لزوم ستره و طهارت ربع سببیه سقوط حکم نجاسته مبنیدر .

ربعدن اقلی طاهر اولان ثوب ساتری بولان کیمسه نمازی آنسکه تستر ایدرک قیلمق ایله عریان قیلمق بیننده مخیر اولوب آنسکه وحتى تمامی نجس اولان ثوب ایله قیلمق عریان قیلمقدن احبدر . ایکی بلیه یه مبتلی اولان کیمسه آنلرک تساویسی حالنده تخییر اولنور اهوئی وار ایسه آنی اختیار ایدر (۲) .

عریان اولان کیمسه نمازی قائماً دخی قیله بیلور ایسه ده حقه افضل اولان صفت آتیه اوزره قاعداً قیلمق ورکوع وسجودی ایما ایله یاقمقدر .

غیر طاهر ایله تستراً اداء صلاانده شرط طهارت کرچه بالضروره اخلال ایندیش اولور ولسکن هم ستر عورت شرطی یرینه کدش وهم نمازک قیامی ورکوع وسجودی حقیله ایفا اولنش

(۱) احرامدن چیقماق و احرامه جنابت ایندیش اولماق مسائلجه ربع رأسک حلق و بانقصیری دخی اوجه دندر . ط . وقد مرآتم من هذا فی صفحه ۱۹۸ من کتاب الطهارة .

(۲) تسکیم بر قادین نمازی قیاماً قیلمق تقدیرنده آندن بر عضوک ربعی مشکف وقعوداً قیلمق تقدیرنده مستر اولور اولسه قعوداً قیلار . چونکه ترک قیام اهوئدر . ثوب نجسده قیلمق دخی بویهدر . ط .

اولمغله البته عربان فیلمقدن بو افضل و آکا راجح بولنور .
 بعض عورنی یعنی عورت موضعنک برازینی سنی ابدہجک
 شبہہ دسترس اولان کیمسه ایچون آنی اخد واسمعال اینمک
 لازمدر (۱) . هیچ اولمازایسه عورت غلیظہسنی ستر ایدر (۲) .
 عربان اولان کیمسه نمازی آبافلرنی قبلہیہ اوزادہرق
 اوطورب (۳) ایما ابلہ فیلمق مندوب اولور . چونکہ بوحالہ
 اولدقچہ ستر بولنور .
 قائماً دخی ایما ابدہبیلور (۴) .
 قائماً رکوع وسجود ایدرک فیلار ایسه ارکان صلاتی ایفا
 ایندیکیچون اودہ صحیح اولور (۵) .

-
- (۱) مؤلف اولاً وجوب ابلہ تعیر ابدوب بعدہ آنی لزوم ابلہ تفسیر
 ایلشدیر . ترجمہ فونی جہتبلہ لزومہ قصر ایدلشدیر . کما تقدم فی تمام احکام
 الوضوء فی هامش الصفحة ۱۴۳ من کتاب الطهارة .
 - (۲) بالکنز اوفدیری سانرايسہ آنکله اوکئی وارقهسنی اورنر .
 اگرآاردن انجی برینی سترایده بیلہجک ایسه : حالت رکوع وسجودده الخش
 اولدیفیچون ارقہبی اورنر . دینلش اولدیفی کبی : قبلہیہ فارشو بواندیفیچون
 اوکی اورنر . دخی دینلشدیر اھ س .
 - (۳) ذخیرہ مذکور اولان بودر . منیہ المصابیدہ : نمازک حال تشہدندہ
 اوطوردیفی کبی اوطورر . دیمشدرکہ بوکا کورہ قادینک وارککک حال
 مختاب اولش اواور . خلاف اولوبندہدر اھ ط باسقاط بعض .
 - (۴) صاحب مدایہنک ظاہرافادہسی بوصورنک منعبدر . کما فی ط .
 - (۵) دردنجی برصورت فاللشدیرکہ انزہ صاحب بحر ونہر ملتفی البحاردن
 نقلاً ذکر ایلشدیردر : قاعداً رکوع وسجود ایدرک فیلمقدیر . ط . زیلعی مرحوم
 مارینک رکوع وسجود ایلہ باخود بونلری ایما ایدرک نمازی قائماً ویا قاعداً
 قبلہسی جائز اولدیفنی ملتفی البحاردن نقلاً ذکر اینلشدیرکہ درت صورته شاملدر .

بوايكي صورتدن مانسکبسنی ديلرسه اکاميل ايدر . اولسکبسی
افضلدر (۱) .

ستر عورت ايدنه چك شئي (وار ايكن) اونودرق نمازی عريان
قيلانك صحت صلاينه اختلاف اولمشدر .

كرك حرّ اولسون ، كرك كنديسنده رقت وعلوكيت بولسون
اركك قسمتك (۲) عورتی (۳) كوك ايله ديز قايقي منتهاسی مابنييدر
(بولره هر طرفدن محاذی اولان محللر عورتدر .) (۴) .

(۱) قدسمت مافيه . فانه قال في النبی لايجد نوبا : فان صلى قائما أجزاء
لأن في القعود ستر العورة الفايضة وفي القيام أداء هذه الأركان فيجبل الى أيهما
شاء . قال الزيلعي ولو كان الإيذاء جائزاً حالة القيام لما استقام هذا الكلام اه .
(۲) اركك تميرنده صبتك بويله اولديغنه اشارت واردر . سرأجه
ديمشدر كه پك كوچك چوچق ايچون (كه درت ياشنه قدر ديمكدر) عورت بوندر
وا كا نظرومس ايله سكده دخي بأس يوقدر . ط .

(۳) عورت افته عيب ونقص معنائه اولان عوردن مأخوذ اولهرق
ظهوري مستقيج اولان هر شيدر : يکچشملمكه عور وكامه قبيحه به عوراء
اطلاقي اندندر . قبيح ظهورينه وكنديسندن غض بصر اولديغنه مبنی سوانه :
عورت . دينلشدر انمانك استسكاف ياخود استجيا جهتيلا هرستر ابتدكي
شيء دخي عورتدر . انسا دخي عورتدر . نيكيم كتب لفته مذکوردر .
ط في باب الشروط .

(۴) مبدأ سره دن ويا مبتدندر . ط . ظاهر روايت ركبته نك تماماً
عورت اولدييدر . شريعتده عورت سنرى فرض اولان بردر كه شارع عليه
السلام آتى « عورة الرجل ما بين ستره الى ركبته » و « الركبة من العورة »
قول شريفلريله بيان ييورمشدر . من . عورتك غايظه وخفيغيه تقسيمى محشيتك

جاریه ده ذکر اولنان محل عورته ظهرايله بطن دخی زیاده
ایدیلور (۱) کرک مملوکه محضه اولسون ، کرک ام ولد ویا مدبره
ویا خود مکاتبه بولسون . و (حتی) عند الامام مستسمات (۲) دخی
اولسون .

بولر باشلرینی اورتمیه رک و حتی کوسلری دخی آچیق اوله رق
نماز قیله بیلورلر کما فی رد المحتار .

حره اولان قادینک جمیع جسدی عورندر . یوزی والری
وآیاقلری مستثنادرکه بولر عورت اولماغله نمازده یوزی آچیق
بولندیغی کبی الی وایاغی دخی عموم ضرورته مبنی آلتی و اوستی

آتیا اولان نصریحی وجهله نماز حقنده دکل ، نظر حقنده در ، بحرده مذکوردرکه
رکبه حقنده کی حکم عورت فخذ حقنده کی حکم عورندن اخذدر . ثمره بی ده
بودرکه مکشوف الرکبه کوردیکی کیمسه به انسان رفیق ایله انکار ایدوب
اگر اوکیمسه مصر اولورایسه آنکله نزاع ایتمز : مکشوف الفخذ کوردیکی
کیمسه به عتف ایله انکار ایدر . اصرار ایدرسه آتی ضرب ایلز .
مکشوف السواہ کوردیکی کیمسه به ستری امر ، و اصرار ایدرسه آتی تأدیب
ایدر . کو بکنندن فاسیقنه قدر آچیق کوردیکی کیمسه به رفیق ایله انکار اوزره
اولور . اصرار ایدرسه نزاع ایلر و آتی تأدیب ایتمز . زیرا مجتهد فیه در قول
فضلی به بناء که هر تقدیر ضعیف ایدر : « اوراسی عملده آچیق اولن
اوزره تعامل اولندیغنه مبنی عورت دکلد . « دیمدر ا ه من ط . وجه
الضعف عدم اعتبار التعامل بخلاف النص .

(۱) بانلردن بطنه یاقین برلر بطنه ، وظهره یاقین برلر ظهره
تا بعدر . ط .

(۲) معتقه البعض اولاندرکه عند الامام آنده بنه رفی موجوددر . عند
الامامین او حره مدیونه در . مرهونه اولان جاریه بی راهن معسر آزاد ایتمش
او اورسه او اتفاقا حره اولور . کما فی ط .

مساوی اولی اوزره آچیق بولنه بیلور . وایکن ال بشقه و قول بشته رد .
حره نك قولى ظاهر روایتده عورتدر (۱) .

(آباق دخی بشقه و باجاق بشقه در . باجاق عورتدر که نمازده
یر ربهنك بیله بررکن ادا ایدجک مدت منهکشف اولمسی مفسد
صلاتدر .)

حره نك صاچی و قول اصحنده (۲) صاچنك صارققلری بیله
عورتدر . فتوی دخی بوقول اوزرینه در (۳) .

(۱) امام ابوحنیفه حضرتلرندن قولک عورت اولدیغی دخی روایتدر .
ص . خدمت ایچون کشف ذراعده حاجت اولدیغنه مبنی کتاب الاختیارده
بوروایت اختیار اولمشدر . کافی البحر . کمال دیمشدر که بعضار ذراعک
صلاتده عورت اولوب خارج صلاتده عورت اولدیغنی تصحیح ایتمشلردر .
عورت اولماقله اکا نظر جائز اولی بیننده نلازم یوقدر . چونکه نظرك حل
وجوازی عورت اولماقله برابر حسن دیکر قورقوسی اولماقنه منوطدر .
بونک ایچون وجه امرده نظر دخی خوف مذکور حالنده حرامدر . حالبوکه
اوعورت دکلدر . ط .

(۲) مؤلف بویله دیمکله انک عورت اولدیغنه دائراولان روایت منقادن
احراز ایتمشدر . عبدالله البلیغی دخی اکا قائلدر . نهرده دیمشدر که الحاصل
آنک حقنده ایکی اعتبار وارد بری عورت خصوصنجه آنک بدنن اولاق
اعتباری و دیکری اوریلی اولدیغنه کوره غسل حقنده انک بدنن اولماق
اعتباریدر . ط .

(۳) بناء علی هذا حره نك صارقان صاچنك برربی دخی نمازده آچیق
بولنق صحت صلاته مانعدر . ص . قال : ولا یجمل النظر الیه مقطوعا منها فی
الاصح . قال ط : وقبل یجل کما یجل النظر الی ریقها و دنها .

کرك اركك ، كرك قادينك غليظ وخفيف (۱) اعضاء عورتندن
برعضوك ساترى واراينكن (۲) ربيعى (۳) آچيلىق صحت صلاتى منع
ايدر (۴) ربك مادورنى منع ايتمز .
ركبه مع الفخذ (يعنى اويلاق ايله برابر ديز) فى الاصح عضو
واحددر (۵) .

(۱) عورتك غليظه وخفيفه به تقسيمى نظر حقندهدر . نماز حقنده هيسى
بردر . ط .

(۲) چونكه اكر ساترى يوق ايسه نماز چيلاق دخى قبلار . ط .
(۳) ربع قيدي صلاته كورهدر . حرمت كشف ونظر ربع عضو ايله مقيد
دكلدر . آلك قليل وكثيرى مساويدر . ط .

(۴) امام ابو يوسفجه بر ركن ادا ايدجك مدت اولور ايسه . و امام محمدجه
بالفعل اداء ركن ايدر ايسه اه مختار اولان لاجل الاحتياط قول ابى يوسفدر .
منبهده ركنك مع السنه اداسى اعتبار اولمشدر كه اوچ تسبيح مقدارى ديمكدر .
ربك اعتبارى عند الطرافيندر . امام ابو يوسف اكثر انكشافنه اعتبار ايتمشدر .
نصفده آندن ايكي روايت واردر . ط . ربعدن زيادهسى اولويتله ربع حكمنده
اولوب زمن قاييدهكى انكشاف كثير زمن كشيدهكى انكشاف قليل (مادون
الربع) كبي مانم صحت دكلدر . زمن كشيدهكى انكشاف كثير مانم صحتدر .

(۵) حقيقتهده ركبه مستقل بر عضو اوليوب اولواق كيميكيله باجاق كميكنك
النقا كاهيدر . ديرسك دخى بازويه ويلاك قوله تايم اولواق كركدر . ط . قادينك
طويغى دخى باجاييله برابر برعضودر . قولاغى باشندن آيرو برعضودر . صاروق
اولان مەسى دخى بر عضودر . اكرمه صاروق دكلده ناهد ايسه صدرينه
تايمدر . عضو تناسل خصيتيندن آيرو بر عضودر . كوبكدن قاسيغه فدر
جوانيدن ايله برابر برعضو كاملدر . هر فيناق بشقه بشقه عضودر . مقعد آنرك
اوچنجيليردركه او دخى مستقل برعضو هورتدر . فى الصحيح . ص .

انکشاف ، متفرق اولوبده مجموعی أعضاء عورتدن اک
کرچسکئک ربمنه مساوی اولور ومدت انکشاف بررکنی ادا
ایدهجک مقدار ممتد بولنور ایسه صحت صلاته مانع اولور .
والا (۱) مانع اولماز (۲) وبونده فقیرایله غنی مساوی بولنور .

خسته لکه یاخود بر نخسته اوزرنده قلوب غرق ونلف
قورقوسنه (ویاخود عند الاستقبال ضرر شدید حصولنه ط) یاخود
(فرض نمازله کرره ط (۳) حیوان اوزرنده بولنوبده یا
اختیار لغندن ویاخود حیوانک سرکشاسکندن ناشی کئدی کئدیینه
اینوب بینمک ممکن اولماغه (واینمکده یالکیز قالمق تملککسی
یاخود یر چامور اولمق محذوری بولمنه (۴) یاخود انساندن وبا
حیواندن کئدی نفسی ویا دابه سی یاخود مالی ویا امانتی حقیقه
خوف عدوه ویاخود قتال ابچون اشداد خوفه ویا دشمنندن
راکباً فراره (۵) مبنی استقبال قبله دن بنفسه (۶) عاجز اولانک

(۱) یعنی اصغر أعضاء عورتک ربمنه بالغ اولماز ویاخود اولسده مدت
انکشاف اومقدار اوزاما از ایسه .

(۲) قال : للضرورة .

(۳) چونکه نوافلک خارج مصرده دابه اوزرنده اداسی عجز ایله مشروط
دکدر ، تکیم بیانی کئلور .

(۴) زده مما ذکره فی الصلاة علی الدابة .

(۵) راکباً نیدی ماشیا فرارده صلات جائز اولمقیقندندر . ط . صلات

ماشی بوقدر .

(۶) سبائی بیان عترزه .

قبله سی ضرورتہ بنام کندیٹک قادر اولدیغی و امین بواندیغی
جهتدر (۱) . نمازی قاعدآ قیلیق صورتمده دشمنك آنی کورمسندن
قورقارایسه امین اولدیغی جهتہ یان اوستی یاتهرق ایما ایله قیلار .
غیرک قدرتیلہ قادر اولان کیمسه عند الامام قادر صاییلماز (۲) .
امامین بوکا مخالفدرلرکه آنلرجه اوکیمسه قادر عدد
اولنور (۳) .

معینی اولمیان عاجزک قادر اولدیغی جهتہ متوجهأ فیلدیغی
نمازک صحتده اختلاف یوقدر .
جهت قبلہ کندیسنہ مشقبہ اولوبده (۴) یاننده (۵) اهل

(۱) قادر اولارسه حیوان طورر اولدیغی وفادر دکل ایسه حیوان یورر
بولندیغی حالده اوزرنده ایما ایدر . وفادرایسه متوجه قبلہ اولور ، دکل ایسه
اولماز ، وبولر فرض نماز حقتده در . ط .
(۲) مثلا اعماٹک بدنی اولسه دخی جمعہ یه چیمق اکا واجب اولماز ، معینک
منبرع باخود اجیر و یا مملوک اولسی بندنده عند الامام فرق دخی بوقدر . بوراسی
عشینک افاده سنہ کوره . سله سافهده استقبال و نزولدن عجزک بنفسه اولیق قیدیله
مقید اولسنک علنی منزله سنده در .
(۳) بو مسئله جه مصحح قول امامین اولدیغی محشی مرحوم باب الجمعده
ذکر اینمشدر .

(۴) محشی دیرکه قبله نك اشتباهی انطماس اعلامنه مبنی اولور . أما هوا
آچیق اولوبده ادله ظاهر ایکن کندیسی آنی ییلهزایسه تعری جائز اولورمی ؟
وجہل ایله معذور طوئیورمی ؟ بعضلر : نه تعری جائز اولور ، نهده جهل ایله
معذور طوئیور ، دیدیلر ظہیر الدین مرغینانی : جائز اولور . دیدی صاحب جوهره :
فدورینک ظاهر کلامی بونی کوسنتر . دیمشدر اه .
(۵) یاننده اولیق : باغرر ایسه ایشیدر یرده بولنمقدر . عادلك قبلہ حقتده کی

مکاندن و با علی اولاندن (۱) خبر ویرن اولمیدی و یاخود
صوربده سورمه‌دیک (۲) و محکم محرابده بولمیدی صورنده
مقصودی سجده تلاوت دخی اولسه (۳) تحری ایدر یعنی
اصابت قبله ایچون بذل مجهود ایدرک رأی غالبله عمل ایلر (۴) .

(یاننده اهل مکاندن و قبله بیلندن صوراجق کیمسه
وارایکن اگا صورمیورده تحری ایتمک استخبار هم مستخبری
و هم دیکرینی ملزم اولوب تحری ایسه انجق متحری بی ملزم
اولمقدن ناشی تحریک فوقنده بولمیدی ایچون جائز اولمیدی کبی
زیلعی) محرابلر وجود ایکن (دخی) تحری جائز اولماز . چونکه
آنلرک فی الاصل وضعی بحق در (۵) . اهل مکاندن و اهل

قولی قبول ایدر کرک عبد و کرک جاریه اولسون . فاسفک و مسنور الحاکم خبرنده
تحری ایدوب رأی غالبله عمل ایلر . ذکره ط عن حذر الدر المختار .
(۱) شروط صلاتک سابقه باقکر .

(۲) اهل مکاندن و یاخود اهل علمدن ایکن دیمکدر : کما فی ط .

(۳) صلات جنازه دخی اویله در . ط .

(۴) خبر عدلک قولی کندی رأی واجتهادینه مخالف دخی اولسه آنی
طوئق واجب اوور . چونکه اخبار تحریدن أغلادر . اخبارده مستحبدر . ط .
فیومی دیرنه تحری فصد مناسنه در و برایشده تحری ایتمک ایکی امرک احری
واولاسنی طلب ایلمکدر اه .

(۵) محارب قدیمه جمله ادله دندر خصوصیه مدینه منوره نیک محرابی . چونکه
او ، وحی ایله موضوعدر . بوخالده محرابه اتباع واجب اووب او وار ایکن
تحری جائز اولماز . فتاوی قاضیخانده محاربیک وجودیه برابر تحریک دخی
جوازی مذکوردر . ط .

علمدن اولمیانك قولنه التفات ایتمز هر نه قدر مخبر ایکی دخی اولسه که آنلر دخی کندیسسی کبی بی وقوف یولچیلردر عن اجتهاد اخبار ایدرلر . دیگرینك اجتهاد یچون کندی اجتهادینی ترک ایلر . قیولری چالوب قبله یی صور مق وهوام و حشرات یا خود محرابدن بشقه یر طاق بولنمق احتماله مبنی دیوارلری یوقلا یه رق قبله آراشد رمق لازم دکادر .

مسئله : اعمی کیمسه قبله نك غیری یه طور رق بر رکعت قیلدقدن صکره بری کلوب آنی قبله یه طوغر لقسه اکر نمازه طور دیغی وقت قبله یی صور اچق کیمسه بولدی ایسه نمازی صحیح ، و اکر صور اچق کیمسه بولوبده صور میه رق طور مش ایسه نمازی غیر صحیح ، در . هرایکی صورتده کندیسنی قبله یه طوغر لشمش اولان کیمسه نك اکا اقتداسی صحیح اوله ماز (۱) . قبله کندیسنه مشته اولان کیمسه بالتحری قیلدیغی نمازی قبله یه اصابت ایده مدیکی تبین ایتمك تقدیرنده اعاده ایتمز (۲) .

(۱) چونکه صورت اولاده دخی امامنك خطایی اولدیغی بیلشدر شود دخی بومسئله به نظر در که بر کیمسه قاراندده بر مسجده کیروب اقشام نمازینی قیلدقدن صکره قندیل کتور مسکله نمازی قبله نك غیری یه قیلدیغی تبین ایتسه اکر تحری ایله قیلش ایسه نمازی جائز اولوب اعاده لازم کلمز . ط .

(۲) صحابه حضراتی بر ایل مظالم سفرده صلات تهجدی هر بری بالتحری بر طرفه متوجها قیلش اولدقلری عند الصباح تبین ایدرک ذات حضرت رسالته عرض اولاندده (فاینها تولوا فتم وجه الله) قول کریئنك نازل اولدیغی عامر بن عقیه یا خود عامر بن ربیعہ رضی الله تعالی عنه روایت ایلشدر ، کافی صرممط .

قبله تحریمی آیدست آلتی ایچون طاهر صو و نمازده ستر هورت ایچون طاهر ثوب تحریمی کی دکلدرکه صویک یاخود ثوبک عدم طهارتی تبیین ایدرسه نماز اعاده اولنور . چونکه صلانده طهارت ، انتقال و تبدله احتمالی اولمیان برشیدر . قبله ایسه اوله دکل ، انتقال و تحوی محتمل ، در . نسکیم بیت مقدسدن (۱) کعبه مکرره به تحول ایلشددر .

اگر متحرری نماز ایچنده خطاسنی اکلار ویا اجتهادی تبدل ایلر (۲) ایسه استداره و بنا ایدر . یعنی صواب کوردیکی جهته دونهرك نمازینه درام ایدر (۳) . اجتهادك تبدلی نسخ کبیدر (که عمل سابق ابطال اینمز . بلکه آنکه آنیاً عمل ممنوع اولور ط) اهل قباء (۴) نسخ قبله کندیلرینه بالغ اواقده نماز

(۱) بوراده مقدس ایکی وجهله مافوظ اولوب آلدردن بری نفعبلدن اسم مفعول صیغه سی ، و دیگرکی مجلس وزنی ، در . اولسکنه کوره ترکیب وصفی ، وایکنچی به کوره اضافی ، در .
(۲) واولی الجهة الأولى علی الأوجه . ط .

(۳) استدارده مؤلف : من جهة اليمين لا اليسار . دیمش ایسه ده محشی مرحوم : بو علی وجه الاستعجاب اولقی کرکیدر وجوبی دکلدر . دیمسکله برابر : بونسکده علی صاغدن دونك عمالجه اکثر اولماقی صورتمده در . والامستحب اولان قایل العمل بوانان جهتمدن توجهدر . دیمشدر اه مؤلفك بوراده بر مسئله سی دهاوارکه : بعد الاستداره سجده صایبه ترك ایتدیکنی خاطرلار ایسه نمازی باطل اولور . دیبور آنکده وجهی بررکمت ایچون ایکی قبله اولماسیدر . کما فی ط .

(۴) قباء قافك ضمی والفك قصیر ومدی ایله مدینه منوره قریبده وجهت جنوبنده در . منصرف و غیر منصرف اولور . کما فی المصباح .

ایچنده کعبه جهتنه دوندیلر . نبی علیه الصلاة والسلام دخی آنلرک بوفعللارینی حسن کوردیلر .

قبله کندیسنه مشقبه اولان کیمسه بلاشیری نمازه شروع ایدر ایسه آنک فعلی موقوف اولور . شویله که قبلهده اصابت ایتمش اولدیغنی اگر نمازدن فراغندن صکره اکلارایسه اونماز صحیح اولور زیرا استصحاب حال ایله اولان حکم (۱) صوابک نبینیلر باطل ، و نمازک اولندن برو جوازی ثابت ، اولمش اولور . واکر اصابتی نمازک ایچنده اکلار ایسه ولوکه ظن غالب ایله اواسون اونماز فاسد اولور زیرا آنک حالی او علم ایله قوت بولمش اولممله قوی بی ضعیفه بنا ایلمش اولور (۲) .

نتکیم اصابتی هیچ بیلهمامک صورتنده دخی نمازفاسددر زیرا فساد استصحاب حال ایله ثابتدر (که اوده عند الاشتباه ترک تحری به مبنی اولان فساددر ط) (۳) .

تحریری برجهته واقع اولوبده کندیسی دیگرجهته طوررق قیلسه اصابت دخی ایتسه کافی اولماز (۴) زیرا حقنده حکماً

(۱) حالدن قبله کندیسنه مشقبه اولانک حالی مقصوددرکه آنک عدم تحری عندنده حالی فساددر . چونکه عند الاشتباه تحریز طوریلان نماز فاسددر . أفاده ط .

(۲) خلافاً لأبی یوسف - ص .

(۳) و (صورت سابقهده اولدیغنی کی) بر دلیل ایله مرتفعده اولماشدر بناءً علیه فساد منقردر زیرا مشروط اولان شی نه حقیقه و نه حکماً حاصل اولماشدر . ص . حقیقه حصول یقیناً استقبال ایله اولور . حکماً حصول : تحری ایله اولور . کما فی ط .

(۴) وعن ابی حنیفة : یخشی علیه الکفر ولا یکفر . ط .

کعبه اولان جهتی که تحریرتک واقع اولدیغی جهتدر ترک ایلمشد (۱).

نسکیم نجس اعتقاد ایتدیکی ثوبک ایچنده اولدیغی یاخود کندیغی آبدستیز بیلدیکی و یاخود وقتک عدم دخولی معتقد بولندیغی حالده نماز قیلوبده خلاف اعتقادی ظهور ایتک صورلرنده قیلدیغی نماز هر نقدر موجود الشرط ایسه ده کافی اولماز زیرا شرط آخر موجود اولماشدرکه اوده کندیگ ایتدما اولان فعلتک فسادینه حکم اینماش اولمسیدر (۲).

برجاعتک قاراندقه هربری برجهته بالتحری طوروب اماملرینک حالنی (جهت قبله منی) بیللمیه رک (۳) قیلدقلى نماز کندیلرینه کافیدر (۴). یالکز ایچلرنده امامه تقدم ایتمش وار ایسه آنک نمازی جوف کعبه ده اولدیغی کبی (۵) غیر صحیحدر. وکم من مصل ماله من صلاته سوی رؤیة المحراب والکد والعنا وآخر یحظى بالمتاجاة دائماً وان کان قد صلی الفریضة وادنا

(۱) خلافا لابن یوسف فی ظهور اصابته . هو یجعله کالتحری فی الاوانی اذا عدل عن تحریریه وظهر طهارة ما توضع علیه صحت صلاته . ص .
(۲) لانه حیثئذ لایکون نیتیه صحیحة لعدم الجزم . ص معط .

(۳) اکرامامتک حالته آگاه ایدیمه آنک نمازی غیر صحیحدر چونکه آنک اعتقادنده امامی خطا اوزره در . جوف کعبه ده کی صلاته بوشرط دکادر زیرا هرطرف قبله در . ط .

(۴) لما قدمناه . ص . من حدیث عامر . ط .

(۵) فان التقدم فيه مضر . ط . کما یأتی بیانه .

﴿فصل﴾

واجبات صلات

واجب افنده لازم وسائط ومضطرب (یعنی منردد)
معنای ربنه در . اصطلاح شرعه کندبسنده شبهه اولان دلیل
ایله بزه لازم اولان شبتك اسمیدر (۱) : باعلماً بزدن ساقط
اولدیفی یعنی اعتقاد وجوبی بزه لازم اولدیفی ایچون یاخود
بزه ساقط یعنی عملاً لازم اولدیفی ایچون یاخود فرض
ایله سنت ارسنده ویا عملاً لزوم ایله علماً عدم لزوم بیننده منردد
بولدیفی ایچون واجب تسمیه اولامشدر .

واجبات اکمال فرائض ایچون (۲) وسنن اکمال واجبات
ایچون (۳) وآداب اکمال سنن ایچون (۴) مشروع اولمشدر

(۱) کتاب الطهاره تک بشجی صفحه سنه بافکیز . ابن عابدین دیرکه
واجب ایی قسمدر بری فرض عملی تسمیه اولانان قسم اعلای درکه کندبک فوائله
جواز فوت اولاندر : صلات و ترکبی . دیکری آنک فوائله جواز فائت
اولیاندر : بوراده مقصود اولان بودرا .

(۲) چونکه قراءت فرضدر . آنک فاتحه ومثلاً بر سوره ایله اولسی
اوفرخی متممدر . معنی آنی ترک ایدرسه تحریماً مکروه اولور . طه آنیت رکوع
وسجودی متممدر . وکذا قعده اخیرده تشهد قعدهی متممدر . سجدهده ضم
انف وضم جبههی متممدر . واجباتک بویله متمم رکن اولیاتیده واردر : قعده
اولی وآندهکی تشهد وسلام کبی . فلیتأمل . ط .

(۳) اوچ کره تسبیح ایتک طه آنیتی متممدر . صلاة علی النبی تشهدی
متممدر . تودو تسمیه قراءت فاتحهی متممدر . بوتتمیم جمیع سننده ظاهر
اولماز . ط .

(۴) یعنی سنت ادب ایله کامل اولور : راکعک ظاهر قدیمینه وساجدک

تا که بولرک هر بری اکیلی ایچون مشروع اولدیغی شی حقهده برر حصن
(سور) اولسون (۱) -

واجبک حکمی : عمداً نارکی مستحق عقاب اولمق (۲)
ومنکرى اکفار اولماق و فاعلى مشاب اولمق (۳) و سهواً
ترکنده نمازک نقصاننه مبنی سجود سهو لازم کلمک و عمداً
ترکنده اعاده صلات لازم اولمق (۴) و سهواً ترک صورتنده

ارنبه^۱ الله نظری تسبیحاتی متممدر . چونکه بوالده مصلی اطلاق نظر ايله
مشغول القلب اولمديچون تسبیحات مستحضر اولمش اولور . فاعدک کندی
قوجاغنه نظری دخی هیئت تمودی متممدر . بونتم دخی جیم آداب صلانده
ظاهر دکدر . ط .

(۱) واجبات ، فرائضک وسنن ، واجباتک و آداب ، سننک سوری کبیدر .
سور احبى محافظه ایدن أسوار داخله بی دها زیاده حفظ ایدیجیدر . آتی ضائع
ایدن أسوار سائره بی دخی نضیمه و آنلری تموانه . منجر الحال اولور . ط .
(۲) بوعقاب ترک فرض عقابتک مادونی بر عقابدر . ط .
(۳) بوحکم اخرویدر . حکم دنیوی : سقوط مطالبه در . ط .

(۴) وقت باقی اولدقجه دیسکدر . سهو صورتنده دخی سجده ایتماش
ایسه بویله درک وقت باقی اولدقجه اعاده صلات ایدر . اعاده ایتمیه ترک
وقت چیقارایسه صلات مع النقصان و تحریماً کراحت ايله فتندن ساقط اولور
و کندیسی فاسق آثم بولور . کراحت تحریمیه ايله ادا اولنان هر نمازده حکم
بودر (ولو مدافعه^۲ الخبئین حالده کی نماز کبی سجود سهوی موجب اولسون .
رد) ترک واجبه مبنی اعاده اولنان نماز : نفل جابر اولمق مختاردر . فرض
ایلك نماز ايله ساقط اولمشدر . چونکه فرض تکرر ایتمز . نمازک ترک سفته
مبنی اعاده سی مندوبدر اه ط زیاده من رد المختار . ترک واجب مفسد صلات
دکدر . در مختار . ابن عابدین دیرکه وجوب اعاده بی ترکک برعذره مبنی

سجده و عمدأ ترك تقدیرنده اعاده (۱) اولماز ایسه فرض نافص
اوله رق ذمتدن ساقط اولمش بولمقدرد .

نمازك واجبلری اون سكردر (۲) :

(۱) سورة فاتحه فی اوقومقدرد (۳) « لا صلاة لمن لم یقرأ
بفاتحه الكتاب » حدیث شریفنه بشاء که حدیث مذکور نفی
کاله محمولدر . « فاتحه » کتابی اوقومیا کمال صلاتی یوق ، دیمکدر .
بونک ایسه غایت مفادی وجوبدر ، فرضیت دکلدر (۴) .

اولماسی « قیدیله تنقید لائقدرد : امی یاخود آخر وقتده مسلم اولوب فاتحه
تعلمندن اول نماز فیاض اولاق کبی . برده تحریماً مکروه اولان شی صغائر -
دندر . صغیره ایله اسقاط عدالت ایسه اکا اصرار ایله مشروطدر اه .

(۱) ابن عابدنک افاده سنه کوره بونار بالذات واجبات صلات احکامیدر .
وجوبنه فائل اولانلرجه جماعت کبی ماهیت صلاتدن خارج اوایده بنفسه مستقل
بولان و یا ترتیب سور کبی واجبات قراءتدن اولان شیارک احکامی دکلدر که منفرداً
قبلانه اعاده وسهواً قراءت منکوسه ده بولانانه سجود سهو لازم اولماز .

(۲) بوراده مذکور اولان اوقدردرد . یوقسه واجبات صلات زیاده در .
تبع دخی حصری سلب ایدر . ط . زیادات دخی ذکر اوانور .

(۳) دیندار که سورة فاتحه نك اکثر بنی ترك ایله سهو ایچون سجود ایدر .
اقلنی ترك ایدرسه دکل . نصفی ترك ایدرسه انك حکمی بن کوردمدم .
نهر . لکن مجتهدده : آندن برآینی ترك ایله سجود سهو ایدر . دیمشدر که اولی
اولان بودر . در مختارده بوکا کوره آنک هر آینی واجبدرد دیدی . فاتحه یی
دعا قصدی اوزره دخی اوقوسه قراءت واجبه بیرنه قائم اولور . کافی الفتاوی
الصغری خلافاً لما فی المحيط اه من ط .

(۴) قراءت فاتحه ائمه ثلاثه فرض و بزجه واجبدرد . فرض اولان
قرآندن مطلق برنی اوقومقدرد . آیت کریمه ده [فاقرأوا ما تیسرمن القرآن]
یوراش اولدنی کبی صحیحینده مذکور حدیث شریفده دخی « اذا قمت إلى الصلاة

(۲) ایکی رکعتی فرضک (۱) هرایکی رکعتنده ورکعتی ایکیمن فضلہ اولان فرض نمازک لاعلی التعمین بالکتر ایکی رکعتنده (۲) وصلات و نرک وصلات نفلک جمیع رکعتنده سورہ فاتحہ به برکوچک سورہ یاخود اک کوچک سورہ به معادل اوچ قیصہ آیت (۳) و یاخود اوچ قیصہ آیت معادل براوزون آیت (۴) ضم ایلمکدر .

فاسبغ الوضوء ثم استقبل القبلة ثم اقرأ ما تيسر معك من القرآن « بیورمشدر . جناب حق و رسولی نمازده علی الاطلاق قرامت قرآنی امر ایتمش و نس کتاب قطعی به نس سنت موافق کلددر . آیت کریمه مذکوره حکمنجه جواز صلات فاتحه اوفومنه توف ایتماکله نمازده فاتحه قراعتی فرض اوله ماز . ذکر اولنان « لاصلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب » حدیثی خبر واحد او اب قطعی الثبوت اولدینندن آیت کریمه نك اطلاقنی تقييد ايده مزكه مطلقى تقييد نسخدر اوده خبر واحد ایله اولماز . خبر مذکور مشهور و قطعی الثبوت اوله بیله ظنی الدلاله در . چونکه اوکی سلبی نفی جواز ایچون اولدینی کبی نفی فضیلت ایچون دخی اولمه قطعی دکل ، احتمالی دیمکدر . « لاصلاة بحضرة طام » و « لاصلاة لجار المسجد الا فی المسجد » حدیثی ایله وجوبه بیله استدلال اولنماشدر . « من صلى صلاة لم يقرأ فيها بأم القرآن فهي خداج » حدیث شریفنده دخی فاتحه سر نمازک عدم جواز به دلالت او ایوب بلسکه دلالت آنک ناصلا فنه درکه بزده آکا قائل اولانده و وجوب فاتحه ی اثبات ایله هم آیت و هم حدیث ایله عامل بولمقدیز .

(۱) ایکی رکعتی فرض : صباح و جمعه نمازلریدر . واجب اولان بیرام نمازلی دخی بحر رائفده یومیانده مذکوردر .
(۲) دیکر ایکی رکعتده دخی ضم مکروه اولورمی ؟ مختار اولان اولماقدر . ط .

(۳) اک کوچک سورہ سورہ کوثردر . اک قیصہ آیت سورہ مدثرده کی [ثم نظر] در . طقان بشیجی صفحہ به یاقکز .
(۴) آیت کرسی و آیت مداینه کبی اوزون برآیتک برپارچه سنی

چونکه حديث شريفده « لا صلافة لمن لم يقرأ بالحمد لله وسورة في فريضة أو غيرها » بيورلشدر (۱) .

(۳) قراءت واجبه ي (۷) كه فاتحه نك و آكاضم اولنه جق شيتك قراءتيدر ركعتي ايكيدين فضله اولان فرض نمازلك على النعمين ايكي اولكي ركعتلرنده ايضا ايلمك ر (۲) مواظبت سفيه

برر كنده و بر پارچه سني ديكر ركعتده اوقوسه هر قدر هر بر ركعتده بر آيت تامه اوقومامش اولدوسه ده بو آيتلرك بر پارچه سي اوچ قيصه آيتبدن زياده باخود اكا معادل اولفله قراءتي اوچ آيتدن اقل دوشميرك جائز اوامش اولور . كافي رد المحتار .

(۱) دليل مدعان اخضر . آياتك سورمه الحافى دلالت نص ابله در دينه بيلور . ط . حديث شريف مذكور فاتحه نك فرضيته قائل اولانلري رد ايدر زيرا ضم سورمه نكده فرضيته قائل اولق لازم كيلور . حالوكه ضم مذكور آتارجه واجب بيله دكل ، سندر . محشيتك افاده سنيه كوره كرك فاتحه نك ، كرك اكا ضم ايديله جك سورمه ويا آيتك نمازده وجوب قراءتي سسه وقت ايله مقيد اولوب اكر مصلى قراءت فاتحه وسوره باخود قراءت فاتحه ويا بر آيتدن زياده قراءت نفديرنده فوات وقتدن خوف ايندرايه كانه صلات حقنده هر ركعتده بر آيت ايله اكدفا ايلر اه فاتحه نك وجوب سورمه نك وجوبندن آكيدر چونكه فاتحه نك ركعتينده اختلاف اولنشدر . لكن آكديت انجق ائمه ظاهر اولور وجوب اعاده ده دكل . چونكه وجوب اعاده واجب . وكدك دكل ، مطابق واجبي تركك حكيدر . بوكا مخالف اولهرف بعض كتبه مذكور اولان سوز بحر رائقه رد اولنشدر . كافي رد المحتار .

(۲) وجوب مذكور دن بعض تراويح قيلديرانلر غافلدر . محشي ديكره قراءتكم فرضه و واجبه وسننه تقسيمى ايقاعدن اوله نسبيله در . ايقاع قراءتدن صكره مصلى ركعت واحدده قرآنك كافه سني دخي اوقوسه قراءت فرضدن بشقه برشي اولماز اه

(۳) محشي بوراده : « تعيين مذكور فرضدر ايلك ركعتلرك غيريده

بویله وافع اولمشدرکه علیه الصلاة والسلام ائندمز حضر نلزی قراتی داتما او رکعتلرده ایتمشلردر (۱) .

قراءت واجبه نك على شفع اول (۲) اولمغله آنده فاتحه یی و ضعی اوقومیان مصلی شفع ثانیده آتلی علی الترتیب اوقور و جهر واجب ایسه (۳) جهر دخی ایدر و سهو و چون سجود ایلر (۴) قراءت واجبه یی علمنده قسماً ترك ایتمش ایسه متروك اولان بالکز سوره اولدیغنه کوره آتی شفع ثانیده کی فاتحه دن صکره اوقور (۵) متروك اولان بالکز فاتحه اولدیغنه کوره شفع ثانیده آتی تکرار ایتمیوب آنده کی فاتحه ایلر اکتفا ایلر : نماز صلات مغرب اولدیغنه کوره شفع اولدن یالکز بر رکعتك سوره سنی قضا

واقم اولان قراءت قضا اولور . « دخی دینلدی و تصحیح اولدی دیمشدر اه انظر الى الشرط الثالث عشر .

(۱) نفلده اولدیغی کی فرضك جیم رکعتانده قراءت لازم اولماق حضرت عاینك رضى الله تعالى عنه « القراءة في الاولین قراءة في الاخرین » قول شریفلرینه مبنی او اوب ابن مسعود و عائشه رضی الله تعالی عنهما حضرتلرندن دخی فرضك دیکر رکعتلرنده تخیر روایت اولمشدرکه مصلی دیارسه آنلرده قراءت و دیارسه تسبیح ایدر . ط .

(۲) فتح شین ایلر شفع : جفت دیمکدر : شفع اول ایکی اولسکی رکعتلردر .

(۳) جهرك وجوبی صلوات جهریده امام اولانه کوره در .

(۴) سجود سهو معلوم اولدیغی اوزره سهو مترتدر . عمدده کراحت تحریمیه واردر .

(۵) جهر واجب ایسه هم آتی وهم فاتحه یی جهر ایدر زیرا رکعت واحده ده جهر ایلر اخفانك جمع شنیع عد اوامشدر . کما فی الدر المختار .

ایده بیلور چونکه ایکنجی قضایه محل یوقدر . کافی ط فی آخر الفصل .

(۴) فاتحه‌ی سوره قراءتته قدیم ایلکدر . مواظبت سنیه‌یه مبنی که حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم دائما سوره فاتحه‌ی اول او قوملردر . حتی سوره‌دن (۱) ابتدا ایدوبده بعده خاطر لاسه فاتحه‌ی او قور و صکره ضم سوره ایدر و سهو ایچون سجود ایلر . فاتحه‌ی تکرار ایدوبده صکره سوره‌ی او قومق دخی بویله در . فاتحه‌ی ترك ایتمش اولدیغنی سوره‌ی او قودقدن صکره و رکوعه و ارمازدن اول خاطر لار ایسه آنی او قور و سوره‌ی اعاده ایدر (۲) . رکوعه واردقدن صکره فاتحه‌ی یاخود سوره‌ی ترك ایتمش اولدیغنی خاطر لامق صورتنده دخی قیامه عودت و قرات ایدوب رکوعی اعاده ایلر .

(۵) سجوده انی جهمیه ضم ایلک یعنی آن ایله برابر بورنی دخی یره کتورمکدر (۳) .

(۶) ایکی سجده اره‌سنده کی ترتیبه مراعات ایتمک یعنی فرض و سائر نمازلرده هر رکعتک ایکنجی سجده‌سی صلاک سائر افعاله انتقالدن اول یامقددر . مواظبت سنیه بو وجهله در .

(۱) یعنی انک بر مقدارینی حتی بر حرفنی او قودقدن صکره دیمکدر . سوره‌ی قامله او قومق دخی بعضی او قومق کیدره سوره‌دن آیانه دخی شامل اولان معنی مقصوددر . ط .

(۲) یانلرنده ترتیب واجب اولغله اعاده سوره وجوبیدر . کما فی ط علی الدر . بو مسائلی مؤلف نابجمل اوله‌رق آخر واجباتده ذکر ایتمشدر .

(۳) مواظبت سنیه بو وجهله در . شروط صلاتک اون ینجیسنه و اون سکرنجیسنه باقسکر .

بو ترتیب کند یعنی فوت ایله سجده^۱ ثانیه بی کچهرک بشقه بر فعل
صلاته انتقال ایدن کیمسه آتی قعود اخیردن و حتی بلا کلام
سه لامدن صکره دخی خاطر لاسه ایفا ایدر وقعه^۲ اخیره بی
اعاده ایتر (۱) .

(۷) ارکانده اطعمشان اوزره اولمقدرکه رکوعده وسجودده
مفصللر مطمئن یعنی سبحان الله دیمک مقصداری هر عضو کندی
محلده مستقر اوانجه قدر سکون و آرام اوزره بوانمقدر (۲) .
مقتضای دلیل که اداء صلاتنده اسامت ایدن کیمسه به خطاباً
صادر اولان : « صل فانک لم تصل . » حدیثیدر (۳) و مقتضای
مواظبت رکوعدن صکره کی قوموده وایکی سجده آره سنده کی

(۱) تسکیم شروط صلاتک یکر می اوچ ویکرمی بنشیننده ذکر اولندی ،
عشی دیرکه سجده^۱ ثانیه نک طریق اتیانی بودر که آتی بعد السلام یاخود بعد القعود
وقبل السلام تذکر ایندکده اوسجده^۲ مژوکه می ایتک وبعده قعود ونشیدی
اعاده ایلبوب سلام ویرمک وسجود سهوه واروب قعود ونشید ایلمسکدر .
چونکه سجده^۳ صاییه عودت ایتک قعود ونشیدی رفم وابطال
ایدر . سجده^۴ نلاویه دخی بویله در . قعودی اعاده ایتیه رک سجده دن فالقار
قالقماز سلام وبرر ایسه نمازی باطل اولور ، زیرا فرض اولان قعود اخیری ترک
اینشدر اه این عابدینک اذده سنه کوره فعده^۵ اخیره بی اعاده سنه یالکنر
تیماتی آخرینه قدر اوقیوب صلوات ودعواتی سجود سهوک نشهدنده اوقور .
(۲) بوکا تعدیل ارکان تعمیر اولور که ارکانک تتمیم ونسکیلی دیسکدر
نسکیل رکن اولدیفیچون واجیدر . نه جرجانینک تخریجی وجهله سنددر ، نهده
رأی أبی یوسف وجهله فرضدر . ص .

(۳) هذا ما هو الظاهر من سياق كلام المؤلف . وقال المحشى الداهل هو الحديث
السابق اه ولم يسبق حديث يدل على وجوب الاطمئنان .

جاسده دخى اطمنانك وركوعدن رفعك وجوبيدر (۱) چونكه بونلر هب مأمور به ديمكدر (۲) .

(۸) قعود اولدر . (يعنى الكسر عتله تحيات او فويه حق مقدار قعود اولاده بولمقددر . ط .)

مقصود : صوك اولميان قعوددر . مسبوكت صكره دن ايتديكى قعود دخى حكماً قعود اولدر (۳) . مواظبت سنيه يه و اونودب

(۱) ركوع وسجودك تخصيص بالذكر لولمسمى آنلرمظه تخفيف اولديغنددر . فبام طول فرائت ايله امتداد ايدر اولغله آنى ذكره حاجت بوقدر . محشيتك نقتله كوره ركوعده وسجودده وقومده وجلسده طمأنينه واجب اولابنى كې ركوعدن نفس رفع وايكى سجده آره سنده كى قعود دخى واجيدر . ركوعدن اولان رفع رأس ايله سجوددن اولان رفع رأس آره سنده شو فرق واردر كه ركوعدن اولان رفع رأس واجب وايكى سجده آره سنده قرب قعوده دكن رفع رأس اينمك فرسدر . چونكه بر سجده دن بر سجده انتقال وتعبير دېكر ابله ايكى سجده نك يكدېكرندن تمايزى سجده اولادن رفع رأس ايتمكله اوله جفندن سجوددن قرب قعوده قدر قاقمق نمازك فروضندن اولوب ركوعدن سجوده انتقال ايسه بدون الرفم متحقق اولنله ركوعدن رفع رأس اينمك فرض دكل ، تعديل اركانك دليل وجوبى اولان حديث مذكورك ومواظبت سنيه نك مقتضاسى اوله رق نمازك واجباتندن معدوددر اه مؤلف بوراده بويله ديمش اولديغى حلاله سنن صلاتده : ركوعدن رفع على الصحيح سنددر امام ابو حنيفه دن آنك فرض اولديغى دخى روايت اولندى . ديمشدر اه .

(۲) امر ضميدركه اساعت صلات ايدنه اعاده ي امر آنك ترك طمأنينه اينمسنه ميبدر . بوده اطمنان ايله امرى مقتضيدر . امر ايسه وجوب ايچوندر اه ط . وأما قولهم ان مكمل الفرض واجب ومكمل الواجب سنة فمعرض عليه فى العزيمة . انظر الى رد المحتار .

(۳) درت ركعتلى فرضك اوچيله مسبوكت بولنان يعنى اوچنه بنده بان مندى

قالقد قلنده سهو ایچون سجود ایلدکرینه مبنی قعود اول قول صحیحده واجبدر (۱) . وبوبابده فرائض و واجبات ونوافله فرق بوقدر . ط (۲) .

(۹) قعود اولده تشهد (تحیات) اوقومقدر (۳) . بودخی مواظبت سنیهیه مبنی قول صحیحده (۴) واجبدر .

(بر مقدارینک سهوا ترکنده دخی هپسنی ترکده اولدیغی کبی سجود سهو لازم کور . ط .)

(۱۰) قعود اخیره تشهد اوقومقدر . بودخی مواظبت سنیهیه مبنی واجبدر .

(۱۱) قعود اولده قراءت تشهددن صکره بلاناخر رکعت

امامه متابعه اوطوردیغیله برابر اوج قعدہ یاعیش اولورکه آنلردن اک صکره کندن ماعداسی واجبدر . سید ابو السعود بویله دییور ایسهده آنک ایلک قعودی مقضای متابعتجه فرضدر اه ط .

(۱) امام کرخی وطحاوی آنک سنت اولدیغنی اختیار ایتدیلر . اکثرمشایخ دخی یابوت وجوبی سنت ایله اولدیغنه ویاخود سنت مؤکده واجب قوه سنده بولدیغنه مبنی آکا سنت نامنی ویردیلر . ط .

(۲) استحساناً عندهما . وهو ظاهر الرواية والاصح . وقال محمد وزفر والشافعی هو فرض فی النوازل . وهو القياس . كما فی القمستانی وسکب الانهر . الی هنا کلام الطحطاوی .

(۳) اوقوعده اولدیغیز تحیات : تشهد ابن مسعوددر . تکیم ترکیب افعال صلات فصلنک صوکنده ذکر اوانور .

(۴) صحیح قیدی قعودی ایله تشهددن هر برینه متعلقدر . و او آنلرک هرایکبسنک یاخود بالکز تشهدک سنت اولسی حقندهکی قولدن احترازدر . ص .

ثالثه فيه قيام ايتمكدر . حتى تشهد اوزرينه سموأ (۱) بر ركن ادا
ايدجك قدر برشی زياده ايتسه قيام واجبي تأخير اينمش اولديغندن
سمو ايچون سجود ايلر (۲) .

(بو فرائض و برده وتر حقننده در . درت ركهتلى سنت
مؤكدك قعدہ اولاسنك تشهدينه سموأ اومقدارك زياده سنه سجود
سموك لزومى مختلف فيدر (۳) .)

(۱۲) ختام صلاته (۴) ايكي كره يعنى صاغه وصوله (۵)

(۱) بوفيد عمددن احتراز ايچوندر كه احواله نماز كراهت تحریميه ايله
مكروه اولور . ط .

(۲) عشى ديركه لزوم سجود سهوده بر ركن ادا ايدجك قدر شی زياده
ايدلك صحبه در (°) آنده « اللهم صل على محمد » دينلك مقداريله بيان
اينملر در . مؤلف بونی عليه الصلاة والسلام ائندمز حضر نلرينه صلوات اوقومقدن
منعی ايهام ايدر شبدن تباعداً ذكر ايتامشدر اه .

(۳) بونی عشى . رحوم باب نوافله ذكر اينمشدر . آنك كلامنده و نرمدكور
دكل ايسده مؤلفك باب الوترده كي كلامنك ظاهري بودر .

(۴) حتى جنازه نمازنده و سجود سهوده . تكيم بايلرنده مصرحدر .

محشينك : « سلام ركوعلى سجودلى نماز ايچون واجبد » ديسى سهوه مبيندر .

(۵) بو سوزايكي طرفه دونهك دخى مواظبه . بنى وجوبى اشعار ايدر

حالكه نص بونك خلافته در . ط . اراد بالنص تصریح الفقهاء فان التحويل به بنا

ونبالا مثل عليكم في عدم الوجوب . كما في ط على الدر وفي ادعاء الاشعار نظر .

(*) وقيل يسجد بزيادة حرف .

«السلام» دیمکدر (۱) لفظ سلام مواظبتہ مبنی واجب اولوب (۲) آنکله مقصود حاصل اولمغله «علیکم» لفظی واجب دکلدر (۳) مصلی سلامه بدل اومعنادہ بشقه بر لفظ ایراد ایتسه سلام مقامنه قائم اولماز ط .

(۱۳) صلات وزده قنوت اوقومقدر (۴) .
(قنوت مطلق دعادر . وترده واجب اولان دخی مطلق دعادر . بالخاصه «اللهم انا نستعینک الخ» دعاسی سنقدر . بشقه بردعا اوقوسده اولور ط .)
(۱۴) بیرام نمازلرینه مخصوص اولان تکبیراندرکه آنلرک هربری واجبدر سموا ترکنه سجود سهو مترتبدر .
(هررکننده اوچر نکبیردر ط .)

(۱) سلامک ایکیجی دخی واجب اولاق اصقدر . علی قول ابکنجیسی سنقدر . کما فی الفتح . نمازدن خروج عندالعامه سلام واحدایله در . علی قول ایکی سلام ایله در ، کما فی مجمع الانهر . بناءً علی هذا سلام اولی تلفظدن صکره و «علیکم» دن اول برکنسه آکا افندا ایلسه عندالعامه (مبنی قول مشهورده کما فی الدر) صحیح اولماز . علی قول برنجی سلامدن صکره وایکنجی سلامدن اول آکا یتشان کیمسه آنکله برابر نمازه یشمش اولور . کما فی السراج اه ط . سلامک حکم وجوبیچون آئیده استخلاف . سائلک ذیلنده ائنا عشریه مسائلک مقدمه سنه مراجعت اوانه .

(۲) حدیث ابن مسعوده مبنی فرض اولماشدر . من . حدیث ابن مسعود «اذا قلت هذا الخ» درکه آئده سلام ذکر اولماشدر . اعرابییه اولان نغایم صلاآئده دخی سلام تعلم بیورلماشدر . فرض اولیدی آئده تعلیم بیورلر ایدی ط .
(۳) مواظبتہ مبنی اکاده واجب دیمکه وجه اوله یلور ابدده خلاف منصوبدر . من مع ط .
(۴) قنوت وقنوتک تکبیری عندالامام واجبدر . امامین عندنده آنلر ونرکنی سنقدر . من .

(۱۵) هر نمازك افتتاحی ایچون افظ تکبیری تعین ایتمکدر
(که بالخاصة الله اکبر دیمکدر . شروط صلاتك اون برنجیسنه
باقکن) (۱) .

(۱۶) بیرام نمازلرینك ایکنجی رکعتنك رکوع تکبیریدر .
تکبیر مذکور تکبیرات زائده واجبه به اتصالن دن طولانی آنلره تبعاً
واجبدر (۲) . رکعت اولاك رکوع تکبیری سنیدر .

(۱۷) صباح نمازینك هرایکی رکعتنده و آقشام ویاتسور
نمازلرینك ایلك ایکی رکعتلرنده قضا دخی اولسه امام قرائتی جهر
ایتمکدر . زیرا صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرلری بونلرک
قضا سنده دخی جهر قراءت ایتمشلردر .

جمعه و بیرام نمازلرنده (۳) و تراویحده و رمضان مخصوص
اوله رق جماعت ایله قیائمقده اولان و تر نمازنده (۴) دخی امام

(۱) مواظبت سنیه بویله در . ذخیره ده آنک غیر سنیه شروع فی الاصح
مکروه اولور دیمشدر . س . و ترک واجبه مبی کراهت نجریمه در . مسکرکه
التمع اولوب رای لامه یاخود غینه قلب ایدر اولاق کبی تکبیری کوزلجه تلفظ
ایده مز اوله . وجوب مذکورک بیرام نمازلرینه اختصاصی اولیوب بتون نمازله
شمولی وارد . وجه عموم دخی هر نمازك افتتاحنده تکبیر اوزرینه اولان
مواظبت سنیه در . ط .

(۲) بو انحق ایکنجی رکعت تکبیراتی عملاً بالندوب تأخیر اینمک
صورتنده ظاهر در . ط .

(۳) لکن سهواً ترک جهر ایدیلور ایسه دفماً الافتئات بونلرده
سجود سهو ساقطدر . ط .

(۴) کرک تراویحدن مقدم ، کرک مؤخر قیلنسون کرکه تراویح

قراعتی جهر ایتمک مواظبتہ مبنی واجبدر .

(۱۸) اوکله وایکندنی نمازلرینک جمیع رکعاتنده ولو عرفانده بونار جمعاً قیلنمش اولسون (۱) و آقشام ویاتسو نمازلرینک ایکی اولسکی رکعتلرندن صکره کی رکعتلرند که آقشام نمازلرینک اوچنچیی ویاتسو نمازلرینک هم اوچنچیی وهم دردنچیی رکعتلریدر قراعتی اسرار ایتمکدر . کوندن نوافلنده دخی اسرار واجبدر .

جهر : بشقه سنه ایشتمدرمکدر (۲) ، اسرار : کئدیسنه ایشتمدرمکدر (۳) .

ترك ايداش اولسون . کما فی الدر . وترك رمضانده اولسی قبدی رمضانک غیربده آنک جاءت ابله قیلنمسی بدعت مکروهه اولسنددر . بدعتده ایسه جهر مطلوب اولماز . ط .

(۱) مؤلف بویله دییمکله امام مالک حضرتلرینک مخالفتیه اشارت ایشتمدرکه امام مشارالیه آنلار جمعاً اداسنده قرآنک جهرینه نائلدر . ط .
(۲) اشته واجب اولان بودر . برکشی دخی ایشتمه اولورکه جهرک ادنا مرتبه سیدر . کئنددن بشقه کیمه ایشتمز ایسه اسراردر .
اسرار اظهار وزننده وآنک ضدیدرکه قراعتی جهر ایتمبوب اخفا ایلمکدر . مخافته دخی دینور . احياناً بعض کلانک اسماعی ضرر ویرمز زیرا که نبی علیه السلامده دخی واقع اولمشدر . همده جهر واخفانک قیلاندن احترازده اولنمه ماز . قرانده آغزدن چیقانی قولاق ایشتمک لازم اولدییی شروط تحریمه نک دردنچیسنده وفروض صلاتک اون اوچنچیسنده ذکر اولندی .

(۳) بونعریفار آنلرک حد ادناسی ایچونددر . قراعتی یافیننده بوانان برویا ابکی کشییه ایشتمدرک دخی جهر دکل ، مخافتهدر . جهر هرکسه یعنی صف اولره بوانانلرک جمله سنه ایشتمدرمکدر . ابن عابدین بویله

جهر قرات اولئان نمازله : صلوات جهریه . واسرار
قرات اولئان نمازله : صلوات سریه . تعبیر اولور .
کړك صلوات جهریه ده کی جهرک وکړك صلوات سریه ده کی
اسرارک وجوبی مواظبنه مبنی اولوب (۱) صلوات جهریه ده
جهرک وجوبی حصراً امامه و صلوات سریه ده اسرارک وجوبی

تفسیر اینمشد . آنک افاده سنجه جهرک تعریفده اولان : اسماع غیره کی
غیردن یا قیئنده اولیانلر معناسی مقصوددر اه مستحب اولان : جماعته
کوره جهرایتمه سکدر . حاجتک فوقنده جهرایدرسه اسماء اینمش اولور .
کافی ط . جهر مذکورک کنایه نفسنه مشقت و آخره اذی و مضرت
اولدقجه افضل اولایمی حقنده دخی در حواشیبنده بر قول وارد .
عشبتک بیاننه کوره جهر واسرارده اصل بودرکه رسول اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری بدایه هر نمازده جهر قرات
ابدرلرایدی . مشرکین أشعار و اراجیز ایله رفم أصوات و کلام لغو ایله
مقابلات ایدرک اذی و انزال قرآن ایدنه وایدلانه سب و ازدراء ابدر
اولارایله (ولا تجهر بصلاک ولا تخافت بها وابتغ بین ذلك سبیلا) قول
کرمی نازل اولدی . یعنی نمازلیکک نههپسندنه جهر ونههپسندنه اخفاء
قراءت ایتمیوب (صلات ایلده جهر و صلات نهاده اخفاء ایتمک طریقیله)
جهر و مخافته بپندنه بریول آرا بیورلدی . آنک اوزرینه علیه الصلاة
والسلام افندمز حضرتلری اوکله وایکندی نمازارنده بووقلر مشرکین
اذایه مستعد بولدنلریچون قراءتی اخفاء و آتشم نساژی و فی آنلر اکل
ایله مشغول اولدقلری و یاتسو و صباح و قتلرنده اویقوده بولندقلری
ایچون بونمازارد قراءتی جهر بیورر اولدیلر . جمعه و بیرام نمازلیری
مدینه منوره ده افامه بیوردنلری و کفارک ایسه اوراده قوتلری اولدیفی ایچون
آلمرده دخی جهر قراءت بیوردیلر .

(۱) مقصود قراءتدر جهر واسرار مقصود اولماقلا آنلر سنتدر
دخی دینلشد . بووقوله کوره انلرک ترکنه سجود سهو نرتب اینمز .
کافی ط عن الزیلعی .

هم امامه وهم منفردہ عائددر (۱) .

صلوات جهریهده امامه جهر قرات واجب اولمغله
فانحنی یاخود آنک بر مقدارینی وحتی سورہنک بیلہ بر
مقدارینی سرأ او قودقدن صکره کندیسنه اقتدا اولنسه آنلری
جهرأ اعاده لازم اولور . کمالالدروحواشیه .

فرضی منفردأ قیلان کیمنسه امامک جهر قرات اینمسی واجب
اولان نمازلرده جهرایله اخفا بیننده بخیردر (۲) .

(دیلرسه جهر ایدرکه نفسنک امامیدر . شوقدرکه جماعت
امامی کبی جهرده مبالغه اینمز . جهر اینمک جماعت هیئتمنده
اولدینچون افضلدر . ط . « من صلی علی هیئۃ الجماعۃ صلت
بصلاته صفوف الملائکۃ » بیورلمشدر .)

جمعه ویرام نمازلرنده مسبوق بولنان مقتدی دخی ماسبق
قضاده جهرایله اخفا بیننده بخیردر . متنفل باللیل کبی که کیجه این

(۱) طحطاوی مرحوم واجبات درک خواننده دیبشدرکه امام صلوات
جهریهنک ادا وقضاسنده جهر اینمک واجب اولدینی کبی صلوات سربهنک دخی
ادا وقضاسنده ایلا دخی اولسه اسرار ومخافته واجبدر .

(۲) کلامک ظاهری نہارأ قضا دخی اولسه تخیر اوزره اولمقدر .
علی قول منفرد وقت مخافتهده ایتدیکی قضاده قراءتی وجوبأ اخفا ایدر .
اما امام اداء وقضاه جهر ایدر . منفرددن وجوب جهرک سقوطلی
بعض کتب اصولده اداء قاصرک قصرینه دلیل کوسترلمشدر چونکه
اداء کامل مع الجماعه اولان ادا درکه نماز انحق جماعۃ مشروع اولمشدر .
صلوات جهریهنک صفت کالی دخی جهردر . حتی ترکنه سجود سهو
منربدر . منفردک اداسی قاصر اولمغله صفت کمال اولان جهر دخی آنده
وجوبأ مراعی اولامشدر .

نوافل قیلان کیمسه دخی (قیلدیغی تراویح بیلله اولسه ط علی الدر)
قراعتی جهر و یا اخفا ایتمک بیننده مخیر بوانور (۱) . جهرک حد
ادناسیله اکتفا ایدوب اویویانی اضرار ایتمز (۲) .

قنوت و صلات عید تکبیراتی کبی و جوبی بعض صلواته
مختص اولانلر آیرلدیغی حالده بالعموم تمازلرایچون مذکور اولان
واجبات شوو جهله خلاصه اوانه بیلور :

- (۱) فاتحه او قومق .
- (۲) ضم سوره و یا ضم آیات ایتمک .
- (۳) ذکر اولنان قراعت و ایجه بی ایکی رکعتلی فرضلرک غیریده
علی التعمین شفیع اولده یایمق .
- (۴) فاتحه بی سوره به تقدیم ایتمک .
- (۵) سجده ده بورتی آله ضم ایتمک یعنی ایکیسنی دخی بره کتورمک .
- (۶) سجده ثانیه بی دیگر افماله انتفالدن اول یایمق .
- (۷) ارکانه اطمنان اوزره اولماق
- (۸) قعدہ اولی .
- (۹) آندہ تحیات او قومق .
- (۱۰) قعدہ اخیرده تحیات او قومق .

(۱) تخیر حال انفرادده در . امام اولورسه جهرایدر • شوقدرک
تراویحک غیرى نوافلده جماعت علی سبیل التداعی ایسه مسکروه در • کفا فی
الدر و حواشیه و سفسر التداعی •

(۲) علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری کیجه تهجدده جهر ایدرلر
اویویایانه انیس اولورلر اویویانی اویاندرمازلر ایدی • ص .

- (۱۱) قعدة اولاده تحياتى متعاقب رکعت ثالثه به قيام ايتمک .
- (۱۲) ختام صلاته السلام دعاء .
- (۱۳) افتتاحى الله اکبر لفظيله ايتمک .
- (۱۴) فاتحه ي تام او قوموق (۱)
- (۱۵) تحياتى تام او قوموق (۲) .
- (۱۶) صلوات جهر يده امام جهر ايتمک .
- (۱۷) صلوات سر يده مصلی اسرار قراءت ايتمک .
- (۱۸) مقتدى هر ايکى نوده ساکت اولمق . در مختار .
- (۱۹) نمازده سجده آبتى او قنورسه سجده يه وارمق . ح (۳) .
- (۲۰) موجبنک وجودنده سجود سهو ايتمک . حلي .

واجبک اون سکره انحصارى اولديغنى شو خلاصه دخى ارايه ايتمکده اولديغنه وازجمله قنوتک تکبيرى دخى قنوت کي عند الامام واجب ايکن حسابيه قونلديغنه بناءً بويابده طحطاوى مرحومک در مختار حاشيه سنده کي افاداقى بروجيه زير اخذ و تحرير اولنور :

معلوم اولسونکک ايکى رکعت افتتاح و قعود و تشهد و تسليمى مشتمل اولديغى کي هر بر رکعت دخى قيامى و قراءت فاتحه و ضم آياتى و بر رکوع و ايکى سجودى مشتملدر . بولردن هر برى دخى بر طاقى واجب الفعل و بر طاقى واجب الترك شيلرى مشتملدر . افتتاحده بالسکر بر واجب واردرکه اوده آتک لفظ تکبير ايله اولمسيندر (۴) . فاتحه به کانيجه آنده

- (۱) اصلده کي المک واجبک هامشيه بافکر .
- (۲) اصلده کي طقوزنجى واجب نظر ايديکنز .
- (۳) بونک نصيبى سجده تلاوت بابنده در .
- (۴) اصلده اولق بشنجى و خلاصه ده اون اوچنجى اوله رق مذکوردر .

اوج واجب واردر. برنجیسی آنی تمامیلہ اوقومقدر (۱) ایکنجیسی آنی محلندہ یعنی تسکیرہ افتتاحک ایقاع اراندیققی قیامده و رکعت ثانیه به کوره رکعت اولانک ایکنجی سجده سندن صکره حاصل اولان قیامده ایقاع ایلمکدر بناء علی هذا افتتاح تسکیرینی آلوبده رکوعه واروب رکوعدن فالقدقن صکره فاتحهی اوقوسه آنی محلنک غیریده ایقاع ایتمش اولاق سببیلہ سمو ایچون سجود ایتمک لازم کلور. کذلک ایکنجی رکعتہ قیامنده اول رکوع ایذوب بعده قیام ایلیهرک فاتحهی اوقوسه ینہ سجود سمو لازم اولور وایکی رکوعی دخی باطل اولمقله آنلری ده اعاده ایلر. اوچنجیسی ضم سوره ویا ضم آیاتدن اول فاتحهی تسکیرا ایتمکدر. اگر تکراراید رسه سوره وبا آیاتی محلندن ناخیر ایتمش اوله جغی جهنله سجود سمو لازم کلور. دیمک که ایکی رکعت ایچنده فاتحه نک الی واجبی بولنمش اولور. قراءت آیانه کلنجه (۲) آنده هر رکعت ایچون درت واجب واردر. برنجیسی قرات آیات ایتمکدر (۳) برآیت قصیره اوقومقله واجبی ایفا ایتمش اولماز. ایکنجیسی آیاتی فاتحهدن صکره اوقومقدر. اگر فاتحهدن اول اوقورسه فاتحهی اوقودقن صکره آنلری اعاده ایتمک وسمو ایچون سجود ایلمک لازم کلور، چونکه فاتحه نک تقدیمی ونبدر. اوچنجیسی آیاتی محنده یعنی محل فاتحه دخی

(۱) فاتحه نک هرآیتی نمازده واجب القراء اولدیفنه نظراً آنده یدی واجب کورینور. ایکی رکعتده اون درت ایذر. بونی طحطاوی وراه صفحه ده تصریح ایتدیکی حالده یومقامده: قراءتها أَوْ قِرَاءَةُ أَكْثَرِهَا. دیمشدکه بوسوز کندنیک حاشیه "مراقی الفلاحده ذکر ایتدیکی قول مرجوحه میندر.

(۲) آیات تعبیرنک سوریه ش. واندہ شک یوقدر.

(۳) اوج آیتک اوچیده واجبدر. شکیم طحطاوی هندیه دن نقل آنده آبروجه نمداد ایتمشدر.

اولان قیامده ایقاع ایلمکدر . قیام رکوعده که قومه در ایقاع ایدرسه تسکمیلاً للواجب قراءت بری برینه ملتحق اولمغنه ایتدیکی رکوع باطل اوله رق آنی اعاده وسجود سهو لازم اولور . (تسکمیلاً للواجب تعبیری فاتحه ی و آیانی محلنده اوقیوب رکوعه واردقن و طوغرلدقن صکره بشقهجه اوج آیت اوقورایسه رکوعی باطل اولمیه جفنه اشارتدرکه سجود سهو ک بوصورته ازومی سجودی محلندن تأخیر ایتمش اولمسنه مبنیدر) دردنجیسی آیاتک تسکریرینی ترک ایتمکدر . چونکه آنلری تکریر ایتمکده رکوعی محلندن تأخیر ایلمک وارددر (۱) . اشته ایکی رکعتده آیانه عائد سکز واجب بوانمش اولدی . بوانره ایکی واجب دها پبرواولورکه اوده اگر صلی امام ایسه صلوات جهریه ده اداء و قضاء و لو نه ارأ جهر ایتمک وصلوات سریه ده اداء و قضاء و لو لیللاً اسرار ایلمکدر . رکوعه کنذجه آنده هر رکعت ایچون درت واجب واردر . برنجیسی رکوعی قراندن صکره یا بمقدر . اگر قراندن اول و یا خود انشاء قراءته رکوع ایدرسه محلندن اول ایتمش اوله جفندن سجود سهو لازم کلور . ایکنجیسی رکوعی تعدیل ایتمک یعنی جوارحی (اعضائی) آنده تسکین ایلمکدر . اوچنجیسی رکوعدن رفعه ده تعدیل ایتمکدرکه قومه ده انصاف تام اوزره بوانمقدر (۲) . دردنجیسی رکوعی تکرار ایتمکدر

(۱) بونده نظر واردر چونکه قرآنی تماماً اوقوسه هیسی فرض واقع اولور . مکرکه : اطالع قراءت ایله تسکریر قراءت آره سنده فرق واردر ، دینبله اه ط .

(۲) مأخذه « قیامه اقرب اولمقدر » دینلوب بعده « وفیه نظر لان هذا ليس تعديلاً بل التمدیل الانتصاب التام » دینلدیکی ایچون بوبله أخذ اولمشدر - قال : وهو الذي يدل عليه لفظه - یعنی لفظ التمدیل .

زیرا تکریر رکوع غیر مشروع و عذر . و برده رکوعی تکرار اینست که در سجودی تأخیر ایتامک لازم کاور . سجوده کلنجه آمده هر رکعت ایچون انی واجب وارد . برنجیسی آتی رکوعدن صکره ایقاع ایلمکدر چونکه اگر قبل الرکوع ایقاع ایدر ایسه معتبر اولیوب آندن رکوعی دخی محندن تأخیر و او سجودی زیاده ایلش اولمق لازم کله رک رکوع ایتدکدن صکره ایکی سجده ایلمک و سهو ایچون سجود ایتامک اقتضا ایدر . ایکنجیسی هم آن و هم بوردن ارزیننه ایقاع ایتامکدر اوچننجیسی سجودی تعدیل یعنی اعضایی آده تسکین ایلمکدر . دردننجیسی سجوددن رفعه تعدیل ایتامکدر که چله سهده قعود نام اوزره بولمقدرد (۱) . دننجیسی سجودی اوچ ایتامکدر زیرا غیر مشروع و عذر . برده آندن دیگر رکعتیه قیامی و یا قعودیه محندن تأخیر ایتامک لازم کاور . التنجیسی هرایکی سجده یی رکعت ثانییه یا خود قعودیه تقدیم ایلمکدر . چونکه اگر رکعت ثانییه یی ایکی سجده دن اول ایفا ایدمک اولور یعنی رکعت اولانک رکوعدن طوغریله رق قراءت و رکوع و سجود ایتمش بولنور ایسه انجیق بر رکعت قیلش اولوب آنده بر رکعتک مادونتی زیاده ایتمش اولور که اوده قابل و فصدرد . رکعت ثانییه یی ایفا ایتامک و سهو ایچون سجود ایلمک لازم کاور . اگر ایکنجی رکعتی ایکنجی سجده دن اول ایفا ایدر سه رکعت اولی صحیح و شوقدر که آنک بر سجده سی ناقص اولمقله سجده متروکه کی دخی ایفا ایتامک و سهو ایچون سجود ایلمک لازم کاور . قعودی ایکی سجده دن اول و یا ایکی سجده آرمسند ایقاع ایتمش اولور ایسه سجود متروک کی قضا ایتدکده قعودی باطل اولوب واجباتیله برابر دیگر بر قعود ده یا یمن و سهو ایچون سجود ایلمک لازم کاور . والا سجود صلیبی ترکندن طولانی نمازی باطل اولور (۲) .

(۱) مأخذده « قعوده اقرب اولمقدرد » دینامکله برابر « وفیه مایر » اولدینچون بویله یازمقدرد .

(۲) بر وجوه سته اونی التي واجبی تضمن ایتمشدر چونکه ایکی

واجباً لك برى دخى تشهد (تحيات) او قوم مقدر . آنى او قوم به جق قدر
او طور دقدن صكره سلام ويرسده او قوم ماش بوانسه آنى او قوم مق
واندن صكره سلام ويرمك لازم كلور . بعده سهو ايچون سجود
ايدوب تحيات او قويه رق يته سلام ويرر . واجباً لك برى ده تشهدى
قعوده ايقاع ايلمكدر . شايد آنى صوك سجدده او قوسه محلنك غير بده
ايقاع ايتمش اوله جفندن قعودك اجر اسندن صكره سجود سهو ايتماك
لازم كلور (١) . واجباً لك برى ده تحياتى ابتداء قعوده ايقاع ايلمكدر .
شايد آنى بر آيت ويا دعا قراءتندن صكره او قوسه واجبى محلنك ناخير
ايتمش اولور وسجود سهو لازم كلور . واجباً لك برى ده تشهدده ترك
قيام اينمكدر . قعود ايدوبده قائم اولمقده شو تفصيل واردر : اكر
مقدار تشهد قعوددن صكره قالمش ايسه قعوده تشهد وسلام ايچون
عودت ايتماك وسهو ايچون سجود ايلماك لازم كلور واكر مقدار تشهد
قعود ايتماش ايسه فرضينه مبقى قعوده قومه ايچون عودت ايتماك
وتحيات او قيوب سلام ويرمك وصكره سجود سهو ايلماك لازم كلور .
واجباً لك برى ده ايكي كره ايقاع سلام ايلمكدر . برنجيسى بالانفق
وايكنجيسى على الاصح (٢) واجبدر ، ايمدى تشهدى او قيوب سلامى

ركعتده درت سجده اولمقده آنلك ايكي ركوعدن صكره اولق اوزره
درت ايقاعى واردر . جبهه وانف اوزره اولق وجهله درت دخى اوضاعى
واردر . درتده تعديلى واردر . ايكي ده جلسه تعديلى اولمقده برابر آنلك
ترك ثلايلى وهر سجددهك مابدينه تقديمى واجبى واردر . كذا فى المأخذ .
(١) تشهدى فبامده قراءته شروعدن صكره او قومق دخى بويله در ،
اما قبل القراءه او قورسه برشى لازم كلز زيرا قراءتك ماقبلى محل تنادر .
صرح بذلك بعد سطور .

(٢) وقيل : الثانى سنة . كما تقدم عن الحشى . وتنفضى قدوة بالاول
قبل عليهما على المشهور . فانه المصطفى . وقبل لا يخرج لاجلها . ط . وقد
تقدم فى الواجب الثانى عشر .

اونسه وساکت اوله رق قالسه وبعده خاطر لاسه آنی ویرر و مجلندن
تأخیر ایتدیکیچون سجود سهو ایدر ، وکدا سهواً مجلنک غیریده (مثلاً
قعدہ* اولاده) سلام ویرسه یاخود لسانی اوزره کله شهادت و باتسبیح
سهواً جاری اولسه ذمتنده اولانی اتیان ایدر و سلامی ویرر و صلاته
منافی حال کندیسندن واقع اولدقجه. (۱) سهواً یچون سجود ایله واجباتک
بری ده رکعت اولانک ایکی سجده سنی متعاقب رکعت ثانییه قیام
ایتمکدر . آندن بررکن ادا ایدجک قدر تأخیر ایتسه موضع قیامده
قعود ایتمش اولدیغندن سهواً یچون سجود ایتمک لازم کلوره . واجباتک
بری ده رکعت ثانییه نیک ایکی سجده سندن صکره ترک قیام ایتمکدر
(وسهوک قعدہ* اولویا قعدہ* اخرادن اولمسه کرره بشقه بشقه حکملری
سجود سهو فصلنده در) . واجبات صلاتک بری ده بعض آیانی رکوعده
اوقومغی ترک ایتمک یعنی قرائتی قیامده بیتروب رکوعه کورما مکرر
زیرا مجلندن تأخیر ایتمش اولور (۲). واجباتک بری ده قعدهلرده مقدار
تشهد قعود ایتدیکی حالده تحیاتک برارینی ترک ایتمیوب آنی تام
اوقومقدر (۳) واجباتک بری ده نمازده سجده آیتی اوقونور ایسه سجدهیه
وارمقدر اه ملخصاً .

سجده* نلاوت نمسنده واجب اولمقله رابر آیت سجده نمازده اوقونورسه
سجدهیه وارمق دخی مجلندن سهواً تأخیرینه سجود سهو ترتب ایلدن
واجبات صلایدن اولدیغی حلییده مصرحدر .

نمازده بررکن ادا ایدجک مقدار سهواً سکوت و یا تفکر صورتیله

(۱) بوقید بوندن اولکی صورتده دخی معتبردر .

(۲) یونی مؤلف مکروهانده ذکر ایتمشدر .

(۳) تحیاتده عدم تقص قعدہ* اولی و ثانییه واجب اولدیغی کی عدم زیاده

دخی خاصة قعدہ* اولاده واجبدر .

مشغول قالماسق ومقندی به کوره امامسه متابعت اوزره اولمق (۱)
وامامك كرك جهرو كرك اسرار قرامت ایتمسی صورتنده مقندی
انصات (۲) ایلمك دخی جمله واجبات صلاتدن اولمق اوزره درمخنارده
مذکوردر .

وجوبنه قائل اولالرجه جماعت دخی واجب ایسه ده (۳) واجب
مستقل اولوب ماهیت صلاتدن خارج بولندیغی وترکنه اعاده ترتب
ایتمدیکی ایچون آنی واجبات صلاتدن صائماش اولدقلری کبی سور
قرآنده ترتیب دخی واجب و منکوساً قراءته آئم مترتب ایسه ده واجبات
صلاتدن دکل ، واجبات قراءتن اولدیغنه وسهواً ترکنه سجود سهو
لازم اولدیغنه مبنی (۴) آنی دخی واجبات میاننه ادخال ایتماشلردر .
کما فی رد المحتار .

سجود سهو صلاتده سهواً واقع اولان خللی جابر اولمغله واجبات
صلاتدنلر (۵) .

(۱) وجوب متابعت، مخالف مذهب اولانه کوره متفق علیه وباجتهد فیه اولان
خصوصاً صلاته اولمق فیدیه، مقیددرکه فنوت فجر کبی منسوخیتی یا خود عدم مسنونیتی
مقطوع به بولنان خصوصدن احترازدر زبرا آنده متابعت مکروهدر .

(۲) دیکله مک اوزره صومقدر . خلاصه سابقه نک اون سکن نجیسنه باقکر .

(۳) آنک سنت مؤکده اولدیغی اسجدر .

(۴) بو تعلیل حکمک تخلفیه برابر وجوب انصات مقندی مسئله سننده دخی

جاریدر . تأمل اولانه .

(۵) تسکیم یکرمنجی اولهرق خلاصه متقدمه ده ذکر اولنمشدر .

سنن صلات

سنن سنتك جمعیدر . سنتك تعریف و تقسیمى كتاب الطهارة ده
کچمشدرد (۱) :

سنتك حکى: نمازده سنت اولان شيتك تركى نه ترك فرض کي فسادى
ونه ترك واجب کي سجود سهوى ويا کراحت تحریمیهنى موجب
اولمىوب عمدأ اولديغى واستخفاف ابدلديكى حالده اسما تى موجب
اولمقدر ، كما فى الدر المختار (۲) . عمدأ اولديغى حالده اسما ت دخى
يوفر (۳) . اسما ت تحریمأ مکروه اولانك مادونى وتنزيهاً مکروه
اولانك مافوقیدر . كما فى رد المختار .

سنت استخفاف اولنور يعنى نظر شارعده آنك اهتمام اولنعميان
برشى اولديغى اعتقاد ايديلور ايسه کنه اولور . ط (۴) .

(۱) احکام تکليفیه یحتمنه وسنن وآداب وضوءه بافـکـز .
(۲) غلطاولی ديرکيه بوسوز ائمك مناطی واجب يعنى کنه انجق ترك
واجبه تعلق ايدر اولمى رأيته مبيدر . مسئله ايسه خلافیهدر . ابن نجيم مرحوم
ترك سنته دخى اثم ترتب ايمك ظاهر در . چونـكه «بلاعذر ترك جماعت ايدن
آثم اولور» ديدلردیمشدر . جماعت ايسه على الصحيح سنت مؤکدهدر .
ولسكن اثم متفاوتدر سنتك تركيله اولان اثم واجبك تركيله اولان اثمـدن
اخفدر اه بالامنى مختصراً *

(۳) بلکه اعاده صلات مندوب اولور اه رد . وقد مر فى الواجبات .
(۴) ولو أراد الاستخفاف . فالشارع كفر - لمبى . وفى البرازية او لم بر
السنة حقاً كفر لانه استخفاف . ابو السعود اه ط على الدر . ووجهه ان السنة
أحد الاحکام الشرعية المتفق على مشروعيتها عند علماء الدين فاذا أنكر ذلك

نمازك سئتلری الی بردر: (١)

(١) افتتاح تكبیرنده وكداصلات عید تكبیراتنده وقتوت وترده ارکك قسمی ایکی اللرینی ایکی قولالربنه وحر اولان قادینلر (٢) اوموزلربنه محاذی قالدیرمقدر . (اللری فوق الرأس رفع ایتمك مكروه اولور . رفع مسنونه قادر اوله میان یاخود بر الی قالدیروب دیگر الی قالدیره میان قادر اولدیغی قدر قالدیرر . ط) (٣)

رفع ید ایله تكبیرك جمعنده حکمت : صاغر و اعمی کبی معذوراره اعلامدر . که جهر تحريمه (٤) اعمالی و رفع ید

ولم يرها شيئاً نابها ومعتبراً في الدين يكون قد استغف بها واستهانها وذلك كفر تأمل اه ابن عابدين .

(١) مقصود تقریرد تحیدد دکلدر . ازجله وترده مطلق قنوت واجب ودعاء مشهور سنت ایکن داخل تعداد دکلدر . رکوع سئتنده دخی مؤلفك کچدیکی شیلر اولشدر . تكبیرم یکرمنجی ویکرمی اوچنچی سئتلرده ذکر اوانور .

(٢) رفع ید خصوصنده جاریه ارکك کبیرر . رکوع وسجودده حره کبیرر . ص ه

(٣) قولاف یوشاغنه باش پارمقارینی دکرمك محشینك کیفیت ترکیب افعال ساتات فصلنده کی بیاتنه کوره فتاواى قاضیخان ایله ظهیر یهدن ماعدا کتب منداولده مذکور اولیوب صاحب تنایه نك تعلیلی وجهله اودخی تحقیق محاذات ایچوندركه مقصود حقیقه مس ایشك دکل ، قرب تام ایله تقریب ایلمکدر . الارك قولافلره محاذی اولدیغی تحقیق ایتمك ایچون « باش پارمقلر آثاره دکیریلور » دیتلشدر . (٤) امامك جهر تكبیر ایتیمی دخی سنن صلاتنددر . کما یأتی .

صاغر لری شروع صلاته آگاه ایدر (۱) .

(۲) اللربنی حین رفعمه نشر اصابع ایتمکدر . آنکده کیفیت
پارمقارینی نه بستیون بری برینه بتشدرمش ونهده بستیون
آچمش اولمیوب بلسکه حالی اوزره بولندرمقدر .

(۳) کرک الک ، کرک پارمقارک ایچ یوزی قبله یه قارشو
کلمکدر .

(۴) مقندینک افتتاح تکبیری امامنک افتتاح تکبیرینه عند
الامام مقارن اولمقدر (۲) وعندالامامین مقندینک افتتاح امامک

(۱) یونی عشی مرحوم باب الوترده ذکر ایتمشدر . ترکیب افعال صلات
فصلانده دخی بخاری شرح عیندن نقلاً دیمشدرکه حکمت رفعمه اختلاف اولندی
کیمی : توحیده اشارتدر دیدی . وکیمی : امور دنیایی آرقیه آتوب کابنه
نمازه اقبال اینمکه اشارتدر دیدی . وکیمی : جمیع بدنیه مستقبل قبله اولقی
ایچوندردیدی : ابن عمر رضی الله تعالی عنهما - ضرر نرندن رویدرکه . شار
ایه : « رفم بدزینت صلاتدر هر رفعمه اون حسنات وارد هر پارمغه برحسبه . »
یورمشدر اه .

عدة ارباب الفتوی اسمنده اولان فتاواده مذکور اولان بودرکه افتتاح
تکبیرنده ال فالدراسنده کی حکمت مناقبتدن مسلمین ایله برابر نمازه طورانارک
فواتقاری آتنده صناعری اولدینی حضرت رسول الله معلوم اولغله علیه الصلاة
والسلام اوندمزک وبالاقتداء صحابه حضرتانک الله اکبر دو رفم ایدی اینمارنه
متابعة آنلر دخی رفم بدایتدکلرنده زیر بغلده کی بنلر دوشمکه آنلرک
مسجددن چیقوب بردها بردها کلماش اوللاریدر . بوکاکوره رفم مذکور
طوافده کی رمل وسعیده کی هروله کی عاتی متقی اولان احکامدندر .

(۲) چونکه حدیث شریفده « اذا کبر فکبروا » یورمشدر . انا الله
حقیقه وقت ایچون اولغله : امامک تکبیری زماننده تکبیر ایدک دیکریمس .

افتتاحندن صکره (یعنی بلا فاصله آتی متعاقب) اولمقدر (۱) .
 (جوازده علی الصمیم (۲) خلاف یوقدر . اختلاف امامک
 حالی نیقن اولنمقله برابر (۳) اولویتدهدر .)
 (۵) ارکک قسمی اللربنی صاغی صول اوزرنده اولهرق
 کوبکی آاتنه وضع ایامکدر . صفت وضع صاغ الک سرچه وباش
 پارمقاریتی صول بیلاک ایسکی طارقدن حلقه له مق اوزره (که تحلیق
 تعبیر اولنور) صاغ الک ایچنی صول الک اوزرنده قیلیمقدر (۴)
 (تمازده ال باغلامق افتتاح تکبیرینی متعاقباً اللربنی یا نلرینه

فاحرفی مقارنت ایچون دخی استعمال اولنور] واذا قرىء القرآن فاستمعوا له
 الخ [کبی که استماع وانصانتک وجوبی بعد القراءه دکل ، زمن قراءتدهدر .
 لکن مقتدینک اسم جلالدن لفظ اکبردن فراغی امامک آتاردن فراغندن اول
 اولماقی مشروطدر . ط .

(۱) شویله که مقتدینک لفظه اللهم تک الی امامک لفظ اکبرینک راسته پیوست
 اولور . ط . آنلر فانی تعقیب ایچون قیلیمشاردر . ص .
 (۲) علی قول اختلاف جوازدهدر ثمره دخی مقتدینک افتتاحی امامنک افتتاحنه
 مقارن اولقی صورتنده ظاهر در که عند الامام جائز اولور وعند الامامین اولاز .
 امام مقتدینک افتتاحی امامنک افتتاحندن صکره اولقی صورتنده کی حواز متفق
 علیهدر . ط .

(۳) یوراسی : « مغارننده تکبیر مقتدینک تکبیر امامی سابق اولمی
 احتمالی اولور » دییالری رددر که کلام عدم سبقک نیقن اولمی صورتندهدر .
 کاف فی ط .

(۴) چونکه روایت حدیثده الی ال اوزریه قویق وارد اولدیغی کبی اخذ
 ساعد ایتک دخی وارد اولنمقله مشایخ فقهانک چوغی عملاً بالروایین صفت
 مذکورہ یی مستحسن کورمشاردر . ص . وضع مذکورہ فقها « اعناد » تعبیر
 ابدرلر .

ارسال ايتميه ركدر . مصلی تماذك هر قیامنده ال باغلار ولو حکماً
قیام اواسون (١) .

(٦) قادین قسمی اللربنی صاغنی صولی اوستنه کتوررک
بلاخایق کوکسی اوزرینه وضع ایلمکدر (٢) .

(٧) ائنا ایتمک یعنی سیحانک الخ او قومقدر .

(ترکیب افعال صلات فصلنه باقیکن) .

(١) قاعداً نماز قیلان دخی بونده داخلدره حکماً قائم دیلمکدر . واو
قیامده ذکر مسنون اولیق لابدر . ذکر مسنون اولمیان قیامده ال باغلامق
دخی مسنون دکادر . امام محمد: مصلی قراءته شروع ایتمکجه ال باغلاماز دیمشدر
شیخینه کوره ال باغلامق کندیسنده ذکر مشروع اولان قیامک سغیدر . تنکیم
ترکیب افعال صلات بابتده ذکر اولور . امام عمده کوره قراءتک سغنی اولمقله
مصلی حالت نئاده و فوتده و صلات جنازه ده اللربنی یانلرینه ارسال ایدر . و عند
الشیخن بونلرک هیسنده مصلی ال باغلار . فومه ده و بیرام نمازلربنک نسکیراتی
آره لرنده ذکر و قراءت اولدیفندن بونلرده اللربنی یانلرینه بالاجاع ارسال ایدر .
کرچه فومه ده نسیم و تحمید وارد و لکن قرار اولدیفندن فومه کندیسنده
ذکر مشروع اولان قیامدن ممدود اولمئز . نسیم یازینک فومه بی فرارلی
قیام اولدیفنی و آنده ذکر مسنون دخی بولندیفنی ایچون مصلی ال باغلارمی ؟
مراجعت اولسون . ط . مختصراً . و المهمود فیها ایضاً الارسال .

(٢) وضع الرأه تمیرنک ظاهری جاریه دخی شامل اولمقدر . لانه ائسترها
تعیری محل تأملدر . قادین قسمی برطاقم مسائلده ارکک مخالف بولور . تنکیم
(ظاهراً علم حالی) نامنده کی اثر مزده ذکر اوامشدر . محشی دخی بونامده
آلردن بعضلربنی ذکر ایتمشدر .

(۸) قراءت ایچون تعوذ ایتمک یعنی «أعوذ بالله من الشيطان الرجيم» دیمکدر (۱).

(۹) هررکتهک اولنده فاتحه دن اول تسمیه ایتمک یعنی «بسم الله الرحمن الرحيم» دیمکدر .

(۱۰) ختام فاتحه ده تأمین ایتمک یعنی «آمین» دیمکدر (۲) .
(۱۱) مقتدی ومنفرد اتفاقا وعندالصاحبین (۳) امام دخی تحمید ایتمکدر (۴) .

(۱۲) بونلری یعنی ثنا وما بعدینی اسرار ایتمکدر .
(۱۳) تحریجه نلک ابتدا وانتها سنده باش اکیه رک اعتدال اوزره بولنمقدر .

(۱) ظاهر مذهب بودر . یاخود موافق آیت اولی اوزره «أستعین بالله من الشيطان الرجيم» دیر . تعوذ سنت قراءت اولدیفندن آنی امام ومنفرد اوقور . صلات عیده امام آنی تکبیرات زائده دن سکره اوقور . مقتدی اوقوماز . مسبق فضاء ماسبقه قیامنده اوقور . امام ابو یوسف : تعوذ تنایه تابمدر دفع وسوسه شیطان ایچون سنت صلاتدر . دیدی . س .

(۲) تأمین هم امام وهم مأوم همه منفرد ایچون سنتدر . خارج صلاته فاتحه اوفوبال ایچون دخی سنتدر تأمین : دعامزی مستجاب ایت معنا سندر . س . مأومک تأمینی امامک جهر قراءت ایتمکدر .

(۳) صاحبین دخی امامین دیمکدر .

(۴) رکوعدن طوغریلور ایکن «سمع الله لمن حمده» دیمکه نسیمیم و «ربنا لك الحمد» دیمکه تحمید دینیلور . بونلرک هر ایکیمی منفرد ایچون ویالکیز تحمید مقتدی ایچون ویالکیز تسمیم امام ایچون اتفاقا سندر . امام ایچون تحمید دخی عند الامامین سنتدر .

(۱۴) تکبیر و تسمیعی (۱) امام جهر ایتمکدر (تکبیر تعبیری بیرام و جنازه نماز لرینک تکبیر لرینه شاملدر . ط . (۲) امامک نمازه شروعی صحیح اولفی ایچون تکبیره افتتاح ابله قصد تحریمه ایتمی لابدر . بالکز اعلام جماعتی قصد ایدرسه صحیح اولماز (۲) . (۱۵) فیامده ایکی آباغک آرسنی درت پارمق قدر (۴) آچیق

(۱) تکبیر « الله اکبر » دیمک اولدینی کبی تسمیع دخی « سم الله لمن حده » دیمکدر . کما مر آقا .

(۲) شروع وانتقالی جماعته اعلام ایچون جهر مذکوره حاجت واردر . منفرد و مقتدی ایچون بوحاجت بوقدر . مکرکه مقتدی مبلغ اوله . تبلیغ ضرورته . بنی اکاده حاجت اولور ایسهده امامک سسی جماعته بالغ اولدینی حالده تبلیغ بالخصوصکه سنی عالمه بکندرمک قصدیه لزومندن زیاده رفع صوت ابله اوله بالانفائی بدعت مکروهه و کندی حقنیده مفسد صلاتدر . صرح به ابن عابدین فی مسئله صفة اقتداء القائم بالقاءد و قبیل مسائل زلة الفاری .

(۳) اگر امام هم تحریمه بی وهم اسلامی قصد ایدرسه آندن شرعاً مطلوب اولان اشته اودر . و ایکی اجره نازل اولور . مبلغ دخی بوبله درکه عند الشروع مجرد تبلیغ قصدیه الله اکبر دیر ایسه آنک نمازی اولدینی کبی احوالده آندن اخذ ابله نمازه طورانک دخی نمازی اولماز . زیرا نمازده اولمان کیمسه به اقتدا و متابعت ایش اولور . اما امامک تسمیعی و مبلغک تحمیمی و هر ایکیمسینک انتقال تکبیرانی بونلرده قصد ذکر صحت صلات ایچون شرط اولوب بلکه ثواب ایچون آرانور . و بوبلده قول مبلغی اخذ ایدن . صلینک نمازی فاسد دخی اولماز . زیرا نمازده اولانه اقتدا ایدمچیدر صورت اولی کبی دکادر . الی هنا کلام ط .

(۴) عشی دیرکه بونعبد عذری اولمان ایچوندر . اگر شیعهما افسدن و یا دبه علندن اونوری آبالرینی دهاز یاده آچیق بواندرمه محتاج ایسه ایش اکاکوره سملدر اه

بواندرمقدر (۱) . (آچیه قلقده آیا فلرینه قیله استقامتنده بولنور .
مکروهاک اوتوز دردنچیسنه باقکمز .)

(۱۶) فاتحه به ضم اولنه جق سوره صباح وظهر نمازلرنده طوال
مفصلدن ، وایکندی ویاتسو نمازلرنده اوساط مفصلدن ، وآشام
نمازنده قصار مفصلدن اولمقدر .

طوال طویلک و قصر قصیرک و اوساط وسطک جمعیدر . مفصل
کثیر الفصول ویا کثیر الفواصل معنایه اوله رق (۲) مصحف شریفک
سبع سابعیدرکه مبدای عند الاکثرین سوره حجراتدر (۳) . ائمدی
مبدأ مفصلدن سوره بوجه قدر : طوال مفصلدر . سوره بوجدن

(۱) چونسکه خشوعه اقریدر . قیامده ایکی آیاغنی دیککدن ایسه
تراوح ایتک افضلدر . تراوحک نفسیری : برکره برآیاغنک وبرکره
اوبرآیاغنک اوزرینه طورمقدر . چونسکه بودها فولایللی وطول قیام
ایچون دها مکنتیلیدر . ص . امام ابوحنیفه حضرتلرینک جوف کعبهده
قیلدقلری ایکی رکعتده ختم قرآن ایتمش اولملری بوصورتلدر . علت مذکوره
قیام قصیر اولقی صورتنده ظاهر اولماز . ط .

(۲) یاکندی قیصه اقلرندن بسامل شریفه ایله یئتلری چوقچه فصل اولنش
ویا آبتلرینک قیصه لغندن فواصلی چوغالیش بولان سورهلر دیمکدر . علی قول
منسوخی فیلل اولان سورهلر دیمکدر . اصلده مذکور اولان وجه
اول ایله وجه نالندر . وجه ثانییه طحطاوی مرحوم در مختار حاشیه سنده
ذکر اینمشدر . وجه ثالث ایچون بوراده دیمشدرکه بوکا کوره تفصیلک معنای
احکام وعدم تغیردر اه

(۳) وعلی قول سوره محمددر . صلی الله تعالی علیه وسلم . باخودسوره
نجدن ویاخودسوره قافندر . ص .

مفصل قرآن یاوله آتی خلاف فصافات و فاف و سبج

وجازیه ملک وصف قتالها وفتح ضعی حجراتها ذا الصبح

(ابن عابدین) .

لم یکن سورہ شریفہ سنہ قدر : اوساط مفصلدر . لم یکن دن نہایتہ قدر : قصار مفصلدر (۱) .

منفرد وامام بوندہ مساویدر . امامدہ جماعتہ ثقلت ویرمامک قیلدی معتبردر .

(تا کہ خلی تنفییرایله تقلیل جماعتی مؤدی اریلیه . ط (۲) .)
 حال سہ ماہ واقامتدہ سنت اولان بودر (۳) حال سفر و ضرورتدہ مصلی ہانکی سورہنی دیلرسہ اوقور و مسنون اولور . حضرت رسول اکرم صلی اللہ تعالی علیہ وسلم افندمز حضرتاری برصباح نمازینی معوذتین ایله قیلدر مشارو : نمازی ایجاز ایتدکز ؟ سوالنہ جواباً : برچرجق آغلامہ سی ایشتم والدہ سنک مفتونیتندن قورقدم . بیورمشلردر (ضعیف و مریض و صاحب حاجت دخی علمت مذکورہ یہ مبنی اکا الحاق اولنور . ط) . سفردہ دخی صلات صبحی معوذتین ایله قیللمشلردر .

(۱) علی قول طوال مفصل : حیراتدن عبس یہ قدردر . اوساط مفصل : کورت سورہ سنندن ضعی سورہ سنہ قدردر . قصار مفصل : آندن صکرہ سیدر . ص .

(۲) حضرت معاذک ناسہ سورہ بقرہ و یاخود سورہ نسا ایله نماز قیلدر دقاری مسوع عالی نبوی اولقلہ اوچ کرہ : یا معاذ سن فناغیسین ؟ نمازی سبح اسم ربک الاعلی والشمس وضحاہ سورہ اریاہ قیلدرہ لی دکامیسین زیرا سنک آرقہ کدہ اختیار و ضعیف و صاحب حاجت اولانلردہ قیلار . بیورمش اولدناری صحیح بخاریدہ مذکوردر .

(۳) قراءتک واجب و سننہ تقسیمی ایقاعتدن اولہ نظر آدر . بعد الایناع قراءت قدر اولورسہ اولسون ہپ فرض و اتم اولور . تکبیم واجباندہ دخی ذکر اولندی .

(سفرده صباح نمازینی سورہ کافرون وسورہ اخلاص ایلہ قیلدقاری دخی مرویدر . ط)

حال سفر درت رکعتی فرضلرک برشطریفی (نصفی) اسفاطده ایقاع اثر ایدرسه تخفیف قرامتده مؤثر اولمی اولوبنده قالور .

(بوبابده حال قرارایله حال استعجال مساری اولوب سفربر بولنان کیمسه امن وقرار اوزره دخی اولسه ینه دیله دیکی سورہ فی اوقومق اکا مسنون اولور . ط (۱) .)

(۱۷) انجق صباح نمازینک برنجی رکعتی ابکدنچی رکعتدن اسنجابیأ نشان وثلث نسبتده اطاله ایتمکدر (۲) . عهد رسالتدن الی بومنا هذا بویله توارث ایتمشدر (۳) وبونده اتفاق وارددر (۴) .

(۱) حل ضرورتده کی تخفیف سورہ یهده ، غنص اولوب ضرورتک درجه - سنه کوره فاتحه وسورہ یه بدل بالکک برآیت بیله اوقته یلور . امام ابو یوسف امام ابوحنیفه حضرتلرینه برصباح نمازینده اسلت ایدوب وقت مازاولدیفیچون هر رکعتده سورہ فاتحه دن بالکک برآیت اوقومش نماز ختام بولاقده امام ابوحنیفه حضرتلری : یعقوبز فقیه اولمش . دیمشار الی هنا من ط . یعقوب : اسم امام ابی یوسفدر . ابن عابدین دیرکه هر نمازده بویله میدر ؟ یوقسه جواز تخفیف صلات فجره بی مخصوصدر ؟ بونده خلاف وارددر . اظهر اولان صلات فجرک غبریده قدر واجبه مراعات اولنقدیر زیرا واجبی اخلاص خروج وقت کبی دکل . بعض ائمہ عندنده مفسد صلاتدر . خروج وقت ایسه صلات فجرک غبریده اتفاقا مفسد دکلدر اه .

(۲) قرب و تفاوته کوره نسبت کاه عدد آیات اعتبارایله وکاه کلمات وحروف اعتبارایله اولور . کما فی ط .

(۳) حکمتی بودرکه صباح نمازینک زمانی وفت نوم وغفتدر رکعت اولابی اوزانلمیدرکه ناسی جماعته یقشه یلسون . ط .

(۴) « انجق صباح نمازی » تعبیری امام محمدک مخالفتلرینه اشارتدرکه

- (۱۸) رکوعه وارر ایکن « الله اکبر » دیمکدر .
 (۱۹) رکوعده اوچ کره « سبحان ربی العظیم » دیمکدر (۱) .
 مصلی رکوعده بشقه برشی اوفوماز .
 (۲۰) حال رکوعده دیزلربی اللریله طوتمقدر (۲) .

مشار الیه : بجه بتون صلوات مکتوبه نیک ابلک رکعتارینی ایکنجیارندن اوزون ایتیمک احبدر . دیمشلسر ص . درایهده مذکوردرکه اولی اولان : فتوی امام محمد قولنه دکل ، شیخین قولی اوزره اولقدر . محیط رضویده : امام رکعت اولاده فرائقی ناس یتشہ بیلیمک ایچون تاویل ایدرسه جامعہ ثقلت ویرمزدرجه اولوق شرطیله بآس بوقدر . دیندی جمعه وعیدین خلاف اورره در . ط .

(۱) رکوع وسجود تسبیحلرینک مرانی واردر : انلی اوچ ، اوسطی بش ، اغلاسی یدی اولقدر . تسبیحی بسبتون ترک ویا اوچدن اکسیک ایتیمک نغزها مکروهدر . زیرامخالف سنتدر . مؤلف دیرکه منفرد تک عدد ایله ختم ایتیمک اوزره تسبیحی نقدر زیاده ایدرسه افضلدر امام جامعہ ملال وبرز وجهله تسبیحی اوچدن زیاده ایتیمزاه اگر کلان یتشسون ایچون رکوع تسبیحی زیاده ایدرسه مکروه اوور دینلش ایسهده زیاده مذکوره قصد فریت ایله نولورسه (تعاونوا علی البر والتقوی) قول کریمنه بناء مکروه اولوق شوبله طورسون مستحسن بیله اولور . کما فی ط . ابومطیم بلخی قولنجه رکوع وسجود تسبیحلرینک ترکی ویا اوچدن تنالی نمازک مانم کفایتیدر . کما مر فی فرض الرکوع .

(۲) اخذ رکبه ارکه سنتدر . بیرام نمازینک برنجی رکعتنده امامه انجی رکوعده یتدان کیمسه بوسفتی ترک ایتیمک ایچون تکبیرات زالدله رکوعده ال قالدریهرق یا یارکه بوکا ادایه شبیه قضاء تعبیر اولنور . باب عیدینده بیانی کلور .

(۲۱) ارککلر رکوعده دیزلری اوزرنده اللارینک پارمقلربی
تفریح ایتمیک یعنی آرائق بولاندیرمقدر .

(قادینلر پارمقلربی بری برندن آییرمیهرق اللارینی دیزلری
اوزرنه همان وضع ایدوب اخذ رکبه دخی ایتمزلر . کافى الرد .)

(۲۲) ارکک قسمی رکوعده اینجکلربی دیک طوتمقدر .
(قادینلر رکوعده دیزلربی بوکک بولاندیرلر . کافى الرد .)

(۲۳) ارکک قسمی رکوعده آرقهسنى دوز بولاندیرمقدر .
(دیزلربی و دیرسکلربی دیک طوتمقله بسط ظهر حاصل اولور .
قادینلر بونده دخی ارکک مخالف اولهرق مائل الظهر بولورلر . کما
فی ردالمحتار .)

(۲۴) رکوعده باشنی صاغریسیله بر طوغربلقده بولاندیروب
نه بوقارییه دیکک ، تده آشاغییه اکمکدر .

(۲۵) رکوعدن قالقمقدر .

(۲۶) رکوعدن صکره بروجه اطمئن قائم اولمقدر (۱) .

(۲۷) سجدهیه واررایکن بره ابتدا دیزلربی و صکره
اللابی و صکره یوزینی وضع ایتمکدر .

(۲۸) سجدهدن قیامه قالقار ایکن بونک عکسنه اولهرق
ابتدا یوزینی و صکره اللاریتی قالدیروب (دیزلرنه قویهرق وایکی

(۱) بوندن اولسکی نفس رفع و بولاندیر . مؤلف واجباتده : مقتضای
دلیل بونک وجوبیدر . دیمشیدی دیکک بونده احوال واردر بری ده فرضبندر .
نفس رفع دخی واجبانده مذکوردر .

- آیاغنه بردن اعتماد ایدرک . ط (دیزلرینی یردن قالدیزمقدر (۱) .
- (۲۹) سجده لره وارر ایکن « الله اکبر » دیمکدر .
- (۳۰) سجده لردن قالدقار ایکن « الله اکبر » دیمکدر .
- (۳۱) سجودی ایکی اللری آرمسنه ایتیمکدر (۲) .
- (۳۲) — سجده لرده اوچر کره « سبحان ربی الاعلی » دیمکدر (۳) .

(۱) بونلر امکان و قدرت ايله . قیددرکه کندنده عذر یوق ایسه دیمکدر . اما کندیمی ضعیف و یاخود آیاغنده مانم بونلور ایسه کرک هبوط و کرک نهوضده قادر اولدینی ایشار . هبوطده یعنی سجده به اینر ایکن مستحب اولان اولجه صاغ دیزینی قومق و نهوضده یعنی سجده دن قالدقار ایکن مستحب اولان اولجه سول دیزینی قالدیرمقدر . ص مع ند .

(۲) یعنی سجده ده الیر کیروده اوزاقده بولیمبوب یوزه قریب و محاذی اولمقدر کرک بو و کرک بوندن اولسکی سنلر ارکه که مختص اولمغانه بونلرده مؤلفک ضمیری مذکر ایرادی مطابق مصلی یعنی من یصلی اعتباریلدر .

(۳) بواقل مرانیدر . بوندن اقلی بسون ترکی کبی مکروهدر . اون طاقونجی سنتک هامشنه بایسکر . محضی دیرکه رکوع و سجوددن هر بر نک تسبیحه دائر کندینه تخصیص اولنان شیئه مناسبی خفی دکلدر چونسکه رکوع تذلل و خضوعدر بناء علیه مقابلهه جناب حقک عظمتی ذکر اولنق مناسب اولشدر . سجود دخی غایت تسفلر بناء علیه اکا . مقابل جناب حتی علو ايله یاد ایتمک مناسب اولشدر . علودن مقصود قهر و اقتداردر . علو مکان دکلدرکه نعالی الله عن ذلک اه تحفه شرحی عبیده مذکوردرکه [فسبح باسم ربک العظيم] قول کریمتک نزلونده علیه الصلاة والسلام افندیز حضرتلری : « اجعلوها فی رکوعکم » و [سبح اسم ربک الاعلی] قول کریمتک نزلونده : « اجعلوها فی سجودکم » بیورمشلدر اه .

« سبحان ربی الاعلی » دیمک بوقدر .

مصلی سجدہ بشقہ برشی اوفوماز . امام شافعی حضرت اری
دیمشکرکه مصلی رکوعده شونی : « اللهم لك ركعت ولك خشعت
ولك أسلمت وعليك توكلت . » وسجدده شونی : « سجد وجهی
للذی خلقه وصوره وشق سمعه وبصره فتبارک الله أحسن الخالقین . »
زیاده ایدر (۱) .

علی قول رکوع وسجد تسبیح لری و تکبیر لری واجبدر (۲)
(۳۳) ارکک قسمی سجدده قارانی اویاقلرنندن ودیرسکلرینی
یانلرنندن وقوللرینی یردن اوزاق طوتمقدر (۳) .
قوللری یانلردن آیرمق ازدحامک غیریده مسنوندر . ازدحام
جماعتده حرام اولان ایذارن احترازا ترک اولور (۴) .
(۳۴) قادین قسمی سجدده آچالوب قوللرینی یانلرینه
بتشدرمک وقارانی اویاقلرینه یاشدر مقدر .

-
- (۱) تکبیم حضرت علیدن م ویدر . بزآنی حال تهجدہ (تنفله) حل
ابلعزدر . ص .
(۲) بوکا کوره آثاره سهواً متروکیتنه سجد سهو تراب ایدر . ط .
(۳) حدیث شریفده : یرہ یایله . ایکی الارک اوزرینه اعتماد ایله ،
بازولرکی چیفار اکر بویله ایدر سهک هر عضوک سجدہ ایتمش اولور .
بیورلشدر ص . چونکه بو حالده م عضو بنفسه ظاهر اولوب اداء عبادتده
کندنیک غیریه اعتماد ایتمز اولور همه بو حال تواضعه اشبه . وجبهه نک
یرہ تمسکیتنه ابلاغ ، ونقبلا هیئتندن ابد ، در . ط .
(۴) قوللری یرہ یانرماهه نک قید احترازی به احتیاجی یوقدر چونکه آنک
ازدحامده دخی کیمسه به ضرری اولماز . ط . اذی آنلری یرہ یانرمفده در .

- (۳۵) سجوددن طوغریلوب اوطورمقدرکه مقصود ایکی سجده آرمه سنده کی جاسده در (۱) .
- (۳۶) جاسده تحیات حالی کبی ایکی اللربنی اویلفلری اوزرینه قومقدر (۲) .
- (۳۷) کرک جاسده وکرک قعدهده ارکک قسمی صول آیاغنی یره یایوب صاغ آیاغنی پارمقلر قبلهیه متوجه ارمق اوزره (۳) دیکمکدر .
- (۳۸) قادین قسمی آنلرده تورک ایتمک یعنی قایناغی اوزرینه اوطورب آیاقلربنی صاغ جانبیه یاق چیقارمقدر .
- (۳۹) تحیاتک تشهدده یالکاز صاغ انک (۴) شهادت پار مغیله (۵) اشارت ایلمکدر .

- (۱) مؤلف بونی دخی واجباتدن عدا ایتمشیدی . بوراده کی « چونکه سجوددن قرب قعوده قالمق فرض وآنک اتمامی سفندر » دیو واقه اولان تعلیلی دخی . مقتضی وجوبدر . زیرا که متمم فرض واجبدر . بوده برقول دیگر دیمکدر . غریبدرکه مؤلف بوکا قومه اسمی وبروب جاسهینی بشقهجه ذکر ایلمکدر .
- (۲) الاریله دیزلربنی طوتماز . اصح اولان بودر . ص . والاربنی دیزلرندن اوزاق طوتیوب بارمقلربنک اوجی دیزلربنک اوجی اوزرینه کلور . ط .
- (۳) بقدر الاستطاعه دیمکدر چونکه اک کوچک پارمقک قبلهیه توجیبی کوجا سکدن خالی اولماز . ط .
- (۴) چونکه ایکی انک شهادت یارمقاربنی قالدیراته حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم «أحدأحد» دو توحیدی امر ایتمشلردر . ص . والنأحید لغة فی التوحید .
- (۵) محشینک اناده سنه کوره شهادت پارمقک غیر یسینه اشارت ایتماک بو قدر .

اشارت : اثناء شهادته « لا اله » ديرا يكن صاغ الك شهادت
پارمغنی قالدرمق و « الا الله » ديرا يكن ايندرمکدر (١) .

(٤٠) فرامت تشهدی اسرار ایلمکدر .

(٤١) اوچ ودرت رکعتلی فرضاره کوره ایلمک ایکی رکعتک
ماعدا سنده فاتحه اوفومقدر .

(٤٢) قعدہء اخیرده تحیاتدن صکره علیه الصلاه والسلام افندمز
حضر الربنه صلوات اوفومقدر . شو وجهله اوقنور : اللهم صل على
سیدنا محمد وعلى آل سیدنا محمد كما صليت على سیدنا ابراهيم وعلى آل
سیدنا ابراهيم في العالمين اناک حمید مجید وبارک على سیدنا محمد وعلى آل
سیدنا محمد كما بارکت على سیدنا ابراهيم وعلى آل سیدنا ابراهيم في
العالمين اناک حمید مجید (٢) .

اوده صاغ الک شهادت پارمغه مخصوصدر . حتی صاغ الک شهادت پارمغی
مقطوع ویا ملول ایسه نه اولانک دیکر پارمغله ونه سول الک شهادت وسائر
پارمغله اشارت ایتمز .

(١) دیکر پارمقلر علی حالتها طورر . علی قول آنلر بویکلوب باش پارمق
ایله اورته پارمق حلقه اییدیلورکه . مفتی به اولانده بودر . کما فی ص مع ط .
(٢) فی العالمین مم العالمین معناسنه درکه آنلر ایله برابر بون عالمه دعادر ط .
« فی العالمین » ک زباده می و « اناک حمید مجید » ک تکراری صحیحدر .
« سیدنا » ناک علاوه می مندوبدر . چونکه واقعی اخبار عین سلوک ادبدر .
بنابرین اناک ذکرى ترکندن افضلدر . « لاتسودونی فی الصلاة » دیو منقول
اولان شی یلاندر . لا « تسودونی » روایتی همده پاکشددر . کما فی الدر المختار .

(۴۳) صاواتدن صکره دعا او قومقدر نمناسزده لغت عربیه:ک غیرى اوزره دعا حرام اولوب عربى اولان دعا دخى کلام ناسه شبيه اولماق ایچون آیات واحادیثدن مقتبس اولور : «ربنا آتانا من لدنك رحمة وهي لنا من أمرنا رشدا . ربنا آتانا فى الدنيا حسنة وفى الآخرة حسنة وقتنا هذاب النار . ربنا لاتزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك أنت الوهاب رب اجعلنا مقيم الصلاة ومن ذریق ربنا وتقبل دعاء ربنا اغفرلى ولوالدى وللمؤمنین يوم يقوم الحساب . ربنا هب لنا من أزواجنا وذریاتنا قرة أعین واجعلنا للمتقین اماما » . کی .

بونلر آیات کریمه در (نماز صوکنده دعا قصیدله اوفنور . قرآن قصیدله اوفنور ایسه مکروه اولور تحریماً ط) . شونلر احادیث شریفه در : (اللهم انی ظلمت نفسی ظلماً کثیراً وانه لا یغفر الذنوب الا أنت فاغفرلى مغفرة من عندک وارحمنى انک إئت الغفور الرحیم^(۱)) . (اللهم انی أسألك من الخیر کله ما علمت منه وما لم أعلم وأعوذ بک من الشر کله ما علمت منه وما لم أعلم^(۲)) .

(۴۴) برر سلام ایله اولاصاغه وصکره صوله باشفی چویرمکدر (۳)

(۱) بودعابی حضرت ابو بکره تعلیم بیورمکدر ص .

(۲) بودعابی حضرت ابن مسعودک نماز ادعیه سنددر ص .

(۳) اکر اولاه سها ویا عمدأ صوله سلام ویرمش اولورسه ساغه دخى سلام ویرر . صوله ویردیکی سلامی اعاده ایتمز . عمد صورتده کمدینه اسماندن بشقه برشی ترتب ایلر . واکر اوکنه طوغری سلام . ویرمش ایسه

(۴۵) هرايکي طرفه « السلام عليكم ورحمة الله » ديور سلام ويرمکدر (۱) .

(۴۶) امام هرايکي طرفه سلام ويرر ايکن « عليكم » خطايله کنديسنه مقتدی بولنان بالجمله جماعتی وحفظه ماسکر بني نيت ايله کدر .

(۴۷) مقتدی سلامنده جماعت ايله برابر امامني نينه آلمقدر

(۴۸) منفرد سلامنده ماسکری نيت ايله کدر (۲) .

(۴۹) امام ايکنجی سلامده سنی برنجی سلامدن پست ایتمکدر .

(۵۰) مقندینک سلامی امامک سلامنه مقارن اولمقدر (۳) .

(۵۱) مسبوق اولان مقتدی امامک نمازدن فراغه یعنی ايکنجی سلامنه منظر اولمقدر .

صول طرفنه دخی سلام ويرر . صول طرفنه ويره جکی سلامی اونودبدنه قالقار ايسه قبله یه آرقه چورمکجه ويانکام ايلدیکجه اوطورب صوله دخی سلام ويرر . من . (۱) اکر مصلى آندن اکسيك اوله رق يالکز . السلام عليكم . (ياخود: عليكم السلام : ط) وياخود : سلام عليكم . دير ايسه سفتي ترك ايتک سبيله اساءت ايلمش اولور . فرضی صحیحدر . « وبرکانه » لفظنی زیاده ایتمز . من . مؤلف « آنک زیاده سی بدعتدر » دیمش ايسه ده محشی آنک دخی سئنده نبوتنی ذکر ايلمشدر .

(۲) مؤلف دیرکه بوسئتلره دقت اولتقی کر کدر چونکه بوناره دقت ایدن اهل علم یيله قلیلدر . فضلا عن غیرهم اه .

(۳) وهذا عند الامام وفيه خلافا كما في التحريم . افاده المؤلف .

(انظار ایدلمیان مواضع سجود سهو بابتده ذکر اولنور . مسبوق
او انتظارنده تحیاتدن صکره کی صلواتی اوقورمی؟ بعضار : اوت ، حتی
دعای دخی اوقور . وبعضار : آناری اوقومیبو شهادت کتورر .
وبعضار : بعد النحیات هیچ برشی اوقومیبو سکوت ایدر . دیدیلر
تحیاتی تانی اوزره اوقوردخی دینلدی . لائق اولان بونیکاه افتا
اولنمقدر اه من ط .)

آداب صلات

آداب ادبک جمعیدر . ادب (۱) رسول علیه الصلاة والسلامک بر ویا ایکی کره ایشلیوب (۲) مواظبت بیورمدقاریدر : رکوع وسجود تسبیحاتک زیاده سی وقرات مسنونه نک فضلہ سی کی که اکمال سنت ایچون مشروع اولمشدر (۳) .

شونلر آداب صلات جمعلہ سندندر (۴) :

(۱) ارکک قسیمی افتتاح تکبیری عندندہ اللارینی یکلرنندن

(۱) ادب اتندہ برماکه درکه قائم اولدینی کیسه یی موجب شین اولان شیدن مصون ایدر . یاخود ادب : حسن اخلاق وفعل مکارمدر . علوم عربیه به ادب اطلاق مولددر ، اسلامده حادث اولمشدر . ادب فعلی کرم کیی باب خاصندر . اسم فاعلی ضارب وزندہ آدبدر اھط . اسم تفضیلی مفتوح الدالدر . قال الزمخشری : من کان آدب ، کان رحمه أجذب .

(۲) مندوب دخی بویله در . مستحبہ کلنجه ، مستحب : رسول علیه الصلاة والسلامک برکره ایشلیوب برکره ترک ایتدکاریدر . اھل فروغجه بویله در . اولایی اھل اصولک رأبلردرکه مندوب ایله مستحبک فرقی اولماقدیر . ترکی نه اسامت ونه عتابی موجب اولیوب انجق فعلی افضلدر . کافی الدراھط . (۳) سنت دخی اکمال واجب وواجب اکمال فرض ایچوندیر . کما مر مع مافیہ اھط .

(۴) مؤلف من تبعضیه ابله أفراد آدابی استیفا ایتدیکنه اشارت ایتمشدر . ط .

چېقارمق (۱) مکرکه صفوق کبی بر ضرورته مبنی اوله .
 (۲) مصلی ارکک و یاقادین اولسون قیامده (۲) سجده موضعه (۳)
 ورکوعده آیافلرینک اوزرینه (۴) وسجودده بورنک اوجنه وقعودده
 قوجاغنه باقوب (۵) « اعبدا لله کانتک تراه فان لم تسکن تراه فانه یراک »
 حدیث شریفی (۶) مؤداسنی ملاحظه ایدرک ماسوی الله ابله مشغول
 اولماق وسلامده اوموز باشلرینه باقق .
 واک ان ارسات طرفک رائداً اقلبک یرماً اتعینک المناظر
 رأبت الذی لاکله أنت قادر علیه ولاعن بعضه أنت صابر
 اکر مصلی بی بصر ، یاخود قاراندقده ، ایسه عظمته الهی ملاحظه
 اکا کافی اولور (۷) .

(۱) یکدن ال چېقارمق بخارالیر و مصر خلقنک عوامی وزی مراسمه
 اولان علمیه کبی اوزون قوللی لباس کبیانلر ایچوندر اه
 قادینک فولی عورت اولدیندن آچلماق ایچون انلر الارینی اخراج اینه زلر .
 بوده حره حقنده دز . جاریه حقنده دکندر . س م ط :
 (۲) ولو حکماً قیام اولسون : قاعداً نماز قیلیمده اولدینی کبی
 اه ط بایضاح .
 (۳) حفظاً له عن النظر الی ما یشتغل به عن الخشوع . س .
 (۴) بوادب قاعداً نماز فیلانده حصول بوله ماز . ط .
 (۵) حضور کعبه ده دخی بویه یا یار : علی المذهب . ط
 (۶) وهو غیر ماورد فی تعریف الاحسان .
 (۷) مؤلفک فیلاحظ عظمته الله ، قولنی محشی مرحوم هر مصلی
 ایچون عظمت حق ملاحظ اولمق بیانیله خلاف اولی بولوب اکا بدل افاده کفایتی
 اولی کور شد .

- (۳) اوکسورکی قادیر اولدیغی قدر دفع ایتیمک (۱) .
 ککرمک دخی اوکسورمک کییدر .
 (۴) اسنه مکدن اغزینی طوتمق (۲) .
 (۵) اقامنده « حی علی الفلاح » دینلیدیکی وقت (۲) جماعت و محراب
 قریبنده بولاندیغنه کوره امام نمازه قیام ایتیمک .
 اگر امام محراب قریبنده دکل ایسه هرصف امام کندیلرینه
 منتهی اولدقده قیام ایلمر .
 و اگر امام جماعتک اوکلرندن دخول ایدرسه جماعت آنی کوردکلری
 کبی قیام ایدرلر (۴) .

- (۱) مفهده واقم اولماقی ایچون مقتضای ادب بودر چونکه اوکسورک
 بلا عذر اولور و حصول حروفی مؤدی بولور ایسه نمازی افساد ایدر .
 ص مع ط .
 (۲) آغز طوتمق دوداقرینی دیشله ایصرمقی ایله اولور . بومسکن ایسکن
 آغزینه ال یاخود یک طوتمق مکروه اولور . حضرت امامدن بویله مرویدر .
 اسنه مک انسانه کسل و اویقلامه زماننده عارض اولور شیدر . انبیاء علیهم السلام
 جملة آندن مصونلردر . ط . بومعنا بی ملاحظه دخی دفع تناؤیده مجربدر . کفا فی
 الرد . مکروهانک انزالالتنجیه بافکر .
 (۳) امام حسین بن زبایدله امام زفر : « حی علی الصلاة » دینلیدیکی
 وقت . دیمشدر . ط .
 (۴) بونی عشی مرحوم ذکر ایتمشدر . افات آلتور ایسکن جامه
 کیرن کیسه قائماً منظر اولماق اکام مکروه اولمقله اوطورمقی لازم
 کله جکته دائر بزم شروط وارکان قیلنده در مختارندن نقلاً ذکر
 ایتدیکمز مسئله بی دخی قهسنانیدن نقلاً ذکر ایدوب : بوندن ابتداء
 اقامنده قیام ایتیمک کراهتی مفهوم اولور ناس بوندن غافلردر . دیمشدر ا ه

(٧) قد قامت الصلاة دينيلور ايكن امام نمازه شروع ايتمك .
(ابو يوسف حضرتلرى : اقامتدن فارغ اولنمى متعاقب امام
نمازه شروع ايدر . ديمشدركه ائمه ثلاثه نك دخى رايلىر بودر .
كما فى ط (١) .

(١) ديمك كه امام نمازه شروعى اقامت بيتنجه قدر تأخير ايتمه اتفاقا بأس
يوقدر . س . اختلاف استعجابده . ط .

(فصل)

کیفیت ترکیب افعال صلات^(۱)

بوفصلده نمازك ابتداسندن اتماسنه قدر اولان افعال و اوضاع ذکر ادا نوب آلمك فرض و یا واجب یا خود سنت اولسندن عبارت اولان اوصافی اولجه ذکر اولندیغی ایچون بیان اولمیه جقدر :

ارکك قسمی نمازه - هانکی نماز اولورسه اولسون - طور مقصد ایتدکده اللربنی یسکلرنندن چیقارار^(۲) بعمده قولقلری حذاسنه قالدیرر تا که باش پارمقلری قولقلربنسک یومشساغنه محاذی اولور^(۳) .

حره اولان قدیلر اللربنی اوموزلری حذاسنه رفع ایدرار^(۴) حال رفعمده کرک ارکك ، کرک فادین اللربنسک ایچنی قبله یه قارشو بواندیرر . پارمقلربی دخی نه آچار ، زده صیقار .

- (۱) بوفصل کتب سائرمده (صفت صلات) عنوانیه معقوددر . محشی
- دیرکه افعالن اقواله دخی شامل اون معنی مقصوددر اه
- (۲) آداب صلاتك برنجیسنك هامشنه باقکز .
- (۳) سنن صلاتك برنجیسنه و آنك هامشنه باقکز .
- (۴) جاریه ارکك کی رنم یدایدر . ص .

هر مصلی بعد از نیت (یعنی عقد قلب) ایدرک بلامد (۱) :

« الله اکبر » دیر (۲) .

(۱) اگر مد همزه ایدر سه نمازه شروع ایدیحی اول از ومد همزه بی
اثناء صلاته کی تکبیرده ایدر سه نمازی فاسد اولور . من . محشی دیرکه
تکبیری مد یا لفظه الله ویا اکبر لفظنده اوور . لفظه الله اولدیفنه
کوره یا اولنده ویا اورته سنده یا خود آخرنده اووب اولنده اوور سه
مفسد اوور . چونکه صورت استقامتدر . حتی متعمدی کبریا ده شک
ایندیکه چون کفره وارر . وسطنده اوور سه صوابدر . شوقدر که مبالغه
ایله مد اینتامایدر . اگر مبالغه ایدوب مد طبعی اوزرینه زیاده ایدر سه
مکروه اوور ، مفسد اولاز . سر اجدده خلاف اولی دیمشدر که کراهت
نیزیه دیمکدر . آخرنده اوور یعی هانک حرکتی اشباع ایدیلورایسه
من حیث الله بر خطا ایدش اووب آنکله نماز فاسد اولاز . هانک
تکبیری دخی بوله در . مد اکبر لفظنده اولدیفنه کوره اوانده ایسه
مفسد صلات برخطادر . آنکله نمازه شروع ایدش اولاز . اورنه سنده
ایسه یعنی اکبر دینش ایسه دونه لک دیمک اولان ونجته بن ایله مافوظ
بولنان کبرک جمی اولدیفنچون یا خود اولاد شیطان اسمارندن بری بولندیفنچون
نمازی فاسد اولور دینلدی . اشیاعدر اوده برلقددر دخی دینلدی . زبانی بونی
شعرك غبریده جائز اولاز دیو استقامت ایددی . آخرنده اولورایسه نمازی فاسد
اولور دینلدی . بونک قبایسی : آنکله شروع صحیح اولامقدر . نماز فاسد
اولاز دخی دینلدی اه بخذف بعض فی الوسط .

(۲) اصح اولان بودر که اولال قالدیرر بعده تکبیر آاور . تکبیردن
فارغ اولنجه قدر 'الرینی قالدیرماز ایسه محلی فوت ایدش اولدیفندن آرتق ال
قالدیرماز . اگر اثناء تکبیرده خاطرلارایسه رفع ید ایدر . من . الار مع
التکبیر وحتی بعد التکبیر دخی رفع اولمق حقتده دیکر ایکی قول اولدیفنی
محشی مرحوم ذکر ایدوب : عامه 'مشایخک رأی وعلی قول اول اوزینه در اصح
اولان ده اودر چونکه رفع یدده حضرت خداوندک غبریدن نفی کبریا ایتمک
و« الله اکبر » دیمکده کبریا بی (عظمتی) حق جل وعلا به اثبات ایتمک واردر
نفی ایسه اثباته مقدمدر . دینی اه

نمازی نیت ایذیحی اولمق صحت تکبیر ایچون دخی شرطدر . معلومدر که مصلی نه یا الکرز تکبیر ایله نه ده یا الکرز نیت ایله نمازه شروع ایتمش اولماز . بلکه هم تکبیر آلمق همده نیت ایلمک ایله شروع ایتمش اولور . آره اری نمازه اجنبی اولان قول و یا فعل ایله فصل ایداش اولمق نیتی تکبیردن اول ایتمک دخی صحیحدر زیرا که حکماً مقارن دیمکدر . نیتی تکبیردن صکره ایتمک صحیح مع دکلدر . تنکیم شروط تحریمه نیک برنجیسنده و اوچنچیسنده ذکر اولمشدر

«الله اکبر» بداند «سبحان الله» یاخود «لااله الا الله» و یاخود «الحمد لله» کبی هر ذکر خالص ایله نمازه شروع ایتمک صحیح اولوب (۱) واجب اولان تکبیر ترک او اندیخی ایچون تحریماً مسکروه اولور . ذکر خالص : حاجت طالب ایله قاریشق اولمیان ذکر محض خالفدر . «اللهم اغفر لی» کبی طلب مغفرت ایچون و «لا حول ولا قوة الا بالله» کبی طلب حول وقت ایچون و «ما شاء الله کان» کبی طلب دفع سوء ایچون و بسمله شریفه کبی طلب برکت ایچون اولان جمله لر ایله نمازه شروع ایتمک صحیح دکلدر

(۱) صحت شروعده اسماء خاصه الیه ایله کریم و جلیل کبی اسماء مشرکه آرمده قول اظهار واضح اوزره فرق دخی یوقدر . ذکر خالص خدا نیک لغت عربیه دخی انحصاری اولمامله بوبابده علی الاطلاق یعنی عربیه دن کرک عاجز اولسون کرک اولسون لغت سائرته نیک دخی مع الکراره کفایتی واردر . لغت سائرته اوزره جواز قراءت لغت عربیه دن عجز ایله مشروطدر . بومسئله لرده حضرت امام ابه امامین آره سنده بوجهله موافقت حاصل اولمدر . افاده ط . فروض صلا نیک اون طقورنجیسی قیلنده کی هامشه بائسکر مؤلف نیک افاده سی اصابتدر .

مصلی افتتاح تکبیرینی متعاقب بلاموله یعنی اللربنی یا للربنه صالیویرمیه رک کیفیتی سنن صلابه مذکور اولدیفی وجهله ال باغلارکه بوکا « اعتماد » تعبیر اولنور . اعتماد ظاهر مذهبده سنت قیامدر ولو حکماً اولسون (۱) .

هر قیام که آنده قرار و ذکر مسنون وارددر مصلی آنده اعتماد ایدر : حال ثنا و قنوت و صلات جنازه کی .

قومه ده قرار و تکبیرات عید آره سننده ذکر مسنون اولدیغندن مصلی آنلرده اعتماد ایتیم یوب اللربنی یا للربنه ارسال ایدر .

اعنادی متعاقب مصلی استفتاح ایدر (۲) یعنی شونی او قور : « سبحانک اللهم وبحمدک وتبارک اسمک وتعالی جددک ولا اله غیرک . » (۳) .

بونهر مصلی او قور . مقتدی دخی امام قراءته شروع ایتش اولمدفجه او قور . قرائتی کرک جهر و کرک اخفا ایتسون (۴) .

دعاء نوجهی که استعین بالله : (انی وجهت وجهی للذی فطر

(۱) قموداً نماز قیلمده اولدیفی کی که آنده ده سنت ال باغلام قدر . در مغنار . امام محمد عندده اعتماد سنت قراءت اولدیغندن مصلی حال تناده اللربنی ارسال ایدر . کما مر فی السنن .

(۲) سبحانک الخ او قومغه ثنا دینلیدی کی کبی استفتاح دخی دینور . آتی الذکر دعاء توجهه دخی استفتاح اطلاق اولدیفی اولمشد .

(۳) بونده « وجل ثناؤک » جمله سی بوقدر . آتی دیر ایه منه اولنماز دیر ایه امر اولنماز . ص صلات جنازه نک غیریده آنک ترکی اولادر . احتمال که وجه فرق : صلات جنازه ده دعا مطلوب اولمغه جمله مذکورده حال جنازه به الیق اولدیفیدر . ط .

(۴) دینک که مسبوق آتی صکره یه براغور یعنی قضاء ماسبقه قیامنده او قور . امامه رکوعده یتشان آنکله اشتغال ایله رکوعی فاجریاز .

السموات والأرض خنيماً وما أنا من المشركين) آيت كريمه سيدر (۱)
مطلقاً يعنى نه قبل الشروع ونه بعد الشروع او قوماز (۲) .
« سبحانك اللهم وبحمدك » نك معناسى : « يا الله سنى تسبيح
ايله صفات نقصدن تنزيه وسبحاتحميد ايله صفات كمال ونعوت
جلالى اثبات ايدرم (۳) : « وتبارك (۴) اسمك ، سنك اسم باكك

(۱) سوره " أنعامك یتش طقوزنجی آبتیدر . حضرت ابراهیم علیه
السلامك ادعیه سندن حکابه در .
(۲) آتی صلات تهجدده تنایه ضم ایده ییلور . س . بوندت متبادر
اولان تنانك اكا تقدیمیدر . ط .
(۳) سبحان فی الأصل مصدر در فعلی یوقیدر . برامت وزاها
معناسنه در . بعده تنزیه دیمك اولان معنای تسبیحی متضمن اولدی .
انتصابی واجب الحذف بر فعل محذوف ايله درکه « سبحنك سبحانا .
(باخود) أعنفد سبحانك أى نزهتک عن كل ما لا یلیق بك « دیمكدر .
نقدیر اوله كوره معول . طاق و تقدیر ثانیه كوره معول به اولور .
« وبحمدك » بر محذوفه متعلق اولوب واو ، عاطفه در « اسبحك وأبتدی
بحمدك (باخود) وأصفك بحمدك تقدیر نه در واو . زائده دیمك
لائق وله از . چونكه قیامی دكلدر . كما فی الفهستائی . حضرت امامدن
واوك حذیفه « سبحانك اللهم بحمدك » دیمك دخی جائز اولدیفی روایت
اولنشدیر . بوكا كوره با حرفی ملاسه ایچون اولوب « أسبحك تسبیحاً
ملتبساً بحمدك » دیمكدر . باخود مصاحبت ایچوندیر . ذكره المحشی
رحمه الله تعالى .

(۴) تبارك غیر منصرف بر فاعلدر . جناب حقك غیرى ایچون ذكر اولماز .
خبر دائم کثیر دیمك اولان برکنددرکه سنك اسماء حناكك خبری متکثیر
اولدی دیمكدر . برک الماء فی الموضع تعبییرندن مشتقدرکه دام معناسنه در .
باخود بروك ابلدن مشتقدرکه ثبوت دیمكدر . ط .

ثابت و سرمدیدر . « و تعالی جددک^(۱) » و سلطنت و عظمتک رفعتایدر .
قدرت قاهره کله غنی و متعالیین . « ولا اله غیرک » و سندن بشقه بحق
معبود یوقدر . دیمکدر .

تنزیه ایله که آنک ده مآلی توحیددر باشلانوب توحید ایله ختم
اولمشدر . ثناء علی الله خصوصنده موت سلویه و صفات ثبوتیه نک
ذکرندن جلال و جماله و بتون افعاله غایت کماله ترقی حاصل اولمشدر که
اوده الوهیت^(۲) ایله انفراد و احدیت و صمدیت ایله اختصاص
و امتیازدر .

مصلی استفتاحدن صکره تعوذ ایدر . یعنی « أعوذ بالله من الشیطان
الرجیم » دیو شیطان مطروددن جناب حقه التجا ایلر^(۳) .

تعوذ قراءت ایچرندر . بناءً علی ذلك آتی امام و یامنفرد اولان
اوقور . مقتدی بولنان اوقورماز چونکه آنک قراءتی یوقدر . مسبوق
آتی حال اضراندنه یعنی ماسبقی قضایه قیامنده بعد الشاء اوقور^(۴) .

(۱) جد بابا بابایی و آنا بابایی و نهر کناری معالینیه اولدینی کبی عظمت
وجلال معاننده اولور . بوراده مقصود اولان معنی دخی بودر . ط .
تعالی جدر بنا .

(۲) یو کلمه فنی مؤلف دخی ربوبیت معاننده استعمال ایتمشدر .
اهل لفتک ایسه بیانی الاهت والوهت والوهیت کله لری و زناً و معنی عبادت و عبودت
و عبودیت کبیر . والله عز و علا رب الأرباب وله الربوبية .

(۳) چونکه حضرة الاهدن شیطان مطروددر . عقابده سنی کندینه
شریک قیلحق ایست . سن آتی کورمزسین . تعوذ ایتسکه آتی کورن جناب
حقه سنی حفظ ایچون اعتصام ایتمش اوورسین . من .

(۴) امام ابو یوسف : تعوذ ثنایه نابعدر آتی . مقتدی دخی اونور .
دیمشدر اه من .

بیرام نماز کننده امام تعوذی تکبیر آدن صکره یه تأخیر ایدر زیرا
قراءت تکبیر آدن صکره در .

مصلی بعده تسمیه ایدر یعنی « یشم الله الرحمن الرحیم » دیر . تسمیه
دخی تعوذ کی قراءت ایچوندر . بولك آندن فرقی شودرکه تعوذ قبل
القرآنه یا الکرز ایلك رکعتده اولور (۱) تسمیه ایسه هر رکعتده وانجق
قبل الفاتحه اولور . فاتحه ایله سوره آرمسته تسمیه مسنون اولماز (۲) .

بعد البسمله مصلی قراءت فاتحه ایدر و ختامنده « آمین » دیر . آدن
صکره ضم سوره و یا آیات ایلر .

(تعوذ و تسمیه کی قراءت دخی مقتدی اولمیان مصلی به عائددر .
مقتدینک تأمین ایماک جهری - آنده در .)

بعده هر مصلی « الله اکبر » دیو رکوعه وارر .

بو تکبیره اکلمکه باشلامقله ابتدا ایدوب ختام انخنده تکبیر دخی
نهایت بولاش اولورکه تمام انخنده تسبیحات رکوعه شروع ایتمکله
حالات صلاک هیچ بری بروجه اطمینان ذکردن خالی اولماش بولور .

ارکک قسمی رکوعده دیزارینی اللریله قاورایه رق و پارمقارینی
ارالق بولندیره رق آرقه سنی دوز و باشیله صاغریسنی بر استفامده

(۱) صلوات مندوبه نك اوچنچی رکعتلری دخی ابتداء شغم اولوق اعتباریله
ایلك صایلور .

(۲) سوره ایچون دخی تسمیه ایدرسه مکروهه اولماز . ص (محشبتک
آداب صلاک فصلی اوانده بانه کوره آنی آداب صلاکدن عایدنریله اولمشدر) .
سوره فیدی آیات ایچون تسمیه اولتمه نك کراهتی افاده ایدر . ط .

ودیزلربنی و دیرسکارینی دیک ملوتار . یای کبی بوکمک تنزیهاً مکروه اولور .

قادین قسمی اللربنی دیزلری اوزرینه قور . پارملربنی آراتق بولندرماس و دیزاربنی دیک و آرقه سی استقامت مذکوره و جمله دوز طوتماز .

رکوعده هر مصلی لا اقل اوچ کره « سبحان ربی العظیم » دیر . بعده « سمع الله لمن حمده » دهرک رفع رأس ایدوب اطمنان اوزره طوغربلور (۱) . « ربنا لك الحمد » دخی دیر . مصلی امام یاخود منفرد ایسه بونلرک ایکیسینی ده سویلر . مقتدی تحمید ایلله اکتفا ایدر .

تحمیدده افضل اولان : « اللهم ربنا ولك الحمد » دیمکدر (۲) « اللهم ربنا لك الحمد » یاخود « ربنا ولك الحمد » و یاخود « ربنا لك الحمد » دخی دینور .

(تفاوت ثواب تفاوت حروف نسبتنده در .)

(۱) جناب حق حمد ایدنک حمدینی قبول ایدر دیمکدرکه سماع قبول معناسنده . « کیم حدیث شریفده « أعوذ بك من دعاء لا یسمع » بیورلشدنرکه لایقبل دیمکدر . حمده لفظنده کی ها ، سکت ایچوندیر . ضمرد بیانلر دخی اولمشدرکه احوالده جناب حق کندینه حمد ایدنک حمدینی قبول ایدر دیمکدر . لام من معناسنده . سوره « مائده » (سماعون للکذب) قول کریمی تفسیرنده کتافه وقاضی حاشیه سی شهابه مراجعتله معلوم اولور .

(۲) ولك الحمدده کی وار حقهده اختلاف ایتمشدردر ، زائنده در ، عاطفه در دینلشدنر تقدیری « ربنا حمدناك ولك الحمد » در . کما فی التبیین . اولسکی اظهردر . ط .

بعده مصلى « الله اكبر » دیو سجوده وارر . جبهه سنی یره وضع ایلله برابر تکبیری ختم ایدر . سجوده وارر ایکن برعذر مانعی اولمقدجه یره اولادیزلرینی و صکره اللریقی وضع ایدوب یوزینی ایکی الیک آره سنه قویهرق آتئی و بورنی یره کتورر . و اطمنان اوزره اوله رق تسبیح ایدرکه لا اقل اوج دفعه « سبحان ربی الاعلی » دیر .

ارکک قسمی سجوده قارنی اولقرندن و فوللرینی قولقرندن اوزاق طونار (۱) فادین قسمی سجوده آچالوب قوللرینی یا لرینه ضم وقارنی اولقرلرینه الصاق ایدر کک ارکک و کک فادین سجوده اللریک پارملرینی قبله یه توجیه ایدیجی اولوب آلری بری برینه بتشد بر (۲) آیفالریک پارملرینی دخی یره دیکرک قبله یه توجیه ایدر . بعده الله اکبر دهرک رفع رأس ایدوب اطمنان اوزره جلسه یاپار (۳) و اللرینی اولقرلری اوزرینه قور ، صکره ینه « الله اکبر » دیو ایکنجی سجوده برنجی و جهله ایفا ایدر .

بعده رکعت ثانیه یه قیام ایچون « الله اکبر » دهرک رفع رأس ایدر و اولادیزلرینی و صکره اللرینی و صکره دیزلرینی قالدیروب

(۱) وابلرو اوزانهرق فوللرینی یره یا نرماقله اوزرلرینه ائماک ایدیجی اولورکه حال ازدحامک غیرده جمیع اعضا ابله سجود اتمکده بوصورت ابلدر . ازدحام حائده یا تده کنی آزرده ائماک ایچون طویلی بولور .

(۲) اصابع یکدیگره ضم تایی یا کز بوراده مندوبدر . ص .

(۳) بوجله ده ارکک وقادینک وضع تموداری بشقه بشقه در . نده ارده اکاکوره در . تسکیم سنن صلاانده تعریف اولمشد .

بلا عذر اللریله یره طایانمیهرق قالقار . رکعت ثانیه دخی رکعت اولی کبیدر . شوقدرکه آنده رفع ید وئنا و تعوذ یوقدر .
ایک:جی رکعتک ایک:جی مسجد مسندن صکره قعود ایدوب ارکک وقادین کندیلربنه مخصوص صفت جلسه وجهله بوانور و تحیات اوقور .
وشهادته کلد بکنده عند النفی شهادت پارمنی رفع وعند الاثبات وضع ابلک صورتیله اشارت ایدر . کیفیتی سنن صلانده ذکر اوانمشدر .
قعدہ اولاده تحیات اوزرینه برشی زیاده ایتمز . زیرا آئی متعاقب اوچنجی رکعتیه قیام واجبدر .
رکوعده وسجودده وتشهدده قراءت قرآن اجماع ائمہ ایلہ مکروهدر (۱) .

تحیات : تحیه نك جمیدرکه عند الملاقاة سلاملاشمی قبیلندن اولان وفی الاصل « بياك الله ، دیو بقاء حیات تمنیسنی متضمن بولنان دعایی ابتمك ديمك اولوب بوراده مقصود ملك وعظمته دال اولان الك عزیز الفاظ وعبادات قولیدر . آنده مستحب اولان دخی ابن مسعود حضرالرینک تحیاتی اوقومقدرکه مشار الیه حضرلمری : رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرلمری الی مبارک اللری آره منه آلدرق قرآن دن سورہ تعلیم ایدر کبی بکا تعلیم تحیات بیوردلر و دیدلرکه سزک برکز نمازده اولوردیغی وقت «التحیات لله والصلوات والطیبات» الخ دیسون . بیورمشدر یوکا (تشهد ابن مسعود) دخی دینور .

(۱) بعد الصلوات الفاظ قرآن ایلہ ایدیلان ادعیده قراءت دکل ، دعا فصد اولمقددهدر . والا تحریماً مکروه اولور . کما فی طوقد مر .

بوالرک بیان معانیسنه کنبه ، «التحیات لله» : بتون عبادات فولیه ،
«والصلوات» وبتون عبادات بدنیه ، «والطیبات» وبتون عبادات
مالیه حق جلّ وعلایه مختصدر . دیمک اولوب کلمات شریفه مذکور
ایله معراجده حضرت خاتم الانبیاء (علیه وعلیهم الصلاة والسلام)
افندمزدن صادر اولمشدر . کندیلری الهام ربانی ایله بتحیات و تعظیبات
ایتدکیلرنده جناب ذو الجلال والاكرام : ای نبیّ عالی جاه سکا سلام
ورحمه الله وبرکات الله اولسون . مآلنده اولان : «السلام عليك أيها
النبي ورحمة الله وبركاته» ، قول قدسیسیله ردّ تحیت بیورمشدر (۱) .
تحیاته تحیت اهل اسلام اولان سلامی وصلواته او معناده اولان
رحمتی (۲) و طیبانه مناسبی بولنان برکاتی مقابل قیلشدر . حضرت نبی
اکرمک تحیات وصلوات و طیباندن عبارت اوچ کلمه سنه مقابل
حضرت خلاق کریم سلام ورحمت وبرکاتدن عبارت اوچ کلمه
ایله افاضه انعام و تکریم بیورمش اولوب نبی علیه السلام دخی
اکرم واجود خلق الله اولمغله اوفیض ربانیدن اولان احسانی
بالجمله انبیا اخوانه وملکوره وانس وجندن اولان صلحاء مؤمنینه

(۱) «لا يؤمن أحدكم حتى يحب لأخيه ما يحب لنفسه» حدیث شریفنک شرحنده
شیخ اسمعیل حق قدس سره نك : سلام انبیا مشروع اولدی زیرا انبیا أهواء ناسه
مخالف وجه ابله امر ایتلریله مقام نبوت مظنه اعراض اولدی مؤمنك «السلام
عليك أيها النبي» دیدیکی یارسول الله بو خصوصده بنم اعراضدن با امان
وبی خوف اول دیمکدر دیملری بو افاده ملایم دوشمز .

(۲) فیه نظر فنامله . ط .

عطف ایدرک (۱) : « السلام علینا وعلى عباد الله الصالحین . »
 بیور مشارد در . بونک اوزرینه بتون ملکوت اعلى وسموات عسلى (۲)
 اهلى وبالخاصه حضرت جبریل وحی والهام حضرت رب جلجل ايله :
 « أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن محمداً عبده ورسوله » دیوکلین
 شهادتینی ترتیل ایل مشارد در .

اشته تشهد ابن مسعود تعبیر اولان انجیات الخ بویه درت
 طاقم قدسی کماندر (۳) . شهادت ایدرم که الخ دیمک : بیلور و بیان
 ایدرم که الخ دیمکدر . شهادت ثانیه ده آنار دخی ذات حضرت رسالت
 حقنده اوچ شی جمع ایت مشارد که بری اشرف اسماء نبی اولان محمد

(۱) تسکیم حدیث شریفده « انکم اذا فلتتموها أصابت کل عبد صالح
 فی السماء والأرض » بیور مشارد . صفات مخلوقین ایچنده عبودیتدن اشرف
 برشی یوقدر که اوده ربک فعلنه رضادر . عبادت رنی راضی ایدن شیدر . عبودیت
 عبادتدن اقوادر چونکه عقیده باقی اولان اودر . عبادت اوبله دکلدر (یعنی
 عبادت علی سبیل التسلیم آخرتده فالماز . اما انک تنفس کبی بلامشفة صدوری
 وافتدر انکار اولماز زیرا انسان حضرت حق قریب اولدقجه طاعتجه مزداد
 اولور . ط .) صالح : حقوق الهی و - فوق عبادی کوزه دندر . ص .
 (۲) اعلانک و وثی اولان علیانک جیدر . اکبر و کبری و کبر کبی . قال
 تعالی وانما لاحدی الکبر .

(۳) آغاز فقهیه مژک و آخرتده مذکور اولدق اوزره تشهد ابن مسعود
 ایکی و او ایلددر که « وأشهد أن محمداً عبده ورسوله » در . برده تشهد
 ابی . موسی وارددر که علی قول تشهد ابن عباسدر او و و واحده ایلددر و شویه در :
 « التحیات المبارکات الصلوات الطیبات لله . سلام علیک ایها النبی ورحمة الله
 وبرکاته . سلام علینا وعلى عباد الله الصالحین . أشهد أن لا اله الا الله وأشهد أن
 محمداً رسول الله » مذهب امام شافعیده اولانلرک اوقودنلری تحیات بودر

نام عالیسی وبری اشرف اوصاف انسان اولان عبدیت و دیگر بری انسان ایچون اک شرفلی وصف اولوب مستلزم نبوت بولنان رسالتدر .
مصلی التحیات الخ اوقور ایکن جناب حقّه تحیت ونبی علیه السلامه ونفسنه واولیاء الله سلام ایدرکی اوالفاظ مبارکده بی موضوع اولدیغی معانی قصد ایدرک علی وسبه الانشاء اوقور (۱) .

فرائضک ایکی اولسکی رکعتلرندن صکره سنده که صلوات مغربک اوچنجی رکعتنه دخی شاملدر فاتحه اوقور . وصفت متقدمه اوزره اوطورب ذکر اولنان آشمدی اوقور (۲) وبعده نبی علیه السلامه صلوات کتورر و صکره الفاظ قرآن وسنته مشبهه شی ایله دعا ایدرکه نبی علیه الصلاة والسلامه صلواندن صکره اولان دعا مقبول اولور . بعده اتولا صاغنه و صکره صولنه : « السلام علیکم ورحمة الله » دهرک و بیانی بحمده تعالی ومننه تقدم ایتدبکی وسجهله کندیسیله برابر اولان جماعتی وحفظه بی نیت ایلهرک سلام ویرر .

(۱) بعضار انک حکایه سلام الله اولوب مصاینک سلام ابتدائیی اولدیغنه قائل اولتی ایسته مشلدرر . کافی ص اه ابن حجر دیمشدرکه تشهدجه متوانر اولان الفاظ : بیغمبر علیه السلامک دخی « وأشهد أن محمداً عبده ورسوله » بیورر اولدقاریدر اه « وأنی رسول الله » بیورر اولدقارینه دائر اولان سوزک اصلی بو قدر . شهدک غیریده وانی رسول الله بیوردقاری اولمشدر . ط .

(۲) زیلعینک افاده سنه کوره انک تعیین مستحبدر . ط .

﴿ باب ﴾

امامت یعنی صلات جماعت

امامت : نمازیںکے ہر جزء میں امامہ اتباع میں (۱) . اور اتباعی
ایک دن مقتدی تعبیر اور انور کے آنکے مدرک و مسبوق و لاحق انواعی
آئندہ در (۲)

امامی ہر جزء مؤذن کے بعد افضل . نبی علیہ الصلاة والسلام
افندہم حضرت ان کے خلفاء راشدین رضوان اللہ تعالیٰ علیہم اجمعین
حضرت ان کے مواظبتی امامت در (۳) .

افضل اولان : امام ہمدہ مؤذن اولیٰ قدر . امام ابوحنیفہ
حضرت ان کے مزیت امامت ایسے فضیلت تأذینی جمع اینے مشاہدیدی .
نمازی جماعتہ قیلق بلا عذر اولان (۴) رجال أحرار

(۱) ہو تعریفہ کورہ امام کلمہ سی کتاب و بساط کبی فصاں بمعنی مفعول
ایسے ہمدہ مأموم دخی فقہدہ مقتدی مناسبہ در . ہو موضعک غیریدہ امامت : امامی
معاسبہ در کہ نمازدہ امام اولیٰ و امامی ایتمک دیمسکدر .

(۲) استیغلاف بخندہ کی استطرادی اوقویکتر .

(۳) حدیث شریفہ : « الامام ضامن والمؤذن مؤتمن اللهم أرشد الائمة
واغفر للمؤذنین . » بیورلشدر .

(۴) چونکہ جماعت عذر ایسے ساقط اولور . ص. أعتذار فصل آئندہ در .

ایچون (۱) قول اصح اوزره (۲) قونده واجبه شنبیه سنت مؤکده در (۳) . چونکه جماعت اوزرینه مواظبت سنبیه واقع اولمدر . وحديث شریفه : جماعتک نمازی سرك سرك یالکیزجه قیلدیغی نمازدن یکریمی بش جزه وروایت دیکرده یکریمی بش درجه افضلدر . بیورلمدر (۴) مکلفه آتی بلاعذر ترك اینمک

(۱) چونکه عبد خدمت مولی ایله مشغولار . ص . افندیسی اذن ویرسه ده اکا واجب ولار . کما فی ط علی الدر . رجال فیدی نساءدن احترازدر چونکه انار آتبا . صرح اولدیغی اوزره حضور جماعتدن ممنوعدرلر . مقصود خروج فادر اولان احرار بالغیندر . کما فی الدر .

(۲) محبتک افاده سنه کوره بو بایده کی افوالک اعدلی وافواسی جماعتک واجب اولدیفیدر . اتی فرض کفایه و فرض عین دیانلر دخی اولمدر . فرضبننه قائل اولانلر صحت صلات ایچون اتی شرط قلماءلاردر . جماعت سنت مؤکده در دیانلرجه سنت فجردن ده مؤکد برسیندر . و تراویحک غیریده سنت عیندر . تراویحده سنت کفایه در . و ترره مضانده جماعت مستحب اوایوب رمضانک غیریده اولان ونرده و تراویحک غیری تطوعده جماعت علی سبیل التداعی ایه مکرورمدر کما یأتی بیانه .

(۳) صلات جه و عیدیندن ماعداده دیمکدر چونکه بونلرده جماعت شرط جوازدر . ط .

(۴) زیلعیده مذکور اولان حدیث شریفک مآلی شودر : اركمك جماعة قیلدیغی نماز خانه سنده و بازارگاهنده قیلدیغی نماز اوزرینه یکریمی یدنی درجه زیاده اولور . بخاریده دخی مذکور اولان شودر : « صلاة الجماعة افضل صلاة الفلح بسبع وعشرين درجة » فی روایة عبدالله بن عمر . فی روایة ابی سعید الخدری : « صلاة الجماعة افضل صلاة الفلح بخمس وعشرين درجة »

بونلر مساجد ثلاثه ک غیری حقنده در . مساجد ثلاثه که مسجد حرام و مسجد شریف نبوی و مسجد انصار انلرده کی فضلت جماعت ییکلرجه متفاوتدر . تنکیم آتبا ذکر اولنور .

اوله ماز . بر شهر اها لیدی آئی بلا عذر ترك ایدرلر ایسه امر اولنورلر . قبول و امتثال ایدرلر ایسه فها . ایتمدکاری نقد برده قنال اولنورلر . زیرا جماعت شمائر اسلام دندر . و بودین مبینک خصائصندندر .

فضیلت جماعت برکشیده حاصل اولور . ولوکه صبی میز (۱) و یا قادی (۲) و حتی آو ایچنده اولسون (۳) .

اما جمعه نمازی ایچون جماعتک امامدن بشقه اوچ باخود (۴) ایکی کشی اولسی شرطدر . تکیم باینده مذکوردر

(جماعتک حکمت مشروعیتی اهل صلات آره سنده نظام)

(۱) سن تمیز یدی یاشدر . ا کا صبی عاقل دخی دینور . صاحب جوهره انی نمازه عقلی ایرن چو جق دیو تفسیر ایتمشدر . محشی دیرکه بوندن منقل مقتدی ابله دخی جماعت فضیلتی حاصل اوله جتی فهم اولنور اه

(۲) خانه سنده زوجه سی یاخود جاریه سی و یاخود ولدی ایله نماز فیلان کیسه فضیلت جماعتی انیان ایتش اولور . شرحده بوبله مذکوردر و لکن فضیلت مسجد اتمدر . ط . بونی مؤاف دخی فصل تراویحه تراویح حفته ذکر ابدوب : و کذا الحکم فی الفرائض . دیمشدر .

(۳) لکن اوده جماعت اونق جماعتی قاجرمق یاخود جامعه چیقلمه ماتی صورتنده اولور . والا بونی عادت اینک شویله طورسون احیاناً یاغنی بیله بلا عذر اولورسه بدعت و مکروه اولور . تکیم بحرده مصر حدز . (۴) یاخود تعبیری حکایه خلاف ایچوندنر . معتمد اولان قول اولدر . ط .

الفتك قیاسی (۱) و برده جاهلك عالمك افعال صلاتی تعلمه
تمسکیندر . ط .

رجال اصحابه (۲) نماز قیلدیرمق ایچون امامتک شروط صحتی
التیدر : اسلام ، بلوغ ، عقل ، ذکورت ، فرات ، أذاردن
وفقدان شرط صحتدن سلامت .

(اسلام) شرط عامدر (۳) . منکر بعث اولاق یاخود حضرت
صدیقک خلافتی وبا صحبتی منکر برانمق ویاخود حضرت شیخینه
عیاذاً بالله تعالی سبب ایلک یاخود شفاعتی انکار ایتمک کبی (۴)

(۱) بوندن طولاییدرکه محللرده مچدر مشروع اولکدر تا که اوقات صلاتده
بین الجبران ملاقات حصولله هرکس بری برینی یوفلامش اولسون . بحر .
(۲) اصحاء اطباء وزانده صحبک جمعدرکه معذور اولیان ارکه کلدیگدر .
چونکه صاحب عذرک کندی امثاله امامتی صحیح اولدیشی کبی قادینک عدم
تقدمی شرطیله فادینله امامتی دخی مع السكرامه صحیح اولغسله بو شروطک
جمله می انلرده معبر دکدر . أفاده ط .
(۳) ذکرینه بیله حاجت یوقدر . ط . مؤلف انی تفریعات آیهسنه بناءً
ذکر ایتمشدر .

(۴) اسراعی یاخود رؤیتی ویاخود وجود کرام کاتبینی انکار کبی . لکن
منکر رؤیت اولان جلال وعظمتنه مبنی رقیب اولنماز دیر ایهه انک صحت
امامتی شرح أبی السعوده مذکوردر . بر زمان امامت ایدوبده بعده کندینک
کافر ویا حامل نجاست یاخود عمداً بلا طهارت اولدیشی جماعته سویلیان کیمسه نک
جماعته اعاده صلات ایتمک بوقدر چونکه انک باب دیانانده اولان خبری کندینک
اعزافیه اولان فسقی سببیه مقبول دکدر . قیلدیردیشی نمازک نجاست یاخود عدم
طهارت سببیه فسادی نبین ایتمک کبی دکل که انی اخبارده اعاده لازم
اولور . ط .

کنندینی اکفار ایدیچی صفی ظاهر اولشیکن اظهار اسلام ایدلرک
امامتی صحیح اولماز .

(بلوغ) چونکه صیبتک صلاتی نفلدر . آنک نفلی ایسه
کنندینه لازم دکلددر .

(یعنی بالغک صبییه اقتداسی نه فرضده و نه نفلهده صحیح
دکلددر . چونکه فرضده آنی نیت ایتسه دخی صیبتک نمازی
نفلددر . نفلهده دخی آنک نفلی اکا لازم دکلددر . مقتدینک نفلی ایسه
لازم مضمون عامددر . بناءً علی هذا هرایکی حاله کوره قوی بی
ضعیفه بنا اینمک لازم کلور . کا فی ط .)

(عقل) چونکه عدیلم العقلک نمازی صحیح دکلددر : سکران
کبی (۱) .

(ذکرورت) که ارککلکدر بوشرط ایله قادیلر خارج قالمشددر .
(قادیلک کندی حقهده نمازی صحیح اولدیغی حالده ارککلک اکا
اقتداسی صحیح اولماز ط)

چونکه قادیلرک تأخیرلری امر اولنمشددر (۲) .
(تأخیرلرینک امری ایسه آلرک آرقه لر زنده و یا نلر زنده نماز قلیمقدن
نهی دیمکدر . ط .)

خنئی دخی (حکمهده ط) قادیلدر (۳) قادیلدن غیریسی اکا

(۱) و مجنون مطابق کبی . أما کاه مجنون اولوب کاه افاقت بولانک حال
افاقتنده امامتی صحیح اولور . معتوهک امامتی صحیح اولماز اه ط .

(۲) بقوله علیه السلام : أخروهن من حيث أخرهن الله . أي کما أخرهن
الله تعالى فی الشهادات والارث وجميع الولايات اه جوهرة .

(۳) حکماً قادیلر اولان خنئی محشینک باب اذانده کچن اذانده سنه کوره خنئی
مشکل ایکن بو باندکی افاده "آیه سی اعمدر .

افندا ايده من (۱) .

(فراست) که او قومندرخ اختلاف امام وامامین اوزره نماز صحیح اوله جق مقدار آیتک (۲) ازیر او فتمسیدر (۳) .

(بوشرطه بناءً قارئک امی به باخود اخرسه (دیا سزه) افتداسی صحیح اوله ماز . امینک اخرسه افتداسی دخی صحیح اوله ماز چو آنکه انی افتتاح نکبیرینی آله نیله جکی جهنله اخرسدن افوادر . أما امینک امی به واخرسک اخرسه افتداسی صحیحدر . ط .)

(أعذارن سلامت) چو آنکه معذورك صلاتی ضروریه در (یعنی ابحق ضرورت عذرینه مبنی صحیح اوامشدر . ط .) آرتق اکا معذوردن غیر یسنک افتداسی صحیح اوله ماز .

أعذار : رعاف دائم ، انفلات ریح ، فأفاه ، تمنمة ، لثمة کبی شیلردر .

(رعاف ابله انفلات ریح کتاب الطهاره نك احوال

(۱) یعنی نه ارکک اکا افندا ايده ییلور چونسکه انک انوتنی محتملدر . نهده کندی کبی خنی افندا ايده ییلور چونسکه کبرویه فالانک ذکرنی وابلرو کچنک انوتنی محتملدر . اما فادینک خننابه افتداسی صحیح اولور خنی کرک ارکک (غالب الذکورة) ، کرک فادین (غالب الانوثة) اولسون . حضرت نبی اکرم علیه الصلاة والسلام حضرت جبريله افتداری صحت امامنده منروط یوانان ذکرندن عدم انوت مقصود اولدیننددر . باخود بو بر خصوصیتدر . أشباهه: خننابه افندا صحیحدر . دیو مذکوردر اه ط .

(۲) هی عنده آبة ولو تصیة . وعندها ثلاث آیات . کما ر .

(۳) ازرنده اولیانی مصحفدن اوقوق مفسدات صلاتنددر . وپونده امام ومنفرد مساویدر .

(فقدان شرط صلاتدن سلامت) طهارت وسترعورت کبی
 شروط صلاتدن برینک مفقود اولماسی دیمکدر .
 بوشروطه بناءً حدثن (۱) ویا نجاست مانعه دن (۲) طاهر
 اولمایانک (۳) ومستور العوره اوله میانک طاهره ومستوره امامتی
 صحیح اوله ماز (۴) .

افتدایانک شروط صحتی تقریباً اون درتدر :
 (ابتدا لغنده مطلق ملازمدر اصطلاحده برکیمسه نمازینی
 امامک نمازینه ربط ایتمکدر ط . اوکیهسه یه مقتدی دینلدیکی کبی
 مؤتمم ومأموم دخی دینور)
 (برنجیسی) مفتدی کنندی تحریمهسنه مقارناً امامه متابعتی
 نیت اینمکدر .

فتواده شرط مذکور مقضاسنه کیدیه . فتاوی ابی الیئدن منقولدرکه الحمد لله
 یرنده الحمد لله وفل هو الله یرنده کل هو الله دیمک بونک غبرسنه فادر اولمایان
 ویاخود لساننده عات اولان کیمسه ایچون جائز اوایوب لساننده عذر اولمدیغی
 حالده آغزیدن بویله چیمق صورتندهده عاز ناسد اولماز . دیمککه شرط
 مذکورده خلاف وارددر . چوقلریده انی ذکر ایتامشدردر . زیرا انده خرج
 عظیم وارددر . ط .

(۱) وان كان كلام المؤاب قاصراً على الثاني اه ط .
 (۲) يان زاد على قدر درهم أو بلغ ربع الثوب اه ط .
 (۳) ظاهری بودرکه طاهر اوله مامق کرک مزبل نجاستی بوله مامق ، کرک
 بولسهده انکشاف عورت کبی بر مانم حاصل اولق صورتیله اولسون . ط .
 (۴) تقييدک ظاهری نجاست مانعین حامل اولانک اکا وعریانک تریانه
 افتدای صحیح اولمدر . فالحه ط .

مقارنت با حقیقی و با خود حکمی اولور (۱) . تنکیم بیانی شروط
تحریمده کذران اولمشددر .

مقندی هم صلاتی وهم متابعتی نیت ایله دیسکدر (۲) .

امامک (۳) امامتی نیت ایله قادیلرک اکا اقتدالری صحیح
اوله بیامک ایچون شرطدر ، محاذات ایله لازم کلمه جهک فساد
صلاته بنسأ که آنک مسئلهسی مشهوردر مفسدانده ذکر
اولنور (۴)

قول اکثره کوره جمعه و بیرام نمازلری دخی اولسه بویلهدر .

(یعنی جمیع صلواتده بلافرق قادیلرک صحت اقتداسیچون امامک
نیت امامت ایله شرطدر . تنکیم محشی فصل مفسدانده کافیدن و تبییندن
نفلاً تصریح اینمشددر) (۵) .

(ایکنجهیی) امامک اوکچهسی مقندیلرک اوکچهسندن ایلور بولمقددر .

(۱) بان لا یفصل بینهما بفاصل اجنبی کذا فی الشرح اه ط . انظر إلى اول
شروط التحریمة وثالثها .

(۲) شروط تحریمه تک بشنجهینه باقکدر .

(۳) لفظ امامک تذکیر وثالثی مساوی ایسهده کلام امام مذکر حفتهدر .
امام اثنایه سوزک شمولی یوقدر . افاده ط .

(۴) محشی دیرکه امام آنلری التزام ایتمدکجه فساد اولماز . التزام دخی
آنک نیت ایتمسایلهدر . امام اکا امامتی نیت ایلمدکجه قادیلرک صلات امامه داخل اولمش
اولماز . خنی دخی اتی کییدر . بر ایله متمددک فرقی ده یوقدر اه .

(۵) بوراده ایسه دیسدرکه : نهرده خلاصه دن نفلاً صلات جمعه وعیدینه
عدم اشتراطک ترجیحی مذکوردر . جنازه نمازنده قادیلره امامتی نیتک عدم
اشتراطنه اتفاق اینمشددر اه .

(بو ، مقتدی بر اولمق صورتنده ظاهر در که امام ایله یان یانه و آنک صاغنه طورر شو قدر که اوکچه سی امامک اوکچه سندن کیرو بولنور . صوائه یا خود آرتق سنه طورر ایسه مخالف سنت اولدیغی چون مکروه اولور . کما فی الدر .)

اعتبار اوکچه به در (۱) حتی مقتدینک طول قدمی جهتیله آیاغنک پارمق لری اوکچه سی کیرو اولمقله برابر امامک آیاغی پارمق لری تجاوز ایتمه ضرر ایتمز (۲) .

(اوچنجیسی) امام مقتدین حالاً ادقی اولما قدر : مقتدی ، مقترض و امام متنفل بوانمق کی (۳) .

(در دنجیسی) امامک قیلدیغی فرض مقتدینک قیلدیغی فرضدن

(۱) ایما ایله نماز قیلاندره اعتبار باشه در . حتی مقتدینک باشی امامدن کبروده اولوبده آیاغ لری آنک آیاقرندن ایار و بولنمه اقتدا صحیح و عکسی تقدیرنده غیر صحیحدر ط .

(۲) معلوم اواسونکه ، مؤلفک اشراط تقدم امامه دایر افاده ابتدکی شی خلاف مذهبدر . مقتدی امامه محاذی دخی اواسه اقتدا صحیحدر . ط .

(۳) محضی دیرکه . ترک و جوبنی رأی ایدنک سنیقنی رأی ایدنه اقتداسی بوقیلدن دکلدیر . چونکه بواقفد اتحاد صلاانه مبنی صحیحدر . اتحاد صلات اختلاف اندفاد ایله مختلف اولار . و کذا بر سنت قیلانک بشقه بر سنت قیلانه مثلاً یا تونک سنیقنی قیلانک تراوغ قیلانه و اوکله تک صوک سنیقنی قیلانک ابلک سنیقنی قیلانه اقتداسی صحیحدر . تنکیم بحر رائفده و غیریده مذکوردر . ظهیریده ده دیمشدرکه ایکندنک ایککی رکعتنی قیلش و کونش غروب ایتش . بولنان کیمه یه نمازینک صوک ایککی رکعتنده اقتدا ایدسه هر قدر مقتدی ایچون بوتماز قضا ایسه ده اولور . چونکه ذات صلات بر در اه .

بشقہ اولماقدیر : بری اوکله نك فرضنی قضا و دبکری ابیکندی نك
فرضنی ادا و یاخود بری برکونک اوکله سنی و دیکری بشقہ برکونک
اوکله سنی قضا اینمک کبی (۱) .

چونکە مشارکت و اردر آندەدە اتحاد لا بددر .

(یعنی مقتدی امامه مشارک اولمغله نمازلی متحد بولمق
لازمدر تاکه امامک نمازی مقتدینک نمازینی متضمن اوله -
بیاسون . ط .)

بنام علی هذا برنمازی نذر ایدنک بشقہ برنمازی نذر ایتمش
بولنا نه اقتداسی صحیح اولماز زیرا نذرلده اتحاد یوقدر (۲) . اختلاف
نذرین ایسه اختلاف فرضین کبیدر (۳) .

(۱) بولر فرض اولهرق صحیح اولماز دیمکدر . یوقسه مقتدینک نمازی
نافله اولهرق صحیح اولور . عشی مرحوم مفسدانک محاذات مسئله سنده تصریح
ایتشدرکه ایکندی قیلان بر کیمسه نك آرقه سنده اوکلایی نیت ایدنک نمازی
نافله اولهرق صحیحدر .

(۲) « امامک نذر ایتدیکی نمازی قیلوق نذریم اولسون » دیمش بولنور
ایسه اتحاد صلاته مبنی اقتدا صحیح اولور . کافی الدر .

(۳) بو تعلیل عشینکدر و بیانی وجهله مؤلفک تعلیلدن اظهاردر . مؤلف
« زیرا ناذرک التزام کرده می اولان خصوصه غیری اوزرینه ولایی یوقدر »
دیمشدرکه وجوب انجی ناذر حقنده ظاهر اولوب دیکری حقنده ظاهر اولمغله
کندی نذریک غیرده بشقہ سته اقتدا ایدرسه مقتضاک متغله اقتداسی کبی اولور
دیماک ایسته شددر . بوحالده مسئله نك اوچنجی شرطه تقریبی ظاهردر .

ناذرك حالفه اقتداسی دخی صحیح اوله ماز . چونكه صلات
منذوره اقوادر (۱) .

حالفك ناذره و حالفك حالفه واتحاد نذرین صورتنده ناذرك
ناذره اقتداسی صحیحدر .

(بشنجهیسی) درت ركهتلی بر فرضك وقتی چیققدقن صكره
(قضاسیچون عقد اولنان جماعتده (۲)) امام مقیم اولوبده مقتدی مسافر
اولمامقدر . امام حالاً مقتدبدن ادنا اولمامق شرطنه بنامكه بو حالده
باقعهده و یا قراءت حقنقه مفترض منتفاه اقتدا ایتمش اولور .

(معلوم اولسونكه وقت داخلنده مقیمك مسافره وبالعكس
مسافرك مقیمه اقتدالری جمیع صلواتده صحیحدر . ایسکی واوچ
ركهتلی فرضار سفرأ وحضراً متغیر اولمامغله آنلر مسثنی اولماق
اوزره درت ركهتلی فرضاره كوره مقیم بولنان مقتدی مسافر
بولنان امامك سلامندن صكره نمازیی بلا قراءه انعام ایدر .
مسافر بولنان مقتدی مقیم بولنان امام ایله برابر نمازی تام قیلار
چونكه وقت باقی اولمغله مقتدینك نمازی امامك نمازینه مربوطأ
تمامه تغیر ایدر . عدم تغیر خواص قضا ایدر . وقت خارجهنده
ایسه درت ركهتلی فرضاره كوره مقیمك مسافره اقتداسی

(۱) چونكه قصداً واجبدر . مخلوف علیها اولان نماز ایسه فعل وترکی
جائز بر ثقل ایکن ایکی جهتك بری یمین ایله قوت بولشددر . انك وجوبی برک
تحقیق ایچونددر . ط . بو تمایل مسئله نك شرط ثالثه تفریعنی اقتضا ایدر . کالایخنی .
(ناذر) نذر ایدنددر . (منذوره) نذر اولنان نمازدر . (حالف) شونمازی قبله جعم دیو
یمین ایدنددر . (مخلوف علیها) اشته او نمازدر . (بر) یمینی یرینه کنور مکدر :
(۲) چونكه قضا ایچون دخی عقد جماعت مشروعددر . کما سیدکر .

صحیح ، و مسافرک مقیمہ اقتداسی غیر صحیح ، در . چونکہ آندہ قویٰ ضعیفہ بنا ایتماک محذوری وارد . زیرا اقتدا شفع اول و یا شفع ثانیدہ اولمقدن خالی اولمیوب شفع اولدہ یعنی ایتماک ایکی رکعندہ اولدیغنه کورہ مسافرک قعدہ سی نمازیغنه آخری اولدیغنه چون فرض ، و مقیمک قعدہ سی قعدہ اولی اولدیغنه چون واجب ، در : فرض ایسہ واجبدن اقوادر . اقتدا شفع ثانیدہ وقوع بولدیغنه کورہ مقیم بولنان امام فریضہ قرائتی شفع اولدہ ایضا اینمش اولمغله (۱) اکا کورہ شفع ثانیتک قرائتی نافله ایکن مسافر بولنان مقتدی حقندہ قراءت هنوز فرضدر .

(النبیجیسی) امام مسـبوق اولما مقدر . زیرا آنک شبہہ اقتداسی وارد (۲).

(امامک لاحق اولمامسی دخی مشروطدر چونکہ لاحق حکماً امام آرقہ سندہ دیعکدر ، حتی قراءت ایتماک ط .)
بولارک کندی مثلارینہ دخی اقتداری صحیح دکلددر . نـتـکیم در مختارده مصر حدر (۳)

(۱) ولو لم یقرأ الامام فی الشفع الاول نفی صحتہ الاقتداء روایتان . وسیاتی تحقیقه فی صلاة المسافر ان شاء الله تعالی ط .

(۲) یعنی کندی تحریمہ سنی امامتک تحریمہ سنہ بنا ایتماکی ایچون مسبوق فضاء ماسبقه قیامندن سکرہ دخی من جهة مقتدی دیعکدر . محشی دیرکہ اکا قراءتک لزومی شبہہ انفرادہ مبیدر اه دیعک کہ اندہ جهت انفراد دخی وارد و مثلاً خسروک نمیرنجہ انک جهت انفرادی حقیقی و جهت اقتداسی موریدر و هر ایکی جهتک نفیرماتی وارد . تکیم ذکر اولور .

(۳) بحر رائفده دیعکدر کہ ایکی مسبوق متساویتک بری کندی اولورندہ اولانک کیتی اونومش اولمغله دیکرینہ اقتدا ایدرک دکلدہ اکا کوز و جبلة باقرفی قیلہ صحیح اولور اه .

(یدنجیسی) امام ایله مقتدینک آره منی صف نسا فصل ایتمش اولماقدر (۱) . شوما آله کی قول شریف نبوی به منی که : « امام ایله کندی آره سنده نهر یاخود طریق و یاخود قادیلردن برصف بولانان کیمسه نك نمازی یوقدر » بیورلمشدر .

اگر آره ده اولان قادیلراوچ اولور ایسه آخر صفوقه دکی هر صفدن اوچ کشینک نمازلی فاسد اولور (او قادیلرک صاغندن و صولندن برر کشینک دخی نمازلی فاسد اولور . ط) . سائرلرک اقتدالری جائز (صحیح) در . فتوی دخی بونک اوزرینه در (۲) .

واگر آره ده اولان قادیلر ایکی اولورسه یالکزر آلرک ارقه لرند کی ایکی کشینک نمازلی فاسد اولور (یعنی فساد صلات

(۱) کشینک بیانته کوره مقتدین ارکک مقتدی مقصوددر . ایکی مقتدی اره سی دخی امام ایله مقتدی اره سی کییدر که انلرک اره لرند دخی قادی بولنور ایسه اقتدالری صحیح اولاز اه . وضعاً .

(۲) علی قول اوچ قادی ارقه لرند بولانان جمیع صفوف رجال ایچون مانع افتدا برصف نسا دیمکدر . ص . صف تام اولقی صورنده اولایقی کبی که اوصورتده ارقه ده بولانان صفوف رجالک کافه نمازلی . منطوق حدیث وجهله وجهله فاسددر . مؤلف کلامی اطلاق ایتمکله نسا ایله مقتدی اره سنده حائل بولوب بولنامه سوز شامل اولمشدر (لکن اره ده حائل یاخود فرجه بولمنی مانع فساددر) ننکیم ان شاء الله تعالی مسئله ماذانده ذکر اولنور . ط . مقتضای قیاس قادیلرک ارقه لرند بولانان ارککلردن بالکزر الیک صفدن او قدر کیمسه لرک نمازلی فاسد اولوب انار دیکرلرینه حائل اولغله انلردن صکره کیلرک نمازلی فاسد اولماقدر و لکن یوقیاس مؤلفک قول آئینسندن دخی ظاهر اوله جفی اوزره صف نسا غیر تام حقنده اولوب صف تام اتباعاً للاث خارج از قیاس اولغله وراء صف نسا ده قالان جماعت یکره می صف دخی اولسه ار انلرک نمازلی استیجساناً فاسددر .

آنلرک ما بعدینه کچمز قادیلرک یمین و یسارندن ایکی کشینک دخی
فساد صلاتلرینه بوسوز منافی دوشمز . ط .)

وا کر صفده یالکز بر قادین وار وار ککه محاذی ایسه یمین و یسارندن
آنک محاذی بولندیغی برر ارکک ایله آرقه دن بر ارککک نمازلری
فاسد اولور (۱) .

(سکرنجیسی) امام ایله مقتدی آره سنده نه قایق کچه چک

(۱) اناردن زباده سنک نمازلری فاسد اولاز چونکه هر (اوچ) جهندن
فاسد الصلاة اولان کیمسه ار او قادین ایله دیگر رجال آره سنده حائل اولمش
اولورار . ط . بوجنک . اخصی اولاق اوزره طعطاوی . مرحوم در مختارک مسئله
محاذاتمه ابو السعود المصریدن نقلاً دیمشدرکه . رأه . واحده صاغندن وصولندن
برر کشیله آرقه سندن برکشینک که جما اوچ کشیدر نمازلری فاسد ابدوب
بولندن زباده سنک نمازلری فاسد ایله چونکه اوچ جهندن نمازلری فاسد
اولان برر کشی او قادین ایله دیگر جماعت رجال آره سنده حائل اولمش
اولور . ایکی قادین کندی صاغ وصول جهنلرندن برر کشیله آرقه ارندن
کندیلرینه محاذی ایکی کشینک که جما درت کشیدر نمازلری فاسد ایله . چونکه
مثنی جمع نام اولدیغندن ایکی قادین دخی رأه . واحده کبدر . فساد آخر صفوفه
قدر نعدی ایتمز . اکر قادیلر اوچ اولور ایسه کندی صاغ وصول جهنلرندن
برر کشیله آرقه ارندن کندیلرینه محاذی اوچر کشینک صوک صفه قدر نمازلری
فاسد اولور . وبو جواب ظاهر الروایه در . قادیلرندن امام آرقه سنده بر صف
نام اولوب آنلرک آرقه ارنده دخی متعدد صفوف رجال بولمسه بتون اوصفلرک
نمازلری فاسد . اولور . اکر قادین صفنک آرقه سنده دیوار اولوب اولور
آرقه سنده صفوف رجال بولور ایسه آنلرک نمازلری علی الاصح فاسد اولور .
قادین صفنک آرقه سنده صف رجال اولوب دیوار آردن صکره اولسه اولور
آرقه سنده دخی صفلر بولمسه جمله سنک نمازلری فاسد اولور اه .

نهر (۱) نهده اوزر زنده صفوف متصله اولدینی حالده (۲) آرابه کچه جک طریق بولنما مقدر .

(۱) طریق ندن طریق عام مقصود اولدینی کبی نهر دن دخی نهر کبیر مقصوددر . نهر کبیر ایله نهر صغیر - برك فرقنده سوزك صحیحی بودر . یعنی مرور زورقه صالح اولوب اولما مقدر . علی قول نهر صغیر : نهر کاسی احصا اواناندر . و علی قولی کیمسه نك آتلايه بيله جکی نهر صغیردر . ط . نهده صو اولانی نهر ط دکلدر . طریقده دخی بولك آرابه مرورینه صالح اولسی مقصوددر . آرابه نك بالفعل کچمسی دکلدر . آرابه به بدله مرور اوتارک امکائی دخی معتبردر . اوقار : یوک مناسنه اولان وفرک جمعیدر . دوه بوکنده وسق اکثر اولدینی کبی استر ویا حمار بوکنده دخی وقر اکتبدر . رد المحتار .

ابن عابدینک افاده سنه کوره حوض کبیر دخی نهر کبیردکه اطرافنده صفوف پیوست اولدقچه مانع اقتدادر . اطرافدن صفوف متصله اولانارک آرقه رنده کیلرک اقتداری صحیحدر و حوض صغیر قدر اولان فرجه مانع دکلدر . نهر اوزر زنده اتصال صفوف : کوپری بولنق ویا خود یکدیگره مربوط قایلر اولوب اوزر لر زنده صف باغلامق ایله اولور .

(۲) چونکه اتصال صفوف حالنده یول صفوف ایله طولاش و آرمده آرابه کچه جک طریق فالماش اولور . محشی دیر که مصلیار پیوست اولوب یوله طور دقلرنده بر کیمسه کلوب بولك عرضه طور هرق امامه اقتدا ایسه جائز و مکروه اولور : اقتداسنک جوازی کندیر بيله امام آره سنده آرابه کچه جک طریق فالمدیندنر . کراهتک وجهی عمر ناسده نمازه طور لمیدر . ایسندی بو مفسدینک آرقه سنده بولك اوتیه جهنندن بری امامه اقتدا ایسه صحیح اوله مار زیرا بول اوزر زنده طورانک نمازی مکروه اوله بيله برابر اوکیمسه بر صغ دخی اولمدیندن کنندی آرقه سنده کی حقیقه معدوم حکمندهدر . و بو اتصال عسده اولماز . ایکی دخی اولسه اوله در . اگر عرض طریقه اوج کشی طور مش بولنور ایسه آنلرک آرقه لر ندن اقتدا ایدنلرک اقتداری صحیح اولور چونکه اوج کشی بعض روایانده بر صغدر . اتصال صفوف حالنده ایسه طریق مانع اقتدا دکلدر اه بتصرف .

مانع اولان فاصل قول مفتی به اوزره ایکی صف صیغه جق قدر
اولان آچیقلمقد (۱)

(ایکی صف آرسنده کی آچیقلمق ایسه برویا ایکی ذراع مقداریدر ،
بوده هر صفک محل سجودی ایله دیگر لرینک محل قیامندن معتبر اولور (۲)
جامع ایچنده کی فضاء واسع بر چوق صغوف صیغه جق قدر دخی
اولسه مانع اقتدا نکلمدر ، زیرا مسجد ایچون بقعه واحده حکمی
واردر . بیرام نمازگاهلری دخی مسجد حکمنده در (۳) .)

(طقوزنجیسی) امامك انتقالاننه اطلاعی اشکال ایدر درجهده
آرده حائط (دیوار) کبیر اولماقدیر .

اگر ایشتمك (۴) ویا کورمك سببیلله امامك انتقالاننه اشتباه
قالیمور ایسه اقتدا قول صحیحده صحیحدر (۵) . شور وایتہ بناء کہ نبی
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افتدمن حضرتلری خانه حضرت عائشه
داخلنده نماز قیلارلر ونامس (یعنی جماعت اصحاب) مسجد شریف
نبو بدن کند یاریته اقتدا ایدرلر ایدی .

بوکا کوره مسجد حرامه متصل اولوبده قبوری خارچدن اولان
بیوت و منازلدن حرم شریفده عقد اولانان جماعتک امامنه اقتدا ، سماع
ویارؤیته مبنی امامك حالی شتبه اولمدیغی و آرده دیواردن ماعدا

(۱) علی قول بر صف صیغه جق قدر اولان آچیقلمقدیر . ط .

(۲) بویله اولانی ظاهر در . زیرا ذراع بر صفک محل قیامندن دیگر صفک
محل قیامنه قدر تحدیدده کافی دکلمدر . ط .

(۳) جامع شریفک حولی دخی جامع حکمنده در . صغوف متصله اولسه ییله
اورادن اقتدا صحیحدر اه من ط .

(۴) یا امامدن ویا مقتدین . رؤیت دخی بویله در . ط .

(۵) وبو شمس الأئمة الملوانینک مختاریدر . ص .

حائل (۱) بولمديغى حالده صحیحدر (۲) .
 (اونجیسی) امام : راکب ومقندی ، راجل (۳) اولماقدر .
 (اون برنجیسی) امام راجل ومقندی راکب اولماقدر .
 (اون ایکنجیسی) امام بردابه ومقندی بشقه بردابه اوزرنده
 اولماقدر . زیرا اختلاف مکان وارد . امامنک دابه سنده بولمور ایسه
 اتحاد مکانه مبنی اقتدا صحیح اولور (۴) .

(۱) طریق عام وصف نساء کبی
 (۲) تکیم خمس الائمة بونی شویله ذکر اینمشدرکه مسجد منصل
 اوینک سطحینده طوریده یانی باشند کی مسجدک امامنه ، واونک ایچنده
 طوریده خانه سینه منصل فقط آرده بردیوار بولان مسجدده کی امامه
 اقتدا ایدرک نماز قیلان کیسه نک نمازی اگر امامک تکبیری یا کندندن
 ویا مبلندن ایشتمکه ایسه جائز اولور . صاحب هدایه نک تجنیس
 ومزینده بویله مذکوردر . عام اوزرنده طورانک دخی او ایچنده
 اولان امامه اقتدای امامک حالی اکا خفی اولمديغی حالده صحیح اولور . س .
 دینک که اعتبار اختلاف مکانه دکل ، اشیاهه در . خانه سی مسجددن
 منصل بیله اولسه آرده آراهه بولی کبی مانع اقتدا بولمديغی وامامک
 حالی مشبه اولمديغی حالده او ایچندن مسجدده کی امامه اقتدا صحیح اولور .
 کما فی ط . اختلاف مکانه اعتبار دابه اوزرنده وسفینه ده قیانه چی نماز
 حقه در . کما یانی .

(۳) راجل راکب اولمیاندر تنویرده اکا بدل نازل واقع اولمشدر اه
 نازلک را که اقتدا سنده بر مانع دها واردرکه رکوع وسجود ایله نماز قیلان
 آنلری ایما ایدرک قیلانه اقتدا ایتیش اولور . میکرکه نازل دخی ایما ایدیچی
 اوله ، رد مختار .

(۴) کوریابورکه بو مسائلده عات اختلاف مکاندر اشیاهه انحق حائل
 مسئله سنده علتدر . محشی دیرکه مقتدینک دابه سی امامک دابه سینه قریب اولور
 ایسه جواز صلاتی امام محمد حضرتاری مستحسن کورمشدر اه .
 صلات علی الدابه مسائلی آئیده در .

(اون اوچنچېسى) امام بر سفینه ده ومقتدی اکا مقترن اولمیان
 • بشقه بر سفینه ده اولما مقدر . چونکه آنلرده ایکی دابه کییدر . اکر
 اقتران ایدر لر ایسه اتحاد حکمی به مبنی اقتدا صحیح اولور .
 (جماعت ساحلده وامام طوران کینک ایچنده بولمق صورنده
 آرده طریق ویا نهر کبیر^(۱) مقداری فاصله اولور سه اقتدا صحیح
 اولمه جغنی ابن نجیم مرحوم بجرده ذکر اینمشدر .)
 (اون دردنجېسى) مقتدی مخالف مذهبی بولنان امامنک حالندن
 دم سائلک خروجی ویا آغاز طوایفی قیثک ظهوری کبی کندی مذهبجه
 بر مفسد^(۲) وقوعی بیلوب آندن صکره تجدید وضوء ایتمدیکنی دخی
 تیقن اینمش اولما مقدر .

(حتی مقتدی کندی مذهبجه ناقض وضوء اولان شبثک آندن
 صدر ربی مشاهدهن صکره امام اعاده وضوء ایده جک قدر غائب
 اواسه وارم دیجه آنک حالی مقتدینک معلومی اواسه صحیح
 اولان: آنک حالی بسبتون مجهول بولمق صورنده اولدیغی کبی اقتدا ک
 مع السکراه^(۳) جائز اولمایدن زیرا آبدست آاش اولق محتلدن واکا
 حسن ظن اینمک اولادر . ط .)
 اما مواضع خلافة آنک احتیاط ایتمز اولدیغنی بیلور ایسه

(۱) ایچنده قایق یوزه ییلان نهردر . کمار .

(۲) معلومدرکه بولنر بزجه ناقض وضوءدر .

(۳) کراهتک کرک بوراده ، کرک آتیده کی اغلاقندن ظاهر اولان تحریبه

اولمایدن . ط .

افتدا صحیح اولماز کړک او افتدا سنډه کی خصوصیت حالتی بیلامش
اولسون وکړک بیلسون (۱) .

اگر مواضع خلافده احتیاط ایډر اولدیغنی بیلور ایسه اکا افتدا
ایتمک قول اصح اوزره صحیح و مکروه اولور (۲) . کما فی المجتبى (۳) .
مقتدی امامدن آنک مذهب بنجه مفسد صلات اولان بر شپهک ، مثلاً
قادینه طوقنمه نک و یا خود درهم مقدارنده اولان نجاستی حامل
اوله نک (۴) وقوعی امامک خبری اولدیغنی حالده بیلمسه اکا افتدا
ایتمک قول اکثر اوزره جائزدر (۵) .

مسئله امام کنندینک او حائنی بیلامش اولقله تقييد اولنمشددر
تا که جازم نیت اولوب صحت صلاتنی دخی کنندی معتقدینه حمل ایتمک
ممکن اوله بیلسون .

(۱) بان علم أنه لا یحتاج بالمعادة والکن فی هذه الصلاة جهل حاله فی
الاحتیاط . ط .

(۲) قد علمت أن الظاهر من اطلاق الکراهة التحريم .

(۳) دبری آنک شرحنده : اکر مذهب حنفیده آنک احتیاطی بیلور ایسه
افتدا مکروه اولماز . دیمشدر اه س .

(۴) معلومدر که بولردن بری مذهب شافعیده نافض وضوء و دیگرى مانم
صحت صلاتدر .

(۵) بعضل جائز اولماز دیدیلر هندوانی آنلردندر . چونکه امام (آگاه
اولسه) او نمازک بطلانی رأینده اولور . مقتدینک نمازی دخی اکا تبعاً باطل
اولور . قول اکثرک که اصح اولانده اودر وجهی بودر که مقتدی (کنندی
مذهب بنجه) امامنک او نمازی جائز اولقی رأینده در . آنک حقنده . معتبر اولان دخی
کنندی رأیدر . بناءً علیه صلات مذکورہ نک جوازینہ قائل اولقی لازم کلور .
کما فی التبيين والفتح . ص .

أما مذهبك معتقد ومقلدى ایکن (۱) امامدن کندينك معلومی اوله رق خلاف مذهبی صدور ایتمش اولور ایسه نلاعب کبی اولوب متلاعبك ایسه نیتی اولیه جغندن صلاتنی صحتیه حلك بر وجهی اوله ماز (۲) .

(کور بایور که شرط اخیر مذهبناشک غیری یه اقتدا به عائد اولوب مخالف مذهب بولنان اهل سنته اقتدا مانع متیقن اولد فجه جائز (۳) وائمه یه مواضع خلافده احتیاط واصحاب مذاهبه مراعات ایتمک لازمدر . مثلاً موضع خروجنی تجاوزا بدن دم مذهب حنفیده ناقض وضوء اولدیغندن حنفی یه امامت ایدجک اولان شافعی قان آلدیرد قده یا خود حجامت اولد قده و بابورنی قاناد قده و کذا قی ایتد کده آبدست آلتی لازم کلور (۴) .

(۱) أما مقتدینك مذهبنی تقلید ایتمش ایسه ایسکینك اعتقادی اتحاد اینمش اولقله آنده کلام یوقدر . ط .

(۲) محشی دیر که اولی اولان حل لفظنی حذف ایتمک (یعنی صحت صلاتیچون بوجه اوله ماز دیک) در .

(۳) ابن عابدینك نقلیه کوره صحابه و تابعیندن برچوقلری آنلر هپ ائمه مجتهدین اولدقلری حالده تبساین مذهبلیله برابر امام واحدک ارقه سینده غاز قیلارلر ایدی . فتاوی خیریه صاحبی خیرالدین الرملی رملی شافعیدن نقلیه : موافق ممکن ایسکن مخالفه اقتدا مکروه اولقله برابر انفراددن افضلدر فضیلت جماعت حاصل اولور . دیمشدر اه .
وترده مخالفه اقتدا ایتمک مانع متیقن اولقله موافق اولماز .

(۴) مراعات ایچون مهم اولان مواضع ابن عابدینك تعدادیه کوره بولردر . انتقالاتده ال قالدیرمق و بسمله یی جهر ایتمک کبی آنلرجه سفت و بزجه موجب کراحت اولان شیلر دیکلدر اه نمازده نرک سوره

صلوات فجرده شافعی المذهب امامه اقتدا ایتمش بولنان حنفی آنلر
صباح نمازینک ایکنجی رکعتی رکوعندن صکره قنوت ایتمکده اولملربله
او حالده ساکت اولهرق طورر والربی یانی باشلربنه صالیویرمش
بولنور . بونی فقها باب وترده ذکر ایتمشلردر .)

آبدستلینک (۱) تیمملی به اقتداسی عندالشیخین صحیحدر امام محمد :
صحیح اولماز . دیمشدر بوخلاف شوخلافه مبنیدرکه (۲) خلقت تراب

ایتمک ویاقعده اولاده نجبانه برنی ضم ایلمک دخی مانع دکل ، موجب
کراهندر . جلوس استراحت نزیها مکروهدر . کافی ط .

صاحب فتاوی خیرالدین رملی ابن عابدینک نقله کوره : شافعیکنک
حنفی به اقتداسی نه ایسه حنفینک دخی شافعی به اقتداسی اودر آنلرک بزه
اقتداسنده صحت وفساد وافضلیتجه نهوارایسه یزم ایچون دخی آنلره اقتدا
نقدیرنده آنک منلی واردر . دیمش وشو بیت لطیفی سوله مشدر :

وانا رملی فقه الحنفی لامرا بعد اتفاق العالمین

یعنی : بنده فقه حنفینک رملیسیم ایسکی مذهبک اهل علمی اتفاق ایتمکدن
صکره شبهه قالماز اه شافعی به امامت ایدهجک حنفی دخی مسّ مرأه
خصوصنده تجدید وضوء ایتمک کرکدر .

(۱) بومسئله درمختارده : یاتنده صو اولیان متوضی . دبومقیماً
مذکوردر . چونکه یاتنده صو بولنان متوضک متیم اولان امامی
صویه قادر دیمک اولقله اقتدا صحیح اولهراز . امامنک آنی ییلدیکنی
کرک ظن ایسون ، کرک ایتمسون . کافی ط علی الدر . وآن خیه بان
العجز عن الماء لبس بفقده فقط .

(۲) معلوم اولسونکه طهارت تیممده برجهت اطلاق وبرجهت
ضرورت واردر . جهت اطلاق : تیمم مثلاً مستحاضهکنک طهارتی کبی
اولیهرق وقت صلات ایله موقت اولماق اعتباریلدر . جهت ضرورت

ایله مامدن عبارت اولان ایکی آلت آره سننده میدر؟ یوقسه آبدست
ایله تیممندن عبارت بولنان ایکی طهارت آره سننده میدر؟ عند الشیخین
خلفیت بین الایتندر . نهـ کریمک ظاهری دخی بوکا دلالت
ایتمکده در (۱) . بنا برین ایکی طهارت مساویدر . امام محمد عندنده
خلفیت بین الطهارتیندر (۲) بناءً علیه (متوضئک متیممه اقتداسی صورتده)
قوی ضعیفه بنا ایداش اولور . بوا یسه جائز اوله ماز

صلات جنازه ده متیممه اقتدانک صحنده خلاف یوقدر .
غاسلک ماسحه یعنی أعضاء مفسوله وضوئی یبقایه رق آبدست
آمش اولانک مسح ایله آبدست الماش بولنانه اقتداسی صحیحدر .

تیممه انجق صودن عجز ضرورته مبی میورت اولنقی اعتباریله در
بونده خلاف یوقدر . خلاف انجق تعلیله در . امام محمد حضرتلری متوضئک
تیممه اقتداسنک عدم جوازینی احتیاطاً جهت ضرورت ایله تملیل ایتمشدر .
شیخین حضرتلری ایسه اقتداء مذکورک صحتنی جهت اطلاق ایله تعلیل ایلشدر
چونکه تیممک طهارتی دخی او حیثیتدن صو ایله طهارت کبیدر . بو اختلاف
دخی مؤلفک ذکر ایتدیکی اختلافه مبنیدر . ط .

(۱) زیرا حق جل وعلا [فلم تجدوا ماء فتیمموا صعیداً طیباً] بیورمله ایکی
آلت ذکر اینمش وخلفیتی آنلرک آره سننده قبلشدر . ط .

(۲) وحالبوکه طهارتک بریسی ضروریه و دیگر اصلیه در وشبهه یوقدرکه
طهارت اصلیه یی مشتمل بولنان کیمسه طهارت ضروریه یی مشتمل بولناندن حالا
افوادر . بو حالده متوضئ یا ننده صو اولقوله برابر متیممه اقتداینش کی
اولورکه بوجائز دکندر . شیخین ایچون دیمک واردرکه نیم طهارت مطلقه در
یعنی وقت صلات ایله موقت دکندر . بوئدن طولانی قدر حاجت ابلهده مقدر
اولماز . ط . مراآنده محکوم به بحثنه باقکز .

کړک 'خسفینه کړک جبيره په وياخود آقاری اوليان ياره (۱) صارغيسنه مسح ایتمش اولسون (۲) .

قائمك قاعده (يعنى آياقده طورارق نمازقيلائك اورطوردیغی یرده ركوع وسجود ایدرك (۳) قیلائه) اقتداسی صحیحدر . زیرا صلى الله تعالى علیه وسلم افتدمن حضرتلری مرض موتلرنده كندیلری قاعد وآرقه لرنده جماعت قائم اولهرق قیلشلردر (۴) .

(۱) هوا آلدیرلماق ایچون باغلانمش دیمكدر . محشی دیركه اكر آقاری وارایسه صاحب عذر اولقله اكا انجق كندی ممانلی ویا آئك اشدی اقتدا ایدیهیلور اه بالمعنی .

(۲) محشی دیركه غاسل ایله مسحاك حاللری یكدیكره مساویدر جبيره مسحی خف مسحنون اولادر . زیرا جبيره نك مسحی ماتحتقی غسل كییدر خف اوله دكلدر اه .

(۳) بوقیدی محشی علاوه ایتمكه برابر دیمشدركه قائمك قاعده افتداسنك سحتی عند الشیخین اولوب امام محمد آنلره مخالفدر وآئك قولى احوطدر اه .

(۴) مؤلف او نمازك صلات ظهر اولدیغی تمین ایله برابر یومك جمعسه ایرنسی یاخود بازار اولدیغنده ایراد كلمه "تردید ایلمشدر و : علیه الصلاة والسلام افتدمنك امام اولهرق قیلدفلری نمازك اك صكره سی بودر . دبوب بعده محشینك تعبیرنجه قائده" زائده اولهرق : بازار ایرتمی كون (كه یوم وفاناربدر) صباح نمازینك ركعت ثانیه سنی خاف ابی بكرده قیلدیله ومسبق اولهرق امام صلات بیوردیلر . دیمشدر اه عن البیهقی .

قاعداً امامت حضرت غفر رسالت صحیحینده مذکور اولان « مروا ابا بكر فلیصل بالناس » حدیث شریفك شرحنده مبین اولان حالتدركه حضرت صدیق امر حضرت غفر كائنات ایله نمازه كچدكلرنده علیه الصلاة والسلام افتدمن حضرتلری كندیلرنده خفت بوللریله حضرت عباس ایله حضرت علییه طیانهرق خانه حضرت عائشه دن مسجد شریف نبویلرینه چیقوب حضرت ابو بكر صول طرفته او طور مشلر ونمازی قاعداً قیامشدر . حضرت صدیق قائماً صلات رسول الله وسائر ذوات صلات ابی بكره اقتدا ومتابع

قانبور لغی حد رکوعده اولیان قانبوره اقتدا صحیحدر . اتفاقا
 علی الاصح (۱). قانبور لغی حد رکوعده اولان دخی رکوع ایچون براز
 آلچالور اولدیغی حالده اکا اقتدا عند الشیخین جائز اولور . عامه
 علما بونی اخذ ایتمشلردر . اصح اولانده بودر . قائمک قاعده اقتداسی
 منزله سنده درکه (قاعده نصف اعلی (۲) و بونده) نصف اسفل
 مستوبدر (۳) .

مومینک (ایما ایله نماز قیلانک) کندی مثلنه اقتداسی صحیحدر .

بر مصلی مومی دیگر مصلی مومی به مثل اولق هرایکیسی
 اوطوردقلری یاخورد یان یاتدقلری حالده ایه ایدر اولقله اولور .
 امام اطوریجی و مقتدی یان یاتیجی اوله رق ایما ایتمکده دخی امامک

ایتمشلردر . زیلعی دیرکه امام المرسلین افندمک جانب بسار حضرت صدیقه جالس
 اولملری کندیلرینک امامت ایتدکلرنده صریحدرکه حضرت صدیقی صاغلرینه
 آلمشلردر . ناسک صلات ابی بکره اقتدا ایدر اولملری بر نمازک ابکی امامی
 اولق جائز اولیه جفی جهنله حضرت ابو بکرک اوچینده مبالغ بولندقلربی بیاندراه
 (۱) یعنی حکایه اتفاق حکایه خلافدن اصحدر . ط .

(۲) بوزیامیدن علاوهدر دیمک ایستکه استواء نصفیندن عبارت اولان
 قیام بولرک هر برقه نصف اولهرق بولمشدر .

(۳) امام محمد عندنده جائز اولماز . ص . صاحب ظهیریه نک : اصح اولان
 بودر . دیدیکی امام محمدک ایکی قولندن اصحه محمولدر . مطلق اصحه محمول
 اوله مازکه اکثر علما شیخین قولنی اخذ ایتمشلردر . ط . در مختارده « احده
 اقتدا حدی حد رکوعده بیله اولسه علی المتمد صحیحدر . اعرجه (طوباه)
 اقتدا دخی بویلهدر . » دیمشدر . قال : و غیره اولی .

حالی مقتیدین اقوی اولاق جهنیمه اقتدا ینه صحیح اولور (۱) .
متنفلک مفترضه (یعنی نافله قبله حق اولانک فرض قبله قدره اولانه)
اقتداسی صحیحدر زیر اضعیف قوی به بنا ایتمکدر (۲) قراءتده امامنه تابع
اولمش اولور (۳)

(بوندن صلات تراویح مستثنادرکه ارجح اولان آنک مفترضه
اقتداء قبله مسلم عیدم جوازیدر ، چونکه صلات مذکوره

(۱) تعلیله نظراً بونک عکسی صحیح اولماز دیمک اوله حق ایسه ده محنی
دیمشدرکه مومینک مومی به اقتداسی صحیحدر کرک هر ایکسی قائم ، کرک فاعد
ویا مستلقی (آرقه اوسنی یاتان) یاخود مضطجع (یان اوسنی یاتان) اولسونلر
ویاخود مختلف بولسونلر . فی الاصح بونلرک هپسی جائزدر ، کما فی النهایة .
نمرتانی بونک اوزرینه اجاع اولدیفنی ببله تصحیح ایتمشدر . کرچه امام قاعد
ومقتدی مضطجع اوله رق ایما ایدیجی اولق مسئله سنده شرح کبرده مؤلف :
بونک عکسی صورتده اقتدا صحیح اولماز . دیوب زیلمی دخی مختار اولانده
بودر دیمشدر واسکن نهرده نمرتاشیدن قلا مذکوردرکه اظهر اولان آنک
دخی قول شیخین اوزره جوازیدر . فی الاصح قول امام محمد اوزره دخی
جائز اولقدرد مؤلفک اطلاق کلامنه مناسب اولانده بودر . « بملله » فوانک اکا
منافاتی دخی یوقدر زیر مقصود مطابق ایمایه نظراً اولان مئیتدر اه .
(۲) شروط صحت اقتدانک اوچنجیسی بونک عکسی یعنی مفترضک متنفله
اقتداسنی مبطلدر .

(۳) مؤلف بویله دیمکله شواشکالی دفع ایتمش اولدی که : شفع نانیده
قراءت متنفله فرض ومفترضه نقل ایکن متنفلک مفترضه اقتداسی نصل صحیح
اولور ؟ جواب شو اولمش اولدی که مقتیدین نمازی اقتدا سببیه امامک نمازی
حکمینی آلمش اولور . وحقی شفع نانیده دخی یتشمسه درت رکعتی آعام لازم کلور .
بوکا بناء شفع نانیده کی قراءت آنک حقته دخی نقل اولور دیمکدر . افاده ط
فی حاشییه .

هیئت مخصوصه اوزره مشروع اولمش بولندیغندن اقامه سنت عمده -
سندن چیقلمق ایچون آنک وصف خاصنه که امامک نیت تراویح
ایتمسیدر مراعات اولنمق لازم کلور . کما فی الدر (۱)

بر شرط و یا رکعت فواته مبنی امامک نمازنده مانع صحت
اولان شی (۲) ظاهر اولدوقده (۳) نماز ازموا اعاده اولور (۴) . حدیث
شریفده : امامک نمازی فاسد اولدوقده آرقه سنده کیلرک نمازاری دخی
فاسد اولور بیورلمشدر .

اعاده دن بوراده مقصود بین الفقهاء مصطلح اولدیغی وجهله
مؤداده اولان بر نقصانی جبر واکال ایدیجی اعاده دیمک

-
- (۱) مقصود او متنفک اقتداسی باطل اولور دیمک دکل ، آنک اونمازی
تراویحه محسوب اولماز دیمکدر . ط علی الدر .
(۲) قبل التجزیه سبق حدث صورتنه دخی شاملدر . مؤلف ایسه : امامک
بطلان صلاتی ظاهر اولدوقده . دیمشدرکه بطلان سبق انعقادی مقتضی اولمائه
صورت مذکوره به شامل اولماز . نه علی هذا ط فی حاشیه الدر .
(۳) «آبدست بوزدی ده آبدست آلمدین نمازه طوردی» دیو شاهدر شهادت
ایتمک ویاخود بر عادل کیسه آنک نفسندن اخبار ایتمک طریقله اه ط علی الدر .
(۴) یعنی امامه اعاده لازم اولدیغی کی مقتدی به دخی اعاده لازم اولور .
نتکیم آئیدن اکلشیلور . امام ۶ مخالف مذهب اولوبده مقتدی عندنده آنک
فساد صلاتی ظاهر اولمش ایسه لزوم اعاده مقتدی به عائد اولور . کما بفهم من ط
علی الدر .

اولیوب (۱) بلکه او فرضی پرینه کنورمک اکا فرض اولور دیمکدر .
اگر امامک نمازینی مبطل اولان شیء طاری اولمش یعنی
صکره دن وفوعه کلش ایسه جماعته اعاده یوقدر : امام نمازی
متعاقب ارتداد ایتمک ، بعد اداء الظهر بالسکزجه جمعه یه سعی
ایلمک ، جماعت طاعلقدن صکره امام سجده نلاوته عودت
ایدوب فعه . اخیرینی اعاده ایتماک کی (۲) .

فساد صلاتی تبین ایدن امامه ممکن اولدیغی قدر - ولو نذکره
یازمق یاخود خبر کوندرمک طریقله اولسون - جماعته نماز لینی
اعاده اینملرینی بیلدرمک قول مختارده لازمدر .

بونک وجوب اخبارده نظیری بر کیمسه دیکرینی ماه نجس
ایله آبدست آلورایمکن کورمک یاخود اوزونده نجاست بولمادیغی
کورب خبر ویرمکدر (۳) .

درایده (۴) جماعت غیرمعین کیمسه لر اولدیغنه کوره (۵)
آلره بیلدرمک امامه لازم اولمادیغی مذکوردر .

(۱) چونکه بو معناجه اعاده برنجینک صحنی اقتضا ایدر . فرض ایسه آنک
بطلانیدر . ط .

(۲) ایشته بومسئله لرده امامک نمازی فاسد وعتدینک نمازی غیرفاسددر . بونلر
الغاز اولتهرق : هانکی نمازدر اوکه امامک نمازی فاسد اولدیغی حالده جماعتک
نمازی فاسد اولماش اوله ؟ دبیفور . ص .

(۳) و محل ذلك اذا علم منه الامتنال والا فلا كما لا يخفى . ط .

(۴) معین الهروینک هدایه شرحیدر . بواسمده برده ابن حجر عسقلانینک
احادیث هدایه حقنده برائری وارد : کما فی کشف الظنون .

(۵) طحطاوی مرحوم در مختار حاشیه سنده دیرکه جماعت معین اولماه نک

(فصل)

اون سكر (۱) شيتك بريله حضور جماعت (۲) ماقط اولور :

(۱) ياغمور (۳) .

(۲) شدتلى صفوق (۴) .

(۳) خوف متمدى (۵) .

تختنده ايكي صورت واردر ، برى اصلا معين اولماقدركه بوراده مقصود اولان اودر . ديكري قسماً معين اولماقدركه . بوسورتده معين اولانلره اخبار اينيك لازمدر اه بتصرف . اخبار اينيك تقديرنده جماعته اعاده لازميدر ؟ مخبر اكر عادل ايسه اوت . والا ، اعاده مندوبدر . كذا في الدر المختار .

(۱) مدافعه اخبارين ايله مدافعه ريغ دخى ضم ايديلرك بونلرك يكرمى به ابلاغ اولنديغنى ابن عابدين بحر رائق حاشيه سنده سويله مشدر . آنلرى مؤلف اون بشجى عذرك ضمننده ذكر ابله مشدر .

(۲) جماعته چيغى ديمكدر . محشى دبركه ظاهر افاده جمعه و بيرام نمازلرى جماعته دخى شامل اولور . آرتق جمعه يي ظهر اولورق فيلار و صلات عيد ساقط اولور . قال : ويحمر .

(۳) شرح مشكائده مذكوردركه «حديثيه وقعه سنده رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ايله برابر ايدك بزه ياغمور اصابت ايتدى آياق فابلر مذك التي ايصالغدى منادى رسول الله : هر كس نمازى بولنديغنى محله قلسون . ديو ندا ايلدى » ديتليكي صحبحدر . ط .

(۴) ملاطلى (على القارى) امام محمدك شرح . موطننده حرشديدى دخى برد شديد الحاق اينه مشدر . ط .

(۵) يعنى بريك بغير حق كندى جائنه ويا مالنه تمديسندن قورقمق باخود مالئك ضياغندن وياخود جماعة نماز قيلقه مشمول اولاق تقديرنده فافله نك كوجوب كيتمسندن قورقمق . ط . مالندن مقصود تحت يدنده بولنان مالدر ولى امانت اولسون . ط على الدر .

- (۴) ظلمت بشديده . (في الصحيح)
 (۵) حبس مُعَسِّر^(۱) .
 (۶) كورلك^(۲) .
 (۷) مفلوجلک^(۳) .
 (۸) بر اللک وبر اياغک کسيکلکی^(۴) .
 (۹) خسته لک .
 (۱۰) آغسافلق^(۵) .

(۱) یعنی مدبون معسرك تأديه دين اينمسيچون محبوسيني . تيكست دئك اولان معسر قيدي صاحب يسار مناسنه اولان موسردن احرازدر چونكه اهل يسار اولان مدبون ترك جاءنده معذور اوله ماز معسرك ايسه معذوريتمده محشيك افاده سنه كوره كندنيك باقعل محبوس اولسي شرط اوليوب حبس اولنفسدن قورقمسي دخي جماعته چيفامامق اچون عذردر .

(۲) بدني بوق ايسه اعمادن جاءتك سقوطي اتفاقيدر . بدني وار ايسه امامينه كوره جماعته چيغمق اكا لازم ، وعند الامام بدني اولسه ده اعمي ترك جاءنده معذور ، در . افاده ط .

(۳) فليج : اينمه ، مفلوج : اينمه لي ديمكدر . محشينك افاده سنه كوره فليجك ترك جماعتمده عذر اولسي صاحبك مشيه مقندر اوله مامسيله مقيدر . نسال الله تعالى العافية .

(۴) چپ و راست اوله برق كسيك ديمكدر . ايكيك نيك كسيكلكي برطرفدن ايسه اولويتله عذردره بالكيك بر آياغك كسيكلكيه دخي جماعت ساقط اولور . ط .
 (۵) مؤلفك عبارته سنده كي اقامدي كه كونور ملى كدر محشي مرحوم كساح ايله تفسير اينمشدر . كساح كلاه وزتمده آبانده اولان آغسافلق وبوريمكده كي عاجز - لكدر . كونور - لكى مؤلف زمانت اقطيله ذكر اينمشدر . اون ايكنجي به باقكر .

- (۱۱) انقطاع مطردن صکره کی چامور (۱) .
 (۱۲) کونور ملک (۲) .
 (۱۳) اختیارلق (۳) .
 (۱۴) نحو ولفنک دکلده علم فقہک رطافم کیمسہلر ایله
 تکراری (۴) کہ آملر کندبسنی فوت ایدرلر (۵) .

(۱) انقطاع مطردن صکره دیمسی مطر حقه کلام کذران اولمقله بو عذر
 مسنقل اولمقی ذکر اولمش اولدیفنددر . ط . وقال ابو الطیب :
 اذا اعتاد الفتی خوض المنايا فاهون ما یمر به الوحول
 حدیث شریفده : « اذا ابتلت النعال فالصلاة فی الحال » یوریشدر .
 نعال محشینک افاده سنه کوره صلب اولان اراضیدرکه یاغور آز دخی اولسه
 ایچمبوب ایصلانور . رحال : منازلدر .
 (۲) مؤلفک ذکر ایندیکی زمانت قاموسده کرچه مطابق عادت (آفت)
 ایله میندر ولسکن سید مرتضی مرحوم تاج العروسده او آفتی بووجهله تعین
 اینمشدر . اوقیانوسه باقشکر .
 (۳) یوریمکه قادر اولیان اختیاردن جماعت ساقط اولور . ط . صاحب
 تنویرک تعبیرنجیه : شیخ کبیر عاجز .
 (۴) یعنی مذاکره سی . عشی دیرکی وکذا فقه کنا بلربنک مطالعه سی . کذا
 فی الفتاوی اه .

(۵) یعنی جماعته جیقارسه او کیمسہلری بولماز اولور : اشنه بو حال علی
 الدوام اولماقی اوزره عذردر . س . اگر ترک مواظبت ایدرسه معذور اولماز
 تیزیر اولنور . مؤلف نحو ولفنی مقابلی طوتمقی ایله فقهدن علم عقائد و تفسیر
 وحدیثه دخی شامل بر . یعنی مقصود اولدیفنی افاده ایتمش اوله بیلور . حالوده
 درمختارده افاده فقه مقصوددر . برده . بر طاقم کیمسہلر ایله « تعبیری کندی
 کندینه تکرار فقه ایدنه بو حکم ویریلهز اولدیفنی افاده ایدرکه بوبله ده دکادر .
 بونی درمختارده ذکر ایتمشدر . ط . درمختارده مذکور اولان تعلیم و تعلمه
 و تالیفه شامل اولقی اوزره مطلق فقه ایله اشتغالدر . کما فی ط علی الدر .

- (۱۵) نَفْسَنَك ايسْتَك ايتديكى طعام حاضر اولاق (۱).
 (۱۶) تَهْيُو ايتديكى يولچىلغى قصد ايتمك (۲).
 (۱۷) برخستهميه باقق كه كئندىنك غىبوتىندە او خستە
 متضرر اولور (۳).
 (۱۸) كوندز دكلده كيجه اين (۴) روزكارك شدى .

اعذار مبیحه دن^(۵) بر عذرہ مبنی جماعتدن منقطع اولان کیمسه
اگر عذری واقع اولسه جماعته بولتمی نیت ایتمش ایسه اکاجاعت
ثوابی حاصل اولور . « واما لکل امری ماوی » حدیث شریفنه
کشینک نیت خیری فعله کلمه بیله کندیسنه نافعدر دیو معنی
دخو و برلشدور .

- (۱) کرک اقسام طعامی اولسون ، کرک اقسامک غیری اولسون . طه ظاهر افاده ولوکه آندن صکره جماعت بولسون . ط علی الدر .
مؤلف : چونکه مشغول البال بولنور مدافعه اخشین ایله مدافعه ریح دخی بویله در . دیمشدر اه اوفات مکروهیه وبو فصلک اولنده کی هامشه باقکز .
(۲) تمیؤ : حاضر لافقدر . معشی دیرکه فماه قریب اولان حاضرلق مقصود اولیق کرکدرکه مصالحیله مشغول البال بولنش اولور .
(۳) بویله دکل ایسه عذر اوللاز . افاده ط .
(۴) یعنی لیل مظلمه . زاده ط فی حاشیته علی الدر .
(۵) ترک جماعتی مباح قیلان عذرلردن دیمکدر .

(فصل)

امامته احق اولانک و ترتیب صفوفک بیاننه دائر

برقوم یعنی جماعت رجال (۱) اجتماع ایدوبده ایچلرنده صاحب خانه (۲) یاخود صاحب وظیفه (۳) و یاخود امیرمملکت وقاضی کبی صاحب ولایت عامه بولنمدقده (۴) اماملغه بقیه علومده متبحر اولسه بیله فواحش ظاهره دن مجتنب اولمق شرطیله احکام

(۱) لفظ قومک معنای رجاله اختصاصی سورہ حجرا نده کی [لا یسخر قوم من قوم الخ] قول کریمندن وزهیرک : « أقوم آل حصن أم نساء » قواندن نمایاندر . کما فی الکشاف .

(۲) محشینک افاده سنه کوره صاحب خانه دن مقصود خانه ده ساکن اولاندر ایسئر کراجی ، ایسئر عاریة سکون ایدیچی اولسون . خانه ده بولندیغنه کوره صاحب خانه وجامعه ده بولندیغنه کوره صاحب وظیفه مطلقا تقدیم اولنور . ذکر اولنه حق فضائل آنلرده کربک اجتماع اینسون، کربک اینسون صاحب خانه وصاحب مجلس وامام مسجد دیگرى آنندن افقه واقرا واورع وافضل دخی اولسه امامنه سائرنندن احقدر . پاکندی کچر ویاخود بریق کچورر . کچیردیکی کیسه سائر حاضرینه نسبتله مفضول دخی اولسه بویله در . اکام مستحب اولان افضلی مأذون ایتمکدر اه بتصرف .

(۳) اوعلک انامی دیسکدر . کما فی س . زیرا صاحب وظیفه وافقک منصوبیدر . دیگرى تقدیم اولنقله وافقک مقصدی فوت اولور . آنک شرعی ایسه شارعک نصی کییدر . ط .

(۴) بولنارک بری بولنور ایسه او احقدر نیکیم آتیا تصریح اولنور . محشینک بیاتنه کوره ولایت عامه صاحب اولان هیسنندن احقدر . صاحب خانه یه وصاحب وظیفه یه بیله مقدمدر .

صلاته أعلم (۱) وقرأت مسنونته فی حافظ (۲) اولان احقندر .

امیر مملکت وقاضی وصاحب خانہ بریرده بمنعماً بولندقلزنده
امیر مملکت مقدم اولوب آندن صکره قاضی وآندن صکره صاحب
خانه امامته احق اولور (۳) . قاضی دخی امام بحله به تقدیم اولنور (۴) .

بولنر بولندقدغه کوره امامته برمشوال مذکور احکام صلاته اعلم
اولان احق اولوب آندن یعنی علمده مساوا آندن صکره افرا اولان (یعنی

(۱) مقصود صحت وفساد وسائر صورته اعلم احکام صلات اولندر : « فقه
واحکام شریعتہ اعلم اولان احقندر » دیبانک دخی مقصودی بودر . چونکه
بولندن زیاده سی بوبایدہ محتاج الیه دکلدر . ط .

(۲) قرأت مسنونته فی حافظ اونقی قرأت صلاتده مسنون اولان مقدار آنک
محفوظی بولندندر . فرض اولان مقدارک حفظی معلوم اولدغی اوزره شروط
صحتندندر . بولنرایسه شروط کمالندر . امام ابو یوسف اقرأ حقنده وارد اولان بر حدیثه
مبنی (کف « یوم القوم اقرأهم لکتاب الله » حدیثدر بحر) آنی تقدیم اینمشدر .
معتمد علیه قول طرفیندر . چونکه قرأتده احتیاج انجیق رکن واحدی اقامه ایچوندر
فقه ایه جمیع ارکان و واجبات وسنن ومسئجات ایچون احتیاج واردر . ط .
همده اقرأ او وقتک اصطلاحجه اعلم دیمکدر . چونکه آنلر قرآنی احکامبله
برابر ناتی ایدرلر ایدی . علماء اصحابه دخی (قراء) تعبیر اولنور ایدی . فلا یتم
الاستدلال بالحديث .

(۳) خانهده مستأجراً ساکن اولان مسافر بوانان او صاحبته تقدیم اولنور .
کافی س .

(۴) حدیث شریفده : « کشی کندی محل ولایتنده مأوم اوله ماز مکرکه
کندی اذنیله اوله . خانه سی داخلنده کندیته مخصوص موقعده آنک اذنی اولدغجه
اوطور یله ماز . » بیورلشدر . س .

- نلاوة و تجويداً احسن بولنان) احقدر . كما في الدر (۱) .
 بعده أروع (الك زباده اهل ورع) اولان احقدر (۲) .
 بعده اسن (دها ياشلي) اولان احقدر (۳) .
 بعده خلقاً يعني بين الناس الفة احسن اولان احقدر (۴) .
 بعده وجهاً احسن اولان يعني الك صبيح حلي بولنان احقدر .

(۱) اقرأ : ۱- كما انه علمسز اولرق مجرد حفظاً اكثر اولان ديمك دكل ،
 بلسكه وقف وابتدا ووصل وكيفيت اداء حروف كب احكام قراءته اعلم اولان
 ديمكدر . بونلري بيلمديكي حالده ادابي احكام ايدن دخی بيلان حكمندهدر .
 كما في ط .

(۲) ورع شبهاندين اجتناب ديمك اولقله تقوان اعلادر . چونكه تقوي
 حرماندن اجتنابدر . م .

(۳) حديث شريفده ايكي ذاته خطاباً : « وايؤمكما اكبركما » بيورلشدر كه
 سزه بيوككز امامت ايتسون ديمكدر م . حديث ديكرده : « فإن كانوا في الهجرة
 سواء فافدوهم اسلاماً » بيورلش اولديفننه مبنی نهرده اسندن اسلاماً اقدم اولقي
 معناسی قصد اولنهرق : صكره دن مسلم اولان اختيار اسلام اوزره نشأت ايدن
 كنجه تقديم اولنه ماز دينلشدر . بوتده شوواركه مرتبه اسن ذكر اولتامش
 اولور . بونك ايچون بعضر اسلاماً اقدم اولقي رتبه سنی رتبه اسنه تقديم ايدرك
 آنلري بشقه بشقه ايكي مرتبه اعتبار ايتمشدر كه او كورلدر . قاله ط .

(۴) محشى ديركه حسن خلقى حسن الفت ايله تفسير تفسير باللازمدر . چونكه
 خلقى حسن اولانه ناس الفتنكبر اولورده جماعت چوغالور . مؤلف حسن خلقى
 حسن وجهه تقديم ايتمكنده صاحب مواهب الرحان ايله فتح القديره تابع اولمشدر .
 صاحب خلاصه وملا خسرو وملا مسكين ايسه آنى عكس ايتشاردر . زيرا
 صفات كمالدن اباك ادراك اولنان : ظاهر در . ياخود حسن وجه حسن خلقه
 داييل كبي اولديغندندر . چونكه ظاهر عنوان ياطندر اه .

زیرا حسن صورت (غالباً ط) دلیل حسن سیرتندر (۱) . همدہ ناسک
جماعتہ رغبتلرینی مزداد ایدن شیلردندر .

بعده نسباً اشرف اولان احقندر (۲) چونکہ احترام و تعظیم اولنور .

بعده صوتاً احسن اولان احقندر . چونکہ صوت حسنک سماعنه
خضوعه مبنی رغبه واردر (۳)

بعده ثوباً انظف اولان احقندر . نظیف لباس اولان کیمسه
دنس ووسخدن دور اولق جهتيله رغبتی (کثرت جماعتی)
موجب اولور (۴)

(۱) کافیده وجہاً احسنی کیجه نمازینی (کہ تہجددر) چون قلبیجی اولق
ایله نفسیرایتمشدر . حالوکہ « من کثرت صلاته باللیل حسن وجهه بالنهار »
حدیثی محدثلر « من صلی خلف عالم تقی فکأنما صلی خلف نبی » حدیثی کبی ثابت
قیلما مشلردر اه ط .

فلانجعل الحسن الدلیل علی الفتی فا کل مصقول الحدید یمان

(۲) بعضلربو کا حسباً اکثر اولانی تقدیم ایتمشلردر . حسب : شرف آباء و باشرف
مال و باشرف دیندر . حسب ایله کرم شرفی پدرلری اولیانلرده دخی اوله بیلور که
عقل و ذکایه و فعال صالحیه حمل اولنور . اما شرف ایله مجد آنلرسز اولماز . کما
فی ط . در مختار حاشیه سنده محنتی مرحوم : عباسی و حسنی و حسینی و زبیری
کبی أصحاب أنساب مجتمع اولدقلرنده کیم تقدیم اولنور ؟ بقی . دیمشدر اه .

(۳) زیرا خضوع کوزل سس ایشتمک عندنده اولور . دیمک که حسن
صوت حسن قرآنی مزداد ایدن شیلردندر - ط .

(۴) بعضلر بونی قیمته غلايه حمل ایتمشلردر . ط .

بعده باشی بیوک اولان احقدر (که کبر رأس دلیل کبر عقلدر . ط علی الدر) .

بعده مالاً اکبر (۱) وبعده جاهاً اکبر (۲) بولنان احقدر .
اگر ذکر اولنان صفتلرجه هپ مساوی بولنورلرایسه بینلرینه
فرعه آتیلور . کیمک فرعه سی چیقار ایسه اوکچیریلور . یاخود
اختیار وانتخاب جماعته عائد اولور . اگر آنلر اختلاف ایدرلر
ایسه اعتبار اکثرک اختیارینه در (۳) . احق اولمیان اختیار ایدرلرایسه
اسماء ایتمش اولورلر . آثم اولمازلر . نجنبسده بویله مذکوردر .
مقیم ابله مسافرک اجتماعنده اختلاف اولنمشدر : آنلر مساویدر
دینلدی مقیم اولادر دخی دینلدی (۴) .

(۱) زیرا نفسی عقیف اولوب مال غیره نظر ایتمز ونماز ایچنده اشغالی آن
اولور . بونک اعتباری ورع کبی اوصاف متقدمه نك اعتبارندن صکره اولمشندن
اکلاشیلورکه مقصود مال حالدر والا آنکله فاسق اولش اولور . کما فی ط
مع حاشیته علی اندر .

(۲) آنی خشنود اولنه حق خصوصه صرف ایدرسه دیمکدر . والا آنکله
فاسق اولش اولور . ط علی الدر .

(۳) شرح مشکاتده دیمشدرکه بو احتمالکه بوندقلرینه کوره علمادن اولان
اکثره محولدر . والا جاهلینک کثرته اعتبار یوقدر . قال تعالی واسکن اکثرهم
لا یعلمون . ط .

(۴) در مختارده قول ثانی اختیار اولنهرق « بعده مقیم مسافره و بعده حر
اصلی آزادلی به وبعده حدندن متیم اولان جنبلکدن متیم اولانه تقدیم اولنور »
دینلمشدر . ونمام کلامه : لایقدم أحد فی التراحم الا بمرجح ومنه السابق الی
الدرس والافتاء فان استووا فی الحیء أقرع بینهم .

صاحب هدایه تجنیسده دیشدرکه جماعتک ایسته مدکلری کیسه نهک
آنره امامنی اوچ وجه اوزره در - شویله که اکر آنلرک ایسته ماملری
اوکیسه نه اولان برفنالغه مبنی ایسه یاخود کندیلرینک امامته آندن
زیاده اهلیت لرینه بنه ایسه مکروه اولور (۱) واکر او آنلردن احق
اولوب کندنده برفنالی دخی اولدیغی حالده آنلر آتی کریه کورمکده لر
ایسه کچوب آنلره نماز فیلدرمق مکروه اولماز . چونکه جاهل وفاسق
اولنلر عالم وصالح بولنلرلری کریه کوره بیلورلر . حدیث شریفده
ایسه « ان سرکم ان تقبل صلاتکم فلیؤمکم علیاؤکم فانهم وفدکم (۲)
فیما بینکم و بین ربکم » بیورلمشدر . « فلیؤمکم خیاریکم » دخی روایتدر .

کوله نک و آزادلیک و اعمانک امامتی کندیلرندن افضل

(۱) حلبی دبدی که خیر ابی داوده مبنی کراحت ، نحریمیه اولاق کرکدرکه
« اوچ صنف واردر آنلرک نمازینی جناب حق قبول ایتمز » بیوریلوب کندینی
کریه کورنلره کچوب امامت ابدن آنلردن عد اولمشدر . ط . تمام حدیث
درمختار حاشیه سی طحطاویده مذکور اولدیغی اوزره شویله در : « ثلاثة لا یقبل
الله منهم صلاة من تقدم قوماً وهم له کارهون ورجل أتى الصلاة دباراً ورجل
اعتبد بحیره » . دیاردالک کسریله : نمازه وقت کچدکدن صکره کلسکدر .
اعتباد : آزاد ابدیکی کوله دن قوللق طلب ایلکدر .

(۲) الوفد بمعنی الوافد وهو السابق والمعنی انهم السابقون الی الله تعالی لیحصل
لهم مآثرهم فیشفعون لکم . او الوفد بمعنی الوفود وهم القوم یفدون أى یقدمون
الی الملك بالحاجة والارسال . أى الرسل بینکم و بین ربکم . والکلام علی التشبیه
اه ط یتصرف فی العبارة .

موجود اولدیغنه کوره تنزیهاً مکروهدر . آنلردن افضل یوق ایسه کراحت دخی یوقدر (۱) .

بدوی جاهلک (۲) یاخود حصّری جاهلک و علم و تقوا سی اولمیان وادزناتک (۳) دخی امامت لری مکروهدر .

بولارک کراحت امامت لری هپ قیید جهل ایله مقیددرکه کراحت نقائصه مینیدر . حتی بدوی حضرتیدن وعبد حردن

(۱) کوله وکذا آزادی اولانلرده وجه کراحت آنلرک ائندی لری خدمتیه اشتغاللرندن تحصیل علم ایچون بوش و فنلری قالمیهرق کند یارنده جهلک غالب اولمیدر . امامت اعماده کی وجه کراحت دخی قبله به طو غریله مامق و لباسی صیانت ایدمه ماکدر . بو نعلیه کوره تحصیل کورمش کوله نک امامتده کراحت اولدیغی کی صاحب فطانت و نظافت اولان اعمانک امامتده دخی کراحت اولماز . ان آ کر مک عند الله انقاکم [اولدیغی کی حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم ائندمز دخی حضرت ابن ام مکتومی کرار او حضرت عتبان بن مالکی غزوه تبوک خروجلارنده مدینه منوره اوزرینه استخلاف ایتشار یئی کندی مقامارینه برافمشلردر .

حالبوکه مشار الیهما اعمی ایدیلر . رضی الله تعالی عنهما .

(۲) کلام مؤلفده وافع اعرابی : بادیه نشین . دیکدرکه عتبتک تصریحی وجهله ترکانه واکراده شاملدر . مجالس علمدن بعید بولندقاری ایچون بولارده جهل غالیدر . مؤلف حضری جاهلی دخی اکا عدیل ایتشدر .

(۳) محشی آنک کراحت امامتی تعلیلده : چونکه پدرسزلکی جهنله آنده جهل غالب اولور علم اولسه کراحتده اولماز . دیکدن صکره : عینی آنک وجه کراحتی کنیدی منهم اولدیغیچون ناسک آندن نفرت ایدر اولارله بیان اینمش وصاحب نهر دخی آنی مقرر قیلهشدر بوکا کوره کراحت مطلقا یعنی جاهل اولسه ده ثابت اولق کرکدر . دیدی در حاشیه سنده بچردن نفلا عبد حننده دخی بویه بر سبب سویله دی .

وولدزنا ولدردشدن واعمی بصیردن افضل اولورسه حکم برعکس
(اوله رق کراحت حضری جاہلی وحر جاہلی ووالدردشد جاہلی و بصیر
جاہلی تقدیم ایتیمکده ط) اولور . کذا فی الاختیار
فاسفک علی دخی اولسه امامتی مکروہدر . چونکہ دینہ اہتمای
اولمدیغیچون شرعا اہانتی واجبدر امامتہ تقدیم صورنیله تعظیم
اولنہ ماز (۱) .

منہی متعذر اولدیغی تقدیرده جمعه وسائر نماز ایچون بشقه
جامعه کیدیلور . اکر آندن بشقه جمعه قیلدیران یوق ایسه آنکله قیلنور .
مبتدع کہ حضرت رسول اللہین (صلی اللہ تعالی علیہ وسلم)
تلقى اولنان حَقِّک خلافتہ برنوع شبهه ویا استحسانہ مبنی (۲) علم (۳)
ویاعملہ (۴) ویانخود حالہ (۵) متعلق شی احدانی ارتکاب ایتیمک (۶)
سببیله اهل بدعت اولاندر آنک دخی امامتی مکروہدر (۷) .

-
- (۱) بونک مفادی کراحتک تحریمیه اولسیدر . ط . فاسق بوندن سکرہ کی
مبتدع هامشده تعریف اولنور .
(۲) یعنی عناداً دکل ، والا کفر . کما فی الدر مع ط .
(۳) رؤیة اللہی انکار ایتیمک کی . ط .
(۴) « حی عل خیر العمل » دیو اذان ویرمک کی . ط .
(۵) مطلق سکوت طاعتدر دیو اعتقاد ایله سکوت ایلمک کی . ط .
(۶) وائی دین قویم وصرط مستقیم قیلحق . ط .
(۷) مبتدعک بشقهجه ذکر اولنمی قرینه سیله آندن اول مذکور اولان
فاسقندن فاسق بالجارجہ مقصود اولوب فاسق بالعقیده مقصود دکلدر . فسق
لغته استقامتدن خروجدر . شریعتده کیره یی ارتکاب ویا صغیره یه اطرار

(امام محمد حضرت تری شیخیندن اهل بدعتك ارقه سنده نماز قیلحق جائز اولمیدیغی روایت ایلشدیر . مشبار الیهامان منقول اولانک صحیحی بودرکه بدعتی کندیسنی اکفار ایللیانک^(۱) ارقه سنده نماز قیلحق مع الکراهه صحیح اولور . شوقول شریف نبوی به مبنی که : «صلوا خلف کل برّ وفاجر وصلوا علی کل برّ وفاجر

ایله طاعت حقندن خروجدر نجسه ، ریاء ، ثرب خر کی . کما فی ط . ولا صغیره اذا قابلك عدله ، ولا کبیره اذا قابلك فضله» قاله عطاء الله قدس سره .

(۱) بو قیده بناءً شفاعت نبی علیه السلامی یاخود کانین کرامی وبا رؤیه الهی انکار ایدنک ارقه سنده نماز قیلحق جائز اولماز چونکه او کفر اوزره در . اکر : جناب حق جلال وعظمتی اجلندن رؤیت اولماز . دیر ایسه او مبتدعدر . مشبهه - جناب حق الی یاخود آباغی واردر دیو خالق مغلوقة نشبهه ایدندر - کافر در . اکر : جناب حق اجسام کبی اولیان یر جسمدر . دیر ایسه او مبتدعدر . حضرت صدیقک صحبتی انکار ایدن اسراعی انکار ایللیان کبی کافر اولور . فتح القدرده حضرت فاروقی دخی بو حکمده حضرت صدیقه الحاق ایشدیر . برهانده حضرت عثمان دخی انلره الحاق اولمشدر . مسح علی الخفیني انکار یاخود شیخین معظمینه - که حضرت ابوبکره و حضرت عمره دیمکدر سب ایللیانک و یاخود حضرت صدیقه بی قذف ایدنک ارقه سنده نماز قیلحق جائز اولماز . دیندن اولدیغی ضروره معلوم یوئان بعض شیئی انکار ایللیان کیسه نك دخی کفرینه مبنی ارقه سنده نماز قیلحق جائز اولماز . وکندینک تأویل واجتہادینه التفات اولماز حضرت علی بی سائرینه تفضل ایدنک ارقه سنده نماز قیلحق جائز اولور . ط . بوندن شیعیلره افتدانک جوازی اکلشلمسون که آنلر مفضلله دکل ، مکفر صحابه درلر . الا ما استثنوه من خسة . وهم : علی وأبو ذر وسلمان وحذیفه ومقداد . رضوان الله تعالی علیهم وعلی غیرهم من اصحاب رسول الله اجمعین .

وجاهدوا مع کلّ بر وفاجر . « بیورلمشدر . وجمع الروایاتده
دمشدرکه فاسقک یاخود (بدعتی کفری موجب اولیان) مبدعک
آرقه سنده نماز قیلان اواب جماعتی احراز ایتش اولور (۱) واکن امام
متقینک آرقه سنده نماز قیلانک اوابنه تائل اوله ماز .

امردک (۲) سفیهک (۳) مفلوجک (۴) برخصی شائع اولان ابرصک (۵)
مراثینک ، منصنعتک (۶) مجذومک (۷) آرقه سنده نماز قیللق مکروه
اولور (۸) .

اجرت ابله امامت ایدنک آرقه سنده نماز قیللق متأخرینک افنالر
اوزره مکروه اولماز . ط .

امام تطویل صلات ایتمک (یعنی نمازی قرات ویا تسبیح ایله یاخود
بونلرک غیر یله ط اوزاتمی) مکروهدر (۹) .

(۱) بشقه لری بولنقله برابر ایسه مع الکراهه والا بلا کراهه . ط .
(۲) ظاهری بوکه ولو غیر صبیح اولسون . ط علی الدر . حدائنه واروبده
لویه سی ثابت اولیان امرد دکل ، اتط یاخود سنو طدر . انک امامتده کراهت
اولدیفی کتاب العده ده مصر حدر .

(۳) سفیه ضد رشیددر . هر سغه مستلزم فسق دکلدر .

(۴) مفلوج : اینمه لی

(۵) ابرص : ابرش که تنی لکه لی .

(۶) منصنع مراثیدن اخصدر که تحسین طاعت تکلفنده اولاندر . ط علی الدر .

(۷) مجذوم : مسکینلک علتنده اولاندر .

(۸) بونلرک علت کراهتی کیمنده مفسدت وکیمنده نقص وکیمنده فسق

وکیمنده نفرت اولمیدر .

(۹) جماعت کرک راضی اولسون ، کرک اولسون . چونکه تخفیف صلات

عربان اولانلرک جماعت اوله رق نماز قيلملىرى مکروهدر (۱) .

قادینلرک کندیلرندن بری امام اولق اوزره جماعت اولملىرى
مکروهدر (۲) .

حقنهدکی امر مطلقدر . ط . تعاویل صلات ایشکده تنفییر جماعت واردر . حدیث شریفده ایسه امامت ایدن تخفیف ایتسون مآئسده اولق اوزره : « من أم فلیخف » بیورلمشدر . ص . مؤلف شرح کبیرنده صاحب صحیحینک روا بیکرده لری اولان شو حدیثی : یاأیها الناس ان منکم منفرین من صلی بالناس فلیخف فان منهم الکبیر والضعیف وذا الحاجة » ذکر ایدرک : بو حدیث شریف امامک حال جماعته مراعاة قدر مسنون بیله ترک ایده جکئی افاده ایدر . دیمشدر ط . بونی سنن صلاتنده کچن حدیث صحیحین دخی مؤیددرکه بریچوجفک بکاسی اوزرینه صلات نجری معوذتین ایله قیلدرمشلردر .

(۱) چونککه بونده یکدیگریک عورتنه مظم اولق واردر . ص . اذان وافات جماعت مستحب سننندن اولق ملایسه سیله بومسئله باب اذانه دخی ذکر اولنمشدر . مسنور الموره اولانک عربانه اقتداسی اصلا صحیح اولماز . تنکیم شروط صحت امامتدن ظاهردر وجوهده مصرحدر . محشی دبرکه عربانلرک جماعت اولملىرى تحریماً مکروهدر زیرا ایکی محظورك برینی مستلزمدر : یا امامک ایلرو طورمسی واجب ایکن انی ترک ایدوب صفدن آیرلامسی ویاخود مزید انکشاف وفع بولمسی لازم کلور . افضل اولان انلر غازی منفرد وبری برلرندن منباعد اوله رق قاعدأ ایماه ایله قیلقدرا تنکیم صفت قمود ایله برابر ذکر اولنور .

(۲) جماعت نساء دخی احد محظورینه منی تحریماً مکروهدر : یا امام صف اول زه سنده بوانور ویاخود ایلرو طور . اولسکیسی مکروه اولدینی کبی ایکنیچبسی دخی آنلر حقنهد مکروهدر . اگر انلره بر ارکک امام اولورسه کراحت اولماز . مکروه او ایچنده اولوبده بشقه بر ارکک دها ویاخود امامک محرمی ویا حلیله سی برابر بولمیه . بونلرک بری برابر اولورسه کراحت اولماز . تنکیم مسجد ایچنده (انلرک جماعته چیقمش اولملرندن بشقه) مطلقاً کراحت یوقدر . ط .

(قادینلر جماعتنه حاضر اولمالار . ص . آنلرک جماعتنه چیقملاری ولوکه جمعه و بیرام نمازی قیلدی و یا وعظ دیکله مک ایچون اولسون مطلقا یعنی قادین کرک کتج و کرک عجوز و کیجه و یا کوندز اولسون مکروهدر . در مع الرد . قادینک محتاج اولدیغی حادثه مسئله سنی زوجی بیلیور ایسه اهلندن اوکرنوب زوجنه سنه سویلر .)

قادینلر مع الکراهه جماعت اولورار ایسه اماماری کندی اره لرنده یعنی صف صره سنده طور مق واجب اولوب (۱) امام اولان قادین انلره اوکیجه سیله تقدم ایدر . اگر ارکک کبی ایلرو طورر ایسه آثم اولور . نماز صحیحدر .

عریان کیمسه عریانلره امامت اینمک صورتنده اولدیغی کبی که اودخی ایلرو طور میوب آنارک آرهارنده یعنی صف صره سنده بولنور . بونلر نمازی قعوداً ایما ایله قیلارار (۲) .

مقتدی بر ارککدن عبارت اولور ایسه ولوکه صبی ممیز

-
- (۱) خشی امامت ایدرسه انک ایلرو طور می واجبدر . جوی مرحوم خزانهدن قادینلر امامنک دخی انلره تقدمنک چوازیقی نقل ایتمشدر . ط .
- (۲) صفت قعودی مؤلف مهما امکن تستر حاصل اوله بیلک ایچون آیاقلر قبله به طوغری اوزادلیق اوزره بیان ایتمشدر . محشی ایسه ذخیره ده بویه مذکور ایسه ده اولامی منیسه ده مذکور اولاندرکه قعده صلات وجهله ارکک اقتراش وقادین تورک ایتمکدر بونده تستر ده زباده اولقله برابر بلا ضروره قبله به آیاق اوزادلامش اولور دیمشدر .

اولسون امامك صاغنه اكا مساوی طورر (۱) صولته وارقه سنه طور مق مخالف سفت اولدینچون مکروه در . قادین بر دخی اواسه ارقه ده طورر .

(مکرکه کندی کبی قادینه افتدا ایتمش اوله ، کاسر .)
بر ارکک ایله بر قادین بولنور ایسه امام اولان رچل ارکی صاغنه وقادینی ارقه سنه طور دیرر . بردن زیاده مقتدی ایکی دخی اواسه امامك ارقه سنده طورر بر ویا دها زیاده قادین دخی بولنسه آنلرک آرقه لرنده طورر (۲) .

جماعت چوغالب صفلر حاصل اولدنده ترتیب صفوف شویله اولور : اول اوککلر (۳) صکره ارکک چوجقلر (۴) دها صکره قادینلر صف اولور (۵)

امام آنلره بونی امر و اشارت ایدر . صیق طوروب آچیق یر برافاملرینی وطوغری و درست طورملرینی سویلرکه بولنر سنن صفوفنددر . صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرتلری : « استووا تستو قلوبکم وتماسوا تراحموا . » بیورمشاردر .

(۱) مؤافک « وانجق اوکجه سیله متأخر بولنور » دیدیکنی عینی مرحوم مؤلفین سائر افادانته مخالف بولمشدر .

(۲) کما فی ط علی الدر . ایکی ارککک بری ویا هر ابکیسی صبی تابالغ و بولنان قادین عجز دخی اواسه بویله در .
(۳) ولوکه انلر کوله اولسونلر . ط .

(۴) اگر صف اوله جق قدر دکل ایسه صبی ارککلرک اره سنده طورر . ص .
فیچر چوجقلر قادینلر صفنده طور مق کرکدر .

(۵) اگر جماعته چیقمشار ایسه دیمکدرکه انلر جامعلره چیقمقدن عجز دخی اواسه لر ممنوعدرلر . ص مم ط . وقد مر عن الدر .

طاوغرلکزکه قلمبرکز دخی طاوغرلسون و صیفلاشکزرکه
یکدیگرکز و رحم و شفقت حاصل اولسون دیمکدر . « اقیعوا
الصفوف وحاذوا بین المناکب وسدوا الخلل واینوا بأیدیکم
اخوانکم لاتذروا فرجات للشیطان من وصل صفاً وصله الله ومن
قطع صفاً قطعه الله » دخی بیورمشلردرکه صفلی اقامه
(تمذیل ط) ایدرک و اوموزلی محاذی طونک و آچینی قاپایک
واخوانکری اللکز ایله تلین ایدک یعنی اخواسککزک اوموزلیری
اوقشایه رق صفه صوقلک (۱) شیطان فرجه لر بر اقمیک صفی
وصل ایدنی جناب حق وصل ایدر (۲) صفی قطع ایدنی (۳)

(۱) بومعنی مؤلفک شرح کبرنده واقم اولدنی وجهله «لینوا» کلمه سنک مشدد
اوقمسنه کوره دره امام احمدک و اوداودک ابن عمر رضی الله تعالی عنهما حضر نارندن
اولان روایتلرنده ایسه «لینوا بیدی اخوانکم» واقع اولاشدرکه صفده بولنانلره
امر اولاق اوزره محققدر . و : اخوانکک اللری سببیله یومشایک . یعنی صفه
صوقلنی ایچون اوموزکز و وضع ید ایدناره کره قبولده خشونت ایتمه بک دیمکدر
کافی ط . حصکفی دیرکه : «خیارکم الینکم مناکب فی الصلاة» حدیثی دخی
صحیحدر اه .

(۲) «وصله الله» جمله سی یا بویله خردر . و یاخود : جناب حق دخی انی
خیر ایل و صل ایتسون . مآئنده دعادر . کما فی ط . بو ایکی وجه «قطعه الله»
جمله سنده دخی جاریدر .

(۳) قطع صفدن مقصد صفده بولنشیکن بلا حاجه چیمقدر . یاخود صفه
طوردینی وقت کندی ایله صفده اولان ارمسنده فرجه بر اقمقدر . قطع صفدن
ایلاک صفده آچیق وار ایکن ایکنجی صفده قیلنه شامل بر معنی اراده اولنق
دخی بعید اولماز . ط عن المناوی .

الله تعالیٰ دخی قطع ایدر دیمکدر (۱)

ایکنجی صفده آچیق بولایوبده برنجی صفده بولان کیمسه به
او آچیقی طومق ایچون صفه نانی یاروب کچمک واردر .
زیرا آنلر صفه اولی سد ایتمکی ترک ایتملاردر .

(کندی تقصیرلری سببیلہ حرمتیری یوقدر . ط .)

ارکک مقتدی به کوره کیروده یالاکز طورمق مکروه اولدیغندن
صفی طولغون بولان کیمسه بردیکرک ورودیتہ منتظر اولوب (۲)
فوت رکعتدن خوف ایتدیگی تقدیرده صفدن حکم مسئله به
عالم اولوب متأذی اولمیه حق برنی یانته چکر (۳) والا یالاکز طورر .

(یالاکز طورمق فی زماننا اولادر چونکه جمل مسائل
غالب اولمغله چکیلانک نمازی فاسد اولق احتمالی واردر . ط .)

(۱) بونکله (یعنی ولینوا بایدیکم اخوان) قول شریفیلہ ط ، معلوم اولورکه
داخل صف اولق ایستیانہ مانع دخول اولق اوزره یان طوتانلر ویر آچمقی
ربا یاخودمفسد صلات ظن ایدنلر جهالت ایتمکده درلر کیرنه یر آچمق امر نبی
اجرایه اعانه واکا ایتنلدر . س .

(۲) اصح اولان رکوعه قدر انتظار ایتمکدر . ط .

(۳) تاکه انکله برابر اودخی بر صف اولسون . جذب اولتان کیمسه به
لائق اولان اجابت ایتامکدر . جاذب کندی وسمنده اولانی ایشلهمش ربو
صورته کراحت اندن منغی اولاش اولور . ط .

صفوفك افضل صف اولدر (۱) بعد صف ثاني وبعده
صف ثالث الخ . افضليت امامه اقرب اولمق مراتبشجره در (۲) .

(۱) جنازه نمازینک غیریده . همه رجال حقنده . ط . کافد علت .
(۲) روایت اولتان شیعه بناء که : رحمت اول امامه وبعده
اندن کچهرک صف اولده اکا محاذی (یعنی ارفه سنده) طورانه وبعده
صاغ جهنلره و صکره صول جهنلره واندن صکره صف ثانی به نازل
اولوریورلشدر . صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرندن شوما لدخی
روایت اولمشدرکه : امامک ارفه سنده اکا محاذی بوانانه یوز وصاغ
جانبنده کنه ینمش بش وصول جانبنده کنه الی وصفوف سائره ده اولانلره بکرمی
بش نماز اجری یازیلور . ص . بوراسی اقل مضاعفه بی بیسان اولمق ظاهر در
زبرا جماعتدن هریرنک ثواب صلاتی بو مضاعفه دن زیاده در . ط .

﴿فصل﴾

مقتدینک امامه متابِع اولوب اولیه جفی

مسائلنه دائر (۱)

ارکان فعلیهده متابِعک لزومنده خلاف یوقدر . رکن قوی
اولان قراوته کلنجه بزجه مقتدی انده امامه متابِع اولماز .
بلکه انی استماع وانصات ایدر . امام کَرک جهر قراوته بولسون
کَرک صلات سریده اولسون (۲) .

قراوتدن ماعدا اذکارده مقتدی امامه متابِع اولوب آنلری
امام اتیان ابتدیکی کبی مقتدی دخی اتیان ایدر :
ارکانده متابِعک لزومنه شو مسئله بنا اولنورکه مقتدی
قبل الامام رکوعدن یاخورد سجوددن رفع رأس ایدرسه عودت
ایتمک کرکیدر . انک رکوعی بو صورتله ایکی وسجودی اوچ
اولمش اولماز .

(۱) کَرک بو عنوانده کَرک اوائل فصلده شرح منیهه متابعت
اولنشدیر .

(۲) عندالشافعی فائمهده مطلقا متابعت لازم اولور مکرکه فوت
رکعت خوفی اوله . امام مالک وامام احمد عندنده امام جهر ایدرسه
دکلده اخفا ایتمک صورتنده مقتدی اکا متابِع بولنور امام ارفه سنده
جواز قراوته کلنجه امام محمد صلات سریده جوازه فائل اولمش
وعندالطرفین انده دخی خلف الامام قراعت کراعت تحریم ابله مکروه
بولنشدیر اه حلی .

مقتدی رکوعده اوچ کره « سبحان ربی العظیم » وسجودده
 اوچ کره « سبحان ربی الاعلی » دیمدین امام رفع رأس ایدرسه
 صحیح اولان بودرکه مقتدی بونلرده امامه متابیع اولوب قالقار (۱)
 قعدده اولاده مقتدی تحیاتی بتورمدین امام اوچنجی رکعتده
 قیام ایتسه مقتدی وجوب انعام ایله وجوب متابعت بیننده
 بخیردر : دیلرسه اتمام تحیات ایدر ، دیلرسه امامنه متابعا قالقار (۲)
 قعدده اخیرده مقتدی تحیاتی بتورمدین امام سلام ویرسه (۳)
 مقتدی تحیاتی اتمام ایدر (۴) صکره سلام ویرر ، زیرا حرمت

(۱) اوچر نسیجی امام ایدر دیانلردخی وئردر . چونکه نسیج
 اوچدن اکسک اولور ایسه نماز جائز اولاز دیان دخی اهل علمدندر . س .
 کچمشدر که انی دیان حضرت امامک نلیذی اولان ابومطیع بلخیدر .
 حجتی : حدیثده او یله امر اولمش اولمشدر . ط .

(۲) تعارض واجبینه مبنی مذهبه مشهور اولان بخیرلکدر . ط .
 فتاوی فضلده و کتاب نجیسه ایسه شویله مذکوردر : مقتدی فوت
 رکوعدن خوف ایتسه بیله تحیاتی وجوباً اتمام ایدر امامه متابعت ایتمز .
 چونکه انک بر مقدارینی اوقومق طاعت اولهرف مروف اولامشدر .
 رکوعی ایسه او حقیقته فوت ایتمیوب انده انجق امامه مقارنی فوت
 ایتمش اولور . زیرا انی لابد اجرا ایده جکندن ینه امام ارقه سنده
 رکوع ایتمش دیمکدر . ایسکی واجبک ایکیسینی دخی انیان ایتمک وجهله
 برینی تأخیر ایتمک که اوده متابعتده مقارندندر برینی بسبتون ترک ایلمسکدن
 اولادر . ص .

(۳) یاخود کلام ایتسه . ص . انک آخر صلاتده کلامی سلام کبیردر .
 حدث محمد او یله دکلدر که او مفسددر . ط .

(۴) آی علی قولهما . وقال محمد لا ینمه لخروجه من الصلاة بسلام
 امامه . ط .

صلوات كندی حقنه بافیدر . وهرایکی واجبک یعنی تحیات ایله سلامک بو صورتله جمعی ممکندر .

اگر صلوات ایله دعوات (دعائ) قالمش ایسه مقتدی انلری ترك ایدوب امام ایله برابر سلام ویرر . زیرا ترك سنت ترك واجبدن اهنندر .

اصل علانندن اولمیان شیده مقتدی امامه متابعت ایتمیوب مسکت ایدر : امام نمازده هانگی رکه عته اولور ایسه اولسون بر سجده زیاده ایسه یاخود قعود اخیردن صکره سها (۱) قالسه مقتدی اكا متابعت ایتمز (۲) وامای متنبه اولاق ایچون سبحان الله دیر . اگر امام قالق-دیغی رکهت زانده یی سجده ایله تقیید ایتمدین (۳) فعوده عودت ایدرسه مقتدی برابرجه سلام ویرر (سجود سها ایدرلر) . واکر امام رکهت زانده یی سجده ایله تقیید ایدرسه مقتدی آراق اكا انتظار ایتمیوب (۴) یالکرجه سلام ویرر .

اگر امام قعود اخیردن اول یعنی انی اونودرق رکهت زانده یه قیام ایلر ایسه مقتدی منتظر اولوب امامی متنبه اولاق ایچون تسبیح ایدر (امام آگاه اوله رق قعودیه کلورسه نه اعلی

(۱) عمداً دخی اولسه سجده ایله تقیید ایتمش اولدقجه فعوده عودت ایدیه یلور . کراحت ایله نماز فاسد اولماز . چونکه بررکهتک مادی نمازی افساد اینمز ط .

(۲) تسکیرات عیدده وچنازه نمازی تسکیرلنده ایدیلان زیاده دخی متابعت اولتماز . کما فی ط .

(۳) وکذا اذا سلم بعده . وانما نص علی التوضیء ط .

(۴) لخروجه الی غیر صلاته . ص .

بر ابرجه سلام و بروب سجود سهو ایدرلر) . شاید مقتدی کندى
کندینه سلام ویرر ایسه فرضی فاسد اولور . مقتدینک سلامی
کرك امام رکعت زائده سنی سجده ایله تقیید ایتمدين اولسون
و کرك بعد التقیید بولسون (۱) .

امامک تشهیدنن صکره و سلامندن اول مقتدینک سلام
و برمی مکر و هدر (۲) چونکه متابعت واجبه ترك اولمش اولور .
فرض اولان قعود اخیر موجود اولدیغیچون نماز صحیح هدر (۳) .

❖ فصل ❖

صلات فرضدن صکره وارد اذکارک صفتنه و فضیلتنه

و سائر به (۴) دائر

صوک سنی اولان نمازله کوره فرضی متعاقب اتولی ایدن
سننه قیام اینمک مسنوندر . فرض ایله سننک اره سنی یالاکز :

(۱) چونکه صورت اولاده کندسی هنوز مقتدی بواندیغی حالده
رکن قعود ایله افراد اینمش اولدی . و صورت نایه ده امام قعود اخیر
مخلده ترك اینمش اولغله کندى فرضی فاسد اولدیغی کبی مقتدینک
دخی فرضی فاسد اولمش اولدی . س . مؤلفک عباره سی بوراده پک
قاصر در ایضاح اولندی .

(۲) أى تحریماً . ط

(۳) حتی صلات بفرده کونش طوعتق و منیم صوی بولق ایله
نماز باطل اولماز . س .

(۴) امامک محرابده تحول ایتمنک و عند الدعاء ال فاه براسنک
و بوزه مسح ایتمنک بیانی کبی . ط .

« اللهم أنت السلام (١) ومنك السلام (٢) تباركت (٣)
يا ذا الجلال (٤) والاكرام (٥) » ثنائه فصل ايتكم مستحب
اولور .

بوندن (٦) وصحيحينده مذکور روایت حضرت مغیره به کوره
« لا اله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير .
اللهم لا مانع لما أعطيت ولا معطي لما منعت ولا ينفع ذا الجند منك
الجد . » (٧) وصحيح مسنده مذکور روایت حضرت ابن ابيبره
کوره رفع صوت ايله (٨) « لا اله الا الله وحده لا شريك له
له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير . ولا حول ولا قوة الا
بالله العلي العظيم ولا نعبد الا اياه وله الفضل وله الثناء الحسن
لا اله الا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون . » ديمکدن زياده

(١) أى ذو السلامة من كل نقص . فهو اسم مصدر اخبر به «
للمبالغة . ط .

(٢) أى والسلامة من كل شر حاصلة منك لامن غيرك . وأما
مايزادهنا من نحو : « واليك يعود السلام خينا ربنا بالسلام وأدخلنا دار
السلام . » فلا أصل له . كما فى ط .

(٣) أى كثر خيرك . ط .

(٤) أى العظمة . وهو جامع لجميع الفضائل . ط .

(٥) أى الانعام . وهو اهداء النعم . وهو جامع لجميع القواضل ط .

(٦) كنه روایت حضرت عائشه در رضى الله تعالى عنها . كما فى س .

(٧) أى لا ينفع ذا الفنى عندك غناه وانما ينفعه العمل بطاعتك اه فىوسى

(٨) وبسنفاد منه جواز رفع الصوت بالذكر والتكبير عطف

المسكوتوبات بل من السلف من قال باستجاباه وجزم به ابن حزم من
المتأخرين . ط .

فاصله ایله صوڪ سىنى فرزند فصل ایتىك مكروهىدر (۱) .
صلات مغربى متعاقب صباح نمازى عقبىنده اولديغى كې (۲) اون
كره « لاله الا الله وحده لا شريك له له الملك وله الحمد يحيى ويميت
وهو على كل شىء قدير » دىك وصلات جمعى متعاقب بدیشر
فاتحه و اخلاص و معوذتين او قومق (۳) حقنده كى روايات ترغيبیه سنتدن
صكرديه محمولدر (۴) .

فرض ایله سنت آره سنده كلام كثیر یا خود اكل و شرب
ایتىك (۵) اصح اولان بودركه آنى ابطال اینمز بلسكه ثوابى
نقص ایدو .

سئلرده افضل اولان : آیلرى (۶) كرك اوده ، كرك اوک

(۱) محشینك بیائنه كوره كراهت تنزیهیه در . و عمل كلام سئلدر جامعده
فیلدبغنه كوره در . اما سنت فیلق ایچون خانه سنه كیتىك استیان حقنده فصل ،
قدر مسنوندن زائد دخى اولسه مكروه اولماز اه .
(۲) اوقات منجبه فصلنه باقكر .

(۳) جمع دېكره و اوچ كون فضله به قدر فتن و بلاه دن امین بولمق و بنون
كناعلره كفارت اولمق آنك نمراتى جله سندن در اه من ط .

(۴) فراء ماجرینه خطاباً وارد اولان « تسبیحون و تكبیرون و تحمیدون
دېر كل صلاة » حدیثى كې كه بوده آنلك فرضه و صلتى مقتضى اولمايوب بلسكه
سنتدن صكره نواب صلاتدن اولماي شى ایله اشتغال اینمېرك او قومغه محمولدر .
كافی من .

(۵) مؤلفك ظاهر كلامى ایللك و صوڪ سنئاره شاملدر . ایكینسنده ده افضل
اولان و سئلدر . قاله ط .

(۶) افاده رواب حقنده اولق اظهر ایكن معنی مرحوم افطاك عمومیه
باقهرق تراویح ایله تحیت مسجدی استثنایه لزوم كورسندر كه تراویحده مسجد
افضلدر . تحیت مسجد دخى مسجد مختصدر

غیریدہ ریادن ابعء و خلوصی اجمع (یعنی اخلاصاً اکثر ط)
اولان محلده قیلقدر .

اداء فرضدن صکره فرض محلندن تحول ایتمک . « ابعجز
أحدکم أن یتقدم أو یتأخر أو عن یمینه أو عن شماله فی الصلاة » (۱)
حدیثنه مبنی مستحب اولمغله صوک سنت اولدیغنه کوره امام
آتی محرابک صاغ طرفنه که کتدینک صوانه مقابل اولان جهندر
چکیلرک قیلار (۲) . صوک سنت اولدیغنه (واولوبده قیلندیغنه)
کوره امامه مستحب اولان اگر اکا قارشو نماز قیلان یوق ایسه
بوزنی جماعته چویرمکدر (۳) . دیلرسه امام صاغ یاخود صول
جهنه دور . و دیلرسه کنه ی ایشنه کیدر . [فاذا قضیت الصلاة
فانتشروا فی الارض وابتغوا من فضل الله] بیورلمشدر امر اباحه
ایچرندر (۴) .

مجمع الروایاتده : « نمازندن فارغ اولدقدن صکره وردینی دیلرسه
جالساً و دیلرسه قائماً او قور . » دیو مذکوردر .

-
- (۱) آی فی السجدة . رواه ابو داود وابن ماجه ط .
(۲) صاغک فضیلتی واردر . همد امامک تحول ایتمسندہ آنک فرضده
اولمی ظنیله کندیسنه اقتدا اولتی اشتباهی دخی منافع اولتی واردر . برده
مکان مصلی یوم قیامتده کندیسیچون شهادت ایدر روایتنه مبنی آنده تسکثیر شهود
واردر . س .
(۳) اگر قارشوسندہ نماز قیلان وارایسه جماعته استقبال مکروه اولور .
مکرکه آرهده آرقه سی مصلییه اولهرق اوطوران کیمسیه اوله یعنی مصلی صف
اولده بولنمیه . کما فی ط .
(۴) قول کریم مذکورک صلات جمعه حقنده اولمی سائر صلات حقنده
اولسنه منافی اولیوب آتی بطریق الدلاله اثبات ایدر ط .

نماز دن صکره امام و جماعت اوج کره : « استغفر الله لا اله الا هو الحي القيوم وأنوب اليه . » دیوب (۱) آیت کرسی بی وقورلر (۲) معوت ذاتی دخی اوقورلر (۳) . و جناب حتی ۳۳ کره تسبیح ۳۳ کره تحمید ۳۳ کره تکبیر ایدرلرکه بولر ۹۹ در . تمام یوز اولاق اوزره . « لا اله الا الله وحده لا شریک له له الملك وله الحمد ردو علی کل شیء قدیر . » دیرلر (۴) . بعده اللربنی کوکسلی

(۱) اللهم أنت السلام الخ ثانی صوک سنت اولدیفته کوره استغفاردن صکره اولور . تنکیم حدیث توبانده اوبله وارد اولشدر . علی مارواه مسلم . مؤلفک ذکر ایندیکی حدیثده : هرکیم هر صلاک (یعنی بش وقت نمازک) صوکنده بواسطه غفاری اوقورسه که اهلری مغفور اولور صف حربدن فرار اتمش اولسه ببله . بیوراش اولدیفتدن عتبی . رحوم حدیث مذکورده بواسطه غفاری کبیر ذاتی دخی مکفر اوله جفنی اناده ایدر شی وارد زبرا فرار من الزحف کبیر دیر . دیشدر اه .

(۲) شوماله کی حدیث شریفه بانه که « هرکیم بش وقت نمازک صوکنده آیت کرسی بی اوقورسه دخول جنتدن آتی انجق موت منع ایدر و هرکیم آتی بانار ایکن اوقور ایه الله تعالی اوکجه بی کندی خانه بی وقومشوسنک خانه بی و اطرافده کی خانه جکبارک اهل حقنده امین قیلار » بیوراشدر . ص . یعنی حق تعالی آنلری حفظ ایدر . ط .

(۳) معوذات تعینده تغایب وارد کره مقصود : سوره اخلاص و ایکی معوذله لر . ط . عقیبة بن عامر رضی الله تعالی عنه : هر نمازک عقبنده معوذات اوقوملغمی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم بکا ارا بیدی . دیشدر . ص . (۴) امام مسلمک روایت ایندیکی حدیثده بولری بش وقت نماز صوکلرنده اوقویانلرک خطایابی دکر کوپوکی فدر دخی اولسه مغفور اوور بیوراشدر . ص . یعنی دبرکه اکثر اادیته ترتیب بوبله درکه اوله تخلیه قیلندن اولان تسبیح و صکره تخلیه قیلندن بولنان تحمید ودها صکره تعظیمدن عبارت اولان

حذائمه قال دیروب و آوجلرینی یوزلرینه طوغری میللی اوله رق
آچیق طوتوب (۱) خشوع و سکون ایله هم کندیلری و هم جمیع مسلمین
ایچون ادعیه مأثوره جماعه ایله دعا ایدرار و دعائی « سبحان ربک
رب العزة عما یصفون و سلام علی المرسلین و الحمد لله رب العالمین »
دیوختم و یوزلرینی اللریله مسح ایلرار (۲) .

تکبیرده بعض روایانده خاصه تکبیر تحمیده مقدمدر . برروایتده تحمید تسبیحدن
اولدر . بونلر آنلرده نریب اولمیفنه دلالت ایتشددر . « أریم افضل الکلام
لا یضربک بایمن بدأت سبحان الله ، و الحمد لله ، و لا اله الا الله ، و الله اکبر »
حذیبتی دخی بونی مؤید بولمشددر . هر برلرندن اون برر و اوزر و آلتیشر
برر و بنمشر و یوزر دخی روایتدر . و صحیحدرکه صلی الله تعالی علیه و سلم
افندمز حضرلری صاغ اللریله عقد تسبیح ایتمشلدر ، و وارد اولمشدرکه تسبیحی
انامل ایله عقد ایدکنز چونکه آنلر مسئولات و مستظافاندر بیورمشلدر . سند
ضعیف ایله حضرت عابدن « نعم المذکر السجدة » وارد اولمشدرکه تسبیح آئی کوزل
مذکر اولدی دیمکدر . ابن حجر دیمشددرکه چکر دک و اوفاق طاشلر ایله تسبیح ایدناک
روایاتی صحابه دن و بعض امهات مؤمنیندن اولقی اوزره کشددر . افندمز آئی
کوروب تقریر بیورمشلدر . شارح مشکات علی الفاری ذکر ایدرکه ابو هریره
حضرلربنک برنجه دوکلی ایلاکی وار ایدی که آنکله تسبیح ایدر ایدی . آئی
بدعت زعم اینمک طوغری اولماز . اصابع ایله عقد تسبیح اینمک تسبیح طوتمقدن
افضلدر . علی قول غلطدن ابن اسه عقد اصابع ایتمک اولادر . والا تسبیح
طوتمقی اولادر اه مکروهات دررده مذکور اولان : بلا ریاء سبجه انخاذه
بأس اولدیغیدر .

(۱) دعا اوضاعنک انواعی مؤلف باب وترده بیان ایتشددر .

(۲) مسح وجه دعاده رفع ید اولمه نك سفتیدر . ال قالدیرلیه رف ایداش
اولان دعاده مسح وجه دخی لازم دکادر . مسح وجهده کی حکمت برکنک
کندیسنه عودتی و باطنه سرایتیدر و دفن بلا و حصول عطائی تفألار . برک ایله
مسح ایدلر چونکه او متکبرلر فعلیدر . کذا فی ط .

حدث في الصلاة^(۱)

که نماز ایچنده حدث واقع اوانی دیمکدر سبق و عمد صورتلرینه شاملدر . نمازده آبدستک بلااختیار بوزلمسنه (سبق حدث) وبالاختیار بوزلمسنه (حدث عمد) تعبیر اولدیفنی کبی نمازی برافدیفنی بردن باشلابوب فیلمغه دخی (بناء) وبکی باشدن فیلمغه (استیناف) تعبیر اولنور (۲) .

سبق حدث صورتنده بنا جائزدرکه نمازده ایکن بلااختیار آبدستی بوزبلان کیمسه همان بلا تکلم کیدوب اک باقین صودن آبدست آلهرق یاخود شرطی متحقق ایه نیمم ایدرک کلوب برافدیفنی بردن بده ابله حدث واقع اولدیفنی رکنی - مثلا رکوع وباسجودی - اعاده ابلیه رک اتمام صلات ایده بیلور .

حدث عمد اتفاقا مانع بنادر . سبق حدث صورتنده بنانک جوازی دخی علی الاطلاق دکل ، آتی اتمداد شروط ابله مقیددر . مذهب شافعیده : حدث منافی صلات اولدیفنی وقبله دن

(۱) مؤلف مرحوم بوراده مفسدات صلات بحثنه کچهرک روماً للاختصار مفسداتک مانع بنا وموجب استیناف اولانی اولیانندن تفریق ایتماش وبرچرق مسائل دخی فوت ایتماش اولدیفندن بز او قارشقلعه وفوت مسائله میدان ویرمامک ایچون بوباده کندیلرینه پیر اولیوب حدث فی الصلاة واستخلاف وائنا عشر به مسائلندن باشلابهرق مفسداتی آلردن آیرمش واک صکرهیه برافمشزدر . والله تعالی الهادی الی سواء الصراط .

(۲) استینافه استقبال دخی دینوره وکل شیء جعلنه تلقاء وجهک ففداستقبلنه .

آیرلئق و یوریمک نمازی مفسد و لندیغی ایچون بنا جائز دکلدر استیمناب لازمدر .

مقتضای قیاس دخی بودر . انجق بز (حنفیلر) بو قیاسی اثر آتی به مبنی ترك اینم شزددر که حدیث شریفده «من قام أو رجع (۱) أو أمدی فلینصرف و لیترواً و لیبن علی صلاته ما لم یتکم» بیورلمشدر : «نمازده کندندن قی و یا ممدی کلان یا خود بورقی قایان کیمسه کیمسون آبدست آلسون و نکلم اینمدکجه نمازینه بنا ایتمسون» دیمسکدر (۲) .

حدیث مذکورده کی من العاظم عمومندن اولمغله منفردده و امامه و مقتدی به شاه لدر (۳)

کند بسمه مبیق حدیث واقع اولان . صلی منفرد ایسه بنا و امام ایسه

(۱) رعب من بانی قتل و انقم .

(۲) ابن نجیم دبرکه حدیث مذکورک مرسل اولهرق صحتنده نزاع یوقدر . اوده بزجه و اکثر اهل علمچه حجتدر . امر بنا حضرت عائشه و ابن عباس و ابوبکر و عمر و علی و ابن عمر و ابن مسعود و سلمان فارسی رضی الله تعالی عنهم حضراتندن مرویدر که بونلر اجله "اصحابدر . و علقمه و طاوس و سالم بن عبدالله و سعید بن جبیر و شعبی و ابراهیم نخعی و عطاء و سکحول و سعید بن المسیب رحمهم الله تعالی حضراتندن دخی مرویدر که بونلر اجله "تابعندر . و کنی بهم قدوة . فوجب ترك القیاس به . و البلی فیما یسبق دون سائتمعه فلا یلحق به اه .

(۳) وجه الاستدلال بالحدیث ان قوله و لیبن أمر و أدنی درجاته الاباحه فثبت شرعية البناء . ولا یقال قوله فلیترواً للوجوب فلینبی أن یکون و لیبن للوجوب أيضاً . فانما لا یضرنا لانه لو کان للوجوب یکون الدعی أثبت . لکن البناء غیر واجب بالاجماع اه کاکی . کذا فی حاشیه النبیین للشلبی . و ینبى أن یکون واجباً لضیق الوقت . کما فی ط عن النهر .

استخلاف و بنا ايدر . مقتدى ايسه (١) لاحق اوله رق بنا ابر .
 شو قدر كه مسئله بر متوال مذكور خلافيه اولد بغيردن شبهه خلافدن
 تحرراً هر حالده استيناف صلات ايتكم افضلدر .
 على قول مقتدى حقه بنه فضيلت جماعتى صيانت ايچون استينافدن
 اولادر بوده بشقه جماعت بوله مامق قيديله مقيددر .

جواز بنا نك شروطى اون اوچدر :

- (١) حدث ، سمارى اولمق .
- (٢) مصلينك بدنندن ظهور ايتكم .
- (٣) غسلى موجب اولماق .
- (٤) نادر الوقوع اولماق .
- (٥) مصلى حدث حاليله بر ركن ادا ايتمش اولماق
- (٦) منى حالنده ادا ركن ايتمش اولماق .
- (٧) صلايه منافى ايش يامامق .
- (٨) لابد اولميان ايشى ياپاش اولماق .
- (٩) حدث وقوعدن صكره بلا عذر كجكامل .
- (١٠) سبق حدثدن صكره مصلينك حدث سابق ظاهر اولماق .
- (١١) مصلى صاحب ترتيب اولديغى حالده اوزرنده كچمش نماز
 اولديغنى خاطر لامامق .

(١٢) مفتى نمازبنى مكانك غيريده اتمام ايتماك .

(١) مقتدى تعبيرنك امام عدنه دخی شمولی اوله جقدر تنكیم شروط جواز
 بنانك اون ايكنجهينك شرحنده ميندر .

(۱۳) امام صالح امامت اولمیا قی استخلاف اینامک .

بواجمالک تفصیلی شویله در که « حدث ، سماروی اولماق » دیمک عیدک
آنده و آنک سبینه اختیاری اولماق دیمکدر : صنعی اولمیه رقی
کننده ن ریح چیقماق . بورنندن قان کلمک کی .

عَضّه و ضربه (۱) سبینه قان چیقماق عیداً اولان حدث مثلی ذات
فعلده اختیار عبد اولماق حسبیه حدث سماریدن خارج اولدیفی کی
طامده برینک کز مه سیله طاش دوشوب مصلینک باشی باراق دخی
سبینه اختیار عبد و لئماق حسبیه خارجدر . چرنسکه طاشک دوشمه سی
اختیاری دکل ایسه ده آنک سبیه اولان مشی اختیار یدر .

« مصلینک بدنندن چیقماق » فیدی خارچدن نجاست مانعه
اصابندن احترازدر که کندیسه خارچدن نجاست مانعه اصابتیه

(۱) ضربه : وورمق دیمک اولدیفی کی عضه دخی ایصرمدر .
کرك کندی کندینی ایصرمق ، كرك بشقه سی آتی ایصرمق ویا وورب
قان چیناروق . چونکه عیددن عند الطرفین مصلیه و دیگرینه شامل
اولان معنی مقصوددر . امام ابو یوسفجه مقصود مصلیدر . کما فی رد المحتار .
در مختارده آغاچدن آبا دوشوب زده له مک و آق سروب حدثلکم دخی
علی الصحیح مانم بنا اولماق اوزره مذکوردر . لکن رد مختارده رملیدن
نفلاً : تنج ابله حاصل اولان حدث مانم بنا ایسه ده عطاس (آق سرف)
ابله حاصل اولان حدث مانم بنا اولماق اظهاردر دیمدر . - ضربه
ناروق افندمک مجرا بده مجروح ایدلری اوزرینه عبدالرحمن بن عوف
حضرتلری استینافاً امامت اینمشلردر . رضی الله تعالی عنهما .

نمازی فاسد اولان مصلی صلاته بنا ایدمهز (۱) .
«غسلی موجب اولماق» قیدی نمازده اویقلا یوبده محت — لم اولماق
ویا خود نظر و تمکیر کی بر حال ایله انزال وقوع اولماق مثلی حدث
اکبردن احترازددر که بولر مانع بنادر .

«نادر الوقوع اولماق» قیدی فقهه و اغما (۲) کی نمازده وقوعی
نادر اولان شیلردن احترازددر که بویولده سبق حدث مانع بنادر .
جنون دخی اویله در .

«مصلی حال حدثه ادا رکن ایتش اولماق» قیدی سبق حدث
قیامده واقع اولدیغنه کوره مصلی قرائتی کسمیوب تجدید وضوء کیدر

(۱) اسکن نجاست خارجییه حدث اطلاق ایداش اولدی که
تساعده (۳) بونکله برابر که سبق حدثک غیری بر طریق ایله نجاست
مانعه مک مصلی به اصابتی کرک آنک بدتدن ، کرک خارجدن اولسون
مانع بنادر مصلی آنی اراله واستقیاف صلات ایلر . مصلی به سبق حدث
طریقله اصابت ایدن نجاست مانعه مانع بنا اولوبوب (**) مصلی آنی
بیقرار و تجدید وضوء ایدوب صلاته بنا ایلر . کندبسته نجاست مانعه مک
اصابتی صرف خارجدن یا خود هم خارجدن وهم کندندن ایسه بنا
ایدمهز . ط علی الدرهم الرد .

(۲) بونلردن فقهه داخل صلاته اولماق و صلات کامله و مصلی
بالغ و یقظان بولماق شرطله ، و اغما که بایلم قدر هر حالده ، ناقض وضوء در .
کتاب الطهاره یه با فکز .

(*) وند بقال اتمز به عن الجنون فانه حدث من غیر البدن اذا
کان من الجن لان مرض . والا کاز من البدن کلا غما . تأمل اه ابنه ابدین .
(**) وجه فرق بودر که بوسورتده کی تطهیر تبعاً للوضوء در .
بوندن اولی صورتلرده ایسه ثوب و یا بدنی ابتداء غسل دیمکدر .
تکیم فسادده دخی ۴۸ مذکوردر .

ایکن دخی قرات ایتمکدن ، وسیق حدث رکوع ویا سجد حالنده و فوع بولدیغنه کوره قصد ادا ایله^(۱) باش قالدیرمقدن احترازدرکه بونلری یاپان مصلی حدث حالیه ادا رکن صلات ایدرک نم از بنی افساد ایلش اولغله بنا ایده میوب بعد الوضوء استیناف ایلک لازم کور . بنا ایده ییلک ایچون قیامده سبق حدثی متعاقب قراتی قطع ایتمک^(۲) ورکوع ویا سجودده سبق حدثی متعاقب نمازدن چیقماق لازمدر^(۳) . اورکوع یاخود سجود صکره اعاده اولور^(۴) .

« مشی حالنده ادا رکن ایتمش اولماق » قیدی آبدست آلوب کور ایکن قرات ایتمکدن احترازدرکه رکن صلات اولان قراتی حدث

(۱) قصد ادا قیدی بچردن اخذاً در حاشیه لرند مصرحدر . لکن بچرده مجتباتک ظاهر افاده سی قصد اداک عدم اشترای اولایی دخی مذکوردر .

(۲) تمبیح ایتمک مانع دکلدر . تسبیحدن مقصد فرآنک غیری اولان ذکر درکه تهلیل واستغفار دخی شاملدر . تنکیم محشی مفسدات صلاک ۴۵ نجیبنده بیان ایتمشدر . چونکه بونلر ارکان صلاتدن دکلدر . ابن نجیم دیرکه ارکاندن اولان قرات دخی حال قیامک غیریده رکن اولدیغندن رکوع ویا سجودنده سبق حدث وانسم اولان مصلی اثناء ذهاب وایابنده قرات قرآن ایتمسکله نماز بنی افساد ایتمش ومانم بنا بر حالده بولشمس اولاز .

(۳) بنبة التطهير لابنية اتمام الركن واضعاً یده علی أنه نقرأ . علی مایاتی فی المفسدات ۴۷ .

(۴) سبق حدث بعده اخیرهده وقوع بولدیغنه کوره آنک غده سیچون بر روایت یوقدر . کما ستذکره فی آخر مسائل الاستغفار فی الهامش عن القهستانی .

حالنده ایتمک مانع بنا اولدیغی کبی بعد الوضوء مشی حالنده ایتمک دخی مانع بنادر .

« صلاته منافای ایش یا پاماق » قیدی حدث سماویدن صکره حدث عمده بولمق یاخود اکل و یا شرب و یاخود کلام ایتمک کبی منافای صلات اولان یر شیشی یا پمقدن احترازدرد ، کشف عورت دخی منافای صلات اولمغله استنجا لازم کیش ایسه آتی تحت الثیاب یا پار ، اگر کشف اوب ایدرک استنجا ایدرسه نمازی فاسد اولوب آلدیغی آبدست ایله آتی بنا و اتمام ایلیه من^(۱) . ظن حدث ایله جامعدن چیه قمعق و خارجه کوره موضع صفوی تجاوز ایتمک دخی منافای صلات اولان مفسداندن اولمغله مانع بنادر .

« لابد اولمیان ایشی یا پمش اولماق » قیدی نجوید وضوء ایچون کندینه قریب اولان صوبی براغو بده ایکی صفیق مسافه دن زیاده آدن اوزاغه کیتمک کبی لزوم سزایش یا پمقدن احترازدرد که بوده مانع بنادر . مکرکه قریب اولان صوبی او نودوب کچمش و یاخود قریب اولان صو قیرده اولماق کبی اخذ واستمالی کلغلی بولنمش اولد^(۲) .

(۱) قادی فسمی آبدست آلمق ایچون قولانی آچمغه مضطر اولق دخی کشف عورت اولمغله آنلر ایچون بنما ممکن اولیه جق دیمکدر . مکرکه اعضاسنی آچمیه رف آبدست آلمق کندینه ممکن اولد . کما فی مفسدات الاصل بزیده من القهستانی . والفساد مقید فی تنویر الابصار بعدم الاضطرار .

(۲) چونسکه مفسدانه (۴۸) مین اولدیغی اوزره بشقه صو موجود ایکن قیودن صوچکمک مانع بنادر . علی المختار کما فی الدر معط .

« حدث وقوعدن صکره بلا عذر کجکامک » قیدی سبق حدثن صکره بررکن ادا ایده جک قدر بلا عذر تراخی ایتمکدن احترازددرکه برجز مصلاتی حدث حالده ادا دیمک اولدیغیچون مانع بنادر بلا عذر قیدی عذر ازدحامه ویا عدم انقطاع حدثه مبنی کجکامک و سبق حدثک نوم ایله وقوعی تقه- برنده بر مدت صکره اولیایمق مانع بنا اولدیغیچونادر. چونکه ناظم حال نومده برشی ادا ایدیجی دکلدلر .

« سبق حدثن صکره مصلیتک حدث سابقی ظاهر اولماق » قیدی مدت مسجی کذران اولمش اولنمق کبی شیلردن احترازددرکه مثلاً مصلی صاحب عذر اولماق وقت صلات خروج اینمک و مصلی متیمم اولدیغنه کوره صویه دسترس اولمق و ماسح بولندیغنه کوره مدت مسح منقضی اولمق^(۱) مانع بنادر .

« صاحب ترتیب اولان مصلی سبق حدث انناسنده صلات فائته-نی خاطر لامق » قیدی یا کندینک و یا کندی کبی صاحب ترتیب بولانان امامنک کچمش نمازی اولدیغنی خاطر لامقندن احترازددرکه تذکر فائته مبحثنده مبین اولدیغنی اوزره موجب قساد و بناء علیه مانع بنادر^(۱) .

(۱) تکرار لما علم .

(۲) چونکه تذکری متعاقب آنقضا ایدرسه که مشروع اولانده بودر و فیه فاسد اولور . تأخیر ایدوبده التنجی نمازک وفقی خروج ایله ایسه صاحب ترتیب اولماز . اوخلده بنا صحیح اوله ییلور . ناظم اه رد المختار . فیکانه اُجاب عما آورده ط بکون الفساد موقوفاً و منصفه وصف الفرضیه .

« مقتدی نماز بنی مکانک غیریدہ اتمام ایتامک » قیدی شواک
 ابچوندرکہ نمازہ کندیسنہ سبق حدث واقع اولان کیمسہ منفرد ایسہ
 نماز بنی بعد الوضوء همان بولندیغی موضعده اتمام ایدیورمک ایلہ موضع
 صلاتنه کاروب امام ایلک بیننده بخیردر^(۱) افضانده اختلاف اولمشدر.
 مقتدی ایسہ کہ بوتعیر امام محدثہ دخی شاهلدر^(۲) امامی^(۳) نمازدن
 فارغ اولندیغنه و آرده حائل بولندیغنه کوره محل صلاتنه عودت
 ایتیمہرک همان موضع وضوء ندن اقتدا ایدہ بیلور. آردہ حائل یعنی
 مانع اقتدا بولندیغنه کوره محل صلاته عودت اینه اقتدا ایتامک لازم کلور.
 اگر عودت ایتیمہرک افنداسی صحیح اولمیه حق موضعدن (مثلا صف
 نساء رراسندن) ابتدا ایدرسہ نمازی فاسد اولور. زیرا اقتدا کندیسنہ
 واجب ایکن آنی صحیح اولمیان موضعدن یا بمشدر. انفرادی ده جائز
 اولہ ماز چونکہ موضع اقتداده انفراد مفسد صلاتدر. کندیسی تجاہد
 وضوء ایدنبجہ قدر امامی نمازدن فارغ اولاش بولنور ایسہ محل صلاته
 عودت ایتمز^(۴).

(۱) چونکہ صورت اولاده قلت منی و صورت ثانیه ده نمازی
 مکان واحده قیلدی واردہ بحم الانهر.

(۲) چونکہ کندیسنہ حدث واقع اولوبده استخلاف اینمش
 بولان امام دخی بعد الوضوء کندی مستخفنه مقتدی اولور. وذر اثرا
 الی هذا فبما مضی و سنیده فی الاستخلاف.
 (۳) وکندی امام ایدوکنہ کوره مستخانی.

(۴) بحم الانهر دن ودرخ تاردن اکلا شبلان عودت وعدم عودت
 بیننده منفرد کی مغیرا و اقدر. طحطاوی ایسہ بچردن نقلاً : اگر عودت
 ایدرسہ آنک فساد صلاتنه اختلاف ایتدیلر. دیامدر ام مفسدانک
 الانجیسندہ کی هامشی اوفویکتر.

« امام صالح امامت اولمیان استخلاف اینامک » قیدی قادنی (۱)
یاخود صبی و باخود ای بی استخلاف اینمکدن احترا در که و نلر
کبی صالح امامت اولمیان استخلاف اینامک هم کندی نمازی و هم
جماعتک نمازی و اسد اولمغله استقیناب لازم کاور زیرا بو استخلاف
أعمال صلا ندن اولمیان عمل کثیر در . ردالمحتار

مسئله استخلاف دخی مسئله جواز بنایه متفرع اولمغله ذکر
اولان شروط جواز بنا آنده دخی عیناً مراعی (۲) اولمغله برابر سخت
استخلاف ایچرن امامک جامعدن یاخود نماز کاهدن خارجه چیغمش
اولماسی و صحرا ده بولند یغنه کوره موضع صفوی و ایلر و طوغری
یوریمک تقدیر آنده موضع ستره بی تجاوز اینماسی دخی مشروطدر .
نسبکم مفسدات صلا آنده مذکوردر .

استخلاف

اندام صلا آنده کیندن سبق حدث واقع اولان کیمسه امام ایسه
نمازی بنا و اتمام ایتیمک اوزره یرینه بشقه سنی کچیرر که بوکا :

-
- (۱) زاد فی الدر: و اولمغله نساء . وقال زفر صلاة الذیاء صحیحة
لانها تصلح لامانهم . كما فی الشرع لایالیة .
(۲) رعایت و اعتبار معنایه اولان مراعاتدن اسم مفعولدر .
مدارات غلطی اولورو زبانزد بولان مدارا کبی ملقوظدر .

(استخلاف) تعبیر اولور و برینه کچن کیمسه به (مستخلف) دینور (۱).

کمند بسنده سین حدث واقع اولان امام هان بلا تاخر (۲) بورنی قانا بورامش کبی اکیلهرک وائی بورنته طوتهرق موقعندن آیریلور و کندبته قریب اولان جماعتدن صالح امامت اولان بر کیمسه بی (۳) با اشارت ایله و یا خود طونوب عرا به چکمک ایله برینه کچبر (۴) کلام ایله استخلاف ایتمز . اکر کلام ایدرسه هپسنگ نمازی فاسد اولور . مستخلف اولان کیمسه امامتی قلباً نیت ایدرک انعام صلات ایلر (۵)

(۱) روی عن عمر رضی الله تعالی عنه أنه دخل فی الصلاة ثم أخذ ببید رجل وانصرف ثم قال لما دخلت فی الصلاة رأیت شیء فلمست ببیدی فوجدت بلة اه حلی .

(۲) چونکه مکان امامک امامدن خالی اولمسی ولوکه حکماً اولسون صلات مقتدی بی انساد ایدر . حکماً خلو : بعد الحدث بر رکن ادا ایدر جک قدر توفقدر کافی الدرر و الشر نبی لایة .

(۳) فادین وصبی صالح امامت اولدیغی کی امی کیمسه دخی قرامت صاحبی اولان جماعت ایچون صالح امامت دکلدر . نااهلی استخلاف ایسه مانم بنادر . کامر .

(۴) کندبسی دخی شروط بنا وجهله کیدوب آبدست آلهرق نمازینی لاحقاً بنا و انعام ایدر . تسکیم اون ایکنجی قیدک شرحنده ذکر اولندی .

(۵) اصلده امامتی نیت صحت اقتداء نسواندن ماعداده لابدا و لمبوب خلفده ایسه نیتسز امامت اولاز . صرح به ط . مکرکه جماعت مقتدی ایله امامدن عبارت اوله . او حالده امامه سبق حدث واقم اولورسه مقتدی صالح استخلاف بولندیغنه کوره امام استخلاف ایتسه بیله امامنه متعین

استخلاف امامك حقیر .

امام استخلاف ایتمزایسه جماعت ایچلرندن برینی کچیرمک و یا خود جماعتدن بری کچیرمک اولسکی امام جامعدن چیقمدین خلقی آنک مقامنه قائم اولاق شرطیله جائز اولور . اگر او آنک برینه کچمدین امام اول جامعدن چیقویرر ایسه امام اولدن ماعداسنک نمازلی فاسد اولور (۱)

امام استخلاف ایتدکدن صکره جماعت دخی بشقه برینی استخلاف ایدرسه مستخلف امام کیمی استخلاف ایتمش ایسه اودر . جماعتک استخلاف فسرده سنه اقتدا ایدنلرک نمازلی فاسددر . استخلاف اولنه جوق کیمسه نك مدرک اولسی اولادر (۲) .

اولفله اکانیت لازم اولماز . کما هو المصروح فی الدر . مجمع الانهرده دبرکه زبرا بونده صیانت صلات واردر چونکه مکان امامدن حلوی صلات مقندی بی فساد ایدر . حتی امام کنیدیسته سبق حدث وقوعنده برینه کیمسه بی کچیرمیه رک . سجددن چیهسه جماعتک نمازلی فاسد اوور . امامک استخلاف ایچون بر شخص تعین ایتمسی کثرت جماعت حائنده قطع مزاجه ایچوندر . مقندی شخص واحد اولدیغنه کوره بلا مزاجم استخلاف اولتغه . تعین اولفله استخلافه حاجت یوقدر اه .

(۱) امام اولک نمازی بنا موانندق برینه مصادف اولدیغجه فاسد اولماز . (۲) چونکه مدرک اولیاتی استخلافده بعض مشکلات اولوو . مثلاً مسبوق استخلاف اولنورسه نمازه امامک منتهی اولدیغی یردن باشلا یهرق انعام صلات یندکدن صکره کنندی نقصانی اکمال ایتمک مجبوریتیه سلام ویره . بوب سلامی و برمک ایچون بر مدرکی برینه کچیر .

لاخق دخی اولاق مافات ایلک کنیدیسته واجب اولفله همان متابعت یتملر ایچون جماعته اشارت ایدر . شاید ترک واجب ایدرک تلافی مافات خصوصی

مسبوقك ولاحقك دخي استخلاف اولنمسي وجود مشاركته
مبني صحيحدر . امام اكا قايچ ركعت قالدېغني پارمقربله ، وركوعى
اولديغني النى ديزينه وسجودى اولديغني النى آلتنه وضع ايلسكه ،
اشارت ابدوب قرامتى ايچون آغزينه وسجود سهوېچون كوكسمنه
وضع يد ايدرك وسجود نلاوتى واييه هم آلتنه وهم ديلنه
وضع يد ايليهرك اشارت قيلار (۱) .

استطراد - معلوم اولديغني اوزره مصلې يامنفردي وبا امام
ياخود مقتديدر . مقتدى دخي يامدرك ويا لاحق ياخود مسبوقدر .
(مسبوق دخي لاحق اوله بيله چكندن هم مسبوق وهم لاحق
اولنى اوزره برفسم دها اوله بيلور (۲) .)

مدرك : ركماتك هپسنى امام ايله برابر قيلماس اولان مقتديدر .
لاحق : نمازه امام ايله برابر داخل اولوب كئنديسنه اوم
ياخود غفلت وبازحمت (۳) وياخود سبق حدث عارض اوله رق
ياخود كئنديسنى مسافره افتدا ايتمش بر مقيم بولنه رق جماعت
يا كلياً وباخود قسماً كئنديسنى فوت ايليان مقتديدر .

سكره به براغور ايسه حين سلامده مسبوق مثلى برينه بشقه سنى كچير . اشته
بو مشكلانه مبني مسبوقة ولاحقه لائق اولان امانته كچامكدر . امامده لائق اولان
النرى استخلاف ايتامكدر . كما فى الدر وحاشيته مع الشرنبلالية .

(۱) بولر مستخلافك معلومى اولديغني صورتدهدر . معلومى ايسه بولره
حاجت بوقدر . ط تفصيل صور مطولاتدهدر .

(۲) حتى لاحقك تعريفته ابن همام مرحوم سئل: عاذاذنه : ه بو تعريف
لاحق مسبوقة شامل اولماز ، دبو اعتراض ايتمشدر: انظر ان شئت اليه مع البحر .

(۳) زحمت : صبه شمر . مثلاً لك ازدحام اولفقه مسجد به واره ميوب قالمق .

آنک حکمی بودر که لاحق بالفعل مقتدی کبیدر . قضا ایتدیکی
شیلرده نقرات ایدر و ته سجود سهو ایلر . ومسافر بولندیغنه
کوره نیت اقامت ایله فرضی ایکیدن درده نغیر ایتمز . و ممکن
اولور ایسه (۱) فوت ایندیکنی فسادن باشلایوب (۲) بیده
امامه متابعله برابرجه سلام ویرر . امامه یتشمک آکا ممکن
اولیه جق ایسه همان متابعت ایدوب امام نمازندن فارغ اولمجه
قدر قضاء مافات ایله اشتغال ایتمز . وامامک سهوینه مبنی آنکه
برابر سجود اینعیوب قضایه قیام ایلر . سجود سهوی ختام
صلاتدن صکره ایدر .

مسبوق : امام کندیسنی جمیع رکعات و یا بعض رکعات ایله
سابق اولمش اولان مقتدینر .

حکمی بودر که مسبوق قراسته کوره نمازینک اولنی وقعه به کوره
نمازینک آخرینی قضا ایدر . قضا ایتدیکی رکعتلرده کندیسنی منفرددر .
بناءً علیه ابتدایبچانک او قوروتعود ایدر و هر رکعتده نسمیه و قرات
ایلر . سجود سهوی موجب بر حال واقع اولور ایسه سهو ایچون
سجود دخی ایدر .

مسبوق یالکیز درت خصوصده منفرد عد اولماز .

(۱) امامه یتشمک ممکن اولور ایسه دیمکدر ولو آخر صلاتده ینشه بیلمش
اولسون . قاله ط فی حاشیته علی الدر .

(۲) مسبوقک عکس وخلافه اولهرق که مسبوق اولامامه متابعت ایدوب
آنک فراغندن صکره مسبوق قضایه قیام ایلر . بونک عکسینی یا بارسه نماز فاسد
اولور : کما فی الدر وحاشیته لط .

(۱) مسبوق قضاء ماسبقده نه کیمسه یه افتدا ایدیهیلور نه ده
آکا افتدا اولور (۱) .

(۲) شریق تکبیرانی اجماعاً اتیان ایدر (۲) .

(۳) استیناف صلات نیتیه تکبیر آلهه مستأنف اولمش
اولور (۳) .

(۴) قضاء ماسبقه قیام ایندکدن صکره امامی سجود سهوه
وارسه رکعتی سجده ایله قیدلامامش اولدنجیه آکا متابعت ایلر .
اگر متابعت ایتمزایسه نمازینک صوکنده سجود سهو ایدر (۴) .
تم الاستطراد .

بنا واستخلاف بعدالتشهد دخی اولورکه مصلی قعده اخیرده
تحیاتی اوفوددن صکره کندیسنه سبق حدث واقع اولسه سلام
واجبی آبدست اوزره ایفا ایچون همان کیدوب آبدست آلهرق

(۱) شروط صحت اقتدائک بری ده امامک مسبوق اولماسی ایدی . اما ایکی
مسبوق مساوینک بری اوزرنده قاچ رکعت اولدینی اونوش اولغله قضاء ماسبقده
بلا افتدا ارفداشتی نظر ملاحظه به آلور ایسه صحیح اولور . کافی الحلی وغیره .

(۲) منفرد ایسه عند الامام اتیان ایتمز . ابن عابدین .

(۳) که صلات اولابی قطع ایله عازه یکیدن باشلامش اولور . منفرد ایسه
دیگر عازه انتقالی عزم ایتمدیکه مجرد عزم استیناف ایله استیناف صلات ایتمش
اوله از . چونیکه ایکنجی نماز برنجی نمازک من کل وجهه عینیدر . مسبوقه
کلنجه او من وجهه منفرد بولندیقی صلاتدن من کل وجهه منفرد اوله جنی صلاته
انتقال ایتمش اولغله صلات نانیه صلات اولابه مغایر بولنور . کافی رد المحتار .

وسندکره فی المسندات . انظر الى الثبات والتحسين منها .

(۴) اشته بو مسائلده مسبوق مقننی کیدر . کافی الدر .

کلور و او طوب سلام و پرر (۱) امام ایسه سلام ایچون جماعتدن برینی استخلاف ایدر .

نمازده سبق حدته مینی استخلاف جائز اولدیفی کی حصر وقوعنده دخی عند الامام استخلاف جائزدر . یعنی قدر مفروض قراءتدن عارض اولان خجله یا خود خوفه مینی (۲) امام طور تیلوب قالدیفنده استخلاف ایده بیلور (۳) . امام اگر قدر مفروض قراءتدن صکره محصور اولش ایسه استخلاف بلا خلاف جائز اولماز . زیرا آکا حاجت فالماشدر .

فعله* اخیره نمازك خانمه* ارکانی اولمغله (۴) مصلی آنده مقدار تشهد بعد العقود سلامه بدل نمازده منافی (یعنی مانع بنا)

- (۱) قنده* اخیره نك اعاده سیچون بر روایت بوقدر . ابو جعفر اعاده اولنور دیمشدر . حکم مسئله عند الامام بودر که خروج بصنعه بولنماشدر . امامین دیدیلر که او مصلی آبدست آلاز چونکه بعد التشهد اولان حدث سببیله نمازدن چیمهشدر اه فستانی . بوندن صکره کی اثنا عشریه مسائلنک مقدمه سنه باقسکز .
- (۲) اگر بویله بر سببیله محصور اولیوبده قراءتی سبتون نسیان ایدرک طوئیلور ایسه امی اولش اوله جفندن اتفاقاً استخلاف ایدمز . در مختار .
- (۳) بوبابده عند الامام قائمک فاعده صحت اقتداسی مسئله سنده کچن حدیث حضرت صدیقہ تسک ایدلر کی ذکر اولنمشدر (وعندی فیه نظر) . امامین دیدیلر که حصر مذکور نمازده نادر الوقوع اولدیفندن شرط جواز بنا تحقیق ایده مبرک نماز فاسد اولور . کما فی الدر وحاشیته اط .
- (۴) متعلقات شروط فصلنک قبیلنه باقسکز .

فعل وعمله بواسطه^(۱) قرائن صلاتی تام اولدیغچون نمازی صحیحدر . شوقدرکه سلام واجبی ترک ایتمش بولندیغندن آنک اعاده سی لازمدر^(۲) .

نمازه منافی و بنایه ممانع^(۳) اولان فعل عمل مصلیدن کندبنک صمعی اولمیهرق واقع اولسه قعده^(۴) اخیرهدن اول ایسه اتفاقاً نماز فاسد اولوب قعده^(۵) اخیرهدن صکره ایسه نماز عندالامام ینه فاسد وعندالامامین صحیحدر^(۶) .

امام ابوحنیفه حضرلری آتی التعداد اون ایکی مسئلهده نمازک فسادینی حکم ایتمش اولدلرندن حضرت مشار الیهک اوحکلرندن ختام صلاتده خروج بصنعهک^(۷) دخی فرضیتی استنباط اولمیهرق^(۸) . مصلیدن کنندی صمعی اولمیهرق صادر اولان

(۱) ولوکه کندیسنه سبق حدث وقوعندن صکره اولسون . در مختار .
(۲) یعنی ترک سلام سببیه آنده تقرر ایدن نقصانی جبر ایچون اونغاز وجوباً اعاده اولنور . کراهت تحریم ایله ادا اولنان هر نمازک حکمی بودر . ط .
(۳) سبق حدثدن احترازدرکه آنک مسائلی کذران اولمشدر .
(۴) لانه معنی مفسد لها فصار کالمحدث والکلام . ط والبتون علی قوله وهو الاحتیاط علی ما یأتی بیانه عن ابن عابدین .

(۵) ومستنبط ذلك أبو سعید البردعی فإنه ذهب إلى أن الإمام إنما قال بالجلال لأن الخروج يصنع المصلي فرض عنده لأنها لا تبطل إلا بترك فرض ولم يبق عليه سوى الخروج بصنعه . وتبعه على ذلك العامة . كما في النهاية . وقال السرخسي هذا غلط لأن الخروج قد يكون بعمية كالحدث العمدة ولو كان فرضاً لاختص بما هو قربة وهو السلام ولم يثبت الخروج به لصحته بغيره فصار واجباً لا فرضاً .

منافی بعد التشهد دخی صادر اولسه عند الامام مفسد صلات
اولور دینله شدر .

مسائل اثنا عشریه^(۱)

- (۱) تیمم ایله نماز قبله قدره اولان کیمسه نمازک صوکنده تحیاتی
اوقویه جق قدر او طور د قدرن صکره صو استعمالنه قادر اوماق .
- (۲) تیمم مقتدی بولنان کیمسه قعود مذکور دن صکره صوی کوروب
امامی آنک استعمالنه کندنجه قادر بولنمق (۲) .
- (۳) ماسح علی الخف اولان مصلینک مدت مسحی قعود مذکور دن
صکره منقضی اوماق (۳) .
- (۴) آیا غنده کی خنی آندن صکره عمل سیر ایله چیقاره ق (۴) .
- (۵) مصلی اتمی قعود مذکور دن صکره خاطر لاق و یا کوروب
اکلامق طریقله (۵) سوره تعلم ایتمک .

- (۱) مرکب اولان اسم عددک بو صورتله اسمالی غیر جائز ایکن مسائل
آیه عند الفقهاء بو نسبتله اشتهار ایتمدر . ط .
- (۲) بیاورکه کندی اخباریله امام آتی استعماله قادر در . امامک خبری
اولدیفی ایچون نمازی نامدر . قله ادر . وسیائی فی المفسدات ۲۶
- (۳) لمان وجد ماء ولم یخف تاف رجله من برد . والا فیضی . ذکره فی
الحر . وعلیه کلام تذکره فی المفسدات ان شاء الله تعالی .
- (۴) خف و اسم اولفله اخراجی محتاج عمل دکل دیکدر . زیلعی .
- عمل کثیرده خروج بضمنه تحقق ایتدیکیچون خلاف یوقدر . حلی . یعنی
نماز اجاعا تامدر .
- (۵) اگر بشته سندن اوکرنور ایسه خروج بضمنه متحقق اولفله خلاف
فالماز . حلی .

(۶) مصلى عريان ايكن قعود مذكوردن صكره سانر (يعنى ستر عورت ايديجى شى) بولمق .

(۷) مصلى نمازى ايما ايله قيلمقده ايكن ركوع وسجوده بعده قادر اولمق .

(۸) صاحب ترتيب اولان كيমে نمازك قعدہٗ اخيره سنده قعود مذكور حصواندن صكره كندينك (ويا صاحب ترتيب اولان امامنك) كچمش نمازى اولديغنى (وقتك اتساعيله برابر) خاطر لاقم (۱) .

(۹) امام قارىء شخص امى بي قعود مذكوردن صكره استخلاف اينمك .

(۱۰) صلات فجر آندن صكره كوش طوغمق .

(۱۱) صلات عينده كوش زواله ايرمك (۲)

(۱۲) صاحب عنرك عنركى منقطع اولمق (۳) .

(۱) وفنده طارلق وار ايسه نماز اتفاقا تامدر . ط .

(۲) بونى صاحب در مختار ذكر ايتمه تدبر . حليبه بوكا بدل واسلاك مفسداتنده بونكله برابر : صلات جمعه ده وقت عصر داخل اولمق ، مذكوردن . وقت عصر ك دخوانده قول امامين قول امامه مخالف ايكن بو مسئله يى بونا بك فروغندن قيلمق عمل تأملدر . محييتك مفسداتنه باقكز .

(۳) وكذا وقت صلاتى چيغمق وجبهرسى عن بره سافط اولمق .

مسائل مذکوره ده (۱) حکم عند الامام فساد (۲) وعند الامامين صحت (۳) در .

(در مختارده مرجعادر دينلش ايسه ده رد المختارده صحت عبادنده مطلوب اولان احتياط انجق قول امامده اولديغي ومتون دخی قول امام اوزره بولنديغي بيان اولشمدر (۴) .)

(۱) آنلره شونلر دخی الحاق اولنور : فقد مزيله منى نجاست مانعه ايله نماز قيلعده اولان كيمسه قعود مذکوردن صكره آنى ازاله به قادر اولان . قضاء فائته ده اوقات ثلاثه مكرهه دن برى داخل اولق . جاربه باشى آجبق نماز قيلعده ايكن آندن صكره آزاد اولوب وعلى الفور عمل يسير ايله اورنهامك .

(۲) ولا تنقلب الصلاة في هذه المواضع تفلأ اذا بطلت الا في ثلاث فيما اذا تذكر فائته أو طلعت الشمس أو خرج وقت الطهر في الجمعة . كما في الدر .

(۳) لها أن هذه المعاني انما حدثت بعد التمام بدليل ما في حديث ابن مسعود : اذا قلت هذا أو فعلت هذا فقد تمت صلاتك . حيث علق التمام بالعمدة فن شرط شيئاً آخر فقد زاد على النص وهو النص وهو نسخ ولم يجز بالرأى اه من ط على المراقى .

(۴) شوقدر كه فساد صلات خروج بضمنه نك كند بلر نجه فرضينه مبنى اولق زعمى بر دعينك يا كلش بر استنباطى اولوب حضرت امام ايله امامين آره سنده خروج بضمنه نك عدم فرضي خصوصنده خلاف يوقدر . مسائل مذكوره ده حكك عند الامام بطلان اولسى بشقه بر معنايه مبنيدر كه : عوارض مذكوره نيت اقامت كې فرضى مغير اولان شيلر اولقله حدوثنده صلاتك اولى ايله آخرى مساوى اولمدر . مثلاً متممك صوتى كوروب استعملكه قادر اولسيله نمازيتك بطلانى آنك فرضى تيمم ايكن وضوء اولش اولسندندر . بقيه "مسائل دخی بوكا كوره در . كلام قاطع اولوب مغير اولديغي جهتله بولنره مقيس اوله ماز . حدث عمده وقتقه دخی مغير دكل ، مبطلدر : كذا ذكر .

مفسدات

فساد : صلاحك ضدیدر . فساد ایله بطلان عباداتده سیاندرکه صحیح اولمیان عبادتده فاسد دنیلدیکی کبی باطل دخی دینور . مناکحات دخی منوجه عبادت اولمغله فاسد اینه باطل اندهده مساویدر . بیع مثلی معاملانده الرمفترالردرکه عقدك اقتضا ایتلدیکی شرط ایله بیع ایتمک کبی باصله مشروع اولوبده بوصفه مشروع اولمیان : فاسد ، و بیع میته مثلی نه باصله و نه بوصفه مشروع اولمیان : باطل ، در .

صلانده صحت که شرعاً معتبر و مسقط فضا و لمقدر شروط و ارکانته مراعات ایله اولوب ذاتاً صحیح اولمیان و مثلاً آبدستیز یا خود قبله یه اسنقبالمن قیلانان نمازه فاسد و باطل دنیلدیکی کبی شروطنه مراعات ایله شروع اولندقدن صکره مفسدانان برینه مقارنتله صحیح اولمیان نمازه دخی فاسد و باطل و مانع صحت اولان شیئه مفسد یا خود مبطل دینور .

بر شمیری آالردن بحث ایدم جکز مؤلف الری (حدث فی الصلاة) عنوانیله زیاده ایتدی کمز فصلده مذکور اولانلره دخی شامل اولمق وجهله تقریباً (۱) الشمس سکره ابلاغ ایدیور که بوجه آتی تعداد اولنور :

(۱) قال : لاتحدیداً . و مستصدقه . وان امکن ارجاع بعضها الی بعض .

(۱) نمازده عمدأ نکلم .

(۲) سهواً نکلم (۱) .

(۳) خطأ نکلم (۲) .

(۴) عن جهل . تکلم (۳) .

(۵) عن نوم . تکلم (۴) .

(۱) سهودن مقصود نسیاندرکه نمازده اولدیفنی اونته قسدر .
اگر دینورسه که ناطم صلات اواقده سلام دخی کلام کی ایکن انده
عمداً به سبانی نیچون فرق ایندکتر ؟ جواب ویریلورکه سلامده اذکاره
مشابهت واردر . چونکه سلام اسماء الاهدندر ونشدهده مذکوردر .
دیمک که جنس صلاتندر . کلامه کندبسیله خطاب قصد اولدیفنه
ملحق اولور . عملاً بالشبهین حال نسیانده اذکاردن وحال عمدده کلامدن
اعتبار اولمشدر . ط .

(۲) خضاً یا کله قدر : یا ایها الناس دیه جک ایکن یا فلان دیمک کی .

(۳) کلامک مفسد صلات اولدیفنی بیلیمیرک دیمکدر .

(۴) اویقلا برفق دیمکدرکه نمازده نائمک قرائتی معتبر اولدیفنی

حاله کلامی و فقهیه سی مفسد صلات اواقی مختاردر .

حدیث شریفده : « ان هذه الصلاة لا يصلح فيها شيء من كلام
الناس انما هو الذميمة والتكبير وقراءة القرآن » . یوردیفنی و نسکزه
ساق نفیده بواندیفنی جهتله کلامک صدوری سهور و خطأ و جهل
ونوم حالارینه شامل قلتمشدر . سبب ورود حدیث راویسی اولان
معاویه ابن الحکم حضرت لرینک بر عاطی نمازده تشبیهت ایتیمی اواشدر .
تکبیم مؤلف بکرمنجی مفسده ذکر ایتمشدر . حاجی دیرکه تکلمدن مقصد کلام
ناسدن ایکی ویادها زیاده حرفی تلفظ ایلکدر . کلام نحوی دکدر اه محشیتک
بیانته کوره کلمه مفسد صلات اواقی ایچون آنده حروفک تصحیح اولمسی وایشیدایش
اواسی شرط قیلنورکه بونارک بری مفقود اولورسه کلام عدولنمدیچون ناسده
اولاز . امام خواهرزاده : نماز بالاحروف مسوع اولان تفتیح یلدهده ناسد اولور .
دیمشدر اه .

کلام نمازی افساد ابتدیی کی سجدہ سہو و تلاوتی وسجدہ شکرہ
فائل اولانہ کورہ اتی دخی افساد ایدر . قاله ط فی حاشیة الدر .
کلامک قلبی دخی کثیری کی مفسددر . کلام عمل قلبی کی
دکدرکہ عمل قلبیلدن احتراز اولنه مبه جفی جهته او معفودر (۱) .

(۶) کلام ناسه مشابه دعا : اللهم البسني کذا = یا الله بنی شویله
اکسا ایلہ . یا خود : أطعمنی کذا = بنی شویله اطعام ایلہ . و یا خود :
ارزقنی فلانة = فلانجه خاتونی بکا نصیب ایلہ . کی که و بک جهت
عباددن طلب و تحصیل ممکن اولمغه ادعیه مذکورہ علی الصحیح مفسد
صلاندر (۲) « اللهم عافنی و اعف عنی و ارزقنی » . یعنی : یا الله بکا عافیت
ویر و بنی عفو ایلہ و مرزوق ایلہ . دیمک کی دکدر (۳) .

(۱) چونکہ ذی حیانتک بدنی حرکتدن طبعاً خالی دکدر . کلام ایسه
حرکت کی طبعی اولدیفندن انک قلبی دخی ممکن الاحترازدر . ناسیاً اکل
صومده معفو ایکن صلانده غیر معفودر . زیرا حال صلات صلاتی مذکر در .
حال صیام ایسه صومی مذکر دکدر . ط .

(۲) تکلمده کلام ناسه مشابه دعا دخی داخل ایکن مؤلفک اتی تخصیص
باقدر ایتیمی آنده خلاف وقوعنه مبذورکہ امام شافعی حضرتلری آنکله عدم
فساده فائلدر . اگر دبنورسه کہ دعا خطاب آدمی اولدیفنچون کلام ناسدن
نصن اوله بیلور؟ جواب و بریلورکہ آنده مخاطب شرط دکدر . کورمزبسن کہ
نمازده مثلاً : قرأت الفاتحة . دیان کیسمه نک حضورنده مخاطب اوله جق کیسمه
بولنمسه بیله نمازی باطل اولور . ط .

(۳) مؤلف بویله دیمکله رزق مقیدی طلب ایلهرزق مطلق طلب آرہ سنده کی
فرقه اشارت ایشمدرکہ اولکیسی مفسد و ایکنجیسی غیر مفسددر : « اللهم اقض
دینی » دعاسنی دخی مؤلف ادعیه مفسده امثلهسی میانه ادخال اینش ایسه ده

(۷) تحیت نیتله سلام^(۱).

هر نقدر علیکم لفظنی سویله مامش ولفظ سلام کنیدیستدن سهوا
صادر اولمش اولسون .

(۸) لسانا سلام آلتی^(۲) ولو که سهوا اولسون ذبرا کلام ناسدر .

(۹) مصالحه ایله سلام آلتی^(۳) . چونکه عمل کثیردر .

« اقض عنا الدين وأغننا من الفقر » سنتده وارد ادعبدن اولقله دهه مذکور
دخی مفسد صلات دکلدرد . قولدن طایبی مسنجیل اولوب اولماق آره سنده کی
فصیل قرآنده وسننده وارد اولبان ادعیه حقهدهدر . ط . نمازده عمل دعا فاده
اخیره منهای ایهده مفسدات آندن اوله اولقی قبیلله مفید بولدنفته نظر ابونلرک
افسادی دخی اثناء صلانده وفوعی صورتدهدر . شوقدر که او کی ادعیه بی
آخر صلانده قبل السلام دخی اینمک جائز دکلدرد چونکه نمازدن انکله خروج
ایدیش اولقله واجب اولان خروج بالسلام فوت ایدیش اولور . برده نمازده
لفت عربیه نک غیری ایه دعا یتیمک حرام اولدیفندن رجهر مقصود بالا فاده دکلدرد .

(۲) تحیت نیتی تعظیم و آشنالقی فصدی دیمکدر که فبد مذکور سلام
تحلیلدن احتراز ایچوندرد . زیر اسلام تحلیل که نمازدن چیقمق سلامیدر سهوا اولور سه
نمازی افساد اینمتر : قعده^۱ اولاین قعده^۲ اخیره ظنیه سلام وبرمک کی . اگر
قطع صلات قصیدله ویریلور ایهه نمازی قطع و افساد ایدرد . یاتسوی تراویج
یاخورد صلات فجر ظنیه ایکی رکعتده سلام وبرمک کی صلات جنازه نک غیریده
فانها ویریلان سلام دخی مفسددر . ط .

(۳) ال و اشارت ایله رد سلام مکروه ایهده مفسد دکلدرد . لما روی
أنه علیه السلام خرج الى قباء فجاء الانصار نسوا عليه فجعل يبسط كفه مشيراً
للرد فجعل بطنه اسفل وظهره الى فوق . وفعله لا يوصف بالسكراهة لانه لتعليم
الجزز . او هی تنزیهیه . أفاده ط .

(۱۰) عمل کثیره بولمق (۱) .

عمل قلیل مفسد صلات اولماز عملک کثیرینی قیلندن فارق اولان شی، شودرکه عمل کثیر : آنک فاعلنی کورن نمازده اولمديغنه شدک ایتمز (۲) . اگر شک ایدر ایه او عمل قیلندر (۳) .

رکوعه وارر ایکن ورکوعدن قالقدقه ال قالدیرمق بزجه مکروهدر ، مفسد کلدلر (۴)

برچوچق نمازده بولنان امزکلی قادینک ممسه سی اوچ کره امر

(۱) مقصود اعمال صلاتدن اولیان و اصلاح صلات ایچون اولیان هر عمل کثیردر سبق حدته مبنی شرطجه تجدید و ضوء و امامده استخلاف و صلات خوفده تبدیل صف عمللری مستنادر . نمازده دوشن فی آلوب کیمک عمل کثیرد کلدلر و باش آچیق قالمقدن ایه آنی باشه آلتی افضلدر . تکبیم مکروهات درده مذکوردر . (۲) فاعلک نمازده اولمديغنه شک ایتمک نمازده طور دینغنی بیللمانه کوره در . یوسفه بر کیمسه برینک نمازده طور دینغنی مشاهده ایدوبده بعده آندن نمازده منافی بر حال کورسه مثلاً انه طارانی آلوب باشنی یا خود صقالی مرات متوالیه طاراسه نمازی قطعیا فاسد اولور . مع هذا که آنک نمازده اولمديغنی تیقن متعیدر . ط .

(۳) دیگر در اودخی تعریف اولتهرق : اوچ حرکت متوالیه کثیر ، و آنک مادونی قیلندر . یا خود : ایکی ال ایله یا بلمسی عادت اولان شی مرال ایله دخی باپسه کثیر ، بونک عکسی قیلندر . یا خود : فاعله مقصود اولان کثیر و فاعله مقصودی اولیان قیلندر . و یا خود رأی مبتلایه مفوس او اوب آنک کثیر کوردیکی کثیر و قلیل کوردیکی قیلندر . دینلیدی له من ط و ص

(۴) علی الصحيح . ص . و ذکر روایة مکحول عن الامام انه یفسد . ط . و هی روایة شاذة . کما یأنی فی المکروهات : ۸۲

وسوت کيلور ايسه اوقا دينك نمازی فاسد اولور (۱) .
 (نمازده اولان قادي ني اركك تقبيل ايتمكه دخي قادي نك نمازی
 بوزيلور نتيكيم فصل آتيده ذكر ايرلور) .
 (۱۱) قبله دن كوكس چويرمك (۲) .
 مكر كه سبق حداثه يا خود صلات خوفده صف دكشدرمكه مبنی اوله .
 (۱۲) خارج فمدن برشی اكل ايتمك ولو صوصام دانه سی قدر
 اولسون .

(۱۳) ديشلری آره سنده کی شیء کثیری اكل ايتمك .
 نخود دانه سی قدر اولان شیء کثیر در آنی عمل قلیل ایله دخي
 اكل ايتسه نماز فاسد اولور . صوصام دانه سی قدر اولان شیء قلیلدر .
 آنی داخل فمدن بلع ايتمك توكر ك يوتمق قبیلندن اوله رق ضرر ویرمز .
 اكر چيسكنه یه چيسكنه یه بیر ايسه نمازی نی عمل کثیر ایله ابطال ايتمش
 اولور .

آعزده رشی چيسكنه مك وكوه له مك نمازی مفسد اولديغی كبی
 آغزینه شسكر آلوب نمازه طور مق واريدكجه يوتمق دخي نمازی مفسددر .
 كما فی الدر (۳) .

(۱) علی الاصح . و تم افر ايقال : أي شخص شرب فسدت صلاة غيره ؟
 ط . ولا يشترط فيها يفسد لصلاة الاختيار فان من دفع فمعي ثلاث خطوات بسبب
 الدفع من غير أن يملك نفسه تفسد صلاته . وكذا لو حمل رجل المصلي فوضعه على
 الدابة له حايي .

(۲) كوكس تعبیری يوزدن احترازدر كه يالسكر باش چويرمك نمازك
 مكروهاتنددر . قال ط ولا تفسد الا بالحويل الى المغرب أو المشرق . وبعد
 مستقبلاً باستقبال جزء منه .

(۳) مؤلف بونی مكروهاتك ۴۴ نجیسنده اياما ايتمشدر .

- نمازده ساقز چيكنه مك دخي مفسد صلاتدر . صرح به ط .
 (۱۴) برشی ایچمك (۱) .
 (۱۵) بلاعذر تنجنح ایتمك (۲) .
 اگر مانع قراءت اولان بلغمی ازاله کبی بر عذرده مبنی اولورسه
 نمازی افساد ایتمز (۳) .
 (۱۶) نفخ تراب ویا تضجر ایدر کبی تأقیف ایلک . یعنی
 اف یاخود 'تف دیو توز اوفله مک ویاخود برشیدن بزکیمک
 کوسترمک (۴) .

(۱) چونکه شرب دخي اكل کبی منافی صلاتدر . باشی سباه
 قالدیروب آغزی آچمقله بوغازنه طولو یاخود بنمور دانسی دوشه رک
 جوفنه واصل اولسه نمازی باطل اولور . س . لوصول شیء من خارج
 الی جوفه . کذا فی البرازیة . ط .

(۲) تنجنح : بوغازی خردادوب ساندرمکدر که طیفانلقده
 وپرده باعه اوکسورکده اولور . عذر : مکانه طاری اولان پروصفدرکه
 حقنده سبب تخفیفدر . صونک اصلاح وتحسینی ایچون یاخود کندی
 امامی خطاسنی اکلایوب طوغرلتمی ایچون ویاخود کندیکنک نمازده
 بولندیغی بیلدرمک ایچون ایدیلان تنجنح دخي علی الصبیح عذرده مبنی
 اولان تنجنح حمله سندندر . کما فی ط .

(۳) در مختارده : بلاعذر اولان یاخود بر غرض صحیحه مبنی
 اولیان تنجنح مفسد صلاتدر . دیفیلهرک تکافله اولوبوده طبعندن نشأت
 ایدن تنجنح عذرده وتحسین صوت ایچون الخ اولان تنجنح غرض صحیحه
 مثال کتورلشددر .

(۴) أبو الطیب : ولذیذا الحیاة أنفـس فی النفس وأشهى من أن یمل وأحلی
 وإذا الشیخ قال اف فامل حیاة وانما الضعف ملا
 آلة العیش صحة وشباب فاذا ولیا عن المرء ولی

(۱۷) این ایتتمک یعنی آه دیو اینله مک .

(۱۸) ناوّه ایتتمک یعنی آه واوه دیمک (۱) .

(۱۹) بکاسی یوکسلوب (۲) حروف مسموعه (۳) حاصل

اولقی .

بوالر یعنی کړک انین ، کړک ناوّه وکړک ارتفاع بکا (که عویل تعبیر اولئور) مصلینک کنندده اولان بر وجهه یاخود سودیکنی غائب اینمک ویا ضیاع ماله اوغرامق سببیلله اولان بر مصیبتیه مبنی ایسه معنی کلام دیمک اولدیفیچون (۴) نمازی افساد

(۱) بجرده مذکوردرکه آه ، اوه کی اصواتسز نمازقیلغ کنندیسنه ممکن اولیان صریضه نمازی قیلغ واجب اولور وبرکون برکیجه دیلی طونبلره نمازی دیلسز نمازی کی قیلان وصرکه دیلی آچیلان کبسه یه اعاده لازم اولماز. کذا فی مریض طه و ساعیده هناک .

(۲) بکا برتقم اولقی مسموع اولقی دیمکدره اگر حروفی کنندی ایشتمدی ایسه نماز بوزلماز تنکیم مؤلف مسموعه قیدبله بوکا اشارت ایشتمدر . ط .

(۳) جعدن مافوق الواحد مقصوددر . بو قیدده صوت مجردک مفسد اولدیفنه اشارت واردر . حصول حروف صورتنده محل فساد دخی آندن امتناع ممکن اولقی حالیدر . اگر امتناع ممکن اولماز ایسه فساد دخی اولماز : انین وتاوهدن کندیسنی منع ممکن اولیان خسته کبی که آنک او اینی حرف حاصل اولان آفسرق قیلندن اولور اه ط باختصار .

(۴) کویا که : « خستهیم بنی معذور کورک » یاخود : « مصاب بنی تعزیه ایدک » . دیش اولور . دلالت کندینه مخالف صریح اولدیفجه صریح کبی عمل ایدر . بوللری آچیق سوبله مکمله نماز فاسد اولدیفی کبی دلالت سوبله مش اولقله دخی فاسد اولور . یاخود بوللرده اظهار اسف واردر که اوده کلام ناس جنسندندر . ط .

ایدر . جنت ویا جهنمی تذکره مبی ایسه خشوعه (۱) دلالت
ایتدیکچون افساد ایتمز . حدیثده : « جناب حقه آغلایه رق اطاعت
ایدن کوله رک داخل جنت اولور و کوله رک کناه ایشله یان آغلایه رق
داخل نار اولور. » بیورلمشدر .

فروع : امامک قرائتی خوشنه کیدوبده آغلایان و : نهم (۲) .
یاخود : بلی . دییان کیمسه نیک نمازی فاسد اولماز . شیطان وسوسه
ویروبدده : « لاحول ولا قوة الا بالله » دیمک اکر امور آخرت
ایچون ایسه نمازی افساد ایتمیوب امور دنیا ایچون ایسه نماز فاسد
اولور . کندیسنی عقرب صوفقله بسم الله دییان کیمسه نیک نمازی
فاسد اولماز . علی ماعلیه مفتوی . ط .

(۲۰) آقسرائه « یرحمک الله » دیو (۳) دعاء بالخیرایله خطاب
ایتمک (۴) .

(۲۱) شریک باریدن سوال ایدنه دالاله الا الله، دیو جواب یرمک

- (۱) یعنی خوف الله .
(۲) آغاز فقهیه مزدن کتاب الصلواتک التنجی مسئله سته مراجعت اولنسون .
(۳) بوکا : تسمیت یاخود : تسمیت تعبیر اولنور اولسکیسی اقصی صدر . ص .
(۴) بو عند العارفین مقسدر . امام ابو یوسفجه دکلدر . ص . خطاب قیدی
شونک ایچوندرکه آقسرائان مصلی آتی کندی ایچون سویلر ایسه « یرحمی الله »
دیمش کبی اوله رق نمازی فاسد اولماز . زیرا یرحمی الله دیمکله نماز فاسده
کیتمز . آفسروب الحمد لله دیمکله دخی نماز بوزلماز . ط .

- (۲۳) فنا خبره جواباً (انا لله وانا اليه راجعون) دېمک .
 (۲۳) ابی خبره « الحمد لله » ديو مقابله اېتمک .
 (۲۴) تعجب اولنه جفی خبره « لا اله الا الله » باخود « سبحان الله » دېمک .

(۲۵) قرآن دن هر شی که آنکله جواب فصن اولنم شدر (۱) :
 مثلاً کتاب کې برشی آرابانه (یا یحیی خذ الكتاب) (۲) و برشی
 ائیمانی اسنیدان ابدنه (آتنا غداءنا) و برشی اخذ بیچون اسنیدانده
 بولنای نهیاً (نلک حسدود الله فلا تغربوها) دېمک کې که بولر
 عند الطرفین مفسد صلاتدر .

اگر جواب فصن اینمیوب کنن دینک نمازده اولد یغنی اعلام
 ایتمک ایسترسه نماز انفاقا فاسد اولماز .

(۱) مؤلفک بو افاده سی تعمیم بعدالتخصیصدر . چونسکه انا لله
 الخ ولا اله الا الله دخی قرآندر . محشی دیر که قرآن قیدی غیر سنک حکمی
 اولوینله معلوم اولق ایچونددر : مؤذنه مقابله مصلی کلین شهادتینی
 تافظ ایتسه و اسم اللهی ایشیدرک « جل جلاله » واسم نی یی ایشیدرک
 « اُصلی الله تعالی علیه وسلم » وامامک ختم قراءتنده « صدق الله العظيم »
 واستماع حدیث ایل « صدق رسول الله » دیسه و شیطانک اسمی کچمکله
 اکالعت ایتسه و جهر تکبیر ایتسه بیچون واقع اولان طلبه اجابة جهر
 تکبیر ایتسه نماز فاسد اولور اه

(۲) درجاً مختارده بو وشو (و ماتلک بیمنک یا موسی) آیتلر یحیی
 و موسی اسم لرنده کی؛ شخصلره خطاب قصدیله او قمنغه مثال کنورلشدر .
 شاعرک شوقولی کې عینی قرآنده موجود اولان برشعری مصلی اوفوسه :
 أ رأیت الذی یکذب بالذین فذاک الذی یدع الیقینا

دیگر :

و نخرهم و بنصرکم علیهم و یشف صدور قوم مؤمنینا
 و آنکله انشادشعر ایتمک ایسترسه نماز فاسد اولور . کافی حاشیته لط .

(۲۶) تیمم ایله نماز قیلقدن اولان کیمسه صوی کورب استعماله قادر اولمق یاخود تیمم اوله رق امامت ایدن کیمسه صوی کورمدیکی حالده اکا مقتدی بولنان کیمسه کورب امامده آتی استعماله قدرت بولمق (۱) و كذلك تیمم مباح قیلان هر عذر زائل اولمق.

(۲۷) مدت مسح نماز ایچنده ختام بولمق .
 (۲۸) آیاغندن عمل قلیل ایله دخی نزع "خف" ایتمک (۲).
 (۲۹) برقارنه مقتدی اولمیان امی (۳) نماز ایچنده بر آبت تعلم ایتمک ، کرك تاقی طریقیله تعلم ایتمش اولسون ، کرك تذکر صورنیله تعلم ایلش بولسون .
 (۳۰) عربان کیمسه نمازده شول ساتری بولمقدنکه نمازی انسکاه قیلق کندیسنه لازم و منجتم اوله (۴) .

(۱) پو صورنده فاسد اولان مقتدینک نمازیدر ولوکه کندیسى متوضی بولسون . امام عذیم القدره (ینیر) اولمق جهتیله تام الصلندر . وهی ثانیة الاثنی عشریة کامر .

(۲) قدمک ساق خفه خروجی دخی نزع حکمنده در . تسکیم کتابه الطهاره نك نواقض مسجنده مذکوردر . نزع خف عمل کثیر ایله اولورسه مسئله اونجییه عودت ایدر . اثنا عشرییه نك در دنجیسنه باقکزر .

(۳) بو مسئلهده امینک قارنه مقتدی بولنش اولمسی صورتنده اختلاف اولنوب عامه آنک دخی بطلان صلاتی اوزره در لکن ظهیرییه عدم بطلانی نصیحج اولنشدر . فقیه ابوالایث دخی وبه تأخذ دیشدر . ط . امی : اوقومه یلیاندر . مصحف اولمدقچه قراسته قادر اولمیان دخی عشی امی عد ایتمشدر . الی بشنجییه باقکزر .

(۴) ساتر : ستر عورت ایدیجی شیدر . قید مذکور ایله هر طرفی نجس اولان یاخود مالکی انی مصلییه اباحه ایتمش اولمیان ساتر خارج

(٣١) ایما ایله رکوع وسجود ایتمکده اولان کیمسه نماز ایچنده رکوع وسجوده قادر اولمق (۱) .

(٣٢) صاحب ترتیب کچمش بر نمازی خاطر لاق .
کرك کندی کچمش كرك امامك کچمش اولسون وحی
صلات وتردن عبارت بولسون .

(انی وقت واسع اولدیغی حالده خاطر لاق قیلانان صلات وقتیه یی
فساد موقف ایله افساد ایدر . نیکم قضاء قوائت باینده بیان اولور .)
(٣٣) ایی ومعذور مثلی صالح امامت اولمیا نی امام استخلاف
ایتمک .

(٣٤) صباح نمازی فیلار ایکن کونش طوغمق (٢) .
(٣٥) بیرام نمازی فیلنور ایکن شمس زواله ایرمک .
(٣٦) جمعه نمازی فیلنور ایکن ایکندی وقی اولمق (٣) .

قالندر . س . اگر کندی مالی اولدیغی ویا کندیسنه اباحه اولندیغی
حاله . بر ربعی طاهر ایسه یاخود هر طرفی نجس ایسه مصلیده انی
نظمیر ایده جک شی موجود ایسه صلاتی آنسکله قیلمق لازم اولور .
متعلقات شروط فصلنه باقکیز .

(١) چونکه نمازک باقیمی قوت بولش اولمقله ضعیفه بنا ایدله مز . س .
راکباً باشلانیلان نافلة نازلان اولنوب نازلان باشلانیلان راکباً
انعام اولنه ماق مسئله سی بوکا مخالف کورینور . ناب نوافله باقکیز .

(٢) کونش طوغمق قرص شمس تمامیه کورنمک دیمک دکلدر .
باککه شعاع شمسی کورمک دیمکدرکه آرمده جبل کی بر حائل بولنسه
قرص شمس دخی کوربنه جک درجه ده بولمقدور . فضا قیلمقده ایکن
اوقات ثلاثه مکروهه دن برینک دخولی دخی بولمقدور . ط .

(٣) مسئله یی جمعه ایله تقیید وقت عصرک دخوابله صلات ظهر باطل
اولمدیغیچونقدر . ط . انعام سر به دن اون برنجینک هامشنه باقکیز .

- (۳۷) برء والتیامه مبنی جبیره ساقط اولمق (۱) .
- (۳۸) معذورک عذری زائل اولمق .
- انک زوالی بروقت کاملک اندن خالی اولمسیله معلوم اولور (۲) .
- (۳۹) عمداً یاخود صنع غیرایله نمازده حدث واقع اولمق .
- عمداً قیدی سبق حدث صورتنده مصلی صلاتنه بنا ایده بیله چکنندندر .
- صنع غیرک مثالی برشی دوشوب ویا ایلبشوب مصلی یقانا تمقدر .
- (حدث فی الصلاة بحسنه باقکز .)
- (۴۰) بایلیق . { بونلر اواقض وضوء ندر قلیل وغیر
- (۴۱) چیلدرمق { ممند دخی اولسه مفسددر .
- (۴۲) نظر ایله ویاخود نائم منمکن اخللام ایله جنب اولمق (۳) .
- (۴۳) مصلی یه مشتہات محاذی اواق .
- بو (محاذات مشتہات) مسئله سی متون قدماء و متأخرینده
- ترتیب صفوف فصلانده مندرج ایکنی مواقف انی مفسدات صلات
- فصلانه کچیرمشددر . انجیق شروط معتبره سی احصاده تقصیر ایلبش

- (۱) برء قیدی لا عن برء اولان سقوطدن احترازدر . ط .
- کتاب الطہارہ یه مراجعت .
- (۲) مثلاً مستحاضه سیلان دم ایله برابر آبدست آلوب ابسکندی
- نمازینہ طورہ ش و تشہد اخیردن اول کندیسندن دم منقطع اولمش اولوب
- غروب شمسہ دکن انقطاع تمتدا و اسه نمازی فاسد اولمش اولور . ط .
- (۳) نظردن نمازی ابطال ایتمیان نظر مقصود اولدینی کبی نومدن
- دخی انی ابطال ایتمیان نوم مقصوددر . تسکیم تمکن قیدی آنی ناطقدر .

اولديغندن مسئله نى بروجہ آتی تحریر ایتمک لازم کلبشدر (۱) :
(محاذاة المشتهة) ترکیبندہ مصدر کندی فاعلنه مضاف ومفعول
محذوف اولمغله ترکیب مذکورک معناسی مشتهاتک مصلی به محاذاتی
دیمکدر .

محاذات : معلوم اولدیغی اوزره بر حذاده اولمق ،
و مشتهات : اشتها اولنان قادین دیمک ایسده بولر بو بابه
تعیم اولنهرق مشتهاتدن مطلقا مصاحبت رجاله صالح اولان قیز
وقادین معناسی قصد واراده اولندیغی کبی محاذاتدن دخی قادین
تسمی نمازده ارکککک یانته یاخود ابلروسنه طورمق معناسی
قصد واراده اولنمشدر

محاذات مشتهاتک بالخاصه مفسد صلات رجال اولمسی خلاف
قیاس اولوب (۲) برطاقم شروط و قیود ابله مفیددر . شوبله که

(۱) شروط صحت ایتداتک برنجیسنده بومسئله به اشارت اولنشییدی .
(۲) مقتضای قیاس قادینک صلاتنه وامردک محاذاتنه اعتباراً
مذهب شافعیده اولدیغی کبی ارکککک دخی نمازی فاسد اولماقدور .
وجه استحسان : امام مسلمک حدیثدرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم
افندز حضرتلربنک خانه حضرت انسه بر یتم چوجق ایله حضرت
انسی آرقه لرندہ واختیار بر قادینی دخی آنلرک آرقه لرندہ بولندبررق
نماز قیلش اولدفلرینی امام زمارالیه تخریج وروایت ایلمشدر . اگر
فادینک ارکککه محاذاتی مفسد صلات اولمیدی او اختیار قادینی الک ارقه ده
بالکزجه طوردرمازلر ایدی . چونکه صف آرقه سنده بالکز طورمق
یزجه مکروهاندن ومذهب امام احمدده مفسداننددر . برده حدیث
حضرت ابن مسعودده رضی الله تعالی عنه : « آخرهن من حیث
آخرهن الله » دیو ارکککله طائفه نسانک کیروطوردیرلری امر اولنمشدر .
ایمیدی تأخیری ترک ایدن ارککک کندی موقعی نرک ایتمش اولوب

بین الاثنين مشارکتی مفید اولان محاذات ارکک ایله قادین آره سنده اولوق وبالخاصه جماعت ایله قیلنن نمازه عائد بولنمق اوزره حصراً ارککک نمازینی (۱) افساد ایدیجی اولوب محاذات مذکوره موجب فساد اوله بیلیمک ایچون :

اولاً مصلینک مکلف اولمی شرطدر . صلات صبی محاذات مشتهات ایله فاسد اولماز . مشتهاتده سن معتبر دکدر . طقوز یاشنده کی قیز چوچنی فصل اولسه مشتهات یعنی مصلحت رجاله صالحه در . یدی سکر یاشنده کیلر عجبیه (وجودلی) اولوق شرطیه مشتهاتدر . اندن کوچکی مشتهات دکدر . عبوز شوهاه یعنی پک چرکین اختیار قادین دخی حال ماضی اعتباریه مشتهاتدر . و مشتهات ، مطلقدر : حره و جاریه و محرمه واجنبیه و سلمیه شاملدر . یعنی مصلیه جماعت اوله رق محاذی طوران قیز و یافادین اکا کرک اجنبی و نامحرم اولسون ، کرک والده و یا همشیره کی محرم بولسون ، کرکسه کندی زوجیه سی و یا جاریه سی اولسون مفسد صلات اولمقده بولر

امانه تقدم ایدن مقتدی و کلام وحدت عمد مثلی منافی صلاتی مرتکب کی اوله رق فاسد الصلاة بولنور . قادینک نمازی ایسه بویه دکدر چونکه امر تأخیر آنره دکل . ارککله در . وللرجال علیهن درجه . اگرچین محاذاتده ارکک اکا تأخیری اشارت ایدرده او تأخر ایتمز ایسه احوالده موقعی او ترک اینمش اولوق جهتیه بالکز قادینک نمازی فاسد اولور . برده محاذات ایندیکی ارکک کندی امامی ایسه آنک نمازی فاسد اولقله مقتدیی بولنن قادینک دخی نمازی بالطیم فاسد اولور . کافی التبین والبحر .

(۱) مکرره ارکک قادینک دخی امامی اوله . احوالده هر ایکسینک نماز لیری . کما .

هپ يكدېكره مساوېدر . (مشتهات) قېدى اسم مفعول مؤنث اولمق اعتباريله امر ددن احترازدر^(۱) .

ثانياً آرملرنده محاذات وقوع بولان مذكر ومؤنث ايكي شخصك ايكيى دخى نمازده بولنمق شرطدر^(۲) . نمازده بولنان برا ككك ياننه بر مشتهات كلوب مجرد طورمق ايله مصلينك صلاتى فاسد اولمديغى كې كيلان مشتهات مجنونه اولوب مصلى به بروجھ محاذات نمازده دخى طورسه مجنونه لك نمازى منعقد اولمديغىچون مصلينك صلاتى ينه فاسد اولماز .

ثالثاً بولندقلرى نماز صلات مطلقه^(۳) اولمق شرطدر . جنازه نمازى ركوعسز وسجودسز اولديغى وميته دعادن عبارت بولنديغى ايچون

(۱) كرچه طباغ غير سليمة اسعابنچه او دخى مشتهات اوله بيلور ولسكن فساد صلات عروض اشتهات ايله معلل دكلدر بلسكه بو بابده علت فرض مقامى تركدر . كما مر بيانه .

(۲) نمازده بولنمق مؤلفك افاده سنده كوزه نمازى ائما ايله قيلمغه دخى شاملدر . محشينك بيانته كوره شو صورته دخى شاملدر كه مثلاً ايكندى نمازى قيلمقده اولان برارككك ياننه بر مشتهات كلوب اوكله يى وا كا اقتداي نيت ايدرك على وجه المحاذاة نمازده طورسه مشتهاتك قيلمديغى نماز نافله اوله رق صحبح اولمغه نمازده محاذاة اشتراك حاصلى ونمازلى فاسد اولمش اولور اه بالا صاله ار ككك وبالنهم قادينك نمازى فاسد اولمشدر . كما مر . بو مسئله ايچون شروط صحت اقتداتك دردنجيسته مع الهامش نظر اوانسون .

(۳) وهى ماعهد مناجاة للرب سبحانه وتعالى . وهى ذات الركوع والسجود أو الاعياء للمعذر اه بحر .

صلات مطلقه یعنی صلات کامله و حقیقیه اولادیندن محاذات مشتهات
ایله فاسد اولماز (۱).

رابعاً بولندقلری نماز بینلرنده تحریمه و اداء مشترک اولماق شرطدر.
نمازده اشتراک ایکیسی بر امامه اولماق و یا خود مشتهات کلوب محاذی
طور دینی ارککه اقتداده بولماق ایله اولورکه بوکا من حیث التحریمه
اشتراک تعیر اولور. صورت اولاده آنارک هر ایکیسی کندی تحریمه
لرینی بر امامک تحریمه سنه و صورت ثانییه ده بری امام و دیگرکی اکا
مقتدی بولمغله مقتدییه اولان مشتهات کندی تحریمه سنی اقتدا ابتدکی
مصلینک تحریمه سنه بنا ایتمشدر. بو اشتراکیده مشتهاتک اول صلات
امامیه یشمسی شرط اولمیوب حتی امام برویا ده زیاده رکعت
قیلدن صکره مشتهاتک مسجوقه اولدق کلوب اقتدا ایتسنده دخی
محاذات مفسده سی معتبردر. و اشتراک مذکور مفترضک مفترضه و متنفلك
متنفله اقتداسی مثلی اتحاد حقیقی ایله اولدینی کی متنفلك مفترضه اقتداسی
مثلی اتحاد ضنی ایله دخی اولور. اداء اشتراک تعیرنک معناسی المک
قیلدنلری نمازده حقیقه و باحکماً امام بولماق دیمکدر. مثلاً-دک
اولان مقتدینک امامی حقیقه موجود اولدینی کی لاحق اولان مقتدینک
امامی دخی حکماً موجوددر (۲). بناءً علیه انار هم تحریمه لرینی امامک

(۱) وانما لا یصح اقتداء الرجل بالمرأة فیما أشبهها بالصلاة المطلقة فی اشتغالها
على التحريم والتعجيل ط.

(۲) آنک ایچون او اوقوماز و کندی سموی سبیلله سجود سهو اینمز .

تحریمه سنه و هم ادا لرینی امامک ادا سنه بنا ایتمش بولندقلرندن قیلدقلری نماز بیلرده تحریمه و اداء مشترک اولمش اولور . منفرداً قیلنان نمازده تحریمه اشتراک اولدیغی کبی مسبرقک بعد فراغ الامام قضاء ماسبق حالنده کی انفرادنده (۱) دخی من حیث الاداء مشارکت اولدیغندن اندن صکره کی محاذات مشتهات افساد صلات ایتیز . لاحقک لاحقه طریق تجدید وضوءده محاذانلری دخی الی اولوقت حقیقت صلات ایله دکل ، اصلاح صلات ایله مشغول بولندقلرندن (۲) بیلراده من حیث التحریمه مشارکت موجود ایسه ده من حیث الاداء مشارکت مفقود اولدیغندن موجب فساد اولماز .

خامساً ایکیسی بلا حائل بر مکانده بولنمق شرطدر . اکر مکان مختلف اولوب مشغول بری بر آدم بوی یوکسکده و دیگری آچاقده بولنه رق مشتهاتک هیچ بر عضوی مصالینک هیچ بر عضوینه محاذی کلز ایسه فساد صلات دخی اولماز . کذلک مکان متحد اولوبده آرده حائل بولنمق دخی رافع محاذات و دافع فساددر . حائلک ادناسی مصلی به ستره اوله بیلان مقداردرکه لا اقل بر ذراع رفعتنده اولور (۳) . آرده

(۱) آنک ایچون او اوقور و کندی سهوی سبيله سجود سهو ایدر .

(۲) آنلر کرچه حرمت صلاتنده درار و لکن حقیقت صلاتده دکلدرلر .

زاده ابن الهمام علی ماذکره الزیلعی

(۳) ستره بی معرف اولمق اوزره اثرده وارد مؤخره* رجل بووجهله مفسر

اولوب محشینک بوراده کی « ای فی غلط اصبع » قولنی اتخاذ ستره فصلنده کندیسکی خلاف مذهب بولدیغیچون رک ایشمغزدر .

مفرجه (فاصله) بولنمق دخی حائل مقامنه قائمدر . انكده ادنی مرتبه سی بر آدم صیغه جق قدر اولان آچیققلقدر . مكانك حكماً اتحادی محاذاتك مفسد صلات اولمسیچون كافیدر . مثلاً مشتهات برقامت مادیونی مصلیدن آشاغی ویا بوقاری بوانسه محاذات قسماً موجود اولمغله مكانلر حكماً متحد عدد اولنور . مصلینك تمازی فاسد اولور .

سادساً امام وقت شروعده^(۱) او مشتهاتك وباخود علی الاطلاق طائفه نسانك امامتتی نیت ایلش اولمق شرطدر . اكر امامده نیت نسا یوق ایدیسه مشتهات داخل صلات اولمامغله شرط رابع تحقق ایتماش^(۲) یعنی مشتهات محاذیه ایله مصلی محاذی آره سنده اشتراك صلات بولناماش اولور .

سابعاً آنلر جهنلری دخی متحد اولمق شرطدر^(۳) . جهتلر مختلف اولور ایسه نماز فاسد اولماز .

(۱) لایعده . وقال زفر لا يشترط نية امامتها قياساً على الرجال . وانما أنه يلزمه الفساد من جهتها فلا بد من التزامه بالنية كالمتدى لما لزمه الفساد من جهة الامام لا بد من التزامه بالنية بخلاف الرجال اه من التبيين باختصار .

(۲) وبعضهم يذهب الى ان هذا الشرط متسفي عنه لعلمه من قيد الاشتراك اذ لا اشتراك الابنية الامام امامتها لانه اذا لم ينو امامتها لا يصح اقتداؤها . ط .

(۳) اختلاف جهت انجق جوف كعبه ده اولور وبرده ایله مظلمه ده هربری بالتحریر بر جهته متوجهاً نمازه طورمق تقدیرنده تصور اولنه بیایور . زیلعی . بونك ایچون اولمیدر كه مؤلف بو شرطی ذكر ایتماشدر . شروط محاذات اكا كوره هم ساق وهم كعب ایله اولمق اوزره ینسه طهوزدر . حلبیده . من حیث التحريمه ومن حیث الاداء اولان اشتراك آبرو آبرو صابلهرق اونه ابلاغ اولنمشد .

تأمناً مصلی محاذات ایدن مشتهاته کیر و طور مسیچون اشارت ایتمش
اولماق شرطدر .

اگر مصلی (۱) او اشارتی ایتمش اولوبده مشتهات کیر و طور مامش
بولور ایسه مشتهاتک تمازی فاسد اولور (۲) . مصلینک تمازی فاسد
اولماز (۳) . انک ایلروله مسی دخی لازم کلز (۴) . چونکه انده
کراحت واردر .

تاسماً محاذات بر رکنده اولماق شرطدر (۵) .
(۴۴) نمازده کندیسنه سبق حدث واقع اولان کیمسه انک (۶) تجدید
وضوء قیدنده اولدیغی صرهد عورتی ظاهر اولماق (۷) .

(۱) مصلی تعیمی امامه دخی شامل ایسهده سوز مقتدی حقننده
اولقی منبادردر . چونکه امام نمازده ایلرولیه یلور . آنده تقدم مطلوبدر .
کافی الفتح وط .

(۲) چونکه فرض مقامی او ترک ایتمشدر . کافی الفتح وط .
(۳) مکرکه مصلی آنک امامی اوله . کما قدمر .

(۴) بومقندی حقنندهدر . چونکه امامک مشتهانه تقدمی مطلوبدر . ط .
(۵) مؤلفک بیاتنه کوره امام عمده یالقمیل اداء رکنی شرط
قیلمشدر . امام ابو یوسف اداء ارکن مقداری توقفی کافی کورمشدر .
زیلعی دیرکه مشتهات کلوب برصفا افتتاح تسکیرینی آسه و دیگر صفا
رکوع وصف دیکرده سجود ایله هر صفدن آنک صاغ وصوله
و آرقه سنه محاذی بولناق برر مصاینک تمازلری فاسد اولور .

(۶) کرک ارکک ، کرک قادین . ط .
(۷) مؤلف دیرکه ظاهر روایتده یوحال ولوکه اضطراری اولسوق :
فادین آبدست ایچون قولانی آچمه مضطر اولقی کی . علی الصحیح اه
نیینده مثال اولهرق ارککک سبق حدثن صکره لاجل الاستیجاء
انکشافی دخی ذکر ایدلمشدر . محشی دیرکه خانیهده حال اضطرار

(۴۵) نمازده کندیسنی حدث سبق ایدن کیمسه آبدست آلمغه کیدر ایکن قرات ایتمک .

(۴۶) یاخود بعد الوضوء اتمام صلاانه کلور ایکن قرات اینمک . چونکه صورت اولاده بر رکنی هم مع الحـ حدث وهم مع المشی وصورت ثانیه ده مع المشی ادا اینمش اولور^(۱) . تسبیح وتهلیل واستغفار مانع دکلدر .

(۴۷) سبق حدثدن صکره بر رکن ادا ایده جک قدر بیدار اوله رق بلا عذر طور مق .

اما زحام جماعته بناء یاخود بور نندن کلان قانک انقطاعنه انتظاراً مکث ایدرسه ویاخود متمکناً اویومق ائناده بورنی قانامش اولوبده اوحال اوزره بر مدت نائم قلمش بولنور ایسه نماز فاسد اولمیوب بنا جائز اولور . تمکیم شروط جواز بنانک طقوزنجیسنده ذکر اولندی . حال رکوع ویاسجوده کندیسنه سبق حدث واقع اولان کیمسه افساد صلاتدن احترازاً اتمام رکن نیتیه دکل ، نیت نظهر (توضو) ایله رفع رأس ایدر^(۲) .

استثنا اولنوب « او کیمسه کشف عورته مضطر اولور ایسه نمازینه بنا ایده بیلور والا ایده مز » دینلشدیر . تنویرده وشرحنده دخی بوبله مجزوم بولنمشدر اه شروط بنادن یدنجینک شرحنه باقـ کز .

(۱) بوده سبق حدث حال قیامده واقم اولمق صورتده ظاهر در . اما بعد الركوع یاخود بعد السجود واقم اولورسه وجه مذکور ظاهر اوله نماز . مکرکه « او حالده اداء رکنه شبه اولور » دییه لم . عبارله مطلقدر ط . شروط جواز بنادن بشینجینک وآننجینک شرحینه باقـ کز . (۲) شرح کبیده « بنانیتیه رفع رأس ایدر وتسترأ فانبورلشوق

(۴۸) نمازده کند یسنه سبق حدث واقع اولان کیمسه آبدست آلق ایچون یاقین اولان صوئی آانی موجود ایکن عماً کچوب ایکی صفدن زیاده اوزاقده کی صوبه کیمه (۱) .

نمازده کند یسنه سبق حدث واقع اولان کیمسه ایچون عند الحاحه قاپو آچمق وحدندن حاصل اون نجاستدن (۲) ثوبی تطهیر ایتمک وکندنن القاء نجس ایلک (۳) و آبدسنده قروض ایله اکتفا ایتمیوب

والی بورته طوتهرق کیروله یوب بعده تجدید وضوء کیدر * دیو مذکوردر . هیچ برشی نی ایتماش اولق صورتده نماز ایکی روایتک برینه کوره فاسد اولور . رکوعدن تسمیم ایله رفع رأس ایدن اداء رکن قصد ایتماش دیمک اوافله بنا ایدمز . کافی ط .

(۱) قیود مذکوریه نظراً مصلی کندینه باقین اولان صوئی آلهحق آات بولندیقی و اوزاقده کنده بولندیقی ایچون کچرسه نماز فاسد اولماز . مؤلف عامدا دیمکله بلا عذر معنسی قصد ایتمدر . مثلاً صو موقعک طارافنه یاخود اورایه ایفوصولک کوچلکنه و یاخود قریب اولان صو اونودلیننه و یاخود قبودن چکمک لازم کله جکنه مبنی آانی براغوب اوزاغه کیدرسه از فاسد اولماز . ایکی صفدن زیاده اوزانی قیدینه نظراً ایکی صفق یر قدر اوزاغه کیدرسه نماز ینه فاسد اولماز . صو موجود اولیان یرده تیمم ایتمک دخی آبدست آلق کیدر . ط .

شروط جواز بنادن سکزنجینک شرحنه بافکر .

(۲) اگر اونجاست کندی حدندن حاصل دکل ایسه عند الطرفین صلاتنه بنا ایدمز . فرق بودرکه صورت اولاده کی تطهیر تماماً لاوضوءدر . بوی صورتده کی تطهیر ایسه ثوب و یا بدنی ابتداء غسل دیمکدر . اگر هم خارجسدن و هم سبق حدندن کند یسنه نجاست اصابت ایتماش ایسه ایکیسی موضع واحدده دخی اولسه بنا ایدمز . ط . شروط جواز بنادن ایکنجینک شرحنه بافکر .

(۳) حدنک غیریدن متنجس اولاق ثوبی ساتر عورت بشقه بر ثوب طاهری وار ایسه اوزرندن آتق کافی اولور . ط .

سنت وضوءى دخى ايشله مك و اردر (۱) .

(۴۹) مصلی ظنّ حدث ايله - مثلاً بورنندن نازل اولان صوبی
قان ظن ايدرك - مسجددن چيقيق .

چونكه بلا عذر نمازك منافيسى موجود اولمشدر كه اوده مشيدر .

(مسجد تعميري حمامه و خانه و عرصه درونه شاملدر . كافي

التبيين .)

اگر مسجددن و ياداخل عرصه و خانه دن و نماز كاهدن خارجه
چيقيماش ايسه قصد اصلاحه مبنى استحيساناً نماز فاسد اولماز (۲) .
مسجدمكن صلات اولماق اعتباريله انك هيچي مكان واحد حكمنه در . كافي

(۱) مؤلف بو ميانده قوغه نك دليكنى ديكك اولديغى دخى ذكر وزياده
ايتمش ايسه ده محشى مرحوم : « بجرده مذكور اولان بودركه او كيسه دليك
قوغه يي ديكر ايسه نمازيه بنا ايده مز . صوبى اشارت ايله طلب ايتمك و ياخود
بيم تعاطى طريقيله اشترا ايلمك دخى اكا جائز اوله ماز . » ديمشدر اه .

(۲) امام محمد قولنجه او كيسه مسجددن چيقيماشه استيناف صلات ايلر .
زيرا نفس الامرده ثابت بر عذره مبنى اولميرق نمازدن آيرلشدر . مقنضاي
قياس دخى بودر . تشكيم اللى برنجي مفسده مذكور اولديغى اوزره ماسيح مدت
مسجتي منتضى ، و متيم كوزديكى سراي صو ، ظن ايدر و ياخود مصلی اوزرنده
نجاست مانعه وبا صلات فائمه بولنديغى توهم ايلهر ك نمازدن آيرلماق مفسد صلات
و مانع بنادر . وجه استحيسان ذكر اولنديغى اوزره قصد اصلاحدر كه او كيسه
نمازيني ترك ايتمك اوزره موضعندن آيرلماشدر . توهم ايتديكى شى تحقيق ايتمك
تقديرنده تجسسيد وضوء ايچون مسجددن دخى خارجه چيقيق آبدستنى

مسجد سهو الطحطاوی - (۱) .

قادین قسمی ظنّ حدثه مبفی نمازی براغوب نمازکاهندن اینر یعنی خانه سی دروننده نمازگاه انخاذا ایتدیکی یردن چیقار ایسه نمازی فاسد اولور . چونکه اکا کوره اوراسی ارککه کوره مسجد منزله مننده در . حتی قادین اوراده اعتکاف دخی ایدر . کما فی التبیین وفتح القدر . نماز قیرده قیلندیغنه کوره مکان صفوف یاخود موضع ستره مسجد حکمنده در . عدد آتی ایشته بو حکمی ناطقدر :

(۵۰) مسجدک و او حکمنده اولان مواضع مذکورہ نک غیریده یعنی صحرا ده نماز قیلان کیمسه ظنّ حدثت ایله صفوفی یاخود اوکشنده کی ستره بی تجاوز ایتک .

آلوب نمازبنه نا ایدر اولدیغی کبی نوهم مذکور صورتنده دخی مسجددن خروج ایله . مکان مختلف اولدقجه قصد اصلاح حقیقت اصلاحه الحاق اولور . نسکیم حق بغانده نأویل فاسد نأویل صحیحه الحاق اولنهرق آنلرک انلاف ایتدکلی انفس واموال کندیلرینه بعد التوبه تضمین ایتدیرلر . واسرای مسلمین ایله نترس ایدن کفارہ سلاح آنیلور . مسامیه اصابت ایتک ظنی غالب اولسه ده کفاری وورق فصدی حقیقه آنلره آتق حکمنده طویلهرق رمی مذکور مباح اولور . نهاییه دیمشدرکه امام محمدک مخالفی مسجدک قیوسی قبله دیوارنده اولدیغنه کوره در تاکه انصراف متحقق اولسون . أما مسجدک قیوسی قبله دیوارنده اولوبده ظنّ حدثت ایله یوربان مصلی داخل مسجدده یوزی قبله به اولهرق یورعش بوانور ایسه نماز اتفاقاً فاسد اولماز . کذا فی التبیین والفتیح والعیایه .

(۱) نمازی اقسام ایتیمیاں شیلره دائر اولان فصل آتیده مسجد کبیر حنننده اولان هامشی اوفویکز .

فیرده نماز قیلمقده اولان کیمسه جماعتده اولدیغنه کوره هر طرفدن مکان صفوف ، ومنفرد بولندیغنه کوره هر طرفدن موضع سجودی مقدار محل انك ایچون مسجد حکمنده در . اوکده ستره وار ایسه کرک جماعت و کرک منفرد حقننده اوک جیپندن حدمنتهی اودر . ستره یوق ایسه منفرد ایچون ارکدن حدمنتهی : موضع سجده ، و جماعت ایچون آرقده کی صفر مقداری محل ، در . ایملی ظن وقوع حدث ایله مسجددن چیقماق اوزره محل صلاتدن آیرلمق جامعه کی مصلی به کوره مغتفر (معفو) اولدیغی کی فیرده کی مصلی به کوره مسجد حکمنده اولان مذکور حدودی تجاوز ایتماک اوزره موضع صلاتدن آیرلمق دخی معفو اولوب الیری کچمک مسجددن چیقماق کی مفسد صلات و مانع بنادر . أفاده ط هنا وفي سجود السهو .

(۵۱) کندیسنی آبدستسز یاخود مدت مسحنی منقضى ظن ایدرک و یاخود اوزرنده فائنه و یا نجاست مانعه بولندیغنی تخمیسل ایلمه رک (۱) موضع صلاتدن آیرلمق .

بونده مسجددن و امثالندن خروج ایتمه بيله نمازی فاسد اولور . زیرا نمازدن انی اصلاح عزمیه دکل ، ترک ایتماک اوزره آیرلشد (۲)

(۱) فائنه کچمش نمازدن . صاحب ترقیب اولان کیمسه ظهیری قیلار ایکن فجری قیلمدیغنی توئم ایتماک اکا ، و اوزرنده کوردیکی لالی خون خولیا ایتماک نجاست مانعه به ، مثال اولور . متعم کوردیکی سرابی صو ظن ایتماک دخی بو نوعک امنه سندندر . فرق طقوزنجینک قبیانده کی هامشه باقکز . (۲) وقوع حدث ظننه مبنی نمازدن آیرلمق ایله بو ظنونه مبنی آیرلماک

(۵۲) مصلی امامتک غیر ی به فتح قرات ایتمک (۱) .
 زیرا بلا ضرورتہ اکا تعلیم دیمکدر . فتحک تکرار ایدلش
 اولسی دخی فساد صلات ایچون علی الصحیح شرط دکلدر .
 زیلعی

امامنه فتح ایتمک جائزدر (۲) هر قدر امام قسدر مفروضی

آرسمندہ کی فرق اشتہ بودر . ص . مؤلف بورادہ « بزم بو ذکر ایندیکمز
 شیر ایلہ سبق حدث سماوی به مبنی بناء صلاتک شروطی معلوم اولوب آناری
 آبرو بابده ذکر ایتمک حاجت قلمدی « دیمش ایسهده محشی مرحوم : مؤلف بو
 خصوصده فومه مخالفت ایتدی و ذکر ایتدیککی شی ایسلہ بیانته احتیاج اولان
 حدث فی الصلاة احکامنی استیفا ایلش اولدی . دیمشدراہ حسد اولسون بو
 عبد عاجز اثر قومه افغا ایلہ باب مخصوص عقد ایدرک حدث فی الصلاة احکامنی
 وجواز بنا شروطنی ومسائل استخلافی استیفا ایلدی . أحمدہ وأسنغفره .

(۱) او غیر کرک نمازده اولسون ، کرک اولسون . بوده اکا تعلیم قصد
 ایندیکندهدر . چونکه بلا ضرورتہ جواب و اقم اولهرق کلام ناسدن اولش
 اولور . اکر تعلیم قصد ایتمیوبده قرات قصد ایتمش اولور ایسه نماز فاسد
 اولاز . کندیسيله برابر نمازده اولیانندن امامک اخذ قرات ایتمسيله دخی نماز
 فاسد اولور اہ من ط . دامادک « وفيه اشارة إلى ان صلاة المفتوح عليه لم تفسد
 بالخذ » دیمسی علی الاطلاق دکلدر اہ « امامتک غیر ی به » تعیری مقتدینک
 مقتدی به و نمازده اولیانه و منفرداً نمازده بولنانه و امامک و منفردک هانکی شخص
 اولورسه اولسون اکا فتح قرات ایتسنه شاملدرکه بونلرک جمله می من غیر
 ضرورتہ تعلیم و علم دیمکدر . کما فی التبيين .

(۲) مقتدی کندیسيله برابر نمازده اولیانندن ایشیدوبده امامنه فتح ایدرسه
 مپسک نمازی باطل اولق لازم کلور . چونکه خارجدن تلقینسدر . ط . فتح
 قرات قراتی آچمق دیمکدرکه اوقویان یا کلدیده یا خود طوند قدما اولور . نمازده

او فومش و یا خود آیت اُخرا به کچمش بولنسون . علی الصحیح .
چونکہ بومدهم امامنک و هم کنڈینک نماز بنی اصلاح واردر (۱) .

(صحیح اولان بودر کہ امامنه فتح ایدن مقتدی قرائتی
دکل ، فتحی نیت ایلر . زیرا فتح مرخص فیہدر . قرائت
مقتدی ایسه محظوردر . ط (۲) .)

محصور اولان فتح قرائت اکا تعلیم دیمک اولدیفندن مفسد صلات اولقی مقتضای
قیاس ایسه ده مقتدی کنندی امامنه فتح ایدرسه نماز استعساناً فاسد اولماز .
حضرت خواجہ " عالم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم " نمازده سورہ " مؤمنینی او قورلر
ایکن برکله کچمشلر ایمنش . بعد الصلاة : ایچکرده ابنی یوقمیدی ؟ دیو اقرأ
اصحاب اولان ابنی بن کعب حضرتاری صورمشلر . حضرت مشار الہہ : بلی
یا رسول اللہ . دیو عرض موجودیت ایندکده : بسکا فتح اینملی دکلمہ یسندک .
بیورمشلر حضرت ابنی : بن او کلمہ بنی منسوخ اولمش ظن ایندم . دیمکله ائندمز
حضرتلری : اکر منسوخ اولسه منزہ بیلدیرر ایدم بیورمشلردر . حضرت علی
کرم اللہ تعالیٰ وجہہ دخی : « اذا استطعتک الامام فاعلمہ » بیورمشلر کہ امام
سنک فتحکہ محتاج اولورسه فتح ایت دیمکدر . مؤلفک تعلیل آتیبی عقایدیر .
(۱) چونکہ فتح ایتماش اولسه احتمالکہ امامک اسانندن مفسد صلات
اولہجق برشی جاری او اور . فتح قرائتده صلات امامی اصلاح اولقلہ آنک صلاحیلہ
صلات مقتدی دخی صالح اولمش اولور .

(۲) مقتدینک کنندی امامنه فتحی تعجیل اینمسی احتمالکہ امام درخاطر
ایدیورہ جکندن بلا حاجہ بر تاقین دیمک اولقرق مکروه اولدیشی کبی امام بعد
الحصر سکوت ایدوب طور مق و یا خود آیت تکرار لاق طریقہ مقتدی بنی فتحہ
مجبور اینمک دخی مکروهدر . باشقہ برآیتہ کچرکہ اکا آتلامقده صلاتی افساد
ایدر برشی لازم کلمز اولہ . یا خود سورہ اُخرا به انتقال ایدر . و یا خود مقدار
مستحب و علی قول مقدار مقروض قرائت اینمش ایسه رکوعہ کیدر . ط مع

(۵۳) بر نمازی قبله قدمه ایسکن انک غیری بر نمازه (۱)
انتقال قصدیله (۲) تکبیر آلمق (۳) .
اما قبلدییغی نمازی استیناف عزمیله آلدیغی تکبیر نبتی تلفظ
ایتمدکجه انی افساد ایلز (۴) مکرکه مسبوق اوله . چونکه
مسبوق ایله منفرد حکماً متخالفدر .
(استخلاف بمختلعه کی منظرادی اوقویکز) .

بومسئله نك ایضاحی شویله درکه : بر کیمسه بر نمازی مثلاً
بر رکعت قبلدندن صکره « الله اکبر » دیو ایکنجی بر افتتاح
تکبیری آلمق و تعبیردیگر ایله نمازه برابکنجی باشلاش یامق (۵)

البحر . ظاهر اولان قول اولدر . زیرا صلی الله تعالی علیه وسلم ائندمن حضرتاری
بعد الفاتحه سورده مؤمنینی اوقومش اولدقاری حاده حضرت ابیه « هلا فنجت علی »
بیورمشلردر اه من الشر بلالیه .

(۱) ولو من وجه غیری اولسون . مثلا صلات جماعت صلات واحدک فی
الجملة غبریدر . امامت نسایی یاخود صلات واجبی نیت ایدرک تکبیر آلمق
دخی بوبله در . ط .

(۲) آنی تحصیل ایتمک و بولندیغی نمازدن چیغمی ایچون : منفرد ائندایی
وبالاکس مقتدی انفرادی نیت ایتمکده اولدیغی کبی . و تکبیر ایله بر فرضدن دیکر
فرضه یاخود نقله و یاعکسنه باننیه انتقال ایتمک کبی . ص .

(۳) تکبیر ایله تکیید شونک ایچوندرکه زیرا بالاکز فلیله نیت ایدرسه
نمازنی قطع ایتمش اوللاز . ط .

(۴) ماضی فاسد اولمجنجه آنکله نمازینک آخر اولدیغی شی اوزربنه (که
صوک رکعتدر) قعود ایتمک لازم اولور . کندی ظننه اعتماداً آنی (یعنی قعودی)
نک ایدرسه نمازی باطل اولور . و لایفسده الجلوس فی آخر ماظن أنه ائنتج
به . ص . و سنوضح ذلک .

(۵) معلومدرکه ال قالدرمق سنئدر . افتتاحک شرطی دکندر .

ایسکین خالی اولمبوب : ایکنجی باشلادیغی نماز اولکینک یاعینیدر و یاخود غیریدر .

عینی اولدیغنه کوره افظاً نیت ایتمش اولدقجه (۱) اولجه قیلدیغی رکعت فاسد اولمبوب نمازینک عدد رکعانه محسوب و قلباً ایتمدیکی نیت تحصیل حاصلی نیت دیمک اولدیغیچون اغو اولمش اولور (۲) و آراق قعده* اخیره ار محسوبینه کوره اجرا ایدمک لازم کلوب شاید اولجه قیلدیغی رکعتی کندی زعمنجه فاسد بیلرک اندن صکره (مثلاً) صلات ظاهره کوره اوچ برینه درت قیلار و اوچنجی رکعته اوطورماز ایسه قعده* اخیره بی ترک ایتمش اولدیغندن فرضی یاطل اولور .

غیری اولدیغنه کوره اولجه قیلدیغی رکعتی افساد ایتمش اولور (۳) .
بونک معاملاندن نظسیری امسال مقومه دن اولان برشیئی ایکی اهل عقد ثمن مسمی اوزرینه آلم صائم ایدوب بعده ثمن مسای تزیید و یا تنقیص وجهله تجدید عقد ایلک ، و یاخود

(۱) چونکه افظاً نیت کلام ناس اولدیغیچون ، فسد صلاتدر . بونی صلات دیگره انفال صورتنده ذکره حاجت یوفدر . زیرا صلات مغایره به انتقال حکمی نلفظ وعدم نلفظ ایله اختلاف ایتمک اوزره فساددر . صرح به ط فی حاشیه الدر .
(۲) مؤلفک اسندراک ابتدکی مسئله اشته بودر . بوندن مسبوق مستثنادر .
تکمیم استطراد سابقده کی مسبوق احکامندن معلوم اولاشدر . وسنعه فی الهامش الذی بعد هذا .

(۳) چونکه ایکنجی به شروع صحیح اولما اولاندن بالضروره چقلش اریق لازم کلور . برنجیدن خروج مناطی اکا مغایر اولان ایکنجی به شروع صحیدر . کما فی الفتح والجر . بو بابده مانحن فیه بو صورتدر .

ینه او ثمن اوزرینه عقد سابق تکرار ایتمک، درک صورت اولاده عقد ثانی و صورت ثانیه عقد اول معتبر در (۱).

غیر بنده من وجه مغایرت کافی، (۲) و عینیتده من کل الوجوه عینیت لابد، درک اوده بر نمازی عیناً استیناف ایله اولور.

(۵۴) تسکیرده یعنی الله اکبر دیمکده مذهبیه ایتمک (۳).

(۱) تبیینده یویله مذکور و بر کوله آتش و یرشیه بمنل اولوب شللی :
تغایر عقدک نمره سی ملک عقار حقنده کی شفه ده ظاهر او اورکه بیم اولده شفیق
آنی تسلیم ایتش ایه بیم ثانیده طلب ایده ییلور . دیمشدر اه باضاح .

(۲) مثلاً نافله فیلار ایکن فرضه و بالعکس فرض فیلار ایکن نافله یه و کذا
بر فرضدن دیگر فرضه (مثله جمعه فیلار ایکن ظهره و ظهر فیلار ایکن جمعه یه ط)
یا خود واجبه نیتلنرک تکبیر آلفده مغایرت محققه یه مبنی اولسکی ابطال ایتمک
اولدینگی کبی بر نماز ایچون منفرد اقتدایی و یا بالعکس مفتدی انفرادی نیت ایدرک
تکبیر آلفده دخی نماز لر متحد ایکن آرملرنده کی مغایرت صوریه یه مبنی اولسکی
ابطال و افساد واردر . امامت نسایی نیت ایله تجدید افتتاح ایلیان دخی ایکنجی
منوبسته شروع ایتمش اوله رق اولسکی سی ابطال ایلمش اولور . کما فی التبین .
شو دخی آنک کبیرک بر کیمسه جنازه غازی قیلمده ایکن بشفه بر جنازه ده
کلمه کله هرا بکبی نیتله و یا خود ایکنجی جنازه نک نیتله تکبیر آلسه ایکنجی
ایچون استیناف ایتمش اولور . کما فی ط طی الدر .

مسبوق دخی قضاء ماسبق اتاده عیناً استیناف ایتدیکی صلاتده مستأنفدر که
اولجه باشلا دینگی فطر ایله دیگر بر نمازه شروع ایتمش دیمکدر . زیرا مسبوق
اولا من وجه منفرد ایکن استیناف صلات عزیمیه تکبیر آلفده من کل وجه
منفرد اولفله صلاتی بننده مغایرت صوریه حاصل اولمشدر . تنکیم مسنونک
منفرد عد اولمده یی درت خصوصدن بری بو اولقی اوزره باب استینافده کی
استرا دده ذکر اولمشدر .

(۳) تنکیم شروط تحریمه نک طقوزنجیسنده و کیفیت ترکیب اتمال صلات
فصلنده ذکر اولمشدر .

(۵۵) حفظنده اولیائی مصحفین اوقوق (۱) .

هرقدر حامل مصحف اولسه ده . چونکه دیکرندن تلقیدر .
اما اوقودیفنی حافظ بولور و مصحفی حامل اولماز ایسه تلقی
و عمل اولدیفنیچون نماز فاسد اولماز . چونکه اوقرات انک
مصحفین تلقیسنه دکل ، کندی حفظنه مضافدر . حمل اولدیفنی
ایچون عمل دخی یوقدر .

(مصحفین اوقومدقیجه قرائنه قادر اولمیان کیسه امی دیمک
اولدیفنیچون (۲) نمازی بلاقراوه قیلار . مصحفین اوقوبه رق
قیلیق اکا جائز اولماز . ط .)

(۱) محشینک افاده سنه کوره قرائت مطلقدر کرک آز ، کرک چوق
اوقوسون . ظاهر روایت بودر . علی قول سوره " فأنه قدر اوقومدقیجه
فاسد اولماز . علی قول برآیت قدر اوقومدقیجه فاسد اولماز ، اظهر اولان
بودر . ومثله ده امام ایله منفردک فرق یوقدر (صاحب هادیه انک
مسئله یی امام ایله تقیید اینمسی اتفاقدر . ط .) مصحفین مقصود ایچنده
قرآندن برشی یازیلی اولاندرکه محرابدن اوقومدقیجه شاملدر . مؤلفک
" هرقدر حامل مصحف اولسه ده " قوی بوکا و برده بو یابده موجب
فساد عملی کثیر دکل ، تلقی من الغیر اولدیفنه اشارتدر . ویو وجهله
فساد مذهب حضرت امامدر . امامین و امام شافعی حضراتیجه قرائت
مذکوره فسد دکل ، مکروهدر . نمازده ایکن قوینده کی مصحفی
آچوب باقمق و یاخود الله مصحف بولندیروب رکوع و سجوده واردقیجه
آنی الدن برافقی و قیامده آلمق و تقلیب اورانی ایدوب باقمق عمل کثیر
اولدیفندن مفسد صلات اولمق ینلاخلافدر .

(۲) اکا ای اطلاق یلا قراوه جواز صلاتنه نظر آدرکه نمازده
مصحفین قرائت جائز اولیدی آنک بلاقراوه صلاتی اباحه اولمازایدی .
یکرمی طقوزنجی مفسده کیچن هامشه عطف نظر .

(۵۶) انکشاف عورت ویا نجاست مانعه ایله برابر ولوسهوا
بررکئی ادا ایتمک .

(۵۷) یاخود ادا ایدجک قدر زمان کچمک .

(انی بسنته ادايه کافی اولان مدت مقصوددرکه اوده اوچ
تسبیح ایدجک قدر اولان زماندر . وبومذهب امام ابو یوسفدر .
بخنار اولان ده بودر . ط . بالفعل اداء رکعتک افسادنده اتفاق واردر .)
اگر نجاستی وقوعی متعاقب دفعه ایدر (۱) ومثلاً هبوب ریح
ایله انکشاف ایدن محلّ عورتی در حال سترابلر ایسه ضررا بتمز (۲) .

(۵۸) مقندی بر رکنده امامه مشارک اولمیه رق انی سابق
بولنمق : امامدن اولر رکوع ایدوب قالمق وانی امام ایله برابر
یاخود اندن صکره اعاده ایتمیه رک نمازه دوام ایله مع الامام سلام
ویرمک (۳) کئی که نمازی اتمام ایتمش اولقن زعمیه عمداً سلام

(۱) بوراده مؤلفک « ولا انزلها » قوی فضله در . چونکه بقاء انر
مام طهارت دکلدیر .

(۲) انکشاف عورتدن ربم عضو عورتک انکشافنه دخی شامل
اولان معنی مقصوددر ، وآنده درت صورت واردر : زمن کثیرده
کشف کثیر مضردر ، زمن قلیله کشف قلیل غیر مضردر ، زمن قلیله
کشف کثیر ایله زمن کثیرده کشف قلیل دخی غیر مضردر .

صور مذکوره اصابت نجاستده دخی جاری اولوب زمن کثیرده
نجاست کثیره مضردر . زمن قلیله نجاست قلیله غیر مضردر . زمن قلیله
نجاست کثیره ایله زمن کثیرده نجاست قلیله دخی غیر مضردر . أفاده ط .

(۳) مم الامام سلام ویرمک تعبیری طحطاوی مرحوم درمخنار
حاشیه سنده « لاحاجة الیه » دیهرک زائد کورمن ایسه ابن عابدین
مرحوم : قید مذکور ایله تقید شونک ایچوندرکه زیرا سلامدن آنک
کئی هر منافی صلاتدن اولر نساد ظاهر اولماز . چونکه احوالده ترک
رکن تحقق ایتامش اولور فافهم . دیحشدر اه سلامه منافی تعبیری
نساها لدرکه سلام نمازه منافی دکل ، انی منهیدر . بضم المیم .

ویرمیش اولدیفیچون فاسددر (۱) .

اما اورکوعی اولوجهله اعاده اینمیدیکی کبی امام ایله برابر سلام دخی ویرمیوب هررکعتک رکوع وسجودنده امامی سبق ایتمش بولنور ایسه صلات امامک ختامنده بلافراجه بر رکعت قضا ایدر (۲) که اول صلات امامی مدرک اولدیفیچون لاحق دیمکدر . لاحق ایسه امام اینه فوت ایتدیکیکی امامک فراغندن اول قضا ایتمک کرچه کندیسنه متحتمدر (۳) ولکن رکعت اولی انلک رکوع وسجودنده امامه متابعی ترک ایتمش اولمق سببیه کندیسنی فوت ایلش بولندیفندن رکعت نائیه دهکی رکوع وسجودی رکعت اولادن ، ورکعت نائیه دهکی رکوع وسجودی رکعت نائیه دن ، ورکعت رابعه دهکی رکوع وسجودی

(۱) درمختارده وردمختارده مذکوردرکه نمازده بر رکنی مثلاً بر رکعتک بر سجده سنی ترک ایدوبده انی قضا اینمیدن سلام ویرمک برشرطی بلاعذر ترک ایتمش اولمق قییلندن مفسد صلات اولدیفی کبی بر رکنی امامه . شارک اولیهرق اندن اول یاقعی ومنلا امامدن اول کندی کندینه رکوعه واروب فالقمی دخی یا امام ایله برابر ویانندن صکره اورکوع اعاده اولنماز ایسه مفسد صلاتدر . کرچه بونده بر رکن ترک اولنماشدر ولکن صوره ایفا اولنان رکن وقوع مسابفته مبنی معتبر اولماشدر . اگر امام ایله برابر ویامامدن صکره بنه رکوع ایدرسه ویاخود اولجه واردیفی رکوعده امام کلوب کندیسنه ینشور ایسه نمازی صحیح فقط مکروه اولور .

(۲) قال ابن عابدین بعد ذکر هذه الصورة مانصه ولو رکع معه وسجد قبله لزمه رکعتان ولو رکع قبله وسجد معه یقضى اربعاً بلافراجه اه ونامه فی شرح المؤلف الکبیر کما بینه المحشی . رحمه الله تعالی وایاه .
(۳) ان أمکنه ادراکه . ط .

رکعت ثالثه دن قضا اولمغله امامک سلامندن صکره دخی بلاقراوه
بر رکعت قضا ایدرک نمازی تام اوامش اولور (۱) .

(۵۹) مسبوق اولان مقتدی امامک سلامندن (۲) و بامقدار
تشهد قعودندن (۳) صکره قضاء ماسبقه قالفوب رکعتنی سجده ایله
تقسیم ایدرک (۴) امامدن آیرلمش و آیرلدیغنی تا کد ایتمش ایسکن
امامک بالند کر و اردیغنی سجود سهوده (۵) اکا متابعت ایتمک .

چونکه انفراد موجود و واجب اولدندن صکره اقتدا
ایتمش اولمغله نماز فاسد اولمشدر .

(۶۰) مصلی قعود اخیردن یعنی نمازک صوکنده مقدار

(۱) و تمام نفریمه فی الأصل . ط .

(۲) امامک سلامته انتظار ایتمک مسبوق ایچون سنن صلاتندر . کما مر .

(۳) بوقید امامده او مقدار قعود حاصل اولمازدن اول مسبوقک فیامی جائز
اولمغنی چوندر . چونکه او حالده امامک اوزرنده هنوز بر فرض بافیدرکه مسبوق
انده منفرد اولماز . اگر انفراد ایدرسه نماز فساد کیدر . ص .

(۴) بوقید شونک ایچوندرکه شاید سجدهیه وارمیدن امامدر خاطر ایتدیکی
سجود سهوینه کیدرسه مسبوق دخی آکا متابعت اولماق لازم کلوب اورابه قدر
اولان مؤدائی مرتض اولور . متابعت ایتمیوبده کندی نمازبنه دوام ایدرسه
اوده صحیحدر . چونکه متابعت مذکوره بر واجبه متابعت دیمک اولمغنی چون
واجب ایدی . ترک واجب ایسه نمازی افساد ایتمز . قضاء ماسبقدن فرغ
اولدندن صکره سهو ایچون استحسنانا سجود ایله اهره من ط .

(۵) بعد السلام قبلدن دونک ویا کلام ایتمک کبی منافی صلات بر حال
اولمغنی سجود سهوی صکره دن اجرایه بر مانم بوقدر .

تشهد او طور د قدن صکره خاطر لادیغی سجده^۱ صلیبیه^(۱) ویا سجده^۲ تلاویه^(۲) بی ادا وایفادن صکره قعده^۳ اخیره بی اعاده اینامک .

چونکه قعود اخیر انجق تمام ارکاندن صکره معتبر اولور که ختم ارکان ایچوندر^(۳) .

(۶۱) مصلی نایما ادا اینمش اولدیغی رکئی بعد الانتباه اعاده اینامک

چونکه فروض صلاتده مذکور اولدیغی اوزره انک شرط صحتی بیدار اولورق ادا اولمقدور .

(۶۲) مسبوق اولان مقتدبنک امامی قعود اخیردن صکره عمدأ اولسه دخی کولمک^(۴) .

(۶۳) مسبوق امامی قعود اخیر دن صکره قعده^۴ نك غیرى بر طریق ایله حدث عمدده بولنمق .

(۱) سجده^۱ صلیبیه : ذات صلاته عائد سجده ، درکه نماز سجده سی دیمکدر .
(۲) سجده^۲ تلاویه : تلاوتدن منبعث اولان سجده ، دیمکدر که نمازده سجده آیتی اوقتیونده سجده سی اسقاط اولمادیغی واونوددیغی صورتده آخر ارکانده دخی خاطر لایسه ایفا وبعده قعده^۳ اخیره اعاده اولنور .

(۳) بکرمی بشنجی فرضه نافکز . سجده^۴ تلاوت دخی اثر فرائت اولدیغیچون اکاده حکم فرائت ویریلور . اصح اولان بودر . علی قول سجده^۴ تلاوت قعود اخیرى رفع والما اتمر چونکه او واجبدر . قعود اخیر ایسه فرضدر . ذکره ط .
(۴) یعنی قعده ایتمک .

نزد حضرت امامده صلات امامدن مفسدك حاصل اولديغی جزء ،
فاسد اوله رق صلات مسبو قدن دخی انك مثلی فاسد اولمقله کچمشى اكا
بنا ایتمك ممکن اوله ماز (۱) .

(۶۴) ایکی رکعتلی اولان فرضك غیریده یعنی اقشام نمازنده ودرت
رکعتلی فرضلرده مقیم ایکن کندینی مسافر یاخود :

(۶۵) قیلدیغی ظهري جمعه ویاخود :

(۶۶) قیلدیغی یاتسوی تراویح یاخود :

(۶۷) عهد قریبده مسلم اولدیغیچون جهلا دردی ایکی ویاخود :

(۶۸) مسلم جاهل اوله رق نشأت ایتدیکیچون ینه دردی ایکی ظن
ایدرك فعده اولاده سلام ویرمك .

چونکه سلام مذکور اوانندن اول قطع صلات ایتمك اوزره

(۱) امام وانی مدرک اولانلر محتاج بنا اولدقلرندن ثمره فساد انجق مسبو قدنه
ظاهر در . عتی دیرکه عند الامامین امامك قعود اخیردن صکره کی قهقهه سیله
صلاتی فاسد اولدیغی ایچون مسبو قك صلاتی دخی فاسد اولماز . مؤلفك مسئله یی
قعود اخبر ایله نقییدی قعود اخیردن اول اولان حدث عمدك بالاتفاق مفسد صلات
اولسنددر . صلات مسبو قك عند الامام فسادى دخی کندینك انفرادی تأ کد
ایتماش اولقله مقیددر . اگر مسبو قك ترك واجب ایدرك سلام امامدن اول قضاء
ماسبقه قیام ایدوب بر رکعت قضا وانی سجده ایله نقیید ایتدکدن صکره امام انی
(یعنی قهقهه یی وحدت عمدی) ایشلر ایسه مسبو قك نمازی فاسد اولماز زیرا امامدن
آیرلش وانفرادی مستحکم اولشددر اه مسبو قك سلام امامه انتظارى سنت ایکن
عشیتك ترك واجب دیمسى مسبو قه واجب اولان اتعاسم قعوده عائددر . ترك
واجب ایسه مفسد صلات دکلددر . کلا لا یخفى .

عمداً اولديغیچون مفسد صلاتدر . قعدہ* اولای قعدہ* اخیرہ ظنیله
سلام ویرمک کبی دکلدرکه بومفسد دکل ، سجود سهوی موجبدر (۱) .

زلة القاریء احکامی مفسداته ذیل اوله جق اہم مسائلدن ایکن مؤلف
انی کچمش و محشی مرحوم ملخصی بروجہ زیر اولق اوزره ذکر ایتمشدر:

زلة القاریء

قارتک سورچمہ سی یعنی اوقیانک خطاسی دیمکدرکه مقصود نماز
ارکانندن اولان قراتی ادا وایفاده ایدیلان یا کاشنقدر .

زله مذکورہ تعمیدی اولور و تغیر معنای دخی مؤدی بوانورایسه
بالاتفاق مفسد صلات اولوب معنائک قیمتته کوره انک تفسیری
تقدیرنده فساد صلات اقل احوالدر (۲) . اختلاف : خطا و نسیان
صورنده در . شریله که :

(۱) اونجی واون اونجی مفسدک ضمننده برفاق مفسددها مذکور اولدینی
کبی در مختارده صف ناده یاخود پیش امامده بولمق و ذکر الحاس بعد العام
قبیلندن اوله رق نجس اوزربنه سجده ایتک خصوصاتی دخی ذکر و تعداد
اولمشدر . نجاست مانعه ایله ادا رکن الی آلتنجیده مذکوردر . بونک ایچون
فروضک بشنجیسنه باقکر .

محشی مرحوم مفسداتدن شونلرقالدی : « قلباً ارتداد : موجب وضوء و غسل
اولان هر شی ، رکنی بلا قضا و شرطی بلا عذر ترک ایتک . » دیمش ایسه ده
بوللردن بعضی ۴۰ و ۴۱ و ۴۲ و ۵۸ ده ذکر اولمشدر .

(۲) قال اذا کان مما یفسد الصلاة ۱۰ أما اذا کان ثناء ۱۰ فلا یفسد ولو تعدد ذلك ۱۰

خطأً اولان زله نك مفسد صلات اولوب اولما مسنده امام ابو حنیفه
وامام محمد حضر نلری نظیری قرآنده موجود اولسون ، اولسون معنا نك
غیر ایدوب اینامسنه باقشردر . امام ابو یوسف حضر نلری لفظ
متغیرك الفاظ قرآنیه دن اولوب اولما مسنه باقش و اعرابه وضبط کلماته
و معنایه اعتبار ایتماشدر .

فتوی امام ابویوسف قوی اوزرینه در .

بو بابك مسائل اوچ وجه اوزره در .

برنجیسی : اعرابه خطادر . بونده تخفیف مشدد و تشدید مخفف
وفصر مدود ومد مقصور وفك مدغم وادغام مفكوك دخی داخلدر .
بولرله معنی متغیر اولدیغی تقدیرده نماز بالاجماع فاسد دكلدر . (واذ
ابتلى ابراهيم ربه) و (انما يخشى الله من عباده العلماء) قول كریملرنده
منصوبی مرفوع وبالعكس مرفوعی منصوب قیلق کی معنی متغیر اولمق
صورتنده عند الطرفين صحیح اولان فساد صلات ایسه ده امام ابویوسف
حضر نلرینك قوی قاعده سنجه نماز فاسد اولماز . چونكه امام مشار
الیه اعرابه اعتبار ایتماشدر . فتوی دخی بو وجهله در (۱) .

ایکنجیسی : وقف وابتداده اولان خطا، درکه بولری موضعلرینك
غیریده یا پوب کچیله چاك یرده طوررق و طوریه چق یرده کچمکدر .

(۱) محمد بن سلام واسمعیل الزاهد و ابو بکر بلخی وهندوانی کبی متأخرین:
اعرابده کی خطا اعتقادی کفر اولان شیلردن دخی اولسه نمازی افساد اینمز . دیو
اجماع ایلمشدر . چونكه اکثر فاس وجوه اعرابه بینتی تمیز ایدمه زلر اعرابه
صوابی اختیار ایتمکده ایسه ناسی حرج وکلفنه ایقاع ایتمک واردر . اوده شرعاً
مدفوعدر . ط .

بونکله معنی متغیر اولماز ایسه منقدهمین ومتأخریندن بالاجماع نماز فاسد اولماز. معنی متغیر اولماق صورتهنده اختلاف وار ایسه ده فتوی هر حالده عدم فساد اوزربنده در . زیرا وقف ووصله مراعاتی لازم قیلبنده خاقی وخصوصیه عوالم ناسی دشواره دوشورمک وارددر^(۱). کلمه فی بولمک مثلاً والعمادیات دییه جک ایکن والعمادیات طرفی اوتتمق یاخود نفسی کسلیلمک وبعده تماملامق ویا آیت اخرايه کچمک دخی عامه مشایخ قولنجه مطلقاً یعنی کرک معنی متغیر اولسون ، کرک اولسون ضرورنه وعموم بلوايه مبنی مفسد صلات دکلدر .

اوچنجهبی : بر حرفه بدل بشقه بر حرف اللفظ اینمکده کی خطادر . اکر کله لفظ قرآنیدن خارج اولماز ومعنی دخی دکشمز ایسه نماز اتفاقاً فاسد اولماز : (ان الظالمین) ی « ان الظالمون » . (ومادحاها) فی «ومادحاها» اوفومق کبی . واکر معنائک عدم تغیر یله برابر کله لفظ قرآنیدن خارج اولور ایسه عند الطرفین نمازیه فاسد اولماز : (قوامین بالقسط) قول کریمنی «قیامین بالقسط» . و (دیارا) لفظنی «دوارا» اوفومق کبی^(۲) . بونلر المعاط قرآنیه دن خارج اولدیغیچون قول امام

(۱) اوده مدفوعدر . حتی : جمیع قرآننده وقتی ترک ایتسه بیله نمازی فاسد اولماز دبمشلردر . ط .

(۲) دیار فیعال من الدور لافعال . وقرأ سیدنا عمر : الحی الفیام ، کما فی تفسیر سورة نوح من صحیح البخاری .

ابی یوسفجه مفسد صلاتدر (۱) . واکر کلمه لفظ قرآنیدن خارج اولماقله برابر معنی متغیر اولور ایسه خلاف بونک عکسنه درکه امام ابویوسف قولنججه نماز غیر فاسد و طرفین نزدنده فاسددر : (و أنتم سامدون) بداندنه « و أنتم خامدون » او قومق (۲) کبی (۳) .

❖ فصل ❖

نمازی افساد ایتیمیان شیلره دأر (۴)

نمازده اولان کیمسه قرآنندن و غیریدن بر یازویه باقوب افی اکلامقله اکلامق کنندینک کرک مقصودی اولسون ، کرک اولسون اسامات ادب ایتمش اولور (۵) .

(۱) نَسَكِم (هذا الغراب) بداندنه « هذا الغراب » او قومق انفاقا مفسددر .

(۲) والخود غیر السمود فان الاول السكون والثاني رفع الرأس .
(۳) سبني ثادن ویا صاددن وضادی ظاءدن تفریق ایتمک مشکل اولدینبچون هر قدر او ابدالارک معتفر اولدینفی رد مختارده مذکور ایسهده مخارج حروف عربیهی أفواه محسنهدن اخذ ایتمش اولدیلری بیانله محسن بولندیلرینی مدعی اولان برطاقم متشدقلرک (ولا الضالین) ی بالاتزام « ولا الضالین » او قوملری قواعد محرره ایجابنجه بالانفاقا مفسد صلات اولمش اولور . هدهم الله تعالى وأراحنا .

(۴) مؤلف بونی مکروهاته ادخال ایتمش اولیدی اولی واخضر اولور ایدی . ط .

(۵) اسامات اولسی نمازدن اشتغالی منضمین اولسندندر . کراحت تزییهیه دیسکدر . بوده انجیق قصد ایله اولور . من غیر قصد نظری اکا واقع وفهم حاصلی اولیویرر ایسه مکروه دخی اولماز . قاله ط .

تلفظ ایتمش اولدیغی ایچون انسکله نماز فاسد اولماز (۱) .
 مصلی دیشلری آرمسته نخود دانه سندن دون اولورق قاش
 اولان شیئی عمل کثیرسز اکل ایتمک مکروهدر (۲) مفسد دکلدر .
 (مفسدانک اون ایکنجی واون اوچنجه سنه مراجعت .)
 آغزنده اولان شکرک اریمانی یودار ایسه نماز فاسد
 اولور (۳) . قبل الصلاة یوندیغی شکرک حلاوتی نمازده بولورسه
 صلات فاسد اولماز .

مصایینک موضع سجودندن کچنک کچمه سیله نمازی فاسد

(۱) عدم فسادک وجهی بودرکه فساد آنجی قراءت ایله تحق
 ایده یلور : نظر وفهم ایله ایسه قراءت حاصل اولماز ، ولفک
 « عدم النطق بالکلام » دیمکله اشته بوکا اشارت ایتمسدر . « اکلای
 مقصدی اولسون ، اولسون قوالیه معلوم اولورکه نرک خشوع نمازک
 مغل صحی دکل ، بلکه مغل کمالیدر . بونک ایچون فناوای قاضیخانده
 و خلاصه ده : نمازده دوشونوب برشمر و یا خطبه خاطر ایهرق اتی قلباً
 اوقویان ولساناً تلفظ ایتمیان کیمسه نک نمازی فاسد اولماز ، دیو
 مذکور در راه ط .

(۲) خلال آسانده اولان شیء قلبی نمازده عمل قلیل ایله اکل
 ایتمک مکروه اولدیغی کبی مسجده برافق دخی مکروهدر . مقضای
 نظر فقهی : نمازدن فارغ اولنجه قدر اکا تعرض ایتمبوب بعده اتی
 بر موضع مباحه برافقدر . خارج صلانده دخی اتی اکل ایتمک مکروهدر .
 باخسوس که دیش آرمسته طول مکت ایله تغیر ایتمش اوله .
 « کلوا الوغم واطرحوا الفغم » بیوراشدرکه حین تناولده دوشنی آلوب
 ییکر دیش آرمسندن حیقاتی آتکر دیمکدر . ط . دیش آرمسندکی
 طعام بقیه سنه نفم دینلیدیکی کبی خلالانوب چیقارلیدیغی ایچون سلاله
 وزنده خلاله دخی دینور . یقال : تحال واکل خلایه .

(۳) کما فی الفسد الثالث عشر .

اولماز . كچن كرك قادين ، كرك ارلك ، كرك كلب وياچار
اولسون (۱) .

كچن كيمسه مكلف ومتعمد (۲) ايسه كنهكاردر .
حديث شريفده : « مصليتك اوگندن كچن كنديسنه نقدر كناه
اولديغني بيلسه اورادن كچمكدن ايسه فرق سنه طورمق اكا
خيرلي ابدى . » نيورلمشدر (۳) .

مسجد كبرده (۴) وصحراده مصليتك اوگندن مكروه اولان

(۱) اشاره الى خلاف الظاهرية المستدين بظواهر الآثار الواردة

في ذلك .

(۲) مكلف ومتعمد قيدي ضدندن احترازدركه كچن مكلف ومتعمد
اولمديجه كنهكار اولاز ديمكدر . مسنه ديت وجه اوزره در : (۱)
كچنه اوزاقدن طولاشمق ممكن اولديغني ومصلي مروره متمرض بولمديغني
حاله مصليتك اوگندن كچمكدركه بونده انجق كچن كنهكاردر . (۲)
بونك ضد وخالقيدركه مصلي مرورگاهه طورمش واوزاقدن كچمك
ممكن اولماش بولمقدرد . بوحاله وبال مصليتكدر كچنك دكلدر . (۳)
هم مصلي مروره متمرض همده كچهجك ايچون ير ككيش ايسكن مصليتك
اوگندن كچمكدرد . بونده هرايكيسي كنهكاردر . (۴) نه مصلي مروره
متمرض نهده مرور ايديجيكتك ككيش يري موجود اولمديغني حاليده
مرور وقوع بولمقدركه بوضورتهه ايچ بري كنهكار دكلدر . ط .

(۳) رواه الشيخان . وفي رواية البزار : اربعين خريفاً . ص .
أي عاماً من تسمية الكل باسم جزئه المتوسط في الحسن عن باقي أجزائه . ط .
(۴) قرق ذراع ودها زياده طولده اولاندر . على قول الشمس
ذراع ودها زياده اولاندر . صغير بونك عكسيدر . مختار اولان فول
اولدر . خانه وعرصه دخي بوتفصل اوزره اولق كركدر . ط . مسجدك
بعض احكامجه بقعه واحده اعتبار اولمسي امر حسبك نفيعيني يعني
بعبدن اولان مرورك دخي قريب قيلنمسي استلزام ايتمز كمافي الفتح .
قرق طغوزنجي مفسده بانكز .

مرور موضع سجودندن و بر قامت مادونی اولان محلدن مرورد .
مسجد صغیره ارده اسطوانه کی بر حائل بولنمديغنه کوره مطلقاً
اوکندن کچمکدر .

الرك اوته سندن کچمک کچيچيلر تضيق ايدلامک ايچون
مکروه دکدر .

پيشگاهه نظر مانع صلات اولمديغندن نمازده بولنان کيمسه
باقديغی قادينک (حاييله سنک) موضع اسفلنی دخی کورسه
وقول مختاره کوره نظرده اشها دخی اولسه نماز باطل اولماز (۱) .
لمس و تقبيل عمل کثير اولمديغندن مانع صلاتدر .

نمازده اولان قاديني ارکک تقبيل (۲) و يابشه لمس ايتسه
قادينک نمازی فاسد اولور .

نمازده اولان ارککی قادين تقبيل ايدوب ارککده حس
ديکر حاصل اولماز ايسه ارککک نمازی فاسد اولماز (۳) .

(۱) داخله نظار له اجنبیه حقنده حرمت مصاهره و مطلقه رجويه حقنده
رجعت ثابت اولور . من و ط .

(۲) تقبيله حس ديکر قيدي معتبر دکل ، لسه معتبردر
کاهو المرح به فی الاصل .

(۳) عشرين افاده سنه کوره آرده کی فرق تساده اولان آرزونک
بلفيديرکه ارککک تقبيلی قادينک احساسنی مستلزمدر . همده اوقاع
فعل زوج اولقله انک دواعیسی دخی وقاع کی معتبر اولوب فعل زوج
اولمديغندن اندن واقع اولان دواعی (مقدمات) دخی زوجی ایقاع
ایتمکجه وقاع قوه سنده عد اولماز .

﴿ مکروهات ﴾

کراهتک تعریف و تقسیمی کتاب الطهاره ده کچمشر .
 فعل مصلی ترک واجبی متضمن ایسه تحریماً مکروه اولوب ترک
 سننی تضمن ایتمش ایسه تنزیماً مکروهدر . لکن انکده کراهتی
 سفنک تا کدی نسبتنده شدت و قرب تحریمجه متفاوتدر (سنت
 اگر مؤکده قویه ایسه انک ترک واجب کی تحریماً مکروه
 اولقی بعید اوله ماز . و اگر غیر مؤکد ایسه انک ترک تنزیماً
 مکروه اولور : سجدیه وارر ایسکن اللربنی دیزلرندن اول
 ایندرمک و قالفار ایسکن دیزلربنی اللرندن اول رفع ایلمک
 و بسمله و آمینی جهر ایتمک و لا عذر اللربنی مواضع مسنونه سنه
 وضع ایتمامک کی (۱) . اگر انلردن هیچ برینی متضمن
 اولمیوب بونسکله برابر نمازه اجنبی ایسه و انده تتمیم صلات و دفع
 ضرر دخی یوق ایسه او دخی مکروهدر : لباس و بدن ایله
 ارینامق و قلبی هر مشغول ایدن شی کی . اهل تسکبرک عادتندن
 و صنیع اهل کتابدن اولان شیلر دخی بویلهدر . و انک کراهتی
 ذایلمک اقتضاسنه کورهدر . اگر دلیل ظنی الثبوت اولان نهی مفید
 ایسه کراهت تحریمیهدر . مکرکه تحریمدن صارف برشی موجود
 ارله . و اگر نهی مفید اولمیوب بلسکه ترک غیر جازمی مفید ایسه
 کراهت تنزیمیهدر .

(۱) بونی محشی در حاشیه سنده ذکر ایتمشدر . هلا این خارجنده کی
 و دات اصل حاشیه سننددر

کندیسندہ نعمیم صلات اولان عمل قلیل اجنبی به کلامجه خلاصده مذکوردرکه صاریغی بروجہ تمکن سجودینه (۱) مانع اولان کیمسه بر الیله اتی رفع ویاتسویه ایته مکرره اولماز . چونکه اورفع ویاتسویه متمات صلاتنددر . دفع ضرر دخی قنل حیه وعقرب کبیدرکه اوده نمازده مکرره دکندر اه صارفک وجودینه یعنی کراهی معنای تحریمدن صرف وتحویل ایدیجی شیئک موجودینه مثال : سزک برکز نمازده بولندیغی زمان کوزلرینی یومسون . مآلنده اولان شو حدیث شریفدر : « اذا قام أحدکم فی الصلاة فلا یغمض عینیه . » اشته بونمی نبوی ظاهرندن مصروفدر چونکه نمازده کوز یومنهک کراهی سجدهکاهه باقمق فعل مندوبنی فوت ایتردیکی ایچون اولدیفندن تزییهدر (۲) .

دلیلک نمی اولمیوب مفید ترک غیر جازم اولدیفنک مثالی حضرت عمرک رضی الله تعالی عنه قول آتیلریدرکه حضرت مشارالیه ثیاب بذله تمتهایله (۳) نماز قیلقدده اولان برکیمسهی کورب اکا خطاباً : بکا خبر ویرکه سنی بعض ناسه کوندرسه

(۱) بروجہ تمکن سجود قیدی که درمختارده سجود نام ابله نبیر اولمشدر اصل سجوده مانع اولان شیئی ازاله واجب اولدیفنددر .
 فلب حصا (*) مسئلهسندہ محشی بونی تصریح اتمشدر . کور عمامه (صاریفک طولای) اوزینه سجده بویابک مائلندن اولقی اوزره آتیا مذکوردر: ۴۰
 (۲) اوتوز یدنجی مکروهی اوقویکز .

(۳) ثیاب بذله : کیردن صاقینلیان خوارلباسدر . ثیاب مہنه : لباس خدمتدر . وسیند کر فی المکرره الحامس والخمسين .

(۴) مکروهاتک اوچنجیسنه باقکز .

بو اباسکله کیدرمیسین ؟ بیورملری اوزرینه اوکیسه : لا .
دبو جواب ویردکده حضرت عمر : جناب حق کندیسیچون
تزین اولمغه احقدر . بیوردیلر . ط .

مؤلف دیرکه مکروهات صلات (تحریمی و تنزیهی فسرینه
عام و شامل اولوق اوزره ط) ترك واجب وبارك سنت ایتمک
کبی (۱) شیلردرکه تحدید اؤکلده تقریباً ایتمش بیدر . و سنز بدعایها :
(۱) مصلی نمازده لباسیله اوینامق (۲) .

(۲) بدنیه ایتنامق (۳) .

بوانلر روح صلات اولان خشوعه (۴) منافی اولدیغیچون

(۱) « ترك واجب وبارك سنت » تعیری مابعدیچون جزئیات کثیره به
منطبقی امر کلی منزله سندهدر . مثلاً ارکانده اطاعتان اوزره اولوق واجب ایکن
فی ترك ایتمک مکروه اولدیغی کبی اقتدا حالده امامسه مسافت ایتمک دخی
: أما یخشی أحدکم اذا رفع رأسه قبل الامام أن یجعل الله رأسه رأس حمار ؟ (۵)
وعیدینه . بنی واجب اولان متابعتی ترك دیمک اولدیغیچون مکروهدر . اللربنی
بلا عذر قولالرندن یوقاری قالدرمق یاخود او وزلرندن آشاغی عاوتمق دخی رجال
یچون وضع سنته مخالف اولمغه مکروهدر .

(۲) کوسنکیله ویوزکیله اوینامغه شاملدر .

(۳) ببق بوکمکه وصالیه اوینامغه شاملدر . یتمش اوچنچیه دخی بافکزه
(۴) خشوع حضور قلب و تسکین جوارح و محافظه ارکاندر . ط . صلی الله
تعالی علیه وسلم ائدمز حضرتلری بر کیسه بی نمازده صفایله اوینار کوروب :
دا کر فلی خاشع اولیدی جوارحی (اعضاسی) دخی خشوع و سکون اوزره
وردی . بیورملر . ص .

(۵) أو یجعل الله صورته صورة حمار . ص . قال علی الصدیقین اه
رجع لتأویل هذا الحديث إلى المثل السائر لابن الأثیر .

مکروه در (نحر بآط) حق جلّ و علا (قد أفاح المؤمنون الذين هم في صلاتهم خاشعون) بیورمشدر . حدیث شریفه دخی « ان الله کره لكم العبث في الصلاة والرقث في الصيام والضحك عند المقابر » بیورمشدر . جناب حق نمازده عبثی (۱) واورجده رفثی (۲) و عند المقابر ضحکی (۳) سزک ایچون کریه کوردی دیمکدر .

(۳) قلب حصا ایتک . یعنی فیر یرده نماز قیلندیغنه کوره مصلی اوفاجق طاشلری چو یروب یری دوزله مک (۴) .
مکرکه بروجه نمکین (۵) سجود ایده بیلیمک ایچون بر دفعه ده اوله (۶)

(۱) عبث : کندیسنده فائده وائی اقتضا ایدر بر حکمت ویزیت اولیان عملدر . بوراده اندن مقصود افعال صلاتدن اولیائی ایشله مکدرکه صلاته موافق دوشمزسه بدر الدین کوردی دیمشدرکه عبث : کندیسنده غرض شرعی اولیاندر . سغه : کندیسنده اصلاً غرض اولیاندر . جوهره ده : عبث کندیسنده لذت اولیاندر لذت اولان شی ایدر . دیو مذکوردر صحاحک عبارته سی عبث ایشله ایتک ترادفی مفیددر . ط .

(۲) عبث وزنده رفت : فحشکولفدر .

(۳) ورد أنه من المواقف . لان المحل للاتعاض . ط .

(۴) حدیثه قلب مصی بدلنده مسح حصی دخی وارد اولمشدر .

(۵) صاحب درک تبیینجه سجود نام ايله سجده ایده بیلیمک ایچون دیمکدر . قید مذکورری عتقی زباده ایتمشدر و دیمشدرکه : اگر اصل سجود اکا ممکن اوللاز ایشه قلب حصی واجب اولور . تنکیم تسویه عمامه مسئله سننده دخی ذکر اولندی .

(۶) بونک حفته کی حدیث حضرت جابر حضرت ابوذر دن دخی مروی اولقله صاحب بزازیه انی مسجع اوله رق شویله افاده ایتمشدر : « سأل أبوذر

- (۴) پارمق چیتلاتمق . ولو بر دفعه ده اولسون (۱) .
 (۵) پارمقاری تشبیک ایتمک . یعنی ایکی الک اصابعی بری
 بر بنه چاتمق (۲) .
 (کرک بو، کرک بوندن صکره کی تخصر نمازده ال باغلامق موقعنده
 اولور .)
 (۶) تخصر ایتمک . یعنی الی بو کرینه قومق (۳) .
 نمازده بوندن نهی اولمشدر . همده بونده وضع ساته مخالفت
 وجاباره یه تشبه واردر .

خبر البشر عن تسوية الحجر فقال ياأباذر مرة والا فذر . « کما فی ط . تسویه حصا
 ذبل الشروع دخی ممکن اولغله حدیث شریفده انک ترکی تفصیر اولدیفنه اشارت
 واردرکه حضرت جابر خطاباً « ولأن تمسك عنها خير لك من مائة ناقه سود
 الحدق » بیورمشدر .

(۱) پارمق چیتلاتمق که عربیه سی فرقه ده در ابن عابدینک بیاننه کوره
 خارج صلانده دخی مکروهدر . محضی دیرکه انک نمازده منهیق تحریماً کراهنی
 نهیدر . مجاباده منتظر صلات اولانی و نمازده ماشی و منهی بولانی دخی نمازده
 اولانه ملحق طوتمشدر اه .

(۲) خارج صلاتده تشبیک اراهه مفاصل کبی بر غرض صحیحه مبنی ایسه
 مکروه اولماز علیه الصلاة والسلام اقدمین حضرت لرندن ر تمثیلده واقم اولمشدرکه
 « المؤمن للمؤمن كالبنيان يشد بعضه بعضاً » بیوروب اصابع شریفه لرینی تشبیک
 بنمشدر . کما فی رد المحتار .

(۳) تخصرک اک مشهور واک صحیح معنایی بودر . من . اهل لنت و اهل
 حدیث و اهل فقهک معظمی بوکا قائلدر . تخصر برده عصا معناسنه اولان و خصره
 تنکا اینمکدر . نمازده عصایه تنکا نغله معتفر ایسه ده فرضده بلا ضرور
 به انک کراهنده شبهه یوقدر . کما فی ط .

- (۷) کوزيله دكبل ده (۱) بيونيله دونوب باقمى (۳) .
 (۸) توكرىك برافقى (۳) .
 (۹) اقاماء ايتمىك . يعنى قعودده قايناقلربنى يره قويوب ديزلربنى
 ديكرك او طور مق (۴) .
 (۱۰) ارىكك قسمى سچورده قوللربنى يره يايتمى .
 (۱۱) ارىكك قسمى نمازده قولى آچىق اولندرمق (۵) .

(۱) كوز اوجيله باقمى عند الحاجة مباح اولديغندن مؤلف انى بوراده اسئشنا
 وفصل آتيده انيان ايتمشدر .

(۲) بحثى فصل آتيده فاضيلتانك بونىكله فساد صلاته حكم ايتديكى - وييله -
 مشدر . مؤلف ديركه حديث شريفده : « نمازده اولان عبد باقئمنده چه جذاب
 حق اكا (مزيد رحمت واحسانيله ط) اقبال اوزره در . باقئمنده انصراف
 (يعنى او احساننى منم ط) ايدر . » بيورلشدر اه .

(۳) تعبيره دقت اولئسون كه توكرمىك دكلدر . چونكه نمازده نوكرمىك
 حرف حاصل ايدرسه مفسد صلات اولور . مؤلف حال اضطرارى اسئشنا ايدرك :
 مكره نوكرىك برافغه مضطر اوله . اوحالده انى نوبته آلور . بيايانده قبلدېغنه
 كوره صول آياغئناك الله پراغور . ديمشدر اه نمازده جيب فمبصه اخذ براق
 ايتمىك اهل مصرجه متعارفدر .

(۴) قعوداً تفل اوضاعنده احتياكانك جوازي باب نوافلده مذكور اولديغنه
 نظراً اقاماء كراهتى اون دردنجى تريم كې تشهد حالته ويا بلا احتيااء ائما به خاص
 اولسه كركددر . زيرا افعاىس احتيا اوللاز .

يعنى جلوس البدوى المصطفى

(۵) كرك نمازده قولى آچىق طورسون ، كرك طورددن مكره قولنى عمل
 يسير ايله آچسون . رابن عابدينك افاده سنه كوره انك دخى يك كبيدر . النى
 انكى چمره يوب آبدست آلفى متعاقب امامه ركعده يشمىك اوزره استعجال
 ايدرك اوبله جه نمازده طورمش اولان كيمسه حقنده افضل اولان انلرى عمل قليل
 ايله اينديريويورمكددر اه كشف ذراع قادين حقنده مفسد صلاندر .

(۱۲) کوملك كيمكه دخى قادر ايكن (بلاد حاره ده) نمازى يالسكر
شلوار ياخود ازار^(۱) ايچنده قيلق .
(بولك كراهتى دخى ار ككه كوره در . قادين حقنده بو مفسد
صلاندر .)

(۱۳) اشارت ايله سلام آلىق . (مفسدانك سكرنجيسنه باقسكر .)
(۱۴) بلا عذر تربيع ايتملك^(۲) .
(۱۵) ار كك قسمى عققش شعش ايتملك . يعنى صاچلرىنى بر باغ
و با صمغ ايله طوپلايوب تيميه ياخود اكسيه آلىق^(۳) .

(۱) ازار : رده مقابلدر كه رداء : اوموزه آلتارق بلدن بوتارىسى
اورتان ، وازار : بلدن اشاغيسى ستر ايدن شيدر .
(۲) تربيع : بغدادش قورمقدور . خارج صلاته مكروه دكل ،
سندور . ص . عذره مبنى اولورسه نمازده دخى مكروه اولماز . چونكه
عذر ترك واجبي اباهه ايدر . ترك سنت اولوينده قالورط . بوتمله
و فعوداً نفل اوضاعنده حضرت امامدن جواز تربيع دخى نوافل ملحط اويده
مروى اولديشه نظراً كراهت تربيع طقوزنجى اولان افواه كى حال نشهده
عائد اولور .

(۳) بونده اشعار واردركه صاچلرى ارسال ايتملكه برابر اورمكهده
بر مائم بوندور . كراهت مذكوره اتى قبل الصلاة يابوب نمازه او حالده
طورمقهده در . كرك آنى عمدأ نمازايچون يامش اولسون ، كرك اولسون ،
اما اگر آنى نماز ايچنده يابارسه بالا جماع عمل كنير اولغله نماز فاسد
اولور . مذ . عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرى بر كيمه بنى صاچلرى
معقوس اولورق نماز قيلار كوروب : « دع شعرك يسجد مملك » بيورمش
اولدغلى كى بن نمازده كف شعرك و كف ثوب ايتماكله امر اولندم دخى بيور-
مشدر . كافي ص . ار ككه صاچ صالوييرمه نك و بانى آجبق نماز قيلمه نك
جوازينه بالا اشاره دلالت ايتمكهده اولان بوكى مسائل اصحابدن براء
ابن مالك رضى الله تعالى عنه حضرتلرى مثلى « رب أشمت أغبر لواقسم

(۱۶) اعتجار ایتمک (۱) .

(۱۷) کفؔ ثوب ایتمک . یعنی سجدہ بہ وارر ایکن اثوابنی (عمل قلیل ابلہ) (۲) اوکندن ویا آرقہ سندن رفع ایللک . علی قول : یکی وانکی چمرنمش اولدینی حالده نمازه طورمق (۳) .

(۱۸) سدلؔ ثوب ایتمک . یعنی (مصلی مستور العوره اولدینی حالده) لباسنی باشنک و اوموزلرینک یاخورد یا لکزد اوموزلرینک اوزرینه آلہرق جو انینی صالیو برماک .

یوتسکبرأ ویانها و نأ (۴) اولورسه مکروه اولوب بر عذرہ مبنی ایسه مکروه اولماز .

خارج صلاانده سدلؔ ثوب علی الصحیح مکروه دکلدر (۵) .

علی الله لایره ، مدیحہ ، سنیه سنه ، مظهر اولان برهنه سر سعادت افسران خقلرنده در . حقائقمزی اوفوبکر . والا باش آچینی نماز قیلقی یزم ایچون مکروه در . کما یأتی فی ۵۷ .

(۱) اعتجار : ماشه مندیل یاخود صاریقی طولا بوب نیه بی آچینی برافمقدر . علی قول صاریقیله نقابلا ثوب یورنی اورتمکدر . س .

(۲) هذا القید زدتہ من شرح المنیة .

(۳) شرح منیه دن مأخوذ اولان بو اناده اصلک عبارہ سندن اوشمدر . بوکا بدل مؤلف : علی قول اثوابنی طویلایوب بلنه باغلاقی . دیمشدر اه بحررائندن آکلشیلان کفؔ ثوب : فوق القیمس ایترار . درکه طونی اتارینک اوسنندن چکوب باغلامقدر .

(۴) عبادتی اہمیتسز طوتہرق .

(۵) محشی دیرکه سدلؔ لغتده ارخاء وارسالور . شرعده : لباسی معتاد اوزره کیمہ بک بدنه ارسال ایلکدر . یونک نمازده کراہنی بلاعذر اولدینہ کورہ در . اما شدت حرارت ویا برودت کبی برعذرہ مبنی ایسه مکروه اولماز . ابن امیرحاج عذرہ عدم کبری دخی علاوہ

(۱۹) ثوب ایچنده مندرج بولمق . یعنی اللریقی چیقارمق
بر فرجه بر اقامق اوزره احرام کی بر شیشک ایچنه بورنمش اولمق .
(که اشتماله صماء تعبیر اولغور^(۱)) خلاصه سی اللریقی چیقارمق بر
براقمه رق ثوبی جسدینه طوللا بوب قیا کی قالمقدیر . کافی ط علی الدر .
(۲۰) بورنقی ایچنده بولنا نلر آنی صاغ قولغنلک آتندن آلهرق
ایکی اوجنی صول اوموزی اوزرینه ویاخود صول قراتغندن
طولاشدیررق ایکی اوجنی صاغ اوموزی اوزرینه آتمش اولمق که
اوموزلرینک بری نمازده آچیق قالمش اولور .
(۲۱) حال قیامک غیریده قرات اینمک : قرانی رکوع حالده
تماملامق .

(۲۲) انتقالده مشروع اولان اذکاری تمام انتقالدن صکره

ایدرک : عدم کراحت عذر وعدم کبر حالده در . اگر بر عذر مهی
اولور وکبردن ده غاری بولور ایسه مطافا (یعنی صلاتده وخارجنده)
کراحت اولاز . واکرم العذر متکبر دخی اولورسه ویاخود محض کبر
ایچون ایسه مطافا مکروه اولور دیبشدر اه محضی مرحوم سدی اووز
ویون ائقیرنه دخی شامل نیلهرق : بولنلرک شیدی لبسی معتاددر
وبولارده کبر دخی اولاز دبیله بیلور . اوموزنه مندیل آتمنی اعنبا دایدن
کیسه یه لائی اولان نمازه طورر ایکی مندیلی اووزندن ایشدرمکدر .
دیبشدر اه .

(۱) اشتماله صماء : أعراک ثوب ایله بورندکاری کی بورنمکدر که
احرامی صاغ جانبدن صول قولنک وصول اوموزنک اوزرندن کنوروب
بده آرفه دن صاغ قولنک و صاغ اوموزنک اوزرندن آتمله تماماً
بورنمکدن عبارتدر . اللری ویاقلری وجله اعضایی مسدود فالور اه
اوقیانوس بتصحیح .

یا یاق . مثلاً حمد رکوعه منتهی اولدقدن صکره رکوع ایچون
الله اکبر دیمک و «سمع الله لمن حمده» بی رکوعدن تمامیه قائم
اولدقدن صکره سوبله مک (۱) .

(۲۳) صلات نفلک هرشفمنده (چنت رکعتنده) برنجورنی
ایکمنجیدن اوزون ایتمک (۲) .

(۲۴) بتون نمازلرده رکعت ثانیه بی رکعت اولادن اوچ ودها زیاده
آیت ایله (۳) اطاله ایتمک .

(نفلک اوچنجی رکعتی اتیاء صلات دیمک اولدیغندن (۴))

(۱) چونکه بونده ایکی خال وارد بری شئی موضمنده ترک ایتمک
و دیگرى موضمنک غیریپده انیان ایله کدر . ص . سنت اولان ذکرک ابتدایی
ابتداء اتفالد و انتهای انتهاء اتفالد اولغدر . بوکا مخالفت ایدرسه ترک
سنت اینش اولور . اشیاهده دیمکدرکه عئلده فوت ایدیلان هر ذکر عئلک
غیریپده انیان اولتماز . ط .

(۲) مکرکه نبی اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرندن مروی
و بابر صحابیدن منقول اولمش اوله : و ترک ایلمک رکعتنده سوره «اعلانی» و اکنجی
رکعتنده سوره «کافرونی» و اوچنجی رکعتنده سوره «اخلاصی» اوقومق کبی . وتر
دخی من حیث القراءه نفله ملحقدر . ص . کراحت مذکوره عند الشیخیندر
امام محمد اطالهی اختیار ایتمشدر . فرضه کلنجه اطاله مذکوره صلات فجرده
بالاجماع مسنوندر . امام محمد عئلده صلات فجرک غیریپده دخی مسنوندر . ط .
سنن صلاتک اون یدتجید ، باقکمز .

(۳) بونکله تعیید آندن اقلده کراحت اولمدیفندندر . وارد اولان اثره
بناءکله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرینک صلات فجری موضتبن ایله
قیلدقلمی اولمشدر مع هذا که ایکنجی سوره برنجی سورهدن برآیت اوزوند . ط .
(۴) چونکه نفلک هرشفعی مستفل بر نمازد .

آنی اولانکیلردن اوزون ایتمک مکروه اولماز .

کراهت مذکوره سفنده وارد اولانک غیریده اولمق اوزره تنزیهیه در . نص وارد اولان برده کراهت یوقدر . صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری جمعه و بیرام نمازلربنک ابلك رکعلرلرند سورہ اعلایی وایکنجی رکعتلرند سورہ غاشیہ بی اوفورلر ابدی . مع هذا که سورہ غاشیہ سورہ اعلادن بدی آیت اوزوندیر . ط (۱) .

(۲۵) فرضک رکعت واحده سفنده برسورہ بی تکرار ایتمک (۲) .

(۲۶) حفظنده بشقه سورہ وارا بسکن برسورہ بی ایکی رکعتده عمدأ اوفریق .

اگر حفظنده بشقه سورہ یوق ایسه انی قرامت واجب اولور
زبرا فاتحه به ضم واجبدیر . حفظنده بشقه سورہ وار ایسکن بیله
عمدأ اولمیهرق باشلار ایسه بر اقاماز (۳) .

(۱) زاهدی بوکا جواب ویروب : زباده اختلاف سور ایله مختلف اولور
اگر سورهلر قصیر ایسه اوچ آیت زیاده کثیره مکروه در و اگر سورهلر طویل
ایسه بدی آیت زیاده بسیره غیر مکروه در . دیعش وحلی آنی حسن کورمشدر .
الی هنا کلام ط .

(۲) نمازی فرض ایله تقیدشان نوافل اوسع اولمنله نافله ده تکرار سورہ
مکروه اولمیدندیر . زیرا صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلربنک صلات
تمجدده آیت واحده بی تکرار لیهرق صباح لادفتری اولمشدر . سلف صالحیندن
بر طافم ذوات دخی آیت عذاب و با آیت رحمتی یاخود آیت رجا و یا خوفی تکرار
ایله احیاء نیل ایدرلر ایدی . ص .

(۳) حدیث شریفده «ان فتحت سورة فافراها علی نحوها» بیورمشدر . ص .
بر سورہ به باشلار ایسه ک انی قصدک وجهله اوفو و تغیر ایتمه دیمکدر . ط .

(۲۷) او قودینگی سورہ نك ویا آیتك اوستندہ کی سورہ یی ویا آبتی او قومق .

بوکا (قراۃ منکوسہ) تعبیر اولنور . کرك ركعت واحده ده ، کرك ایکی رکعتده اولسون مکروهدر (۱) .

ركعت اولاده لاعن قصد (۲) نل أعوذ برب الناس سورہ منی اوقیان ركعت ثانیہده اتی تکرار ایدر . وبونده قراۃ منکوسہ کراهنندن حذراً کراحت دخی یوقدر (۳) .

ركعت اولاده قرآنی ختم ایدن ركعت ثانیہده سورہ بقرہدن باشلار . حدیث شریفده : « خير الناس الحال المرتحل . » بیورلشدركه خیرناس خانم مفتنحدر دیمكدر (۴) .

سورہ یه دائر اولان سوز عشتینك تصریحی وجهله آیتده دخی جاریدر . بو کراحتك نفلہ شمولى اولمیدینی مؤلف فصل آیتده الاثمددر . فرض حقنده ببله تکرار سورہ وآیت ایتك قراۃ منکوسہده بولنقدن اولادر . وبونده کراحت دخی بوقدر . تنکیم بوندن صکره کی مکروهده میندر .

(۱) ابن مسعودرضی الله تعالی عنه : قرآنی منکوس اوقیان منکوسدر . دبدی بوسوز خارج صلاته دخی شاملدر . انك نعلیم أطفاله مشروعیتی سورہ لرك قیصه لغی سبیلله حفظ قولاً بالانق ایچونددر . س .

(۲) اما عن قصد اوقورسه مکروه اولور ولسکن ركعت ثانیہده ینه آنی اوفور . اوست طرفدن اوقوماز . برازی دمددرکه زیرا تکرار ایتك منکوس اوفومقدن اھونددر . ط . مؤلف قراۃ منکوسه نك نفلده بلا کراھه جوازینی خلاصه دن نفلآ آیتده (۳۰) ذکر ایدر .

(۳) وهذا الذى ذكرناه قبل . وأشرنا اليه في هامش المكروه الذى قبل هذا . (۴) خاتم مفتيح : ختم ايدوب ینه باشلايدندر . ختملرده سورہ ناسدن صکره سورہ فاتحه يه وسدر سورہ بقره يه عودت اولنسی اشته بوحدیث شریفه میندر .

- (۲۸) ایکی رکعتده او قودینی ایکی سوره آره سی یالکز
برسوره ایله فصل ایتمک (۱) .
- اره ده کی سوره اوزون ایسه انی کچمک ایکی سوره قصیره یی
کچمک کی مکروه اولماز .
- (۲۹) برسوره ناک آیتندن بر ویا برقاچ ایت کچهرک بشقه
آیه اتلامق (۲) .
- (۳۰) رکعت واحده ده ایکی سوره بیننی آره دن بر ویا منعد
سوره آنلا یهرق جمع ایلمک (۳) .
- (۳۱) کوزل قوقولی شیئی قصداً فوقلامق (۴) .

(۱) چونکه بونده سور کریمه ناک برینی ترک و مجبور ایدوب دیکرینی اکا
تفضیل و ترجیح اینمک شبهه سی وارد . ص . فصل مذکورک دخی جم آتی
کی نقلده کراهتی اولیه جغنی مؤلف صاحب خلاصه دن نقلاً ذکر ایدجکدر .
انظر الى هامش الثلثین .

(۲) کراهت بونی تعدده در . ندیانده دکلدر .

(۳) بلا فاصله جمع مکروه دکلدر . مؤلف دیرکه خلاصه ده بولر (یعنی
کرك قراءت منکوسه ، کرك ذکر اولنان فصل وجم ط) : نافله ده مکروه
اولماز دیو مذکوردر اه خلاصه ده شو دخی مذکوردر که رکوع ایچون تکبیر
آوبده بعد فراءده زیاده ایتمک کنديسنه لایع اولورسه رکوع اینمکجه
ایده ییلور . باس یوقدر . ط .

(۴) قصداً قیدینه باقبورسه قوقو مصلینک مقصودی اولیه رق بورنه کلور
ایسه کراهت یوقدر . کراهت آنی موضع سجوده بولند یروب سجده یه وارد قجه
فوقلامق صورتنده در . یوقسه قوقولی شیئی نمازده انه آوب فوقلامق عمل کثیر
اولمغله انده ظاهر اولان فساد صلاحدر . چونکه انی کورن نمازده اولمغله حکم
ایدر . منیه ناک بعض شراعی ایسه عمل کثیر ایله اولمغله نمازک آنکله فاسد
اولیه جغنی افاده ایلمشدر . ط .

- (۳۲) لباسیله بر ویا ایکی کره روز کارلتمک .
- (۳۳) یلپازه ایله بر ویا ایکی کره روز کارلتمک .
- چونسکه بو عمل قلیل دخی اولسه منافی خشوعدر (۱) .
- (۳۴) مسجدده و مسجدک غیریده الیک یاخود آیاغیک پارمقلربی قبله دن تحویل ایتمک .
- (سنن صلاتک اون بشنجیسنه باقکز .)
- (۳۵) اللربی رکوعده دیزلربنه وجلسه وقعدده اویلقاری اوزربنه وخال قیامده (۲) صاغ الی صول ال اوزربنه وضعی ترک ایتمک .
- (۳۶) اسنه مک .
- چونسکه اسنه مک رخاوتدندر . اگر غالب کلور ایسه مصلی دوداغنی دیشیله طومتق ، واور صورتله منع ممکن اولدیغنه کوره (۳) قیامده صاغ الیک ترسنی یاخود یکنی (۴) و قیسامک غیریده صول

-
- (۱) مؤلفک بو افاده سی عمل کثیر اوچ حرکتدر آنک مادونی عمل قبلدر دیو ایديلان تعریفه منی اوایوب نهریف مختار ایسه مفسداتک اوننجیسنده ذکر اولمشدر . اکا و ذخیره ده ذکر اولدیغنه کوره نمازده یلپازه ایله روز کارلتمک یک واتک ایله روز کارلتمک کبی اولمبوب تکرر ایتمسه بیسله مفسد صلاتدر چونسکه آنی کورن نمازده دکل دیو تیقن ایدر . کما فی ط .
- (۲) کرک قیام حقیقی اولسون ، کرک حکمی اولسون : نمازی قاعداً قیلقدده اولدیغنی کبی . ط .
- (۳) بو فیدی عشی زیاده ایتمش و دیمشدر که دیشیله اخذ شفیه مقتدر
- آغزینی ایله اورتمک دخی مکروهدر . کما مر فی الآداب
- (۴) وضع ید حدیث مسلمده ثابتدر . وضع کم اکا قیاسأدر . ط .

النی (۱) آغزینه قومق ، طریقله اولسون انی منع وامساک ایدر .
شومالده کی فول شریف نبوی به مبنی که : « جناب حق آفسریخی سور (۲)
اسنه مکی کر به کورر (۳) اسنه یان کیمسه قادر اولدیغی فیدر انی رد
ایلسون هاهاه دیمسون . » روایت دیگرده : « الی آغزینه قوسون . »
بیورلشدیر .

(۳۷) کوزلرینی یومقی . مکرکه بر مصلحته مبنی اوله (۴) .
چونکه کوز یومقی محمل مندوبه نظری مفوندر (۵) هر عضوک

(۱) بعض حدائق دبدیلر که بو قید معتمد اولقی کرکدر چونکه جناب شارع
صاغی شریفه وصولی خبیثه تعین ایتمشدر . اسنه مک خبائنی دخی صول ال ایله
دئم اولور . کما فی الجواهر النفیسه . لکن حال قیامده آغزی صول ال ایله
اورتمکده نکثیر عمل واردر . آندن اجتناب اولور اه بوکا کوره حال قیامک
غیریده علت مذکوره اولدیفندن صول ال ایله آغز اورنیلور . اسنه مک
خارج صلاتده دخی مکروه اولور . انبیاه علیهم السلام حضراتی اسنه مکدن
محفوظدلر اه من ط . آداب صلاتده کچدی که بونی خاطره کنورمک دفع تناؤیده
مچریدر . ابن عابدین .

(۲) یعنی صاحبی مثاب ایسر . چونکه آنی محدودعا تعقیب ایدر . ط .
(۳) یعنی اکا نواب وبرمز . سببی اعتبارله « صاحبی مؤاخذه ایلر »
معناسی دخی معنلدر . چونکه اکا سبب اولان رخواستک اسبابی امور اختیاریه -
دندر . ط .

(۴) مصلحت : سبب صلاح و موافق نهم و فلاح اولان شیدر . عشیئک
بیانته کوره بو بایده مصلحت : مصلحتک مانع خشوعی یاخود مانع کمال خشوعی
اوله جق شیئ کورمامک و یاخود آغباردن نظری قطع ایله جانب ملک غفاره توجه
فصد ایلمک مثلی شیلردر که بو کی مصلحه مبنی کوز بوملش اولورسه مکروه
اولماز .

(۵) بو تعال کراهنک تزییه اولدیغی مشر در . نکیم صارفه مثال
اولمقی کچمشدر .

وحتى كوزك دخى عبادتدن حظى واردر . خشوعى مغوت وخاطارى
مفرق^(۱) اولان شينى رؤيت سبيله بعضاً اغماض ، نظردن اولى
اولور^(۲) .

(۳۸) كوزلربنى كوكه (ياخود طوايه) قالدرمىق .

(۳۹) كرىنمك .

(۴۰) نمازه منافى عمل قلیله بولنمق^(۳) .

(۴۱) بلا عذر اخذ قله ایتمك (بیت طومتق) .

(۴۲) آتى اولدرمك .

اكر قارنجه وپيره كپي ايصرمقله مصلی فی متأذی و مشغول ایتمكه

(۱) قلبی مشتت دینكدركه حالى محله اطلاق قییلندندر . یاخود حقه متملق
مخطور ابدن شينك ذاتی مفرق اولور دینكدركه بو حالحه خاطر كیندی حقیقی
اوزره بوانور . ط .

(۲) وكنت اذا ارسلت طرفك رائداً لقلبك يوماً أتعتبك المناظر
رأيت الذى لاسكه أنت قادر عليه ولا عن بعضه أنت صابر
من أرسل طرفه استدعى حثفه . وهذا فى خارج الصلاة فكيف فى داخلها .
انظر فى آداب الصلاة الى الصفحة ۱۷۳ .

(۳) نمازه منافی قیدی آتده مطلوب اولان عمل مكروه اولدیفیچوندن :
تسبیح نمازنده نعداد تسبیح ایچوق تحريك أصابع ایتمك كپي . ط . التمش ایكنجی
مكروه باقكر .

باشدن دوشن قسى (برال ايله) آلوب كیمك دخى نمازه منافی اولمان
عمل قلیلدن . تكیم در مختارك كشف رأس مسئله سنده كی افاده سندن مستفاددر .
اللى یدنبی مكروهك ذبانه باقكر .

مؤلف عمل قلیل مذكورك افراد كنیره سی واردر دیوب برقیل چكیمكى
مثال كنوردكدن صكره صلات خوفده بوریمكى و براوق آغقى دخى مثال كتورمشدن .
حالاكه بونلر صلات مذكوره جه مباحاتندندر . كما فى ط .

- ایسه اخذی مکروه اولمیوب^(۱) فائندن احتراز اولور^(۲) .
- (۴۳) آغزینی بورنی اورنیلی بولندرمق^(۳) .
- (۴۴) آغزنده اریمز برشی بولندرمق که قرات مسنونیه مانع یاخود شاغل خاطر اولور : آفچه کی^(۴) .

(۱) چونکه اخذ ایتمیوب ترك ایتمك خشوعی کیدرر و قلبی الم ابله مشغول ایدر . حضرت امامدن و امام ابو یوسفدن اخذك اسامت و کراهتنه دائر اولان روایت انی من غیر عذر قصداً اخذه . حل اولور .

(۲) چونکه امام شافعی حضرت نوری قمله نك فانی و فوغنك نجس اولدقنه فائندر . بزجه دخی قمله نك فشرینی مسجدی براققی جائز اوله ماز . ص .

چونکه مسجدی شی طاهر ابله دخی نفذیر ایتمك منهدر . قمله بعد الاخذ اولدیر ابوب نماز کاهک غیری به دفن و با الفا اولور . افاده ط . مؤلف مسئلهینی قمله حفته سوف ایدوب پیره بی و قاریجه بی ضمناً ذکر ایلشدیر . فصل آئیده بونارک فئانده بأس اولدققی سوبله راک بوراده کی افاده سندن ده بحث ایلشدیر .

(۳) اون لاینجی مکروه اولان اعجازک نفسیر تائیسیه اون سکننجی اولان سدل نوبده کی استدلال مؤلفه بافلسون که مؤلف مرحوم اوراده حضرت ابوهریره روابقه سدلک و آغز اورنمه نك منهدنی سوبله راک : فعلی هذا اراکک قسمی نمازده نقابلی و با شافعی بولمق و آغزی و بورنی اورنمک دخی مکروه در زبرا آتپر سنانک آنشه طایمق زماننده اولان فعللرینه بکزر . دیمش و بوراده کی لا روينا فوالیه اکا تلحیح ایلشدیر . کراهت مذکور منهدنی :

سأطلب حقى بالقنا ومشايخ كأنهم من طول ما التثموا مرد مدیحه سنده اولان رجال ملئینه کوره در .

- (۴) اریمز قیدی مفسددن احترازدر . مفسدانک اون اوچنجبسی اوفوبکزر و (نمازی افساد ایتیمان شیلره دائر) اولان فصله باقکزر .
- محشی دیر که قرات مسنونیه قیدی آغزده اولان شی اصل فرائنه مانع اولمده و یاخود اوسبیله قداد سلاتی موجب تغییر حصوله کلمکده ایسه نماز فاسد اولوب واجبی منع ایتمکده ایسه نحریماً مکروه اوله جفته مبادیر اه .

(۴۵) صیجاق یا خود صفوق و یا خشونت ارض ضرورتی اولمدیغی
حاله سجده بی صاریغک طولامی اوزرینه ایتمک .

بوده طولامک جبهه اوزرنده بواندیغنه کوره درکه سجوده مانع
اولمیان بر حائل دیمکدر . اما طولام باشده اولوبده مصلی آنک اوزرینه
سجده ایدرک جبهه سی یره دکر ایسه نمازی صحیح اولماز .

(متمعات صلاتدن اولان عمل قلیله کراحت اولماغله تمسکین سجود
ایچون برال ایله تسویه و رفع عمامه ناک جوازی و مانع اصل سجود
اولان شیئک وجوب ازاله سی ذکر اولنمشدر . مقدمه فصله و اوچنچی
مکروهه مراجعت ایدکز .)

(۴۶) بورنده بر عذر یوق ایکن سجودی یالکیز آن اوزرینه
ایتمک .

چونکه سجده آنک جبهه یه ضعی واجبات صلاتندر . بشنجی
واجبه باقکیز . بولک عکسی یعنی سجوده آنه اقتصار جبهه ده عذر
اولمدقجه غیر صحیحدر . فروضه باقکیز : ۱۷
۱۸

(۴۷) یول اوزرنده نماز قیلیق^(۱) .

(۴۸) حمامده نماز قیلیق^(۲) .

(۱) چونکه حق عامه بی اشغال و اناری مروردن منع ایش اولور . ص .
همده خاطری خشوعدن معدول اولارق حق بر اغوب خلق ایله اشتغال ایش
بولتور . ط .

(۲) محشی دبرکه حمام صیجاق صو معناسنه اولان حمیدن مشغدر . مغسل
(غسلخانه) دخی حمام حکمنده در . جامکان و حاجینک اوطوردیغی یرحمام دکلدر .
علت کراهنده اختلاف اولنمشدر . بعضر : چونکه محی ازاله نجاسات و مصب

(۴۹) آباق بولنده نماز قیلق .

(۵۰) مقبره ده و امثالنده نماز قیلق (۱) .

چونکه شارع محترم صلی الله تعالی علیه وسلم بدی یرده نماز قیلقدن نهی ایتمه شارد : مزبانه ده ، مجزره ده ، مقبره ده . قارعة الطریقده ، حمامده ، معاطن آبلده ، کعبه ناک اوزرنده .

(مزبله : کوبره لک ، مجزره : سلخخانه (۲) در . مقبره دن مقابر انبیاء علیهم السلام مستثنادرکه آنلرده نماز قیلمق بلا کراهسه جائزدر (۳) . قارعة الطریق : مفروع بالانعال اولان ایشلک یولدر . معاطن ابل : کرچه دهرلرک پک صبیحاق زما نلرده بر کره صوایچیر بلوب ابکنجی دفعه بردها

غسلندر دبدی . بوکا کوره حمامک بر موضعی غسل و تطهیر ایتسه اوراده نماز فیلحق مکروه اولمازه علی قول علت کراهت حمامک مأوی الشیاطین اولمیدر . بوکا کوره داخل حمامده نماز قیلق موضع صلاتی غسل و تطهیر ایتسه ده ایتسه ده مکروه اولور اه بتصرف . بو تعلیلدن معابد کفارده نماز قیلمه نیک کراهتی دخی اخذ اولنور چونکه انلری ده مأوی الشیاطیندر اه من رد المختار . التمش طقوزنجینک هامشنه باسکنز

(۱) امثال : حدیثده مذکور اولانلردر . ط .

(۲) جزار دوه قصابی دیمک اولدیفته نظراً مجزره دخی دوه بوغازلنسان موضع مناسبه ایتسه محل نجاسات اولق جامعیه مقصود اعمدر . حاشیه ده افظ مجزره کسرزای ایله مضبوطدر .

(۳) معلوم دکلیدرکه حضرت اسمعیل علیه السلامک مدفن مبارکی حرم شریفده حطیم داخلنده تحت المیزابدر . حجر اسود ایله بئر زرم آیه - سنده بتمش نی قبری واردز . بونلرایسه نماز قیلمق ایچون اک کوزل موضعلردر . این الهام مرحوم زاده فقیرده مقبره دن نماز ایچون مهیا اولان موضع صاهری استثنا ایتمشدر . ط .

صولانمق اوزره حوض فربنده چو کدکلری یرلردر^(۱) ولکن بوراده
مطلقا مبارک ابل مقصوددرکه دوهلرک علی الاطلاق چوکوب
اوطوردقلری یرلردر . ط^(۲))

(۵۱) صاحبک رضاسی اولیهرق ارض غیرده نماز قیلحق^(۳) .
بشقه سنک مزروع اولمیان یرنده یاخود بول اوزرنده نماز قیلحق
ابتلاسنده بولنان کیمسه اکر یرک صاحبی مسلم ایسه اوراده^(۴) و مسلم
دکل ایسه بول اوزرنده^(۵) قیلار .
(۵۲) بحاسنه قریب موضعه نماز قیلحق^(۶) .

-
- (۱) فاذا برد الزمان فلاعطن للابل . كما في ط .
(۲) مرايض غنم واکامالحق اولان مرايض بفرده کرچه صلات اباحه ایدلشدن
ولکن طاهر ویا فوق السجاده اولی شرطبله بنه مع الکراهه در . الکراهه
الرائحة . أفاده ط .
(۳) صاحب ارض ذمی ایسه مطلقا (یعنی ارض کرک مزروع ویا مکروب
اولسون . کرک اولسون) انده نماز قیلحق مکروهدر . زیرا ذمبتک اکارضای
بوقدر . صاحب ارض مسلم اولدیفنه کوره ارض مزروع ویا مکروب ایسه یاخود
ببنلرنده دوستاق بوق ایسه ویا صاحب ارض نبیزخوبی ایسه انده بشقه سنک نماز
قیلحق مکروهدر . او ایچنده بیله احسن اولان استبدان اینمکدر . صاحب
خانه دن بلا استبدان دخی فیله بآس بوقدر . ط .
(۴) زیرا ظاهر اولان : صاحب ارضک اکارضاسیدر . چونکه بالا کتساب
فائل اجر او اور . طریقه ایسه اذن بوقدر . چونکه انده هم مسلمک و هم غیر مسلمک
حق وارد . ط .
(۵) چونکه غیر مسلم کندی ارشنده نماز فبانمغه راضی اولماز . بول ایسه
بالخصوص انک دکلدز . ط .
(۶) چونکه بر شقه قریب اولان اوشی حکمندهدر . یز ایسه نجاساندن
ومکان نجاساندن تجنب ابله امر اولمشزدر . ص .

(۵۳) مدافعه^۱ اخبثین^(۱) حالده یعنی بول و با غائط صیقه‌نبتی وار
ایکن نماز قیلمق^(۲) .

(۵۴) ریح صیقه‌نبتی وار ایکن نماز قیلمق .

بونلر ولوکه نماز ایچنده حادث اولمش اولسون^(۳) .

(۵۵) نجاست غیر مانعه ایله نماز قیلمق^(۴) .

مصلینک کرک لباسنده . کرک بدن و با مکاننده اولسون^(۵) .

اسکن بواوچ حالده مع السکراه ادا فسادن اولادر^(۶) .

(۵۶) نمازی ثیاب بذله ایچنده قیلمق^(۷)

(۱) بوتعیر حدث آتیدن مأخوذدر . الی سکزنجینک صوکنه
باقکز .

(۲) بونده و بوندن مسکره‌کننده علت کراحت نشویش بال و شغل
خاطر درکه غل خشوعدر . بو باید نهی نبوی دخی وارددر .

(۳) او حالده نمازی فطم ایدوب راحتندکدن مسکره استیناف
ایدر . ط .

(۴) نجاست غیر مانعه : مخفقهده ریم نوبک مادونی و مغظهده دریم
مقداریدر . ط . کتاب الطهاره به مراجعت اولسون .

(۵) خروجاً من الخلاف او نماز فطم و استیناف اولنور . س و ط .

(۶) زیرا نمازی وقتندن چیقارمق حرامدر . س . اخف ضررین ارتکاب
اولنور . مؤلف جماعتک دخی سنت مؤکده و یا واجب اولایقی بیانیله انک فواتی
خوفتی دخی فوات وقت خوفته الحاق ایتمشدر .

(۷) بذله بانک کسری و ذلالت سکونی ایله کیردن صاقینلبان خوار
لباسدر . علی قول کرایه کبدیه‌جک قیافتدر . س . محشینک افاده‌سنه
سکوره کراحت تزییه اولقی ظاهردر . تسکیم بابک اولنده ذکر
اولمشدر . نمازده مستحب اولان : لبس معتاددر . چونکه متواتر
اولان اودر . عبدالحلیم یونی درر حاشیه سنده قنبه‌دن نقلاً ذکر ایتمشدر .
کیجه لکالر لبس معتاد اولغله انکله نماز قیلمقه کراحت اولماز .

(۵۷) تذلل وتضرع فصديله دکل ده نکاسلا^(۱) باشی آچیق اوله رق نماز قیللق (۲) .

(کراحت وعدم کراحت ارکه که کوره در . حره نك نمازده باشی آچیق بوانمسی مفسد صلاتدر .)

باشندن فلنسه و سی^(۳) دوشن کیمسه به افضل اولان آنی باشنه آلمقددر . مکرکه نکویره (طولامه به) وعمل کثیره محتاج اوله . در مختار .

(۵۸) کندینک مشتهی اولدیفی طامام حاضر ایکن نمازده طوره ق . مصلی به مباح اولوب اکلنی آرزو ایتدیک یمک دیمکدر^(۴) اما مال غیر اولوبده صاحبی دخی آنی اکله مأذون ایتامش ایسه نماز مکروه اولمیوب ظاهر اولان : او کیمسه به آندن تباعد ایتمک لازم اولمقددر . کندیسنه مباح اولوبده طبعنک مائل اولمديفی طامامک حضوری دخی موجب کراحت دکلددر ط .

سنن ابی داودده نمازک نه طامام ایچون ونه بشقه برشی

(۱) یاخود صیجافدن ویاتخفیف رأس ایچون . ط علی الدر . نکاسلا اولمیوب استخفافاً اولور ایسه نعوذ بالله تعالی کفر اولور . نقله المجشی عن الشرح الکبیر .

(۲) اون بشنجی مکروهک هامشنه مراجعت .

(۳) فلنسه حجازه مخصوص باش کسوه سیدر . حکم مسئله بزم فسلره دخی شاملدر . حاجی مرحوم فلنسه یی باشه کیلان شی دبو تعریف ایتمشدر . مسئله قرقنجی مکروهک واونجی مفسدک هامشارنده دخی گذران اولدی .

(۴) که شروع اولان نمازک دخی انک حضورنده قطعی حقنده کی حکم نجاست قلیله یی حامل کیمسه نك قطم صلات ایتمسی حقنده کی حکم کیدر . ط . الی بشنجی مکروهک ایکنجی هامشنه بافسکر .

ایچون تأخیر اولنمیه جغنه دائر مذکور اولان حدیث صاحب صحیحینک روایت کرده لری اولان « اذا وضع عشاء أحدكم و اقيمت الصلاة فابدؤا بالعشاء ولا يعجل حتى يفرغ منه » (۱) حدیث شریفنک صراحتنه مبنی نمازی وقتندن تأخیر اینه که محولدر (۲) . حدیث صحیحینده طعامک نمازه تقدیمی مصلینک فکری آنسکه مشغول اوله رق خشوعی زائل اولماقی ایچون امر اولمشددر . تنکیم : « لا صلاة بحضرة طعام ولا هو بدافعه الا خبثان » (۳) . دخی بیورمشدر .

(۵۹) زینت کبی خاطرینی مشغول ابدن { شیلرک حضورنده
(۶۰) لهو و لعب کبی خشوعی اخلاص ایلیان { نماز قیلقی (۴)
بوکا مبنیدرکه علیه الصلاة والسلام ائندمن حضرتلری نمازه قوشارق کله کی دخی نهی بیورمشدر (۵) .
(۶۱) آیتلری ال ابله صایمق .

- (۱) لفظ دیکرده : « إذا قدم العشاء فابدؤا به قبل أن تصلوا صلاة المغرب ولا تعجلوا عن عشاءكم . »
(۲) کذا حمله الکمال . وحمله غیره علی ما إذا کان لا یشبهه . ط .
(۳) الی اوچنجینک هامشده ذکر موعود اولان حدیث شریفدر .
(۴) جامعلرده آیتق قابلرینی ارقیه براغهرق نمازه طورمق دخی بوقیلدن مکروه اولدیفنی ابن عابدین مرحوم ذکر ایتمشدر .
(۵) سعی الی الجمعة فی آمر اولان آیت کریمده سعی : سکرتمک دکل ، صلات جمعه وقار و سکنت ایله کیتمکدر . ص . لکن مشیتک الی المسجد أوقرأ مشية ، ولکن خشیتک فی الصلاة أوفر خشية .

(۶۲) رکوع وسجود تسبیحانی ال ایله صایمق (۱) .

(۶۳) امام تمامیه محرابك ایچنده قائم اولمق .

کراحت (۲) امامك حوالی جماعته مشتبیه اوله بیلجهکی
ایچوندر (۳) . امامك قیامی محرابدن خارجده اولوبده سجودی
داخل محرابده واقع اولورسه (۴) کراحت قالماس . تنکیم امامك
محراب درونته صوفلیسی زحام جماعتدن ایلر و کیش ایسه ینه
کراحت یوفدر .

(۶۴) امام برذراع مقداری (۵) یوکسك { بر محله بالکرجه

(۶۵) یاخود بالعکس او مقدار آچاق } بولنمق .

اگر برکیمسه امام ایله برابر بولورسه کراحت اولماس .

(۶۶) آچیقنی اولان صفك آرقه سنده نمازه طورمق (۶) .

(۱) ال ایله صایمق ایسکی درلودر بری یازمق یومهرق صایمقدیرکه
بو عند الامام مکروهدر . بری ده یازمق او چارینی باصهرق و تعبیر دیگرله تحریک
اصابم ابدرک صایمق و فلباً احصا ایتمکدرکه بواتفاقا مکروه دکلدر . تنکیم
تسبیح نمازینک تسبیحانی دخی بوسورتله صایبور . لساناً صایمق اتفاقاً مفسددر .
کافی ص . قرئچی مکروهده باق .

(۲) ترمیمهدر . کافی البحر .

(۳) عراب زبانی مسجد زمیندن مرتفع اولان جوامعه کوره اشتباه اولماس .
عشی دیرکه اشتباه منتهی اولورسه کراحت دخی منتهی اولور .

(۴) که بتون جوامع شریفهده حال بومنوال اوزرهدر . ومسکان
صلاتده اعتبار موضع قدمینه در .

(۵) علی قول اورتیه بویلی انسان قامتی مقداری . ص .

(۶) چونکه فرجانک سدی مأمور بهدر . همده حدیث
شریفه : صفك آچیقنی قاپایانه اون حسنه یازبور وکنیدسندن اون

(۶۷) صورت ذی روح اوزرینه سجده ایتمک (۱) .

(۶۸) ذی روح صورتلی لباس ایچنده نماز قیلدی (۲) .

(۶۹) مصلینک باشنک اوستنده یاخود آرقه جمینده ویاخود اوک ویایان طرفلرنده (صاغنده ویاصولنده ط) صورت ذی روح بولمق .

کراحت جمتیه اشدی مصلینک اوکنده ، صکره فوقنده ، صکره صاغنده ، صکره صولنده و صکره آرقه سننده بولمقدیر (۳) .

مکرکه صورت تفصیل اعضاسی متبیین اولمبوب یرده ایکن (۴)
آیاقده طوران دقت اینمکجه کوره میه جک درجه ده کوچک

سینه محو اولور و اوکیسه اون درجه ترفیع ایدیور . بیور لمشدیر . ص .
محشی دیرکه فرجه آراتی دیمک ایسه ده اندن آدم ضیفه جتی قدر اولان آچیقلی
معنای مقصوددر . والا آچیق یر یوق دیمکدر . کراحت مذکورده دخی اقتدا
قصد اولدقددر . انفراد قصد اولدیفنده حکم بالکسدر اه .

(۱) یایفیلرده وسجاده لرده یازی بولمق دخی مکروه اولدیفنی
محشی فصل آتبد ذکر ایتمشدیر .

(۲) صورت ذی روح لباسده کرک مقوش ، کرک منسوج اولسون .
مؤلفک : چونکه حامل صنبه بکزر . دیو ذکر ایتمدیکی علت اونوع لباسک
خارج صلانده دخی کراحتی انتاج ایدر . ط .

(۳) صورت یالکز مصلینک آیانلری آلتنده ویا اوطوردیفنی یر
اوزرنده ایسه کراحت یوقدر چونکه مهاندر (محقدیر) کما فی الدر . کلباسلر
همده موضو تمایل اولدیفنی چون انلرده نماز قیلمه نک کراحتی تأکید ایتمش اولور .
فرق سکرنجینک هاشنه باقکزر .

(۴) هذه العبارة زدتها من الدر المختار في الاستثناء .

اوله : پاره اوزرلنده کی صورت کی (۱) . باخود بیوک ایسه ده
مقطوع الرأس بولنه (۲) . یاخود صورت غیر ذی روح اوله (۳) .

(۱) که اکاپرسنش اولنماز . ص . سوز آچیقده اولان صورتلر
حقنده در . کیسه وچیقن کی شیلرده صاقلی اولانلرده کراحت اولدیغی
درمختارده مصرحدر . مؤلف دیرکه نماز قیلانک اوستنده قرال صورتلی
پارهلر بولنسه بأس یوقدر چونکه اومقوله صورتلر کوزدن کوچک
قالوراه عشی دیرکه خاتمه مقوش غیر مستبین (بلورسز) صورت دخی
بوله در . غیر مستبین قیدیله تقیید خاتمه بلالی اولان صورتک نمازده کراحتنی
افاده ایدر . اومقوله صغیر صورتلر یاینیلرده وآیاق آلنلرنده اولوبده امتهان
ایتمکده (خوارلتمده) بولنان بیوجک صورتلر کی مانع دخول ملائکه
دخی دکلدر . حدیثلر مخصصدر . حضرت ابو هریره نك رضی الله تعالی عنه
خاتمه ایکی سینک صورتی وارایش . دانیال علیه السلام خاتمه دخی
بر ارسلان ویرده دیشی ارسلان ، ارهلرنده کی براوغلان چوجقی
یالاراولقلری مصورایش . سببی ده بختصر کندینک هلاکی آنک الله
اوله جق برچوجق طوغه جفی ایشیدرک طوغان چوجقلری قتل ایتمکده
اولدیغی صروده حضرت دانیالک والدهی دانیالی طوغرمش و : بلکه
سلامت بولور . دیوانی براورمانه براقمش ایمش . حق جل وعلا اکا
محافظ اولق اوزره بر ارسلان ومرضه اولق اوزره برده دبشی
ارسلان تبیین ایدرک اولجهله نشووعا ویرمش اولدیغندن حقیق
بو نعمت وفدرتی کوزی اوکندن آبرمامق ایچون حضرت دانیال صورت
حالی خاتمه نقش ایتمیشدر . خاتم مذکور عهد حضرت فاروقده اله
کچمش و حضرت عمر انی کوروب کوزلری یاتس ایله طولارق ابو موسی
الاشعری (رضی الله تعالی عنهما) حضرتلرینه اعطا بیورمشدر اه من موضعین
بزیاده من حاشیته علی الدر .

(۲) قطم رأسدن مقصد آنی یاشایه میه جق حالده بولندرمقدر . آنی
اویمق یاخود سیلوب عو ایتمک دخی قطم رأس حکمنده در . اوزرینی بویابوب
باشنی بلورسز ایتمک دخی او دیمکدر . کما فی ط .

(۴) روایت اولنان شیخه بنساء که حضرت ابن عباسه (رضوان

(صورت ذی روحك كرك حرمت تصوير واتخاذنجه وكرك نمازده کی كراهتنجه منقوش ویا منسوج اولانیله محكوك ویا منحوت بولنانی بیننده فرق بوقدر .)

• بشقه سنك خانه سنده صورت ذی روح كورن کیسه یه انی محو و تغییر ایتمك جائز اولور (۱).

(۷۰) مصلینك اوکنده ایچنده فور اولان (۲) نور (۳) بولنمق .

الله تعالی علیهما) بری کلوب : بن صورت یایارم بكا بونك فتواستی وبر . دیدکده حضرت ابن عباس « کل مصور فی النار النخ » حدیثی (۱) اوقویهرق : اکر سن صورت یایاچق ایسهك آغاج وسائر جانسز شیملری تصویرایت . بیوردیار اه من ط . آغاجك منمر اولانی ایله اولیسانی آره سنده کافه علما رحیم الله تعالی عنده فرق اولیوب یالکیز امام مجاهد مشر اولان آغاج صورتی مکروه کورمشدر . کذا فی حاشیه الدرر لمبد الحلیم .

(۱) لانی اولان واجب اولقدردر . برکیسه بر مصور استیجار ایتسه اکا اجرت یوقدر چونکه عملی معصیتدر . ایچنده تصاویر اولان بر خانه بی هدم ایسه صورتاردن خالی اولهرق قیمت ییتی تضمین ایدر . ط .

(۲) جرك ترکیجه سسته بز قور دیرز . طهرده کوز دیرار . مجوسلرك عبادتی نارموقدهیه دکل ، جره در . تکیم محمی یوندن صکره کی فصلده ذکر ایتمشدر .

(۳) بر نوع فرن .

(۱) ونعامة . يجعل له بكل صورة صورها نفس فتعذبه فی جهنم . کافی الجامع الصغير .

- (۷۱) مصليٰ نيك او كنده ايچنده قور اولان اوجاق بولمق^(۱) .
 موم وفنديل^(۲) وفانوس بولمق قول صحيحده مكرره
 دكلدر^(۳) چونسكه پرستشه بگزهمز^(۴)
 (۷۲) مصليٰ نيك او كنده اويور كيمسهر^(۵) بولمق^(۶) :
 (۷۳) آلتسندن كندينه ضرر ويرميان طوپراغي سيليك
 (۷۴) تر سيليك .
 چونسكه بولر برنوع عبشدر^(۷) .

- (۱) چونكه بو حالده مصليٰ بومسليك آتسه پرستش ابتدكارى
 حالده انلره بگزه مشراولور . ص .
 (۲) فوق المصليٰ معلق اولان قناديله سوز يوقدر .
 (۳) فناواي چچنده اولي اولان انكده تركيدر ديمشدر . رمضان
 كيچه لري مساجدده يالديغي كبي موم مصليٰ نيك يانته طوغرى اولورسه انفاذا
 كراحت اولماز . ط .
 (۴) مؤلف بوكلامنى بوندن صكرهكى فصلده تسكرار ايدر .
 (۵) محشى ديركه ظاهر اولان شخص واحدك دخى بولمسي محذوري
 اولدبنه كوره حكم بويله اولمقدري .
 (۶) بونك كراحتي كوانهك ويا اوتانيلهجق وباخود موجب اذا
 اولهجق برحالك ظهورندن قورفلق ياخود قائم ايله بوز يوزه كلك تقديرنده در .
 والا كراحت بوقدر . زيرا حضرت عائشه رضى الله تعالى عنها : رسول الله صلى
 الله تعالى عليه وسلم بتون كيچه نمازلىنى (يعنى تهجدلىنى) كندبيله قبله
 اره سنده بن (ياتعقده) بوانديغم حالده قيلارلر ووترى ادا ايدجكلرى وقت بنى
 اوبانديرلر بن دخى وترى قيلارم . بيورمشدر اه س .
 (۷) نمازده عند الايقام وجهدن ترى ويا ترابى سيليك داعى حاجته مبنى
 اولديفچون عبث عدولنامق لازم كلور . نكسيم فصل آتیده ذكر اولور .
 مؤلف بورادهه آنك استثناسنه اشارت ايتمشدر . عبثك تعريفچون برنجى
 وايكنجى مكررهك شرح وهامشته باقكر .

اگر کندینه ضرر ویرییور ایسه سیله ییلور .

(مؤلف بونلری فصل آئیده تکرار ایدر .)

(۷۵) نمازده فاتحه وجوباً معین اولمغله او ، و مسنون

معین (۱) مستثنی اولوب اندن یشقه بر سوره تعیین ایدرک دیکرینی

او قوماق (۲) .

چوتیمکه بونده باقی مهجور ایتمک واردر . مکرکه کندینه

قولایلق اولمق یا خود قرات نبی علیه السلام ایله تبرک ایتمک ایچون

تعیین سوره ایلش اوله . او حالده کراحت اولماز ونبی علیه

الصلاة والسلامک قراءتارینه متابعت مستحب اولور .

(۷۶) امام مقتدی فی فتحه مجبور ایتمک .

(نسیکیم مقتدی فتحی تعجیل ایتمک دخی مکروهدر . مفسداندن

اللی ایکنجینیک صوک هامشنه باقیکز .)

(۷۷) اوکندن کچلسی مظنون اولان برده مصلی ستره

انتخا ذینی ترک ایتمک .

(مؤلف بوراده انتخا ستره فصائی عقد ایتمش ایسهده بز

شمذیلک اتی تأخیر ایدرک حاشیهده و درختارده و حواشیسینده کوریلان

مکروهاتی زیاده ایدجکز) :

(۱) وترده مسنون اولان سورهلری قرات کی . ط . یکرری اوچتی

مکروهه یاقکز .

(۲) امام طحطاوی تعین سوره کراحتی « یشقه سوره ایله تماز فیلور ایسه

جائز اولماز » اعتقادیه تقیید ایدوب : بویه اعتقاد ایتمدکیجه کراحت اولماز ، دشمدر اهط

(۷۸) سجده به وارر ایکن الیری بلعذر دیزلرندن اول یره ایندرمک وقالقار ایکن دیزلیری الارندن اول رفع ایلک .
(۷۹) رکوعده باشی یوقاری دیکمک یاخود آشاغی اکمک .
(۸۰) بسمله یی و آمینی (و کذا ثانی و تعوذی ح) جهرا یتمک .
(۸۱) رکوع یاخود سجود تسبیحاتنی ترک یاخود اوچدن اکسبک ایتمک .

(۸۲) رکوعه وارر ایکن یاخود رکوعدن قالقار ایکن ال قالدرمق (۱) .

(۸۳) جلسه استراحتی یایمق (۲) .

(۸۴) فرض اولان نمازده بلعذر دیواره یاخود عصایه طیانوب طورمق (۳) .

(۸۵) بلاحائل وجه انسانه طوغری نماز قیلیمق (۴) .

(۸۶) قوجاغنه بلاحاجه چوجق آلوب نمازه طورمق (۵) .

(۱) بونی مؤلف مفسداتک اوتنجیسنده ذکر اینمشدر . بونک مفسد صلات اولسی حقنده کی روایت شاذدر . نصوا علی ذلک .

(۲) جلسه مذکوره شافعی المذهب اولانلرک ایکنجی رکعتیه قیام صرهمسندیه ایندکلی قعوددر . زدت هذا العدد من كتب الاصول مضاهاة لما قبله . وتقدم من الخشی فی آخر شروط صحة الاقتداء انها مکروهة تنزیهاً . انظر فی الصفحة ۲۱۰ السطر الثاني تحت الجدول .

(۳) تقلده علی الاصح مکروه دکلدر .

(۴) استقبال کیمک طرفندن واقع اولش ایسه کراحت اکادر و تحریمیهدر . بلاحائل قیدی ارهده بر شخص بولنوب انک آرقه سی مصلینک یوزینه کلش اولمقدن احترازدرکه اوحالده کراحت اولاز .

(۵) حلی قوجاغه آلان شیئی چوجغه حصر ایتمیهرک «أو غیره مما یبطله»

- (۸۷) لباس مغضوب ایچره نماز قیلیق (۱) .
 (۸۸) بلا ضروره لباس حریر ایچره نماز قیلیق .
 (۸۹) ارککه حریرک حرمتی و نمازده کراحتی لبسنده در ، استعمالنده دکلدر . ایپک سجادهده کراحت یوقدر .
 (۹۰) امام صوگ جماعتک غیریده بحر ابدن بشقه یره طور مق .
 (۹۰) مصلی جامهده کندیسیمچون بریر تعیین ایدرک نمازی دائما اوراده قیلیق .

قولی زیاده ایتمشدر . بلا حاجه قیدی حاجت و ضرورته مبنی اولانی استئنا ایچوندرکه اتده کراحت اولماز . علیه السلام ائندمز حضرتلری کریمهلری زینب ائندمزک قیزی امامه ائندمزی باقه جق کیمسه بولنمیدیچون نمازده قوجاقلربنه آلوب سجدهیه ایندکلرنده یره قورلر و قیام ایدرلر ایکن ینه آلوزلر ایدی . افعال متوالی اولمدقجه نمازه ضرر ایتمز . کما فی رد المحتار .

(۱) بشقه سنی بولسه ییله مکروهدر . زیرا غیرک اذنتدن و یا اداء ضماندن اول آنک ملکيله انتفاع ایتمکه جواز یوقدر .

(فصل)

مصلی ایچون مکروه اولمیان شیلره دائر

مصلی یه بلنی باغلامق^(۱) مکروه اولماز . چونکه ونده محل عورتی ستر وصیانت ایتمک و عبادت ایچون چمرنمک واردر . حتی ، برقباه ایچنده^(۲) بلی باغلی اولمیهرق نماز قیلیق اسامندر^(۳) .

مصلینک بویننده قلیج و امثالی طاقیلی بوانمق^(۴) حرکتی کشدیسفی مشغول ایتمیور ایسه مکروه اولماز . اگر حرکتی انی مشغول قیلیور ایسه حال قتالک غیریده مکروه اولور .

چیکن کییالر قوللارینی کچیرمیهرك نمازه طورمق مکروه اولماز . مصحفه یاخود سیفه قارشو نماز قیلیق مکروه اولماز . مصلینک اوکنده اکا مواجه اولمامق اوزره آدم بوانمق مکروه اولماز^(۵) .

مومه یاخود قندیله ویافانوسه قارشو نماز قیلیق مکروه اولماز^(۶) .

(۱) نمازده چوزیلان و ماتحتی مکشوف اولاق احتمالنده اولان قوشاغنی دیمک ایستر .

(۲) قیاه : اوکنندن آچیق اولان هر لباسدر اتاری کی . مقصود بلنی باغلامیهرق اوکلرینی قاشودرمقدر . کما فی ط .

(۳) چونکه آلتنه بشقه برنی کیامش دیمک اولدینیچون انکشاف عورت وقوع بوله یلور .

(۴) قیاجی بیوندن آصغه نقلد و بلدن قوشاغنه توشح دینور .

(۵) سکسان بشنچی مکروهه باقکر .

(۶) یتمش برنجی مکروهه باقکر .

اوزرینه سجده ایلمدکجه صورذی روحی حاوی بایغی اوزرنده
نماز قیللق مکروه اولماز^(۱) .
نمازده ییلان اولدرمک مکروه اولماز^(۲) .
ذات صلاته نظرأحیه نک جمیع انواعی برذر^(۳) . عقرب اولدرمک
دخی ییلان اولدرمک کبیدر .

انوائی رکوعده جسدینه یاپشهرق اعضاسی بللی اولماق ایچون مصلی
عمل فلیل ایله اتی سیلکه لکده ولباسنی ترا بدن صافتمقده بأس یوقدر^(۴)

(۱) مؤاف نماز قیللق بداندنه : سجود ایتمک . دیشدرکه سجده* تلاوته
دخی شاملدر . محشی دبرکه یایقبره وسجاده لره حروف مقطعه ییله اولسه وحشی
حرف واحددن دخی عبارت بوانسه یازی یازمق مکروه اولور اه التمش طقوزنجی
مکروهک هامشنه بافکزر .

(۲) عشبیک افاده سنه کوره عدم کراحت خوف اذی حائنده آباغنک قابیله
اوزرینه باصمق مثلی عمل قلیل ایله مقید اولوب امن حائنده عمل فلیل دخی
مکروهات صلااندنر . کک خوف وکک امن حائنده انلر عمل کثیر ایله اولدیریلور
باخود قبله دن انحراف وفوق بولورئایسه نماز فاسد اولور . امر بالفعل صحت
صلاتی استازام اینیبوب مصلی ا کا مباشرته آثم اولماز دیمکدر .

(۳) « افتلوا الحیات کلهن فن یخاف تأرهن فلیس منا » بیورلمشدر .
ثا فی جامع السبوطی . « افتلوا ذا الطیفین والابتر » حدیثک « وایاکم والحبه
نیضاء فانها من الجن » زباده سی یوقدره ا کا بدل جامع صغیرده « فانهما بطمسان
لبحر وبسقطان الحب » موجوددر .

(۴) بو ووبامدی لابس قیلندن اولدیفیچون ماقبلندن مفصول اولمشدر .
لاباسک ترکی اولی اولدیفی معلومدر .

مصلی آلتنه یا پشان ترابی یا خود نباتی نمازدن فارغ اولدقدن صکره سیله بیلدیکی (۱) کبی کندیسنه ضرر ویرمکده و خشوع صلاتدن انی مشغول قیلقدنه ایسه قبل الفراغ دخی انی سیلمکده تر سیلمک کبی بآس یوقدر .

مصلی یوزانی چویرمه رک کوزینک اوجیهه باقمقدنه بآس یوقدر . حاجت اولدقجه اولی اولان انی ده ترک ایتمکدر . چونکه مخالف آداب صلاتدر .

سجدهده حجم ارض (یرک پکلیکی) بولندقجه نمازی یتاق و یا یغی اوزرنده قیلقدنه بآس یوقدر .

افضل اولان بلا حائل یر اوزرنده یا خود حصیر واوت کبی یردن ثابت شی اوزرنده قیلقددر .

کسر و برددن و خشونت مضره دن انقا ایچون بز پارچه سی قویوب (۲) مثلاً مندیله یا یوب انک اوزرینه سجده ایتمکده بآس یوقدر .

نفک ایکی رکعتنده تکرار سوره ایتمکده یعنی ایلمک رکعتده او قود یغنی ایکنجی رکعتده دخی او قومقدنه بآس یوقدر (۳)

(۱) روایت حضرت انس کوره پیغمبر صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرت ناری نمازدن فارغ اولدقنلرنده جبهه مبارکه لرینی صاغ اللریله مسح ایدوب: « أشهد أن لا إله الا الله الرحمن الرحيم اللهم اذهب عني الهم والحزن » بیوررار ایش . انار مصلینک الننده فالدقجه ماکار کندیسینچون استغفار ایدر اولدقنلری ده مرویدر . کافی ط . لکن روایت سابقهیه ومؤلفک . تنظیفاً عن صفة الملة » قوانه نظراً انک ازاله می اولادر . بعض زوار کعبه نیک صیجا قومه بالوضوء ابله نماز قیلوب آنلرنده انر سجود ابقا ایتلری مباح اولیان تصنع جمله سندندر .

(۲) آذاده نیک ظاهری بوکه انک بلا سبب وضعی مکروهدر . ط .

(۳) بکرمی بشنجی و بکرمی الننجی . مکروهلره مراجعت .

﴿فصل﴾

اتخاذ ستره یه و مصلی او کندن کچنی دفع ایتمه دائر

ستره که عقد و زننده در مایه الاستتار معناسنه اوله رق مصلی او کندن کلوب کچنه سپر اولق اوزره اتخاذ ایتدیکی شیدر . بر ذراع ودها زیاده ارتفاعده اولور (۱) .

نماز قیله جق کیسه او کندن مرور وقوعی محتمل اولان موضعهده

(۱) علیه السلام افندمز حضرتلری ستره مصلبدن سؤال اولندقلرنده : « مثل مؤخره الرجل » . یورمه شلردر که مؤخره مؤمنه و زننده دوه سمر بنک ارقه طرفنده را کبک رأسنه عاذی بوانان آغاجدر و انده خای مشدد قیامی خطادر . بر ذراع و مافوقیه نفسیر اولمشدر . ص . مؤلف انک حداقل عرضنی دخی بر طارمق قابیلنی اولق اوزره کوسترمش ایسه ده محشی انی خلاف مذهب بولورق : قالینلق ایچون حد یوقدر چونکه مؤخره رحل طولنده اولان شی بر فیل اینجه لکنده دخی اولسه کفایت ایدر دیمشدر . طول ستره حقنده مقدار ذراعدن اقلنه اعتبار اولنوب اولنیمه جفی مختلف فیهدر . اکثرنده خلاف یوقدر . ستره آیاقد طوران ویا اوطوران انسان ویا دابه کبی هر دیسکبلی شیئه شاملدر . کما فی القهستانی و الحلی . قنیهده ارکسکک ارقه سنی تجویز و وجهنی منه ایدوب جیننده تردد ایلشدر . محرم اولیان قادینی دخی منع ایدوب عارمه اختلاف کوسترمشدر . تائم و مجنون و غیر مسلم ستره اتخاذ اولنماز . کما فی العینی علی البخاری . قهستانیده مذکوردر که : بئر صغیر و نهر صغیر و حوض صغیر قول اصحده ستره دکادر بونلرک کبیری طریق کبیدر . طریق مظنه مرور اولدیفندن ستره اوله مدیفنی کبی بونلرده ستره اوله نماز دیمکدر . الی هنا کلامه .

ستره انخاذ ایتمک مستحبدر^(۱) که کند بسنه یا برستونی و یا بر آغاجی و یا خود دیکدیگی دکنکی و وضع ایتدیگی صندالیه یی سپراید بنور .
« لیستتر اُحدکم ولو بسهم » بیورلشددر . او کندن کچن اولسه بیله مصلی
آنک ماوراسندن کف بصر ایله فوه متخیله سنی انتشار اینامک اوزره
اکاربط ایله جمع خاطر ایلمش اولور .

بر سرت اولدیغنه کوره یاتنده اولان شیئی (مثلاً عصا و یا شمشیه یی)
دیکشه دوشمش کی اوزونلغنه براغور^(۲) .

ستره اولقی اوزره اوکنه رکز و یا وضع ایدجک بر شی بولمیسان
مصلی بر خط چکرکه مقصود قوه متخیله منتشر اولماقی ایچون ربط
اولنه رق مصلیده جمع خاطر حاصل اولمقد^(۳) . آئی اوکنه دیکلش
برد کنگ کی طولانی چیزکه او حالده ظل ستریه شبیه اولور . و یا خود
عرضاً هلال آسا بر خط مقووس چکر^(۴) .

(۱) امام احمدانک وجوبنه فانددر . ط .

(۲) امام ابو یوسف حضرتارینک حج بولنده نمازه طوردنجه اوکنه قامچیسنی
آتار اولدقلری مرویدر . کما فی ط .

(۳) خط ستره نک اولماسی بویله دکلدرکه او حالده خیال بصره نابم
اوله رف فکر چوغالور . ط .

(۴) علی قول عراب کی ندویری چیز . کما فی الفهستانی . علی القارینک
شرح مشکانده مذکوردرکه ائمه حضراتی سرش سجاده نوعندن اولان نمازلی
خطه قیاس اینمشلدر بوده بر قیاس جلیدرچونکه نمازلی خطدن زیاده دافه
مرور اولور . ط . ابن عابدینک بیانه کوره مصلی اوکنه توپی یا خود کتایی
وضع ایتمک دخی کافیدر . انجق رکز ممکن ایکن وضع ، و وضع ممکن ایکن
خط ، کافی دکلدر .

جماعتله قیلان نمازده امامک ستره سی آرقه سننده بولانلر ایچون دخی ستره در (۱) .

سنت اولان: ستره یه قریب طور مقدر . و پک طوغریسنه طور میوب
آنی ایکی قاشلرندن برینک (افضل اولان صاغ قاشنک ط) حذاسنه
آلمقدر .

مصلی اتخاذا ستره ایتسون ، ایتسون اکا مسنجب اولان اوکندن
کچنی دفع تشبثده اولما مقدر . باش یاخود کوز و یا ال ایله اشارت
ایدرك یاخود « سبحان الله » دبهرك دفعه رخصت ویرلمشدر . اشارت
ایله تسبیحی جمع ایتمک مکروهده (۲) .

ارکک قسمی دفع مار (۳) ایچون جهر قرات دخی ایده بیلور .
قادین جهره بدل تصفیق ایدر (۴) .

(۱) چونسکه صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضر تلی ابطعه
رکر ایتمش اولدقلری عنزه به - که اوجی دمیرلی اولان عصادر - طوغری نماز
قیلدیلر حالبوکه جماعتک ستره لری یوق ایدی . س .

(۲) بوبانده جواز مقاتله حقننده وارد اولان اثر عنف ایله مدافعه به
محول اولوب اوده ابتداء اسلامده داخل صلاتده اکا منافی عملک مباح
اولدیفی زمانده ایدی مؤخرأ « ان فی الصلاة اشغلاً » حدیثیه نسخ اوانسیدی .
کافی س مع ط .

(۳) مار : رانک نشدیدیلله (مارین) ک مفردیدر که مروردن
اسم فاعلدر .

(۴) تصفیق ال چریق دیمک ایسه ده بوراده مقصود ایسر عمل
اولقی اوزره : صاغ ایله سول النک اوزرینه اورمقدر . کافی ط .
قادیلردن تسبیح ویا جهر قرات طریقله دفع مطلوب اولماز . ص .

مصلينك او كندن كچليكله نمازی فاسد اوليوب كچن مكلف متممك
 آثم اوله جني نمازی افساد ايتميان شيلر فصلنده ذكر اولنمشدر . ابن
 عابدين مرحومك بيانته كوره كهبه يي طواف ايدنار مصلی عد اولنمغله
 مطاف كنارنده نماز قیلا نارك او كنده ستره يه حاجت اولنديغي كي
 داخل كهبه ده ومقام ابراهيمده دخی مصلينك او كندن مرور ایدن
 منع اولنماز .

(فصل)

قطع صلاتی ایجاب واجازه ایدن شیلره وجواز تأخیر صلاته دائر

قطع صلات که نمازی بوزمقدر حرام ايسه ده عارض شرعی به
مبنی بمضاً جائز وبعضاً واجب اولور (۱) :
ماموفك اشتغائه سی اوزرینه اغائه قادر اولان مصلی نمازی
فرض دخی اولسه قطع ایتك واجب اولور (۲) . صکره
استیناف صلات ایدر .

(ماموف : بر متعدی تسلط ایتك یاخود صویه دوشمك
ویاخود حیوان صالمق کبی کندیسنه موجب هم اولان بر شی
اصابتيله باشی صیقیلان کیمسه در . استغائه : فریاد ایدوب یاردمه
چاغرمقدر . اغائه : یاردم ایدوب قورتارمقدر .)
طواره قورد وسائر جانور کلمك حائده واعمی اولان یاخود
مخاطره آگاه اولمیان کیمسه قوی مثلی برتمه کیه دوشمك خوفنده
دخی قطع صلات واجب اولور . نسکیم قابله (ایه) آله جفی چوجمك

(۱) بو فصلك عقیده اشته بو نوع مسائل ایچوندرد . محیی دیشدرکه :
مؤلف مفسدات محرمه دن فارغ اولقله مفسدات جائزیه شروع ایلدی آره به
مکروهانی ادخال ایندی که انار فساد ایله صحت کامله ارسندره رنیه متوسطه در .
(۲) بوندن ظاهر اولان فرض اولقدر . قاله ط فی حاشیه الدر
وأفره ابن عابدین .

ويا آناسنك هلا كئندن ويا برعضوينك تلفنندن ظن غالب ايله خوف اوزره اولديغى وقت نمازده ايسه قطع ايتمك و دكل ايسه نمازى وقتندن تأخير ايلك (يعنى قضايه براقمق) واجب اولور . خوف مذكور اوزره ظنى غالب اولديغى تقديرده دخى قابله نمازى صكره يه براغهرق چوجقوله مشغول اولمقده مءذرنه مبنى بأس يوقدر (۱) .

قبرده بولنان كيمسه دخى خرسزلردن ويا رهز نلردن يا خود جانور ويا سيل تهاكه سندن (۲) خوف اوزره اولمقده نمازى وقتندن صكره يه تأخير ايده بيلور (۳) .

مصلى صلات نافله ده اولوبده ابوينندن برى (۴) آنك نمازده اولديغنى بيله رك ندا ايدرسه اجابت ايتماكه بأس اولماز (۵) .

(۱) چوجنك آناسى دخى قابله كبيدر . بلكه تأخير صلاته اندن اولادر . آرتق كلان چوجنك باشى بره دكاملك ايچون بر چتور جفز حفر اولنهرق تيمم ايله اولسون نمازى اكا لازم قيلمه نك بروجهى يوقدر . قاله ط . (۲) بوتهاكه كوى وشهر ايچنده دخى اوله بيلور . يانقين تهاكه سى دخى بوكا الحاق اوننور . كما صرحوا به فى صلاة الخوف .

(۳) مقابله اعداده بولنان محاربلىر كيمى كه سوارى اولدقلىر حالده ايمابه فادر دكللر ايسه عذره مبنى نمازلربنى صكره يه براغورار . ص . چونكه نماز ايله اشتغال صورتنده حراً فوت ايدجكلربنى تدارك ايتمك (صكره دن اله كچيرمك) انلره ممكن اولماز . نمازك ايسه اداء فوتى تقديرنده قضاء تداركى ممكن اولور . ط .

(۴) ابوينندن مقصود اصولدر كه اجداد وجداته شاملدر . كما فى رد المحتار .

(۵) « بأس اولماز » ديمكله عند العلم اجابتك اولى اولديغى افاده ايتمشدر . ط .

اگر نمازده اولدیغنی بیلیمه رک چاغیرر ایسه وجوباً اجابت ایدر (۱).

مصلی صلات فرضده اولوبده ابویندن برینک بلاستغائه (۲) مجرد نداسی سببیله قطع صلات ایتمک جائز اولماز. چونکه آنک جوازی ضروره در.

بر درهم کوش دکرنده اولان شی بشقه سنک دخی اولسه چالتمق قورقوسی اوزرینه نمازی فرض بیله اولسه بوزمق جائز اولور. چونکه اومقدار شی مالدر (۳). چالتمق شی بشقه سنک

(۱) فرع : نمازده نبی علیه السلامه اجابت ایتمک مصلیه فرض اولور. او حالده کی نمازک بطلانده اختلاف اولمشدر. ابونی بدرالدین العینی شرح بخاریده و ابو السعود العمادی تفسیر سورہ انفالده ذکر ابلشدر ا ه ط. اصحابدن ابو سمید بن العلی که - اسمی حارث ، یاخود رافم و یاخوذ اوس ، در - (رضی الله تعالی عنه) نداء نبی علیه السلامه نمازده بولندیچون عدم اجابتدن طولانی معانب اولمشدر. تسکیم صحیح بخاریده استعیذ بالله تعالی (یا ایها الذین آمنوا استنجیوا لله ولارسل اذا دعاکم لما یحییکم) آیت کریمه سنک تفسیرنده و کتب اصولده صیغه امرک موجبی وجوب اولدینی بحننده مذکوردر. نسکن ابو السعود مرحوم زحشریه و بیضاوییه تبعاً قصه ابی بن کعب رضی الله تعالی عنه حضرتلری حفته ذکر ایلشدر. ایچنده اجابت نبی واقع اولان نمازک عدم بطلانی راجعدر. چونکه صلات، اجابتدر. کما فی القاضی والقسطانی.

(۲) بو حالده ابوینک حکمی سائرلری کییدر. ط. عند الاستغائه آنلر ایچون قطع صلات وجوبده مؤکددر.

(۳) مدافعه مال ایچون مقابله ببله مشروعدر. «قاتل دون مالک» بیورلشدر. نول اصحده درهمک مادونی دخی اولده در. زیرا بر دانقک دخی آخذی حبس اولنور. م.

اولیٰق تقدیرنده دخی عند القدره قطع صلات ایتمکنده دفع تعدی ونهی منکر ایلمک مزیتی واردر .

قادین نمازده ایکن آتش اوزرنده کی چوملکنک قاینا یوب طاشمه سندن وچوجفنگ آغلا یوب حایقرمق کبی شیلرایله المناک اولمسندن خوف ایله نمازی قطع ایتمک جائز اولور .

برکافر کندیسنه عرض اسلام (تلقین دین) ایتمکی مصلیدن طلب ایتمکله قطع صلات ایلمک مصلی به جائز اولور (۱) .

کچمش نمازلرک قضاسی علی الفور واجب ایسه ده سعی علی العیال کبی عذرده مبنی آنی تأخیر ایتمک دخی جائز اولور (۲) .

تارک صلاتک حکمی

نمازک فرضیتنی اقرار ایله برابر آنی تنبیللکمکندن ناشی ترک ایدن فاسقدر (۳) . مذاهب سائرده اوادیغی کبی حدّا یاخود کفرأ قتل اولنمیوب ضرب وحبس اولنور . ومهمل براغلیوب حالی تفقد اولنهرق ایجابنه کوره نصح یاخود عتف ایدیلور . یامصلی اولور ویاخود حبسده اولور (۴) .

(۱) نمازده قالمق دخی اکا مباح دیمکدر . وجه انامه تعارض عبادتیندر . بونکله او مصلی انک کفر اوزره بقاسنه راضی عد اولتماز . نمازده ذکل ایکن آنی اسلامدن تأخیر ایتمک کبی اوله ماز . افاده ط .

(۲) اورچک قضاسی رمضان نانی تقرب ایتمدکجه علی التراخیدر . سجده تلاوته واذر مطلقده اختلاف اولنوب کیمی : موسع ، وکیمی : مضیق ، دیمشدر . ص .

(۳) تنکیم اوقات صلات قبیلده ذکر اولندی ، ترک تعیرینک عمدی اشعار ایتدیکی معلومدر . فسوق : استقامتدن خروجدر . طاعت باریدن خروج ایدن مسلم عاصی به : (فاسق) دینور .

(۴) برنجیسی اولیق وایکنجیسی اولمک مصدرندندر .

جامع صغیر سیوطیہ کتب سنہ اصحابندن امام بخاری ابلہ
امام نسائیدن ماعداسنک رمزبلہ مذکور حدیث حضرت جابرده :
« بین الرجل (۱) و بین الشک (۲) و الکفر (۳) ترک الصلاة . » (۴)
بیورلمشدرکه ترک صلات کشی ابلہ کفر آرده سندہ مابه الوصول
اولغله آرده حائل انجق نمازدر انسان آنی ترک ایدرسه حائل
زائل اولور دیمکدر (۵) .

عیاذاً بالله تعالی نمازی انکاراً و یا استخفافاً تارک اولان
مرند معاملہ سی کورر .

خسر الذی ترک الصلاة وخابا	و ابی معاداً صالحاً و ماآبا
ان کان یجدها فحسبک أنه	أضحی بربک کافراً مرتاباً
أو کان یترکها لنوع نکاسل	غطی علی وجه الصواب حجاباً
فالشافعی و مالک رأیا له	ان لم یقب حدّ الحسام عقاباً
و الرأی عندی الامام عذابه	بجمیع تأدیب یراه صواباً

(۱) امام مسلمک روایتده « ان بین الرجل » در . رجلدن انسان مقصوددر .
غالباً خطاب ارککه اولدیفیچون رجل تخصیص بالذکر بیورلمشدر . کما فی التیسیر .
(۲) لفظ نرک مؤلفک عبارده سندہ مذکور دکلدر .

(۳) بونک ماقبلنه عطنی عطف العام علی الخاصدر . بین لفظنک تکراری
مزید تأکید ایچونددر . قاله عبد الرقوف .

(۴) قال المناوی ای ترکها وصله بین العبد و بین الکفر یوصله الیه وقد یقال
لما یوصل الشیء بالشیء هو بینهما و أن الصلاة حائلة بینہ و بین الکفر فاذا
ترکها زال الحائل أو ان فعله فعل الکفرة اه .

(۵) امام احمد حضرتلری ظاهر حدیثه تمسکاً تارک صلاتی تکفیر ایتمشدر اه نیسیر .

باب الوتر

بوابك مسائل و ترك معناسنه وصفت شرعيه سنه و حكمه
و كميته و كيفيته متعلقدر .

وتر واوك فتح و كسرى ايله جفت معناسنه اولان شفعاك
ضديدركه نك ديمكدر^(۱) صلوات خمسك ذكرى صره سنه
كذران اولديغى اوزره التنجى برنمازمز واردركه وقت عشاءده
صلوات عشاءدن صكره قيلنور . نك ركعتلى اولديغيجون وتر
تسميه اولنور .

وتر قول اصح اوزره واجبدر . و بو آخر اقوال حضرت
امامدر . كنديلرندن آنك سنت اولديغى دخى روايت اولنمشدركه
او قول اماميندر . قرض اولديغى دخى روايت اولنمشدر^(۲) .
مشايخ بورواياتك بينى جمع و توفيق ايدرك : « عملاً فرضدركه
ترك اولناز . اعتقاداً واجبدر^(۳) كه منكرى اكفار اولناز . دليلاً
سنتدركه ثبوت وتر سنت سنه ايله در . » ديديلر^(۴) .

(۱) قال تعالى : [والنفع والوتر] أى الاشياء كلها شفعا ووترها أو
الخلق والخالق . كما فى تفسير القاضى وغيره .
(۲) محشيتك ياتنه كوره حضرت امامدن برنجى روايت بودر . سنت
روايتى ايكنجيدر .

(۳) بحر رائقه اعتقاد وجوب حنفيه واجب اولناز دينلشدركه بواكا
منافيدر ؟ جواب ويريلوركه بوراده مقصود اعتقادجه اكا حكم واجب جريان ايدركه
افتراضى منكر اولان اكفار اولناز ديمكدر . ط .
(۴) وجه وجوب سالف الذكر : « ان الله زادكم صلاة وهى الوتر فصلوها
فيما بين العشاء الى صلاة الصبح » حديثه : « الوتر حق فمن لم بوتر فليس منى

وترك حکمی بونماز بلاعذر قاعداً وراکباً قبلنماز و اعادهٔ عشا به مبنی اعاده اولنماز^(۱) و کتبهٔ افشام نمازی کبی اولدیغیچون قعدہ اولایی اونودوب طوغریلان یاخود طوغریلغه قریب اولان کیمسه قعوده عودت ایتمک^(۲) و آنک جمیع رکعاتنده قراءت فرض اولمقدور .

وترك کیمتی صلات مغرب کبی برسلام ایله اوچ رکعتدن عبارت اولمیدور .

وترك کیفیتی هر رکعتنده فاتحه و سوره یاخود آیات اوقنمق و اوچنجی رکعتنده فضله اوله رق قبل الركوع قنوت ایلمکدر . ایلمنجی رکعتنده وجوباً او طوریلوب یا لکز تحیات اوقنور . اوچنجی رکعتده سبحانک اوقنماز . زیرا بشقه بر نمازک ابتداسی دکلدر . فاتحه قراءتندن واکا ضمّ سوره و یا آیات ایتدکدن صکره الله اکبر^(۳) دیو ال قالدیریلور^(۴) و یانه صالحیوبرلمیه رک باغلانوب

الوتر حق فن لم یوتر فایس منی الوتر حق فن لم یوتر فایس منی « و برده : « الوتر واجب علی کل مسلم » حدیثلریدر . امر و کلمه حق و لفظ علی وجوب ایچوندور . کذا فی س مع ط .

(۱) اگر سنت اولیدی فرضه تبعاً اعاده اولنور ایدی . درر .

(۲) چونکه فريضه قیام ایله مشتمل دیمکدر قعود ایه واجبدر . اگر وتر قل اولیدی قیامت سجدہ ایله تقيید ایتدکجه قعوده عودت ایلمک لازم کلور ایدی زیرا نفلک هر شفعی باشلیجه یر نمازدر . در مع ط .

(۳) بو تکبیر کرچه تکبیر انتقالدر چونکه حال دعایه انتقال اولمشدر و اسکن واجبانده مذکور اولدینی اوزره واجبدر . کما هو المصريح به فی الجوهرة .

(۴) مکرکه عند الناس قضاء وترده بولمش اوله که احوالده کندینک تقصیری

ظاهر اولماق ایچون رفع ید ایتیمه ییلور . کذا فی س . رفع ید معلوم اولدینی اوزره سنندور .

قنوت ای دیلور . بعده رکوعه واریلور .

اوچنجی رکعتده قنوتی او نو دبدنه رکوعده یا خود رکوعدن
رفع رأس ابتدکده خاطرلیان کیمسه (صورت ثانیهده اتفاقا
و صورت اولاده علی الصبیح ط) نه رکوعده نهده رکوعدن
صکره قنوت ایتمیوب ختام ونرده سهو ایچون سجود ایلر .
قنوتی سهو آرکوعدن صکره ایدن کیمسه رکوعی اعاده ایتمیوب (۱)
قنوت محل اصلیسندن زائل اوله رق واجب تأخر ایتدیکیچون
سجود سهو ایدر (۲) .

قنوت عبادت و طاعت و اقامه طاعت و اقرار عبودیت و سکون
وصلات و قیام و طول قیام معنالیته اولوب جمله معانیسندن
بریده ونرده اولان دعادر (۳) وار ، ابن مسعود رضی الله تعالی

(۱) بونک ظاهری اعاده رکوعک حرام اولمیدر . زیرا نمازده اولیانی
یا مقدر . شرح سیدده ایسه : « رکوعک عدم اعاده سندن مقصد او کیمسه نکه
صحت صلاتی اعاده رکوعه توقف اینمز دیمکدر بوقسه او کیمسه اعاده رکوعدن
ممنوع دیمک دکلدر » دینمدر . ظاهر اولان بزم دبدیکمزد . ط .

(۲) اواخر فصل واجبانده : « صلی بر رکعتده ترک ابتدکی سوره بی
اورکنک رکوعنده خاطرلار ایسه طوغریلوب انی اوفور و صکره بنه رکوع
ایدر . دیو مذکوردر . قراءت ایله قنوتک فرقی بودر که قراءت هر نه واقع اولورسه
فرضدر : بعد از رکوع اولان قراءت دخی فرض واقم اولقله رکوع انکله مرتفع
اوله رق لازم الاعاده بولنور . چونکه قراءت ایله رکوع اره سنده ترتیب
فرضدر . رکوع اعاده اولماز ایسه نماز فاسد اولور . قنوت ایسه واجب اولدیفندن
بویله دکلدر . بونی ابن عابدین . رحوم در مختارک جهر امام فصلنده ذکر اینمشد .
(۳) دعاء القنوت تعبیرنده کی اضافت بیان ایچوندر . ذکره طنی واجبات الصلافة .

عنه حضرت لرندن مروی اولان الفاظ ایله (۱) بروجہ آتیدر .
 قانت : انی اوقویاندر . دعا هلالین آرمسنه آلهرفی نرجه و ابضاح
 اولمشدر : (اللهم) یا الله (انا نستعینک) محقق که بر طاعتک
 اوزربنه سندن اعانه ایسترز (ونستهدیک) وسندن سنی راضی
 ایدجک شیئه هدایت ایسترز (۲) (ونستغفرک) وسندن مغفرت
 طلب ایدرز که عیب و ذنبمزی ستر ایدوب بزى عیوب و ذنوبمزله
 رسوای اینمیه سین (ونوب الیک) وسکا توبه ایدرز . توبه :
 کناهتقی دونمکدر . شرعاً توبه : کچن کناهه ندامت ایدوب (۳)

(۱) مؤلف بوبله دیمکله الفاظ قنوده دبرک روایات، دخی اولدیفنه اشارت
 اینمشدر و اویله در . جلال الدین سیوطی انی درمثورده الفاظ مختلفه ایله ذکر
 اینمشدر اهط . تبیین معشیشی شلی دبرکه قنوده حضرت عمر دن مروی اولان
 کندیلرینک شوبله باشلار اولدقربدر : « اللهم اغفر للمؤمنین والمؤمنات والمسلمین
 والمسلمات وألف بین قلوبهم وأصلح ذات بینهم وامنهم علی عدوک وعدوهم . اللهم العن
 کفره أهل الکتاب الذین یکذبون رسولک و یقاتلون أولیاءک . اللهم خالف بین
 کلماتهم و زلزل أقدامهم و أنزل علیهم بأسک الذی لا یرد عن القوم المجرمین .
 بسم الله الرحمن الرحیم اللهم انا نستعینک الخ » حضرت عمرک بسمله سی قنوت
 مذکورک ایکی سورہ قرآنیہ اولمی حقنده کی روایتہ یاخود تبره مبیدر .

(۲) بو جمله بزم حفظمزده کی قنوده بوندن سکره کی جمله دن سکره در . او
 بوندن اولدر - مأخذده و متداول اولان کتب فقیهیه نک اغلبنده بو وجهله مسطور
 اولوب برم محفوظمز اولان ترقیب ایسه اتحق حلبیده و جمع الانهرده در . محشی دبره
 هدایتدن یالسکز دلات دکل ، همده ایصال مقصوددر .

(۳) ندامت توبه نک اعظم ارکانیدر . ط .

انندن فی الحال کسبیلک^(۱) و بردها ایشلماکه تعظیماً لامر الله عزم ایلکدر^(۲) . اکر حق آدمی تعلق ایتش ایه انک مساحه وارضاسی لابدر^(۳) . (و نومن بک) و سکا ایمان ایدرز . یعنی قلبلرمز ایله اعتقاد ایدرک تصدیق ایدر ولسانمزله دخی اهلن ایدرک^(۴) سکا و سنک جانبکدن کلان شیئه^(۵) که - پیغمبرلره و کتابلره و ملیکلره و یوم آخرنه و خیر و شرک مقدریتنه^(۶) دیمکدر - اثنانفی دیرز^(۷) (و نونکل علیک) منفعتمزی جلب و مضرتمزی دفع ایده ییلکدن عجز مزجه نیله امورمزی نفویض ایدرک سکا اعتقاد ایلرز . (و نثنی علیک الخیر که) و محض فضل و کرمکدن واحسان ایلدیکک جمیع نعمتارکی اعتراف ایدرک سنی ثنا و بتون خیر ایله یاد ایدرز (نشکرک) انعام

-
- (۱) آلت فعل حاضر ایهه دیمکدر که مثلاً ایچکی آلتی اوکنده ایکن نوبه ایدوب انی دوکک وکندندن اوزاق ایلکدر . ط .
- (۲) أفاد العارف ابن عربی أن هذا الشرط لا يلزم لانه غيب فالاولی فیہ النسلیم . وفيه ان الغيب هو العود فلا ينافی فی طاب العزم علی عدمه فی النبوة . ط .
- (۳) انی ارضا ایتک ظلامه سنی یعنی بغیر حق آلدیغنی ممکن ایهه کبر و یرمک ایلهدر . ممکن دکل ایهه اولدن اولدیغنه کوره اومقدارشنی تصدیق ایدر اهر من ط .
- (۴) هذا جرى فيه علی أن الايمان قول وعمل . ونسب الى الامام . أو هو بیان لشرطه الدنیوی الذی تجری علیه الاحکام الظاهره . ط .
- (۵) لما كان الايمان به تعالى لا يتم الا بالايمان بما ذكر بعد قال ذلك ط .
- (۶) القدر ایجاد الله تعالى الاشياء علی وفق ماأرادوه وکله من الله تعالى . وهو من هذه الجهة جميل . وانما یقبح باکتساب العبد ونسبته الیه . ط .
- (۷) بوجله دخی محفوظان اولان قنونده بوندن مقدمکی جمله دن مقدمدر .

ایتدیکک جوارح و اعضاءک هپسنی ما خلق لهنه صرف ایدرک
سکا شکر ایدرز . سن متزه و متعالیسن . حمد و ثنا سکا خاصدر .
بز سکا احصاء ثنا ابدیمیز . سن کندکی ایتدیکک ثنا و جماله
سین . (ولا نسکفرک) بزم اوزرمزه اولان هیسج بر نعمتکی انکار
ایتمیز وانی سنک غیری به اضافه ایلیر . (ونخلع) و ربقة کفری
وسنی راضی ایتیمیه چک اولان هر شیتک رابطه سنی بیونلرمزدن
القا و طرح و ازاله ایدرز (۱) . (ونترک من یفجرک) و سنک
نعمتکی انکار و غیره پرستش ایله سکا فجور ایدنی ترک و اندن
مفارقت ایلرز . (اللهم ایاک نعبد) یا الله بز آنجق سکا عبادت
ایدرز . (ولك نصلی) و نسجد (۲) و نمازی انجق سکا
فیلارز و سجده بی انجق سکا ایدرز . (والیک نسعی ونحفد)
و بزنی سکا تقریب ایدچک و سائله شتابان (۴) و تحصیل عبادتک
امرینه کمال نشاط ایله (۵) پوبان اولورز (۶) . (نرجو رحمتک)

(۱) بو سوزک ظاهری نخلعک مفعولی عذوف اولقدیر : مقتضای عبارت
ایسه انک مفعولی من یفجرک اولقدیر . ط .

(۲) عبادتدن صکره صلاتک تخصیص بالذکر اولنمسی صلات انواع عباداتی
(نیامی ، رکوعی ، سجودی ، قعودی ، تسکیری ، تنابی ، دعائی ، قرائتی ،
تسبیحی ، تهلیل ، صلاة علی النبی ، مؤمنینه دعائی ، خشوعی ط) متضمن
اولقدیر ناشی انک شرفنه بناء در . س .

(۳) سجودک دخی بشقهجه ذکر کی عبدک جناب رب معبوده اقرب حالانی
حال سجده اولدیفندیر .

(۴) سلاته سعی صوری که قونقدیر منهی اولدیفندن مقصود بذل مجهود
نمکدر . ط .

(۵) نشاط تعبیری مؤلف مقامدن اخذ ایتمشدر . قاله ط .

(۶) والیک سعی حدیث قدسیده کی « من أتانی سعياً أتیته هرولة » قول

خدمتک قیام و طاعتکده عمل و اهتمام ایله برابر (۱) رحمت و احسانک دوام و ازدیاد بی و عطاء عظیمکی امل ایدرز. سن ایسه کریمین کندکدن اومانی خائب ایتمز سین. (و نخی عذابک) نهی ابتدیک شیلردن اجتناب ایله برابر عذابکدن خوف ایدرز. مکرکدن (۲) امین اولماز. بز بین الخرف والرجاء (۳). ایمدی نعمت ایمانی بزه انعام ایله برابر عمل بالارکانه دخی بزى موفق بیورمهک سببیه بز دخی طمع کاذبین وجهله بلاعمل مجرد قلب و لسان ایله امیدده قالمیوب امر شریفکه

شریفه اشارتدرو : بز عماده کندمزی سکا نغریب ایدجک شئی تحصیل ایچون جهد ایدرز دیمکدر. حقه دخی سرعندر. خدمتکارلر ائندلرینک خدمتلینه مسارعت ایتدکاریچون آنلره : حقه. اطلاق اولنور. ص. اولاد اولادی دخی خدمه وزننده حقه در چونکه کوچک اسکده انلرده خدم کیدر. ط.

(۱) بونی مؤلف شونک ایچون زیاده ایتشدرکه رجاء : اسبابه تشبث ایله برابر بر مرغوب فیله قلبک تعلفیدر. اگر تشبث اسباب اولماز ایسه او : طمع. دراه ط.

(۲) مکر خدمه ایسه ده جناب حق افعال ما کرین اوزرینه جزاسی دخی مکرسمبه اولنور. تشکیم جزاء سیئه دخی سیئه در. [ویمکرون ویمکر الله] آیتنک تفسیرنده بیضاوی مرحوم : «ولاستاد أمثال هذا الى الله انما يحسن المزاجه ولا يجوز اطلاقها ابتداء لما فيه من ايهام الذم» دیمندر. محشینک مکرى انقلاب حال ایله تفسیر ایتیمی دفع اشکال ایلز.

(۳) مذهب حقه اشارتدر زیرا رحمتدن نومید اولقی کفر اولدینی کبی مکردن امین بولنقی دخی کفردر. رجاء ایله خوفی جم ایتشدر چونکه قادیرک شانی مرجو النوال و مخوف النکال اولقدرد. حدیثده وارد اولمشدرکه : خوف ایله رجاء بر عبد مؤمنک فلبنده اجتماع ایتمز الا که جناب حق اکا اومدینی اعطا ایدر و قورقدیندن ایمین قیلار. ص.

امثال ابدیچی اوله رق اعتقاد ایدر و دیرزکه : (ان عذابک الجد) منک حق عذابک^(۱) (بالسکفار ملحق) کفارہ لاحقدر^(۲) .

مصلی به بوندن صکره اولی اولان « اللهم صلّ علی سیدنا محمد وعلی آله وسلم » یاخود : « وصلى الله على النبی وآله وسلم » دیوب حضرت حسن بن علی رضی الله تعالی عنهما افندمه زک قنوتنی دخی او قومقدرکه حضرت مشار الیه : بکارسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم برقاچ کلمه تعلیم بیوردیلر بن المری قنوت وترده او قورم بیورمشدر اوده شودر : « اللهم اهدنی فیمن هدیت وعافنی فیمن عافیت وتوانی فیمن تولیت وبارک لی فیما أعطیت وقنی شرّ ما قضیت انک تقضی ولا یقضی علیک وانه لا یبدل من والیت^(۳) تبارکت ربنا ونعالیت . »

مصلی قانت بوندن صکره دخی صلوات او قور .
قنوتی ارقیه میان کیسمه (ربنا آتانا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) یاخود اوچ کره : اللهم اغفر لی ویاخود اوچ کره : یارب دیر .

(۱) الجد اتفاقا کسر جیم ایله اولوب حق مناسنه در . مراسیل ابن داوده نابندر . « علاوه اولتاز » دیانه التفات اولتاز . من . محفوظلر اولان قنوته بو دخی یوقدر .

(۲) ملحق لفغانده حانک کسری افصحدر . فتح جاء ایسه ملحق دخی دنبلسدرکه حق تعالی عذابی آنلره ایرشدیرجی اولدیفندن عذاب دخی آنلره ملحق دیمکدر . من .

(۳) روایت بیهقیده « ولا یعزم من عادیت » زیاده می دخی واردر . من .

ونریالکز شهر رمضانده جماعتله قیلنور^(۱) وآنده اولوقت جماعت اولادر . اجماع مسلمان بونک اوزرینه در . جماعتله قیله میان کیسه ایچون احبّ واولی اولان آنی آخر لیلده (وقت سجورده) فیلمقدّر . چونکه او وقتده جماعت بولماز ونری رمضان شریفده جماعتله فیلمق آخر لیلده منفرداً قیلمقدن افضلدر^(۲) .

حال جماعتده قنوت هم امام وهم جماعت کیزی اوقور^(۳) مفتدی قرات قنوتدن فارغ اولمیدین یاخود قنوته هنوز شروع ایتمیدین امام قنوت ایدوب رکوعه وارمش اولماق صورتده امام ایله برابر اداء رکوعی

(۱) رمضانک غریبه ونریایچون جماعت مکروهدر . شمس الأئمه دن منقول اولدیغنه کوره آنک کراهنی دخی تراویحدن ماعدا اولان قنوتده کی جماعت کبی علی سبیل النداعی اولمی سورننده در . اما برکشی برکشی به ویاایکی کشی برکشی به ائندا ایش ایلورسه مکروه اولماز . چونکه عایه السلام ائندمزک صلات نهجده حضرت ابن عباسه وصالان وزده حضرت عایشه به امامت ایندکاری اولمشدر . حضرت انسه وبر بئیمه برده عجزه امامه ابی رکعت نائله قبلدقلری دخی ذکر اولمشدر . اوج کشی برکشی به ائندا ایدرسه انده اختلاف اولمشدر . اصح اولان عدم کراهندر . اگر درت کشی برکشی به ائندا ایدرسه اتفاقا مکروه اولور . کافی ص مع ط . ابن عابدین مرحومک افاده سنه کوره حضرت عمر حضرت ابوبکری رضی الله تعالی عنهما دفن ایندکاری کیجه ونری جماعتله فیلمشدر . کراحت بویه احبانا اولانده دکلدر . علی سبیل المواظبه اولاننده درکه خلاف متواتر اولدقیچون بدعت مکروهدر .

(۲) وزده مخالف مذهبه ائندا . وافق اولماز چونکه ایجه فرقلر اولغله مانع متیقن دیکدر . شروط اقتدانک صوکنه باقکر :

(۳) لکن جمعی اهل بلاد ایچنده امامه مستحب اولان جماعت نعلم ایده بیلک ایچون آنی جهر ایلمکدر . تنکیم حضرت عمر کندبلیرینه وفد عراقک ورودنده سبحانک بی جهر ایتمشدر . ص .

قوت ایتمک قورقوسی اولورسه قنوت ایله اشتغال ایتمیوب امامنه متابعت ایلر (۱) اگر امامه رکوعده مشارک اولغی قوت ایتمکدن قورقور ایسه قنوت ایلر (۲) .

امام قنوتی ترک ایدرسه مقتدی امامه مشارک اوله بیلک کندیسنه ممکن ایسه بحسب الامکان جمع بین الواجبین ایتمش اولق ایچون قنوت ایلر . اگر مشارکت کندیسنه ممکن اولمیه چی ایسه امامنه متابعت ایدرکه او اولادر .

وترک رکعت نائیه سی رکوعنده امامه یتشان کیمسه که مسبو قدر فنوته حکماً یتشمش اولغله ماسبقی قضا ایدر ایکن قنوت ایلر .
تکیم وترده بر ویا ایکی رکعت ایله مسبوق اولان کیمسه او چنجی رکعتده امام ایله برابر قنوت ایتمش بولنق جهتیه قضا ماسبقده بالاجماع برکره دها قنوت ایتمز (۳) چونکه ایکی دفعه قنوت مشروع اولمامشدر .

(۱) قنوت ظاهر روایتده معین اولمینیچون صورت اولاده آنک او قودینی کندیسنه کافی اولور . صورت ثانیه ده دینه ییلورکه قنوت دخی واجب اولغله منضای مسئله : او کیمسه متابعت امام ایله قرائت قنوت پیننده مغیر اولمقدر . بیکده : قنوت او قومق رکوعک تدارکی ممکن اولق جهتیه اولادر ، دیو ادعا وله ییلور . ط .

(۲) قنوت واجب دعادن عبارت اولوب بالخاصه اللهم انا نستعینک الخ دعاسنک سنت اولدینی واجباتده ذکر اولمشدر . دعاده نمین اولماز دیمشدر ایهده عینک نده سنه کوره اولی و افضل اولان دعانک معین اولمیدر زبرا اولورکه داعی جاهل اولورده بیلبرک نمازی قیطم و افساد ایدر صورته دعاده بولنور .
(۳) در مختارده شو دخی مذکوردرکه وترک ابلک ویا ایکنجی رکعتنده

امام فنوتی اوفودفدن صکره ذکر اولنان دعایه شروع ایدر وانی
جهر ایلر ایسه امام ابو یوسف : جماعت دخی متابعت ابدوب انی
اوفورار دیمشدر (۱) .

دعاه مذکورده روایت بر منوال مذکور افراد ایکن ابن الهمامک
بیانی وجهله فقها امام حنفی وارد اولوب فنوته خاص اولمیان بر حدیث
عامدن تلفیق ابله انی جمعا دخی ذکر اینمشلدر : اللهم اهدنا فیمن
هدیت الخ . بونده اهدنا دن صکره «بفضلک» دخی زیاده ابدلشدر (۲) .

معنای دعا بودر : یا الله هدایت ایتمش اولدبغک کیمسه لر ایچنده
یعنی آنلر ابله برابر بنی (۳) دخی هدایتله (۴) و مظهر معافات فیلدبغک

سهوا فنوت ایدن اوچنجی رکعتده فنوت ایتمز . اما و ترک ایکنجی وبا اوچنجی
رکعتده بوندیغنده شک ایدن مم الفعود فنوتی تکرار ایدر . بونلرک فرقی شودر که
سهوا ایدن موضع فنوت اولقی اوزره فنوت ایتمش اولغله آنی تکرار ایلر .
شک ایدن ایسه فنوت ایچون محل تعیین ایتمش اولمسه اوله دکلدر . حللی
بونلرک ایکیبنده دخی تکرار فنوت اولتمی راجح کوسترمشدر .

(۱) امام محمد جاعتک متابعت اینمیوب آمین دیملرینه قائلدر . کما فی ص .
عند الاطلاق قول امام ابی یوسفی قول امام محمد اوزرینه تقدیم اینمک قواعدنددر ط .
(۲) زیاده مذکورده نك معناسی واجب اولدرف دکل ، محضاسنک فضل
واحسانک سببيله دیمکدر . کما فی ص مع ط .

(۳) اهدنا اوندیغنه کوره : یزی .

(۴) هدایت : راهحقه توفیق وایصالدر . مظهر توفیق ربانی بولنان مؤمنلرک
طلب هدایت ایللاری انده نباتی و معنای مزیدی طلبه محمولدر .

کیمسه ار ایله برابر بنی دخی عافیتله^(۱) وولایتکه یعنی نظر عنایتکه
آلدیغک ذوات ایله برابر بکاده مددکار اول واعطاوا احسان بیوردیغک
شیلری حقمده مبارک و متیمن قیل و حکم و تقدیر بیوردیغک شیتک
شر بنی دفع ایله بنی وقایه آیت سن دیله دیکک وجهله حکم ایدرسین سکا
کیمسه حکم ایدمهز (چونکه سن مالک واحد سین ملسکده سکا شریک
یوقدر بزه سنک موالاتکی ایسترز) شبهه یوقکه سنک مظهر موالات
واعزازک اولان کشتی ذلیل اولماز ومعادات واذلال ایتدکارک ایسه
عزیز اوله ماز . متبارک و متعالی سین ربمز !

قبل النوم وتری قیلوبده بعده تمجد ایدن کیمسه وتری اعاده ایتمز .
حدیث شریفده : « لا وتران فی لیلة » یعنی : برکیجهده ایکی وتر
اولماز . بیورلمشدر^(۲) .

وترک تقدیم وتأخیر مسائله چون اوقات مستحبه فصلتک صوکنه
باقلسون .

(۱) عافیت ونه بیزدیگر ایله معافات : بتون أسقام وأمراضدن ودنبوی
واخروی بلا با و بندن سلامتدر • وبتون خیر وفضیلت بونلرک نحت معانیسنده در .
کما فی من مع ط :

(۲) لا عاملة عمل لیس أو عمل ان وجرى على لغة من یلزم المثنی الالف فی
جیم أحواله . والمعنی لا یوتر لليلة وتران . فلا ینافی أنه بفضی وترین وأکثر فی
لیلة . ط .

(فصل)

بیان نوافله دائر

نوافل : نوافله نك جمیدر . نافلة و نفل : فرض و واجب اولیان
عبادتدر (۱) كه زیاده معناسندن مأخوذدر (۲) فرضندن و واجبندن فضله
اولان نمازار دیمكدر . اكا تطوع دخی دینوركه كشینك بلا وجوب
طوعاً قیلدینی نمازدر .

سننر بو جمله ن اولدینی حالده فصل سنن دینلیوب فصل نوافل
دینلسی نفل تعبیرینك دها شمولی اولسندندر . چرنكه هر سنت نفلدر .
هر نفل سنت دكلدر .

نوافلك رواب و رغائب نوعی وارددر . رواب : مؤكد و غیر

(۱) كرك نماز ، كرك اورج ، كرك زكات یاخود حج اولسون . بوراده
مقصود نمازدر .

(۲) غنیمته فزعین ایله نفل اطلاق بوندندركه موضوع جهاد اولان اعلاء
كلمة الله اوزرینه زیادهدر . ان تقوی ربنا خیر نفل . جمعی أنفادر . قال تعالى
[یسألونك عن الأنفال] . ولك ولدینه دخی نافلة اطلاق اولنور . [ووهبنا له
اسحاق ویمقوب نافلة] فول کریمی بو معنادندرکه بز عظیم الشان ابراهیمه
مطلوبی اولان اسحاقدن فضله عطیه اولهرق یمقوب دخی بخش وعطا ایلدك دیمكدر .
منینبك .

شیخ بری الصلوات الخمس نافلة و يستعمل دم الحجاج فی الحرم
بیتندهکی شیخندن سیف مقصوددر . قدمته یاخود بیاضنه بناء شیخ بنی بر
تسمیه اولمشدر .

مؤکد اوله رق فرضلردن آول یاخود صکره قیلنمقده اولان سننلردر (۱)
رغائب : ضحی و تهجد کبی سائر نوافلدر .

سنن مؤکده

بونلرک بر قسمی ایکیشر و بر قسمی دردر رکعتدر .
ایکی رکعتلرلر شونلردر :

صلات فجر دن اول
صلات ظهر دن صکره
صلات مغرب دن صکره
صلات عشاء دن صکره .

درت رکعتلرلر شونلردر :

صلات ظهر دن آول
صلات جمعه دن آول
صلات جمعه دن صکره

سنن غیر مؤکده

که آکا سنن مندوبه دخی دینور (۲) شونلردر :

صلات عصر دن آول
صلات عشاء دن اول

(۱) تشکیم احیاء علومک نوافل فصلنده روانب صلوات خمس : راتبه^۱
صبح ، راتبه^۲ ظهر النخ دیو ذکر اولنمشدردر .

(۲) مندوب و مستحب و مرغب فیه و حسن الفاظ مترادفه اوله رق هپ
بر معنابه در که فمافی نرکنه شرعک ترجیح ابتدیکی شیدر . ط .

بونلر دردر رکعتدر (۱) اوکله نك ويا تاسونك ايسکيشر رکعتدن عبارت اولان صوگ سئلربني آلره ايسکيشر رکعت دها ضم ايدرك دردر قيليق دخي سنن مندوبه دندر (۲) . افشام نمازينك سنت مؤکده سي اولان ايکي رکعتدن صکره آلتی رکعت نماز قيليق دخي سنت مندوبه يعنى غير مؤکده در .

سنن مؤکده نك اقواسی اتفاقا صباح نمازينك سنتيدر . زیرا آنک حقهنده وارد اولان مرغبات ~~کئيردر~~ (۳) . وجوبی بيله مرويدر . و ديمشلردرکه : مرجع فتوی اولان عالمه حاجت ناسه

(۱) رواتبک بونلر ايله رکعات معناده سي ايام عاديه ده بکری به بالغ اولمده و جمعه کونلری بکری بی کچمکده ورمضان شريف کيجهلری بر يکرمی دها ضم اولمقده در . وتر ايله برابر عدد رکعات فروش دخي يکرمی اولمغه بش وقتنه بش دها قاعق تعبیری اشته بو حسابه مبنيدر . بونلردن ابلک سئلر مؤلفک نقلنه کوره طعم شیطانی قطر و فرض الهی به نفسی توطین ايجون اولوب صوگ سئلر دخي جبرمافات کبی بر معنایه مبنيدر . بناءً عليه بونلر سفرده دخي حال نزول و نرارده نرك اولمار و بونلره قصر تعلق اينمز . تشکيم صلاة المسافر بابتنده ذکر اولنور .

(۲) محشی مرحوم : اتی قبلان برويا ايکي سلام ايله قيليق بيننده مخيردر . ديمش ايسده شربلاليه ده مختار اولان آنک بر سلام ايله اولدبني مذکوردر . « من حافظ علی أربع رکعات قبل الظهر وأربع بعدها حرمه الله تعالى علی النار » حديث شريفنك ظاهری دخي بوني مؤيددر .

(۳) حديث شريفده : سزی آتيلر (یعنی جیش عدو) قوغالاسه بيله او ايکي رکعتی برانميك . بيورلشدرکه مقصود اتی قيليقه حت وترغييدر . والا اويله مخاطره لی وقتنده تمکن اولمدينيچون ترك فرض بيله مباح اولور . ص م ط . « فچرك ايکي رکعتی (یعنی سنتی) بکا دنيا و ما فيها دن سوکيلي (وانظ دیکرده خبر لی) در » دخي بيورلشدر . ص -

مبنى سائر سننلى ترك ايتمك جائز اولور صباح نمازينك سننى ترك ايتمك جائز اولماز . كما فى الفتح .

سنت فجرده افضل اولان آتى وقتك اولنده مع التخفيف قيلقدرد . عليه الصلاة والسلام افندمز حضرئلى كاه سورہ كافرون و اخلاص ايله وكاه خاتمه سورہ بقره و (قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بيننا وبينكم الخ) آيتيله قيلارلايدى . ألم نشرح وألم تر سورہ لريله قيلنمى دخى مستحسندر (۱) .

آندن صكره افضل سنن مختلف فيه اولقى اوزره اقسام نمازينك سننى اولوب بونده اطاله قراءت مستحيدر . زيرا صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرئلىك آنك ايلك ركعتنده ألم تنزيل سورہ سننى واينجى ركعتنده سورہ ملاكى اوقودفلرى اولمشدر .

سنت مغربدن صكره افضل سنن ظهر ك صوك مستيدر . آندن صكره ياتسونك صوك سننى ودها صكره اوكله نك ايلك سنئيدر (۳) .

سنن مندوبه ايچئده ايكندينك سننى ياتسونك ايلك سفتندن افضلدر (۳) .

(۱) ادراك القريضة بآيته بافكر .

(۲) لكن مجمل الانهرك باب المهرننه بو دخى مانع صحت خلوت اولافنده فجر كى فرائضه ملحق كوسنرلشدر . كما ساذكره .

(۲) بو ابكى سنت مندوبه دل سفت عصر ك ابكى ركعت دخى قبلندبى يانيله قدورى آنك ابكى ياخود دوت قيلنمى بننى تخيير ايتمش ايسده جوهرده دوت ركعت قبلنمسنك افضلننه اشارت اولنمش و بجر رائفده افضلنن مذكوره مصرح بولمشدر . در . مختارده مندوبه عاشانك دخى ابكى قيلنمى ببننده مصلى

افشامک سنت مؤکده سندن صکره سنت مندوبه اولارق ذکر اولنان آتی رکعت (صلات اتوابین) دبو معروف اولان نمازدر (۱). وجه تسمیه شوما آله کی حدیث شریفده : « هرکیم بعد المغرب الی رکعت فیلارسه اتوابندن یازیلور . » بیوریلوب (انه کان للآوابین غفورا) قول کریمی اوقتمشدر . اتواب برکناهنده بولندبغی وقت درحال نوبه به مبادرت ایلیادر . ابن عمر رضی الله تعالی عنهما حضرتلرندن مروی اولدبغی اوزره حضرت رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز بیورمشلردرکه بعد المغرب نکلیم ایتمدین الی رکعت نماز قیلانک الی سنه لک ذنوبی مغفور اولور (۲). عمار بن یاسر رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن مرویدرکه رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری : بعد المغرب آلی رکعت نماز قیلانک ذنوبی ذکر کوپوکی کبی (چوق) دخی اولسه مغفور اولور . بیورمشلر و قبل انکلیم فیدیله تقیید دخی اینهامشاردر (۳).

• خیر کوشترلشدر ولسکن اصلده مذکور اولدبغی اوزره حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها : • رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قبل العشاء درت رکعت قیلارلر وبعد العشاء دخی درت رکعت قیلوب یاتارلر ایدی . • بیورمشدر .
(۱) صلات ضحایه دخی اوایتین نسمبه سی صلات مذکوره حقنده کی حدیث آئیدن استنباط اولنور .

(۲) ذنوبی اکثر علماء (رحمهم الله تعالی) صفائره حمل ایتمشلردر . بعضلر اطلاق ایتمله کباره دخی شامل اولمشدر . ط .

(۳) یا اتحاد حادثیه مبنی مطلق مقیده حمل اوانور . یا خود : قید مذکور اصل موعود بهی تحصیل ایچون دکل ، حصول کمال ایچوندر . دینیلور اخط .

روانیده افضل اولان آنلری رغائب کی خانده قیلیمقدیر .
سنن ابی داودده مذکور حدیث شریفده « کشینک خاندهسندهکی
نمازی بتم شومسجدمدهلی نمازندن افضلدر فرائض مستشاردر »
بیوراشدر . منیه المصلیده : مسجدده تطوع حسن و خانده
احسندر . دیو مذکور اولوب فقیه ابو جعفر بدخی بووجهله افتا
ایتمش ، و : مکرکه خاندهسنه عودتده سنت قیلیمقدیر اوئودوب بشقه
شیله مشغول اولمقدن خوف ایتمش اوله . دیمش ، در . ط (۱) .

الهی رکعتی سنت مغرب ایله برابر صایانلر اولمش ایسهده مؤلف مغایرته قائلدرکه
انکله سکز ایدرهر رکعتده سلام ویریلور . بعضلر سکز ایکی یه بولهرک :
درنده بر سلام ویریلور . دیمشلر کما فی س . یوکا کوره اقامتک سنتی درت
قیلهرق بعهده درت رکعت ده قیلنهجق دیمکدر . دررده انک بر سلام ایله
اولمقدن مذکوردر .

(۱) خوف مذکور اولماز ایسه خاندهده قیلق افضلدر . بوندهکی حکمت
دخی خانهلرک نمازندن حالی قالماسیدر . تنکیم علیه الصلاة والسلام افندمز
حضرتلری : خانه کزی صلات ایله تنویر ایدک قبور قیلیمک . ما آئنده اولان
« نوروا بیونکم بالصلاة ولا تجعلوها قبوراً » قول نریفلریله بو معنایه آگاه
ایتمشلدر . الی هنا کلام ط . ترجمه سیر کبیرک صلات خوف فصلنده « رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری سعادت تخانهلرنده نمازده قیللار
هل بیتلری خدمته سعی دخی ایدرلر ایدی . اتملرینه دخی بونی امر ایدوب
بیونکزی قبور اتخاذا ایتیمک بیورمشلدر . بعض علما بیون اتخاذا قبور ایتیمقدن
منعده نمازی جامعه حصر ایدوب خانهلرده نماز قیلماقدیر دیدیلر . وبعضلر من
غیر حاجه خانهلرنده ناظم اولوب حوائج اهل بیته معین وقائم اولماقدیر دیدیلر . »
دیو مذکوردر .

درت ركه نلى سنت مؤكده لك يعنى ظهرك ايلك سنى ايله
جمعه نك ايلك وصوك سنتلر نك قعده* اولاسنده مصلى شمه
اقتصار ايدر يعنى يالكز تحيات اوقور (۱) و اوچنچى ركه، قيامنده
سبحانك اوقوماز (۲).

بونلر برسلام ايله دركه دردتجى ركه نك نهايتنده قعده* اخيره نك
اجراسيله تحيات وصلوات اوقونورق سلام ويريلور.
رباعيات مندوبه بوبله اولمىوب آ نارك قعده* اولاسنده مصلى
تحياتدن صكره صلوات و اوچنچى ركه، قيامنده سبحانك اوقور (۳).

(۱) انك اوزرينه بر شى زياده ايده سچود سهوك وجوبنده اختلاف
اولنمشدر . ط .

(۲) سنن مذكوره تا كدى جه نله فرائضه بكره مشدر . انلر فرائض
رباعيه كى صلات واحده اولديغندن مصلى صاحب شفعه اولديغنه كوره شفم ثانى به
انتقال ايتمكله شفم سى باطل اولماز فراغ صلاتدن صكره طالب شفعه ايده بيلور .
مصلى طلاق ايله نخبير ابدلش قادين اولديغنه كوره شفم ثانى به انتقال ايله خياري
باطل اولماز . چونكه مخيره ايچون باجماع الصحابه خبار بحس واردر . مصلى
زوجه سنه هنوز داخل اولماش زوج بولنديغنه كوره منكوحه سى نك ونتم اولورق
شفم اولده ياتنه كيروب مصلى دخى شفم ثانى به انتقال و درت ركه نى آتام ايلمكله
فرض ظهرده اولديغى كى خلوت صحيح اولميه جغندن او نمازدن بعد الفراغ
موانعدن خالى خلوت صحجه بولنديغنه تمام مهر لازم كلز امر موضجاً . باب
المهرده مذكوردركه فرائض مانم صحت خلوت ايسه ده نوافل مانم دكلشدر
يالكز صباح نماز نك سنى ايله اوكله نك ايلك سنى شدت تا كدلرى سبيله مانم
صحت خلوتدر . كافى مهر بحس الانهر .

(۳) و خلوت مسئله سنده شفم ثانى به قيام ايتمكله اكا تمام مهر لازم

سنلرك مؤكد اولانلرى وقت داخلنده وصباح نمازبنك كى
اوكونك زوالندن اول فرضيله برابر قضا اولمق و غير مؤكد
اولانلر بنه شروع وقوع بولمقجه قضا ترتب ايتماك مسائلى
ادراك الفريضة بابينده در .

فرض ايله سنت آره سنده نكلم ايتماك (كرك ايلك سنت ،
كرك صوك سنت اولسون ط) سنتى اسقاط ايتمز و لكن سنتك
توابنى اكسيلدر . على قول سنت ساقط اولمقلا اعاده اولور . منافى
نحريره اولان هر عمل دخى بويله در يعنى كلام ايتماك كميدر (۱)
كافى الدر مع ط .

ابكى ركعتن زياده مثلاً درت ركعت نافله فيلان كيمسه
بالكز صوك ركعتده او طورسه مقنضاي قياس فساد صلاندر (۲)
ولكن اونماز استحسناناً صحيحدر (۳) .

كلور . و شفعه مسئله سنده كندبنك حق شفعه سى ساقط اولور . و نفويض
مسئله سنده مخيره نك خياري باقى اولاز . ايكنجى ركعتده قعودى ترك ايدرسه
اوچنجى ركعتده ثنا و تعوذ ايتمز . ط . بو صورته قيلان نافله نك استحسناناً صحته
مؤلف آفا تصرع ايدر . محشينك شرح منيه دن نفلته كوره رباعيات مندوبه نك
بر وجهله بولمسه سى ائمه متقدميندن مروى اوليوب اوانحق بعض متأخرينك اختيار ايدر .
(۱) برينى عمل كنبره و ديكرينى عمل قيله حل ايتماك صورتيه ابكى قولك
رؤسنى جمع و توفيق ايتماك دخى ممكندر . كما فى ط على الدر . قال والفارق
لعرف اه .

(۲) امام زفر دخى بوكا قائلدر . بوده امام محمدن بر روايندر . ص .
چونكه هر شفعك صوكي بر خاتمه اولمقلا قعده اخيره ترك اولمش ديمكدر .
(۳) چونكه صلات واحده اولمشدر . زيرا تطوع ابكى ركعت اوله رق

ایکی رکعت اوزرینه ایدیله جک فعود سهواً قالمش ایسه
اونقصان سجود سهواً یله منجبر اولور . رکعت ثالثه یه بعد القيام تذکر
اولنورسه سجده یه وارمیش اولمقدجه فعوده عودت واجب اولور .

اگر مصلی ایکی رکعتدن زیاده قیلق ایستدیکلی ناله نیک
یالکیز اوچنجی رکعتنده او طوروب سلام ویرر ایسه اونمازک
صحتمنده اختلاف اولنمشدر . خلاصه ده مصحح اولان فساددر (۱) .

اوقات مکروهه مستثنی اوماق اوزره کیچه وکوندز ایستدیکلی
قدر اوافل قیلنه بیلور . ایکیمده بروباخود درنده برسلاام ویریلور .

مشروع اولدیفی کبی درت رکعت اولرق دخی مشروعدر . صلات واحده ده
ایسه فرض اولان فعود اخیردر . ص . واورکعتلر بنامها عسوبدر . ط . بوندن
تراویح مستنددرکه او هیئت مخصوصه اوزره مشروع اولدیفندن انده او درت
رکعت شفع واحد اولرق عسوب اولور . تکیم بابنده بیان اولور . درمخارده
مذکور اولدیفنه کوره بو صورتله بیک رکعت دخی قیلسه بوبله در . لکن ابن
عابدنیک بیاتنه کوره بوباده تصحیح مختلف اولوب بعضلر بو حکمی اعتباراً بالفرض
درت رکعتنه عصر ایدرک : اکر الی باخود سکر رکعت تطوعی قعدہ واحده ایله
قیلارسه فرائض ایچنده بر قعدہ ایله قیلنمی جائز اولان الی رکعتلی نماز اولدیفندن
ایش فباسه عودت ایتمکله او نماز جائز اولماز . دیمشدرده اه ۱۱ مؤلفک ظاهر
تثلی دخی بو قوله مبنی مشرودر . ۸

(۱) چونکه او کیسه قعدہ ۱۱ مشروعه بی ترک ایتمشدر . انک اجرا ایتدیکلی
قعدہ ایسه محذره دکلدر . بعده ۱۱ اکا واجب اولان ایکی رکعتی قضا ایتمکدر .
اوچنجی رکعت فاسده بنا اولنش اولدیفیچون قضا ایدلز . قاله ط .

کوندز نوافلنده درت^(۱) وکیجه نوافلنده سکر رکت-ن زیاده سنی برسلام ایله قیللق مکر وهدر^(۲) .

کیجه وکوندز نوافلنده عند الامام افضل اولان درتده بر سلام و بر مکدر . عند الامامین کوندز نوافلنده افضل امام ابوحنیفه حضرتارینک دیدیکلری کی اولوب کیجه نوافلنده ایسه افضل اولان ایکیشرا یکیشرا قیلقدرد . و : « صلاة اللیل مثنی مثنی » حدیث شریفنه بناءً بوبابده فنوی دخی امامین قولیلهدر .

کیجه نک وخصوصیلله نلک اخیرینک نوافلی کوندز نوافلندن افضلدر . چونکه نفسه دها مشقتلیدر . حدیث شریفده ایسه « انما أجرك علی قدر نصبک » و : « أفضل الاعمال أجدها . » بیورلمشدر . صلات لیل نفسه أشق اولمقله برابر ریادن دخی ابعدر . همدده جوف لیل نجلی و عرض احسان زمانیدر . جناب حق قائم باللیل اولان صلحاء

(۱) بونک کراهی اتفاق روایات ایلهدر . علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرندن زیاده سی روایت اولنمامشدر . اگر کراحت اولییدی تعالیا للجواز زیاده ایدرلر ایدی دیمشدر . بوده کراحتک تحریمه اولدیفنی افاده ایدر . ط .
(۲) اکثر مشایخک مختاری بودر . معراج الدرایده ایسه زیاده مذکورده رسل عبادتی متضمن اولدیفیچون مکروه اولماق اصحدر دیو مذکور اولوب سرخسی دخی عدم کراحتی تصحیح ایتمشدر . س . اولکینک کراحتی اتفاق روایات ایله اولدیفینه نظراً بو اختلاف ایکنجی به معنی کیجه نوافلنه عائد اولماق کرکدر . حباء علومده اولن ایکی رکعت اولهرق ذکر اولنان لبله معراج نقلی هرایکی رکعتده نجبانه اوطورلق و فقط الک نهایتنده سلام ویرلک اوزره میندرکه اوانجق بونصیحجه نوافق ایده بیلور . سکرده برسلامک جوازندن تراوخ مستثنادر .

عباديني (تنجاني جنوباً عن المضاجع) قول كريمه شتائش
بيورمشدر (١) .

إذا ما الليل أظلم كابدوه * فيسفر عنهم وهم ركوع
أطار الخوف نومهم فقاموا * وأهل الأمن في الدنيا هجوع

ليلاً ونهاراً نمازده طول قيام كثرت سجودن احبدر (٢) . حديث
شريفده « افضل الصلاة طول القنوت » بيورمشدر . طول قنوت طول
قيام معناسنهدر . همده طول قيام ايله قرات قرآن مزداد اولور .
كثرت ركوع وسجود ايله تسبيحات چوغالور قرات ايسه تسبيحدن
افضلدر (٣) .

(١) كه ياناري يتاقلردن متباعد اولور ديمكدور . آخر آيت [فلا تعلم نفس
ما أخفى لهم من قرة أعين] دركه كوزار روشلكه دائر انلر ايچون اخفا وآماده
ايدلش اولان شبلري هيچ كيمسه بيلهز ديمكدور .

يا أيها الرافد كم ترفد قم يا حبيبي قد دنا الموعد
وخذ من الليل ولو ساعة تحظى اذا ما هجم الرقد
من نام حتى ينفضي ليله لم يبلغ المنزل لو بجهد

(٢) يعنى نوافل ليل ونهارده عدد ركعاتي چوغالتمقدن ايسه قراتي نكثير
ايدرك قيامي اوزانمق افضلدر .

(٣) قرات وقيام ركاتلر بئتك اجتماعي دخي افضلدر چونكه انلر اجزاء
صلاتنددر . بنابرین ركن سجود ايله سنت تسبيحك اجتماعتدده افضل اولاش
اولور . ط . مجتباده امام محمدن بونك خلاقي يعنى كثرت ركوع وسجودك افضل
اولديفي نقل اولندي . ص . طحطاوي شرح معاني آثارده امام محمدن شيخبنك

(فصل)

تحييت مسجده وصلات ضحايه واحياء لياليه وماعدايه دائر^(۱)

ايكي ركعت نماز ايله (۲) مسجده تحيت ايتمك^(۳) مسنوندر كه وقت
وقت كراهتك غيريده^(۴) داخل مسجد ارلان كيমে اوطور -

دخی کندیسنه موافق لرینی نقل ایتش وبدائمه انی تصبیح ایلشدیر . عبارہ
برهانك ظاهری ده بودر . امام أحمد تمارض ادلیه مبني توقف ایلشدیر . تساوی
دلیلنه مبني امام ملاك انلری مساوی طوعشدر . ط . قال ووجه مافی المجتبی قوله
صلی الله تعالی علیه وسلم للسائل : عليك بکثرة السجود . والآخر :
أعن علی نفسك بکثرة السجود . وفوله صلی الله تعالی علیه وسلم : أقرب
سبكون العبد من ربه وهو ساجد ولأن السجود غاية التواضع
والعبودية اه .

(۱) صلات ایل واستخاره کبی . ط . بونلرهب رغائب انواعندندر . کمار .
(۲) بوکا تحیت مسجد تعیر اولنور . عشینک افاده سنه کوره
درت رکعت دخی فیاته ییلورسهده ایکی رکعت افضلدر .

(۳) رب المسجده تحیت دیکدر . چونک تحیت - که تعظیمدر -
مکانه دکل ، انجق صاحب مکانه او اور . زیرا آذن مقصود تقرب
الی اللهدر ، تقرب الی المسجد دکلدر . وبوندن مسجد حرام مستثنادر که
انک تحیتی طوافدر . بوده اوزرنده طواف اولانه یاخود طواف قصد
ایده کوردر . طوافی اراده ایتمان یاخود کیروب اوطورمق ایستیان
بویه دکلدر که او کیمه صلات تحیتی قیلدقچه اوطورماز اه ط من حاشیتیه .
(۴) اوقات مکروهه بخته باقکز و اوتوز طقوزنجی صفحه ک
موکارینی اوقویکز . محشی دیر که مسجده بعد الفجر ویا بعد العصر
کیرن تحیت مسجد نمازینی قیلماز بلکه تسبیح ونهایل ایدر

مدین (۱) آتی قیلار . اوطورلمش اولقله اونماز کچمش اولیوبینه قیلنور ایسه ده قبل القعود قیلنمق افضل اولور . فرضک اداسی آنک یرینه قائم اولور . وکذا هر نمازکه داخل مسجد اولان آتی جامعہ دخولده نحیت مسجد نیی ایتیمه رک قیلش اوله اودخی آنک یرینه قائم اولور (۲) .

برکونده بر مسجدده دخول تکرر ایدرسه بر صلات تحیت کفایت ایدر .

(او کیممه بخیردر دیلرسه آتی ایلاک دخولنده و دیلرسه صوک دخولنده قیلار . ط علی الدر .)

مسجدده عند الدخول صلوات شریفه قراءتدن صکره : « اللهم افتح لی أبواب رحمتک » دیمک و عند الخروج : « اللهم انی أسألك من فضلك . » دیمک امرنی به مبنی مندوبدر . علیه الصلاة والسلام .

وصلوات شریفه اوفور و بوحالده حق مسجدی ادا ایتمش اولور . تنسکیم فرض قیلنق ایچون کبردیکنده تحیت مسجد قیلقله مأمور اولماز . آبدستزلکه و یاخوف و ازدحام کی سبب آخره مبنی نحیت مسجد قبله میان کیمسه درت دفعه « سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر » دیرام .

(۱) قبل القعود قیدی اولایی بیاندر . حدیث شریفده : سزدن برکز مسجدده کبردیکی وقت ایکی رکعت نماز قیلدقجه اوطور مسون . بیورلمشدر . اوطوررده صکره قیلار دیبان دخی اولمشدر . حدیثده کی نهی تنزیهه محمولدر . ط .

(۲) چونکه تحیت نمازی مسجدک تعظیم و حرمتی ایچونددر اولیسه قیلدیغی شی ایله حاصل اولور . ص . م م مثوبته دیمکدر تنسکیم محبتک شکر و ضوء ده کی افاده سندن ظاهردر .

در مختارک مکروهاتند مذکور در که جامعک خوف سرقت اولمذقجه
قبوسنی کلیدله مکروه اولدیغی کبی قبوسی بردن زباده اولان جامع
شرابی یول اتحاد اینمک دخی مکروهدر . و بوقی بلا عذر اعتیاد ایدن
فاسقدر . اگر عذرو اضطراره مبنی ایسه جائز اولوب او کیمسه کونده
بر دفعه تحیت مسجد قیلار .

آبدستی (۱) متعاقب یا شلفی قوریمدین (۲) ایکی رکعت نماز قیلحق
مندوبدر (۳)

مسجده حین دخولده قیلانان فرض (ویاسنت) ایله تحیت مسجدنوابی
دخی حاصل اولدیغی کبی آبدستی متعاقب قیلانان فرض (ویاسنت)
ایله دخی برفضیلت حاصل اولور . ط .

ضحی یعنی قوشلق و قی درت ودها زیاده رکعت نماز قیلحق علی
الراجح مندوبدر .
(بوکا صلات ضحی تعبیر اولنور وقت مختاری ربع نهارک کذرانی
زمانیدر (۴) .

- (۱) و کذا غسلی . کما تقدم فی آدابہ .
- (۲) یعنی قوریلانغیغنه کوره قوریه حق قدر زمان کچمدین .
- (۳) بوکا (شکر وضوء) تعبیر اولنور . وقت کراهنک غیریده فیلنور .
حدیث شریفده « مامن مسلم يتوضأ فيحسن وضوءه ثم يقوم فيصلي ركعتين بقبل
عليهما بقلبه الا وجبت له الجنة » بیورلمشدر . کما فی س .
- (۴) لحدیث زید بن أرقم ان رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم قال صلاة
الأوايين حين ترمض الفصال رواه مسلم و ترمض بفتح التاء والميم أى تبرک من شدة
الحر فی أخفافها اه وهذا الذى ذکرته فی هامش الصفحة ۳۶۸

در مختارده اقلی ایکی و اکثری اون ایکی و اوسطی سکر اولوق
اوزره مذکور اولوب افضل اوسطیبدیر دینلشدیر (۱)

صلات لیل (۲) دخی مندوبدرکه کیجه این و خصوصیه کیجه نیک
صوکننده قبلنور (۳). اقلی ایکی و اکثری اون ایکی و اوسطی سکر
رکعتدر (۴). فضیلتنه حد و حصر اوله ماز. حق جل و علا متعجبین
حققرنده (فلا تعلم نفس ما أخفی لهم من قرۃ أعین) بیورمشدر. صحیح
مسلمده دخی مذکوردرکه صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضر نلری :
صلات لیلله ملازمت ایدکز زیرا سزدن او ایکی صالحلرک دأب
ومعادلربدر وربکزه سزی مقربدر و سببناک سبب کفار اتیدر
و کناهدن باعث نهی نفسدر. بیورمشلدر.

- (۱) وبعینی قول ابن الملوک العاصری :
- (۲) اصلی فلا ادری اذا ما ذکرتها أنذین صلیت الضحی أم ثمالیا
- (۳) بوکا صلات تهجد تعبیر اولنورکه اویقوده بولنامق یعنی کیجه یی اویقو ایله
کچبر مامک نمازی دیمکدر. یقال تهجد اذا جانب الوجود أى النوم. کما یقال نأتم.
- (۴) عشینک افاده سنه کوره کیجه الی قسم اعنبار اولنورسه آخر لیل
بشنجی سدس اولورکه احادیثده وارد اولان وقت نزول الهیدر. مقصود نزول
امر حقدر. احباء ایله نصف شعبان حدیثه باقکزر.
- (۵) علیه الصلاة والسلام افندمن حضر تلرینک صلات لیلی و ترايله برابر بش
ویدی و طقوز و اوون بر و اون اوچ رکعت قبلدقاری حاشیهده مذکور اوایفی
کی تهجدی اون ایکی رکعت قبلدقاری دخی سیدنا ابن عباس روایتله صحیح
بخاریده مذکوردر. مع الوتر اون بش ایدر. مؤاب کیجه تنفل اولنمسی لائق
اولان نمازک اقلی سکر رکعتدر دیمشدر.

صلوات استخاره دخی مندوبدر (۱). بولك بيا انى سنت سنیه افصاح
ایتمشدر : حضرت جابر رضی الله تعالی عنه دیمشدرکه حضرت رسول
الله صلی الله تعالی علیه وسلم بزه قرآندن سوره تعالیم ایدر اولدقلری کپی
بتون امور مزده استخاره تعالیم ایلیوب (۲) دیرلر ایدی که : سزک برکز
بر ایش یا یمق ایستدیکی وقت ایکی رکعت نماز قیلسون (۳) بعده شویله
دیسون :

« اللهم انی استخیرک بعلمک (۴) واستغفرک بقدرتک وأسألك من
فضلک العظیم فانک تقدر ولا أقدر وتعلم ولا أعلم وأنت علام الغیوب.
اللهم ان کنت تعلم (۵) أن هذا الامر (۶) خیر لی فی دینی ومعاشی وعاقبة

(۱) استخاره کندیسنده خیر اولان شئی طاب ایلمسکدر مستفیلده اوله جق
برشی ایچون اولورکه جناب حق ایکی امرک خبر لیسنی اظهار ایلیه . بر مطلوبک
نحصلی وبا بر مکروهک دفعی ایچون اولان : صلات حاجتدر . کما یأی .
(۲) وقال صلی الله تعالی علیه وسلم : من ساءده ابن آدم استخار فاته عز وجل .
زاد الحاکم : ومن شقاوة ابن آدم ترکه استخارة الله عز وجل . ط .
(۳) ایلک رکعتنده سوره کافرونی وایکنجی رکعتنده سوره
اخلاصی اوفور . بعضلر : ایلک رکعتده (وربک یخلق ما یشاء وینتار) الخ
آیلرینی وایکنجی رکعتده (وما کان لمؤمن ولا مؤمنة) الخ آبقنی اوقور دیدیلر .
وبعضلر : سوره ایله آیت بدینی جم ایدر دیدیلر . نماز قیلحق متعذر اولور ایه
دعا ایله استخاره ایدر . رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز
حضرتارینک « اللهم خری واختری » دیو استخاره بیوردفارینی دخی حضرت
ابو بکر رضی الله تعالی عنه روایتیه امام ترمذی ذکر ایتمشدر . ط .
(۴) اى اطاب منک تحصیل خیر الامرین ، والباء فی قوله بعلمک للقسم أو للتعلیل .
أى لأنک عالم بذلك . וכذا یقال فیها بعد . ط .

(۵) شک داعییه نسبتلهدر . علام الغیوبه نسبتله دکلدرد .
(۶) شوایش دیمکدرکه اوراده مستغیر تسمیه حاجت ایدر . ط .

امری وعاجله وآجله (۱) فاقدرو لی ویسره لی ثم بارک لی فیه (۲) وان کنت تعلم أن هذا الامر شر لی فی دینی ومعاشی وعاقبة امری وعاجله وآجله فاصرفه عنی واصرفنی عنه واقدر لی الخیر (۳) حیث کان ثم رضنی (۴) به « وحاجتنی سویلسون (۵) .

بونی امام مسلمدن ماعدا محدثین روایت ایلدیلر . دعاء مذکوره حمد وصلوات ایله باشلامق مستحبدر . حین استخاره ده قلبنک منشرح اولدیغی شی ایله عامل اولور (۶) .

- (۱) «وعاجله وآجله» روایت دیگر ایسه ده دعاءه ایکسی برلشدیریلور . س .
- (۲) «أی اجعل لی منه خیراً زائداً علی خیرة أصله . وثم بمعنى الواو . ط .
- (۳) اقدر کله منی عفی بوندن اول : دالک ضم وکسری ایله دیو ضبط اینمشدره .
- (۴) رضنی تعبلدندر . افعالن اولاق اوزره أرضنی دخی رواشدیر . ط .
- (۵) « ویسمی حاجته » تمام حدیثدن اولدیغی ایچون بویله یازلدی . یوقسه نسمیه حاجت « ان هذا الأمر » بدلندهدر . کما مر .

(۶) بو بعد الاستخاره احد امرینک بهمه حال حصولی مفید اولوب مقصود انک قلبی هوا ی نفسدن خالی اولان انشراح ایله منشرح اولندیر . ط . مؤلف حضرت انسدن مروی اولان شنبه بناءً استخاره بی بدی کره یه قدر تکرار اینملک لائق اولور دیشدیرکه حضرت مشار الیه خطاباً ایتدیز حضرتلری : یا انس بر شیئی قصد واراده ایندییک وقت ربکدن یدی دفعه استخاره ایله بعده قلبکه سابق اولان شیئه باقی که خیر اندهدر بیورمشلر اه .

حجده و جهادده و بتون انواع خیرده استخاره نفس فعله دکل ،
تعبین و فته بحمول اولور (۱) .

صلات حاجت دخی مندوبدر . اوده ایکی رکعتدر (۲)
عبدالله بن ابی اوفی رضی الله تعالی عنه حضرت لرندن مرویدر که
حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز : برکیمسه نك
حق جلّ و علایه یاخود بنی آدم مدن برینه (۳) بر حاجتی
اولدیفنده کوزلجه آبدست آلسون (۴) بعده ایکی رکعت نماز
قیلسون صکره حق تعالی یه ثنا ورسولنه صلات ایدرک شویله
دبسون بیورمشلردر « لا اله الا الله الحلیم الکریم سبحان الله
ربّ العرش العظیم الحمد لله ربّ العالمین أسألك موجبات

(۱) . معلوم اولسون که استخاره نك مندوبتی عبد ایچون وجه صواب معلوم
اولیان امورده در عبادات و حسنات کی خیری معروف اولان و معاصی و منکرات
منلی شری معروف بولتان ایشلرده استخاره ایتکه حاجت اولماز و ایدلر . خصوص
وقتی بیان ایچون امر خیرده دخی استخاره اولنه یلور : بوسنه حجه کیتمک
ایچون احتمال عدوه و یا احتمال فتنه یه مبنی استخاره اینمک کی . ط .

(۲) یاخود درت رکعتدر . حاوی . قدسیده « سلام واحد ایله اون ایکی
رکعتدر » دیدی . ط . بوده ماسبقده احیاءدن منقول اولان لیه « معراج تقی
فیلتنددر . حاجت ایله استخاره نك فرقی ایچون صلات استخاره هامشنه باقکر .

(۳) حاجانک هبسی حق جل و علا دندر . اولسکیسی بلا واسطه و بوبالواسطه
دیمکدر . افاده ط .

(۴) احسان وضوء آبدستک سنن و آدابنه مراعات ایله بولور .

رحمتك (۱) وعزائم مغفرتك (۲) والغنیمة من كل برّ (۳) والسلامة من كل اثم لان دع لی ذنباً لا اغفرته ولاهماً لا افرجته ولا حاجة لك فيها رضا الا فضيلتها يا ارحم الراحمين .

بونی او قور بعده امر دنیا و آخرندن دیله دبکنی ابستر (۴) .
شو دخی بعد الصلاة اولان طلب حاجت دعا سندن در (۵)
« اللهم انی أسألك وأتوجه اليك بنبيك محمد نبي الرحمة صلى الله تعالى عليه وسلم يا محمد انی نوجهت بك الى ربك فی حاجتی هذه لتقضى لی اللهم فشفعه فیّ » .

(مؤلف مرحوم مکروهات صلاته ۶۳ : صلات تسبیح معلومدر .
دیوب کچمش و بوبابده انی ذکر ابتمامش اولدیغندن محشبتك اوراده کی
بیانندن اخذاً برآنی بوراده ذکر ایدجکز) :
اصحاب سنن حضرت عکسرمه دن (۶) و او دخی حضرت

(۱) أى الاشياء التى تقضى الرحمة منك والاحسان . ط .
(۲) أى الاشياء التى تقضى مغفرة الذنوب انتضاء تاماً كما انها تحتم ذلك . ط .
(۳) أى خير . أى أسألك أن تجعل غنيمتى وعطيتى كل خير . ط .
(۴) وکندبسنه مقدر اولور . ابن امیر حاجده بویه مذکوردر . ط .
(۵) باخود بو شول دعا درکه انی پیغمبر صلی الله تعالى علیه وسلم افندمز
حضرت لری کندبلیرنه دعاء معاذات طلیله کلان بر اعماجه تعلیم بیورمشلدر . رجل
ضریر دخی تعلیم حضرت نذیر و بشیر وجهله کوزبله آبدست آلوب ابکی رکت
نماز قبله رفی دعاء مذکورى ابتمکله باذن الله تعالى بصیر اولشدر . کما فی ط .
(۶) عبد الله بن عباس رضى الله تعالى عنهما حضرت لری کوله لری
وزبیه کرده لری برتابیدو . رحمه الله تعالى .

ابن عباسدن روایت اینمشلردرکه حضرت رسول اکرم صلی الله
نمائی علیه وسلم عم محترماری عباس بن عبد المطلب حضرتلربنه
بیورمشلر : « یاعم سکا اون خصال اخباربله اکرام ایتمش
اولایمکه انی ایشله دیکک وقت ذنبکک اولی و آخری ، جدیدی
وقدیعی ، خطاسی و تعمیدی ، صغیری و کبیری ، کیز ایبی و عاغیبی
مغفور اولسون درت رکعت نماز قیلارسین هر رکعتنده سورہ
فاتحهی و دیگر بر سورہی اوقورسین و قبل القراءه اون بش کره
« سبحان الله والحمد لله ولا إله إلا الله والله أكبر » دبرسین بعد القراءه
دخی اون کره « سبحان الله والحمد لله الخ » دبوب رکوعه
واررسین رکوعده اولدینگ حالده دخی انلری اون کره ورکوعدن
طوغرلدینگکده دخی اون کره وسجده به واردینگکده اون کره و ابکی
سجده ارسنده اون کره و ایکنجی سجده ده دخی انلری اونر کره
اوقورسین که مجموعی هر رکعت اچون بنمش بشدر بونی رکعتلرک
دردنده دخی یاپارسین (درت رکعتک مجموع تسبیحاتی اوجیوزدر) (۱)
رکوع وسجودک اصل تسبیحاتی بشقهجه واولجه اوقنور نیکم آنیاً
نصریح اولنور .) مفندر اولورسک بو نمازی هر کون قیل هر کون
قبله ماز ايسه آبدہ بر کره قیل انی ده یاپاماز ايسهک منهدہ بر کره
قبل انی دخی یاپاماز ايسهک عمر کده بر کره قیل (۲) . »

(۱) عبد الله بن المبارك حضرتلرندن : بوناغزده سهو ابدن سجود
سهوده دخی اونر تسبیح اوقورمی ؟ دیو سؤال اولدقدہ حضرت
شارالیه : لا ؛ اونماز انجی اوجیوز تسبیحدر . بیورمش اه .
(۲) شارح مشکائک بیانته کوره ابن جوزی بو حدیثی موضوعانده ذکر
ایلدیکندن طولانی اساءت ایتمشدر .

صلات تسييح مرغب فيهادر . اني هر زمان اعتياد ايتمك
واندن تغافل وتكاسل ايتمامك مستحب اولور . اني قيلان
ركوعده اوچ كره سبحان ربى العظيم وسجوده اوچ كره
سبحان ربى الاعلى ديمكدن باشلار واندن صكره تسبيحات
مذكوره ني اوقور .

ومضان شريفك عشر اخيري (۱) كيجه لوبنى احيا ايتمك (۲)
مندوبدر . حضرت عائشه (رضى الله تعالى عنها) دن مروى اولديغى
اوزره حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز
رمضانك عشر اخيري داخل اولدقده ليلى احيا واهلى ايقاظ وشد
مشور (يعنى عبادتده اجتماع (۳)) ايدرلر ايدى اه مقصد ليله
قدرى احيادر . « ليله قدرى رمضانك عشر اخيرنده
آرايسكز » حديثى متفق عليهدر . اوليله مباركدهكى عمل اندن
خالى اولان بيك آيدهكى عملدن خير ايدر . حديث شريفده :
ليه قدرده ايماناً واحتساباً قائم اولانك ذنوبندن كچنى وكله جىكى

(۱) بو تعبير صاحب مصباحه عطاء ايسهده لسانجه اخفدر .

(۲) كجه بى احيا : انده عبادت ايچون قائم اولقدردر . مؤلف احياه
ليلى صلات شهبانده تعريف ايدر .

(۳) محشى ديمك ايستركه : شد متزردن متبادر اولان اعتزال نساء
معناسى مقصود دكلدر . كتاب الطهاره دن ۱۷۵ نجى صفحه نك ايسكنجى
هامشده بافكز . اعتكافه مناسب اولان معنيده اودر .

مغفور اولور . بيور لمشدر (احتساباً بآدمك ثوابنى عند الله ادخار فصيلاه
ديمكدردط) (۱) .

ايكى بيرام كيجه لريني يعنى عيد فطرك وعيد اضحانك ابللك كيجه -
لريني احيا ابنمك مندوبدر . حديث شريفده « من احيا ليلة العيد
احيا الله قلبه يوم تموت القلوب » بيور لمشدر (۲) .

سحر لرده استغفارى چوغانمق مستحيدر : جناب حق مستغفر
بالاسحار اولانارى (وبالاسحار هم يستغفرون) قول كريميله مدح
بيور لمشدر .

(۱) ليله قدرك ذنوب عمرى مكفر اولديغنى مؤلف احياه ليله
نصف شهبانده دخى ذكر ايدر . معلومدر كه (ليله قدر) شرف كيجهسى
ديمكدرد . حديث شريفلر ناطق اولايغى اوزره رمضان شريفك عشر
اخيرنده مكنوندرد . احياه ليالى به اجتهاد اولمق ايجون اخفا بيور لمشدر .
معكفاً احياه عشر اخير رمضان ايله تفقيد اولمق كركدرد . نووينك
بائنه كوره اك اميداييسى او عشرك اوتارى يعنى تك كيجهلريدرد .
اوتارك ارجاسى دخى يكرمى يدينجيسيدرد . سيدنا ابن عباسك وصحابه دن
دها برطافم ذواتك قولارى بودرد .

(۲) ليله عيى احيا ايدنك قلبنى جناب حق قلبارك اولديكى كون
احيا ايدر ديمكدرد . قلبارك موتى محبت دنيا ايله در كه صاحبنى آخرتدن
منم ايدر . تسكيم « موتى ايله محاله ايتميك » وارد اولمشدر كه اهل دنيا ايله
ديمكدرد . بونى عشى احياه ليله نصف شهبان حديثنده مؤلفك شرح كبرندن
تقلاً ذكر ايتمشدر .

سيد الاستغفار دخی شودر : « اللهم أنت ربی لا اله الا أنت خلقتنی وأنا عبدك وأنا على عهدك (١) ووعدتك (٢) ما استطعت أعوذ بك من شر ما صنعت أبوء لك (٣) بنعمتك علیّ وأبوء بذنبي فاغفر لی فإنه لا يغفر الذنوب الا أنت . »

بیرام کیجه لرنده دعا مستجابدر .

(احياء ليله نصف شعبان احاديثی اوقوبكرز .)

عشر ذی الحجه کیجه لرینی (٤) احياء ايتكم مندوبدر .
حديث شريفده « مامن أيام أحبّ الى الله تعالى أن يتعبد فيها من عشر ذی الحجة يعدل (٥) صيام كل يوم منها بصيام سنة وقياس كل ليلة منها بقيام ليلة القدر » بيورلمشدرکه . جنساب حقه تعبد ايچون عشر ذی الحجه دن احب ايام اوله ماز المردن هر بر کونک اورجی صوم سنه يه وهر بر کیجه نک قیامی ليله قدر قیامنه معادل طونیلور . ديمکدر وحديث ديسکرده : صوم عرفه (٦) بری ماضی وبری مستقبل ایسکی سنه يه کفارندر و صوم يوم

(١) أي أنا مقيم على الوفاء بما عاهدتني في الأزل، اه من ط .

(٢) أي أنا موئن بما وعدتني من الثواب . وأنا مقيم على وعدي اياك بالامثال . ط .

(٣) أي أقر وأعترف . ط .

(٤) او کیجه لر [ولیاال عشر] قول کرینده مقسم به واقع اولشدر . ایامی دخی : ایام معلومات مبارکندر . ایام معدودات : ایام تشریقدر . وعبر بها عن أيام الصيام .

(٥) بالبناء للمجهول . ط .

(٦) عرفه صدقه وزنده ذی الحجه نک طقوزنجی کونیدر . عید فطرک ما قبلته اطلاق اولتماز .

عاشوراء (۱) برسنه* ماضیه به کفار تدر . بیورمشدر (۲)

لیله* نصف شعبانی احیا ایتمک مندر بندر (۳) . او لیله* مبارکه
ذنوب سسنه فی و لیله* جمعه ذنوب اسبوعی و لیله* قدر ذنوب عمری
مکفردر . همده او لیله* مبارکه ده أرزاق و آجال و اغناء و افقار و اعزاز
و اذلال و احیاء و امانه و عدد حجاج تقدیر او نور . حق جل* و علا انک
حقنده (فیها یفرق کل أمر حکیم) بیورمشدر . او لیله* مبارکه ده جناب
حق خیری سح* ایدر یعنی یا غمور کی یا غدیور (۴).

بش کیچه واردر که انلرده دعا مردود اولماز : جمعه کیچه سی ،
رجبک ایلمک کیچه سی ، شعبا مک نصفی کیچه سی ، عید فطر کیچه سی ،
عید اضحی کیچه سی (۵) .

(۱) عمر مک او تنجی کوندر . طقوزنجی کوته ناسوعاء دینور .
(۲) داندی که بو نفاونک حکمی اولسکیمی شرع خاتم الانبیاء و ابکنجیسی
شرع حضرت موسی اولسیدر . البته اولسکیمی افضلدر اه من ط . لکن
ذی الحجه نک بوم عاشری یوم نحر اولفله انده صائم اولاق جائز اولدیفی کی
غریبه کوئی دخی عرفانده بولنان حجاجه کوره صائم اولاق مندوب اولماز .
زیرا حاجی انک صومی سبیلله او کون کند بسندن مطلوب اولان خصوصندن
ضعیف قاله بیلور . کنذا فی ط .

(۳) احیاء علومده او کیچه نک نمازی (صلاة الخیر) اسمبله یوز رکعت اولهرق
کوسنلندر که هر رکعتی بعد القائمه اوئر اخلاص او قومقله فیلنور . مجموع عدد
اخلاص بیکدر . سید مرتضی مرحوم شرح احیاده سلف صالحینک صلاة الخیرده
جماعت اولدنلرینی دخی ذکر ایتمشدر . فطوبی لمن خدا حذوهم من الخلف الصالح .

(۴) السح الصب والسبلان من فوق کالسج بالضم اه قاموس *

(۵) هو الجدد حتی تفضل العین اختها و حتی یصبر اليوم للیوم سیدا

بر حدیث شریفده « بش کیجه نی احیا ابدنه جنت واجب اولور: « تروبه (۱) کیجه سی ، عرفه کیجه سی ، عید فطر کیجه سی ، عید اضحی کیجه سی ، نصف شعبان کیجه سی . » بیورلشدور . حدیث دیگرده علیه الصلاة والسلام افندمن حضرتلری بیور مشلدرکه شعبانک نصف اولد بئنده کیجه سنی قائم و کوندزنی صائم اولک زیرا او کیجه نک غروب شمسندده امر حق نازل اولوب طلوع فجره د کین : مستغفر یوقی که مغفرت ایدیم مستغفر یوقی که مرزوق ایدیم . دیو ندا واقع اولور . وینه صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرتلری بیور مشلدرکه نصف شعبان کیجه سی وایکی بیرام کیجه سی قائم اولانک قلبی قلوبک میت اولدیغی کون میت اولماز (۲) .

قیامک معناسی معظم ایلده یعنی کیجه نک قسم اعظمندده علی قول بر ساعتندده طاعتله مشغول اولقدور . قرآن یاخود حدیث او قور یاخود بولری دیکر ویا تسبیح ایدر ویاخود نبی علیه الصلاة والسلامه صلوات وسلام چکر (۳) .

(۱) تروبه نرییه وزندده ذی الحجه نک سکنزنجی کونی آدیدر . اوقیانوسده شویله مذکوردر : (يوم الترويه) تقبله وزندده ثامن ذی الحجه که عرفه کوندن مقدم اولان کوند حجاج اول کون منابه عزیمت ایدوب انده صواولماقله کندیلرینی ودا به لرینی کرکی کبی صوبه فاندردقلری ایچون اطلاق اولندی اه بخذف .

(۲) قلوبک موتی مانع آخرت اولان محبت دنیا ایلدر . بعضار : قلبی اولماز دیمک او کیمسه نه حالت نزعده ونه قبرده نه ده قیامت کوندده متحیر اولماز دیمکدر دیدیلر . ط .

(۳) یاخود دعا ایدر . اک کوزل دعاده بودر : « اللهم انک عفو تحب العفو فاعف عنا » . ط .

ابن عباس رضی الله تعالی عنهما حضرتان نندن مرو بدرکه : قیام لیل ایکی بیرام کیجه سنی احیا ایتمکده اولدیغی کبی یاتسو نمازینی جماعتله قیلیق و صبح نمازنده دخی جماعت عزمنده اولمدر بیوردیلر . صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری بیورمشادرکه « یانسوی جماعتله قیلان کویا که نصف لیلی قائم اولمشدر و صبحی جماعتله قیلان کویا که بتون کیجه بی قائم اولمشدر (۱) » بونی امام مسلم روایت ایتمشدر.

مؤلف علیه الرحمه ليله رجبی بالکز دعائک رد اولنمیه جفی لیالی خمس میاننده ذکر ایلدی . احیاء علومک تکرر سنین ایسه متکرر اولان نوافل قسمنده صلات رجب و صلات شعبان مذکور اولدیغی کبی لیالی و ایام فاضله بیانی حاوی اولان فصلده رجبک ایلک و نصف و بکرمی یدنجی کیجه لری و صلات ایله معراج دخی مذکوردر . بونلردن فصل نوافلده کی صلات رجب شهر رجبک ایلک جمعه کیجه سنه عاندرکه بزم (لیله

(۱) احتمالکه معنی صلات صبح ایله کیجه نیک نصف اخیری نوابی حاصل اولمده بتون کیجه نیک نوابی یاتسو و صبح نمازلرنیک جموعندن حصول کاور دیمکدرکه سیدنا ابن عباسک کلام متقدملرینک دخی مؤداسی بودر زیرا حضرت مشار الیه یانسوی جماعتله قیلیق و صبحی دخی جماعتله قیلیق عزمنده اولغی احیاء لیل مقامنه نایم قیلمشدر و احتمالکه حدیث مذکور صلات صبحک صلات عشان افضل اولدیغنه اشارتدرکه یانسوی جماعتله قیلان نصف لیلی و صبحی جماعتله قیلان تمام لیلی کویا نایم و محیی اولمش اولبور . ط .

رغائب (دیدبکنم کیچه در (۱) . صلات مذکورہ صلات لیلهٴ معراج کی کیچه اون ایکی رکعتدر . انک کیفیتی احیاءده مبیندر

عشینک بیانسه کوره یولجیلغه چیقار ایکن یولجیلقدن عودتده وبرمزله نزلده همان ایکی رکعت نماز قیللق دخی (وقت کراحت اولماق شرطیله) مندوبدر .

صلات استغفار دخی مندوبدرکه واقع اولان معصیتہ مبنی کوزلجه آبدست آلتوب ایکی رکعت نماز قیللنرق استغفار ایدیلور (۲) .

مؤلف دیرکه ذکر اوانان کیچه لردن برینک احیاءسیچون

(۲) رغائب قسم روانب اواق اوزره باب نوافل هامشندہ بیان اولمشدر . او کیجهٴ نک ایلهٴ رغائب اولسی حقندہ افواه عوامده دائر وسائر اولان سوزکه سید السکائنات علیہ اذکی الصلوات انندمن حضرتلرینک صلب پدردن رحم پاک مادره او کیچه نزول بیورمش اوللر بدر عقلاً و نقلاً بی اصلدر . اربعین نووینک حدیث خامسی شرحنک اوآخرندہ شیخ اسمعیل حق قدس سرہ دیمشدرکه اول کیچهده خصوص اوزره تجلی افعال واقم اولوب جناب نبوت صلی الله تعالی علیه وسلم غرقهٴ نور افعال اولنله شکرأ الله تعالی اون ایکی رکعت صلات رغائب قیلنمشدر . واول کیچه به ایلهٴ الرغائب دیمک لسان ملائکه دن صادر اولمشدر . تنکیم امام نسفینک یاقونه نام کتابندہ مصرحدو اه .

(۲) عن علی عن ابی بکر الصدیق رضی الله تعالی عنهما أن رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم قال : ما من عبد یذنب ذنباً فیتوضأ ویحسن الوضوء ثم یصلی رکعتین فیتستغفر الله الا غفر له . قال کنذا فی القهستانی اه .

مساجده و مساجدك غير يده اجتماع ايتك مكروه اولور (۱) چونكه او
اجتماعى نبى عليه الصلاة والسلام وصحابه كرام يامدبلر اه .
اجتماعدن متبادر اولان معنى على سبيل النداعى اولمقدر . نوافلده
لاعلى وجه النداعى اولان اقتدائك عدم كراهتنى مؤلف باب الوتر
آخرنده ذكر ايتمشدر (۲) .

-
- (۱) كرك او كيجه لك نمازلرنده ، كرك رغايتدن اولان سائر نمازلرده
جماعت نذر ايدلش اولقله دخى كراهتدن چيقماز . قاله ط .
- (۲) عشى : صلات نفل فى نفسها صفت اقرا دايه مشروع اولوب انده اقتدا
دخى على وجه النداعى اولدقده مع الكراهه صحيح اولور . ديشدر كه لا على
وجه النداعى ايه بلا كراهه صحيح ديمكدر . نداعى معلوم اولديقى اوزره
دعوتلشمكدر كه جماعت چوغاللى اوزره برى برينه خبر ويرمك يا خود اذان اوتمقدر .
۳۶۰ نجى صحيفه نك هامشنى اوفويكز .

* فصل *

صلات نفلی قاعداً قیامه و دابه اوزر زنده قیامه و صلات ماشی به دایر

صلات نفلی قیامه قادر ایکن قاعداً قیامتی (۱) بلا کراهه جائز
اولور (۲) و لکن بلا عذر قاعداً متنفل اولانه قائماً متنفل اولانک
نصف اجری وارد (۳).

عاجزک و معذورک نمازده فعودی کنندی عجز و عذری صفتیه
مقید اولوب قادرك صلات نافلهیه کوره موضع قیامده صفت فعودی
متشهد کی اولیق افضلدر .
(سنن و مکروهاته باقلسون .)

(۱) لامضطجماً الا بعذر . در مختار .

(۲) بو نفلک فرائض و واجبانیه مخالف اولدیفی شیار دندر . چوانکه
فرائض و واجبانیه بلا عذر ترک قیام اولنه ماز . نفل مطلقدر سنن مؤکده به و تراویحه
شاملدر . ط علی الدر . مؤلفک تصریحی اوزره صباح نمازینک سننی دخی
مسننی دکلدر .

(۳) حدیث شریفده : « من صلی قائماً فهو افضل ومن صلی قاعداً فله نصب
اجر القائم » . بورلشددر . بوندن کندیلری مسنتی اولدیفی کی عدم افتدارندن
فاشی قاعداً فیلان دخی مستثنادر خصائص نبویلرندن اولدیفی اوزره کندیلرینک
قاعداً اجر صلاتلری قائماً اجر صلاتلری مثلی اولدیفی کی بر عذرده منی قیامدن
عاجز قالان دخی اوطوررق و حتی عذرینک اقتضاسنه کوره یان وارقه اوسنی
یانترق ایماء فیلیق قائماً و رکوع و سجودایدرك قیامه مساویدر . بلکه جهد نفل
اولدیفیچون بو اندن افضلدر . کما فی سنن ط . قال : و نية المراء خير من
أعماله .

بعضلر پیغمبر مز علیه السلام افندمزك آخر عمر لر نده قیلدقلری نو اقلده
محتبی بولنور اولدقلری و برده محتبی اوله رق و طور انک اعضاسی نوجه
قبله جهتیله اکثر اوله جفی بیانیله محتبی اوله رق و طور مق افضل
اولدیغنی سوبله مشلر در .

(محتبی احتیاء دن اسم فاعلدر . احتیاء : قایناقلری اوزرینه و طور ب
دیزلرینی دیسکرک قوللریله قوشاقلماقدر .)

قادر علی القیام اولان کیمسسه قائماً باشلادیغنی صلات نفلی کرک
رکعت اولی و کرک رکعت ثانیه ده قاعداً اتمام ایتمک علی الاصح (۱)
بلاکراهه اولق اوزره جائز اولور (۲) . (قاعداً باشلادیغنی نفلی
قائماً اتمام ایلمک دخی بویله در . کما فی الدر)

علیه الصلاة والسلام افندمز حضر تاری صلات تطوعه
باشلار لر بعده قیامدن قعوده و قعوددن قیامه انتقال بیور لر
ایلدی (۳) . معراج الدرا یه ده : « قاعداً قیلن ان هر تطوعده سنت

(۱) بو فید صاحب هدایه تک یور غنلق کبی بر عذر اولدقجه انده کراهت
ولدیغنی اختیار ایلمش اولسندندر . کما فی ط .

(۲) قیام و قعود شفعدن شفعه اولور سه جواز مذکور اتفاقدیر . چونکه
هر شفیع بر صلاتدر . شفیع واحد ایچنده اولور سه خلا فیدر که جواز عندالامامدر .
امامین اکا مضا قدر . انظر الی س مع ط .

(۳) یعنی رکعت واحده ده . ط . چونکه روایت حضرت عائشه ده علیه الصلاة
والسلام افندمز حضرت لر ینک تطوعه قاعداً باشلابوب معتادلرینی اوقور لر بش
اون آیت قالدیغنده قیام بیور لر و ایکنجی رکنده دخی بویله پایار اولدقلری وارد
اولدیغنی کبی قائماً باشلابوب سکره اوطور و قراءت لر دن یکر می یا خود اونوز آیت
قالدیغنده فالقوب انی اوقور و بعده رکوع و سجوده اینر اولدقلری دخی مجم
الروایانده مذکور در . کما فی ص و ط .

سَنِيهِه مَوَافَقَتِ اِيچُون بُوِيلَه يَاقَمَقِ مَسْتَحِب اُولور . « دِيَشْدِر اِه
قَالَقُوب هَاوْغَرْلِسَه وَقَرَامَت اِيْتَمِيَهَرَك رِكُوعَه وَارِسَه اُولور .
هَاوْغَرْلِيَهَرَقِ قَالْقُوب (۱) رِكُوع اِيْدِرِسَه اَوْلَمَاز . چُونَكِه اَوْرِكُوع
نَه قَائِمًا رِكُوعِدِر نَهْدَه قَاعِدًا رِكُوعِدِر .

عمران خَارَجْنِدِه (۲) حَيَوَان اوزرِنْدِه نَاهِلَه قِيلَقِ جَائِزْدِر (۳) .
حَيَوَان هَانَكِي جِهْتَه كِيْدَجَك اِيْسَه اَوْجُهْتَه مَتَوَجِّهًا رَاكِب اِفْتِنَاح
اِيْدُوب نِمَازِي اِيْمَا اِيَه قِيلَار (۴) . ظَاهِر رَوَايَتَه اِفْتِنَاح نَكْبِيرِي اِيچُون
حَيَوَانِي طُور دَر مَقْدِن عَاجِز اَوْلَقِ وَفِيْلَه يَاسْتَقْبَال اِيْتَمَك شَرَط دَكْلَدِر .
(مَتَعَلِّقَات شَرُوط فَصْلَه بَاقِكُز) .

(۱) اَللّٰرِي دِيْزَلَرِيْنَه دَكِر دَر جِهْدَه قَائِم اَوْلَقِ طَاوْغَرْلِيَهَرَقِ قَالْمَقْدِر . قَالَه ط .
(۲) مَقْصُود اَوَّل مَحَلْدِر كِه يُولُجِي اَوْلَان كِيْمَسَه اِفَامَتَكَاغْنِدِن چِيْقُوب اَوْرَايَه
وَاصِل اَوْلَدَقْدَه دَرْت رِكْمَتِي فِرْضَلَرِي قَصْر اِيْدِر . كَرَك بِالْفَعْل مَسَافِر اَوْلَسُون ،
كَرَك بَرَايَش ضَمْنِنْدِه بَرَاز خَارَجَه چِيْقَش بَوَانْسُون . عَلِي قَوْل بَرْمِيل قَدِر وَّعِي
قَوْل اِيْكِي فَرَسِيخ مَسَافَه خَارَجَه چِيْقَارِسَه حَاضِر وَلا فَيْر جَائِزْدِر . اِمَام اَبُو بُوْسَفْدِن
شَهْر اِيچْنِدِه دَخِي دَابَه اوزرِنْدِه تَنْفَلَك حَوَازِي مَرُوِيْدِر . م .
(۳) زِيْرَا نِمَاز خِيْر مَوْضُوعِدِر اِيْتَمَك كَبِي كُوجَلِكَلَر شَرَط قِيْلَفَسَه خِيْرْدِن مَنْقَطَع
اَوْلَقِ لَازِم كَلُور . دَابَه اوزرِنْدِه تَنْفَل اِيْتَمَكْدِه لِسَانِي فَضُول كَلَامْدِن - فَعْل اِيْتَمَك
مَفْعَلْتِدِن يَشْتَه بَرَشِي اَوْلَسَه بِيْلَه اَنَك حَوَازِيْنَه اَوْدَخِي كِفَايَت اِيْدِر . تَنْفَل عَلِي
الدَّابَه نَبِي عَلَيْهِ السَّلَام اَفْنَدِمَزْدَه چُوقِ وَاقِع اَوْلَدِيْغِيچُون هَمْدَه مَنْدُوِيْدِر . ط ، م .
(۴) شَائِد اَكْر اوزرِيْنَه يَاخُود يَانْتَه آلدِيْغِي بَرَشِي اوزرِيْنَه سَجْدَه اِيْدِرِسَه
عَبْت اَوْلُوب قَائِدَه سِي اَوْلَمَاز وَمَكْرُوه اَوْلُور مَفْسَد اَوْلَمَاز . ط .

حيوان يورتمك عمل قليل ايله اولورسه ضرر ايتمز (۱) .
سنن مؤكده وحتى سنت فجر ايجون دخى دابه اوزرنده ايما
جائز اولور .

را كبا باشلاديغى نافله يي اكر آياغنى بر كوب قولايجه اينيويررك
عمل كثير ساصل اولماش ايسه نازلان بنا واتمام ايدر .
نازلان يعنى يرده اولديغى حالحده باشلاديغى نافله يي ظاهر روايتده (۲)
را كبا بنا واتمام ايليه مز (۳) .

(۱) مؤلفك تعبيرى شوبله در : آياغنى تحريك ايدر وياخود حيوانى ضرب
ايلر ايسه چوق برشى يامديغنه كوره باس يوقدر .
(۲) وقال زفر يجوز له ذلك . ط .
(۳) چونكه بر نمازك عندالاختلاف بر پارچه سنى ديكري پارچه سنه بنا ايده ييلمك
هر ايكى پارچه يي بر تحريمه اشمال ايتش اولاق صورتنده جائز اولوب ايكى يي
بر تحريمه داخلنده اولماز ايسه جائز اولماز . ايمدى صورت اولاده را كيك
تحريمه سى هم رخصت اوله رق را كبا ايما ايله قيلمى وهم مزبعت اوله رق نازلان
ركوع وسجود ايدرك قيلمى يجوز اولاق اوزره منعقد اولمسه انلرك ايكيسى بر
تحريمه داخلنده بولهرق برينى ديكرينه بنا ايتمك جائز اولمشر . صورت ثانيه ده
ايسه تحريمه انجق ركوع وسجود ايجون منعقد اولمسه را كا ايمايه شامل
اولمسه رق انى كا بنا ايتمك صحيح اولمشر . زيرا نمازه يرده افتتاح ايتمك
جميع شروط تلك الترامنى استلزام ايدوب ركوب ايتمكه ايسه استقبال قبله ومكانك
اتحاد وطهارتى و حقيقت ركوع وسجود فوت ايدش اولور اه صورت اولى
حقده كي افاده دن بويابده كي بنانك جوازي ايله بالايما نماز قيلمقده اولان مريضه
اثناء صلاته عافيت عاجله حاصل اوله رق ركوع وسجوده قدرت كلمك مسئله -
سنده بنانك عدم جوازي فرق اولنور كه مريضك ركوع وسجوده قدرتى اولمديفچون

دابه اوزرنده نجاست کثیره (۱) بوانمق صحت صلاته مانع اولماز
ولوکه اکرده وایکی اوزنکیده اولسون . علی الاصح (۲) .

نافله قیلانه تعب کلهک تقدیرنده عصا و دیوار و خدمتکار مثلی
بر شسته طایانوب طورمق بلاکراهه جائز اولور . چونکه تعب
عذردر .

اگر مستغفل بلاعذر آنکا ایدرسه اسامت ادب ایتدیکچون تنزیها
مکروه اولور .

ماشینک یعنی یوریمکنده اولانک وکذا سابعک یعنی یوزمکنده
اولانک نمازی انفاقاً صحیح اولماز (۳) .

تحریمه سی انلره شامل دکلدر . نازلایرده افتتاح صلات ایدنک انتاحی کبی
اولشدرکه انک تحریمه سی را کباً ایمایه شامل اولدیغی کبی بونک تحریمه سی دخی
رکوع وسجوده شامل دکلدر . ص ، ط . مفسدانک اونوز برنجبسنی اوفویکز .
(۱) کتاب الطهاره یه مراجعت .

(۲) چونکه ضرورت واردر . من همده نوافله ارکان اصلیه نک اعتباری
ساقط اولنجه طهارت مکان شرطنک سقوطی اولی قالور . ط .

(۳) چونکه کرک یوریمک کرک یوزمک منافی صلاندر . ارکان صلاتک ایه
مع المنافی اداسی صحیح اولماز . ط . مؤلف تعلیل مسئله ده «لاخلاف المکان»
دیگله اکتفا ایتمشدر .

﴿ فصل ﴾

صلات فرض و واجبی دابه و محمل اوزرنده

قیلیق حقهده

دابه اوزرنده برمنوال بحرر شهر خارجی اولوق شرطیله انجیق نافله قیلنور . فرض اولان نمازلری و صلات وتر و نذر و عیدین و نافله اوله رق شروع اولنوبده (۱) افساد ایدلدیکندن طولانی قضا اولشان نماز کی واجب بولشان نمازلری و جنازه نمازی دابه اوزرنده قیلیق و برده اوقودینی آیتک سجده سنی دابه اوزرنده ایتک صحیح اولماز (۲) . مکرکه بر ضرورنه مبنی اوله (۳) .

لاجل الضروره فرضک دابه اوزرنده قیلنمسی (فان خفتم فرجالاً " اوزکباناً) قول کریمیه منصوص اولوب (۴) واجب دخی فرضه ملحقدر .

(۱) ولوکه قاعداً شروع ایدلش اولسون . ط .

(۲) آیتنی دابه اوزرنده اوقوش ایسه سجده سنی دخی دابه اوزرنده ایتک صحیح اولور . ط . یعنی بالاعاء .

(۳) خلاصهده دیمشدرکه دابه اوزرنده فرض قیلیق عذریله جائز اولور . حیوانی طوردرمی ممکن اولورسه مستقبل قبله اوله رق طوروب ایما ایدر . ممکن اولماز ایسه حیوانک متوجه اولدینی جهته ولوکه قبله ارقدهده فالسون قیلار . ط . (۴) قول کریم مذکور سوره بقره آیاندندر (حافظوا علی الصلوات الخ)

قول کریمندن صکره در . خوف ایدرسه کر نمازلری راجلین یاخود را کین اوله رق قیلکیز . دیمکدر . رجال رجاک جمعی اولدینی کی رجاک دخی جمعی اولور : قائم ایله قیام کی . کما فی أنوار التنزیل .

ضرورت : اینمك تقدیرنده رفیقلمری طورماز ایسه (۱) نفسی و یادابهسی یاخود لباسی حقننده خرسز قورقوسی و یاخود نفسی و یادابهسی حقننده جانور قورقوسی و یغمور سبیلله یرك یوز غائب و یا ملوث اولمحق درجهده چامور اولسی و اوزرینه سر یله جك شیئی اتلاف ایلمسی کبی شماردر .

یرك مجرد یا شلمفی حیوان اوزرنده نماز قیللمی اباحه ایلز (۲) .
دابهسی اولمیان دخی چامورده نمازی قائماً ایما ایله قیلار .
حیوان سرکش اولمق و سرکش اولسه بیلله را کب عاجز اولمق جهتیلله ایندکدن صکره انی بیندیر جك کیمسه بولماق دخی عذردر .
عذرک زوالیلله نماز اعاده اولماز .

نزول و رکوب سبیلله خسته لیک زیاده لسه جك ریا ایما کی کجیکه جك اولان خسته دخی فرضی دابه اوزرنده قیللق جائز اولور .
ممکن ایلورسه حیوانی مستقبل قبله اولمق طوردیرر . ممکن ایلورسه طوردیرمیوب حیوانک متوجه اولدینخی جهت طوغری ایما ایلر .
(بوخسته به مخصوص دکلدر - بلکه فرض و آکا ملحق اولان

(۱) بو قید غالبدر رفقانک طورملرینک دخی منعاصوصه فائدهسی اولمدینفی اولور . او حالده نمازی حیوان اوزرنده قبله یه جائز بولنور . ط .
(۲) هذا مسلم فی حق الرمل و أما فی حق التراب فلا لوجود التلویث المبیح .

واجب نمازی حیوان اوزرنده قبله نك على الاطلاق حکمی طین مکان
 ایچون دخی بودر . ط ، ص . عاجزك قبله سی جهت قدر تیدر .)
 بعد النزل رکوبدن عاجز اولان کیمسه معین بولمق مسئله سی قدرت
 غیر ایله قادر اولمق مسئله سیدر که او عند الامام عاجز وعند الامامین
 قادر عد اولور . محررین و یا زوجین نزوله قادر اولمیان قادی کبی که
 اودخی قدرت غیر ایله قادر دیمکدر .

(بوابده قول امامین مرجع اولدیقی باب الجمعة مذکوردر .)
 . شقده ایچنده بولنان ایکی ارقداشك بری ایندیکی وقت دیکری
 یاخود آرده اولان چورچق کندی مقامنه قائم اوله مامق دخی نمازی
 دابه اوزرنده قیلغی جائز ایدن حالاندر .

دابه به محمول اولان محمل^(۱) ایچنده نماز قیلق دخی حکمجه دابه
 اوزرنده نماز قیلق کبیدر . دابه کرک کیدیچی ، کرک طور یچی
 اواسون .

اگر حیوان طور دیر یله رق محمل النندن بر دستك ایله یره یرلشدیر یلور
 ایسه ارض حکمنده اولور و آرتق آنده قیلنان فرض نماز رکوع وسجود
 ایله انجق قائماً صحیح اولور . قاعدا اولماز . اگر نیام یاخود نزول
 ممکن اولماز ایسه قاعدا قیلار .

(۱) شقده و نخر وانه شاملدر . محمل خفیف حجازی به شقده و محمل انبل
 عراقیه شقده ایسمی و برلدیکنی زحمتی سورة فاتحه تفسیرنده زیاده حرف
 زیاده معنابه دلالت ایتمک مسئله سنده ذکر ایتمدر .

(فصل)

سفینه ایچنده نماز قیامغه دائر^(۱)

بوقصلك ما قبلته مناسبتی : سفینه نك دابهیه مشابیهتدر (۲) . زیرا
سفینه مرکب بحر ، ودابه مرکب بر ، در . بونا بناء صلاة علی الدابهیه
اولدبغی کی صلاة فی السفینه ده دخی قیام ساقط اولور . سفینه نك ،
ایچنده علی وجه القرار او طورلدبغی ایچون ارضه دخی مشابیهتی واردر .
بناء علیه بونده رکوع وسجود واستقبال قبله لازمدر . ط .

حیوان اوزرنده کی نماز ایله سفینه ایچنده کی نمازك بر قالج فرقی
واردر که حیوان اوزرنده عذر اولد فجه انجق نافه قیلنه بیلور . کئیده
ایسه فرض دخی قیلنور . حیوان اوزرنده بولنانلر جماعت اوله مازلر .
شروط صحت اقتدایه باسکر . کئیده کیلر جماعت اولورلر . حیوان
اوزرنده رکوع وسجود ساقط اولور . کئیده ایسه ایما جائز اولمیه سوب
قاعدأ اولسون رکوع وسجود اولنور . حیوان اوزرنده بالضروره
استقبال قبله دخی ساقط وکئیده باقی اولور . حیوانك اوزری طاهر
اولمیه بیلور کئیده ایسه طهارت مکان آرانور .

(۱) بوابده اصل : حضرت جعفر بن ابی طالبك (رضی الله تعالی عنه)
حبشستانه مهاجرتده سفینه ده نماز قیلمی حقنده کی امر نبویدر . کما فی الدر .
مفنه کی دعك ایسه ده فقهاك طاهر افاده لری سب و که دخی شاملدر .
(۲) اکثر کتب فقهیه ده بوابك مسائل صلاة المریض بابنده مندرجدر .
دررده مستقندر .

کینک ایچنسه نماز قیلیق مسئلهسی کی کیتمکده ویا انکر انداز اولوب اورتده طورمقده ویا ساحله مربوط بوانمقده یاخسود ساحل بوی کیتمکده ایکن اولیق اعتباراتيله مختلف الاحکامدر شویله که :

فرض و واجب اولان نمازی (۱) کی کیدر ایکن باش دونمک و آیاقده طورمماق کی برعذر اولدیغی (۲) حالده ایما ايله دکلده رکوع وسجود ایندک قاعداً فیلق امام ابوحنیفه حضرتلری عنندنه بلاکراهه صحیحدر (۳) چونکه قیامده غالب اولان باش دونمکدر غالب ایسه متحقق کیدر (۴) امام ابویوسف و امام محمد حضرتلری : کی کیدر ایکن نمازی قاعداً

- (۱) بوندن نافله اولان نمازک حکمی اولوبتله معلوم اولور . ط .
- (۲) مؤلف بوراده « وچیقوب ساحله قیلقه قدرت موجود اولدیغی » فولی دخی زباده ایتش ایسهده ردعنارده شرح منیهدن قلاً یوریان سفینهده فارویه چبقق ممکن ایکن نماز جائز اولماق کک اولدیغی ذکر اولتهرق « بو مسئلهدن ناس غافلردر » دینلش وبونی محشی مرحوم دخی آتیده ساحله مربوط سفینهده نماز قیلیق مسئلهسنده ذکر ایتش اولدیغندن قول مذکور اخذ اولنماشدر .
- (۳) عند الامام صمک بلاکراهه اولدیغی مؤلف درر حاشیهسنده سوبلهشدر . مضمرآنده و بحررائقده ایسه یدائعندن نقلاً آنده اسامت اولدیغی ذکر اولنمشدر . مؤلفک بوندن صکره کی کلامک مفادی دخی بودر . ط .

- (۴) سوبیدن غفلتدن مرویدرکه « سفینهده نماز قیلیق خصوصنی ابو بکر و عمرندن (رضی الله تعالی عنهم) سؤال ایتدم مشارالیهما حضرتلری : کی یوریمکده ایسه قاعداً قیل ، طورمقده ایسه قائماً قبل . بیوردیلر » دیشدر اه درر .

قيليق عذر متحقق اولدوقجه صحيح اوله ماز . ديمشلردر (١) .
قائماً قيليق شبهه خلافدن ابعدا اولديغيچون بلا عذر قاعداً قيليقدن
افضلدر .

سفینهده ایما ایله نماز قيليق رکوع وسجوده قادر اولان کیمسه
ایچون انفاقا جائز اوله ماز . چونکه نه مریضده اولديغي کبی حقیقه
ونه دابه اوزرنده اولديغي کبی حکماً مبیح ایما یوقدر .
وسطبحر (ویانه) ده اپلر ودمیرلر ایله باغلی اولان سفینه اکر رباح
وامواج انی شدیداً تحریک ایتمکده ایسه یوریمان سفینه کبیدر . واکر
امواج انی شدیداً تحریک ایتمیور ایسه (٢) ساحلده طوران سفینه کبیدر .
ساحلده مربوطاً طوران سفینهده قیامه قدرت وار ایکن قاعداً

(١) امام حضرتلرینک دلیلی قول امام مجاهد درکه مشارالیه :
اصحابدن حضرت جناده ایله سفینهده ، قعوداً نماز قیلدق ، اینسنه بديك قائم
اولور ابدك ديمشدر . امامین حضرتلرینک دلیللری حدیث ابن عمر درکه :
رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ائندمز حضرتلری سفینهده صلاتدن
سؤال اولندفلرنده : کیده نمازی قائماً قبل مکرکه بقرقدن خوف ایده سین .
بیورمشلر وبونك مثانی حبشه کیدر ایکن حضرت جعفر طباره دخی
سویله مشاردر . همده انار قیام بر رکندر عذر موهوم ایله دکلر ،
انجن عذر محقق ایله ترك اولتیلور دبرلر . مؤلف حدیث ابن عمرده کی
« صل فیها قائماً » امرینک ندبه حمل اولندیغی و قول حضرت امام صحابی ایله
برابر برتابییه موافق بولندیغی بیایله ده قوی اولدیغندن اتباع اولنور
دیمشدر .

(٢) كرك خفیفاً تحریك اینسون ، كرك هیچ تحریك ایتمسون .

فرض قيلق اتفاقاً جائز اوله‌ماز . چونكه مقتضى* جواز مفقوددر .
 قائماً قبله‌نك جوازی بيله على الاطلاق اولیوب بلیكه سفینه
 قسماً قاره‌ده اولق یاخود ساحله خروج ممکن اولماق فیديله مقیددرکه
 سفینه اوحالده سریر منزله‌سنده اولمغله انك ایچنده قائماً قیلنان
 نماز صحیح اولور . والا ، یعنی سفینه‌نك هیچ بر قسمی قاره‌ده
 دکل ایسه انك ایچنده قیلنان نماز قائماً دخی اولسه ساحله
 چیقوب قیلق ممکن اولدکجه فول مختار اوزره صحیح اولماز^(۱) چونکه
 بوحالده سفینه دابه منزله‌سندهدر . اکر نفسی ویا مالی ایچون بلا ضرر
 سفینه دن ساحله خروج ممکن اولماز ایسه اوحالده کحرجه مبنی داخل
 سفینه‌ده نماز قائماً قیلنور .

بوندن ساحله جاری سفینه‌ده فی نمازك حکمی دخی مفهوم اولورکه
 قاره‌یه چیقوب قیلق ممکن اولدیغی حالده داخل سفینه‌ده قیلنمسیدر^(۲)

کمی یورر ایکن نماز قیلان کیمسه افتتاح صلاانده فریضه* استقباله
 فادر اولدیغیچون قبله‌یه قارشو طورر کمی دوندکجه اودخی خلال
 صلاانده قبله‌یه متوجهاً دوتر . نا که نمازینی مستقبل قبله اوله‌رق اتمام

(۱) ننکیم محیطده وبدائنده مذکوردر . هدایه ونهایه‌نك ظاهری
 ساحله مربوط اولان سفینه‌ده نمازی قائماً قبله‌نك على الاطلاق جوازیدر
 یعنی کرک سفینه یرکشمش اولسون ، کرک اولسون . ص . مصلی به دخی
 قاره‌یه چیقق کرک ممکن اولسون ، کرک اولسون . لباضاحده ایسه
 جواز مذکور ایکی امرک بریله مقیددر : یا کمی مستقر اولق وباخود
 ساحله خروج ممکن اولماق . ط .

(۲) على اختلاف القوانين في التفصيل الذي مضى .

ایدر . اگر استقبال قبله یی ترك ایدرسه جمله سنك قولنجه نمازی کافی اولماز .

انجق قبله یه ازوم استقبال (متملقات شروط) فصلنده مبین اولدیغی اوزره قید قدرت ایله مقید اولوب عند الامكان بیله استقبالك عذره مبینی ساقط اولدیغی واردر : دشمندن خوف اوزره اولانك نمازنده اولدیغی کبی . عدم امکان صورتنده انك سقوطی اولویتدهدر (١) .

(١) بناءً علی هذا مؤلفك « استقبال قبله دن عاجز اولان نمازدن امساك ایدر » فولنك (که مأخوذ دکلدر) علی حالتوجا اولسه کرکدرکه وقتك خروجندن اول عذرك زوالی مأول بوانمق سورتبدر . والا اشتداد رباح زمانلرنده کی أسفار مجردة نمازلری تأخیر ایتمك لازم کاور . قاله ط .

(فصل)

صلات تراویح^(۱) دائر

تراویح قیلمق رجال و نسا به سنت عین مؤ کده در^(۲) آنده جماعت اولوق سنت کفایه در .

تراویح وقتک سنتیدر^(۳) صومک سنتی دکلدر . بناء علی هذا اورج طوته میان خسته ویولجی به تراویح قیلمق سنت اولدینی کی آخرنهارده اهل صلات اولانه^(۴) دخی او آفشام تراویح قیلمق مسنون اولور .

(۱) صلات تراویح بعضی کتیده بویله فصل مستقلده و اکثر متداولانده باب نوافل مسائلی صره سنده و قدوریده و هدایه ده (قیام شهر رمضان) عنوانی الفتنده مذکوردر . نسا یح تسبیحک جمعی اولدینی کی تراویح دخی ترویجک جمعیدر . ترویج : نفسی راحتندرمکدر . تراویح قیلدرق مناسنه ده کلور . کما فی الصباح . انک بناء ره سی اولان ترویجه لیالی رمضان مخصوص اولان نمازک هر درت رکعتنه اطلاق اولمشدرکه انی بر ترویج تعقیب اینمکده یعنی هر درت رکعتده بر او طور بلوب استراحت اولمقده در مجاورت و یا استازام مناسبتنه مبنی او نمازک هر درت رکعتنه ترویجه دینمشدر تراویح یکر می رکعت اولدینبچون بش ترویجه در . بونده وسائر نمازاردده هرا یکی رکعت بر شفیع دیندیکمز کی بالخاصه بو نمازک هر درت رکعتنه بر ترویجه دیه جکر .

(۲) سنت عین سنت کفایه مقابلیدر : فرض عین و فرض کفایه کی . کتاب الطهاره نک احکام تکلیفیه بمحتنه باقکر .

(۳) حدیث شریفده جناب حق سزه رمضانک صیامی فرض قیلدی بنده قیامی سزه سنت قیلدم بیورلشدر . ص .

(۴) ظاهر اولان حاضی و یا قضا خانونه و اهتدا ایدنه و بلوغه ایرنه .

تراویحده جماعت سنت کفایه اولدیفندن بر طاقم کیمسه لر آنی
مسجده جماعت اوله رق قیلوب سائر اهل محله (۱) دخی خانه لر نده منفرد
اوله رق قیلسه لر ترك سنت ایتمش اولمازلر (۲) .

تراویحی جماعت اوله رق خانه سنده قیلان کیمسه صحیح اولان
بودرکه ایکی فضیلتک برینه نائل اولمشدر ، جماعت بر فضیلتدر .
مسجده جماعت ایسه دیگر بر فضیلتدر . تراویحی اوده جماعته قیلان
فضیلتک برینی ایشیله مش و او برینی ترك ایلمشدر . جماعت مشروع
اولان هر نمازده البته مسجد افضلدر چونکه آنده تکثیر جماعت و اظهار
شعار اسلام وارددر (۳) .

تراویحک وفقی صلات عشاء دن صکره طلوع فجره قدر اولان زماندر .

(۱) فقهانک مقتضای اطلاق افاده اری تراویحده جماعت محله اهلیچون دکل،
بلده اهالیسیچون سنت کفایه اولاق ایکن . و لئک مناد کلامی مسجدی اولان
هر محله اهلیچون اولقدرکه مساجدی متعدد اولان بلدهده یالکیز بر محله مسجندنه
جماعت اولتمقله دیگر لرندن سنت ساقط اولیه جق دیکدر . ط .

(۲) افراد اصحاب و نایبیندن تخلف مرویدر . کافی ص .

(۳) عشی دیرکه تراویحده جماعت مطلوب اولقندن انی جماعته قیلمه نک
فضیلتی منفرداً قیلمه نک فضیلتندن اکثر اولدیفنی اکلاشیلور . بو فضیلت فرضده
اولان جماعت فضیلتی کی یکر می یدی و یا یکر می بش درجه مضاعف اولق وجهله
میدر ؟ یوسفه بونده متحقق اولان : عدد ایله مقید اولیه رق مزید نوابمیدر ؟
بو سؤال لا علی وجه التداعی جماعته قلئال سائر تطوعده دخی ابراد اولنور .
تحریر اولنه اه .

تراویح عشایه تابع اولدیغندن^(۱) وتری تراویحیدن اول
و صکره فیلق صحیح اولوب صکره فیلق افضلدر . اول
فیلق دخی صحیح اولغله تراویحک بر مقداری جماعته کندیسنی
فوت ابدن کیمسه امام و نره قائم اولیویررایسه وتری برابرجه
قیلوب^(۲) بعده تراویحدن قالانی فیلار . آنک بر مقدارینی اونودب
بعد الوتر خاطرلیان منفرد دخی بویله یاپار .

علی قول تراویحک و قی بعد العشاء و قبل الوتردر . و بوقول
مرجحددر^(۳) .

تراویحی لک لیلیدن اولجهیه باخود نصف لیلدن اولجهیه
قدر ناخیر ایتک مستحب اولور . نصف لیلدن صکره تراویح
فیلقده اختلاف اولمشدر : بعضلمکروه اولور زیرا تراویح

(۱) حتی صلات عشائک فسادی تبین ایدوب تراویحک و وترک
فسادی اولسه اول صلات عشائی و صکره صلات تراویحی اعاده ایدرلر .
عند الامام و ترملک غیریده اولدیغندن طولانی ناقله . مطلقه واقم اولدیغیچون
انی اعاده ایتمز لر . صحیح اولان بودر . ص .

(۲) چونکه انی رمضانده جماعته فیلق کجهنک نای اخیرنده بیله
منفرداً قیلغندن افضلدر . جماعته تراویح قیلوبده وتری استیجالاً علی الانفراد
تبلانلر اصابت ایتمز لر .

(۳) کما فی ط علی الدر . تراویح قیاملیل اولدیغیچون کجهنک
غایم یعنی کک بعد العشاء و یا قبل العشاء و کک قبل الوتر و یا بعد الوتر
اولسون اکا وقت اولقی اوزره دخی اصلده بر قول غیر مصحح
مذکوردر . دیمک که بونده اوج قول واردر . انلردن ایکی اولکیلر
مصححدر . نره "خلاف بر و یا ایکی ترویجهنک فوائی صورتنده ظاهر
اولور که انکله اشتغال تغدیرنده وتری مع الجماعه فیلقهیهجن اولورسه
قول ثانیه کوره انکله اشتغال ایدر . قول اوله کوره وتری فیلار .

عشایه تابعدر سنت عشاء کبی اولمشدر دیدیلر ، وبعضلر مکروه اولماز زیرا صلات ابلک حد ذاننده (١) افضل لیملک آخرنده قیلنایدر دیدیلر . علی الصحیح مکروه اولماز (٢) ولکن احب اولان خوف فوانه مبنی آنی اوقدر تأخیر اینیامسکدر .

تراویحک کیمیت وکیفیتی

تراویح اجماع اصحاب ایله یکریمی رکعتدر (٣) ومنوارث

- (١) یعنی تراویحه نظراً دکل . ط .
 - (٢) تجرباً مکروه اولماز دیمکدر . والا ، اولایه مخالفت ثابتدر . بوکا مؤلفک ولکن الاحب الخ فولی دلیلدر . ط .
 - (٣) تراویحده جماعتک علی الکفایه سنت اولسی حقنده مؤلفک :
- نبی علیه السلام حضرتلرینک تراویحی سائر نوافل کبی طومبوب انده علی سبیل التداوی جماعت اولهون وتر ایله برابر اون بر رکعت قیلمش وبعده جماعة قیلغی ترک ، وئرک ایتمکدهکی عذرلرینی اتمه انک دخی فرض اولسی خوفندن عبارت اولقی اوزره بیان ، بیورمش اولدقلرینه دائر اولان افادهسی روابت حضرت عائشه ایله جامع صحیح بخاریده مذکور اولانه ،بیدر که حضرت مشارالیهسا ذات حضرت رسالتک رمضانده ورمضانک غیریده کیجهلری اون بر رکعتدن زیاده نبلمدقلرینی سوبلهمشدر . بوکا کوره تراویحک سکر رکعتی سنت واون ایکی رکعتی یحدرده مذکور اولدیغی وجهله مستحب اولوب یجوعنک سنننی « علیکم بسنتی وسنة الخلفاء الراشدين من بعدی » حدیثیله ثابت اولمش دیمکدر .
- حالبوکه حضرت مشارالیهانک یانی اغلب احواله مصروف اولوب چونکه حضرت نبی اکرمک (علیه الصلاة والسلام) صلات ابلی غیراز وئر اون ابکی رکعت قیلدقلری دخی صحیح بخاریده مذکوردر که! مم الوتر اون بش ایدر . ذات هابون رسالتیناهیلری یکریمی رکعتی ابکی کیجه قیلوب ترک

اولدېغی وجمله اون سلام ايله در . یعنی هرايکی رکعتده سلام ويريلور^(۱) . سلام ويرمیهرك رکعتاری بری برینه وصل ايله قیلوب صوکننده سلام ويرمش اولوق صورتنده مصلی هر ایکی رکعتده قعود ایلش اولور ایسه اصح اولان بودرکه^(۲) اگر عمدأ وصل ایتمش ایسه مکروه اولوب^(۳) تراویح صحیح ، وتمامی

ایتدکار بیچون حضرت عائشه انی ذکر ایلدهمدر . کذا فی المنحة . نفذه دیمشدرکه تراویح ایسکیده بر سلام ايله یکر می رکعتدر و رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم انی حیاتلرتده منفرد اوله رق قیلدیلر . حضرت عمر زمانه قدر صحابه حضراتی دخی اویله یابدیلر . حضرت عمر شهر رمضانده تراویح ایچون ایکی امام نصب ایدوب ابی بن کعب رضی الله تعالی عنه حضرتلربی ارکسکاره و ابن ابی حنیفه رضی الله تعالی عنه حضرتلربی قادیتلره تراویح قیلدرمی ایچون تعیین ایتدیلر . صکره جاءت نسائی قالدر دیلر اه تراویح یکر می رکعت اولسندگی حکمت (اسم فاعل صیغه سبیه) مکملک که سنندر (اسم مفعول صیغه سبیه) مکمله که وتر دخی داخل اولوق اوزره فرائضه دیمکدر حصول مساواتدیر . ط . تراویح هر تقدیر وتردن اول قیلنمقدده ایسه ده انی مکمل اوله ییلک ایچون یرمانه یوقدر . وهر تقدیر روانب دخی مکمل ایسه ده شهر شریف رمضانک مزید کماله مبنی آنده بو مکمل زیاده ایدلش دیمکدر . ابن عابدین .

(۱) دیک که تراویحی درتده بر سلام ايله قیلوق متوارنه مخالف بر بدعتدر . نقل لیل حقنده 'سلامک سکزنجی رکعتقدر جواز تأخیری تراویحک غیری اولان نوافله کوره اولدېغی تصریح اولنمشدر .

(۲) بونک مقابلی متیه ده انک عدم کراهنه دائر اولان سوزدرکه^۴ مزید مشتبه منی انک اکلمیتی بیان اولنمشدر . اتباع سفت اولدقچه مجرد مشقت ايله کمال حاصل اولماز دیو رد دخی ایدلشدر . ط .

(۳) چونکه متوارنه مخالفدر . یونسکله برابر که ایلا اولان سائر نطوعده سکزده برسلامدن زیاده سنک کراهی مصرح اولنجه بونک کی اولویتده در اه بحر .

بربنه قائم ، در . واکر ایکی رکعتده بر اوطورمیهرق وصل
ایدر و بالکز هر درت رکعتده بر اوطورر ایسه اودرت رکعت
برسلام منزله سنده قاله رق هر قیلدیغی دردی ایکی قیلش اولور .
فی الصحیح . بالکز یکر منجی رکعتده اوطورمش اولور ایسه بالکز
ایکی رکعت قیلش اولور . ط .

تراویح قیلقدہ هر ترویحه دن صکره اومقدار اوطورمق
مستحب اولوب صوڪ ترویحه ایله وتر آرمسندہ دخی استحباً ینه
اومقدار اوطوریلور . سلفدن متوارث اولان بودر (۱) .

اوطورمقدہ تسبیح وقرأت وسکوت یاخود فرادی اوله رق صلات
بدینده تراویح قیلانلر بخیر یوانلور .

رمضان شریفده علی الصحیح بر کره اوماق اوزره قرآن کریمی
تراویحه ختم ایتمک مسنوندر (۲) . هر رکعتده امام اون ودها زیاده
آیت اوقور (۳) .

(۱) ختام تراویحه وتردن اول دعا متوارث دکلدر .

(۲) منفرداً جواز صلات ترویحه لردن صکره یه خاص اولوب انک
شفعلردن صکره یه شولی یوقدر که شفعلارده سنده نماز قیلق دخی مکروهدر .
کافی ط .

(۳) اکثر فقهانک فولی بودر . بونی حضرت امامدن حسن بن زیاد
روایت ایلمشدر . ص . عشی دیرکه ختمک بر کره سی سنت وایکی کره سی
فضیلت و اوچ کره سی افضلدر . محله سی مسجدینک امامی ختم ایله قیامبور ایسه
انی براغوب بشقه جامه کیتمک وارد راه بخذف .

(۴) چونکه عدد رکعات تراویح اوتوز کیجه ده التیوز ایدر .
عدد آیات دخی اونزدن الی بیکه وارر . آی یکر می طاقوز اولدیفنه کوره
التیوزدن یکر می اکیلکله عدد آیات بشبیک سکزیوزه اینر . آی اوتوزیله
اولسه مجموع آیات قرآنیه الی بیک التیوز التمش الی دینلدیکنه کوره

اگر رمضانده بر ختم ايله تراويح قيلقدن جماعت ملال ايدرلر ايسه امام قول مختارده ايلرحقنده مؤدى تنفير اولميه جق مقدارى اوقور (۱) تڪثير جماعت تطويل قراءتدن افضلدر (۲) . و به يفتى .

قراءنده فاتحه دن صكره اوچ آيتدن ويا او مقدارده اولان بر آيتدن يا خود ايكي آيت متوسطه دن آزه قصر ايتك ترك و اجبه مبنى (۳) مكروه اولور .

جماعته موجب ملال اولسه بيله امام تراويحك هر تشهدينده صلوات شريفه او قومغى ترك ايتمز . چونكه صلاة على النبي بوجه سنت مؤكده در . بعض مجتهدين قولنجه قرضدر كه آنسز اولماز (۴) .

النبيوز الشمس الى آيت حسابدن فضله اولغله انلري ده تماملاق ايجون اونر آيتدن زباده اوقومق لايه اولور . مؤلف ديركه امام ابو حنيفه حضرتلري رمضانده الشمس بر ختم ايدرلر ايدى : هركون بر ختم ، هر كجه بر ختم برده تراويح ختمى . حضرت مشار اليه قرآن كريمى جوف كعبه ده ايكي ركعتده ختم ايتمشلر و قرق سنه ياتسو آبدستيله صباح نمازى قيامشدر اه ولايتلرينه بوندن بيوك دليل اولماز چونكه بونلر قوه قدسيه سز اولماز . نعمنا الله تعالى بعلومه .

(۱) تنفير جماعتي مؤدى اولان شى : طول قراءت و تسبيح و ادعيه تشهددر . ط .
(۲) يعنى دها چوق توابعيدر چونكه نواب هر فردك صلابله مزداد اولور . جماعتك جاهلى عالمندن تعلم ايدر . كامل اولانك بركنى ناقصه دخى عائد وشامل اولور . ط .

(۳) مؤلف بوبله ديككه كراحتك تحريميه اولديغنى افاده ايلمشدر . ط .

(۴) مولانا امام شافعى او جمله دندر . و فرض اولان « اللهم صل على محمد » دينلكدنر بو مقدار ايله اكتفا اولنه ييلور . ط .

امام تراويحه هذر مه ايتمكدن (يعنى پك سرعتلى اوقومقدن ط)
 و ترك ترتيب ايتمكدن (يعنى تلاوتك حقتى ويرما مكدن ط)
 و ترك تعديل اركاندن و بولردن بشقه ترك تعوذ و ترك تسميه
 و هر ترويه دن صكره ترك استراحت كې خشيتى ارلميانلرك
 ياپدقلى شيلردن حذر ايدر . چونكه بولر عين كسلدر . جماعته
 ملال اولسه ده امام بو بابده اناره على المختار التفات ايتمز (١) . وكذا
 هر شفعاك ابتداسنده سبحانك نى ترك ايلز (٢) . ركوع وسجود
 تسبيحاتنى دخى ترك (ويا اوچدن اكسيك) ايتمز . چونكه تسبيح
 ركوع وسجود عند البعض فرغدر (٣) . بزجه سنت مؤكده در . صلوات
 شريفه دن صكره كى دعائى (يعنى انك اوزونجه سنى ط) جماعت ملال
 ايدرسه اوقوماز . بسبتون ترك دخى ايتميوب تحصيللا للسنة قيصمه جه
 اوقور .

تراويح وقتندن فوت ايدلمش اولمقله فضا اولتماز (٤) اصلا : نه
 منفرداً و نه جماعت ايله . على الاصح (٥) .

- (١) اوچ اولكبلك كراهتى تحريميه و ديكركلرلك كراهتى تنزيهيه در . ط .
 (٢) چونكه جماعت ايچون سنت ترك اولتماز . تنابى منفرد و مقتدى دخى
 ترك ايلز . ط .
 (٣) او بعض : تلميذ امام اعظم اولان ابو مطيع بلخيدر . واجب ديبان
 دخى اولمدر . ط .
 (٤) چونكه تراويح اقشام ويانسو سكتلرندن دعا مؤكده دكلدر . انلر
 قضا اولنبنجه تراويح قضا اولتماق اولوينده در . ط .
 (٥) وقيل نفى مالم يأت وقتها من الليلة المستقبلة ، وقيل مالم يمض الشهر . ط
 فى غير هذا الموضع .

اكر قضا ايدرسه تراويح دكل ، نقل مستحب اولمش اولور .
فرض عشاء ده جماعتی ترك ايدنلره تراويحه جماعت اولمق يوقدر .
چونسه او اكا تابعدر . ط .

تراويحي امام قيلبيان وترى امام ايله قيله بيلور . نسكيم تراويحي
بر امام ايله ، وترى ديكر بر امام ايله قيله بيلور . على الصحيح . ط .
مقتدى ايچون تراويحه او طور بده امام ركوعه كيدرايكن
قالقمق مكروه اولور . ط .

غلبه نوم ايله برابر تراويح قيلق دخى مكروه در .
وبو كراهتك تراويحه اختصاصى اولميوب هانكى نماز اولورسه
اواسون انى اويوقلا يارق قيلبقده نهاون واردر . ط (١) .

(١) قال فينصرف حتى يستيقظ لان في الصلاة مع النوم نهاونا وغفلة وترك
التدبر ولا خصوصية لها بهذا بل كل الصلوات كذلك اه .

﴿باب﴾

جوف کعبه ده و فوق کعبه ده نماز

کعبه نك كرك جو فنده ، كرك فوقنده هر طرف قبله در^(١)
چونكه كعبه بناء معلومدن عبارت اولمبوب آنك موضعتك
وعنان سمايه دكين هوامتك اسميدر . اوستنده سپر اتخاذه دخي
حاجت يوقدر . جوف كعبه ده نماز قيلق حضرت رسول اكرم صلى الله
تعالى عليه وسلم افندم زده واقع اولمش^(٢) و فوق كعبه ده نماز قيلق
ظاھر ده اولان حرمتسزاسكه مبنی اسامات ادبه حل اولمشدر .

كعبه نك كرك جو فنده ، كرك فوقنده جماعتله نماز قيلق
صورتنده هر طرف قبله اولمغله بالسكن بر جهته توجهأ صفوف

(١) كعبه نك سميت قديمي دخي بوحكمده اوابي لازم كلور . كانب چلي
كندبنك بو باده بهائي افندي مرحومدن اولان استغناسني (ميزان الحق في اخبار
اللاحق) اسمنده كي رساله سنده ذكر ايتمشدر . تجاوز الله سبحانه عنه وعن أمثاله
من المسلمين المتفلسفين .

(٢) حديث حضرت بلالده وارد اولديني وبخاري شرحي عيذه تصريح
اولنديني اوزره يوم فتحه عليه الصلاة والسلام افندم حضرت نلري جوف كعبه ده
ايكي ركعت نافله قيلمشدر . شروط جواز جه فرضك دخي تفادن فرقي اولنديني ايچون
نفل قيامي جائز اولان يرده فرض قيلق دخي جائز اولور . همده سورة بقره نك
بوز يكرمي التحي نظم مبنی اولان (واذ جعلنا البيت الخ) آيتندن (أن طهرا
بشي لأطائفين والعاكفين والركع السجود) قول كرمينده نماز ايچون بيت معظمك
تطهير و تنظيفي امر انك داخلنده قيلق حقي نمازك صحتنده ظاهر در . چونكه
ايچنده نماز جائز اولميه حقي مكاني نماز ايچون تميز طوتمقي معناسزدر . ص ،
ط بزيادة من شرح البخاري .

تشكىلى لايىد اولمىيۇب ھەزىل طۇرسە اولۇر وامامك بولۇندىقى
جەتەك غەيرىدە اكا تەقىم وئاخىر دىخى آرانمىيۇب آرقەسى امامك
يوزىنە كەلىمان مەقتەدىنك اقتداسى ھەزىل طۇرسە صەحت بولۇر :
كرك كەندى وچەيى امامك ظەرىنە ياخۇد ياننە كەسون ، كرك
كەندى ظەرى امامك ياننە ويا آرقەسە كەسون ، كركە كەندى ياقى
امامك يوزىنە وياخۇد كەندىسى امامك مەتوجە اولدىقى جەتەك غەيرى يە
توجە ايتەش بولۇندىقى ھالە ياقى امامك ياننە كەش اولسون^(١) وياخۇد
امام ايلە يوز يوزە كەش بولسون . بويىدى صورىك ھەسەندە اقتدا
صەحىيە اولۇر . شوقدركە امام ايلە بلاھائىل يوز يوزە كەش صورەتەستەكە
مەشەتەندىن طولايى مەكروھدەر .

اكر مەقتەدى كەندى آرقەسى امامك يوزىنە كەتۇرر ايسە
امامە كەندى جەتەندە تەقىم ايتەش اولقى ھەسەيلە اقتداسى صەحىيە
اولماز .

باب كەبە مەفتوح اولدىقى ھالە داخىل كەبەدە بولغان امامە^(٢)
غەيى كەبەنى استەقبال شەرىئەلە خارجەدن اقتدا ايتەك صەحىيەدەر .

(١) بو صورت اركان كەبەك بىرەندە ايكيى (امام ايلە مەقتەدى) اجماع
بەدەدە ھەربى بىر جەتە استەقبال ايتەش اولقى شەرىئەلە اولۇر . « غەيرى جەتە »
ئىدى امامك مەتوجە اولدىقى جەتە مەتوجە اولدىقى يان يانە كەش صورەتكە جوازى
ولمەندە اولدىقىچۇندەر : ط .

(٢) بورادە مۇاف : كرك بىرەندە جەتە اولسون ، كرك اولسون . دىمەش
بەدەدە بىرەندە جەتەندە كەبە بولناماق صورەندە امام جەمەت جەتەندە آيرى
اولدىق يوكەك بىر يەدە بولمەش اولقى جەتەلە كراھت واردر . كەفى ط .
مەكروھانك ٦٤ و ٦٥ نەجىسە ياقىكەر .

چونكه امامك داخلده بولنمسی مساجد سائرہ یه نظرأ محرابده بولنمسی کبیدر . باب کعبه نك آچیق اولمسی قیدی دخی اتفاقیدر . قیوقالی اولدیقی حالده تبلیغ ایشیدیلور ایسه صحت اقتدایه مانع یوقدر^(۱) .

امام وجماعت خارج کعبه ده حلقه اولاق یعنی کعبه مکرمه نك أضلاع اربعه سنی خارجدن احاطه وجمله عقد جماعت ایدرک نمازه طورمق دخی جمله جماعت حقتده صحیح اولور یا الکر امامک جهتنده یعنی انک بولندیقی ضلعده جداره امامدن اقرب اولانک اقتداسی امامنه تقدم ایتمش اولمسی جهتيله صحیح اولماز . اما امامک جهتنده اولیهرق دیواره امامدن اقرب بولنانک اقتداسی صحیحدر . زیرا تقدم وئاخر انیق امام ايله مقتدینک توجه ایندکلری جانبک اتحادی صورتنده ظاهر اولور .

(۱) تکیم شروط صحت اقتداده کچمشدرکه انتقالات امامه اشتباه اولوب

اولماقه اعتبار اولنمق اصعدر . ط .

(باب)

صلات مسافر

بوابك مسائلي مسافرك وسفرك تعریفلرینه وبوالرك احكامنه وحال سفردہ قیلنه جق نمازلرك انفراد واقدا وادا وقضا صورتلرینه كوره اولان حكمنه ومسافرت مقابلي اولان اقامته ومنزل اقامته دائردر .

مسافر : بولجيدر . مقابلته مقيم تعبیر اولنور . سفر ومسافرت بولجیلقدردر . مقابلي حضر واقامتدر (١) .
سفر لغته مطلق قطع مسافه دركه مدت ايله مقدر دكلدر .
شریعتده مسافه مخصوصه نك قطعیدر كه مدت ايله مقدردر .
مدت سفرك اقلی : سیر معتدل ايله اوچ كوناك یعنی اون سكر
ماعنلك مسافه در (٢) .

(١) مصباحدن اقلاً معنی دیر كه مسافر لفظی مسافرندن اسم فاعلدر . مسافرت وزناً ومعنی كشف كبی اولان سفر معناسنه در . اخلاق رجالی كشف ایندیكه چون قطع مسافه ایتكه باب ناییدن مصدر اوله رق سكون فاء ايله سفر وایدنه سافر دینور كه مسافر دیکدر . لفظ سفر سافرك جمع دخی اولور : صاحب وصحب وراكب وركب كبی . لکن بوندن فعل واسم فاعل استعماي مهجوردردر . فتحین ايله اولان سفر بولجیلق معناسنه اندن اسم اولوب جمی سفاردردر . بولجیلقه سفر تسمیه سی بولجیلق اخلاق رجالی كشف ایدر اولدیغندردر . بر حالدہ مقاعله كندی معناسنه اولیوب واحد ایچوندردر . راغب اصفهانیك فولججه مسافر مكاندن ومكان مسافردن منكشف دیمك اولمقله مقاعله ینه علی باهادر اه .

(٢) مدت سفر مؤلفك افاده سنه كوره ایام ايله مقدر اولوب مراحیل

سیر معتدل که سیر متوسط دخی دینور سیرك ابطاً وأسرعندن
احترازدر .

ابطاسیر : قاکلی تعبیر اولسان آرابه سیر بدرکه اوکوز
آرابه سنک کیدشیدر .

اسرع سیر : سیر برید درکه استوسیریدر .

بونلرک آره سنده متوسط اولان سیر معتدل دخی دوه ویابا
یوریشیدر .

دوه دن قافله دوه سی مقصود درکه مشی أقدامه مساوی اولان
اودر .

اوده دوز یره کوره در . جعبلك چیفشی واینشی وطار
وصرب یری اولور . مناسبی اعتبار اولنور .

وفراسخ ایله مقدر دکادر . انی اوج مرحله ایله تقدیر ایدنلر اولمشدرکه بوده
اکا قریبدر چونکه سیرده معناد اولان هرکون برقونانی اولمقدیر . اونی بش
فرسخ (۴۵ میل) ایله تقدیر ایدنلر دخی اولمشدر . کافی ط . لیل ونهار یولجیلیق
ایدله میوب یولجیلقدن نزول واسنراحتلر دخی اوله جفتدن مسافه سفر کونده انی
ساعتدن زیاده کیدلماک اوزره حساب اولور . وسنه نك اقصر ایامی نظره
آنورکه یولجیلیق اطول ایامده دخی اواسه اقل مدت سفر اولان اوج کون بن
اقصر ایام اعتباریله حساب ایدیلور . اصلده ودر حاشیه سی طحطاویده بویه
مذکوردر . ابن عابدنك نقله کوره صاحب حلیه اقصر ایام سنه قیدینه ایلشهرک :
ظاهر اولان انی (ایامی) اطلاقی اوزره براققی یعنی وسط اولان ایام معتدله ایله
تقدیر مدت اولمیدیغه کوره سقرک واقم اولدیفی ایام طول وقصر واعتدالجه
هرنه ایسه اکا اعتبار اولمقدیر دیدی . ایام معتدله شمک برج حمل وبامیزانده
اولدیفی زمان ایامبدرکه طول وقصر بیننده متوسطدر . قهستاننك دخی میلی
بوکا ، یعنی ایام معتدله یی اعتباره ، در اه .

دکړده اعتدال هوا معتبر اولور .

طريق بری و بحريسي اولان مسافه لږده يولجينك سالك اولديغى طريقه اعتبار اولنور . تنكيم برى مسافه سفر وديكرى اندن اقل برأ يكي طريقى اولان محلك يولجيسى دخى انجق مسافه سفر اولان طريقه سلوك كننده شرعاً مسافر اولور . كافى الجوهره . مسافرت مسافه سفرى بالفعل قطع ايله دكل ، انى قطع ايتمك عزميله مسافرك اقامتكاهى عمرانندن مفارقتندن اعتباراً باشلار (۱) .

مسافرت ايچون ذكر اولنان مسافه سفر دن اقله اعتبار اولمديغى كې عزم سفر اولميه رق مسافه مذكوره قطع ايدلمش اولمغه دخى اعتبار اولميوب عمران مقامندن بسلامت ايرلمش اولان كيمسه دنيايى طولاشسه مسافر صاييلماز (۲) . تنكيم فعلاً مسافرت اولمديجه نيت مجرده يه دخى اعتبار اولنماز . عمران مقام (۳) اقامتكاه معموره سى ديمكدر كه بلده ويا فريه نك

(۱) مقتضى قياس احكام سفر مدت سفر ك گذرانتدن صكره ثابت اوله بيلسكدر چونكه علتك حكمى اندن اول ثابت اولماز . لكن بو قياس اثره مبنى منوك اولمشدر كه اوده عليه اسلام افتدمز حضر نلرندن وصحابه سندن بطريق النهار منقول اولويغى اوزره انلر عمران مقاملرندن مفارقتلرندن اعتباراً سفره مخصوص رخصتلىر ايله عمل ايدر اوللريد . كافى المرأة .

(۲) دشمن طلبنه چيقان امبرجيش كې كه دشمنه نروده يتشه بكنى بيله مديكى صورته كيدر ايكن نمازى معيقله برابر نام قيلار . عودتده مسافه سفر ايسه نصر ايدر . ط على الدر .

(۳) ضم ميم ايله در كه اقامتكاه معناسنه اسم مكاندر .

منازل و مساکنندن و خیمه نشین اولدیغنه کوره اوبا اولرندن عبارتدر .

عزم سفر ایله چیقدیغی جهندن اناری تجاوز اینمش اولق حصول مسافرت ایچون کافیدر (۱) . دیگر جهندن انلره محسادی بولنمق ضرر اینمز . عمران مقام انک کوزندن غائب اولق دخی مشروط دکادر (۲) .

فناء که بناء وزنده اولهرق کنار شهر معناسنه اولوب شهرک حیوان قوشدرمق و دفن موتی اینمک مثلی مصالحی ایچون معنی اولان مکانیدر شهردن آیرو اولدقجه شهره ملحقدر (۳) . اگر ترلا و یا فضا ایله شهردن برخلوه (۴) آیرو ایسه عمران مقامدن

(۱) چیقدیغی جهنده شهردن منفصل بر محله به لنسه که او محله ذاتاً شهره منصل اولسه انی کچمدکجه مسافر اولماز . حللی .

(۲) علی بن ربیعۃ الاسدین مروی اولان شیئه بناء که مشار الیه : بز حضرت علی ایله بربر کوفه دن چیقدق ، حضرت فرضی ایکی رکعت اولهرق قیلدردی حالبوکه بز کوفه نی کوریورایدک ، عودتمزده دخی کوفه کورندیکی حالده فرضی بنه ایکی رکعت قیلدیلر ، درت قیلمایه می ؟ دیدک ، داخل اولمده اویله ، بیوردیلر . دیمشدر اه ط .

(۳) مؤلفک بیاتنه کوره هم بو بابده وهم صلات جمعه باینده اگا ملحقدرکه نیت سفر ایله اورادن آیریلان : مسافر ، واورایه واصل اولان : مقیم ، اولور واوراده جمعه دخی قیلنور . بعض کنیده فناء ، صلات جمعه حقنده شهره الحاق اولنور ایسه ده سفر حقنده الحاق اولنه ماز زبرا جمعه شهر مصالحندندر نساء دخی شهر حوایچندن اولان شیلرده شهره ملحقدر . قصر صلات ایسه شهر اهانتک حوایچندن دکادر دینلشدرا .

(۴) اوق آتمی معناسنه اولهرق اوچبوز آدیعدن درنبوز آدیعه قدر اولان مسافه دن عبارت اولدیغی کتاب الطهاره نك تیمم بچئنده کچمشدر .

معدود اولمافله مسافر تده انی کچمک آرانماز .
ربض که حطب وزنده اولورق اطراف بلده ده اولان بیوت
ومنازلدر (۱) عمراتادن اولمافله انی تجاوز ایتمک مسافر تده شرطدر .

شهر خارجنده اولان باغ وبوستانلر شهرک ابنیه پبوست بیله اولسه
واهل بلده بتون ییل یاخود سنه ک بعض شهرورنده (۲) انلرده ساکن
دخی اولسلر بلده معموره سندن صاییلماز . بکچیلرک واکینچیلرک
سکناسنه اتفاقا اعتبار اولماز .

نیت سفرك صحتی ایچون قطع اولانه حق مسافه ک ذکر
اولتان مقدار دن اقل اولماسی شرط اولدیغی کبی نیت ایدنک
بالغ ومستقل بالحکم اولسی دخی شرطدر . عازم سفر اولورق اقامتکاهی
معموره سندن آیرماش اولان کیمسه هنوز نابالغ بوانور ویاخود
حکمه غیر مستقل اولور ایسه سفرا حکامیله تعامل اواماز ؛
مهر معجلنی اعطا ایتمش اولان زوج معیتنده زوجه (۳) وافندی

(۱) جمعی اولان ارباض متبیینک شو فولنده واقعدر :
حنی أقام علی ارباض خرسنه نشقی بها الروم والصلبان والیبر
(خرسنة) آماسیه اولقی اوزره ببندر .
(۲) آی معناسنه اولان شهرک جمعبدر . بلده معناسه اولان شهر عربی
دکلدر .

(۳) اگر مهر معجلنی ایفا ایتماش ایسه زوجه سنه داخل اولش بیله اولسه
حق مهر ایچون زوجه عند الامام کنیدیسی وطء واخلراجدن زوجی منم ایده-
یلدیکیچون نابم عد اولماز . من . عند الامام قیدی بعد الدخول زوجه ده عند
الإمامین حق ممانعت فالمدینتندر . کافی ط علی الور .

وافندی معتننده کوله (۱) و امیر معتننده جایش کبی . (۲) که بونلر مستقل بالحکم دکل ، نابعدرلر . نیت سفر و اقامت انلرک انجق متبوعلرندن معتبر اولور .

افندی یاننده خدمتکار و اوستا ایله برابر بولنان چراغ واستسار اولنوب دار الحربه کونورلمکده اولان اسیر (۳) و سفر اوزره جبر واکراه ایدن جبار ایله برابر بولنان مکرمه و تبرعاً یدمکده اولان یدیجی ایله برابر اعمی دخی نابعدر . اکر یدیجی اعمایه اجیر ایه او حالده اعتبار نیت اعمایه در .

احکام سفره کمنجه بولجیلقده آز ، چدوق مشقت اولوق و مشقت تیسیری جالب بولنمق جهتیله مسافر حقمده سفر اسباب تخفیفدن اولمش و قصر صلات و اباحه فطر و امتداد

(۱) کوله دن عبد مکانیک غیری مفصوددر که ام ولده ومدبره شامادر . ص . اما عبد مکانیک ایچون اذن مولی اولیهرق مسافرت جائز اولمقله قایم اولماق کرکدر . ط .

(۲) مفصود منطوع اولیاندرکه رزق اندن ویا بیت المالندر . کافی ص مع ط . مجرد دیشدرکه منطوع بالجهاد اولان یعنی حربده کوکالی بولنان کیمسه طلب رزق ایچون دیله یکی بره کیده بیلدیکبچون نایم دکلدر اه .

(۳) لکن کیدیلجک محاک مسافه سفرده اولدیفنی صوب اکلاقدن صکره انک قصر صلات اینمسی لزومی محشی مرحوم آئیده درایه وخانبه دن قنلا ذکر ایلدشدر . نعدیا بریره کونوریلان کیمسه کبی که نریمه قدر کیدجکنی بیلدیکی وصوریده جواب آله مدیفنی حالده انمام صلات ایدوب اوچ کون کبتدکن صکره قصر ایلر . کافی شرح المنة .

مدت مسح (۱) و سقوط جمعه و عیدین و سقوط اضحیه کبی غیر احکامی موجب بولنشدر (۲) .

بزه بولردن شمدیلک یا لکز قصر صلات بحی تعاق اینمسکده در :
مسافر اولان کیمسه ازلک اولسون قادین اولسون و مطیع
باخود عاصی بولفسون (۳) فرض رباعی بی قصر ایدر . فرض
ثلاثی (۴) و فرض ثنائی (۵) ایچون قصر اولدیفنی کبی وتر ایچون
وسننلر ایچون دخی قصر یوقدر (۶) .

فرض رباعی که درت رکعتلی فرض دیمسکدر قصر اولوق

(۱) ای الی ثلثة أيام . علی مامر فی کتاب الطهارة .

(۲) ترك جمعه وعیدین ایتمک وتیمم ایتمک و صلاة علی الدابة کبی احکام
ایچون سفرك مسافه مذکورده اولسی بيله شرط دکادر . نس علیه ط .
(۳) چونکه سفر : حج و جهاد کبی طاعت ، و تجارت کبی مباح ، و اباق
کبی معصیت اوله ییلور .

(۴) فرض ثلاثی که صلات مغربدر مقصور اولوبوب غائب انی شاهد کبی
هی مسافر مقیم کبی قیادیفی ایچون (صلاة الشاهد) تسبیحه اولندیفی زعمشربنک
ساس البلاغه سنندن تفلاً اوقات صلاة بخونده ۱۶ نجی صفحنک هامشده ذکر
نمشیدک . حریرینک دخی بو بابده ۳۲ نجی مقامه سننده کی کلامی مع شرحه
بوزایه فید و تحریر ایتمک مناسب اولمشدر : « قال أیدخل القصر فی صلاة الشاهد ؟
ن لا والغائب الشاهد . » صلاة الشاهد صلاة المغرب سمیت بذلك لاقامتها عند
مخرج النجم لأن النجم یسمى الشاهد اه .

(۵) فرض ثنائی که ضم ناه ایله ثلاثی وزنده در صلات فجر در .

(۶) مسافر حال نزول و قرارده وامنده اولورسه سفتری قیلار . فرار وامن
لنده دکل ایسه قبلهاز . مختار اولان بودر . ص . علی قول انلری تقریباً قبلقی
دنی قول ترخصاً ترك ایتمک افضلدر . علی قول سنت فجر ومغربدن ماعداسی
ولشه در . ط .

بالکذا ایکی رکعت قیلتمقدّر (۱) . مقابله اتمام یا خود ا کمال تعبیر
اولنورکه تام قیلتی دیمکدر .

قصر بوجه یعنی مذهب حنفیه عزیمتدر . ا کا رخصت دیانلر
(رخصت اسقاط) دیمک ایسته مشلردرکه اوده عزیمت دیمکدر (۲) .
چونکه عزیمت اهلنک معلومی اولدیغی اوزره أعدار عبادہ مبنی اولمیان
حکم اصلی ، ورخصت : أعدار عبادہ مبنی ثانیاً مشروع اولان حکم
تیسیری ، در . بوتک بر قسمی (رخصت ترفیه) وبر قسمی (رخصت
اسقاط) اولوب اولکیسی حقیقه رخصتدرکه عزیمت اصل اولقله برابر
مسکلفه یسر وسهوات دخی اولمش دیمکدر : یولجیلقدده افطار
وبالاکراه (۳) کله کفری نفوه کبی که بونلرده عزیمت باقی وموجب
ثوابدر . ایکنجیسی مجازاً رخصتدر که عزیمت آنده ساقط
اولقله رخصت عین عزیمت اولمش دیمکدر : مکرها شرب خمر وسفرده
قصر صلاة کبی که بالاکراه شرب خردن امتناع ایله اولمکده ثواب
اولدیغی کبی حال سفرده فروض رباعیه بی نام قیلتمقدده دخی ثواب
اولیبوب کتناه وارددر (۴) .

(۱) عشینک در مختار حاشیه سنده اولان نقلنه کوره عصر سمادنده ایلاک
قصر اولتان صلات ایکندی نمازیدر که یقینرمز صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز
حضرتلری غزوه اُتمارده عسکان نام موضعه قصر ایتمشلردر اه عسکان عثمان
وزتنده مکه مکرمه به ایکی مرحله اولان بر موضع اسمیدر که أفواه ناسده
اصفهان اولشددر .

(۲) قاله فی الفتح . ومثله فی تفسیر انی السعود .

(۳) مقصودا کراه کمالدر . چونکه اکراه غیر ملجی . حرمانی مباح قیلماز .

(۴) مسئله مجتهدینک اختلاف ایندکلیری مسألنددر . امام ابو حنیفه

فرض رباعی بی عمدأ نام قیلان مسافر اگر قعدہ اولایی اجرا
ایتمش ایسه آنک نمازی مع الکراره صحیح اولور . چونکه فرض
کندی موضعهنده موجود اولمشدرکه اوده ایکی رکعت اوزرینه
اولان قعوددر (۱) . صکره کی ایکی رکعت نافله اولمش اولور .
وجه کراهت : واجب اولان قصر ترك وسلام تأخیر اولمشق
وافتتاح نفل ترك اولنوب نفل فرضه قارشدیرلمش اولمقدر . اگر

حضرتلری قصر عزاءدر اتمام جائز اولماز دیشدر . امام شافعی حضرتلری
قصر رخصندر اتمام واتیان عزیزت دخی جائز اولور دیشدر سوره نساء
آیاتندن اولان (واذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح أن تقصروا
من الصلاة) قول کریمک ظاهری امام شافعی حضرتلریله برابردر . کما فی
شهاب البضاوی . لکن ابو داود تخریج اینمشدر که بلی بن امیة
رضی الله تعالی عنه حضرتلری : « بن عمر بن الخطاب رضی الله تعالی عنه
حضرتلرینه ناسک بو کونده قصر صلات ایتمارینه تعجب ایندم چونکه
جناب حق (أن خفتم أن یفتنکم الذین کفروا) بیورش و او یوم خوف
کچمشدر دیدم . بیوردیلر که سنک تعجب ایندییک شیدن بنده تعجب
ایتمشیدم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم سؤال ایندم « صدقة
تصدق الله تعالی بها علیکم فاقبلوا صدقته » بیوردیلر . « دیشدر .
قول امر اولمقله شرعاً خیارد قلالمشدر زیرا امر وجوب ایچوندیر .
تملیکی محتمل اولیان شیده تصدق دخی اسقاطدن عبارتدر . کما فی العینی
هل البخاری . آیت کریمهده قصرک نفی جناح ابله ورودی اتمام مألف
اولمقله قصرده نقصان اولمق خاطره سنک ازاله سبله مخاطبتیجه طیب وطمأنینت
حصولی ایچوندیر . تنکیم (فمن حج البيت او اعتمر فلا جناح علیه أن يطوف
بهما) بیورلمشدر مع هذا که سعی بزجه واجب وعند الشافعی رکندر .
ومن ابی جعفر أنه تلا هذه الآية لمن استبعد الوجوب بنفی الجناح . کما
فی تفسیر الآلوسی . رحمه الله تعالی .

(۱) چونکه مسافرک فرضی ایکی رکعت اولمقله قعدہ اولی اکا فرضدر .
او موجود اولورسه فرض تام اولمش اولور . درر .

قعدة* اولای اجرا ایتماش ایسه فرض اولان قعودی محلده ترك ایتمش اولدیفنی و فرضی قبل تمامه نفلہ قارشدر دیفنی ایچون آنک تمیزی صحیح اولماز (۱). مکرکه اوچنجی رکعتہ قیامنده اقامتی نیت ایتمش اولوب بواندیفنی یردخی آنیاً معرف اولدیفنی و جمله صالح اقامت بوانمش اوله . چونکه بو حالده نیت ایله مقیم اولمغله قیلدیفنی فرض درت رکعتہ منقلب اولور . قعدة* اولانک ترکی ایسه مفسد صلات اولماز . شفع اولک یالسکز بر رکعتنده قرات ایتمش اولق کبی که اودخی مفسد صلات اولمیوب چونکه نیت اقامت سببیلہ فریضه* قراتی شفع ثانیده تدارک ایده بیلور .

اتمام سهوا اولدیغنه کوره سجود سهو لازم کلور . حکم سفرکه مانحن فیمه نظراً قصر صلاندر حصول اقامته دکین مسافر اوزرنده مقرر اولوب حصول اقامت دخی منزل مقصوده وارمق و یاخود اثناء طریقده صالح اقامت بربرده اون بش کون اقامتی نیت ایلمک و یاخود منزل اصلییه دونمک ایله در . منزل مقصوده وارمق صورتنده حصول اقامت اوراسی کندینه قرارگاه اولدیغنه کوره محتاج نیت اولمیوب قرارگاه اولدیغنه کوره اثناء طریقده کی منزل اقامت کبی لا اقل اون بش کون اقامتی نیت ایلمکجه مقیم اوله میهرق قصر صلات ایله . اون بش کوندن ولو بر ساعت اقل اقامتی نیت ایلمسه و یاخود حین دخوله آز و چوق اقامتدن برشیبی نیت ایتمیه رک یارین یاخود بعد الجمعة خروجی نیت ایتمدیککی حالده سنه لرحه احوال اوزره قالورسه ینه مقیم صایله میهرق قصر صلات

(۱) یعنی فرضی باطل اولوب هپسی نافله اولمش اولور . زیرا کندیسنه فرض اولان قعدة* اولای او ترك ایتمشدر . کذا فی الدرر .

ایدر (۱). منزل اصلی به عودت بویله اولمیوب اورایه دخول وحتى
فنامته وصول (۲) ولوکه اقامتدن یشقه برحاجته مبنی اولسون (۳) محتاج
نیت اولمیه رق اتمام صلاتی موجبدر اوچ کون کذرانیله مسافرتی
مستحکم اولمیان مسافردخی منزل اصلی به عودتی قصد ایدرسه نقض سفر
ایتمش اوله جفتدن واصل اولمسه بیله مجرد رجوع سببیله اتمام صلات
ایلر (۴).

(۱) اون ش کون مدت ابن عباس وابن عمر رضی الله تعالی عنهم
حضرارینک تقدیر کرده لیدر که حضرتین مشار البیها : « سن مسافرا بکن
بر بلدیه قدوم ایروب اون بش کون اقامت ایتمک منوی ضمه بر ایسه
نمازی اوراده نام قبل واکر نه وقت اورادن رحلت ایجکسکی بیلدور ایسه ک
قصر صلات ایت . « دیمش . بو کی شبلده اثر (حدیث صحابی) خه .
(حدیث نبی) کبیر . چونکه مقدرات شرعیده رأی ایچون بحال
یوقدر . وهو حجة على الشافعي في تقديره باربعة ايام غير يومی الدخول والخروج .
کذا فی التبيين اه ط .

(۲) منتهای دخول فتابه وصول ایله درکه اورادن آیرملقه مسافر
اولان اورایه عود ووصول ایله مقیم اولور چونکه انتها دخی ابتدا کبیر :
أفاده ط .

(۳) عشی دیمشدر که کلامک اطلاق دخولک اقامت ایچون اولوب
اولامسندن یاخود اوتندیغی بر حاجته مبنی اولمسندن وکندیسی نمازده
بولنوب بولنامقدن اعم اوایغنه دالدر . نمازده بولنقی سبق حدث صورتنده
اولور که صو بولنوب آبدست آلق ایچون وطننه داخل اولاش بولنور .
بو صورتلرک هپسند نمازی تام قیلار . مکرکه کندیسی امام مسافره اقتدا
ایتمش لاحق اوله . چونکه او حالده حکماً امام ارقه سندده اولغله اتمام ایلز
اه بایضاح .

(۴) چونکه نقض سفر ترک سفر دیمکدر تروک ایسه مجرد عزم ایله حصول
بولور . سفر بویله دکدرکه او مجرد نیت ایله وجود بولماز زیرا که فعلدر .
ص ، ط .

صالح اقامت دینیلان بر اهل اخییه نك غیری حقننده انجق
شمرلو و قریه لردر . بیابانك آلرجه اقامته صلاحینی بو قدر . اما
اهل اخییه که بدویان عرب و ترکان و خیمه نشین اکراد کبی بادیه پیمما
اولا لردر آلر ایچون مفازده (۱) نیت اقامت صحیحدر . اکر
اوراده اقامت مدتند صودن و اوتدن کندیلرینه کافی اوله جق شی وار
ایسه نیتلری و جهله اقامت مدتند نزلولری حائنده آلر مقم اولوب
اورادن مسافه سفر برجهله کیتمکی نیت ایدرک قالقدلرنده مسافر
اولورلر ح .

عسکر اسلام دار حرب ایچنده بر شهری محاصره بیله ایتسه لر
قرار ایله فرار آره سندم متردد اولوب عزیملری قطعی اوله مدبغی
ودشمنه مدد کلمک و آزدن چوغه غلبه حاصل اوله جق مکیدت بولنمق
احتمالی اولدیفی جهته آلر ایچون اوراده نیت اقامت صحیح اوله ماز (۲) .
انماء طریقده منزل اقامت اوله جق محکم صالح اقامت اولمسی
لووی مسافرنک اوچ کون گذرانیله مستحکم اولمسی صورتنددر .
سفر مستحکم اولمدین یعنی مسافه سفر هنوز قطع اولنمدین ایدیله جک
اقامتده موضعک صالح اقامت اولمسی شرط دکلدر زیرا که دفع

(۱) مفازده بیاباندر . مهالکه اطلاقه شایان ایکن تنالاً مفازده
دینلشددر که محل فوز و نجات دیکلدر . محشی دیر که اطه و دکز و کمی دخی مفازده
کیلدر . کمیچی مسافردر . انک کمیسی اکا وطن دکلدر . الاعتدالحن اه
لکن جزیره ردالمحتارده مسکون اولماقله مقیددر که ظاهر اولانده اودر .
(۲) چونکه او حاللر قطعیت قصده مانم اولمقله اوراسی دار اقامت اوله ماز .
اما بر کیمه امان ایله دار حرمه کیرر و صالح اقامت اولان موضعنده اقامتی نیت
ایلر ایسه نیتی صحیح اولوب نمازی تام قیلار . ط .

سفر دیمکدر دفع ایسه رفعدن اسملدر . کما فی المرأة .
 نیت اقامت دخی نیت سفر کبی اصلدن یعنی زوج وافندی
 وامیرجیش مثل متبوعدن معتبر اولوب زوجه وکوله وافرادی
 جیش مثلی تابعدن معتبر اولماز . متبوع اقامتی نیت ایتمش اولماق
 وباخود آنک حالی بیلنماک تقدیرنده تابع اقامتی نیت ایتمکله اتمام
 صلات ایلز . کما فی ط علی الدر . قول اصحده تابعک نیت متبوعه
 اطلاعی لایدر . اصلک اقامته نیت ایتدیکی تابعک معلومی اولدقجه
 مسافرتی زائل اولماغله اتمام صلات ایتمک اکا لازم اولماز (۱) کما
 فی الدر .

منزل اقامت دیمک اولان وطن : اصلی ، اقامت ، مسکنی .
 اسمبلله اوج قسمدر .
 وطن اصلی : اودرکه انسان اوراده تولد ویا تزوج (۲) ایتمشدر .
 یاخود تولد ویا تزوج ایتماش ایسه ده تعیش قصد ایدوب اورادن
 انتقال ایتمک ایسته مامشدر .

(۱) تابعک قبل العلم متبوعه مخالف قیلدینی نماز قول اصحده صحیحدر .
 نوجه خطابه شرعی و عزل وکل مسئله لرنده اولدینی کبی که دایر کدرده مسلم
 اولوبده شرائع اسلامک جاهلی بولنان کیمسه دارا اسلامه انتقاله اوراده کچوردیکی
 قضا اینمک لازم اولدینی کبی وکیل دخی خبر عزل کندینه اصل اولدقجه
 عزل موکل ایله منزل اولماز . ص ، ط .
 (۲) بافلسون که تسری دخی تزوج کیمیدر ؟ تسری به دخی اعتبار اولنمق
 تقدیرنده وطن اصلی درندن زیاده اوله بیلک تحقق ایدر . ط .
 تسری : اوله لقی اتخاذ ایتمکدر .

وطن اقامت : صالح اقامت اولوب مسافرك اون بش كون ودها
زياده مدت اوراده اقامتي نيت ايلديكي موضعدر .

وطن سكني : مسافرك اون بش كوندن آزمدنده اقامتي نيت ايلديكي
موضعدر .

شي كندى مادونيله منتقض اولميوب بلكه كندى مثلى ويا فوق
ايله منتقض اوله بيله جكندن وطن اصلى انجنى كندى مثلى ايله
منتقض اولور . وطن اقامت ايله منتقض اولمديغي كبى مسافرت
اينمكله دخى منتقض اولماز . اورايه نه زمان عودت اولنسه نيت
اقامت اولنسه بيله نماز فرصر اولنماز . اهلى نقل اينميهرك بشقه
پر بلده ده دخى اهل پيدا ايتسه اولكى وطنى منتقض اولمش اولميوب
هر ايسكيبى اكا وطن اصلى اولور (۱) .

وطن اقامت هم كندى مثلى ايله (۲) وهم آندن چيقوب مسافر اولتى
ايله (۳) همده وطن اصلى به معاودت ايله منتقض اولور .

(۱) ظاهر اولدبنه كوره ديكراوچ موضعه ده دخى اهل پيدا ايتسه حكم
بردر ط . روايت اولنمشدر كه حضرت عثمان رضى الله تعالى عنه حج اينديكنده
عرفانده نمازى نام قيلمش و كنديلرينه . تا بت ايدنلر اولمش ايدى . اعتذار ابدوب :
بت مكه ده تاهل ايتدم نبى اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم افندمز حضرتلرى
« هر كيم برياده دن تاهل ايدرسه اورادندر » بيورديلر . ديمشدر اه بحر .

(۲) ولو كه ايكي سنك اره سنده مسافره سفر اولسون اه حلى .

(۳) حتى بر حاجته منى دونسه بنه قصر ايدر . سفرى كرك اورادن ،
كرك اورادن چيققدن صكره مقيم اولدبنى ديكراوچ موضعدن انشا ايتمش اولسون ط .

وطن سکنایه اعتبار یو قدر. آنکله نه وطن اقامت نه ده حکم مسافرت
منتقض اولماز. وطن اصلینک عدم انتقاضی اولویتده در.

مسافر تده قیلان نماز انفراد ویا اجتماع حالده ادا ویا قضا اولمقدن
خالی اولمبوب مسافر منفرداً قیلدیقی فروض رباعیه یی قصرأ قیلار.
انلر مجتمعا قیلان دیغنه کوره مقیمک مقیمه اقتداسی علی الاطلاق صحیح
اولدیغی کبی مسافرك مسافره اقتداسی دخی علی الاطلاق صحیح اولور.

ادا صورتده مقیمک مسافره وبالعکس مسافرك مقیمه اقتداسی
صحیح اولوب صورت اولاده امام مسافرك فروض رباعیه ده ایکی رکعت
اوزرینه سلام ویرمندن صله مقتدی. مقیم نمازینی آنیا ایضاح
اولنه جنی وجهله اتمام ایدر. و صورت ثانیه ده مقتدی. مسافر نمازینی
امامه تبعاً نام قیلار چونکه وقت باقی ایکن نماز قابل تغیردر. مسافرك
نمازی (فرض رباعیسی) نیت اقامت ایله ایکییدن درده تغیر ایدر اولدیغی
کبی انده ولوکه قعده اخیره سنده اولسون مقیمه اقتدا صورتده
دخی سبب تغیر اولان اقتدا سبب صلات اولان وقته اتصال
ایتمش بولندیغنه بناء نمازی درده تغیر ایدر. قبل الاتمام وقت
چیقسه بیله صلات اتمام اولور. امام بولسان مقیم ایکی رکعت
اوزرینه عمداً ویاسم واً (۱) اطورمه بیله که قعده اولابی ترك
ایقسه دیمکدر قول صحیحده مسافرك فرضنه خلل کلز چونکه

(۱) بو تعمیم اصلده موجود دکل ایسه ده مجرد مصرحدر.

فَعَدَهُ اُولَى اِنَّكَ حَقْنَدَهُ دَخَى وَاجِب اَوْلَشْدَر تَرْك اَوَانْمَقْلَه فَرَض باطل اَوْلَش اَوْلَاز (۱) .

فضا صورتده وقت چيغمش و نماز هانكي صفتده ايسه اوصفت اوزره دمت عبده كچمش اولديغندن قضاء صلات رباعيه ايتمسكده مقيم مسافره اقتدا ايده بيلور ايسه ده مسافر مقيمه اقتدا ايده مز (۲) چوانكه مسافرك ذمتنه او فرض رباعي ايسكي ركعت اولهرق كچمش اولديغندن نيت اقامت ايله درده تغير ايتمديكي كبى مقيميه اقتدا ايله دخی تغير ايتمامكله مفترض منتفله اقتدا ايتمش اولمق لازم كلور : اقتدا شفيع اولده واقع اولديغنه كوره مقيمك فعده اولاسى واجب و مسافرك فعدهسى فرض اولديغندن فعده حقننده ، و شفيع ثاينده واقع اولديغنه كوره صوك ايسكى ركعتده مقيمك قرائى نافله بولنديغندن قرات حقننده مفترض

(۱) ابن نجيم ديركه تغير ضرورت افتدابه مبنى اولديغندن مسافر مقيميه بعد الاثناء نمازي افساد ايسه اقتدا زائل اولفله ايكى ركعت قبلار . نيت نقل ايله مقيميه اقتدا ايتمك بوله دكلدركه انده صلات امامى التزام ايتمش اولمقله افساد ايتديكنده درت قيلمق لازم كلور . مانحن فیهده ايسه مسافر كنسدى اوزرينه فرض اولانى عهدسندن اسقاط ايتمكدن بشقه برشبنى قصد ايتامشدر شوفدركه متابعت ضرورتنه مبنى او فرض ايكيدن درده تغير ايلمشدر اه .

(۲) شنى دركه عدم صحت نمازك هم امام وهم مقتدى حقننده فائمه اولسيلاه مقيددر . اما نماز امام حقننده فائمه ومقتدى حقننده مؤدات اولسه كه بو ، صلات ظهر حقننده مقتدى قول حضرت امامه وامام قول امامينه وقول شافعى به قائل اولمقله اولور انك بعد المثل وقبل المثلين انكله برابر صلات ظهره دخولى جائز اولور اه .

متنغله (۱) اقتدا ایتمش اولور . بو ایسه جائزدر کلدور . (شروط صحت اقتدایه باقسکز .)

بونک عکسی یعنی مقیمک مسافره اقتداسی هرایکی صورتده یعنی کرك وقت ایچنده کرك وقتک خروجندن صکره صحیحدر . زیرا صلات مسافر ایکی حالده دخی اقوادر . مسافرك قعودی فرض اولدیغیچون مقیمک قعود اولندن اقوادر . ضعیفک قوی به بناسی ایسه جائزدر .

امام مسافر کندینک مسافر اولدیغی دفع اشتباه ایچون نمازه طور مدین جماعتنه سویلر . نبی علیه السلامدن اولان روایت آیه وجهلهانی بعد السلام (۲) سویله مک دخی مندوب اولور .

صاحب سعادت افندمز صلی الله تعالی علیه وسلم فتح مکده مسافر بواندقلری حالده اهل مکیه نماز قیلدیروب ایکی رکعتده

(۱) متنغلدن مقصود مقررئ اولیاندرك واجبه دخی شاملدر چوفکه فعهه اولی واجدر . کذا فی ط فی فصل شروط صحة الاقتداء . والتعبیر ببناء القوی علی الضعیف اولی .

(۲) ایکی علی قول بر سلامدن صکره . کافی ص . چونکه ایکنجی سلام ایلک سلام کی اولیوب اندن صکره جماعت بر شیئی انتظار ایتمیه جکاری جهنله نماز لینی بوزمق خوفی واردر . ط . تکیم هرون رشد حجه کیتدیکنده امام ابو یوسف برابر بولنر ق نمازی سفری قیلدیروب سنت مذکوره بی اجرا ایچون « أنموا صلاتکم فانا قوم سفر » دیمکله جماعتدن بری : « بونی بز سندن این بیلورز » دیمک نمازینی افساد ایلشدركه امام مشار الیه : « لو علمت ماتکلمت فی الصلاة » یعنی بیلمش اولدک نمازده تکلم ایتمز ایدک دیمش وهرون دخی جواب مشار الیهی کمال استعسانندن : اکر بویله بر جواب بداهت جناب حقه بکا عطا ایتمش اولدینی ملکه بدل اولسه بن دها مسرور اولور ایدم . دیمدر کا حکاه المحشی عن شرح المؤلف .

سلام و بر دیر و : « نماز کزی سز اتمام ایدک بز مسافرز . » بیوردیلر .
 مقیم بولنان مقتدی امام مسافرك نمازدن فراغدن صکره اتمام
 صلاته قالمقوب قول اصح اوزره اتی بلا قراه تماملار (۱) چونکه مع
 الامام تمازك اولنه يتشمش و فريضة قرات یرینه کلمشدر . مسبق
 کبی دکلر (۲) .

بر نمازك وقتی باقي اولدقجه وقتك صوك جزء نه قدر اكا سبیلتی
 باقي اولمغله تغیره قابلیتی دخی اورایه منتهی اولور : جزء اخیر وقتده
 مقیم اولان مسافر نمازی اتمام ، و مسافر اولان مقیم قصر ، ایدر .
 وقت چیققدن صکره تغیره وجه قالمقوب مکلفك سفر و اقامته دائر حال
 هر نه ایسه نمازی دخی اوصفت اوزره ذمتنه کچر . بو کابناء در که کرک سفر
 و کرک حضر صلات فاتیه (کچمش نمازی) تغیر ایچون انقاع اثر
 ایده میوب فائنه رباعیه سفر حضرده دخی ایکیشر رکعت اوله رق
 و فائنه رباعیه حضر سفرده دخی دردر رکعت اوله رق اضا اولور .

(۱) واکا اقتدا صحیح اولماز . ص . زیر لاحق دیمکدر . مؤلف بوراده :
 « انلره سجود سهو دخی یوقدر » دیمش اولدیغی حالده سجود سهو باند
 سهو ایندکلی حالده انلره سجود سهو لزومی اصح اولدیغی سوله مشدر .
 مسافره اقتدا ایتش بولنان مقیمك سجود سهو خصوصجه مسبق یا خود لاحق
 حکمنده اولسی حقنده کی ایکی قولك مرجوحنی مؤلف بوراده و راجحنی باب سجود
 سهو ده ذکر ایتمشدر . محشی بو توفیقدن ساکتدر . سبحان من لایسهو .
 (۲) چونکه مسبق قرات نافله به يتشمشدر اندن فريضة قرات ساقط
 اولما مشدر . بعض مشایخ مقتدی . مقیم دخی اتمام صلاته مسبق مثلی قرات ایدر
 دیمشدر . ط .

مريض ایله صحیحک فائنه لری بویله دکلدرکه صحت بولان
خسته فائنه مرضی یعنی خسته لکده کچوردیکی نمازی عجزه مبنی
اولان رخصت عجزسز بقا بوله میهرق رکوع وسجود ایله قضا
ایدر . ومريض اولان کیسه فائنه صحتی ایما ایله دخی قضا
ایله (۱) زیرا رکوع وسجود عجز ایله ساقط وقدرت ایله
لازم اولور .

(۱) لثلا يلزم تسکلیف مالیس فی الوسم . ط .

(باب)

صلات مريض

خسته به مريض ومقابلته صحيح دينلدیكي كې خسته اكه مريض ومقابلته صحت تعبير اولنور . مريضك جمعى دعوى وزنده مريض وصحيحك جمعى اعطاء وزنده اصحاء كلور . خسته لك بدنك استمرار طبيعىسندن خارج اولان حالتيدر . استثناء : آرقه اوزرى ياتمقدر . اضطجاع : يان اوزرى ياتمقدر . آرقه اوزرى باتانه : مسناق ، ويان اوستى ياتانه : مضطجع ، ديه جكر . احتباء : ديزلر ينى ديكوب قوللريله قوشاقلايهرق . قاينافلرى اوزره اوطورمقدر (۱) . ايماء : نمازده ركوع وسجوده اشارت اولق اوزره باش اككيدر . احتباء ايدنه محتى دينلدیكي كې ايماء ايدنه دخى معطى وزنده ومى دينور (۲) . اغماء : باييلقدر . مومى اليه موازنى اولهرق مغى عليه : باييلاندر . طاعات طاقته كوره اوله جغندن خسته نك نمازى كندى مكنتيله مقدر اولوب مرضك اشتداد وازديادى نسبتنده صورت

(۱) كما مر فى الصفحة ۳۹۳

(۲) هزه نك حرف علت ابدالى رابكاندر : البادى ، البارى ، القارى . (ايماء) مهموز الام اولغاه اندن ماضى اولان اوما فماني اعطى كې نافى صورتنده فزوق باكش اوله جفى طعطاوى مرحوم درمختار حاشيه سنده درمخيشى نوح افندى مرحومندن قلا ذكر ايتيش ايسده مادح حاتم طائى اولان شاعر جاهلى : اومى الى السكواء هذا طارق نحرى الاعداء ان لم نحرى ديمشدر .

اداده نقص حاصل اولور : قائماً قبلایان قاعداً قیلار قاعداً دخی قیلقدن یعنی رکوع وسجود ایتمسکدن عاجز اولان نصل ممکن اولور ایسه او یله او طور دیغی یا خود آیا قده طور دیغی حالد، و طور مق و او طور مقدن دخی عاجز ایسه یا تدیغی یرده ، ایما ایدر .

بحررائقده مذکور اولدیغی اوزره أستعین بالله تعالی (الذین ینذرون الله قیاماً وقعوداً وعلى جنوبهم الخ) قول کریمی ابن مسعود وجابر وابن عمر رضی الله تعالی عنهم حضراتندن مروی اولدیغنه کوره نماز حقه نازل اولوب قادر اولورلر ایسه نمازی قائماً و قیامدن عاجز اولورلر ایسه قاعداً و آنندن ده عاجز ایسه لر یا تدفلری حالد قیلارلر دیمکدر . اصحابدن عمران بن حصین رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک حدیثی دخی بومعنائی موضعدرکه مشارالیه : خسته لکم جهته نمازی نصل قیلایم ؟ دیو حضرت رسول الله سؤال ایتدم «قائماً قیل ، قادر اوله ما ز ایسه ک قاعداً قیل ، قادر اوله ما ز ایسه ک مضطجعاً یا خود مستقیماً قیل ، لایکلف الله نفساً الا وسعها .» بیوردیلر . دیمشدر (۱) .

خسته یه آیا قده طور مق کلیاً متعذر اولدقده که بو تعذر حقیقی یدر یا خود الم شدید معنی (۲) متعسر اولدقده که بو تعذر

(۱) حدیث مذکور امام مسلمدن ماعدا ائمه حدیث ذکر و روایت ایتمشدر . اضطرار ایدن صکره استغناک زیاده سی روایت امام نسأیدر . کافی س .
(۲) محشینک بیانه کوره باتی دونه سی و دیش آغریسی و یارم باش آغریسی و کوز آغریسی کبی شیلر الم شدیددر . المی شدت ایله تعید مجرد مشقندن طولانی ترک قیام جائز اولدیغندیر . مانم قیام اولان حالک نماز ایچنده و یا نمازدن اول حادث اولسی مساویدر . و قائماً اداء صلات حالنده عدو آمیدن وبا غیر

حکیمدر و یا خود تجربه سابقه سبیلله غلبه ظنسه و یا طایب مسلم
حاذقک (۱) اخبارینه و یا ظمور حاله معنی خسته اسکک قیام ایلله آرتمه سندن
و یا طول مدت اوزامه سندن خسته خوف ایتدکده نمازی او طولورق رکوع
و سجود ایلله قیلار . و قول اصحده کراحت دخی اولمیه رق نصل ایستر ایسه
یعنی کندیسنه ضرر سز اولق اوزره نصل متیسر اولورسه اویله او طولور
دیزچوکر ، بغدادش قورار ، احتیبا ایدر (۲) .

اگر خسته قیامک هپسندن عاجز دکل ایسه زیاده مشقت اولمیه رق
کندیسنه ممکن اولدیغی قدر ولوکه افتتاح تسکیرینی آله حق و یا بر آیت
اقویه حق قدو اواسون قائم اولوب الم شدید حاصل اولدقده قیامدن ابتداء
عاجز اولان کبی قعود ایدر .

قادر اولدیغی قدر قیام ولو بر آیت و یا بر تسکیر مقداری

آدمیدن نفسنه و یا مالنه ضرر الحوقدن خوف اینمک دخی الم کبیر . چرکه ایچنده
اولوبده نمازده بنی طوغرتنه قادر اولیوب خارجه دخی چاموردن و یا یغموردن
ناشی قیلاماق دخی اویله درکه قاعدأ قیلار - نمازده قیام کندیسنی صومدن و یا فریضه
قراءتدن عاجز قیلان یا خود قائم اولدقده بولای طوته میان و یا خود یاره می سیلانه
کلان کیمسه دخی نمازی قاعدأ قیلار - یا صلا نرق یا خود دکنسکه و یا دیواره
طایانه رق قیامه قادر اولانه اویله جه قائم اولق لازم کلور . خصوصاً قول امامین
اوزره که انلر قدرت غیری دخی کندیچون قدرت صایولر اه من مواضع .
(۱) فسق ظاهر اولماق و علی قول عادل اولماق دخی شرطدر . ط .
(۲) چونکه مریضک عذری اندن ارکاتی اسقاط ایدنجه هیثاتی اسقاط
ایتمش اولق اولویتده در . ط .

اولسون اکافر ض اولدیغندن قیامه قادر و رکوع و سجوددن عاجز اولان مریض نمازه قائماً طور وب و قراءت ایچون قائم اولوب رکوع و سجود ایچون ایما ایدر . ایما قائماً دخی جائز ایسه ده حال قعود ارضه اقرب اولدیغیچون انک قعوده قدرتی تقدیرنده قاعداً ایما ایتمسی قائماً ایماسندن افضل اولمغله رکوع و سجود زمانی کلدکجه اولور وب ایما ایدر .

ایماده رکوع و سجودک معاً تعذری شرط اولمبوب یالکز سجودک تعذری دخی کافیدر (۱) . سجوددن یالکز بورنی اوزرینه دخی سجده ایدمه مامک و جمله عاجز اولان هر نقدر رکوعه قادر اولسه ده رکوع کندیسندن سافط اولور یعنی انی ده ایما ایدر (۲) .

سجود ایچون اولان ایما رکوع ایچون اولان ایمادن اخفض (اشاغیجه) اولور . تا که رکوع ایله سجود یکدیگر ~~کر~~ نندن متمیز اولسون . اگر سجود ایماسنی رکوع ایماسندن فرقلی ایتمبوب انلری یکدیگرینه مساری قیلارسه نمازی صحیح اولماز . زیرا بو حالدده حقیقه اولان سجود مفقود اولدیغی کبی حکماً اولان سجود دخی مع القدره مفقود اولمش اولور .

(۱) نمذر قیام ترک رکوع ایچون کافی اولمبوب قعود لازمدر . در مختار .
(۲) چونکه قیام و سبله سجوددر . مقصود بالذات اولان سجود فوت اولدقه انک مادونی بولان رکوع دخی واجب اولماز . س . شقیقه سی یعنی یارم باش آغریسی اولوبده سجده یه و ارامیان کیمسه ایما ایدر . سجوده قادر اولوبده رکوعدن عاجز اولانک حکمی بن کورمدم . کویا که او غیر واقعدر . قاله ابن نجیم فی البحر .

ایما ایچون اکمه کده مبالغه لازم اولمیوب بری برندن فرقلی براز اکمه کافیدر (۱).

سجوددن عاجز اولان خسته نك سجده ابدیه ییلسیچون اوکمه برشی یوکسکتمک دخی لازم اولمیوب ایما کافیدر . لازم اولمدیغی حالده یاپلق صورتده باشنی رکوع ایچون اولان ایماسندن اشاغیجه اکمه کده اولدیغنه کوره خسته نك نمازی ایمام وجود دیمک اولدیغیچون صحیح ولسکن بوحال حدیث ایله منهی بولندیغیچون مکروهدر (۲) . سجودده باشنی رکوع ایماسندن زیاده اکما مکده اولدیغنه کوره سجود ایچون اولان فریضه ایمان ترک ایندیکیهچون اوکمه برشی وضع اینیمیه رک ایما لری مساوی قیلقدده اولدیغی صورتده کی کبی نمازی صحیح اولماز . ایما قیاماً وقعوداً جائز اولدیغی کبی یانلادیغی حالده دخی جائزدر . انجیق قیام ممکن اولدیغجه ترک اولنق جائز اولمدیغی کبی

(۱) ایماء حقیقی باش اکمه کدر ، صوگ درجه ۱ کیلرک جبهه سنی یره بافلاشدرقی لازم دکلددر . ایمادن عاجز اولان خسته باشنی (اکمه رکط) تحرک ایتسه امام ابوحنیفه حضرتلرندن مروی اولدیغنه کوره جائز اولور . صاحب فتاوی ابن الفضل : جائز اولماز زیرا انده فعل موجود اولدی دیمشدر . س .

(۲) صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری برخسته یی عبادت بیوروب اوکمه یاصدق آلهرق نماز قیلقدده کورمشلر ، یاصدیغی آتمشلر ، خسته اوکمه برتخنه آلمش ، ای ده آتوب : مقتدر ایتسه ک ارض اوزرنده (یعنی ارضه وضم جبهه ایدرک) قیل ، دکل ایتسه ک ایما ایت وسجودک ایچون اولان ایما کی رکوعک ایچون اولان ایما کدن اشاغیجه یاپ . بیورمشلر . س .

بر شیشه استناد ایله اولسون قعود ممکن ایکن یا نه رق ایما ایتمک دخی جائز اولماز .

یاره و سلس بول کبی عنریقی قعود ایله طوته بیلوب قیام ایله انلر آقار اولسه یا خود ایما ایله طوته بیلوب سجود ایله آقار ایسه قیامی و سجودی ترک ایدوب نمازی قاعداً ایما ایله قیلار .

جماعته چیقماق قیامدن عاجز اولوب خانه سنده قیلار سه قیامه قادر اولوق مسئله سنده ترجیح مختلف فیهدر (۱) .

یا تدفی یرده ایما ایلمک مستنداً اولسون او طور مقدر عاجز اولالره کوره جائز اوله بیهلجه کندن خسته کندیسنه قعود متمسر اوله رق نه یا صلا نه رق نه ده دیواره و سائر ره طایانه رق او طور مغه بلاضرر قادر اولماز ایسه استلقاء و یا اضطجاع ایدرک - که عند الامکان صاعه یا تمق اثرده وارد اولدیفی اوزه صوله یا تمقندن افضلدر - ایما اندر . اولسکی اولادر یعنی استلقا ایتمک بلا مشقه مبسر اولدیغنه کوره اضطجاع ایتمکدن و حتی صاغ یانی اوستنه یا تمقندن اولادر (۲) مستنداً قعوده قادر اولوبده اتی ترک ایله استلقاء و یا اضطجاع حالنده ایما ایدر سه قول مختارده جائز اولماز .

(۱) مقتیبه اولان او کیسه خانه سنده منفرداً قیله قدر . اختلاف اونده جماعت متیسر اولیا نلر حقه در . اگر خانه سنده جماعت دخی متیسر ایسه انک ایچون جامعه چیتوب قیامی ترک ایتمک بالانفاق جائز اولماز . ط .
(۲) مؤلفک بیانته کوره حدیث . ریضده او مذکوردر . یرده نوجه قبله انده اکثردر . (حدیث مریض آتیا ذکر اولنور .)

مرض وسائر عذرايه استقبال قبله فريضه سی ساقط اولوب معذورك بلاعسر قادر اولديقى جهته متوجه اولمسينك جوازی منعلقات شروط فصلنده ذكر اولنمشدر .

استلقاء حالنده مريض مصلينك باشى التته ياصدق كې برشى وضع اولنور . تاكه قاعده بکزه يه رك^(۱) يوزى سمايه دكل ده قبله يه متوجه وكنديسى ايمايه متمكن اوله بيلسون . چونكه حقيقت استلقاءكه اكسه نك يره كلسيدر اصحابه بيله مانع ايمادر . مرضايه نصل اولسون .

مستأق اولان مريض مصلی قادر ايسه آياق لرینی قبله يه اوزاتماق ايچون ديزلرینی ديكك لائقدر . چونكه قبله يه آياق اوزاتماق چككه قادر اولانلر ايچون مكروهدر^(۲) .

ايماء باش اكمله اوله بيله چكندن باشيله ايماء دن عاجز اولانه نه كوزيله و نه قاشيله نه ده قليبيله ايماء ايتمك اولماساز . چونكه سجده باشه تعلق ايتمشدر . كوزه وقاشه و قبله تعلق ايتماشدر . انك خلفي اولان ايماء دخى اله وآياغه تعلق ايتمديكى كې كوزه وقاشه و قبله دخى تعلق ايتمز^(۳) . حديث شريفده : مريض نمازی

(۱) زدته من الدرر .

(۲) مكركه مصنفى عربان اولمغه مزبد انكشاف محدورى اوله . كمار .

(۳) وقال زفر : يومى بعينه فان عجز قبله . وهو رواية عن ابى يوسف . لان العيين في الرأس فتأخذ ان حكمه ان قدر وان عجز قبله لان الذية التي لاتصح الصلاة بدونها انما تقام به تمام الصلاة عند العجز . ولنا ان نصب الابدال بلرأى ممنوع والنس ورد بالايماء بالرأس على خلاف القياس فلا يقاس عليه . ط .

قائماً قیلا، قادر اولمازایسه قاعداً قیلا، قادر اولمازایسه ارقهسی اوزری یاتهرق ایما ایدر (۱)، اکاده قادر اولمازایسه جناب حق انک عذرینی قبوله احق قدر . بیور لمشدر (۲) « جناب حق انک عذرینی قبوله احق قدر » تعبیرنده اختلاف اولوب فقهانک برطاقی انی عذر تأخیرک قبولیه تفسیر ایدرک ازوم قضایه قاتل اولدیلر . برطاقی عذراسقاطک قبولیه تفسیر ایلیهرک عدم لزوم قضایه قاتل اولدیلر . و بونلر اکثردر (۳) .

باشیله ایما ایتمک دخی کشدیسنه متعذر اولان کیسه دن صلات قلیله که برکون وبرکیجه لک ودها آزا اولان نمازدر اتفاقاً تأخر ایدر . برکون وبرکیجه لک نمازدن زیاده سی بر روایتده تأخر ایلر که مریض مضمون خطابی فام اولدیفنی یعنی عقل وفهمی یرنده بولندیفنی مدتیجه الیری مسکره قضا ایدر . روایت دیگرده بش نمازدن زیاده مدت عجز دوام ایدر سه مضمون خطابی خسته فهم ایدر دخی اولسه مفعی علیه کبی قضا کشدیسندن ساقط اولور (۴) . قضا ساقط اولنجه انک اسقاطی دخی اولماز .

تکیم فصل آئیده ذکر اولور .

(مسئله درت وجه اوزره در : (۱) اگر ایمادن عجز الی نماز دوام

(۱) قاعداً ایمایی بوحديث ناطق دکل ایسه ده حدیث دیگر ناطقدر .

(۲) وهذا الحديث هو الموعود فيما مر .

(۳) اختلاف ترجیح صورتنده اعتبار اکثرک بولندیفنه در . س .

(۴) اولکیسینی صاحب هدایه هدایه سننده وایکنجیسینی صکتاب تجنیس

ومزیدنده ذکر ایتمشدر . س . تجنیس هدایه دن متأخر اولدینی چون انده کی تصحیح معتبردر . ط .

ایدر وخسته دخی لا یعقل بوانور ایسه قضا اندن اجماعاً ساقط اولور (۲) اگر عجز اندن آز دوام ایدر وخسته نك عقلی باشنده بوانور ایسه اونمازلری صکره اجماعاً قضا ایلر (۳) عجز الی نماز دوام ایدوب خسته دخی متعقل ایسه (۴) ویاخود عجز الی نمازدن آز فقط خسته لا یعقل ایسه بوایکی صورتده مشایخ اختلاف ایدوب کیمی : قضا ایتک لازم اولور . وکیمی : اولماز دیمشدر . ط (۱) .

نمازه صحیح اوله رق طوروب (وصلانک بر جز ننی قائماً قیلوب در) نمازده ایکن کندیسنه مرض عارض اولسه قادر اولدیغی وجهله ولوکه ایما ایلله اولسون اتمام صلات ایلر . (یعنی قادر ایسه او طور دیغی برده رکوع وسجود ایدرک ورکوع وسجوده قادر دکل ایسه قائماً ویا قاعداً ایما ایلله رک و قیام ویا قعوده دخی قادر دکل ایسه یان دیغی برده ایما ایدرک نمازینی تماملار . زیرا مومینک صحیحجه اقتداسی کبی ادنانک اعلایه بناسی دیمکدر . درر مزیداً) نمازک بر بارچه سنی رکوع وسجود ایلله قیلوقانی ابطال ایدوبده بعده استینافاً هپسینی ایما ایلله ادا ایتمکدن اولادر . قاعداً رکوع وسجود ایدرک نماز قیلوقده اولان مریض

(۱) اولکیسی صاحب هدایه نك مختاریدر . ایکنجیسی یزدوی صغیرک مختاریدر . هذا ما ذکره المحشی . وقد تقدم ما ذکره المؤلف .

نمازده صحت بولسه بنا ایدر (۱) . چونکه بنا اقتدا کبیر (۲) .
 قائمک قاعده اقتداسی صحیح اولدیغی کبی قعوداً قیلان نمازده دخی
 قیامی بنا ایتمک عند الشیخین صحیح اولور .
 (نماز قیلماقده اولان تعبیرنده شوکا اشارت واردرکه قعوداً
 رکوع وسجود ایتمزدن اول خسته یه طاقت کلش اولورسه قوی بی
 ضعیفه بنا ایتمک اولماقده اتفاقاً بنا ایدر . ص .)
 نمازک بر مقدار بی ایما ایله قیامش اولان خسته یه نمازده
 قعوداً اولسون رکوع وسجود ایتمکه قدرت کلورسه بنا ایدمزن
 یعنی استیناف صلات ایتمک لازم کلور . چونکه بونده قوی بی
 ضعیفه بنا ایتمک واردر .
 (رکوع وسجود ایدرک نماز قیلانک ایما ایله نماز قیلانده اقتداسی
 جائز اولدیغی کبی بوبنا دخی جائز اولماز . درر .)
 مضطرباً ایما ایتمکده اولان مصلی دخی قعوداً ایما یه قادر
 اولدقه بنا ایدم میوب استیناف ایلر . علی المختار .

مجنون ویا مغمی علیه اولان کیمسه کندینک مجنون ویا
 اغماسی بش نماز زمانی مستمر اولورسه بعد الافاقه آلری قضا
 ایتمک لازم کلور . بش نمازدن زیاده سورر یعنی آلتنجی نمازک

(۱) یعنی استیناف صلات ایتمیوب نمازی ایصحاء کبی قائماً انام ایار .
 (۲) قائم ایسه قاعده اقتدا ایدم ییلور . منفرد دخی آخر صلاتی اول صلاته
 بنا ایله ییلور . درر .

وقتی دخی اوحال اوزره خروج الی راسه (۱) کچیرد بکی نمازلی
قضا ایتمک لازم اولماز (۲).

(۱) بو امام محمد حضرتلرینک قولیدر . اکثر معتزاتده مصحح اولانده
بودر . عند الشیخین ساعات لیل ونهار اوزرینه ولو بر لحظه اولسون زیاده لک
معتبردر . ثمره خلاف عند الفحی مغنی علیه اولان کیمسه ایرنسی کون زوالدن
براز اول افاقت بولمق صورتنده ظاهر اولور که بونده من حیث الساعات برکون
بر کیمجه دن زیاده لک موجود اولغله عند الشیخین قضا لازم اولوب امام محمد عندنده انی
وقت گذران اولدیفیچون قضا واردر . کجانی ط .

(۲) ابن عمر رضی الله تعالی عنهما حضرتلرندن اغناء حقنده بوبله روایت
اولمشدر . جنون دخی اغناک منلیدر . صحیح اولان بودر . ص . دررک
قضاء فوائت و صلوات مریض بابلرنده مذکوردر که حضرت علی برکون و بر کیمجه دن
اقل مغنی علیه اولورق قضاء صلوات ایتمش اولدقلری کبی حضرت
عمار بن یاسر دخی برکون و بر کیمجه مغنی علیه اولمش اولدقلری حالده قضاء صلوات
ایلمشدر . ابن عمر حضرتلری ایسه برکون و بر کیمجه دن اکثر مغنی علیه اولوب
قضاء صلوات ایتمشدر . رضوان الله تعالی علیهم اجمعین اه معشی دیرکه
اعذار اوچ درلودر . بری جداً منددر : چوجقلق کبی که انکله جمیع عبادات
ساقط اولور . بری جداً قاصردر : توم کبی که انکله هیچ برشی ساقط اولماز .
دیگر بری ایکیسی ارسنده متردد در که اوده اغماذر . امتداد ایدر سه جداً متمد
اولانه الحاق اولنور . امتداد ایتمز سه جداً قاصر اولانه الحاق اولنور اه

(فصل)

اسقاط صلاته دائر

اسقاط که ساقط قیلق دیمکدر فرض و واجب اوله رق
ذمت میتده قالان نمازله تعلق ایدرکه فریضه لیل و نهاردن
هروقت نمازی و برده صلات و تر ایچون اولور . یومی آلتی نمازدر .
مکلف بونلری ایما ایله اولسون ادایه قادرایکن ادا ایتمدیکی
کبی قضا دخی ایتمیهرک عمری انجامه ایررسه اکا بونلرک اسقاطنی
وصیت ایتمک لازم کور .

عبادت بدنیه محضه نیابت قبول ایتمز اولدیغندن ثواب صلاتنی
بری حتی و میتدن دیکرینه باغشلايه بیلور ایسه ده کیمسه نك نمازینی
کیمسه قیلاماز . حدیث شریفده : برکیمسه نك اورجنی بشقه بر
کیمسه طوتهماز و نمازینی قیلاماز و لکن طرفندن تصدق ایدر
بیورلشدور .

متروکات مینک ثانی کندینک تقصیرینی تدارکه مدار اولمق
اوزره کندیسنه عائد اولدیغندن آندن اسقاط صلاتی وصیت ایدرسه
ویريله جک فدییه یوزندن حصوله کله جک طیب قلوب فقرا سببيله
بفضل الله تعالی آنک عفوی اومیلور . میت وصیت ایتماش اولدیغنی
حالدله ولی یاخود بر اچنی آنک طرفندن اسقاطی تبرع ایدرسه ان
شاء الله تعالی جائز اولور .

کرچه صلات ایچون فدییه اعطاسی مخصوص دکلدر و مخصوص

اولان فديه صومه آنى قیاس ایتمك دخى حکم مقیس علیہ معقول اولدیغی ایچون صحیح دکلر (۱) والکن باب عباداتده بو بر احتیاطلر (۲). فديه صلات عند الله صلاته کافی ایسه فها . والا ، میت ایچون ثواب صدفه حاصل اولور .

میتک ولیسی یعنی وراثت ویا وصایته مبنی مالنک کشدندن صکره متصرفی آنک وصیتی اوزربنه (۳) متروکاتنک نلشدن (۴) هرکونلک آلتی نمازدن هر بر بچون بر فقیرک افشاملی صباحلی ییه چکنی اخراج ایدر یعنی اکا برر صدقه فطر مقداری شی اعطا ایلر . صدقه فطر کتاب الصومده مبیندر . انی یاعیناً ویا قیمه

(۱) حتی حال، مرضده صلاتیچون فديه ویرمك اولماز . صومه بچون اولور . بونی محشی فصلک صوکنده سوبله مشدر .

(۲) بونک ایچوندرکه فديه صلاتنک مبنیه کذابتی « ان شاء الله تعالى » دینلرک مشیتته تعلیق اولنمشدر . مسائل قیاسیه مشیتته تعلیق اولنماز . محشی دیرکه صلات صومدن دها ، هم اولدیغیچون بواسطه تحسانده مشایخ ففهانک کلاملری متفق اولوب اره لرنده کی اختلاف انجیق : برکونک نمازی دخی برکونک اورجی کبی ؟ ویاخود هر نماز بر اورج کبی ؟ اسقاط اولنورواسنده در . معتمد اولان ایکنجیدر . اسقاط صلاتنک اصلی یوقدر دیانلر جهالت ایتمکده درلر اه باختصار .

(۳) وصیتی اولماز ایسه وارنه اخراج ایتمك (یعنی اجرای اسقاط ایلک) لازم اولماز . انلر اولابنده متبرع اوله ییلورلر . کمار . صدقه فطر ونفقه واجبیه وکفارات ووصیه بالحق وصدقه مندوره و صوم فرض وواجب منلی سائر حقوق واجبیه ایچون دخی اسقاط باپیلور . کافی ص .

(۴) چونکه آنک حقى مرض و تنده انجیق نلث مالنده در . نلثانه حق وارث تعلیق ایتمشدر . نلث وفا ایتمکیکنه کوره زیاده سی اجازت وارثه توقف ایدر . وارنک اجازتی اولدقجه حقنه تجاوز اولنماز .

ویرر . حاجات فقیرک تنوعنه مبنی (۱) قیمت اعطاسی افضلدر .
 بونده عدد منصوص اولدیغیچون آنلری متعدد فقیرلره ویرمک
 جائز اولدیغی کبی هپسینی بر فقیره ویرمک دخی جائز در (۲) .
 میتک وصیت ایتدیکی مال اوزرنده اولان حق الله وفا
 ایتدیکی یاخود آنک ثلک مالی اسقاطنه کافی اولدیغی ویاخود
 کندسی وصیت ایتامش اولمغله برکیمسه آنک طرفندن مال قلیل
 ایله تبرع ایتمک ایستیوب مال یتشمیدیکی تقدیرده میتک ذمتی
 اوزرنده اولان حق اللهک هپسندن ابرا ایچون چاره : دور
 اصوایدرکه میتک اورچندن و نمازندن و مسائر حق اللهمندن مال
 موجودک تقابل ایدجکی مقسدار تقدیر اولاندقدن صکره او مال
 او مقدارک میتدن اسقاطی قصدیه فقیره ویریلور (۳) . فقیر آنی
 اخذ و تقبلدن صکره معطی کیم ایسه اکا هبه ایدر . موهوب له
 دخی هبه تمام اولوب تملک حاصل اولمق ایچون آنی بعد القبض

- (۱) چونکه فقیر صدقه فطرك تعلق ایتدیکی شیلرک عینارندن بعضاً
 مستغنی اولوب یارهیه محتاج بولورکه انی حوائجینه صرف ایدر . ط
 (۲) فدیبه ده اباحه کافی اوورمی ؟ قولک مشهوری : اولور . ط .
 (۳) مثلاً نماز بورجی چوق و بغدادی آز اولسه برکونک الی نمازینه بدل
 بر فقیره اوچ صاع بغدادی ویریلورکه هر نماز ایچون نصف صاع اولان بنریوز
 یکره ییشر درهمدن اوچ بیک یوز یکره می درهم بغدادی یاخود آنک بدلی بولنان مثلاً
 ایکیشر غروشدن اون ایکی غروشدن فقرانی اخذ و قبض ایتدکدن صکره اعطا
 ایدنه هبه ایتمک و هبه اولنان ذات که اولجه معطی و شمعی موهوب لیدر انی
 بعد القبض بنه اوفقیره ویرمک الخ صورتیه نمازلر اودنجه قدر بو وجهله دور
 اولنور . کما فی الحللی .

تبرعاً (۱) بوجه اسقاط فقیره اعطا ایدر . فقیر آتی اخذ
وتقبلدن صکره معطیه به به ایدوب معطی او به بی قبض ایله
تملك ایتدکده ینه تبرعاً اسقاط وجهله فقیره اعطا ایلرکه اومال
میتک اوزرنده اورجدن وتمازدن وسائر حقوق واجبه دن ظن
وتخمین اولئان مقداره تقابل ایدنجه قدر ارده دوران ایدر (۲)
وهردورده مال مقداری حق اسقاط ایدلش اولور (۳) .

ایما ایله (۴) دخی اداصلاندن عاجز اولان خسته آنلری
قضا ایدجک مدت ایام صحته ایرمدین وفات ایدرسه صلات
فائمه سی برکون وبرکیجه لکدن آز دخی اولسه (۵) آنلری
وصیت ایتک کندیسنه لازم اولماز . چونکه لزوم وصیت لزوم

(۱) دور اولئان مال موصی به دخی اولسه دفعه اولادن صکره معطی
متبرعدر . ط .

(۲) قبض ودفنک تکراری لابدر . فقیرک بری انی اخذ ایتدکدن
صکره به اوله رق دفع ایلسه اکا علی الظاهر نازل اولش اولور . ط .

(۳) در بنقاده مذکوردرکه میتک عمری مقدارنجه اسقاط یایمق ایستلرایسه
مدت عمری حساب ایدوب ارکسکده انک اول ایکی سنه سی وقادینده طقوزسنه سی
چوجفلق مدتی اولق اوزره بالتزیل باقیم بچون اسقاط اولنور . پاره سی وفا ایدرسه
فبها . اینمز ایسه دور یاپیلور . ط .

(۴) معلوم اولشدرکه ایماباش ایله اولور . قاش ایله ایمایه اعتبار یوقدر .
انکله فادر عد اولتماز ووصیت لازم اولماز . قول زفرک قیاسنجه قاش ابله الخ
ایمایه قادر ایکن نمازی ترک ایدرسه وصیت ایدر . کما فی ط .

(۵) مؤلفک بونی ذکر ایتمی شونک ایچوندرکه کندیسنده کوچک
اولیان قلیل اوحالده ساقط اولنجه کندیسنده کوچک اولان کثیرک ساقط اوله جنی
اولوتددر . ط .

قضائک فرعی اولوب مسئله مزده ایسه اوخسته آنی قضا ایدجک زمان
صحته ایرمامشدر .

سالف الذکر « آنک عذرینی قبوله جناب حق احقدر » حدیثی
عذر سقوطک مقبولیتیلہ تفسیر ایدنلره کوره معنی ظاهر اولدیغی کبی
عذر تأخیرک مقبولیتیلہ تفسیر ایدنلره کوره دخی ظاهر درکه اوخسته
نمازینی قضا ایتمکه زمانی ادراک صورتیلہ قادر اوله مامشدر .

(باب)

قضاء فوائت

قضا لغتده حکم معناسنه درکه حاکمه قاضی دینور . اصطلاحده
قضا : ادا مقابلدر . واجب بالامرک عیننی تسلیم و اتیانه : ادا ، و واجب
بالامرک مثانی تسلیم و اتیانه : قضا ، دینور (۱) .

صلات عبادت موقوته اولمغله آنی وقتنده قیلدق واجب بالامرک
عیننی ایفا اولدیفیچون ادا ، و وقتنک خارجنده قیلدق واجب بالامرک
مثانی ایفا دیمک اولدیفیچون قضا ، در .

فوائت فائته نك جمعیدرکه کچهش نمازلر دیمکدر . فائته نك
مقابلی وقتیه درکه وقتنده قیلثان و یا قیلثه جق اولان نماز دیمکدر . اكا
صلات حاضرده دخی دینور .

فوائت تعجب سیرنده مسلمینه حسن ظن وارددرکه متروکات
دینلده شددر . زیرا ظاهر حال مسلم نمازی ترك ایتمک دکل ، بلکه
هر فصل ایسه نماز بر عذرده مبنی بلا قصد کچهش اولمقددر (۲) .
بلاعذر نارك صلاتك حکمی باب الوتر قبیلنده ودها اول

(۱) بز بوبابده دخی مؤلفه پیرو اولمیهرق طریق استقلاله سالاک اولمشددر .
مؤلف : « القضاء لغة الاحکام و شریعة اسقاط الواجب بمثل ماعنده » دیمکله
اغراب ایلمشدر .

(۲) قال نعلب ما یکاد وقت الصلاة الا نذکرت قول أبي نعام :
وَأَحَقُّ الْفَتْيَانُ أَن يَقْضَى الدِّينَ أَمْرًا كَانَ اللَّهُ غَرِيمًا .
کافی معاضراته الراغب الاصفهانی .

ذکر اولنمش اولدیغی کبی بر عذرہ مبنی قطع و یا تأخیرک جوازی
دخی اولجه ذکر اولنمشدر .

ادا اصل وقضا اکا خلف وعوضدر . بر نمازی بلاعذر
وقتندن صکره یه براقمق برکبیره درکه قضا ایله زائل اولمیوب
بلکه قضا ایتمسکه برابر توبه دخی ایلهک و یا حجه کیتمک ایله
زائل اولور (۱) قضا ، نمازی ترک ایتمهک کناهنی کیدرر . تأخیر
ایتمهک کناهنی کیدرمز . کما فی الدر مع الرد .

شمدی یه قدر ادا انواعی بیان ایدلش اولمغله نوبت بیان
قضایه یعنی وقتنده قیلنه میان نمازک صوت تأدییه سنی افاده یه
کلمه در .

مقصود فرض اولان نمازک قضا سیدرکه وتره دخی شاملدر
چونکه اوده فرض عملیدر . قضاء سننک بیانی (ادراک الفریضة)
با بنده در (۲) .

اداسی فرض اولان نمازک قضاسی دخی فرض و واجب
اولانک واجب و سنت اولانک سندر . کما فی الدر (۳) .

قضا ادا یه کوره اوله جئندن فائمه رباعیه سفرک حضرده
دخی ایکیشرفائمه رباعیه حضرک سفرده دخی دردر رکعت
اوله رق و حال صحت ایله حال مرض بویله اولمیوب مریضک
نمازی کندنی مکنستیله مقدر اولمغله فائمه صحتک حال مرضده

(۱) معصیتدن کسبلمک شروط توبه دندر . حج مبرور کبائری دخی مکفر
اولور . کما فی رد المحتار .

(۲) اناره قضا اطلاقده مجازدر . کما فی الدر . انظر الى المرأة .

(۳) وهذا لابنانی وجوب اداء ما شرع فيه من النفل .

مريضانه و فائده مرضك حال صحتده صحيحانه اوله رقضا اولنه جغی
صلات مسافر باینده ذکر اولنمشدر .

قضا ایچون وقت معین اولمیوب اوقات ثلاثه نهیدن ماعدا جمیع
اوقات عمر قضا ایچون وقتدر .

انجق ترتیب لازمدرکه بر فرضی فوت ایدن کیمسه کرک
بر عذر غیر مسقط ایله کچیریش و کرک بلاعذر ترك ایتیش اولسون
انی قضا ایتمک کندیسنه فرض لازم اولدیغی کبی صلات حاضره سندن
اول قیلدی دخی لازمدرکه^(۱) بو کندینک فوائله جواز دخی فائت اولور
بر فرض عملیدر .

فائده ایله وقتییه آره سنده ترتیب مستحق اولدیغی کبی نفس فوائت
آره سنده دخی ترتیب مستحقدر^(۲) که فروض خمس ایله و نر اداء و قضاء
ترتیب اوزره قیلنور .

(۱) مکرکه و فائده نک دخی فوائت خوفی اوله . تکمیل بیانی کلور .
(۲) مستحق لازم معناسنده در . جوهرده شرط لفظنک دخی علاوه سبیل
«شرط مستحق» دینلشد . صاحب هدایه : عندنا مستحق و عند الشافعی مستحب .
دبمشدر اه تبیینده و اتم مستحق شای . رحوم واجب ایله تفسیر ایتمشدر مؤلف
انی لازم ایله تفسیر ایدوب : چونکه او ، کندینک فوائله جواز دخی فوت اولان
بر فرض عملیدر . دیمشدر و به صرح صاحب الاربعشی دیرکه مؤلفک مستحق
دیوبنده فرض دیعامسی فرضك مطلق قطعی اولانته مصروف اولدیتدندر . محیطده
اولدیغی کبی شرط دیعامسی حقیقه شرط اولان شی نیسان ایله ساقط اولماز
اولدیتدندر . بو ایسه نیسان ایله ساقط اولور . معراج الدرایه ده اولدیغی کبی
واجب دیعامسی واجبک فوائله جواز فائت اولماز اولوب بو ایسه انک فوائله جواز
دخی فائت اولور اولدیتدندر . بوبابده عبارات مشایخ مختلف اولغله مؤلف لفظ
مستحق اتیان ایتمشدر . لانه ممکن آن یتمش علی کل منها اه .

فائنه ایله و قنیه اره سنده لزوم ترتیبه دلیل شوم آله کی فول
شریف نبویدر : « بر نمازی نوم و یانسیان ایله کچیر و بده جماعت
ایله نماز قیل بده ایکن انی خاطر لیان کیمسه ایچنده بولندیغی نمازی
قیلسون^(۱) بعده تذکر ایتدی کی نمازی قضا ایتسون و بعده امام ایله
قیل دیغی نمازی اعاده ایلسون^(۲) . »

نفس فوائت اره سنده لزوم ترتیبه دلیل دخی یوم خن بده
کچمش اولان نماز لری رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افندمز حضرت اریک علی الترتیب قضا بیورمش اولم بدرکه
مدینه منوره حواله حفر خندق ایتدک لری احزاب وقعه سنده
اولکه وایکندی و اقشام و یانسو نماز لرندن ذات حضرت رسالت
و حضرات اصحاب مشغول اولمشر ایدی . مشرکین من عند الله
مهزوم و مندفع اولوب کیجه دن بر مدت کچدیکنده حضرت
بلاله اذانی امر ایتدیلر . بلال حضرت لری اذانی او قیوب اقامت
آلمقله حضرت امام المرسلین اصحابیله جماعت اوله رق اولاصلات

(۱) او نماز او کیمسه ایچون نائله اولور . ط .

(۲) بو بر خبر مشهور درکه علما انی تلقی بالغبول ایتمشرلدر انکله فرض عملی
نابت اولور . ص . چونکه علم استدلالی موجب بولنور . ولها منکری تضلیل
اولنور . تضلیل ایسه انجق قطعاً ثابت اولان خم و صده اولور . عبد الحلیم . محشی :
کمال انک شهرتده نزاع ایلدی دیور ام حدیث حضرت جابرده دخی واقعدرکه
رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرت لری بر صلات عصری غروب
شمس دن صکره قضا بیوروب بعده صلات مغربی قیلشلدر . بوده ترتیب مذکورک
دلیل استحقاقیدر . اگر ترتیب مستحب اولیدی تأخیری مکروه اولان صلات مغربی
امر . مستحب ایچون تأخیر بیورمازلر ایدی . زیلعی .

ظهری وبعده ینه حضرت بلالک اقامتیه صلات عصری وبعده ینه بر اقامت ایله صلات مغربی قضا ایتدیلر وبعده بر اقامت دها آلتهرق صلات عشایی فیلدیلر^(۱) .

ترتیبک استحقاقی فائته قلیل اولمق وخاطرده بولنمق ووقتیه نک وقتی طارالمش اولماق قیدار یله مقیددر .

فائته غیر از وتر الی ودها زیاده اولورسه کثیر^(۲) والتیسدن آز اولور ایسه قلیل تسمیه اولنور . بو صاییده وتر حسابیه فونلماز . لکن بر فائته ولوکه وتر اولسون خاطرده ایکن قیلنن بش وقتی ایله الی صاییلور .

ایمدی بر فائته سی وار وخاطرنده ووقت دخی واسع ایکن الی براغوبده وقتیه یی قیلان کیسه نک وقتیه سی لزوم ترتیه مبنی فاسد اولور .

فساد عند الامامین قطعیدر^(۳) عند الامامین موقوفدرکه تقرر

(۱) تکبیم باب اذانده کذران اولدی . محشی دیرکه حاصل کلام علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلرندن بر نمازی نه اداء ونه قضاء ماقبلته تقدیم ومابدندن تأخیر ایتتمک واقم اولماشدر . اکر ترتیه مراعات بعض ائمه نک دیدکاری کبی مستحب اولیدی ترک ترتیبک دخی جوازینی بیان ایچون بر کره اولسون ترک ایدرلر ویا نکره اشارت بیوررلر ایدی . بو ایسه نه کندیلرندن ونه صحابه حضرتانک برندن نه قولاً ونه فعلاً نقل اولماشدر اه .

(۲) چونکه وظیفه وقتیه بش ایکن الی اولقله حد تکراره واروب تکثر ایلمش اولور . وتر دخی لازم القضاء بر نماز ایسه ده بو حسابده داخل تعداد اولماز . کما سند کره .

(۴) یعنی بلا توقفدر . لکن عند الثانی فاسد اولان وصف فرضیتدر . وعند الثالث اصل صلاتدر . کما فی الدرر وسیاتی .

ایدوب قالمق و مندفیع اولمق بیننده متردد اولوب آنک نفرری عدد صلوانک حدقلنده قالمسینه و اندفاعی حد کثرته وارمسینه متوقف بولئور (۱).
اگر او کیمسه و قتییه دن صکره فائنه یی قضا ایدرسه قیلدیغی و قتییه نك فساد یی نفرر ایتمکله آنی ده اعاده و یا فضا ایلک لازم کلور . و اگر اورو قتییه دن صکره فائنه سنی فضا ایتمیوب ایکنجی و اوچنجی و دردیجی و بشنجی و قتییه اری دخی قیلارسه آنلرده برر برر فساد نفرر ایدوب فاسد دخی متروک حکمنده اوله رق عدد متروکات صلات مع الفائنه آلتی اولمغله بشنجینک که حکمجه آلتینجیدر وفقی چیقدیغندن اعتباراً سقوط ترتیبیه مبنی فساد مندفیع و نمازلر صحیح اولمش اولور .
مثلاً :

صبح نمازینی نوم ایله کچیرن کیمسه اوکله نك اداسندن اول
آنی قضا ایتمک لازم ایکن براغوب اوکله یی قیلارسه اوکله سی
وایکندی یی قیلدقده ایکندیسی الخ فساد موقوف ایله فاسد اولوب
اگر نمازلر حد کثرت اولان آلتی به وارمدين فائنه سی اولان صباح
نمازینی قضا ایدرسه لازم اولان ترتیبی اخلاص ایتمش اولدیغی
جهتله فساد نفرر ایلیه رک قیلدیغی وقت نمازلرینی صرهمسینه
نضا ایتمک لازم کلور . و اگر اونمازلر حد کثرته وارمش یعنی
فائنه سنی قضا ایتمیه رک براغوب و قتییه اره دوام ایله ایرتسی کونک
صبح نمازینی دخی قیلوب کونش طوغمش بوانورسه ترتیب
ساقط و بی ازوم قاله رق نفرر ایتمک اوزره اولان فساد مندفیع

(۱) درر محمسی عبد الحلیمک افاده سندن فساد مذکورک وجوب ترتیبی
بیانه کوره اولدیغی ا کلاشیلور . نیبانه بوکا دائر کلام کلور .

اولمغله قیلدینی فرضار صحیح (واتحق ایلک کونک صباح نمازی
متحتم القضاء) اولور .

اشنه بواول نمازدرکه ختمده « بر نماز بش نمازی افساد ،
وبر نماز بش نمازی تصحیح ایدر » دینیلور . مفسد اولان بر نماز
شول فائدهدرکه خاطرده ایسکن براغیلوب وقتیه لر قیلنه رق انلردن
بشنجی نمازک وقتی چیقمدین قضا اولنمشدر . مصحح اولان
بر نماز دخی ادا اولنان بش نمازک شول بشنجیسیدرکه قیلنمش
ووقتی دخی چیقنمش اولمغله فائده متروکه ایله برابر مجموع عدد
القی به بالغ اولمشدر .

فیود مذکوره موجبنجه ترتیب اوچ شیک بریله ساقط
اولور :

برنجیسی ضیق وقتدرکه وقت طارالوب هم فائده
وهم وقتیه بی ابغایه کافی اولمامقدر (۱) . بو حالدن منواتر ایله عمل

(۱) مؤلف مع الوقتیه فوائیک هینسی استیعابه وقت کافی اولمامق دیش
اولدیندن عشی دیمشدرکه بوندن اکلاشیلان وقت جمیع فوائیدن طار اولوبده
وقتیه ایله برابر بعض فائده دخی واسم اولورسه قادر اولدینی قدرده ترتیب
ساقط اولمامقدرکه بوده ایکی قول آتیک بریدر اه مؤلف آتیا صورت محررده
دخی سقوط ترینی تصریح ایتمشدر . مؤلف وقتی مستحب ایله تقیید ایدوب فی
الاصح دیمشدر . عشینک بیانه کوره ظاهرروایتده مستحب قیدی ذکر اولنماش
اولدیندن بین المشایخ اختلاف واقع اولوب امام طحطاوی اصل وقتک اعتبارینی
شیخین حضرتلرینه ووقت مستحبک اعتبارینی امام محمد حضرتلرینه نسبت ایلمشدر .
محیطده قول امام محمد ترجیح اولدینی کبی فتاوی ظهریهده دخی حاکم شهبک

لازم و چونکه مشهور ايله عمل ابطال طمعی بی مسئلزم اولور (۱). سعه وقت سبيله بیلرینی جمع مکن اولدوقده انکلهده عمل اولور. ضیق وقت سبيله جمع متعذر اولدوقده البته کتاب مقدمدر. مفقودی طلبیده موجودی اضاعه معقول دخی دکلدر.

مثلا قضاءظهر ايله مشغول اولمق تقدیر نده صلات عصر یاخودانک برمقداری وقت کراهتده واقع اوله جق ایسه ترتیب قول اصحده ساقط اولوب وقتک خروجیله عودت دخی ایتمز.

وقتک طارلقنه اعتبار شروع زمانندهدر. فائتیه خاطرانده ایکن وقتیه به شروع ایدوبیده انی احاطه ایدرک وقت طارالیر ایسه وقتیه جائز اولماز. مکرکه انی قطع ایدوب صکره ینسه شروع

متقاسنده مذکور اولان شو مسئلهیه مبنی قول امام محمد ترجیح اولمشدر: «اوکلہی اونودرق ایکندی به وقت عصرک اولنده باشلا یوبده احرار شمس زماننه دکن صلات عصری امتداد ایدن کیمسه اوکلہی اوزمان خاطر لاسه ایکندیسنه دوام ایدر» ظہیر الدین البخاری که صاحب فتاویٰ ظہیریہ در: اشنه بر سکم مسئله ضیق وقتده معتبر اولان وقت مسنحب اولدیفنی نم ونصریح دیمکدر دیدی. بوحالده اختلاف مشایخ دخی منقطمدر زیر مسئله ظاهر روایتده ذکر اولوبوده روایت دیکرده نابت اولور ایسه اورایه عدول اولمق تعین ایدر. ثمره خلاف دکر اولندیفنی اوزره «صلات ظہری اونودرق صلات عصره شروع ایدوب اونتدیفنی اوکلہی شویله بر زمانده خاطر لاق» مسئله سنده ظاهر اولور که اوکلہ سبيله اشتغال اینسه ایکندیسنی وقت مکروهده واقم اوله جق. عند الشخبین انی قطع ایدوب اوکلہی قیلار. امام محمد اعنندنه ایکندی به دوام ایدوب اوکلہی غروب شمسن صکره قضا ایلر ام.

(۱) متواتر: صلات مکتوبه نک وقتی صلات حاضره ایچون اولقدر که (ان الصلاة كانت علی المؤمنین کتاباً موقوتاً) نم مبینتک مدلول ایدر. مشهور: حدیث سابقدر.

ابلیش اوله . فائنه خاطر نده دکل ابکن وقتیه به شروع ابد و بده ان
بالاطاله وقت طار الدفدن صکره فائنه خاطر لارا بسه وقتیه او حاله
جائز اولور (١) .

فائنه متعدد اولوبده وقت المردن بالکک بر مقدار بنه مع الوقتیه
کافی اوله بیلک صورتنده دخی ترتیب قول اصحده ساقط اولور .
چونکه وقتی فوائنک شو بعضنه صرف ایتک دیگر بعضنه صرف ایلکدن
اولی اوله ماز .

ابکجهجسی نسیاندر . یعنی اوزرنده فائنه اولدیغنی او نمقدر (٢) .

(١) واکا قطع لازم اولماز زیرا اکا اولاً اولان شروع (نسیان
اولدیغیچون) جائزدر . قطع ایتسه ده ثانیا شروع ابدیه بیلکجهکی جهنله
قطعک فائده سی یوقدر . بقا ابتدادن اسهل اولدیغیچون جوازه دخی اولی
اولمدر . ط .

(٢) معلومدوکه نسیان بشقه و جهل بشقه در . محشینک بیانه کوره
بونده جهل ائمه ثلاثه مزجه معتبر اولوب حسن بن زیاد امام ابو حنیفه
حضر نلرندن بیلیمانه ترتیب واجب اولمدهنی روایت ایتمش و برچوقلر
دخی "انی اخذ ایلشدر . مذهب معینی اولیان بر جاهل وقتیه یی قلوب
بعده فائنه یی خاطر لاسه بر مجتهدی تقلید اینمدیکی و بر فقیهین استفتا
ایلمدیکی صورته نمازی مجتهد فیه مصادف اولق جهنیه صحیحدر .
اما امام ابو حنیفه حضر نلرینه مقلد ایه انک کندی امانک مذهبه
خالف بولنان رأیه اعتبار یوقدر . امام شافعی حضر نلرینه مقلد ایه
نمازنده فساد اولوب انک بر شیعه توفی دخی یوقدر " زیلعینک " ظن
معتبر نسیانه ملحقدر « دیدیکی مجتهدک ظنیدر که اکا آخرک اجتهادی
لازم اولماز . باخود مصلی بر متوال محرر جاهل بی مذهب بولنور اه
وقد تقدمت الاشارة الى هذا فيما تقدم عن عبد الحليم . فالدیکه لزوم
نریبده قیلان وقتیه لک هبسنده فائنه یی منذ کرا واتی شرطدر بعضینده
اونودوب بعضینده خاطر لارا ایه عدد مسقطه بلوغ تذکرا یتدیکی صلاندن
اعتباراً اولق ظاهردر . نص علیه ط .

ترتيب بوسيله دخى ساقط اوله رق قيلمان وقتيه صحيح اولور .
چونكه مع النسيان فائتي ايمانه قدرت اولماز . حق جلّ وعلا
دخى برنفسه آنك قادر اولمديغنى تكليف ايتمز . برده فائته نك
در خاطر اولماسى سبيله وقتى هنوز موجود اولماش و بناءً عليه وقتيه
ايله اجتماع اينماش ديمكدر .

اوچنجه يسي فوائتك كثر تيدر . فوائت كثير اولماق غير
ازوتر عددأ الئيه وارمق ايله اولور (١) كه وظائف وقتيه حـد
تكراره وصول ايله تـكـثـر ايشـمـش بولـمـور . بـوـحـالـده ترتيبه رعايت
مؤدى حـرـج وكـلفـت اولور . بـو ايسه نصاً مدفوعدر . همده ترتيبك
اوحالده اشتراطى وقتيه نك فوت ايدلماسى مؤدى اوله بيلور كه بـودـه
حرامدر .

سقوط ترتيبده معتبر اولان التنجى نمازك وقتى حقيقه مقدر . فى
الصحيح (٢) .

(١) كرك حقيقه الئى اولسون ، كرك حكماً الئى بولسون : برقائه
اوزرندن ائى منذ كر اولديغى حالده بش وقت نماز قيلنه رق كذران اولمق كـبـى .
وتر بو حساب اذخـال اولـمـيـه جـنـدن استغنا ايدلمشدر . چونكه وتر هر قدر
حد ذاته لازم الترتيب اولوب يانسودنى اول قيلماز و غـرـدن مـكـرمـيه
براغـامـاز ايسـده كـثـرت فوائجه بالاتفاق مسقط عد اولتماز . امامين
حضرتينى وترك سنيته قائل اولدقلى جهنمه انلرجه مسقط عد اولماسى
ظاهردر . نزد حضرت امامده وتر كـرـجـه فرض عمليدر و لكن وظيفه
ايل ونهارك تمامنددر . كـثـرت ايسه انلر اوزرينه يامن حبث الاوقات وبامن
حيث الساعات زائد اولمقله در . بولمدره ايسه وترك بر وجهله مسـدـخـل
بوفدر .

(٢) التنجى نمازك وقتى دخول ايتـمـك ايله اولديغى دخى روايت
اولمشدر چونكه بش نماز اوزرينه زائد اولان تكرار حكمنده در .

فوائت کثیرہ ابلہ (۱) وفتیہ آرمسندہ ترتیب ساقط اولدبغی
کبی کثیر اولان نفس فوائت آرمسندہ کی ترتیب دخی علی الاصح
ساقطدر .

« الساقط لا يعود » یعنی کیدن کیرو کلز قاعدہ سنہ کثیر
اولان فوائت قضا اولانہ اولانہ قلیل اولمق یعنی عددجہ آزالهرق
النیدن اقل قالمق ایله ترتیب عودت اینمز (۲) اولدبغی کبی الی
فائتہ قدیمہ سی واریکن بکی بر فائتہ سی دها پبدا اولان کیمسہ نک
دخی ترتیب ساقطی عودت ایلز (۳) . (بعضلر علت مقبوط

(۱) لا اقل الی وفتلک فائتہ به کثیر وانک مادونہ قلیل دیبورز .
(۲) اصح اولان بودر . س . بونک خلافتہ یعنی فوائت قلنہ عودت
ایتمکله ترتیبک دخی عودت ایدجکنہ قائل اولانلر صاحب بحرک بیانہ کورہ بونی
عود ساقط قیلندن فیامیوبہ بلکه زوال مانم قیلندن قیلہ شلردر: حق حضانه کبی کہ
والده ایچون ثابت اوایوده انک تزوجبلہ زائل اولدقدن صکرہ تزوجک زوالہ
بنہ اکا عودت ایلر . بو فوله کورہ بر آبلق نماز قضای اولوب انلری اودہ
اودہ به یالکز بر نمازی فالمش اولانک او نمازی خاطرندہ ایکن قیلدبغی وفتیہ سی
جائز اولمیه جقدر . کما فی العینی . فتوی بونک خلافتہ در . نکیم متندہ و بوندن
صکرہ کی هامشده مصرحدر . ابن نجیم مرحوم عدم عودی شویله تعلیل ایتمشدر:
ساقط تلاشی ابدرک یعنی شیئا فشیئا معدوم اولهرق عودتی احتمال اینمز اولور
ماء قلیل کبی کہ تجس ایدوبہ اوزرینه ماء جاری داخل اولهرق کثیر وسائل
اولدقدن صکرہ قلیل فالسہ نجس اولهرق عودتہ اینمز .

(۳) فوائت جدیدہ ایله فوائت عتیقه اسقاط ترتیبده مساویدر . اولکنده
اصحاب و مشایخ مزک متقدمین و متأخرین متفقدر . ایکنجیده خلاف وارد شویله کہ
بر آبلق نمازی قضایہ براغهرق وفتیانہ اقبال اینمش اولان کیمسہ وفتیہ لر بنہ دخی
برینی کچبرک او خاطرندہ ایکن دیگر وفتیہ بی قبلسہ بعض متأخرین دبشلردر کہ

كثرت اولوب او ايسه زائل اولمش بولند بغي بيا نيله نرنيلك عودنه
فائل اولملردر . ط (١) .

فساد موقوف اولجه دخي افاده ايدلدبكي وجهله مذهب
حضرت امام اولوب منونده مذكور اولانده اودر . انك
موقوف عليهي وقتيله لر بشه بالغ اولمدن فائده نك فضا اولنمسيدير .

ان تهاوندن زجراً بوناز جائز اولاز . بعضلر جائز اولور ديشلردر . زمانمزه
بونكله ائنا ايتمك اولادر . زيرا عبادانده تهاون فاشيدر . كما في الكرماني و عليه
الفتوى . ايمدى اونوز صباح نمازي قضا ايدوبه مكره دخي اوكله لري وايكنديباري
الخ قضا ايلسه هيسي صحيح اولور ، فوائت بعد الكثره فلقه عودت ايتمش
اولفله دخي ترتيب عودت ايتمز . تسكيم بر آيلق نمازي قضا ايدوبده يالسكر
بر كونلكني قضا ايتمدن وقتيله شروع ايلسه وفائنه سي دخي خاطرنده بولنسه
شروعى جائز اولور . و عليه الفتوى . بتون فوايتني قضا ايلسه دخي ترتيب
عودت ايتمز . اسكن مؤلف (صاحب تقايه) وسائري فوائنك هيسي قضا ايدلش
اولق صورتده نرنيلك عودت ايدجكني ذكر ايتملردر . كذا في القهستاني .

(١) ذكر اولان ايكي صورتده ده اصح روايتين عدم عودتدر . فتوى دخي
بونك اوزرينه در . ص . وجهي دخي بودر كه بو فائنه ايله اشتغال او فوائت ايله
اشتغالدن اولي دكلدر . هيسيله اشتغالده ايسه فريضه روقي فوت ايتمك واردر .
انرك ديدكلري تهاوندن زجري دكل ، تهاوني مؤدى اولور چونكه تفويت صلاتي
اعتباد ايدوبده قسنة نكاسل غالب اولش اولان كيسه : « ترتيب اولماز ايسه
جوازده اولماز » ديوانا ايدلسه ديكور نمازي دخي تفويت ايدوب هلم جراً
فوائت حد كثره وارر . ط . ومثله في المغرنبلاية .

بو تحقیق ایتمد کجه فساد موقوف موقوف علم فی بوله میه رق مندیه
اولمغه مستنداً الی اولاهما نماز لک جمله سی صحیح اولور (۱).
نزد امامینده فساد بات (قطعی) درکه هیچ بر شیمه متوقف

(۱) چونکه صحتدن عبارت اولان حکم کثرتدن عبارت بولنان علتیه افترک
ایتمش اولور که کثرت بطریق الاستناد بوجوهک صفتیدر زیر فاسد متروک حکمتیه
اولمغه متروکات حکماً الی اولمش اولور. فقیره دفع زکاتی تمجیل ایتمک کی که ایت
فرض واقم اولمسی نصابک تمام حوله دکن بقاسنه متوقف اولوب نصاب اکسیلاره
سنه تمام اولور ایسه اعطاسی تمجیل ایدمش اولان زکات نافله اولمش اولور. در
حکمک تبیین ایدمک حاله کوره برامره توقفنک بشقه نظائری ده وارد:
عرفات عودننده اقشام تازیقی مزدلفه یولنده قیلان کیمسه نک اقشام نمازی مزدلفه
ایتمکله نافله منقلب اولوب یاتسوی قیله جفی وقت انی اعاده ایتمک لازم ابکی
طلوع فجر ایله فرض یرینی بولمش اولور که انک فرضیتی قبل الفجر انی عدم اعاده
توقف ایتمش دیکدر. جمعه اوکله سی جمعه نمازندن مقدم خانه ده قیلان کیمسه نک
صلات ظهری جمعه یه چیقما سنه متوقف اولوب جمعه نمازینه چیقما سبله نافله اولمش
اولور. صاحب مذکرم نماز ایچنده عذری منقظم اولاق صورنده نمازینک
صحتی وقت ناییده عذرنک عودننده متوقف درکه عذر عودت ایدرس
نماز صحیح. و عودت ایتمزسه غیر صحیح، در. عادنن فضله اولان
دمک حبس اولمسی اون کوئی تجاوز ایتماکه متوقف اولمغه عادت ختام بولمسی
حاله دمی کسبله مرک غسل ایدوب نماز قیلش اولان خاتونک صحت صلاتی
موقوف اولوب اگر دم اون کوئی کچر ایسه استعاضه اولدینی فین ایتماکه صحت
اون کوئی کچمز ایسه حبس اولدینی اکلا شلمغه فساد، تقرر ایدر. دی عادتدن
دون مدته کسبله مرک غسل ایدوب نماز قیلش اولان خاتونک دخی نمازی دم
عودت ایتمک تقدیرنده فاسد، و دم عودت ایتماک تقدیرنده صحیح، در.
کما فی شرح السکنر للعینی والزیلعی و این نجیم.

اولیہ رق متفر و غیر زائلہ (۱) او کیسہ او نماز لری یعنی ہم او متروکہ یی
ہمدہ او خاطر ندہ ایکن انی قضا ایتمیہ رک اذا ابتدکی بش نمازی
قضا ایتمک لازم کور .

فوائت ذکر او انان صور نلہ الی اولدقدہ (۲) ترتیب ساقط او اقلہ
اندن صکرہ کی نماز لر اتفاقا صحیحدر .

فالدیکہ امامینہ کورہ فساد بلانوقف اولقلہ برابر نزد امام
ابویوسفدہ رأی حضرت امام و جملہ وصف صلاتہ و نزد امام
محمدہ اصل صلاتہ متعلق اوللق اوزرہ مختلف فہدرکہ امام ثانی
امام اول کبی (علی اختلاف قولہما (۳)) نمازک فرضیتی فاسد
اولہرق صلات نافلہ اولور دیبور امام ثالث ایسہ نماز اساسندن
باطل اولور دیبور . ثمرہ خلاف فہمہ ایلہ انتقاض وضوہ

(۱) چونکہ قلنیلہ برابر فعدال ترتیبہ مبنی فاسد اولان نماز لر علت صحت
اولان کثرنک صکرہ دن حصولی فائدہ بخش اولماز . ثبوت علتہ مبنی حکمک
نیوتندہ علتک تأثیری انجی مابعدینہ در : آو ایچون معلم اولان کلب کبی کہ انک
نعلی اوچ کرہ ترک اکل اینمسیلہ ثابت اولہرق اندن صکرہ طوندیقی آو صالح
اکل اولور . اندن اول طوندقارندہ او صلاح و حلالیت اولماز . کولہسنی بیسم
و شرادہ کوروب سکوت ایدن اندن صکرہ کی تصرفی حقندہ کولہبہ دلالت اذن
وبرمش اوور . او تصرفی حقندہ دکل . کما فی التبین والدرر .

(۲) سقوط ترتیبہ صواب اولان متروکہ دن بشقہ بش نماز اولفسہ اعتبار
اولنقدرکہ انکله الی صایبور . خلافا لما یومہ ظاہر عبارة بعض القوم من اعتبار
سنت سواها . قالہ ط .

(۳) اعلم أن ابا يوسف قد وافق الامام في عدم بطلان أصل الصلاة اذا قضى
القائتة قبل مضى الخمس وخالفه في توقف صحتها على تأخير قضاء المتروكة إلى مضى
الخمس فقال لا تصح فرضيتها ولو أخرها بعد مضيتها . ط .

مسئله سنده ظاهر اولور که نزد شیخینده قهقهه داخل صلاتده واقع اولمغله آبدست منتقض اولور . نزد امام محمدده خارج صلاتده واقع اولمغله آبدست منتقض اولماز (١).

فائده متروکه و نر اولمق دخی فرائضدن بری اولمق کبیرک صاحب ترتیب اولان کیمسه و نری قیلدیی خاطرند اسیکن صباح نمازینی قیلارسه صلات فجر عند الامام موقوفاً فاسد اولور (٢).

فوائت کثیر اولدقده (٣) تراحم فروض و اوقانه (٤) مبنی قضا ایدیلجهک هر نماز : فلان سنه نکه فلان آیتک ... نجی فلانجه کوننک اوکله سنی قیلایورم . دیمک کبی محتاج تعیین اولوب بونده ایسه کلفت درکار اولمغله مصلی کندی حقننده تسهیل امر ایتمک ایستدکده « وقتنه یتشوبده قیلهدیغی ایلک اوکله یی الخ » و یاخورد

(١) قول امام محمد استحقاق ترتیب مسئله سنده متمسک اولان حدیث سابق ابله عجوجدرکه امام ارقه سنده فائده سنی تذکر ایدن کیمسه صلاتده دوام ایله مأموردر . همده وصیه مختص اولان شی ابله انک بطلانی اصلک بطلانی ایجاب ایتمز : کفارت معسرک صومنده اولدیغی کبی که معسر اولان کیمسه صوم ابله کفارت ایدر ایکن یعنی صیام کفارت مدتک تمامندن اول یساره ابرمک تقدیرنده طوتدیغی اورج کفارت اولماز ایسه ده نافله و افق اولور .

(٢) خلافاً لها . لان الوتر واجب عنده فیراعی الترتیب و عندها سنة فلا یراعی اذ لا ترتیب بین الفرائض و السنن اه عینی علی السکثر . وهذا غیر الخلاف الذی نحن بصده .

(٣) مقصود : مطلق کثرتدر و اوکه مسقط ترتیب اولسون . ط .

(٤) التي هي اسباب^٢ باختلاف الاسباب كما اختلفت المسببات . ط .

ایسترایسه « صوك اوكله یی الخ » دیو نیت ایلرکه هر قیلاشده ایلک یاخو دصوك قالانی قضا ایتمش اوله رق تعین حاصل اولمش اولور (۱) .
کنزده بوکامخالف اوله رق تعینده حاجت اولدیغی ونیتده « اوزرمده اولان براوکه ویا ایاکندی یی قضا ایدیورم » دیمک کافی اولدیغی ذکر اولشمشدر .

ایکی حکمک ایکیسی دخی مصحح اولغاه (۲) اختلاف تصحیح جهتیه ایش اتاع ایتمش دیمکدر . والله رؤف رحیم واسع علیم .

فوائذک کمیقی بیللیان کیمسه اکبر رأیله عمل ایدر . اکر رأی یوق ایه اوزرنده فائذ قالمدیغی تیقن ایدنجه قدر قضا ایدر .
قضاء فوائذ ایله اشتغال ایتمک نوافل قیلقدن اولی واهمدر .
یاالکز سنن معروفه مستندادرکه انلری نیت نفل ایله قیلار (۳) .

(۱) مؤلف مرحوم تعین تاریخه مثال اوله رق بیک الهی درت سنه سی جمادی الثانیه سنک اون سکزنجی بازارا برتسی کوننی کوسنرمشدرکه انده محشینک افاده سی وجهله بو محلاک تألیفی تاریخنه اشارت نکهته سی واردر . بو اثر کتک شوکونکی تاریخ تحریری دخی بیک اوچبوز بکرمی بره سنه سی ذی القعدة سنک اون برنجی جمعه کوننی صباحیدر . فاطر السماوات والأرض أنت ولی فی الدنیا والاخرة توفی مسلماً والحقی بالصلحین .

(۲) بوراده مذکور اولان زیلعینک وکنزده مسذکور اولان زاهدینک تصحیح کرده سیدر . من .

(۳) محشی مرحوم بونی فدوری شرحی مضمراندن تفلاً ذکر ایندیکی صرهده

دیگر نوافله اکا بدل قضای نیت ایله (۱) .

بر نمازی قیلوب قیلدیغنده شك ایدن کیمسه وقت باقی ایه اعادة ایدر . زیرا سبب وجوب اولان وقت قائمدر . ادا ایه شك واردر . وقت چیققدن صکره شك ایتمش ایه بر شی لازم کلز . زیرا سبب وجوب کچمشدر . عدم ادا دخی مشکوکدر . مسلك ظاهر حالی دخی نمازی وقتنده قیلش اولمقدر .

نقصان صلاانده ، مثلاً بر رکعت اکسک قیلش اولدیغنده شك ایدن کیمسه اگر نمازدن فارغ اولماش ایه انی تماملار وهر رکعت آخرنده اوطورر . واکر نمازدن فارغ اولدقدن

صلات ضعی وصلات نسبیخی وأخبار واحادینده وارد سائر نمازلری ده بومیانه ادخال ایتمشدر . فلینظر ماذا یبقی ؟

(۱) هیچ بر نمازی کچیرماش اولان کیمسه مدت عمری نمازلربی احتیاطاً قضا ایتسه مکروه اولور دینلدی . مکروه اولماز دخی دینلدی . چونکه سلفدن چوق کیمسه لر انی یابدیلر . افضل اولان او کیمسه درت رکعتی فرضلرک صوگ ایکی رکعتارنده مم الماتحه سوره اوقو.قدر چونکه من وجهه نوافلدن ، فرض اولقی احتماله کوره انک درت رکعتنده دخی ضم سوره ایتمش اولقی نفلده واجی ترک ایلمکدن اولادر . وترده قنوت ایدر و اوچنجی رکعتک صوکنده تشهد مقداری اوطورر وبعده دردنجمی اولهرق بر رکعت دها قیلار . قیلدیقی وتر ایه انی قیلش اولور . دکل ایه درت رکعت نافله قیلش اولور . قنوت وعود اکا ضرر ویرمز . اقسام نمازینی ده درت قیلار و اوچ قعده یاپار . بونوع قضای نافله نک مکروه اولدینی زمانده فیلماق کرکدر اه ط بتقدیم وتأخیر .

صکره شک ایدرسه بر شی لازم کلز (۱) .
معلومدرکه شک بشقه وظن بشقه در . جزمی اولمیان حکم ایکی طرفی
مساوی ایسه شکدر . مساوی اولدیغنه کوره طرف راجحی ظن
وطرف مرجوحی وهمدر .

دار حربده یعنی دیار اجنبیهده مسلم اولوبده احکام شرعییه نی جاهل
اولق جهنیه نماز قیلامش الخ اولان کیمسه جهلی مدتیجه معذور اولورکه
دار اسلامه کلمدیکنده انلری طوبوب اوکر نمکله قضا ایتمک لازم کلز .
چونکه خطاب انجق انی بیلیمکله ویاخود انک دایلی ایله متوجه اولورکه
اوده دار اسلامده بو اتمقدر . انده بونلر موجود اولسامشدر .
دار اسلامده شرائع ظاهر و شائع اولمخله بوراده اهتدا ایدن جهنیه
معذور اوله ماز .

جماعت اداده مشرع اولدیغی کبی قضاده دخی مشروع اولق واذان
یاخود اقامت اوقتمق مسائلیچون باب اذان و اقامت و امامته مراجعت
اولسون .

(۱) بونوع بعض مسائلی مؤلف سجود سهو آخرنده ذکر ایشمدر . بونلری
عمی مرحوم بحردن نقلایان ایشمدر

﴿ باب ﴾

ادراك فريضة

ادراك فريضة تركيبي مصدرک مفعولنه اضافتيدرکه شخصک فرضه يتشمهسي ديمکدر . مقصود فرض اولان نمازی مع الامام قيلغه يتشمک و اومزینی تحصيل ايلسکدر . چونکه جماعتک منفرد اوزر بنسه بکری يدي درجه فائق مزیتی واردر .

بو بابده منفرداً شروع اولسان فرض ايچون جماعت عقد اولتويرر ايسه اني جماعتله حاصل ايتمهک کيفيتلندن يعني طريق تحصيللندن بحث اولانهجق ديمکدر .

مسائل باب بوندن عبارت دکل ايسه ده اک مهمی بو اولماق اعتباريله عنوان بحث بو اولمشدر (١) .

بو بابده اصل بودرکه قصداً وبلا عذر (٢) نقض عبادت ايتمهک يعني شروع اولشمش نمازی بوزمق (ولا تبطلوا اعمالکم) قول کر بنه بناءً حرام ايسه ده احراز فضیلت جماعت ايچون بوزمق تجديد واصلاح ايچون هدم مسجد ايتمهک قبيلندن اوله رق جائزدر . چونکه اونقض صورته نقض ايسه ده معناده اکالدر .

(١) يوقسه تنوع مسائل اعتباريله بوباب (مسائل شتی) عنوانته احرارر . کا قاله السکال .

(٢) قطع صلاتی موجب ويا مجوز عذرلر اولدينی ماتقدمه ميندر . مثلاً استفانہ "ملهوف و تخليس غريق ويا حريق کي برامر مهمه مبنی قطع صلات واجب وحيوان بوشانق وتنجره قاينا يوب طاشمق منلی أعذاره مبنی قطع صلات جائزدر کما فی الدر .

ایمندی جماعتله نماز فیما نور اولان موضعده بر فرضه منفرداً شروع اینعش بولنسان کیمسه اوراده (۱) او فرض ایچون جماعت عقد اوله رقی امام افتتاح تکبیرینی آلدقده هنوز سجده ایتمامش ایسه همان قطع ابدوب امامه اقتدا ایله (۲) که بو قطع واقتدا مستحبدر . کافی علی الدر . اکمال ایچون اولان قطع اکالدر . رکعت دخی هنوز غیر نام اولماق جهنیه محل رقصده درکه براغیله بیلور . نماز فیما مغمه یمین ایدن کیمسه غیر نام بر رکعت فیلیق ایله حانت اولماز (۳) .

هر فرض علی الصحیح بویله در (۴) فراضک قضاسی دخی اداسی کبیدر .

(۱) بشقه یرده دکل . س . بو قیده کوره کنندی خانه ده اولوب جماعت مسجدده اقامه اولتی و یا خود کنندی بر مسجده بولنوب جماعت دیگر بر مسجدده اقامه ایدمک صورتنده نماز قطع اولماز . کافی الشرح وغیره . شوراسی وارکه جماعت کنندی فوت ایدن کیمسه به جماعت طای و جماعتک بر مسجد ایله مقید اولماق اوزره وجوب و قطع اکمال دیمک اوله جفی . صرح ابکن فرق ظاهر اولماز . قاله ط . ولا یذهب علیک ما أراد بالوجوب .

(۲) مؤلف او کیمسه نیک قطع صلاتی قائماً بر سلام ایله اولتی قیدیه تقیید اینعش ایسه ده قهستانیده و بجم الانهرده قطع مطلق اوله رقی مذکور اولمغه سلام ایله اولوب اولمغه و قائماً یا خود را کعاً اولمغه شاملدر . کافی ط .

(۳) چونکه اکا رکعت دینلمز . و او محل رفضده اولدیندندرکه مسوق انی براغهرق سجود سهوده امامنه متابعت ایدر . بشنجی رکعته فایم ایدن ساهی انی براغوب قعوده عودت ایله ط .

(۴) علی قول مصلی اگر درت رکعتی فرضه طوروش ایسه صلات جنازه نیک فواتندن خوف ایندیان منتقل کبی بر شفعی اتمام اینمدین انی قطع ایله . ص .

نذر متحد دخی فرض کیبدر . نذر مختلف فرض مختلف کی اولد بغندن
انده اقتدا جائز اوله ماز .

اگر مصلیٰ تک شروع ایتدیکی نماز نفل ایسه انی ابکی رکعت
تمام لایوب سلام ویرمد کجه قطع ایلر (۱) . مکرکه یا ننده فرائندن
خوف ایتدیکی صلات جنازه اقامت ایدلمش اوله . او حالده نافله سنی
قطع ایدوب صلات جنازه امامه اقتدا ایلر زیرا که انک خلنی یوقدر .
قطع ایتدیکی نفلی ایسه صکره قضا ایلر . و بو صورتله صلات جنازه
تواننده دخی بولشمش اولور .

مصلیٰ شروع ایتدیکی فرضک ایلک رکعت سجده سنی ایتشمش ایسه
مسئله قیلنن فرضک رباعی و یا غیر رباعی اولسنه کوره مختلف الحکم
بولور . شویله که قیلنه جوق فرض درت رکعتلی اولمدیغنه کوره مصلیٰ
قیلدیغی و سجده ایله تماملادیغی ایلک رکعتی هنوز سجده سنی ایتشمش
اولمق صور ننده اولدیغی کبی همان (برسلام ایله) (۲) قطع ایدوب امامه
اقتدا ایلر . چونکه انک شروع ایتدیکی فرض غیر رباعی صباح نمازی

چونکه کندیسنه ابکی فضیلتک جمعی ممکن اولور که او کیسه هم ابکی رکعت
نافله قیامش و هم جماعته یتشمش بولور . فرضی رباعی ایله نقید فرض ثنائی و ثلاثیه
رکعتین امام اولنیه جفته مبذر . کما یأتی . أفاده ط .

(۱) درت رکعتلی نفل کوره کړک شفع اوله . کړک شفع نانیده بولنسون .

(۲) وهذه عبارة المؤلف هنا وفيها مضي . وقد أسمعك ما ذكره المحقق فيها
كتبه وراء هذه الصفحة .

ایسه ایکی رکعتدن عبارت اولدیغنه ومصلى انک بر رکعتی قیلش بولنمق حسیده بر رکعت دها قیله جق اولسه تمان تمام بوله جغه مبنی جماعت کندیسنی فوت ایتمش اولور زیرا که فرضی تام اولدندن صکره انک بالافتداه قیله جفی نماز نافله اولوب صباح نمازندن صکره ایسه مطلقا یعنی کرک منفرداً کرک مع الامام تنفل اوانماز . اقشام نمازی اولدیغنه کوره بر رکعت دها قیله جق اولور ایسه صلات مغربک اکثری قیلنمش اوله جغه و اکثر ایچون حکم کل اولدیغنه (۱) مبنی ینه جماعت کندیسنی فوت ایلش اولور . رکعت بتیراه (۲) ایله تنفل دخی صلات فچردن صکره کی تنفل کبی ممنوع (۳) اولمغله بوزده دخی بعده امامه اقتدا ایده مز (۴) . مصلى اکر بولرده ایکنجی رکعت ایچون سجده به وارمش ایسه قطع اینمیوب اتمام ایلر . کما فی الملتقی .

قیلنه جق فرض درت رکعتلی اولدیغنه کوره مصلى قیلدیغی ومجده ایله تمام لادیغی ایلک رکعتنه انی صیانه بر رکعت دها

(۱) انده شبهه فراغ حاصل اولش دیکدر . حقیقت فراغ محتمل نقض

اولدیغی کبی انک شبهه سی دخی محتمل نقض دکلدر . ط .

(۲) بتیراه بتیراه صغریدر . بتیراه ایسه منقطع مناسنه اولان ابرک مؤثبدیر .

دبکرندن منقطع اولدیغیچون ایکنجیسی اولیان تک رکعت بتیراه تسمبه اولمشدور .

اه ط . موضعا .

(۳) منر ایله مقصود بالکز کراهت دکل ، عدم صحت اولق محتملدر کراهت

اولق دخی محتملدر . ط .

(۴) رکعت رابعه اضافه سنده امامه مخالفت واردر . س . لیکن بو مخالفات

سنده مخالفتدن اخفدر تشکیم محتی سید ابوالسعود کشر حندن نقلا ذکر اینمش

ومؤلف دخی بو بابک آخر زده بویله مسویه مشدر .

علاوه سبيله تشهد ايدرك سلام ويرر . بعده فضيلت جماعتی اسرازان
ايجون فرض قيليجی اوله رق امامه اقتدا ايدر . اولجه منفرداً قيليش
اولديغی ابکی رکعت نافله اولور .

امام اقامه صلات ايتديکی وقت (١) مصلی کندي کندينه ابکی
رکعت قيليش بولنمق صورتنده دخی حکم بودرکه همان ايغاه تشهد
ابله سلام ويروب مفترض اوله رق امامه اقتدا ايلر . اگر اوچ رکعت
قيليش بولنور ايسه کندي نمازینی حکماً الاکثر منفرداً درده
تمام لایوب (٢) بعده ابستر ايسه نافله قيليجی اوله رق امامه اقتدا ايدر (٣) .
فروض رباعيه دن اولان صلات ظهر و صلات عشاء دن صکره
نافله قيلمقده کراحت اولمديغیچون اقتدا افضلدر . صلات
عصر حکم مذکور دن مستثنا درکه ايسکندی نمازینی فيلدفدن
صکره نافله قيلمق منهي اولملمه مصلی انده متغفل اوله رق اقتدا ايتمز .

(١) اقامه صلات و اقامه جماعت تعبيرندن مقصود قامت آتای دکل ، بالفعل
نمازه طور مقدر . تکمیل بوندن مقدم « افتتاح تکبيرینی آتای » ايله تعبير اولمشدر .
(انظر الصفحة ٤٧١) .

(٢) امام محمد دن او نماز درديجی رکعتک قیامی نرك اولمحقله نفله متغفل
اولمق و نفل ايله فرض بالجماعه توانی جمع ايلمک اوزره مصلینک انی اوطور دن
تماملار اولديغی دخی مرویدر . ص م ط .

(٣) حاوی فديسين نقلاً بحر رانفده ديمشدرکه او کيمسه بونافله ابله
فضيلت جماعته يتشمش اولور . خارج رمضانده جماعتله نافله قيلمه نك کراحتی امام
و جماعت علی سبيل النداعی متغفل بولنمق صورتنده در اه « نضيلنه يتشمش اولور »
ديديکی جماعت دن مقصود نه اولديغی بيان ايلمدی که فضيلت فرض و يا فضيلت نفل
میدر ؟ فضيلت نفل اولمق ظاهر در چونکه فرضی نيت ايلما مشدر . ط .

مصلی فرض رباعینک اوچونجی رکعتنه منفرداً قائم اولوبده انک
سجده سنه وارمدین او فرض ایچون جماعت اقامه ایدیلور ایسه همان
قائماً برسلام ابله نمازی قطع ایدر^(۱). یاخود قعوده عودت ایدوب سلامی
قاعداً ویرر. وهر ایکی صورته فیلنان ایکی رکعت فی الاصح^(۲) فاسد
اولوبوب نفلہ منقلب اولور.

مصلی جمعه نیک سنتنه شروع اینمش اولوبده خطیب خطبه یه
باشلامق^(۳) یاخود سنت ظہرہ طوروبده فرض ظہر ایچون
جماعت اقامه اولمنق صورتنده ایکی رکعت فیلوب او طوردقندن
وتجبات او فودقندن صکره سلام ویرر^(۴) صورت اولاده خطبه یی

(۱) چونکه قعود تحال ایچوندیر بو ایسه قطعدر . ص .

(۲) سرخسی دیمشدیرکه قعوده عودت اینمز ایسه نماز فساد کبدر
زیرا قیلنان ایکی رکعت نفلہ منقلب اولاق ایچون قعود لابدر . اولجه
ایفا اولنان قعوده ایسه فرض اولهرق واقم اولمامشدر . ص . بوکا کوره
علی قول نشهدی دخی اعاده ایدر وعلی قول اولکی نشهد اکا کفایت
ایدر . و سلامی ایکی وعلی قول بر ویرر . ط . فخر الاسلام ایسه دیمشدیرکه
اصح اولان او کیمسه امامک نمازینہ شروعی نیت ایدرک همان قائماً
نسکیر آورکه صلات امامه شروعی ضمننده کندی نمازینک دخی ختمی
حاصل اولاش اولور . وایستر ایسه سنت شروعی دخی یرینه کتورمک اوزره
رقم ید ایزاره . ص بایضاح .

(۳) مؤلفک خروج خطیبدن مقصودی خطیبک بالفعل خطبه ایتمسی دیمک
اولدیفی حاشیه ده برقاج سطار صکره مصرحدر . خطیب منبره منوجهاً
یرندن حرکت ایندکدن اعتباراً سنته طورمه نیک کراعتی اوقات مکروهه
فصلنده مذکوردر .

(۴) بونده ایکی فضیلت اجتماع ایدجکی ایچون اوجه اولان بودر .

ديکله يوب جمعہ بي قيلدقدن و صورت ثانيه ده ادا فرض ظهر دن صکره سنتی درت رکعت اوله رق قیلار و صوک سنتی دخی بشقه جه قیلار . اولجه مشروع فیما اولان نقل بر شفع اوله رق انمام ایدلمش اولق جه نیله بونده انی ابطال ایتمک دخی بو قدر .

ایسکندینک فرضندن صکره نافله قیلقی مکروه اولدیغندن صلات عصرک سنت مندوبه مشروع فیما سی فرضک جماعه اقامه اولمسه مبنی بر شفع اوله رق قطع ایدلمش بوانور ایسه انکله اکتفا اولوب ادا فرضندن صکره قضا اولنماز . اما یا تسونک ایلمک سنتی بو اقتضابه مبنی فرضندن صکره قضا ایتمک (۱) بر مانع بولنماز . (کایانی فی الصفحه ۴۸۰) .

جوامع و مساجدک وضعی جماعه اقامه فروض ایچون اولدیغندن (۲) سنلرده اصل اولان انلری اولرده قیلقدن . سننی اوده قیلمه ره رق جماعه چیقلمش اولان کیمسه ایچون سننه شروع اقامه فرضندن اول اولق حقهنده کی مسائل ذکر اولندی . اقامه فرض سننه شروعدن

بعض فقها انک شروع ایتدیکی سنت صلات واحده اولفاله درده ناملانق لزومی تصحیح ایتشلردن . من . ایسکی فضیلتک بری ایفاء نقل و دیگری وجه اکمل اوزره استماع خطبه ویا اداء فريضه جمعه در . مؤای سنت جمعه حقهنده درده مؤذنک تلحین ایله اشتغال ایتدکاری صرهده سنتی بر شفعه قصر ایتمکدن ایسه اکمال ایلمک اولادر زیرا اوزمان استماع خطبه زمانی دکدر اه .

(۱) بولره قضا اطلاق ایچون مرآة الاصوله مراجعت اولنسون .
(۲) ولا ینافیة عقد خلق الذکر فیها کصلاة النفل ففی مکروهات المخطاوی علی الدر : أن الجهر بالذکر فی المأجد لا یمنع عنه احترازاً من الدخول تحت قوله تعالی (ومن أظلم ممن منهم مساجد الله أن یذکر فیها اسمه) .

مقدم واقع اولمق حقهنده کی مسائله کلهجه ، معتاد اولدیغی و جمله سنتی دخی جامعده قیلیق اوزره داخل مسجد اولان کیمسه یا اودرکه امام فرضه شروع ایتمشدر یا خود ایتماشدر ایتدیکنه کوره مؤذن اقامته یا باشلامشدر یا خود یا باشلامشدر . مؤذن اقامته یا باشلامش ایسه او کیمسه سنتی جامعک ایچنده یا خود خارچنده (صوگ جاعت برنده) هر نرده ایستر ایسه قیلار . اکر مؤذنک اقامت آلمق زمانی ایسه سنته طورمق مکرره اولور (۱) . بوندن امامک فرضه شروع ایتمش بولنمسی صورتنده سنته طورمه نک کراحتی دخی مفومدر (۲) . امام فرضنده ایکن جامعده بوانسان کیمسه قرضدن برشبشی قوت ایتیه جهک دخی اولسه جامعک ایچنده سنت قیلقله اشتغال ایتعیوب همان امامه اقتدا ایلر . جامع خارچنده بولندیغنه کوره فوت رکعت خوفی واریسه ینه اقتدا ایدوب فوت رکعت خوفی اولمادیغی صورنده ایکی فضیلنک بینتی جمع ممکن اولمغله اقتدای سنتی قیلدقدن صکره ایدر .

جامعهده اقامت آلمق اوزره ایکن سنته طورمه نک کراحتندن صباح نمازینک سنتی مستثنادرکه انی اوده قیلله میهرق جامعه کیرن کیمسه امامی فرضه طورمش دخی بواسیه تحیسانده اولسون

(۱) چونکه جماعته مخالف کبی کوریلور . موضع تهمت ایسه بجهتیدر . ص .

(۲) کراحت موضع وقوف اعتبارله متفاوت اووب اک شدید صفه مغالط اولهرق طوروب سنت قیلقدن . صف ارقه سننده بلا حائل قیلیق دخی کراحتنده انی ولی ایدر . کما فی ط .

یتشعرك فضیلت جماعتی فوت ابتیامك اوزره صفوفدن اوزاق برعده اوله لا انی فیلار (۱) بعده امامه اقتدا ایدر . « اذا اقيمت الصلاة فلا صلاة الا المكتوبة » حدیثی باب نوافله مذکور مزابابه مبنی صلات فجرک غیرى به محمولدر .

جامعه سنت فجر ایله اشتغال تقدیرنده فرضده امامه یتشمکدن امین اوله ماز ایه (۲) سننی ترك ایدوب (۳) امامه اقتدا ایلر . چونکه نواب جماعت سنت فجر نوابندن ده اعظمدر (۴) .

افضل اولان انی اوده فیلقدر زیر اصلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری انی خانه لرنده فیلارلر و مسجد شریفده فیلارلری خوش کورمز ل ابدی (۵) .

(۱) سنت قبلق ایچون صفه مخالط و یا خود بلا حائل صب ارفه سنده طورمنی مکروهدر . کما فی ط علی الدر و غیره .

(۲) تحیاتده یتشمک دخی کافیدر کذا مر . بر رکعتہ یتشمک ایله تقید ایتمز . بو بابده امام محمد ایله شبخین اره سنده اختلاف دخی اوله برقی او کیمسه فضیلت جماعتی اتفاقا احراز اینمش اولور ، امام محمد مخالفنی جمعه نمازنده درکه اندن رکعت ثانیته نك اقلنه بنشان جمعه به یتشمک اولماز حتی اکا ظهیری بنا ایدیه بیلور . أفاده ط .

(۳) ترك اینك تعبیریه اکا شروع اینامش اولماق افاده ایلشدیرکه شروع اینمش یسه انی مطلقا اتمام ایدر چونکه او حالده قطع ، ابطال ایچون اولش اولور . ط .

(۴) چونکه فضیلت جماعت منفرداً قیلنان فرضه بیکرمی بدی درجه فاققدرکه سنت فجر اودرجاتك برینه بیله . بالتم اوله ماز . من .

(۵) حدیثده وارد اولشدیرکه : سنت فجری خانه سنده قیلانک رزقی توسیم اولور و کندی ایله اهلی اره سنده امر منازع فیه قلیل اولور و او کیمسه ایمانی ایله ختم عمر ایدر . وصلى الله تعالى علیه وسلم افندمز حضرتلری بیورمشلردرکه : کشبك کندی خانه سنده کی نمازی

احب اولان اتي ابتداء طلوع فجرده قيله قده^(١) چونكه سبب موجود اولمشد . وفعل نبييه (عليه الصلاة والسلام) اوفق بولمشد . علي قول قرب فرضده قيله قده . چونكه اكا تابعدر .

سنت فجرانجق فرض ايله برابر قوت ايدلمش اولمق صورتنده قبيل زواله قدر قضا اولمور . امام محمد طلوع شمسدن صكره وزوالدن اول بالكز دخي قضا اولمور ديمشد . ديمك كه طلوعدن اول وزوالدن صكره اتفاقا قضا اولماز . علي الصحيح . فرضي كرك منفرداً و كرك جماعت ايله قيلش اولسون .

بنم بو مسجدده كي نمازندن افضلدر فرض مستنددر . حالو كه ديسكر حديث شريفده : بنم بو مسجدده قيلنان بر نمازندن ماعداده قيلنان بيك نمازندن افضلدر مسجد حرام مستنددر مسجد حرامده قيلنان بر نماز بنم مسجدده قيلنان يوز نمازندن وييت مقدسه قيلنان بشيوز نمازندن افضلدر . ببورمشلدر ص . ذكر اولنان حديث شريفه مبنى صاحب هدايه : جميع سنن و نوافله افضل اولان خانه ده / قيله قده . ديدى اه مكره عودتنده بشقه شيله اشتغال ايدوب صوك سنتي اونتمق خوي اوله . بعصر : اوكله نك واقشامك صوك سنتلريني مسجدده قيلار انلردن ماعداسنى دكل . ديشلدر . فقه ابو جعفر بونكله افتا ايمشد . ط .

(١) اى مع التذليل كما مر في النوافل . محشى ديركه ايلك ركمته بعد الفاتحه سورة " كافرونى وايكنجى ركمته مسوره " اخلاصى اوقور . ابو هريره حضرتلردن بويله روايت اولمشد . ركت اولاده الم نشرح مسوره مى . ركت نانيه ده الم تر مسوره مى اوقنور ايسه الله كافي اوله جفى روايت كرده امام غزاليدر : " بو ايكي روايتك ايسكى بننى هم ايدرسه كوزل اولور وامر نقل متسم اولميش چون جمع مذكوره كراحت دخي اولماز اه .

قبل الظهر اولان سنتی فرضه طورلندیغی ویا طورلوق اوزره اولدینی ایچون اولجه قیللمامش اولان کیمسه وقتی داخلنده^(۱) فی الصحیح قضا ایدر^(۲) و قول مفتی به اوزره انی صوگ سئندن اول قیلار^(۳) .
بعضلر فصل واحد فصایندن اولی اوله جغنه وحضرت عائشه نکه بوبابده کی بر حدیثنه مبنی^(۴) صوگ سئنگ اول قیللمامنه قائل اولمشلردر.

قبل الجمعة اولان درت رکعت سئنگ دخی حکمی قبل الظهر اولان سئنگ حکمی کبیدر .

قبل العشاء اولان درت رکعتک بعد العشاء قضا سئنده برمانع یوقدر^(۵) . قبل العصر اولان درت رکعت بویله دکادر که او بعد العصر قیللماماز . (کامر فی الصفحة ۴۷۶) .

(۱) بعض فقها انی فرض ایله برابر فوت ایتمک صورتنده وفندن صکره دخی قضا ایدر دیمشلردر . چونکه نیجه نی واردر که فضا نابت اولدینی حالده تبعاً نابت اولور . کذا فی الشرح اه ط .

(۲) علی قول اصلا قضا ایتمز چونکه اکا مواظبت انجق فرضدن اول اولاق اوزره نابت اولمشدر . ط .

(۳) چونکه ایلمک سنت صوگ سئغه مقدم اولان فرضه ، تقدمدر . انک مسئله زده فرضه تقدمی تعذر ایتمش ایسه ده سئغه تقدمی تعذر ایتمامشدر . او تقديم اولور ، کذا فی شرح المجموع اه ط .

(۴) که حضرت مشارالیهما : علیه الصلاة والسلام افندو حضرت ناری ظهیر ایلمک سنتی کنندیلرینی فوت ایتدکه انی صوگ سئندن صکره قبلرلر ابدی . دیمشدر . س .

(۵) سید ابو السعود کندی شرحنده دیمشدر که مسئله فی درمختارده اولدینی وجهله قبل الظهر وقبل الجمعة اولان سئنگر ایله تقبید قبل العشاء اولان سئندن احتراز ایچونددر چونکه او سنت مندوبه اولدینچون

ادراك فضيلت بشقه وادراك جماعت بشقه در . تشهدده دخى امامه
يتشان اتفاقاً فضيلت جماعته يتشمش اولور . حالبوكه درت ركعتلى
فرضك بر وياايكى وگهمنده امامه يتشان بالاتفاق وانك اوچنه وفرض
ثلاثينك ايكيسنه يتشان على الصحيح جماعته يتشمش اولماز .

ثمره يمين صورتنده ظاهر اولوركه اتى جماعته فيلغه يمين ايدانك
صور مذكورهده يمينى يرينه كلش اولماز وجماعته قيلماغه يمين ايدن
يميننده حاث چيقماز .

كر ك مقيم ، كرك مسافروفتك ياخود جماعتك فواتندن امين اولديغى
حاله فرغدن اول نطوع ايدر يعنى سنت مؤكده وغير مؤكده ي
قيلار (١) .

وفتك ياخود جماعتك فواتندن امين اولماز ايسه سنت فيلماز
اولديغى كې نجاست فيلغه (٢) غسل وازاله ايله اشتغال تقدبرنده
وفتك وياجماعتك فواتندن امين اولماز ايسه اوده غسل ايتمز
چونكه وفته كوره اصل ادائى وجماعته كوره كال ادائى فوت

اصلا قضا اولماز . قبل العصر اولان سنت دخى بويله در . بلكه او بعد العصر
تغله كراحت اولدنيچون قضا اولنماغه اولادر اوط . لكن مؤثك «ولا
مانع» قولى بوكاده جواب اولغله ابو السعود المصرينك بو سوزى تفسير الشىء
بما لا يرضاه صاحبه قيلندن اولسه كركدر .

(١) بشرط كون المسافر نازلاً قاراً آمناً . كما مر في بابه .

(٢) كتاب الطهارة به بافكر .

ایتدیو بجی شی ایله اشتغال جائز اوله ماز (۱) . اکر بشفه بر جماعت بوله بیله جک ایه نجاست قلیله فی دخی غسل وازاله ایدرک استقبال صلات ابلهک افضلدر . تا که نمازی بالانفاق صحیح اولسون (۲) .

امامه رکوعده بتشوب مشارک اولان کیمسه رکعتہ بتشمش اولور . رکعتہ بتشمک ایچون شرط : با فیدامک جزء نده و باخود قیام حکمنده اولان رکوعک جزء نده امامه مشارک اولقندر .

جزء فیداده امامه مشارک اولوبده انکله برابر رکوع ابدیه بیان کیمسه او رکعتہ بتشمش ، وقفط لاحق اولمش ، در . لاحقک حکمی امامه متابعدن اول نلافه مافات ایتمکدر (۳) .

امام رکوعده ایکن بتشوب جزء رکوعده اکا مشارک اولوق کندیس ممکن ایکن قائماً الدبغی افتتاح تکبیر نندن (۴) صکره امام رکوعدن رفع رأس ابدینجه قدر اوبالانان مقندی او رکعتہ بتشمش دکادر .

(۱) مقصود شرعک اذن و برمدیکی مفوتدر . یوقسه مقوت جماعت ایه اشتغالک جائز اولدیقی دخی واردر : نجاست مانمده و حقر خندق حادنه سنه اولدینی کبی . ط .

(۲) زیرا امام شافعی حضرتلری نمازک نجاست قلیله ابله دخی قنابن حکم ایدر . ط .

(۳) انی امامک فراهندن صکره یه تأخیر ایتمک مکروهدر . کما بآنی عن المحشی فی الصفحة ۴۸۵

(۴) اکر تکبیری اکبله رک آلو و رکوعه اقرب بولنور ایه نرور صحیح اولاز .

افنداصحيح ، ورکعت فائت در . او کیمسه مسبق اولمغله امامك فراغندن
صکره اورکعتی قیلار^(۱).

امامه رکوعده یتشمک ایستیان کیمسه سنت اولان ثنای اوقومغه
محتاج اولدیغی کبی^(۲) بری افتتاح و دیگرى رکوع ایچون اولمق اوزره
ایکی تکبیر آلمغه دخی محتاج اولماز^(۳) بر تکبیر آلوب انکله افتتاحی
دکلده رکوعی نیت ایلسه دخی جائز ونیت لغو اولور^(۴).

امامه سجدهده یتشمک اورکعتنه یتشمک دکلدر . بنام علیسه
امامی سجدهده بولان کیمسه نك همان بالاقتداء سجدهده امامه
مشارکت ایتمی نمازیننه محسوب اولماز . بونکله برابر سجدهده
امامه مشارک اولمق اکا واجب اولمغله او کیمسه همان تکبیر

(۱) حضرت ابن عمر دن (رضی الله تعالی عنهما) وارد اولان شیئه بناء که
حضرت مشار الیه « امام را کع اولدیغی حالده یتشوبده رفع رأس ایتمدین سن
دخی رکوع ایدرسهک او رکعتنه یتشمش اولورسین . سن رکوعه وارمدين امام
رفع رأس ایدرسه او رکعت سنی فوت ایتمش اولور » بیورمشر . حضرت
ابو هریره ذک حدیث آیسنده دخی : « ومن أدرك الركوع فقد أدرك الركعة »
بیورلمشر اه ط .

(۲) اصح اولان بودرکه امام قراءته شروع ایتمش اولدندن صکره صلات
سریهده دخی سبحانک اوقومق یوقدر . کما فی ط .

(۳) سجود و قعودده امامه یتشان یوبله دکلدرکه او کیمسه بری افتتاح
و دیگرى انحطاط ایچون اولمق اوزره ایکی تکبیر ایدر . وجه فرق دخی احتمالکه
بودر : رکوع قیامه قریب اولدیغیچون افتتاح تکبیری رکوع تکبیرندن مثنی اوله بیلور
ایسهده انحطاط ایله قیام اوله اولدیغندن انحطاط محتاج تکبیر بوانور . ط .

(۴) نیت رکوع لغو اولمغله نیت افتتاح ایچون واقع اولش اولور چونکه
غلنده اولان رکن قصد ایله تعیر ایتمز . کذا فی الفتح اه ط .

افتتاحی متعاقب سجده به ایتر (۱) . اگر سجده به اینمیوب کندی
کنندینه رکوع ایتر کندن صکره سجده به وارر و امامه سجوده مشارک
اولور ایسه ایکی سجده ده مشارک اولدیغنه کوره المر نمازینه محسوب
اولدیغنی کبی نمازی ده فاسدا و لماز . اگر یا الکن بر سجده ده امامه مشارک
اولور ایسه نمازی باطل اولور .

بو ایکی صورت ییئنده کی قرق شودرکه صورت اولاده انجق بر رکوع
زباده ایتمش اولورکه انک زیاده سی ضرر ایتمز (۲) . صورت ثانیه ده
ایسه کنندی باشنه بر رکعت زیاده ایلمش اولورکه او مفسددر .

امام نمازده بولندقجه مسبوق اکا مقتدی و متبعدر . انک
قضاء ماسبق ایچون انفرادی انجق امامنک تشمیدن فارغ اولمستندن
صکره در . بنساء علیه امامی قعده" اخیرده بولوب اکا اقتدا این
کیمسه آیاقده طوررق قیام و قرات رکنلرینی یا پسه انک امامک

(۱) مؤلفک ظاهر افاده سی او کیمسه قصد رکوع ایدوبنده رکوع کنندی
نوت ایتمک سورنده دخی سجوده امامه مشارکتک وجوبیدر . یونی ابوداود
حضرت ابو هریره دن ذکر ایترکی حدیث دخی تأیید ایدرکه حضرت رسول
الله صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز: سر نمازه کلوب بزی سجوده بولورسه کر
همان سجده ایدکز وانی برنی (یعنی نمازکزه محسوب) عد ایتریکر رکوع
ینشان رکعت یتمش اولور . بیور مشلر در اه سجده به وارمیه رق توقف ایدوب
امام سجده دن قالقدن صکره اقتدا و بقیه" صلاته متابعت ایتمش اولانک دخی
نمازی صحیحدر . امامک فراغندن صکره قضاء مافات ایدر . ط .

(۲) ضرر فساد ایله ضرر ایتمز دیمکدر بوقسه امامه بعد الانداء اندن
انفراد دیمک اولقله مکروه اولور . ط .

تشهددن فارغ اولمستندن اول اولان قیام و قرائتی معتبر اولماز .

مقتدی امامدن اول رکوع ایدر ، وانک رکوعی امامک نماز جائز اوله جق قدر قراءتندن (۱) صکره واقع اولور ، وامام دخی رکوعده اکا یتشور ایسه انک رکوعی وجود مشارکته مبنی صحیح وجود مسابفته مبنی مکروه اولور .

بویله اولماز ایسه یعنی یا امام رکوعده اکا یتشمز ایسه و یا خود نماز جائز اوله جق قدر قراءت ایتامش ایسه او کیسه نک رکوعی او ائندن اول اولدیفیچون صحیح اولماز . بناءً علیه امامک رکوعندن صکره بر رکوع ده ایتمک اکالایم اولور (۲) اگر بر رکوع ده ایتمیه رک نمازی اوله جه قیلوب یتورر ایسه صلاتی باطل اولور .

امامدن اول سجده به واران مقتدی اگر سجده به امام رکوعدن رفع رأس ایتدکدن صکره و ادمش وامام دخی سجده ده اکا یتشوب مشارک اولمش ایسه انک سجودی صحیح (و فقط مکروه) اولور .

اگر امام سجده ده اکا یتشوب مشارک اوله ماز ایسه

(۱) وهو آیه . ص . ای عند الامام الاعظم . ط .

(۲) او رکوعی امامه متابعتدن اول ایدر زیرا که لاحقدر . اگر امامک نمازدن فراغه دکن انی تأخیر ایدر سه او دخی صحیح و لکن مکروه اولور . تنکیم حکم لاحق بودر . بوندن صکره مذکور اولان سجود مسئله سنده دخی بویله سویلنور . ط . وهذا ما وعد بحیثه عن المحشی فی هامش الصفحة ۴۸۴ .

مقتدیك سجودی اوانندن اولدیغیچون صحیح اولمیوب انك لاحق صفتیله برسجده دها ایتمسی لازم ایکن اوسجده فی ایتمیهرك نمازینی اویله جه قیلوب بیتورر ایسه صلاتی صحیح اولدیغی کبی (۱) امام رکوعدن رفع رأس اینمزدن اول مقتدی سجده ایتمش اولمق صورتده دخی امام ابوحنیفه حضرتلرندن اوسجودك کافی اوله میه جفی روایت اولنمشدر . چونکه اوسجود امام حقهده اوانندن اول اولدیغی کبی مقتدی ا کاتباع اولمق جهتیه انك حقهده دخی اوانندن اولدر (۲) .

امام سجده فی اوزاتمق صورتنده مقتدی سجده دن قالقوب امامی ساجدیونقله (ایکنجی سجده ده ظن ایدرك) ینه سجده به وارسه سجده^۱ ثانیه فی وامامه متابعتی نیت ایتمش اولورسه سجده^۲ اولایی نیت ایتمك^۳ ویاخود هیچ برایتی اولماق صورتلرند

(۱) زدنه علی المؤلف ممانبه علیه المحشی فیما نقلته عنه فی الهامش الذی قبل هذا .

(۲) محشی دیرکه رکوع مسئله سنه قیاساً سجود مذکور دخی کافی اولور . چونکه او مسئله ده انك رکوعی دخی امام قراءندن هنوز فارغ اولدیغی جهتلرانت حقهده اوانندن اول اولدیغی حالده معتبر اولمش ایدی . روایت مذکوریه اعتبار ایدر ایسه انك صلاتك دخی بطلانته حکم ایدرز . برده اوروایت حضرت امامدن مشهور اولانه موافق کلمزکه رکوعدن رفع رأس ایتمك سقتدر . انه انی ترك ایسه هر تقدیر اوان مسنونندن اول سجود ایلمش اولور ایسه ده نمازی قاسد اولماز . بونك مقتضای مقتدی حقهده دخی بویه دینلکدرا .

(۳) امامك اولدیغی سجده فی نیت ایلمك دخی بویه در . ط .

اولديغى كى جانىپ متابعتى ترجيحاً اىك اوسى سجدەسى سجدە* اولادىن اولور . (وىكرە بر سجدە دها اينىك لازم كلور) . واكر يالسىز سجدە* ثانيه نيت ايلرسە سجدەسى سجدە* ثانيه اولوب بو حالده امام (سجدە* اولامىدىن رفع رأس ايدوب سجدە* ثانيه يە وارمقلە) اكا اوسى سجدەدە مىرك (و مشارك) اولور ايسە سجدە صحت بولور (١) والا انى اعادە ايدىر . اكر اعادە ايتىمىز ايسە ركوع مسئلەسىندە اولديغى كى نمازى قسادە كيدىر . ط .

حاصل مسئلە : امام برنجى سجدەدە ايمىك مقتدى ايكي سجدە ايتسە اىك ايسكنجى سجدەسى سجدە* ثانيه* صلوات اولارق كنديسىچون كافى اولماز (٢) .

(١) امام ركوعدىن رفع رأس ايتىدىن مقتدى سجدە يە وارمقى مسئلەسىندە او سجدەك كافى اولايەخى حقندە امام اعظم حضرت ثلثين كچن روايتە كورە مقتدىك بو سجدەسى دىخى هر تقدىر امام اندە كنديسنە يئشوب مشارك اولمش اواسەدە واتىدىن اول ايداش اولمىدىن كافى اولماق لازم كلور . ص .

(٢) درمختارده بويلە ذكر اولوب : تمامى خلاصەدە در . دينلەش اولمىدىن طحاوى مرحوم خلاصەدە اولانى بىردىن ئەلا شوبلەجە ذكر ايتمىشدر : مقتدى قبل الامام سجدەدىن رفع رأس ايدوب امام سجدەدىن اوزاقش اولمىلە مقتدى انى ايسكنجى سجدەدە ظن ايدىرك ايسكنجى سجدە يە وارسە و حالبوكة امام برنجى سجدەدە اواسە اكر مقتدى متابعت امامى و ياخود امامك بولنديغى سجدەدىن و يا سجدە* اولانى نيت ايتىش ايسە جائز اولور : واكر سجدە* ثانيه نيت ايتىش و حالبوكة امام سجدە* اولادە اولمىلە اندىن رفع رأس ايدوب ايسكنجى سجدە يە واردقەدە جبهەسى يە وضع ايشمىدىن مقتدى ايسكنجى سجدەدىن رفع رأس ايتىش بولنور ايسە مقتدىك سجدەسى جائز اولماز و اكا او سجدەدىن اعادە ايتىك لازم كلور . اعادە ايتىمىز ايسە نمازى ناسد اولور .

باب الاذان آخریده ذکر اواندیغی اوزره جامعده ایکن اذان اولدوقدن یعنی نماز وقتی اولدوقدن صکره نمازی قیلدین چیقماق «لا یخرج من المسجد بعد النداء الامنافی اورجل یخرج لحاجة یرید الرجوع» حدیثنه مبنی تحریراً مکروهدر . مکرکه جامع دیکرک امامی و بامؤذنی کبی جماعت اخرابی اقامه ایدیچی برکیمسه اوله (۱) .

اذان اوفندیغنده جامعده بولنان کیمسه نمازی منفرداً قبول چیقماقسه داعی حقه اجابت ایتماق دیمک اولمغله انک خروجی مکروه اولماز . شوقدرکه او کیمسه ترک جماعت کراهتنده بولماق اولور . اکر انک خروجچندن اول اقامه جماعت ایدماق اولور ایسه نماز صلات ظهر وعشاء اولدیغنه کوره خروج بنه مکروه اولور . چونکه انلرده منفلاً امامه اقتدا ممکن ایکن ایکن آبریلوب چیقماقده خارجیلر و شیعیلر کبی جماعته مخالفله اتهام اولور . حدیث شریفده ایسه جناب الله و آخرته ایمان ابدن مواضع تمهتده طور مسون بیورلشددر . اقتدا ایتمیوب اولور مق دخی

(۱) انک خروجی سورة ترک ایسه ده تحصیل مزید ثواب ایچون اولدیغندن معنی تکمیل دیمک اولمغله مکروه اولماز . محشینک بیاتنه کوره مؤلف شرح کیرده مسجد آخرک امامی اولق تعییرنده کبی امامی انک غیبتنده جماعت طاعیله جعی امام اولق اوزره نقیید ایتشددر . قید مذکورک مفادی او مترلده اولیان امامک جیقامسیدر . ظاهر اولان : مؤذن دخی اکر غیبتنده بشقه سی انک مقامنه قائم اولقده ایسه انک دخی خروجی مکروه اولقدر . حکم مسئلهده جامعده ایکن اذان اولقماق اولق ایله بعد الاذان جامعده کیرلش بولنماق بینده فرق دخی یوقدر . مفهوم حدیث اکا دخی متاولدر اه .

مخالفت جماعته مبنی خروج کبی مکروهدر . صباح وایکندی واقشام نماز لری ایکی اولسکیلردن صکره نفلک واقشام نمازنده امامه مخالفتک کراهته مبنی بویله دکلدیرکه انلرده نفلاً ائندا اولنه‌ماز (۱) .

بر نمازدن صکره انک مثلی بر نماز قیلنماز .

بو مال لفظ حدیثدرکه : « لا یصلی بعد صلاة مثلها » بیور لمشدر .

حدیث مذکورک معناسی طلب اجر ایچون اعاده صلاتدن نهیدر . مجرد توهم فساد مبنی دفع وسوسه ایچون اعاده صلاتدن نهیدر دخی دینلدی . علی قول حدیث مذکور جوامع و مساجدده هیئت اولی اوزره یعنی اذان واقامت ایله تسکرار جماعتدن و یا خود قیلنلنده خلل اولمق خوفنه مبنی اعاده قرائتدن نهیدر .

(۱) کرچه صلات مغربدن صکره نفل جائزدر و لکن نک رکعتی نافله یوفدر . ائندا صورتنده انی درده تماملامقده ایسه امامه مخالفت واردر . لکن بو مخالفت بعد الفراغ اولقله مغفر اولدیفندن مفیمک مسافره اقتداسی صورتنده اولدیفنی کبی مقندی انی درده تماملار ورکعت رابعهده مسبوق کبی بولنور . امام ایله برابر سلام و یرمک تقدیرنده نمازک فساد دخی روایت اولمشدر . و احوالده انی درت رکعت اولهرف فضایدر . چونسکه اوچ رکعتده اقتداسی سببله اونماز اکا لازم اولمشدر . نسکیم اوچ رکعت نذر ابدنه درت رکعت قبلقی لازم کلور . س مم ط .

انک بوجه مذکور جوامعه تسکرار جماعتدن نهی اولمغله محمول
اولمی اظهاردر (۱) .

(۱) کتب حدیثه وارددرکه پیغمبر علیه الصلاة والسلام اندر
حضر نری انصار کرامدن بر جماعتک اهلرنده حادث اولان براختلانک
ازاله سیچون خروجلرندن عودتلرنده نمازی اولبابده سبق ابدن امرن
وجمله جماعه ادا ایداش بولمیرله مسجد شریف نبولیرنه دکل ازواج
ظاهرلرندن برینک خانه سنه دخول وانلرله عقد جماعت ایدوب قیله شلردر .
جامعه تسکرار جماعتک وجه کراهتی تقایل جماعتی مؤدی اولمقدردر . چونک
ناس کندیلمیرنی جماعت فوت ایدجکئی ییلورلی ایسه استعجال ایدوب
چوغالورلر . والا تأخر ایدرار . مؤاف نهی مذکور هیئت اولی اوزره
اولق فیدیلر تقیید ایتمشدرکه طوغریسی ده اودر . اذان واقامت اولتاش
ومحرابدن عدول اولتیق ایله هیئت اولی تغیر ایتمش اولور . الی انبیه
معتاد اولانده بودر . درمختارده : « اذان واقامت ایله تسکرار جماعت
معله مسجدنده مکروه اولور . جاده جامعنده ویاخود امامی ومؤذن اولتاش
مسجدده مکروه اولماز . » دیو مذکوردر .

(باب)

سجود سهو

سجود السهو ترکیبی شیک سبینه اضافتیدر (۱) مقصود جنس سجود در که سجده تینه شاملدر (۲).

بوابك مسائل سجود سهو ك حقیقتنه ، صفت شرعیه سنه ، شرطنه ، ثبوتنه ، کیفیتنه ، حکمنه ، موجبنه ، محلنه ، سقوطنه منعلق اولق اوزره متنوعدر (۳) . سهو ایدنه ساهی دبیجه جکز .

(۱) سهو وغفلت سببیه اولان سجود دیمکدر . مؤامکی حکم سبینه اضافتی دیانار سجود حکم اولدیفندن طولانی یا کشاردر . مکرکه حکم محکوم به مناسنه اوله . عشی دیرکه برشی برشیته اضافه ایدلسکده اصل اولان مضاف الیه مضافه سبب اولفندر . مکرکه خلافته دلیل قائم اوله : صدقه فطر وحجه الاسلام کی که بونلرده کی اضافت شرطه در . برنجیسی شرط وجوب وایکنجیسی شرط سختدراه صدقه نک فطره اضافه ننده وجه دیگر دخی وارد . کتاب الصومده مذکوردر .

(۲) بابك اكا اضافتی جفس ایچوندر . عهد ایچون اولق دخی محملدر . معمود اولان دخی وارد اولان سجده تبندر . ط . سجده سهو دینلما سنك نكته سی ظاهر اولشددر .

سهو ایله نسیان ذکرك ضدیدر که شیئی عند الحاجة استحضار ایدمه ماکدن عبارتدر وعند الفقهاء من حیث الحکم بردر . یئارنده من حیث المفهوم فرق وارد که نسیان اوتتمق دیمك اولدیفنچون شیک ذهنده بعد الحضور عزوب وغیوبتیدر . سهوایسه یا کلق دیمك اولدیفندن انسانك ییلدیکی شیده ده اولور ییلدیکی شیده دخی اوله بیلور . کافی الجوهره والبحر .

(۳) مؤاف نماز انواعندن وانلرك صور ادا و قضا سندن فارغ اولقله جابر نقصانی بیانه شروع ایش و فقط مسائلی نشیت ایلش

سجود سهو ک حقیقتی : ایکی سجده و تحیات و سلامدن عبارت اولوب نمازده سهودن نشأت ایدن نقصانک جابریدر . جبر و اکمال جنس کسر و نقصاندن اولمق اصل اولوب باب سجده مالک مدخلی اولمق جهتیه آنک نقصانی دم ایله منجبر اولمقده و غازک نقصانی آنده مالک مدخلی اولمق جهتیه جنس صلاتدن اولان شی ایله جبر اولمقدهدر .

سجود سهو ک صفت شرعیسی : وجوبیدر . که سجود سهو نقصان سهوی یه مبنی مطابق صلات ایچون (۱) واجبیدر . زیرا بر فائتک ضعیفیدر . ضمان فائت ایسه انجق واجب اولور (۲) . سنتدن مواظبت سنیه انبویه و صحابه و آنسکه امره دائر اولان احادیث صحیحه دخی دلیل وجوبیدر (۳) . سجود سهو ک وجوباً و حکماً شرطی : سهواً متروک اولان شی واجب اولمق و سجود سهو شروط صلات ایله تأدیه اولمق و ادا اولمق بر رکن خاطرده ایکن نمازدن سلام ویرلمش اولیوب

اولدیغندن بز انلری تنویم و ترتیب ایتمشددر . جمعه و عیدین کی بقیه انواع صلاته سجود سهو نعلق اینسهده سائط اولور . تکبیم بیانی کاور .
(۱) یعنی آنک فرض اولان نمازله و یا انلرک اداسنه اختصاصی یوقدر .

(۲) چونکه فائت اولان شی وجوب ایله موصوفدر . ط . آنک بدلیده واجب اولور . تعبیر دیگر ایله سجود سهو نمازده نمکن ایدن نقصانک رفعیچون مشروع اولمقده آنک رفعیده واجب اولور . کما فی البحر .
(۳) چونسکه امرده اصل اولان وجوب ایچون اولمقدهدر . قاله ابن نجیم علی قول سجود سهو سننددر . تشهد و سلام کی واجبی رفع و ابطال اینمسی دخی آنک وجه وجوبیدر . قاله المؤلف .

اَلْصَّكْرَهِ بِرَاغْلِقٍ وَبَعْدَ السَّلَامِ کَلَامٌ وَانْحِرَافٌ عَنِ الْقِبْلَةِ کَبِی
مَانَعٌ بِنَا اَوْلَانِ شَیْ طَارِیْ اَوْلَامَقِ وَوَقْتُ نَاقِصٌ کَبِرْ مَامَکْدِرْ (۱) .
سَجْدَ سَمُوکْ اُبُو قَیْ : هَمْ قَوْلُ رَسُوْلٍ وَهَمْ فَعْلُ رَسُوْلٍ اِیْلَهْ دَر .

یَا سَائِلِیْ عَنِ رَسُوْلِ اللّٰهِ کَیْفَ سَهَا وَالسَّهْوُ مِنْ کُلِّ قَلْبٍ غَافِلٌ لَّاهُ
قَدْ غَابَ عَنْ کُلِّ شَیْءٍ سِرَّهُ فَسَهَا عَمَّا سِوَى اللّٰهِ فِی التَّعْظِیْمِ اللّٰهُ
سَجْدَ سَمُوکْ کَیْفَیْتِیْ : یَکْدِیْکَرْنَدَنْ بَرَجْلَسَهْ اِیْلَهْ مَنَفْصَلْ اِیْسَکِی
سَجْدَهْ دَنْ وَنَحِیَاتِ وَسَلَامَدَنْ عِبَارَتِ . اَوْلُوبْ نِمَازْکْ صَوکْ کُنْدَه
جَالِساً اَجْرَا اَوْلُورْکَهْ سَلَامِیْ مَتَعَاقِبِ اللّٰهِ اَکْبَرِ دِیو سَجْدَهْ یَه
وَارِیْلُورْ وَاِیْسَکَنْجِیْ سَجْدَهْ دَنْ صَکْرَهْ نَحِیَاتِ اَوْ قَنُوبِ سَلَامِ وِیْرِیْلُورْ (۲) .
سَجْدَهْ لَرُکْ اَبَکِیْسِیْ وَاجِبْ اَوْلَدِیْنِیْ کَبِی (۳) نَحِیَاتِ وَسَلَامِ دَخِی
وَاجِبْ وَوَضْعِ رَاسٍ وَرَفْعِ رَاسٍ اَتْنَا سَنْدَهْ کِیْ نَسْکَبِرْلَرْ وَسَجْدَهْ دَهْ کِیْ
تَسْبِیْحَلَرْ (۴) بَیْنِ السَّجْدَتَیْنِ اَوْلَانِ جَلْسَهْ کَبِیْ سَنْدَر . نَحِیَاتَدَنْ

(۱) سَلَامِیْ سَجْدَ سَمُو قَصْدِیْلَهْ وِیْرْمَکْ اَنَکْ شَرْمَانْدَنْ دَکْلَدَر . قَطْمِ صَلَاتِ
قَصْدِیْلَهْ وِیْرِیْلَانِ سَلَامَدَنْ صَکْرَهْ دَخِیْ مَانَمْ بِنَا اَوْلَدِیْنِجَهْ سَجْدَ سَمُو اَوْلَنَهْ یِیْلُور .
کَا یَآئِیْ .
(۲) نِمَازْکْ سَلَامَنَهْ سَلَامِ صَلَاتِیْ وَبُونْکْ سَلَامَنَهْ سَلَامِ سَمُویْ تَعْبِیْرِ اَوْلُور .
فَهَسْتَانِیْ .

(۳) یَا لَکْزِ بَرِ سَجْدَهْ اِیْدَنْ وَاجِبِیْ یَرِیْنَهْ کَتُورْمَشِ اَوْلَاز . سَمُوْأِ اِیْسَه
بَرَشِیْ لَازِمْ کَلَمِیُوبْ عَمْدَأِ اِیْسَه کَنْهَسْکَارِ اَوْلُور . ط .
(۴) سَبْجَانِ رَبِّیْ اَلْعَلِیْ دَنْ عِبَارَتَدَر کَهْ اَفْئِیْ نِمَازَدَهْ اَوْلَدِیْنِیْ کَبِیْ اَوچْ کَرَهْ دَر .
عَشِیْنِکْ اَنَادَهْ سَنَهْ کُورَهْ بَعْضَلَرْدَنْ سَجْدَ سَمُوْدَه « سَبْجَانِ مِنْ لَایْنَامِ وَلَا
یَسُو « دِیْنَهْکْ مَنْدُوبِ اَوْلَدِیْنِیْ مَنْقُولِ اَوْلُوبْ حَالَهْ مَنَاسِبِ اَوْلَنَلَهْ بُونِیْ مَصْلِیْ
سَجْدَهْ تَسْبِیْحَلَرْدَنْ صَکْرَهْ زِیَادَهْ اِیْلَکْ کَرْکَدَر .

صکره صلوات ودعا اوقنورسه آنلر قعدہ* صلاتده اولدیغی کبی سنت اولور (۱) .

سجود سهوک حکمی : سهوآ متروک اولان واجبی جابر اولمقدیر .
عمداً متروک اولان واجبی سجود سهو جابر اوله ناز . چونکه
عمد اقوادر . اقوی ایسه اضغفک جابر یله منچیر اولماز . بناءً عیب
عمداً ترک واجبه مصلی سجود سهو ایتمز (۲) انجیق کندی .
کنهسکار اولوب حقنده تغلیظ اولق اوزره نمازی جبر تقصا
ایچون اعاده ایتمک اکا واجب اولور (۳) .

فرض برنجی نمازایله ساقط اولوب ایکنجی نماز آتی مکمل
اولمش اولور . علی قول ایکنجی صلات فرض اولمغنه مسقط اولان
اودر .

سجود سهو عمداً متروک اولان واجبی جابر اوله مدیغی کبی

(۱) در مختارده صلوات ودعائک قعدہ* صلاتده اوقنمسی . مختار اولدین
ذکر اولوب . علی قول آنلرک هرایی قعدده دخ اوقنمسی احتیاطدر .
دینلشدرا .

(۲) علی قول اوچ مسئله مستنادرکه آنلرده سجود اولنور : نمود اولی
عمداً ترک ، بر رکعتک ایکی سجده سندن برینی مابدهنه عمداً تأخیر ، بررکن
مقدارندن مشغول اوله جق قدر عمداً تفکر . ص .
بونلره شونلر دخی زیاده ایدیلور : قعدہ* اولاده عمداً صلوات اوقومق ،
عمداً ترک فاتحه ایتمک . ط .

نفر الاسلام البدیعی : عمداً یله سجود سهو نصل واجب اولور ؟ سؤالنه :
« او سجود سهو دکل ، سجود عذر در » . جوابی ویرمشدر . ص .
واقم اولان شیدن اعتذار ایچون ایدیلان سجود دیمکدر . ط .
(۳) اگر اعاده ایتمه برک وقت چبقار ایسه نماز کراحت تحریمه یله ساقط
اولمش اولور . معتمد اولان بودر .

عمداً و نه سهواً متروك اولان فرضی دخی جابر اوله مازچونسه فرضك
تركی صفت صلاته دكل ، اصل صلاته عائد بر نقصان اولدیغندن آنك
سجود سهواً ایله جبر و اكالی ممكن اوله ماز .
ترك سنت سببيله نماز علی الاطلاق نقصان ایله و صفاً نماز اولدیغندن
اكاده سجود سهواً ترتب ایتمز .

سجود سهواً موجبی : سهواً ترك واجبدر (١) . تأخیر فرض
دخی ترك واجب جمله سنددر . (واجبات صلات بحثه باقكز .)
موجبهك تكرر بيله سجود سهواً تكرر ایتمز . مثلاً سهواً ترك فائحه
وركوع و سجوده ترك اطمئنان و ترك قعدۀ اولی و آندۀ تحیات
اوزرینه ولو ساكت اوله رف بر ركن ادا ایدجك مقدار زیاده
ایله اوچنچی ركعتۀ قیامی تأخیر ایتمك صور نیله سجود سهواً اسبابی
تكرر و تنوع ابتسه دخی واجب اولان ینه بر سجود سهواً بالاجماع (٢)
سجود سهوده سهواً ایدن دخی سجود سهوی تكرار ایتمز (٣) .

(١) مؤلف دبركه ترك واجب تقدیم و یا تأخیر یا خود زیاده و یا نقصان ایله
اولور اه فائحه دن اول سهواً سوره اوقومق تقدیم و یا تأخیردر . فرض غیر ثابتده
ركعت ثالثهك بعد التحیات تأخیری زیاده ایله درأ . تحیانك و وتره كوره قنوك
تركی نقصاندر . محشی تفصیل صور ایتمشدر .

(٢) سبب سجود كرك بر جنسندن ، كرك ابکی جنسندن اولسون مصلی به
ابکی سجوده دن (یعنی بر سجود سهودن) زیاده سی لازم اولماز . ط . سجود
سهواً صور تكراری محلك ذكرنده مذکوردر .

(٣) بجرده بوبله مذکوردر . مضمراً نده دیمشدر كه سجود سهوده سهواً
ایدن كیمسه نحری ایله عمل ایدر تسلیل لازم كلامك ایچون اكاً سجود سهواً

سجود سهو ك تخلي : شرطنده مذکور اولديغى اوزره صلاتك
آخريدر . حتى كنديسنه سجود سهو لازم اولان مصلی آتی
نمازينك صوكننده اجرادن صكره كندينك صلي ويا تلاوی بر
سجده منروكه سی اولديغى خاطر لاسه آتی قضا و سجود سهوی اعاده
ایدر (۱)

سجود سهوده سنت اولان آتی بعد السلام یا عمقدر (۲) . سلام
واحد ایله اکتفا اولنوركه صاغ طرفه ویریلان سلامی متعاقب سجده
واریلور (۳) .

واجب اولاز . همده متبوعده مفتقر اولیان نابعدده مفتقر اولور .
عکیدر كه امام محمد حضرتاری كندی تیزه زاده سی اولان امام كسائی به :
فقه ایله نیچون اشتغال ایتمز سین ؟ سؤالی ایتدكه كسائی : بر علمی محكم بیان
سائر علومه مهندی اولور . جوابی ویرمكه امام محمد حضرتاری : بن سكا نه
مسائلندن بر مسئله انقا ایده مده سن بكا انك جوابی نخودن بول . دیوب شر
سؤالی ایتمشیدی : سجود سهوده سهو ایده نه دیر سین ؟ امام كسائی
براز دوشونوب : اكا سجود سهو لازم اولاز دیمشدر امام محمد حضرتاری :
سن بو جوابی علم نخوك هانكي باندن استخراج ایتدك ؟ دیدكده امام كسائی :
المصغر لایصغر باندن . دءكه امام محمد حضرتاری كسائينك فطنتنه نهجب
ایلمشدر . متأخرین اصطلاحنه صرف مسائلندن اولان شیاره دخی اصطلاح
مقدمینجه نحو اطلاق اولنور ایدی . بزم (المنتخب فی تعلیم لغة العرب) ك
مقدمه سنی اوقویكز .

(۱) « مسبوق كبی دكل ، بونده حقيقة و حكماً واحد اولان نمازده سجود
سهو تكرر ایتش اولدی » دینلسون زیرا كه بو تكرر دكل ، بلکه اولسکی
سجود مخلنده و افم اولديغیچون مرتقم اولان قعود اخیری اعاده قیلندندر .
كما فی ط .

(۲) بونك وجوبنه قائل اولان دخی واردر . كما فی س .

(۳) و بو اعدل اقوالدر كه قبل السلام اوراق ایله بعد السلامین اولنی

نماز دن ايلك سلام ايله تحليل حاصل اوله رق آندن صكره كي قهقهه نقص وضوء ايتمديكي كي آندن صكره مصلی يه افتدا دخي صحيح اولماز ايسده نمازده كند بسنه سجود سهو لازم اولان كيمسه نك خنام صلا نده سلام ويرمسی آني عند الشیخین نماز دن خروج موقوف ايله اخراج ایتمش اولور كه او كيمسه سجود سهوی ایدرسه نماز عودت ایتمش بوانور . ایتمز ايسه عودت ایتمش اولماز . كافي الدر مع ط .

فعلي هذا اوزرنده سجود سهو اولان كيمسه سلام ويرد بكننده بری كند بسنه افتدا ايله سهو ابدن كيمسه سجود سهوی ایتما ایدر ايسه مقتديك اقتداسی صحيح اولور (١) اكر ساهی سهو بچون سجود ایتمز ايسه اكا افتدا صحيح اولماز (٢) . امام محمد ايله امام

حنفده كي ايكي قول ديكر ك . متوسط بدر . من لا خسر وك بيانته كوره منفرد ايچون مختار اولان ايكي ؛ و امام ايچون بر سلام ويرك اولدي بنه فائل اولان ده واردر اه اونو دلامق اوزره احتياط ايچون اصدن واحسن اولان سلام واحد ايله اكنفادر . سلام قطم ايله سهوی فرف ايچون اني او كه وبرر ديپان ده اولمش ايسده معروف اولان صاغه ويرمكدر . وانكله تحليل حاصل اولوب ديكرينه حاجت ده اولماز . خصوصاً كه سلام نانی تحيت عد اولنه رق آندن صكره سجود سهو ساقط اولور ديپان ده اولمشدر . كافي الدر .

(١) چونكه ساهينك نماز دن خروجی قطعی المبوب . موقوف اولدي بچون او كيمسه حرمت صلاته عودت ایتمش ديكر ك . مقتدی دخي سجود سهوده اكا متابعت ايدر . و هر قدر او سجود مقتدی ايچون خلال صلاته واقع اولمش ايسده امامی ايچون محنده واقع اولديغدن اني خنام صلاتنده . مقتدی اعاده ایتمز . ص .

(٢) چونكه او ساهی سلام ايله نمازينه ختام ويروب سجود سهوه وارماق له عند الشیخین نماز دن انك خروجی تحق ایتمش اولور . ص .

زفر ایچون خلاف واردر (۱) .

امامه سجود سهو ائناسنده وحقى انك تشهدنده اقتدا صحیحدر
سهوك ایکنجی سجده سنده امامه اقتدا ایتمش اولان انك ایله
سجده سنی و تشهدنده اقتدا ایدن انك ایکی سجده سنی قضا ایتمز (۲) .
نافله انك هر شفعی مستقل یر نماز (اولوب حتی درت رکعتی
اولاننك قعدہ اولانندن سهو ایدلک صورتده تماماً قالفلش
اولسه بیلله قعدہ به عودت لازم) ایسهده سجود سهوك موضعی
نمازك انك صوکی اولدیغندن بر تحریمه ایله درت رکعت نافله
قیسهلق اولان کیمسه انك ایلک شفعمنده سهو ایدرسه سجود
سهوی قعدہ اولاده ایتمیوب قعدہ اخیره دن صکره به تأخیر ایدر
تا که سجود سهو وسط صلاتده واقع اولمش اولسون . شابد
شفع اولدمکی سهویچون انك قعدہ سنده سجود ایدرسه اکا شفعی
ثانی بنا ایدمز . چونکه بسلا ضروره بنسا (۳) سجود سهوی
وسط صلاتده واقع قیسهلق اغوو ابطال ایدر (۴) اگر بنا

(۱) که انلر : جابر وار ایکن سامی سلام و بر مکله نمازدن چقمش اولار
سجود سهو ایتمسده اکا اقتدا اولنور . دیدیلر کافى ط على الدر .
انلرجه صحت اقتدانك نمره سی قهقهه ایله انقاض وضوء مسئله سنده ظاهر
اولور که امام محمد وزفر عندلرنده آبدست بوزیلور . شیخن عندنده بوزالار .
حرمت صلات قهقهه سببیه فوت ایدلش اولدیغندن سجود سهو انلرک جلهسی
عندنده سافط اولور اه ط من حاشیتیه .

(۲) سهو انك امامی کندیسنه سجود سهو لازم کلمش ایکن ایتمش اوله یلور ،
(۳) اما مسافرك مسئله آتیه سنده اولدیغنی کبی ضرورت موجود اولور
صحت صلات ایچون بنا تعین ایدر . ط .

(۴) ابطال واجب ایسه جائز اوله نماز . مکرکه انك تصحیحی صسلان

ایدرسه تحریمه باقی اولدیغیچون بنا مع الکراره التحریمة صحیح اولوب
سجود سهوی اوکیسه قول مختارده اعاده ایلر (۱) .

بو بایده فرض دخی نقل کبیدر . کما فی الدر .

انجق مسافر بولانان کیسه درت رکعتلی فرضی ایسکی فیلوب سهو
ایدرك سجود سهو ایلدکدن صکره اقامتی نیت ایلک صورتده کندیسنه
انمام لازم اولمغله فرضی تصحیح ایچون (بلا کراهه) بنا و اوسبیله سجود
سهوی خلال صلاتده واقع اوله رق باطل اولدیغیچون اعاده ایلر (۲) .

سجود سهوک سقوطلی شرطنده بیسان اولدیغی اوزره وقت نافض
کیرمک و یاخود مانع بنا بولمق ایله در : صباح نمازنده بعد السلام کونش
طوغمقله و ایکنندی نمازنده کونش تغیر ایتمش اولمقله سجود سهو
ساقط اولدیغی کبی هانسکی نماز اولورسه اولسون بعد السلام عمداً
ایقاع حدث ایتمک و ضحک یاخود کلام و یا اکل و یاخود شرب یاخود
انحراف عن القبلة مثلی مثانی صلات و مانع بنا ایش ایشله مک ایله دخی
سجود سهو ساقط اولور . چونکه شرط صحت فائت اولمشدر .

مسافر مسئله آتیه سنده اولدیغی کبی مافوق اولان فرضک نفی مستلزم اوله .
طهلی الدر .

(۱) طاری اولان بنایه مبنی اولی سجود باطل اولدیغندن اصح اولانده
بودر . من . علی قولہ انی اعاده ایتمز زیرا او سجود سهو حین وقوعنده
جائز اوله رق واقم اولمقله معنده اولشن اولور . ط .

(۲) چونکه اگر نیت اقامت سببیله کندیسنه انمام لازم اولدیغی حالده
بنا و انمام ایتمدن اولسه فرضی باطل اولور . واجب اولان سجود سهوی ابطال
ایسه ابطال فرضدن اهوردر . ایکی بلیه به مبتلی اولان انلرک عظوراً اقلنی اختیار
ایدر . ط .

جمعه و بیرام نماز لرنده کثرت جماعت سببيله (۱) قاری شقلمغی موجب اولماق و ازوم متابعت رأینده اولانه کوره (۲) جماعتدن متابعت ایتیمیا لریک نماز لری فساد و ارماق ایچون امام سجود سهوی اجرا اینمز (۳) مقتدی امامه متابعت اولمغله اودخی ایتمز . ط .

سلامی سجود سهو قصدیه و یرمک انک شرطندن اولمدیغندن نمازی قطع و سجود سهوی ترک قصدیه سلام و یرمک سجود سهو مانع دکلدر . مصلی سلامی قطع صلات عزمیه و یرسه بیه مانع بنا برابده بولتمدقجه سهو ایچون سجود ایدر . چونکه مشروعتک تغیرینی ایت فعله کلیدکجه انی ابطال ایتمز . سلام دخی ذکر دن عبارت اولمق جهتمیه انسکه نیت عمله افتران ایتمش اولماز . عمل عد اولمدیغنه کوره دخی لابد اولان بر عملدرکه آنسر سجود سهو تمسکن اولماز . حرمت صلات باقی دیمسکدر (۴) .

اوزنده سجده صلیبه کبی بر فرض بوانسان مصلینک او

(۱) وانی مرحوم حاشیه دررده بو سببندن عدم سجود کثرت جماعت ابه مفید اولوب جماعت کثیر اولماز ایسه داعی ترک اولان نشویش بولمیه جفی جهته ظاهر اولان سجود اولتقدر مناسنی اخذ ایتمشدر . فاله ط .

(۲) عدم لزوم متابعت رأینده اولانی ذکر ایتمسکری جهته بو کلامک بنجه مفهومی یوقدر .

(۳) ایدرسه ظاهر اولان بودرکه تنزیها مکروه و اور . عات بحرره کراهتک تحریمیه اولسنی مشر ایسه ده کراهت تحریمیه دکلدر چونکه بعضار : اجرا ایدر . دیمشدر فأنامل اه ط .

(۴) مانع بنا اولان شیار تحریمیه ابطال ایتدیک ایچون مانع سجود سهو در . علی قول قبله دن تحول مسجوددن چیقلمدقجه یاخود تکلم اولتمدقجه سجود سهو مانع اولماز . ص .

خاطر نده ايكن عمدأ سلام ويرمى نمازىنى مبطلدر . چونكه
اوسلام مسئله* سابقه دهكى كې حقيقت صلاتك تمامندن صكره
دكل ، بلكه فرائض صلات اړه سنډه وحق صلاتنده واقع اولمشر .
درت ويا اوچ ركعتلى فرض قيلان كيمنسه ولوكه فرض عملى
اولان وتر اولسون نمازىنى اتمام ايتمش اولمق توهميله سلام ويرونده
نمازه مثافى برشيدنه يولنمدين هنوز ايكي ركعت قيلمش اولديغنى وياخود
ركعات عددأ نام ايسه ده برسجده* صلبيه ويا نلاويه سى قالمش بولنديغنى
خاطر لاسه حرمت صلاتك بقامنه مېنى نمازه بلاخر يمه عودت ايدوب
نقصانى اكمال ايدرك نمازىنى اتمام وبمنده سهو ايچون سجودايلر (١) .

(كندىنى مسافر ويا قىلدغى ظهري جمعه وعشاى تراويح ظمليه
سلام ويرمك بويله دكلدر . تكيم مفسدات صلاتنده ذكر اولشمشر .)
متروكنى تيقن ايتمك ايچون سلام ويرميه رك دوشونوب تيقن
ايله اتمام صلاتنه قيام ايدك صورتنده اكر تشمىدن (٢) زائد
اولان زمان تفكرى بيركن ادا ايدجك قدر (٣) امتداد ايتمش
اولور ايسه اوچنچى ركعتنه قيام ايتمك واجبى (وقعه* اخيره اولديغنه

(١) محشيتك ياتنه كوره سجده* صلبيه نك تركى مسئله سى سلامك سهواً
وبرمش اولميله مقيددركه سلام سهواً اولاز ايسه مفسددر . اما متروك سجده*
نلاويه اولديغنه كوره عمدأ وريلان سلام ايله ساقط اولغله معلى اكا عودت
اينم وفساد دخى اولاز اه .

(٢) كرك قعود اولك وكرك قعود نانينك تشهدى اولسون ، كركسه صلوات
وادعيه دن قبل الفراغ ويا بعد الفراغ بولنسون . ط :

(٣) ركن مع سفته معتبردركه اوده اوچ تسبيح ايله مقدردر . كفا فى ط .

کوره سلام واجبی ط (تاخیر ایلمش اولدیغندن طولانی سجود سهو
ایتمک اکا واجب اولور (۱) . او قدر امتداد ایتماش ایسه اوتفکر
معفو اولدیغندن سجود سهو لازم کلر .

مقتدی کنددی سهوینه مبنی سجود ایتمز (۲) امامتک سهوینه مبنی
ولوکه نکابعد السهو افتدا ایتمش یولسون مع الامام سجود سهو ایدر .
مسبوق اولان مقتدی متابعتی ملزم یولندیغی ایچون امامتک سهوینه
مبنی انکله برابر سجود سهو ایدر . و سجود سهو ده امام ایله برابر سلام
ویرمیوب (۳) سلام امامدن صکره مسبوق اولدیغی رکعتی قضا الیر .

(۱) سبق حدث صورتده اوچ یاخود درت رکعت قیلمش اولسی
حقنه کندینک شککی تجدید وضوءدن او مقدار مشغول ایتمک تقدیرنده
دخی سجود سهو لازم اولور . ط .
(۲) کلامده شوکا اشارت وارددرکه لاحق دخی حکماً مقتدی اولقله
قضا ایندیگی شیده سهو ایدر سه سجود ایلمز . ط . چونکه مقتدی کنددی
سهو یچون (مثلاً فده* اولاده نجبانه صلوات ضم ابتدکیچون یاخود فده*
اولادن سهواً قیام ایدوب طوغرلدقندن صکره فده* عودت ایلدکیچون)
کندی کندینه قبل السلام سجده ایدر سه امامه مخالفت اینمش اولور . ام
کنه یسنه متابعت ایسه اساس تاییت بو زیلور . ص .

بعد السلام دخی سلام امام سبیلله نمازدن چیقلمش اولور چونکه اولسلام
اوزرنده سهو اولمایان کیسه تک عمداً اولان سلام ایدر . ط علی الدر .

(۳) اگر عمداً سلام ویرر سه نمازی فاسد اولور . سهواً سلام ویرر سه
فاسد اولوب سلامی امام ایله برابر ویا اندن اول ویرمن اولدیغه کوره
سجود سهو دخی لازم کلر . بونده ظهور علتیه مبنی نماز سلامی دخی

امام مسافر مقتدی بولغان مقيم دخی بويابده مسبوق کييدر (١) که اکا سجود سهو کولزومي اصحدر (٢) .

لاحق اولان مقتدی سجود سهوده امامه متابعت ايتميوب کندی نمازنی تلافی مافات ايله اتمام ايلدکدن صکره سهو اماميچون سجود ايدر . سجودی اماميله برابر ايدرسه محلتک غيريده واقع اولديغيچون اوسجود اکا کافی اولماز . اوزرنده اولانی قضا ايتدکدن صکره اتی اعاده ايلک لازم کاور (٣) .

صلات خوفده طائفه اولی لاحق و طائفه ثانیه مسبوق بولورونشکیم بابنده بيان اولور .

سجود سهو سلامی کييدر که مسبوقک مع الامام ويا قبل الامام ويردبکی سلام نماز سلامی دخی اولسه سجود سهو لازم اولماز . سجود سهوده امامدن صکره سلام ويرمش ايسه سجود سهو لازم اولور زيرامفرد اولمشدر . بونده نماز سلامی سجود سهو سلامی کي دکادر چونکه امامک نماز سلامندن صکره مقتدی سهوا سلام ويرکله اکا سجود سهو لازم اولماز زيرا سجود سهو امام ايله برابر وارمقله اقتدايه عودت ايش اولور مقتدی به ايسه سجود سهو يوقدر . (١) چونکه حکماً مفرد اولمشدر . ص . يعني انک مقتدیلکي امام ايله برابر نمازده بولنديفی قدردر . ط .

(٢) مؤلف بويابده صلاة المسافر بابنده ذکر اينديکنک غیری بی سويله - مشدرکه اوراده مسافره اقتدا ایدن مقيمله سجود سهو يوقدر ديمشیدی . اصحدر نعيمندن بو خصوصده ايکي قول اولديفی وهربری برابنده ذکر اولنديفی اکلاشيلور که محشی دخی : وهو اسح الروايتين وصححه في البدائم . ديمشدر اه دعک که خلف مسافرده اولان مقيم بر قوله کوره مسبوق و بر قوله کوره لاحق کييدر . کما في الدر . لاحق کييدر ديوانلر بلقراءه امام صلاتی دليل طومشلدر . کما في طعلي الدر .

(٣) نمازی فاسد دخی اولماز زيرا حال اقتداده اوکجهسه انجق ايکي سجده زياده ايتمش اولور . ص .

مسبوق قضاء ماسبق ائناسنده سهو ایدر سه ینه سجود سهو ایدر .
 انک امام ابله برابر ایندیکی سجده کننیه کافیا اولماز . سجود مسوک
 بر نمازده تکراری ، مشروع اولدیغی حالده مسبوق نمازی حکماً ایکی
 نماز کی اولماق اعتبارله در . چونکه مسبوق امامه بتشدیکی رکننده
 مقتدی وقضاء ماسبقده منهددر . بو ایکی اعتبار ابله انک نمازی
 ایلی نماز کی اولمشدر .

مسبوق سجود سهوده امامته متابعت اینعیوب همان قضاء ماسبقه
 قیام ایلیش ایدر سه نمازینک صوکننده ایندیکی سجود سهو اکا کالی
 اولور . چونکه تحریمه منحد اولمغله نمازک جمله سی صلات واحده کی
 عد اولنور . کافی ط علی الدر .

مسبوق امامتک سهوینه مبنی برابرجه سجود ایده بیلک
 ایچون اکا لائق اولان امامک اوزرنده سجود سهو اولوب اولدیغی
 بیلجک قدر مکث ایلکدرکه بوده امام ایکنجی سلامی ویرمک
 اولور (۱) .

مسبوق ایچون اخف ضررینی ارنکاب قبیلندن اولهرق مواضع
 آتیهدده مقدار نشهد فعوددن صکره سلام امامه منتظر اولمیوب قضا
 ماسبقه قیام اینک وارد: مدت مسحک کنذراتندن قورقتی ، صاحب عذر
 وجمعه ویرام وصباح نماز اریفی فیلانه کوره خروج وقت خوفنده اولماق
 اوکنندن مرور وقوع بولمقدن قورقتی (۲)

(۱) علی الاصح . ط . ا کر مکث ایقیوب فالقار ایه کراحت تحریمه
 ایله مکروه اولور . تنکیم آخر سنن صلاتنه ذکر اولمشدر .

(۲) محشی دیرکه مرورناس ضرورتندن ماعدا اولان صورتلرک

امام یا خود منفرد بوائان کیمسه (۱) قرضک (۲) ولوکه فرض عملی اولان وتر اولسون قعده اولاسندن سهو ایدر یعنی آنی اونودرق قیامه طاوور انور ایسه (۳) تماماً طوغرلمش اولدقجه (۴) ظاهر روایتده وجوباً قعوده عودت ایدر ودر غتارده مصرح اولدیغی اوزره قول احده سجود سهو لازم کلمه. اگر تماماً طوغرلمش اولور ایسه قریضه قیام ایله مشغول دیمک اولدیغندن قعوده عودت ایتمیوب ترك واجبیه مبنی ختام صلاتده سجود سهو ایدر .

(بو صورتده قعوده عودتی فرض اولمیان شی ایچون فرض رفض اولنش اولدیغنه مبنی مفسد صلات عد ایدنلر اولمش ایسه ده عدم فساد ارجحدر چونکه قعوده عودتک غایتی نمازده بر قیام زیاده ایدلمش اولمقدر ، کرچه بوحلال دکلدر (۵) ولسکن نخل صحت دخی دکلدر (۶))

هیسده « مسبوق قیام ایتمز ایسه نماز فاسد اولور » دینیه جکندن مقضای مسئله قیامک جائز اولسی دکل ، واجب اولسیدر . فلیجروا ه سنن صلات آخرنده کشیدیسی دخی بو مسألی : وقد یباح القیام الخ دیارک ذکر ایتمشیدی فلینظر .

(۱) مقندی اولانک حکمی کله جکدر . ط .

(۲) نافله نکل حکمی دخی کله جکدر . ط .

(۳) قعده اولایی عمداً ترك ایدنک حکمنی مؤاف بان ایتما مشدرکه قعوده عودت ایدرمی ایتز می ؟ قعده اخیرده عمده حکمنی آتیا بیان ایتمشدر . ط .

(۴) یعنی کرک قعوده اقرب اولسون ، کرک ملی منحنی اولدیغی حالده قیامه اقرب بولسون . کما فی ط . بخلاف قول صاحبی الهدایة والکنز علی ما حکاه المؤلف فان فیہ التفصیل .

(۵) لکونه زاد فیها مالیس منها . ط .

(۶) چونکه بر رکعتک مادونتی زیاده ایتمک نمازی افساد ایتمز

مقتدی بولان کیمسه قعدہ اولادن سہواید رسه آنک حکمی متنفذک
حکمی کبیدرکه قاقوب تماماً طوغرملش اواسه بیلہ مقتدی حکم متابعه
ومتنفذ قیلدیغی نافله نیک (۱) هر شفعی مستقل بر صلات اولدیغنه مبنی
قعوده عودت ایدر (۲) .

تمازک قعود اخیرندن یعنی فرض اولان صوگ قعوده سندن (۳) سہو
ایدوب زائد رکعتہ قیام ایتمش بولان کیمسه تماماً طوغرملش دخی
اواسه او رکعتی رکوع وسجود ایله تماملامش اولدقجه ترک ایدوب

ودیلہ بیلورکه او کیمسه بعد القیام قعوده عودتی کندنی تمازینی احکام ایچون
یاعش اولدیغندن آنک زیاده قیامدن عبارت اولهرق حاصل اولان نفص فعلی اکمال
ایچون حصوله کلش بر نقص اولغله حلال اولماقی بیلہ مسلم دکلدر . أفاده المؤلف .

(۱) عشی دبرکه مؤلف نفی اطلاق اینمش اولغله کلام سنت مؤکدهیه
وسائریه عام اولمیشد اهل لکن نفک هر شفعی مستقل بر صلات اولماقی دابی شو
مقدمه نیک انضمامیلہ نام اوله بیلور: «طی حدة اولان هر نمازک فمده سی ایسه فرضدر .
فریضه» قیامک رفضی فریضه قعود مکانی ایچون اولغله رکعت نالنه سجده ایله
نفید اولمقدقجه جائز اولور . « بو مقدمه ایسه منظور فیها در چونکه قعود غیر
اخیرک فرض اولماقی احتمالی ده واردر اولماقی احتمالی ده واردر . فرض اولمسی اجرا
اولمسی صورتده در . اجرا اولماقی صورتده واجبدرکه او قعود ترک
اولهرق بر شفع بنا ایدیلورسه نماز فاسد اولماز . أفاده ط .

(۲) طعطاوبنک در حاشیه سنده کی تصویرینه کوره امام بعد التشهد رکعت
نالنه قیام ایتمش اولدقده ارقه سنده کیلردن تشهدی اونودرق برابرجه قیام
ابدنلر دخی قعوده عودت و تشهدی قراعت ایدوب بعده امامه تابت ایلمک کرکدر .
(۳) لیشمل مافیہ قعدہ واحده کالفجر . أفاده ط فی حاشیهیه .

قعوده عودت ايله تخیاتی اوقور و تأخیر فرض ایتمش اولدیغیسندن طولانی (۱) سجود سهو ایدر . بونده فرض ايله نفل بردر (۲) .

قعودك بر مقدارندن سهو ایتك مثلاً نصف تخیات قدر او طور و پ قالتمق دخی تمامندن سهوك ایتك کبیر . كما فی الدر مع ط (۳) .

اگر قعوده عودت ایتمه رکعت زائده فی سجده ايله تقیید ایدر یعنی اورکعتك رکوع و سجودینی كرك عامداً و كرك ناسیاً ایفا ایلر ایسه (۴) فرضی نفل منقلب اولور (۵) و آرتق دیلر سه او طور و پ سلام

(۱) أشار به الى الرد على من قال ان السب ترك واجب السلام لانه لم يؤخره من محله لانه بعد القعود ولم يقعد اه ط على الدر .

(۲) عمد دخی سهو کبیر . شوقدرکه عمده انسان که کار اولوب نماز اعاده ايله و سهوده سجود سهو ايله منجر اولور . ط .

(۳) و مقدار تشهد قعودك دفعه واحده اولسی شرط اولدیغندن آخر صلاوته برار نمودن صکره قیام و قعوده عودت ایدوب برار او طور دندن صکره ینه قیام و قعوده عودت و صکره ینه قیام و عودت ايله مقدار تشهد قعود بو صورته تمام بولسه صحیح اولور . ص .

(۴) رکعتی سجده ايله تقییدك معناسی بو اولدیغنی طحطاوی مرحوم در مختار حاشیه سنده و بوراده ذکر ایدوب : رکوع ایتمه رک سجده وارهش اولور سه قعوده عودت ایدر زیرا رکعتك مادونی محل رفضه اولفله او سجده اعتبار اولنماز . دیشدر اه جماعته اعتبار امامه در . حتی امام قبل السجود فعهده عودت ایدوب جماعت انی بیلیمه رک سجده وارهش نمازلی فاسد اولماز . چونکه امامك قعوده عودت ایتمه سبله رکوعی مرفض اولدقه جماعتك رکوعلی دخی اكا نبعاً مرفض اولور . بو حاله انلر بر سجده زیاده ایتمش اولورلرکه اوده متممداً اولدقجه مفسد دکلدر . اگر امام سجده وارهش اولور سه مقتدی مدرک و یاه سبوق اولسون قعوده عودت ایسه ده ایتسه ده انك نمازی فاسد اولور . قاله المحشی .

(۵) عدم وصف عدم موصوقی استلزام ایتدیگیچون اصل صلات مفتی به

ویررک من غیر قصد تک رکعتی بر نافله قیامش اولور و دیلرسه بر رکعت دها ضم ایدرک تام رکعتی بر نافله قیامش بولنور . قصداً شروع ایتمش اولدیغی جهته او نافله نی تماملامق اکا لازم دکل ، مندوب اولور .

صلات عصر دخی اولسه ضم رکعت ایده بیلور . چونکه قبلدیغی عصر نافله منقلب اولدیغیچون اتی ادایه بورجلی قالدیغندن قبل العصر بر نافله قیامش اولورکه انک قصداً قیلمسند بیله کراحت یوقدر . من غیر قصد اولاننده کراحت اولماسی اولویتمه در .

صلات مغرب رکعت زائده سببیله درت اوله جهندن انده ضمه حاجت اولمیوب زیاده مذکوره صلات بخرده وقوع بولور ایسه اکا دردنجی بر رکعت ضم ایدیله بیلور .

کرک ضمی و کرک ضمسز قیلمش اولان بو نماز لر نافله اولمغله فرض لر یکیدن قیلنور .

کرچه طلوع بخردن صکره صلات بخرک سنندن بشقه نافله

اولان قول شیخین اوزره باطل اولماز . مبدأ بطلان بو خصوصده فتوی ایچون مختار اولان قول امام محمد اوزره سجده دن رفم رأس ایتمک زمانیدر . امام ابویوسفجه بطلان سجده یه وضع جبهه ایتمکله در . بو خلاصه کورسی وضع جبهه حالنده سبق حدث وقوع بولاق صورنده ظاهر اولورکه مصلی امام محمده کوره علی شرطه تجدید وضوء دن صکره نمازینه بنا و قعوده عودت ابله فرضی ندارک ایده بیلور زیرا انک عندنده تمام رکعت سجوددن رفم رأس ایتمکله اولوب او ایشه حاصل اولماسش اولدیغندن بطلان تحقق ایدمز . وهو المفتی به . امام ابویوسفه کوره فرض اولهرق بنا ایدمز چونکه وضع جبهه ایتمکله وصف صلاتی فاسد اولمدر .

قیلحق وغروب شمسدن صکره صلات مغربدن اول نافله قیلحق
مکروهدر ولسکن بونلر کندیلرینه شروع قصدی اولمادیغندن صلات
فجرک رکعت زائدهسته عدم ضم وصلات مغربک رکعت زائدهسته
بلا حاجه ضم صورتلرندکی تک رکعتلر کبی مکروه دکلدر . بر رکعت
تجد قیلحق متعاقب طلوع فجر وقوع بولاق صورتنده اولدیغی کبی که
انی مصلی چفت اولهرق بلا کراهه اتمام ایدر .

ذکر اولئان ضالمده مصلی ترک قعود ایتمش اولمسندن طولانی
فی الاصح سجود سهو دخی ایتمز . چونکه فساد ایله حصوله کلان
نقصان سجود ایله منجبر اولماز (۱) .

اگر مقدار تشهد قعود اخیردن صکره رکعت زائدهیه قالقمش

(۱) ضم حالنده او مصلییه بر کیسه اقتدا ایدوب بعده قطع وفساد اباسه
درت رکعتی اولان نمازله کوره اوکیسه به الی رکعت اوده مک لازم کلور
زیرا بو تحریمه ایله تأدیه اولئان او ایدی . مقتدی به اولان ساهیدن انک سقوطی
(یعنی مضمون اولماسی) ظه (یعنی ساهیا شروع ایدلش اولاق عارضنه) مبنی
ایدی . مقتدی حقنده اوطن موجود اولدی . انک اقتدا سندن صکره مقتدی
بهک (رکعت زائدهیی سجده ایله تقیید ایتمیه رک ط) قعوده عودت ایتمش اولمسی
صورتی بونک خلافته درکه انده مقتدی به درت رکعت قیلحق لازم اولور . چونکه
مقتدی به قعوده عودت ایتمکله رکعت زائدهیه قیام ایتمش کبی عد اولنور . س .
عشی دیرکه مؤاف درت رکعتی اولیان نمازلردن سکوت ایتمشدرکه اوده
صلات فجر و مغربدر بوکا قیاساً انلرده درت رکعت لازم اولقندر اه امام محمد
بعد السجده صلاتک باصلها بطلانته قائل اولقله اکا کوره قضا متصور اولیه جفندن
بو مسئله قول شیخین اوزرهدر - کما فی البحر .

ایسه ولوکه عمداً قیام و قرائت و رکوع ایتمش اولسون قعوده عودت ایدوب تحیات اعادة ایتمیه رک سلام ویرر (۱) چونکه بررکعتک مادونی ترک اولنه بیلور . قائماً دخی سلام ویرسه اولور شوقدرکه ترک سنت ایتمش بولنور . چونکه صلات مطلقه عذر اولدیغی حالده سنت اولان قاعداً سلام ویرمکدر .

قعود اخیردن صکره رکعت زائده یه قیام ایدن امام اولدیغنه کوره جماعت اکا اتباع ایتمیوب قعوداً منتظر اولورلر چونکه بدعتده اتباع یوقدر . اگر رکعت زائده سنی سبیده ایله تقییدن اول قعوده عودت ایلر ایسه جماعت سلامده اکا متابعت ایدر یعنی بکله یوب برلسکده سلام ویرر . واکر رکعت زائده سنی سجده ایله تقیید ایتمش اولورسه جماعت انی بکله میوب درحال سلام ویرر .

قعود اخیر موجود اولدیغی ایچون اندن صکره حاصل اولان رکعتک سجده ایله مقید اولمسی فرضی ابطال ایتمز . او کیسه رکعت زائده سنه بر رکعت دهه ضم و علاوه ایدر (۲) تا که ایکی رکعت

(۱) زیر تحیات قیام ایله باطل اولامشدر . ناطق : انی اعاده ایدر دیشدر . ص .
(۲) ضم مذکور استجباً بدر . علی قول وجوباً بدر . ص . استجبایی اولقی ظاهر درکه قطعه قضا ترتب ایتمز . محل خلاف وقت کراهت اولماقی صورتده اولقی کرکدر اگر وقت کراهت ایسه ضم مذکور نه مندوب ونه واجب اولوبوب : مکروه اولورمی ؟ اصح اولان بودرکه مکروه ده اولماز . وعلیه الفتوی . ط . اوکله وایکندی ویا نسو نمازلینه کوره ضم ایدبله جک رکعت التنجی و افشام نمازلینه کوره بشنجی و صباح نمازلینه کوره دردننجی اولور . تنکیم در مغنارده مصرحدر .

کندیسچون نافله اولمش اولسون .

سلامی تأخیر ابتدیکيچون ذکر اولئان صورتلرک ایکیسندده

ایکندی و صباح نمازلیک دخی مساواة ذکرندن اکلاشبلان بودرکه ضمک مشروعتی خصوصنده اوقات مکروهه ایله اوقات غیر مکروهه ارسندده فرق اولدیغی کی صلات عصر ایله صلات فجر ارسندده دخی ضمک عدم کراهتجه فرق یوقدر . کما فی رد المحتار . بوندن اولکی مسئلهده یعنی قعده آخره اونولغان صورتنده دیلرسه قیدی اخذ ایدلدیکی حالده بو مسئلهده قید مذکورک اخذ و اعتبار اندامسی بوزم او ضمنن مؤکد اولدیندندر . چونکه بو مسئلهده مصلینک فرضی قعده آخره نك تحقیق سببیه تام اولوب رکعت زائده سیچون سجده ایتمکله فاسد اولدینندن شروع ابتدکی نفلی نصاینه ابلاغ ایلیه رک سلام ویردکدن صکره سجودسمو ایله بوندن اولکی مسئله پویه اولیوب انده فرضیت قالدیفیچون نقصانی تدارکه دخی حاجت اولماز . بوکا بناء اوصورتده سجودسمو دخی لازم کلمز . کما فی الدرر والدر وارد . بو مسئلهده کی یکی رکعت زائده ائاسنده اوکیسمه به بری اقتدا ایتسه امام محمد عندنده نمازیفی الی رکعتیه شاملار چونکه تحریمه منقطع اولماشدر انکله نأدیه اولئان ایسه الی رکعتدر . وعند الشیخین یکی رکعت قیلار چونکه مقتدی به کندیبک فرضدن خروجی مستحکم اولفله او یکی رکعتیه مستقل تحریمه ایله باشلاش کی اولشدر زیرا که فرضک تحریمه سی نقله انتقال سببیه منقطع اولشدر مقتدی مذکور نمازیفی افساد ایتسه امام محمد عندنده انک مقتدی بهی کی کندیسنه قضا لازم اولماز . شیخین عندنده ابکی رکعت قضا ایدر . فنوی دخی بونک اوزینه در - ص . لزوم ستده مصحح اولال دخی قول امام محمد در . ط .

اقتدا مسئلهسندده دخی بو صورت ایله بوندن اولکی صورتک فرق واردرکه بو صورتده مفترضک اقتداسی مفترضک متقله اقتداسی دیماک اولدیفیچون صحیح اولوب بوندن اولکی صورتده ایسه مقتدی به رکعت زائده یی سجده ایله تقیید ایتدکیجه فرضدن خروج ایتمش اولماق جهتیه صحیحدر . کما فی البحر .

يعني كرك ركعت زائده دن قعوده عودت و كرك ركعت زائده بي سجده
ايله تقييد صورنده سجود سهو ايدر .

نافله اولان او ايكي ركعت زائده قول صحيحده فرضك صوك
ستى مقامنه قائم اولماز . چونسكه اكا مستقل تحريمه ايله مواظبت
اولنه كلسدر .

(فصل)

بر نمازك اكمالندن اول انك عدد ركعاتنده شك ايتمك يعنى اوچ ويا ايكي قيلديغنى كسديره مامك مصلیجه معتاد حكمنده اولنديغنه كوره اونمازی ابطال ايدر . مترتب ذمتی اولان صلاتی مصلی بروجہ یقین اسقاطه قادر اولديغنه وحديث شريفده « اذا شك أحدكم في صلاته أنه لم يصلي ؟ فليستقبل الصلاة » بيورلديغنه مبنی اوکیمسه نمازینی یکیدن قیلار . نتکیم وقت باقی ایکن نمازی قیلوب قیلنديغنده شك ایدن اونمازی قیلار (۱) .

صلاتك اكمالندن صكره اولان شك اعتبار يوقدر . بناءً عليه مصلی سلام ويردكدن وياخود قعدہ اخيره ده تحيياتی او قودقندن ياخود اوقويه حق قدر اوطوردقندن صكره عدد ركعاتنده شك ايدرسه انك حائى صلاحه يعنى اتمام صلاتنه حملاً اوشكى معتبر اولماز و برشى ا كالازم كلز . مكره تركي متيقن اوله . او حالده متروكنى اتمام ايدر .

شك مذکور معتاد درجه يی بولور يعنى مصلی يه كثير الوقوع اولور ايسه اوکیمسه باخصوص موسوس بولنديغنه كوره دفعاً للخرج اعاده صلات ايله مكلف اولميوب تحری ايدر (۲) كه

(۱) ونتکیم برکون وبر کيجه لك نمازلردن برينك تركنى يقن ايدوبده تعيننده شك ايليان کيمسه عهددن يقيناً خروج ايتمك ا بچون برکون وبرکيجه لك نمازلى فضا ايلر . کذا فى الفتح اه ط .

(۲) تحری : طلب اخرى ايتمکدر . اخرى دخی رأى غالب هر نه ايسه اودره . عشرينك افاده سنه كوره آندن بعضاً ظن وبعضاً غالب ظن ايله تعبير اولتور .

حصول شکستن صکره کند یسنه لائح اولان (۱) رأی غایبیه عامل اولور (۲). اگر رأی غایب یوقایسه اقلی اخذ ایدوب فرض و یا واجب قعودی تارک اولماق ایچون کند یسنه آخر صلات توهم اولئان هر رکعت صوکنده او طورر و تحیات او قور و ختام صلاتده سجود سهو ایدر (۳).

مصلی یه بعد السلام بر عادل کیمسه اکسیک قیلدیغنی اخبار ایدوب حالبوکه مصلی کندینک تام قیلدیغنی متیقن بوانسه او کیمسه نک اخبارینه التفات اینمز (۴). اگر ایکی عادل کیمسه اخبار ایدر لر ایسه انلرک قولی اخذ و اعتبار ایتمک لازم کلور (۵).

امام ایله جماعت اختلاف ایتمک صورتنده امام بقین اوزره

(۱) بوقیدک علاوه سنه مبنی «وضع مسئله صاحب شک حقننده در ظنی غالب اولان حقننده دکلدر» اعراضی وارد اولماز . قاله ط .

(۲) اگر تحری ایله عمل بر رکن ادا ایدجک قدر نفکری مستلزم اولماز ایسه سجود سهو دخی ایدر . ذکره ط هند ذکر الصورة الآنیة .

(۳) بوبابده ذکر اولئان حدیثدن بشقه دیکر ایکی حدیث ده مذکور اولدیغنه مبنی فقها انلرک هر برینی بر صورتیه حمل ایله ببنلرینی جمع و توفیق اینمشاردر . حدیثک بری : إذا شک أحدکم فی الصلاة فلیتجر الصواب فلیتم علیه . و دیگرى : إذا شک أحدکم فی صلاته فلم یدر واحدة صلی أو تثبتین فلیبن علی واحدة فان لم یدر تثبتین صلی أو ثلاثاً فلیبن علی تثبتین فان لم یدر ثلاثاً صلی أو أربعاً فلیبن علی ثلاث و بسجد سجدتین . كما فی ص و صور الشک مذکورة فی ط .

(۴) چونکه انک یقینی بشه مسنک یقبذیه زائل اولماز بونکله برابره اوغیرک قولی ملزم دخی دکلدر . ط .

(۵) چونکه بو اخبار نصاب شهادتده در . انلرک ایسه نیجه احکامده ملزمدر . ط .

ایسه جماعتك سوزینی اخذ اینمز . یقین اوزره دكل ایسه اخذ ایدر .
جماعت اختلاف ایدوبده امام آنلردن برفرقه ایله برابر اولمق تقدیرنده
برکشی دخی برابر اواسه امامك بولندیغنی فرقه معبر اولور .

نماز ایچنده عدد رکعاتك غیریده مثلا افتتاح تکبیرینی آلدیغنده
ویا خود کندیسنه نجاست اصابت ایلدیکنده وبا کندیسندن حدث
واقع اولدیغنده شك ایلان کیمسه دخی شك ایتك کندتجه معتاد
ویا کثیر الوقوع دكل ایسه استیناف و معتاد کبی ایسه صلاتنه دوام ایدر .

نمازك افتتاح تکبیرنده شك ایدوب انی و سبحانك بی اعاده ایتدکدن
صکره تکبیر افتتاحی آلمش اولدیغنی خاطر لیان کیمسه قطع و استیناف
صلات ایتمش اولمیوب سجود سهو ایله مکلف بولور . اگر تکبیر
افتتاحی اولجه آلمش اولدیغنی خاطر لاماز ایسه سجود سهو دخی
لازم اولماز ط .

(باب)

سجود تلاوت

بو ترکیب شبثک سبینه اضافتیدرکه تلاوت سببیله اولان سجود دیمکدر . مقصود قرآن کریمده کی آیات سجدهدن برینک اوفتمسی سببیله واجب اولان سجدهدر .

سماع دخی تلاوت کبی موجب سجود ابدیه سبب سجودک انجق تلاوت اولسی مختار اولدبغنه و برده سماعک دخی سببی تلاوت اوله جغنه مبنی انک ذکرى من وجه ذکر سماعی دخی مشتمل اولمغله انکله اکتفا اولمشددر (۱) .

تلاوت اوفومق دیمک اولدبغی کبی سماع دخی ایشتمکدر . اوقویانه نالی و ایشبدنه سامع دییه جکز .

سجده تلاوتک شرطی ، رکعی ، حکمی ، صفی ، سببی ، کیفیتی واردر .

شرطی : نحریمه و نیت تعیین مستثنی اولمق اوزره شروط صلاادر (۲) .

(۱) محشی دیرکه تلاوت تعبیرنده آیت سجدهنی یازان و یا هجالیان کیمسه به سجده واجب اولدبغنی ایما واردر . آیت سجده به من غیر تلفظ نظر دخی موجب سجود دکلدر اه موضعین . و سیاتی متنا .

(۲) حدثن طهارت ونجاستدن طهارت وستر عورت وعند الاختیار استنبال قبله بونده دخی شرطدر . صلاتیه اولاننده انک وقتی مدت صلات یاخود صلاتک

رکنی : عن وجه التعظیم وضع جبهه ایتماک یاخود رکوع ایدلک^(۱) ویاخود بونلر مقامنه قائم اوله جق ایمانی^(۲) ایتماکدر .
حکمی : دنیاده سقوط واجب ، وعقباده نیل ثواب ، در .
صفتی : نماز ایچنده علی الفور^(۳) و نماز خارجنده علی التراخی^(۴) واجب اولمقدر .

سجده^۵ تلاوت واجبدر . چونکه آیات سجود اوچ قسمدر .
بر قسمی صریحاً امر سجدهدر . وبر قسمی کفارک سجود حقدن اسندکالربنی متضمندر . وبر قسمی انبیا علیهم السلام حضراتک امر سجوده امثاللربنی حکایهدر . بونلردن هربری ایسه یعنی کرك امثال امر وکرك اقتداء انبیا وکرك مخالفت کفار واجبدر^(۵) .

قبل المثنی اولان مابعدی وصلانیه اولیاننده مدت عمردر . اوقات ثلاثه^۶ مکروهه تک برنده اولماق دخی مشروطدر . مکرکه انده تلاوت اوکهرق ادا ایدنش اوله . نیتده انک هانکی آیتک سجدهسی اولدیفنی تعیین لازم اولیوب سجده تک شکر وسهو ایچون اولان مزاحمه مبنی تلاوت ایچون ولدیفنی تعیننده سوز یوقدر .
قاله ط فی حاشیه الدر .

- (۱) آیت سجده نمازده او قندیغه کورهدر . تنسکیم معلوم اولور .
- (۲) خسته به ودابه اوزرنده اولانه کورهدر .
- (۳) یعنی آیتنی بعد القراءه سجدهسی اوچ آیتدن صکره به براغلماق اوزره هال ایفا ایدلک .
- (۴) یعنی اول اوقات امکان ابله مقید اولماق اوزره موسماً ایفا اولنق .
- (۵) آیتنی اوقویوب ویا ایشیدوبده سجده کندبسنه ممکن اولیان کیمسه به مسنحب اولان : سمننا واطعنا غفرانک ربنا والیک المصیر . دیمکدر سجده بی صکره فضا ایدر . ص .

سببی : نالی حقننده اتفاقا و سامع حقننده علی الصحیح (۱) تلاوت آیت سجده در (۲) .

سجده آنلری قرآن کریمک : (۱) أعراف (۲) رعد (۳) نحل (۴) اسراء (۵) مریم (۶) حج (۷) فرقان (۸) نمل (۹) سجده (۱۰) ص (۱۱) حم السجدة (۱۲) نجم (۱۳) انشفاق (۱۴) عن سورہ لرنده اولوق اوزره اون درت آیت جلیله در .

آنلردن بر بنی مکلف بالصلاة اولورق اوقویانه وایشیدنه سجده تلاوت واجب اولور نالی حقننده فهم و سامع حقننده قصد سماع شرط دکادر . نالی آیت سجده اولدیفنی کرک فهم ایتسون ، کرک ایتسون سجده ایله مکلف اولدیفنی کبی سامع دخی سماع کندبنک مقصودی کرک اوسون کرک اوسون ایشتمکله مکلف بالسجود اولور (۳) .

(۱) علی قول حق ساعنده سبب سجود سماعدر . ط . فولی صحیحہ کوره سماع نالبنک و مقتدبنک غیری حقننده شرط اولفله صاغر اولوبده اوقودیفنی ایشتمانه سجده لازم اولور دیکرینک تلاوتی سببیله سجده ایتمک هر قدر ایدنی کورسه بیله اکا لازم اولماز . کما فی ص و ط بایضاح من الدر مم ط .

(۲) سبب سجود تلاوت بحرده مذکور اولدیفنی وجهله اوج امرک بری اولوق ظاهر در : یا کندی اوقومق (°) یاخود بشقه سنک اوقودیفنی ایشتمک و یاخود اوقویان ایشتمسه دخی مقصدی بولنقد در . حقیقنده سبب ، تلاوتدر . سامع حقننده سماع و مؤتم حقننده ایتدا انک شرط عمل و تأثیریدر .

(۳) لکن لایجب علی الاعجمی مالم یلم یعنی أنه یعذر فی التأخیر مالم یعلم بها . کما فی المنحة لابن عابدین .

(*) ولو لم یوجد السماع کتلاوة الاصم اه بحر .

آیت سجده ترجمه او قنمق صور تنده دخی تالی فهم ایتسه ده ایتسه ده
اتفاقا کاو علی المعتمد فهم و یا اخبار شرطیله سامعه سجده واجب اولور .
حرف سجده بی یعنی سجده آیتندن اکا دال اولان کلمه بی ماقبلندن
و یا مابعدندن برکله ایله برابر او قنمق قول صحیحده بتامها او قنن آیت
سجده کبی موجب سجود در (۱) .

آیت سجده بی یازمق ومن غیر تلفظ آیت سجده به نظر ایتمک ایله
سجده واجب اولماق . چونکه کاتب و ناظر اولان کیمسه آیت
سجده نکه نه تالیسی و نه ده سامعیدر .

هجاله مک دخی بوبله در . نه آتی هجالیانه و نه هجاسنی ایشیدانه
سجده واجب اولماز . چونکه هجاله مک حروفی تعداد ایتمکدر ،
قراءت دکلدرد (۲) .

کیفیتی : بلا رفع ید «الله اکبر» دیو سجده به واروب اوچ کره
«سبحان ربی الاعلی» دیمک (۳) وینه الله اکبر دیو قالمکدر .

(۱) علی قول آیت سجده نکه اکثری او قنمق سجده واجب
اولماز . ص . اکثر کرک کلمه سجوددن اول و کرک صکره اولسون و یا خود
کلمه سجده متوسط و انسون . بو امام محمدن بر روا بندر زیلعی بونی اختیار
ابتدی . صاحب در دخی اکا تابع اولدی . ط .

(۲) بوکا مبنی نمازده تهجی قراءت برینه کچمز و او حرفلر قرآنده موجود
اولدنی ایچون نماز انکله فاسدده اولماز . بر کیمسه آیت سجده بی هر برندن
بر حرف اولنی اوزره بر جماعتدن ایشنه حروف متفرق اوله رق تلاوت تحقیق
ایتدیکیچون اکا سجده واجب اولماز . اه ط بتصرف .

(۳) وبقال فی السجود فی النفل وخارج الصلاة : سجد وجهی للذی خلقه
وصوره وشفی سمعه وبصره بحوله وفوته فتبارک الله أحسن الخالقین . أو : اللهم
اجعلها لی عندک ذخراً وأعظم لی بها أجراً وضع عنی بها وزراً وتقبلها منی کما
تقبلها من داود . ص بتحریر ط .

بوانده تشهد و سلام یوقدر . تسکیر و تسبیح هر سنتدر . سجده
واجبدر و سجود سهو کی یکی دکلدر .
جالس بولانه کوره سجود تلاوت ایچون قالقمق مندوب اولوب
بعد الفراغ دخی قیام ایتک مستحب اولور .
اوزرنده متعدد سجده اولان کیمسه دخی هر سجده ده قیام ایلر ،
آئی جماعت ایچنده اوقونهرق مجتمعا سجده ایدمک لازم
کلدکده اوقویان ایلو طورمق و ایشیدنلر صف باغلامق لازم دکلدر .
هرکس بولندیغی موضعده مستقبل قبله اولهرق سجده ایدر . شوقدرکه
سامع تالیدن اول سجده دن قالقامق مندوب اولور .
سجده ایچون منتهی اولمیاندن آیت سجده فی اخفا ایتک تالییه
مندوبدر .

وجوب سجده مکلف با الصلاة اولانه کوره اولدیغندن حائض
و یا نفساء بولنان قادین سجده آبتنی ایشتمک و یا تلاوت ایلک ایله اکا
سجده واجب اولماز .
جنب اهل صلات اولمغله اکا سماعاً و نلاره و آزدن و حائض
و نفساء دن و کافردن وصی میزدن آیت سجده فی ایشیدنه سجده واجب
اولور .

مجنوندن یا خود نائمندن ایشیدنه سجده واجب اولماز عل الأصح (١)

(١) لعدم صحة التلاوة بفقد التمييز . ص . هذا إذا كان المجنون مطبقاً واختلاف
التصحيح في السماع عن غير المطبق . كما في ط على الدر . والمغنى عليه مثل التأم بل
الاغما . أشد من النوم . ولا عليه أيضا إذا أخبر أنه قرأها في نومه في الصحيح .
ذكره المؤلف .

سرخوشك تلاوتی هم کنند یسنه وهم سامعنه موجب سجده در .
 کاتب آیت سجده اولانه آنی یازمقله سجده واجب اولمدیفی کبی
 دیلسزه وصاغرہ دخی سجده ایدنی کورمکله سجده واجب اولماز .
 صاغرہ وکاتب آیت سجده یه سجده نک وجونی انجق نلاوت ایله در .
 سجده محاکاته دکل، نلاونه نرتب ایله جکندن آیت سجده یی قوشدن
 ومعلم ماموآندن وصدادن^(۱) ایشیدنه دخی سجده واجب اولماز (۲) .
 مصلی تمآزده او قودیفی آیت سجده نک سجده سنی نمازده ایتمک
 لازم کلور .

قراءت امتداد ایدجک ایسه آیت سجده دن صکره مستقل سجود
 یاخود رکوع اولنورکه در حال سجوده ویاسجده* تلاوت قصدیله
 رکوعه واریلوب قالقیلور وقرآته دوام اولنور .
 قراءت امتداد ایتمیه جک ایسه آیت سجده یی ویآآندن بر ویایکی
 یاخود اوچ آیت صکره یی متعاقب^(۳) ایدیلان رکوع صلات

(۱) صدی : صوت منعکسر . قال أبو الطیب :
 ودع کل صوت بعد صوتی فانی أنا الصائح المحکی والآخر الصدی
 محدی دبرکه یونلر هپ محاکاتدر تمیز اولمدیفی چون نلاوت دکلدر اه .
 (۲) وقبل تجب بالسماع من الطیر وصحیح بانه سمع کلام الله تعالی . س .
 (۳) معلوم اولسونکه فور آیت سجده دن صکره بر یاخود ایکی آیت ایله
 اتفاقا منقطع اولماز درت آیت ایله اتفاقا منقطع اولور . اوچ آیتده اختلاف اولنشدور .
 منقطع اولماقی راجحدور . بدائمه یوبابده نقدیر اولیوب رأی بمنجده تفویض
 اولدیفی یاخود طویل عد اولنانه اعتبار اولنجهنی دخی مذکوردر . کافی ط .
 سوره انشقاک سجده سندن صکره موجود اولان درت فیه آیت قول اخیرجه
 مانع فور دکل دیمکنر .

مع النبي (١) وسجود صلوات بلا نية أنك سجدته سي مقامه قائم اولور .

خارج صلاته اوقتان آيت سجدتهك سجدته سي موسعا واجب اولديغي حالده وقت مكروه اولدقجه تأخير ايدلك طول زمان ايله اونودلق احتماله مبنى تنزيهاً مكروه اولديغي كبي تمازده اوقتان آيت سجدتهك سجدته سي فورياً واجب اولديغنه مبنى تطويل قراءت ايله آنى تأخير ايتمك دخى قضايه براقق ديمك اولديغندن تحريماً مكروه در . سموأ تأخر ايدرسه ولو بعد السلام منافى وقوع بولميه رق حرمت صلوات باقى اولدقجه قضا اولنور . تمازخارجنده قضا اولماز . چونكه جزء صلادتدن اولمش وكسب مزيت ايلشدر . ناقصاً تأديه اولنه مازكه خارج صلاته كي سجدته داخل صلاته كي سجدته به مانند اوله ماز. أنك بوصورتله تاركنه عمداً ترك واجب ايدرك كنمكار اولديغي چون توبه لازم كلور .

تمازده ركن قراءت ركن قيامه خاص اولديغندن مصلى حال قيامك غيريده تلاوتدن محجوردر . محجورك تصرفي ايسه حكمسن اولمقله حال ركوع وياسجوده ياخود تشهدده وياخود قومده آيت سجدته تلاوت ايتمكله اكا سجدته واجب اولديغي كبي مقتدى دخى حال اقتداده قراءتدن محجورايكن سجدته آيتنى تلاوت ايتمش اولمقله نه كندينه ونه امامنه نهده كنديسييله برابر نمازده مشارك بولشان ديكر مقتدى به سجدته واجب اولماز . اما آنكله تمازده مشارك اولميان كيمسه دائرة

(١) وبني أن لا ينويها الإمام في الركوع لأنه ان نواها فيه ولم ينوها المقتدى لم يجزه ويسجد اذا سلم الإمام ويبعد القعدة . كما في الدر .

خجردن خارج اولمغله كرك جماعت ديسكردن و كرك منفرد و يا خود نمازدن باليكليه خارج اولسون آيت سجده في او مقندين ايشتمكاه اكا سجده واجب اولور .

نمازده اولميانك نمازده اولاندن ايشتيديكي آيت سجده نك سجده . سني خارجده ايتكم لازم اولديغي كي نمازده اولانك دخي خارجدن ايشتيديكي آيت سجده نك سجده سني نمازدن صكره ايتسي لازم كلور .

اكر نمازده كيلر آني نمازايچنده ايدرلر ايسه نمازه اجنبي ايكن (۱) ادخال ايتمش اولمري نقصانته سني او سجده كند بلرچون كهفايت ايتمز (۲) ومع مافيه جنس صلاتدن اولن حسييله نمازلي آ نكله فاسده اولماز (۳) .

نمازده اوقتان آيت سجده نك سجده سني نماز خارجنده اولماز (۴) ايسده خارج ازصلات اولان كيمسه امامدن آيت سجده في ايشيدوب اكا اقتدا ايتمامك يا خود امامك سجده سندن صكره ديكر ركعنده اكا اقتدا ايلك صورنده سجده في نماز

(۱) حيث لم تكن من قرائتها . ط . و يقال مثله في الصورة الاولى .

(۲) وجه كامل ايله تأديه ايداش اوله بيلمك ايچون اني اعاده ايدرلر . كما في ط .

(۳) وزيادة سجدة واحدة لا تعطل التحريمه . ط .

(۴) مكره نماز قبل السجود حبضك غيري بر سبيله فاسد اوله . او حالده

مجرد تلاوت قماش اولمغله خارج صلاتده سجده ايدلور . انساد دخي انساد كبيدر

مفسد صلات حيفر اولديغنه كوره سجود تلاوت قاذندن ساقط اولور . كما

في الدر مع ط .

خارجنده ایدرکه بوصورنله هم سجده بی ضیاعدن وهم صلاتی زباده دن صیانت ایتمش اولور .

اگر او کیمسه امامک سجودندن اول اکا اقتدا ایدرسه انکله برابر سجده ایلر . و اگر امام سجود تلاوتی ایتدکدن صکره اورکمنده اکا اقتدا اینمش اولور ایسه مفتدی سجده به حکماً ینشمش اولمقله تلاوت ایچون ارتق سجده ایتمز (۱).

خارج صلاتده برسجده آینی اوقیوب ویا ایشیدوب سجده سنی ایتدکدن صکره ینه اوجلسده نمازه طوروب او آینی اوقوسه نمازده اوفنانک مزیتنه مبنی خارجده کنه تابعینی اوله میه چغندن ینه سجده ایدر . اگر اولجه سجده سنی ایتنامش ایدیه نمازده کی سجده اکا ایکی تلاوت ایچون کفایت ایدر .

مجلس واحده آبت واحده بی تکرار ایدن کبی اولور که اکاده سجده واحده کافیدر (۲) کرک ابتداء تلاونده ، کرک اثناء

(۱) أصلاً باتفاق الروایات یعنی لافی الصلاة ولا خارجها لانه لا یمکنه أن یسجدھا فی الصلاة لما فیہ من مخالفة الامام ولا بعد فراغه منها لانها صلوٰۃ معط .
(۲) مجلس متحد اولمازسه سجده واحده کفایت ایتمز . مجلس خارجده ولو بزچوزمک صورنله اولسون اوج آدم آتقله وآغاج اوزرنده بردالین برداله کچمکله ونهر ویا حوض کبیرده یوزمک و حیوان اوزرنده کیتمک ابله وخرمن دوکک ودرکرمان اطرافنی طولاشمق ابله تبدل ایدر .
اوطه نلک ویوک دخی اولسه مسجدک کوشه لرینه وارمقله وکی بورعکله و بر ویا ایکی رکعت نماز قیلقی و بر ویا ایکی جرعه ایچمک ویا بر ایکی لقمه ییمک و بر ایکی آدم آتقی ابله واتکاء و قیام و قعود ابله و عمل تلاونده رکوب و نزول ابله و مصلی اوله رق سیردابه ابله تبدل ایتمز .

تلاوته وکړک بعد التلاوه ایداش اوسون^(۱) .
 سامع حقنده مجلسک اختلاف واتحادی نالینک دکل ، کندينک
 تبديل مجلس ایدوپ ایتامسیله در . علی الاصح .

خطیب منبرده آیت سجده فی اوقوسه ایدوپ سجده ایدر . جماعت
 دخی برابرجه سجده ایدرلر . ط علی الدر^(۲) .
 رکننده افاده اولندیغی اوزره سجود حال مرض ورکوبده^(۳)
 ایماء ایله دخی اولور .
 سجده* تلاوت واجب اولدیقنه مبنی انک بلاعذر دابه اوزرنده
 ایماء ایفاسی کافی اوله ماق مقضای قیاس ايسه ده تلاوت تطوع کبی امر دایم
 اولدیغندن انک سجده سیچون نزولی اشتراطده کلفت اوله جفنه مبنی ایمانی
 استحسان ایتهمشدر .
 آیتی یرده اوقه رقی نازلان واجب اولان سجده را کباً اوله ماز^(۴) .

(۱) لان تکرار القراءة محتاج الیه للعفظ والتعلیم فلو تکرر الوجوب
 لزم الحرج وهو مرفوع بخلاف ما اذا تعدد المجلس أو التلو حيث يتکرر
 الوجوب عملاً بالقیاس لعدم الحرج . ط . وهو تداخل فی السبب بان یجمل
 الکامل کتلاوة واحدة وهو ألیق بالمبادء کما أن التداخل فی الحکم ألیق بالعقوبة .
 کما فی ص والدر .

(۲) قال لما روى فی الموطأ أنه علیه الصلاة والسلام قرأ آية السجدة
 وهو علی المنبر يوم الجمعة فتزل وسجد وسجد الناس معه اه عن الفتح .
 (۳) أى علی الدابة خارج للمعر اذا تلاها أو سمعها اه من ط
 علی الدر .

(۴) لان ما وجب علی الارض وجبت قامة فلا تسقط بالایماء اه بحر

آيتي حيوان اوزرنده اوفته رق را كبا واجب اولان سجده را كبا
اوله بيلديكي كبي نازلان دخی اولور .
دابه اوزرنده آيت سجده ني اوقيوب ايند كدن صكره ركوب ايدرك
سجده ني ايما ايتسه دخی اولور . كما في البحر .

سجده سي اولان سوره ويا آياتي اوقيوبده سجده آيتني كچمك
نظم آيتي بوزمقله برابر سجده دن استشفاف ايتمك كبي اولديغيچون
مكروهدر .

بونك عكسي يعني يالكز آيت سجده نك قراعتي سجده به
مبادرت ديمك اولديغيچون مكروه دكلدر . و لكن تفضيل توهمني (١)
دفع ايجون نلاونده اكاي اول ويا صكره برويا دهازياده آيت ضم
ايتمك مندوب اولور . ص مع البحر .

جمعه و بيرام نمازلرنده قراعت صوكنه كلكد كجه آيت سجده ني
اوقومق امامه مكروه اولديغي كبي صلات سريده دخی
مكروهدر (٢) .

حدث عماد وكلام وقته كبي مفسد صلات اولان شيلر

(١) أي تفضيل آية السجدة على غيرها اذ الكل من حيث أنه كلام
الله تعالى في رتبة واحدة . وان كان لبعض زيادة فضيلة لاشتماله على ذكر
صفات الحق جل جلاله . ط .

(٢) لانه لا يترك من ترك السجدة ان لم يسجد أو التلبس
على القوم ان يسجد اه ط على الدر .

سجده* تلاوتی دخی مفسد اولوب اعاده لازم کلور . شوقدرکه تهنهده آبدست آلق لازم کلر . محاذات مشتهات دخی صلات جنازهده اولدینی کبی انی افساد ایلر . بجر (۱) .

(مهمة لدفع كل مهمة) : سجده آبتلرینی جمعة مجلس واحده اوقیوب هر بری ایچون بشقه بشقه ویاخود هپسنه بردن اون درت دفعه سجده ایلیانک امر دنیا و آخرتجه کندینه مهم اولانه جناب حق کافی اولور . کذا فی ص والدر المختار .

سجده شکر

سجده* شکر دخی قرل مفتی به اوزره طاعت مثاب علیها - درکه وقت سرور و تبشیرده (۲) شکرأ لله تعالی سجده به وارمق

(۱) قال ولو نام فيها لاتنقض طهارته كالصلية على الصحيح اه
(۲) یونلرک بری رؤیت و مشاهده حاله وبری عدم مشاهده حاله مصر و قدر . نعم الهیه عبادہ مستمر در . سجده شکر تجدد نعمته ویا اندفاع نعمته مبنی اولمش اولور . جناب رسالتآب بر نقاشینی (جوجه) مشاهده لرنده سجده شکره وارمش اولقلری کبی امتلری حقنده مقبولیت شفاعت لریه من عند الله مبشر اولقلرنده دخی اوچ دفعه سجده شکره واروب هر دفعه سنده کندی دعاء شفیمانه واستشفاع عالیجاهانه لری اوزرینه امتلرینک برنئی کندیارینه بخش اولدینی استبشارینه تشکرأ بارگاه بروردکاره جبهه سایی شکران اولقلرینی بیان بیور مشلردر . صلی الله تعالی علیه وسلم .

وارد روئوا بدر (١) حضرت سید الکائنات و صحابہ سندہ واقع اول شد در (٢).
سجده شکر بشر و طہا سجده تلاوت کبیر . تکبیر ایلہ و اریلور
و جناب حنفہ حمد و شکر و تسبیح اولنوب تکبیر ایلہ قالقیلور .

.....

(١) وفي الدر وسجدة الشكر مستحبة به يفتي لكنها تتركه بعد الصلاة
لان الجمله يعتقدون انها سنة او واجبة وكل مباح يؤدي اليه فهو مكروه امط .
(٢) حضرت فخر كائنات رأس مقطوع ابن جهلي مشاهدہ لرندہ
بش دفعه سجده شکر ايتمشر و حضرت ابوبكر تمامہ نك فتحندہ و مسيلمہ نك
قتلندہ و حضرت عمر برموك فتحندہ و حضرت علي رئيس خوارج اولان
ذوالثديہ بن مقتول كوردكارندہ سجده شكره و ارمشردر . كما في ط .

(باب الجمعة)

اجتماعدن جمعه افتراقدن فرقه (۱) کبیدر . اکا بوم وصلات اضافه
ایدبله رک : بوم الجمعة (۲) وصلاة الجمعة دینیلور . کثرت استعمال ايله
مضاف محذوفده اولور . بوراده مقصود صلوات جمعه در .

صلوات جمعه معلوم اولدیفی اوزره جمعه کونی وقت ظهرده
صلوات ظهره بدل اولان ایکی رکعتدن عبارتدر . جماعته قیامتور
ویجر اولنور واولجه خطبه اوقنور . او فرضدر . انک درت رکعت
ایلك سنتی و درت رکعت صوڪ سنتی وارددر . ایسکیمی دخی

(۱) بضم الفاء كما فی حدیث الخوارج : یخرجون علی حین فرقة من الناس .
أی علی زمان افتراقهم . وروی : علی خبر فرقة من الناس . بكسر الفاء فلا شاهد .
(۲) بوم جمعه نك اسم قديم عربی عروبة ایدی که افصح ونحسین
معنایسه اولان اعرابنددر ناس انده تزیین ایندکار بیچون اوله دینلشدر .
[عرباً أنزلاً] قول کریمی دخی بوندندر که زوجار بیچون متحسن اولوب
کندیلرینی انلره سودیرنلر دیسکدر . اکا بوم جمعه نامنی ابتدا ویرن
کعب بن لؤی در . « ان بوم الجمعة سید الايام وأعظمها عند الله من ايام
الاضحی والفطر » حدیث شریف . منطوقنجه بوم جمعه سید الايام اولوب سورده
بروجده کی (بوم موعود) بوم قیامت و (بوم مشهود) بوم عرفه و (بوم شاهد)
بوم جمعه ايله مفسرددر . کندیسنده خبرات متزاید اولدیفته . بنی بوم المزید
دخی نسیمه اولنور . عبد المؤمنین وحجج المساکین در . کافی ط بزیاده من
حاشيته علی الدر مع شیء من البحر . قال أبو الطیب :

هو الجد حتى تفضل العين اختها * وحتى يصير اليوم لليوم سبدا

و جمع الجمعة بضم ففتح قال ابو تمام :

ويضحك الدهر منهم عن غطارفة * كأن أيامهم من حسنها جم

مؤکددر . تشکیم باب نوافله ذکر اولنمشدر .
جمعه نمازی شروطی کنندیسنده مجتمع اولان هر کیسه ایچون
فرض عیندر .

فرضیتی کتاب وسنت واجماع امت ایله ثابتدر . عقل دخی بوکا
دلیلدر .

کتاب کریمده (اذا نودی للصلاة من یوم الجمعة فاسعوا الی ذکر
الله وذروا البیوع) بیوریلهرق ذکر الله سعی ایله امر صلات ایچون
ندایه مرتب قیلنمشدر . ذکر دن مقصد صلات اولق ظاهردر . خطابه
مقصود اولق دخی جائزدر . وعلى کل التقديرین آیت مفید فرضیتدر .
تقدیر اوله کوره بو ظاهردر . تقدیر ثانی به کوره دخی ظاهردر که
شرطه سمیک فرضیتی مشروطک فرضیتک فرعیدر . اوزرینه جمعه
لازم اولمیا نه سعی الی الخطبة دخی بالإجماع لازم اولماز (۱) .

حدیث شریفده : « اعلوا أن الله تعالى فرض علیکم الجمعة فی یومی
هذانی مقامی هذا فی شهری هذا فریضة واجبة الی یوم القيامة فن ترکها
جموداً واستخفافاً بحقها فی حیاتی وبعد موتی وله امام عادل أوجائر (۲)
فلا جمع الله شعله ولا أتم له فی أمره ألا فلا صلاة له ألا فلا زکاة له

(۱) تفاسیرده مذکور اولان : ذکر دن عموم مجاز طریقله هم خطبه
وهم صلات مقصود اولیتیدر . احق اولانده بودر . زیرا که انارک
ایکسندده ذکر اطلاق صادقدر . همده جناب حق جمعه تک فرضیتی
بر مباحک تحریمله تأکید ایلشدر که اوده یعدر . تحریم مباح ایسه
مقتضای حکمت اولدینی وجهله انجی برامرواجب ایچون اوله ییلور . ط .
(۲) قوله أوجائر اشاره الی مساواة الحالین فی الوجوب والا فلاستخفاف مکفر
وان لم یکن امام أصلاً . کافی ط .

ألا فلا صوم له إلا أن يتوب فن تاب تاب الله عليه . » بیورلمش (۱)
اولدیغی کبی دیگر بر حدیث شریفده دخی : « من ترك ثلاث جمع
متواليات عن غير عذر طبع الله على قلبه ومن يطبع الله على قلبه يجعله
في أسفل درك جهنم » بیورلمشدر (۱) .

مسلمین دخی عصر حضرت رسالتدن بوکونه قدر صلات جمعه ناک
فرضیتی اوزرینه کیمسه ناک انکاری اولمیه رق اجماع ایلمشدر .

شومعنی دخی معقولدرکه بزیوم جمعه ده صلات جمعه نی اقامه
ایچون صلات ظہرک ترکیه امر اولنمشدر . صلات ظہر ایسه فرضدر .
بر فرضک ترکی انجق اندن دها مؤکد واولی بر فرض ایچون

(۱) حدیث مذکور ایلك خطبه نبویه دندرکه انی حین مهاجرتده بلندقاری ابلاک
جمعه ده ابراد بیورمشدر . معلوم اولدیغی اوزره هجرت سفیه سنین بو ناک اون
دردنجی سالی ربیع الاولی اوائلنده ایدی . بر بازار ایرنسی کونی قرب مدینه
طاهرده بنی عمرو بن عوف یوردینه نزول ایله صالی وچهارشنبه وپنچشنبه
کونلری اوراده اقامت وانلره مسجدالنبی تأسیس بیورمشدرکه مدینه منوره ناک
جنوب جهننده واقع مسجدشریف قبا در . جمه کونی اورادن خروج ایله سالم
ابن عوف یوردینه وصولارنده جمعه وقتی اولغلہ (رانونا) دینیلان وادی بطننده واقع
مسجدبنی سالمده ایلك دفعه اوله رق خطبه بلیغه ایرادیلہ صلات جمعه نی ادایورمشدر .

(۲) آخر حدیث شدت عذابہ محولدر . اویله بیورلمسی اوکیمسه وحدانیتی
وانک تواضعی اقرار ایتمکله برابر ترك جمعه ایتمش اولماق جهتیه فعل منافقینده
بولمش اولسنددر . منافقون ایسه جهنمک درک اسفلنده درلر . یاخود جمعه نی
انکاراً ترك ایدنلر ویاخود او عقیده اوزره وفات ایدنلر حننده در . ط .

اوله بیلور . دیمک که صلات جمعه فرضیتجه صلات ظهر دن دها تا کیدلی
بر فرضدر .

صلات جمعه ایچون شروط وجوب و صحت اوله رق ایکی نوع
شروط وارد که الیر بالجله نمازلرده معتبر اولان شروطن فضلدر .

شروط وجوب مصلیده و شروط صحت مصلیئک غیری حقنهدر .
ارده کی فرق دخی شروط وجوب متنی و مسلوب اولمقله ادا صحیح
و شروط صحت متنی اولدقده ادا غیر صحیح اولمقدن عبارندر .

(شروط وجوب) التیدر : برنجیسی ذکورندر (ارککاک) (۱) .
قادیلره جمعه لازم دکادر . ایکنجیسی حریتدر . ملوک اولالره
جمعه لازم دکادر (۲) . اوچنجیسی اقامندر که شهر ایچنده یا خود
شهر دن معدود اولان کنارنده (۳) مقیم بولامقدنر . کویلیلره و بر

- (۱) خننایی اخراج ایچون ذکور قیدتحقیق ایله تقیید ایتمشار ایسه ده محشی :
خننی معامل بالاضر اولقی جهنینه مقتضای حال جمعه اکا واجب اولمقدنر . دیوراه .
(۲) افندی کندی کوله سنی جمعه و جماعتدن منم ایده بیلور . آذون ایدرسه
کوله جمعه قیامقده غیر بولور . حیوانی حفظ ایچون افندی ایله برابر جمعه
کاورسه حفظ خلل کتور مامک اوزره جمعه قیله بیلور . اجرتی خدمتکاری مستأجر
جمعه دن منم ایدهمز . شوقدر که جمعه علی اوزاق ایسه انکله اشتغال ابتدکی
مدنک اجرتی اسفاط ایده بیلور . یاقین ایسه ایدهمز . ط .
(۳) صلاة المسافرين بابتنه باقکنز .

شهرده هیچ اولماز ایسه اون یش کون اقامتی نیت ایلماش اولان مسافره جمعه لازم دکلدر (۱). دردنجیسی صحتدر . جامعه حیقهمقدن عاجز اولان یاخود خسته لکنک آرتمسندن ویا کیج انی اولمسندن قورقان مریضه جمعه لازم اولدیغی کبی جامعه حیقهمسیله خسته سی ضائع قاله جق اولان مریضه (خسته یه باقانه) دخی جمعه لازم دکلدر . پیر ناتوان دخی مریضه ملحقدر بشنجیسی سلامت عیندر . کوزسزه جمعه لازم دکلدر . مکرکه یندیجیسی اوله (۲). التنجیسی سلامت رجکلدر . کوتورمه و آیاقسزه جمعه لازم دکلدر . اکر بر آیاغی مفلوج ویا مقطوع اولوبده بلامشقه مشیه قادر ایسه جمعه یه حیققار (۳).

(شروط صحت) دخی التیدر : جمعه قیلانان یر شهر ویا

(۱) حدیث شریفده : « لاجمعة ولا تشریق ولا صلاة فطر ولا أضحی الا فی مصر جامع أو مدینة عظيمة » بیورلمش اولدیغی کبی فتح بلاد وامصار ایدن صحابه جضراتندن دخی شهرلردن ماعدا مواضعده نصب منابر ایدلدیکی وجمعه اقامه اولدیغی نقل وروایت اولنمشددر : ص . کویلی جمعه کونی شهره کیررواوکون اوراده قالغی نیت ایلر ایسه جمعه یی قیلار . والا ظهري قیلار . کما فی الجوهره .

(۲) وهی مسئله القادر بقدره الغير . والمصحح فیما قول الامامین . کما مر . قال فی البحر ولم أر حکم الاعمی اذا کان مقيماً بالجامع الذی فیهِ الجمعة هل تجب علیه ؟ لعدم الحرج اه .

(۳) جماعتک أعذار مسقطه سندن اولان مطر عظیم وقار وچامور جمعه ایچون دخی أعذاردندر . اشتراط عقل وبلوغ صلات جمعه یه خاص اولماسغله ذکر اولنمشددر . ص مع ط .

کنار شهر اولمقدن (۱) . کویدہ و فیرده جمعہ قیلناز (۲) .

بر شهرک متعدد مواضعندہ جمعہ قیلانور (۳) .

ایکنجیمی جمعہ قیلدرمق ایچون وظیفہ دار کیمسہ بولنمقدن .
مأموریت و مآذونیتلری جہتیلہ جمعہ اقامہ سنہ مالک اولان ائمہ
و خطبا کندی یرلرینہ بشقہ لرینی اقامہ یہ دخی مالکدرلر .

(۱) شهر : اکبر مساجدی جمعہ ایله مکلف بولنان اہالیسی
استقباب اینمیاں یردر . دیو تعریف اولندیغی کبی بو تعریفک بر چون
فرایہ دخی صادق اولہجفی ادعاسیلہ شویلدہ تعریف ایدلمشدر
» شهر : ایچندہ مقیم امیری و مفتیسی و تنفیذ احکامہ قادر فاضیسی اولان
یردر . « مقصود معرفت احکام اولوب کثرت ذوات اولدیغندن فاضی
یاخود امیر بلده مفتیلاک ایشی دخی کوریوریر ایسہ عدددن استغنا حاصل
اولور . مسلمینہ ولات کنفار غالب اولان یرده اقامہ جمع و اعیاد اینمک
جائز اولور . قاضی نراضی مسلمین ایله قاضی اولمش اولور . والی مسلم
التماسی کندیلرینہ واجب بولنور . طہ کنار شهر تعمیرچون باب صلاۃ
المسافرہ صراحت لازم کلور .

شهر ایچندہ جمعہ نمازینک جامعہ قیلنہسی شرط اولوب نماز کاهلردہ
ومنبر اتخذیلہ اوق میدانی کبی آجیق یرلردہ دخی جمعہ قنور .

(۲) موسم حجده منادہ امیرکہ موجود اولقلہ برابر اینیہ دخی
بولندیغندن جمعہ قیللق جائز اولور . عرفات قبر اولدیغچون اورادہ جمعہ
قیللق جائز اولماز . کما فی الدر وغیرہ .

(۳) بو صراحتہ کورہ اعتبار سببہ احتیاطاً ظهر اخیر قیلنہ
لزومده قالمازکہ انک اعتباری و ظهر اخیر احتیاطی تعدد جمعہ نک منعی
حقنہ کی قول ضعیفہ مبیدر . اکاکورہ کہ - قول ابی یوسف و مذهب امام
شافعیدر - جمعہ ایلاک قیلانکدر . بناءً علیہ احتیاط اولہرق آخر ظهر
یاخود ظهر اخیر یتیلہ درت رکعت نماز قیلنور . انقیلان هر رکعتندہ
فاتحہ او فور و ضم سورہ و یا آیات ایدر . قیلان اگر فرض و اف
اولورسہ ضمک ضرری اولماز . و اگر نقل واقع اولورسہ ضم مذکور

اذننامه لرنده بوکاده مأذونیت مذکور اولمق شرط دکلدر (۱) .
 اوچنجیسی اوکمله نمازی وقتی اولمقددر . وقت ظهرك
 دخواندن اول جمعه قیللق صحیح اولدیغی کیب انك خروجهيله

واجب بولنور . نعدده اولاده تشهده اقتصار ایدر . شفع ثانی اوانده
 سيجانك اوقوماز . مؤلف دیرکه احتیاط انی قیلقدده دکلدر چونکه احتیاط
 اقوای دلبین ایله عملدر بو بایده اقوای دلبین ایسه نعدده جمعه انك
 اطلاق جوازیدر . همدده انی قیلقدده جهله جمعه بی فرض دکل اعتقاد
 ایتمك ویاخود جمعه وقتندده فرض اولان نمازك متعدد اولدیغی اعتقاد
 ایلمك محذوری وارددر . انی قیللق ایچون خواصدن ماعدایه افتا اولماز .
 انلك دخی او نمازی قیللمری اولرنده اولور اه

بو افادهیه کوره صلات ظهرك اخیر صوم بوم شك کی کارخواص
 ایکن تعمیم وعوام ناس نکلیف کثرت رکعات ایله تغیر ایدیلهرک صلات
 جمعه انك صوك سفت مؤکده سندن دخی محروم براغلقدهدر

محمی کتاب الصومده دیمشدرکه صوم یوشکده فرض نیت اولنبوب
 صلات ظهرك اخیرده فرض نیت اولنق اره سنده کی فرق صلاتک وقتی ظرف
 اولدیغندن انده نیت تعیینك لزومی وصومك وقتی معیار اولدیغندن انده
 نیت تعیینك عدم لزومی جهتیلدر . بوده باب جمعه ده کی قول ایی یوسفه
 کوره در . قول معتمده کوره دکلدر اه

ابن نجیم دخی بجررا فقهده : صلات ظهرك اخیر صلات جمعه انك مصر واحدده
 عدم جواز تعددی روایتی سببیه صحتنده ایدیلان شك اوزرینه بعضی متأخرینك
 وضع ایندکلیدر روایت مذکوره ایسه مختار دکلدر وبعد الجمعه ظهرك اخیر
 نمازی نه امام اعظمندن ونه صاحبینندن روایت اوانماشدر « یوم جمعه انك
 فرضی اودر جمعه فرض دکلدر » دیو اعتقاد اولنق خوفنه مبنی بن و نمازك
 عدمی کراراً انما ایتدم . دیمشدر اه

ولابن عابدین کلام علی هذا فی المنحة ورد مختار لایزمننا مع هؤلاء
 الفحول الاخیار .

(۱) بعد الخطبه کرک بر عذرہ مبنی و کرک بلا عذر نمازه کچیرمك
 ابستدکاری کیمسه انك خطبه اوقنور ایکن بولنش ویاخود خطبه انك

دخی باطل اولور (۱) . دردنجیسی نمازدن اول خطبه اوقتمقدر (۲) .
بشنجیسی اذن عام اولمقدر (۳) . التنجیسی جماعت اولمقدر (۴) .

بعضنه یتشمش اولسی شرطدر نمازه بعد الشروع سبق حدث صورنده
صالح امامت هرکیم اولورسه امام اتی استخلاف ایده بیلور .

ایکیسی شیء واحد کی اولدیغیچون خطبه یی بری اوقیوب نمازی
بشقسی قیلدرمق لائق دکل یعنی تنزیهاً مکروهدر . صحت خطبه ده بلوغ
شرط اولدیغندن نمازه کچماک اوزره خطبه یی صبی ممیز دخی اونییه بیلور .
کافی تنویر الابصار .

(۱) ولوکه خروج وقت مقصدار تشهد قعوددن صکره اواسون
وارتی او نماز ظهر اولهرق ده اتمام ایدیلهمز . قول شیخین اوزره نقل
اولهرق اتمام ایدیلهمز . خلاصه الحمد ائاده ط . مفسداته وائنا عشریه دن اون
برنجینک هامشنه باقکنز .

(۲) عشینک بیاتنه کوره صدراسلامده خطبه بیرامارده اولدیغی کی
نمازدن صکره ایدی . ترک استماع خطبه ده برشی یوق ظنیله أستعین بالله تعالی
[واذا رأوا تجارةً أو لهواً انفضوا إليها وتركوا قائماً] قول کریمنده
محکی اولان حاک حادث اولسی اوزرینه خطبه تقدیم بیورلهرق تأخیر
منسوخ اولدی .

(۳) چونکه صلات جمعه شمائر اسلامدن وخصائص دیندندر .
وبرطاقم خصوصیات ایله مشروعدرکه انلرسز اولماز . علی سبیل الاشتهار
اذن عام ایله اقامه اولمق دخی اوجله دندر . کلانلر ایچون جامع فیولرینک
آچیق بولنسی اذن عامدر . جامعک قبوسنی قیابهرق ایچنده جمعه قبلان
جماعتک و باب نصرینی سائرینه سید ایدرک ویاخود نماز فیلدیغی مح
کندی اعوان واصحابیله قیانهرق جمعه اقامه ایلانک جمعه سی جائز دکلدر .
اگر خاق دخوله مأذون ایتمش ایسه انلر کیرسه لرده کیرسه لرده جم
صحب و فقط او کیمسه مسجد جامعک حققی قضا ایتامش اولمق حسبک
کراهنده بولنش اولور : کافی ص و ط .

(۴) منفردک جمعه سی مالا جماع صحیح دکلدر . جمعه جماعتدندر .
جماعت عندالامام جمعه نیک شرط انعقاد اداسی اولدیغندن رکوعده افند

جماعتك اقلی امامدن بشقه اوچ ارکك اولمقدرد (۱) . ایکی ارکك ايله برقادین یاخود برارکك چوجق بوبابده کافی دکلدر .
امام ابویوسف : امامدن بشقه ایکی کشی جماعتدر . دیدی اه

خطبه

خطابدن اولمقله فی الاصل منکلم ايله مستمع آره سنده اولان

ایشمش اولسه ار بيله امام ابلک سجدهیه وارنجه قدر برابر بولنملری لازمدر . اندن صکره نمازلرینی بوزوب طاغیلورلر ایسه امام نمازی جمعه اولهرق یالسکرجه اتقام ایدر . واکر امام سجدهیه وارمدین انلر طاغیلوب امامک ارقه سنده ایکی ارککدن بشقه قالمیهجق اولورسه جمعه باطل اولور . عندالامامین جماعت شرط انفقاد نحریمه اولوب او دخی تحققی ایشمش اولمقله انلردن صکره امام یالسکرجه جمعه بی اتقام ایلر .

علی خلاف لابن یوسف فی اشتراط الثلاثة فانه أجاز الجمعة بأثنين كما يأتي ذكره فلا يطل في تلك الصورة مع بقاء رجلين خلفه . وقال زفر بشرط دوامهم كالوقت الى تمامها . كما في ص مع ط .

(۱) عند الطرفين . چونکه جمعه — اکا دلالت ایدن صیغه نذیه ومفرد صیغه لرینه مخالف اولدیغیچون — حقیقه اوچدر . ایکییه جمعه اطلاق مجازدر . اصل اولان حقیقت ايله عملدر . حمده [فاسعوا الی ذکر الله] قول کریمنده طلب حضور لفظ جمعه تعلق ایشمدر . سمیک مسند الیهی اولان ذکر دخی بر ذا کری . ستنزمدرکه او . طلوب الحضور اولان جمعه غیریدر . انلرک خطبه ده حاضر اولمش اولملری وجمعه ايله مکلف بولنملری مشروط دکلدر . حتی خطبه بی دیکله یا نلر کیدوب بشقه اوچ کشی کلمه خطیب انلره ظاهر روایتده اعاده خطبه ایتمیه رک جمعه بی قیلدرهق جائز اولمیشی کبی جماعت اولان اوچ کشینک جمله ویا غلطاً کوله یاخود مریض ویا مسافر اولمیشی دخی جائزدر چونکه بولنر جمعه ايله مکلف اولسه لرده امامنه صالح کیمسه لردر اقدایه صالح اولملری اولویتدهدر . كما في ص مع ط .

کلامدن عبارت اوله رق موعظه‌یه و مقدمه‌یه (۱) احلاق اولئمشددر .
بوراده مقصود معنای موعظه در .

خطبه نك ركنی جناب حقك ذكر خالصیدر . لغت عربیه به افتداز
ایله برابر عربی نك غیرى لغت ایله ایرادی دخی جائزدر .

خطبه ایکیدرکه بری دیگرندن بر جاسه " خفیفه ایله مفصولدر .
هر بری حمد و ثنایی و تشهد و صلواتی مشتملدر . خطبه " اولاده آیت
اوقنوب وعظ و تذکیر ایدیلور . خطبه " ثانیهدده وعظه بدل مؤمنین
و مؤمناته دعا اولور .

شروط خطبه

خطبه نك شروطی شولرددر : (۱) نمازدن اول اولمق . (۲) خطبه
قصیدله اوقنمق (۲) (۳) وقت داخلنده اولمق (۳)
(۴) سخین خطبه‌ده لا اقل برکیهسه بولنمق (۴) (۵) اوکیهسه کئمدیسییه

(۱) فی الاصل مقدمه " زواج (طلب ازدواج) اولوب کتاپ دیباجه
لرینهده اطلاق اولنه کلددر . هرایکی مناده باب اولدن مستعملدر . معنای
موعظه‌ده ضم خاء و معنای طلب زواجده کسر خاء معروفدر . معنای اولده
« خطب القوم و علیهم » و معنای ثانیه « خطب المرأة الى القوم » دینور .
اولکینک فاعلی خطیب ، وایکینجینک فاعلی مخاطب ، در . خطاب بونك
مبالغه سیدر . نقول : خطابه أحسن خطاب وخطب الخطيب خطبة حسنة
وخطب الخطاب خطبة جميلة .

(۲) آتیا مذکور اولدیفی اوزره خطبه‌ده عند الامام بر ذکر خاصه
افتصار جائز اولمقله بوشرطك اشتراطی انده ظاهردر . خطیب آفسیروبد:
الحمد لله وبر شيمه نعباً بحان الله ديمك خطبه عد اولئاز . کما فی ص .
علی قول خطبه‌ده قصد شرط دکلدر . . کما فی ط .

(۳) وقتدن اول خطبه اوقنوب وقتك دخوانده نماز قلنده اولماز . ط .
(۴) در مختارده مذکور اولدیفی اوزره خطیبك کئندی کئند
اوقودیفی خطبه صحیح دکلدر . خطبه نك جماعت حضورنده اولسی لازمه

جماعت جمعہ منعقد اولہ بیلہ چکر دن اولیٰ (۱) (۶) خطبہ ایلہ تمارک
آرہ سی عمل قاطع ایلہ فصل اولہ نامق (۲) .
خطبہ صلات اولہ دیخی و شطر صلات دخی اولہ دیخی ایچون (۳)
آندہ طہارت واستقبال قبلہ شرط اولہ دیخی کبی کلام دخی آئی مفسد
دکدر (۴) . طہارت آندہ سنت اولہ قبلہ آبد ستیزک وحقی مبتلائی حدث
اکبر اولانک خطبہ سی خطبہ دہ استقبال قبلہ ایتمک کبی مکروہ اولوب
استقبال جماعت مسنوندر .

ایسہ دہ مؤلفک افادہ سنہ کورہ خطبہ برکشی حضورند دخی صحبہ در ولو تائم
یاخود صاغر ویابعد بولندون اه جماعت جمعہ نک شرطیدر .
(۱) بر عبدک ویابر مریضک ویاحود بر مسافرک حضوری دہ کافیدر . یالکز
بر ارکاک چوجفک یاخود فادینک بوانمسی کافی اولہ ساز . س .
(۲) مؤلف اکلی قاطم عد ایفہ شدہ خطیب بعد الخطبہ غسل جمعہ ویاتجدید
وضوء ایچون اوبہ کیتیش اولیٰ صورتندہ خطبہ نک صحتندہ اختلاف اولندی
دعشدر . لکن اغتسال ونوضی أعمال صلاتدن اولہ قبلہ قاطم عد اولہ نامق بخاردر .
عدنک وحقی جنبک خطبہ سی ہم الکراہہ صحیح اولہ قبلہ بعد الخطبہ اغتسال ایدرک
نمازی قیلار واغتسالی أعمال صلاتدن اولہ دیخیچون قاطم عد اولہ نماز . کافی الدر
وحواشیہ . محدثنک افادہ سنہ کورہ بعد الخطبہ صلات تطوعہ شروع (حرام
اولہ قبلہ برابر) عمل قاطم اولہ دیخیندن خطبہ بی ابطال اینمز ایسہ دہ اعادہ اولی اولور .
قائمه سنی خاطر لیهرق قضا ایلہ مشغول اولیٰ دخی بویلہ در اه بخذف بعض .
(۳) اثر دہ خطبہ نک شطر صلات کبی عد بیورلمسی حکم جواب اعتبار یلہ درہ . س .
(۴) حضرت عمر بر جمعہ خطبہ سنندہ حضرت عثمان مسجد شریفہ اتناء
خطبہ دہ کلمہ بکیچون : بونہ وقت کلش ؟ دیو بیوروب مقام اعذار دہ حضرت
عثمانک : اذانی ایشد کدن صکرہ آبدست المقدن فضله برشی یاعبدم . دجسی
اوزرینہ حضرت خلیفہ : رسول اللہ صلات جمعہ ایچون غسلی امر ایتیش اولدقلمی
حالاہ ہمدہ آبدستمی ؟ بیورمشدہ . ط .

سنن خطبه

خطبه نك سننك شولردر : (۱) خطيب قبل الخطبه منبر
جهتند بولنمق (۱) (۲) سياه كيبنمش اولمق (۲) (۳) منبره
چيقتديغند او طورمق (۳) (۴) حضورنده اذان او قنمق (۴)
(۵) بعد الاذان خطيب قيام ايدوب هرايكى خطبه ني قائمأ (۵)
او قومق (۶) حربأ آ اذان هر بلده ده خطيبك صول آنده برسيف
بوانوب خطبه ن اكا طيانهرق او قومق (۶) (۷) صلاحأ فنج
اولان بلاده خطبه بلا سيف او قنمق (۷) (۸) خطبه ني جماعه

(۱) منبرك صاغ جهتند خطبه مخصوص حجره وار ايسه خطيب انك ايجنده ويوق
ايسه منبر جهتند بولنور . قبل الخطبه عرابده نماز قبلق اكا مكروه اولور . ط .
(۲) اقتداء بالخلفاء للتوارث وهو مهجور في هذه الازمان . ط على الهدر .
وقال المؤلف : أو البياض . وأما الاخضر فلم يذكر .

لم يشك السواد بل زدت حسناً لأنما يلبس السواد الموالى
(۳) بو قعود اذان ايجون اولدوغندن بيرام خطبه سنده بو قدر .

(۴) خطيبك حضورنده يعنى منبر او كنده او قنور . محشونك باب اذانه
كى بيانه كوره يوم جمعه ده او كه وفتى ايج اذانه دن بشقه اذان او نماز ايدى
اذان اولى حضرت عثمان ايتدى اه او كونك افاق دخی داخل حساب
ايد بلهرك حضرت عثمان بر او چنجى ندا زياده ايتمش ديلدى . كما في ط على الدر .
ولعل السبب في تلك الزيادة ما قص عنه وعن سيدنا عمر رضى الله تعالى عنهما فيما
مضى وراء هذه الصفحة في الهامش .

(۵) بلا عذر قعوداً خطبه مكروه در . كما في س . والاضطجاع أولى بالكراهة .
(۶) ديلدى كه بونده كي حكمت دينك سيف وشوكت ايله قائم اولديغنه اشارتدر . ط .
(۷) مكه . مكيمه عنوة . يعنى قهر و غلبه ايله آتندوغندن مسجد حرامده خطبه
سيف ايله در . مدينه . منوره مفتوح بالقرآن اولمقله مسجد شريف نبويده خطبه
بلا سيفدر . ص .

قارشو طوروب اوفومق (۱) (۹) خطبه یه کبرایچه نمود ایدرک
حمد خدا و ثناء جناب ذی کبریا ایله باشلامق (۱۰) شهادتین
اوفومق (۱۱) حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم
افنده زه صلوات اوفومق (۱۲) وعظ و تذکیر ایتماک (۱۳) قرآندن
برآیت اقومق (۲) (۱۴) خطبه یی ایکی یایماق (۱۵) ایکی خطبه
ارمسنده اوچ آیت اوفوبه جق فدردن زیاده اولماق اوزره
اوطورومق (۳) (۱۶) ایکنجی خطبه یه دخی حمد خدا و ثناء
جناب ذی کبریائی و صلوات حضرت نبی مجتبیائی اعاده ایدرک
باشلامق (۴) (۱۷) مؤمنین و مؤمناته مغفرت و نصرت و عافیت
ایله دعا ایتماک (۱۸) خطبه* ثانیه ده خطبه* اولادن دون اولدوق
چهر صوت ایلمک (۱۹) هرایکی خطبه یی پاک اوزاتمیوب خفیف
طوتمق (۵) (۲۰) فراغ خطبه یی متعاقب اقامت آتمق .

(۱) اگر خطیب خطبه یی مستقبلاً لاقبله جماعته ارقه سنی دوتهرک اوفورسه
مکروه اولور . ط . بزم خطبا حین دعاده جماعتدن بلا وجه منحرف اوللر بله
مکروه ده بولمبورار و قبله* دعایده بیلمبورار دیکدر .
(۲) علیه الصلاة والسلام افندمن حضرتلرینک (وانوا یوماً ترجعون فیہ الی
الله) الخ قولی کریمی تلاوت بیورمش اولدقاری روبردر . خطیب آیت اوفوبه چنی
زمان دخی نمود ایدر . سوره باقی اولدقجه بسله چکمز . س .
(۳) بونده دعا اولدیغی کبی منبر قیوسنده و منبره چیقلدیفنده دخی دعا ایتماک
بو قدر .

(۴) خطبه* ثانیه ده خلفاء راشدینک و عین محترمینک اذکار علیه لری مستحسندر .
بین المسلمین توارث بویله جاری اولشددر . س . بزم دیارده بونلر ایلمک خطبه یه
کچمشدر .

(۵) فقه و سنت نقصیر خطبه و تطویل صلات ایکن بزده بوده بر عکس

ذکر اولئان سفنلردن برینی ترک ایتمک و خطبه بی طوال
مفصلدن اولان (۱) بر سورهدن زیاده تطویل ایلیمک مکروهدر .
خطیب منبره چیقدیغی وقت جماعته سلام و یرمک یوقدر (۲) .
خطبه ده بر تسبیح و یا تحمید یا خود تهلیل و یا تسکیر کی ذکر
خالص التهمی به اقتصار ایتمک عند الامام صحیح و اسکن ترک سنت
ایدلمش اولمق جهنیه مع الکراهه در . امامین اکا خطبه اطلاق
اولمیه جغی بیانیله : خطبه دینیه جک قدر طویل اولمق لایقدر
انکده اقلی التحیات الخ مقداری حمد و صلوات و دعاء مسلمیندر .
دیدیلر (۳) .

جمعه کوفی تبکیر مطلوبدرکه جمعه نمازیچون جامعہ ایرکنجه
چیقیلور (۴) . ایکی رکعت تحیت مسجد قیلتوب او طور یلورق
اولمدر ، صلات جمعه ده - سورہ جمعه و منافقون یاخود سورہ اعلی و غاشیہ
اوقتمق مسنوندر .
(۱) سنن صلات بمثله باقکر .

(۲) و المروى من سلامه عندنا غیر مقبول . ص . وقال الشافعی اذا استثنى
على المنبر سلم على القوم اه بحر .

(۳) وله قوله تعالى (فاسمعوا لى ذكر الله) من غير فصل بين كونه ذكر
طويلا يسمى خطبة أولا . و انضية عثمان رضى الله تعالى عنه أنه لما صعد المنبر
أول جمعة ولى الخلافة قال الحمد لله فارتع عليه . فقال : ان أبا بكر وعمر كانا
يمدان لهذا المقام مقالا وانكم إلى امام فعال أحوج منكم إلى امام قوال وستأنيسكم
الخطب بعد وأسئفقر الله العظيم لى ولكم . فنزل وصلى بهم ولم ينكر عابه أحد .
فكان اجماعا منهم . ص م ط .

(۴) حتى صاحب در : طرناق کسمک و تراش اولمق جمعه دن صکره افضل اولور .
دیمش ایسه ده محشی مرحوم انی مخالف نص حدیث بولورق رد ایلمدر . وهو
حدث : من غسل يوم الجمعة واغتسل ثم بكر وابتكر ومشي ولم يركب ودنا من
الامام واستتم ولم يبلغ كان له بكل خطوة عمل سنة أجر صيامها وقيامها .

تلاوتی یوم جمعہ مندوبانندن اولان سورہٴ کہف (۱) دیکانور .
اوکون اوکله اذانندن اعتیاراً اداء صلات جمعہ به دکین ایش
وآلش و برش مکلف بالجمعه اولانلره (۲) نحریماً مکروه اولور .
سعی الی الجمعه فریضه سنک ثوابی اکا مبادرتده کی تفاوت
اعتباریله متفاوتدر (۳) .

جامعه ماشیاً کیدوب کلک را کبآدن افضلدر .
« واذا خرج الامام فلا صلاة ولا كلام » (۴) نحو اسنجه
سنت جمعہ قیلنوب خطیب منبره صعود ایتک اوزره حجره سنندن
چیقیدیفندن و حجره سی اولمديغنه کوره قیام ایندیکندن اعتباراً
ختم خطبه و صلااته دکین سوز ایتک و حتی سویلیانه صوص دیمک
جائز اولمديغی کبی نماز قیلقی دخی جائز دکلدر (۵) . مکرکه اوزرنده

(۱) ذکر فی احکامات الاشباه : مما اختص يوم الجمعة فراءة الکہف فیہ .
در مختار .

(۲) قادیانر مکلف بالجمعه اولامقله ایشلرندن فالمازلر .

(۳) اثرده وارد اولدینی اوزره جمعہ نماز بیچون غسل ابدوب جامعہ ابلک
ساعنده واران بردوه وایکنجی ساعنده واران براینک و اوچنجی ساعنده واران
برفرچ و در دنجی ساعنده واران بر طاق و بشنجی ساعنده واران بر عورطه نصف ایتمش
اولور . محبتک افاده سنه کوره ساعتاردن مقصد لحظات لطیفه یعنی بر طافم اجزاء
زمانه درک مبدای زوال شمس و منتهای خطیبک منبر اوزرنده اذان دیکله مک
ایچون او طور دینی او اندر . ابدی کاتبین کرامده جمعہ حسنانیچون مفتوح اولان
دفتر ثواب اندن صکره دوریلور .

(۴) نص النبی علیه السلام . ص . والمعروف کونه من کلام الزهری . ط .

(۵) خطبهٴ ثانیہ اثناسنده فالقوب سنت قبلانلر بو مسئله نک جاهل لریدر .
سنت فرضدن صکره دخی قبلنه ییلور .

ترتيب ساقط اولمصدق فائنه اوله . او حالده جمعه صحيح اوله بيليك ايچون آني لدی التذکر قيلق لازمدر .

کلامدن تسبيح واجابت مؤذن کبي اخروي قسمي خارج ايسده بوقسمک جوازي دخي خطبيه شروعدن اوله کوره در . خطيب خطبيه شروع ايتدکدن صکره کلام بافسامه حرام اولور (١) کافي ط على الدر (٢) .

نمازده حرام اولان هرشي خطبيه دخي حرام اولمغله اثناء خطبيهده امر بالمعروف نوءندن دخي اولسه کلام (٣) وحتى تعاطي . سلام جائز اولمديغي کبي اکل وشرب وسائر شغل وتلاوت ومطالعه (٤) دخي جائز اوله ماز . وعدم جوازه خطبيه قريب اولان ايله آندن بعيد بولنانک فرقي اولماز (٥) او ائناده مأمور به

(١) ولا بدع في اطلاق الحرام على المكروه التجرعي كما هو المصريح به في الدر المختار .
(٢) بناءً على هذا خطيبك حين صعوده ، وذلك (ان الله ولائكه الخ) آت كريمة سني تلاوت ايتسند - كه ترقبه تعبير اولور - وامثالاً لامر الآية صلوات واسلمات كنورلسنده بأس يوق ايسدهده مؤذناك اثناء خطبهده كي ترضيلري وصلوات وآمينلري بدعت مكروهه در . كما هو المصريح به في عامة الكتب
(٣) إذا قلت لصاحبك صه والامام بخطب فقد لغوت . الا اذا كان من الاماء كما كان من سيدنا عمر لعثمان رضي الله تعالى عنهما كما مر . ولا بأس بأن يشير برأسه أو يده عند رؤية منكر . فإله في الدر .

(٤) وعن أبي يوسف أنه كان ينظر في كتابه ويصححه . والمعتمد حرمة ذلك لهذه القاعدة كما في ط على الدر .

(٥) محشينك قلانه كوره شمس الأئمة : خطيبك او كنده بولنان اكا استقبال ايدر صاغنده ياخود صولنده بولنان اكا طوغري انحراف ايلر . ديمش ايسدهده سرخسي : بزم زمانزده رسم وعادته جماعتك قبلهيه متوجهاً اوطورملزي وخطيبه

اولان اتصالات و سکوتدر (۱) . اسم نبی کچدکجه نفسندن صلات و سلام ایدر . افسیر رایسه حقه حمدایلر . ساعت اجابت (۱) اولمغله قلبندن دعاده ایدر . اثناء خطبهده اویومق دخی مسکروهدر (۲) . اطرافنه باقتمقده مباح اولماز (۴) .

خطیبک خروجندن اول باشلامش اولدیغی جمعه سنئی قراءتی تطویل ایتمیهرك یعنی واجبه اقتصار ایلمیهرك بیتورر .

جمعه کونی قبل الزوال و یاخود صلات جمعه دن بعد الفراغ مسافرت ایتمسکده . بآس اولمیوب انجیق مکلف بالجمعه اولانه کوره یوم جمعهده اوکله اذانی اوقندقدن صکره صلات جمعه پی قیلدین چیقتمق مسکروه اولور (۵) .

انحرافی ترک ایتملریدر زیرا کثرت زحامه مبنی بعد الخطبه تسویه صفوفده کوچکچک چکیلور احسن اولان ده بودر . دیمشدر اه .

(۱) هلاکندن خوف اولنانک تحذیری مستنادرکه انک ایچون نماز ییله قطع اولنور . کما مر . چونکه اوحق آدمیدر . انک مبناسی اختیار اوزرینهدر . (۲) وهی من خروج الامام الی فراغه من الصلاة علی الصحيح . ط .

(۳) مکرکه اویقو اکا غالب اوله . ط علی الدر .

(۴) خطبه اوقنور ایکن نمازده اولورور کی اوطورمق دخی لازم اولمیوب ختام خطبهده نمازدن چیقار کی ایکی طرفنه سلام و یرمک بستیون فضلهدر .

(۵) مؤلف کراحتی اطلاق ایتمکله انک تحریمیه اولدیغی اکلاشلدی . مکلف بالجمعه اولمایانلری اخراج ایتمش اولمغله انلرک خروجنده کراحت اولدیغی دخی ثابت اولدی . ط .

مريض ومسافر ومملوك واعشى كفى مكلف بالجمعة اولميا نلر
صلوات جمعه في قيليش اولورلوايسه قرض وقتندن اولق اوزره
جائز يعني آنسكه قريضه وقت عهده لرندن ساقط اولمش اولور .
چونسكه جمعه نك آنلردن سقوطي كنديلار چون رخصتدر . قيليلري
صوم مسافر كفي عزيمت وافضلدر (١) .

جمعه ايله مكلف اولميا نلر حقهنده مستحب اولان جمعه قيلينسدن
سكره آنلر صلات ظهري منفرداً قيليمددر . وقتنك دخولند;
ظهري جمعه قيلينمدن دخي قيله بيلورلر (٢) . هر حاله جماعات
اوله مازلر (٣) .

جمعه ايله مكلف اولانلر جمعه قيليموبده ظهري جمعه قيلينمدن
قيليق حرامدر . كرچه وقتنك تحققة مبنى صلات ظهر منعه سددر
ولكن او ساعتهده مأمور به صلات جمعه اولمغله صلات ظهرك
عقدي حرام وانعقادى جمعه ايچون سعى اولنمامغه موقوفدر .
اكر ظهري قيلدقدن سكره ندامت ايدرك جمعه يهده چيقارسه
خانه سندن آيرلديغي وقت (٤) امام صلات جمعه ده بولنوب هنوز
اتمام ايتماش يا خود آنك خروجندن سكره جمعه اقامه ايدلش

-
- (١) قادينلر جماعتدن ممنوع اولدقلر چون بوندن مستثنادر . ص .
(٢) أى مم السكراة التزهيبة الخافسة المستحب أفاده ط فيما بعد .
(٣) لما تسمعه من كراهة الجماعة وقتئذ لغير الجمعة .
(٤) وقيل اذا مشى خطوتين في البيت الواسع يطال . ص . وان لم يفصل
عن الدار . ط .

اولی صورتندہ قیلدیفی ظہرک صفت فرضیتی باطل اولور (۱)
کندبسی کلوب جمعہ بہ کرک یتشمش ، کرک یتشمش اولسون (۲)
یتشور ایسہ جمعہ فی قیلہرق فرضی یرینہ کتورمش اولور
یتشمن ایسہ ویاخود یتشوبدہ آنی افساد ایتش اولور ایسہ ظہری
اعادہ ایتمک لازم کلور .

معذور اولان یعنی جمعہ ایلہ مکلف بولنمیان دخی بوبابدہ
بویلہ درکہ ظہری قیلدقدن صکرہ جمعہ بہ جیتقمق آنک دخی
فرضنی ابطال ایدر (۳) معذور ایلہ غیر معذورک فرقی جمعہ قیلنمدین
اداء ظہرک غیر معذوره کورہ حرمتی ومعذوره کورہ عدم
حرمتی خصوصندہ در .

جمعہ ایلہ مکلف اولمیانلرہ (۴) ومجبوسلرہ (۵) جمعہ کونی

(۱) آنک خروجی امامک جمعہ دن فراغہ مقارن اولانی ویا بعد فراغ الامام سہمی
اولتی ویاخود جمعہ هیچ اقامہ اولنماقی صورتلرندہ ظہر باطل اولماز . ص .
(۲) قایلان بہ مقید بامکان ادرا کہا وهذا عند الامام . وقال لا یبطل ظہرہ
حتى یدخل مع القوم وفي رواية حتى یتما حتی لو أفسد الجمعة قبل تمامها لا یبطل
ظہرہ علی هذه الرواية . ویقتصر الفساد علیہ لوکان اماما ولم یحضر الجمعة من اقتدی بہ
فی الظہر . کہا فی ص والدر . وفيها یلغز : أى صلاة فسدت علی الامام ولم تنفسد
علی المؤمن ؟ ط علی الدر .

(۳) وقال زقر والشافعی لا یبطل ظہر المعذور باداء الجمعة بعده ونقم الجمعة
نفلاً . ط . وظاهر ما فی المحيط أن ظہر المذکور انما یبطل بحضوره الجمعة لا بمجرد
سعیہ کہا فی غیر المعذور . قالہ ط فی حاشیة الدر .

(۴) انما قید بہم لیعلم حکم غیرہم بالاولی . ط .

(۵) انما صرح بہم مع دخولہم قیمن قیلہم للخلاف فیہم . کہا فی ط علی الدر .

شهر ایچنده (۱) صلات ظهري كرك جمعه نمازی فیلندقدن صكره
و كرك آندن اول جماعت ايله قیلمق مكروهدر (۲) .

اهل بلدهدن جمعه كندیلرینی فوت ایتمش اولانلردخی بوبله دركه
آنلر صلات ظهري اذانلر و اقامتسز و جماعتسز اولهرق فیلارلر .
در مختار (۳) .

.....

صلات جمعه یه تشهدده (۴) دخی یتشان آنی جمعه اولهرق انمام
ایدر (۵) و جهر ايله اخفا بیئنده بخیر بولنور .

—————

(۱) أما فی حق أهل السواد فقیر مکروه لانه لاجمة علیهم . و کذا ان کان
المسکان بعیداً عن المسجد . وجعلها فی البحر مستثناة . ط علی الدر .

(۲) أي تحریماً . و کذا یکره الاذان والاقامة . ط علی الدر .

(۳) چونکه جماعت اولفنده معذور اولیان دخی معذوره افندما والنجاح ایدرک
جماعت مطلوبه اولان جمعه جماعتک نفلیانی مؤدی اوافی محذوری اولور . همه
اندن بشقه جماعت اقامه اولنقله اکا صورت معارضه کوربنور . ط .

(۴) یاخود امام سجود سهوی ترک ایتمدیکنه کوره انک سجده سنده
وبا نشهدنده . ص .

(۵) « وما فاتکم فافضوا » بیوراشدرکه صلات امامدن سزی فوت ایدنی فضا
ایدک دیمکدر . صلات امامدن فائت اولان شی ایسه جمعه در ظهر دکلدر . ص
مع ط . قال المؤلف : وهذا عندهما وقال محمد ان أدركه قبل رفع رأسه من ركوع
الثانية أم جمعه والا أم ظهر اوفی البدینمه اتفاقاً .

احكام عيدین

(عیدین) لفظی بیرام معناسینه اولان عیدک تثنیه سیدر . بری فطر و دیگرى اضحی اولیق اوزره سنهده ایسکی بیرام واردر (۱). آنلرک ایکیسنک بردن واجبات و مندوباتی کبی احکام شرعیه سنک بیانی قصد اوله رقی (احکام عیدین) دینلشدر .

عیدتسمیه سی جناب حقک او کون مؤمن قوللرینه دینی و دنیوی عوائد احسانی اولدیغنه و یا خود تکرار فرح و مسرت ایله تغال عوداته مینیدر (۲) .

بیرامارک واجباتی نمازلر و نمازلرینه مخصوص نکبیرلر ایله عید

(۱) اهل مدینه نك ابكى يوم لهُو و سرورلری اولدیغی حلوانده بالسؤال معلوم عالی نبوی ببورلقدن انلره خطاباً : حق تعالی سزک ایچون او ابکی یومه انلردن خیرلی ایکی کون یدل ایتمشدرکه یوم اضحی و یوم فطر در . ببورلش اولدیغی حضرت انس روایتله سنن ابی داودده مذکوردر .

(۲) روحدن رج و خوفدن خیفه کی معدر . بیرام اینمکه تعید دینور .

قال أبو الطیب .

هنيئاً لك العيد الذي أنت عيده وعيد لمن سمي وضحي وعيدا مقامات حرییه نك (برقیدیه) سنه بافکر . لزوم یایه مبني عیدک جمعی ظاهری اوزره اعیاددر . لمن الراوندی :

عن الزمان كثيرة لا تنقضي و سروره یأتیک کالأعیاد اصلی اوزره أعواد اولماسی عود لهُو و خشبک جمعی اولان أعواده التباس ایتمک ایچون اولدیغی حقنده ای افاده اطرا دسدر چونکه ارواح روحک جمعی اولدیغی کی ریحک دخی جمعیدر . قال میسون :

وبت تخفق الارواح فیه أحب لی من قصر منیف

اضحاده کی تشریق تکبیر لوندن وعید فطرده کی صدقہ فطر دن عبارتدر .

بیر املرک مندوبانی شوالردر :

- (۱) ایرکن قالقمق .
- (۲) غسل ایتمک .
- (۳) مسواک طوانمق .
- (۴) طیب سورتمک .
- (۵) کیمه سی مباح اولان البسه نک أحسنفی کیمک (۱) .
- (۶) نعمت حقہ تشکراً اظهار فرح وسرور ایتمک وخاتم طاقنمق (۲) .
- (۷) عید فطرده جامعہ حقیقمدین طاتلی برشی یمک .
- (۸) ینان شی قوری خرما اولمق .
- (۹) تک عدد اوزره یمک .
- (۱۰) عیداضحاده قربان کسه جک کیمسه آندن یمک ایچون اکلی نمازدن صکره به تأخیر ایتمک (۳) .
- (۱۱) نمازه ایرکنجه طاووراوب صلات لجرى محله مسجدنده قبله رق صلات عید ایچون نمازکاهه وجامع کبیره کیتمک .
- (۱۲) سکون وتمکین اوزره یوریمک (۴) .

- (۱) کرک جدید ، کرک غسیل (ببقاعش) اولسون .
- (۲) صحابه دن آیام سائرده خاتم طاقنمیانلر بوم عیدده طاقنورلر ابدی . ط .
- (۳) قال فی الدر وان یضیح فی الاصح . ولو اکل لم یکره ای تحریرا اه .
- (۴) مشی رکوبدن انضلدن . عودنده فاصد فربت اولمدیفیچون رکوبده بأس یوقدر . کما فی الدر مع ط .

(۱۳) نماره کیدر ایکن عید فطرده سراً وعید أضحاده^(۱) جهراً
تکبیر آملق^(۲) .

(۱۴) عودنده ممکن ایسه دیکر بولدن کلبک^(۳) .

(۱۵) مؤمنینه ملاقی اولدقجه اظهار بشاشت ایلمک^(۴) .

(۱۶) قادر اولدیغی تکبیر صدقات ایتمک .

عید فطر واجباتندن اولان صدقه^۵ فطرك اعطاسیچون افضل
اوقات بیرام نمازندن اول ویرمکدر^(۵) .

(۱) عشر ذی الحجه ده بیله زقافلرده تکبیر آلفدن ناس منع اولماز .

درمختار . بر طافم مشایخ فقها انی مستحب کور مشلرایمش . کما فی معالیه .

(۲) مؤلفک افاده سنه کوره تکبیری نماز کاهه وارنجیه وعلی روایة

نمازه باشلار ایکن قطع ایدر . ناسک عملی الیوم ایکنجی روایت اوزره دراه

نماز کاهلرده جماعاً وجهراً تکبیرلر آنور دیمکدر . بزم خاق بوندن غافلدر .

(۳) اقتداء بالنبی صلی الله تعالی علیه وسلم و تکبیراً لاشهود لان مکان

القربة بشهد اصحابه . ص م ط . أو ایصدق علی فقرائهم . وینفی أن

یکون ذلك علی الوقار مع غض البصر . ط علی الدر .

(۴) « تهل الله منا ومنکم » یاخود « غفر الله لنا ولکم » مثلی

تعبیرلر ایله تهنئت ایتمک محشینک افاده سنه کوره منکر دکل ، بلکه

مستحیدر . دیام بالقبیل اصحاب رسول اللہده واتم اولمشدر . مصاحفه دخی

مطلوبدر اه مما تقه مکروهدر .

(۵) مأموریه مطلق نوعسندن اولدیغیچون انی رمضان شرطیله

وعلی قول رمضان شرطی دخی اولیهرق یوم فطر دن اول ویرمک بیله

جائز و یوم فطرده قبل الصلاة مستحب و اوکون بعد الصلاة دخی جائز

و یوم فطرك خروچندن صکره اعطا ایتمک دخی جائزدر و ایکن بوتأخیر

یر کناهدکه ادا ایله مندفم اولور . تکبیم بعد القدره تأخیر حج ابدن

کنهکار اولقله برابر او کنه ادا هجندن صکره زائل اولور . کما فی ط .

صلات عید

بیرام نمازی ایکی رکعتدن عبارتدر و جمعه نك شروط و جوبنی حائز اولالره و اجبدر (۱) شروط صحتی بالجله نمازك شروط صحتی اولوب فضلہ اوله رق بونده شروط صحت جمعه دخی معتبردر . آندن بالسکز خطبه مستثنا در که صلات جمعه ده خطبه شرط صحت و نمازدن مقدم اولوب صلات عیدده شرط دکل ، سنت و نمازدن مؤخردر . کیفیتنجه سائر نمازردن فرقی بونک هر رکعتده اوچر فضلہ اولمسنده در . او تکبیرلر و اجبدر .

بیرامک ایلمک کونی (۲) بعد الطلوع وقت کراحت چیققدن صکره (۳) جماعت صنف باغلا یوب : بیرام نمازینه . دیونیت ایدیلهرک طور بلور (۴) مقتندی به کوره نیت اقتدا دخی زیاده ایدیلور . افتتاح تکبیرینی منعاقب

(۱) سنت مؤکده دیان دخی اولمدر . جمعه کی فرض دکل ایسه ده ترکی ضلالت و بدعتدر . کما فی الجوهره . [ولتکبروا الله علی ما هدانا کم] قول کریمدن صلات عید فطرک و [فصل لربک وانحر] قول کریمدن صلات عیداضحانک و جوبنه استدلال اولمدر .

(۲) عذره مبنی صلات عید فطر ایرتسی کونه و صلات عیداضحی ده ایرتسی کونه ناخیر اولنه بلور .

(۳) مبدأی بو و متنهاسی ماقبل الاستواءدر . بعد الزوال صلات عید قبل نماز .

(۴) وجوبی بر منوال محرر مختلف فیہ اولدیفیچون واجب اولان بیرام نمازینه دیمکه لزوم یوقدر . ط . طقوز تکبیر ابله دیمک معناسدر . چونکه تکبیرات زائده طقوز اولدیفی کی اصلیه دخی طقوز دکلدر . زائده معالاصیه ایسه ده زیاده در .

ال باغلانهرق سبجائک اوقنور . بعده « الله اکبر » دیواللر رفع (۱)
ویانلره ارسال اولنور . حین ارسالده اوچ سبجائک الله دینهجک قدر
ساکتاً توقف اولنور (۲) . بعده ینه الله اکبر دیو رفع ید وارسال ید
اولنوب اوچنجی دفعه تکبیرده اللر رفع اولندقدن صکره ارسال
اولنمیوب باعلانور . امام کزلیجه تعوذ و تسمیه دن صکره قراءته
جهر آشروع ایدوب سورہ فاتحه نی اوقورو کزلیجه جملة آمین دینیله رک
ضم سورہ و یا آیات ایدر . رکعت اولاده اوقونهجق سورہ نک سبج
اسم ربک الاعلی الخ اولسی ورکعت ثانیہ سورہ غاشیہ نک اوقنمسی
مندوبدر . رکوع و سجود اولنوب رکعت ثانیہ یه قیام ایددکده قراءندن
صکره ورکوعدن اول الله اکبر دیواللر رفع وارسال اولنور . بعده
ینه الله اکبر دیو رفع ید وارسال ید ایدیلوب اوچنجی تکبیر دخی
بووجهله آلدقدن صکره الله اکبر دیو رکوعه واریلور (۳) سجده لردن
صکره قعوداً تحیات و صلوات و ادعیه اوقنهرق سلام ویریلور .
نمازدن صکره امام منبره چیقوب او طور میهرق (۴) خطبه اوقور
وجمه خطبه سنده کی حمد و ثنایه بدل : « الله اکبر الله اکبر لا اله الا
الله والله اکبر الله اکبر والله الحمد » دیر . جماعت دخی برابرجه

(۱) رفع ید سنن صلاته مذکوردر .

(۲) کما فی الدر . قال وهـذا یختلف بکثرة الزحام وقتله اه لان
المقصود منه ازالة الاشتباه . ط علیه .

(۳) رکعت ثانیہ نک تکبیرات زائده سی دخی رکعت اولاده اولدیفی کبی
قراءتک اولنه آلتق جائز ابدده ذکر اولنان صورت اولومسجدر .
کما فی واجبات ط .

(۴) چونکه بونده جمعه خطبه سی کبی اذان یوقدر .

بو تکبیری آلور (۱) و خطبه یی ایکی یاپوب آره لرینی جلسه "خفیفه" ایله فصل ایدر .

خطبه نك نمازه تقدیمی ترکی کی مکروهدر (۲) .
خطبه "عید فطرده خطیب صدقه" فطر احکامی (۳) و خطبه "عید اضحاده اضحیه یی و تکبیر تشریق تعریف ایدر (۴) .

بیرام نمازندن اول اوده و جامعه و بیرام نمازندن صکره جامعه نافلة قیاق مکروهدر ، اوه کلمه کدن صکره قبله بیلور (۵) .

(۱) تکبیر ایچون ظاهر روایتده عدد مبین یونایسه ده خطیب اکثر خطبه یی تکبیردن عبارت قیلاز . عیداضحی خطبه سنده عید فطر خطبه سندن زیاده تکبیر آلور . ص . متن در مختارده "خطبه" اولاب علی التوالی طقوز و خطبه "ثانییه یدی تکبیر ایله استفتاح اینک مسنعب اولور دبو مذکوردر . ظاهر روایت مؤلفک ذکر ایندیکدر . کما فی ط علی الدر . (۲) در مختارده خلاف سنت اولدیفی یانیله اسماء تعبیرونمشدر . ومنله المؤلف .

(۳) کیمه ونه مقدار واجب اولدیفی و کیمه ویریله جکئی و وقت وجوبی ذکر ایدر . ص . لکن صدقه "فطرک اداسیچون وقت مسنعب نمازه حقیقلمدن اول اولان زمان اولدیفیچون احکام مذکوره یی بیرامدن اول اولان جمه خطبه سنده ذکر ایتک کرکدر . ط .

(۴) عیداضحیه کوره تکبیر تشریق دخی یوم عرفه دن بدایتدیکچون انی دخی بیرامدن اولسکی خطبه ده تعریف لازم کاور . کما فی ط علی الدر . (۵) علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری نوافله حریص اولدقلری حلاله صلات عیددن اول نافلة قیلامشلردر . خانه "سعادت آشیانه لر" عودت بیوردقلرنده ایکی رکعت قیلدقلری اولمشدر . ص مع ط .

وقتی کچمک وامامه یتشه مامک (۱) صور نیله صلات عید
کندیسی فوت ایدن کیمسه اتی فضا ایده من ومنفرداً فیلاماز (۲)
دیلرسه دوزر کیدر و دیلرسه نافله قیلار . افضل درت رکعت
قیله قدرکه ائک ایچون صلات ضحی اویش اولور (۳) .

صلات عیدک رکعت اولاسنده امامه تسکیرلردن صکره اقتدا
ایتمش اولان کیمسه تسکیرلری فی الحال ایدر . رکعت اولانک
رکوعنده یتشان کیمسه قائماً بالافتداء افتتاح تسکیرینی آلور
وامامه رکوعده مشارکت ایده بیله چکی تقدیرده تسکیرات زائده سی
دخی قائماً ایدر . امامه رکوعده مشارک اوله میه جفی تقدیرده
افتتاح تسکیرلردن صکره رکوعه واروب تسبیحات رکوعه بدل
ال قالدیر میه رق تسکیرات زائده بی آلورکه رکوع ایچون حکم

(۱) سواء كان لعذر أم لا لأنه يأتي في الثاني دون الأول . ط .
(۲) چونکه جماعه مشروعدر . بعد الشروع انسادا بئمک صورته
دخی فضا لازم کلز . بو مسئله الفاز اولتهرق : هانکی کیمسه در اوکه
اوزرینه واجب اویش نمازی انسادا ایتشه درده فضا لازم کلامشدر؟ دینیلور .
صلات عید اتفاقاً جائز التعدد اولقله بر امامه یتشه بیان دیگر بر
امام جمعه ایله اتی قیله ییلور . کندیسی امام جمعه ایسه جماعت بولوب اقامه
ایلر . کما فی ط .

(۳) ابن مسعود حضرت لرندن مروی اولان شیئه بناءً که مشار الیه
حضرت لرلی : صلات عید کندیسی فوت ایدن کیمسه درت رکعت نماز
قیلار رکعت اولاده سورہ "اعلانی" ورکعت ثانیده سورہ "والشمسی"
ورکعت ثالثه سورہ "والیل" ورکعت رابعه سورہ "والضحیٰ و الفجر" .
بیورمش و بوبابده حضرت رسول الاهدق صلی الله تعالی علیه وسلم وعد
جمل و اجر جزیل روایت ایتشه در . ص . يعطى نواباً بعد كل ما نبت
فی هذه السنة . ط .

قيام واردر وواجبی اتيان مسنونى اتيانندن اولادر . اكر انك تكبيرات زائدهسى انناسنده امام ركوعدن رفع رأس ايدرسه قالان تكبيرلى مقتدينك اوزرندن ساقط اولور .

صلات عيدك ايكنجى ركعتنده امامه يتشان كيمسه ركعت اولاي سلام امامدن صكره قضايه قيام و تكبيرات زائدهنى قراا تدن صكره يه تأخير ايدر (۱) .

تعريف كه عرفه كوتى عرفاتدهكى حجاجه تشبهاً بلده خارجه چيقوب باش آچيق طورمق ولبيكخوان اولمقدرد (۲) - هيچ برشى دكلدر (۲) .

(۱) وهو مخصص لفولم : ان المسبوق بقضى اول صلاته فى حق الاذكار . س .

(۲) عيشتك يانته كوره تعريف طيب سورنكه وانشاد ضاله اينمكهده اطلاق اولنور .

(۳) بوندن درمخنارده اولدينى وجهله فرض ياخود واجب وبا مستحب اولان عبادت انواعندن دكلدر معناسى آلهرق تعريف مذكور مباح ظن اولنمسون كه . ژلب تصريح كراهت ايتمش وعفى كراهتك تحريميه اولدينى سويله مشدر . كميه نك غبرده طواف جائز اولدينى كې عرفانك غبرده دخى بوم عرفنده وقفه اولماز . تكيم قربان كسمكه قادراولميانه طاق باخود خروس قربان ايتمك اولماز . مقامه بصره سنده حريزبك « وبكم افتدى فى التعريف ، وعرف التسخير فى الشهر الشريف » قولندن اكلاشليدنه كوره بو بدعت تعريف بصره دق ظهور ايتمشدر - شرح مقامانده بدعت مذكوره سبدنا ابن عباسه عزو اولنمش ايسه ده مشارايسه حضرتلرندن منقول اولان كنديلرينك بصره ده استسقا (يفور ايچون دعا) به چيقمش اولمليدرد . والتسخير الايقاظ للسجود .

تکبیر تشریق کہ ایام تشریق تکبیری دیمکدر (۱) واجبدر .
(واذکروا الله فی ایام معدودات) بیورمشدر (۲) . اراککه کوره
انک جهری دخی واجبدر . عرفه کونی (۳) صباچ نمازندن
اعتباراً بشنجی کونک کہ ذی الحجه نک اون اوچنجی کونیدر

(۱) تشریق : آتی کونلنوب قدیدایتمکدر ، عادت عربان قربان انلربی
ذی الحجه نک اون برنجی واون ایکنجی واون اوچنجی کونلری کونشهرسرمک
اوزرمجاریدر . بواوچ کونه انک ایچون ایام تشریق نهیراولنور . ذی الحجه نک
طاقوزنجی واوننجی کونی ایام تشریفدن دکل ایهده تکبیر اکثر اوفاتی
ایام تشریق اواق اعتباریله تکبیر اکا اضافه ایدلشدر . تشریق برده
تکبیرایله رفع صوت ایتمه اطلاق اولنور . بوکا کوره اضافت تشریفدن
عبارت اولان تکبیر دیمک اولارق بیانیه کی اولور . کما فی ط .

(۲) انما لم یکن فرضاً بهذه الآية لمأفیل ان المراد به ذکر
الله تعالی عند رمی الجمار بدلیل [فن تعجل فی يومین الآية] فلم یکن
الکتاب قطعی الدلالة فیفید الوجوب لا الافتراس وقد واطب علیه
صلی الله تعالی علیه وسلم من غیر ترک وکذا الخلفاء والصحابه أجمعون . ط .
(۳) ذی الحجه نک طاقوزنجی کونیدر . راسی مفتوحدر . عرفات موضع
اسمی اولدینی صکی عرفه دخی . یوم مذکورک اسمی اولمغه یوم عرفه
تعبیرنده کی اضافت بیانیهدر . رمضان بیرامنده عرفه یوقدر . ذی الحجه نک
عشر اولی موسم یعنی وقت حج اولمغه ایام معلومات تسمیه اولنوب انلردن
سکزننجی کون کہ حجاجک مکهدن منایه چیقدهقاری کوندر یوم نرویه
تسمیه اولنور . نمازلر عقیده تکبیر آلان کونلره مبدأی اولان عرفه دن
اعتباراً ایام معدودات دینور . قربان بیرای معلوم اولدینی وجهله
ذی الحجه آیتک اوننجی واون برنجی واون ایکنجی واون اوچنجی کونندن
عبارت اولق اوزره درت کوندر . ابلک کونی صرف یوم نحر درکه
یوم ذبح دیمکدر . صوک کونی صرف یوم تشریقدر . ارده کی ایکی کون
انلرده قربان دخی کسینه ییلدیکیچون هم یوم تشریق همده یوم نحر در . تکبیر
ان شاء الله تعالی کتاب الذبائح ذکر اولنور .

ایکندى نمازینہ دکن ہر فرض عقبہ آلنور . یعنی ذکر اولنن مدت ایچندہ کی یکرمی اوچ وقت نمازی متعاقب بر کرہ : « الله اکبر الله اکبر لا آله الا الله والله اکبر الله اکبر والله الحمد . » دینیلور (۱) وبونده منفرد ومقتدی وامام ومقیم ومسافر وبلدی وقروی وکذا ارکک وقادین مساوی بوانور (۲) .

مسبوق دخی لاحق کی قضاء مافات عقبہ تکبیر مذکورى آلور . مسبوق انی مع الامام دخی آلسہ نمازی فاسد اولماز .

امام اوزرنده سجدہ وار ایسہ اولانی ایفا ایندوب بعدہ تکبیر تشریق آلور . احرامده ایسہ تلبيه ي (لبیک الخ دیمکی) دها صکرہ یاپار .

تکبیر تشریق ذکر اولنان ایام تشریق اوقاتندہ قیلنن نمازلرک ادا وقضاسندہ واجب واکونلره خاص اولدیغندن ایام تشریقک نمازلری اوقاتندہ فوت ایدیلرک ایام سائردہ قضا اولنه جوق اولورسه تکبیرلر قضا اولماز .

(۱) تکبیر تشریق بزجه قبل التهلیل ایکی تکبیر ایله بعد التهلیل ایکی تکبیر وبرجده دن عبارتدر . وعند الشافعی قبل التهلیل اوچ تکبیردر . قاله المالکی . (۲) مفتی به اولان قول امامین بودر . نزد حضرت امامده تکبیر تشریقک وجوبی جماعت مستحبہ ایله قیلنقی شرطیلہ یالکز سکزوفتک فرضلری عقبہ خاصدرکه انلری عرفہ کونی صباح نمازندن اعتباراً ابرنسی کونک ایکندبسی نهاینه قدردر . جماعت مستحبہ قیدیلہ جماعت نسا وعرات خارج فالشدر . نهردہ مقیم امامه اقتدا ایتیش اولدقجه مسافردہ واجب دکلدیر . کما فی س . م ط .

صلات کسوف

کسوف و خسوف و زلزله و رباح شدید و امطار دائمه و صواعق محرقه و ظلمت هائله و ضوء هائل و عموم امراض کبی هول و قزع زما المرندہ بالجمله حادثاتک مبدع کائناته اضافہ سنی تحقیقاً وقت کراہتک غیریدہ نمازہ طور مق و ایکی و یادها زیاده جفت رکعت نماز قیلوق سندر (۱) بیورک سورملر اوفویہ رق و رکوع و سجود تسبیحانی چوغالتہرق بو نمازلری تطویل اینمک دخی سندر (۲) علیہ الصلاة والسلام افندمز حضر نلری : « اذا رأيتم شيئاً من هذه الافزاع فافزعوا الى الصلاة » بیور مشار و ولد مکرم لری جناب ابراهیمک یوم وفاتندہ واقع کسوفی موت مشار الیہ بنا و اسناد اینمک ایستیانلره جواباً مع الجماعه ایکی رکعت

(۱) أجرامه تأثیر اثباتی زعمندن خالی اولیان انسانلر خسوف و کسوفندہ دخی درلو توهمانه نابہ اولہ کلدکارندن تأثیری و احد قهارہ حصر و هر بار صبر و صلات ایله استعانه یوامر ایدن دین عالی بزه او اوهامدن فراغی و بوکبی برر سبب و وسیله به مبنی دخی نماز ایله اشتغالی توصیه بیورمش دیمکدر . تفنن و تفلسف داعیه سنده بولنان بعض ایناء عصره بو بایدہ « احذر من الخسوف و الکسوف ، ولا تستمع لقول الفيلسوف » دیمکدن قطع نظر له موعظه حسنه اولوق اوزره ، طبوع (قافله شمر) نک حرف الجیم فصلندہ (۱۰۶۵) تاریخندہ متوق صاحب ملجمه منظومه ابراهیم جووری نام شاعر شهرینک ترجمه حائنی اوقوملرینی توصیه ایدرم . (۲) رکوعی علیہ السلام افندمز اطاله بیوردقلری ایچون ایکی یابدی ظن ایندیلرک حدیث حضرت عائشه ده صلات کسوف ایکی کسر رکوع ایله قیلندی دبو روایت اولنیش و او روایت مذهب امام شافعی اولمشدر .

نماز دن صکره خطبه صورتيله : « شمس و قمر جناب حقك آياتندندر
هيچ کيمسه نك وقاتي يا خود حياتي ايچون طونلمازلر . » بيورمشلردر .
عصر حضرت رسالته خسوف دخي مراراً واقع اولمش ايسه ده
انده جماعه نماز قيلنديغي روايت اولنما مشدر .

کسوف جماعتي دخي جمعه امامنك موجوديتيله مشروط اولوب
انده ده اذان و اقامت و جهر قراءت مشروع دکلدر . اذانه بدل : « الصلاة
جماعه » ديو ندا اولنور .

بو نمازلك هيچ برنده خطبه اولنديغي کي (۱) دعا ايچون منبره
چيقمق دخي يوقدر .

صلاحت کسوف جماعه قيلنديغنه کوره امام بعد الصلاة او طورديغي
يرده قبله يه قارشو اوله رق و يا خود دها کوزل اولماق اوزره آيان
اوزري اولنديغي حالده جماعته يوللهرک دعا ايدر . جماعت قعوداً آمين
ديرلر .

(۱) و خطبته صلى الله تعالى عليه وسلم ليست إلا لارء على من نزم
ما ذكرناه . كما في ط .

﴿ باب ﴾

الاستسقاء

طلب سقيا (١) ايتمك يعنى برندن صو ايتهمك ديمك اولان استسقاء اصطلاح فقهاه حق جل وعلا دن وقت قحطه يغمور طلب ايتمك معناسنده استعمال اولمشدر كه تركجهسى يغمور دعاسنه چيتمقدر (٢) دعا واستغفاردن عبارت ايسهه قبل الدعاء مفتي به اولان قول حضرت امام وجهله بلا جماعة وامامين قوانجه جهراً مع جماعة ايكي ركعت نماز قيليق دنخي جائز اولديغندن باب الاستسقاء كتاب الصلاة ابوابندن اولمشدر .

ايچهجك وقوللانجهجق وماشييه (٣) ومزرعه لريني صولا بهجق آبار وأنهارى اولميان وياخود اولسه كفايت ايتميان يرلر اها ليسى (٤)

(١) والسقيا بالضم الماء . ط . قال تعالى : ناقة الله وسقياها .

(٢) قال الحموى ويهيجنى ما فيل :

خرجوا ليستسقوا فقلت لهم تفوا * دمي ينوب لكم عن الانواء

قالوا صدقت فني دموعك مقنع * لكنها ممزوجة بدماء

اه ط في حاشيته . وفي مرنية المعرى أباجزة الفقيه ما يشاكل هذا المعنى حيث قال :

و دعا أيها الخفيان ذاك الشخص ان الوداع أيسر زاد

واغسله بالدم ان كان طهراً * وادفناه بين الحشا والقواد

(٣) حيوانات .

(٤) استسقاءه ذى بولنديرلار وانلرك ككنديلرينه استسقا

ايتديرلار . كما في ص .

حاجت وفتنده استسقاء ایتمک جائز ، وسنت سنیه ده واقع ، در (۱) .
استسقاءه مستحب اولان اوچ کون (۲) علی التوالی صحرايه چيقوب
دعا ایتمک واولجه صدقه لر وبرمک ومعاصی به توبه ایتمک ونتمه توبه
اولمق اوزره بغير حق اخذ اولنمش شملر وار ايسه انلری اصحابنه رد
واعاده ایلک وحين خروجده ماشی وپاک واسکی وحقی یامه لی لباسلری
لابس بولنمق وبيونلر بوکیله رک کمال ذل وخشوع وتواضع اوزره
اولمق ودواب ومواشی بی دخی یاوریلرله چيقاروب انلری یاوریلرندن
آییرمق (۳) وچو چقلر وپک یاشلی اختیارلر دخی دعايه چيقمقدنر (۴)

مکه مکرمه ده تاس مسجد حرام ومدینه منوره ده مسجد شریف
نبوی وقدس شریفده مسجد اقصی داخنده اجتماع ایدرلر (۵) .

(۱) صح في كثير من الآثار أنه صلى الله تعالى عليه وسلم استسقى
وكذا الخلفاء بعده . ط . انظر لاستسقاء سيدنا عمر في تاريخ ابن الأثير
الى وفاته سنة ثمان عشرة . وذكرته انا في الحقائق في ترجمة سيدنا ابن
عباس رضي الله تعالى عنهما مع الاستعمار التي قبل فيه .

(۲) انندن زباده سی منقول دکلدر . ص .

(۳) تاسکه دعاء بنی آدم ايله حاصل اولان غریبو و فریادک مثلی
بهائمدن دخی انالرك یاوریلر اوزرینه ویاوریلرك انالراوزرینه رفع اصوات
ایتمسکله حاصل واحتجاج خلق ظاهر اولسون . کذا فی ص مع ط .

(۴) چونسکه نزول رحمت ضعفا یوزتندنر . حدیث شریفده
« هل رزقون وتصرون الا بضعفائکم » بیورلشدنر . رواه البخاری ص .
وقد استسقى به صلى الله تعالى عليه وسلم وهو صغير . وفي ذلك يقول ابوطالب :
وابيض يستسقى الغمام بوجهه ثمال اليتامى عصمة للأرامل

(۵) وتوقف الدواب عند الابواب . ص .

قبله استقبال اولنوب امام قائماً ال قالديررق (۱) دعا ايدرد (۲)
وجامعت قاعداً آمین دير .
استسقاءه قلب رداء ایتک یعنی لباسی ترس کیمک یوقدر (۳) .

(۱) بر شیتک طلب وتحصیلی ایچون ایدیلان هر دعاده سنت اولان
اللک ایچ یوزینی سباهه طوتمقدر . ط .
(۲) دعاده لازم اولان متضرعانه طلبدر . بر بایده مأنور اولان
دعا شونلردر : « اللهم اسقنا غيثاً مغيثاً هنيئاً مريئاً ربنا غداً مجللاً سعياً
طبعاً دائماً . » یعنی یارب بزی شدتدن قورناریچی وحقمزده ظاهراً
وباطناً نافع و محمود العاقبه و بادی نعو و رصا بر ینمور الله صولا که
صغناقلی و اطرافی عیط و نائیرلی و انتہاء حاجته دکن دائم اولسون .
« اللهم اسقنا غيثاً مغيثاً نافعاً غير ضار عاجلاً غير آجل . اللهم اسق عبادك
وبهائمك وانتشر رحمتك وأحي بلدك الميـت . اللهم انت الله لا اله الا انت
الغني ونحن الفقراء أنزل علينا الغيث واجعل ما أنزلت لنا قوة وبلاغاً الى خير . »
ینمورک نزولنده « اللهم صيباً نافعاً » دینرر . فوق اللزوم نزولی سبیلهر فمی
مطلوب اولدنده « اللهم حوالینا ولاعلینا » دیو دعا ایدیلور . کما فی ص والدر .
(۳) جماعتک قلب البسه ایتملمری اتفاقیدر . امامک قلب لباس ایتمسی
مسئلهسی اختلافیدرکه امام محمد و برراً روایتده امام ابو یوسف قیدل حاله
تغلاً انک قلب لباس ایدرک دعا ایتمسته قائلردر . کما فی ص .

(باب)

صلاة الخوف

حال خوف و خطر ده مجتمعا ادا اولنه حق نمازك صورت اداسنى بيان ايچون معقود اولان يابدر كه مقصود استعين بالله تعالى (و اذا كنت فيهم فاقم لهم الصلاة فلتقم طائفة منهم معك الخ) آيت كريمه سنده امر بيوريلان كيفيت تأديه در .

صلات خوفك اصل مشروعيته نظراً تركيبه كي اضافت شيتك سببته اضافتيدير كه خوف سببيله كيفيت آتیه اوزره فيلمان نماز ديمكدر . عصر كزين رسالندن صكره به نظراً شيتك شرطنه اضافتيدير كه سبب خوف اولان وجود عدو شرطيله (۱) او صورتده قيلنمسي جائز اولان نماز ديمكدر . بلا حضور عدو صلات خوف جائز اولميوپ حنى كوريلان قارالتى دشمن ظن اولنه رق صلات خوفه طور لسه ده بعده ظنك خلافى نيين ايتسه جماعاتك اعاده صلات ايتمارى لازم اولدبغى كي (۲) اشتداد خوف و صفت مأموره اوزره عقد جماعندن عجز حالنده نماز لر (فان خفتهم فرجالاً أو ركباناً) قول كريمنده (۳) مأموره

(۱) ولو بدون خوف وهو قول العامة لان للمعتبر في نعلق الرخصة هو السبب الظاهر دون الحقيقة . ط .

(۲) مكره خفه* اولى صفوق تجاوز ايتمدين ظنلربك خلاف نيين ايتمكله نماز ربنه بنا و دوام ايتمشراولر . چونكه انلرايچون اسنجانا بناجاژدر . امامك نمازى هر حالده صحبحدر زيرا انك حقننده مفسد بو قدر . ط .

(۳) قول كريم مذكور (صلات فرض و واجبي دابه و محل اوزرنده فيلغى) فصلنده كچمشدر . باقكر (۳۹۷) .

اولديغى وجهله پياده وباسواری اوله رق (۱) كشدیلر بلك . مقدوری اولان وجه وجهت اوزره على الانفراد (۲) اداء صلات ایتلك وبخود خندق و فقه سنده اولديغى كبی وقتدن بالتأخير صكره دن فضا ايلك لازم اولور .

كيفية صلات خوف

انسان وباحيواندن اولان دشمن مواجهه سنده ياخود سيل وبا حريق كبی خوف ومخاطره حالنده يجتمع بولسان مسلين اداء فريضة صلات ايچون حصراً برامام محترمه افتدا آرزو سنده متنازع اولدقلرنده اوامام محترم انلری ايسكى فرفه يه آييره رق (۳) برفرقه سنی دشمنه مواجهه براغوب ديكر فرفه سيله نمازه طورر . قيلنه جق نماز سفری ياخود صلات فجر وياجمعه ياخود صلات

(۱) ماشياً نماز اولديغى جهته پياده حالنده قيلنان نمازده واقف بولنق لازم اولديغى كبی ركوب حالنده ايا ايله قيلنه جق نمازك دخي شهر خارجنده بولنق شرطيه قيلنمش اولسی لازمدر . چونكه شهر ايچنده راكباً تنفل صحيح اولميشه فرض ضروري دخي اولسه صحيح اوله ماق اولادر . ذكره ط . حال ركوبده ضروري قيلنان فرض نمازه كوره حيوانك يورر اولسی مانم دكلدر . مؤلف « ولو مع السير مطلوبين للضرورة لاطالبن لمدتها في حقهم » ديمشدر .

(۲) اذ لا يصح الاقتداء باختلاف المكان الا أن يكون رديفاً لامامه . ص . (۳) لافرق بين أن تكون إحدى الطائفتين أكثر عدداً من الأخرى أو تساويان الطائفة تطلق على الكثير والفيل حتى . على الواحد فلو كانوا ثلاثة جاز لاحدهم أن يصلي بواحد ويمحس واحد ثم يصلي بالآخر . وهو أقل ما يتصور في صلاة الخوف . ط .

عید (یعنی ایکی رکعتی) اولدیغنه کوره او قرقه بر و حضری
یا خود اقسام نمازی (یعنی ایکییدن زیاده رکعتی) اولدیغنه کوره
ایکی رکعت قیلدر دقدن صکره کندییی امام قلوب جماعتی اولان
فرقه یوریه رک صف حرب اوزره دشمنه مواجه اولورلر (انلرک
امام آرقه سندن آیرلماری صلات ثنائیه به کوره ایلک رکعتک سجده
ثانیه سندن امامک رفع رأس ایتدیکی و صلات ثنائیه نک غیریده قعد
اولی تشهدندن قیامه طاووراندیقی زمانده اولور . ط) .

دشمن قارشو سنده بولنان دیگر قرقه کلوب اقتدا ایدرک او امام
محترم انلره بقیه صلاتی قیلدیرر و کنددی باشنه سلام ویرر . بونیر
کیدوب دشمنه مواجه اولدقارندن صکره اولسکی فرقه کلوب لاحق اوله رق
بلا قراءه اتمام صلات ایدرلر و سلام ویروب دشمنه قارشو کیدرلر .
بعده دیگر فرقه ایسترلر ایسه کلوب و ایسترلر ایسه اولدقلری یرده
طوروب مسبوق اوله رق ایفاء فریضه قراءت ایله اتمام صلات ایلرلر
و سلام ویروب نمازدن چیقارلر (۱) .

صلات خوف بلا وجود عدو جائز اولمادیقی کبی موجودیت

(۱) اشته سورة جلیله نساء یوزنجی آیت کریمه سی اولان أستعینوا بالله
تعالی (واذا کنت فیهم فافتهم الصلاة فانتقم طائفة منهم . مک و یاخذوا أسلحتهم فاذا
سجدوا فلیسکونوا من ورائکم ولتأت طائفة أخرى لم یصلوا فلیصلوا معکم الخ)
قول کریمه امر بیوربالل صلات خوفک کیفیتی حقنده کی روایاتک اولاسی و ظاهر
آینه آقرنی بودر . علیه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری ذات الرقاع و بطن نخل
وعسفان و ذی قرد و قائمده انی اقامه بیوردیلر . کندیلرندن صکره صحابه
حضراتی دخی مجوسیار جنیکنده انی اقامه ایتدیلر . کما فی سن والدر . و هذا دلیل
على من لا یجیزها بعد الذی علیه السلام وهو الامام الثانی . کما فی الملتقی و شرحه .

عدو حالنده شروع اولندقدن صكره مواجهه^١ اعدايه آيريلان
ونمازلى هنوز تام اولمامش بولنن هرايكى فرقه كيرو دونمك
وموقع دكشدرمك وذهاب ويايا بده حيوانه بينمك وحرب وقتال
ايتمك (١) ايله دخى بوزيله وق آتلك استيناف صلات ايتلمرى
لازم اولور .

صورت مشروحه اوزره صلات خوف اقامه سنى موجب
اولان حال اولجه دخى افاده اولنديغى وجهله جماعتك منحصرأ
بزمام آرقه سنده نماز قيلق ايچون يكديكره متنازع بولنماريدر .
اكر آنلر اوبابده متنازع دكلر ايسه افضل اولان : هر طائفه مستقل
برامام آرقه سنده حال امنده اولديغى كى نماز قيلمقدور .
سفر بر عاصى ايچون بو نماز صحيح اوله ماز (٢) .
عند الخوف نمازده سلا حلى بولنمق مستحبدر (٣) .

(١) واستنوا القليل كرمية سهم . كما فى الدر .

(٢) فلا نصح من البغاة لان العاصى فى السفر عدو الله وهى مشروعة
لغيره عند حضوره . ط .

(٣) امام مالك وامام شافى حضرتينى (ولياخذوا أسلحتهم) أمرينه ببقى صلات
خوفده حمل سلاح ايتمه نك وجوبه قائل اولمشلدر . بزايسه حمل سلاح أعمال
صلاندن اولمامق حسبيله امر مذكورك ندب ايچون اولديغنه حكم ايتمشلدر . ص .

(باب)

أحكام جناز

احکامك جنازہ اضافی شينك سببہ اضافتيدر . چونکہ ميتہ متعلق احکامك کافہ سی ميتہ سببیلہ مترتب و آنرده وجود ميت لا بددر . رسائل و زننده مفتوح الجیم اولان جنازك مفردی بولمان جنازه لفظنده جيمك کسروفتحي جائز و کسری اقصا در (۱) . مختصری (۲) یعنی حالت نزعه کلمش خسته بی ا کا مشقت

(۱) مصباح منبرده بویله ذکر اولمش و : اشتقاقی سترمناسنه اولان جنزدر دینلمشدر . ميتہ جنازه اطلاق اولنديفی کبی ایچنده . ميت اولان تابوته دخی جنازه دینیلور . علی قولہ : الاعلی للاعلی والاسفل للاسفل . درکه جيمك فتحة اولان جنازه تابوته اولان ميتدر . جيمك کسریله اولان جنازه ميتك تحتنده بولمان سریر یعنی تابوتدر . ایچنده ميت اولان تابوت مناسنجه جنازه به نعش دخی دینور . ایچنده ميت اولدقچه اسمی سریردر . ميت منعوش تمیری دخی واردرکه نعشه یعنی تابوته قونلش ميت دیءکدر . دیوان حاسه نك مذمت نساء فصلنده کی شو فطعه خوشدر :
دمشق خذیها واعلمی أن ليلة
أ کلت دما إن لم أرفع بضرة
تمر بعدی نعشها لیسلة الفدر
بعیده مهوی الفرط طيبة الذشر

تابوت معلوم اولدققی اوزره قیاقادر . اکثر بلادده نقل ميت قیاقمز آلت اوزرنده اولدقندن سربر اطلاق اولنور . کمب ابن زهیر حضر تلری ا کا آلت حدباء تعبیر ایتمشدر :

کل ابن اثی وان طالت سلامته یوماً علی آلة حدباء محمول
(۲) مختصر و زننده درکه کندیسنه موت حاضر اولمش خسته در . قدوسی قدس سره :

سن ایدرسین کرچه دنیا بختی تطویل بوکون
بو مظلوم بختی یارین اختصار ایلر اولوم

اولدقجه قبله یه قارشو صاغ طرفنه چویرمک سئندر (۱) وجهی
اولدقجه قبله یه کبک اوزره باشی یوکسلدیلرک قبله یه طوغری
آرقه اوزری باترملق دخی جانزدر (۲) . مختصره تلقین کله* توحید
ایتمک دخی سئندر (۳) .

تلقین تفهیم معناسنه اولوب مقصود کله* توحیدی اکا اوقو-
مقدر (۴) . سنده سویله دیو خسته به امر والاح ایتمک یوقدر .
تلقینی ایدن کیسه خسته نک اولومنه سوینه جملکردن اولماق
واکا حسن ظنی بوانملق کرکدر .

توبه هر زمان لازم اولدیفی (۵) واولومی اشعار ایتمدیکی (۶)

(۱) نومه ولحده دخی مسنون اولان وضع بودر . ط .
(۲) غسلده واوزینه نماز قبله جق اولدیغنده دخی میت بو حال اوزره
بولور . وونده کوزلرینی قابلمق وچکسنی باعلامق خدمتلی قولای اولور .
اعضانک تقوسنه بوصورت دها مانم بولور . اولکیسی سنت اولق جهنیه
افضلدر قصاصاً قتل اولمه جق کیسه دخی قبله یه توجه اولور . رجم اولنان
قبله یه توجه اولماز . ط .

(۳) زمانی عند التزع وقبل الفرغده در . بالکز « لا اله الا الله » دیمک
کافیدر . حدیث شریفده امر اولنان اودور . خسته غیر مسلم ایسه کتبین شهادتین
تلقین اولور . افاده ط .

(۴) اشته « اقنوا موناکم لا اله الا الله » حدیثنده مندوب الیه اولان تلقین میت
بوندن عبارت اولوب موتادن مجاز اول طریقیه حال احتضارده اولان خستگان
مقصوددر . تتمه حدیث بوکادیلدرله « فانه لیس مسلم یقولها عند الموت الا انجته من
النار » بیورلمشدر . کافی ص . بعد الدفن دخی تلقین مشروعدر . آنبا ذکر اولور .
(۵) زیرا توبه هر کنهه عقیته واجبدر . یائسک ایمانی مقبول دکل ایسه ده
توبه سی مقبولدر . (وهو الذی یقبل التوبه عن عباده) قول کریمی مطلقدر .
بخلاف الکافر لعدم الایمان بالغیب . ط .

(۶) چونکه خسته کندینک حال احتضارده بولندیفی اشعار ابدن سوزدن
متضرر اوله بیلور . ص .

جهنله تاقینی : « أستغفر الله العظيم الذي لا اله الا هو الحي القيوم . »
دیمک کبی استنابه طرزنده ایتمک دخی کافی ومناسبدر .

محتضرک اقر باسنه واصدقاسنه وجیراننه مستحب اولان حقنی یرینه
کتورمک ایچون یاننده بولنمقدرد . چونکه مسلم اوزرنده
اولان حقوقندن بری ده خسته لکنده آفی عیادت ایتمسکدر (۱) .
کندیسنه تلقین توحید واستغفار ایله برابر جناب حقه ظنی تحسین
واعتمادنی تقویه ایدجک سوزلر ایله تذکیر وتسلیته بولنورلر حرارنی
وار ایسه آزجه آزجه صو ویررلر و ممکن ایسه آفی قبله یه چوبررلر
ویاننده یس شریف اوقورلر (۲) سوره رعدک اوقنمسی دخی
مستحسندر (۳) .

وفاتی وقوعنده چکمی اکلیمجه بر بز ایله چکیلوب آغزی
قادیله رقی نه سندن باغلانور و کوزلری بومدیریلور .
عند الموت آغز و کوز آجیق قالور اولمغه تحسین شکل ایچون بوبله
امر اولمشدر .

بوایشلری یاپان کیمسه : « باسم الله وعلى ملة رسول الله .
اللهم يسر عليه أمره وسهل عليه ما بعده وأسهله بلقائك واجعل
ماخرج اليه خيراً مماخرج عنه . » دیر .

- (۱) خسته بی زیارته عیادت وخسته یه باقمغه تبریض تعبیر اولنور .
کم من علیل قد تخطاه الردی فتجا ومات طیبیه والود
(۲) للامر به . س . وهو : اقرأوا علی موتا کم یس . ط . وفی خد :
ما من مریض یقرأ عنده یس الا مات ریانا وادخل قبره ریانا . س .
(۳) استحسنها بعض الآخرین لقول الجابر رضی الله تعالی عنه : فانها نهون علیه
خروج روحه . س .

بعده میتک اوزرینه بر اورنی چکیلور و باننده طیب بولند -
یریلوب توتسو باقیلور -

شیشامک ایچون قارنک اوستنه دمیر پارچه سی یاخود آینه وضع
اولنور .

الری یانلرینه کنورلش اولور . فوللرینی کوکسنه فویق
جائز دکلدیر (۱) .

بعد الوفاة غسل او ائتیجه قدر باننده قرآن او فتمق مکروه اولور (۲) .
وفاتی تیمن ایدلدکن صکره نجمیزی تعجیل اولنور (۳) .

(۱) صنیع اهل کتابدر س . بز ایسه اناره مخالفله مأمورز . عدم جواز
تعبیری حرمتی افاده ایدر . ط .

(۲) تنزیها لالقرآن عن حدث المیت . ص . ولو آیه . ط .

(۳) میتک دفنی اوازمه جهاز واتی تدارکه تجهیز تعبیر . اولنور غسل دخی او
جله دندر . تعجیل اکا اکرامدر . « وعجلوا به فانه لاینبغی لجیفة مسلم آن
تعبس بین ظهرانی أهله » بیورلشدیر . وجوب تعجیل صارف اولاننی مریض
حقنده کی احتیاعدر تا که موتی متحقق اوله . کما فی س .

غسل میت (۱)

میت بر سر بر اوزرینه و اولمدیغنه کوره غسل و تغلبی ممکن اوله جق بوکسکجه بریره آرقه اوزری یا تیر بلوب اطرافنی تک عدده نوتسولنور . موضع عورنی اولان دیزندن کوبکینه قدر سنر اولاندقدن صکره لباسی چبقاریلور . موضع عورنی اله بریز صاربله رق (۲) اورننک التندن ویز بولنمدیغنه کوره وارننک اوسلندن ییقانور . بعده مینه بر آبدست آلدیریلور (۳) . اللرنی آبروجه بیلسکرینه قدر ییقامغه حاجت اولمیه رق (۴) بوزندن باشلانور . مضمضه واستنشاق دخی عسر نی اولدیغیچون ایدلیوب دوداقلرنک

(۱) غسل میت فتح غین ایله در . ا کا تغسل دخی دینور . غسل میت ایدن ارککی غاسل وفادینه غاسله دییه جکزه میت مشدد الباء اوله رق سید وزنده در . تحقیف دخی اولنور . تنکیم شاعر ابکی لغتی دخی جمع ایدرک :
لبس من مات فاسفح بمیت اعسا المیت میت الاحیاء
دیمشدر . وأما قولهم کل خی میت فثقل لا غیر . وعلیه قوله تعالى (انک میت وانهم میتون) ای سیمونول کما فی المصباح . وفی شرح البخاری للقسطانی فی صفحة ۵۱۴ من جزئه السادس :

أیا سانی تفسیر میت ومیت فدوئک قد فمرت ان کنت تعقل
فما کان ذا روح فذلک میت وما المیت الامن الی القبر یحمل

(۲) چونکه باقی جائز اولمیان بره ال سورمسی دخی جائز دکلدر .

(۳) حی ومینه غسلده سنت اولان ایلك آبدستدر . غسلدن صکره تکرار آبدست آلق وآلدرق زاندر . حلبینک اناذه سنه کوره میت دهانمازی تعقل ایتمیان چوجق ایسه آبدست آلدیرالاز .

(۴) چونکه یوزینی وشائر اعضاء وضوءنی غسل ومسحه کندیسی مباشرت ایدجک دکلدر .

ایچی و دیشلری و بورن دلیکلری و کوبک چقوری پارمغه
صاریلان بریز پارچه سیله مسح اوانور . بوزی ومع الید فوللری
غسل و باشی مسح ایدیلوب آیاقلری دخی ییقانمق (۱) صورنیله
آبدستی علی الترتیب تام اولدقدن صکره اوزرینه ممکن ایسه
ایصداش (۲) طاتلی صودوکیلور . صاچی و صقالی خطمی ایله (۳)
و موجود اولمادیغنه کوره صابون ایله ییقانور (۴) باشی و بدنی
تنظیف ایدلدکدن صکره میت صول طرفنه چوریلرک ابتدا صاغ
طرفی ییقانور . دوکیلان صول صرتنک سریره کلان یرلرینه قدر
واردیریلور . بعدده صاغ ظرفنه چوریلرک صول طرفی دخی
اوصورنله ییقانور . اندن صکره غاسل اتی کمدینه یا صلایه رق
قارنی یا واشجه مسح ایدر و برشی ظهور ایدرسه اتی ییقار .
و یردیکی آبدستی و غسلی اعاده ایتمز (۵)

غسلک هر دفعه سی اوچردن اکسیک اولماق مستدر . حاجته
مبنی زیاده دخی ایدیلور . صو بلا حاجه اسراف اولماز .
طاغلق اوزره شیشمش و طوقنلق منعذر بولش اولان مینک
غسلنده همان اوزرینه صو دوکملکه اکثفا اوانور .

(۱) صو بریکتنبنده اولدیفچون آباقلرنک غسلی اک صکره به
براغلاماز . ط .

(۲) چونکه صوبک صیجافی تنظیفده ابلغ اولور . ص .

(۳) عرافده نابت خوشبو برنابندر صابون ایشی کورر . ص .

(۴) قبل یوف ایسه بونک کافده حاجت اولماز . ص .

(۵) لانه لیس بنافض فی حقه . ص . وفی المضمرات عن الخزائنه اذا
کفن فی کفن نجس لانجوز الصلاة علیه بخلاف مالو نجس بنجاسة البت لان
فيه ضرورة و بلوی ولا كذلك الکفن النجس ابتداء . ط .

جنازه نك بيقانديغي محل اورتيلى اولوب اتى غاسلدىن ويار -
دجېسندن بشقه كيمسه كررمن (١) .

بيقابان كيمسه فريضة غسلى اسقاطه نيت ابدرك (٢) بسمله ايله
باشلاوب نهايت غسله دكين : « غفرانك يا رحمن » دير . وميت
حقتده مطلع اولوبده نثرى لائق اولميان احوالى غاسل ستر
وكتم ابدرك (٢) .

ميتى كندبنه اك باقين اولان فريضي وباخود ورع وامانت
اهلى بر كيمسه غسل ابدرك وچاننا بيقار (٤) .

(١) ميتك خانه سنده غسلى كندى حوانچندن اولنله مقدم اولديغندن
ورته نك بز اتى بوراده غسله راضى اولماز ديلربنه باقلماز . كما فى ط
على الدر .

(٢) اولولرى بيقاق ديرلره فرض كماله در . غسل ميتده نيت
ميتك نظم برى ايجون دكل ، بوفريضة نيت مكلفيندن اسقاط ايجون
لازمدر . اتى بلانيله غسل ايتكم دخى طهارت ايجون كافيدر . كما فى الدر .
سوده بوغوش بولان كيمسه دخى نيت مذكوره ايله صوبك ايجنده
ايرغالنهرف چقاريلور . عند الاخراج غسلى نيت ايداش اولدبنه كوره نحر بك
اولتامش بيله اوله فرض اسقاط اولوب بده الاخراج ايى كره بيقانعله سنت
دخى برنه كلمش اولور . كما فى ص مع ط .

(٣) بوزنك نورلانغى ورائحه سنيك كوزلانغى وقولايغله چوراسى
كبي ميتك خوشه كيدجك احوالى اولورسه غاسل اتى سويله مك مستحيدر .
فنا فوقسى وقارارسى وفورقنج اولسى كبي خوشه كيمبه جك حالانى اولور
ايسه اتى سويله مك حرامدر . حديث شريفده « اذكروا محاسن موتاكم
وكفوا عن مساوئهم » بيورلدر . حيك عفو واستعلاى ممكن اولغله ميتى
غيبت حبي غيبتدن فنادر . ط .

فما نك ان تر مايشين فواره كرمأ وان تر مايزين فافشه

(٤) من غسل ميتا غفرله سبعون مغفرة او قسمت مغفرة منها على
جميع الخلائق اوسعهم . كذا فى حديث على رضى الله تعالى عنه على ما ذكره ط .

اجرت ایسته مک کنديسندن بشقه غاسل بولنمق تقدیرنده
جائز اولور . بولنامق تقدیرنده ییقامغه کنديسی متعین اولمغله
اجرت ایسته مک جائز دکلدر .

ارککی ارکک وقادینی قادین غسل ایدر . غاسل ویاغاسله نک
حدث اکبر حالنده اولسی مکروهدر (۱) .

قادین قسمی کندي زوجنی ییقایه بیلور (۲) رجعیاً مطلقه سی
دخی اولسه عدتی باقی اولدقجه زوجیه سی دیمکدر . بانئاً مطلقه سی
وعدتی منقضیه اولاش (۳) بولنان مطلقه* رجعیه سی غسل
ایدهمز (۴) .

ارکک کندي زوجیه سی ییقایه ماز (۵) . ییقایه حق قادین

(۱) غیر مسلمک ییقامسی دها زیاده مکروهدر مکرکه مسلم حقنده اندن بشقه
ارکک ومسلمه حقنده اندن بشقه قادین بولندیه . ط .

(۲) حضرت ابوبکری کندي وصیتلری وجهله زوجهلری اسماء خانون غسل
ایتمشدر . اووصیت حضرت ابو موسی الاشعری ده دخی واقم اولمشدر . رضی
الله تعالی عنهم .

(۳) زوجی وفات ایدن قادین متعاقباً وحتم حل ایتمکله دخی منقضیه العده اولور .
(۴) ظاهرده وایلاده دخی مس ونظر حلال اولمغله غسل جائز اولور . علی احدی
الروایتین فی الظهار علی ما ذکره الحموی رحمه الله تعالی .

(۵) ائمه* ثلاثه حضرت علینک حضرت فاطمه بی غسل ایتمش اولدفلری بیانله
بونک دخی جوازینسه قائلدر . جواباً دینیلورکه حضرت فاطمه بی حضرت ام
ایمنک غسل ایتمکلی دخی مرویدر : ثابت اولدقنه کوره حضرت علینک
غسلی بقاء زوجیه تحویلدره حداثت شریفه بناء که « کل سدید ونسب ینقطع
بالموت الا سببی ونسبی » بیورلمشدر . بونکله برابره که حضرت عینک مشار
الیهاین غسل ایتمسنی حضرت ابن مسعود منکر کورمکله حضرت علی اکا جواباً

بولناز ایسه زوجی اکا تیمم ایتدیرر (۱) .

جاریه کبی که ام ولد بیله اولسه (۲) افندیسی انی غسل ایدهمز . جاریه دخی افندیسی غسل ایده میوب الله بریز آلهرق تیمم ایتدیرر (۳) .

صو بولناز ایسه میتہ تیمم ویریلور (۴) اولدیغی کبی ارککر ایچنده اولان قادینه انلردن بری وقادینلر ایچنده وفات ابدن ارککه دخی انلردن بری محرم اولدیغنه کوره انی بر بزه صارارق و (قادینک) قوللرینی کورمامک اوزره کوزلرینی یومارن و محرم بواندیغنه کوره انی بزه صارمیهرق وکوزلرینی یومایرن تیمم ویرر (۵) .

« أما علمت أن رسول الله صلى الله عليه وسلم قال إن فاطمة زوجتك في الدنيا والآخرة » بیورشدیر . حضرتک ادعاء خصوصیت اینمسی دخی بینلرنده انک عدم معرفتیه دلیلدر . ط .

(۱) واجنبی کبی الله بز صارماز وقوللارندن غض بصر ایتمز . ص مع ط .
(۲) وكذا المكاتبة لزوال ملكة عن الامه والمكاتبة إلى الورثة وبطلانها في أ. الولد والمذبذبة لعنقهما بالموت . وعدة أم الولد لم تجب قضاء لحقه بل للتعرف عن براءة الرحم ولوجوبها بزوال الفراش أشبهت عدة النكاح فلم تكن بحیضة . کافی ط .

(۳) تیمم کتاب الطهارده میندر . انک ایچون میتی تجریده اقتضا اینمز .
(۴) واذايم وصلى عليه ثم وجد الماء يغسل . وهل يعاد الصلاة عليه؟ فيه قولان من أبي يوسف . ص مع ط يتصرف .

(۵) والحثي اما ذكرولما انثي . والمشكل حكمه حكم ماذكر عنا . فلايجرد وييم .

مشتات اوليان فيز چوجفي (١) اركك ومراهق اوليان
 اركك چوجفي قادين غسل ايده بيلور (٢) .
 محبوبك (٣) وخصيتك (٤) خلدن فرقي يوقدر .
 مينك طرنافي كسيلز (٥) صاحبي ، صقالى ياخود بينفي
 قير پلماز وطارانماز وباشنه صارق صارماز (٦) واقاف يعنى غير
 مختون اولان ميت ختان اينماز (٧) .

-
- (١) مفسدات صلات بخونده مسئله* عاذاثة مراجعت ايدگز .
 (٢) وعن أبي يوسف أنه قال : أكره أن يفسلها الاجنبى . ص .
 (٣) محبوب : آلت تناسلى مقطوع اولاندر .
 (٤) خصى : مترووع الخصية . دركه حيوانده ايكدش نعيم اولنور .
 قال أبو الطيب يهجو الاخشيدي :
 لقد كنت أحسب قبل الحصى أن الرأس مقر النهى
 فلما نظرت إلى عقله * البيت ...
 (٥) طرناق قوريق اولورسه آلتوق آتلهقده بأس اولماز . ط .
 (٦) واستحسنها بعض للتأخرين بالعلماء والاشراف لما روى أن ابن عمر رضى
 الله تعالى عنهما كان يعمم الميت ويجعل العذبة على وجهه . من مع ط .
 (٧) ذكر ذلك في المتن .

تکفین میت

اولو ییقاندقدن صکره کفنی ایصالناماق ایچون قوریلانور .
قوریلاندقدن صکره کفن کوملکی کیدیریلور . بعده بقیه اکفانی
یاییلارق باشنه وصقالنه (۱) حنوط (۲) ومساجدینه یعنی سجدهده
یره کلان مواضعنه - آلتنه ، بورنه ، اللرینه ، دیزلرینه ، آیاقلرینه -
کافور قونیلور (۳) .

پموق استعمالی روایات ظاهرده یوقدر (۴) .
کفن اوج نوعدر . برنجیسی (کفن سنت) درکه ارکه
کوره (۵) قیص و ازار و لغافهدن عبارت اولق اوزره اوج
قادر (۶) .

(۱) وسائر بجده بعد أن یوضع علی الأزار . ط .

(۲) طبیب انواعک مغلولی .

(۳) کافور قوردی دافقدر . و بونده احرامده بولنان بولتمیانه مساویدر .
چونکه احرام موت ایله منقطعدر . و ذکر اولنان اعضا سجده انلر ایله خاص
اولدنیچون سرعت فساددن صیانت سوریلله اولان مزیداکرام انلره خاص قبله مندر .

(۴) هله اسفله پموق وضعی مشایخ فقها کافه قبیح کورمشلردر . س .

(۵) ارکه بالغ دیمکدر . مراحق دخی بالغ حکمندهدر . مراحق اولیان بدی
هنوز اون ایکی یا شنده بولتمیان ارکه چوجق حقهده یالکیز بر قات کفی
جائر ایهده احسن اولان اودخی اوج قات اولقدر . دوشوک و اولوطوغمش اولان
چوجقلمیتدن موجود اولان بر عضوکی بریز یاریجه سنه صاریلور . انلرایچون
حرمت کامله اولمیدیفندن وجه کفته مراعات اولماز زیرا شرعه وارد اولان نکین
میتدر بولنله ایسه میت نامی ویرلز . ط .

(۶) اوچدن اکیسک اولورسه کفن سنت عد اولماز . عشینک افادهت

قمیص : بیون کو کندن آیاقله قدر اولور . یکی ویاقه سی اولماز و اطرافی او یولغا نماز .

ازار ایله لفافه باشند آیاقه اولور^(۱) . لفافه الك اوسته كله چکی و باش و آیاق طرفلرندن دو کومانه چکی ایچون ازاردن دها اوزون طویلولور . قادیینه باش اورتیسی ایله کوکس اورتیسی دخی زیاده ایدمکله قادیینه کوره کفن سنت بش قاندر .

ایکنجیسی (کفن کفایت) درکه ارکه کوره ازار ایله لفافه دن عبارت اولمق اوزره ایکی ، وقادیینه کوره برده باش اورتیسی ایله اوج ، قاندر .

مالك قلتي وورثه نك كثر تي صورتنده کفن کفایت وعکسی صورتنده کفن سنت اولادر .

اوچنجیسی (کفن ضرورت) درکه ارکه و قادین هر نه بولنه رق اکا صاریلور ایسه اودر^(۲) . بلا ضرورة کفن واحده اقتصار اولماز .

کوره اوچدن زیاده سی دخی^۱ مکروه اولور . قال الا ان یوصی بالا کثر فلا یکره . ولایراعی شرطه اذا أوصی بالافل لانه خلاف السنة اه باختصار .

(۱) قمیص که بوبابده اکا درع دخی دینور : کوملک ، وازار : طون وانککک ، ولفافه : صارغی و بورکی مقامنده در .

(۲) صحابه دن بر طاقم ذوات بر قاندر عبارت اولا کندی لباسلری درونته تکفین اولندیلر که باشلری اورنسه آیاقلری و آیاقلری اورنسه باشلری آجینق فالغاه افندمز صلی الله تعالی علیه وسلم انلرک باشلری اورتیلوب آیاقلری اوزرینه اذخراوتی قونلوسی امر ببوررلر ایدی . منهم حمزة ومصعب بن عمیر رضوان الله تعالی علی جمیعهم *

کفنتک بیاض پوق بزندن اولمسی افضلدر . یکیمی ویمقانمشی مساویدر (۱) .

کفنلر دخی مېت ایچنه وضع اولنمازندن اقدم تک عددله توتسولنور (۲) .

کفن سنته کوره ابتدا لفافه یاییلور . انک اوستنه ازار یاییلور . بعده مېت مقمص اوله رق یعنی کفن کوملکی ایچنده اولدیغی حالده ازاره قونیلور . واولا ازار مېتک صولنه و صکره صاغنه کتوریلهرک صاریلوب بعده لفافه دخی ینه اویله صاریلورکه مېتک صاغی صواندن براز قابارتیلی اولور . آچیلیق قورفوسی اولورسه کفنه باغ (قوشاق) دخی اولور .

قادین قسمنک صاحچلری ایکی اورکو ایدیلهرک کوسکی اوزرینه قمیصی اوستندن قونور . انک اوزرینه باش اورنسی یوزیله برابر اورتیلور ودها اوستنه ازار کلور . ازارک اوزرندن کوس اورنسی (۳) باغلانوب ده صکره لفافه صاریلور .

تجهز مېت (۴) عامه* مسلمینه نظراً فرض کفایه در .

(۱) لایعجبین مضیاً حسن بزته * وهل یروف دفینا جوده الکفن
(۲) بشی تجاوز ایتدیرلر . ص . حدیث شریفده « جروا کفن المېت ثلاثاً »
بیورلشدیر . مېت اوچ یرده تجهز اولنور . (توتسولنور) : روحنک خروجنده ،
حین غسلنده ، حین تکفیننده . ط .

(۳) مهلردن کوبکه علی قولده دیز قیاقلرینه قدر واکلیجه اولور .
(۴) غسلندن دفته قدر اولان تدارکاتدرکه مېتک دفنی لوازمندن عبارت اولق اوزره تعریف اولنور *

هر كسك كفنې حیاتنده کی لباسی کې کندیښنه عائد ودینه دخی مقدمدر .

زوجه نك كفنې و مؤنت دفني معسر دخی اواسه زوج اوزرینه در .
مالی اولمیان (۱) میتك كفنې نفقه سی کیمه لازم ایدیسه
اکادر (۲) .

نفقه سی اوزرینه واجب اولان کیمه سی بونمازایسه تجهیزی
بیت المالدن - اصحابك وارثی اولمیان ترکت اموالندن - اولور .
بیت المال یا عجزاً و یا ظلاً ویرمه جك اولور ایسه تجهیز میت
اهل اقتدار اولان ناسه عائد و قدرتی اولمیان قدرتی اولاندن ایسنه مك
لازم اولور (۳) .

حدیث شریفده وارد اولمشدرکه : هر کیم بر میتی غسل ایدر ونشری
لائق اولمیان احوالی کتم ایلر ایسه جناب حق او کیمه نك قرق بیوك
کناهنی مغفرت ایدر و هر کیم بر میتی کفنلر ایسه جناب الله انی سندس
واسمبقر ایلر کسوه ار و هر کیم بر میتی قبر قازوب انی دفن ایلر ایسه کویا که
الی قیام الحشر بر مسکنه اسکان ایتمش اولور .

(۱) چونکه مالی اولانك تجهیزی کندیښنه واجبدر . دینه و وصیته و میراثه
تقدیم اولنور . مالم يتعلق بعین ماله حق الغير كالرهن والمبيع قبل القبض والعبد الجاني . ط .
(۲) نفقه سی اوزرینه واجب اولانلر متعدد اولدیښنه کوره کفن دخی نفقه کې
حصه میراث مقدار نیجدر .

(۳) أى يجب أن يسأل له التجهيز من لا يقدر عليه غيره من الفادرين بخلاف
الحی إذا عری لایجب السؤال لاجله لانه قادر بنفسه على السؤال بل يجوز لانه من
التعاون على البر . ص مع ط .

مواعید مذکورہ اخذ اجرت ایتیمیا ناره کورہ در .

میت مسلم بدنک اکثری و یا خود باش ایله برابر نصی
موجود ایسه (۱) غسل و تکفین اولنوب نمازی قیلنور . بدنکه
کودہ در اکثریتله مفقود و یا خود باش اوله رق نصفاً موجود
ایسه غسل و تکفین اولنماز و اوزرینه نماز دخی قیلنماز . بر بزه
صار یله رق دفن اولنور .

(۱) بخلاف مالو وجد نصفه مشقوقاً بالاطولاه حلبی .

صلاة على الميت

جنازه‌نك تمازی دخی تجهیز ودفنی کبی منفرد بالخطاب اولمایانه کوره (۱) فرض کفایه در (۲) وانه جماعت شرط دکلدلر . کبیر اوزرینه قیلنان نماز صغیر اوزرینه قیلنان نمازدن افضلدر . وصالات جنازه امر تجهیز کبی اولمیوب قربت مقصوده اولمغله اتی نذر ایتمک صحیحدر (۳) .

جنازه بلا صلاة دفن اوانمیش اولماق صورتنده ییقاناماش بیلله اولسه نمازی قبری اوزرنده قیلنور . بعد الدفن قبر آچمق حرام اولدیغیچون میتک شرط طهارتی ساتم اولاش دیمکدر . قبل الدفن بلاغسل قیلنان نماز اعاده اولنور .

(۱) اگر منفرد بالخطاب اولورسه که یا لکز بر کیمسه دن بشفه بوتمازاسه دیمکدر . امر تجهیز وصالات ودفن اکا نهین ایدر . کما فی ط . (۲) یجم علیه اولدیغندن منکری ااکفار اولنور . بو بایده اصل [وصل علیهم] قول کریمله « صلوا علی کل بر وفاجر » حدیث شریفیدر . فرضیتک علی الکفایه اولسی بر میت مدیون حقنده « صلوا علی صاحبکم » یوراش اولدیغیله نابتدرکه اگر فرض عین اولسه کنیدیاری دخی ترک ایتیبوب قیلارل ایدی . همده صلات جنازه‌نك هرکسه فرض عین اولسنده کلفت [و محالیت واردر . بعض ایلله اکتفا اولمشدر . نیمی صلات جنازه بو امت خصائصنددر . حضرت خدیجه‌نك رضی الله تعالی عنها وفاتنده هنوز مشروع اولماشیدی که وفات مشاوالیها نبوت حضرت خاتم الانبیاء دن اون سنه مکره در . ط .

(۳) تسکین و تقییم بویله اولدیغندن انلرک نذری صحیح دکلدلر . بوناری بوردن تقلاً محشی مرحوم ذکر ایتمشدر . شروط نذر کتاب الصومده مذکوردر .

قبر اوزرنده صلاک جوازی میت مدفونک چوریوب
طاغلمش اولماسی تقدیرندهدر . بوندهده معتبر اولان زمانک ومکانک
وسمیزلک وضعیفلک جهتیله انسانک حاته کوره ظن غالبدر .

صلات جنازهک شروطی سائر نمازدرده اولان شروطدن
بشقه التیدر : برنجیسی میت مسلم اولق (۱) ایکنجیسی طاهر
بولنق (۲) اوچنجیسی میتک تمامی یاخود اکثر بدن وهیچ
اولماز ایسه باشیله برابر نصفی موجود اولق (۳) دردنجیسی

(۱) اسلام یا بنفسه اولور یاخود ابویندن بری مسلم بولنقله اولور
ویاخود داره نعا اولور . کندیسندن اسلامک نعرفی ایستیلوبده نعرف
ایتمبهرك اولن بالک نمازی قیلماز . ط . مؤلف دیرکه صلات جنازه
میت حقنده شفاعت دیمکدر اوده کافره اولماز اه همده [ولانصل
علی أحد منهم مات ابدا] بیورلشددر . ط .

زید مسلمک زوجهسی هند نصرانیه حامل ایکن فوت اولسه بطننده فوت
اولمش ولدمسلم اوزرنه اجماعاً نماز قیلماز اه فیضیه .
اوقادین کنار مقره اهل ذمه کومولهرك چوجفک یوزی قبله یه کلک
ایچون قادینک ارقهسی قبله جهته کنوریلور . أشباه .

(۲) اوزرنه نماز قیلانلرک طهارتلی شرط اولدیفی کبی میتک دخی
طهارتی شرطدر . چونکه جماعتک بنوجه امامی دیمکدر . طهارت نجاست
حقیقه وحکیمه دن عاری اولقدرك کندی کک کفنی کک مکانی .
کفک میتدن ظهور ایدن نجاست ایله تنجیمی معفودر . کمار .
وقید الامامة بوجه اصحة الصلاة علی الصبی کما فی ط عند ذکر الشرط
الذی بلی هذا .

(۳) عضو اوزرنه نماز قیلندی کبی غائب اوزرنه دخی نماز
قیلماز . ملتقی . اگر غائب اوزرنه نماز قیلنق اولیدی حضرت نبی اکرم
اتفال بیوردقلرنده واقم ومنقول اووردی . مجمم . کرچه نبی اکرم
صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری نجاشینک نمازینی غایبا قیلمشلردر

میت جماعتک اوکلرنده اولوق آرقه لرنده اولورسه اولماز (۱)
 بشنجیسی جنازه نمازینی قیلان کیمسه بلاعذر راکب وباقاعد
 اولماق (۲) الننجیسی جنازه یره وضع اولنمش بولنمقدرد . جنازه
 الده ویا اوموزده باخود دابه اوزرنده ایکن نمازی قیلنماز (۳) .
 (مفسدات صلات صلات جنازه یی دخی مفسد اولوب
 جماعات سائرده شرط اولان بلوغ امام بونک جماعتنده دخی
 شرط معتبردر . مینک مسنور العوره اولمسی دخی شرط اوله رق
 مذکور (۴) و اوقات ثلاثة مکروهه جنازه ایچون دخی
 بیانی تقدم ایندیکي وجهله مکروهدر .)

ولکن کرامه من الله مبت مشار الیه ظاهراً غائب ایدبسه ده معجزه للنبی
 حاضر و مشهود بولنشدر . س . احد وفعه سنده یتمش پارچه ایدبلان
 حضرت حزه نک هر جزه ی اوزرینه بر نماز اولوق اوزره یتمش دفعه
 صلات نبی وفوع بولدینی مرویدر . تشکیم اصولک اشارت بخنده مذکوردر .
 (۱) لانه کلام من وجه . طه

(۲) چونکه قیام انده رکی اولدیندن بلاعذر ترک اولنماز . س .
 (۳) مکروهه وضمیمت ممکن اوله میجق درجه ده برچامور اولوق کبی
 بر معذرته مبنی اوله . س مع ط .

جنازه نمازنده مسبوق بولنانلر جنازه یردن فالدیرلقدن مکره
 دخی تکبیرلره قصر ایدرک اکمال صلات ایدیه یله جکربنه نظراً شرط
 مذکور مدرك حقنده ظاهر دن . کما فی ط .

(۴) کفنده جیم بدتک مستورینی فرض اولدینی حانده سترعورتک
 اشراطاً ذکرى اومینه نکرم وحفی ادا حیثبندن وبو اوزرینه نماز قیلنق
 حیثبندندر . امام مینک بر جزه نه محاذی بولنق دخی شروط معتبره دن
 ایسه ده شرط مذکور موانعک عدم نکیرنده مرعی اولوب موتی متعدد
 ومتکثر اولوق تقدیرنده امام انلری صف واحد فیله رق افضلاری
 حداسنه طوره ییلور اولقله انی اشراط محتاج الیه دکلدر . أفاده ط .

صلات جنازه نك ارکائی تکبیرات و فیامدر (۱) انده رکوع
و سجود اولمدیفی کبی قرات (قرآن) و تشهد دخی یوقدر .
تکبیرلر درتدر (۲) برنجیسی کند یسیله شروع اولمق یعنی افتتاح
صلات اولمق اعتباریله شرط ورکعت مقامته قائم اولمق اعتباریله
تکبیرات باقیمه کبی رکندر .

قائماً قیلنمسی دخی ارکائی جمله سندن و شروط صحتنددر . کمار .
دردنجی تکبیردن صکره ایکی طرفه سلام ویرمک واجبددر .
سلامده جماعتله برابر میت نیت اولور . جماعت سلامده
امامی ده نیت ایلر .

صلات جنازه نك کیفیت یوندن و سئلرندن معلوم اولور .
سئلری درتدر : برنجیسی میت ارکک اولسون قادی اولسون
امام انک صدرینه محاذی طورمق . ایکنجیسی ایلك تکبیری
متعاقب ال باغلابوب سبحانک الخ اوفومق (۳) . اوچنچیسی

(۱) دعا انک ارکانندن دکدر . علی التحقیق . ط .
(۲) امام بش تکبیر ایدرسه جماعت متابعت ایتیموب سلام امامه منتظراً طورر ،
چونکه او قنوت فجر مثلی منسوخدر مفسوخده ایسه متابعت یوقدر . درت تکبیر
آخر فعل نیبدر . اجماع صحابه دخی انک اوزرینه مستقر اولمدر . امام اوچ تکبیره
اقتصار ایدرسه صلات جنازه فاسد اولور . اوچنچى تکبیرده
سهواً سلام ویررسه دردنجی بی دخی آلهرق سلام ویرر . سجود سهو ک لزومی
بیان اینامشلددر . کافی من مع ط . والظاهر عدم لزومه .

(۳) «وجل نناؤک» جمله نك صلات جنازه نك غیریده ترکی اولادر . ط .
ننا فصدیله فاتحه اوقومق دخی جائزدر . من . محل دعا اولوب محل قرات
اولمدیفندق فاتحه بی قرات نیتیه (قرآنیت قصدیه) اوقومق غیر جائزدر . ط .

ایکسجی تکبیردن صکره نماز اړک فعدہ اخیرہ سندہ او قنات « اللهم صلّ الخ » لری او قوق ، درد نجیسی او چنجی تکبیردن صکره میت ایچون وکندی نفسی و جماعت مسلمان ایچون دعا ایتک (۱) در .
تکبیرلر جهر و دعایر اخفا اولنور .

ایک تکبیردن ماعداده ال قالدبرلماز . و دردنجی تکبیردن صکره دعا ایدلر (۲)

او چنجی تکبیرده ایدیلر جک دعائک امور آخرته متعلق اولسندن بشقه سی تعین ایتمز (۳) . شوقدر که دعاء مآثوری او قوق البته احسن و ابغدر . اوده شودر :

« اللهم اغفر لحینا ومیتنا وشاهدنا وغائبنا و ذکرنا و انثانا وصغیرنا و کبیرنا (۴) . »

امام ابوحنیفه حضر لری مسندنده حدیث حضرت ابوهریره اولماق اوزره بونی روایت ایدوب امام احمد، و نسایدن ماعداد اصحاب سنن شو زیاده بی دخی ذکر و روایت ایلرلر در :

« اللهم من أحييته منا فأحيه على الاسلام ومن توفيته منا فتوفه على الايمان (۵) . »

(۱) نفسی ایچون اولان دعایی میت ایچون اولان دعایه تقدیم ایدر زیر اعداده سنت اولان اودر . ط .

(۲) هو ظاهر المذهب . وقيل يقول (ربنا لا ترغ قلوبنا الخ) أو (سبحان ربك رب العزة الخ) أو (اللهم لا تحرمنا أجره ولا تفتنا بعده واغفر لنا وله) . ط علی الدر .

(۳) چونکه تعین دعا ایله اشتغال وقت قلبی ازاله ایدر .

(۴) وقوله وصغیرنا أى الصغیر من الذنوب والكبیر منها . وأن المغفرة لا تقتضى سبق ذنب اه ط .

(۵) وانی مرحوم حاشیه دررده دیمشد که اسلامک حیات و ایمانک موته مناسبی

روایت اخرا ده شو دخی : « اللهم ان كان محسناً فزد في احسانه وان كان مسيئاً فتجاوز عن سيئاته . اللهم لا تحرمنا أجره ولا تفتنا بعده » زیاده ایدلش اولمغله بوروایتلری هب برلشدیرک اوقومق کوزلدر (۱) .

میت مؤنث ایسه ضمیر لر تأنیث اولنور .

دعا بیلیمان : « اللهم اغفر لی وله وللمؤمنین والمؤمنات . » دیر (۲) .
بعض مشایخ فقها موضع دعاده : (ربنا آتینا فی الدنیا حسنة) الخ (ربنا لاترغ قلوبنا) الخ آیتلرینک اوقنمسنی مستحسن کوردیلر .

خفی دکادر چونکه اسلام اعمال مکلفه ایله درکه اوده انجق حال حیاتده اولور . ایمانک مداری ایسه اعتقاد اوزرینه در عند الموت معتبر اولان ده اودر اه . اسلامک بر معنای شرعیسی وبرده معنای لغویسی واردر . معنای شرعیسی ایماندر . معنای لغویسی استسلام وانقیاددر .
وتحریر الوانی مبنی علی المعنی الثانی . کما فی حدیث : الاسلام علانیة والایمان فی القلب .

(۱) صحیح مسلمده وسنن ترمذی ونسائی ده مذکور اولدغنی اوزره اصحابدن عوف بن مالک رضی الله تعالی عنه حضرتلری بر جنازه نمازنده حضرت سید المرسلین اوندمزک شودعایی : « اللهم اغفر له وارحمه وعافه واعف عنه واکرم نزله ووسع مدخله واغسله بالماء والثلج والبرد ونقه من الخطایا كما ینقی الثوب الابيض من الدنس وأبدله داراً خیراً من داره وأهلاً خیراً من أهله وزوجاً خیراً من زوجته وأدخله الجنة وأعذه من عذاب القبر وعذاب النار . » اوقومش اولدقربی ذکر وایدوب : کاشکی او میت ابن اولیدم . دیو قمنی ایتمم دیمشدر . ص .

(۲) یاخود کندیبه قولای کلانی اوقور . ط .

صبيبتك و جنون اصلي ايله مجنون اولانك^(۱) نماز لرنده مغفرت دعاسنه بدل «فتوفه على الايمان» دن صكره مصلی: «اللهم اجعله فرطاً واجعله لنا أجراً وذخراً واجعله لنا شافعاً مشفعاً» دیر^(۲).

جنازه نمازنده اوچ صف اولق افضلدر . حتی جماعت یدی کشیدن عبارت بيله اولسه بری امام اولوب باقی التینک اوچی بر صف وایکیسی بر صف و دیگر بری دخی بر صف اوله رق طور یلور . حدیث شریفده: «من اصطف عليه ثلاثة صفوف من المسلمين غفر له» . بیورلمشدر^(۳).

جنازه نمازینی قیلدرمه احق اولان ولایت عامه اصحابیدر^(۴).

(۱) یعنی مجنون اوله رق بلوغه ایرمش بولانک . چونکه بعد البلوغ مجنون اولانلر امراض سائرله ابله معلول اولانلر کبی دعاء مغفرتدن استثنای اولنمازلر . بخلافهما لاذلالت لهما . کما فی ط مع ص .
(۲) المشعر بفتح الفاء مع تشدیدها المعناه مقبول الشفاعة . کما فی ص . والسقط یصلی علیه ویدعی لوالديه بالمغفرة وفي رواية بانعافية والرحمة . کما فی الحدیث الذی ذکره ط عن تخريج الهدیة . وسیأتی ذکر من یصلی علیه . ومن لا یصلی علیه .
(۳) فقد جعل الواحد صفاً . وهل الحكم كذلك فيما اذا كانوا ثلاثة فيجعل کل واحد صفاً ؟ یمرر . ط . وخیر صفوف صلاة الجنازة آخرها لانه أدمی الاجابة بانواضح . قاله المؤلف رحمه الله تعالى .

(۴) اصل حق ولی میتک ايسهده ولایت عامه سی اولانی اولیاء میت تعظیماً کندیلرینه تقدیم وترجیح ایدولر . حضرت حسین افندمز برادرلری حضرت

انلردن صکره امام الحی یعنی قبیله نك و یا محله نك امامی (۱) و بعده ولی جنازه بولنان اردر . قادی نك وارکک چو جغک و معتوهک بوبابده حتی یوقدر .

اولیاء میتک یا قینی اوزاغنه تقدیم اولنور . محله امامنک ولی به تقدیمی افضل اولمسی شرطیله در .

کوله نك افندیسی کندی قریبندن اولادر (۲) . عبدک قریبی دخی معتقنه مقدمدر (۳) .

قادی نك و ایسی یوق ایسه زوجی احقدر (۴) .

حق تقدیمی اولان دیگرنه اذن ویره بیلور (۵) انک اذنی اولیه رقی بشقه سی قیلدیروبده اقتدا ایتماش اولمق تقدیرنده ایستر ایسه کندی کندیینه و یا خود دیگر جماعت ایله اودخی بر نماز قیله بیلور (۶) چو آنکه فرض تأدیه اولنمش ایسه ده انک حتی ساقط اولماشدر .

حسن افندمک جنازه نمازارینه مدینه منوره والیسی بولنان سعید بن العاص حضرت زینی کجبر مشر و : تقدم ولولا السنة ما قدمتک . بیور مشردر . کذا فی ط . (۱) امام جمعه اولادر . (نتیجه) .

(۲) علی الصحیح . س . لانه مالک له . ط .

(۳) لانه قد خرج عن ملکه فنتبر القرابة . ط .

(۴) لا بينهما من المودة والرحمة . ط . ثم الجبران . س . أى من يعد فی العرف جاراً . فی الحديث : الجار إلى أربعين داراً . لا بينهم من مزید الحقوق المأمور بها شرعاً دون غیرهم من الاجانب . ط .

(۵) لان له ابطال حقه . وان تمدد فللثانی المنع . والذى يقدمه الاکبر أولى من الذى قدمه الاصغر . س .

(۶) ولو على قبره کذا فی الدر . ط .

اما اذن ویرمش اولمق ویاخود اكا ائندا ایتمش بولنمق تقدیر نده
حتی ساقط اولمغله قیله ماز .

نمازی قیلنسان جنازه به ولایتی اولمیا نك كلوب نماز قیللمسی جائز
اولمديغی کی بشقه سیله نمازده بولنانلر ولینك اعاده صلات ایتمسی
صور تنده بشکرار جماعت اولمق دخی جائز اولماز چونسکه بونده تنفل
مشروع دکلدر .

ولـ جنازه انك نمازینی قیلدندن صکره کندی مرتبه سننده بولنان
دیگر اولیانك اعاده صلات ایتملری دخی اولماز چونسکه فیلانك
ولایتی متکاملدر .

حقّ تقدیمی اولان کیمسه صلات میتة مینك وصیت ایندیکی
کیمسه دن احقدر .

باب امامتده کچن کراحت جماعت نسام مسئله سنندن صلات
جنازه مستثنادرکه ارکک بولنمیوبنده جنازه نمازینی قادیئر قیله جق
اولدقلرنده آنلرک بری وسط صفده بولنمق اوزره امام اولوب
دیگرلری اكا ائنداء جماعت اولهرق قیللمارنده کراحت یوقدر .
چونسکه آنلرک علی الانفراد قیلملری صور ننده بری اولجه ختم
صلات ایدیویرمکه فرض انسکه یرینه کلش اولهرق (۱) دیگرلرک
نمازی نافله اولور (۲) . صلات جنازه ایله تنفل ایسه مکروهدر (۳) .

(۱) حتی لو أمت المرأة في صلاة الجنائز رجالاً لانعدام لسقوط الفرض بصلاتها .
ذکره المحشی فی باب الامامة فی فصل بیان الأحق بالامامة .

(۲) فیکون فراغ تلك موجباً لفساد فرضية صلاة الباقيات . ولا يقال :
قد بفرغن معاً لانه نادر اھ ط علی الدر .

(۳) صلات جنازه فرض وامامك ترك تقدی مکروه اولوب اینس فرضی یرینه

حضرت سيد السادات عليه ازكى الصلوات افندمن غسل
وتكفين اوانوب (١) سريره وضع اولندقلرنده حضرت ابوبكر
وعمر رضي الله تعالى عنهما يانلرنده مهاجرين وانصار دن خانه
سعادتك الهجنى قدر ذوات برابر اوله رق داخل اولوب جناب
رسالتك آفندمزه قارشو صف اولديلر . مشار اليهما حضرت نبي « السلام
عليك ايها النبي ورحمة الله وبركاته » ديديلر . مهاجرين وانصار حضرت ابي
دحي النركبي سلام ويرديلر . بعده مشار اليهما حاصل اولان صفوفك
ايدكي اوله رق : « اللهم انا نشهد أنه بلغ ما انزل اليه ونصح لامته وجاهد
في سبيل الله حتى أعز الله دينه وتمت كلمته واومن به وحده لا
شريك له فاجعلنا الهنا ا من يتبع القول الذي معه واجمع بيننا
وبينه حتى تعرفه بنا و تعرفنا به فانه كان بالمؤمنين رؤفاً رحيماً
لا يبتغى الايمان بدلا ولا يشترى به ثمناً أبدا . » ديديلر . صفوف
سائر آمينخوان اولديلر . هر كس فوج فوج كلوب عليه الصلاة
والسلامه صلاتخوان اوله رق چيقارلر ايدى . ارككار وقاديلر
وحتى چوجقلر رسول الله نمازيني بو وجهله قيلديلر . بو
وقالري اولان بازارايرتسي كونك وقت زوالندن صالى كونك
زوال وقتنه دكين يو صورتله اداء صلات اولنمشدر (٢) . قيلنان

كتورمك ايچون مكروه ايشيله مك ايله ترك مكروه ايچون ترك فرض ايتك
بيننده دائر اولقله اولسكيسي اخذ اولنمشدر . كذا أفادوا في حواشي الدر عن النج
والبحر في باب الامامة وعليه كلام لط وابن عابدين انظر اليهما ان شئت .

(١) وكفن صلى الله تعالى عليه وسلم في ثلاثة أنواب بيض سحولية . بنج
السين قرية باليمن . ص . ولا يتأقيه غسله في ثيابه كما لا يخفى .

(٢) توفي صلى الله تعالى عليه وسلم يوم الاثنين ضحوة ودفن ليلة الاربعاء .
كما في ص .

نماز وجه مذکور اوزره فرادی اولوب عقد جماعت صورتیله اولدیغی بجمع علمدر اه ط .

چنازه نمازینه صکره دن کلوب امامی ایکی تسکیر ارسنده بولان کیمسه نمازه همان داخل اولیوب امامک تسکیرینه منتظر اولور .

امامک افتتاح تسکیرنده موجود ایکن متأخر اولان کیمسه ایکنجی تسکیرینه انتظار ایتمیه رک مقتدیسی اولور .
دردنجی تسکیردن صکره کلان کیمسه چنازه نمازینه یتشمش اولماز .

چنازه نمازنده مسجوق بولنان کیمسه امامک سلامندن صکره چنازه مصلادن دها قالدیرلماش ایسه دعاار ایله برابر وچنازه همان قالدیرلیویرر ایسه یالکیز تسکیرلر ایله اتمام صلات ایلر .

متعدد چنازه لرک اجنماعنده هربرینه آیری نماز قیلیق اولادر . هانکیسی سابق ایسه انک نمازی اول قیلنور . سابق یوق ایسه افضلی تقدیم اولتور (۱) .

هپسینه بر نماز قیلیق دخی صحیحدر . اوحالده چنازه لر یا برصف عریض اولوب امام آنلرک افضلی پیشگاهنه طورر ویا خود قبله یه طوغری برصف طویل اولوب هر برینک صدری امامک اوکنه

(۱) نمازلی مجتمعاً قیلینق تقدیرنده کی صف عریض ترتیبه نظر اولنسون .

مخاضی بولنور . و ترتیبہ مراعات اولہ رق میتلک افضل ، (۱)
و مخنط اولدیفنہ کورہ ارککی ، امانہ یاقین بولندیریلور . ارککلردن
صکرہ ارکک چورچقلر جنازہ سی و آنلردن صکرہ خنتالار و صکرہ
قادیلر ودها صکرہ مراہقہار و قیزچورچقلر جنازہ سی قوللش
اولور .

جنازہ بی جامع شریفک ایچنہ آلہرق نمازینی قیللق مکر وهدر (۲) .
بوندن مسجد حرام مستثنی اولدیغی کی (۳) صلات جنازا ایچون
معد و ایچنده صلات جنازہ اقامہ سی معتاد اولان خصوصی مسجد
و نماز کاهلر دخی مستثنادر . تتکیم شدلی یغمور کی برعذرہ مہنی

(۱) علم و تفواجه اکثر و سنجہ اکر اولاق کی . کافی ص .
ولا فضل لملك في التقوى على مملوك ولا لفي على صعلوك .

(۲) کراہت تزہیبه اولوب وجهی دخی جوامع و مساجدک
مکتوبات خمس و توابی ایچون بنا ایدلش اولسیدر . بوکا مہنی مؤلف
جنازہ بعض جماعت ابلہ خارجدہ اولاق صورتده ییلہ داخلدن نمازی
قیلنمق دخی علی المختار مکر وهدر دیمش ایسدهده محشی مرحوم
شمس الامتہ دن ائلا : « مقتضای مذهب کراہت جنازہ بی جامعہ اذخال
ایتمکده اولوب خارجدہ جماعت ابلہ قیلناق صلات جنازہ تک امانہ داخلدن
اقتدایہ برمانع اولدیغیدر . « دیمش والیوم عمل ناسک دخی بووجهلہ
اولدیغی سوبلہ مشدر .

(۳) مسجد شریف مذکور عقد کاه جم و جماعت و مصلائی انواع
صلواتدر . [انما یعمر مساجد الله الخ] آیت کریمہ سندہ اکا صیفہ جم ایلہ
مساجد اطلاقنده مبین اولان وجوہک بری ده بودر . علی قولی ظاہراً
و باطناً اولان عظمتنه و علی قولی قبلہ مساجد اولدیغنه و علی قولی هرجهتی
مسجد بولندیغنه مہنی مساجد دینلشددر . کافی ط .

جنازه مسجد جماعت داخلنه دخی آل نور (۱) .

جاده لوده و خلقك ملوکی اولان اراضی داخلنده دخی جنازه نمازی
قیلعت مکر و هدر . او لکنده حق عامه بی و ایکنجیده حق مالکی
مشغول ایتمک و اودر .

جنازه نمازینی قبرستانده قیلیق دخی لائق اولماز (۲) .

حین ولادتنده حایقران یعنی صاغ طوغور بده اولان چور جنك
اسمی قونیلور و غسل و تسکینینی (همان ییقانق و برکفته صارلق
صورتیله) اجرا اولنوب نمازی قیلنور .

اگر مولود حایقر مامش و اسنه مك و آق سمرق کبی حیات
مستقره سنه دلیل اوله جق بر اثر کورل مامش ایه (۳) بر اسم

(۱) - سعد بن ابی وقاس رضی الله تعالی عنه حضرت لرینك جنازه سنك
حضرت عائشه رضی الله تعالی عنها مسجد شریف نبوی داخلنه ادخالنی امر
ایندوب نمازینی سائر ازواج طاهرات ایله برابر فیماشر و صحابه دن بونی
منبر کورنلره حضرت مشارالیه : بیضاء خاتونك اوغللری سهیل
و برادرینك نمازلرینی حضرت رسول الله داخل مسجدده قیلدیلر . دیو
جواب و یرمشد و اسکن تمسك بالذسوخدر . کما فی کتابنا الحقائق وهو
رضی الله تعالی عنه لکونه من العشرة من احياء الدارين کما یأتی ذکره عند
ذکر نقله بعد موته فی عقیق الی مدینته علیه الصلاة والسلام .

(۲) حضرت علی و ابن عباس اتی کریه کورر اولدقلری بیانیله
حضرت امام بویه سویله مشلردر . مهافیه قیلنور ایه کافی دخی اولورکه
حضرت عائشه و حضرت ام سلمه نك نمازلری مقابر بقیع اره سنده قیلنوب
امامنی حضرت ابوهریره ایتمش و مصیلیر میاتنده حضرت ابن عمر دخی
بولنمشدر . کما فی ط .

(۳) اتی مجرد یومق و آچمق کبی حرکننه اعتبار یوقدرکه انلر
منذ بوحك حرکتی قیلندندر . ط .

ویریلهرک غسل ایدیلور وبر بزه صاریلهرق دفن اولنور (۱) .
تمازی قیلماز .

دوشوک دخی بویلهدر (۲)

دارحربدن حال کفر اوزره اولان ایویئنک بریله برابر سی
ایدیلوبده داراسلامده وفات ایلیانصبی کی که اودخی اوزرینه نماز
قیلمیهرق دفن اولنور (۳) .

مسئله : رحمنده چوجق اولان قادین اولور وچوجق حرکنده
بولنور ایسه قادین یاریلوب چوجق آلنور (۴) .

دیگر : بره مسلم وایسندن بشقه کیسه سی اولیان برغیر مسلم
وفات ایدرسه ولی مسلم آتی لای علی وجه السنه غسل ودفن ایلر (۵) .

(۱) اکراماً لبی آدم . ط .

(۲) خلقتی ظاهر و میناً و اتم اولان سقط اوزرینه نماز قیلماز
لازم اولورمی ؟ الجواب اولماز . ابن نجیم . وندیر فی السکنین أیضا فی الهامش .
(۳) چونکه او چوجق احدا بویننه نبعا غیر مسلمدر . اگر کندیسی
یاخود ایویئندن بری مسلم اولاش ویاخود بلا بوین سی اولمش ایسه
نمازی قیلنور . چونکه صورت اولاده اصالة و صورت ثانیه ده احدا بویننه
نبعا و صورت ثالثه داره نبعا مسلمدر . کما فی مس .

(۴) مال غیری (مثلا برینک شهدانه اینجوسنی) بودان کیسه
اکا مقابل مال ترک ایتیمهرک اولاش اولاق صورتنده انک اخذیچون
او کیسه نیک یارلمسی مختلف فیهدر . تعدیسی سببیه احترامی ساقط
اولایغندن یارلمسی جائز کورن اولمدر . اگر مال ترک ایتمش ایسه
او کیسه اتفاقا شق اولماز . کما فی ط .

(۵) یاخود انی اهل ملتته دفن ایدر . مس . بوده کافر اصلی به
کوره در . مرتدک حکمی آتیا مذکوردر . مؤلف دیگر که : او غسل انی
ظاهر دکل ، یاسکه علیهنه حجت اولق اوزره جنس لبی آدم حقنده کی

بر غیر مسلم ولسندن بشقه کیمسه سی حاضر اولمیان میت مسلیک
جنازه سی اکا براغلانلار چونکه میت مسلیک تجهیز و نمازی
بتون مسلیمنه فرض کفایه در .

رجماً و یا قصاصاً اعدام اولنانلر غسل اولنوب نمازلی
قیلنور اه ملتق فی باب الشهید .

شدت وجهه مبنی اولیه رق عمداً کندیسنی اولدیرن کیمسه
غسل اولنوب نمازی دخی امام ابو یوسف قولنک غیریده قیلنور (۱)
انحار خطاً یا خود شدت وجهه مبنی وقوع بولش اولق صورتده
نماز انفاقا قیلنور (۲) .

باغی و قاطع طریق اولان مسلیمنک حین مقاتله ده مقتول اولان
میتلری اوزرینه نماز قیلنماز ایسه ده بمدالاحذ قتل اولنانلرینک
اوزرلرینه دخی نماز قیلنور .

ابوینندن برینی عمداً وظلماً (بغیر حق) اولدیرن کیمسه نک
نمازی قیلنماز (۳)

تکریماًدرکه بشقه سی سنک جیفه کی تطهیره تثبیت ابدی حالوکه سن نفسکی
تطهیره مأمور ایکن تطهیر ایلمک دیمکدر اه مم ط .

(۱) نفسی قتل ایدن کسنه غسل اولنوب نمازی قیلنق جائز
اولورمی ؟ الجواب : اولور . ابن نجیم .

(۲) کندیسنی اولدیرنک کتاهی بشقه سی اولدیرنک کناهندن
اعظمدر . ص . وفی جناز البخاری : کان برجل جراح قتل نفسه فقال الله
عز وجل بدرنی عبدي بنفسه حرمت عليه الجنة .

(۳) عمداً قیدی خطاً اولان قتل اخراج ایتدیکی کبی ظلماً
قیدی دخی حربی باخود باغی اولان بابانک قتل اخراج اینمشدر .

قصاصدن قورتلوق ایچون فعل قتلی شبه عمد صورتنده ایقاعه دادانانلرک (۱) وبغیر حق تشبیر سلاح ایتمش اولدیغندن طولانی مقابله قتل اولنانک وبعض صنوف وطوائف وشعوب وقبائل آرمسندده اولدیفنی کبی عصیت مقتوللرینک دخی نمازلی قیلماز مرتدا قتل اولنان کیمسه نیک نمازی قیلنمدیننی کبی لاشه سی دخی نه مقابر مسلینه نه ده انتقال ایتدیکی ملت اهلنک قبرستانه دفن ایتدیرلیوب بر خالی یرده حفر اولنان چقوره کومیلور .

غزوه بدرده حضرت ابو عبیده پدری عبدالله نام عبدالصمنی غضباً ولرسوله قتل ایتمشدر . بزم الحقائقه وسوره مجادله آخرنده نفاسیره باقکر . (۱) بونلر سیاسة اعدام اولور . کما فی آخر قطم الطریق من الدر .

دفن میت

جنازه نك موتی تحقق ایند کدن صکره تجهیز و دفننده تعجیل مستحب (۱) اولمغه جمعه صباحی حاضرانان جنازه نك نمازینی جماعت چوق اولمق ایچون جمعه نمازندن صکره به براقق مکر و هدر . اکر جماعت دفن سبیلله جمعه نك فواتندن خوف ایدر لر ایه دفعی تأخیر ایده بیلور لر .

جنازه نك دفنی کی حلی دخی فروض کفایه دندر . متعین اولانله اخذ اجرت جائز اولماز .

جنازه کورتورمک عبادتدر . هر کسه لائق اولان اکا مبارتدر . سیدالمرسلین صلوات الله وسلامه علیه وعلیهم اجمعین افندمز حضرتلری دخی جنازه کورتورمشار یعنی سعد بن معاذ رضی الله تعالی عنه حضرتلرینک تابوتنه اوموز و بروب کیتیمشلردر (۲) .

جناز کورتورمکده سنت اولان انی درت طرفندن درت کشی

(۱) اکراماً له لا فی الحدیث : و محلو به فانه لا ینبغی لجففة مسلم أن نجس بین ظهرائی أهله . والصارف عز وجوب التعجیل الاحتیاط . قال بعض الاطباء ان کثیرین من یموت بالسکته ظاهراً یدفنون أحياء لانه یمس ادراک الموت الحقیقی بها الا علی أفضل الاطباء . فیتعین التأخیر فیها الی ظهور الیقین بنحو التفرع . من .

(۲) جنازه به کیتیمک قرابتیه یاخود قومشولنه و یاخود میتده اولان صلاح معروفه مبنی ایه نائله قیلقدن افضلدر . چونکه هم حیه و هم میتده ایسکدر اکا ترتب ایندن ثواب دخی اکثردر . در مع ط .

اوموزلامقدر . بونده هم جنازه به تسکیم ، هم کوتورنلره تخفیف وارد .

معذرت اولمقدجه (١) جنازه یی آرقه به یاخود حیوانه (ویا آراهه به) یوکلهمک ودرت کشیدن اکیک کوتورمک مکروهدر . کوچک چوجق جنازه سنی برکشی اللری اوزرنده کوتورر . راکب دخی اوله بیلور . درختار . چوجق کوچک اولمازسه بالغ کبیدر . ط .

لائق اولان درت کشیدن هربری جنازه یی قرقر آدیم کوتورمکدر باش طرفندن باشلایهرق ابتدا صول طرفنه کچرب تابوتک صول قولنی کندینک صاغ اوموزی اوزرینه آلور (٢) بعده آباق طرفنه کاهرک تابوتک صول قولنی کندینک صاغ اوموزینه آلور . صکره تابوتک صاغ طرفنه کچهرک ابتدا اوک قولنی وبعده آرد قولنی صول اوموزی اوزرینه آلور . وهرقوله اونر آدیم یورر .

جنازه یی قرق آدیم کوتورن کیمسه حقنی ایفا ایتمش اولوب (٣)

(١) اماعل بمید اولوب کوتورنلره مشقت اولق ویاخود برحاملدن بشقه کیسه بولنامق کبی معذرت اولورده اوده ارفه سینه آلورسه کراحت اولماز . ط .

(٢) میت تابوتده ارقه اوزری اولقله بوصورتله ایشارتیامن ابدلش اولور . کما فی ص مم ط .

(٣) یعنی دین قرنداشنگ کندینه عائد حصه حقوقی تعبیر حضرت ابوهریره وجهله قضا ایتمش اولقله اندن صکره ارقه سندن یورر . چونکه تمام مطلوب قبه قدر کیمک ودفق اولمقدجه دونمامکدر . مکرکه ولی میت اکا اذن ویرمش اوله . أفاده ط .

حديث نبوي ناطق اولديغى اوزره كىندىڭ قرق كېرەسى دىخى كىفارت بولش اولور (١) .

جنازه كوتورمىكده برازىرعت اينىك مىسنىچىدر (٢) نابوت اېچىندە مېتىك صارىيله جىغى درجەدە سىرعت اينىك مىكروھىدر .

جنازه نىك ارقەسىندىن يورىمىك او كىندىن يورمىكەدن فرض اولان نمازىك نافلە اولان نمازە فضل ورجىھانى كىي افضلدر .

كىكىشلىك حاصل اولغى اېچون او كىنە دىخى كىچىلور .
ھىركىك او كىدە بولمىسى مىكروھى اولديغى كىي ھىركىس كېرەدە قالەرق جنازه نىك يالىكىز بولمىسى دىخى مىكروھىدر .

كىمەسىيى اضرار ايتامىك اوزره جنازه نىك ارقەسىندىن راسكېا كىتمەكەدە دىخى باس يوقدر (٣) .

(١) لفظ حديث : « من حل جنازة أربعين خطوة كفرت عنه أربعون كبيرة . » اولغىلە نەل مذكورك كېازە كىفارت اولەجىغى مىصرىدر بونى افادەدن مىكرە مىغى : ولايتىڭ مىل خېير . دىمىشدر اھ (٢) لقولە صلى الله تعالى عليه وسلم : أسرعوا بالجنازة (أى مادون الخبب كما فى رواية ابن مسعود) فان نك صالحة تغير تقدمونها اليه وان تك غير ذلك فمشر تضعونه عن رقابكم . مى

(٣) رابكىك او كە كىمىسى مىكروھىدر . چونكىكە نوز قالدىرمىسايە ناس مىتضرر اولور . « باس يوقدر » تەبىرىندە يورمىك افضل اولديغىشە اىشارت واردر . زىرا تواضعە اقرب وھال شەفيعە الیق اولان اودر . رسول اكرم افندىمىز ھىضرىلرى ابن الدھدھاك جنازه سىندە ارقەدن يورمىكەرك بولتوت عودەدە ٣٠ نە يىنمىشلىدر . سىن اربەدە مذكور « الراكب يسير خلف الجنازة والمائى امامها قريباً منها عن يمينها وعن يسارها » حديث شريفى جنازەدە رابك اولانلرە ارقەدن كىكى ومانى بولتانلرە او كىدە باخود ساغىدە وصولدە يورمىكەدە جنازەدن اوزانى

جنازه ارقه سندن قادینلر کلمه تحریماً مکروه اولدیغی کبی (۱)
ذکر ویا قرآن ایله رفع صوت ایدرک جنازه کونورمک دخی
تحریماً مکروهدر .

موضع غفلت اولدیغی جهته عواقب حال اهل دنیا و مینک
ملاتی اوله جفی احوالی دوشوتهرک جناب حق قلباً ذاکر اولق
وبی لزوم سوزه بدل صوصیق لازمدر .

جنازه ارقه سندن « کلّ حیّ سیموت » کبی اندالر بدعتدر .
جنازه یه فریاد ایتمک دخی مکروهدر (۲) .

جنازه یی کورن برابر کیدجک دکل ایسه قیام ایتمک لازم
دکلدر . بو بابده اولان امر منسوخ و جنازه یه قیام مکروهدر .

قبرستانده جنازه ایندیرلمدین اوطورمق مکروه اولدیغی کبی
ایندیرلدکدن صکره (بلاعدر) آیاقده طورمق دخی مکروهدر (۳) .

قالامفی توصیه بیورمقددر . ص ، ط . (سن اربعه) ابو داود و ترمذی
ونسائی و ابن ماجه درکه صحیحینک ضمیمه جموعندن کتبسته حاصل اولور .
(۱) حضرت انسدن رویدرکه بر جنازه ده رسول الله صلی الله تعالی علیه
وسلم حضرتلریله برابر چیمه شبدق بر طاقم قادینار کوردیلر . جنازه یی
کوتورلرمی ؟ سؤال عالیه : لا . جوابی ویرلمکله : کومرلرمی ؟
سؤال عالیه دخی : لا . دیمکله : مأجور اولرق دکل ، موزور (وزرلی)
اولرق دونکر . بیوردیلر اه ط عن شرح البخاری لغبنی .

(۲) انما یعذب المیت بیکاه أهله اذا أوصی بذلك . درمختار .

(۳) حدیث شریفده « من قیم الجنازه فلا یجلس حتی یوضه »
بیورلمش و فل الوضع قعود جنازه حقنده احتقار عداولمشدر . مبت قبره
قونیلنجه قدر رأس قبرده ممالاصحاب قائم بولمق عادت سنیه دق ایکن
بر یهودینک : بز دخی اولولرمزده بویه بولنورز . دیمسی اوزرینه :

دفن کوندز اولی مستحیدر . کیجه دخی مکروه دکادر
کما هو المصرح به فی الدر مع ط (١) .

جنازه اوموزدن ایندیله کدن سکره فبامده بهودیلره مخالفت ابدک
بیورلشدر . کما فی ص و ط .
(١) لان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم دفن لیلۃ الاربعاء و عثمان
وفاطمة وعائشة رضی الله تعالی عنهم دفنوا لیلاً . کما فی ط عن الجوهرة .
بعد ذکر مارواه ابن ماجه من قوله علیه السلام : لاندفنوا موتاکم باللیل
الا أن تضطروا .

قبر

قبركه انسانك بعد الوفاة مدفوندر ومحل زیارت اولمق اعتبار یله مزار تسمیه اولنور^(١) برقامت عمقنده ونصف قامت عرضنده حفر اولنور تاكه أجساد بنی آدم بعدالمات دخی صیانت ایدلمش اولوب هم فوقو وبرمامش همده طعمه وحوش اولمق احتیاجارندن حفظ اولنمش اولسون .

صلابتلی بر اولورسه قبرك ایچی قبله جانبندن لحد یاپیلور كه قبر تماميله قازلدقن صكره قبله طرفی اوییلوب جنازه صیغه جق قدر بر بیت مسقف قیلنور .

شق یاپیلان یعنی قبر تماماً حفر اولندقن صكره اورنهی میت یرلشه جك قدر بر حفیره قیلنماز^(٢) .

(١) قبر بو معناده اسم اولوب جمعی قبور اولدیفی کبی دفن میت معناسنده باب اول ونازیدن مصدر دخی اولور . « وأنت غداً مقبور ونقول نقولوا من الفصور الى القبور ومن المنابر الى المقابر » وهذا مقبر فلان . قال :

لکل اناس مقبر بفنائهم فهم ینقصون والقبور تزید کل قریب لك علیك رقیب ، یودأن تقبر عما قریب » قاله الزمخشری فی أساس بلاغته و نوابه کله . وقال فی تفسیره سورة عبس فاقبره الخمه ذا قبر یواری فیه نكرمة له ولم یحمله مطروحاً علی وجه الأرض جزراً للسباع والطیر کسائر الحیوان یقال قبر المیت اذا دفنه وأقبره المیت اذا أمره أن یقبره ومکنه منه ومنه قول من قال للاعجاج أقبرنا صالحاً ام وبسمی القبر جدنا ورمسا . تقول شرا لحدثات نزول الاجداث هذا الى الرمس کأن لم یغن بالامس .

(٢) حدیث شریفده : الاعد لنا والشق لفرنا . بیورلمشدر من كه

مکرکه یر رخاوتلی اوله . اوحالده شق یا یوب اوزرینه تحنه
چکمکده و یا خود جنازه بی تابونیمه دفن ایتیمکده باس یوقدر (۱) .
میت ممکن اولورسه قبره قبله طرفندن ادخال اولور .
وانی قبره وضع ایدن کیمسه « باسم الله و علی ملة رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم » دیر (۲) و ازومنه کوره بر و یا بر قاج کشی
قبره اینر . بونک ایچون عدد معین و انارک تک و یا جفت اولماری
تعیین اولموب (۳) قدر کفایه ده اولماری وقوت و امن و صلاح اربابی
بولملاری آرانور .

اغبر المسلمین دیمکدر . ط . لحدکه فتح لام ایله فاس و ضم لام ایله قفل
وزنلرنده اولوب اولسکینک جمعی لحد و ایکنجینک جمعی الحاد کلمشدر :
شول حفره درکه قبرک قبله جانبندن آچیلوب ایچنه میت وضع اولندقدن
صکره آغزی کرپیج ایله قیادیلور . شق : شول حفره درکه قبرک فغری
استقامتده آچیلوب ایچنه میت یرلشدیرلدکن صکره اوزرینه تحنه و یا
فامش اورنیلور بعد طوپراف آتیلور .

(۱) هم تحته دیزمک و هم میتی تابوتله کومک فضلله اولدیفی کبی
محشیک بیانته کوره قبرده میتک الله یوقلی و یا حصیر سرمک دخی
مکرومدر .

(۲) أى باسم الله وضعناک و علی ملة رسول الله سلمناک . ص . قال
الامام الماتریدی هذا لیس بدعاء لانه لا تبدل عن الی مات علیه
غیران المؤمنین شهداء الله فی الأرض یشهدون بوفاته علی الایمان و به جرت
السنة کذا فی البحر . ط . و فی الطهیریه اذا وضعوه قالوا باسم الله و بالله
وفاته و علی ملة رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم . ص . أى وضعناک
منبرکین باسم الله و به آمنا و فی رضاه رغبتنا و نحن فی ذلک کله علی ملته
ودینه . فهستانی اه ط .

(۳) قبر منبر حضرت رسول الله درت ذات محترم داخل اولمشدر .
انلردن بری حضرت علی و بری حضرت عباس و دیگر بری حضرت

قادینی قبره ادخالده کنه دینک قریب محرمی اولادر . قادینی^(۱)
قسمی میتک اک یاقینی دخی اولسه قبره کیرمز^(۲) .

میت داخل قبرده ارقه اوزری یاخود یوز اوستنه ویاخود
صول طرفی اوزرینه یا نیرلیوب بلسکه صاخ یانی اوزرینه قبله یه
قارشو بولندیریلور^(۳) .

حتی ترس فونلش اولمق صورتنده لحدی اورتلش وتخته سی
دیزلش بیله اولسه اوزرینه طوپراق آنلش اولمقجه آچیلوب
یوزی قبله یه کتوریلور .

حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز بوبله
امر ایتمشلر و : بیت حرام سزک حیا و میناً قبله کزدر . بیورمشلرد راه
بعده کفنک دوکومی چوزیلور^(۴) و لحدک کرپیچی و فبرک
تخته سی دیزلدکدن صکره ال و کورک و هر ممکن اولان شی ابله
طوپراق آتیلور .

بولنالر میتک باش طرفندن اوچر آوچ طوپراق آتمق
و ایلک آتشدن ابتباس طریقله : (منها خلفنا کم) ، و ایلک کنجیده :

عباسک اوغلی حضرت فضل اولوب دردنجیلری حضرت صهیب یاخود حضرت
مغیره ویاخود حضرت ابو رافع اولمق اوزره مختلف فیهدر . ط .
(۱) ولا کافر . ط .

(۲) قادینی جنازه سنی تابوتدن قبره وحتی بیقانونه کفنلندکدن صکره تابوته
آلمق دخی ارککله عانددر . حیاتنده مداوات منلی یر حاجته مبنی قادینه اجنی
ارکک برحائل ایله وضع ید ایده بیلدیکی کی حال مماتنده کی حاجته مبنی دخی مع الحائل
وضع ید ایده بیلور وضع ید ایده بیلدیکی . ص ، ط .

(۳) و بسند المیت من وراثه بنحو تراب لثلا بنقلب . ط .

(۴) للاستغناء عنها بوقوع الامن من الانشمار اه در مع ط .

[وفها نهیدم] ، و او چنجیده : [ومها نخرجکم تارة اخرى] دېمک
مستحب اولور .

برفېره کندی ایچندن چیقان طور اقدن زباده سنی آنمق
مکروه در .

طوپراغی زمیندن برقارش قدر و بادها زباده جه بوکسلدوب
قبری دوه اورکچی کبی یا پمق مندوبدرکه بوکا (نسیم) و او فېره
(مسنم) تعبیر اولنور . پکشمک ایچون اوزرینه صو سر پیلور .
قبر مسطح اولماز و کبرجلمز . خراب اولان قبرلر چامور
ایله تعمیر اولنور .

قبر بللی اولمق و خوارلانماق ایچون اوزرینه آغاج دیکیلور .
اوقاق برطاش دیکوب اسم باز مقده دخی بآس بو قدر (۱) .

مونی دفنی مقابره مخصوص اولوب اولن چو جق دخی اولسه
فبرستانه کونور ملک لازم اولدیفی کبی (۲) برفېره ضرورت اولدقجه

(۱) شاعر معری دنیا به ذریت کتورمکی جنایت عدابتد بکندن هیچ ناهل ایتمه و رک
وفات ایتمش اولدیفیچون سنک مزارینه شویدیک :

هـذا جناح أبی علیّ وما جنیت علی أحد

بازلسنی توصیه ایتمشدر . بو (قبر) بنم بابامک بکا جنایتیدر ، بن بوجنایتی کیمسه به
ایتمدم دیمکدر . تشکیم قول جیدم زده مذکوردر .

عشی دیرکه اهل مصر قبری لری اشیف کدن و مندرس اولاندن حفظ ایچون
اوزرینه أحجار وضعی اعتیاد ایتمشلردر و بوتده بر بآس بو قدر اه .

(۲) خانه درونته دفن انبیایه خاص اولمهله صغیر و کبیر میت مقابر مسلمینه
نقل اولنور . بونک مقتضاسی مدفن مخصوصه دخی دفن اولنما قدر . تشکیم مدرسه
مثلی بنا یا نالر انک قرینه کندیلر ایچون برده مدفن ایدینورلر ، قاله ابن عابدین .

بر میتندن زیاده دفن اولنماق دخی لازمدر . دافنلرک قلاتی ویاضعفی یاخود دها مهم شیهله اشتغاللری ضرورت مبیحه دندر (۱) .

اوحالده شهداء اُحد کبی هرایکی میتک ارسسی ممکن ایسه علی وجه التذیب تراب ایله فصل اولنماق اوزره قبر واحده متعدد میتی دفن جائز اولوب مدفونلر متحد الجنس اولدقلرینه کوره افضلی تقدیم اولنورکه قبله جانبینه طوغری ایلرو اوقونیلور . متحد الجنس اولدقلرینه کوره اولارکک ، بعده ارکک چوجق ، بعده خنثی ، وانندن صکره قادین وضع ایديلور (۲) .

میت چوریوب طوپراق اولدقدن صکره دیکرینی انک قبرینه دفن ایتمک جائز اولور (۳) .

موجود کیمکلری قیرمق یاخود بشقه یره نقل ایتمک جائز اولماز (۴) .

مؤلف علیه الرحمه خانه به ، موتی دفتنک کراحتی سولیدیکی صره ده : فساق نعییر اولنان ائم واری قهراره دخی موتی دفنی مکروه اولور . دیمش و محشی مرحوم وجوه کراحتی اعداد ایلمشدر . (فساق) بلاد شامیه جه معروفدر .

(۱) بر کیمسه نک قریبی ایله برابر مدفون اولاق ایستلمسی عذر اولدیفی کبی بشقه مقبره موجود ایکن اومقبره ده یرک طارانی دخی مجاورت صالحینه بآء دفن متبرک بیله اولسه عذر دکلمدر . ط .

(۲) علی عکس الوضع الذی عند الصلاة علیهم . کما مر فی (۵۹۴) .

(۳) صاح هذی قبورنا تملأ الرحب فأین القبور من هذه الاجساد

خفف الوطء ماأظن أديم الأرض الا من هذه الأحساد

رب لحد لقد صار لحداً مراراً ضاحک من تراحم الاضداد

ودفن علی بقایا دفین فی طویل الازمان والآباد

(۴) مقابر أهل ذمت دخی بویله درچونکه انلر احیاء و أمواتاً اتباع مسلمیندر .

بخلاف أهل الحرب اذا احتیج الی نبشهم فلا بأس به . ط . فتنبش و نرفم العظام والآثار و تتخذ مقبرة للمسلمین أو مسجداً . ابن عابدین .

میتى وفات ايتديكى ويا مقتول اولديغى محلك مقبره سنه دفن ايتمك مستحيدر (۱) .

بر بلده ويا قريه دن ديكر بلده ويا قريه مزارلغنه نقل جنازه ايتمك مفيد اولميان شيله اشتغالدر چونكه هريرميت ايچون كفاندر (۲) . همدن نقلده تأخير دفن واردركه اوده كراهت كافيه در .
مدينه منوره مقبره سى قريب اولديغى حالده شهداء احذك كندى مشهدلرينه دفنلرينى عليه السلام افندمز امر ايتمشلر ودمشق فاتحى اولان اصحاب حضراتى ابواب دمشق قريبه دفن اولنوب جمله سى محل واحده مدفون اولق اوزره نقل اولما مشلدر . ابن عابدين (۳)

(۱) متعدد مزارلغى اولان بلده به كوره دخى . بلك جهت مونته اك قريب بولان مقبره به دفن اولنسى اولادر . ط على الدر . بر باخود ايكى مبل قدر اوزاغه كونورمكده باس يوقدر . رد مختار .

(۲) كفات كتاب وزننده كنديسيله ضم وجم حاصل اولان شيدركه ضام وجامه معناسنه در . [ألم نجهل الأرض كفاً احباءاً وأمواتاً] فول كريمى منطوفجه يرك يوزى احبابى وايچى أمواتى جامعدر . مؤلف دبركه حضرت ابوبكر اك اوغلى عبد الرحمن شامدن مكه به كلور ايكن اون مبل قدر مسافه قالهرق وفات ابدوب مكه مكرمه به نقل اولنمش ايدى همشيره سى حضرت عائشه مكه ده بولنوب قبر مشار البهى زيارت ايتديكنده : بكا قاليدى سنى بورايه نقل ايتيوب وفات ايتديكك عاله دفن ايدردم بورمشدر اه بتصحيج بلراجعة الى اسم الغابة .

(۳) كرچه عشره دن سعد بن ابى وقاص رضى تعالى عنه حضرتلرى مدينه منوره به درت فرسج مسافه ده كائن عقيده كي خانه سنده وفات ايتمش اولديغى حالده أعناق رجالده اولهرق مدينه مشار اليها به نقل ايتلمش وياني وياني كندران اولديغى اوزره جنازه سى مسجد شريف نبوى داخلنه آلهرق تداوى قيلمشدر

میتى بعدالدفن بشقه یره نقل ایتىك أصلاً جائز اوله ماز (۱) .
 مکرکه دفن اولندیخی یر برینک ملکی ایکن غصب اولنوب دفن میت
 ایدلسکله صاحب ارض میتک اورادن اخراجنی طلب ایتمش اوله .
 اوحالده صاحب ارض ارضک ظاهرینه مالک اولدیغی کبی باطننه
 دخی مالک اولدیغندن دیلرسه مدفونی اخراج ایدر و دیلرسه قبری
 دوزله یوب اوزرنده زراعت وسائر صورنله انتفاع ایلر .
 دفن میت اولنان یرمیتک ویا وارثک ملک مشتراسی اولمشیکن
 شفیهی طوبوب طالب وبالشقه مالک اولق صورتنده دفننه رضا
 داده اولماق دخی بوبله در .
 کیمسه نك ملکی اولمیان یرده بریسیچون حفر اولنمش قبره
 بشقه بری دفن اولنق صورتنده مدفون اخراج اولنمیوب قیمت
 حضر تضمین اولثور (۲) .
 برکیمسه کندی نفسیچون حاضرلادیغی قبره بشقه سی دفن
 اولنق صاحب قبری ممنون ایتیمیه چکی جهنله یرککش ایسه مکرره
 اولوب طارایسه بلا کراهه جائزدر (۳) .

ولکن حضرت مشار الیه أحياء داریندن اولقله سائرینه مقبس علیه دکلمدر :

جسد پاک اولیا چوریمز .
 (۱) وأما نقل موسى عليه السلام تابوت يوسف عليه السلام من مصر الى الشام
 وكذا ماروي من نقل يعقوب عليه السلام منها اليها فليس شرعاً منقولاً إلينا .
 كما في الفتح وغيره .

(۲) والضامن اما الوارث أو بيت المال أو اغنياء المسلمين . كما في س .

(۳) جامع ایچنده ویا مجلس علمده برکیمسه کندی نفسیچون سجاده سربک
 ویایی باق کبی که بر و اسم ایسه بشقه سی انک اوزرنده نماز قیله از واطوره سر

انسان نروده اوله جکني بيله مدیکيچون موندن اول قبر حاضر لاق
کندیك اكا حاجتی متحقق اولیان شیتی یا بمقدر .
انسانه لازم اولان حضرت صدیقك بیوردقلری کبی کندی
قبره حاضر لامقدر .
کفن نروده اولسه لابد اولقله آنی احضارده بأس یوقدر (۱) .

نبش قبر حرامدر یعنی اولو دفن اولنوب اوزرینه طوپراق
آ نلدقن صکره قبری آچمق (۲) جائز دکلدر . مکرکه ذکر اولنان غصب
مسئلهسی مثلی حق غیره مبنی اوله .
وضع مسنونه مراعات اولنمیهرق کومیلان ومثلاً باشی آباق
طرفنه کلمش ویاخود صول یانی اوزره یاتیرلمش اولان میتك وضعی
دکشدیرمك ویوزینی قبله به کتورمك ایچون بيله نبش قبر جائز

ایسهده یر طار اولدبنه کوره آنی عندالضیاح داخل ضمانی اولماق ایچونال صونوب
فالدرمق صورتیله اولیهرق یر طرف ایدوب اوراده نماز قیله ییلور واپورور . ص
مع ط .

(۱) قبر حاضر لاق دخی عمر بن عبد العزیز حضرتلری کبی بعض سلاف
صالحینده واقم اولدیچون بی بأس وبلکهده موجب اجر در . کما فی ص .
(۲) بولنت وارابکن فتح میت دیمک لزومسز و معنامزدر . یقال نبش الارض عما
تحنها نبشاً من باب قتل . قال الفضل بن العباس بن عتیه بن ابی لہب :
مہلاً بنی عمنا مہلاً موالینا لاتنبشوا بیننا ما کان مدفوناً
وانتباش العروق استخرجها من الارض . قال الکمیت :
موتهن انتباشهن من الارض ويحین ماسکن القبورا
ای مادامت العروق تحت الارض كانت حية فإذا نبشت ماتت .

اوليوس انجق حين دفنده ايچنه دوشش ويا بالخاصه برابر كوملمش
بر ماله و صاحبك طلي اوزرينه ~~كفن~~ مغصوبه مبنى قبر
آجيله بيلور^(١) .

(١) لأن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم أباح نبش قبر أبي رغال لذلك . س .
أى لال وهو قضيب ذهب وضع معه ط . وأبو رغال ككتاب دليل أبرهة وقبره
موضم في طريق الطائف يقال له الغمس كعظم ومحدث برجم واسم أبي رغال نفيل
بغية التصغير .

تلقین

دفن‌باشندن فارغ اولدقدن صکره جماعت دوه بوغازلنوبده پایلاشیله حق قدر مدت او طوروب قرآن اوقومق مستجبدر :
ایچلرندن بری تجوید اوزره یس شریف سوره "جلیله سیه تبارک
الذی بیده المملک سوره" شریفه سنی واون بر اخلاص و برر
معوذنین ایله سوره "فاتحه بی وسوره" بقره ک اوانی و آخرینی
اوقور و ثوابی جنازه ک روحنه اهدا ایدرک عفو و مغفرتی ایچون
دعا ایدر . سائرلری دخی بخلوص البال آمین دیوب بعد الفاتحه
هرکس ایشنه کیدر .

تلقین میئده اصل اولان اشته بو توف و تلاترک میته دفنی
معاقب قبری یانندن انفسکک ایدلیه رک کندبسیله امة بناس
ایدرجه سنه روحنه اهداء ثواب تلاتونده بولنمقدر .

سنن ابی داود و بیه قیده حضرت عثمان رضی الله تعالی عنه روا بقیله
مذکوردرکه رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری
دفن میئدن صکره همان عودت بیورمیوب مدفنده بوانورلر و حضاره
خطاباً : قرداشکمز ایچون جناب حقندن مغفرت ایستیکز و کندبسیله
تمکین احساننی طلب ایلیکمز که اوشمدی سؤال کورر . بیوررلر
ابدی اه .

صحیح مسلمده دخی مذکور درکه عمرو بن العاص
رضی الله تعالی عنه حضرتلری و صیتلرنده : بنی دفن ایتدی که وقت
دوه بوغازلنوب اتی تقسیم اولنه حق قدر مدت قبرم یاننده بولسکر

ناکه بن سزکله استیناس ایدیم و ربکم ملهکارینه نصل جواب ویره بیله چکم باقیم دیمشدر (۱).

صکره لری بوکا کیفیت آتیه دخی منضم اوله رق « مارآه المؤمنون حسناً فهو عند الله حسن » قاعده سنه کیرمشددر .

کیفیت تلقین

دفندن و ذکر اولئان نلاوت و دعادن صکره بر صالح کیسهه قالب فبرک باش طرفته میت مدفونک وجهی مقابلته طوررق اکا خطاباً اسمیه : یافلان یا ابن فلانہ . (مثلاً) باحمد یا ابن ام کلثوم دیو (۲) اوچ کره ندادن صکره : اذکر ما کشت علیه من شهادة أن لا إله الا الله وأن محمداً رسول الله وأنک رضیت بالله رباً وبالاسلام ديناً وبمحمد صلى الله تعالى علیه وسلم نبياً وبالقرآن اماماً . « دیر .

(۱) تلقین سؤال قبره بنی مکین دیک اوله بنه نغراً قبر سؤالی کورمیه جکلهه یعنی انبیایه و اطفا له تلقین اولئامق کرکدر . معرکه کفارده . مقول اولان و سرحد بکایرک یا خود طاعونه طوتیلر ق و ذت ایلیان و حتی زمن طاعونده اولن و بطون و یا مجنون اولر ق وفات ایدن و جمه کوئی و یا کیجه سی وفات ایلیان و هر کیجه سوره ملک اوقیان و طالب علم اوله رق اولن کیهلر دخی سؤال کورمیه جکلردندر . حکمت سؤال شرف مؤمنی و خذلان کافری اظهاردر . ذکر ط .

(۲) میتک هم کندی اسمی آکار همهه انی والده سنه اضافه ایدر . چونکه مولودک والده سنه نسبتی پدرینه اولان نسبتندن دهه محققدر . والده سنک اسمی معلوم دکل ایسه حضرت حوایه اضافه اولنور . قادینه کندی اسمندن صکره صیغه تأیید ایله یا بنت فلانہ دیتور .

سالف البیان تلقین مختصره متعلق افاداتی متعاقب مؤلف ہو وجہ
اوزرہ اولان تلقین میت حقنہ اوچ قول درمیان ایدرک دیودکھ :
مینی قبرہ کومدکدن صکرہ دخی تلقین مشروعدر (۱) علی قول میت
بعد الدفن تلقین اولنہاز (۲) وعلی قول تلقین میت نہ امر اولنور
نہدہ نہی اولنور (۳) .

سماع موتی کلام الخلق قدوردت • حقا وجماعت بہ الآثار فی الکتب
وآیة النفی معناها سماع ہدی • لایقبلون و لایصفون للادب

-
- (۱) بواہل سنت وجماعتہ منسوب سوزدر • « لقنوا موتاکم » حدیثک
حقیقی دہ بودر • س • ہو حالہ تلقین مختصرہ نظراً جم بین الحقیقة
والمجاز ایداش اولور • ولا مانع منه فی مثل هذا • قالہ ط •
(۲) ہو سوز معتزلہ نہایت اولنمشدر • س •
(۳) حلی بوکا قصر کلام ایتہ شددر •

تعزيت

تعزيت حسن صبر معنائه اولان عزاء دن مصدر متعددر (١)
كه اهل ميته ومصيبته ده : « جناب حق سزه صبر جميل واجر جزيل
ويرسون . » كجى سوزلر سويله مك وتسليمته بوانمقدر .

مطاوعتى تعزيدر كه صبر وتحملدن عبارتدر . انكده شعارى
(انا لله وانا اليه راجعون) ديو حقه توسلدر (٢) .

تعزيت رجال ونسايه مستحيدر ومينك جميع اقاربى تعزيت
اولنور (٣) .

حديث شريفده . برمصييت مقابلنده اخوان دينندن برينى

(١) والبراء مثل سلام اسم من التعزية مثل سلم سلاما وكلم كلاما قاله الفيوى .
(٢) وروى الطبرانى وغيره : إذا أصاب أحدكم مصيبة فابذكر مصيبتك في
لأنها من أعظم المصائب . وفي لفظ ابن ماجه : فليتعز بمصيبتك في فان أحداً من أمتي
لن يصاب بمصيبة بعد أشد عليه من مصيبتى .
ولله در الفائل :

اصبر لكل مصيبة وتجلد واعلم بأن المرء غير مخلد
واذا ذكرت مصيبة تسلوبها فاذكر مصابك بالنبي محمد
وأنشدت فاطمة الزهراء رضى الله تعالى عنها بعد موت أبيها صلى الله تعالى عليه وسلم :
ماذا على من شم تربة أحمد أن لا يشم مدى الزمان فواليا
صبت على مصائب لو أنها صبت على الأيام عدن لياليس
كذا فى ط والحفوظ صرن وكلاهما بمعنى .

(٣) لكن قاديى ارككك تعزيتى خوف فتنه اولامق فيديله مقيددر . وفى
الحديث : من عزى نكلى كسى بردين فى الجنة . كما فى ص .

تعزيت ايدن كيمسه ني جناب حق يوم قيامته تسكرمه دال اولان
حلله ايله كسوله بيورلشدر .

تعزيتك بعد الدفن اولسي افضلدر چونكه قبل الدفن اهل ميت
تجهيز ايله مشغوللردر . انرك وحشتي بعد الدفن مزداد اولور .
قبل الدفن دخي جزع ايتدكلري تقديرده تعزيت اولنور .
تعزيتك عند القبر اولسي مكروه اولور .
بركره تعزيت ايدنه بردها ايتمك لائق دكلدر .

ولي ميته مسنون اولان دفندن صكره ايلك كيجه كچمدين
متيسر اولاني تصدق ايتمك وهرشي بوله مديغنه كوره ايكي ركعت
نماز قيلوب نوابني مينك روحنه اهدا ايلسكدر .
ميتي بعد الدفن هركون متيسر اولاني ويرمك اوزره يدنجي
كونه قدر روحه چون تصدقه بولنمق مستحبدر .

ولي ميتك يملكر ياپوب ضيافت ايتمسي (حلواء ياپمسي
ولقمه دوكمه سي) مكروهدر (١) .

ميتك قومشولرينه واوزافده دخي اولسه اقرباسنه مستحب
اولان اوكون واوكيجه طعام ترتيب ايدوب انلري يعني اهل ميتي
طوبور مقدر (٢) .

(١) لانها شرعت في السرور لاني السرور وهي بدعة مستحبة . ص . قال
في البرازية يكره اتخاذ الطعام في اليوم الأول والثالث وبعد الاسبوع ونقل الطعام
الى المقبرة في المواسم واتخاذ الدعوة بقراءة القرآن وجمع الصلحاء والقراء للختام
أو لقراءة سورة الأنعام أو الاخلاص . ط .
(٢) شرعهده مذكور اولديغنه كوره حضرت حمزة نك واصلده مذكور

کمیده وفات ایدن مسلم قاره اوزاق اولدیغی وجنازه
طورد فجہ تغیر ایتمسکدن قورقلدیغی تقدیرده (۱) غسل اولنوب
کفنلندکدن (۲) و نمازی قیلندقدن صکره صاغ جانی اوزره
قبله یه قارشو اوله رق دکزه براغیلور و امام احمد بن حنبل حضرتلرندن
منقول اولدیغی اوزره قهر بجره باتمق ایچون اکا آغر برشی
ربط اولنور .

دار حربه یعنی دول اجنبیه سواحله قریب اولان دکزار ایچون
ائمه شافعیه دن دخی منقول اولان بودر .

دار حربه قریب دکل ایسه صولرانی ر ساحله آتورق ایصال
ایادی اسلامیان ایتمکله اناردفن ایدرلر دیومیت ایکی تحت اده سنه
صیقیهجه باغلانوب دکزه براغیلور .

یزم اهل مذهبزدن دخی بویله منقولدر . کذا فی ص مع ط .

اولدیشنه کوره حضرت جعفر طیارک (ولا مانع من الجمع) وقوع شهادتارنده رسول
اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلری کندی اهل بیتلرینه آل حزه
و آل جعفر ایچون طعام ترتیبی امر ایدوب : زیرا انلره کندیلرینه باقمیه حق حال
حاصل اولدی . مآئنده د فقد جاءهم ما یبغیهم بیوردیلر . مؤاف دیرکه وانلره
اکل ایچون الحاح ایلمایدی چونکه حزن کندیلرینی آکلدن منم ابله اضعاف ایدر .
جناب حق ملهم صبر و معوض اجر در اه .

(۱) قاره اوزاق اولسه ده مبتک تغیرندن قورقلدیغی و یاخود قاره قریب اولوب
چیقماق دخی ممکن بولندیغی تقدیرده جنازه دکزه آنگاز . ط .
(۲) ویشد علیه کفنه . ط .

زيارت قبور

دقن وزيارت کبی بر حاجت صحیحہ اولمہ دقچہ قبرلری چیکنه مک کناهدر .

آنش قورینه باصق قبره باصمقدن وقور اوزرینه اوطور مق قبر اوزرینه اوطور مقدن خیر لیدر بیورلمشدر (١) .

قبرستانی زیارت تذکیر آخرت ایتدیکیمچون مندوبدرکه حدیث شریفده زوروا القبور تذکرکم الموت . یاخود : تذکر الآخرة . و: کنت نهیتکم عن زیارة القبور فزوروها . بیورلمشدر

خوف فتنه اولمہ امنی شرطیله مندوبیت زیارت نسوانه دخی شامل اولوب « لعن الله زائرات القبور » حدیثی تجدید حزن وبکا ایتمک عادت جاهلیه سیچون زیارت قبور ایدن قادیلاره عائد بولنمشدر .

زیارت قبر قائماً وقاعداً اولور (٢) . زائر قبره مستحب اولان

(١) ولفظ الحدين : لان يطاء الرجل على جرة خيره من أن يطاء على قبر . لان يجلس أحدكم على جرة فتعرق ثيابه فتغسل الى جلده خيره من أن يجلس على قبر كما في جامع السيوطي الصغير . والكلام في غير حالة الضرورة .

وقبيح بنا وان قدم العهد هوان الآباء والأجداد
مران استطعت في الهواء رويداً * لا اختيلاً على رفات العباد

(٢) رسول اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندمز حفرنلری مقبره مدینه منوره لری اولان بقیع شریفه چیققدقندرده قائم بولنورار و : «السلام علیکم دار قوم مؤمنین وإننا ان شاء الله بکم لاحقون أسأل الله لی وسلم العافیة » بیوررار

اوطورب (۱) یس شریف اوقومقدر .

قائماً زیارتده اون بر اخلاص شریف اوقنور .

حدیث حضرت انسده : داخل مقابر اولان کیمسه بس سورده سنی اوقیوب ثوابی امواته اهدا ایدرسه حق جل وعلا انلره آسانلق ویرر و اوقویانه اموات عددنجه حسنات اعطا ایدر . بیورلمش اولدیغی کبی حدیث حضرت علیده دخی : قبرستانه اوغرایان کیمسه اون بر سورده اخلاص اوقیوب اجرینی امواته اهدا ایدرسه اواموات عددنجه کندیسنه اجر ویریلور . بیورلمشدر (۲) .

قبرستانک آغاجنی کسمک ویشیللاکینی یولق مکر وهدر (۳) فوریلری قلع اولانه بیلور .

ایدی . ص . ونا به التحاق محقق ایکن ان شاء الله قیسی انم حالات اوزره التحاق تمیدر . عافیتدن متعدد مسخط الهم بدن و مکروهات آخرتدن معافاندر . ط .
(۱) اتأدبه القرآن علی الوجه المطلوب بالسکينة والتدبر والانماظ . ط .
(۲) قبرستانه داخل اولوبده : « اللهم رب الاجساد البالية والعظام النخرة التي خرجت من الدنيا وهي بك . مؤمنة أدخل عليها روحاً منك وسلاماً مني . » دیان کیمسه ایچون عهد آدمدن برو وفات ایدن میت مؤمن استغفار ایدر . یاخود : الی قیام الساعة وفات ایدن مؤمن و غیر مؤمن ولد آدم عددنجه اکا حسنات یازیلور . روایتلریده واردر . کما فی ص .
(۳) لانه مادام رطبا یمسح الله تعالى فیؤنس المیت وتنزل بذكر الله تعالى الرحمة . ص .

غضبه ياخود ضيق معيشته وياخود دوچار اولديغي زياته مبنی
موتی تمنی ایتکم مکروہدر . قضایہ عدم رضا دیمکدر (۱) .
بخارینک کتاب المرضاسنده حضرت انس رضی اللہ تعالی عنہدن
روایۃ مذکوردر کہ حضرت رسول اللہ صلی اللہ تعالی علیہ وسلم
« سرك برکز کندینه اصابت ایدن ضرردن طولای موقی صاقین
تمنی ایتسون اگر تمنی موتدن بشقه چاره سی قالماش ایسه :
یارب حقمده حیات خیر اولدقجه بنی یاشات و حقمده وفات
خیر اولدقجه بنی متوفی ایله . دیسون » مآلنده اولمق اوزره
« لا ینمنین أحدکم الموت لضر أصابه فان کان لابد فاعلاً فلیقل اللهم
أحیی ما کانت الحیاة خیراً لی وتوفنی ما کانت الوفاة خیراً لی »
بیور مشلدر .

میالایام و الغیر و أمراة منتظر
أتیأس أن ترى قرجا فأیناه و القدر

احکام شهید

شهید که مقصود شهید کامل در : فی سبیل الله مقتول اولاندر .
فعلیل یا بمعنی فاعل و یا بمعنی مفعولدر . اعتبار اوله کوره
عند باریده صحیح اوله جنی معنی وجهله حاضر اوله رقی مرزوق
بولنمی کبی بر معنایه مبنی و اعتبار ثانی به کوره مشهودله بالجنه
بولندیغنه مبنی شهید اسمیه اولنور . جمعی شهداء کلور (۱) .

سوره بقره نکه یوزاللی بشنچی آیتی اولان اسمعید بالله تعالی :
(ولا تقولوا لمن یقتل فی سبیل الله اموات بل احياء و لکن لا یعرون .)
وسوره آل عمرانک یوزالتمش طقوز و یوزبتمش و یوزبتمش برنجی
آیتلری اولان اسمعید بالله تعالی : (ولا تحسبن الذین قتلوا فی سبیل الله
امواتاً بل احياء عند ربهم یرزقون . فرحین بما آتاهم الله من فضله
و یتبشرون بالذین لم یلحقوهم من خلفهم الا خوف علیهم
ولاهم یحزنون . یتبشرون بنعمة من الله و فضل و أن الله لا یضیع
أجر المؤمنین) . قول کریملری خاوبسنجه شهدا نازل سعادت
عظمی اولوب عالم آخرنجه ممتاز اولدقلری کبی احکام دنیاچه دخی
بلا غسل نمازلری فیلنمی و « زملوهم بسکومهم » حدیث شریفی
موجهنجه دملریله دفن اولنمی امتیازیلله اموات سائر « مسلمیندن
ممتازدرلر .

(۱) شاهد معانسه اولان شهیدک دخی جمعی شهداءدر . اشهاد دخی
کلور . [والله علی کل شیء شهید .] کلمته علی رؤس الاشهاد .
شاهدک جمعی شهوددر . انلر بنم شاهدلر مدر دیمک ایچون : « هم شهودی ،
دینلدیکی کبی هم شهدائی . (یاخود) : هم شهدادی ، دخی دینور .

انلرک بوامتیاز دنیویلری آتی لثعداد شروط ایله مشروط ومقید اولدیغی کبی کیمی احکام دنیاده وکیمی ثواب آخرتده انلره ملحق بر طاقم ممتازین دخی اولمغله شهدا : شهیددنیا وشهید آخرت وشهید دنیا و آخرت . دیو اوچه تقسیم اولوب انلردن شهید کامل انجق قسم ثالثدرکه حکم دنیا واجرعقبایانی جامعدر . قسم اول یالکز حکم دنیاچه وقسم ثانی یالکز اجر عقبایچه انلره ملحقدر . قسم اول افرادنده بفضل الله تعالی اجر آخرتی احراز ایدنلر دخی اولور .

شهید کمالک وحکم دنیاچه اکا ملحق بوانان قسم اول افرادینک افرادینک ذکر اولنان احکام وجهله بلاغسل نمازاری قیلنمق الی شرط ایله مشروطدر : عقل ، بلوغ ، حدث اکبردن طهارت ، بغیر حق مقتولیت ، قتل محاربانک غیریده وقوع بولدیغنه کوره انک تعمدی قسملیه واقع اولمش اولمق ، مقتول مرتک اولماق . شرط اول ایجابینجه مجنون ومجنونه وشرط ثانی موجبینجه صبی وصبییه وشرط ثالث موجبینجه جنب ویا حائض یاخود نفسم اولانلر حکم مذکوره معروض اوله میوب غسل ونسکفین اولانهرق نمازلری قیلنمق لازم اولدیغی کبی شرط رابع موجبینجه رجم وقصاص مثلی برحقه مبنی مقتول اولانلر دخی غسل ونسکفین اولنمق ونمازلری اندن صکره قیلنمق لازم کلور .

مقتولیت قیدی بریردن یووارلانهرق ویا آتشه یانهرق ویا اوزرینه برشی ییقیلهرق ویا صویه بوغیلهرق اولن یعنی آخرک مقتولی اولمیان میت مصابدن احترازدرکه اندن ومقتول بولنوبده

قائلی معلوم اولماغله بحق ویا بغیر حق اولدیرلدیکی بیلنه میانندن غسل ساقط اولماز .

کندی نفسنی ویا مانی یاخود مسلمیندن ویا اهل ذمتدن برینی مدافعهٔ مقتول اولانلر بغیر حق اولدیریلانلر جمله سندندرکه انلر قتل تعمدی ایله مقول اولوق یعنی آلت جارحه ایله عمداً اولدیرلش بولنمق شرطیله بلا غسل اوزرلرینه نماز قیلنور .

قتل تعمدینک غیری اولان اقسام قتل ایله — که انلر شبهه عمد وخطا و جاری مجری الخطأ و تسبیاً قتلدر و موجبلری قصاص دکیل ، عوض مالیدر — مقتول اولانلر حکم مذکوره معروض اولمیه رق غسل اولنورلر .

بوندن یعنی قتله عوض مالی دکلده قصاص ترتب ایتمک مسئله سندن کندی اصولنک مقتولی اولان ولدایله افندیسنک مقتولی بولنان کوله ویا جاریه مستثنی اولوب بولنده و قصاصه بدل اخذ مال صورتنده قصاص اعارض سافط. اولمش اولدبغنه مبنی حکم اصلی اولان بلا غسل صلات جاری اولدبغنی کی محاربه مقتوللری دخی قتلک تعمدی اولمسی قیدندن مستثنادرکه انلرک قاتلی کرکسه باغی ویا قاطع طریق اواسون و قتل کرک مباشرة و کرک تسبیاً وقوعه کلش بولنسون غسللری اجرا اولنمیه رق نمازلری قیلنور .

شرط سادس اولان مقتول مرث اولماق قیدینه کلمنجه ، (مرث) لفظی مهتر کی باب افتعالدن اسم فاعلدرکه مصدری اولان ارتثا : مونی مؤدی جرح ایله مجروح اولان کیمسه همان وفات

ایتمام کله انقضاء حربدن صکره یا لاجل المداواة (۱) بشقه یره نقل اولندقدن و یاخود یمک یمیک و صوا یچمک یاخود او یقوا و یومق و یاخود لقر دیلر و یا آاش و یرش لر ایتمک کبی منافع حیاندن برشیله منتفع اولدقدن و یاخود عقلی باشنده اولار ق اوزرندن بر نماز وقتی کچو کدن صکره وفات ایتمکدر .

ارتاث ترک غسله مانعدر . حضرت عمر و عثمان و علی و ضوان الله تعالی علیهم هپ شهدا ایکن حضرت عمر و علی مرتث اولدقلرندن غسل اولندیلر . حضرت عثمان مرتث اولدیغندن غسل اولنمادی .

شروط مذکوره کندیسنده مجتمع اولان شهید شهداء اُحد کبی (۲) دمیله تکفین اولنوب یعنی قاتلی اولان لباسندن صویلیوب و بلا غسل نمازی قیلنوب دفن اولنور .

اوزرنده کورک و خرقة کبی صالح کفن اولمیان فضله لباسی و ارایسه چیقاریلور . سلاحی و زرهی آلنور . آیاق قابی و باش کسوه سی دخی چیقاریلور . کفن سنتدن ناقص اولانی اتمام وزائد اولانی تنقیص ایدیلور .

ایچنده مقتول اولدیغی لباسی تماماً اوزرندن آماق وانی بشقه برکفنه صارمق مکروه اولور .

(۱) کندبسه باقلق اوزره دکلده آیاق التنده قلوب چککننامک ایچون بر طرفه فالدرملق ارتثاندن معدود دکدر . صایلان منافع انقضاء حربدن اول اولسی دخی ارتثا عد اولماز . کما فی ص . (۲) الذین قال فیهم رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم : زملوهم بدمائهم فانه لیس کلمة تسکلم فی سبیل الله الا تأتی یوم القیامة تدمی اونه لون الدم والریح مع المسک .

(*) اعلم أن بعضهم کصاحب البدائم جعل العلة فی ارتثائه أن نقله

شروط مذكوره في جامع اولميان ميت آتشد يانمق وياصويه
بوغلق ياخود طاعونده اولمك كبي شهيد آخرت دخي اولسه (١)
انك احكام دنيا دن اولان امرتجهزي اموات عادنه مسلمين وجهله
اولور.

(١) ممن وردت في حقهم الآثار مثل : أي امرأة ماتت بجمع فهي
شهيدة . أي بشيء مجموع فيها غير منفصل عنها من حل أو بكارة . ومن
مات بالسل أو بالصرع أو بالحمى أو دون أهله أو ماله أو بالشرق أو بافتراس
السبع أو بالبطن أو الفرق أو الهدم أو بالجذب أو مات على طلب
العلم الشرعي أو مؤذنا عتسبا أو ناجراً مدوقاً ومن سمى على امرأته
وولده وما ملكتته يمينه يقيم فيهم أمر الله تعالى ويضعهم من حلال كان حقاً
على الله تعالى أن يجعله مع الشهداء في درجاتهم يوم القيامة والمأثد في البحر
فله أجر شهيد أي أن مات من ذلك ومن مات صابرة على الفيرة لها أجر شهيد
ومن قال كل يوم خمسين مرة اللهم بارك لي في الموت وفيها بعد
الموت ثم مات على فراشه اعطاه الله أجر شهيد ومن صلى الضحى وصام
ثلاثة أيام من كل شهر ولم يترك الوتر سفراً ولا حضراً كتب له أجر شهيد
والتمسك بسنتي عند قسادمي له أجر شهيد ومن قال في مرضه أربعين مرة
لا إله إلا أنت سبحانك أني كنت من الظالمين اعطى أجر شهيد وإن برى
برىء مغفوراً له له من ط يتصرف .

من المركة يزيد ضعفاً وبوجب حدوث ألم فيكون النقل مشاركاً للجراحة
في إثارة الموت فلم يمت بسبب الجراحة بقينا فلا يسقط الغسل بالشك
وحينئذ فلا فرق بين أن ينقل للمرض أو للخوف وطء الحيوان وبمضهم
جعل العملة في الارتاث نيل شيء من مرافق الدنيا فعلى هذا يظهر
وجه الفرق بين ما لو حمل للتداوى أو للخوف من وطء الحيوان . ط .

بو بنا داخلیدر باغ نعم
 داخلی اهل هدایندر هپ
 فرضدرا یتمه صاقین فوت صلات
 قیل ادا سنده درونی تک وتاز
 اوله کردنکش فرمان غنی
 مؤمنه خلعت دیندر قات قات
 سری وارهر برینک حکمتی وار
 ایلش حضرت وهاب کریم
 حق غنیدر سنک اعمالکدن
 وقتی کلدکده همان ایله وضو
 کیدر اندامکه پیراهن نور
 مؤمنک اولدی چوممراجی نماز
 سن قیاس ایتمه نمازی تسکلیف
 دین عمادینی اقامت ایله
 پیش حقه یوزکی یرلره سور
 بی توجه یاراماز کاره نماز
 محو و مستغرق دیوان حق اول
 اوله حیرت زده جنّت و نار
 یاتمه هنگام سحر بیدار اول
 نسماعات وارب ال باغلابه سین
 قیلده قالماز ایدی آرامک
 خارجی ناحیه نار جهیم
 خارجی اهل غوایتدر هپ
 اقتدارک واریسه حج و زکات
 برینک فوتنه کوسترمه جواز
 هر نه امر ایتدی ایسه ایله انی
 واجبات وسنن و مندوبات
 حصره کلز نیجه خاصینی وار
 هر برین واسطه لطف عظیم
 یتنه سنسین بیهک مالکدن
 ما سوادن دهن و دستکی بو
 اوله سین لائق دیوان حضور
 دیده کی ایله بومعراج ایله باز
 جانب حقدن اولور برتشریف
 قصر اسلامی عمارت ایله
 بنده درکمی اول دولتی کور
 ایله هر مسجدده بیک سوزو کداز
 مست لایمقل و حیران حق اول
 اوله کور صاحبنه عاشق وزار
 وقف سجاده استغفار اول
 حق حضورنده طوب آغلابه سین
 اکللاسه قدرین اکر اسلامک

طبع فی ۱۵ شعبان سنه ۱۳۲۲

بو بنا داخلیدر باغ نعیم
 داخلی اهل هدایتدر هپ
 فرزندرایتمه صاقین قوت صلات
 قیل ادا سنده درونی تک وتاز
 اوله کردنسکش فرمان غنی
 مؤمنه خلعت دیندر قات قات
 سری وارهر برینک حکمتی وار
 ایلش حضرت وهاب کریم
 حق غنیدر سنک أعمالکدن
 وقتی کلدکده همان ایله وضو
 کیدر اندامکه پیراهن نور
 مؤمنک اولدی چومعراجی نماز
 سن قیاس ایتمه نمازی تسکلیف
 دین عمادینی اقامت ایله
 پیش حقه یوزکی یرلره سور
 بی توجه یاراماز کاره نماز
 محوومستغرق دیوان حق اول
 اوله حیرتزدده جنت ونار
 یاتمه هنسکام سحر بیدار اول
 نسمادت وارب ال باغلایه سین
 قیلده قالماز ایدی آرامک
 خارجی ناحیه نار جحیم
 خارجی اهل غوایتدر هپ
 اقتدارک وارایسه حج وزکات
 برینک فوتنه کوسترمه جواز
 هر نه امر ایتدی ایسه ایله انی
 واجبات وسنن ومنذوبات
 حصره کلز نیجه خاصیتی وار
 هر برین واسطه اطف عظیم
 ینه سنسین بیهجک مالکدن
 ما سوادن دهن ودستکی یو
 اوله سین لائی دیوان حضور
 دیده کی ایله بومعراج ایله باز
 جانب حقدن اولور برتشریف
 قصر اسلامی عمارت ایله
 بنده درکهی اول دولتی کور
 ایله هر مسجدده بیک سوزوکداز
 مست لایعقل وحیران حق اول
 اوله کور صاحبنه عاشق وزار
 وقف سجاده استغفار اول
 حق حضورنده طوب آغلایه سین
 ا کلاسه ک قدرین اکر اسلامک

طبع فی ۱۵ شعبان سنة ۱۳۲۲

فهرست	صحیفه
۳ صلوات مکتوبه (فرض اولان نماز لر)	
۷ صلاتك حکمت افراضی	
۱۱ اوقات صلات	
۲۳ اوقات مستحبه	
۳۳ اوقات مکروهه	
۴۴ اذان و اقامت	
۴۷ اذانك سبب مشروعیتی	
۶۷ شروط. وارکان صلات	
۱۱۲ شروطك منعلقات و فروعی	
۱۲۹ واجبات صلات	
۱۵۳ سنن صلات	
۱۷۲ آداب صلات	
۱۷۶ کیفیت ترکیب افعال صلات	
۱۸۰ سبحانك اللهم الخ ذك معناسی	
۱۸۶ التحیات الخ ذك تفسیری	
۱۸۹ امامت و جماعت	
۱۹۲ امامتك شروط صحتی	
۱۹۶ اقتدائك شروط صحتی	
۲۱۷ جماعتی اسقاط. ایدن أعذار	
۲۲۱ ترتیب صفوفه و امامته احق اولانك بیاننه دائر فصل	
۲۳۷ مقتدینك امامه متابع اولوب اولیه جفی مسائلی	
۲۴۰ صلات فرزدن صکره وارد اذکارك صفتنه و سائر به دائر	

صحیفہ

- ۲۴۶ حدث فی الصلاة
 ۲۵۵ استخلاف فی الصلاة
 ۲۵۸ مدرک ، مسبوق ، لاحق حقنہ استطراد
 ۲۶۳ مسائل اثنا عشریہ
 ۲۶۶ مفسدات صلات
 ۳۰۲ زلة القاری
 ۳۰۵ نمازی افساد ایتیمان شیلر
 ۳۰۹ مکروهات صلات
 ۳۴۰ نمازہ مکروه اولیایان شیلر
 ۳۴۳ سترہ اتخاذینہ و مصلینک اوکندن مروره داتر
 ۳۴۷ قطع صلاقی ایجاب و اجازہ ایدن شیارہ و جواز تأخیر صلاتہ دائر
 ۳۵۰ تارک صلاتک حکمی
 ۳۵۲ صلات وتر
 ۳۵۳ اللهم انا نستعینک الخ داسنک تفسیری
 ۳۶۴ نوافل
 ۳۶۵ سنن مؤکده و غیر مؤکده
 ۳۷۵ نحتیت مسجد نمازی
 ۳۷۷ شکر وضوء نمازی و قوشاق نمازی
 ۳۷۸ تہجد نمازی
 ۳۷۹ استخازہ نمازی
 ۳۸۱ حاجت نمازی
 ۳۸۲ تسبیح نمازی

صحیفه

- ۳۸۷ لیلہ نصف شعبان و صلاة الخیر
 ۳۸۹ لیلہ رغائب (۳۹۰) وجه تسمیہ
 ۳۹۲ صلات نفلی قاعدہ اقیلغہ و دابہ اوزرندہ قیلغہ و صلات ماشی بہ دائر
 ۳۹۷ صلات فرض و واجبی دابہ و محمل اوزرندہ قیلغہ حقیقہ فصل
 ۴۰۰ سفینہ نماز
 ۴۰۵ تراویح
 ۴۰۸ تراویح کیمیت و کیفیتی
 ۴۱۴ جوف کعبہ نماز
 ۴۱۷ صلات مسافر
 ۴۳۷ صلات مریض
 ۴۴۷ اسقاط صلات
 ۴۵۲ قضاء فوائت (کچمش نماز لک صورت قضاسی)
 ۴۷۰ ادراک فریضہ و مسائل شتی
 ۴۹۱ سجود سمو
 ۵۱۳ نماز ایچندہ شک ایتکم
 ۵۱۶ سجود تلاوت
 ۵۲۷ سجود شکر
 ۵۲۹ جمعه نمازی
 ۵۳۷ خطبہ
 ۵۳۸ شروط خطبہ
 ۵۴۰ سنن خطبہ

۵۴۹ احکام عیدین

۵۵۲ صلات عید

۵۵۹ صلات کسوف

۵۶۱ استسقاء

۵۶۴ صلات خوف

۵۶۸ احکام جناز

۵۶۹ تلقین مختصر

۵۷۲ غسل میت

۵۷۸ تکفین میت

۵۸۳ جنازہ نمازی

۵۹۹ دفن

۶۰۴ قبر

۶۱۳ تلقین

۶۱۶ نعزیت

۶۱۸ کیدہ وفات ایدن مسم

۶۱۹ زیارت قبور

۶۲۲ احکام شہید

صوموا نصحو

کتاب الصوم

— نعمت اسلام —

بما من الله تعالى به على عبده
محمد زهني

لب فروبند از طعام و از شراب • سوی خوان آسانی کن شتاب

تقول أنا صائم ، وأنت في لثم أخيك سائم

جاء الصيام بخاء الخير أجمع ، ترتيل ذكر و تحميد و تسبيح
فالنفس تدأب في قول وفي عمل • صوم النهار و بالليل التراويح

باب والای فتوا پناهیجه مصدق

باب عالی جاده سنده شرکت مرتبه مطبعه سنده طبع اولمشر

طبعة ثانية

سنة هجرية

١٣٧٨

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

— کتاب الصوم —

صوم — کہ اورچدر — نماز کی عبادت بدنیہ اولدیندن انی متعاقب مذکور اولمشدر [۱] .

بو بابده مبدأ مسائل صومك لفة و شرعاً اولان معناسی ، سببی ، شرطی ، رکنی ، حکمی ، حکمت شرعی ، صفی و اقسامیدر .
صوم [۲] اغنده امسا کدر [۳] شریعتده : زمان مخصوصده

[۱] برچوق کابلرده صلائی متعاقب زکات و اندن مکره صوم ذکر اولنمشدر . آنکده وجبی آیات کثیرده و « بنی الاسلام علی خمس الخ » حدیث شریفده زکاتک صلاته مقارن بولنمشدر . ترتیب فرضینجه دخی زکات صومه مقدمدر . مرح مسالین ایچون مسوق اولان شو آبت جلیله دخی ترتیب فرضیت اوز مدر : (والحاشین والحاشیات والتصدقین والتصدقات والعائین والعائات) . ماوردی مرحوم کتاب ادب الدینده صومی ترتیب فرضینجه زکاله مقدم کوسنمشدر .

[۲] صیام دخی صوم کی مصدردر . آنی صومك جمعنی ظن ایدیلر یا کلمشاردر (صیام) جمع دخی اولوز ا.ا. صومك دکل ، صائمك جمیدر : فیام هم مصدر و هم فاعلک جمع اولدغی کی . ذل نابغة بنی ذبیان :

خیل صیام و خیل غیر صائمة * تحت العجاج و اخری نعلک [*] اللجما .
صومك ضدی فطردر . اورجلی یه صائم و اورجسزه فطر دنلدکی کی صائمة تسبی به بالمصدر طریقله صوم و ضدینه ینه او طریق ایله فطر دخی دینوز .
[۳] امساك طوطقدركه مقصود كف نفس ایتمه کدر . كرك

[*] بولکله تفسیر ابن جریر ده غلط اوله رق لاهه بدل راه ایله (تمرک) طبع اولنمشدر .

وجه مخصوص اوزره اشیاء مخصوصه دن امسا کدر .
 « زمان مخصوص ، نهار شرعیدن عبارتدرکه طلوع فجر دن [۱]
 غروب شمس قدر اولان مدتدر .

« وجه مخصوص ، نیتدن یعنی قصد طاعت ایتتمکدن عبارتدر [۲]
 « اشیاء مخصوصه ، اکل و شرب و وقاع کبی شیلردرکه (مفطرات)
 عنوانیه آتیا ذکر اولنور [۳] .

طعامدن ، کرک کلامدن و کرک سیر و افنامدن . کما فی ط علی الدر . صمنه صوم
 اطلاق (انی نذرت لارجن صوماً فلن اکلم الیوم انیا) قول کریمدن و عربک
 « شاخ فصامت عنه الذم » دینلرله ابو النجمک « فصرن بعد الفطر عن صبا »
 فولندن و امساک عن السیر معانی اعطبله مصام و مصامة اطلاقندن ظاهر در .

[۱] کتاب الصلوات اوقات بخشنه بافکنر .

[۲] چونسک مفطراتدن امساک اکا حاجت اولدیغه یاخود حبه ایدلدیکه
 « بنی دخی اوله ییلسکله امساکک اورج اولمسی آنعق لوجه الله اولسبله در .
 عبادنک طادندن تمیزی نیت ایله در . تسکیم شروط و ارکان صلات بخشنده ذکر
 اولنشددر . رمضانده هر کونک اورجی محتاج نیتدر . کما فی الدر . نیت ، جزئی
 اولور . بارین دعونه جاغریلور ایه ییلمک ، چاغریلور ایه اورج طوعق
 اوزره نیت ایلان کیمسه او نیت ایله اورجی اوله ماز . کما فی ط علی الدر .
 نیت اهلندن صادر و محنده واقع اولقله معتبردر . آکا اهلیت اسلام ابله و حیض
 و نفاسدن طهارت ایله در . آکا محلیت شرعاً معتبر اولان وقت اجزاسندن برجزءده
 واقع اولقله در . تسکیم آتیا معلوم اولور .

[۳] اورجی طوعقه (امساک) و آچمه (افطار) دینلدیکی صکی افساده
 دخی افطار دینیلور تسکیم آتیا ذکر اولنور . وقت سحرده یینیلان طامامه
 (سحور) و افطارلله (فطور) تعبیر اولنور . بونلر وفود و طهورکی
 مفتوح الاوائدر .

صومك سببی : منظور قسمته نذر وصوم كفارانه موجب
كفارت اولان شی [۱] وصوم تطوعده شروع وصوم رمضانه
شهود شهر در .

(شهر) دن شهر صیام اولان رمضان مبارك مقصود درکه اکا
(شهر صبر) دخی دینور [۲] . (شهود) دخی انی ادرا کدر [۳] .
سبب قضا عین سبب وجوب ادا در .

[۱] من نحو الحث والجناية والافطار والعزم على الوطء في الظهار .

[۲] کافی حدیث الجامع الصغير : « صوم شهر الصبر وثلاثة أيام من كل
شهر يذهبن وحر الصدر » . شهر رمضان هو الذي بين شعبان وشوال والمعين
منه للصوم الايام دون الليالي وحد اليوم ما ذكرناه .

[۳] رمضان شريفه يتشمك آتیه صائم اولاً في ايجون سبدر . علی قول
سبب ایام رمضاند . جماعاً بین القولین دینیلورکه سببیت انک هر کونندن انشاء
صومه صالح اولان جزء ایله قائمدرکه اوده طلوع فجر دن ضحوة کبری قیلینه قدر
اولان جزء زمانیدر . هر کونک اورجه انک تمامی سبب اوله ماز . والا کون
تمام اولدقچه وجوب تحقق ابتماک لازم کلور اولدیفی کبی کندیسنده انشاء
صوم ممکن اولوب اولسامقدن اعم بولنان جزء دخی سبب وجوب اوله ماز .
و الا رمضان کونی بعد الزوال بالغ اولان صبییه او کونک اورجی واجب اولق
لازم کلور . قال المحقق عنده قول المؤلف « وسبب وجوب رمضان شهود جزء
منه وكل يوم منه سبب لادائه » مانصه : وحاصل ما ذكره المصنف أنهم انفقوا
على ان رمضان انما يجب بشهود جزء منه واختلفوا بعد فذهب السرخسی الى ان
السبب يطلق بشهود جزء من الشهر حتى استوى فيه الايام والليالي وذهب غير
الاسلام ومن وافقه الى انه الجزء الذي يمكن انشاء الصوم فيه من كل يوم كما في
البر وهو ما كان من طلوع الفجر الصادق الى قبيل الضحوة الكبرى . فابرها
الى الفجر لا يلزم بشهوده شيء اهم ثم ذكر ثمره الخلاف راجعه ان أردت .

- صومك شرط وجوبى : اسلام ، عقل ، بلوغدر [۱] .
 شرط وجوب اداسى : صحت واقامتدر [۲] .
 شرط صحتى [۳] حيض ونفاسدن طهارت [۴] وندندر .
 نيت جميع انواع صومده شرط صحتدر ووفتنده اولماق معتبردر [۵] .
 صومى افساد ايديجى شى اكا عارض اولماق دخى جمله شروط

[۱] وجوب صومى بيلهك باخود دار اسلامده اولقى دخى جمله شروط وجوبدن اولقى اوزره زباده ابدلهرك دينلمشدر كه : دار حريمده مسلم اولان حربى صوم رمضانك فرضينه آگاه دكل ايديسه دار اسلامه كلوب آگاه اولدوقدن صكره آفى فضا ايتمز . دار الاسلام شائع الاحكام اولغله آنده بولمقى وجوب ايچون كافيدر . جهل عذر دكلدر .

[۲] صحت مرضك واقامت مسافرك ضديدر . طهارت آتبه دخى بوجمله دندر . كما سنذكره .

[۳] بو صحت صحت ادا دركه شرعاً مقبوليت معناسنيدر . فساد وبطلان مقابلى اولهرفى مسقط فضا اولقى ديكدر .

[۴] انردن طهارت م شرط وجوب ادا وهم شرط صحتدر . بويابده اشتراط طهارتدن مقصد عدم حبض وعدم نفاسك مشروطيتيدر . بوقسه آلردن اغسال ايدلمش اولماق دكلدر . كما هو المصريح به فى البحر . وفى المقامة الثانية والثلاثين : « قال فان ضحك المرأة فى صومها ؟ قال بطل صوم يومها » ضحك ههنا أى حاضت ومنه قوله تعالى فضحكك فبشرناها بالسحاق اه وفى الاستدلال بالآية نظر .

[۵] وقت نيت آتياً تفصيل اولته جفى وجهله مختلفدر . محشى ديركه اداء صوم رمضانه نظراً نيتك وقتى غروب شمردن صكره دن اعتباراً (چونسكه قبل الغروب نيت اولماز) قوشاق وقتندن اولجه به قدر اولان زماندر . زمان نكورك هرمانسكى جزئنده نيت واقع اولورسه صوم صحيح اولور . نضاه صوم رمضانه نظراً زمان نيت بتون كيچيدر . طالعوخ خردن صكره كى نيت كافى اولماز ا ه .

صحتند [١] .

صومك ركی : امساك مخصوصدن عبارت اولان حقیقت شرعیه سیدر .

صومك حکمی : واجبك ذمتدن سقوطی و دار آخرتجه ثواب حصولیدر [٢] .

صوك حکمت شرعیتی : مباشرینه تقوی حصولیدرکه آیت صیام [لعلکم تتقون] قول کریمیله ختام بولمشدر [٣] . تقوی درجه کماله ارتقا ایچون درکه طبعیتدن انقا اوزره اولمقدردر . انسانك کالی ملکیت و نقصانی بهیمیتدر . بهیمیت قویه مانع ظهور

[١] صحت و اقامت شروط صحتدن دکلدر . صریضك و مسافرك طوته بیلدکلری اورج صحتدر . عقل و افاقه دخی شروط صحتدن قینماشدر . چونانکه کیچه دن صومه نیت ایدوبده کوندزین چلدیران و یا بایلان کیمسه نك اوکونسکی اورجی صحتدر . ایرنسی کونی اورجك صبح اولامسی نیتك عدمنه مبذدر . بلوغ دخی شرط صحتدن دکلدر . کما فی البصر .

[٢] بولردن حصول ثواب منهی عنه اولیان صومه کوره نکرماً من الله تعالی حکم اخرویدر . سقط واجب حکم دنیویدر . واجب لازم معانسته در کرك فرض و کرك فرضك غیری اولسون . رمضان و کفارات اورجلرنده وجوب ایجاب حق ایله در . نذور و نوافله و وجوب ایجاب عبد و شروع ایله در . کما فی ص و ط .

[٣] فال الرازی فی تفسیر قوله تعالی [یا ایها الذین آمنوا کتب علیکم الصیام کما کتب علی الذین من قبلکم لعلکم تتقون] ماملخصه الصوم بورت التقوی لانه بکسر شهوة البطن والفرج واما یسمى الناس لهذین فن اکتفوا الصوم هان علیه أمر هذب فکان ذلك رادعاً له عن ارتکاب المحارم ومهوناً علیه أمر الرئاسة فی الدنیا وذلك جامع لاسباب التقوی ١ هـ .

احکام مملکتیه اولمله انسان کندیکنک مانع کلی اولان حاله بغض ایدوب انی کسر ایتک کرکدر .

بو بایده کندیسنه اورجدن اعلی معین بوله مازکه نقسی ضبط وتذبذب وانقیاد حق مملکتی تحصیل ایچون صوم بر حسنه عظیمه در .

مرض نفسانیسنی ازالیه اندن اعلی علاج اولمازکه بهیمینک سبب قوت وشدتی لوازم حیوانیتته انهماک اولوب اورج اکا مضاد اولمله بالعکس ملکیتی تقویه و بهیمیتی تضعیف ایدر .

وجه روحیه صیقله وطبیعتیه غلبه امرنده وخصوصیله عواقی اوندیرجی اولان شهوات خداعه نک حرارتی اطفالا باینده صومک مثلی یوقدرکه حدیث شریفده فانه له وجاء ، بیور لمشدر [ه] .

وکا مینیدرکه نفس طویارسه اعضا آجیقر و نفس آج قالور ایسه اعضا طوق بولور دینلمشدر .

اعضایک آجاقی لائق اولمایانی ایشلمکه آماده لکیدر . طوقانی او آماده لکک یوقلغیدر . (فالنفس ان أعطینا هواها ، فاغرة بکو هواها فاما) قلب او یوزدن صفا بولور و مراقب او امر ونواهی اولور .

(صوم) ذهنی تصفیه ایتدیکیچون حدیثده وارد اولدغی وجمله باب عبادندر . صائمک قومی دخی عبادت وسکوتی تسبیح و عملی مضاعف ودعاسی مستجابدر .

(صوم) صبردر . صابرینک اجری ایسه با نص کتاب بغیر

[*] و اول الحديث : « ومن لم يستطع (أى الزوج) فعلیه بالصوم فانه وجاء . » أى اختلاء . کذا فی هامش حجة الله البالغة . والمحفوظ كما هو مذکور فی الجامع الصغير : علیکم بالباء فمن لم يستطع فعلیه بالصوم فانه له وجاء .

حسابدر [۱] .

(صوم) اعمال سائره کبی ظاهر دکل ، برسر باطندر . انک ایچون اعمال سائره اسلامیه دن جناب حقّه نسبت خاصیه لیه منعمین درکه احادیث آلمیه دهه کل عمل ابن آدم له الا الصیام فهو لی وانا اجزی به ، وارد اولمشدر . (صائم) موعود باللقاء درکه حدیث نموده : للصائم فرحان فرحاً عند افطاره وفرحة عند لقاء ربه ، بیورلمشدر [۲] .

عبادت صومیه بی ایفا ابدہ میان عبد بطلمر کند بلربنی اصحاب عزه عد اینمسونلر که انلر سافط همت واسپر شهوتدرلر [۳] . سعدی :
ندارند تپور و ران آکمی ه که بر معده باشد ز حکمت نهی
صائمینک غروب قبیلندہ بیهجک و ایچه چسکری اوکلرنده آماده
وابستکری کالده اولدیفی حالده افدن برزده بی تناولہ دنبالرجہ
نرغیب دخی کورسه لر کوانش غروب اینمکجه متناول اولماسملری
اجمل خصال فاضله اولان صبر و منانلربنی و ضبط نفسه من بدقدرلربنی
کیرسئرکه صومک هیچ بشقه ، زینی اولسه شرفنه بو کافیدر . مثنوی :
باش در روزه شکیمیا و مصر ه دمیدم قوت خدایا منتظر
کان خدای خوب کار و بردبار ه هدیه هارا میدهد درانتظار

[۱] أراد به قوله عز من قائل : انما یوفی الصابرون اجرهم بغير حساب .
[۲] (کلوا و انربوا هنئلاً بما أسلفتم فی الايام المالیه) قول کریمندہ و
ایام خالیہ بی امام و کیم ایام صوم ایله تفسیر ایدوب : اهل صیام لوجه الله نزل
اکل و شرب ایندکری ایام عوضنده دار نمیده او خطاب عزت ایله اکراه
اولورلر دیشدر . کما فی الاحیاء و مثله فی الکشاف عن مجاهد .
[۳] ماهو الا — کما قال الزحمری — عبد مقذه ، همه اصایه مستلذه .
برضیه بطنه اذا شبع ، ولا یسخطه عرضه اذا سبع .

ومع هذا که صوم و الصيام جنة الخ [۱] ، حدث شریفی و فقهی
سپر معاصی و مانع مالایعنی در .

قم صائمک متغیر رائجی عند الله ریح مسکین اطیبر .
صومده انسان کندیکنک شی . قلیله احتیاج ذلتده [۲] بولندی
اکلامق مزبیطله برابر شوفائده دخی وارددرکه صائم اولان کیمسه
آچلهک المی طویوب اکثر اوقانده اولمی طائمه اولان فقر او مساکینه
رقت و رحمت [۳] اوزده بولنور و انلرک تحمل ایتمکده اولدقلرینه
أحياناً اولسون متحمل اولوب انلرله همحال بولنمش و عندالله رفعت
بولمش اولور [۴] .

[۱] و تمام الحديث : فلا یرفث ولا یجھل وان امرؤ قاله أو شاعه
فلیقل انی صائم و الذی نفی بیده الخوف فم الصائم أطیب عند الله من
ربح المسک یرک طعامه و شرابه و شهوته من أجلی الصيام لی و أنا أجزی به
والحسنة بعشر أمثالها ، کافی مختصر البخاری للزییدی .

[۲] ماوردی دبرکه حضرت عیسی بنی و والده سنی (علیهما السلام) آله اتخاذ
ایدنلر علیهنه جناب حق قرآن کریمده آنلرک اکل طعام اندر اولدقلرله احتیاج
ایتمشدر . (ماالمصیح بن صریح الارسول فد خات من قبله الرسل و امه صدیقه
کانا یا کلان الطعام .) بیورده رفی بیتمک و ایچمک احتیاجنده اولانک آله اوله به جفی
و چونکه بر شنبه عتاج اولان آندن طولانی ذلیل اوله جفی آ کلتمشدر اه اکل
طعامه دفع فضلات دخی لابد اولوب انسانک آکا مجبوریت مذاتی ایسه اکل
و شره اولان احتیاج ذلتدن اشدر . قرآن کریم بونی نصیریچدن نکرماساکت
و فقط بیان ضرورت طریقیله بونکته یی اسلوب حکیمانه ابله ناطقدر .

[۳] رحمت — که آجیهقدر — آنک انسانه کوره حقیقت برنوع الم باطندرکه
انسان آجیهجفی کیمسه یه ایبلک ایتمکله او المی کندیمندن دفعه مسارعت ایدر
و بصورنله عندالله اولان حسن جزایده نائل اولور اه فتح القدر .

[۴] اگر « آچلق انسانی طاعاته دخی حرکتدن منع ایدر » دینلور

معرفنامه :

نور وظلمتدن یوغورمشار سنی * جانکی نور آکلاظلمت بوتنی
تن مرادی اکل و شرب و ملک و مال * جان تمنای جمان ذوالجلال
لاجرم ادنا یری ادنا سور * یعنی تن دنیا و جان مولی سور
عاریت کوملکدراون کونلک تنک * بسله جانی عاریت نسکدر سنک
صومک صفقی اقسامیله معلوم اولور .

صومک فرض و واجب و نفل قسملری واردر [۵۵] . او

ایسه : آچقدن اوحالی مؤدی اولان جوع مفراط مقصود دکلدر . جوابی
ویریلور . ط .

الحقائق [*] مطالعه سندن معلوم اولورکه صحابه حضراتدن سفرد و حتی
حال حرب و خطرده صائم بولنالر اولئش و جنک و صواشده ایسه فوت بدنه تنک
لریمی درکار بولمشدر .
مثنوی :

قوت از قوت حق می زهد * نه از عروقی کز حرارت می جمد
این چراغ شمس کوروشن بود * نه از فتیل و پنبه و روغن بود
همچنان این قوت ابدان حق * اوز حق دان نه از طعام و نه از طبع
جسمشان اہم ز نور امرشته اند * تا ز روح و از ملک بگذشته اند

[**] تفلاک دخی مسنون و مندوب و مکروه فسلاری واردر تنکیم افادات
آنبندن معلوم اولور . تنفده صوم ، صوم عین و صوم دین اسملرله ایسکی نوعه
آبر بلوب هربری اوچه تقسیم اولمشدر . (صوم عین) رمضان و نفل و نذر مین
اورجلر بدر . (صوم دین) فضاء رمضان و صوم کفارات و نذر غیر مین
اورجلر بدر دینلشددر اہ .

[*] احادیث شریفیه و تراجم صحابه دائر (الحقائق بما فی الجامع الصغیر و المشارق
من حدیث خیر الخلائق) اسمندہ کی اثر عاجزانه مدر . أسأل الله تعالى اتمامه .

اعتبار ایله صفت صوم : فرضیت ، وجوب ، ندب و یا کراهتدر .
 رمضان اورجی اداء و قضاء فرض عیندر . کفارت اورجلی [۱]
 دخی فرضدر [۲] . نذر اورجلی واجبدر [۳] . تطوعاً طوتیلان
 ارجدن افساد ابدیلتک فضاسی [۴] و اعتکاف منذور اورجی دخی
 واجبدر .

بونلردن ماعداسی نفلدر [۵] . انسهکده مسنون و مندوب [۶]
 و مکروه اولانی وارددر .

مسنونی : محرک هم طفوزنجی و هم اونجی کونلری طوتیلان

[۱] کفارت ظهار ، کفارت افطار ، کفارت قتل خطا ، کفارت ین که
 بونلرده توالی دخی شرطدر ایه احرامده جزاء صید و فدیه اذی اورجی دخی
 بولمندر . کافی ص .
 [۲] لکن عملاً فرضدر اعتقاداً فرض دکندر . بولک ایچون منکری
 اکفار اولنماز . ط .

[۳] کرچه (ولبوفوا نذورهم) بپوراشدر ولیکن عبادت مریض کی
 بنسندن واجب اولمابنلر مخصوص اولملاه آیت مذکوره قطعی قالدیهرق وجوب
 افاده اینمندر . مؤلفک بیانتجه بودخی بوندن اولکی صیام کفارات کی فرض
 فمندر . عشی هرایکیسی فول مرجهدر دیور . منتقاده نذور و کفارات
 واجب کوسترلندر .

[۴] صوم نفلک بعد الشروع اتعاسی دخی واجبدر . کافی ط . ای ان لم
 یکن منهياً عنه .

[۵] فاهین فسمی فوجه منک رضاسی اولدیفجه نافله اورج طونهماز .
 قادیلتک نفللاً طوتدیفی اورجی زوجی بوزدیره بیلور . آنک فضاسی دخی
 زوجنک اذنیله اولور . فرض اولان اورج فرض عملی دخی اولسه زوجنک
 رضاسنه توقف ایتد . چونکه آنک ترکی معصیتدر . خالفه معصیتده مخلوقه
 اطاعت بوفدر . ص مع ط .

[۶] (مندوب) مستحب کی سنت غیر مؤکدهیه اطلاق اولنور .

اورچدر [۱]

مندوبی : صوم ایام بیض [۲] و حاجک غیری ایچون صوم یوم عرفه و صوم یوم الاثنين والخميس و صوم داود [۳] و صوم سنه شوال [۴] در. مکروهی : ایکی نوع اولوب بری تنزیها و دیگرى تحریماً مکروهدر.

[۱] بالکیز عاشوراء اورجی قسم مکروهدر . کایاتی .

[۲] بانک کسر و مدیده ایضک جمی اولوب لیالی بیض ایامی دیکدرکه هر شهر قریبک اون اوچنجی و اون دردنجی و اون بشنجی کونلر بدر . ایام بیض اورجی سنه اورچنه معادلدر . حدیث شریفده : « صوموا ایام البیض ثلاث عشرة و اربع عشرة و خمس عشرة هن کثر الدهر . » و حدیث دیگرده : « صیام ثلاثة ایام من کل شهر صیام الدهر و هی ایام البیض » بیورلشدر .

[۳] (صوم داود) برکون بیوب برکون طوتمقدرکه حدیث شریفده وارد اولدیفی اوزره افضل صیامات باقلدر . و حضرت داود علیه السلام مضافدر . حدیث نبویه « افضل الصوم صوم اخی داود کان یسوم یوماً ویفطر یوماً ولا یفر اذا لاقی » بیورلشدر . کما فی الجامع الصغیر . نفس انده مألوفه برکون مصادف و برکون مغایر اوافله صوم مذکور نفسه مشقنی اولفله برابر صوم دهر کبی موجب ضعف کلی ده دکندر . آخر حدیثده کی « ولا یفر اذا لاقی » بوکا اشارندر . کما فی التیسیر .

[۴] صوم سنه شوال ماه شوال ایچنده علی التوالی باخود لاعلی التوالی الی سكون اوج طوتمقدرکه بره اون نواب حسابیله مع رمضان سنه اورجی کبی اولور . وفی الحدیث : صیام شهر رمضان بعشرة أشهر و صیام ستة ایام بعده بشهرین فذلک صیام السنة . کما فی الجامع الصغیر .

طحاوی مرحوم هرا یکی حاشیهده صوم ست شوال کرب متفرق و کرب متتابع اولسون عند الامام مکروهدر لکن عامه متأخرین آنده بآس کورماشلر در دیور .

تنزیماً مکروه اولان : بحرمک طقوزنجی ویا اون برنجی کونلرنی
علاوه ایتیمیه رک یالکز اوننجی کونی طوتیلان اورجدر [۱] .
یالکز جمعه و یالکز جمعه ایرتسی و بالخاصه نوروز و مهر جان کونلری [۲]
اورج طوتمق دخی مکروهدر .

تحریماً مکروه اولان : عید فطرک ایلك کونی و عید اضحانک درت
کونی اورجیدرکه سنهده بش کون اورج طوتمق حرامدر دینیلور .

سنهده ذکر اولنان بش کونی استثنایا ایدرک بتون کون اورج طوتمق
دخی بویدن اواسکی قسمدن اولمق اوزره مکروهدر [۳] .

کرک صوم فرض و کرک صوم واجب و نفلك وصالی دخی
مکروهدر [۴] که (صوم وصال) غروبده افطار ایتیمیه رک برکونک
اورجینی ایرتسی کونه اولامقدر .

[۱] حدیث شریفده « صوموا عاشوراء و خالفوا فیہ الیهود صوموا قبله
یوماً و بعده یوماً » بیورلشدر .

[۲] (نوروز) ایلك بهار و (مهر جان) صوک بهار اولدینی کولردرکه
بجوسه مخالفه تعظیمدن نهی اولندیغمز کونلدر . ذکر اولنان کونلرده صوم ،
نعمدی اولمازسه یاخود معتاده مصادف اولور ایسه مکروه اولماز .

[۳] بوکا (صوم دهر) تنبیر اولنور . صاحبی ضعیف دوشوردر یاخود
آکا عادت اولور . عبادتک میناسی ایسه عادت مخالف اوزره در . س .

[۴] وکراسته اغیره صلی الله تعالی علیه وسلم اما هر فلا یسکره له . ط .
روی أنه علیه السلام واصل فواصل أصحابه فانسکر علیهم الموافقة فی وصال الصوم
نقال : ایسکم منی ؟ بطعمنی ربی و یسقینی . یعنی اتم لا یستطیعون الصیام منوالیا
اللیل والنهار ولی قوة روحانیة من عند الله تعالی أطعم عنده وأسقی من شراب
الحجة . کأ قال قائل شعراً :

(صوم صمت) دخی مسکرو هدرکه صائم اولوب سکونی عبادت
 اهتقاد ایدرک [۱] سوز سویله مامسکدر [۲] . خیر وحاجت اولان
 سوزی سویله مک لازمدر من صمت نجا لکن نه بهرجا .

ودکرك للشقاق خير شراب * وكل شراب دونه كمراب .
 ولذا تري الامة المجاهدين بمطرون يشرب قطرة في أربعينيات ابخرج
 عن حد السكرامة . وهذا في صوم الغرض والذفل سواء . كذا في شرح الماز
 المسمى بنور الانوار .

[۱] اما عادت وجهله سکونده کراحت یوقدر . ط . ضروب امثال
 عربیه ده : « الصمت حکم وقلیل فاعله . » دینلورکه استعمال سکوت حکمتدر
 آتی ایشلیان آزدرد دیکدر . بوراده کی (حکم) [وآیناه الحسکم صیبا] فوله
 کریمنده اولدبنی کمی حکمت معناسقندر . « الصمت یسکب امله المحبة »
 دخی دینور . کما فی مجمع الامثال .

تکلم وسدد ما استطعت فانما * کلامک حی والسکوت جهاد
 فان لم تجد فولا سديداً تقوله * فصمتک عن غیر السداد سداد

لسان الفتی نصف ونصف فؤاده . فلم یبق الا صورة اللحم والدم
 المرء باصغریه لسانه وجنانه . وسیاتی الکلام علی السکوت والکلام
 فی باب الاعتکاف .

[۲] عشی باب اعتکافده ذکر ایتشددرکه : عبادت صوم صمتک بیاندن
 حضرت امام سؤال اولندقلرنده : « صائم اولوب کیسه » کلام اینتامکدر (صوم
 صمت) بزم شریعتمزده یوقدر منهی عنهدر . دیو جواب ویرمشلردر .

(فصل)

— نیتك تبییت و تعینی كندیلرنده شرط اولوب اولیان —

— اورجلر —

(تبییت) کیجه لئمكدر . (تعین) بللی ایتمكدر [۱] .
شواور جلرده نیتی تبییت و تعین ایتمك شرط دكدر : اداء رمضان ،
نذر معین ، اداء نفل .

بواوچ نوع اورجك نیتی کیجه دن اولدیغی کبی [۲] کوندزین
قوشلق و قتنه قدرده اولور [۳] . ونیتده رمضان اورجی دیو

[۱] تبییت برخصوصی کیجه تدبیر ایتمك و کیجه این دشمنی باصمق معنای بنده ده
كلور . بوراده کیجه لئمكدن مقصد نیتی کیجه دن ایتمك دیتمكدر .
[۲] کیجه بعد الغروب طلوع فجر قبیلنه قدردر . قبل الغروب وعند الغروب
نیت صحیح اولماز . ط . کیجه دن نیت ایدوب طلوع فجر دن اول نینندن رجوع
ایدنك رجوعی بتون صیامانده صحیحدر . ط علی الدر .

[۳] غایت مفیاده داخل دكلدر . و یوباید صحیح ایله صریض و مساف ایله
مقیم ببنده فرق یوفدر . ط علی الدر . قوشلق و قتی — کی ضحوة تعبیر اولنور
وفید کبری ایله توصیف اولندیغنه کوره فبا قوشلق دبنلور — مبدأ طلوع فجر
اولی اوزره نصف نهار شرعیدر . نصف نهار عرفی اولان وقت استواء دن
برساعت قدر واطول ایامه کوره دها زیاده مقدمدر . کیجه دن ذکر اولان
وقت قبیلنه قدر اولان زمان ظرف نیت اوافله آنك هانکی جزئنده نیت واقع
اولورسه طلوع فجر دن صکره صومه منافی اولان شی وقوع بولامش اولق
ش طیله صوم صحیح اولور . افضل کیجه دن نیت اولنمدر . نیتك حقهقی
بارینسکی اورجی قلیاً قاصد اولمدر . لیالی شهر رمضانده بر مسلم دبانسکار
بوندن خالی اولماز .

تعمین دخی لازم اولمیوب صوم رمضان مطلق صوم نیتیه له حتی نیت نفل کبی وصفده خطا ایله دخی صحیح اولور [۱] .
شهر صیامه کوره اداء صوم رمضان بوبله اولدیغی کبی ایام سائرهبه کوره صوم نفلك [۲] وکونی معین اولان صوم نذرک اداسی دخی بوبله در [۳] .

شو اورجلرده نیتی هم نیتیت وهم تعمین ایتمک شرطدر :
صوم رمضانک قضاسی ، صوم نفندن افساد ایدبلنک قضاسی ،

تسجر دخی نیتدر . نیتاً نیت شرط دکل ، سنت مشایخدر . کانی س مع ط بزبان من البحر . کیچه دن عازم صوم اوله مامق وسجوره دخی فاله مامق تقدیرنده نیت کوندزه یعنی ضحوة کبری قبیلنه قالور دیمکدر . وفیه خلاف الامام الشافعی .

[۱] وشهر صیامده صوم آخری نذر معتبر اولماز . بونلر عند الامام مفیمه کوره در . مسافر واجب آخری نیت ایدرسه مسننادرکه صومی نیتندن وانع اولور . نفلده آندن ایسکی روایت وارددر . صیاض قول صحیحده مسافر کبی دکلدر .

عقد الامامین مسافر دخی بوبانده مقیم کبیدر * مختار اولانده بودر . نیتکیم موضعهنده میندر .

[۲] نفندن فرض وواجب اولیان مقصوددر کرک سنت ویامندوب یاخود مکروه اولسون . ط .

[۳] یعنی محتاج تعمین دکلدر . چونکه ایام رمضان صوم آخر کندیسنده مشروع اولیان برمه باردر فرض ایچون متعین اولماله محتاج تعمین اولدیغی کبی نذر دخی ایجاب حق ایله معتبر اولدیغیچون آندهده او حکم جاری اولور . نفل ایهه آنده تخصیصه احتیاج اولدیغندن نیت مطلقه ایله حصوله کلور . ط .
منذورمعین اطلاق نیت ایله ونیت نفل ایله صحیح اولور ایهدهده واجب آخری نیت ایله صحیح یعنی ذمتدن ساقط اولماز . س .

بانواعها کفارت اور جلری ، حج تمتع وقرانده قربان اور جی ، نذر مطلق اور جی [۱] .

صومك وقتى اولان نهار شرعى صلاتك وقتى كى فضلهلى اولمىوب مؤدايه مساوى بولنديغندن (معيار) تسميه اولنور كه فعل مأمور به وقتى مستغرق وانسكه مقدر اولوب وقت اوزار ايسه اوده اوزار وقيصالور ايسه او دخى قيصالور اولور .

وقتك مؤدايه معيار اولسنگ حكى : اكر شريعت اكا وقت تعين ايتمش ايسه او فعل جنسندن بشقه بر فعلك او وقتده عدم صحت وجوب واداميدر . و اكر شريعت اكا وقت تعين ايتماش ايسه تبدا ايچون اكا وقت تعين ايتمك اولمامسيدر .

ايمدى شرع منير ايام شهر رمضان صوم رمضان تخصيص ايتمش اولمقله انده صوم آخرى نذر معتبر اولمىوب طونيلان اورج نه نيت ايله اولسه رمضان مصروف بولنور .

[فعدة من ايام اخر] قول كريمجه قضاء رمضان نذر معينى ادادن ماعندا اولان صيامات سائره كى وقت معينه تابيع اولمديغندن عبدك قضاء رمضان ايچون تعين ايتمش اولديغى كونلرده صوم كفارت وصوم نقل وقضايى يوم آخره نقل جائز اولور . عبد ايچون نفسه بر شئى ايجاب ايتمك وار ، تغيير حكم شرع ايتمك يوق ، در .

بنابرين بونلرده وجود مزاحمه مبنى تعين نيت لازم كلور [۲]

[۱] كفارت و قربان او جلری موضوعلرنده و نذر اورجى آئنده كى فيل مخصوصده ميبندر .

[۲] اشتراط تعينه تفرع ابدن مسائلدندر كه هم كفارتى هم قضايى نيت ايلان كيمسه آنلر هيچ بريته شروع ايتمش اولوب متغفل اولور . ط على الدر .

ذکر اولین صیامات ایچون شرعاً معین اوقات اولیامغله اونهارک
انک ایچون نعینی مبداندن اولیق لازم کلوب مبدأ اولان طلوع فجر
تحریده ایسه درکار اولان عسرنه مبنی نیتک بالضروره تبلیقی یعنی فجره
تقدیمی لازم کلدشدر [۱].

نیت اوزرینه دوام وثبات دخی شرطدر . نیتندن کیجه رجوع
ایدن کیسه صائم اولمش اولماز [۲].
کیجه دن ایدیلان نیتی اندن صکره کی قبل الفجر اکل و شرب الخ
ابطال ایتمدیگی کبی یارین ان شاء الله تعالی صائم دیو نیته مشیت
علاوه سی دخی انی ابطال ایتمز . چونکه بو ، ان شاء الله ، استئنا
دکل ، استئانه و طالب توفیقدر .
مکرکه حقیقت استثنائی قصد و اراده ایتمش اوله [۳].

[۱] اییدی ذکر اولان صیاماته نهاراً نیت ایلان کیسه نطوعاً اورج
طوتمش اولوب آتی انعام ایتمک کندیسه مستحب بولور . افطارینه قضا
لازم اولماز . ط علی الدر .

[۲] طلوع فجردن مقدم نیتدن رجوع — اولجه دخی افاده اولندی
اوزره هر صومده — صحیح نیت رجوع ایله منقطع اولدیغندن اداء رمضان
کوره آنک اوکونکی افطارینه قضادن بشقه برشی ترب ایتمز . مکرکه تجدید
نیته عودت ایتمش اوله . ص .

[۳] او حالده نیتی جزئی اولماش اولور . محمی دیرکه بجرده مسئله
« چونکه مشیت آنجیق لفظی ابطال ایدر . نیت ایسه فعل فلیدر » دیو تعلیل
ایتمش اولدیغنه بافلور ایسه مشیتک حقیقی دخی قصد اولسه نیت باطل اولماق
لازم کلور . لکن ، ولفک کلامی ایچون بوجه واردرکه قصد تعلیق ایدن
کیسه جازم بالیه اولمش اولماز . بوده ظاهر در اه .

﴿ فصل ﴾

— ثبوت رمضان وشوال —

عربی آیار معلوم اولدینی اوزره شهور قریه در . شهور قریه نك
نبوتی ایه اهل سیه در .

(ائه) امامك جمعی اولدینی کبی (اهل) دخی هلالک جمعیدر .
(هلال) ماه نودرکه وقت غروبده قمرک مشاهد اولان نور
قوسیدیدر [ه] .

هوا مغموم اولدقجه انی رؤیت هراهل بصره مبسر اولور . هوا
مغموم بولوب رؤیت ثابت اوله ماز ایه حساب ایام لازم کاه جکندن
هر شهر قریه نك اولی معلوم ومضبوط اولماق اقتضا ایدر .
شهور قریه کاه یکرمی طقوز وکاه اوتوز اولغله هر شهر

[*] آک یکسینه اطلاق اولدینی کبی طسوع فیباندیه مری اسکسینه
یمنی یکرمی آلتنجی ویکرمی بدنجی کبجه لکته دخی اطلاق اولور . بوراده
مقصود معنای اولدر . اوچنجی کبجه قدر (هلال) و آندن صکره (قمر) در .
دیده و قولاقده استعمال اولان (خلال) در .

هلالک مستتر بالسحاب اولاتنه (ابن مرنه) تعبیر اولور تکیم معری
منک الصدود و منی بالصدود رضا * من ذا علی بهذا فی هواک قضی
مطلع لطیفه کی قصیده سنده :

وليلة سرت فيها وابن مرنه * کیمت عاد حیا بعدما قبضا

دیشدر . سحاب ایله استتاری آک ایچون موت و تحت سحابدن خروجی
آکا اعاده حیات کبی قیامشدر . وما یستحسن من تلك القصیده فوله :
جربت دهری وأهلیه فما ترکته لی التجارب فی ودایمى غرضاً

قمرينك ابتداسى ياهلانى كورمك [١] وياخود اندن اولسكنك ايامنى
اوتوزه ابلاغ ايتمك ايله ثابت اولور .

حديث شريفده هلال رمضانى كوروب صائم وهلال شوالى
كوروب مفطر اولقى و رؤيت ممكن اولديغته كوره عدد ايام شعبانى
اوتوز يامنى ايله امر اولنديغمزدن شعبان آخرنده هلال رمضانى
ورمضان آخرنده هلال شوالى رؤيت قيدنده اولقى على الكفايه
واجبدركه فرض كفايه ديسكدور [٢] .

هلال رمضانى رؤيت ممكن اولورسه نه اعلى ؛ ممكن اولديغته
كوره شعبان ايامى اوتوزه تماملانو ب ايرتسى كون رمضان طونيلور .
ماه شوال دخى بويله دركه انك هلالنى رؤيت واقع
اولورسه بيرام ايديلور . رؤيت ممكن اولماز ايسه رمضان اوتوز
طونيلور [٣] .

[١] هوا آچيق بولنديغنه كوره هانكى آي اولورسه اولسون جمع عظيمك
كورملرى لابد اولوب هوا آچيق بولنديغنه كوره رمضانك غيربى ايسكى
شاهدك كوروب شهادت ايتملرى لازمذر . هلال رمضانى عادل واحدك كوروب
اخبار ايتمى كافيدر . تكسيم تفصيل اولنور .

[٢] (قوله يجب كفاية التماس الهلال) الظاهر منه الافتراض لانه يتوصل به
الى الفرض . ط . واذارأوا الهلال يكره تنزيهاً أن يشيروا اليه لانه من عمل الجاهلية .
كما فى الدر وغيره .

[٣] حديث شريفده « صوموا لرؤيته وأفطروا لرؤيته فان غم عليكم فاكلوا
شعبان ثلاثين » بيورلدبى كى « اذا رأيتم الهلال فصوموا واذا رأيتوه فافطروا
فان غم عليكم فصوموا ثلاثين يوماً » دخى بيورلدبى . كما فى المشرق .

بویایدہ یعنی نہ ایجاب صومده ونہ ایجاب فطرده اهل توقیت وحسابك
قوللرینه باقلماز [۱] .

رمضان ۲۹ و ۳۰ اولور . رمضانہ مترتب ثواب انك ایامنه باقلمیه رق
هرایکی صورتده بر اولور [۲] .

صوم رمضان سال هجرت سنیه نك ایکنجیسنده فرض اولوب علمیه
الصلاة والسلام افندمن حضرالرری طقوز رمضان طوتمشدر . انك دردی
یکرمی طغوز وبشی اونوز اولمشدر [۳] .

[۱] ولو كانوا عدولاً . كما في الدر . ولو لانفسهم . كما في ط عليه .
ولا يجوز للنجيم أن يعمل بحساب نفسه . هندية .
وقول اولى التوقيت ليس بموجب . وقيل نعم والبرمض ان كان يكثر
قاله ابن وهبان . ولعل من قال بالعمل بموجب قول الحساب تمسك بقوله تعالى
[وقدره منازل اتعلموا عدد السنين والحساب] وللامام السبكي الشافعي تأليف مال
فيه الى اعتماد قولهم لان الحساب فطمي والشهادة ظنية . وردده متأخرو أهل
مذهبه . كما في ردالمحتار .

[۲] أما ما يترتب على صوم الثلاثين من فرضه ومندوبه عند سجوره وفطره
فهو زيادة بغوف السكامل بها النافس اه ط على الدر . فترمضان فضل من حيث هو
بفطم الظار عن مجموع أيامه كمغفرة الذنوب لمن صامه ايماناً واحتساباً والدخول من
باب الجنة لمعد لصاعته وغير ذلك من التكریم وهذا لا فرق فيه بين كونه نافصاً
أو تاماً . وأما الثواب المترتب على كل يوم بخصوصه فامر آخر قد ثبت للسكامل
بسببه ما لا يثبت للنافس . ط .

[۳] على قول بردن وعلى قول ایسکیدن ماعداسی یکرمی طغوز کلشدر .
بونی اجهوری مرحوم نظام آتی ایله بیان ایلمشدر :

وفرض الصيام ثانی الهجرة * فصام تسعة نبي الرحمة

فاربعا تسعاً وعشرين وما * زاد على ذابالكمال اتسعا

كذا لبعضهم وقال الهيثمي * ماصام كاملاً سوى شهر اعلم

وللسديمي أنه شهرات * وناقص سواء خذ بياني

والحكمة في ذلك زيادة طمأنينة نفوسهم على مساواة الناقص للسكامل فيما قدمناه . ط على الدر

رؤيت هلال محتاج اثبات ايسه ده [١] صوم رمضان امر ديني اولديغندن هوا معموم اولديغنه كوره ايك هلالنى رؤيته عاقل وبالصبح برعادل و قول صحيح اوزره [٢] بر مستورك خبرى مقبول اولور . فاسقك خبرى انفاقا مقبول اولماز [٣] .

(عادل) : حسناتى سبباتنه غالب اولاندر [٤] .

(مستور) : فسق وعدلى ظاهر اولماش اولان مجحول الحادر .

عادل ويامستور اولان مخبر واحد كرك قادين [٥] ياخود بملوك اولسون وكرك محدود فى القذف اولوب [٦] توبه ايتمش

[١] اما بجمع عظيم اذا لم تكن بالسماء هلة أو بشهادة شاهدين ان كانت . كما تقدم وسيأتى .

[٢] مقابله ظاهر الرواية أنه لا يقبل خبر المستور . ط . زاد فى حاشيته على الدر قوله : وهو المعلوم عليه . وفى الرد ما يؤيد ما فى الاصل وينفد أنه هو ظاهر الرواية .

[٣] وفى البحر قول الفاسق فى الديانات التى يمكن تلفيها من العدول غير مقبول كالهلال ورواية الاخبار ولو تعدد كفاسقين فاكتر . ط على الدر .

[٤] صفت عدالتك ادناسى بودر . شرط اولانده بودر . ط . حقيقت عدالت : انساني ملازمة تقوى وصوته سوق ايدر برملكدر . شرط اولان آتك ادناسيدركه كيارى واصرار على الصغرى ومخل مهوت اولانى ترك ايتمكدر . ولم اعقل وبالصبح اولى لازمدر . ط على الدر . قيد عدالت اسلامدن معتيدر .

[٥] قادين مخدره دخى اولسه ومملوكه اولديغنه كوره وليستك اذنى دخى بولنسه بوبابده اخبار ايجون تعين ايتدكده چيقوب اخبار اينمك لازم كلور . چونسه فروض عيندندر . كما فى ص مع ط .

[٦] اهل عفته عزوزنا ديك اولان قزى ثابت اولهرق آتك عقوبت شرعية - نى كورمش اولاندركه بعد النوبه دخى مقبول الشهادة اولماز .

بولنسون [۱] .

اخبارده لفظ شهادت [۲] و سبق دعوی دخی شرط دکدر [۳] .

صورت دعوی : وکالت معاقه ادعاسی یا خود دین مؤجل دعواسی
اوزرینه اولور . وکالت معاقه ده برکیمسه شخص آخرک مدیونی علیه
رمضان (یا خود) شوال اولدینی کون دائن قبض دینه بنی وکیل
ایتمشدر ، دیو دعوی ایدوب مدیون ایسه دینی و وکالتی افرار و دخول
رمضان و یا شوالی انکار ایلمکله رؤیت هلال شاهد لری ادا شهادت
ایدرلر . دین مؤجل مسئله مننده دخی برکیمسه آخر اوزرنده حلول شهر
رمضان دکن مؤجل دین دعوی ایدوب مدعی علیه دینی مقرر و حلول
شهر رمضان منکر اولمکله مدعی هلال رمضانک رؤیت اولمديغه
شاهد اقامه ایدر [۴] .

[۱] نوبه ایتمیش اولورسه ثابت الفسق دیسکدر . خبری مقبول اوله . از اه
و بوباید بونلردن برینک دیگرینک شهادتی اوزرینه شهادتی دخی قبول اولور . سائر
احکام حقنده کی شهاده علی الشهاده مسئله سی بویله دکدر . کما فی ص مع ط .

[۲] شهادت : برحق حضور حاکمه (اشد) لفظیه خبر و برمکدر .

حقوق ناسه شهادتده سبق دعوی شرطدر . وحکم حاکم لازمدر . مانحن
فیه اولان اخبار شکل شهادتده اولمديندن رؤیت هلال رمضان ایتدیکنی ظاهری
العداله برکیمسه حاکمه اخبار ایدر ایکن حضور حاکمه بولنوب ایشیدن
کیمسه حکم حاکمه حاجت اولیهرق صوم لازم اولور کما فی ط .

[۳] هذا علی قولها . واما علی قول الامام فیضی أن بشرط تقدم الدعوی . ط .

[۴] رمضان دخی ضمناً ثابت یعنی داخل حکم اولش اولور .

طحاوی دبرکه بوکا حاجت مذهب حضرت امام اوزرهدر . بوخصوصده

عید فطره تقع عباد آملق ایتمکده اولدیغندن هوا مغموم اولدیغنه کوره هلال شوالی رؤینده تقدم دعوی شرط اولمسه ده لفظ شهادت و نصاب شهادت شرطدر .

(لفظ شهادت) : شهادت ایدرم که دیو خبر و برمکدر .

(نصاب شهادت) : مسلم مکلف اولوب محدود فی القذف اولمیان عادل ایکی حر ارکک باخود وصف مذکور اوزره برحر ارکک ایله ایکی حر فادیندر .

شهادت مذکوره عنق امه [۱] و طلاق زوجه حقنه کی شهادت کبی شهادت حسبیه اولدیغندن حقوق ناسه شهادت مسئله سنده اولدیغی کبی بونده سبق دعوی لازم اولماز .

جاریه کندینک آزادینی [۲] و زوجه طلاق دعوی ایتمه دخی شاهدلر نزد قاضیده حسبیه الله شهادت ایدرلر هم شاهد وهم مدعی بوانورلر .

هوا مغموم اولمادیغنه کوره کرک رمضان ، کرک شوال هلالنک نبوت مرائتی ایچون جمع عظیمک شهادتلی لابدر .

چونکه مقاضی موجود و مانع مفقوددر [۳] . انجق جمع عظیمک

مشار الیهدن خلاف دخی سرویدر . مذهب امامین اوزره بونکلفه حاجت یوفر . چونکه تقدم دعوی اولمه دخی نزد مشار الیهاده شهادت مقبولدر . ام

[۱] (عنق امه) جاریه آزادی دیکدر .

[۲] اما ارکک کوله نک آزادیه شهادتده آنک ادعاسی شرطدر . ط .

[۳] وهذا خلاصة ما ذكره المؤلف بقوله لان المطلق متحد في ذلك المحل والمواع منتفية والابصار سلمية والهمم في طلب رؤية الهلال مستقيمة (أي متوفرة) منهية ط) فالنقد في مثل هذه الحالة بوجه الملط فوجب التوقف في رؤية القليل حتى يراه الجمع الكبير .

مقداری اختلاف اوقات و اما کن ایله مختلف و صدق خصوصاً ناس متفاوت اولدیغندن عدد ایله مقدر اولمیوب [۱] رأی امامه [۲] مفوضدر [۳] .

سائر شهر و قریه نك نبوتی دخی بویله درکه هوا مغموم ایسه نصاب شهادت [۴] و آچیق ایسه جمع عظیمك شهادت لری لازمدر [۵] .
لکن هوا آچیق اولدیغنده دخی نصاب شهادت کفایت و مقبولیتی حضرت امامدن مروی اولممله فی زماننا ناسك اهله کوزله مك مثلی امورده کی تکاسلارینه مبنی جمع عظیمی اشتراطده عسر عظیم اوله جفتدن روایت مذکوره ایله عمل اولنقی کرکدر .
کما فی الدر مع الرد .

مغموم هوا ده کویلا بکده هلال رمضان رؤیت ایدن برکیسه موثوق به ایسه اوراده نه والی و نه قاضی بولنماق ضرورته مبنی ناس بالاستقلال انك سوزيله رمضان ط. و تارلر [۶] . رؤیت هلال شوالی

[۱] ولا فرق فی ظاهر الروایة بین اهل المصر ومن ورد من خارج المصر .
مس . ای اذا لم یکن تفاوت فان هواء الصحراء اصفی من هواء المصر و یرى الهلال من اعلی الاماکن مالا یرى من الاسفل کما فی رد المحتار .

[۲] أو نائبه . ط علی الدر .

[۳] وفي فتح القدير والحق ماروی عن محمد وأبي يوسف أن العبرة بتواتر الخبر ومجئته من كل جانب . ص .

[۴] بوندن نبوت رمضان مستثنادرکه آنده اعظم شهادت و نصاب شهادت شرط اولمیرق واحد عدلك اخباری کافدر . کما ص .

[۵] جمع عظیمك خبرلنده اسلام مشروط اوله ماز . نوارده نافلارک فسق شویله طورسون کفرلری بیله آرانماز . ص .

[۶] أي افتراضاً . ط .

ایکی عادل اخبار ایدرسه بیرام دخی ایده بیلور لر [۱] .

هلال رمضان (مغموم هواده) یالکز حاکم کورمهش اولماق صورتنده طرفندن برنائب نصب ایدوب اکا حکم ایتدیرمک و یاخود طوغریدن طوغری به ناسه صومی امر ایتمک بیتنده بخیر اولور .

هلال عیدنی رؤیت بویله دکدرکه انده رائی یالکز حاکم اولماق صورتنده نه کندیسی بیرام ایده بیلور نه ده ناسه بیرام اعلام اولیه بیلور [۲] .

عادل واحدک یاخود بره ستور الحالك اخبار یله ثابت اولان رمضانک ایامی اوتوزه تماملانو ب هوا دخی اچبق او ادینی حالده هلال شوال رؤیت اولنه مسه فطر حلال اولماز و شاهد رمضان تعزیر اولور .

صورت مذکورده رمضان نصاب شهادت ایله ثابت اولماق بولماق تقدیرنده فطرک حلالیتجه ترجیح مختلف ایسه ده اصح اولان حلالیتدر .

تسکیم ایام رمضان تا و هوا مغموم اولماق صورتنده فطر بلا خلاف حلالدر ثبوت رمضان کرک شاهد واحدک اخبار یله و کرک نصاب شهادت ایله وقوع بولماق اولسون .

[۱] عبر فی الاصل بلاأس . فالظاهر الجواز لا الوجوب . كما فی ط علی الدر .

[۲] كما فی الدر مع الرد . قال ط : ولا یفطر لاسراً ولا جهرأ .

هلال رمضان یا خود هلال شوالی یا لکز کوروب اخبار ایتمکله
 فولی نزد قاضیده رد اولنش اولان [۱] مکلف ایچون [۲] صائم اولاق
 یعنی رؤیت هلال رمضان صورتنده اورجی طوتمق [۳] ورؤیت هلال
 شوال صورتنده اورجی بوزماق لازمدر . چونکه صورت اولاده
 اوکیسه [فن شهد منکم الشهر فليصمه] قبول کریمک تحت حکمنده
 بولنه رق مکلف بالصوم اولدینی کبی صورت ثانیه ده دخی و صومکم يوم
 نصومون و فطرکم يوم تفطرون [۴] ، حدیث شریفی حکمنجه بنه
 مکلف بالصومدر [۵] طوتماز ایه قضا لازم کلور [۶]

[۱] مردودیت هوانک آجیق ویا قیالی اولسی بیننده فرقی اولماق اوزره
 اوکیسه تک یا فتنه ویا افرادینه مبنی اولور . ص . نفسه مبنی اولق فسفته
 ویا غلطنه بناءً قولى مردود اولمقدر که هوانک متعیم اولسی صورتنده اولور .
 افرادینه مبنی اولق رائی متعدد اولدینه بناءً رد اولمقدر که هوانک آجیق اولسی
 صورتنده اولور . دلیل شرعی ایله رد دیسکدر . کما فی الدر مع الرد .

[۲] وکذا کندیفی . صدق اولان صدیقه اخبار ایتمکله اکا دخی صوم
 لازم اولور . اودخی افطار ایتمز . ایدرسه ده کفارت لازم کلز . ط .

[۳] فولی رد اولتماق صورتنده صائم اولق بالطریق الاولادر . ط .

[۴] بفنح الناء بدلیل الفطر ولو کان بضمها لقل وافطارکم . وفي القاموس :
 فطر الصائم أكل وشرب كانظر وفطرته محققاً ومشهداً وافطرته . ط .

[۵] و أورد أن الحديث یقید أن الصوم يوم صوم الناس ومن رأى هلال
 رمضان وحده ورد قوله وجب علیه صومه مع أن الناس لم يصوموا . واجب
 بان الصوم ثبت بدلیل خاص وهو الآية المتقدمة . ط .

[۶] کفارت شبهه مبنی نه آکا ونه آنک مصدق ومتابعی بولسان

فَرَك شمسدن نور استفاده ایلکه باشلامسی اختلاف افطار ارض ایله مختلف اولسه ده لزوم صومده اختلاف مطالعه اعتبار اولمیوب ثبوتاً اسبقه اعتبار اولمه چغندن بر بلده ده رمضان ثابت اولدیغی کون بلاد ساترده دخی رمضان دیمک اولمغله اولبلده نك ثبوت هلالی طریق موجب ایله — که شهادت و یا استفاضه خبر طریقیدر — کسندیلرینه واصل اولان دیگر بلده اهالیسی یکریمی طقوز طومش اولورلر ایسه برکون قضا ایدرلر [۵] .

صدیقنه لازم کلز . چونکه صورت اولاده شبهه رد اولدیغی کی صورت ثانیه ده دخی اوکون آنلرجه بوم عید اولق شبهه سی واردر . کفارت ایسه شبهه ایله مندفعدر . کما فی ص مع ط علی الدر .

رائی هلال نزد قاضیده محدود القول اولمازدن مقدم افطار ایتمش اولقی صورتنده دخی حکم مسئله قول راجحه کوره ینه بودرکه بالکمز قضا لازم کلور کفارت لازم کلز . وکذا نزد قاضیده شهادت ایتیمه نك صائم اولوب سکره افطار ایتمش اولقی صورتنده ده کفارت لازم کلز . چونکه آنک کوردیکی هلال دکل ، خیال اولقی محتملدر . مرویدرکه حضرت عمر رضی الله تعالی عنه « بی هلالی کوردم » دیان برکیمسه نك فاشلری صو ایله مسح ایدلسنی امر ایتمش وبعده : هلال نرده ؟ دیو سؤال غالیلریله اوکیمه نك : غائب ایتدم . دیو جواب ویرمسی اوزرینه : سنک ایکی فاشلرندن بریاض قبل قالمش ابدی سن آنی هلال ظن ایلدک . بیورمشدرا اما فولی فبول اولمقدن سکره افطار ابدنه نفسنده فاسق دخی اولسه کفارت لازم کلور . کما فی الدر . بوم مسئله دخی دلالت ایتدیکی اوزره تعلیل سابق هلال رمضان مسئله سنده ظاهر اولوب هلال فطری رؤیت مسئله سنده کفارت نك سقوطنه علت آکا کوره اوکون بوم عید دیمک اولمقدر . کما فی رد المحتار .

[*] بربلده اهالیسی هلال رمضانی رؤیت ایدوب بسکریمی طقوز

شهر رمضان پنجشنبه کلوب يوم عرفه [ه] دخی پنجشنبه کلسه
او کون يوم عرفه در ، يوم اضحی دکلدر . حتی حضرت علیمنک
رضی الله تعالی عنه دیوم نحرکم يوم صومکم ، قولنه اعتماداً او کون اضحیه
جائز اولماز حضرت مشارالیه احتمالکه اوسنه بی اراده بیورمشدر .
الی الابد بویله در دیمک ایسته مامشدر . کذا فی اعتکاف الهندیه .

کون صائم وبلدهٔ اُخری اِهایسی کذلک رُؤیت ایدوب اوتوز کون صائم اولسه لر
بکرمی طقوز کون صائم اولان بلده اِهایسنه برکون قضا ایتمک لازم اولورمی ؟
الجواب : اولور . فتاوی ابن نجیم .

[*] ذی الحجه نك طقوزنجی کونی اسمیدر . رمضان بیرامندن برکون اوله
اطلاقی عامیدر .

— يوم شك —

مغموم هواده شعبانك يكرمي طقوزيني ولي ايدن كون يوم شكدرکه
هلال رمضانك مغموميتي سببيله کمال (۳۰) ويا نقصاني (۲۹)
اولمسي (محتمل اولمقدن ناشي حقيقت حاله علم وجهل کنديسنده مساوي
اولان يعني رمضان ويا شعبانندن اولديغني بيلنه ميوب مشكوك فيه بوانان
كون ديمکدر .

— صوم يوم شك —

يوم شکده اورج طومق رمضان نيتيله ياخود واجب آخر نيتيله
اولورسه مکروهدر [۱] .

نيتي تعيين ايتميوبده : اوکون رمضان ايسه فرض ودکل ايسه
واجب ياخود نقل اوله رق صائم . ديوفرض ايله واجب ياخود
فرض ايله نقل ويا واجب ايله نقل ارسنده ترديد ايلک صورتيله
صائم اواق دخي من وجه فرضه ويا شبيهه نيت ديمک اولديغندن
مکروهدر [۲] .

[۱] ايسکنچينک کراهي برنجينک مادونيدر . هنديه . محمي ديرکه مذهب
ابي يوسف اوزره صحت جمده شک اولنق صورتنده قبلان ظاهر جمده فرض
نيت اولنق ايله بونده فرضه نيت اولنه مامق آراسنده کی فرق نمازک وفق
ظرف واورجک کی معيار اولمله صلاتده تعيين لازم اولمندنر .

[۲] در مختاردن آکلانلديفته کوره علي التعيين فرضه وعلى التردد
فرض ايله نقله نيتک کراهي تحریمی ، وواجه نيتک کراهي تنزیهی ، در

یوم شکک صومندن بزی نهی ایدن حدیث شریفده که «لا تقدموا [۱]
رمضان بصوم یوم ولا یومین الا رجل کان یصوم صوماً فی صومه ،
حدیثیدر [۲] شهر صیامی اندن اول بر ویا ایسکی کون اورج
طوتهرق استقبال ایتیمیک . بیورلمش اولدیغی جهته یوم شک ایله برابر
اندن یالکز بر کون اول اورج طوتهرق دخی مکروهدر [۳] .

وبوکراحت تنزیهیه مقیم جفتهدر . مسافرک واجب آخری نیت ایتمسند . کراحت
دخی بوفدر . آی عند الامام کما فی ردالمحتار .
[۱] بحذف احدی النامین آی لا تقدموا . ط علی الدر .

[۲] هذا ما فی الفتح . قال رواه الستة فی کتبهم اه واما ما فی الدرر وغيره
فناظله : لا تقدموا الشهر بصوم یوم ولا یومین الا أن یكون بشیء یصومه أحدکم .
والذی فی البحر : لا تقدموا رمضان بصوم یوم أو یومین الا أن یوافق صوماً
کان یصومه أحدکم . واما حدیث من صام یوم الشک فقد عصی أبا القاسم فقال
انه لا أصل له . وكذا حدیث : لا یصام الیوم الذی شک فیہ الا تطوعاً . وقد
ذكرها صاحب الهدایة انظر حاشیة الدرر للضادی و ط علی الدر .

[۳] بوبلرده صریح وجه کراحت عوام ناسک آتی فرض رمضان
زیاده ایدلمش اواق ظنیه صومنی اعتیاد ایتلمیدر . صورت اخیرهده
کراحتک بر ویا ایسکی کون اورجته انحصاری استقبال مذکورک یالکز
شعبانده یاخود همده رجیده نقصان اواق توهمنه مبیدرکه آنرله
تلاقی ایدم شهر صیام ایچون احتیاط ایدلمک ظننده بولنیلور . وجه کراحت
تحریم صاحب بحرک بیاننه کوره اعل کتابه تشبیهدرکه آنلرکندی اورجلرینه
زیاده ایتمشدردر . حدیث متقدمک محلی ده اودر اه آیت صیامده کی
[کما کتب علی الذین من قبلکم] قول کریمله مبین اولان سمالت اصل
وجوبده اولیوبده همده مقدار ووقتده اولدیغنه کوره تفاسیرده دینلشددرکه
حاری صوم رمضانی حر ورد شدائدندن فورنارمقی مقصدیه شمسک
رج حله نزولی زماننه تحویل ایدوب بسو تحویل وعلی قول دوچار

حدیث شریف مذکورده نهی برو ایکی کون ایله مقید بولنشر اولدیغندن اندن زیاده صائم اولمده کراحت اولیه جفنه اشارت اولدیغی کبی [۱] بوم شک اورجی تطوعاً صومی اعتیاد اولنان کونه مصادف اولاق صورتده کراحت اولیه جفنه دخی صراحت واردر .

عدم کراحت ایچون کار خواص اولاق ارزره بر صورت دهه . قالمشدرکه اوده اوکون رمضان خاطره سی اولیه رقی صوم نقل محضی نیت ایلسکدر [۲] .

اشته بواوچ صورتده صوم یوم شکده کراحت اولیوب مکروه وغیر مکروه نیت ایچون مذکور اولان وجوهده اوکونک رمضان

اولدقاری مونانه (قرانه) کفارت اولاق اوزره آکا یسکری کون زیاده ابتدیله اده یهود ونصارانک صیامات و اعیادنن اخذ معلومات ایچون تاریخ اثر الفدایه مراجعت اقتضا ایدر .

[۱] وانما لم یکره صوم ثلاثة منه وما فوقها لانها کثیرة لا یستحبها غیره فلا یتوهم زیادتها بخلاف بوم ابومین اده عبد الحلیم علی الدرر . وبالاولی اده صام شعبان کله . ط علی الدرر .

[۲] کفایت صوم یوم شکی بیلان خواصدن و بیلیان عوامدندر * نه فی التثویر . خواص دخی آفی عوامدن کیزلی طوتارلر . امام ابویوسفی بوم شکده باب هارونده سیاه صاریق و سیاه لباس ابله سیاه اکری سیاه آت اوزرنده اوله رق ناسه افطاری افنا ایدر ایکن کوروب : سن دخی مفطر میسین ؟ دیو سؤال ایدن اسدر بن عمرو اوکون امام مشارالیهده صفالنندن بشقه بیاض اولدیغی و ذکر اولنان سؤالنه جم اباً مشار الیه : بکا یا فلاش . دیوب اودخی بافلاشدنده : بن صائم . دیو قولاغنه سورلدیکنی حکایه ایتمشدر . کما فی ط . سیاه لباس شعار دولت بنی عباس ایدی . قال الصابی فی غلام له أسود :

لم یسّمك السواد بل زدت حسناً * انما یلبس السواد الموالی .

اولدینی ظاهر اولورسه طوتیلان اورج رمضاندن اولمق اوزره صاحبیه کفایت ایدر [۱] یوم مذکورک رمضانیتی ظاهر اولمازسه طوتیلان اورج نفل غیر، ضمون اولور .

یوم شکده صوم ایله فطر آرهستده تردید نیت ایدن یعنی رمضان ایسه اورجلی و دکل ایسه اورجسز اولمق اوزره نیتلنن کیمسه صومی تصمیم ایتمش اولدینی جهته صائم دکلدر [۲] . بناءً علیه یوم مذکورک رمضانیتی ظاهر اولور و او کیمسه نیتی نصف نهار شرعی اولان ضعیف وقتندن اول صورت قطعیه ده تجدید ایلماش بوانور ایسه انی قضا ایتمک لازمکلور . کافی الرد .

و أغنانی فی هذا البحث عن ذکر التلوم [۳] ما أورده المغاوی فی التیسیر عند شرح قوله علیه السلام : الاناة من الله تعالى والعجلة من الشیطان ، من قول المرقش [۴] :
یا صاحبی " تلوما لا تعجلا " ان النجاح رهین أن لا تعجلا .

[۱] چونکه اصل نیت موجوددر . اوده رمضان ابچون کافیدر . کفایت مذکورده مکروه اولان وجوه نینده مع الکراهه و وجوه غیر مکروهه ده بلا کراهه در .

[۲] تنکیم بارین دعوتیه کبدر یاخود اوکله یسکی بولور ایسه منظر والا صائم اولمق اوزره نیت ایلیان کیمسه دخی صائم دکلدر .

[۳] وهو الانتظار بلانیه صوم فی ابتداء یوم الشک ثم الافطار اذا ذهب وقت النية .

[۴] (سرافس) قول جید مزک طبعه ثلثه سندن ۲۷۵ نجی صحیفه سنده مذکوردر .

— مفطرات وانك لوازمی —

صوم که لحام متقین و ریاض ابرار و مقرّیندر جوهره نیروده مبین
اولدیفی وجهله صوم عموم و صوم خصوص و صوم خصوص الخصوص
اولق اوزره اوچ درجه در .

عمومك صومی نفسی مفطراتدن منع ایتمکدر . خصوصك صومی
منع مفطرات ایله برابر سمعی و بصری و لسانی و الی و آباغی و الحاصل
جمیع جوارحی آنامدن منع ایلمکدر . خصوص الخصوصك صومی قلبی
دخی هموم دنیه و افکار دنیویه دن صائم قیلوب انی ماسوا دن بالسکیه منع
ایتمکدر اه

(افطار) صومك حقیقت شرعیه سی اولان امساك مخصوصك ضدی اولمغله
لفظ مفطراتدن مقابل امساك اولان شیر معناسنی قصد ایدرك افطاری
هم بعد الامساك افساده وهم عدم امساك شامل قیله جهز .

افطارك صوم رمضانہ یا خود صیامات سائرہ تعاق و عمد یا خود
خطا صور نیله و قرعی و بر عذره مبنی اولوب اولماسی و مفطرك نوعی
اعتباریله لوازمی دخی مختلفدر که کیممنده یا لکز قضا و کیممنده همدہ
کفارت یا خود فدیہ و یا خود بقیہ نہاری امساك لازم کاور .

(مفطرات) مأ کولات و مشروبات تناولنه و بالفعل موافقه
اجراسنه منحصر دکادر . كرك اغذیه [*] كرك ادویه نوعندن

[*] بدننه بدل ما یحلیل اولان غذائک جمیدر . بونده و مفردنده

اولسون اکل و یا شرب ایتمک و حتی نه غذا ونه دوا اوله رق صالح اکل و شرب اولمیان بلع ایله ک ناکض صوم اولدیغی کبی حقه نوعدن جو فیه شی ایصالی و بوغازه یا خود ککزه — بیان آتی وجهله — برشی وصولی دخی صومی ناکض و مفسد در .

احتلام مستثنی اولمق اوزره بلا مواقعه نزول منی دخی مفسد صومدر .

استقامه دخی استمناء کبی مفسد در [ه] .

مفطراتدن اولوبده نسیانه اقتراندن طولانی اورجی نقض و افساد ایتمیان و مفطراتدن اولوبده بعض اجتهاد و یا توهمه مبنی مفطراتدن اولان شیرل دخی اولمغله اولانلر و صکره موجب قضا الخ اولان مفطراتلر ذکر اولنور .

و تغذی کله سنده ذالی ایتمک غلطدر . دال مهمله ایله سماء و زنده اولان غداء صباح طعامیدر . تغذی انی تناولدر . آفتام طعامنه او و زنده عشاء وانی تناوله تمشی دینور .

[*] (استقامه) فی کتور مکدر . (استمناء) منی کتور مکدر .

﴿ باب ﴾

— اورجی افساد ایتیمیان شیلر —

شونلر اورجی بوزماز :

۱ ناسیاً اکل

۲ ناسیاً شرب

۳ ناسیاً وقاع

۴ ناسیاً هم اکل و شرب و هم وقاع

ناسی نسیانندن اسم فاعلدر . نسیان : اونتمقدر . انسان اورجلی اولدیغنی اونوده ییلور . ناسیاً اکل حقننده نبی علیه الصلاة والسلام : « اذا أكل الصائم ناسیاً فانما هو رزق ساقه الله الیه . » بیورمش اولدیغندن اکا قضا یوقدر . شرب دخی اکل کیدر . وقاع دخی اکل و شرب معناسندهدر [۱] . همدہ حدیث دیکرده « من أفطار فی رمضان ناسیاً فلا قضاء علیه ولا كفارة » بیورمشدرکه جمیع مفطراته شاء لدر . صومنی خاطرلار ایسه فی الحال امساک ایدر [۲] .

ناسیاً اکل صوم ایدن اتمام صومه قادر ایسه کورنه انی اخطار

[۱] لانه من شهوة البطن کالاکل والشرب . ط .

[۲] فان تذکر نزع من فوره ای افتراضاً فان مکث بعده فسد صومه ای من غیر کفارة فان حرك نفسه ولم ينزع أو نزع ثم أوج لزمته الکفارة أنزل أم لا . ص مع ط .

ایتمک لازم و ترک اخطار مکروه اولوب انعام صومه قادر اولمیا فی ایسه کوروب اخطار ایتماک اولادر [۱].

۵ مس و ملاءبه و یانقبیل ایله دکلده مجرد نظر و یانفکر ایله

انزال [۲]

۶ بلا انزال نقبیل [۳]

۷ ایویوب احتلام اولق

۸ جنب اوله رق صبا حلامق و حتی او کون و یا کونلرجه

جنب قالمق [۴]

۹ آغزه کلان لغمی یوتمق

۱۰ بورنی: اخلنه اینان آقنی بی چکوب یوتمق [۵]

[۱] لایفه من فطع الرزق والالطف به سواء کان شیخاً أو شاباً . ص .
وعبارة الفتح وسعه أن لا یخبره . ط .

[۲] بونده کی و آلتنجیده کی بودک فوائدی باب آنبده ظاهر در . آنک
اوتوزنجیسته بافکاز .

[۳] نقبیلده و مس و ملاءبه ده نزول منی مفسد صوم ایسه ده هر حالده نزول
منی مجرد نظر و تفکر ایله اولان نزول منی کی مفسد صوم دکلدر . نتسکیم
موجب فضا اولان مفسداتک اوتوزنجیسی هامشند منقولدر . مکروهاته ده بافکاز .

[۴] چونکه (احل لکم لیلة الصیام الرفث الی نسائکم) آیت کریمه سی
ایله صیامده مباشرت ازواجک جواز و حلالیتی ناطق اولوب کیچه این یعنی
طلوع خردن اولجه به دکن مباشرتک جواز و حلالیتی ایسه غسلك بالضروره
خردن صکره به قاله بیلمسنی استلزام ایدر . حدیث شریفنده دخی « وأنا أصبح
جنباً وأنا أريد الصیام وأغتسل وأصوم » یورلشدر . ص .

[۵] آغزدن چیقان نوکک دخی آغزدن منقطع اولدین یودیور ایسه
چکبه طوغری ایلاک کی اینمش بیله اولسه اورجی یوزماز . ص .
لایفه اولان آغز مندلده آلقدر .

- ۱۱ صویه طالوب قولاغنه صو قاجمق [۱]
 ۱۲ کندی صنعی اولمیه رق بوغازینه دومان کیرمک [۲]
 ۱۳ بوغازینه توز کیرمک [۳]
 ۱۴ بوغازینه سینک قاجمق
 ۱۵ آغزینه آلدیغی علاجک اثرطعمی بوغازه واصل اولمق [۴]

[۱] « زید صائم ایسکنت قولاغی ایچنه خلال صوتوب قاریشدرسه صوی فاسد اولورمی؟ الجواب: اولماز، فیضیه، خلال ولوکه کیری اولسون،
 [۲] کندی صنعیه کیرن دومان مفسد صومدر، هانسی صورتله کیرر ایه کیرسون، اکر عود و یاغیردومان ایه ایچلان توتون کی آکا کفارت لزومی بیله بعید اولماز، کذا قال المؤلف فی باب ما یفسد الصوم ویوجب القضاء،
 [۳] چونکه بونلردن امتناعه قدرت یوقدر، آغزینی قاپار ایه بورنندن کیرر، بنا برین بونلر بعد المضمضة آغزده قالان باشلق حکمنده اولمشدر، صر، کورچیلک و قالبورلای بیجیلک کی توزیوتمق مقتضای صنعتی اولانک حکمی بوندن معلوم اولورکه آمارک اورچلری فاسد دکلدر، کما فی ط.

[۴] بونلر ممکن الاحتراز اولماغنه صوی افساد ایتمز، ص، « زید نهار رمضانده صائم ایسکن دیشی آغزیمقله وجهی تسکین ایچون دیشنه قرنفل قودقدن صکره حاصل اولان بزاق جوفنه داخل اولوب لسکن قرنفل داخل اولسه صوی فاسد اولورمی؟ الجواب: اولماز، « علی افندی، قرنفل خطأ حلقنه داخل اولوب بوتسه صومی فاسد اولوب قضا لازم کلور اولدیفنی دخی بوندن صکره تعریخ ایتمشدر، محشی دیرکه کوزندن آقان باشلق و یوزندن کلان ترلر و بورنندن آقان قان و یاغان یاغمور و یا قار — بونلردن آغزینی یومهرق احتراز اولاق ممکن اولمقله — صائمک آغزینه قاجار ایه صوی فاسد اولور، عمداً یوداز ایه کفارت بیله لازم کلور اه.

۱۶ دیشلری آره‌سنده سحور بقیه‌سی اوله‌رق قالان ونخود دانه‌سندن کوچک اولان شیئی بيمك [۱].

۱۷ خارج فدن صوصام دانه‌سی قدر بر شیئی آلوب آغزده ندریجماً منمحي (نابود) اوله‌جق وبوغازده طسادى بولنیه‌جق وجهله چيكنه‌مك [۲].

۱۸ احليله علاج آفتق [۳].

۱۹ بيق ياغلامق (صائم ايچون مکروه ايله دکلدر کما یأتی)

۲۰ کندی کندینه چوق دخی اولسه فی کلک

۲۱ کلان فی کبرو کیتمک

۲۲ بارمق صالوب آزا جق فی کنورمک

۲۳ آغزه آز مقدارده کتوریلان فی کبرو کیتمک یاخود کبرو آلفی

[۱] اني یوتمش وباچيکینه‌مش اولق مساویدر . یوتق مقصودی اولوب اولماق دخی مساویدر . ط . اوفرر شیء فلیل خلال آسانده قاله بیلور . و آنک اکلی انسان کندی آغزی داخانده اولان ر ق ولعانی بوتق فیلندن اولور کما فی ص . قالان شیء نخود دانه‌سی قدر ایه آنک اکلی صومی مفسد اولق آئیده مذکرر اوله‌بی کبی نخود دانه‌سندن کوچک اوله‌رق خلال آسانده قالان شیئی آغزندن چیقاردفدن صکره اکل ایتمه‌نک مفسد صوم اوله‌بی دخی منافاده وبلاخلاف بالکزر موجب فضا بولندیغی مترحی مجمعه مذکوردر .

[۲] چيکینه‌مك قیدی یوتقندن احتراز درکه خارج فدن آغزه آلتان شیء کوچک دخی اولسه آنی یوتق اورجی مفسدر . وجرب کفارتده ایه‌کی فول مصحح واردر . کما فی ط . مؤلف انی موجب کفارت اولان مفسدات مبانده ذکر ایتمشدر . کما یأتی فی بابہ . بوخصوصده افساد صوم ايله افساد صلات متخالف المعنی در . کما لا یخفى .

[۳] فید بالاحلیل لانها لو صبت فی قبلها ذلك أفسد بلاخلاف فی الاصح قاله السید . ط .

(كتاب الطهارة مزده معلوم اولديغى اوزره قيمك چوقاغى آغزى طولدرمق و آزاغى او مقدارده اولماقدور . حديث شريفده « من ذرع ، القى » وهو صائم فليس عليه القضاء وان استقاء عمداً فليقض ، بيورلمشدر ذرع : قيمك طيعاً كلسيدر . استقاءه : فى كتور مسكدركه مقى علاج آلمق وياخود بوغازه يارمق صالمق ايله اولور . مانحن فيه اولان صوم مسئلهسنده ايسكنجى صورت متعيندر چونسكه صورت اولى بلا شهم . مفسددر . كرك ذرع و كرك استقاءه (كه اكا نقيو دخى دينور) آغز طولوسى اولوب اولماق احتماليه عودت واعاده صورتلربنى محتملدر . بو صور محتملندن آغز طولوسى استقاءه ايله آغز طولوسى كلان ويا كتوريلان قىئى اعاده صورتلرندن ماعداسنده اورجه خلل كلامك بجمع عليه ويا قول مختاردر . آغز طولوسى استقاءه بالاجماع مفسد صوم اولديغى كى [١] كرك ذرع كرك نقيو طريقيله كلان آغز طولوسى قىئى اعاده دخى بالاجماع مفسد صوم اولوب آغز طولوسى اوليان قيمك اعادهسى صورتنده ايسكى روايت واردر اصحى عدم افساد در . كما فى ص مع الدر .)

٢٤ حجامت اولمق [٢]

[١] وفى المغامة الثانية والثلاثين : « قال فان استنار الصائم السكيد ، فافطر ومن أحل الصيد . » السكيد القى واستناره استدعاء . هـ .
[٢] لانه صلى الله تعالى عليه وسلم احتجم وهو محرم واحتجم وهو صائم . وحديث « افطر الحاجم والمحجوم » مؤول بذهاب الاجر . س . بل محمول على مص الدم فى الحجام وبلعه وعلى الحجاز الاول فى المحجوم بايراث الضعف ا هـ فل فى الدر : وكذلك الافتصاد . ولكن لامص فيه . والحجامة مذكورة فيما بكرة للصائم وما لا يكره له على ما يأتى .

۲۵ سورمه چکک [۱]

۲۶ غیبت ایتک [۲]

۲۷ اورجی بوزمغه نیت ایلک (چونکه فعل یوقدر) [۳] .

[۱] قال ولو وجد طعمه في حلقه ولونه في بزافه أو نجاته في الاصح وهو قول الاكثر وسواء كان مطيبا أو غيره اه ويذكر فيما لا يكره للصائم .

[۲] غیبت - که انسان چکشد رمکدر - مستور الحال اولان کیمسه نک غیا بندن آنی غملمندیره چک سوز سويله مکدر اورجک صحنه دکل ، او ابنه حاوقنور : سوبلنان سوز صادق ايسه (غیبت) وکاذب ايسه (بهتان) در آنک کنهای دها زیاده در مجاهرک غیبتی یوقدر .

[۳] ولا اثم عليه أيضا إلا إذا عزم . والتی يكتب في العزم على السبئية اثم العزم لافعل المعصية .

مراتب القصد خمس هاجس ذکر و ا . فطاطر خدیث النفس فاستمعها

یلیه هم فعزم کاه رقت ه سوی الاخیره فیه الاخذة وقعا

فالهاجس هو الذي يمر على القلب ولا يملك . والخطار الذي يتردد ترددآ ما وحديث النفس ماتسکلم به والهم الارادة . والعزم التصميم اه من ط .

﴿ باب ﴾

— اورجی انسداد و قضایای ایجاب ایدن شیلر —

هر اورج که عبادتدر [۱] شروع ایله متحتم ذمت اولور نقضنه
قضا ترتب ایدر [۲] که مصاحبت فائنه ی تدارك دیمکدر .

شروع ایدیلن اورج ادا رمضان اولمق صورتنده موجب کفارت
اولان مفسدات بوندن صکره مبین اولمق اوزره بوراده یالکز موجب
قضا اولان مفسدات ذکر اولور کرك ادا رمضانه و کرك صوم رمضانی
قضایه کرکسه صیامات سائریه تعلق ایتمش اولسون .

صوم رمضانه تعلق ایتسه ده مفطر اولوب موجب کفارت اولمیان
شیلرک ضابطی بودر که کندیسنده غذائیت یاخود او معناده اولان
دوائیت و یا مهر و یا فاکهیت اولمیان و یاخود اولسه ده مقارن
عذر [۳] یاخود مقارن تصور [۴] اوله رق صائمک جو فنه

[۱] بوقید شرعک نهی ایتدیکی اورجدن احتراز اچوندر که ایام منتهیه ناک
صیای شروع ایله واجب اولماز .

[۲] اوزرنده قضا یعنی اورج بورجی وار ثنیه قضایه نیت ایدرک اورجه
شروع ایتمش اولان کیمسه بورجی اولمادیغی تبیین ایتمکله باشلادیغی
اورجی بوزه بیلور و هیچ رشی لازم کدر . تکمیم الغاز فقهیه هزک
کتاب الصومندن اوچنجه مسئله در .

[۳] کطرونحو حیض . ط .

[۴] کا اذا أعاد اللقمة المضوغة المستخرجة وابتلعها فانه افطار قاصر فی
الغذائية لان النفوس تعافه . ط .

و یا دماغنه ایصال ایلدیکی شی وقضاء و طره متعلق خصوصده کالی احتوا
ایتمیان شی مفطر و موجب قضا در . موجب کفارت دکدر .
اشته بو ضابطك فروعی شوالدر :

۱ چیک پرنج ییمک (چیک ات اکنه کفارت لازم کلهجکی
آئیده مذکوردر .)

۲ ساده اون اکل ایتمک

۳ ساده بوغرلش خمیر ییمک [۱]

نه اونی اولورسه اولسون [۲] ساده اولمیوبده یاغ یاخود بال و یا
پکمز (و یا شکر) ايله قاریشق اولورسه کفارت دخی لازم کلور .

۴ دفعه چوق طوز ییمک [۳]

۵ کل ارمینک غیری اولان طوپراغی اعتیاد ایتمیه رک ییمک [۴]

[۱] (قوله أوعجينا) عند أبي يوسف وبه أخذ الفقيه أبو الليث خلافاً لحمد
فانه يلزمه الكفارة . وإذا كان اكل هذه المذكورات إنما يوجب الفضا فكيف
يوجب الكفارة اكل لحم الميتة . ط . نعم لا يوجبها ان كان ميتاً يستقذر .

[۲] یعنی کرک بقدای و یا آریه و کرک داری و مصر و جاودار و یا پرنج
اونی اولسون . کافی ط . ایلی اونی — مذکور دکل ایهده — معتاد الاکل
اولغله ساده دخی اولسه آنک اکنه کفارت لازم کلور .

[۳] اگر برقاچ دفعهده اکل ایدرسه ایلک دفعه قلیله ايله اورچ بوزیلهرنی
فضا و کفارت لازم کلور . ط .

[۴] چونکه غذا اولمدینی کی دوا دخی دکدر . من . اکر اکلی اعتیاد
ایتمش و یاخود اعتیاد ایسون ، ایسون کل ارمی اکل ایلمش ایه

- ۶ چکر دك ييمك [۱].
- ۷ بوق و كاغد كې اكلې معتاد اولميان شيني يوتقى [۲].
- ۸ آيو ا كې كالندن اول اكل اولميان شيني خام وچيك اوله رق و طوزلا ميه رق ييمك [۳].
- ۹ هنوز لې اولميان تازه جوزى يوتقى [۴].
- ۱۰ قورى جوزى (وقورى فندق و فستق و بادامى) قاتى قابو غيله بوتقى [۵].

كفارت لازم كلور . ط چونسكه كل ارمى دوا اولقى اوزره اكل اولنور .
بجم الانهر . آتش بيرن قاذىلرك كل ياخود كول ويا كور اكل ايتملرينه دخى
كفارت لازم كله چكى قيد اعنبدن آكلاشيلور . مفاهيم كتب حچندر .

[۱] آنى الذكر لوزم رطبه مسئله سى فريته سيله مقصود كراوزونون
چكر دك معتاد الاكل اولميان چكر دكدر . قابسى وشفقالو چكرده كې كې تفكه
ويا نداوى ابچون معناد الاكل اولاننه كفارت دخى لازم كلور .

[۲] ومثله اكل نحو التبن . قال ابن الشحنة .
ومستفذر مع غير ما كول مثلنا ه ففى اكله التكهيفير بلغى ويهجر

كافى ط على الدر .
[۳] أما اذا وجد أحدهما (يعنى الطبخ أو الملح) فإلزم الكفارة كما يؤخذ من
مفهومه لانه مما يؤكل عادة . ط .

[۴] لوزم رطبه كه جفاله باداميدر آنك لب پيدا ايتمش اولاننى بوتقمه كفارت
لازم كلور . چونكه آنى فشريله ييمك معتاددر . لې بوق ايسه تازه سى وقورى سى
مساوى اولقى اوزره يالكر فضا لازم كلور . ص مع ط .

[۵] جوزى قابو غيله برابر چيكنه مك وعضوغى جوفه واصل اولقى صورتنده
لوزم كفارتده اختلاف اولنوب مشايخ فقهائك افاده لرندن مفهوم اولان : اكر
مأكل بوغازينه قابوق اول واصل اولش ايسه كفارت لازم كلامك ولب اول
واصل اولش ايسه كفارت لازم اولقدر . وعن محمد وأبي يوسف تحب مطلعا
من غير تفصيل كما فى ص مع ط .

- ۱۱ ولو زمره اولسون طاش و یادمیر یاخود بافر و یاخود آتون
و یا کموش یاخود طوپراق یوتقی [۱]
۱۲ حقنه ایتمک [۲]
۱۳ بورنه علاج چکمک [۳]
۱۴ بوغازینه خونی ایله برشی آقتمق [۴]
۱۵ قولاغی داخلنه یاغ طاملامق [۵]
۱۶ آغزنده کی بویالی ابریسیم کبی برشینک بویاسیمله تغیر ایتمش
اولان نوکرکنی یوتقی
۱۷ بوغازینه یغمور یاخود قار قازربانی کندی صنعیه یوتماش اولماق [۶]

[۱] لم یلزمه السکفارة لقصور الجنایة وعلیه القضاء لصورة الفطر . ص .
[۲] مخرجه دوا ایصالیدرکه کندی فعلیه اولانته احتقان تعبیر اولنور .
[۳] محشی دیرکه حکمک علاج اختصاصی اولوبوب صو هخی استنشاق اولنور
کسکزه واصل اولورسه اوزج بوزیلور اه اون سکرنجییه بافسکز . انفه کشلرک
آنی چکه لری وتوتون اچمک کبی موجب کفارت اولان اضطرار کاملدر . کما یأتی .
[۴] (علی الاصح) متعلق بالاحتقان وما بعده . وهو احتراز عن قول أبي
يوسف بوجوب السكفارة . وجه الصحيح أن السكفارة موجب الافطار صورة
ومعنى والصورة الابتلاع كما في السكافي وهي منعدمة والنفع المجرد عنها موجب
القضاء فقط . ص . وفي اعدام الصورة في الابتجار باليجر نظر ولو علو به فقد
الذوق لسكان أحسن .

[۵] انما أو أقطر في أذنه ماء في الاصح . ص . الحاصل انه لا خلاف في افطاره
بافطار الدهن وأما الماء فاختار في الهداية وصرح بها والوالجى عدم الافطار مضافاً
دخل بنفسه أو أدخله وفصل قاضيهان بين الإدخال قصداً فافسد به الصوم والدخول
فلم يفسد . ط وقد مر (في ۱۱) مما لا يفسد .

[۶] اگر کندی صنعیه بوتمش اولورسه کفارت لازم کلور . ط .

۱۸ مضمضه و یا استنشاق صوتی بوغازینه و یا کهکزینه قاپچرق
خطأ افطار ایتمش اولمق [۱] .

۱۹ صائم او یور ایکن بریسی انک آغزینه صو آفتیق [۲]

۲۰ مکرهاً افطار ایتمک [۳] .

۲۱ قادین بالا کراه مو طوده اولمق [۴] .

۲۲ قادین او یور ایکن وطء اولمق یا خود قادین کیجه دن

صومه نیت ایتمش ایکن [۵] کندیسنه نه ارا جنون طاری اولدق دن

صومی مفسد اولما نلرک اون بشنجیمی هامشده علی افندی نوا و اسدن کچن مسئله به با فک
[۱] حدیثده مرفوع اولان : خطا نك حکم اخروی سیدر . ص . حساً متحقق
اولان صورتی و برده حکم دنیوی سیدر . ط .

[۲] نأئک اننای نومده صو ایچمیسی کی مغلر آنک جو فنه واصل اولمدر .
(نأئم) ناسی حکمنده اوله مازکه افطار ایتماش اولسون چونکه ناسی . بسمله اولانک
ذبیحه سی ببنور . زیرا که شارع آنی ذاکر منزله سنه تزیل اینمشدر . بچونک
و نأئک ذبیحه لری اکل اولتماز . مادام که بعض احکامجه بینلرنده بویله فری واردر .
برینک حکمی دلیل اولدقجه دیکری اوزرینه جاری اوله ماز دلیل ایسه موجود دکلدر
ص مع ط .

[۳] ولو که اکراه زوجی طرفندن وفاع اوزرینه وقوع بواش اولسون .
انتشار آلت نأئده دخی تحقق ایندی سکندن دابل طواعیت دکلدر . کما فی ص
مع ط . غنبل مذکور اکراهک کامل وقاصر . فملرینک بو خصوصده مساوانی
ارائه ایتمکده در . اکراه غیر ملجی . محرمی مباح قیله ماز ایسه ده شبهه ایرانه
مبنی کفارتی دفع ایدر .

[۴] یعنی قادینجه نلرک اورجی جبراً و فاع صور تیه بوزلمق . بعد الایلاج
مطاوعتی اولسه ده او مطاوعت صوم منک فسادندن صکره اولدیغندن موجب
کفارت اوله ماز . کما فی ص .

[۵] بوقید ایله تعقید شونک ایچوندرکه اگر کیجه دن صومه

صکره و طء اولمق [۱] وبعده افافت بولوب موطوءه لسکندن
خبردار اولمق [۲] .

۲۳ جاریه وارکه منکوحه غیر اواسون خدمتدن خسته نمک
خوفيله [۳] افطار ایتمک [۴] .

۲۴ دیشلری ارسنده نخود دانهسی قدر قالان شینی بیمک .

۲۵ آغز طولوسی قی کتورمک

۲۶ اوفدرجه کلان ویا کتوریلان قیئی معدیه اعاده ایتمک .

نیت ایتیمه رک کوندزن مجنون اولمش ایسه کفارت لازم کلامک بالاضریق
الاولادر . ط .

[۱] ذکر اوانان ایسی صورتده فادینک صوم رمضانہ جنابی اولمیدندن
کفارت لازم دکلدن . عروض جنون صورتده مفسد بولمسه آنک اوکونسکی
صومی صحیحدر . چونکه جنون طاری مفسد صوم دکلدن . ص .
[۲] و طء اولمقدن صکرهسی شرح ملانقادر ، مأخوذدر .

[۳] نوهم نجرده اعتبار اولمیدندن غلبه ظن درجه سینه ارتقا ایتمش اولان
خوف مقصوددر . کما فی ط .

[۴] کوربلیورکه بو مسئله تحت قهر مولاده معذوره اولان جاریه حقندهدر .
تسکیم کفارتہ وآنی ذمتدن اسقاط ایدیچی شیئہ دائر اولان فصلده دخی
مذکوردر . رنجبر و حال کبی اتعاب نفس ابدن أحراره حکم مسئله شامل
دکلدن . لکن محشی فصل عوارضده قمتانیدن تقلا دیئشدرکه حر اولان
خادم یاخود کوله ویاخود سد شهر کبی آغر ایشه کیدن کیمسه حرارت اشتداد
ایدرك هلاکدن خوف ایتمک صورتده یک بینورمکدن ویا جهاشیر بیقاهندن
بیناب دوشن فادین ویا جاریه کبی اورج بیه یلور ام کوله و جاریه فرائض
حقنده اصل حریت اوزره ایقا اولمشلردر . بناءً علی ذلک اداء فرضدن کندیلرینی
عاجز قبله جق امرده افندیلرینه اعتثال ایتیمه ییلورلر . ط . قال واذاعلم الحکم فی
الامة یعلم الحکم فی الحره بالاولی ام .

۲۷ کندی صنعيله جو فیه یاخورد ککزی نه دومان ادخال ایتمک [۱] .

۲۸ فجر طلوع اولمشیکن انک طلوع عنده شک ایدرک مسجور

ییمک [۲] یاخورد وقاع ایتمک [۳]

۲۹ شمس باقی اولدیغی حالده غروب ایتدی ظنیه افطار ایتمک [۴]

[۱] کندی صنعی اولیهرق داخل اولان دومان مفسد اولدیغی کبی مفسد اولان ادخاله کفارنک عدم لزومی دخی ادخال اولنان دومان عود و غیر و ایچیلن توتون دومان کبی نفع و ندادی و یانفکه و تابی ایچوت استعمال اولنن اولماق قیدیه مقیده . کما فی ص . وقد مر فی ۱۲ مما لا یفسد . و یاتی فیما یفسد و یوجب الکفارة .

[۲] و ذکر الفهستانی أنه یتسحر بقول عدل و کذا بضرب الطبول . و اختلاف فی الیدک . و اما الافطار فلا یجوز بقول واحد . و ظاهر الجواب أنه لا بأس به اذا کان عدلاً . ط .

[۳] بونده شبهه مبنی کفارت لازم کلز . زیرا شبهه دافع کفارتدو چونکه اوکیمه ایشی اصله بنا ایتمش اولمقله جنایی کامل اولماشدیر . اصل ایسه بقاء لیلدر . شوفدرکه عند الشک ثبت و احتیاطی ترک ایهامک کرک ايسکن ترک ثبت ایتمش اولقی و بالنده بولنش اولور . اورج ییمک کناهی قازانمش اولماز . اگر فجرک طلوعی تبین ایتدیمه قضا دخی لازم کلز . کما فی ص مع ط .

[۴] بوبابده اصل بقاء نهار اولدیغندن شک کافی دکل ، ظن لازمدر . کفارنک عدم لزومی دافع کفارت اولان شبهه مبنیدر . در مختارده دیرکه تسکیم ایکی کشی غرویه و ایکی کشی عدم غرویه شهادت ایدرب شهادت اثبانه اعتماداً افطار ایابان کیمه عدم غروبک نبیی صورتنده یالکز قضا ایدر . بوحال اگر طلوع فجر حقیقده واقع اولسه هم قضا و هم کفارت ایلر . چونکه بینه اثبات ایچون اولوب تی ایچون اولدیغنه مبنی شهادت نفی شهادت اثبانه معارض اوله ماز ايسکن اوکیمه شهادت نفیه اعتماد ایله تعدیده بولنش اولور اه مع ط مختصراً .

۳۰. نفخید [۱] یاخود تبطين [۲] ویا لمس ویا تقبیل ابله یاخود عیث بالید طریقله انزال اولقی [۳]
 ۳۱. ناسیاً اکل ویا شربدن صکره عامداً اکل ویا شربدن بولنقی [۴]
 ۳۲. ناسیاً وقاعدن صکره عامداً وقاع ویا اکل یاخود شرب ایتمک [۵]
 ۳۳. صوم رمضانہ نیت ایتمیہرک اورجی یتمک [۶]

[۱] اولفله سورمک .

[۲] قارنه سورمک .

[۳] بولرده جنابت فاسر اولفله فضا لازم کلور . کفارت لازم کلز .
 زوجہ سنی تقبیل ابله انزال بی ایلان صائمک اورجی بوزیلور . مجرد تقبیل ابله اورج بوزلاز اولدیفی کبی قبیل ایدوبده یا کئندنن ویا زوجہ سندن مذی ظهور ایتمکله دخی اورج بوزلاز . کافی ط . بوندن اولکی بابک بش و آلئرقلرینه بافسکز .

[۴] چونکه ناسیاً اولان اکبله اورجی قیاساً بوزلش اولدیفنه نظراً شبهه شرعیہ قائم اولوب مخالف قیاس اولهرق وارد اولان : « من نسی وهو صائم فاکل أو شرب فلیتم صومه . » حدیث شریفنه که خبر واحد در کئندنک علمی اولسه دخی شبهه متقی اولامقله کفارت لازم کلز . امر بالاتامی منضم اولان خبر مذکور موجب عمل اولفله فضا لازم کلور . ظاهری روایت بودر . روایت دیسکرده کفارت دخی لازم اولور . کافی ص مع ط .

[۵] سواء ظن أن جماعه الاول بفطره أم لا علی المعتمد لما ذکرناه علی لاسقاط الکفارة من قیام الشبهة نظراً الی فطره قیاساً . ص مع ط . وهذا غیر مناف لما سبق فی هامش ما يتعلق بالجماع ناسیاً من لزوم أحد الاصرین اما امساک النفس عند التذکر واما الکفارة .

[۶] نقض صوم رمضان ایتمک جنابتی اولدیفیچون اعتیاد اولنماقی شرطبله بوکا کفارت لازم کلز .

۳۴ صوم رمضان کیجه دن نیت ایتماش ایسه ده کوندرین داخل وقت نینده انشاء نیتدن صکره نقض صوم ایتمک [۱]

۳۵ صوم رمضان نیتلند کدن صکره تباراً نقض ایدوب بعده خسته لک یاخود حیض و یا نفاس کی برعذر شرعی^۳ سماوی عارض اولق [۲]

۳۶ تبار رمضانده مسافر صائم ایکن [۳] صالح اقامت بر برده اقامتی نیت ایدوب بعده افطار ایلك [۴]

۳۷ صائم مقیم ایکن انشاء سفر ایدوب اکل و یا وقاعده بولق [۵]

* زید مقیم رمضان عربده صومه نیت اینمدرین صباحه داخل اولوب بعده اکل و شرب ایسه زیاده کفارت لازم اولوری ؟ الجواب : اولماز . بهجة الفتاوی . *

و عندهما تجب الکفارة أيضا . ملتی . ای ان اکل قبل الزوال و بعده لا . شارح .

[۱] بوصورنده دخی کفارتک عدم لزومی کیجه دن نیت اولغندفجه صوم رمضانک عند الشافعی عدم صحی سببیه اوکیسه نیک ولو برجهتد فولنجه اولسون غیر صائم اولورق افطار ایتمش اولسندندرکه شبهه عدم صیام وارد . کافی ص .

[۲] بونی . و اواب (کفارتک و انی مسقط اولان نی) فصلنده ذکر ایتمشدر .

[۳] یعنی کیجه دن نیت ایتمش و نیتنی بوزماش ایکن . ص . نیت ایتماش اولق صورنده کفارتک عدم لزومی اولوبنده در . ط . و کذاک بقال فیما یأتی بعد .

[۴] کوریلورکه نیت اقامت اکلدن اولدر . اکل ایدوبده صکره اقامتی نیت ایلك تقدیرنده کفارتک عدم لزومی اولوبنده در . کافی ط .

[۵] ذکر اولنان ایسکی صورنده اکل صوم حلال دکل ایسه ده

۳۸ نه صومه ونه فطره نيت ايتميهرك نهار رمضان تامماً امساك ايتمك [۱].

۳۹ اداہ رمضانك غيرى بر اورجى افساد ايتمك [۲].
 ۴۰ حقنه محلنه پارمق ويا سائر واسطه ايله صو ياخود ياغ ايصال وحتى بز ويا پموق ادخال ايتمك
 ۴۱ قاذبن قسمى موضع تناسلى داخلنه برشى طاملاتقى حتى ياش پارمغيله رطوبت صالمق ويا بز طيقا يوب تغييب ايتمك
 ۴۲ جوفه وصولي جهتيله (جائفه) تعبير اولنان قارن ياره سنه ورجع رأس ديمك اولان امّ رأسه - كه مافوق الدماغدر - وصولي جهتيله (آمة) تعبير اولنان باش ياريغنه علاج صالمق [۳].

شبهه سفره مبنی كفارت سافطدر . صورت ثانیه ده كفارتك سفوطی انشاء سفر حاله خاص اولوب شاید وطنی عمراندن انفصال ایتمدن اکل ایدر ویاخود عمران وطندن آیرلوب یوله چیققدن صکره اولندیغی برحاجته مبنی وطننه رجوع ایدرک اورده اکل ایلر ایسه بولردن صورت اولاده سفر دها نمحق ایتماش اولدیغندن وصورت ثانیه ده وطننه رجوع ايله سفر منتقض اولش بولندیغندن كفارت لازم کاور . ص .

[۱] شرط صحت اولان نیت مفقود اولغله مشروط دخی مفقود اولمشدرکه اوکون اورج طوعامش دیمسکدر . قضا لازم کاور . كفارت لازم دکادر چونکه كفارت آنحق صائم اولوبده افطار ایدن شخص حفتهدر . بونده ایسه صوم تحقق ایتماشدر . کونی تماماً امساك ایتماش اولق صورتنده قضانك لزومی ظاهردر . ط .

[۲] شروع ايله لازم اولان صیامات نافلهدن ایسه فضا اولنور . والواجب اولی .

[۳] علاج کړک رطب ، کړک یابس اولسون وجوفه ياخود دماغه

صور مذکورده و برده هلال رمضان [۱] بالکزجه رؤیت ایتمش اولان کیمسه نزد قاضیده فولی رد اولندیغنه بناءً اورج ییمش اولوق صورتنده یالکز قضا لازم کلوب کفارت لازم کلمدیکی کبی کوی اها لیبی دخی رمضانک اوتوزنجی کون بشقه برشی ایچون چالینان طبل سسیله بیرام اولمش دبو افطار ایتسه لر کفارت ایتمزلر [۲].

کفارتک مننی اولدیغی هر افساد فصد معصیت ایله مرة بعد اخری [۳] واقع اولمش اولماق قیدیه مقید اولوب اگر تکرار ایدرسه زجرأ کفارت لازم کلور . کما فی الدر و ذکره المحشی .

— فصل —

رمضانده صومی فاسد اولان [۴] کیمسه یه وطلوع بگردن

کرك وارمش ، كرك وارماش بولفسون . ص . ملتقاده و در مختارده فساد وصول ایله مقیددر . بجمع الانهرده مذکور اولدیغنه کوره بونکله صومک فسادى عندالاما اولوب امامین عندنده او کیمسه افطار ایتمش اولماز .

[۱] وکذا هلال شوالی . علی مامری بیانه فی بابیه .

[۲] بومستله بی مؤلف فصل عوارضده ذکر ایتمشددر . محشی بوراده کوسیرمشددر .

[۳] المعصیه می الافطار . ظاهره انه بالمره الثانية نجب علیه الکفارة ولو حصل فاصل بإيام وأنه اذا لم يقصد المعصية لا نجب . ط .

[۴] ولو که صکره بن زائل اولمش برعذرده مبنی اوله . ص . کفتال هدو وحی زالا . ط .

صکړه طاهر اولان حائضه ونفسايه [۱] واقامت ابدن مسافره وصحت
بولان مريضه [۲] واقافت بولان دلي يه و بلوغه ايرن چوجغه وممندی
اولانه اوکونک بقیه سنی حقّ وقی نضایه تشبهاً امساك ایتمک علی
الصحيح واجب وعلی فول مستحب اولوب [۳] ایکی صکړه کیلردن
ماعداسنه قضا دخی لازم کلور [۴].

- [۱] اما حیض ونفاسک تحقیق حائضه امساك ایتمک حرامدرچونسکه او حالده
اولانک اورچ طوملری حرام اوافله حرامه تشبه دخی حرام اولور ط .
- [۲] بالفعل مسافر اولانه وخسته یوانانه امساك لازم دکلدر چونسکه حرج
ومشقة مبنی آنله رخصت افطار ویرلشیکن تشبهي لازم قبله قده نقض موضوع ایتمک
اولور . شوقدرکه آنردخی اکلی آشکار ایتیبوب سرأ ییرلر ط .
- [۳] بقیه نهاری امساك - اولجه افاده اولندیخی اوزره - جمله لوازم منظراندن
اولوب ینه او جمله دن بولنان فدیة عوارض میبجه فصلنده مذکوردر .
- [۴] أما او آنده بالغ اولان صی ایله او آنده اهتدا ابدن غیرمسلمه هنوز
خطاب متوجه اولسامفله آنلر او کوئی قضا ایتمزئر . کذا فی س . واستشکل
بوجوب قضاء الصلاة علیهما . انظر المحشی ان شئت .

(باب)

— اور جی افساد ایدوب ہم قضائی و هم کفارتی —

— ایجاب ایلان شیر —

قضائک لزومی مصاحبت فائتہ فی تدارک ایچوندرد . کفارنک لزومی شروطنک تحقّقندہ کمال جنایتہ مبیدرکہ جناب حقک کون تعین ایتمش اولدیغی صومک بلاعذر اوکونده عمدأ افطار ایلہ نقض ابدلش اولمسنندرد .

(قضا) : کوننه کون طونقدر .

(کفارت) : آنیدہ فصل مخصوص ایلہ مبیدرد .

بلاعذر عمدأ اورج بیمهک کناهی نوبه ایلہ ساقط دکل ، محتاج کفارندرد [۱] .

کفارت انجق صوم رمضانک اداسنی اخلاله لازم کلوب [۲]
شرط لزومی دخی صائم مکلف اولماق و کیجهدن نینلنمش بولنقی [۳]
وکنندیسنه بعد الفطر خستهک و قبل الفطر بولجیاق [۴]

[۱] وعن أبي هريرة رضي الله تعالى عنه عن النبي صلى الله تعالى عليه وسلم أنه قال « من أفطر يوماً في رمضان من غير رخصة رخصها الله تعالى له لم يقض عنه صيام الدهر كله وإن صامه » كما في الجامع الصغير .

[۲] زید رمضانده بر کون بهذر افطار ایدوب بعده یوم مزبور ی قضاء صائم اولدغده بلاعذر افطار ایلسه زیده کفارت لازم اولورمی ؟ الجواب : اولماز . فیضیه .

[۳] فی قول شارح الماتنی : سواء نوى من الليل أو النهار على الصحيح . انظر .

[۴] مقصود مسافرت شرعیهدر : مسافر اولوبده افطار ایدت

کبی برعذر مبیح طاری اولماق واکراه (یعنی جبر) ایله دکلده طوعاً ، وخطاً طریقیه دکلده تعمداً و بلا اضطرار نقض صوم اینتمش اولماق وناقض صومی اولان شیده قصور اولما مقدر .

شروط مذکوره یه بناءً صوم رمضانک غیری اولان اورچک وحقی قضاء صوم رمضانک نقضنه کفارت لازم اولدیغی کبی اداء صوم رمضانه شروع ایدن مکلف اولمیوب صبی ویا معتوه اولدیغنه یاخود مکلف ابسه ده کیجه دن نیتلمه سدیکنه ویاخود نیتلمه دیسه ده اورچی بیدکدن صکره کندیسنه اوکون قبل الغروب خسته لك کبی برعذر مبیح طاری اولدیغنه ویاخود مسافرت ایدوب ویا جبر واکراه کوروب اورج بوزدیغنه یاخود تعمداً دکلده خطاً افساد صوم ایلش بولندیغنه ویاخود مضطر ویناب دوشهرک اورج بیدیکنه یاخود اورج بوزدیغی شی بحاجتک مادینه لہ انزال ویا القمه مضوغه مخرجه بی اعاده نوعندن قصورلی بولندیغنه ویا معتاد الاکل اولدیغنه کوره دخی کفارت لازم اولماز .

صومی افساد ایتمکه قضایی همده شروطنک تحقیقنه مبنی کفارتی ایجاب ایدن شیلر بروجه آتی تعداد اولنور :

۱ وقاع ایتمک [۵]

کیمسه دن کفارت ساقطدر . أما طوعاً افطار ایدوبده صکره مسافرت ایلان کیمسه دن کفارتک عدم سقوطی حقنمه روایات متفقدر . ط .

[*] ایکی طرفه دخی کفارتی ایجاب ایدور . انزال وقوعی دخی شرط دکلدر صخرانه ده التقاء ختاین موجب کفارتدر دیومذکوردر . شرح الملحق .

۲ ما کولاندن برشی بیمک
۳ مشروباندن برشی ایچمک [۱]

۴ آغزینه کیرن یغموری ، قاری ، طولوی یوتق [۲]
۵ تتون ایچمک وعود ویاغزیر ایله توتسوانوب دومانی جوفنه
ویاککزینه چکمک [۳]

[۱] بونلرک کرک تغزی یاخودنفسکه طریقيله اولسون ، کرک نداوی ویاتلمی طریقيله ییتمیش ویا ایچلمش بولنسون . طباع سلیمه اصلاح بدن ایچون تناول دوائی دخی داعی اولغله حال صومده اندن زجر مشروع اولشدر . تغذینک معناسنده اختلاف ایتدیلر . کیمی دیدی که تغزی : طبعک برشیته میل ایدوب شهوت بطن آنسکله منقضى اولمدر . وکیمی دیدی که تغزی : نفعی صلاح بدنه عائد اولان شیئی تناول اینمکدر . ثمره خلاف لقمه مضوغه مخرجه بی اعاده ظاهر درکه قول اوله کوره اکا کفارت لازم کلوب قول نافی به کوره لازم کاور . اصح اولان قول اولدر . بیجه شیلر وارد درکه آنلر صلاح بدنه عائد اولاق شوبانه طورسون خراب بدنی منتج ایسکن اشنها اولنور وبنامه علیه کفارت لازم کاوره تونون ایچمک کی اه من ص ملخصا . استمرار ایچمک وافبون یوتق دخی بونوع مفسدات صومدن وجهه سی محرماتنددر . درمختارک کتاب الانتره سنه بافسکز [۲] چونسکه بونلردن آغزینی براز یومق ایله نحرز ممسکندر . س . یوخطأ اولان فساد صومک علیددر . تسکیم موجب فساد وقضا اولانلرک اون یدنجیسنده کیچمشدر . موجب کفارت اولسنک سبی آنک تصدا بودلش اولسیدر . کما مر من الهشی فی الهامش .
[۳] اورجی افساد وقضانی ایجاب ایدنلرک یکریمی یدنجیسنه بافسکز . مؤلف شرح دهبانیه ده :

ویمنع من بيع الدخان وشربه * وشاربه فی الصوم لاشک بفطر دیمشدر . کما فی رد المحتار . نظم مذکور ده مؤلف شرب دخانک بلا شبهه مفسد صوم اولدیفنی وبوراده تغذینک اصح اولان تفسیر اولنه کوره . آنک همده موجب کفارت بولدفنی سوبله مشدر . تسکیم بوندن برهامش اول دخی ذکر اولنمشدر .

- ۶ انفيه چكك [۱] .
- ۷ چيك ات ييمك [۲] .
- ۸ ايج ياغی ييمك .
- ۹ پاصدرمه ييمك [۳] .
- ۱۰ بغدادی دانه‌سنى و قاوردلش ياخود بشاغندن تازه چيقارلش آريه دانه‌سنى ييمك يعنى يونمق و ياخود چيكنه بوب طادبنى آماق [۴] .
- ۱۱ صوصام دانه‌سنى و ياخود ما كولاتدن اولان اوقدر جق بشقه برشيئى خارج فدن آلوب اكل ايتك [۵] .

[۱] افطار كاملدر . تفذيك ذكر اولانان نهمبرنده بوده داخلدر . شهوت بطندن شهوت فرجك غيرى مقصود اولاق ظاهر در . استمط واستنشاق موجب فضا اولان مفطر اتنددر . آنلرك ۱۳ و ۱۸ نجيلرينه باقكز .

[۲] ات كند بيله نفذى مقصود اولان شيلردن اولقله آنك چيكي دخی فور دلتش اولمقچه ما كول ، واميدسز خسته لر ييديرلدكي صرئي ، در . مؤلفك « ولو من مبة » فوله بحثى منافسه ايتمدر مية ايسه عند الفقهاء وجه شرعى اوزره مذبوح اولياندر .

[۳] كرك ات ورك ايج ياغی پاصدرمه‌سى اولسون بالانفاق موجب كفارندز . ص . ات پاصدرمه‌سى ما كولات معناده دن اولقله آنى افراد بالذكره بزرجه حاجت بيله يوقدر .

[۴] مكركه آغزده ديشانوب ندريجاً مستهلك اوله رن طادى بولنامش اوله . اوحالده داخل فده نلاشى ايدن (ندريجاً لاشى اولان) صوصام دانه‌سى كې آغز لعابندن عدولنه رن اورجى افساد بيله ايتمز . كما ص . آريه نك فوربسنى اكل دخی معناد اولديغندن كفارنى ايجاب ايلز اه من ص مع ط .

[۵] كرك . وديورمك و كرك چيكنه مك صورتيه اولسون ييمك بلا خلاف مفسد صوم اولوب مابه الغذاء اولاق جهته آك موجب كفارت

- ۱۲ کل ارمني تعبیر اولمان دوا چامورینی ییمک [۱].
 ۱۳ کل ارمنینک غیری اوله رق اکلی اعتیاد ایتدیکی چاموری
 ییمک [۲].
 ۱۴ براز طوز ییمک [۳].
 ۱۵ زوجه سنک وسودیکی کیمسه نك آغز یارینی یوتقی [۴].

اولسی دخی فول مختاردر . ص . بوندن اولسی هاممی واورچی افساد ایتیمان
 شیرک اون یدنجیسی دخی اوتمیگز .

[۱] علاج اوله رق یبتور ارلدینی ایچون آنک اکلی — آکلنک کرک
 معتادی اولسون ، کرک اولسون — موجب کفارت اولان اقطار کالندر . ص .

[۲] طاش و طوهرانی مقوله سنک اکلی معتاد اولدینه کوره یالکیز موجب
 فضا اولان مقصدادن اولدینی بوندن اولسی بابده ذکر اولمشدر . بومسئله ده کی
 اعتیاد واون بشیجی مسئله ده کی التذاذ قبدینه نظراً پکیز مایه سی وچوملسکی
 چاموری کبی طوهرانلرک اکلی اعتیاد ایدنلره و آش یروب کور کبی اکل
 اولنه مه جق شیرلی سوه سوه ییپان قادیلره — بونلر ایله رمضان اورچی
 نقض ایتدکلرنده — کفارت لازم کلور . و بجرر .

[۳] طوزک چوغی اشتها اولنیه جفتدن برچوق طوزی دفعه ییمش اولان
 کیمسه نك اورچی بوز بلور ایه ده کفارت لازم کلیوب فضا اولنور . بوندن
 اولسی بابک دردنجی رفقه باقکیز . مؤلف مرحوم بوکا : و حومن الامتجانیات .
 دیمشدرکه آلازدن اولمه و محاطی امتحان قصدیه ایراد اولنمه شایان مائلدن
 دیکدر انصل اولورکه برنی آزیبورا یسه کفارت لازم کلیوب چوق یینور ایه یالکیز
 فضا لازم کلش اوله ؟ (جواب) ذکر اولناندر .

[۴] چونکه آنکله التذاذ ایدر . و کندی آرزوسی برینی بولش اولور .
 سائرینک توکرکی نفسی ایکندر مکله برابر آندء صلاح بدن دخی اولدینی
 جهتله کفارتی ایجاب ایتمز . ص مع ط .

۱۶ غیبت ابتد کندن صکره (اورجم بوزلدی دیو) عمداً اورج
بیمک [۱] .

۱۷ حجامتدن صکره (اورجم بوزلدی دیو) عمداً اکل صوم
ایتمک [۲] .

۱۸ فرط خواهش ایله و فقط بلا انزال [۳] مس ویا تقبیلدن
صکره اورج بوزلدی ظنیه اکل صوم ایلمش [۴] .

[۱] غیبت اورجک صحنه دکل ، نوابنه طوفانور اولدیغی صومی افساد
ایتمان شلر مبانده (۲۶) ذکر اولندی . بمضار بوبابده کی حدیث آیتیک
ظاهرینه تمسکاً غیبتک مقطر اوله جفی اجتہادنده بولمیش اولدقلرندن بومسئله یی -
بوندن صکره کی حجامت مسئله سی کی - ذکره لزوم کورغشدر . مؤلف
دیرکه کرک « الغیبة فطر الصائم » حدیثی اوکیسه ایتمیش وکرک ایتمیش
وتأویل حدیثی کرک بیلمیش وکرک بیلمیش ویرمیش کرک آکا افنا ایتمیش وکرک
افنا ایتمیش اولسون کفارت لازم کاور . چونکه غیبت ایله افطار خلاف
قیاسدر حدیث ایسه بالاجاع ذهاب ثواب ایله مؤولدر اه .

[۲] بودخی بوندن اولکی غیبت مسئله سی کبیدر . کما فی ط . درمختارده فان
آلدرمیش وسورمه چمکی دخی زیاده ایتمیشدر . وقد تقدم الکحل فیما لا یفسد
وذكر بالانقضاء هناك فی الهمش .

[۳] « بلا انزال » قیدی اکرمس و تقیل ایدر ایکن انزال اوله رق اورجی
بیمش اولورسه کفارت لازم کلیه جکفی مقیددر . ط .

[۴] مسکرکه اوماآلده برحدیث ایشیدرک ویاخود بالاستفتاء اوله
برفتوی آلهرق اکل ایتمیش اوله . اوحالده همیتدر حدیث ، غیر ثابت
ومعنی ، محظی دخی اولسه آنلری ظاهری اسقاط کفارت خصوصیه
شبهه اولور . بونی بدائعدن نقلاً ابن الهمام سوبلیدی . س . بونده
شو وارکه بوبابده حدیث ثابت اولدیغی حالده آنک ظاهرینه اعتبار
ایندیلر . غیبت مسئله سند حدیث ثابت اولمیشکن آنه ظاهرینه اعتبار

۱۹ بيقارينه ياغ سوردکدن صکره بيق ياغلامق اورجی بوزار
ظنيله اورجی ييمک [۱] .

۲۰ نهار رمضانده وقاع ايچون اکراه کورن کشی يه قادين
(اورجلی اولديغی حالده) تمکين نفس ايتمک .

تسکيم زوجه فحشك طلوع اينديکني بيلديکی حالده اندن خبير
اوليان زوجك طلب موافقه سنه . مطاوعت ايدوب . وطوءه اولمقله
دخی اکا کفارت لازم کلور [۲] .

موجب کفارت اولان مفطر محرماتدن اولديغنه کوره مرتسکينه
اختلاف اسبابه مبنی حد و تعزير دخی لازم کلور .

دزيد مسلم نهار رمضانده صائم ایسکن طوعاً و متعمداً شرب
نحر ایلسه زیده نه لازم اولور ؟ الجواب : قضا و کفارت وحد شرب ،
اکر انی علنی ایچرسه تعزیراً قبل دخی اولنور . ، کما فی بهجة
الفناوی وغیرها .

ایتمامش اولدیلر . حجامت ایله غیبت مساوی طولديغنه کوره امر ظاهر در . ط .
وؤلف ذکر اولنان استثناسنی بوندن صکره کی دهن شارب مسئله سنه
دخی شامل قیلشدیر .

[۱] چونکه آنک ظنی دلیل شرعی به مسند اولديغی حالده کندیمسی
معمددر . ص . قال وان استغنی فقیهاً أو تأول حديثاً لانه مما لا يشبه فيه علی
ما ذكره السکال . ثم استغنی کما قدمنا .

[۲] صورت اولاده واطی . ، مکره اولديغی ایچون اکا کفارت لازم
کلديکی کی صورت ثانیه ده زوج طلوع فحش آکاه اولديغیچون اکا دخی کفارت
لازم اولماز . آنار قضا ایدرلر . کما یأتی فی التمرین .

(فصل)

— کفارتہ وانی ذمتدن اسقاط ایدیچی شبثہ دائر —

کفارت صوم [۱] کفارت ظہار [۲] کہیدرکہ نیت کفارت ایله تحریر رقبہ ایتمک واندن عاجز ایسه آی علی النوالی اورج طوتمق و اکاده فادر دکل ایسه التمش فقیری اقساملی صباحلی طویرمق و باخود االدردن هر فقیره یا عیناً یا فیمة برر صدقه فطر ویرمکدر .
(ویربلان صدقه فطر دکل ، انک عیناً ویا بدلاً مقداریدر .) [۳]
(تحریر رقبہ) ترکیبندہ کی (تحریر) حرقلیق معناسنه درکہ آزاد ایتمک تعبیر اولنور . (رقبہ) دخی کوله وچار به دن اعم اولتی اوزره ملوک دیمکدر [۴] .

[۱] کفارت صوم حدیث ایله ثابتدر : علیه الصلاۃ والسلام افندمن حضر المریته برکبسه — کہ سامة بن صخر الانصاری رضی اللہ تعالیٰ عنه حضر المریدر —
الکلب یارسول اللہ بن هالک اولدم دینس . سنی اھلاک ابدن شی ندر ؟ سوال عالسنہ جواباً نہار رمضانہ زوجہ سنک اوزربنه واقع اولدغنی سوبله مش اولقلہ کفارتی امر بیورمشلردر . قصہ اطیف برطاقم خصائصی حاویدر کہ کتب حدیث مطالعہ ایدنلارک معلومیدر .

[۲] (کفارت ظہار) سورہ مجادلہ منصوصدر . سبب نزول سورہ اولان خولۃ بنت ثعلبۃ مناسبتیلہ (مشاہیر النساء) استندہ اولان کتاعزده مذکور اولدغنی کئی بمنہ تعالیٰ (نعمت اسلام) مزک قسم ثالثی بولنان کتاب منا کحات و مفارقات عزده دخی مذکوردر .

[۳] در بخارده « کالفطرة قدرأ و مصرفاً » دیشدر . « و مصرفاً » دیکله کفارتک اصول و فروعه ویربله میہ جکئی واحد و جینک بکسیکرہ اعطا ابدہ میہ جکارائی اشعار ایتمشدر .

[۴] آنک مؤمن و بالغ اولمی شرط دکلدر . ال و آفاق و کوز

تحریر رقبه‌دن عاجز اولان یعنی نه آزاد ایدجک قولى و نه آزاد ایتمک اوزره اشترايه قدرتی اولمیان و یا آلوب آزاد ایدجک رقبه بوله میان کیمسه [۱] آره‌یه رمضان و ایام منهیه و مانع متابیع بر عسدر کیرمامک شرطیله ایسکی آی علی التوالی صائم اولور [۲].

ولسان و عقل منافعتک جنبندن محروم اولماسی یعنی هیچ السز و یا هیچ آیفاسز و یا هیچ کوزسز یاخود دلسز و یا جنون مطبق ایله عقلسز بولتماسی شرطدر . سرهون و یا معلوم الحیاة عبد آبق (فراری کوله) و مبتلای جنون غیر مطبق اولماسی (حال افاقتنده اعتناق اولنور) و صغیر و حتی رضیع بولتمسی و باغرلدیفی وقت ایشیدر درجه‌ده صاغر و باغولافلسز یاخود طواشی و یا تک کوزلی یاخود بر قوللی و یا بر آیفالی و حتی چپ و راست اوله‌رن هم بر السز و هم بر آیفاسز اولماسی مانع دکلدر . مدبر و یا بعض بدلی نأذیه ایتمش مکاتب اولمی یاخود ام ولد بولمقی مانعدر اگر هیچ نأذیه بدل ایتماش مکاتب اولور ایسه جائز اولدیفی کی حین اشتراده کفار تی نیت ایلدیکی عبد کندینک قریب محرمی بولنور ایسه دخی جائزدر . مورثک موله کندیسنه انتقال ایدن عبد قریبک آزادنده کندی صنمی اولمدیفی ایچون آنک آزادی کفارته کافی اوله‌ماز . تسکیم در مختارک ظاهرنده مبیندر .

[۱] محتاج خدمتی اولدیفی عبد موجودینی بیله اعتناق ایتمک بورجیلدر . دین دخی رقبه موجوده بی اعتناقه مانع دکلدر . علی قول مانع شرا در . اشتراء عبد ایچون مسکنی صانع بوفدر . مال غائبی و ارایسه انتظار ایدر . کافی الدرمعط .

[۲] غره‌دن بده ایتمش ایسه مجموع ایام شهرین الی سکر دخی اولسه کافی اولور . غره‌دن بده اولمندیغه کوره نام آلتمش کون صائم اولاق لازم کلور .

السنه عوامده کی (التمش بر) تعمیری یییدیکی کونک قضاسی دخی داخل حساب اولاق اعتباریله در . عدد ایام قضا ایله مجموع ایام صیام التمش ایسکی و اوچ و بش الخ دخی اوله بیلور .

ایکینچی آياك صوك كوندده اعتاقه قادر اولسه ينه اعتاق لازم اولوب
طوتمش اولديغي اورجدار تطوع قالور . اوكونك اورچنى دخى
ندبا اتمام ايدر [۱] .

صوم كفارتده تبايع (توالى) شرط اولديغدن يابلاعدر وياخود
سفر ومرض كې برعد مبيحه مېنى صيام كفارت ايامى ائناسنده افطار
وقوع بولور ايسه استيناف ايتمك يعنى يكيمن باشلايوب متواليا
طوتمق لازم كلور .

قاديئرلك ايام حيمضى بوندن بالضروره مستثنى ايسده [۲] ايام
نفاسى بيله مستثنى دكلدر . آرميه رمضاندن ياخود ايام منهيدن بركون
كيرمك دخى مانع تواليدر [۳] .

خسته ليكه ياخود ياشايغنه مېنى ايكي آي متواليا اورج طوتمغده
قادر اولميان كيمنه آتمش فقيرى ائشماملى صباحلى طوبير [۴] .

[۱] افطار ايدرسه قضا لازم اولماز . كافى طهار الدر .

[۲] قادين حيمضدن طاهر اولدندن صكره صوم كفارتنى وصل ايتمك آكا لازم
اولمغه وصل ايجز ايسه استيناف ايدر . ط .

[۳] اوزرينه كفارت صوم لازم اولان هند رجب شريفك دردنجى كوني
كفارت ايجون صومه شروع ايله اللى آلتى كون صاعه اولدندن صكره رمضان
شريف داخل اولوب رمضان شريفده درت كون دخى صاعه اولسه اول درت
كون رمضان شريفدن عد اولوب هند كفارت مرقوم مېنى استينافى لازم
اولور ؟ يوفسه كفارت عد اولوب رمضان شريفك درت كونى فضاي لازم
اولور ؟ الجواب : كفارت مزبوره مېنى استيناف لازم اولور . (بهجة الفتاوى) .

[۴] بركونك حاجتك دفعنده طريق اعديل بودر آنلك مجتمعا
اكل ايتملى شرط هكلدر . اطعامده اباحه كافيدر . لازم اولان طوتمق
حصوليدر بئداى ائسكى اولورسه قايغه بيله حاجت يوقدر . ارپه اتمكى

انلرك صباحاً و مساءً اطعاملری لازم اولمغله يالسكر صباح و ياخود يالسكر اقسام طعامی ايله كندیلرینی اطعام ایتسه كفارت تام اولمیه چفی كبی یوز یكرمی كشییدن آلتش فقیری صباح و دیگر آلتش فقیری اقسام طعامی ايله اطعام ایتش اواق صورتده دخی كفارت یارم اولوب آلتش كشییدن عبارت اولان طاقی اطعاماً تماماً مق [۱] یاخود صباحاً اطعام ایتش اولدیغی آلتش فقیره انلرك اقسام بیه چكاری بدلنی واقشامدن اطعام ایلش ایسه انلره صباح طعاملربنك بدلنی و یرمك لازم اولور . (اطعام طعام ایام رمضانہ مصادف اولورسه صباح یمكنه بدل سحور و یریلور .)

برفقیری آلتش کون صباح و اقسام یاخود یوزیکرمی صباح و یا یوزیکرمی اقسام اطعام ایدرسه اودخی کافی اولور [۲] .
آلتش فقیری صباحاً و مساءً اطعامه بدل اوله جق شیء برر صدقه فطر اولوب [۳] انكده عینی بغدایدن یاخود بغدای اونندن

خدیونی جهتیله محتاج ادامدر . اطعام ایدیله جك فقيرك آج اولمی و چوجق اولماسی شرطدر . مراهق اوله یلور . طوق کیمسه آج کبی استیعاب دخی ایتسه كفارت ایچون کافی اولماز . کافی ص مع ط .

[۱] چونكه لازم اولان مع المقدار عدددر . کافی الدر . عددن مقصد آلتش كشی اولتی و مقداردن مقصد ایسکی او کین یمكدر . کافی الرد .
[۲] هر کونك حاجتی مجدد اولدیغی ایچون آلتش فقیر اطعام ایدلش کی اولور . کافی رد المختار .

[۳] مقصود اومقداردر کما مر . یوقسه صدقه فطر انكده سافط دکلدر .
همده صدقه فطرده زکات کی تمليك شرطدر . تسکیم فصل عوارضده فدیة ابله انك وجه فرقی اولق اوزره مذکوردر .

و یا انک سویتقندن نصف صاع وفوری خرمان یا خود آریه دن و یا قوری
اوزومدن برصاعدر . تسکیم باب مخصوصنده مینددر .

فقیرلره بونلرک بدلنی ویرمک دخی جائزدر

بر فقیره ایکی آیده هر کون باعیناً و باقیمهٔ بردن آلمش صدقهٔ
فطر اعطا ایدرسه جائز و صحیح اولوب برکونده بر فقیره النمش دفعه دخی
اعطا ایدجک اولورسه اوکوندن ماعداسیچون صحیح اولماز .

کریک اطعام و کریک اعطا — فقیره اولق شرط اولدیغندن — غنی یه
وانک مملوکنه اولماز .

اخذ کفارتده اسلام شرط دکلددر . ذمی زکاته مصرف اوله ماز
ایسه ده کفارتده اولور [۱] حربی نه زکاته ونه کفارتده نه ده سائر
صدقاته محل اوله ماز .

کفارت ایچون ذکر اولان صورثلاثه مطابق اوله ق مذکور اولمغله
هر کسه سویتق شاملددر . یک زنکین برکیه سه دخی تحریر رقبه ایله و مملوک
بولانلر مالک مال اولمذلری جهته [۲] صیام ایله کفارت ایدرلر [۳] .
کفارت — زجر آ مشروع اولدیغندن [۴] — آره یه کیرمش

[۱] فقراء مسلمینه ویرلسی احبدر . کما فی مصرف البحر .

[۲] سفاهتندن طولای عجزور علیه اولان دخی اوله در . کما فی ظهار الدر .

[۳] بعضلر : « کفارتدن مقصد انزجاردر زنکینه کوره برآی ییوب
بر رقبه آزاد ایتماک سهل اولمغله زجر حاصل اولیه جفتدن اغنیا بهمه حال ایسکی
آی اورجیله کفارت ایتملیدر دیو افتا اولنور » دیمشلددر . ط .

[۴] (کفارت) عبادت ایله عقوبت بیننده دوران ایدن حقوفدر

اولمذبحه تداخل ایدر : متعدد کونلر ایچون وحی ایکی رمضانک متعدد کونلری ایچون برکفسارت کافیدر [۱] . اکر آریه کیرر — یعنی بر کفسارتک اجر اسندن صکره کفارتی موجب بر افطار دها وفوعه کلور — ایسه اولمکی کفارت صکره کی جنایت ایچون کافی اولمیوب ینه کفارت ایدمک لازم کلور .

کفارانک وجوبی بطریق الفتوی اولدیغندن حدود کی کرها استیفا اولماس .

ذمتنه کفارت صوم ترب ایدن کیسه ابرجنی یوزدیغی کون کندیسنه فطری مبیح اولان مرض وقادین اولدیغنه کوره حیض ویا نفاس طاری ارسه کفارت ساقط اولور [۲] .

عارض اولان مرض آسمانی اولمیوبده کندی صنع واختیاری ایله اولور ومثلاً کندینی بر یردن آنهرق یاخود یاره لیه رک

وآنلرک کفارت فطردن ماعداسنده غالب اولان جهت عبادتدر . کفارت فطرده جهت عقوبت راجعدر . شودایل ایله که مخطی وناسی اولانه ترتب ایتمز وشبهه اباحه تحقیق ایدن هر موضعه حدود کی سقوط ایدر . کما فی المرأة .

[۱] جنایت کرک اکل وکرک وقاع یوزندن اولسون . فی ظاهر الروایة . کما فی ص . قال لانها للزجر وبواحدة يحصل للتداخل بقدر الامکان هـ .

[۲] چونکه کفارت آنحق صوم مستحق ایچون واجب اولوب برکون ایچنده کی صومک استحقاق ایسه نبوتاً وسقوطاً متجزی یعنی آنک بعضی نایب وبعضی ساقط اولمیه جفندن نقض صوم اولندیغی کونک آخونده عذر ظهور اینمکه او کونک اینداسندن اعتباراً اورجک عدم استحقاقنه شبهه ممکن ایتمشددر . کفارات ایسه شبهات ایله مندمدر . ص مس ط . بومسئله موجب قضا اولان مفطراک اوتوزبشجیبسی اولهرق کچمشدر .

خسته نش بولنور ایسه کفارت ساقط اولماق مختاردر [۱].

کندینی ایش ایچنده یوروب باخود چالشه چالشه حرارتلنوب
ظن مرض ایله اورجینی بوزمش اولان کیسه نه مریض ونه مسافر
اولدیغیچون کفارت چکر [۲].

مکرکه افندیئک نحت قهرنده بولانان جاریه اوله . تسکیم موجب
فضا اولان مفطرانک بکرمی اوچه بیسنده مذکوردر .

(سفر) مرض کبی عذر آسمانی اولدیغندن عهده بلا عذر نقض
صوم رمضان ایتدیکنندن طولانی ذمتنه کفارت صوم ترتب ایدن
کیسه اختیارله اوکون قبل الغروب مسافرت ایتمسکله کفارت
کندیسندن ساقط اولدیغی کبی بالاکراه مسافر ایداسه دخی ایدن
کفارت ساقط اولماز [۳].

[۱] فعل عبد ایله اولان شیئک حق شرعی استقاطده تأثیری اولماز .
همده جرحدن حاصل اولان مرض موجود اولدیغنه کوره حاله مقصور اولوب
ماخییه تأثیر ایده مز . ط .

[۲] وفیل لائزمه . وبه أفق البقالی . قال فی الوهبانیة :

وان أجهد الانسان بالاشغل نفسه ه فافطر فی التکفیر قوان سطورا

[۳] فی ظاهرم الروایة . چونسکه عذر صاحب حق اولان حق جل
وعلا جانبدن کلامشدر . ص . بوده افطارک قبل المسافره اولسنه کورمدر .
بعد المسافره اولان افطارده کفارتک ساقط اولدیغنده خلاف بوقدر .
مسافرت کک کرهی وکک اختیاری اولدون . ط .

﴿ فصل ﴾

— صائمه مکروه اولوب اولميان شيلر —

صائم ايچون شونلر مکروهدر [۱] :

۱ برشی طاتمق [۲] .

۲ بلالزوم برشی چيکينه مک [۳] .

۳ ساقز چيکينه مک [۴] .

۴ تقبيل ايتمک

۵ معانقه ودر آغوش ايتمک } [۵]

[۱] کراهنک ظاهر اطلاق تحريمه اولميدر . ط .

[۲] چونکه بونده صومنی نافله دخی اولسه فساد معروض قيلق واردر .
قادين قسمی — قوجه سی بمکک طوزندن طولايی خویزاق ايتمکده ايسه —
يمکک طوزينه باقه ييلور . جاريه و اجرالی اشجی دخی بويله در . طاديلور اولان
ما کولی اشتراده آلمانق قورقوسی اولق صورتنده اختلاف اولميدر . ص .

[۳] قادين قسمی چوجمنه چيکينه مک بيديرچک اورجسز برکيمسه بوله مدافى
حالده — چوجمنی صيانت ايچون — آنى چيکينه مکده بأس يوقدر . ص .

[۴] بونک کراهنی آندن برشی آغز رطوبتيله جوفه واصل اولماق فيديله
مفيد اولوب اکير قاره ساقز کی چيکينه مکله ارييوب جوفه واصل اولور ياخود
ساقز بياض ايسه ده ناز چيکينه ماش وياخود چيکينه بيهده اجزاسی يکديکيره ده
التيام ايتماش بولنور ايسه اورج کراهنده قاليوب فاسد بيله اولور . کافی ط .
کتاب الطهاره مندره مسواک بختنه باقکز .

[۵] آغزینی امک ويا انزال وقوعه کلک کی فاحش اولماق شرطيله بونلرک
کراهنی نفسندن امين اوليانه کوره در . تکيم مکروه اولميانلر مياننده دخی
ذکر اولنور .

- ٦ توکرکفی آغزنده بریکدیروب یوتقی .
 ٧ قان آلدرمق ، حجامت اولق ، مشقتلی ایسده بولنق کبی کندینی
 ضعیف دوشور چکسه ظن حاصل اوله جق شیئی یاقی .
 (مکروه اولیانلرک بشنجیسنه باقمکز .)

صائمه شونلر مکروه دکلدی :

- ١ مسک باخودکل کبی برشی فوفلامق [١] .
 ٢ فاحش اولمامق ونفسندن امین بولنق شرطیله تقبیل ودر
 آغوش ایتماک .
 ٣ کوزینه سورمه چکماک .
 ٤ بیغنه یاغ سورماک .
 ٥ ضعیف دوشمه چک ایسه قان آلدرمق ویا حجامت اولق .
 (صائمه مکروه اولانلرک یدنجیسنه باقمکز .)
 ٦ مسواک استعمالی ایتماک [٧] .

[١] فوفلامق قوقولی هوا آلفدر . آنده کراهتی موجب برنی بوقدر .
 « زید صائم ایکن یوزینه کلاب سوروب شکوفه استمهام ایتماک مکروه همدی ؟
 الجواب : دکلدی . » (علی افندی) .

[٢] « خلوف قم الصائم أطیب عند الله من ریغ المسک » حدیث شریفنه مبنی
 رمضانه بعد الزوال مسواک استعمالی مذهب شافعیده مکروه ایسه ده بزجه « من
 خبر خلال الصائم السواک » و « صلاة بسواک أفضل من سبعین صلاة بلا سواک »
 حدیث شریفلرینه مبنی مکروه دکل ، مستحبدر . حدیث شریف سابقده اسنیاک
 اولتمامه دلالت ایدرشی دخی بوقدر . قم صائمک متغیر اولان رائجه سنک مدح
 بورلمسی آنکله نکلمدن تحج اوزره اولانلری منع ایچوندی . کما فی ص مع ط .

۷ مضمضه ایتمک
[۱] ۸ استنشاق ایتمک

۹ تبرّد و دفع حرارت ایچون ابصلاق بر ثوبه صار نقی [۲] .

صائم ایچون شواوچ شی مستحبدر :

۱ سحور ییمک [۳] .

۲ سحوری کبج ییمک [۴] .

[۱] ولوکه بونلر آبدستک و غسلاک غیریده اولسون . ص .
[۲] علی المقتی به وهو قول ابی یوسف . لان النبی صلی الله تعالی علیه وسلم صب علی رأسه الماء وهو صائم من العطش أو من الحر . رواه أبو داود . وكان ابن عمر رضی الله تعالی عنهما یبیل الثوب ویلفه علیه وهو صائم . ولان بهذه عوناً علی العبادة ودفعا للضجر الطیعی . وکرهما أبو حنیفة لما فیہ من اظهار الضجر فی اقامة العبادة . ص . واجیب بان فیہ اظهار ضعف ینته و یجز بمرینه فان الانسان خلق ضعیفا ولیس المقصد اظهار الضجر فی أمر العبادة . ط .

[۳] چونکه حدیث صریفه « تسجروا فان فی السجور برکة » بیورلشددر . برکت آنسکه قوت و مزید تواب حاصل اولمقددر . آنجق صومدن مقصود اولان معنای اخلاص ایتماک ایچون مترفلرکی چوق ییز . (تسجدن امتناع ایتمیوب) برودوم صو ایچمسکه اولسون استحصا برکت ایدر . قال صلی الله تعالی علیه وسلم : السحور أکله رکه فلاندهوه ولوان یخرج أحدکم جرعة من ماء فان الله وملائکته یصلون علی المتسحرین . رواه أحمد رحمه الله تعالی . ص .

همده سحور اکل دیعناک مستجاب اولهچفی وقت سحورده واقسم اولور . انسان او وقت قالفوب تسحر ایدرسه اولورکه برطاقم دعاده دخی بولنهرفی دعاسنه اجابت واقع اولور . سحوره قالفقمده ذکر واستغفارده بولنقی فوائدی دخی اولور . افاده ط .

[۴] حدیث صریفه « اوچ شی اخلاق صریفندندر : تمجیل افطار ،

٣ غروبك تحقّقنده افطاری تعجیل ایتمک [١] .

افطاری یعنی اورج بوزمقی اقسام نمازندن اول ایتمک مستحب اولوب [٢] عند الافطار : اللهم لك صمت و بك آمنت و عليك توكلت و علی رزقك أفطرت (و صوم غدٍ من شهر رمضان نويت) [٣] فاغفر ما قدمت و ما أخرت . ، دیمك دخی سنتدندر . ط .

افطاری خرما ابله و بولندیغنه کوره صوابله ایتمک مسنوندر [٤] .

تأخیر سجور ، نمازده صاغ الی صول ال اوزربنه باغلامق ، بیوراشدر . ص .
طلوع فجرده شک ایدیلجك وقته قدر آنك تأخیری مکروه اولور . ط .
[١] بوندن اولسکی هاشی اوقوبکز .

[٢] فی البحر التمهیل المستحب التمهیل قبل اشتباک النجوم . ط .
[٣] معترضه آره سنده اولان عبارده بی یرام کبیجه سی حذف ایدر .
وفی الحديث : ان لكل صائم دعوة فاذا أراد أن يقبل فليقل في كل ليلة عند فطره يا واسع المغفرة اغفر لي .

[٤] وكان صلى الله تعالى عليه وسلم يفطر بثلاث تمرات أو بشي . لم تمسه النار .
ونیل كان يفطر فی الصیف علی الماء و فی الشتاء علی التمر . کذا فی الصریعة . قال و بدعو عند الافطار باهم حوائجه و يقول عند اول لفمة يا واسع المغفرة اغفر لي و يقول الحمد لله الذي أعانني فصمت و رزقني فافطرت . و يفطر صائماً لبنال مثل اجره ا ه .

(فصل)

— عوارض مبیحه —

اورج یمه نك برطاقم احكامی وارد كه انك بعضی بتون صیاماته عام و بعضی بعض صیاماته خاصدر .

هپسنه عام اولان حکم — بلاعذر افطار اولندیغنه کوره — ائدر چونکه بلاعذر ابطال عمل حرامدر [ولانبتلوا أعمالکم] بیورلشددر [۱] .
برعذره مبنی افطار اولندیغنه کوره ائم یوقدر .

عذر ایله حکم مختلف اولمغله ائم ومواخذنه فی مسقط اولان اعذاری بیلمک لازم کلمشددر . بوفصلده اشته الر میبنددر .

عوارض مبیحه — مفطرانده کچن مدنی وجمله افطاری یعنی عدم امسا کی [۲] ویاخود بعد الامساك نقض وابطالی اباحه ایدن امور عارضه دیمکدر که صاحب منجه نك :

مرض واکراه رضاع والسفر وحبل کذا عطش وجوع والاکبر
نظامنده مجتمع اولدیغی اوزره — سکزشیددر [۳] : مرض ، سفر ،
اکراه ، حبل ، رضاع ، جوع ، عطش ، هر کم
مرض : خسته الک ، سفر : یولجیاق ، اکراه : مجبوراق ،

[۱] بوجنك تحقیق اواخر فصلده صوم تطوعك دخی بلاعذر افسادی لائق اولیجفی مسئله سنك هاشتهدر (صفحه ۸۱) .

[۲] چونکه سفر شروع اولنان صومك تقضی اباحه ایتمیوب بلکه صومه عدم شروعی مباح قیلار .

[۳] قال ویزاد ناسع وهو قتال العدو فان الغازی اذا خاف المعجز عن القتال له الفطر ولو مقيماً كما يأتي .

حبلى : كبه لك ، رضاع : امزكليك ، جوع : آجاق ، عطش : صوسراق
هرم : دوشكون اختييار لغدر .

(مرض) ولو باش آغريسي وكوز آغريسي وياره خسته لسكي
اولسون مبيع فطر اولمغه رمضانده صحيح وصائم ايسكن خسته اين كيمسه
ايچون صكره قضا ايتمك اوزره اورج ييمك جائز اولديغي كي خسته لسكنك
كماً ويا كيفاً [۱] ازدياددن يا خود بطامت برندن خوف ايدن خسته
ايچون دخى [۲] صكره قضا ايتمك اوزره اورج طو تمامق جائزدر [۳] .

[۱] (كماً ازدياد) دن ازدياد ايام مقصود دكلدر چونكه او حالده
« بطامت بر » فبدي نكرار اولور بلكه اوزجدن بشقه برخته لك دها نشأت
ايتمكد . (كفاً ازدياد) مرض موجوده شدت حادث اولمدر . صاغلام اولوبده
اورج طو ناز ايسه خسته لكه چكنه ظنى غالب اولان كيمسه ايچون اورج طو تمامق
واره بدر ؟ محشيك افاده سنده كورم بوراسى اختلافى اولوب اصلك عبارده سندن
او كيمسه ايچون افطار ايتمك مباح اولد بى اكلاشله مقدمدر . درمختارده ايسه
اكا افطارك اباحه سى مذكورددر .

[۲] اباحه فطرده معتر اولان خوفك طرق معرفتى ايكيدر : يا تجربه سابقه
مبنى غلبه ظن و يا خود طبيب حاذق مسلم و عادلك اخباريدر . كماً فى ص .
مرضك انحادى صورنده تجربه ولو كه مريضك غير بدن اولسون . ط . ابطال
عبادت اولبان برده غير مسامك دخى استطابقى (طبيب اتخاذى) جائز ايسده
دبانانده و ابطال عبادتى داعى خصوصانده طبيبك خداقتيله برابر اسلامى و حتى
عدالتى شرطدر . بعضلر قيد عدالتيه بدل فى ظاهرى اولماق قيدنى فو بمثلدر كه
مستور الحال بر طبيب حاذق مسلم ديكدر . كماً فى ص مع ط .

ذمى اولان طبيب مريض مسلمه صوم مضر اولديغي خبر و برسه مسلم ايچون
افطار مباح اولورمى ؟ الجواب : اولماز . (ابن نجيم) .

[۳] زبد مريضك رمضان شريفده مرضى كيدوب اسكن ضيق اولوب

حی نوبی اولان کیمسه یه وحیض عادی اولان قادینه کندنجه نوبت وعادت مظنون اولان کونده اورج طوتماق دخی جائزدر . و — شاید اوکون نوبت کلز وعادت اولمازایسه — کفارت لازم کلامک اصحدر [۱] .
خسته یه باقان دخی خسته یه ملحقدر . ط .

(سفر) که مقصود سفر شرعیدر [۲] اورج سزلخی مبیح اولمقله رمضانده طلوع فجردن اول انشاء سفر ایدن یولجی عبد آبقی وقاطع طریق کی سفر بر عاصی دخی اولسه اورج طوتماق جائزدر [۳] .
طوتماق مؤدی ضعف اولماقجه افضلدر [۴] .

صائم اولورسه ضعیفی زناده اولاسنی طبیب حاذق مسلم اخبار ایله زبده افطار ابلهک جائز اولورمی ؟ الجواب . اولور . (علی افندی) .

[۱] ازاء عدوده مقیم اولوبده قتال وقوعی کندنجه ظل غالب ابله مظنون اولمقدن ناشی ضعف دوشمامک ایچون اورجی بین غازی به دخی اوکون حرب اولماق تقدیرنده کفارت لازم کلامک اصحدر . س . هذا ما تقدمت الاشارة اليه فيما زید علی عدد المواضع .

[۲] کتاب الصلواتك (صلاة المسافر) بابت باقکر .

[۳] صکره فضا اندر . سفر بر عاصینک معصیق مجاوراً فیبح لغیره در .

[۴] [وأن تصوموا خير لكم] بیورمشدر . همده رمضان افضل الوفین اولمقله ادا افضلدر . « ليس من البر الصيام في السفر » حديث شریفی صوم کندیسنه ضرر وبرجک اولان مسافر حقندهدر . ط .

افضلیت مذکوره بتون آرقداشلی اورجین ویاخود نفقهده مشترک اولمالری قیدبله مقید اولوب اگر آرقداشلی نفقهده مشترک اولوبده اورج طوتبورلر وآنک اورجبلغندن مشترکی بولنبورلر ایه ویاخود نفقهده مشترک دکلر ایهده اکثریتله اورج بیورلر ایه افضل اولان اورجی طوتبوب فضابه برافقدر . س . (عامه) فیدی آناردن براز نک افطاری تقدیرنده فطرك افضل اولمقدنی مفیددر . ط .

صائم اوله رق صباحلا دفندن صکره یولجی اولانه اوکون افطار ایتمک و مسافر ایکن طوئیدی اوریجی بوزمق موجب کفارت اولسه ده سفر مرض کی عوارض سماویه دن اولدیغیچون حلال اولماز تنکیم موجب قضا اولان مفطرات باینده کذران اولدی.

(اکراه) که تهدیدی ایقائه قادر اولان کیمسه نك قتل ایله ویا قطع عضو ایله باله دید صائمه کرها اوریج بیدرمسیدر افطاری مبیحدر

اکراه غیر ملجی که حبس و ضرب کی موجب غم و الم اولان شملر ایله باله دید حصواه کلان اکراه غیر کاملدر - کفارتی مسقط اولسه ده حرمانی مباح قیله ماز [۱]

(حبل و رضاع) دخی حدیث شریفده ، ان الله وضع عن المسافر الصوم و شطر الصلاة و عن الحبل والمرضع الصوم ، بیورلمش اولدیغندن مبیح فطر اولغله کندی حقه ده نقصان عقلدن یا خود یا کندی و یا چوجغی حقه ده هلا کدن یا خود خسته لکدن قورقان کبه و یا امزکلی قادینه دخی صکره قضا ایتمک اوزره اوریج بییمک جائزدر [۲]

[۱] تنکیم (موجب قضا اولان مفطرات) باینده کذران اولدی . طحطاوی همابکی حاشیه ده بچردن نقلاً ذکر ایتشد که افطار اوزرینه اوغانک هلاکبه اکراه کزن کیمسه افطار جائز اولماز . حامل و مرض کی دکل ، بونده نفس غیری صیانت ایچون اوکیمسه معذور اوله ماز دیندر که مرآتده بوده (اکراه غیر ملجی) امثله سندن اولق اوزره مذکوردر .

[۲] امزکلی به چوجغک اسمانی کسر دیو طیب (حاذق مسلم) ک و دسکی علاجی آلوب اوریجی بوزمق وارددر . ص .

امزکلی به کوره چوجق کندینک ویا بشقه سنک اولاق مساویدر .
سوت آنا که اکا عربیده (طئر) تعبیر اولنور [۱] حقننده ارضاع
عقدأ واجبدر عقد ولوکه رمضان ایچنده واقع اولسون [۲] .
والده نك ارضاعی مطلقا دیانة واجبدر .

چوجغک باباسی معسر (تنگدست) اولوب سوت آنا طوته مامق
ویا خود چوجق کندی آناسنک مهسندن ماعدانی المامق تقدیرنده
والده نك ارضاعی قضاء دخی واجبدر [۳] .

کندیسنده (جوع) مفرط و (عطش) شدید حاصل اولان
کیسه — که هلاک نفسندن ویانقصان عقلندن ویا خود بعض
حواسنک ذهابندن خوف اوزره اوله اکا دخی — صکره قضا ایتماک
اوزره اورج ییمک جائزدر [۴] .

[۱] أمثال عربیه ده « ظئر رؤم ، خیر من ام سؤم » دبیلولرکه چوجغه ائی
باغان سوت آنا اوصانغان اولان اصل آبادن حیرلیدر دیمکدر .

[۲] خلافاً لما فی صدر الشریعة من تعیید حل الافطار بما اذا صدرت
الاجارة قبل رمضان . ط .

[۳] حق حضانه مدت رضاع ایله محدود اولوب اوده یکریمی یرت آبدن
عبارندر . (فضاء) : حکم حاکمدرکه محکمه یه مراجعتده ظاهر اولور . (دیانت) :
حق شرعدرکه مفتی به مراجعتله معلوم اولور .

[۴] شو فیدایله که او عطش شدید کندی کندسنی انعاب ایتمهبله حاصل
اولش اولیه . چونسکه او حالده کفارت دخی لازم کلور . ص . فید مذکور
اسقاط کفارت ایچون اولاق ظاهردر . أما عذر مذکوره مبنی افطارک حل
وجوازی فید مذکور ایله مفید اولیهرق مطلق اولاق ظاهردر . تنکیم قیستانینک
عبارهمی آکا دلالت ایتکدهدر : ط .

قیستانینک او عبارت سیچون موجب قضا اولان مفطرانک یکریمی اوچنچوسه
مامشته راجعت ایدکر .

(هرم) عجز محض دانمی اولمقله مبیح فطر و موجب فدیہ در. کړک ارکک و کړک قادیڼ وجودجه کوندن کونه دوشمک و آشاغیلامق اوزره اختیارلامش اړلورسه اورج طوته میه جفی و قضا دخی ایدهمیه چکی ایچون ییوب فدیہ ویرمک لازم کلور .

(فدیة) : أستمیذ الله تعالی [و علی الذین یطیفونه الخ] آیت کریمه سنده مفسر اولدیغی اوزره طعام مسکیندرکه فقیر ینوانک افشاملی صباحلی برکونلک ییه چکیدر .

مقداراً مساواتی جهتیله هرکون ایچون بر صدقه فطر ویریله چک دیمکدر [۱] .

صدقه فطر ایله بونک فرقی بودرکه انده زکات کی تملیک شرطدر . بونده ایسه اطعام صورتنده اولدیغی کی اباحه کافیدر [۲] .

تملیک واعطای دیلرسه رمضانک اولنده ، دیلرسه آخرنده ایدر . ویریله چک فقیرک متعدد اولمسی ده شرط دکلدرد .

بدل صوم دیمک اولان (فدیة) عجزلرینک الی الموت دوا می شرطیله [۳] بر منوال محرر پیر فانیلره مخصوص اولدیغندن .

[۱] اصل صدقه فطر نه واجیدر . سافظ دکلدرد . قال فی الهندیة فی الیاب الثامن من کتاب الزکاة مانصه : وفي تجنیس الملتقط من سفت عنه صوم الشهر اکبر أومرض لا تسقط عنه صدقة الفطر کذا فی المضمرات . و ذکره ط فی آخر بابها کما یأتی .

[۲] افشاملی صباحلی یاخود سحورلی آفشاملی اکل مشبع ایله اطعام فقیر ایدر .

[۳] شاید قدرتلرینک عودتی فرض اولنه قضا ایتماری لازم کاور . محشی دیرکه پیرفانی سیجاغک شدننه مبنی اورجه قادر اولیور ایسه افطار ایدوب فیشب قضا ایلر ا ه .

پیرسکدن بشقه اولان نذر اصحابیچون [۱] زوال عذرده قضادن بشقه بدل جائز اوله ماز .

فدیه برده (صوم ابد) ی نذر ایدن حقهنده جاری اولورکه عمری اولدقجه الی الابد هرکون اورج طوتمفی نذر ایدن کیمسه ضعیف دوشوب ایفای نذر قادر اوله مامق و یا خود قدرتی وار ایکن برقاج کون ییمش اولمق تقدیرنده قضایه امکان اولمغندن فدییه ویرر .
فدییه ویره جک اولان کیمسه انی اعطایه قادر دکل ایسه جناب حقدن استغفار واستقاله ایدر یعنی حق اللهه اولان تقصیرندن طولانی عفو الهی بی طلب ایلر [۲] .

فدییه انجق بنفسه اصل اولان صومده جائز اولور : ذکر اولنان ایکی صورتده اولدیفی کبی که انلردن بری پیرفانینک رمضان اورجی و دیگر ی صوم ابدی نذر ایدنک اورچیدر .

اصل اولمیورده بشقه بر شیدن بدل اولان صومده مثلاً صیاماً اولان کفارات بدلنده فدییه ویریله من چونکه بدلك بدلی اوله ماز : کندیسنه کفارت یمین یا خود کفارت قتل و یا کفارت

[۱] حامل و مریض و مسافر و مکره الخ کی که آنلردن ايام قدرتمده قضا ایتمسکدن ماعداسی مقبول اوله ماز . چونکه (فدییه) مثل غیر مفعول ایله قضا دینک اولدوغندن موردنصه متصو درر . کما یأنی .

[۲] استقاله طلب اقاله معناسنه اولوب اقاله ایسه ترک مؤاخذه درکه اوده عفو دیمکدر . ط . والاقالة التي هي عبارة عن رفع عقد البيع وازالته أشار إليها العارف بالله جلال الدين بقوله في ابیات دیوانه :
مفتی فلم گرفته اینجا ضمان نباشد . قاضی بفکر مائده کاین بیع شد اقاله

ظهار یاخود کفارت انظار ترتب ابد و بده اعتاق و یا اطعام اینمکه
یاخود کسوه له مکة [۱] قادر اولمیان کیمسه همدیه پیرفانی اولور و یاخود
صیاماً کفارتیه قادر ابیکن صائم اولمیهرق پیرفانی حالته کلور
ایسه فدیبه ویره مز [۲]

هرمدن ماعدا اوله رق مذکور اولان أعذار و عوارضه مبنی اورج
یلینلر عذرلری زائل اولدیغندن اعتباراً ایام منمیه دخی مستثنی اولوق
اوزره قادر اولدقلری کونلری قضا ایدرلر .
قادر اولدقلری کونلردن مقصد مسافره کوره ایام اقامت و خستهیه
کوره ایام صحت و دیگرارینه کوره فراغ و فطام [۳] ایله حادث اولان
ایام قدر اندر .

او کونلره ایرمدین وفات ایدنلر عذرلری زائل اولمیدن اولمش
اوله جفقلر ندن قضایه قادر اولدقلری کبی انلره استقاط صوم و صیتی دخی
واجب اولماس [۴] .

[۱] بویاردن اعتاقی ذکر اوانان کفاراتک دردینه عامدر ، اطعام و کسوه
کفارت یقینه خاصدر . کفارت قتلده نه اطعام ، نه کسوه واردر . ظهار و انظار
کفارتلر ندره اطعام بعد الصیامدر . کافی ط .
[۲] چونسکه بویارد صوم بر اصلدن بدلدرکه اوده تکفیر بالماءدر . آنن
عجز تحقق ایتدیکه او بدله عدول اولماز . کفارتی وصیت ایدر و وصیتی ثلث
مالندن معتبر اولور .

[۳] باب نابیدن (فطم) چوجنی سوندن کیمکدر . (فاطمة) چوجنی سوندن
کسن قادیندر . (فطم) رضیعک ضد بدرکه ممدن کیلن چوجقدر . «أفطم الصبی»
دینورکه چوجق وقت فطامه یعنی سوتدن کیمله زمانه ایردی دیمکدر .

[۴] چونسکه آیت کریمه ده کی [عدة ایام اخر] ۰ یتشامشدر بومشده
اتفاقیدر : اختلاف آنجق ندر صورتنده درکه «ای اولور سهیم برآی اورج

قضایه قادر اولوب یعنی رمضانده ییدیکی کونلر قدر رمضاندن و بوم منهیدن صکره صحت و فراغ و اقامت اوزره یشابوب قضا ایتمه مش و باخود قضا ایتمه که باشلامش ایسه ده تماملامش ، ایسه قضایه قدرتی اولدوغی حالده طوندیغی کون عددنجه صوم اسقاطنی وصیت ایتمک واجب اولور .

صوم رمضان قضا ده تتابع (نوالی) شرط دکلر چونکه حقیقه کی نص مطلقدر یعنی فید تتابع ایله مقید دکلر [ه] و لکن مستحب اولان تتابع اوزره طوتمق و تبرئه ذمه و خیر و فضیله مسارعۀ زمان قدرندن تأخیر ایتمه مکدر .

اگر بورجی اوده مدین ایکنجی رمضان کلور ایسه ادا قضایه تقدیم اولور ایام مبارکه رمضان شریع منیر ادا ایچون تعیین ایتمش اولمغله انلرده طوتیلان اورج قضا دیو منوی اولسه ییله ادا دن واقع اولور . و قضا نك تأخیرندن طولای برشی لازم کلر . چونکه [ایام اخر] نصی مطلقدر .

مطوع بالصوم اولان یعنی نافله اورجی طوئان کیمسه ایچون

طوتمق نذر اولسون « دیو نذر ایلیان کیمسه برکون دخی ای اولسه عند الشیخین نام برآی ایچون وصیت ایتمک و امام محمده کوره یالکز صحت بولدوغی کونی قضا (و یا وصیت) ایلمک لازم اولور . ص .

[*] نصاً متتابع اولان اورج درتدر : اداء رمضان ، کفارت ظهار . کفارت قتل ، کفارت بین . (کفارت افطار) حدیث ایله ثابت و اودخی متتابعدر . کفارت یمینک تتابعی بطریق الشهره منقول اولان قراءت ابن مسعود ایله در . کافی ص مع ط . و تمام الکلام فیها .

اورچی بلاعذر دخی بوزمق امام ابو یوسفدن برروایتده جائزدر .
ولکن شروع اولنان عبادت نافله دخی اولسه ابطال اولنق لائق
اولدیغندن [۱] صوم تطوعك دخی بلاعذر بوزلمسی تجویز اولنماق
مقتضای ظاهر الروایه در [۲] .

صوم نافله کوره ضیافت هم مهمان حقننده وهم صاحب خانه حقننده
عذر در [۳] . اما صوم فرض و واجبه کوره ضیافت

[۱] معلوم اولسونکه نقل اولنق شروع اولنان صوم و صلاتی بلاعذر
بوزمق مکروه در . قضا لازم کاور ایسه ده حقننده کی دلیل [۴] قطعی الدلاله
اولدیغندن حرام دکدر . برعذر عارض اولور ایسه متطوعه فطر اتفاقا مباح
اولور . س . دایک عدم قطعی معنائک « ثواب أعمالکزی ربا رتمعه کی
شیرله ابطال ایتمک » دیک ازاسی احتماله میندر . ط .
[۲] در بخارده صوم نفلک بلاعذر جواز افساد بی نیت قضا ابله اولقی شرطله
تقیید ایتشددر .

[۳] اخوان دیندن برینک ضیافتنده بولنان صائم متفل کندیکنک صوم وامساک
اوزره بولننندن صاحب ضیافت خشنود اولیوب متأذی اولور ایسه اورچی
بیر ، صکره قضا ایدر . حدیث شریفده : « من أفطر لحق أخبه یکتب له ثواب
صوم الف يوم ومتی قضی يوماً یکتب له ثواب صوم ألفی يوم » ببورلشددر .
وکندیسیچون بوفائده جایله ثرده اولشددر . ص . عدم رضا وتأذی قیدلری
ننور الابصار دن اخذ اولنشددر . بونلرک مقتضای : صاحب ضیافت آنک مجرد
حضور یله خشنود اولق صورتنده اورجک یتبیه مسیدر . بوده اوراده مصرحددر .
اصلده بومسئله مافیل الزوال اولق قید یله تقیید اولنوب : ضیافت بعد الزوال
اولدیغه کوره اورج ابویندن برینک عقوقی مستلزم اولدقجه نفی اولناز
دینلشددر .

(عقوق) ابویه عصیان و مخالفتدر . عاصی اولاده (عاق) دینور . جمی

[۴] فصلک اولنده (ص ۷۲) کچن (ولا تبطلوا أعمالکم) قول کریمیدر .

عذر دکلدر [۱] . رد مختار .

منطوع بالصوم اولان کیمسه هر نه حال اوزره اولورسه (یعنی کرک بر عذرده مبنی اوله رق و کرک هیچ بر عذرده مبنی اولمه رق) اولسون اورجنی نقض ایتدکده قضا ایلر [۲] .

مکرکه نافله اوله رق شروع ایتدیکی اورج ایام منهیه ده واقع اولمش اوله . انک نقضنه قضا لازم کلر [۳] .

(عقیقه) کلور . « پدر بنه نه فنا عاصیدر » . آئنده « ما أمقه لایه » دینلدیکی کبی یسبر الاحسان و کثیر المصائب کیمسه به دخی « فلان هین المبره شدید العقه » دینیلور . حضرت امام عقیقه دن سؤال اولندقلرنده نوریه طریقیله « أنا لا أحب العقوف » جوابی ویرمشلردر . وفی الحدیث : قولوا نسیکة ولا تقولوا عقیقه . (عقیقه) کتاب الحزمک آخرنده مذکوردر .

[۱] بوم معینک صومنی نذر ایدن زید عذر ضیافت ایله اول بومده افطار ایتلک مباح اولورمی ؟ الجواب : اولساز . (بهجة الفتاوی) .

وفی حدیث جامع السیوطی : اذا دخل أحدکم علی أخیه المسلم فان أراد أن یفطر فلیفطر الا أن یكون صومه ذلك رمضان أو قضاء رمضان أو نذراً .

[۲] لاخلاف بین اصحابنا فی وجوبه صیانة لما مضی عن البطلان . ص . (قوله لاخلاف بین اصحابنا) الا فی صائمه تطوعاً عرض علیها الخیض فی القضاء خلاف والاصح الوجوب . ط .

[۳] فی ظاهره الروایة عن أبي حنیفة لان صومها مأمور بنقضه ولم یجز اتمامه لانه بنفس الشروع ارتکب المنهی عنه الاعراض عن ضیافة الله فامس بقطعه . وعن أبي یوسف ومحمد : علیه القضاء . یعنی وان وجب الفطر . ص .

— تمرین —

الغاز فقیهہ مزک صوم مسائلندن :

مسئله : نصل اولورکه برکیسه نہار رمضانہ بلاعذر عمداً افطار ایتمش اولدیغی حالده کفارت لازم کلیه ؟ (جواب) : بوشوبله اولورکه برکیسه هلال رمضانی یالکز رؤیت ایدوب نزد قاضیده فولی مردود اولمش بولنور .

مسئله : رمضانہ اورجه کیجه دن نیت ایتمش اولدیغی حالده اوکون طوتدیغی اورج نافله اولان نصل کیسه در ؟ (جواب) : طلوع فجر دن صکره بلوغه ایرمش اولاندر که وقت وجوبه ایرمدن طوتمش اولدیغی جهنله انک اوکونکی اورجی نقل و تطوعدر .

مسئله : اورجی بلاعذر عمداً بوزدیغی حالده کندیسنه قضا دخی لازم کلین کیسه ها انکی صائمدر ؟ جواب : ارزرنده قضایعنی اورج بورجی وارظمیله قضایه نیت ایدرک اورجه شروع ایتمش اولوبده بورجی اولدیغی بعده کندیسنه متبیین اولان کیسه در . اشته اوکیسه باشلا دیغی اورجی بوزه ییلور وهیچ برشی لازم کلز [ه] .

مسئله : مقیم وصحیح البدن اولدقلری حالده نہار رمضانہ بلااگراه بیارنده وقاع وافع اولمغله بریسنه کفارت لازم کلیوب دیگرینه کفارت لازم کلین زوج وزوجه نصل کیسه لدر ؟ جواب :

[*] بومسئله اورجی افساد وفضایي ایجاب ابدن شیلره دائر اولان بابک ایسکنجی هامشده دخی ذکر اولمشدر .

طلوع فجرى برى بيلوب برى بيليه رك اقتران ايتمش اولانلردر كه هانكيلى جانبدن بيله رك كتم واقع اولمش ايسه كفارت اكا لازم كلور ، ديكرى قضا ايدر .

(موجب كفارت اولان مفطرانك صوكنه باقكز)

مسئله : كيدير اومكلف كه نهار رمضانده مقیم و صحیح البدن ایکن متعمداً بلا اكره اورج ييمش اولسونده اكا كفارت لازم كلسون ؟
جواب : كونك ابتداسنده ييوب انتهاسنده قبل الغروب مريض اولانلردر كه ياكز قضا ايدر [۵] .

مسئله : مقیم و صحیح البدن بوانوب نهار رمضانده عمداً بلا عذر افطار ايتديكى و اوكون خسته لنديكى حالده ياكز قضا لازم كلوبده كفارت لازم كلين صائم مكلف كيدير ؟ جواب : صومه نيت ايتامش اولانلردر .

مسئله : هانكي مسلم مكلفدر كه صوم رمضان بيبتون ترك ايتمش اولديغى حالده اكا قضا ايتكم بيله لازم كلامش اوله ؟ جواب : ديار اجنبیده اهتدا ايتمش اولان شول اجنبیدر كه صوم رمضانك مسلمينه فریضتی جاهل اولوب انی دار اسلامه ورودندن صکره بيلمش اولور . (صومك شرط وجوبی هامشنه باقكز) .

مسئله : مقامات او قویانلردر رمضانده کوندزییانه برشی لازم کلیوب کیجه ییانه قضا و كفارت لازم كلور ، دییورلر بوندر ؟ جواب : کوندزك عربیه سی اولان (نهار) طوی قوشنك یاور یسنه دخی اطلاق اولنور . کیجه نك عربیه سی اولان (ایل) آغاج دلن

[*] ياكز موجب قضا اولان مفطرانك اونوز بوشچيسنه و كفارت مترتبه بي ذمتدن اسقاط ايدين شی فصلنه باقكز .

دیدکاری قوشك ياوري سنه دخي اطلاق اولنور. نتکیم شو نظمده واقعدر:

أكلت النهار بنصف النهار هـ وليلاً أكلت بليل بهم

نصف نهاده نهار وشب تاریکده لیل اکل ایتدم دیمکدر . ما کول
اولان لیل ونهاردن مقصود ذکر اولمان پیلچلردر . رمضانده دخي
مفطرات مباحه کیجه حلال وکوندز انلر حرامدر . مسئله مذکوره
مقامات حریرینک اوتوزایکنجیسنده در [هـ] .

[*] مقامه مذکوره فتح طاء (طیبیه) یاخود (حریبه) اسمنده اولوب یوز
مسئله فقهیه ملفزه یی حاویدر . آنلردن بری کتاب صلاتک باب المسافرینه
واوچی بوکتاب صومه قید اولمشدر . مانحن فیه اولان مسئله سی شوباهدر :
« قال فان اكل الصائم بعدما أصبح ؟ قال هو احوط له وأصلح . قال فان عمدا
لان اكل ليلاً ؟ قال لبشر للقضاء ذيلاً . » قوله أصبح أى استصبح بالمصباح
والليل فرخ الحبارى .

— اسقاط صوم —

اسقاط صوم دخی اسقاط صلات کی فرض و واجب اولہرق ذمت میتہ قلمش اولان اور جمارہ تعلق ایدر .

هر کونلك اورجه هر نماز ایچون اولدیفی کی بر فدیہ ویرمک لازم کلوب فدیه نك مقداری و صورت لزوم و اعطاسی و دور اجراسی کتاب صلاتنك اسقاط فصلنده بیان اولدیفی و جهله در [۱] .

قضا اولنه جق صوم رمضانك ایامی معلوم اولدیفی کی نذر ایدلمش اولان صومك عدد ایامی دخی ناذرجه معلومدر . کفارنی وار ایسه اوده معلوم اوماق لازم کلور . و صبیته اکا کوره اولور . لزوم وصیت لزوم فضانك فرعیدر [۲] .

قادینلر ایام حیض و نفاسلرنده کچی نمازلری قضا ایتمز لر ایسه ده اورجلری اودر لر [۳] .

[۱] اسقاط صلاتنه ذکر اولدیفی اوزره کیمسه نك نمازنی کیمسه قبله مدیفی کی کیمسه نك اورجنی ده کیمسه طوته ماز . حدیث شریفده « لا یصوم أحد عن أحد ولا یصلی أحد عن أحد و لکن یعلم عنه » بیوریشدر . « نصوصی عن امك » و « من مات و علیه صیام صام عنه ولیه » دیو وارد اولانلر منسوخدر . بنابرین میتك نمازنی فیاتی و اورجنی طوتقی یاخود کندی نك صوم و صلاتندن بر مقداری مبته باغشلامق اوزره فیره یاره ویرمک عبیدر . میتی وؤاخذه دن جناب حق آنجی شرمك تقدیر ایندکی صدقه واسطه سبله نفلا کچر . افاده المؤلف فی اسقاط الصلاة . قال وان قلنا بان للعبد أن يجعل ثواب طاعته لغيره فهو غیر هذا الحكم فلینبه له اه .

[۲] عوارض میبجه فصلنك اواخرینه و کتاب الصلا نك اسقاط بحثنه بافسکر .

[۳] ومنها الحیض والنقاس وها لایه دمان الا هلیة الا أنه ثبت أن الطهارة عنهما شرط للصلاة والصوم . وللاخرج سقط فضاؤها دونه . صفة .

(باب)

— اورج واعتسکاف کبی عباداتدن ایجاب هبد ایله —

— لازم اولانلر —

صوم و صلات کبی قربات و طاعاتدن اولان شیشی نذرایدن کیمسه یه نذرینی ایفا ایتمک شروط آتیه نك اجتماعنده علی طریق الوجوب لازمدر .
آیت کریمه ده [ولبوفوا نذورهم] [۱] و حدیث شریفده « من نذر أن یطیع الله فلیطعه و من نذر أن یعصی الله فلیعصه » ، بیورلمشدر [۲] .
اجماع دخی نذر طاعتك وجوب ایفاسی اوزرینه در .

شروطك برنجیمیسی نذر اولنسان شینك جنسنندن فرض بولمقدور [۳] نماز ، اورج ، صدقه کبی ایکنجیمیسی نذر اولنسان

[۱] نذر لرینی ایفا اینسونلر دیمکدر . نذر — که آدامقدور — واجب اولایانی نذره واجب قیامقدور . یاب نایندندر . باب اولدن دخی لغتدر . اینده (نذر) وابدیلان شیمه (مندور) و (نذر) دینور . (مندورله) جناب حقدر . آیت کریمه مذکورہ عبادت صریض و انشاء جسر کبی جنسنندن واجب اولایانلرله تخصیص کورمش اولدوغندن کندهیمیله فرضیت دکل ، وجوب ثابت اولمشدر . کما مر فی صفة الصوم و ذکر المحشی القول بالغرضیه ایضا .

[۲] حدیث شریف مذکور ی امام بخاری روایت ایتمشدر . ص . حدیث مذکور نذر طاعت اولورسه لازم و معصیت اولورسه غیر لازم اولدوغنی ناطق اولوب نذر معصیتده لزوم و وفا شویله طورسون آنک فعلی حرامدر . کما فی ط . و سببی " حکم النذر بصوم يوم النحر " .

[۳] اصلده واجب ایله تمیز و فرض معناسی قصد اولنمشدر . کما فی ط .

شیء لذانه مقصود عبادت اولمقدر . آبدست کبی لغیره مقصود اولانلر
نذرايله واجب اولماز [۱] . اوچنجیسی نذر اولنان شیء ذاتاً واجب
اولمامقدر : بش وقت نماز [۲] ورمضان اورجی وصالات وئر کبی
دردنچیسی نذر اولنان شیء نفسنده محال اولمامقدر : دونکی کونک صوم
ویا اعتکافی نذرایتیمک کبی [۳] . بشنجیسی نذر ایتدیکی شیء کندینک
مالک اولدیغندن اکثر ویاخود بشقه سنک مالکی اولمامقدر .

شروط مذکوریه بنام [۴] عیادت مریض نذرايله واجب

کوک فرض عین وکوک فرض کفایه اولسون . کما یظهر مما یأتی من الامثلة .
وجوبدن لوصفه ارنکابی حرام اولسه ده باصله واجب اولانی مقصوددر :
یوم نحرک صومی کبی که ضیافه اللهیدن اعراض عارضه سنه مبی وصفاً حرام اولدیغی
حاله نذری — نفسنده طاعت اولدیغیچون — صحیحدر . ص مع ط .
[۱] لغیره مقصودک معناسی مقصود بالذات بشقه می اواقدر : آبدست آماق
کبی که آندن مقصود نماز کبی فعل دیگردر . درمخارده « عبادت مقصوده فیدله
وضوء و تکفین میت خارج قالدی » دینلشددر .

[۲] آنلری اول اوقاننده ادایی نذر ایتسه باقی که واجب اولوری ؟ ظاهر
اولان عدم وجوبدر . چونکه وجوب وسع دخی اولسه اولجه تحقق ایتشددر ط
[۳] وکذا بوکونک اورجی بعد الزوال نذر ایتیمک کبی . ص .

[۴] فرائت قرآن وصالات جنازه و دخول مسجد و بناء مساجد و سقايت
حاج و عمارت بیت حرام و اکرام ایتام و عیادت مریض و زیارت قبور و زیارت
قبرنی علیه السلام و اکمان موتی و زوجیه بی تطلیق و فلان نیزی تزویج ایتیمکی
نذر ایلمکله بونلردن بری لازم اولماز چونکه فروض مقصوده ایچنده آنلر
ایچون اصل یوقدر اه شرح الملتی . فی هذا التعايل بالنظر الى بعض تلك الامثلة
نظر کافی بعضها وستمعرفه .

اولماز چونکه جنسندن واجب یوقدر . عبدك ایجابی ایسه ایجاب الله ایله معتبر در چونکه عبدایچون ابتداع ایتمک دکل ، اتباع ایتمک واردر همده عیادت مریض تشییع جنازه کبی هر نقدر کمندیسنده معنای حق الله وار ایسه ده مقصود حق مریض وحق میتدر نادر ایسه کمندی نذریله اتحق حق الله مشروع و مقصود اولانی التزام ایدر [۱] .

آبدست آلفی نذر ایتمکه آبدست آلفی واجب اولماز چونکه آبدست جواز صلات کبی [۲] کمندن بشقه برشی ایچون شرط اولوق اوزره مشروع اولدیغندن مقصود لذاته دکلدر [۳] .

[۱] ظاهر روایتده بویله در . امام حضرت لرندن دیگر روایتده بوکون برخسته عیادت ایتمک نسدرم اولسون دیر ایسه نذر صحیح اولوب فلان خسته بی عیادت ایتمکی نذر ایدر سه برشی لازم اولماز . چونکه عیادت مریض فریقدر . حدیث شریفده « عائد المریض علی مخارف الجنة حتی یرجع » بیورلشدیرکه خسته زیارت ایدن کمندیسنی جنت بوستانلرینه اصال ایدجک شیئی ایشله مش اولور دیملدر . (مخارف) بوستان معناسنده و مرحله وزنده اولان (مخرفه) نك جمیدر . شخص معینک عبادتده معنای عیادت ناذره مقصود اولوب بلکه اوفانك حقنی صراعات اکا مقصود اولدیغندن آك نذرایله التزامی صحیح اولماز . ص مع ط .

[۲] اداث تشبیه مس مصحفی ده ادخال ایتمدر . ط .

[۳] فراءت قرآن دخی نذرایله واجب اولماز . ص . شرح کبیرنده دخی مؤلف بویله سویله مشدر . ولکن قراءتک جنسندن فرض و واجب اولانی واردر . ولذاتها مقصود هر . واولجه واجب ده دکلدر . قهستانیده عدم وجوب آنک لزومی ذاتی ایچون اولوب صلات ایچون اولسپله تعلیل اولمشدر . ط .

در مختارک کتاب الایماننده مذکوردرکه نماز لر عقیبده تسبیحاتی یعنی اونوز اوچر تسبیح و تحمید و تکبیری نذرایده نذر لازم اولماز . هرکون بی علیه السلامه شو قدر صلوات شریفه نذر ایدنك نذری لازم اولور .

دخول مسجدی نذرا بتمك دخی بویله در ولوکه مسجد حرام
و مسجد شریف نبی علیه السلام اولسون : کرچه دخول مسجد حرام
خصوصنده فرض و واجب اولان طوافلر اکا متوقف اولمق
و فرضك موقوف علیهی فرض و واجبککی واجب بولمق حسبیه انك
جنسندن واجب شرعی موجود دیمکدر و لیکن عبادت غیر مقصوده
اولمق اعتباریله دخول مسجد نذری صحیح اولمیا لردن عد اولنمشدر .
کما فی الدر مع ط .

مسجده نلاوقی نذر ایتمکه مسجده واجب اولماز چونکه ذاتاً واجبدر
واجبی ایجاب محالدر . همه ایجاب عبد ایجاب حقك مادونی اولمقله ایجاب
حق وار ایکن ایجاب عبدك اثری ظاهر اوله ماز

میتك نكفیننی و نمازینی نذرا بتمك دخی انلر ذاتاً فروض کفایه دن
اولدیننی و ناذر دخی انلرله مخاطب بولندیفی ایچون صحیح
اوله ماز [ه]

یوز غروشه مالک اولان بیک غروش تصدق ایتمکی نذر ایدر سه
انجق یوز غروش لازم اولور .

بشققه سنك ملکی اولان قیون ایچون ، شوقیونی قربان وانفی ده
تصدق ایتمك نذر اولسون ، دییانك نذری صحیح اولماز کما فی
الدر مع ط .

یرامك ایلک کونلربنك و ابام تشریفك صومی نذرا بتمك قول

[*] عدم صحت نذر دن عدم لزوم . متذکر مقصود اولدیننی ظاهر در .

مختارده صحیح اولوب [۱] وجوباً افطار و وجوباً قضا اولور [۲]
سنه اورجنی نذر ایدن کیمسه دخی ایام مذکوره ده افطار ایدوب
بعده آنلری قضا ایلر ملنقی .

اعتاق و اعتکافی و فرض اولمیان نمازی و اورجی و صدقه فی و قربان
کسمکی نذر اینمک صحیحدر . چونکه هپ بولر جنسندن واجب
بولان شیلردر : کفار ایدمه تحریر رقبه فرضدر . اعتکافک نظیری
نمازک قعدہ ، اخیره سیدر . چونکه اعتکاف دخی علی وجه اوجوب
مسکت و اقامتدر . همدہ اعتکافده نماز ایچون انتظار دخی مقصود
اولمغله مہنکف نمازده او طور یور دیمکدر [۳] . فرض اولمیان نماز
و اورجک نظیری فرض اولان نماز و اورجدر . صدقه نک نظیری
زکندر . و خسته مایی اولورسه قربان کسهیم ، دبو نذر ایدن کیمسه
، اتی نصدق ایتمک ، جمله سنی زیاده ایتمدکجه اکا اونذایله برشی
لازم اولماز . زیرا ذبحک جنسندن فرض اولوب انحق واجب اولان
اضحیه واردر . صدقه نک جنسندن ایسه فرض واردرکه اوده زکندر .

[۱] محشبتک بیانه کوره بونده منہی عنہک ذکر بنی تصریح ایله : « صوم
یوم نحری نذرا ایتدم . » دیمکله : « یارینکی کون صائم اولما نذر مدر . » دیوبده
یارن بیرام اولماق بیننده فرق دخی بوفدر . فلا تبعاً بما فی المرآة .

[۲] اگر او کولرده صائم دخی اولورسه عہده دن چیقمش یعنی صومی —
مع الحرمة — کندی نذرینه کافی اولماش اولور . قال ابن الدہان :

نذ الناس یوم برئک صوماً * غیر آئی نذرت وحدی فطرا
عالمساً أن یوم برئک عید * لا أری صومه ولو کان نذرا

[۳] جنسندن صورنده اتحاد آراء ما فی اوزره مطلق جنسیت مقصود اولدیفنه
بافه رق اعتکافه وقوف بمرغه بی نظیر قیلانلر دخی اولمشدر . کافی ط . مرأه نک
و ملوکک نذر اعتکاف ایتلمری صحیح و آنحق ابقاء نذر ایتلمری اذنه موفوفدر .
کما یأنی فی آخر شروط الاعتکاف .

ماشياً حجی نذر ایدنه ماشياً حج ایتک لازم اولور چونکه مکه
مکرمه یه قریب اولان قدر تلی یه ماشياً حج لازم اولمغله شرع شریفده
انکده نظیری موجوددر . تنکیم کتاب الحجدده مذکوردر .

قیس بن الملوح العامری که (مجنون) دیو معروفدر :
علیّ اذا ما زرت لیلی بخفیه ۰ زیارة بیت الله رجلان حافیا .

دیشدر .

تصدقی نذرده محل صرف منذور اکا احتیاجی اولان فقرا
اولدیغندن [۱] احتیاجی اولمایالره نذر اعطاسی جائز اولدیغی کی ناذره
کمندى نذریله الزامی لازم اولار شی دخی انحق حقاً الله تعالی مشروع
اولاندر .

اموات ایچون اولان نذرك صحتی یوقدر . بناء علیه اولیاء کرامک
ضرانحنه (مرفدلرینه) یاغ وموم آدامق صحیح اولدیغی کی بونلرک
نذر آقچهنی آماق دخی حلال اولماز [۲]

مکرکه نذر مذکور شووچله ایدلمش اوله : یارب اگر بنم
خسته مه شفا ویررسهک (یاخود) غائبی رد ایدرسهک (یاخود)
حاجتی قضایا ایلرسهک سسیده نفیسه حضرلربنک ویاخود

[۱] لم یثبت فی الشرع جواز الصرف للاغنیاء . ط . وفى الفتنه نذر التصدق
على الاغنیاء لم یصح مالم یبنو أبناء السبیل . در مختار .

[۳] نذر مذکورک عدم صحتی وجوه ایلهدر : بری بوکه اونذر مخلوقهدر
مخلوقه نذر جائز اولماز چونکه عبادتدر . بری ده بوکه منذورله میتدر میت ایه
مالک اولماز . بری دخی بوکه اگر ناذر امورده تصرف اومینک اولق فلانده
ایسه کافردر . ط .

(نیز ورن دده تمیزی دوشمنلی)

امام شافعی حضرتلرینک [۵] تربهلری قپوسنده بولمان فقرای اطعام ایتمک یاخود انلرک مسجدلرینه حصیر آلق ویاخود مساجد شریفه لری قنديللرینک ایقادی ایچون زیتون یاغی اشترا ایتمک ویاخود بوکبی اموره باقانلرینه پاره ویرمک نذریم اولسون .

اشته بووجهله ایدیلان نذر د اتنی فلان مدرسه ویانکیه فقراسنه تصدق ایتمک اوزره الله ایچون قربان کسه یم ، دیو ایدیلان نذرکبی هم حقاً لله اولوب همده نفع فقرای متضمن بولندیغی ایچون صحیح اولور . کذا فی ط .

[۵] حضرتین مشار الیهما هم مصر و دقین خاک مصر درلر . مشار الیهما ست نفیسه حضرتلری بزم (مشاهیر النساء) ده (نفیسة الطاهرة) نام هالبسبله مقیددر .

— احکام نذر —

(نذر) مطلق و معاق اولمقدن خالی اولماز . بر مکلف نذری صحیح اولان شیلردن برینی مطلق اوله رق نذر ایدوب مثلاً : « ایکی رکعت نماز قیلماق (یا خود) بر کون اورج طویق الله ایچون نذر مدر . » دیدیکی تقدیرده انی ادا و ایفا ایتماک کند یسنه لازم (واجب) اولدیفی کی بر شرطه معاق اوله رق نذر ایدوبده او شرط حصوله کلدیکی و : (مثلاً) جناب حق بکا ارکک اولاد احسان ایدرسه اون فقیری اطعام ایتماک یا خود کسوله ملک نذر ایلسون . دیمش اولوبده ارکک ولدایله سرزوق اولدیفی تقدیرده دخی نذرینی ایفا ایتماک لازم اولور .

آیت کریمه ده [و ایوفوا نذورهم] و حدیث شریفده « من نذر وسمی فعلیه الوفاء بما سمی ، بیورلمشدر .

نذر معلقده اگر حصولی کند نیجه مطلوب اولمیان بر شرطه تعاقب نذر ایتماش و (مثلاً) طارغین اولدیفی شخص ایچون : « اگر فلان ایله لقردی ایدرسه بر کوله آزادی نذر مدر . » دیمش بولنورسه انکله مکالمه ایتماک ایسته میه رک کند یسنی اکا کلام ایتماکدن منع قصد ایتماش اولمغله لقردی ایتدیکی تقدیرده تعلیقنک ظاهری نذر ایسه ده معناسی عین اولدیفنندن ایفاء نذر ایله کفارت عین بیننده بخیر اولور [۵] .

[*] صحیح و مفق به . « کفارة النذر کفارة اليمين » حدیثی اشته بومعنايه یعنی شرط غیر مراده معلق اولان نذر محمولدر . ص مع ط .

نکنیم ، نذریم اولسون که فلانجه ایله لقردی ایتیم ، دینک دخی ، عدمم
اولسون ، دینک کبی محض یمیندر .

بوکا کفارتدن بشقه برشی ترتب ایتیمدیک کبی تعلیق طلاق و تعلیق
اعتاق مثلی خصوصاً درده دخی عند حصول الشرط معاق اولان شی
بلاخییر واقع اولور .

یمینده قبل الحنث [۱] کفارت جائز ایلدیفی کبی نذر معلقده دخی
قبل وجود الشرط ایفاء نذر ایتیمک جائز اولماز [۲] .

غیر معلق اولان نذر زماناً معین دخی اولسه انی اوزمانک حلولندن
اول ایفا ایتیمک جائز اولور : فلان کون فوشلق و قی شو قدر رکعت
نماز نذرمدر ، دیدان کیمسه او قدر رکعت نمازی او کوندرن مقدم وبا
مؤخر دخی قبله بیلور .

نذرده تعیین زمان و تعیین مکان و تعیین درم و تعیین فقیر

مسئله نذرده اوچ قول وارددر . برنجیسی : منذوره مطلقاً وفادر . بوظاهر
روایتدر . ایکنجیسی : مطلقاً تخیردر . بونوادر روایتدر . اوچنجهیسی :
اگر کندنجه مطلوب اولان برشرطه تعلیق ایتیمش ایسه آنک حصولنده نذرک
ایفاسنه و اگر مطلوب اولبان برشرطه تعلیق ایتیمش ایسه آنک حصولنده ایفاءنذر
ایله اداء کفارت بپننده بخیر اولسنه دائر اولان تفصیلدر . بو قول امام محمددر .
امام ابو حنیفه حضر نلری دخی موتندن یدی کون مقدم آ کا رجوع ایلمددر .
ط علی الدر .

[۱] (حنث) برک ضدیدر که یعنی محافظه (بر) و بوزمه (حنث) تعبیر
اولنور . ایسکیسی دخی مکسور الاولدر . (حنث) برده کناء معناسنه در .
قال تعالی (وکانوا یصرون علی الحنث العظیم) یعنی الشریک . قال فی الکشاف :
و منه قولهم بلغ الغلام الحنث ای الحلم ووقت المؤاخذه بالمسأثم .

[۲] شوعلت بندن کیدرسه دیو نذر ایدن کیمسه به علت کبدوب صکره یتنه
عودت ایلرسه یرشی لازم کلز . ط .

ملغادر [۱] : شعبانی صائم اولمغی نذر ایدنه رجب یاخود شوالی صائم اولمغی [۲] ومکه مکرمه ده یاخود مسجد نبویه ویا مسجد اقتصاده اداسنی نذر ایلدیکی صلات نفلی مصرده قلیمق [۳] وشو درم ویا دیناری صدقه ایتمک نذر اوسون دیو تعیین ایلدیکی درم ویا دیناره بدل بشقه بر درم ویا دینار تصدق ایلک وفلان فقیره ویرمک نذر مدر دبدیکی دیگر بر فقیره ویرمک جائزدر .

ملسکنده موجود اولان رقبه نک (کوله ویا جاریه نک) آزادینی نذر ایدن مکلف اتی ایضا ایتمک کندبسنه لازم و آزاد ایتمزایسه آنم اولور [۴] . ایفاء نذر تحت حکمه کیرمدیکی ایچون قاضی اکا جبر ایدمهز . درمختار .

الغاز فقهیه مزدن :

مسئله : آیک اولندن و آخرندن علی التوالی برر کون

[۱] لان النذر ايجاب الفعل في الذمة من حيث هو فربة لا باعتبار وقوعه في زمان ومكان وفقير . وتعيينه للتقدير به أو التأجيل اليه . ص . (قوله وتعيينه) أي الزمان . ويقاس عليه الباقي ط .

[۲] شوالده صائم اولمغینه کوره صومه يوم فطر دن صکره باشلار و آتی فضا ایدر .

[۳] چونسکه صحت اعتبار فربش ایلدر ، اعتبار مکلف ایله دکادر . زیر اصلاص جمیع بدن ایلله تعظیم اللهدر . بو منناه امسکه نک میسی بر در . کرجه فضیات متفاوتدر : حدیث شریفده وارد اولدیغی اوزره غاز فلیمق ورمضان طومق واعتکاف چبقارمق ایچون مسجد اقصی مساجد سائر مدن و مسجد شریف نبوی مسجد اقتصادن و مسجد حرام مسجد شریف نبویدن بیکر درجه افضلدر . ص مع ط واعتکاف ردالمختار .

[۴] اثم ترك الواجب أو الفرض . ط علی الدر .

اورج طوتمق نذریم اولسون دین کیسه نه یاپایمدر؟ جواب : اون
 بشنجی و اون التنجی کوالری طوتملیدر .
 مسئله : « فلان ایش اولدیغی کون اورج طوتمق نذریم اولسون ،
 دیو برخصوص تعیین ایدرک نذر صومی اکا تعلیق ایتمش اولوبده
 کونک برنده اوخصوص وقوعه کلش اولدیغی و اوکون رمضان و پیرام
 اولدیغی [ه] حالدہ انک او اورجی طوتمسی لازم کلین مکاف کیمدر؟
 جواب : اول قادیندرکه نذرینی کمندی عادتنی کوره چکی کونه تعلیق
 ایتمشدر . صومی قبول ایتمین برکونه مضاف قیلدیغی ایچون نذر
 صحیح اولمامشدر .

[*] رمضان نذر ایتمه نک حکمی یوقدر . بیرای نذرایدنک نذری صحیح
 و افطار و فضا اینتمسی لازمدر . کما مر فی آخر الصفحة ۹۰ .

— باب الاعتکاف —

(اعتکاف) حبس و منع و بر شیشه اقبال و ملازمت معنایه اولان و معنای اولده بنفسه و معنای ثانیده حرف جرایله متعدی [۱] و باب اول و ثانیدن مستعمل بولان عکف و عکوف مصدر لرندن ماخوذ افتعال اولوب نفسی — قصد طاعتله — مسجده حبس ایتماک معناسنه در .

علی الاکثر اورجسز اولدیغی ورمضان شریف اوآخرنده مسنون بولندیغی ایچون اعتکاف مسائلی کتب فقهیه ک کتاب الصومنه کیچمشدور . حتی وقایه ده و اعتکاف : صائمک انی نیت ایدرک مسجد جماعتده مکث ایتمسیدر . ديو تعريف اولتمشدر .

فاعله (معتکف) یاخود (عاکف) دینور .

(اعتکاف) ارکمه کوره اذان او قنوب اقامت آنور یعنی جماعتله بش وقت نماز قیامور اولان جامع ایچنده [۲] و قادیقه کوره خانه سی مسجندنه — که نمازگاه اتخاذ ایتدیکی او طه سنده و یا کوشه سنده دیمکدر — نیت اعتکاف ایله مکث و اقامتدر .

(اعتکاف) مشرودر و مشروعیتنه کتاب و سنت دلیلدر . کتاب کریمده [ولا نباشروهن و انتم عاکفون فی المساجد]

[۱] قال تعالى [والهدى مکروفاً] أي محبوساً منه الکفار سنة تست فی الحدیث من [أن يبلغ محله] وهو الحرم . وقال سبحانه [مکفون علی أصنام لهم] أي یقبلون علیها بطریق المراقبة لعبادتها . وقرئ بضم الـکاف وکسرهما .

[۲] تا که بش و ان نمازی جماعتله قیله بیلسون .

بیورلمشدر . بو قول کریم مفهومی منجه اعتکافک قُرب و عبادانه مختص اولان مساجده ایقاعی و میاح اولان و طئک معتکفدن نهی اعتکاف ایچون دلیل قربت و مشروعیت اولدیغی کبی [۱] حضرت عائشه و ابو هریره رضی الله تعالی عنهما نکه روایتلری اوزره نبی اکرم صلی الله تعالی علیه و سلم افندمز حضرت تلرینک مدینه منوره لرینه دخول لرندن (یعنی صومک فرضیتندن) آخر عمر لرینه دکن عشر او اخر رمضانده اعتکاف ایتمش اولدقلری دخی مشروعیت اعتکافه سنه دلیلدر .

بو مواظبت سنیه [۲] اکر صحابه دن اتی ترک ایدلری عدم انکاره مقرون اولسه علی حده هر کس حقنده دلیل و جوب اولور ایسدی .

(اعتکاف) امام زهرینک تعبیری و جمله اشرف اعمالدر چوانکه معتکف — صائم اولقله برابر — منتظر صلات اولدیغیچون همده دائماً صلاتده دیمکدر تکمیل حدیث نبوی ناطقدر . صلات ایسه حالت قرب و انقطاعدر .

اعتکافک : افسامی ، شروطی ، سببی ، رکنی ، حکمی ، صفتی ، آداب و محاسنی و مفسدات و محظوراتی واردر .

[۱] (أن طهرا بقی للطائفین و العاکفین) قول کریدندن و حضرت زکریا و مریم — علیهما السلام — قصه لری حقنده کی آیات کریمه دن اعتکافک شرعی فهم اولدیغنه دخی استدلال اولور .

[۲] أزواج طاهرات دخی عصر سعادتن باشلایهرق کندیلرندن صکره دخی مواظب اعتکاف اولمشدر .

و أمر علیه السلام مرة بزع قبه غضباً لقبب نسائه ثم قضی فی شوال کافی ط . وهو مذکور فی صحیح البخاری .

اعتکافك أقسامی : واجب ، سنت ، مستحب اولمسیدر [۱] .
(اعتکاف) نذر اولنورسه (واجب) و رمضان شریفك عشر
اولخرنده (سنت) و بولردن ماعداده (مستحب) اولور .
بولردن قسم اول و ثالث ایچون زمان معین اولیوب بر کیمسه مثلاً
حصول مطلوبنه تعلیقاً و یا خود — هیچ بر شبنه تعلیق ایتها مکه —
نهیجراً نذر ایدرك اعتکافی نه وقت اولسه ایستدیکی قدر مدتله نفسنه
واجب قیله بیلدیکی کبی بلانذر نیت اعتکاف ایله بر جامعه بر مدتجك
نافله دخی معتکف اوله بیلور .

قسم ثانی انجق رمضان شریفك یکر میسندن اعتباراً صوکنه قدر
اولور ، بناءً علیه انك وقتی ومدتی معین بولنور .

قسم اول ایله قسم ثالث ارسنده دخی بر فرق وارد که قسم اول
اولان اعتکاف واجب — انده اورج شرط اولدیغندن — برکوندن
اکسیك اوله مان . یوجهته انکده مدت افلی معین دیمکدر . قسم ثالث
اولان اعتکاف نفل عشر اخیر رمضان اولماق اوزره هر نه وقت
اولور و هر نه مدت طور یلور ایسه اوله بیله جکندن انك نه وقتی و نه
مدتی معین دکدر . حتی جامعه کیرن کیمسه — کیجه دخی اولسه —
چیقمقنه قدر اعتکافه نیت ایدرسه اوراده قالدیغی مدت نافله معتکف
اولور و جامعدن چیقمقنه اعتکافی نهایت بولور [۱] .

[۱] (مستحب) و تعبیر دیگر ایله (مندوب) سنت غیر مؤکده دیمکدر
نتکیم کتاب الطهاره مندره تعریف اولمیشدر . باب اعتکافده قسم مستحبیه نفل
نامی دخی ویرلمکده در که مراد واجب و — مؤکداً — مسنون اولیان دیمکدر
[۲] حتی ایسکی جهته فیولری اولان جوامع شریفه دواخلی بول ایدنك

اعتکافك شروطی : نیت و مسجد جماعت و اورج و حیض و نفاسدن
طهارتدر .

بولردن نیت [۱] شرط عامدرکه نیتسز هیچ بر اعتکاف اولماز .
نفسنه اعتکافی واجب قیلای ایستین کیمسه نیت قلبیه ایله اکتفا
ابنمیوب انی اساناً دخی سویله مک کرکدر . هندیه .
نطقسز نذر اولماز چونکه نذر نیت کبی دکل متعلقات لساندندر .
نیتك ايسه محلی قلبدر . ص .

مسجد جماعت قسم واجب وسنت ایچون ارککه شرطدر [۲] .
اعتکافك افضل مسجد حرامده و بعده مسجد شریف نبویده و بعده
مسجد اقصاده اولاندر (۶۶ نجی صحیفه نك هامشنه بافسکر) .
جوامع سائرده کی قضیلت جماعتك کثرتنجه متفاوادر .
صوم دخی منحصرأ قسم واجبه شرطدر [۳] . اعتکاف

جائز اولمدينی حالده طهارت اوزره کاوب کچمک ایچون چاره شرعی بودر . یعنی
اعتکافی نیت ابلهسکر .

[۱] بونکله اشتراط عقل واسلامه حاجت فالماشدر . چونکه مجنون و کافر
اهل نیت دکلدردر . کما فی البحر .

[۲] قادین خانہ سی داخلده کی نماز کاهنده اعتکاف ایده جکندن هر ایکیشنه
شامل اولق اوزره اعتکافك شرطی : « مسجد مخصوصده اولق » دینبلور .
اگر قادین خانہ سی داخلده کندیشنه نمازگاه تعیین ایتماض ايسه آنک اعتکافیده
صح اولماز . تکمیک ارکک ایچون دخی مسجد جماعتك غیریده واجب ومسنون
اولان اعتکاف صحیح اوله ماز .

مع الجماعة اداء صلوات خمسہ انتظار اولنق مزیتی حاصل اولمدينی ایچون
یرام وجنازه نماز کاهنرنده دخی اعتکاف ایده مز . کما فی القهستانی .
[۳] ویس شرطاً فی النفل لقوله صلى الله تعالى عليه وسلم : ليس على المتكف
صيام الا أن يجمعه على نفسه . ومبنى النفل على المساهقة . ص .

واجب صوم واجب ایله اوله جغندن صوم تطوع ایله صباح لادیغی کون اعتکاف ایتمکی نذر ایتمکله اعتکاف ایتمش اولماز . هندیه .

اعتکاف مندرده صوم مشروط اولدیغنه مبنی برکیجه نك [ه] یاخود اکل و یا شریده الخ بولندیغی بر کونك اعتکافی نذر ایلمک نذری معتبر اولماز . و بر آی بلاصوم اعتکافی نذرايدنه هم اعتکاف و هم صوم واجب اولور .

اعتکاف رمضان نذر ايدنك نذری صحیحدر . اوکیسه رمضان صائم اولوبده اعتکاف ایتمسه بر آی متتابعاً اعتکاف ایدوب صائم اولق لازم کلور . اعتکاف ایتمیوب رمضان دیگر حلول ایدرک معتکف اولسه نذر اعتکاف سببيله صوم ذمتده دین اوله رق مقصود بالذات اولدیغنه و مقصود بالذات اولان بغیره تأذیه اولنه میه جغنه بقاء انك او اعتکافی کانی اولماز نیکیم بر آی اعتکافی نذر ایدوبده رمضانده معتکف اولانك اعتکافی دخی کافی اولماز . اورج نذر ایتدیکی آیده افطار ایدوبده صکره بر آی اورجنی مع الاعتکاف قضا ایتمسه اولور . یا لکز بر کونك اعتکافی نذرنه کیجه داخل اولمه بیلور ایسه ده بر دن زیاده کونك اعتکافی نذر ایتمکده کیجه لر دخی - نية تخصیص واستثنا ایدلمدیکی تقدیرده -- داخل نذر اولمش اوله جغندن جاممه ايلك کیجه ده قبل الغروب کیروب صوک کونده بعد الغروب چیقمتی لازم کلور . کیجه لر ی بالاستثناء یا لکز کوندرلری اعتکاف ایتمک اوزره نذر ايلك دخی صحیح

[*] مکرکه بلا و نهراً دیو کوندریله برابر کیجه نك اعتکافی نذر ایتمش اوله . کافی ص .

و یا الکر کو نذر لری معتکف اولی لازم او اور [۱] . یا الکر کیچہ لک
اعتسکافی نذرا یتمک کیچہ اور ج طویلہ مدیفی ایچون صحیح دکلدر .
وجوب اعتسکافده کیچہ داخل اولدیغنه کوره اعتسکافی متفرقاً
ایتمک جائز و کیچہ ل داخل اولدیغنه کوره اعتسکافده تنابع لازم در [۲]
بناءً علی هذا بعینه یا خود بغیر عینه بر آی یا خود او توز کون
اعتسکاف ایتمکی نذرا یتلین کیمسه به علی التوالی اعتسکاف ایتمک لازم
کلور [۳] .

یوم معینک یا خود شهر معینک اعتسکافی نذر ایدن کیمسه او کوندن،
او آیدن مقدم اعتسکاف ایتمسه یا خود مسجد حرامده اعتسکافی نذر ایدن
بشقہ . جامعهده اعتسکاف ایلمسه جائز اولور [۴] .

کچمش بر آیک اعتسکافی نذر معتبر دکلدر [۵] .
حال صحتده بر آی اعتسکافی نذر ایدوبده ایضا ایتمیه لک

[۱] نية تخصيص مادون الشهر حقهده جاری اوله بیلور . (شهر) زمان
مقدوره اسم اولغله آنده استثنای تصریح ایدلمکجه نیت تخصیصک تأثیری اولماز . کافی ص
[۲] (اعتسکاف) صوم کی اولیوب متصل الأجزاء بولاندیغیچون آنک اطلاق
تنابعی تصریح حکمنده در . تفرق تشریح ایدلمکجه تنابع ساقط اولماز . (صوم)
ایلمه کند یسنه محل او بابان لیل اکا تحال ایتمکله نفسنده متفرق الاجزاء در بناء
عایه صومک نذریده تنابع — تصریح اولغدیچه — لازم اولماز کافی ص .

[۳] لکن زوجہ نک لاعلی التعین بر آی اعتسکافی نذر ایتمسندہ زوجہ نک
مانع توالی اولی حق وارد در . کما یأنی بیانہ .

[۴] احکام نذرک او اخیرینی اوقه یکر .

[۵] لزوم نذرک شرط رابعه باقکزر .

وفات ایدن کیمسه هرکون ایچون بر صدقه فطر وصیت ایتمک لازم کلور .

خسته اولدیغی حالده بر آی اعتسکافی نذر ایدوب ای اوله میهرق وفات ایدن کیمسه یه برشی لازم کلر .

صوم ، اعتسکاف مندورده مشروط واعتسکاف مسنونده ذاتاً موجود اولوب حیض ونفاس صومه منافی اولمغله طائفه نسایه کوره انلردن طهارت دخی شرط صحتدر .

اعتسکاف نفله [۱] صوم مشروط اولمدیغندن انلردن طهارت شرط جواز وحلا لیتدر .

جنبلك صومه منافی اولمدیغندن اندن طهارت اعتسکاف واجبه بيله شرط دکدر (معتسکف جامع ایچنده محتمل اوله بیلور) .

اعتسکافده بلوغ شرط اولمدیغندن صبی میزك اعتسکافی صحیحدر ،

ذکورت وحریت دخی اعتسکاف ایچون شرط صحت دکدر .

قادیك قوجهسی واریسه انك ، وخانمك ویا افندیسنك اذنیله کوله وجاریه نك اعتسکافلی صحیحدر .

زوجهسنك اعتسکاف ایتمسیچون زوج اذن وبردکدن صکره منع

ایتمک یوقدر [۲] . افندی بعد الاذن مملوکنی منع ایده بیلور . انجق

او منعندن طولانی اسامت ایتمش اولور [۳] .

[۱] مقصود واجب ومسنون اولیان قسم مستحدر . کما مرث الاشارة الى هذا الاصطلاح .

[۲] ایتمسده صحیح اولماز . هتدیه . زوجیه ویریلن اذن منافعی کندیسنه تمليك ديك اولوب اودخی اهل ملك بولمغله آندن رجوع اولنه ماز . أفاده ط .

[۳] اذن ویرلسکله مملوکه منافق نفسی اعاره ایداش دیکدر . آندن رجو

مرأهك وملوكك نذراعتكاف ايتملري صحیح ايسهده ايفاء نذر ايتملري اذنه موقوف اولديغندن اذن آلميه رق اعتكافي نذر ايدن قاديبي زوجي اندن منع ايده بياور . ملوكك دخي نذرينه مالمكي مانع اوله بياور .

يا رضا اريله وياخود زوجه بائناً مطنقه وكوله وياجاريه معتق اولدقدن صكره ايفاء نذر ايدرلر .

بر آي اعتكافه اذن ويرن زوجه سي على التوالى اعتكاف ايتمك ايسند كده زوجي اكا متفرقاً اعتكافي امر ايده يلور [١]

معين بر آيك اعتكافنه اذن ويرمش اولق صورنده زوجهك على التوالى اعتكاف ايتمسنه زوج مانع اوله ماز . هندية .

اعتكافك سببي : منذوره كوره نذر در . منذورك غيري به كوره طلب ثوابه داعي اولان نشاطدر .

اعتكافك ركبي : مسجد مخصوصده مكشدر [٢] . نقله كوره هانكي جامعهده اولورسه اواسون ولومدت يسيره ظرفنده وحني ماشيا حصوله كمش بولسون [٣] .

اولنه بياور . معير ايچون رجوع واردر . شوفدر كه خلف وعد اولديغينچون مكروهدر . افاده ط . مكاتب ايچون بلا اذن اعتكاف اينمك واردر . وافندي اني منع ايده مز . هندية . چونكه مكاتب نصرفاتنده حركيدر . [١] هذا ما استدرك مما سبق من لزوم التتابع في الاعتكاف .

[٢] « مسجد مخصوص » تعبيرى مسجد جماعتدن اعم اولورق قاديترك خانه داخنده كي اعتكافكاهلر نه دخي شامل اولق اوزره اختيار اولمشدر . كما في الاصل وقد تقدم في هامش الصفحة (١٠١) .

[٣] كما قد عرفت تقدم في آخر هامش الصفحة (١٠٠) . قال المحقق : لانه لا بد فيه من لبث ولو قليلاً بين الخطوات .

اعتکافک حکمی : نیل ثوابدر . ثواب متفاوتدر . منذورده سقوط واجب دخی حکم اعتکافدر .

اعتکافک صفی : علی الکفایه سنت . مؤکده اولمسیدر [۱] .
اعتکافک آدابی : انجق خیر سوبله مک [۲] واعتکاف مسنونی فوت ایتماک وجوامعک افضائی [۳] وباجماعه اکثرینی اخنیار ایتماک و ذکره و قرآن کریم تلاوته وحديث وسیر قراءته وحکایات صالحین مطالعه سنه و دینیات کننا بته مداوم اولمقدر .

اعتکافک محاسنی : بی احصادر [۴] . معتکف قلبی امور دنیا دن تفریغ ونفسنی . ولایه تسلیم ایله ملازم باب کریم اولمش ومکر عدودن انک حصن حصیننه صیغتمش ولسان حال ایله : ربم بنی مغفرت ایتمدکجه بن بوقپردن آیرلمام دیمش اولور [۵] .
اعتکافک مفسداتی : مسجد مخصوصدن بلاحاجة خروج ووقاع وانک ذواعیسی وجنون واعماء (بایلمق) در .

[۱] آنی ترک ایدن بلده اهالیسی اسامت ایتمش اولوردر . فیهستانی .
[۲] کنه اولیان سوزی سوبله مکده بآس بوقدر .
[۳] بوزبرنجی صحیفه یه باقکمز . بوده ارککه کورمدر . قاهن حنفده فضیلت خانه یه ملازمدر .

[۴] ومحاسن الاعتکاف ظاهرة فان فيه تسليم للمعكف كليته الى طاعة الله تعالى لطلب الزلفى وتبعية النفس عن شغل الدنيا التي هي مانعة عما يستوجب به العبد من القربى . ولهذا كره احضار السماع في المسجد . ومن محاسنه أيضاً اشتراط الصوم في حقه والصائم ضيف الله فالإيق به أن يكون في بيت الله . جوهره .
[۵] واللائق بمالك المنزل اكرام نزله تفضلاً . وفي الحديث الآلهى : من تقرب إلى ذراعاً تقرب إلى باعاً ومن أنانى عشتى أنيته هرولة . س ، ط .

معتکف اکلی و شرعی و نوی و محتاج اولدیغی شی ایچون [۱]
عقد بیع ایتمسی مسجده اولور .

اگر بولر ایچون چیقارسه اعتکافی قالمیوب بوزیلور [۲].
معتکف بولدیغی مسجده حاجت شرعیه و یا طبیعیه یا خود
حاجت ضروریه نك غیریده چیقارماز .

(حاجت شرعیه یه مبنی خروج) : معتکف بولدیغی مسجده
جمعه نمازی قیلنور اولمامغله انی سئلریله برابر قیله بیلک ایچون بشقه
برجامه و یا خود اذان او قودق ایچون مسجده خارجنده بولنان
مناره یه چیقماقدور .

(حاجت طبیعیه یه مبنی خروج) : بول و غائط و ازاله اخبار
و أحداث [۳] ایچون چیقماقدور .

(حاجت ضروریه یه مبنی خروج) : ایچنده بولدیغی مسجده
کرهأ چیقارماق و یا خود نفسی و یا متماعی حقمده خرف اوزره اولماق
سببیه بشقه برجامه انتقال ایچون چیقماقدور .

ذکر اولنان حاجتلك غیریده [۴] معتکف مسجده چیقماق

[۱] لنفسه اولعیاله . ص . فلولتجارة کره . درختار .

[۲] وقیل یخرج بعد الغروب للاكل والشرب . ص .

[۳] بولعیبرلر ایچون کتاب الطهاره مزه با فکتر . غسل ایتمک و آبدست آلمق
حاجت شرعیه دن ایسه ده آنلر سبیلری اعتباریه حاجت طبیعیه دن عد اولمشدر .
اغسالک دخی سببی احتلام اولماق لازمدر . چونکه وطء مفسد اعتکافدر . أفاده ط .

[۴] ولوکه عیادت مریض و یا جنازه یا خود آنک نمازی و یا خود تحایض
غریق و یا حریق و یا اداء شهادت ایچون چیقماق اولسون . هنده . ولوکه
اداء شهادنه و صلات جنازه یه کندیس متعین بولسون . زیلعی .

اصلده متعین اولدیغی شهادتک اداسی حاجت ضروریه اولورن مذکور

اعتکاف فاسد اولور [۱] .

وقت نذرده عیادت مریض و صلوات جنازه و حضور مجلس علم ایچون خروجی شرط قیلا رسه انلر جائز اولور . در مختار . قال فلیحفظ [۲] . حاجت طبیعیه ایچون چیقوبده عیادت مریضه و صلوات جنازه یه کیدرسه بولر کندی نك مقصودی اولمیه رق وقوعه کلبش اولدیغنه کوره جائزدر .

حاجت مذکوره ایچون چیقوبده اندن فارغ اولدقدن مکره مکک ایتک کبی دکادرکه آنده عند الامام اعتکاف منتقض اولور . ط علی الدر . والله يعلم المفسد من المصلح .

ائناء اعتکافده وقاع — هر فصل اولسه — مفسد اعتکافدر : کرک عمدآ ، کرک ناسیاً و کرک لیلاً و یانهارآ اولسون و انزال کرک واقع اولسون و کرک اولسون .

انک دواعیسی — که لمس و تقبیل و معانقه و ملاعبه مثلی اولان مقدما تیدر — انزالی انتاج ایدرسه مفسددر [۳] .

بولنش اولوب محشی : « فيه أن هذا من الحوائج الشرعية » . دیمقدز . فلیعظر . [۱] وقال ان خرج اکثر اليوم فسد والا فلا . ص . و لو خرج لبول أو غائط فحبسه الغريم ساعة فسد اعتکافه عند ابی حنیفه و عندها لایفسد . قال الامام السرخسی قولها أیسر علی المسلمین . هندیه .

[۲] هذا علی قول الامام . وأما علی قولها فالأمر أوسع . ط علی الدر .

[۳] اعتکافکاهده احلام مفسد اعتکاف اولدیغی کبی مجرد نظر و تفکر ایله وقویه کلان انزال دخی مفسد اعتکاف دکادر . هندیه .

غسل اینمک مسجدی نلویت ایتیه رک ممکن اولورسه آنده بأس یوفسددر . والا چیتوب غسل ایدرک مسجدیه عودت ایدر . جامع ایچنده ابرقی ایله

قطع تتابع ایتدکجه نفس جنون واغناء بلاخلاف غیر مفسد
اعتسکافدر .

اگر معتکف کو لرجه بایغین و یا بجنون اولورسه اعتکافی فاسد اولوب
افاقت بولدیغنده اعتکافی استیناف ایتمک لازم کور .

سنه لرجه بجنون قالوب صکره افافت بولورسه قضا ایدر .
معتوه اولوبده برقاج سنه صکره افافت بولانه دخی قضا لازم
اولور . هندیه .

اعتسکافک محظورانی — مکروهاته دخی عام وشامل اولوق اوزره
منوعاتی دیمکدر — وقاع ومقدماتی ومسجدیه تجسارت ایچون امتعه
احضاری و عبادت اعتقادیه سکوت وما لایعنی کلامدر [۱] .
عبادت اعتقادیه مقارن اولمیان سکوت مکروه اولماز . معاصی
اساندن سکوت اعظم عبادتدندر . هندیه [۲] .
اعتکافی سباب وجدالی افساد ایتمز .

محظورات اعتسکافدن اولان خصوصانده عمد ونسیان وایل

آبدست آلقی دخی بوتفصیل اوزره در . هندیه . (بونلر خالی ویا حصیر الیه
پوشیده اولان بزم جوامع شریفهده تصور اولنه ماز .)

[۱] قادیقه کوزه مسجد جماعتهده اعتکاف ایتمک دخی محظور ایتدندر . نف
[۲] خیرسز سوز ایتمک معتکف اولمیان جائز دکلددر . معتکفه آنک
عدم جوازی اولوبتده در . حدیث هریفهده « رحم الله امراً تسکلم فغم أو
سکت فسلم » بیورلشددر . بنابرین خیرسز سوز مکروهدر . عند الحاجة مباح
اولان سوز خیر اولوق ظاهردر . حاجت یوق ایسه دکلددر . مباح اولان کلامی
ایتمک اوزره جامعه کیروب قونشوق آتشک اوطنونی اکل ایتمه کی اکل حسنة
ایدیعی بر مکروهدر . نماز ایچون کیروبده کلام مباح دخی ایدرسه بویله
دکلددر . ص مع ط . قال : وبهضم أطلق .

ونهار اختلاف ایتمز : وقاع و بلا حاجه خروج کبی که بونلر هر فصل
ونه وقت اولسه اعتکافی افساد ایدر .

محظورات صومدن اولان خصوصیاتده عمد و نسیان و لیل و نهار
مختلفدر : اکل و شرب کبی که بونلر نهاراً و عمداً اولدقجه صومی افساد
ایتمز [*] .

[*] . متکف لبلاً مسکر ایچمک و یا مال غیر ییمک کبی محظور دینی
ارتکاب ایله فاسد الاعتکاف اولماز . کذا فی الفتاوی العالمکبریة .

— باب —

— صدقة الفطر [۱] —

بوابك مسألی : صدقة فطرك حقیقتنه ، صفتنه ، جنسونه ، مقدارینه ، حکمنه ، سببنه ، مصرفنه ، وقت وجوب واستحبابنه دائر در .

صدقة فطرك حقیقتی : متضمن مؤنت بر عبادت اولمسیدر [۲] .
(صدقه) تسمیه اولنسی وصائم ایچون طهره اولمی [۳] واداسنده نینک مشروط بولنسی انک عبادت اولمسی اراءه ایدر .

انده معنای مؤنت دخی بولندیغندن عبادات مالیهده مشروط اولان کمال اهلیت شرط قیلنماشدر . غنی اولان صبی ویمونک مالنده مترتب اولور [۴] .

(صدقه) : اعطاسیله عندالله مشوبت فصداولنان عطیهدر .

[۱] وظائف مالیهذن اولقی اعتباریله صدقه فطری فقها کتاب الزکاة آخرنده ذکر اینمشلدر . ترتیب طبعی به مراعاة بز آتی بورایه آلدق .

[۲] مؤنة ومأونة بركبتهنك صدره فی ایدجك قوت وزادیدر .

[۳] (طهره) ضم طاء وسكون هاء ایله پاکلك معناسنه اسدر .

[۴] مراآنده بوبله مذکوردر . « طهره » صائم » تعبیری حدیثدن مأخوذ درکه جامع صغیره حضرت ابن عباس روایتله مذکور اولان بر حدیث شریفده : « زکاة الفطر طهره للصائم من الفؤ والرقت وطعمة للمساكين من أداها قبل الصلاة فهي زكاة مقبولة ومن أداها بعد الصلاة فهي صدقة من الصدقات » . بیورلشددر . طهره » صائم دیمک صائمندن حال صومنده واقع اولان لون نقصیرات ایچون پاکلك دیمکدر .

مضاف الیه واقع اولان (فطر) دن یوم فطر مقصود درکه او کونک صدقه سی دیمکدر . (زکاة الفطر) دخی دینور [۱] . بواضافته اناک اوکون کچیرلیه رک ادا اولنسنه تشویق واردر [۲] . صدقه فطرک صفتی: مالک نصاب و یا مالک قیمت نصاب اولان هر حرام مسلم مکلفه وجوب موسع ایله واجب اولمسیدر . نصاب : هر شینک اصل و مرجعی معناسنه اوله رق عرف شرعه اساس غنا عدا اولنان مقدار مال اطلاق اولنورکه کوشه کوره اکیور درهمدن عبارتدر [۳] . دیندن و حوائج اصلیه دن فارغ و فاضل اوله رق او مقدار مال عیناً و یا قیمة مالک اولان کیمسه غنی عد اولنوب کندیسنه احکام اربعه تعلق ایدر :

[۱] صدق و اخلاص ایله ویرلدیکی و یا خود متصدقک مثوباته صدق رغبتی اظهار ایلدیکی ایچون (صدقه) تسمیه اولمشدر . تکمیل زوجک زوجیه صدق رغبتی اظهار ایندیکندن طولانی مهر معجله (صدق) دینامشدر . (زکات) تعبیرونه معنای طهره ملاحظدر . آکا (زکاة رمضان) و (زکاة الصیام) هخی دینلدیکی جامع صغیر شروحنده کورلمشدر .

[۲] ولم یغل صدقة الرأس (أى مع کونه من إضافة الفیء الى سببه کما هو الاصل) تجزئاً على الاداء فی يوم الفطر اذا المراد به یومه کیوم النحر لا الفطر اللغوی لحصوله فی کل ایلة . ط علی الدر بزیادة .

[۳] نصابک اشتراطی شونک ایچوندکه صدقه فطر « أغنوهم فی هذا اليوم عن المسئلة » حدیث ثریفته بناءً آنحق اغناء فقیر ایچون واجب اولمشدر . اغنا امسه غنا سز اولساز . غناء شرعی دخی نصاب ایله مقدردر . دیندن و حوائج اصلیه دن فارغ و فاضل اولسناک اشتراطی مستحق بالحاجة اولان مال ، معدوم کی اولمیشنددر . بوابده غناء و حوالان شرط دکلدز . کما فی النحر . او و اواشیاسی و البسه و آت و سلاح و خدمت کوله و جاریه سی حوائج اصلیه دندر .

۱ وجوب صدقهٔ فطر ۲ وجوب اضحیه ۳ وجوب نفقهٔ اقارب
۴ حرمت اخذ صدقه .

صدقهٔ فطر درت جنس شیدن واجب اولور : بغدادی ، آریه ،
قوری خرما ، قوری اوزوم .

مقدار آتی و جمله بولردن و یا قیمتلردن ویربلور .

صدقهٔ فطرک مقداری : بغدادین یاخود بغدادی اونندن و یا انک
سویقندن [ه] یارم صاعدر .

آریه دن و قوری خرما زبا قوری اوزومدن برصاعدر [ه ه] .

(صاع) : بر اولچکدر که رطل عراقی ایله سکر رطلدر . بر (رطل
عراقی) وزناً بوزاونوزدرم اولمغله بر . (صاع) : بیک قرق درهمدر .
نصفی : بشیوز یکرمی درهمدر .

بولرک قیمتینی (بدل نقدبسنی) ویرمک دشخی جائزدر .

بولتی اولوبده فقیرک محتاج الیمی موجود اولدیغنی زمانلرده قیمت
ویرمک — حاجات متنوع اولدیغنی و نقدایسه قضاء حاجانده اسرع
بولندیغنی ایچون — افضلدر .

زمان فحط و شدتده عین اعطاسی آقچه اعطاسندن افضلدر .

[*] (سویق) قاود تعبیر اولنان نسنهیه دینورکه اون یاخود حبوب
قاوردلقدن صکره نفخ و — ریحنی تعلیل ایچون برقاچ دفعه صیجاق صـو ایله
بعده صفوق صو ایله — غسل اولنور . بدویلرک اکثری زادراهلریدر .
طهارتجه باصوب یولده آنکله آزیقلانورلر . میوه لرک سویق بعد التجهیف
قاوروب سحق ایله سکه اولور . (اوقیانوس) .

[**] قوری اوزومی قوری خرما کی عند ابتمک امامین فولیدرکه اوده
حضرت امامدن برروایتدر . مفتی به اولانده بودر . روایت اخراده قوری
اوزوم بغدادی کیدر . ط .

صدقه فطرك حکمی : دنیاده عهده واجبیدن خروج وعقباده
ثوابه وصولدر .

صدقه فطرك سببی : مکلفک کندی نفسی و ولایت کامله مطلقه
ایله کندیکنک تحت اداره و ولایتندہ بولنان کوله و جاریہ سی و صغیر
فقیر اولان چوجقلیدر [۱] .

مکلف مالک نصاب هم کندی نفسی همدہ نابالغ و بیمال بولنان
چوجقلری و تجارت ایچون دکلده [۲] استفراش و یا خدمت
ایچون اولان جاریہ و کوله لری ایچون صدقه فطر و یرر ، ملوکی
ولو غیر مسلم یا خود مدبر و یا ام ولد اولسون [۳] .

پدری و والدہ سی ایچون و یرمدیکی کبی کندی زوجہ سی [۴]
و ولد کبیری ایچون دخی و یرمز ولد صغیرینک دخی کندی مالی
اولدیغنه کوره صدقه فطربنی انک کندی مالندن و یرر .
صدقه فطرك رکنی : انی مصرفنه تادیه دن عبارندر .

[۱] للحديث : « أدوا عن نمون » وما بعد عن يكون سبباً لما
قبلها ۱۱ بحر .

[۲] تجارت ایچون اولان کوله و جاریہ صدقه فطری یوفر . کما فی المنق
و غیره .

[۳] عبد مکاتب ایچون صدقه فطر و یرمک آنده ولایتی اولدیغندن افندییه
واجب اولدیغنی کبی مکاتبک کندیسته واجب اولماز . چونکه آنده اولان
افندیستکدر . عبد مشترکه دخی شریکاردن هم یرینک ولایتی فاصراولمغه صدقه
فطر هیچ برینه واجب دکلدر . کما فی ط . وفيه خلافها راجعه ان شئت .

[۴] زید زوجہ سی هندک صدقه فطربنی و یرمک اوزرینه واجب اولورمی ؟
الجواب : اولماز . (ابن نجیم) .

صدقه" فطر دخی زکات کبی تملیک اولنور . اباحه طعام ایله ادا اولنش اولماز . بحر .

صدقه" فطرك مصرفی - کدر اناک کسر یله محل صرفی دیمکدر - مصرف زکات اولان : فقراء مسلمیتدر .

زنکیته و ذمی به ویرماز [۱] ، اصول و فروعدن اولان فقیرلره و زوجیه به [۲] و کندی مملوکیته و مکاتبته دخی ویریه مز .

هرکس کندی فطره سنی بر فقیر مسلمه ویرر . متعدد کیمسه ار دخی صدقه" فطرا رینی فقیر واحده ویره بیلورلر .

صدقه" فطرك بردن زیاده فقیره طاغیدلمسی دخی علی الخلاف جائزدر [۳] .

نیت ایله ویریلور . حین افر ازنده ایدیلن نیت دخی کافی اولور . فقیره ویرر ایکن بیلدرمک لازم دکدر .

صدقه" فطرك وقت و جویی : يوم فطر صباحیدر که شوالک ایلك کونتك طلوع فجرندن اعتباراً اعطاسی واجب اولور [۴] .

[۱] ذمی به ویرلامسی مفتی به اولان قول امام ابی یوسفدر . کافی ط . فلا بفرناک ما فی البحر عند شرح قول صاحب الکنز فی مصرف الزکاة : « لالی ذمی وصیح غیرها » . راجع المنحة و طالع ما کتبناه فی هامش الصفحة ۳۶ من کتابنا الزکاة . [۲] اتفاقاً . و لاتدفع هی لزوجهها عند الاما : و قالا تدفع الیه . ط فی مصرف الزکاة .

[۳] اصلده بویله در . فتاوی ابن نجیمده : « صدقه" فطر واحده بی نفرادن بر قایچ کیمسه به ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولماز . واجب اولان فطره" واحده بی بر فقیره ویرمکدر . « دیومذ کورددر .

[۴] بوکا بناء" دیدیلر که کوله سنه : يوم فطر کلدیکی و فنه سن آزاد سبن .

انندن مقدم و یا مؤخر اوله رق دخی و یریله بیلور [۱].
وقت وجوبدن اول وفات ایدنه و یا فقیر دوشمنه صدقه فطر واجب
اولمادیغی کی انندن صکره طوغان و یا مسلم یا خود غنی اولان ایچون دخی
صدقه فطر واجب اولماز .
صدقه فطرک وقت استجبایی : بیرام نمازینه چیقلمدن اولجه اولان
زماندر [۲].

برعذره مبنی صوم کنن دیسندن سافط اولاندن صدقه فطر سافط
ارماز . ط [۳].
دیدیلرکه صدقه فطری اخراج و اعطاده قبول صوم و نجاج و فلاح
وسکرات موتدن خلاص و عذاب قبردن نجات واردر . ط .
والله سبحانه و تعالی أعلم . و استغفر الله العظيم .

تم کتاب الصوم و یلیه کتاب الزکاة ان شاء الله تعالی

دین کیمسه نك کوله سی بیرام کونی آزاد اولور . و بلافاصل قبل العقی اوکوله نك
صدقه فطری و یرمک اوکیمسه به واجب اولور . چونکه مشروط وجودده
شرطدن متأخردر آکا مقارن دکلور . بحر .

[۱] حقه کی امر ، مطلق یعنی بروفت ایله غیر مقید اولمادیغندن آنک وجوبی
موسمدرکه مدت عمر ظرفنده متعدد سنه لر ایچون طویدن و یا متفرقاً و یا خود
سال بسال وقت مستحبده ادا اولنه بیلور . کما تقرر فی الاصول و صرح به فی الدر .
زید صدقه فطری رمضان دخولندن اول و یرمک جائز اولور می ؟ الجواب :
اولور . (ابن نجیم) .

[۲] بعد طلوع فجر الفطر عملاً بامره و فعله صلی الله تعالی علیه وسلم . ط .

[۳] عوارض مبیحه فصلنده هرم عذرینی تعقیب ایدن فدیبه بخشنه بافکر .

خیریه* ناییدن :

بی مرض تا اوله جسمکده توان

ایله فوت صیام رمضان

صومدر قوللرینه لطف خدا

صومه بالذات ایدر الله جزا

صوم بر مائده* رحمتدر

نوردن ضائمه بر خلعتدر

صومدر قابل حکم و اخفا

دخله فرصت بوله ماز صومه ریا

سرپاک صمدیتدر صوم

اتصاف ملکیتدر صوم

نفس ضائم ایچون دیدی رسول

مشکدن پش خداده مقبول

رهنهای نعم جنت اولور

ترك نعمت سبب رحمت اولور

نه سعادت اوله سین لبدسته

اوله سین دغدغه دن وارسته

بند اوروب راهکنذار دهنک

اوله آسوده دیار بدنک

سیله سین زنکنی قفیل دلك

آچه سین آینه سنی آب وکلک

اوله ذاتکده کثافت نایاب

بوله انوار لطافت نف و تاب

فہرست

صحیفہ

۳	صومك تعریفی
۶	صومك حكمت شرعی
۱۰	صومك اقسامی
۱۵	کیچہ دن نیت اولنسی مشروط اولمیان اورجلر
۱۶	کیچہ دن نیت اولنسی مشروط اولان اورجلر
۱۹	ثبوت رمضان وشوال
۲۲	عادلک ومستورک تعریفی
۲۴	نصاب شہادت
۳۰	یوم شک وانک اورچی
۳۴	مفطرات وانک لوازی
۳۶	اورچی افساد ایتیمیان شیلر
۴۲	اورچی افساد وقضائی وکفارتی ایجاب ایلیمیان شیلر
۵۲	فصل
۵۴	اورچی افساد وقضائی وکفارتی ایجاب ایلیمیان شیلر و (قضا)
	و (کفارت)
۶۱	کفارتہ وانی ذمتدن اسقاط ایدیچی شیئہ دائر فصل
۶۸	صائمہ مکروہ اولان شیلر
۶۹	صائمہ مکروہ اولمیان شیلر
۷۰	صائمہ مستحب اولان شیلر

صحيفه	
٧٢	عوارض مبيحه
٧٣	غير مسليك طبيب اتخاذا
٧٧	فديه
٨٣	تمرين (مسائل ملفزه)
٨٦	اسقاط صوم
٨٧	شروط نذر
٩٢	توبه له اولان نذر
٩٤	احكام نذر
٩٥	نذرده تعيين زمان ومكان الخ
٩٦	مسائل ملفزه
٩٨	اعتكاف
١١٠	صدقه فطر

طبع بحمدہ تعالیٰ مرۃ ثانیۃ فی آخر سنۃ ۱۳۲۸ ھجرۃ
بتصحیح مؤلفہ الفقیر الی ربہ الغنی محمد ذہنی

الزكاة أخذى مباني الاسلام

كتاب الزكاة

— نعمت اسلام —

مما من الله تعالى به على عبده

محمد زهني

وفي اموالهم حق معلوم للسائل والمحروم

وقال تعالى. آمنوا بالله ورسوله وأنفقوا مما جعلكم مستخلفين فيه

أي مال ادبت زكاته درت بر كاته

باب والای فتوا بنامیچه مصدق در

باب عالی جاده سنده شرکت سر تیبی مطبعه سنده طبع اول نمشدر

طبعة ثانية

سنة هجرية

١٣٢٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

— کتاب الزکاة —

(زکات) بر عبادت مالیه سنویه در که اغنیاء مسلمینک سنه دن سنه یه مالارینک فرقه برینی فقراء مسلمینه و بر ملرتدن عبارتدر .

نماء و طهارت معنالنندن مشتقدر . [وما انفقتم من خیر فموبخلفه]
وعد کریمه مبنی مال ایچون زکات موجب نماء و برکات اولدیغی کبی
همده موجب طهارتدر [۱] .

طهارت مالیه تعلق ایدوب انک حق اللہی اخراج و مستحقنه اعطا
اولنه رق تطہیری حاصل اولدیغی کبی نفس معطی ایچون دخی
طهارتدر که انی دنس بخل و مخالفتدن طاهر قیلار .

عبدک عبودیتده اولان صدقنه دلالتندن علولایی زکاته لسان شرعده
(صدقه) دخی دینلشددر [انما الصدقات للفقراء الخ] آیت کریمه سنده کی
(صدقات) زکاتدن عبارت اولدیغی کبی [خذ من اموالهم صدقة تطہرهم
و تزکیهم بها] قول کریمنده کی (صدقه) دخی زکاتدر [۲] .

معلوم اولدیغی اوزره ثواب ایچون هبه ابدیلار یعنی بلا عوض
فقیره تملیک قیلنار مال دیو تعریف اولنار (صدقه) فرض و تطوع
اولمقدن خالی اولیوب تطوع اولان صدقه معین دکل ایسه ده [۳]

[۱] (زکات) نافع و اوبدر . (نماء) نافع و اوبدر : نمی بنمی نماء .
او معناده اولان (نحو) نافع و اوبدر : نما بنمو نحو .

[۲] الحقائقده حضرت صدیقک ترجمه لرینه بافکر .

[۳] بر خرمانک نصفی دخی تصدق ابدیله بیله جکی و فقیر همکیم اولورسه

فرض اولان صدقه مقداراً و مصرفاً معیندرکه مانحن فیه بولمان زکات
اشته اودر [۱] .

لفظ زکات — من حیث التصریف — لفظ صلوات کبیدر . فعلة
وزننده مفرددر جمعی صلوات کبی زکواندر [۲] . زکات ویرمه
تزکیه [۳] و ویرنه مصلی و زننده مزکی دینور [۴] .
زکات مسائل : انک حقیقتنه ، صفتنه ، حکمنه ، وکننه ، سببنه ، شرطنه ،
متعلقنه ، مصرفنه دائر اولقی اوزره متنوعدر .

زکاتک حقیقتی : مال مخصوصی شخص مخصوصه نمیشکدر .

صدقه ویریه چکی جهتله تصدقه مقداراً تعیین اولمیشی کبی مصرفاً دخی تعیین
یوقدر . تبعه دن اولان غیر مسامه دخی صدقه ویرلور .
زید عمرو ذی به صدقه ویرسه جائز اولوب زیده ثواب اولورمی ؟ الجواب :
اولور . (ابن نجیم) .

حربییه صدقه ویرلز . سوره : منعنه دهکی [لاینهاکم الله عن الذین لم یقالوکم
الح] قول کرعی [هم الظالمون] . قدر اوقیکز .
[۱] شرعاً ماله تعلق ایدن حقوق اون نوعه بالغ اولور : زکات ، صدقات ،
خمس ، عهر ، خراج ، جزیه ، صدقه فطر ، کفارات ، نفقات ، کفای التیف .

[۲] فیومی دیرکه اسم منسوبنده مال زکوی و اموال زکویه دینور ،
زکایه تعبیری عامیدر اه لفظ زکات دخی صلوات کبی مصحف شریفک غیریده
واوایله یازلماز ، تاسی دخی ترکیب واسلوب عربیک غیریده قصیر اولماز .
[۳] (تزکیه) ننامناسنه : کلور : تزکیه شاهد ، فلانزکوا انفسکم .

[۴] باب نفعلدن متصدق و — نایه بدل تشدید صاد و دال ایله — مصدق
دخی مزکی و علی الاطلاق تصدق ایدیجی معناسنه در . اخذ صدقه یه مأمور اولانه
تفعیلدن اسم فاعل صیغه سیاه (مصدق) دینورکه ساعی یه یعنی زکات
تحصیلدارینه و عاقره یعنی عشرجی یه دخی شاملدر .

(مال مخصوص) : فرقه بر دیک اولان ربع عشردن وانک مقامنه قائم اولان جزء مالدن عبارت اولوب (شخص مخصوص) دخی : مضرفنده مبین بولنان فقیر مسلمدر .

زکات وجوب ایله موصوف اولق و متعلق اعتباریله وجوب صفات افعال مکلفیندن اولوب موضوع علم فقه دخی فعل مکلف بولمق حسبیله زکاتی فعل مکلف اولان تملیک ایله تعریف ایتمک صحیح اولدیغی کی [وآتوا الزکاة] قول کریمنده ایتایه [١] متعلق اولان مال مؤدی اولمغه زکاتی اکا اسم قیلق دخی صحیحدر [٢] .

زکاتک صفتی : فریضه محکمه اولمسیدر [٣] کتاب کریمده اوتوز ایکی موضعه [٤] زکات صلاته مقارناً مذکوردر . د بنی الاسلام علی خمس الخ ، حدیث شریفنده زکات رکن ثالث اسلام اوله رق مذکور اولدیغی کی حدیث شریف دیگرده دخی « اتقوا الله وصلوا خمسکم وصوموا شهرکم وادوا زکاة أموالکم وأطيعوا اذا امرتم تدخلوا جنة ربکم » بیورمشدر [٥] .

(زکات) صوم کی هجرت منیه نک ایکنجی سالنده وصومدن

[١] (ابتاء) اعطاء مناسنهدر . استعمالاً اندن اخصدر : می . عظیمده (ابتاء) وقابل وکشیده (اعطاء) قوللانیلور .

[٢] طحطاوی دیرکه زکاتک مخرج اولان مقدار ماله اطلاق مجاز شرعیدر (وآتوا الزکاة) قول کریمی دخی اندندر یاخوه مقصود (أقيموا الصلاة) ده اولدیغی کی اتی عدمدن وجوده اخراجدر اه

[٣] (محکم) غیر منسوخ مناسنهدر که (ثابت) دخی دینور . [٤] بحر رائقهده واندن اخذاً ده بعض کتیده وهؤلک درر حاشیه سند ودر مختارده « سکسان ایکی موضعه » دینامش ایسهده طحطاوینک بیانه کوره عند التعداد اوتوز ایکدن زیاده بولنماشدر .

[٥] حدیث مذکور حضرت ابوامامهدن - رضی الله تعالی عنه - مروی

اول واجب فرض اولمشدرد . قول مفتي به ارزره وجوبی فوریدر [١]
 که بلاعذر تأخیر ایدن آثم اولور وشهادتی رداوانور .
 وجوب زکاتی فهمده آرانہ جق نکت ومعاینک عمده سی ایکیدر :
 بری نفسی رذیلہ بخندن قورنارمق ودیکری مواسات اهل حاجانده
 بولنقدرکه بولردن بری تهذیب نفسه ودیکری تدبیر مملکتہ عائدا یکی مهم
 مصلحتدر [٢] .

زکاتک حکمی : من جهة الدنيا عمده تکلیفدن خروج ومن جهة
 العقیقی تقابدن [٣] نجات وثوابه وصولدر .
 صدقه دیمک اولدیغیچون مزکینک ویردیکی زکاتندن رجوع
 ایتمی جایز اوله مامق دخی حکم زکاتندر [٤] .

اولدیغه کوره حجة الوداع خطبه سندنرد . کافی فتح القدیر . و ذکر الزكاة
 فی حدیث الاعرابی الذی قال لا اربد علی هذا ولا أنقص انظر صحیح البخاری .
 [١] چونکه حاجت فقیر معجلدر . درمختار .

[٢] قال الغزالی فی الاحیاء شرط تمام الوفاء بالتوحد أن لا یبقی للموحد
 محبوب سوى الله تعالى فان المحبة لا تقبل الشریکة والتوحد باللسان قبل الجدوی
 وانما یتمتع به درجة الحب بمقارفة المحبوب والاموال محبوبة عند الخلائق لانها آلة
 تتمتعهم بالدنیا وبسببها یأسون بهذا العالم ویفرون عن الموت مع أن فیه لفساء
 المحبوب فامتنعوا بتصدیق دعوائهم فی المحبوب واستغفلوا عن المسال الذی
 هو موموقم اه باختصار .

[٣] زکاتنی ویرمیانلر حقنده شارعک وعیدی شدیددر . [ولا یحسن الذین
 یبخلون الخ] آیت کریمه سنک تفسیرینه وصحیح بخاری به والحقاقه مزده حضرت
 صدیقک وتلمبه ک ترجمه لرینه مراجعت اولنسون .

[٤] زید عمرو فقیر : مالک زکاتیدر . دیو بره مقدار آنچه ویرؤب اول
 دخی قبض ایلسه زید بعد زمان عمروه اینجه مکه رجوع ایدوب اول زکات دیو
 ویردیکی آنچه بی عمرودن آلفه قادر اولورمی ؟ الجواب اولاز . (فیضیه) .

زکاتک رکنی : تملیکدرکه منفعتنی من کل الوجوه کندنندن قطع
ایتمک طریقیله جزء مالی مصرفی اولان فقیره ویرمکدر .

کندیتمک مدیونی بولنان فقیرک ذمتنی زکاتنه طونه ابرا ایتمک [۱]
یاخود نیت زکات ایله قول آزاد ایلمک ویا جامع یاپدیرمق و حج
وباعمره ایتمک نملیک وزکات اولمادیغی کبی اصول وفروعندن
اولان فقیره تملیک دخی منفعتی کندنندن بالکلیه منقطع اولماق جهتیه
زکات دکدر . (مال) قیدیله منفعت خارج قالمشدرکه تملیک منفعت
ایتمک — مثلا زکاتنه طونه عقارنده فقیری اسکان ایلمک —
زکات دکدر .

زکاتک سببی : نصابدر . هر شئیک اصل و سرجمی دیمک اولان
(نصاب) اصطلاح شرعده مالک متعلق زکات اولان مقدارینه
اطلاق اولمورکه کموشدن ایکیوز درهم والتونندن یکریمی مثقال وانعام
سائمه دن دوه ده بش وصیغرده اوتوز و غنمده قرق عدددر .

نصاب مذکور نامی وحولی اولمق شرطیه صاحبک مملوکی
اولمق [۲] زکات ویرمسیچون سببدر [۳] .

[۱] بونک ایچون چاره : زکاتی اومدیونه ویروب بعمه آنی آلاجه نه طونه
آلفندر . مدیون اعطادن امتناع ایدرسه دائی الی اوزاموب آلور . چونکه جنس
حقه دسترس اولمشدر . مدیون ضمانت ایدرسه دائی حاکمه رفع دعوی ابلر . ط.
بلامال وفات ایدن مدیونک ذمتنده اولان آلاجه نی دائی زکاتنه طومتق جائز
اولماز . عبدالرحیم .

[۲] مال مکانی اخراج ایچون « ملک نام ایله » قیدینی زیاده به حاجت
یوفدر چونکه حریت جمله شروط زکاتنددر . علی أن المطلق يتصرف للکامل
کافی الدر المختار وانظر هامش الصفحة ۱۱ .

[۳] وقت زوالک صلات ظهره سبب اولمسی کبی بو سبب ظاهره سببدر .

انندن اقله زکات ترتب ایتمز [۱] .

زکاتک شرطی : مزکی مسلم و حر و مکلف (عاقلی و بالغ) و دینندن و حاجت اصلیه دن خالی مالک نصاب اولاق و مزکاده نماه و حولان و نمیت یاخود ساتمیت و یاخود نیت تجارت بوئمقددر .

غیر مسلم زکات ایله مکلف اولمدیغی کبی زکات ایچون اسلام همده شرط بقا اولدیغندن بعد و جوبها مرتد اولانندن دخی زکات ساقط اولور .

دار حربده مسلم اولوب سنه لرجه قاله رق زکاتک وجوبنی جاهل اولان کیمسه یه دخی زکات مترتب اولما مغله [۲] دار اسلامه دخولندن صکره اوسنه لک زکاتی اعطا ایله او کیمسه مکلف اولماز .
عبد مملوک ماذون فی التجاره دخی اولسه زکات ایله مکلف اولماز [۳] . مدبر و اسم ولد و مسکاتب دخی اوله در . عند الامام مستسعی [۴] دخی مکاتب حکمنده در . (هندیه) .

سبب حقیقی : [وآنوا الزکاة] خطاب جلیلتک توجهیدر . کما فی ط علی الدر .
[۱] فی القهستانی : النصاب لمة الاصل فی الشریعة مالا یجب فیها دونه زکاة .
[۲] مزکی فرضیت زکاتی حکماً اولسون عالم اولاق دخی شرطدر . حکماً علم دار اسلامده بولمقله در .

[۳] زیدک مأذون اولوب مدیون اولبان عیبه مدبری عمروک یدنده اولان بالغ نصاب مال مکسوبندن عمروک اوزربنه زکات واجب اولورمی ؟ الجواب : عمروک یدندن الدقمه حولان حول بولندیسه زیدک اوزربنه لازم اولور عمروک اوزربنه لازم اولماز . (فیضیه) .

[۴] (مدبر) : آزادی افندیسنک موتنه معافی اولان کوله در . مؤنئی (مدبره) در . (ام ولد) : افندیسنندن چو حق کتیردیکی ثابت اولان جاربده در . (مکاتب) : کندیبنک آزادی بر مقدار مال اعطاسنه کسشمش

شرط مکلفیت مبنی صبی و مجنون زکات ایله مکلف اولماز [۱] عنه
دخی برنوع جنون اولمائه معتوه صوم و صلوات ایله مکلف اولمادیغی
کبی زکات ایله ده مکلف دکلدر .

مالک نصاب اولان صبی حرّ مسلم بالغ اولدوقده سنه ابتدایی وقت
بلوغدان معتبر اولور .

مالک نصاب اولان مجنون حرّ مسلمک جنونی برسنه نمند اولورسه
بعد الافاقه اوسنه نك زکاتی اکا لازم اولماز . مالک نصابدن صکره سنه نك
اولندن آز چوق برمدنده افاقه بولمش اولورسه زکات لازم
اولور [۲] .

اغماکه باغیناقدردن قدر امتداد ایتسه زکاتی اسقاط اینمز .
مالک نصاب اولمیان حرّ مکلفه زکات واجب اولمادیغی کبی دیندن
و حاجت اصلیه دن خالی اولمیان نصابه مالک اولانه دخی زکات
واجب اولماز .

و او جهنله کبه مأذون بولمش اولان کوله در . مؤثی (مکانیه) در . (مسفمی)
اسم مفعول صیغه سبله : معنی البعض اولان کوله در که نخلص رقبه سبچون
بقیه فیجتی تحصیل چالشدیرلور . عند الامامین او حرمدیوندر . مؤثی
(مستعانه) در .

[۱] نصاب زکاته مالک اولان زیدصفیره (یعنی صبی به) مالک زکاتی لازم
اولورمی ؟ الجواب : اولماز . بوصورنده زیدک و صبی عمر و صغیرک مالندن
شوقدر آنچه مالک زکاتی اولاق اوزره فقرادن برطاقم کیمسه لره دفع و اسام
ایله استهلاك ایله عمر و ضمان لازم اولورمی ؟ الجواب : اولور . (فیضیه و نذیجه)
[۲] بوده جنون عارضیه یعنی بعد البلوغ طاری اولان جنونه کوره در .
اما جنون اصلییه یعنی مجنون اوله رق بالغ اولانه کوره عقد الامام ابتداء حول
وقت افاقندن معتبر اولور (هندیه) .

(دين) كه بورجدر — ذمته ثابت بروصفدر اثرى مطالبه ده
ظاهر در — مقصود نصابى مستغرق اولوب [١] جهت عباددن مطالبى
اولان بورجدر : كرك فرض و ثمن مبيع و ضمان متلف و كفالت [٢]
وزوجه سنك مهر معجلى كې حقوق عباددن اولسون و كرك زكات و غله
حاصله نك عشر و خراجى كې حقوق الله دن اولسون .

نذر و كفارت و حج بورجلرينك جهت عباددن مطالبى اولما مغله
انلر مانع دكلدر .

(حاجت اصليه) : نفقه ، مسكن [٣] ، يازاق و فيشلق البسه [٤] ،
صنعت ادواتى ، خانه اشيائى ، دواب ركوب [٥] ، ماليك خدمت [٦] ،

[١] ديندن فضله مالى اولور و نصابه بالغ بولور ايسه حولان حصولنده
زكات ويرمك لازم اولور . كما صرح به ابن نجيم فى فتاواه على ما بآنى فى
آخر الكتاب .

[٢] وضمان الاقطة لا يمنع وكذا ضمان الدرك قبل الاستحقاق لا يمنع اه هندية .

[٣] اوه ، دكانه ، مغازه يه شاملدر . بيوت و منازل سكنايچون اولسى

دخلى شرط دكلدر . غامسى اولمديفندن نفس عقاره زكات ترتب اينمز .

[٤] ولو كه كفایتدن زائد و قيمتلى نصابه بالغ اولسون اه

زيد كفایت مقدارندن زياده اولوب قيمتلى نصابه بالغ اولان اثوابه مالك

ايسكن برسته مهرور ايندوب لكن زيد تجارت نيت ايدسه اثواب مزبوره ايچون

زيد زكات واجب اولورمى ؟ الجواب : اولماز . (على افتدى) .

[٥] بينمك ايچون اولوب تجارت ايچون اولمايان آن ، اسغر ، حمار ، دوه .

[٦] تجارت ايچون اولوب خدمت ايچون اولان مملوكلر يعنى كوللر

وجاربه لر .

وکتب واسلحه [۱] کبی شیلردرکه انلردن خالی اولمیان نصابه زکات ترتب ایتمز [۲].

(نماء) — که مالک نامی و متزاید اولمسیدر — حقیقی و تقدیریدن اعم اولوب (نماء حقیقی) : ربح و تجارت و توالد و تناسل ایله در .
(نماء تقدیری) : مال کندی صاحبی یاخود نائی یدنده بولنقله ائی نماندرمغه مالکی متمکن اوله بیلنکله در .

نصاب ، نامی اولمدقجه اکا زکات ترتب ایتمدیکی کبی حولان حاصل اولمدقجه دخی زکات ترتب ایتمز .

(حولان) — که سنه معناسنه اولان حوله اضافتله حولان حول [۳] دخی دینور — دوران سنه معناسنه درکه نصاب برسنه قریه بیللانتش اولمقدر .

بیللانتقده صاحبک ملک تام ایله ملوکی بولنلق دخی مشروط اولدیغندن ایکی کشی بیننده مشترک بولنان نصابه شریکیندن بری بالآخره تماماً مالک اولنلق تقدیرنده سنه ماضیه ایچون زکات ترتب ایتمدیکی کبی [۴] رهن اولان مال دخی مقدار نصابده

[۱] تجارت ایچون اولمدقجه ولوکه اهلک غیریده اولسون .

[۲] لان المشغول بها کالعدم . درختار . نظیره الماء المستحق للمعاش

کالعدم بیاح معه التیمم . ط علی الدر .

[۳] ترکیب اضافی اوله رق حولان تعبیری طوغری اوله ساز . صاحب بهجه غلطدر .

[۴] لان أحد الشریکین مالک بعض النصاب . وقال علیه الصلاة والسلام : « لاصدقة الا عن ظهرونی . » ومالك بعض النصاب ليس بغنی ط علی الدر .

اوله رق صاحبک مقبوضی اولدقدن صکره مرهونیتده کچن مدنلر ایچون اکا زکات ترتب ایتمز [۱] .

(مال ضمار) تقدیراً دخی نمدار اولدیغندن حولان اولسه ده انک ایچون زکات مرتب اولماز [۲] .

قیام ملک ایله برابر کندیسنه وصول متعذر اولان ماله کسر ضاد ایله (ضمار) تعبیر اولنور [۳] : تجارت مالیکندن اولان عبد آبق و مال مفقود [۴] وغصباً و یا مصادرةً اخذ و ضبط ابدلش [۵] و یا دکره دوشمش و یا خود قیر بریره و یا واسع عرصه یه دفن اونوبده یری اونودلش باخود بیلدیکی برکیمنه نزدنده امانت قالمش [۶]

[۱] رهن مدتنده مال مرهون رامنک یداً مملوکی اولدیغی کبی صرتهنک دخی رقبه مملوکی دکدر . بناءً علیه هیچ برینه زکات لازم اولماز . چونکه مملوکنده معتبر اولان مالک مطلقدرکه صاحبی اکاتم رقبه و هم یداً مالک بولنقدر مکسوب مکانب دخی بویله در که حق سیدده مالک ید و حق مکابده مالک رقبه اولدیغندن انلردن هیچ برینه زکات مرتب اولماز . تجارت ایچون اشترا اولنان ماله دخی قبل القبض زکات ترتب ایتمز . کافی الدر معط . و تقدم فی هـ امض الصفحه ۶ .

[۲] والاصل فيه حديث « لا زكاة في مال الضمار » وهو مالا يمكن الانتفاع به مع بقاء الملك . در مختار . أي مال غیر مقدور الانتفاع به . ط علی الدر . [۳] مأخوذ من قولهم بغیر ضامر اذا كان لا يتنفع به لهزاله . أو من الاضماره وهو الاخفاء و النسيب . ومنه أضمر فی قلبه شیئا . ط علی الدر . [۴] وجد بعد سنين . در مختار .

[۵] المقصوب يشمل الجحود بلائنة كاللايخفی . فليس منسه الدين الذي على الجاحد وعليه بيئة كإيأتي .

[۶] الغاز فقهیه سترک زکاتندن طقوزنجی مسئله در .

اولان مال کبی که بونلر بروقت صکره صصاحی الله کچسه انک الله اولدیغی سنه لر ایچون زکاتی ویرمک لازم کلر .
زکات دین آئیده مذکوردر [۱] .

مالک برسنه ظرفنده برحاله قلمسی نادراندن اولغله بدایت ونه ایئنده تام اولمق شرطیله اثناء حوله نصابک اسکسلی ضرر ایتمز .
اگر نصاب کاملاً مالک اولورسه حول دخی باطل اولور [۲] .

سنه نك ابکی باشنده نصابک کالی شرط اولدیغنه مبنی بشقه مالی اولمیان کیمسه نك نصاب قیمتمدن دون اوله رق مالک اولدیغی مال تجارت سنه آخرنده نصاب ذکرینی بولسه بیله اوسنه ایچون اکا زکات لازم اولماز .

شرط حولان نصاب اصلی ایچوندر . اثناء حوله دخی استفاده اولنان مال [۳] کندی جنسنه [۴] منضم اوله رق [۵]

[۱] ذمت زوجده دین اولوب کندیکن وفاتی ویاطلاقی اوزربنه بد زوجیه کچن مهر مؤجل دخی بویله درکه قبضندن اول اکا زکات ترب اینمز تکیم آئیده دین ضعیف قمننده ذکر اولور .
[۲] دین قطع حول اینمز .

[۳] طرق استفاده : ریغ وتوالد وارث وانهاب کبی شیردر . نوفر وارد ایله ادخار اموال اینمک دخی بر ط بقدر . زحشری أطواق الذهبه « الوجه ذو الوفاحة من وجوه الرقاعة » دیشدر .

[۴] قیدیه لان المستفاد من خلاف الجنس کابل مع شبهه لایضم . ط علی الدر .
[۵] بشرط عدم المانع وهو النبی المنهی عنه فلو أدى زکات نفسه ثم اشترى به ساعة وعنده ساعة لم يتم حولها بعد لاتضم هذه المشتراة الى

حول اصلينك تمامنده جمله سنك زكاتي ويريلور .
 صاحب نصاب اولان كييمسه برقاچ سنه نك زكاتي تعجيل ده
 ايتسه اولور [١] .
 (عنيت) : بالخاصه التونه وكوشه عائددر كه انراصل شلمقده
 اتماندر [٢] . بنساء عليه هر نه وجهه امساك اولسه لر متعاق زكات
 اولور لر . زكات تقوده باقكر .
 (سائيت) كه اكسوم دخي دينور : زكات انعامه كوره در [٣] .
 زكات سوائمه باقكر .
 (نيت تجارت) زكات عروضده در :

تلك الساعة عند تمام الحول لوجود المانع وهو الثني . كافي الدر مع ط .
 والثني مذكور عند ذكر نية التجارة في المروض .
 (٢) چونكه سبب وجوبك موجوديفندن صكره تأديه اينمشدر ، كافي الدر
 مثلاً اوجيوزدرهم كموشى اولان كيمسه انك يوز درهمي ايكيز درهمك بكرى
 سنه لك زكاتي اولنى اوزره پيشين ورسه اولور . كافي ط في حاشينه . « نصاب
 زكاته مالك اولان زند مالك اولديغي مالك اوزربنه حولان حول ايتمين برسنه
 وبابرسنه دن اكثر ايچون اداء زكاتي تقديم وتعجيل ايتك جائز اولورى ؟
 الجواب : اولور . بهجه . «
 (٢) بونك ايچوندر كه متقوم اوليان مالك بيعى باطل ومقابضه سى فاسددر .
 حريربك ظم آبسى المراك ذاتى مقصود اولديغنه مبفيدر :

وشرفايفه من الخلاق * أت ليس بغنى منك في المضايق

الا اذا فر فرار الآبق .

(٢) چاربا اولان حيوانات اهليه ما كولهيه : (انعام) تبير اولنور . قال
 تعالى (والانعام خلقها لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون) قال الفيومي والانعام
 ذوات الخف والظلف وهى الابل والبقر والغنم .

بولر شروط وجوبدر [۱] .

وجوب زکاتده ذکورت شرط دکلدرد . شروط وجوب کندیسندده
تحقق ایتمش اولان فادین دخی زکات ویرمکله مکلفدر .

زکاتک صحت اداسنک شرطی : مزکی نیت ایلسکدر . زکاتی
ویررایسکن یاخود ویرمک اوزره وکیلانه (مدیرامورینه) تسلیم
ایدرایسکن [۲] ویاخود مالک زکاتنی کلاً ویا بعضاً آیررایسکن [۳]
نیت ایلر .

نیتک اعطایه حکماً مقارنتی دخی کسافیدر : بلانیه ویروده یدفقیرده
مال مستملک اولادن نیت ایتمک کبی .

حین نیتده فقیرک حاضر بالمجلس اولسی شرط اولدیغنی کبی کندیسندده
ویریلن شیتک زکات اولدیغنی بیلسی دخی شرط دکلدرد [۴] . حتی
فقیره نیت زکات ایله ویردیکنی مزکی هبه یاخود قرض تسمیه
ایتمسه صحت ادایه ضرر ایتمز .

[۱] برچوخی شرط نفس وجوب اولوب نما کبی شرط وجوب ادا اولانی ده
واردرد .

[۲] وکیل بلانیه اعطایه یاخود فقراء مسلمینه ویرمک اوزره اتی برضی به
تسلیم ایلمه جائز اولور . چونکه اعتبار آمرک نیتدر . ط .
[۳] آیرمغه (عزل) امیر اولنور : زکاتنی عزل ایتمکله عهدهدن چیقمش یعنی
زکات ویرمش اولماز . حین عزله کی نیت دخی کافی اولق اوزره تأدیه لازمدر .
کا فی ط .

[۴] لیکن صدقه تطوعده اخقاواسرار و صدقه فربضه ده اعلان و اظهار افضلدر .
(علی افندی) .

ورنه نک مداخله سندن خوف اوزره اولان صریض زکاتنی انلردن کتم
ایده بیلور ، تنکیم الفاظ فقیه مزده بشفجی مسئله اولرق مذکوردر .

اقرباسی چو چقلرینه بیرام بخششی نامیله ویردیکی پاره لر بیله نیت اوله زکات اولور .

زکاتک متعلق — که تعلق ایتدیکی انواع اموال دیمکدر —
شولردر : نقود ، عروض ، سوائم .

زکات زروع و معادن بونلره ذیل اوله بیلور . زروع و ثمارک
زکاتی (عشر) و یا (نصف عشر) در . معادنک زکاتی (خمس) در .

(زکات نقود)

نقود — که نقدک جمعیدر ثنیه صیغه سیله (نقدین) و (ثمنین)
دخی دینور — آتون و کوشدن عبارتدر [۱] کرک کواچه و یا سکه
و کرک حلّی و یا اوانی اولسون [۲] جمله سی معروض زکاتدر .
زکاتک سبینه بیانی کذران اولدیغی اوزره کوشده نصاب
ایکیموز درهم و آلتونده یکرمی مشقال اولدیغی کبی بونلرده زکات

[۱] نقدک (عقال) مقابلی اولورق استعمالنی دخی الحاقده حضرت صدیقک
ترجمه سنده اولوبکزکه مصدق مال زکاتی عیناً آلورسه : اخذ عقلاً . و بدل قیمتنی
اخذ ایدرسه : اخذ نقداً . دینور اه

[۲] (حلّی) : حاتک ضمی و لامک کسری و یانک تشدیدیه درکه فتح حاء
و سکون لام ايله اولان (حلّی) ک جمعیدر : زینت اوانی اوزره طافیلان شیلردر .
کرک مباح الاستعمال اولسون : قادین ایچون طاراق ، کمر ، ییلازک کبی . و کرک
مباح الاستعمال اولسون : ارکک ایچون کوستک و بازوبند و کوملک دوکمه سی
و آتون یوزک کبی .

هندک استعمال ایتدیکی آتون و کوشدن مصنوع ییلازکار و فوشاقلر ایچون
بعد الحول زکات لازم اولورمی ؟ الجواب : اولور . (نتیجه) .

(اوانی) : (اناه) ک جمعی اولان (آنیه) نک جمعیدر قاب نوعندن اولان

دخی ربع عشردن یعنی قرقده بردن عبارت اولمغله کوشک هرابکیوز درهمنده بعد الحول بش درهم و آلتونک هر یکرمی مثقالنده نصف مثقال و بریلور .

بردرهم اون درت قیراطدر [۱] برمثقال یکرمی قیراطدر . هر قیراط بش آرپه در [۲]

ربع عشردن اقل زکات اولمغله ذکر ازلان نصابلردن زائد اولانی انلرک خمسنه بالغ اولمغله زکانه متعلق اوله ماز . کوشه کوره ایکیوز درهمک خمسی قرق درهم اولدیغی کی آلتونه کوره یکرمی مثقالک خمسی دخی درت مثقال اولمغله کوشک نصابی

شبلردر . طاس ، صحن ، ظرف ، کوش دوات ، یازی طاقی ، ننون باخود انقیه قوطیسی کی ، بولرک و کوش آینه و چکچه و شمعدان و لکن ، ابرین امثالک استعمال قادینه دخی مباح اولدیغی حالد نصاب حولینه زکات ترتب ایدر .

[۱] مقصود درهم شرعیدرکه هراون درهمی بدی مثقال وزانده اولایدر . عصر حضرت فاروقده درهملر مختلف وزنلرده اوچ نوع ایدی حضرت مشارالبه انلری نوحید ایدرک بجوعنک ثننی اخذ و اعتبار یورمشدرکه اوده شودر : $(10 + 6 + 5 = 21 \div 3 = 7)$. اون درهمک بجوع فراربیطی بوزفری اولدیغی کی بدی مثقالک بجوع اجزاسی دخی بوز قرقدر .

زکانه و مهرده و دیانده و نصاب سرقنده معتبر اولان هپ بو درهمدر . هر بلدهنک کندی درهمی معتبر اولان اوزره دخی افتا ایدلشدر . بزجه درهم عرفی اون الی قیراط اولمغله ایکوز درهم شرعی بوز یتمش بش درهم عرفیدر . طحطاوی دیرکه عقودده مطلق اولان درهم متعارفه . هر و فدر . و کذلک اذا أطلقه الوافه اه

[۲] خمس شعبات متوسطة غیر مقشورة مقطوع مامند من طرفها . ط علی الدر .

اولان ايكیوز درهمدن صكره هر فرق درهمده بر درهم وآلتونك نصابی
اولان يكرمی مثقالدن صكره هر دوت مثقالده ايكي قيراط زكات
وير ملك لازم كلور.

صاحب نصاب ايچون خالص كوش ويا آلتونك عيتمده وجوباً
وادامه وزن معتبر اولوب ايكیوز درهم قيمتمده يوز الی درهم كوش
ابريق اولان كيمسه يه زكات لازم اولمديغي كي ايكیوز درهم وزانده
و فقط اوچيوز درهم قيمتمده كوش ابريق اولانه دخي لازم اولان
یدی بچق درهم قيمتمده بش درهم ويرمكدر . بش درهم قيمتمده بش
درهم دخي ویرسه اولور .

خلاف جنسندن اعطاده اجماعاً [۱] قيمت اعتبار اولنور .
خالص اولميوبده غشنه غالب بولان آلتون ويا كوش دخي
خالص حكمنده در .

بری فرق پاره يه رانج اولان بچيديه قروشی الی قيراطدر .
بری يكرمی قروشه رانج اولان بچيديه يوز يكرمی قيراطدر .
بری بش قروشه رانج اولان التياق آلتش دوت قيراطدر [۲] .
كوشك آلتون ايله مسبوك اولاننده اعتبار غالبنه در آلتونی غالب
اولان آلتوندر ، كوشی غالب اولان كوشدر .

[۱] وفي هذا إشارة الى ان المسئلة الاولى غير اجماعية فبي قول الشيخين وعند
زفر تعتبر القبة وعند محمدية بر الاتقع للفقراء كما في شرح السكندر للزبلي والعيني .
[۲] بر بچيديه یدی بچق درهم عرفيدر . بر آلتياق دوت درهم عرفيدر .
(خلاصة الاجوبة) .

(مفسوشه) تعبیر اولئان مسكوكات كې غشى غالب اولان نقود رائجده عروض كې قیمت معتبردر .

(زكات عروض)

عروض — كه عرضك جمعيدر — نقود وسواٹمك غیری اولان اموال معناسته در . نیت تجارت ایله ایدینلش اولدیغنه كوره انلك دخی نصاب حولیسچیچون سنه بسنه قیمتتک قرقدہ بری ویریلور .

مال تاجر كرك کیلی ویاوزتی یاخود ذراعی ویاصناعی ، عددی و غیر عددی ، مثلی ویا قیمی اولسون [۱] .

نقود ایله سواٹمك غیری به زكات تعاق ایتمك اصل اولدیغندن تجارت ایچون اولمیان عروضك زكاتی اولماز . بناءً علیه جواهر ولالی به زكات ترتب ایتمز [۲] .

مكركه تاجر انلری ده نیت تجارت ایله تملك ایتمش اوله .

[۱] (مثلی) و (قیمی) تعبیرلریچون مجله نك یك یوز اون طاقوزنمی و دیگر مقدرات ایچون یوز اونوز ایکنجی الخ ماده لر به بافیور .

[۲] خانلره طایفندلری الناس ایسکنه و باشلق و کردنك و ییلازك و یا قوت یاخود زمره کویه و یوزك و صرمع کمر و بلیازه ایچون زكات لازم کلبوب انلك حد نصابده اولان آلتون ویا کوشلر به زكات ویریلور . اینچونك تاجرندن غیری به زكاتی اولماز . « زید قیمتلی نصابه بالغ اینجو ویا فوته مالک اولوب تجارتی نیت ابلهسه حصول حولانه مبنی زیده اول اینجو ویا فوت ایچون زكات ویرمك لازم اولورمی ؟ الجواب : اولماز . « علی افندی . « قال ولا فیما یستخرج من البیجر کالمنبر والواؤ و السمک ا هـ .

نبت تجارتك — كسرتاء ايله ثنائي (تكرر زكاتی [۱]) مؤدی
مانعك عدمی شرطيله [۲] برار — عند العقد اولمسی مشروطدر . مثلاً
ارض عشریه بی اشترا و حاصلتك عشرتی اعطا ایتدكدن صكره غله سنی
تجارت ایچون در انبار ایتمش اولمق صور تنده اكا زكات ترنب اینمديكي
کبی [۳] بعد العقد تجارتته نبت ایتمك و یا خود نفسی ایچون برشی
ایدنديكي زمان کار بولورسه صاتمفی نبت ایلک صور نلرنده دخی زكات
ترنب ایتمز . کما فی الدر .

نصابده نقدین — ایدلرنده کی ثمنیت جامعنه مبنی — یکدیگره قیمة
ضم وعلاوه [۴] اولندیغی کبی قیمت عروض تجارت دخی نقدینه ضم
اولنور [۵] وزكات نقدینه بدل قیمة عروض اعطاسی صحیح اولور .

[۱] الثنی بکسر المثلثة وفتح النون فی آخره ألف مفصورة وهو أخذ الصدقة
فی عام مرتین . ط علی الدر .
[۲] وعدم هذا المانع مشروط أيضاً فی ضم المستفاد فی انتاء الحول الی نفسه
کما مر فی هامش الصفحة ۱۲ .
[۳] زید ترلا سنده حاصل اولان بغدادی وآریه نك عشرتی و بروب ماعداسنی
انبارینه وضع ایدوب تجارت نبت ایدوب اوزرینه حولان حاصل اولدقن صكره
زید اول بغدادی وآریه بی بیع ایدوب ثنی نصابه بالغ اوله زیده زكات لازم
اولورمی ؟ الجواب : نعم مرفوم اوزرینه حولان حول اینمديکجه لازم اولماز .
(بهجة الفتاوى) .

عشری ویریلان اوزمك زکاتی اولماز . (عبد الرحيم) .
[۴] قیمة ضم قول امامدر . امامین ضم بالاجزایه قائلدر . کما فی ط .
الی درهم کوش و یوز الی درهم قیمنلی اون . مثقال آلتونه مالک اولان زید
اوزرینه زكات واجب اولورمی ؟ الجواب : اولور . (بهجة) .
[۵] چونکه جلهاسی تجارت ایچوندر وضعاً و جعلاً . در مختار .

کرچه قصد تجارت ایله مته اولان سواثم دخی عروضدر ولسکن
زکات سواثم ایله زکات تجارت مقداراً و سبباً مختلف اولمغله [۱] .
برینک حولانی دیکرینه بنا ایدیلهمز .

زکات تجارتک سنه سی سائمه لک نیتنه اقتران ایله باطل اوله جفندن تجارت
ایچون اشترا ایتدیکی حیواناتی سائمه یا پمق ایسه سه سنه ابتداسی وقت
نیتندن معتبر اولور . در مختار .

عروضدن قیمة اولدیغی کبی عیناً دخی زکات ویريله بیلور . مثلاً
ایکیوزدرهم گوش قیمتمده اکیوز اوچک ذخیره سی اولان تاجر حولان
حولدن صکره زکاتی عیناً و یا قیمة اعطاده مخیر اولوب عیناً اعطا
صورتمده مالک قیمتی کرک آرمش ، کرک اکسیاش اولسون بش
اولچک ویرر . قیمة اعطا صورتمده يوم وجوبنده کی قیمتنی ویرمک
لازم کلور [۲] .

بالغ نصاب اولان دینک (آلاجفک) دخی زکاتی واردر و بوبابده
دین اوچ قسمدر : دین قوی ، دین وسط ، دین ضعیف .

(وضع) قیدی ثمنینه و (جعل) قیدی عروضة عاندر . ای بوضع الله تعالی
و بجعل العبد ط علی الدر .

[۱] مال تجارتده مقدار زکات ربع عشردر . سواثمده اوله دکدر . مال
تجارتک زکاتده سبب مالک نصاب نامیدر . سائتمده ایسه عدد معینه مالکیتدر
مع قصد الدر والنزل ا ه ط علی الدر . آغاز قهیه مرنک یدنجی مسئله سی
اوفویکز . آئیده زکات ابل قیلندمکی هامشه بافکر .

[۲] عند الامام کما یأتی بعد ذکر السواثم .

(دین قوی) : فرض و بدل تجارت اولان آلاجه قدر .

مقرّ ملیّ اوزرنده اولدیغی وحتی مقرّ معسر و یا مفلس [۱]
اوزرنده بیله بولندیغی تقدیرده [۲] اتی دائن قبض ایتدیسکی وقت
سنین ماضیه ایچون زکاتی ویرر .

شوقدرکه زکاتده خمس نصابک مادونی معفو اولمغله کچن مدت
برسنه دن عبارت اولدیغنه کوره زکاتک وجوب اداسی دین مذکور دن
لااقل فرق درهم قبض ایدلنجه قدر تاخر ایدر .

(دین وسط) : تجارت ایچون اولیان مالک — مثلاً ثیاب بذله نک
وعبد خدمتک و دار سکنا نک — بدلانندن اولان آلاجه قدر .

بومقوله اموالک اثمائی مشتریده ذمت قاله رق اوزرندن سنه
کذراننده نصاب تام قبض ایدلمش اولمقدجه زکات لازم اولماز .
وگذشته سنه لر دین مذکورک ذمت مشتری به وقت لزومندن معتبر اولور .
(دین ضعیف) : برشیدن بدل اولیه رق ذمتده قالاندر . مهر [۳]

[۱] (ملی) و زناً و معنی غنی کبیدر . (معسر) میمک ضعی و عینک
سکونی و سینک کسری ابله ملیتک ضدیدر . (مفلس) کله سی بوراده محکوم
بالافلاس معناسته اولدیغیچون فانک فتح و تشدید ابله در .

[۲] مدبون مقر اولیوب متکر بولندیغنه کوره بینه سی اولان دین دخی
بو قسمدن ایسه ده انده قول امام محمد تصحیح اولمشدرکه امام مهار الیه زکاتک
عدم وجوبنه قائلدر . چونکه هر بینه مقبول اولماز . هر قاضی دخی عدالت
ایتمز . کافی ط .

[۳] ذمت زوجه قالمش اولور . ه هند بیک غروش مهر مؤجلی زوجی
ذمتنده ایکن اون سنه مرور ایتسه حالا زید فوت اولوب هند مهر صرفوی
ترکدن آلدقده سنین صرفومه ایچون زکاتی هند اوزرنه واجب اولورمی ؟
الجواب : اولماز . نتیجه . «

ووصبت [١] ومال مخالعه [٢] ودم عمدن صلح [٣] وديت [٤]
وبدل كنيابت [٥] وسعايت [٦] كبي كه بونلردن مقدار نصاب قبض
اولند قبه وبعد القبض اوزرندن سنه آشد قبه زكات لازم اولماز [٧]
واهبه هبه ايتديكي مقدار نصاب مالك زكافي لازم اولديغني كبي
بعد الحول رجوع ايتمك صورتنده موهوب له ده لازم اولماز رجوع
كرك بالتمضاء وكرك بالرضا اولسون . كافي الدر [٨] .

بومثله مال ضممار ذبندكي هامهده (ص ١٢) ذكر اولنديغي كبي الفاار
فقهيه مزده دخي الفاار اولمشد . اونوز سكرنجي صفحه سنه يافه سكر .

- [١] عند الوارث مثلا برسنه تأخر اينسه . ط .
- [٢] زوجة مغلغه نردنده مثلا برسنه تأخر اينسه . ط .
- [٣] آنك بدلي مثلا برسنه عند القاتل تأخر اينسه . ط .
- [٤] عند العاقلة باخود عند القاتل مثلا برسنه تأخر ابدوب بعده ولي دم آني قبض اينسه ط .
- [٥] عبد مكانب نردنده فالوب مثلا برسنه سكره سيد آني قبض اينمش اولسه ط .
- [٦] اعتاق بعض صورتنده بقبه قبجنه ساعى اولان عبدك نردنده اوپاره
مثلا برسنه تأخر ابدوب سيد آني بعده قبض اينسه . ط .
- [٧] أى الا اذا كان عنده ما يضم الى الضعيف ط . وهذا (التقسيم)
عند الامام . وأوجبا عن المقبوض من الديون الثلاثة بحسابه مطلقا . س . قليلا
أو كثيراً . ط .

[٨] قاله لورود الاستحقاق على عين الموهوب له اه لأن الرجوع في الهبة
فسح من الاصل في الجملة . ومنه يعلم الفرق بين مسألة المهر والهبة ط على الدر .
ومى من الحبل المسقطه للزكاة كما يأتي بيانه .

(زکات سوانم) [١]

(سوانم) — که سائمه نك جمعيدر — علوفه نك ضديدر . آخوردہ
 بسلطان حيوانانہ علوفه [٢] وقيدره ياييلان حيوانانہ (سائمه) دينور .
 علوفه لك وسائمه لك سنه نك اكثر مدق اعتباريله در . سنه نك اكثر
 مدتنده آخوردہ علوفه خوار اولان حيوانلر (علوفه) اولديغي كبي
 سنه نك اكثر مدتنده قيرده ياييلان حيوانلر دخي (سائمه) در .
 سنه نك اكثر نده وحتى نصبنده علوفه اولانلر (سائمه) عد اولنديغي
 كبي مراعي غير مباحده مرعي ياره سي ويريلهرك يايديريلان حيوانلر
 دخي (سائمه) صاييلماز .
 حيوانات سائمه دن متعلق زكات اولان يالكز شواوچ نوع
 حيواندر : ابل ، بقر ، غنم .
 (ابل) : دوه لر در . (بقر) : ماندايه دخي شامل اولمق اوزره
 صيغر لر در . (غنم) : قيونلر وكچيلر در .
 آنلر واسترلر وحوارلر سائمه دخي اولسه لر انلرك زكاتي
 اولماز [٣] . مكر كه بونار تجارت ايچون ايدينلش اولسونلر .
 تجارت ايچون بسلطان هر نوع حيوانات علوفه بيله اولسه عروضدن
 عد اولنهرق متعلق زكات اوله بيلور .

-
- [١] بوبابك مسائلندن (مراق الفلاح) ساكتدر .
 [٢] بونده عين مفنوحدر . ضم عين ابله اولان (علوفه) يم معناسنه
 اولان (علف) ك جمعيدر . بكچيرى علوفه سي آندندر كه عاصم مرحوم تعريف
 علفده : علوفه خوارانك علوفه لري بوندندر . ديمشدر اه
 [٣] وهذا عندهما . وهو المختار للفتوى . هندية . فلا حاجة فيها بأق عن
 الدر الى ذكر الحبل المسبلة عند اسقننا . سوانم الوقف عن لزوم الزكاة لعدم الملك.

تتکیم انواع ثلاثه مذکورہ سائمه سنك سائمه اوله رق متعلق زکات اولمسی بینمک ویا یوک یوکنتمک یاخود تجارت ایتمک ایچون اولم یوبده محضاً سوت ویرمک واورده مک ایچون متخذ اولمسیله مشروطدر [۱] . علوفه به و عوامل و حوامله یعنی چالشدیریلان و یوک طاشیان صیغر و دوه سائمه لرینه زکات اولمدیغی کی ات و تجارت ایچون سائمه اولان طواره دخی زکات تجارتدن بشقه زکات اولماز [۲] .

تجارت ایچون اولان اموالده [۳] عروض احکامی جاری اولغله انده علوفه لك دخی مانع زکات اولماز . سائمه ده وسائر متعلق زکات اولان اموالده نصاب مادونه زکات ترتب اینمیدیکی کی نصابك ملك اولمسی دخی مشروط بولمادیغندن وقف سوائمه دخی زکات ترتب ایتمز . کافی الدر [۴] .

[۱] لابد من هذا القصد (یعنی قصد الدر والنسل) حتی اذا لم يقصد شيئاً أصلاً لا يلزمه زكاة . ط علی الدر .

[۲] زکات تجارت ایله زکات سوائم مقداراً و سبباً مختلف اولغله بیرنك حولانی دیکرینه بنا ایدیلهمیه کی حقنده کی افاده سابقه بی اونتمکز . ابکوز درهم کموشه مساوی اولمدیغی حالده زکاتی ویرمک لازم کان مال نصل مالدر ؟ جواب : عددجه نام اولوب قیمتجه نصاب تقددن دون بولنان سوانمدر . (الغاز فقهیه) .

[۳] المسال عند أهل البادية النعم اه مصباح . وقد تقدم في هامش الصفحة ۱۳ أن الأنعام ذوات الحف والظلف وهي الابل والبقر والغنم . والمسال ماملکت من جميع الأشياء . قال ابو الطيب :

لا خيل عندك تهديها ولا مال * فليبعد النطق ان لم تسعد الخال

[۴] ولا حاجة لنا الى ذكر قوله : والخيل المسبلة . أي الجمولة لبغزى عليها في سبيل الله تعالى كما قلنا وراه هذه الصفحة .

ملك و بالغ نصاب اولان انواع ثلاثه مذكوره سائمه سنك ارككلى
وديشيلرى و مختلطلى متعلق زكاتدر .

(زكات ابل)

سائمه اولان دوه لك بشدن اقلنه زكات لازم كليوب [١] اوزر لرندن
سنه آشان بش سائمه دوه ده برشات (قيون و يا كچى) و يريلور كه بش
دوه نك زكاتى اودر . يكرمى بش دوه يه قدر هر بشده برشات و يريلوب
ايكى نصاب مابيتى معفو اولور . دوه لك عددى تام
يكرمى بش اولدقده بر بنت مخاضر [٢] (ايكى يشنه كيرمش
برديشى دوه) و يرملك لازم كلور . اوتوز بشه قدر و يريله جك
زكات بودر . دوه لر اوتوز الى اولدقده بر بنت لبون [٣]
(اوچ ياشنه كيرمش برديشى دوه) و يريلور . قرق بشه قدر
و يريله جك زكات بودر . دوه لر قرق الى اولدقده بر حقه
(درت ياشنه كيرمش برديشى دوه) و يريلور . التمشه قدر و يريله جك
زكات بودر . دوه لر التمش بر اولدقده بر جذعه [٤] (بش ياشنه كيرمش
برديشى دوه) و يريلور . يتمش بشه قدر و يريله جك زكات بودر .
دوه لر يتمش الى اولدقده ايكى بنت لبون و يريلور . حقه سانه قدر
و يريله جك زكات بودر . دوه لر حقه سان بر اولدقده ايكى حقه
و يريلور . يوز يكرمى يه قدر زكات بودر . يوز يكرمى دوه دن
صكره ايكى حقه ايله برابر هر بش دوه ده برشات و يريلوب

[١] شروط و جوبه و تعريف نصابه بافكر .

[٢] لفظ (مخاضر) فتح ميم ايله در .

[٣] لفظ (لبون) فتح لام ايله در .

[٤] لفظ (جذعه) فتح تين ايله در .

عدد ابل یوز قرق بش اولدوقده ایکی حقه ایله بر بنت مخاض ویرمک لازم کلور . یوزاللی دوهده اوچ حقه ویریلور . یوز اللیدن صکره فریضه استیناف اولنوب اوچ حقه ایله برابر هر بش دوهده برشات ویریلور . یکره می بشده یعنی دوهله یوز یتمش بشه بالغ اولدوقده اوچ حقه ایله بر بنت مخاض و او توز التیده یعنی یوز سکسان الی دوهده اوچ حقه ایله بر بنت لبون و یوز طقسسان الی دوهده درت حقه ویریلور . ایکیوز دره یه قدر زکات بودر . ایکیوز دوه نك زکاتی دبلرسه هر اللیده بر حقه اولمق اوزره درت حقه ویرر و دبلرسه هر قرق دوهده بر بنت لبون اولمق حسا ایله بش بنت لبون ویرر . ایکیوز دوه دن صکره فریضه استیناف اولنوب یوز اللیدن صکره اولان حساب وجهله باشلانور . لزوم زکانه هر نوع دوه بردر : کرک تک ، کرک جهفت اورکجلی اولسون .

کوچکلری و کورلری ، طوباللری الح داخل تعداد اولسه ده انلر زکات اوله رق ویرلمز .

اک کزیده لری دخی اخذ اولنمیوب وسطلری آنور .

(زکات بقر)

سائمه اولان صیغر جنسنك اوتوز عدد دن اقلنه زکات لازم کلیوب انلر اوتوز اولوبده اوزر لرندن سنه اشمد یغنده بر نییع ویاتیمه (تام برسنه لك [ه] ارکک و یادیشی بوزاغی) ویریلور .

[*] یعنی برسنه سی تمام لایوب ایسکنجی سنه یه باصمنش . هندیه .

قرق قدر زکات بودر . صیغر لک عددی تام قرق اولدیغنده بر من
ویامسنه (تام ایکی سنه لک [۱] ارکک و بادیشی طنه) ویریلور [۲] .
آتمشده ایکی تبیع و یا تبیعه ویریلوب آتمشدن صکره قرقلر و اوتوزلر
اعتبار اولنور که هر قرقدن بر من ویامسنه و هر اوتوزده بر تبیع
و یا تبیعه ویریلور . یتمشده بر من ایله بر تبیع و سکسانده ایکی سنه
و هکسانده اوچ تبیع و یوزده بر سنه ایله ایکی تبیعه ویریلور .

بقرک عددی یوز یکر می اولمق کی سنه و یا تبیعه تقدیرینی مختل
اولدقده اعطاء زکانه دخی بخیر لک حاصل اولوب مزکی دیلر سه قرقدن
بر سنه اولمق اوزره اوچ سنه و دیلر سه هر اوتوزده بر تبیعه حسابیله
درت تبیعه ویرر .

اینک و اوکوز ایله ماندا قاریشق اولان بقرسائمه نك زکاتی انلرک
اغلبندن آلنور .

مطلوب اولان سنده حیوان ویرلمز ایسه ادانده فرقی برابر
ویریلور . اعلاده فرق کبرو آلنور .

(زکات غنم)

سائمه اولان قیون و کچی سورسینک قرقدن اقلنه زکات

[۱] یعنی ایکی یاشنی ییتروب اوچنه باصمش . هندیه .

[۲] فاذا زادت علی الأربعین وجبت فی الزیادة بقدر ذلك الی ستمین عند
ابی حنیفة فی الواحدة الزائدة ربع عشر مسنة و فی الاثنین نصف عشر مسنة .
وهذا رواية الأصل . هندیه . وهذا ظاهر الرواية عن الإمام . وعنه لانی .
فیما زاد . در مختار .

لازم کلز . غنم قرق اولوب اوزرلرندن سنه آشدیغنده یوز یکریمی به قدر برشات (قیون ویا کچی [۱]) ویریلور . یوز یکریمی بر اولدیغنده ایکیوزه قدر ابکی شات ویریلور . عدد اغنام ایکیوزی کچر ومثلاً ایکیوز بر اولور ایسه اوچیوز حاقسان طقوزده قدر اوچ شات ویریلور . درتیوز اولدقده درت شات الح ویریلور که ارده ده کیلر معفو اولمن اوزره هر یوزده برشات آرتیریلور .

زکوات سوانمده امر حضرت رسالت بووجمله در .
برباشدن اشاغی اولان کوچکاره وقوزیلره مستقلا زکات ترتب ایتمز . انجق ایلر سوریده داخل نعداد اولور . ایچلرنده بر بیوک بيله اولسه نصا بلربنه زکات تعلق ایدر [۲] وزکات اوله رق او بیوک اخذ اولور . مکرکه پک کزیده اوله . اوحالده او اخذ اولغنیوب برشات وسط آلور .

زکات اوله رق عیناً ویريله جک شی دائماً وسطدر که ادنانک اعلایی واعلانک ادناسیدر . [ولا یتیموا الخبیث منه تنفقون ولستم بأخذیه الا ان تمضوا فیه] .

زکاتده وعشرده وخراجده وفطرده ونذرده [۳] واعتافک

[۱] ارککه دهشی به شاملدر . در مختار .
[۲] مثلاً حولان حوله اوتوز طقوز قوزی ايله بر طوفلیسی قالمش اولان کیمسه به زکات واجب اولور . ط علی الدر . آنک هلاکیله زکات سافط اولور در مختار .

[۳] بر صاع بئدای تصدق ایتیمی نذر ایلک صورنده اولدیغی کئی که نذر کرک مطابق وکرک معاق اولسون آنده دفع قیمت جائزدر . ط .

غیری اولان کفارنده [۱] عینہ بدل دفع قیمت جائزدر [۲] .

معتبر اولان یوم وجوبنده کی قیمتدر .

امامین یوم اداسنده کی قیمتدر دیدیلر .

سوائمه اتفاقا [۳] یوم اداده کی قیمت معتبردر [۴] .

زید مالک زکاتیلہ بر جاریہ اشترا ایدوب زکات ایچون اول جاریہ بی

عمر و فقیر صالحه و یرسه زکات یرینه کچرمی ؟ الجواب : کچر . (نتیجه) .

زکات ، مال حلاله ترتب ایدر . نصاب حرام اولورده انک خصمی

حاضر یعنی صاحبی موجود ایسه آکا و یرلمسی و صاحبی موجود اولمدیغنه

کوره تصدق اولنسی واجبدر [۵] .

[۱] اعتاق استئنا ایتمنک وجهی انده کی معنای قربت اتلاف ملک و نفی رق

اولوب بوایه تقوم ایتمز اولمیدر . ط علی الدر .

[۲] فالواجب اما العین أو القيمة بخلاف الضحایا والهدایا لان معنی القربة

فیها اراقة الدم وذلك لا یقوم . ولا یفنی أنه فی الضحایا مقید ببقاء أيام النجروأما بعدها فیجوز دفع القيمة . ط علی الدر .

[۳] وهو الاصح . وروی عن الامام اعتبار یوم الوجوب . کما فی الدر مع ط

[۴] ویقوم فی بلد المال الذی فیہ . ولوفی مفازة فی أقرب الامصارالیہ .

در مختار .

[۵] مغضوب اولان و یا شراء فاسد ایله مملوک بولنان ماله زکات یوفدر .

قهستانی وجمع الانهر .

صاحب درک تعبیرنجه مال خبیثه زکات اولماز .

زید غصب ورشوت طریقیله جمع ایتدیکی مالندن زکات و یرمسی جائز

اولورمی ؟ الجواب : اصحابنه رد اولنور . (فیضیه) .

زید مال حرام جمع ایدوب یدنده ایکن اوزرندن سنه کیسه اول مالد

زید اوزینه زکات واجب اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (ابن نجیم) .

مال حلاله مال حرام قاریشوب تمیز اولنه ماز ایسه جمله سنك زكاتی ویریلور [۱] .

زکات ذمته دکل ، عینه تعلق ایتدیکی ایچون [۲] بعد الوجوب (یعنی حصول حولاندن صکره) نصابك هلاکیله ساقط اولور [۳] .
نصاب اکر بعد الحول استهلاك ایدلمش ایسه زکات - وجود تعذیه مبنی - تضمن اولنور [۴] .

[۱] زید حلالدن کسب ایتدیکی شوقدر آقچه سنی حرامدن کسب ایتدیکی شوقدر آقچه سنه خلط ایدوب احدهای آخردن تمیز ممکن اولسه حولان حصولنده اول آقچه نك جمله سیچون زید اوزرینه زکات واجب اولورمی ؟
الجواب : اولور . (بهجه) .

[۲] یدل عابه فوله تعالی (وفي أموالهم حق معلوم للأسائل والمحروم) وفوله صلی الله علیه وسلم ذ فی أربعین شاء شاء . ط علی الدر .

[۳] لفوات القدرة المیسرة للاداء التي هی وصف الماء . كما نقرر فی موضعه .

[۴] مسئله : زكاتی ویریله جك ابکی نوع مالی اولوبده برنوعنك اوزرندن سنه آشفندن صکره کندیسی استهلاك ایتمهکه دیگر نوهنك زكاتی ساقط اولمش اولان کیمسه کیمدر ؟ جواب : بو اول کیمسه درکه سائمه اولهرق بش دوه سی وقرق غنمی اولوب دوه لرك اوزرندن سنه آشهرق زكاتی اولق اوزره برشات ویرمك لازم کلدیسی حالده صاحبی آنلری استهلاك ایسه زکات ساقط اولماز ایسه ده آندن صکره غنمك اوزرنده حولان حاصل اولهرق زکات زمانی کلدیکنده آنلرک زكاتی ویرمك لازم کلز . چونکه کندیسی دوه نصابی استهلاك ایتمش اولقله ذمتنده فقیر حق اولهرق برقیون قالمش اولور و آنسکه غنمك نصابی نفاض ایتمش بولنور . بنسأً علیه آندن غم زكاتی ساقط اولور . اکر دوه نصابی آنک صمدی اولیهرق هالک اولورسه ذمتنده برشی قالمش اولامقله غنمك نصابی تام وکامل اولمش اولهرق زكاتی لازم کلور . (الغار فقهیه) .

حصول حولانندن صکره نصائبک اقراض و اعاره طریقہ نواسی
(یاتماسی) هلاک ، و نصاب سائمہ نی یسز یاخود صوسز براقق
استہلاک ، در [۱] .

بعد الوجوب اسقاط واجب ایچون چاره آرامق بالاجماع
مکروہدر .

امام ابو یوسف دفع وجوب زکات ایچون چاره بولغی جائز
کورمش و امام محمد انی ده مکروہ صائمہدر [۲] .

حیوانات سائمہ سنی سنہ تمامندن برکون اول - وجوب زکاتدن
فرار ایچون - صائمق امام محمدہ کورہ مکروہ و امام ابو یوسفہ کورہ
غیر مکروہدر .

نفقہ ایچون صائمق بالاجماع مکروہ دکلدر .

سنہ خلانده نصابی برینہ ہبہ ایدوب مال ، موہوب لہ عندندہ
ایکن سنہ تمام بولدقن صکرہ قضا یاخود رضا ابلہ و اہبہ رجوع ایتعک
زکاتک قبل الوجوب اسقاطیچون اولان چاره لردندر کہ ہیچ برینہ
زکات لازم کلز .

تکیم سوائم قبیلمندہ دخی ذکر اولمشش و الغاز فقہیہ زدن کتاب
الزکاتک ابلک مسئلہسی بو اولمشدر [۳] .

[۱] مال تجارتک مال تجارت ایلہ استبدالی (هلاک) و مال تجارتک غیری ابلہ
استبدالی (استہلاک) عداولنور . ص . و ذکرہ صاحب الدرايضہ .

[۲] و بالندہ قالمق ایچون دکلده بخلدن نائی وجوبدن فاجمق دخی
اجماعاً مکروہدر . ط .

أیہا الخول القلب آمن حیلتک ؟ أن تجمع المال لبعل حیاتک
(۳) بونک اورادہ اوچ نظیری دہامد کورددر . استقرسہ کز اوفویکز .

زکات حق فقرا ایسه ده جبراً آله ماز [۱] ونیت اولدیغیچون میتک ترکه سندن دخی اخذ ایدیله مز .

مکرکه کندیزی انی وصیت ایتمش اوله [۲] او حالده ثلث مالندن اخذ اولنور .

ورنه اجازه ایدر لر ایسه مجموع مالندن دخی آله بیلور .

زکاتک مصرفی [۳] که محلّ صرفی دیمکدر | انما الصدقات للفقراء الخ | قول کریمنده تعدادیور بلان صنوفدر : فقیر صنفی ، مسکین صنفی ، مسکاتب صنفی ، مدیون صنفی ، فی سبیل الله منقطع اولان صنف . ابن سبیل صنفی ، عامل صنفی .

بونلرک اجمالی : زکاتک کندیلرینه صرف واعطاماسی شرعاً صحیح اولان مسلمان عبارتندر . کرک ارکک ، کرک فادین و باصی بیز اولسون . اغنیاء مسلمینه فرض اولان زکات مسلمینک غیرییه ویریله . مدیسکی کبی مسلمینک دخی هر صنفنه دکل ، انجق ذکر اولانان صنوف ضعیفاسنه ویریلور .

[۱] زید عمروی قاضی به کتوروب : « بن فقرادن اولمسه عمرو مالک زکاتی بکا ویرسون . » دیوعمرودن دعوی ایله مسوع اولورمی ؟ الجواب اولاز . (فیضیه) .

زید فقیر عمروهنی بالغ اوزرینه مالنده زکاتک وجوبنی دعوی وعمرودن زکات طلب ایله دعواسی مسوعه اولورمی ؟ الجواب : اولاز . (ابن نجیم)

[۲] حاجت غیره بناءً مشروع اولان صلات نوعی وصیت اولدقجه موت ایله ساقط اولان احکام دنیویه میتدن اواق اوزره اصولده مذکوردر .

[۳] (مصرف) باب ثابتدن اسم مکان اولدیغیچون مجلس وزنتددر .

نظم ایته برده مؤلفه قلوب صنفی مذکور ایسه ده آلره اعطاء
زکات خصوصی علیه السلام افندمن حضرتلرینک آخر امرده حضرت
معاذ بن جبله - رضی الله تعالی عنه - ویرد کلری تعلیمات سنییه ده کی
«خندهامن أغشیائهم وردهافی فقرائهم» قول شریفلرله منسوخ اولمشدر [۱].
فقیر : نصابه بالغ ماله ، نه ده آنک قیمته مالک اولمیاندر . ولوکه
صحیح البدن وصاحب کسب اولسون [۲].

اومقدار ماله مالک ایسه ده مملوکی اولان مال کندی حاجتی مستغرق
ایسه اودخی فقیردر .

برینک اوزرنده مؤجل آلاجفی اولان کیمسه نفقهیه محتاج

[۱] محشی بویه دیشدر . اصولک (بیان تبدیل) بخشنده « اجاع نه ناسخ
ونه منسوخ اولور » دینلدیکی برده : « مؤلفه قلوب حصه سنک زمان حضرت
صدیقه سقوطی اجاع ایله دکل ، سببک سقوطنه مینیدر » دینلدیشدر .
صهآنی حاشیه طرسوسی ایله برابر مطالعه ابدکز .

[۲] شوقدرکه عسردن سدادی اولانه یعنی قوت یومئسی نهارک ایدنه
اخذ زکات اینتامک اولادر ط . محشی مرحوم بوراده بوقدرجق افاده دن صکره
صدقه فطر بابی قبیلنده دیشدرکه قوت یومئسی بالفعل موجود اولانه وباخود -
صحیح مکتب اولوق جهتیله - قوئی بالقوه موجود دیک اولانه قوته دائر برنی
ایسته مک حرام اولور . حالنی بیله رک ویرن دخی محرم اولان شیئه اعانه
ایتدیکندن طولای کناهه کیرر . کسوه ایچون یاخود کندیسی جهاد ایله وابطل
علم ایله اشتغالندن ایچون ایسترایسه محتاج بولندیغنه کوره جائزدر . اه وینه باب
مذکور قبیلنده دیشدرکه زکاتی سرفه یاخود معصیته صرف ایده چکی معلوم بولنان
کیمسه ویرمک لائق دکلدر . ابو حفص الکبیر : غازی آحباباً قیلان کیمسه یه
زکات ویرمک کافی اولورسه ده ویرلز . دیشدر اه .

اولدقده آلاچنك ميعادى حلال ايدنجه يه دكين كنديسنه كفايت ايدمچك قدر زكات آلى جائز اولور [۱].

آلاچنى اكر غير مؤجل ايسه مديونك معسر اولوب اولمديغنه باقياور : مديون معسر اولديغنه كوره داتك عند الاحتياج اخذ زكات ايتمسي — اصح اقرارال اوزره — جائز اولوب [۲] مديون موسر وديننى مقر بولنديغنه كوره اخذ زكات ايتمك دائنه حلال اوله ماز . ط . مسكين : هيچ برشيئي اولميا ندركه زواللى تعبیر اولنان فقيردر [۳].

مكاتب : رقبه سنى رقدن (ملوكيتدن) تخليص ايچون افنديسيه بدل معين اوزرينه عقدالشن كوله در [۴].

مديون : اورچندن فضله نصابه ، نه ده آنك قيمته مالك اولميان بورچايدر [۵].

[۱] تكيم الفا زمرك دردنجي مسئله سيدر .

[۲] لانه بمنزلة ابن السبيل . ط .

[۳] مذكر ومؤنثي مساويدر . مؤنثنده (مسكينه) دنيه بيلور . فقير محتاج مناسبه در . قال ط وهذا على المذهب لقوله تعالى (أومسكيناً ذامترية) وآية السفيينة للرحم وقيل تعريفها على هكس ما ذكرهنا اه .

[۴] ذكر اولنان آيت صدقانه كي (وفي الرقاب) قول كرمندن — اكثر اهل علمجه — مراد بودر . صغير ايله كبير ببننده فرق اولمديغي كي غنيك مكانيله فقيرك مكاتب آره سنده دخي — على الصحيح — فرق بوقهر . هاشمي نسب اولان ذاك عبد مكاتبه زكات ويرلز . مكاتب دخي كنديسنه ويربان زكاتي فك رقبه سندن غيري خصوصه صرف ايدم . ط .

[۵] آيت كريمه مذكوره ده كي (والغارمين) دن مراد مديونيتدر . ظهيريه ده مديونه اعطادن فقير غير مديونه اعطادن اولي اولديغي مذكور اولوب مقصود مديون غير هاشميدر . ط .

فی سبیل الله منقطع : غزا یا خود حج ایچون چبقوبده نفقه سنک
نفادی ویادابه سنک هلاکی سبیلله یولده قالمش اولاندر [۱] .
ابن سبیل : یولجی دیمک ایسه ده [۲] مراد عملسکنتنده مالی اواسه
بیلله یاننده بولمندیغی ایچون محتاج قالان یولجیدر . اکر وطننه ایصاله
کافی شیشی واریسه اکا زکات ویرلمز [۳] .

عامل : زکات تحصیلنه مامور اولاندر [۴] . هاشمی اولماساق
شرطیلله آنک دخی کندینه واعواننه عمللری وذهاب وایا بلری مدته
خدمتوسط ایله اداره لرینه کافی اموال موجوده زکاتدن حتی اولور [۵] .
غنی دخی اواسه غناسی اخذینه مانع دکلدر چونکه نفسنی بوایش
ایچون فارغ قیلمشدر محتاج کفایندر .

[۱] غربا اولان طلبه علومه و فقرا بوانان حله قآنه دخی شاملدر . کا
فی ط . قال ان طالب العلم يجوز له أخذ الزكاة ولو غنياً اذا فرغ نفسه لافادة
العلم واستفادته امجزه عن السكسب والحاجة داعية الى مالا بد منه اه بتصرف .
ومثله العامل المفرغ نفسه للعمل کایانی .

[۲] اضافت ادهی ملاسه یه مینیدر . هر یولجی یه (ابن سبیل) دینور . ط .

[۳] مانندن جدا اولان کیمسه یه اولی اولان — قادرایسه — استفرارض
ایتمکدر . ماننه دسترس اولدیی زمان فضلہ سنی تصدق ایتمک دخی لازم کلز . ط .

[۴] (عامل) عملدن مشتقدر (عمل) قصده مقرون اولان فعل انساندر .
فعلدن اخصدر ط .

[۵] مآ کل ومشارب وملابسجه مشتهياتنه تابع اولق اکا جائز اوله ماز .
اسراف محض دیمک اولدیغیچون اوحرامدر . امیره لازم اولان وسطه راضی
اولانی مأمور اینمکدر . ط .

زکات ویره جک کیمسه ذکر اولنان صنوف سبعة نك هپسینه ویره -
 بیلدیکی کبی هپسی موجود ایکن آنلردن یالسکر برصنقه دخی ویره بیلور .
 زکات ، أغنیاء مسلمیندن آلنوب فقراء مسلمینه ویریلور اولدیغندن
 مسلم اولیانلر آنسکله مکلف اولدقلری کبی اکا مصرف دخی اوله مازلر .
 غیر مسلمله ویریلن زکات صحیح دکلدر [۵] .
 زکات مسلم غنییه دخی ویرلمز . غنی : مالک نصاب اولاندر .
 حوائج اصلیه سندن فضله اوله رق نصابه ویاخود هانکی مالدن اولورسه
 اولسون قیمتی نصابه مساوی شینه مالک اولانه زکات ویریله مز .
 غنی بر کیمسه نك هنوز نابالغ بولنان چوجغنه دخی زکات ویرمک
 صحیح اوله ماز . کرک پدرینک زیر اداره سنده اولسون ، کرک اولسون .
 چونکه پدرینک غناسیله اوچوجق غنی صاییلور .
 ولد کبر او یله دکلدر .
 ذات الزوج اولان قبری حقنده اختلاف واردر . اصح اولان اکا
 اعطانک جوازیدر .
 غنیه اولان قادینک چوجغنی پدری مرحوم دخی اولسه ووالده سی
 نزدنده بیله بولنسه غنی دکلدر . اکا زکات ویریلور .

[*] تنویرده و غیر حنده دبعدرکه ذمییه زکات ویرلر زکاتدن وعشردن
 وخراجدن ماعدا اولان صدقاتی — نذر وکفارت و فطره کبی واجب دخی
 اولسه — ذمییه اعطا اینمک جائز اولور . امام ابو یوسفجه جائز اولماز .
 مفتییه اولانده بودر . حربی — مستأمن دخی اولسه — هیچ بر صدقه اکا
 اعطا اولماز . زبلعی صدقه تطوعک حربییه جواز اعطاسنی جزم ایله شدرد . ط .
 اوچنجی صحیفهیه و کتاب الصومک ۱۱۵ نجی صفحه سینه باتسکر .

غنيبتك زوجته فقيره سنه دخى زكات ويريلور .
 بنى هاشم - كه آل رسولدر (عليه الصلاة والسلام) - حصه
 غنائم ابله استغنا لرى جهتيله اوساخ اموال ديمك اولان زكاتى [١] اخذدن
 صيانت اولندبلر [٢] . حديث شريفده : انا لآ نحل لنا الصدقة ، بيورلدى
 « مولى القوم من انفسهم ، حديث شريف موالى بنى هاشمى يهنى
 آلرك آزاديلر بنى دخى آلره ملحق قيلدى .
 زكاتى مزكى كيندى اصول وفروعه [٣] وزوجه سنه اعطا اينمك
 دخى صحيح اوله ماز [٤] .

[١] وكذا كفارتلرى ونذرلرى وصدقه فطرى . كافى النبعة .
 [٢] واختار الطحاوى دفعها لبنى هاشم ص . لان عوضها وهو خمس الخمس لم
 يصل اليهم لاهمال الناس أمر الغنائم وإيصالها الى غير مستحقيها فاذا لم يصل اليهم
 الموضع عادوا الى الموضع . ط . فالحرمة كانت على عهد وصول خمس الخمس اليهم لاعلى
 غير ذلك العهد . وبه أفتى ابن نجيم . ففى فتاواه :
 « سادات كرامدن زيد فقيره زكات ويرمك جائز وادا ايدين كيمسهدن
 زكات ساقط وزيد شريفه اخذى حلال اولورى ؟ الجواب : اولور . « وفى
 شرح الكنز للعيني : والهاشمى يجوز له أن يدفع زكاته الى هاشمى مثله عند
 ابى حنيفة خلافا لابى يوسف .

[٣] يعنى : آباء واجدادينه وامهات وجدانته واولاد واحفادينه .
 [٤] چونكه قطع منفعت ايديش اولماز . ركن زكات اولان تملكه
 باقكر . بوحكم زكاته خاص اوليوب كفارات ونذور وصدقه فطر كي بتون
 صدقه واجبه انواعنه شاملدر كه بولر دخى اصول وفروعه ويرمك جائز اوله ماز .
 ابلره انحق صدقات غير واجبه ويريله بيلديكي كي انردن ماعدا اولان افاربك
 محتاجلر بنه دخى : برادرلره ، همشيرلره ، عموجهلره ، خالهلره ، داييرلره ،
 نيزهلره زكات وصدقات واجبه وغير واجبه ويريلور . همد بونلره ويرمك - مع الصدقه
 صلته دخى اولدينيچون - اولى اولور . اولو بونلره وبعده سائر اقارب وبعده جيرانه
 ويريلور . وزوجه زكات اعطاسنك عدم صحى اتفاقيدر وزوجه غنيبه نك زوج فقيره زكات

زکاتی مزکی کندی مملوکنه و مکاتبه و معتق البعض اولان کوله و با
جاریه سنه و برمک دخی جائز اولماز [۱] -

بالتجری مصرف ظنیه زکات و بریدیکی کیمسه خلاف حقیقه
زکات حق الله اولوب آندهده معتبر و سع اولدیفی و مزکی دخی

اعطاسی دخی عند الامام غیر صحیح و عند الامامین صحیحدر . کافی ط . فیضیهده
و بهجدهده فتوی امام فو اوزرینهدر .

[۱] مملوکنه و برمه نك عدم صحی — که مدبر دخی انك مثیدر — تمليك
اولدیفندندر . مکاتبه — که معتق البعض دخی انك مثیدر — اعطائك عدم
جوازی انلك کسبنده سیدك حق اولماه تمليك تام اولدیفندندر . ط . اصول
و فروعك و اغنیائك و بنی هاشمك و كفارك مملوکارینه دخی زکات اعطا اولانهماز .
تفده شوبله مذکوردر زکاتی شو اون ابکی صنفه اعطا جائز اولماز :
ابوین و انلك آبا و اجدادی ، اولاد و انلك اولاد و احفادی ، اغنیاء ، كفار ،
بنی هاشم [*] ، بوصنوف خسه نك کوله و جاریه لری ، کندی کوله و جاریه لری ،
ام ولدلری ، مدبرلری ، مکاتبلری ، زوجهلری ، زوجنه کندی زوجی [**] .
بونلردن الی اولسکیلره بیلیهرک و برسهده صکره بیلسه قول امام ابو یوسف
و شافعیده اعاده ایتك لازم کلور : ماء نجس ایله آبدست آلوب نماز فیلمش
اولان کبی که بو حال معلومی اولدنده ماء طاهر ایله آبدست آلوب نمازی اعاده
ایلمك لازم کلور . امام ابو عبد الله و ابو حنیفه و محمد عندهده اعاده لازم کلز :
بالتجری نماز قیلوبده قبله نك غیریه قیلمش اولدیفی تبین ایدن کیمسه کبی که
ا کا اعاده صلات لازم اولماز .

انلردن الی صکره کیلره بیلیهرک و یروب بدمه بیلسه اعاده ایتك متفقاً لازم
اولور . چونسکه ملکبندن اخراج ایتمش اولماشدر . بالکز زوجنه نك
کندی زوجنه و برمش اولسی مسئلهسی اختلاف اوزرهدر اه .

[*] فی قول ابی یوسف و محمد و ابی عبدالله . و يجوز فی قول ابی حنیفه اه
[**] فی قول ابی حنیفه و يجوز اعطاؤها الیه فی قول ابی یوسف و محمد
و ابی عبد الله رحمهم الله تعالى اه

كندی وسعنده اولانی یامش بولندیغی ایجون جائز وکافی اولور .
مکرکه اوکیهسه کندی کولهسی ویاعبد مکاتبی ظهور ایتمش اوله [۱] .
زکاتی افضل اولان غیر از اصول وفروع یاقیندن یاقین اقرابیه
[۲] وبعده قومشولره وبعده صنعتتاشه واهل عله وبلدهسندن اولان
مصرفنه صرف واعطا ایلمکدر .

زکاتده معتبر اولان مکان مالک فقراسی و وصینده معتبر اولان
مکان موصینک فقراسی وصدقه فطرده معتبر اولان مکان مؤدینک
فقراسیدر . ط .

سنه تسامندن صکره [۳] مال زکاتی کندی قرینک [۴] یاخود
دها محتاجنک [۵] ویاخود دها متقیسنک یاخود تعلیم ایله
مسلبینه دها نافقنک [۶] غیرسیجون دیگر بلدهیه — ولو مسافه

[۱] او حالده ویردیکنی کندی ملکندن اخراج ایتمش اولدیغی جهتلده
رکات ویرمش اولماز .

[۲] اولاسی اولامحتاج اولان برادرلره ، صکره انلک اولادینه ، صکره
محتاج بولنان عموموجهلره ، داییلره ، صکره سائر ذوی الارحامه ، صکره قومشولره
ویرمکدر . ط . شیخ ابو حفص الکبیر دیمشدرکه کشینک کندی اهل قرابتی
محتاجلر ابکن اناردن باشلابوب حاجتلیقی سد ایتدن سائراینه ویردیکنی
صدقه مقبول اولماز . ص . یعنی صدقه زکات اولدیغنه کوره فرض اوزرندن
ساقط اولسهده کندیسی انک ثوابنه ایرمز . ط .

[۳] أما المعجلة ولو لفقير غير احوج ومدينون فتنتفي الكراهة فيها . ط .
[۴] أما نقلها للغير فلا كراهة فيه لان الدفع الى الفقير منهم صلة وصدقة . ط .
[۵] لان المقصود سدنة المحتاج فن كان احوج كان أولى . ط .
[۶] التصدق على العالم الفقير أفضل منه على الجاهل الفقير . ط .

سفرک مادونی بولسون — کوندرمک تحریماً مکروه اولور .
دار حربدن دار اسلامه نقل زکات ایتمک اوراده مصرفی موجود
اولق تقدیرنده دخی مکروه اولماز .

فقیری سؤالدن اغنا ایتمک مندوب اولوب لائق اولان هر فقیرک
احتیاجی جهتمندن مقتضای حاله نظر اولنقدردر [١] .
زکاتی متعدد فقیرلره آزار آزار ویرمکدن ایسه برفقیره طوبدن
ویروب انک احتیاجی دفع ایتمک اولادر [٢] .

برفقیری زکات ایله غنی قیلماق یعنی کندیسینه دینندن وحوائجندن
فضله اوله رق نصاب قاله جق درجه ده شی اعطا ایتمک مکروه در .
نصابدن فضله و دینی تأدیه ایده جک قدرشی اعطاسی مکروه
دکلدر .

(آخر کتابده فتاوا ای فیضیه دن محرر اولان دردنجی فتوایه بافکزد) .

زکاتی بناء و تعمیر مساجده صرف ایتمک صحیح اولدیفی کی [٣]

[١] من عیال او حاجه کدین و ثوب . ط .
[٢] بر درهمی تصدق ایتمک ایستیان کیمسه انی بوزدیروب اوطاقلغنی طاغیدر
ایسه امر صدقه ده نفصیر ایتمش اولور چونکه جمع تفریقدن اولادر .
همده جوغی ویرمک عمل کرامه اشبه اولقله دخی اولادر . رسول اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم ائندمز حضرتلری : « جناب حق معالی اموری سور ،
امورک سفاسقنه (غیر معالسنه) بنض ایدر . » بیورمشدر . حق جل و علا
دخی اعطاء قلبی ذم ابدوب (أفراأت الذی تولى وأعطى فلیلا وأکدی)
بیورمشدر . ط .

[٣] رکن زکات اولان عملیکه بافکزد .

مینک جهازینه و دینتی تأدیه یه و آزاد اولنه چق کوله نک ثمننه صرف ایلک دخی اولماز [ه] .

الغاز فقیهه مزدن :

مسئله : امام ابوحنیفه حضر تهرینه کوره غنی اولمغله اخذ زکات ایتمسی حلال اولمیان و امام محمد حضر تهرینه کوره فقیر اولمغله اخذ زکات ایلمسی حلال اولان کیمسه کیمدر ؟ (جواب) : عقاری اولوبده کراسندن نصابه مالک اوله میاندر . قیمت عقاری جهتیه غنی عد اولسه بیله آلدیغی کرا اداره سته کافی اولدیغی صورتده قبول زکات و صدقه ایتمکده امام محمد رأبنجه او کیمسه یه بأس یوقدر .

مسئله : هانکی اون کشیدر انلرکه حوائج اصلیه خارجنده بیلاشمش اون بیک درهم (بیکر درهم) کوشه مالک اولدقلری حالده انلره زکات ترتب ایتمش اولمیه ؟ جواب : بیک درهم کوش استقراض ایتمش بر کیمسه یه کفیل بولنان کشیلردرکه مالک اولدقلری مال حسب الکفاله دیندن خالی دکل دیتمکدر . چونکه بر بورج ایچون بشقه بشقه کفیللر بولنقی صورتنده مکقول له انلردن هانکسسه ایسترسه مراجعت ایده بیلور .

[*] زکاتدن نیکفین میت ایچون چاره : زکاتی بر فقیره و یروب اوفقیه ائی نیکفین ایتمکدر . ایکسسته نواب اولور . تعمیر مساجد مثلی خیراته صرف ایتمه نک دخی چاره سی بودر . فقیر ایچون بوبابده امره مخالفت وارمیدر ؟ نقل کورلشمش ایسه ده ظاهر اولان : اولقدر . کذا فی ط .

کتاب فتاوا دن :

زید مدیونک مالی اولوب دینندن زیادہ سی نصابہ بالغ اولدقده زید اوزربنه زکات واجب اولورمی ؟ الجواب : اولور . (ابن نجیم) .

زید غنی مالک زکاتی زوجہ سی هندک زوج آخردن اولان فقیر اولادینہ ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور . (ابن نجیم) .

زید زکاتی قارانلقده مسلم ظنیله عمروہ ویروب بعدہ عمروک یہودی اولدیغی ظاهر اولسه زیدہ اعارہ لازم اولورمی ؟ الجواب : اولماز ، کفایت ایدر . (ابن نجیم) .

زید فقیرک اخذ و قبضی تعقل ایدن اوغلی عمرو صغیر فقیرہ زکات ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور . (نتیجہ) .

باباسی اولمیوب اخذ و قبضی تعقل ایدن زید صغیر فقیرہ زکات ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور . (نتیجہ) .

زید اثواب ایدیورماسہ آیریلور مقولہ سی اولان خدمتکاری عمروہ کفایت مقداری اثواب ایدیورمکده زکات نیتیلہ ایلسه زکات یرینه کچرمی ؟ الجواب : کچمز . (نتیجہ) .

طلبہ علومدن اولمیوب [۱] حوائج اصلیه سندن فاضل قدر — نصابہ مالک اولان زیدہ زکات آلتی حلال اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (نتیجہ) .

زید مالک زکاتی قراندائی عمرو فقیرہ ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور . (فیضیه) [۲] .

[۱] مصرفده کچن فی سبیل اللہک هامشنہ بافسکز (ص ۳۵) .

[۲] ومثله فی بهجة الفتاوى بزيادة الحال علی الاخ .

زید مالک زکاتی باباسنک اناسی هنده ویرمک جائز اولورمی ؟
الجواب : اولماز . (فیضیه) .

زید مالک زکاتی زوجہ مطلقہ سی اولوب عدتی منقضیه اولمیان
هنده ویرمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (فیضیه) .
ومثله فی البهجة بوصف الطلاق بالبينونة .

زید مالک زکاتندن نصابدن زیاده اولان شوقدر آقچه یی اول قدر
آقچه دینی ادا ایتمک ایچون ویرسه بأس وارمیدر ؟ الجواب :
یوقدر . (فیضیه) [۵] .

زید کوله سی عمروی زکات نیتی ایله آزاد ایلسه زکاتنه محسوب اولمش
اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (فیضیه) .

نصاب زکاته مالک اولان زید مالک اولدیغی مالک اوزرینه سنه
دور ایتمدین برسنه ویا برسنه دن اکثر ایچون اداء زکاتی تقدیم
و تعجیل ایتمک جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور . (بهجه) .

زید کتب حدیث وفقه و آداب دن قیمتی نصابه بالغ شوقدر کتابه
یاخود مصنف واحدک تصنیف ایتدیکی کتابدن ایکی نسخه یه مالک
اولوب تجارت نیت ایتسه زید اول کتابلر ایچون زکات ویرمک
واجب اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (بهجه) .

بو صورته زید حفظ و تدریس ایچون اولقدر کتابه و تصحیح
ایچون ایکی نسخه یه محتاج اولیجق زیده اخذ زکات حلال اولورمی ؟
الجواب : اوغور . (بهجه)

[*] بهجه الفناواده دخی بویله در . فرقتی صحیفه ده کچن کرامت وعدم
کرامت مسئله لر بنده بافکر .

زید مالک زکاتی اوغلانک زوجہ سی ہند فقیرہ یہ ویرمک جائز
اولورمی ؟ الجواب : اولور . (بہجہ) .

زید مالک زکاتی بایاسنک اناسی ہندہ ویرمک جائز اولورمی ؟
الجواب : اولماز . (فیضیہ) .

ہند حواتج اصلہ سندن زیادہ اون مثقال آلتون بیلازکہ مالک
اولوب اندن غیر آلتون وکوش نسمنہ مالک اولماسہ اولقدر آلتون
ایچون ہند اوزرینہ زکات واجب اولورمی ؟ الجواب : اولماز (بہجہ) .
زید غنیمتک زوجہ سی ہند فقیرہ یہ زکات ویرمک جائز اولورمی ؟
الجواب : اولور . (علی افندی)

زید مالک زکاتی اولان شوقدر آقچہ بی فقیر اولتی ظنیلہ عمر وہ
ویروب بعدہ عمروک غناسی ظاہر اولسہ زید مبلغ مزبوری عمرودن
استردادہ قادر اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (علی افندی) .

زید مالک زکاتی اولان شوقدر آقچہ بی فقیر اولان عمرو وہ ویر
دیو بکرہ ویروب بکر دخی عمرو وہ ویرسہ حالا زید نادم اولوب
مبلغ مزبوری بکرہ تضمینہ قادر اولورمی ؟ الجواب : اولماز .
(علی افندی) .

عادت اغنام [۱] جمعہ مأمور اولان زید عمروک قیونلری
صایوب رستمی آلدقہ عمرو ویردیکی قیونلری [۲] زکات نیتیلہ
ویریمک زکاتی یرینہ کچرمی ؟ الجواب : کچر . (بہجہ فی باب المصرف) .
تسکالیف عرفیہ اخذینہ مأمور اولان زید تسکالیف عرفیہ
نامنہ عمروک شوقدر آقچہ سستی آلدقہ عمرو ویردیکی آقچہ بی

[۱] رسم اغنام دیمک ایستر .

[۲] ویا پارہ لری .

زکات نیتیلہ ویریجک زکات یرینه کچرمی ؟ الجواب : کچر (نتیجہ) .
 تجار طائفہ سندن زیدک مال تجارندن کمرک نامیلہ ویردیک آقچه بی
 زکات نیتیلہ ویریجک زکات یرینه کچرمی ؟ الجواب : کچر .
 (علی افندی)

تم کتاب الزكاة ویلیه کتاب الحج
 ان شاء الله تعالى

خیریه نابیدن :

ذمتلده فومه بر حبه زکات • وبر کاوله مایه خیر و برکات
 حقیدر حضرت حق اول مال • سن دخی ایتمیه ادا ده اہمال
 چونکہ ایتمش سنی حق اہل نصاب • سنده ایت تزکیہ مال شتاب
 فقرا حقیدر امساک ایتمہ • پاک ایکن مالکی ناپاک ایتمہ
 امر حق اوزره سن ایتدکجه ادا • یرینه اون ویرر آنک مولا
 ویرمز ایسہک برکاتی قالماس • نعمتک سنده ثباتی قالماس
 بی زکات اولمہ ددر مال تلف • نائبانہ اولور البتہ هدف
 تخمدر مالہ زکات مشروع • کہ اولور خاک قبولہ مزروع
 تخم پاشیدہ نک اضعا فی بتر • ایسکی عالمده سکا دخی بتر
 ایلیان فقر و غنای تسکون • ایتمش آنی فقرایہ تعیین
 سنی اغنا ایدن الله قدیر • ایلش آنی ده حکمتلہ فقیر
 ایله کتم حقوق فقرا • سنہ سی کلدیکی دم ایله ادا
 استمکدن نیجه لر شرم ایلر • مستحقن آره بول سن کوندر

صدقاتيله قيل اتمام زكات * فرعيدر اصل زكانك صدقات
فضله يوق صدقاتك غايت * چوق بومعناي مؤيد آيت
اغنيا آيينه سيدر فقرا * ضد ايله منكشف اولور اشيا
دفعه قادرمي اولوردك تقدير * سني آنك يرينه ايتسه فقير
فقرسز حسن غنادر ضائع * بويله وضع ايلش آني صانع
فقردر باعث شكر نعمت * فقردر زيور حسن دولت
فقرابه نظر مرحمت ايت * عتف ايله ايتمه سخن مكرمت ايت
دولت ونعمتلكه آتيدر * سكا حقدن اوده بر نعمتدر
نه سعادت بو نه عزت دولت * كه يوزكدن كوله اهل حاجت
اكا شكر ايت كه انك ييرينه سن * اولش اولسهك نه كلوردي الدن

طبع بحمدہ تعالیٰ مرۃً ثانیۃً فی شہر ربیع الآخر سنۃ ۱۳۲۹ ہجریۃ
بتصحیح مؤلفہ الفقیر الی ربہ الغنی محمد ذہنی

صحیفہ

- ۳ زکات مسائل : زکات حقیقی
- ۴ زکات صفت شرعیہ سی
- ۵ زکات حکمی
- ۶ زکات رکنی ، زکات سببی ، (نصاب)
- ۷ زکات شرطی
- ۹ دین و حاجت اصلہ
- ۱۰ نساء ، حولان
- ۱۱ مال ضمار
- ۱۴ زکات شرط صحفی
- ۱۵ زکات تعلق ابتدائی انواع اموال ، زکات تقود
- ۱۸ زکات عروض
- ۲۰ اقسام دین
- ۲۳ زکات سوائم
- ۲۵ زکات اہل
- ۲۶ زکات بقر
- ۲۷ زکات غنم
- ۲۹ مال خبیثہ حکمی
- ۳۷ الی ۴۰ زکات محل صرفی
- ۴۱ الغار فقہیہ دن آلمان مسائل
- ۴۲ الخ کتب فتاوا دن مأخوذ مسائل

الحج سيل الله تضاف فيه النفقة بسبع مائة ضعف

كتاب الحج

وَالصَّيْدُ وَالذَّبَاخُ وَالْأَضْحِيَّةُ

والعقيقة

نعمت اسلام

مما من الله تعالى به على عبده

محمد زهني

الحج فرض الله على الناس • من عهد والدنا المنعم بالناس
فرض علينا ولكن لا نقوم به • وواجب الفرض أن نلقى على الراس
(فتوحات)

باب والای فتوانا میجه مصدق

باب عالی جاده سنده شرکت مرتبه مطبوعه سنده طبع اولشدر

طبعة ثانية

سنة هجرية

١٣٢٩

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- کتاب الحج -

(حج) عبادت عمریه اولیٰ حسیله هر کسک معلومی دکلدر اکه علم اجمالی حاصل ایتمک اولاباده کی تعبیرات واصطلاحاتی بیلکه . اوله جغندن مسائل حجی بیانه شو مقدمانندن باشلايه جغز . بیان وسائل و مسائلدن صکره افعال حجی ترکیب دخی ایده جکر :

- حج و عمره -

معلوم اولسون که بر حج برده عمره واردر . بونلرک ایکسی دخی قبله اهل اسلام اولان کعبه مکرمه یی واکا بجاور بولنان اماکن مشرفه یی زیارتدن عبارتدر [۱] .

(زیارت) : کورمه که وارقی دینک ایسه ده بوراده مقصود احرام اوزره طواف و سیمین عبارت اولان فعل مخصوصدر .

اوقفل مخصوص وقت معینده اولور و فعل و قوفی دخی حاری یولور ایسه (حج) و وقت مخصوصه تابع اولیه رقی یا لکز طواف و سیمین عبارت اولور ایسه (عمره) تسمیه اولور [۲] .

[۱] منوی :

حج زیارت کردن خانه بود * حج رب الهیت مردانه بود
وقال ذو الرمة :

تمام الحج أن تقف المطايا * على خرقاء واضعة الأثام

[۲] سمی ارکاندن دکل ایسه ده عمره یی ابضاح ایچون ذکر اولنشددر . (عمره) - آئیده فصل مخصوص الیه مین اولدینی اوزره - احرام و طواف و سمی وخلق یاخود تصیردن عبارت درت شیرد انلردن ایکسی رکندر که احرام و طوافدر و ایکسی واجبدر که سعی و حاق و یا تقصیردر .

اولاکیسی (حج اکبر) وایسکنجیسی (حج اصغر) در [۱] حج اکبرک یوم جمعیه اختصاصی یوقدر . جمعیه مصادف اولان یوم عرفه نك مزید مشوتی د افضل الایام یوم عرفة اذا وافق جمعة وهو افضل من سبعین حجة فی غیر جمعة ، حدیث شریفله مبیندر تئیکیم (آیام) عنواننده ذکر اولنور .

هم حج وهم عمره ایتملیندر که حدیث شریفده : « تابعوا بین الحج والعمرة فان المناذرة بينهما تنفي الفقر والذنوب كما ينفي الكبر خبث الحديد . » بیورلشدر . حج ایتدیككز وقت عمره وعمره ایتدیككز وقت حج دخی ایدرك انلردن برینه دیکرینی تابع قیلکزکه حج ايله عمره اره سنده واقع اولان متابعت دهیرجی اوجاغنك دمیر کیرینی کیدر مسی کبی فقر وذنوبی کیدرر دیمکدر .

حجك وقتنه [۲] (موسم) وافعالنه (مناسك) تعبیر اولنور [۳]

[۱] سورة جليله براءه اولندهکی (یوم الحج الاکبر) قول کریمک مقتضاسی بودر . صاحب تنف واکا تبعاً قمستانی دخی : « اعلم أن الحج على وجهين الحج الاکبر والحج الاصغر فاما الاکبر فهو حجة الاسلام وأما الاصغر فهي العمرة . » دیمشاردر .

دل بدست آورکه حج اکبرست * از هزاران کسبه یکدل بهنرست نمیری قلب ارباب نلوب حقندهدر . مثنوی :

آن دلی کز آسمانها برترست * آن دل ابدال یا پیغمبرست

[۲] مراد وقت مضیقیدرکه مکة مکرمه نك اک جمعیتی زمانی اولان عشر ذی الحجه در تئیکم افادات آینه دن ظاهردر .

[۳] (مناسك) افعال عمره به دخی شاملدرکه تنف وهندیه کبی بعض کتب فقهیه ده کتاب الحج (کتاب المناسك) عنوانيله معنون بولنشدر . (نك) طاعتدر . ان صلاتی ونسکی ومحیای ومماتی لله رب العالمین .

(موسم) آتی الذکر اشهر حجك صوك اون كرنندن و (مناسك) طواف وسعی ووقوف افعالدين و بونلرك متمما بدن عبارتدر .
حج ایتنامش کیمسیه — که صبور و زننده (صبر) تعبیر اولور — شروطك تحقیقنده حج ایتک علی حسب نیت [۱] فرضدر .

تکرار ایدنك ایکیجی و اوچنجی الخ حجی نقل و تطوعدر . نذر ایله واجب دخی اولور . عمره سفتدر .

حج ایدنه تشدیدجیم ایله (حاج) و جمعنده (حجاج) دینور [۲] مؤنثی خاصه و زننده (حاجة) و جمعی خواص کبی (حواج) در . (محجوج) بیت معظمدر [۲] .

عمره ایتمکه (اعتبار) و ایدنه (معتبر) دینور [۴] (عامر) دخی معتبر معناسنه کارر جمعی زوار کبی عمار اولور تسکیم «الحجاج والعمار وفدا لله دعاهم فاجابوه وسألوه فاعطاهم» حدیثنده وارد اولمشدر . حجاج اکثریله همده عماردر .

[۱] بوقیدك فائده سی علم اصول اوقیانلرجه ظاهردر که صرفانده «وحکم الصحة فی العمر ولذا صح تطوع من علیه الفرض» دیمشدر .

[۲] و هم حججی ابضاً . وهؤلاء الحاج ولبسوا بالحاج . والحجج لهم عجاج . وهو الحج ای رفع الصوت بالتلیة . کما یروی : أفضل الحج الحج والنج . والناسی اسالة دم الهدی .

[۳] تسکیم حریری (کوفیه) اسمیه ایتدیکی بشنجی مقامه سنده :
وحرمة الشیخ الذی سن القرى * وأسس الحجوج فی ام القرى
ما عندنا لطارق اذا عرا * سوى الحديث والناسخ فی الذری
دیمشدر . قوله اذا عرا ای عرض والذری بالفتح الدار أوقاؤها والمناخ بالضم الإقامة .
[۴] (معتبر) همده ایچ کرویسیدر .

- أشهر حج -

حج آیبری دیمکدر که شوال و ذی القعدة و عشر ذی الحجه در .
افعال حجه شوالدن اول بده اولناز حتی حج ایچون طواف قدومی
تعقیب ایده جک اولان سمی انجق اشهر حجه جانز اولور [۱] .
آفاق ایچون طواف قدوم اشهر حج خارچنده دخی مسنون اولور .

- مکی و آفاق -

حجاج و عمارك مکيی و آفاقیسی وارد در . مکة مکرمه و جواری
سکنه سندن اولانته (مکی) و بزم کبی خارچدن اولانته (آفاق)
تعبیر ارانور .

- حج قران ، حج تمتع ، حج افراد -

حجک عمره بی دخی حاوی اولوب اولماسی اعتباریله اوچ نوعی
وارد در : حج قران ، حج تمتع ، حج افراد ،
حجک بلافاصله عمره ایله اجتماعه کسر قاف ایله (قران)
و بلافاصله [۲] اجتماعه (تمتع) یا خود (متعه) و عمره سزا اولانته
(افراد) تعبیر اولنوب فاعل لرینه هپ اسم فاعل صیغه سیله : (قارن) ،
(تمتع) ، (مفرد) دینور .

[۱] تسکیم واجبات حجه بیانی کلبه .

[۲] حجی عمره دن فصل ایتمک افعال عمره بی اجرادن صکره تراش اولوب
احرامدن چیقماق ایله اولور که وقتی حلولنده حج ایچون بنه احرام ابدیله چکندن
اره ده کی فاصله مه نك اختلافیله مختلف بولنور . فرانده حج ایله عمره نك احرامی
براولور . تمتعه انلر ایچون بشقه بشقه احرام ایدیش اولور .

مکیلر علی الاکثر (مفرد) و آفاقیلر (متمتع) بولنور . (قارن)
اولانلری ده اولور . جده دن طوغری عرفاته چیقان بحریون کجی
مفرد بالحج آفاقیلر و متمتع یاخود قارن مکیلر دخی بولنور .
محرم آیدیلن طواف و سعی فعللریله هر نه وقت اولسه برعیه
حاصل اولور . حج ایتک ایچون و قته انتظار اولنور .

— احرام ، حلق ، تقصیر —

(احرام) : نیت و تلبیه دن [۱] عبارتدرکه حجی یاخود عمره ی
و فرانہ کوره هرایکیسنی نیت ایدرک حرامه داخل اولمقدور .
احرام حجک شرط صحتیدر .

(احرام) ایدنه اسم فاعل صیغه سیمله (محرم) تعبیر اولنور .
اندن اول کندیسنه حلال اولان صید و نساء کجی شیر حرام
اراق اوزره دیکشلی (ویا شدیریل) لباسلردن چیقوب میت مکمن
کجی فقط باش و آفاقلرک اوزری آچیق ارله رق اورنی ایچنده
بولنیلور . نظیف بدن ایله غسل ایدیلوب یاخود آبدست
آلنوب [۲] حمام حالی کجی برپشتمال و براوموز خاولیسی طوتبیلور
وایکی رکعت نماز قیلنور و تلبیه ایدیلور .

پشتمال طرزنده بدن آشاغی طوتینیلا نه (ازار) و او موزدن
اورتیلنه (رداء) تعبیر اولنور .

[۱] او مایقوم مقامیا من الذکر أو تقلید البدنة مع السوق (منحة) .
[۲] ممکن اولور سه غملا ایتک افضلدر . و بو غسل تنظیف قیلندن اولد بچون
انی حال حیضده اولان قادین دخی ایده بیلور تکیم (کتاب الطهاره) زده کچمشدر .

بونلر ارککه کوره در . قادیلر مستوره در .
 احرامه کیرمک بویله وختام افعال عمره ویا حجه احرامدن
 چیقماق حلق ویا تقصیر ایله در .
 (حلق) : صایح تراش ایتمه کدر . (تقصیر) : انی قیرپوب
 قیصالتقدر [۱] .
 بونلرده ارککلره کوره در .

— تلبیه —

تربیه وزنده لیبیکخوان اولمقدرکه سنندن اولدیفی اوزره حال
 احرامده : د لیبیک اللهم لیبیک ، لاشریک لک لیبیک ، ان الحمد والنعمة
 لک والممک ، لاشریک لک ، دیور رفع صوت ایلمکدر . ترکیب افعال
 حج فصلته باسکر .
 رفع صوت — که اکا (اهلل) و (عج) تعبیر اولنور [۲] —
 ینه ارککلر ایچوندور . نابی .
 عزم ایدر کوکلره مانتا . پیک ه نفس غنغله ناک لیبیک
 احرامده اولانه (محرم) دینلدیکی کبی (حرام) دخی دینور .
 جمعی ضمتین ایله (حرم) کلور [۳] .

[۱] سورة فتحده ایکیینکده اسم فاعلی باب نفیلدن وارد اولشدور . بونلر
 مکاناً حرمة وزماناً یوم نحره مختص اولور .
 [۲] فیل : یارسول اللهوما الحج ؟ قال : العج والتج . یعنی بالعج العجیج بالتلبیه
 والتج نحر البدن . کافی سنن ابن ماجه .
 [۳] (فذال) ک جمعی (فذل) اولدیفی کبی که (فذال) حلال وزنده ا کسه
 دیمکدر . قال تعالى : (لا تفتلوا الصيد وانتم حرم) . وجمع محرم علی القیاس کما
 ان جمع محرمه كذلك .

بومعناجه دخی (حرام) ك ضدی (حلال) دركه احرامده اولمیان
دیمکدر .
احرامه میقاتندن کیریلور .

— موافیت —

احرام ایتمک ایچون معین موضعلر واردرکه انلرک هر بربر
(میقات) دینور جمعی (موافیت) کلور [۱] . موافیتی احرام-
کچمک جنایتدر [۲] .
انلر شو بش موضعدر : ذوالحلیفه ، ذات عرق ، جحفه ، قرن .
یللم [۳] .
اهل مدینه ذوالحلیفهدن واهل عراق ذات عرفدن واهل شام
جحفهدن واهل نجد قرندن واهل یمن یلملدن احرام ایدرلر .
بحراحره — که شب دکریدر — بزم کبی سویسدن [۴] کیرن

[۱] الوقت والمیقات بمعنی وفد استعیر الوقت للمسکان ومنه موافیت الحج
لمواضع الاحرام . کذا فی المصباح . وقد یقال انها مکانیة وزمانیة وما ذکره
مکانی وأما الزمانیة فهي شوال وذو القعدة وعشر ذی الحجة وعن ابی یوسف
تسعة أيام من ذی الحجة وعشر لیال فلا يجوز تنیء من أفعاله قبلها ابتداءً ویفوت
بقوت معظم ارکانه انتہاء .

[۲] انلری محرم اولیهرق کچوب صکره احرام ابلتهدم لازم کلور . اگر
میقاته محراماً عودت ایدرسه دم ساقط اولور .
(دم) : قرباندر .

[۳] شونظمده انلر مجتعددر :

عرق العراق یلملم الیمنی * وبذی الحلیفه یحرم المذنی
للشام جحفه ان صهرت بها * ولاهل نجد قرن فاستین

[۴] فتح شبن وتشدیدباء ابله (شب) عربی اولدیفیچون انی الف ابله
بازمق (سوبس) ک سین ثانیهسته نقطه آغق کبی غلطدر .

حجاج (رابع) خداوند احرام بند اولورلرکه میقات اهل شام اولان (جحفه) فربنده در .

مواضع مذکوره حدود حرم بیت معظم دیمک اولمغله مکه مکرمه یه کیدنلر مواضع مذکوره یی بلا احرام تجاوز ایده مزلر . نابی : اولبیجق واصل حد میقات ه ایکی احرامدن آج ایکی قنات

— بیت معظم یا خود کعبه مکرمه —

(کعبه) : مکه مکرمه جامع شریفی داخلنده — که مسجد حرام و حرم شریف تعبیر اولنور — درت گوشه بر بناء عالیدر [ه]

[*] مکه مکرمه ده مسجد حرامدن بشقه جامع یوقدر . اکا (حرام) اطلاق احترامندندر . هتک حرمتی حلال اولدیفیچون مکه مکرمه یه دخی (بلد حرام) تعبیر اولنور . (مسجد حرام) — که اکا (حرم شریف) دخی دینور — بزم اصطلاحجه اولان مسجدلر کی دکل ، اک بیوک جاملمر مزدن و حتی آبا و فیا جامع شریفندن دها چوق بیوکدر .

مهری و مقام ابراهیم علیه السلامی و بر زمزمی و مذاهب اربعه اصحابیچون بشقه درت مقامی حاویدر . هر طرفدن بر چوق قیولری و بدی مناره سی واردر . شادروان حولیسی کی اطرافندن قهلی و اورته سی آجیقدر . بیت معظم و نام دیگر ایله کعبه مکرمه اشته انک اورته یرنده شادروان آسادر . صریح شادر — وانلردن چوق بیوک و چوق یوکسکدر . و سراپا سیاه کسوه ایله پوشیده در . اضلاع اربعه سی بیئنده کی نسبت معلوم اولدیفیچون صریح یا خود مستطیل دییه میه جکر .

فهو بیت ظاهره الاحجار و الاستار و باطنه الانوار و الاسرار احجاره مقناطیس القلوب القدسیة و النفوس الانسیة و استاره اسباب لکشف التجلیات الرحانیة و التزللات الصمدانیة و من احجاره المتضمنة لانوار أسراره ماسمی بیهن الله المنور بلاده یصافح بها عباده ا ه من شرح لباب المناسک .

حطیمی ، میزابی ، بانی ، حجر اسودی وارد در :
ضلع شمالی‌سندہ کی ایکی گوشہ نك بری (ركن شامی) ودیكری
(ركن عراقی) در .

آلتون اولوق تعبیر اولنان (میزاب کعبه) بو ایکی ركنك
اره‌سندہ و مقام حنفی پیشگاهنده در .

اولوغك منصبي [۱] نصف دائره بریارم دیوار ایله محاط اولوب
انك محیطی اولان یارم دیواره (حطیم) و محاطنه (حجرالكعبه) [۲]
تعبیر اولنور . اوده کعبه‌دن معدود در . اوراده نماز قیلمنور ، دعا
اولنور . محیطی دیوار کعبه‌یه متصل اولمیوب ایکی طرفدن آچیق
بولندیغیچون اطراف بیت معظمی اورادن طولاشتی دخی ممکن ایسه‌ده
(طواف) وراه حطیمدن یعنی اوحیطك آرقه سندن ایکیلور .

ضلع جنوبی‌سندہ کی ایکی گوشہ نك بری (ركن حجر) یعنی حجر
اسود محلی ودیكری (ركن یمانی) در .

(باب بیت معظم) حجر اسود محلته قریب و شرقه ناظر اولان
ضاعده در . عتبہ‌سی بشیله میه‌جك درجه‌ده یو کسکده در .

(حجر اسود) اسمندن اکلاشلدیغی اوزره برسیاه طاشدرکه
اشانه مبدأ طوافدر .

اوتهدن برو معظم و محترم اولوب شدت زحام ایله برابر
زواردن تقریب ایده بیلنلر اتی لمس و تمهیل ایله تهجیل ایدر ،
صوقیلامیانلر اوزاقدن استلام (سلامی) صورتیله اکا

[۱] محل انصاب ديك اولد یغیچون (منصب) کله‌سی میمك ضمی و با حرفنك
تشدیله در . اتی مکتب کی تلفظ ایتك غلطدر .

[۲] (حجر) حاك کسری و جیمك سکونی ابله در قوجاق دیکدر .

احترام ایله اولدولریچون « الحجر الاسود من الجنة » مدیحه منیه سنه
مظهر بختیار بر حجر در . انك ایچون اسوده بدل (اسعد) وصفیله
دخی توصیف اولنور .

نابی : کعبه در مخزن اسرار خدا • زاده الله تعالی شرفا
کرسی • مملکت ربانی • سسده بارکه رحمتی
حجر اسودیدر سنك شفا • بوسکاء لب محبوب شفا

- طواف و مطاف -

(طواف) : بیت معظم اطرافنی طو لاشتهدرکه رکن حجر دن باب کعبه
جهته طوغری صاغه کیدمک شرطیله بیت معظم صوله آلهرق حجر
اسوددن بده واوراده ختم اولنق اوزره یدی دوره یاپیلور .
هر دوره برشوط تسمیه اولنورکه برغایته یلمک دیسکدر هریدی
شوط برطوافدر [۱] .

هر طوافدن صکره وقت کراحت خارجنده ایکی رکعت نماز قیلنور
بونماز واجبات حیدندر .

طواف ایده (طائف) دینلدیکی کبی کعبه مکرمه چوره سنده
طوافه مخصوص اولان محله دخی فتح میم ایله (مطاف) تعبیر اولنورکه
وراء حظیمدن طولانورمفرز برطریقدر [۲] .

[۱] انك درت شوطی رکن وباقی اوچ شوطی واجبدر . کما یأنی .

[۲] طائفینک او طریق طاشدقیری ده اولور . مکان طواف داخل مسجد
حرآمده حول بیت معظمدر . اوزاقدن ستونلر ارقه سندن طو لاشلسه ییله اولور .
کما فی لباب المناسک . قال ولوطاف علی سطح المسجد ولو مرتفعاً عن البيت جازاه .

نابی :

بونه دولت نه سمعادت بونه جاه • کاوله سین طائف درگاه اله
ایله میدان مطاف اوزره خرام • جههك ایت فرش ره رکن و مقام
دلی پروانه شمع حرام ایت • طوف درگاه ولی نعم ایت
فتح طاء ایله (طوف) دخی طواف معناسنه در [ه] .

وقت معینی اولماق اوزره کیجه وکوندز برچرق طواف ایدیله -
بیلورکه انلر طواف نفلدر و آفاقی به کوره صلات نافله دن افضلدر موسمک
غیریده مکی ایچون دخی اوایلدر . موسمه اکا صلات نقل طواف
نفلدن افضلدر .

طوافده تلبیه ایدلمیوب تکبیر و تهلیل ایدیلور و صلوات شریفه
اوقنور .

حجه تعلق اعتباریله طوافك انواع ثلاثه سی واردر : طواف
قدوم ، طواف زیارت ، طواف صدر .

(طواف قدوم) مکه مسکرمه به وارلدقه ایدیلن طوافدر که اکا
(طواف تحیت) و (طواف لقاء) و (طواف اول عهد بالبهیت)
دخی دینور . آفاقی ایچون سنندر .

(طواف زیارت) که اکا (طواف افاضه) دخی دینور : عرفاتدن
اینلر کدن صکره ایدیلن طوافدر . ارکان حجدن اولان طواف اشته
بودر که هر حج ایدنه فرضدر . آنک ایچون بو طوافك براسمی ده
اضافت بیانیله (طواف رکن) در .

(طواف صدر) که حذر وزنده در و (طواف وداع)

[*] دوران وزنده (طوفان) واستعمال وتفعلدن (استضافة) و (تطوف)
دخی دینور . (طوف) برده کاک معناسنه در . کاک شط کچنلرک معلومیدر .

دخی دینور: ایام نحر رمی جمار ایله [۱] نهایت بولهرق منادن مکه
مکرمه به اینلیدیکی وقت ایدیلن طوافدر . آفاق حقتده بواجبدر .
مناسک بونکله ختام بولور .

حذروزننده اولان (صدر) عودت معناسنه در حجاج اولوقت
احرامدن چیقمش و آفاق اولانلر کعبه به وداع ایدوب بلده لرینه
عودت ایتمک اوزره بونمش اولورلر . انک ایچون طواف مذکورک
براسمی ده (طواف وداع) اولشدر . نابی :

کعبه الله دل انسان کبیر • حجر اول قلبه سويدای ضمیر
عارف مرتبه آب وکل اول • وارطولان دائره سن دل بدل اول
ناسکا ظاهر اوله نقطه کار • اوله کور دائره • ننده پرکار

[۲]

- اضطباع ، رمل ، استلام -

(اضطباع) : طوافه [۲] شروعدن مقدم ردانک براوجنی [۴]
صاغ قولنقی آلتدن آلهرق صول اوموزی اوزرینه آنمقدر . ارککه
سنندر . بوطرزاوزره اولان محرمه (مضطباع) دیبه چکز .

[۱] (ایام نحر) و (رمی جمار) آئیده مشروحدر .

[۲] و یقال : الکعبة بیت الحق سبحانه فی الجهر والقلب بیت الحق سبحانه فی السر .

قال فائزهم :

لست من جملة المحبين ان لم * أجمل القلب بيته والمقام

وطوافی اجالة السر فيه * وهو ركن اذا أردت استلاما

[۳] مفصود : بعده سعی ایدبله جک اولان طواف قدوم و باطواف زیارتدر

[۴] (رداء) التنجی صحبه ده میندر .

(رمل) امل وزنده اضطباع حالنده طوافك ايلك اويچ دورده سی
— آديمار فيصالتلق و او موزلر سيلسکه لئلك وجهله — سرعتلی
وچالملی اجرا اولئمقدر .

عليه الصلاة والسلام افندمز حضرتلری — مع صحابه — عمره
ايدرلر ايلکن [۱] مشرکين کرک سيد المرسلين افندمزک ، کرک صحابه
کرينک عسرت وجهد وشدت ايجنده اولدقلرينی سويلشه رک دار
الندوه اوکنده صف اولوب سيره طورمش بولندقلرندن افندمز
حضرتلری ردا شريف رمليله اضطباع ايدوب صاغ بازولرينی اخراج
ومشيلرنده رمل وهروله [۲] اينمشلرو : « رحم الله امرأ أزاها
اليوم من نفسه قوة » . یعنی بوکون کندبسنی انلره قونلی کوسنن
کشی به حق رحمت ايتسون بيورمشلردر .

رجاله کوره سنن حجدن اولان (اضطباع) و (رمل) هر
طوافده دکل ، کندبسنی سعی تعقيب ايددهک اولان طوافده
ياپيلور . طواف نفللرده سعی اولمديغی جهته اضطباع و رمل
اولمديغی کبی واجب اولان طواف وداعدن صکره دخی سعی
اولمديغی جهته اندهده اضطباع و رمل بوقدر . طواف قدومه رمل

[۱] بو عمره ، سنه ۷ سابعه هجرتک ذی القعدة سنده واقع اولشدرکه تاريخ
صلح حديثيه اولان التجی سنه ذی القعدة سنده ايديله من عمره به بدل اولق
اوزره صلحاً مقرر اولديغیچون اکا (عمره القضاء و) (عمره القضاة) و عمره
القصاص) تعبير اولنور .

[۲] طوافده وجه مذکور اوزره اولان سرعتی رمل ديتلدیکی کبی سعیده
ميلين اخضرين اره سنده ايدیلن سرعتی دخی هروله تعبير اولنور . نتسکیم
بیانی کلور .

اجرا اولنور ایسه فها . والا طواف زیارتده باییلور [۱] .
 (استلام) : سلاملامقدرکه طوافه کرک حین شروعده ، کرک
 اثناء طوافده حجر اسود پشمکاهنه کلندکجه اکا استقبال ایدرک نمازه
 طورر کبی ال قالدیروب تکبیر وتلیل ایله حجر مشار الیه وضع وانی
 نقبیل ایلک وبو ممکن اولمدیغنه کوره اوزافدن وضع ید اشارتی
 ایتمکدر .
 صلات طوافدن صکره دخی حجر اسود استلام اولنور .

- سعی و سعی -

(سعی) : مکه مکرمه نك ایچنده ومسجد حرام خارچنده (صفا)
 و (مروه) تعبیر اولنان باصه قلی ابکی تپه ارسنده صفادن بده ایله
 و سروهدن صفایه یدی کره کیدوب کلسکدر .
 سعی دخی یدی شوطدر صفادن مرویه هرذهاب بر (شوط)
 اولدیغی کبی مروهدن صفایه هرایاب دخی برشوطدر [۲] درت ذهاب
 (کیدش) و اوچ ایاب (کلش) اولور . مبدأ : صفا ، منتهی : مروه
 بولنور . هر برنده کعبه کور بنتجه قدر [۳] باصه مفرله چیقیلور .

[۱] همده سنته دکل فرضه تابع قیلدیغی ایچون رملک طواف زیارتده اجرا
 ابداسی افضل عد اولنور . کافی بجم الانهر .
 لکن احرامدن چیقلمش بولندیغندن بو (رمل) اضطباعسز اولور .
 [۲] برغایته یلمک دیک اولان شوطک اومعتاسی سعبه اظهر دوشمشدر .
 [۳] ابذیه حائل اولقله مروهدن کعبه شمدی بالفعل کورنیز . ط .
 سعبه طواف و تشدید طاف و واولله (اطواف) دخی دینور آن بطواف
 بها) قول کریمی ایکی وجهلهده اوقنور . شوطک جمی أشواط اولقله کرک
 طواف ، کرک سعی « سبعة أشواط » لوزره ذکر اولنور .

(سعی) واجبات حج و عمره دندر و هر برپچون برردن زیاده دکلدر . طواف فدومدن صکره عمره نك سعی و طواف زیارتدن صکره حجك سعی یا پاش اولور [۱] .

محل طوافه (مطاف) دینلیدیکی کبی محل سعیه دخی معنی وزنده (سعی) دینیلور . نانی :

سرمه دردیده به خاک سعی * ساحه مروه طربگاه صفا

- هرؤ کله -

هر طوافدن صکره سعی اولمادیگی کبی سعی تعقیب اینمیه حجك طوافده وآلك ده اوج شوطندن صکره سنده رمل دخی اولمادیگی افادات سابقه دن مفهوم اولمشدر .

سعیك هر شوطنده اركك ایچون برهروله یعنی سرعت [۲] واردرکه بین الصفا و المروة اولان هر ذهاب وایابده (میلین اخضرین) تعبیر اولنان ایکی بشیل دبرك ما بینی سرعتله کجیلوب صکره یواش یورینور .
بوده طوافده کی (رمل) کبی سبی زائل وکندی باقی اولان سنن حج دندر .

[۱] طواف صدردن صکره سعی بو قدر .

[۲] وفي الحديث الا لله : « من تقرب الى ذراعاً تقربت اليه باعاً ومن أتاني بعشي أتنيته هولة » .
قاموس مترجمی (رمل) و او معناده اولان (رملان) و (رمل) کله لرینی لپنك ابله كپنمك و (هولة) ني بلك دبو ترجمه ایتمشدر . رحمه الله تعالى .

— وقوف —

آبادیه کیتیمبوب طورمق دیمک اولان (وقوف) مناسک
مصطلحاتنجه عرقه کونی عرفانده بولنق معناسنده در . یومنه اضافتله اکا
(وقوف عرقه) دخی دینور [۱] .

برده مزدلفه وقوفی واردرکه یوم نحر صباحی (مزدلفه) ونام
دیگرایله (جمع) دینیلان موقعده (مشعر حرام) قربنده بولینلور .
اولکیسی حجک رکن اعظمیدر . ایکنجیسی واجبات حجدندر .
(عرفات) : مکّه مکرمه نك شرق شمالیسنده اتی ساعت
مسافهدهدر .

(مزدلفه) : منا ایله عرفات آرهسنده در . میاندهکی مسافه
ایکیشر ساعتدر [۲] .

عرفات یولی اوزرنده مکهدن ایکی ساعت صکره منا وآندن
ایکی ساعت صکره مزدلفه وآندن ایکی ساعت صکره عرفاتدر .
نابی :

عرقه صورت میدان نشور • روز دیوان خداوند غفور
یازمهده عفو معاصی به برات • سطر بر سطر صفوف عرفات

[۱] عوام انك صیغه مرهسنی آلوب طورمق کلهسنی ده اکاعلاوه ایده
کشاردر .

[۲] وهو غیر منصرف لافیه من التأنیث والعلمیه . سمیت نلك البقعة بذلك
لاقتراب الناس الى منی بعد الافاضة أولتقریبهم الى الله سبحانه زلفی . وقیل من
الازلاف بمعنى الجمع لاجتماع الناس بها . ولا بدخلها الى الالمحاً للوصفیه ومنه قول
الزمخشری : کم بین العارف والبارع فی المعرفة ، ومالبلة الزدلفة كبوم عرقه .

شسته در آنده اولان نامه سیاه * اولور آزاد اسیران کنه
حرمان دائره بنده سیمین * جبل رحمت اکافص نکین
جرم ایله رحمت ایدر بیع و شرا * بائع و مشتری سوق منا

— رمی جمار —

(رمی) معلوم اولدیفی اوزره آتمقدور . کسر جیم ایله اولان
(جمار) فتح جیم ایله اولان (جمره) نك جمعیدر .

قاموس ترجمه سنده مبین اولدیفی اوزره (جمره) آتش پارچه سنه
دینلدیکی کبی سنکریزه یعنی اوفاجق طاش معناسنده کلورکه اکا عرییده
(حصاة) دخی دینور . صاحب مصباحك بیاننه کوره (جمره)
اوفاجق طاش کومه سی دیمکدر [۱] .

اولدیکنه کوره (رمی جمار) ترکیبی اوفاجق طاش آتمق معناسنه
اولوب ایکنجی یه کوره جمراته حصیات آتمق دیمدر [۲] هر حالده
مصدر مفعولانه مضافدر .

(رمی جمار) واجبات حج دندر ایام نحرده یعنی قربان بیرای
کونلرنده مناده مواضع مخصوصه سنده اولور . بری برندن برر
اوق آتمی قدر اوزاقده اوچ جمره یعنی اوفاق طاش ییغنی

[۱] قال وكل شيء جمته فقد جره ومنه الجرة وهي مجتمع الحصى بمعنى فكل
كومة من الحصى جرة والجمع جرات وجرات منى ثلاث بين كل جرتين نحو غلوة
سهم ۱۰۱ .

[۲] (جرات) جمره نك جمی اولدیفی کبی او وزنده اولان (حصیات) دخی
اوفاجق طاش معناسنه اولدیفی ذکر اولنان حصانك جمعیدر : فبات ایله
فبات کیدر .

وارد که جمره اولی ، جمره وسطی ، جمره عقبه تسمیه اولنور .
انلر اوچ کون طاشلاتور وهرکون هر برینه یدیشر طاش ایلور
وآیلور ایکن ، الله اکبر ، دینور (ترکیب افعال حجه باقکز) .
مناسک بتون افعال انیادار کار کزیدکان پسندیده خدادار .
تومکومارا بدان شه بارتیست . باکریمان کارها دشوار نیست

— ایام —

(ایام) معلوم اولدیغی اوزره یومک جمعیدر . مراد قرآن کریمده
وارد ایام معلومات و معدوداتدن اولان کونلردر .
(ایام معلومات) عشر ذی الحجه در که یوم تروییه و یوم عرفه
و یوم نحر او جمله دندر .

(یوم تروییه) ذی الحجه نك سکزنجی کونیدر که حجاج اوکون
مکه دن منایه چیقارلر [ه] .

(یوم عرفه) ذی الحجه نك طقوزنجی کونیدر که حجاج اوکون
عرفاتده بوانورلر .

(یوم نحر) ذی الحجه نك اوننجی کونیدر که نحر یعنی ذبح
قربان اولنور . اون برنجی و اون ایکننجی کونلر دخی قربان

[*] (یوم التروییه) تفعله وزننده نامن ذی الحجه درکه عرفه کوتندن مقدم
اولان کوندر . حجاج اول کون منایه عزیمت ایدوب اند ، صو اولامغله کندیلربی
ودابه لرینی کرکی کبی صویه قاندر دقلریچون اطلاق اولندی . یاخود حضرت
ابراهیم — علی نبینا وعلیه التسلیم — رؤبای ذبحی اول کیجه کورمکه یوم
مزبورده رؤبای سر قومه بی تروی و تفکر ایلدی قرداسی رحمانی اولدیفنی ییلوب
یوم عاشرده امر ذبحه مباشرت ایلدی . مؤلف یوم عرفه نك دخی وجه تسمیه سنه
تلمیح ایلددر . (اوقیانوس) .

کونی اولدیغندن هپسینه بردن (ایام نحر) واوزمانلرده حجاج مناده
مقیم بولنق اعتباریله ایام نحره (ایام منا) دخی دینور [ه] .
(ایام معدودات) واذکروا الله فی ایام معدودات قول کریمی
موجبجه نمازلر عقبینده تکبیرلر آلتان کونلدرکه یوم عرفه دن اعتباراً
قربان بیرامنک دردنجی یعنی ذی الحجه نك اون اوچنجی کوننه قدر
اولان بش کوندر .

کتاب صلاتنمک (احکام عیدین) فصلنده مذکور تکبیر تشریق
احتمالری حسبیلله بونلره (ایام تشریق) دخی دییه بیلورز .
حقیقتده (ایام تشریق) : ذی الحجه نك اون برنجی واون ایکنجی
واون اوچنجی کونلریدر . نسکیم کتاب مذکورده بیان اولنمشدر .
افضل ایام جمعه یه تصادف ایدن یوم عرفه در . وقوف عرفه سی
یوم جمعه ده واقع اولان حج اکا مصادف اولمیان یتمش حجدن
افضلدر . نسکیم حج ایله عمره نك تعریفنده حدیث اوله رق کچمشمدر .

— هدی —

حجده کسین قرباندر . آفاق اولان حجاج سفر بر بولندقلاری
ایچون اضحیه ایله مکلف اولدقلرندن (هدی) اضحیه دیمک دکلدر .
حج قران وباحج تمتع ایدنلر نسک حج و عمره فی جمعه موفق
اولدقلرینه تشکراً قربان کسمک انلره واجبدر . مفرد بالحج اولانلره
مستحبدر . (هدی) اشته بوقربالمک اسمیدر .

[*] اون برنجی کون مناده قرار لاشلدیغی ایچون اکا فتح قاف وتشدید
راء ایله (یوم قر) دینلدیکی نهایی ابن اثیرده کورلشدر : افضل الايام عند الله
عز وجل یوم النحر ثم یوم القر .

جزا و کفارت ایچون اولان دمه یعنی کسيله چك قربانده (هدی)
اطلاق اولنور . هديك محل ذمعي حرم مکه در آئیده فصل مخصوص
ایله مبیندر . لفظ هدی هانك فتحی و دالك سکونی ایله در :

— حل [۱] و حرم —

لفظ حرمدن عند الاطلاق حرم شریف دیدیکمز مسجد حرام
معنای متبادر اولور ایسه ده (حرم) اندن عبارت اولمیوب (حل)
مقابل اوله رق دخی استعمال اولنور .

مکه مکرمه وجوارینك نباتی قطع اولنماق و حیواناتی اولانلماق
اوزره اطرافندن حدود تعیین بیورلمش و نشان ایدلشدر . اشته
اوحودك داخلی (حرم) و خارجی (حل) در . حدود مذکوره
مواقیتدن بشقه در . (مواقیت) حدود احرامدر . انلر مکه مکرمه یه
دها اوزافدر [۲] .

حلك اك یاقینی جانب غریبدن مکه یه اوچ درت میل مسافده
اولانیدر که مکه مکرمه دن عمره چیقار انلر احرام ایچون اورایه
چیققدلرندن (عمره) تسمیه اولنور [۳] . اسم اصلیی (تعیم) در .

[۱] حانك کسریله در ، لام مشدد در .

[۲] حرم سکنه بی (مکی) صایلور . سکنه حله بزم کی (آفاقی) دننور .
(حرم مکه) مدینه منوره جهت منیفه سندن (۳) و عراق و طائف وین
جهتلرندن (۷) و جعرانه سندن (۹) وجده جهتلندن (۱۰) میل مسافدر .
هدیه الناسک .

[۳] عمره فصلی اوفویکر .

— مشعر حرام —

منتهای مزدلفه ده بر موضعی در که (جبل قزح) قربنده در . صاحب مصباحك بیانیه کوره نفس جبلدر . میمی مفتوحدر ، مکسور دخی اولور . مزدلفه وفوفنك اوراده اولسی افضلدر چونکه موقف نیدر . علیه الصلاة والسلام .

(مشعر) محل شعار دیمکدر . کسرشین ایله (شعار) علامت معناسنه در . موضع مشارالیهك (مشعر) تسمیه می معلم عبادت اولدیغنه و (حرام) دیو توصیفی حرمتنه مبنیدر .

— فوات ، فساد ، احصار —

(فوات) حجك فوت ایلمسیدرکه عرفه وقوفنی فوت ایتمکله اولور .

(فساد) حجك ویاعمرهك فاسد اولسیدر . حجك فسادی حال احرامده عرفاتدن اول وعمرهك فسادی حال احرامده طوافدن اول مجامعتله در .

(احصار) ارکان حج وعمره دن ممنوع قالمقدر . بونلر احکامیه برابر آئیده مبنیدر .

— جنایات —

حجك جنایاتی محظورات و ممنوعاتدن عبارتدرکه بعضیسی احکام احرامه و بعضیسی احکام حرمه تعلق ایدر . باب مخصوصنده تفصیل اولنور .

— مسائل حج —

حج مسائلی : حجت لاقه و شرعاً اولان معناسنه ، صفتنه ، سببینه ، شروطنه ، ارکانه ، واجباته ، سفتنه ، آدابنه ، محظوراتنه متعلق اولوق اوزره متنوعدر .

(حج) لغتده حانك فتح وكسرى ايله قصد معظم معناسنه اولوب [ه] شریعتده : مكان مخصوصى زمان مخصوصده فعل مخصوص ايله قصد ایلکدر .

(مكان مخصوص) : کعبه و عرفاتدر .

[*] علی قول تیمم کبی مطلق قصددر . معظمی قصد معناسنه اولدیغنه محبل سعدینک شوقولیه استدلال اولمشدر :

ألم تعلمی یا ام أسمع أنما * تخطأني رب الزمان لا کبرا

وأشهد من عوف حلولا كثيرة * يحجون سب الزبرقان المزعفرا

(تخطأني) أخطأني معناسنه درکه بسکا اصابت ایتمدی دیمکدر . (رب الزمان) بعض روایانده کی (رب المذنون) کی موت معناسنه در . (لا کبرا) لاجل أن اکبر معناسنده مضارع متکلم منصوبدر . (وأشهد) اکا معطوفدر . (حلولا) اشهدبه مفعولدر . (حلول) تشدیدلام ايله اولان (حال) ک جمعی اوله رق جماعات معناسنده در . (حول) ک جمعی اولوق اوزره (حول) ضبط ایدنار غلط ایتمشلدر . (سب الزبرقان) ترکیبندکی (سب) سینک کسر ايله عمامه معناسنه درکه صاریقدر . است معناسنده کلور . (زبرقان) قرمعناسنه اوله رق جالی جهتیه (حصن بن بدر) الفزازینک عالمیدر . شاعر خطیبیه نک مهبوی اولان صحابیدر . (المزعفر) مصبوغ بالزعفران معناسنه اوله رق سبک صفتیدر . سادات عرب عمامی زعفران ايله بویانور و عمام و ثیاب مصبوغه ايله انلره اوطه طونانور ایمن . زبرقانک روایت اولنان مجوسیتنه مبنی سبک دیکر معناسی مراد اولدیغنه دائر دخی لسان عربده بر قول وارد اکا کوره هجا متمین اولغله استشهداده محل یوقدر .

(زمان مخصوص) : طواف زیارت ایله وقوف عرفه زمانیدرکه اولکیسی یوم نحرک طلوع فجرندن ابتدا ایله آخر عمره قدر امتداد ایدن اجزاء زمانیه دن برجزء وایسکنجیسی یوم عرفه نك زوال وقتندن یوم نحرک طلوع فجرینه قدر اولان اجزاء زمانیه دن برجزء در [۱] .
(فعل مخصوص) : وقوف و طواف در .

حجك صفتی : فريضة محكمه اولمسیدرکه حج فرض غیر منسو خدر . استعین بالله تعالی [والله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا] قول کریمی اهل استطاعت اولانلره حجی امر ایتمکده در . منکری مکفردر [۲] .

حج ، فرض عمری وفوریدرکه مقتدر اولانه عمرنده برکه حج ایتمک علی الفور فرضدر . بوسنه ممکن وامن طریقدن قلمبلر

[۱] افعال حجدن برقی انك خارجنده یا عقی کافی اولمیه جفی بیانیه زمان مخصوصی اشهر حج ایله تفسیر ایدلرده اولش ایهده طحطاوی بوجهله تفسیری اولی کورمشد .

طواف زیارتک ایام نحرده ایدلسی واجباتدندر . تأخیرینه دم ترتب ایدر تکیم (ترکیب افعال حج) فصلنده ذکر اولنور . بهجة الفتواده شوبله مذکوردر : اوزرینه حج فرض اولان زید حجه کیدوب بعد الاحرام عرفاتده وقوفدن مکره طواف زیارتک ترک ایدوب بعده بش آلتی آی مرورنده طواف زیارتک ایتمدن زید فوت اولسه فرض حج زیددن سافط اولورمی ؟ الجواب : اولماز . بوصورنده زید برسنه زیاده مرورندن مکره عودت ایدوب طواف زیارتک ایفسه زیدک حجی تمام اولورمی ؟ الجواب : اولور .

[۲] فرضك حکمی : فعلنه ثواب وترکنه عقاب وانکارینه کفر ترتب ایتمکدر .

مطمئن ابکن سنه آتیہ تاخیر مباح دکلر [۱] .

حجک سببی : بیت معظمدر . (حج البیت) ترکیبندہ کی اضافت
دلیل سببندر . « امر تکرار اقتضا ایتماک » قاعدہ سنجہ عباداندن
متکرراولانلر سبیلرینک تکرریلہدر . بوندہ ایسہ تکرار یوقدر [۲]

[۱] حدیث شریفہ « من أراد الحج فلیتجهل فانه قد یرض المریض وتصل
الراحلة وتعرض الحاجة » بیورلشدر . بو مقنیہ اولان فول امام ابی یوسفدر .
امام ابوحنیفہ حضر نلرندن اولان ایکی روایتک اصحی دخی بودر . مذهب امام
مالک دخی بودر . امام محمد حضر نلرنجہ حج وظیفہ عمر اولدیفچون فرضیت
علی التراخی اولغله مدة العمر ممتددر . مذهب امام شافعی واجد دخی بودر .
کنزفرحی عینی وابن نجیمدہ بویله مذکوردر . صاحب جوهرہ : امامین آرہ سفندہ کی
اختلاف ظن غالب سلامت اولاق صورتندہدر اما مرض باخود ہرم جہتیلہ غالب
ظن موت اولاق صورتندہ وجوب حج اجماعاً نضیق ایدر . دیشدر ا ہ .

نسکہ دارفرصت کہ عالم دہیست * دمی پیش دانا بہ از طالبست
معلومدر کہ وقت حج اصطلاح اہل اصولہ (مشکل) تسمیہ اولنور چونسکہ
اندہ ہم جہت معباربت و ہم جہت ظرافیت وارددر . فورہ قائل اولان انی ایلاک
سنہدن تأخیر ایدنک فعلی قضا در دیمدیسی کبی تراخی بہ قائل اولان دخی انی
تأخیر ایدن اصلا کتہکار اولماز دیمز . ائم دخی اخیراً ادا ایلہ زائل اولور
بر اندر .

وفی تفسیر آخر سورة المنافقون للجلالین : قال ابن عباس رضی اللہ تعالی
عنہما ما قصر أحد فی الزکاة والحج إلا سأل الرجعة عند الموت ا ہ .

[۲] کعبہ معظمہ أسنمید باللہ تعالی [ان اول بیت وضع للناس للذی ببسکة
الخ] قول کریمک دلالت عبارہ سی وجہلہ حائز مقام ابراہیم بر بیت شریف قدیم
اولوب قبلہ کاه عبادت انام اولق اوزرہ موضوعدر .

کعبہ بناکشت کہ روی نیاز * سوی وی آرند بوقت نماز
دین حنیف حضرت ابراہیم خلیل (علیہ السلام) اوزرہ اولق ادعاسی
بالجملہ اہل ملت سماویہ ایچون مابہ المباحاة ایسکن بو مدطایہ اقامہ بینہ

حجی آمر اولان آیت کریمه مذکورہ طقوزنجی سال ہجرتہ نازل [۱] اولمقلہ حضرت رسول اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندمز اوسنہ حضرت ابوبکرری — رضی اللہ تعالیٰ عنہ — عادات جاہلیہ نک الغاسیلہ خلقہ تعلیم مناسک ایتہک وبرنہج شرع حج ایتدرمک اوزرہ امیر حج قیلشملر وایرتسی سنہ کندیلری دخی ایفاء قریضہ حج بیورمشلردرکہ حجة الوداعدر [۲] .

حجک شرطی : شروط وجوب وشروط وجوب ادا [۳]

یالسکر اهل اسلامه متیسردرکہ بقیان حضرت خلیل اولان کعبہ بفضل اللہ تعالیٰ اهل اسلامه قبلہ در . ائی وجہ مخصوص اوزرہ زیارت دخی مستقل بر عبادتدر واو عبادت منعم علیہم اولان اولوالعزمک وجہ منعمیتلربی مذكر اولان حالندر . اوحال اوزرہ مجتمعاً ابتہال شبہ یوق کہ سبب غفران وباعت فیض لایزالدر . حدیث شریفہ : « فسق و فجور ابتہارک حجہ کیدن اناستدل طوغدینی کوندہ کی کہی دوزر . » مآلندہ اواق اوزرہ « من حج فلم یرفث ولم یفسق رجع کبوم ولدتہ امہ » بیورمشلدر .

[۱] کرچہ (وانعوا الحج والعمرة لله) آیتی سادس ہجرتہ نازل اولمشدر ولکن بوآیت کریمہ شروع اوانان حجک وعمرہ نک اتمامی آمہدر . اندہ بشیر شروع ایجابہ دلالت ایدر شی یوقدر . کما فی شرح الکبیر للعینی .

[۲] واما حررنا ظهر وجہ تأخیرہ علیہ الصلا والسلام الحج الی السنة العاشرة فلیس فیہ دلیل علی القول بالتراخی . قال العینی واما تأخیرہ علیہ السلام فیجتمل أن یکون لعذر إما لان الآیه نزلت بعد فوات الوقت أو للخوف من المشرکین علی اهل المدينة أو علی نفسه . واما ما قال بعضهم أنه علیہ السلام کان قد علم أنه یدرک الحج قبل موته فلیس بشیء ام وما ذکرناه أولى وهو المذکور فی کتابنا الحقائق .

[۳] ذمت مکلفک مأمور بہ ایلہ شمولیتہ (نفس وجوب) وانک لزوم نفریضہ (وجوب ادا) دیبورز . عمرہ لزوم ایصادہ ظاہر اولور تسکیم ذکر اولانور .

وشروط صحت اولمق اوزره اویچ نوعدر [۱] .

(شروط وجوب) سکزدر : اسلام ، عقل ، بلوغ ، حریت ، وقت ، قدرة علی الزاد ، قدرة علی الراحلة ، فرضیت حجه علم .

اسلام شرط وجوب اولمقله حال کفرنده استطاعتی اولان کیمسه به حج واجب اولیوب [۲] او کیمسه فقیر دوشهرک مسلم اولسه استطاعت سابقه سندن طولایی کندیسنه برشی لازم کلز . مسلم بوکا مخالفدرکه مقتدر ایکن حج ایتیمیه رک فقیر دوشسه وجوب حج انک ذمننده دین اولور .

حج ایتدکدن صکره عیاذاً بالله تعالی مرتد اولانه دخی بعد التوبه

[۱] نامید ابن همام اولان سندی (باب المناسک) تسمیه ایتدیکی مناسک متوسطه نوع رابع زیاده ایدرک دیمشدرکه اوده حجک فرض واقع اولسنک شروطیدر و طقوزدر : اسلام ، الی الموت انک بقاسی ، عقل ، حریت ، بلوغ ، قادر اولانه کوره بنفسه ادا ، عدم نیت نفل ، عدم افساد ، عدم نیت عن الغیر .

مسلم اولان کافرک حال کفرنده کی حجی نه فرض نه نفل واقع اولمدیگی کبی مرتد اولان مسلمک حال اسلامنده کی حجی دخی — توبه ایتمش بیله اولسه — نه فرض ونه نفل واقع اولماز . مجنونک وصیبتک ومملوکک — بونلر بعد الحج افاق و بلوغ و حریت بولسلر بیله — حجی نه فرض ونه نفل واقع اولماز . قبل العذر اداء غیر ایله یاخود نیت نفل ایله ویا عن الغیر نیت ایله ویاخود مع الفساد ایفاء فریضه* حج ایدلش اولیوب بونلرک ایتدکلری حج بعد الاستطاعة بیله اولسه کندیلرندن آنسکه حج ساقط اولماز . مقتدر اولدقلرنده شروط بحرره وجهله به حج ایتلمری لازم کلور اه منحة الخالق .

[۲] بوده کفارک فروع شریعت ایله مخاطب اولماملرینه مبیدر . مخاطب اوللری حقنده کی قول عراقیونه کوره اسلام شروط صحتدن اولور . ط .

استطاعت کلور ایسه برحج دها ایتمک لازم اولور .
 جنون و — علی خلاف غیه — عته [۱] و صبا [۲] مانع
 وجوب اولدیغندن جنون و معتوه و صبی حج ایله مکلف دکلدر .
 او حاللرده انلر حج ایتسه لر بیله فرض واقع اولماز . بعد الافاقه
 و البلوغ مقتدر اولورلر ایسه ینه حج ایتملری لازم کلور .
 حر اولمیا نلر عبادات بدنیه محضه ایله مکلف اولسه لرده عبادانلک
 حج کبی همده مالی اولانیله مکلف دکلدر . افندیلریله برابر حج
 ایتسه لر بیله ایتدکاری حج فرض واقع اولما مقله بعد العتق استطاعت
 حصولنده ینه حج ایتمک لازم کلور .
 وقت — که وقت و قوف و طوافدر — شرط وجوب اولدیغندن
 انی مدرک اولمیا نه حج واجب اولماز .
 (وقتدن کندیسنده حج حاصل اوله بیلن زمان اراده اولنور که
 اوده افاقیه کوره اختلاف بلاد ایله مختلف بولنور) [۳] .
 قدرة علی الزاد : یول آزیغنه اقتدار دیمکدر که حد وسط
 ایله — یعنی تبذیر [۴] و تقصیر [۵] ایتیمه رک — معتادی اولان معیشتی

[۱] بوناقلق .

[۲] چوجقلق .

[۳] بوکا مینی فتاوی هندیه ده : « زاد و راحله کی شروط وجوبک وجودی
 وقت خر وجوده معتبر اولوب حتی اهل بلده سنک حج ایچون خروج ایده جکری
 زماندن اول مالک مال اولان کیمسه ینه انی دیله دیک یره صرف ایتمک واردر .
 وقت مذکورک حلولنده انی حج حاضرلتنک غیری به صرف ایتمک بو قدر . اکر
 صرف ایدرسه وجوب کندیسندن ساقط اولماز . » دینلشدور .

[۴] مسرفلک .

[۵] جیمریلک .

وصحفی محافظه ایده ببله چکی نفقه به اقتدار در [۱] .

قدرة علی الرحالة : بینک دوه سنی ندارکه اقتدار دیمکدرکه
(عربستانه وصول اقتدارندن صکره) یا بالاستقلال ویا بربله
بالاشتراک [۲] برراحله [۳] اشرا باخود اکثرا [۴] اینمکه

[۱] حتی انت ببعک معنادی اولان کیمسه انک پیر ندارکنه قادر اولقله
شرط وجوب اولان قدرته مالک اولش صایله لاز . ط .

[۲] (اشتراک) : ایسی کفی شقدنلی پردوه طوتوب هر بری برشق
منفعتنه مالک بولنور اولقدر . یوقسه نوبتلعه بینک اوزره ایسی کفی بر دوه
طوتوق کافی دکلدر . کما قال حاتم :

إذا كنت رباً لأقلوس فلا تدع . رفيقك يمشي خلفها غير راكب

أنحها فاردقه فان حلتكما . فذاك وان كان العقاب فعاقب

[۳] بینک دوه سیدر که بزم هجین دیدیمکزدور . حدیث شریفده « الناس
کابل مائة لا تجد فيها رحالة » بیورلمشدر . اکا (رکاب) دخی دنور همایکسینک
جمعی (رواحل) در . زخمشری (الحکم الزوائج) ده « کم لایدی الركاب من
أباد فی الرقاب » دیشدره لکن کوندن کونه چوغالمقده اولان حجاجه عربستانک
رواحلی کفایت اینتامکله صکره صکره زوامل دخی رواحل حکمی آلمشدرکه
حجاج شمعی زامله سواردر یعنی بینلن دوملر علی الاکثر پوک دوه سیدر .
جده دن مسکیه و مکدن منابه و عرفانه صرکب اوزرنده دخی کیدنلر اولقله ابن
نجم مرحوم بحررائفده « دوه به بینک افضلدر . حمار اوزرنده حج اینمک مکروه
اولور » دیدکدن صکره : کراحتک افضله مقابل ذکر اولشمعدن ظاهر اولان
نزیبه اولمسیدر . دیشدر اه .

[۴] (اشتراء) صانون آلمق دیمک اولدیفی کبی (اکثراء) دخی کراالمقدر .
برینک اباحه واعاره اینمسی کافی دکلدر . ص . ولوکه بابانک اوغله باخود اوغلك
بابابه اباحه سی کبی کندیسنه منت اولیان جهندن واقع اولسون . بوبابده هبه اولنان
مالی قبول اینمک دخی اکا واجب اولماز ولوکه منت واهب عاری دخی اولسون
چونکه شرط وجوبی تحصیل واجب دکلدر . هندیه مع ط .

مقتدر اولمقدر [۱] .

بونلردن (قدرة على الزاد) هم مکی وهم آفاقی حقنده و (قدرة على الرحلة) يالكز آفاقی اولانلرده شرطدر .

مکه ایچنده ویاچوارنده بولنا نلر بلامشقة یوریمک کندیلرینه ممکن اولدقجه سعی الی الجمعه کبی یورییه رک حج ایتمک لازم کلور . والا راحله تدارکی انلرده شرط وجوب اولور .

وجوبک تحقیق ایچون زاد و راحله یه اقتدارده استطاعت مالیه سنک کندی نفقه سندن وعودتنه قدر [۲] عیالی [۲] نفقه سندن و مسکن ویا انک تعمیر ی پاره سی واثاث بیت و ادوات حرفت و قضاء دین مثلی کندیسنه لابد بولنان شیلردن فضله اولمسی شرطدر .

اراشیاسندن مستغنی عنه اولاننک برطاقنی حج ایتمک ایچون صاتمق کا واجب اولماز [۴] . وکذا نزدنده اولان اقچه ایله مسکن ویا خدمت حالایغی اشترا ایده جک اولسه اندن صکره سی

[۱] حتی رکوب مقته قادر اولیانه محاره تدارکنه اقتدار مشروطدر . ط . (مقته) : فازیق دوه تعبیر ایتدکاریدرکه انک رکوبنه هرکس متحمل اولماز . (محاره) محل حاجدر . لسانزده کی (سجاره) بوندن محرف اولسه کرکدرکه میم اوسفندن آچیق یازهلر ق سین توهم اولنش اولور .

[۲] علی قول عودتتد برکون وعلی قول برآی صکره یه قدر . س .

[۳] کشفنک عیالی : نفقه لری اوزرینه لازم اولانلردر . انلرک نفقه سنده دخی لازم اولان کدی نفقه سنده اولدیغی کبی وسطدرکه تبذیر و تقیر اولماقدر . هندیه .

[۴] نعم هو الافضل . ط .

حجه کافی اولماز درجه ده اولانه دخی حج واجب اولماز . ص مع ط .
شرط ثامن اولان (فرضیت حجه علم) دار حربده مسلم اولوبده
شرائع اسلامی جاهل بولنانه کوره در . دار اسلامده بولنقی اکا و سائر فروضه
عالم اولق دیمکدر . و بونده اسلام اوزره نشأت ایتمش اولوب
اولماق مساویدر [۱] .

(شروط وجوب ادا) بشدر : مع البصر سلامت بدن ، زوال
مانع ، امن طریق ، عدم عدت ، وجود محرم [۲] .
کوز لیلک و صاغلاماق شروط وجوب ادا دن اولدیغندن زاد
وراحله یه قادر و حر و مکاف بولنان اعمایه ادا حج واجب اولمیدنی
کبی مریض و یا مقعد یا خود مفلوج [۳] اولانه دخی واجب اولماز [۴]

[۱] دار حربده بولنانه دخی ابکی ارککک و بابرارکک ابله ابکی قادینک
و حتی واحد عدلک اخبار یله علم حاصل اولور . عند الامامین انده عدالت و بلوغ
و حریت بیلله شرط دکلدر . هندیه .

بلاد مفتوحه (دار اسلام) در . بلاد غیر مفتوحه — که دیار اجنبیه تعبر
ایشد بکمز یرلدر — (دار حرب) نسیمه اولور .

[۲] زوج و یا محرمک شرط وجوب و یا شرط ادا اولسندنه امن طریق
خصوصندنه کی اختلاف وجهله اختلاف اولمشدر . ثمره خلاف وجوب و سبتده
و محرمک امتناعی تقدیرنده وجوب نفقه و راحله سندنه و محرم بوله میان قادینه
برابریه حج ایتک ایچون تزویجک و جوبنده ظاهر اولور که شرط وجوب
دیایلر بولرک بری اکا واجب اولماز دیدیلر چونکه شرط وجوبک تحصیل واجب
اولماز . بوکا مبیذر که کدیسنه مال اباحه اولنان کیمسه حج واجب اولماق
ایچون انی قبولدن امتناع ایده یلور . شرط ادا دیایلر انلرک هیسنی اکا واجب
قیدیلر . ط .

[۳] میمک ضمیمه (مقعد) کو تورم اولاندر . (مفلوج) اینمه لی در .

[۴] دوهده طوره میه جق اختیار دخی بوله در . هندیه .

زوال مانع : محبوسیت کبی مانع حسینک زوالیدر .
امن طریقده اعتبار : برآ و بحرأ غلبه سلامتدر . سلامت غالب
ایسه [۱] حجه کیتمک واجب ، تہلکہ غالب ایسه غیر واجب در .
(الغاز فقہیہ مزدن بوبابک ایکنجی مسئلہ سنی اوقویکز)
عدم عدت : عدتک عدم فیامی دیمکدرکہ مطلقہ و یازوجی متوفی
اولان قالدین حقندہ در [۲] کرک بان ، کرک رجعی طلاق ایله مطلقہ
اولوب و یاخود زوجی وفات ایدوبده هنوز عدت ایچنده بولان
قادبنہ اداہ حج واجب دکلدر [۳] .
وجود محرم : محرمک بولنسی دیمکدرکہ بوده قالدین حقندہ در .
حجه کسیدن قالدین آرہده مسافہ سفر بولندیغنه کورہ کرک کنج ، کرک
اختیار اولسون زوجی و یا محرمی برابر بولنق شرطدر [۴] . (زوج
و یا محرم اولدقجہ قالدین ایچون استطاعت ثابت اولمش اولہ ماز .
علی افندی .)
حق زوج فرائضده ظاهر اولہ مامغلہ بوبابده اذن زوج شرط
دکلدر [۵]

[۱] ولو بالرشوة . وقتل بعض الحجاج عذر . ط .
[۲] لقوله تعالى : لا تخرجوهن . والحج يمكن أدائه في وقت آخر . ط .
[۳] اگر بعد الخروج مسافره ایکن اکا عدت لازم کلوز ایسه طلاق رجعی
اولدبنه کورہ زوجی اندن مفارقت ایتمز و افضل اولان مراجعتدر . طلاق
بان ایسه زوج اجنبی کبی اولور . هندبه .
[۴] الی بش باشندہ اولوب مکہ مکرمہ بہ مدت سفر بعید اولان بلدہ
اھالیندن هند بانندہ زوجی یا محرمی بوغیکن حجه کیتمک جائز اولورمی ؟
الجواب : اولناز . (علی افندی) .
[۵] کندی بہ حج فرض اولان هند زوجی زید آخر دبارده اولقلہ

قادینک محرمی : باباسی ، دایسی ، عموجهسی ، قارنداشی ، دامادی ، سوت اوغلی کی قرابت نسبیہ و یا صہریہ یا خود رضاعیہ سببیلہ نکاحی علی التامید کنندیسنه حرام اولان ارککدر . قادینک کولهسی وقایینی وانشتهسی محرمی دکدر .

قادینک زوجی برابر اولورسه محرمه حاجت اولماز .

محرمک حرو مسلم اولسی شرط دکل ، مأمون (امنیتی) اولسی شرطدر . مجوسی اولان محرمی اگر مباحیت مناکحه سنی معتقد ایهه قادینک مسافرت ایدهمز

محرمک مکلف اولسی یعنی صبی و ممتوه و یا مجنون اولماسی ده لازمدر . مراقب بالغ کییدر .

حج یولنده محرمک زاد و راحلهسی قادینه عانددر .

(شروط صحت) درتدر : احرام ، زمان ، مکان ، اسلام [ه] .

کلمه توقف ایتموب محرمی اولان دامادی عمرو ایله مکه مکرمهیه کیدوب اسقاط فریضه حج ایتمک جائز اولوری ؟ الجواب : اولور . (بهجه) .

اوزرینه حج فرض اولان هند حجه کیتکه عزیمت — یعنی نیت — ایتمکله لایق فرنداشی عمروی بانه آلوب کیتکه ایتمکده زوجی زید هندی منه قادر اولوری ؟ الجواب : اولماز . (علی افندی) .

مکه مکرمه دن مسافه سفر بجد اولان بلده اهل یسندن هندک اوزرینه حج فرض اولغله حج ایتمک مراد ایتمکده زوجی زید هند ایله کیتمکدن امتناع ایله هند لایق فرنداشی آلوب مأمون اولان عمرو ایله واروب حج ایتمک جائز اولوری ؟ الجواب : اولور . (علی افندی) .

[*] اسلام همده شرط وجوبدر کما صریح ۲۷ . ابن نجیم دیهدر که بمضار احرامه بدل نیتی ذکر ایتمکله ایسه ده احرام نیت و نلیه دن عبارت اولق جهتیه مستلزم نیتدر اه مؤلفک تعبیرنجه حج درت شی ایله صحیح اولور . انلک ایسکسی احرام واسلامدر و دیگر ایکیسی وفوف و طواف

حجک رکنی : ایکی شیدر بری طواف زیارت و دیگر عرفة و قوفیدر [۱]

حجک واجباتی — که ترک نه دم ترتب ایدن افعالی دیمکدر [۲] —
سمی و وقوف جمع و رمی جمار و حلق یا خود تقصیر و طواف صدر کبی
شیلردر [۳] بوجه آتی تعداد اولنور :

— واجبات حج —

- ۱ احرامه میقتادن کیرمک [۴] .
- ۲ عرفاتده و قوفی غروبه دکین تمید ایتمک [۵] .

افاضه در . بونلردن ایکی اولسکیل (شرط) و ایکی صکره کیز (رکن) در .
افاده من فتاواوی هندیه دن مأخوذدر .

وقوف ذی الحجه نك طافوزنجی کونی عرفاتده و طواف افاضه و نام دیگر ایله
طواف زیارت اوننجی الح کونی مطافده اولور .

[۱] اسکن « الحج عرفه » یورلدینی جهته و قوف ، طوافدن اقوادر ،
قبل الوقوف اولان وقاع ایله حج فاسد اولورده قبل الطواف اولان وقاع ایله
فاسد اولماز . کما فی الهندیة . حجتی قبل الوقوف وقاع ایله فاسد ایدن کیمسه به
بقیه افعال حجه دوام ایدوب سته آیه ده قضا ایتمک لازم کلور . کما فی ط .
وهو المذكور فی باب الامر من کتب الاصول .

[۲] الضابط أن کل ما یجب بترکه دم فهو واجب . ط .

[۳] هندیه ده شرح طحاو بدن نقلاً بالسکز بویش مذکوردر . الله در
المؤلف رحمه الله تعالی .

[۴] یعنی میقتاتی احرامسز کچها ماک .

[۵] غایت مفیاده داخلدر چونکه واجب اولان کیجه دن دخی بر لحظه به
بتشمکدر . ط .

- ۳ یوم نحرک طلوع فجرندن صکره و طلوع شمسندن اول مزدلفه ده وقوف ایتمک .
- ۴ رمی جمار ایلمک .
- ۵ قارن یاخود متمتع قربان کسمک [۱] .
- ۶ حلق و یا تقصیر ایتمک .
- ۷ انی داخل حرمه و ایام تحره تخصیص ایلمک .
- ۸ رمی جماری اندن اول یایمق (عند الامام ط) .
- ۹ قربان کسمکی رمی جمار ایله حلق و یا تقصیر آره سنده یایمق [۲] .
- ۱۰ طواف زیارتی ایام نحرده ایقاع ایتمک .
- ۱۱ سعی ایتمک و انی اشهر حجده [۳] اجرا ایلمک .
- ۱۲ سعی بر طواف معتدبدن صکره یایمق [۴] .
- ۱۳ عذری اولمیا نه کوره سعی ماشیاً اولمق .
- ۱۴ سعییه صفادن باشلامق [۵] .

- [۱] آقانی اولان حجاج مسافر بولندقاریچون بوقربان اضحیه دکل ، دم فران و تتمعدر که حج و عمره نسکاربنی جمعه موفقی اولدقلرینه لشکراً قارن و یا متمتع اولان حاجیه واجبدر که مزایسه بیان آتی وجهله اون کون اورج طونار . مفرد بالحق بولنان آقانی ده دم واجب دکل ، مستجبدر .
- [۲] که بونار (رذخ) حروفنک ترتیبی اوزره اجرا اولنور . ط . یعنی اولارمی بعده ذبح و بعده حلق اولور .
- [۳] (اشهر حج) : حج آبلری دیمکدر که شوال و ذی القعده ایله عشر ذی الحجه دن عبارتدر . (کما صافی ص ۵) .
- [۴] (معتدبه) معتبر دیمکدر . طوافنک اعتباری لافل درت شوطی حصوله کلکله در . چونکه انک معظمی رکندر . أشواط ثلاثة اخیره سی واجبدر . طوافنه طهارت اوزره اولق دخی واجبات حجنددر . کما یأتی .
- [۵] مروءدن باشلار ایسه شوط اوله اعتبار اولماز . علی الاصح ط .

- ۱۵ آفاق اولانى طواف وداعى اجرا ايتمك [۱].
- ۱۶ بيت معظمى هر طوافه حجر اسوددن باشلامق .
- ۱۷ حجر اسودى استقبال اعتباريله صاغه طوغرى كيدرك يعنى كعبه نى صوله آلهرق طواف ايتمك .
- ۱۸ عذرى اولميان طوافى يورييه رك ايتمك [۲].
- ۱۹ طوافده طاهر بولنقى [۳].
- ۲۰ طوافده مستور العوره اولقى [۴].
- ۲۱ طوافى وراء حطيمدن ايتمك .
- ۲۲ طوافك تمامندن صكره ايكي ركعت نماز قيلقى [۵].
- ۲۳ طواف زيارتك صوك اوچ شوطنى دخى ياپمق .
- ۲۴ محظورات احرامى ترك ايتمك [۶].

- [۱] مكده فالحققلردن وطواف زياره دن صكره حبض كورن خاتونلردن بو طواف ساقطدر .
- [۲] خسته لر نخته اوزرنده طولاشديريلور .
- [۳] محشينك افاده سنه كوره واجب اولان : حدثدن طهارتدر . خبيثدن طهارت سنت مؤكدهدر . عدد اكثر ۱۰ حديث ميريقده « الطواف بالبيت صلاة » بيورلمش اولديقتندن انده نمازده اولديقى كېي حدثلردن طهارت معتبر اولور . شوقدركه طهارت مذكوره نك نمازده اعتبارى فرض وطوافده واجبدر . آنسزدخى جواز فوت اولماز ۱۰ بجم الانهر .
- (محدثاً طوافك دم ابابه انجبارى مسئله سيچون جنابات بابنه بافكز .)
- [۴] عضوورتدن ربينك ودها زياده سنك كشفى سببيله دم واجب اولور . ط .
- [۵] فلو تركها هل عليه دم ؟ قيل : نعم . فيوصى به . ط .
- [۶] (محظورات احرام) محرم حقنده ممنوع اولان شېهر ديمكدر :

حجک سنترلی : طواف قدوم ورمل وهروله وایام نحر کیجه لری
مناده یتوتت و اوچ جمره آره سنده کی ترتیه رعایت کی شیلدر که
بروجه آتی تعداد اولور :

— سنن حج —

- ۱ احرام ایدر ایکن ییقانق [۱] یاخود آبدست آلتی .
- ۲ ایکی رکعت نماز قیلیق [۲] .
- ۳ بیاض برازار ایله بیاض برداء طوتنق [۳] .
- ۴ طیب سورنمک [۴] .
- ۵ احرامبند اولدقدن صکره وسط درجهده رفع صوت ایله
چوقجه تلبیه ایتمک [۵] .

ارککک دیکشلی باخود یا پشدیریلی لباس کیمه سی وباشنی باخود یوزینی قبالی
بولندرمه سی و آو آولامسی الخ کی .

[۱] ولوکه حائض ونساء اولسون چونکه بواغتنسال نظافت ایچوندر .
بولیاده هند العجز تبیم منسروع دکلدی . ط :

[۲] بولرده احراز فضیلت سنت اینمک ایچون سنت احرامی نیت ایلر .
ایلمک رکعتده سوره کافرونی وایکنجی رکعتده سوره اخلاصی اوفور . ط .

[۳] بولرک یکیمی ییقانمشدن افضلدر . بیاض اولسی ده رنک دیکرده
اولسندن افضلدر . بولر بیان سنت ایچوندر . بوقسه سترعورت کافدر . ط .

[۴] بوده حین احرامده اولور . بعد الاحرام اولماز . محشی دیرکه : طیبی
(یعنی کل باغی کی خوشبو اولان شیء طاهیری) لباسنه دکل ، بدنته سورینور .
قال وله أن بتطیب بما تبقى عنه بعد الاحرام خلافاً لمحمد ا ه .

[۵] هر نماز قیلشده ، هر بوقش چیقشده ، هر ایتش ایشده ، هر دوه
سواره راست کلدشه ، سحر وقتلرنده . من .

- ۶ تلبیه هر باشلایشده اوج کره ایتمک .
- ۷ رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرتلرینه صلوات شریفه کتیرمک .
- ۸ جناب حقه دعا ایتمک [۱] ،
- ۹ مکه مکرمه یه دخول ایچون غسل ایتمک .
- ۱۰ مکه مکرمه یه نه اراً معلی جهتندن داخل اولمق [۲] .
- ۱۱ بیت مکرمی مشاهده ده دیله دیکی دعای ایتمک [۳] .
- ۱۲ بیت معظم پشکاهنده تکبیر وتهلیل ایلک .
- ۱۳ اشهر حج اولسه ییله آفاق اولان کیمسه طواف قدومی ایتمک [۴] .
- ۱۴ طوافده ارککلر اضطباع ایلک
- ۱۵ سعی تعقیب ایدجک اولان طوافک ایلک اوج شوطنده ارکک قسمی رمل ایتمک .
- ۱۶ سعی ایدر ایکن ایکی میل اخضر میاننده ارککلر هروله ایتمک .
- ۱۷ سعیک هروله موضعندن ماعداده یواش یواش یوریمک .
- ۱۸ طوافی چوق ایتمک [۵] .

-
- [۱] صلوات تلبیه یی ودعا دخی صلواتی تعقیب ایدر .
 - [۲] مکه مکرمه نك قبرستانی جهتندن دیمکدر . محشی دیرکه اخیراً او یو و نه اراً دخول متروک اولشدر .
 - [۳] که او دعا مستجابدر . دعاسنک مقبولیتی ایستملیدر .
 - [۴] کیچ قالوبده مکه یه کیرمیه رک عرفاته چیقانلردن بوسدت بالطبع سافط اولور . کنز .
 - [۵] آفاق حقه طواف ، صلوات نفلدن افلادر . ص . مقیم حرم

۱۹ ذی الحجه نك يذبحي كوني صلوات ظهر دن صكره مكه ده خطبه
اوقنق [۱] .

۲۰ ذی الحجه نك سكرنجي كوني طالع شمس دن صكره مكه دن
منايه چيقيمق

۲۱ اوکيجه مناده قالمق .

۲۲ ذی الحجه نك طموزنجي كوني طالع شمس دن صكره منادن
عرفانه چيقيمق [۲] .

۲۳ كرك عرفه ده كي جمع تقديمه ، كرك مزدافه ده كي جمع
ناخيرده [۳] تضرع وخشوعه وكوزياشلي دو كرك آغلامغه
چالشقمق ونفسي وابويني واخوان ديني ايجون امر دارينه
دائر ديله ديكي دعاي اينمك .

۲۴ غروب شمس دن صكره آغر آغر عرفان دن اينمك .

۲۵ مزدلفه يه اينلديكي وقت كلان كچنلره كيكشلك اولمق ايجون
بطن واديدن يوكسكجه جبل قرح قربنه قونق . (مشعر حرام)
عنواننه باقكر .

اولان ايجون موسمه بونك عكسي افضل اولوب موسمك غيبرده انك ايجون
دخی افضل اولان طوافدر . ط . وفدسر فی الصفحة ۱۲ .

[۱] بوخطبه تكدر . بونده جلسه يوفدر . ناسه مناسك تعليم اولنور . ص .
[۲] امام اوكون عرفانده جمع تقديم باپاركه ايكدي نمازيبي وقتي كيردن اوكله
ايله برابر وقت ظهرده قیلار . اندن اول بعد الزوال خطبه ابدوب وخطبه سنی ابي
قبوب ارده او طورروانلرده ناسه عرفه و مزدلفه و قوفلرینی و او قوفلردن صكره
يوم نحرده كي جره عقبه بي وذبحي و طواف زبارني وحلق تعليم ابدور . ص مع ط .
[۳] (جمع تقديم) و (جمع تأخير) تعبير لر ايجون كتاب الصلواتك اوقات
بجئنه بافق لزومي اخطار اولنور .

۲۶. بیرام کیجه سی اوراده قالمق .
۲۷. بیرام صباحی منابه اینوب ایام نحرده جمیع احوال و احوالی ایله مناده قالمق [۱] .
۲۸. رمی جمار ایچون طورلدقده منای صاغه و مکّه مکرمه یی صوله آلهرق طورمق .
۲۹. جمره عقبه یه رمیده هر وقت را کب و مسجد خیف قربنده کی جمره اولاده و کذا جمره وسطاده راجل بونئق .
۳۰. جمره عقبه یه رمی ایدر ایکن بطن وادیده بولنوب جمرانی آشاغیدن یوفاری آتمق [۲] .
۳۱. رمی ایلك کونی شمسک طلوعیله زوالی بیننده و باقی کونلر زوال ایله غروب اره سنده اولمق .
۳۲. یوم نحرده دخی برخطبه ابدیلوب انده بقیه مناسک بیان اولمق [۳] .
۳۳. منادن مکّه یه نزولی تعجیل ایتمک ایستین کیسه اون ایکنجی کون غروب شمسدن اول چیقماق [۴] .

- [۱] اشیا سنی مناده ابقادن امین اولدقجه کتدیسی اوراده ایکن یوکی مکّه کوندرمک مکروهدر . ص مع ط .
- مصلی یه دخی اشیا سنی (مثلاً آباق قابی وال چیفیتی) آرقه یه برافق قلبی مشغول ایندیکی ایچون مکروه اولور . ط .
- [۲] بونک عکسی نامی راحتسز ایده چکی جهنله مکروهدر . کما یأنی .
- [۳] حج خطبه لرینک اوچنچیلی اشته بودر . ص .
- [۴] اگر غروبه دکن طورر ایسه یرشی لازم کلز ایهده اسات ایلش اولور . واکر مناده اون دردنجی کونک طلوع غربنه دکن

- ۳۴ منادن مکّه به کلور ایکن تخصیص ایتمک یعنی محصب [۱] تعبیر
اولنان دوزلنکه برمدتجک اینمک .
- ۳۵ مکّه مکرمه به کلینوب طواف صدرك اجر اسندن وطواف
نمازندن صکره ماء زمزمدن چو فجه ایچمک .
- ۳۶ آب زمزمی ایچر ایکن بیت معظمه قارشو قائم و ناظر اولمق .
- ۳۷ ماء زمزمی هم ایچمک ، هم دوکنمک [۲] .
- ۳۸ ملتزمی التزام ایتمک یعنی حجر اسود ایله باب کعبه میانی
اولان موضعه کوکسنى و یوزینی وضع ایلمک
- ۳۹ آستار کعبه به یاشوب دیله دیکی دعای ایتمک .
- ۴۰ داخل بیت شریفه — کیمسه بی اینجتمیه ک دخول ممکن اولور
ایسه — ادب و تعظیم ایله کیروب ایکی رکعت نماز قیلیق [۳] .

اقامت ایرایسه اکا او کرنگ دخی رمیی لازم اولور . س . او کون او رمیی
زوالدن اوله یایسه ده اولور . ط . و سیانی .

[۱] (محصب) تخصیصدن اسم مفعول صیغه سببه مکّه قرینده بریردر (ابطاح)
دینور دوز و طاشلقدرد . (تخصیص) اورایه نزولدر . ط .

[۲] باشنه و بون بدننه دوکک . کتاب الطهاره مزده کچدیکی و باب
جنایات فییلنده حاشیه ده ذکر اولندینی اوزره ماء زمزم ایله استنجاء مکروهندر .
اغتسال مکروه دکلدر . نابی علیه الرحمة :

- اولمش آماده * تطهیر عصات * چام زمزمدن آفات آب حیات
رویدر یر یوزیک خاک حرم * عالمک یوزی صویدر زمزم
آب زمزمدر او داروی صفا * صکه و یررخسته * عصبانه شفا
وفی الحديث : ماء زمزم لما شرب له .
- [۳] کیفیت ترکیب افعال حجه باقکتر .

حجک آدابی : دینتی نأدیه وکناهلرینه توبه (۱) و تقصیر ایتدیک
عباداتنی قضا ایدرک مال حلال ایله کیمتمک (۲) ویولده کیمسه ایله
جدال و شقاق ایتماکدر

کتاب الصلأتمزده ذکر اولندیفی اوزره امر خیرده استخاره به
حاجت اولمیوب بو بابده ایدیله حجک استخاره نفس فعله دکل ،
تعیین وقته محمول ارلور (۳)

حجک محظوراتی : — که احرامک ممنوعاتی دیمکدر — ابکی نوعدر ،
برنوعی حاجک کندی نفسنده ایشلیه جکی و دیگر نوعی غیر حقند
یا په جفی در .

اولسکیدی : حلیله سیله بولاشق ، تراش اولماق ، طرناق کسمک ،
طیب سورتمک ، دیکشلی لباس کیمک ، باشنده فس و باصارغی
بولندرمق کبی محرمه جائز اولمیان شیلر در .

ایکنجیسی : آوه یا مباحشرت و یا اشارت یا خود دلالت صور ایله
تعرض ایتتمک و قطع شجر حرم ایلمکدر .

[۱] بفرحق آلدیغنی برینه و یرمک واصحاب حقوق و خصوصیات ایله
حلالاشمق قبیلندن اولان شروط توبه به مراعات ایدرک . ط .

[۲] چونسکه حرام نفقه ایله ایدیلن حج مقبول اولماز . شبهلی اولان
مال حلال ایله حج ایتتمک ایستین کیمسه حج ایچون استدانه ایدوب دینتی
کندی مانندن نأدیه ایلر . (هندیه) .

إذا حججت بمال أصله دنس * فلا حججت ولكن حجبت العیر
ما یقبل الله الا کل طیبة * ما کل من حج بیت الله مبرور
(ابو الشمقمق)

[۳] برأ یاخود بجرأ کیمتمک و راحله یی اشترا و یا اکترا ایتتمک و فلان یاخود
فلان کیمسه بی رفیق اتخاذا یلمک خصوصلرنده دخی استخاره ایده ییلور . ط .

حرم مکه به عائد اولان بو حرمتک حج واحرامه بيله اختصاصی یوقدر نیکیم فصل جنایاتده میندر .

حجک مکروهاتی ترکیب افعال حج فصلنده صره سی کلدکجه ذکر اولنور .

— فضل حج —

کتاب کریمده [والله على الناس حج البيت الخ] و [وأذن في الناس بالحج يأتوك رجالاً وعلى كل ضامر] بیورلیدی کبی حدیث شریفده دخی : « یا ایها الناس قد فرض الله علیکم الحج فحجوا . » د بنی الاسلام علی خمس شهادة أن لا إله إلا الله وأن محمداً رسول الله وإقام الصلاة وإيتاء الزكاة والحج وصوم رمضان . » د أما علمت أن الاسلام يهدم ما قبله وأن الهجرة تهدم ما قبلها وأن الحج يهدم ما قبله ، بیورلشدر [۱] .

صمیم بخاریده شونلرمذکوردر : حضرت عائشه رضی الله تعالی عنهان مرویدرکه مشارالها حضرتلری صلی الله تعالی علیه وسلم افندهن حضرتلرینه : یا رسول الله جهادی افضل أعمال کوریورز بن جهاد ایتیمهلم ؟ دیوسوال ایتدکلرنده علیه الصلاة والسلام افندهن حضرتلری : خیر ؛ سزک ایچون افضل جهاد حج مبروردر [۲] بیورمشلر . ابو هریره رضی الله تعالی عنهان مرویدر که . مشار الیه :

[۱] حدیث شریف اخیر حضرت ابن عمره خطاباً وارد اولشدر .

[۲] (مبرور) : مقابل بالبر دیمکدرکه مقبول معنا سنه در . (حج مبرور) : کتا « قارشمیان حیدر اه امیر . وقیل هو الذی لا یقبه معصیه . ومن علامات القبول أن يرجع خيراً مما كان عليه ولا يعاود المعاصي اه من السندی محشی سنن ابن ماجه .

بن حضرت رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم و من حج فلم یرفث ولم یفسق رجع کیم ولدتہ امہ ، بیورر [۱] اولدقلرینی ایشتمدم . دیمشدراہ کشف الغمہدہ علیہ السلام اقدمزک و اللہم اغفر للحاج و لمن استغفرلہ الحاج ، بیورر اولدقلریدہ مذکوردر [۲] .

حج ، جمہاد کبی اولمیوب فرض عین اولدیغندن [۳] حجه کیمہ نک جوازندہ ابونک رضالری شرط دکل ایسہدہ [۴] بلارضاء ابون حجه کیمہ نک جوازی ابونک استغناالریلہ مقیددر . اکر بر کیمسہ نک ابونندن بری خدمتہ محتاج ایسہ انک رضاسی اولمہرق اوکیمسہ نک حجه کیمسی مکروہ اولور . ابونک عدمی حالندہ جہادیلہ جہدہ ابون کبیدر . ہندیہ .

فرض اولان حج طاعت والدیندن افضلدر . نفل اولان حج اویلہ دکلدر [۵] غنینک حجهی فقیرک حجندن افضلدر .

مکہ مکرمہدہ مجاورت حقوق بیت معظمہ و حرمة مراعات

[۱] ترجمہ : حدیث سبب حج ہامشندہ کچمشدر .

[۲] وقد أسمعک غیر ہذہ الأحادیث من نحو قوله علیہ السلام : الحج سبیل اللہ الخ . و : نابوا بن حج والعمرة الخ . الحجاج والعمار وفد اللہ الخ . وفی سنن ابن ماجہ العمرة الی العمرة کفارة ما بینہما والحج المبرور لیس لہ جزاء الا الجنة .

[۳] اوزرینہ حج فرض اولان زید حجه می کیمک افضلدر بوقسہ غزایہ می کیمک افضلدر ؟ الجواب : حجه کیمک افضلدر . (نتیجہ) .

[۴] اوزرینہ حج فرض اولان زیدہ حجه کیمک ایستدکدہ زیدک باباسی عمرو بغیر وجہ شرعی زیدی حجه کیمکدن منعہ قادر اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (نتیجہ) .

[۵] (حج فرض) و (حج نفل) ایچون صدر کتابہ مراجعت ابدکر .

اولنه میه جفی ایچون نزد حضرت امامده مکروهدر [۱]. امامین نفی کراحت ایتمشلردر [۲] :

-
- [۱] مراعات حقوق امرنده کندیسنه وائقی اولانه کوره کراحت یونی دیمکدر . مدینه منورهده مجاورت دخی مکه مکرمهده مجاورت کییدر . ط . کتاب صلاتزده کچن و کتاب صومعزک بوز برنجی صحیفه سیده دخی کوستریلن (مساجد ثلاثه) احکامندن ظاهر اولدیغی اوزره مکه مکرمه مدینه منوره دن افضلدر . ضریح مقدس حضرت رسول اقدس (صلوات الله تعالی علیه) بوندن مستثنادرکه اوجای دلارا هم یردن و حتی کعبه دن و عرش و کرسیدن افضلدر .
- [۲] سید ابو السعود — که نور الابضاح شارحی و منیلا مسکین محشیسی اولان ابو السعود الصریدر — افاده سنه کوره انلرجه مجاورت مستجبدر . وعلیه القنوی . ط بزباده .

— فصل —

کیفیت ترکیب افعال حج

حجه کیدن کیمسه رایغ کبی برمیقتادن احرام ایدر [۱]
اولجه طرناق کسمک وقوانی نمیزله مک کبی نظافنلر اجرا سندن صکره
غسل ایدر باخود آبدست آلور . البسه سنی چیقاررق سفت اوزده
برازار ایله بررداء طوننور [۲] انلره ایلیک دوکه یاعماز و اوچلربی
دوگله مز . باشنی و آیافلربی آچیق بولندیرر . باشنه هیچ برشی
کیمز و اورتمز (شمشیه طوته بیلور) . آیافلربنه اوستی آچیق آبنز
قابی کیمیر . (محرم امان آلهیده در .)

آبدست آلوب احرامبند اولدوقده ایکی رکعت نماز قیلررق :
« اللهم انی ارید الحج فیسر لی ، یعنی : یارب بن حج ایتمک ایستیورم
انی بنم ایچون قولایلا دیو دعا ایدر [۳] و : « لبیک اللهم لبیک ،
لا شریک لک لبیک ، ان الحمد والنعمة لک والمملک [۴] . لا شریک لک . » دیر
رفع صوت ابلر [۵] .

[۱] احرام و موافقت عنوانلربنه بافسکر .
[۲] (ازار) و (دء) تعبیر لر ایچون آلننجی صحیفهیه مراجعت ایدکر .
[۳] بودعا حج افراده کوره در . حج تمتعه اولا عمره و حج فرانده .
عمره و هم حج نیت اولنور . دعا لرده اکا کوره اولور .
[۴] منعارف اولان بودر . اصلده « ان الحمد والنعمة والمملک لک ،
وافع اولشدر .

[۵] (لبیک) اقامت مناسنه اولان البادن مأخوذ اوله رق . « بن
سنک فبوکده کراراً اقامت و صرة بعد اخری ندا که اجابت ابلدم دیگدر که

بولفظلردن برینی اکسیک سویلنوسین [۱] . شونلری زیاده
ایده بیلورسین : د لبیک وسعدیک و الخیر کله بین یدیک والرغبی
الیک . [۲] (بولر صوکه زیاده ای دیلور زیاده مذکور سنتدر .)
مع النیه بوتلمیه بی ایتمکه محرم اولورسین : آرتق حلیله ک یانسه
ایسه انسه مجامعتدن و فحش سوبله مکدن و فسوق و معاصیدن
ویولناشلر و خدمتجیلر و مکاریلر ایله جدلشمکدن و برآ آو اولامقدن
یاخود آوجی یه اتی ارانه و یاخود برینی اخبار ایتمکدن و دیکشلی
ویا پشدیریلر لباس کیمکدن و صاربق صارمقدن و آباغه مسح کیمکدن
[۳] و باشکی یاخود یوزکی اورتتمکدن [۴] و تراش اولاق و طرناق
کسمک و طیب سورتمکدن توقی ایدرسین .

احرامده ایکن ییقانق و خیمه یاخود تحمل التنده و خانه ساچاغی
کبی برلرده کولسه کلمک [۵] و بله پاره باغلامق جائزدر (۶) .

تنبیه نکیرر ایچوندرد . اتصابی فعل مقدر ایله در . (ان الحمد) همزه نک
کسر ایله در مفتوح دخی اولور . ط .

[۱] چونکه مکروهدر اکسپاتن اسامت ایتمش اولدینی کبی رفع صوت
ایتمین دخی اسامت ایلش اولور . ط .

[۲] (سعدیک) «اطیعک اطاعة بعد اخری» دیمکدر . (رغبی) ضراعت
و نیاز در . ط . صحیح مسلمده مدایله (والرغاه) دخی واقمدر .

[۳] یوزسز سرکوب (یعنی) بوله میان کیمسه مسحک و یونیک فونجولرینی
طوبقارندن آشاغی قطع ایدوب انلری سرکوب کبی کیر . ط .

[۴] مخاطبمز ارکاک اولدینندن بونک قادیته شمولی اوله ماز . انار مستور بتارینی
هر وقت محافظه ایله مأموردلر .

[۵] باش دکیهرک دیمکدر . مکر ایسه مکروه اولور . ط .

[۶] مکر و سلاح قوشانق و خاتم طاقنق و طیب اولدان سورمه بی چمک
وختان اولاق و قان آلق و حجامت اولاق دخی جائزدر . ط .

هر نماز قبله دفعه و یولده یوقش چبقدقچه و اینش ابندکجه و یولجیلره راست کلدکجه و مسحر و قتلر نده نلبیه بی نکثیر ایله .

مکه مکرمه یه واصل اولدیفکده مستحب اولان غسل ایتمکدر . غسل ایدرک یا خود آبدست آلهرق همان حرم شریفه کیدرسین و مستحب اولدیفی اوزره باب سلامه واروب اورادن خشوع و تواضع و جمله نلبیه ایدرک و جلالت مقامی ملاحظه ایله تکبیر و تهلیل ایلیه رک و صلوات شریفه اوقویه رق و صیفشانلره لطف ایله معامله ایدرک مسجد حرامه (حرم شریفه) کیدرسین و بیت معظمی مشاهده دله دیکک دعای ایدرسین [۵] . مسجد حرامک تحینی طواف اولمقله نحت مسجد قلییه رق همان طواف قدوم تشبثنده اولورسین . شریزه که :

نلبیه بی کسه رک تکبیر و تهلیل و صلوات شریفه ایله حجر اسودی استقبال ایدوب اللرکی نمازه طورر کی قالدیرق ممکن ایسه حجر اسود مشارالیه وضع وانی بلاصوت تقبیل ایدرسین . اوراسی پک زحامکاه اولمقله کیمسه یه اذی ایتمکسزین یناشمقدن عاجز اولورسه رک وضع بد ایتمکی ترک ایله انی اوزافدن اشارتله سلاملارسین . مبدأ طوافک بو اولور . بعده کعبه بی صوله اللهرق باب کعبه چمتنه طوغری صاغه کیدرسین و خطبمک آرفه سنیدن

[*] او دعا مستجابدر . بلا حساب دخول جنی طلب اثم ادعیه دندر . ط . « أعوذ برب البيت من الدين والفقر ومن ضيق الصدر وعذاب القبر » ادعیه سنه دندر .

کعبه‌ی طو لاشور و باشلا دیغک بره کلورسین . مطاف داخلنده [۱]
 بو وجهله بدی دوره یاپارسین . حجر اسوده هر کلشده انی وجه مذکور
 اوزره استلام ایدرسین [۲] یدنجی دوره نك استلامیله طواف نهایت
 بولور اولدیغندن حرم شریف داخلنده مقام ابراهیم دینیلن موضع
 مبارکه [۳] واروب ایکی رکعت نماز قیلارسین اوراده بر بوله‌ماز
 ایسه ک حرم شریفک نرسنده متیسر اولورسه اونمازی قیلارسین .
 صکره کلوب حجر اسودی ینه استلام ایدرسین .

هر طوافده لازم دکل ایسه‌ده بو طواف قدومک [۴] ابلک اوچ
 شوخلنده رمل ایدیله جکشدن بونده مضطبع [۵] بولورسین .

[۱] یعنی بیت مقام حولنده . ولوکه مطاف متعارفدن بعد اولسون . تنکیم
 اون برنجی صحیفه نك حاشیه سنه بیان اولمشدر .
 [۲] رکن عسائی بی دخی استلام حسندر . ظاهر روایده سنت دکدر .
 دیگر ابکی رکن - که بری عراقی و دیگری شامی در - استلام اولتماز . ط .
 [۳] مقام ابراهیم برطاشدر که حضرت ابراهیم علیه السلام حضرت هاجر ابله
 ولد مکرمی حضرت اسماعیلی کورمه کلدکجه دوه دن اینر ودوه یه بیز ابکن انک
 اوزرنده قائم اولور ایدی . قدیمین مبارککری نك اثری او طاشده ظاهر اولمشدر . ط .
 حجر مذکورک بولندیغی محله دخی مقام ابراهیم اطلاق اولنور . آلان شائع اولان
 اطلاق بودر . تفاسیرده حجر مبارک مذکور حضرت ابراهیمک ناسی حجه دعوت
 ایچون یاخود رفع بناء بیت ایچون اوزرینه جی قیقلری طاش دبو مذکوردر .
 طحطاوینک ذکر ایتدیکی وجه وجیه تفاسیرده غیر مذکوردر . بالسکر آلوسی
 صحوم اکا باقین دیگر بوجه ذکر ایتمشدر . قاضینک ذکر ایتدیکی دعوت
 ناس خصوصنک جبل ابی قیس اوزرنده اولغی مشهوردر . امام نجمیدن نقلاً
 کشفده : حرم شریفک هبسی مقام ابراهیمدر . دینلشددر اه

[۴] یاخود طواف زبارتک . (۱۴ و ۱۵ نجی صحیفه لره بافکر .)

[۵] اون اوچنجی صفجه ده : مبین اولان اضطباعه بافکر .

غالبه لك سنی صیقشیدیر رایسه طوروب رملی آراق بولدقجه ایدرسین [۱].
طوافدن وانك نمازندن صكره سعی اینك ایچون حرم شریفدن
چیقوب [۲] مسعابه کیدرسین . سعیه صفادن بده اینك اوزره
(صفا) دینیلن باصه مقلی تپهیه کعبه کورنجه قدر صعود ایدوب
اوراده بیت معظمه دونهرك تکبیر وتلیل ایدر و صلوات شریفه اوقور
والارکی قالدربوب دعا ایلسین . بعده اینوب (مروه) جانینه
بواش بواش کیدرسین . (مسعی) ابکی تپه آره سی بروادیدر . تپه نك
بری صفا ودبکری مروه در . بطن وادی به وصولکده قارشو اقلی
وبری دیسکربنك استقامنده اولماق اوزره آره لری برار اوزاق
ایکی یشیل سنون واردرکه (میلین اخضرین) تسمیه اولنور انلر
میاننده هروله ایدرسین . یعنی اوراسنی پك سرعتله کچرسین .
بعده بواش بواش بوریهرك مروه به واررسین . انك دخی
باصه مقلندن کعبه کورینه جك قدر [۳] اوزرینه چیقوب صفا

[۱] چونسکه (رمل) لابد اولقله انی درست یاقی ایچون ازدحامده توقف
ایتمك لازم کلور . حجر اسودی استلام ایتمك کی دکل که اکا اوزافدن
اشارت هخی بدل اولور . ص .

[۲] هانکی قیودن ایسترایسه ک چیقارسین نبی اکرم صلی الله تعالی علیه
وسلم افندمز حضرتلری سفت اولق اوزره دکل ، صفایه ائرب ابواب اولدیفیچون
باب بنی مخزومدن چیقمشلردر که اوراسی شمعی (باب الصفا) تسمیه اولنور . ط .
(صفا) قیا معنائیه در .

[۳] کعبه نك کورنسی زمان اول اعتبارله در . شمعی مروه ایله بیت معظمه
میانق بنالرحالدر لکن ینه مستقبل کعبه اوله رق طورور . ط .
(مروه) بیاض طاش پارچه سیدر . بونك جمی (مرو) وصفانك مفردی
(صفا) در .

اوزرنده یاپدیغکی یاپارسین . یعنی بیت شریف جهته دونه رک
تکبیر وتلیل وتصلیه واللرکی آچوب وقالدیروب دعا ایدرسین .
بونکله سهیک برشوطی حاصل اولمش اولور . بعده مروه دن اینوب
یواش یواش یورییه رک و ذکر اولتان میلین اخضرین آره سنده هروله
ایدرك صفایه کیدرسین صفاتک اوزرینه چیه قوب اول یاپدیغکی
یاپارسین . بونکله ده سهیک ایکنجی شوطی حاصل اولور . صفا
جانبدن درت کیدش ومروه جانبدن اوچ کلش ایله یدی شوط
حاصل اولورکه بواسواط سهیه ذک مجموعی برسه یدر . کیدوب کلور
ایکن تلبیه ایدر وحین هروله ده « اللهم اغفر وارحم وتجاوز عما
تعلم فانک انت العلی الاعظم » دیرسین .

تعریفمن حج افراد اولمغله [ه] سعی ایتدکدن صکره مکّه
مکرمه ده محرم اوله رق مقیم بولنورسین . نه وقت ایسترسه ک بیت
معظمی برچوق طواف ایدرسین . انلرده رمل وسعی یوقدر .
ذی الحجّه ذک سکرنجی کونی صباح نمازینی قیلدقدن صکره حاضرلنوب
منایه کیتمک اوزره بعد الطلوع مکّه مکرمه دن چیه قارسن . اوکون
اوکله نمازینی مناده قیلق مستحیدر .

تلبیه یی طوافدن بشقه هیسچ برحاله ترک ایتمزسین . مناده
مسجد خیف قربنه قونوب اوراده بیتوات وایرتسی (عرفه)
کونی آلاجه قارانلقده صباح نمازینی قیلنجه قدرمکک واقامت
ایدرسین . طلوع شمسدن صکره اورادن عرفاته کیدرسین . زوال
شمسه دکین طوروب اوکله وقتی نمره مسجدینه واررسین .

[*] حج قران وتمتع فصل آتیده میندر . بشنجی صفحه یه ده باقکز .

اوراده اوقنان خطبه ئردن صکره جماعت کبری ایله صلات ظهر وعصری جمعاً قیلوب [۱] محل وقوقه کیدرسین [۲] . عرفانک (بطن عرنه) دینلین [۳] موقعندن بشقه هریری موققدر . بالکک اوراده وقوف اولنماز اولنسه ده کافی اولماز . عرفانده وقوف ایچون بعد الزوال ممکن اولورسه غسل ایدرسین و جبل رحمت قرینده اکا قارشو طوروب تکبیر وتهلیل وتلبیه ایلرسین و طلب طعام ایدر کبی ال اوزازوب کندنک وابوینک و اخوان دینک ایچون دعاده بذل بمجود ایدرسین . کوزلرکدن یاش چیقارمه چاشورسین که اماره قبولدر . اجابتی قوتله امیدایدرک دعاده الحاح ایله . (اوکون نیاز و تضرعه تقصیر ایتمایلسین که آفاقی یه کوره تدارک وتلافیسی یک قولای اولمیه حق برکوند . انی چادرلرده چای صعبتیه اضاعه ایدیوبرمک لائق دکلدر .)

وقوفی راحله اوزرنده ایتیمک افضلدر . یرده آبان اوزری طور مق دخی اطور مقدن افضلدر .

غروب و افغ اولدقده هرکس ایله برابر یواش یواش عرفاتدن اینرسین . کیمسه یه اذی و یرمیه رک فریجه بولدقجه سرعت دخی

[۱] کتاب الصلواتک اوقات بحثنه باقکک که جمع مذکور ده هم احرامک و هم جماعت کبرانک اشتراطی مذهب حضرت امامدر . امامین عندند انک احرامده بولنقدن بشقه شرطی یولدر . محفی دیرکه ائمه ثلاثه دخی بوبله دعاشلردر اظهار اولانده بودر اه

[۲] اگر جماعت کبرایه یتیمه مزابه ک اوکلینی وایکندی بی متاد اولان و قتلرنده بشقه بشقه فیلوب موققه کیدرسین . ص . اصلک بو افاده سی مذهب حضرت امامه میبدر . بوندن اولکی هامشه باقکک .

[۳] (عرنه) لفظی عینک ضمی و رانک فتحی ایله اوفنور .

ایدرسین . جہلہ ناسک یایدقیری شدت سیر وزحامدن وخلفه اذادن
احتراز اوزره اول که انلر حرامدر .

مزدلفه یه کلوب مشعر حرام قربنه فونارسین . کلوب کچنلره
طارلق اولماق ایچون اسلم محل اورامیدرکه بطن وادیدن براز
مرتفع بولنورسین . اوراده اقشام نمازینی وقت عشاده یاتسو
نمازیله برابر قیلارسین . اقشام نمازینی مزدلفه یه کلور ایسکن یولده
قیللق جائر دکلدر (شاید قیلش بولنور ایسه طالع فجر اولدقجه
انی اعاده ابلر . بلااعاده فجر طالع اولیوریر ایسه اونماز جزوازه
عودت ایدر . تکمیل کتاب الصلا تکز اوقات بحشدنه کچمش و ۶۴ نجی
صفحه سنده کی هامشده نظائر یله ذکر اولمشدر) .

مزدلفه ده کیجه له مک سنتدر . طالع فجرده امام صباح نمازینی
ایرکن قیلدیروب وقوف ایدر . ناس دخی برابر وفوف ایدرلر .
مزدلفه نک (بطن حسر) [۱] دینیلن موقعندن بشقه هریری موقعدر .
دعاسنده بذل بجهود ایدرک وقوف ایدرسین [۲] .

اورتالق کرکی کبی آیدینلاندهده هرکسله برابر اورادن
قبل الطلوع قالقوب منایه کلورسین . مزدلفه ده ایکن یاخود یولده
کلورایکن مناده رمی ایتک اوزره اوقاجق طاشلر طوپلامش
بولنورسین [۳] و طهارت لینی تیمن ایچون انلری ییقامش

[۱] (حسر) لفظی یورمق معناسنه اولان تحسیردن اسم فاعل صیغه سبله در .
قال ط : سمی به لان القبل حسر وأعیاً فیہ فلا یجوز الوقوف فیہ .

[۲] ویدعو الله أن یتم مراده وسؤله فی هذا الموقف كما أنه لیسیدنا رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم . من . آی دعاهم بقران الدماء والمظالم لامته . ط .

[۳] طاشلرک عددجه لزومی یتمش یاخود فرق طقوزدر . یدبسی

اولورسین . چونکه انلرله اقامه طاعت ایده جکسین [۱] . برطاشی
فیروب اوفاقلامازسین . جمره یانتمه کیلردن آلوب آنمازسین .

منابه کلدیکسکده جمره عقبه به رمی ایدرسین . وایلك آتشدن تلبیه یی
کسر سین . او بریوقوش یرده اولدیغندن (عقبه) تسمیه اولنور . نامه
اذی اولماق ایچون اتی یوقوشک اوستندن دکل ، آلتندن طاشلارسین .
هانکی جمره اولورسه اولسون انک یانتمه بیریکن طاشلردن آلوب
آتمک مکروه اولدیغی کی [۲] جمره عقبه به اوست طرفدن رمی ایتمک
دخی ناسی راحتست ایده چکی جهته مکروه در . طاشی صاغ السکک باش
وشهادت پارمقلری اوجیله طوتوب آنارسین [۳] . بدی طاش
آناجقسین . هر برنده الله اکبر دییه جکسین . آندیغک طاش برکیه سه نک
اوستنه دوشوب قالور ایسه رمی اعاده ایدرسین . قالمیوب جمره یولنه
ویاقیننه دوشرسه کفایت ایدر . اوزاق دوشر ایسه کفایت
ایتمز [۴] .

ایلك کونی جمره عقبه ده آیلور . ایکنجی و اوچنجی و دردنجی کونلرده دخی
هر جمره ده هرکون بدینسر طاشی آتلق اوزره آلتیش اوچ طاشی صرف اولنور
جما ایتیش اولور . دردنجی کون مناده بولنماز ایسه یکرمی برطاش اکسبک
صرف اولنورق مهمیاتک عددی فرق طقوز اولور .

[۱] طاهر اولیان طاشی آتقی دخی کافی ایسه ده مکروه در . ص .
[۲] چونکه « من قبلت حجته رفعت جمرته » حدیث مدلولنجه انلر مردود
طاشلردر . ط .

[۳] بودها قولایدر . طاشی پارمقنک طرفناغی اوستنه فویوب شهادت
پارمقنک معاونتیله آتقی دخی وارددر . هر حالده سنت اولان صاغ ال ایله آتقدور . ص .
[۴] ذراع اوزافدر ، انک مادونی باقیندر . ط .

(جمره عقبه رمیندن صکره مفرد بالحج دیلرسه قربان کسر [۱]
بعده خلق و بانقصیر ایدر . اندن صکره احرام ممنوعانندن اولان هرشی
اکا حلال اولور . یالساکی قادین حلال اولماز . تمثیلزده سن دخی مفرد
بالحج بولنیورسین .)

بعده اوکون یاخود ایرتسی کون و یاخود دها ایرتسی کون مکّه
مکرمه یه اینوب [۲] طواف زیارتی ایدرسین . اندن صکره سکا حلیلهک
دخی حلال اولور .

طواف مذکورک اجراسیچون منادن مکّه یه اینمکده افضل ایام
ایلک کوندر . اکر انی او اوچ کوننده صکره یه براغور ايسهک واجبی
تاخیر کدن طولانی برشات یعنی قیون و یا کچی قربان ایتمک لازم کلور .
طواف زیارتدن صکره منابه عودت وری جمار ایچسون
اوراده اوچ کون اقامت ایلرسین وری جمار ایامنده منانک غیری
مخلده یتوتت مکروهدر . ایکنجی یوم نحر ده کونش زواله
ایردکده مسجد خیف قربنده کی جمره اولادن باشلایهرق جمره لک
اوچنی ده اجرا ایدرسین (جمره اولی ، وسطی ، عقبه اسمیله
اوچ جمره بولندیغی اولجه افاده اولنشددر) جمره اولی ووسطاده
بایان بولنهرق یدیشر طاش آتار وهر برنده تکبیر ایدرسین و بو
ایسکی جمره ده بشقه بشقه طوروب کندک و ابوینک و اخوان

[۱] آفاق اولان حجاج سمر بر بولندقلریچون اضحیه ایله مکلف دکلردر .
قارن و بامتمتع اولانلر ایکی نسکی جمعه موفق اولدقلرینه تشکراً آلله قربان واجبدر
مفردده مستجبدر . الا أن یكون محصرأ فیجب لکونه بدلا عن الحاق أو التقصیر الواجب .
[۲] یعنی او اینش وجوب موسم ایله واجبدر . ط .

دينك ايچون دعا واستغفار ايلرسين . صكره جمره عقبه يه كلوب ر
راكبا رى ايدرسين وانك ياننده دعا يه طور ميوب كيدرسين . اوچنچى
يوم نحرده ينه بعد الزوال اولوجهله اوچ جمره ياپارسين .

[ومن تعجل في يومين فلا اثم عليه] قول كريمي مفهوم منجه مکه
مکرمه يه عجله اينمك ايستر ايسهك اوکون يعنى بيرامك اوچنچى کون
غروب دن اول اينرسين . اگر غروب دكين تاخر ايدرسهك مکروه اولور
بشق برشى ترتيب ايتمز [۱] .

تعجيل ايتميوب قاله رق مناده ايکن دردنجى کونك طلوع فجرى
وقوع بولور ايسه اوکون دخى رى چهار ايتمك لازم کلور . ينه بعد
الزوال رى چهار ثلاث ايدرسين [۲] .

اوکونه مخصوص اولمق اوزره قبل الزوال دخى رى چهار جائز اولور .
طلوع شمس دن اول رى ايتمك مکروه در .

منادن مکه مکرمه يه رحلت ايدرکن تحصيل ايدرسين يعنى
محصب [۳] دينيان دوزلکه کلندکده اوراده اينوب براز آرام ايلرسين .
بعده مکه مکرمه يه دخول ايله حرم شريفه واروب طواف
صدرى . نام ديکرايله طواف وداعى اجرا ايدرسين وايكى رکعت
نماز قيلارسين . بعده بئر زمزمه واروب قادر ايسهك صوبى کندک

[۱] قرى طغوز طاش آتمش اولور سين . انك يديسى ايلك کونى جمره عقبه ده
صرف ايدلش وفلان قرى ايکيسى يکرى برزدن ايکى کونده آتلش اولور .
[۲] ايلك کونى جمره عقبه يه آتيلان يدى طاشدن صکره اوچ کون بکرى
برزدن آتلش اوچ طاش که جمعا يتمش طاش تمامآ آتلش اولور .
[۳] فرق برنجى صحيفه يه باقکر .

چکه رک بیت معظمه فارشو طوروب قائماً قانه قانه ایچرسین و ایچر ایکن
پرفاچ کره لر نفس آلورسین و هر دفعه سنده کوزکی بیت معظمه دیکوب
باقارسین . ممکن اولورسه ماه زمزمی بدنکه دوکرسین یا خود یوزکه
وباشکه سوررسین . انی ایچدیگکده اللهم انی أسألك علماً نافعاً
ورزقاً واسعاً وشفاءً من کل داء ، دیو دعا ایدرسین که بوسیدنا ابن عباس
حضرتلرینک دعاسیدر [۱] .

آب زمزمی ایچدکدن صکره باب کعبه یه واروب عتبه یی اوپاک
مستحبدر . دخول ممکن اولور ایسه کبروب حضرت رسول اکرم صلی
الله تعالی علیه وسلم افندمک نماز قبله لری یه ملوغریلورسین که باب
کعبه یی آرقه جهته براغه رق اوک طرفده اولان جدارک اوچ ذراع
قربینه طوروب ایکی رکعت نماز قیلارسین [۲] و بعد الصلاۃ یناغکی
دیواره وضع ایله جناب حقّه حمد و استغفار ایدرسین . بعده بیتک
زاوریه لرینه واروب حمد و تهلیل و تسبیح و تکبیر ایدرسین و حقندن
دیهل دیگمکی ایسترسین و ملازم ادب بولنورسین [۳] .

[۱] عشی دیرکه حقنده « ماء زمزم لنا شرب له » بیورلش اولدیفچون
لائق اولان بوم عطش اکبرده قطع عطش یتیله ایچمکدر . کما نقله بعضهم اه
[۲] بین العمودین اولان بلاط اخضر - یعنی دوشمه به بنبل طاش - نمازگاه یی
دکدر . ص .

[۳] عوام ناسک قرآنده کی « عروه و تقی » جدار بیتده کی موضع غالبدن
عبارت اولدیفنه دائر اولان سوزلری اصلزدور . وسط بیتده کی مساره - که
« سره دنیا » نامی و بررلر - کشف عورت ابدوب وضع سره ابلک - علمی
اولان شویله طورسون - عقلی اولمالرک ایشیدر . ص .

بعده چیتوب ملنزمه کل و یوزکی و کوسکی اورایه وضیع والضاف
ایله [ه] و استارکعبه یه یا پشه رق جناب حقه عرض حاجت و ضراعت
ایله و شویله سویله : اللهم ان هذا یتک الذی جعلنه مبارکاً و هدی
للعالمین اللهم کما هدیتنی له فتقبل منی و لا تجعل هذا آخر العهد من یتک
و ارزقنی العود الیه حتی ترضی عنی برحمتک یا أرحم الراحمین .

مکده قالمیه جق اولان کیمسه طواف و داعدن و انک نمازندن و ذکر
اولان زمزم و ملنزم الخ ایشلرندن صکره یوزینی بیت معظمدن آییرمیه رق
آغلایه آغلایه و آغلایه مازایسه مفارقت یتنه متحسراً آغلار جه سنه آرفه
آرفه چکیلوب حرم شریفدن چیتقار .

قادین جمیع افعال حجه ارنک کبیدر شوقدر که احرامده انلرک
باشلری و یوزلری دخی اورتیلی بولنور و انلر تلبیه ده رفع صوت
ایتمزلر و طوافده رمل و سعیده هروله ایلزلر . احرامده معتاد اوزره
کیملی بولنورلر . احرامدن چیتقه ایچون حلق و یا تقصیر ایتمزلر .
حجر اسودی استلام ایچون ارککلرک آره سنه صیق شامزلر .

حائض اولان قادین حال حیضنده طوافدن ماعددا مناسکک

[*] (مطاق ، ملنزم ، تحت المیزاب ، داخل بیت ، زمزم ، مقام ابراهیم ،
سمی ، صفا ، صروه ، عرفات ، مزدلفه ، منی ، جرات) دعا مستجاب اولان
مواضعندور . کافی ص .

هپسنى ياپار . طواف زيارتى زمان طمارتنه تاخير ايدر [۵] چونكه انك
حدث اكبر حالنده اجراسى بدنه - يعنى دوه وياصيفر كې بيوك
برحيوان - قربان ايدلمسنى ايجاب ايلر نيكيم باب جناياتده ذكر اولمور .
اكر حيصنى طواف زيارتدن صكره كوررايسه اندن طواف وداع -
مكده اقامت ايديجيار حقتده اولديغى كې - ساقط اولور .

— فصل —

تعريف اولنان حج افراد فضيلتجه حج تمتك مادونيدر . (حج تمتع)
اندن افضل اولديغى كې (حج قران) ده حج تمتعدن افضلدر .

(حج قران) : حج ايله عمره ي جمع ايتمك يعنى بر احرامده
هم عمره وهم حج ايلسكدر . حين احرامده قيلديغى ايكي ركعت
نمازدن صكره : « اللهم انى اريد العمرة والحج فيسرهما لى
وتقبلهما منى » يعنى : يارب بن هم عمره ، هم حج ايتمك ايستيورم
انلرى بكا تسهيل وبندن انلرى قبول ايله . ديونيت ودعا ايدر . بعده

[*] واياهم نخرده طاهر اوله مامترايسه تاخير طواف اينمىندن طولايي
كنديسنه برمشى ده ترتيب ايتمز . اكر طواف زيارتى وبا انك اكترين ايام نخرده
ايضا ابدىك مدت طاهر اولش ابدسه تاخيرندن طولايي كنديسنه دم ترتيب
ايدر . چونسكه بلاعذر ترك واجب ايتمش اولور .

« حائض اولان هنده طواف بيت الله ايتمك حلال اولورى ؟ الجواب :
اولماز . بوسورنده هند حائض اولمقله طواف زيارتى تاخير ايلسه هنده دم
(يعنى قربان) لازم اولورى ؟ الجواب اولماز . » (بهجه) .

تلبیه ایلر . مکّه مکرّمه به داخل اولدیقتده عمره طوافندن باشلا یوب اضطباع ورمل ایدر و طواف نمازندن صکره مسعایه چیقوب سعی وهروله ایلر . عمره بوفعللر ایله تمام بولمخله بوندن صکره بیت معظمه واروب حج ایچون طواف قدوم ایدر و اضطباع ورملنی یاپار . خنامه طواف و صلاتدن صکره مسعایه چیقوب ینّه سعی وهروله ایلر .

بویاکی طوافی — نماز لر بله برابر — علی التوالی یامق و صکره ابکی سعی بردن ایتک دخی جائزدر . و لکن بو اسم تدر . ط .

بعده محرم اولهوق قالوب وقوف و طواف زیارت و رمی جمار کبی بقیه افعال حجی اجرا ایچون انلرک زمانه منتظر اولور [۱] زمانی کلدکده [۲] انلری اجرا ایله حجنی اتمام ایدوب احرامدن چیقار . آفاق ایسه یعنی مکده قالیجی دکل ایسه طواف وداعی دخی تعریف اولنان مستحبماتیله ایضا ایلر .

نحر کونی مناده جمره عقبه دن صکره وجوباً قربان کسر . چونکه جناب حق انی ایکی اسمکک دخی اداسنه موقوف ایتمشدر . کسین قربان اضحیه دکل ، دم قراندر . اوده یابرشات یعنی قیون و یا کچی و یا خود سبع بدنه یعنی دوه و یا صیفرک یدیده بریدر [۳] .

[۱] دبله دبی قدر طواف ایدر . آرتق انلرده اضطباع ورمل اولماز .
[۲] اکا مبدأ ذکر اولندیفی اوزره ذی الحجه نک سکننجی کونیدر .
[۳] لکن تلبیه هامشده سنن ابن ماجه دن تفلاً واندن اول حج و عمره مجتهد کی حجاج لفظنه دأر اولان هامشده کچن حدیثلر مفهومیجه تلبیه ده (عج) یعنی باغرمق مندوب اولندیفی کبی ازاته دمه دخی (ع) یعنی شورلداتق مندوب بولندیغندن قربانک بدنه یعنی بردوه و یا صیفر اولسی افضلدر .

قربان بوله مازابسه اوچی يوم نحرک حنولندن اول ویدیسی ایام
تشریفک کذرائندن صکره [۱] اولق اوزره اون کون اورج
طونار [۲] .

اگر يوم نحرک مقدم اوچ اورج طونه مدین بیرام اولیوریر
ایسه شات ذبحی اکا متعین اولمقله صکره کی صوم و باصدقه کافی اولماز .

(حج تمتع) : حج ایله عمره بی بشقه بشقه ایکی احرام ایله جمع
ایله کدر . میقاتندن احرام ایتدیکی صروده . اللهم انی ارید العمرة
فیسرهای و تقبلها منی ، یعنی یارب بن عمره ایتمک ایستبورم انی
بکانبسیر و بندن انی قبول ایله دیو یا الکز عمره ایچون نیت و نلبیه
ایدر . مکّه مکرمه یه دخوله بر منوال ساق عمره ایچون طواف
وسعی ایتدکدن صکره حلق و با نقصیر ایله احرامدن چیقار [۳]
مکّه ده حلال اوله رق یعنی محرم اولیه رق قالوب البسه معتاده سیله
(اول جانب عالی به مناسب لباس ایله) طوافلر ایدر [۴] و هر فعل حلالی
ایشلر . حایله سیله اجتماع بیله ایدر . منابه چیقلق کونی کلدکده

[۱] ولو بمسکه ولو فرطها جاز . ص .

[۲] کتاب الصومزده ذکر کی کچن قربان اورجی اشته بو ورده بو فیلادن
اولان آتی الذکر تمتع قربانی اورجیدر . نیتک تبییت و تعینی شرط اولان صوم
اقسامنه باقکزر (۱۶ - ۱۷) .

[۳] اگر سنوق هدی ایتماش ایسه که منابه قربان کوندرماش ایسه دیسکدر
اگر متعه قربانی کنندندن اول منابه کوندرمش بولنور ایسه عمره احرامندن
چیقماز . ص .

[۴] انده طواف قدوم یوقدر .

یاخود دھا ارل [۱] مکدن احرام ایدوب [۲] حجه نیت ایلر
وهرکسله برابر چیقوب تعریف سابق وجهله اولا مناده وایرتسی کون
عرفاتده ویرام کیجهسی مزدلفهده بولنوب صبا حلین اورانک وقوفدن
صکره منابه کلور . اوراده جمره عقبه یه رمی ووجوباً قربان ذبح ویا
نحر ایتدکدن [۳] وحلق ویا تقصیردن صکره مکه یه اینهرک طواف
زیارتی ایدر وطواف قدومی متعاقب سعی اینامش ایسه اتی ده ایدوب
ینه منابه چیقار و رمی جاردن صکره مکه مکرمه یه کلهرک اوراده
قلمیه جق اولدیفنه کوره طواف وداعی دخی یاپار .

— فصل —

(عمره) : احرام وطواف وسعی ایله وجود وحلق ویا تقصیر ایله
ختم بولور برحج اصغر در .
احرام : شرطدر . طوافک معظمی یعنی درت شوطی : رکندر .
ماعداسی واجبدر . ط .
احرامسز عمره اولدیفنی کبی رکنک دخی بدلی اوله ماز . واجب
ترک اولنورسه اکا دم یعنی قربان بدل اولور .
ذکر اولنان امور اربعه دن ماعداسی سنن وآدابدر [۴] .

-
- [۱] واحرامه یكون يوم التروية . وقبله افضل . ط .
[۲] یعنی حله چیقمه حاجت یوقدر .
[۳] ذبح ایله نحرک فرقی کتاب الذبائح مزده مذکوردر . قربان بوله میان
(متمتع) فارن کبی اون کون اورج طوتار .
[۴] حجک سنن وآدابی عمره ده دخی سنن وآدابدر . هندیه . ای فیما عدا
ما یخصه .

انلری نرك ایدن مسی اولور . بشقه برشی لازم کلز . جوهره .
عمره ایدن دخی كرك طوافده و كرك سعیده حج ایدنك ایشله -
دیكنی ایشلر .

(عمره) سنّت مؤکدهدر [۱] . سنه نك جمیع اوقاتنده جائزدر .
فائت اولماز [۲] . رمضان شریفده مندوبدر . یالکزشوبش کونده
مکروهدر : عرفه کونی ، نحر کونی ، تشریق کونلری . جوهره .
عمره نك مفسدی : طوافك اکثرندن اول موقعه ایتمکدر .

(هندیه)

هنوز داخل مسکه اولمیان آفاقی عمره قصد ایدکده احرامنی
میقانندن ایدر .

مکده بولنان کیمسه حله یعنی حرم مکّه خارجنه چیقارق اورادن
احرام ایدر [۳] .

طواف وسعی ایدوب (قارن اولدیغنه و متمتع اولوبده سوق
هدی ایتمدیکنه کوره) تراش اوله رق و یا خود صاحندن قیر پهرق
احرامدن چیقار . نابی علیه الرحمة :

نخس ایدر عمره ترقی عمره * حصه رحمت آلور هر زمرة

[۱] وصحیح فی الجوهره وجوبها . ط . واعتمر صلی الله تعالی علیه وسلم
أربع همر علی ما ذکره النووی .

[۲] انده شروط حجندن وقتندن ماعداسی متبردر . کما فی الهندیه . (فوات)
انجق حجه متصو در . کما سیاتی .

[۳] (حل و حرم) عنوانته یالکز (ص ۲۱) .

— فوات و فساد و احصار احکامی —

(فوات) : حجك فوت ايدلمسيدر . عمره نك وقت معيني اولمديغيجون انده (فوات) تصور اولماز .

حجك قواني عرفه و قوفنى فوت ايتمكه در . حديث شريفده
« الحج عرفه ، بيورلمشدر [۱] . عرفه كوني ويا اقصامى عرفانده
بولتيمان كيمسه حجى فوت ايتمش اولور .

او حالده ير عمره ايدرك احرامدن چيقار . سنه آتیه ده
قضاء حج ايدر

بشقعه برشى لازم كلز شروع ايتمش اولديغى حج كرك فبض ،
كرك نفل ويا نذر اولسون .

(فساد) : حجك ويا عمره نك فاسد اولمسيدر حاجى حال احرامده
عرفه و قوفندن اول مجامعت ايتمكه حج فاسد اولور [۲] .

حجى بوصورته افساد ايتمش اولان كيمسه بر قربان كسرو —
حج صحيح كى ... افعال حجه و محظورات احرامدن اجتنابه دوام ايله
برابر نفل دخى اولسه سنه آتیه ده قضاء حج ايلر .

مجامعتى عرفه و قوفندن صكره و طواف زيارتدن اول ايتمش ايسه
حجى فاسد اولماز انجى بر بدنه يعنى دوه ويا صيفر قربان ايتمك
لازم كلور .

طواف زيارتدن صكره مجامعت ايتمكه برشى لازم كلز .

[۱] أى معظمه وملاكة الوقوف بها لفوت الحج فوته اه يسير .

[۲] ولو بلا انزال اولسون . وناسياً ياخود مكرهاً وانائماً وقوع بولسون .
ابكى طرف دخى فاسد الحيدر .

(فساد) عمره ده دخی جاری اوله یلور . عمره نك فسادی حال احرامده قبل الطواف [۱] بحاجت ایتمکله در . آنک دخی دواى وقضاسی لازم اولور . طواف عمره دن [۲] صکره ایدیلن و فاعه بدنه [۳] ترتب ایدر .

(احصار) : ارکان حج و یا عمره دن ممنوع قالقندر فالانه اسم مفعول صیغه سیله (محصر) تعبیر اولور .

محرم اولان کیمسه یا خسته لهرک و یا پاره سی توکنهرک یا خود دشمن ايله محصر — وقادین اولدیغنه کوره محرمسز — قاله رق و قوف و طوافه [۴] و — عمره به کوره — طواف وسعیه قادر اولسه محصر دیمک اولغله حرم داخلنده ایسه بر قربان کسهرک [۵] ، دکل ایسه بر کیمسه به بر قربان و یا پاره سنی و یروب بالمقاوله تمین ایتدیکی کون او کیمسه طرفندن داخل حرمله قربان کسبلهرک محرم محصر احرامدن چیقار .

دم مذکور تراش اولغله و یا صاچ کسدرمکه بدل اولدیغیچون انلره حاجت اولماز . [فان احصرتم فما استیسر من الهدی] بیورلشدیر .

مانعک زوالندن صکره حج و یا عمره اینده بیله چک ایسه ینه احرام ایدرک حجی و یا عمره سنی ایدر . والا ، دیگر سنه ده قضا

[۱] مراد : طوانک اکثری یعنی درت شبوطیدر . اندن صکره ایدیلن بحاجت عمره یی افساد ایتمیوب بر بدنه قربان ایتمک لازم کلور .

[۲] وحتى انک اکثرندن . کما مر آنفاً .

[۳] (بدنه) فتحتین ايله : دوه وصیغر کی بیوک قرباندر .

[۴] فاذا قدر علی أحدهما فلیس بمحصر . زیلعی و عینی .

[۵] قارن ایدسه ایکی قربان .

ایلر : محصر بالعمره ای دیسه عمره یی و محصر بالحج ای دیسه هم حج و هم عمره یی قضا ایدر ، اگر حج قرآنده محصر اولمش ای دیسه بر حج و ایکی عمره قضا ایلر .

احصار قربانی اگر عمره ایچون ایسه یوم نحرده کسلیک —
اتفاقا — لازم اولمیوب یوم نحر دن اول دخی ذبح اوانه بیلور . حج ایچون
ایسه عند الامامینه اوله در . عند الامامین انک یوم نحرده ذبح اونسی
لازمدر . و علی کلا القولین محل ذبح حر مدر ، حل دکلر .

— باب —

جنایات حج

(جنایت) آغاجك یشنی قوپارمق معناسندن مأخوذ وفي الاصل
احداث شر ايلك مآلنده مصدر اولوب حاصل بالمصدر اوله رق فعل
محرمه اسم قيلنمش واو اعتبارايله جملنمشدر كرك ماله ، كرك نفسه
تعلق ايتمش اولسون .

كتب فقهيه نك باب جنایاتنده جانه واعضايه عائد اولان شره خاص
اولدینی کبی باب حج جنایاتنده دخی حرمده واحرامده جائز اولیان
افعاله خاص اولمشدر .

(جنایات حج) محظورات حرامه منحصر اولماسق اوزره ایکی
قسمدر : بر قسمی احرامه ودیگر قسمی حرمه عائددر . ایکنجی قسم
جنایتك محرمه اختصاصی یوقدر .

محرمه مختص اولان جنایت برقاچ نوعدر :
موجب دم اولان ، موجب صدقه اولان ، موجب تصدق اولان ،
موجب قیمت اولان .

(دم) اطلاق اولندیغی یرده اندن (شات) اراده اولنورکه برقیون
ویا کچی قربان ایلک دیمکدر . جنایت فارنده دم ایکی اولور [ه] .
شات قربان ایتک موجب دم اولان هر جنایتده کافیدر .

[*] مسئله ه : او هاتکی محرمدرکه بر جنایت ایتمش اولدیغی حالده ایکی
قربان کسمک لازم کلش اولسون ؟ جواب : احرام حقننده دی موجب جنایتی
ایشاین فارندر که مفرده بر دم لازم کلن جنایتده اکا ایکی دم لازم کلور زیرا
ایکی احرامکده حرمتی هتک ایلشددر . (ألتاز فقهیه) .

یا السکز ایکی نوعنده کافی دکلدر . انلردن بری عرفه وقوفندن صکر ، وطواف زیارتدن اول موافقه ایتمک و دیگرى طواف زیارتی حدث اکبر حالنده ایلسکدر . بوایکى نوع جنایتده واجب اولان بدنه درکه بر دوه و یا صیغرفربان ایتمکدر .

(صدقه) : بغدادین نصف صاعدرکه مراد بر صدقه نظیر مقدارینک اعطاسیدر .

(تصدق) : انک مادونیدر . بر مقدار تصدق یا خود دم و یا صبره بدینده بخیر اولمغده شاملدر . کافی المدر .

(قیمت) : جزاء قتل صیددر . محرم ملک تعدد یله متعدد اولور [۱] .
بونلر — سبیلری اولان — جنایتلرک کفار نلریدر .

موجب دم اولان جنایت شونلدر : محرم اولان کیمسه بر عضوینی کاملاً طیبیله مک [۲] . صاچنه یاغ یا خود حنا سورمک .

[۱] چونکه فعل تعدد ایتمشدر . صیدجیمی ایکی حلال (یعنی محرم اولیان ایکی کشتی) قتل ایدرسه بالسکز بر قیمت لازم کلور . چونکه محل متجددر . آغاده ط .

[۲] (طیب) : رائحه مستلذه سی اولان هر جسمه اطلاق اولنور مسک ، عنبر ، عود و بونلرله کافوردن مرکب اولان غالبه کی . ولوکه او بودرق و یا بیاضیه درک یا خود ، کمره اوله رفی استعمال ایتمس اولسون . طیبی اکل اینمک دخی سورمک حکمندهدر . چمندن بر عضو مقداری محل حاصل اولان متفرق محللر دخی بر عضو حکمنده اولوب اتحاد مجلس شرط یله جیم بدن دخی عضو واحد حکمندهدر . مجلس متحد دکل ایسه هر طیب ایچون بر کفارت لازم کلور . کفارت ایدوبده طیبی عضوندن کیدر مامش اولورسه بر دمدها لازم کلور . ط .

دیکیشلی (یاخود یاپشدریلی) لباسی معتاد و جملة [۱] نام برکون کیمک [۲] ، باشنه برشی اورتک یعنی فس و یاطاقیه کیمک یاخود صارغی صارمق ، تراش اولق [۳] ، حجامت دخی اولق شرطیله [۴] موضع حجامت تراشیده ایتک ، قولفلرینک برینی یاخود ایکیشنی و یاموی زهارینی یاخود بیون قیللرینی ازاله ایلک . طرناق کسمک [۵] . واجبات حجدن برینی (مثلاً رمی جماری و حتی برکونک رمی) ترک ایتک ، رمی و ذبح و حاق فملارنده تقدیم و تأخیر و قوعه کنیرمک [۶] .

[۱] معتاد اوزره کمیوبده بلنه فوشانور و یاخود اوموزنسه آتار ایسه برشی لازم کلز . ط .

[۲] نام برکجه کیمک دخی بوبله در . کافی الدر . قال و انزائد علی البوم کالیوم وان نزعہ لیلا و اعادة نهارا اه مثله عکسه . ط . و سیانی حکم الاول من البوم .

[۳] باشنک و با صفالنک بر ربیع دخی تراش اینمک بوبله در . بایی فبرغفده صدقه و بریلور . ص مع ط .

[۴] بوفیدی مؤلف درر حاشیه سنده زیاده اینمش و دیمشدرکه تراشی حجامت تعقیب ابتخر ایسه عندالامام صدقه دن بشقه برشی لازم کلز . و قالا علیه صدقة بالخلق للحجامة و غيرها اه و حکم النف و النفص و الاطلاع بالنورة و القلم بالأسنان حکم الخلق . هندیه .

[۵] کرک ابکی اللرینک و ابکی آباقرینک طرناقربنی مجلس واحده کسمش اولسون ، کرک بالکز برالنک و با بالکز بر آیاغنک طرناقربنی کسمش بولسون . من . اگر ال و ایاق طرناقربنی بشقه درت مجلسده کسراپسه درت دم لازم کلور . کافی المنق .

[۶] لما روی عن ابن عباس أنه قال: من قدم شيئاً من حجه أو آخر فليهرق لذلك دمأ . و تأویل الحديث المذكور في كتاب العلم وغيره من صحيح البخاری « افعل ولا حرج » اسقاط الاثم عن خلق قبل الذبح أو ذبح قبل الرمي جهلاً

ولو كه محظورات مذكوره في معذور اوله رق يابسون [١] .
طوافه طاهر بولنقى دخى واجبات حجدن اولمغله انى ترك ايتمه نك
كفارتى حدثك اصغروا كبرى وطوافك نوعى اعتباريله مختلفدر . شويله كه:
طواف قدوسى ويا طواف وداعى حدث اصغرايله اجرا ايتمك
جنائتمك كفارتى نصف صاع اولان (صدقه) در . انلى حدث اكبر
حالنده يابمى جنائتمك كفارتى طواف زيارتى حدث اصغرايله اجرا
ايتمك جنائتمنده اولديغى كبرى (دم) در . طواف زيارتى حدث اكبر ايله
ايتمه نك كفارتى (بدنه) در [٢] .

هانكى طواف هانكى حدث ايله اولور ايسه اولسون اجرا
ايدلدكدن صكره طاه آ اعاده اولنور ايسه موجى اولان كفارت
ساقط اولور [٣] .

واجبات حجدن اولان سعيك [٤] ومزدلفه وقوفك وآفاقيه

منهم ونسيانا . كما ذكره العيني في شرحى السكز والبغارى .
[١] حج شريفه كيدن زيدبالغ محرم ايكن باضى ستر ايلسه زيده نه لازم
اولور ؟ الجواب : كاملاً بركون ستر ايلديسه دم لازم اولور ، اقل ستر ايلديسه
بغدايدن نصف صاع فقرايه تصدق ايلر . زيدك وجه محرم اوزره سستري بعذر
اولسه زيده دم لازم اولورمى ؟ الجواب : اولور . (بهجه) .

وذكر المؤلف التخيير في صور لزوم الدم أعنى التطيب واللبس والحلق لعذر بين
الذبح أو التصدق بثلاثة أصوع على ستة مساكين أو صيام ثلاثة أيام .

[٢] لأن الجنابة أفلظ فيجب جبر نقصانها بالبدنة اظهاراً للفتاوت بين الحديثين .
وهذا في الفرض فانه لو طاف الأقل جنباً ولم يعد وجب عليه شاة . ط على الدر .
[٣] والأصح وجوب الامادة في الجنابة وتنبها في الحدث . ولو طاف للعمرة
جنباً أو محدثاً فعليه دم مالم يعداه من الدر مع ط .

[٤] اكثرينى ترك دخى تمامنى ترك كييدر . انده يلاعذر راكب اولقى دخى
موجب دمدر . كما فى الدر .

کوره طواف وداعک ترکنه دخی دم لازم کلور [۱].

موجب صدقه اولان جنایت شونلردر : برعضودن اقلی طیبلمک ،
برکوندن اکسیک مدنده کیینمک ، رأس و یا الحیه نک ربعدن اقلنی تراش
ایتمک ، برطریق کسمک [۲] ، طواف قدوم و یا صدری آبدستسز
ایتمک ، طواف صدردن و یا سعیدن برشوطی ترک ایتمک ، رمی چهارده
برطاش اکسیک آتمق [۳] ، بشقه سنی تراش ایتمک [۴] ، یاخود انک
طریق ناغنی کسمک .

موجب تصدق اولان جنایت شونلردر : کله اولدرمک [۵] ،

[۱] کما هو حکم ترک الواجب فی الحج وترك أربعة أشواط من طواف
الصدر کترکه صرح به فی الدر . قال ولا یتحقق الترك الا بالخروج من مکة .
[۲] هرطریق ایچون بر نصف صاع و یا انک قیمتی تصدق اولنور . اگر
انلرک بجموعی بر قربان قیمته مساوی اولورسه دیله دیسکی بر مقداری تنزیل
ایدرک ویرد . بش یارمک طریق لینی مفرقاً کسمک صورتند اولدیغی کبی که مجلس
واحدده کسمکده ارنفاق (استراحت) تام اوافله جنایت کامل و بناءً علیه
دم لازم اولور . متفرقاً کسمکده صدقه ویریلور . ص مع ط قویق طریق ناغنی آلفده
برنی یوفدر . کما فی الکفر .

[۳] هرطاشک ترکنه - برکونلک رمیک ترکنه بالغ اولماق شرطله -
بر نصف صاع تصدق اولنق لازم کلور . برکونلک رمی جوارک ترکنه دم ترتب
ایدر . کما فی الدر وقد مر الاخير . ترک اولنان طاشلرک عددی برکونلک رمیه
و یا انک اکثرینه بالغ اولور ایسهینه دم لازم کلور . اگر چهاره ترکونه نک بجموعنک
صدقه بدلی بر قربان قیمته بالغ اولورسه اندن دیله دیسکی بر مقداری تنزیل ایدر .
ص مع ط .

[۴] اوغیر کرک محرم ، کرک غیر محرم اولسون . بشقه سنه طیب سورمک
و یا دیکشلی لباس کیدرمک بونک خلافتهدرکه اکا اجاعاً برنی لازم کلز . ط .
[۵] کله یی - اولک اوزره - بریره براتق ولباسی کونشه عرض

چکرکه اولدرمک . (بولورده نه دیلرسه انی تصدق ایدر) .
 موجب قیمت اولان جنایت : آو اورمقدر [۱] .
 ایکی اهل عدل و وریلان آوه کرک کوچک و یا بیوک اولسون مقتلنده .
 و مقتلنده قیمتی اولدیغنه کوره مقتلنه قریب موضعه تقدیر قیمت
 ایدرلر . قتل صید جنایتنک جزاسی انک قیمت مقدره سیدر [۲] او قیمت
 تصدق اولمق لازم کلور . اگر قیمت مقدره قربان قیمتنه بالغ اولور
 ایسه یا بر قربان آلوب انی حرم داخلنده ذبح ایتمک و یا خود بغدادی
 اشترا ایدوب انی هر نرده اولورسه یا مرصاع اولمق اوزره فقرا به
 تصدق ایلک [۳] یا خود هر یارم صاع بدلنده و لوم تفرقا اولسون
 برکون اورج طوتمق بیننده او کیسه یغیر بولور .
 قتل اولنان حیوان غیر مأکول — فیل کبی — کبیر دخی اولسه
 جزا بر دم قیمتنی تجاوز ایتمز .
 مأکول اللحم اولان حیواننک بالغاً بالغ قیمتی تصدق اولور .
 کافی لدر مع ط .

ایتمک دخی موجب تصدق . اولدیریلن و یا تهله کبه الف اولنان کمله کبیر یعنی
 اوچدن زیاده ایسه نصف صاع صدقه و بریلور . قله دلالت دخی صیده دلالت
 کبی موجب جزا در ط .

[۱] محرم اولان کیسه صیاده صیدی اخبار و یا اراده ایلله قتل صید انک
 دلالت و یا اشارته افران ایتمک دخی بویه در . کافی لدر . قال : بدءاً أو
 هوداً سهواً أو عمداً .

[۲] بر نصف صاع قیمتندن اقلده برکون اورج طوتمق دخی کافی اولور . ط .
 [۳] اگر نصف صاعدن اقل آرتار ایسه انی دخی تصدق ایدر و یا خود
 برکون اورج طونار . س .

حيوانك آياقلرندن يريتى وقوشك قناديتى كسرايله انى حيز امتناعدن آليقويىق [۱] اولدرمك ديمك اولديغيجون تام قيمتى ايجاب ايدر .

قوشك جيلق اوليان يورطه سنى قيرمق دخى بويله در .

حيوانك قيلنى يولق و امتناعنى اخلال ايتمين عضوينى كسمك وقوشك اوچوب قورتلغه مدارى اولان قنادتويلرينك غيرىستى يولق نقصان قيمت اعطاستى موجب اولوركه او حيوان و او قوش برصا غلام و يرده اولوجهله ناقص و معيوب اوله رق تهويم اولنوب ايكى قيمتك ماييتى اولان مقدار تصدق اولنور [۲] .

قارغه يى [۳] ، چايلاغى ، عقربى ، فاره يى ، ييلانى ، كلب عقورى [۴] ، سيورى سينكى ، قارنجيه يى [۵] ، پره يى ، كنه يى ، قبلوبغه يى ، سينكى [۶] ، كلبكى ، آرى يى ، كرپى يى ، كرتنگله يى

[۱] معلومدركه (صيد) انساندن متوحش و ممتنع بولنان بىانى حيواندر .

[۲] بوده ايني اولوبده اثرى قالىق صورتده در . اكر اثرى فالحاز ايسه موجبى زائل اولدغه ندر ضمانده اولماز . ط .

[۳] سقسقان ديتيلن آلاجه فارغه مستنددر . كما فى ط .

[۴] كلب اهليتك ضررى اولدقجه قتلى حلال اولماز . قتل كلاب حقتده دكى امر منسوخدر . ط . جوهره ده دييوركه اسد دخى كلب عقور منزله سنده در . قورد و بيان كذبى حقتده ايكى روايت وارددر . مايونده و خنزيرده اختلاف اولمشدر امام ابو يوسف انلرده جزا اولدغه قائلدر . امام زفر : خنزيرك قتلى مندوب اليه اولمغه انده جزا اولماز . ديمشدر اه

[۵] لکن قارتمه نك اذاسى اولماتنى اولدرمك حلال اولماز . ط .

[۶] اهل عراقدن برينك : محرم اولان كيمسه سينك اولدبرر ايسه نه لازم كلور ؟ ديو واقم اولان سؤاله جواباً حضرت ابن عمر (رضى الله تعالى عنهما) :

والحاصل آوجنسندن اولميان ويدن انسانيدن تولدايلدين بالجله هوام وحشراني اولدرمكه برشي ترتب ايتمز .

أو حيوانك صائلي يعني انسانه سالار اولاني اولدرمكه دخي برشي لازم كلز .

حرمت حرم محرمه مختص اولمديغندن حرمك آويني اولامق و نباتي فويلامق محرم اولميانه دخي حلال وجائز اولميو بغير محرم بولنان كييمسه صيد حرمي قتل و نبات حرمي قطع ايتمك صورتنده صائم اولمق كافي دكل ، قيمت و برمك لازم كلور [١] .

بركييمسه نك ملكنده نابت دكل ايسه برقيمت و اكر بر كييمسه نك ملكنده نابت ايسه ايكي قيمت و بريلوركه بري حق مالك و ديكرى حق شرعدر [٢] .

ربحانه نبي اولان حضرت حسيني قتل ايتد كرده شمدى سينك قناني صور يورسكز . ديمش اولدقربني بخارينك فضائل اصحاب فصلندن قفلاً اذفاقنده ذكر ايتمش زدر .

[١] شجر حرم ، درت نوعدر . انلردن اوچنك قطع و انتفاع اولنمسي بلا جزاء حلالدر . برينك قطعي و انسكله انتفاع اولنمسي جزاسز حلال دكلدر . يعني قطعنه جزا ترب ايدر . بولردن اوچ اولكيلا : ناسك يتشدر بر اولدقلى جنسندن اولان وانارك يتشدر دكلرى بولنان هر آغاج ، وناسك يتشدر دكلرى جنسندن دكل ايسه ده انارك يتشدر مش اولدقلى هر آغاج ، وناسك يتشدر دكلرى جنسندن اولديغي حاليه بنقسه نابت اولان هر آغاجدر . حلال اولميان شجر : ناسك يتشدر دكلرى جنسندن اولميان و خداي نابت اولاندر . هندية . ط .

[٢] ولو اشترك في قطع شجر الحرم محرمان أو حلالان أن محرم وحلال فمالهما قيمة واحدة . هندية .

حرم مکه داخلنده حیوان او تلامق [۱] و اوت بیچمک
حرامدر . آغاجک قورومشقی قطع و یا قلع ایله کنده بآس اولدیفی
کبی مکه صمانی دیدکاری اذخر اونیه منتار دخی حکم حرمندن
مستثنادر .

— فصل —

حجده کسین قرپانه (هدی) تعبیر اولنور که واجب اولان
متعهور قران قرپانلرینه و تطوع اذبح اولنانه و جزا و کفارت ایچون کسینله
شاملدر .

[ثمانية أزواج الخ] قول کریمنده تعداد بیوردیفی اوزره
صنوف آنعامک ارککی و دیشیسی ما کول اولمغله انلر جائز
التضحية [۲] اولدیفی کبی « ماجاز فی الضحایا مجاز فی الهدایا »

مسئله ۷ : هانکی ایسکی محرمدر آنلرکه بر موضعه ایکیسی دخی جنایت
احرامده بولندیفی حالده جزا برینه لازم کلوبده او برینه لازم کلیه ؟
(جواب) بو آغاجک کوکی میقاتک خارجنده و دالاری میقاتک داخلنده اولوبده
دالک اوزرنده قوش بولمقی حالنده محرمک بری قوشی وورسه و دیگری دالی
کسه جزایی قوشی ووران چکر . آغاجک کوکی داخل میقاتده اولوبده دالاری
خارج میقاتده بولمقی صورتده جزایی دالکسن چکر . چونسه قوش تابع دکل ،
مستقلدر بناءً علیه آنک بولندیفی محل معتبردر آغاجک دالی ایسه مستقل دکل ،
اصله تابعدر . اصلک یعنی کوکک بولندیفی بر حرم ایسه اودالی کسمک جنایتدر ،
دکل ایسه دکلدر . (الغاز ففیه)

[۱] ای بدایة . ط .

[۲] آتیده (کتاب الاضحیه) به باقکزر .

فواستجبه هدی [۱] دخی دوه دن وصیفر جنسندن وغنمدن [۲] اولور .
هدیک اعلاسی (بدنه) یعنی بدوه ویا صیفر در . ادناسی (شات) یعنی
برقیون ویا برکیچیدر .

شانک جذعی یعنی برسنه لکی وحی قیونک التي آئی اکمال ایدن
طوقنسی وبدنه نیک ثنسی یعنی دوه یه کوره بش یاشنی وصیفره کوره
ایسکی یاشنی تمام لایانی کوراک وطوپاللق کبی عیوب مانه دن [۳]
سلامتی شرطیله جمله سنک ارککی ویشیسی قربان اولور .

طواف رکنی — که طواف زیارتدر — حدث اکبر حائده ایتمک
وعرفه ووقوفندن صکره وطواف زیارتدن اول حلیله سنی و طء ایلک
جنایتلر دن ماعداده شات قربان ایتمک جائز اولوب ذکر اولشان ایسکی
جنایت کفار تله زنده بدنه قربان ایتمک لازم کور .

متعہ وقران قربانلری اضحیه ده اولدیفی کبی برنجی کونی افضل اولاق
اوزره بالخاصه ایام نحرده کسیلور .

هدیک هر نوعی ایچون محل ذبح حرم مکہ در [۴] مناده کسلمک
شرط دکدر .

[۱] (فان احصرتما استیسر من الهدی) و (حتی یبلغ الهدی محله) قول
کریمارنده متلو اولدیفی وجهله (هدی) تغلی هانک فتحی ودالک سکونیه در .
تشدید باء یله غنی وزننده دخی اوقنور . جمعی (اهداء) کاور . (هدایا)
تعبیری مشددلک مؤنثی اولان هدییه اعتبار یله در . (ضحایا) یه مشاکل دوشمر مشار در
[۲] (غنم) : قیون وکچیدن اهددر . بالخاصه قیونه (ضأن) وکچی به
(معز) دینیلور .

[۳] کتاب الاضحیه به باقکزر .

[۴] مکرکه بولده تعیب ایتمش هدی تطوع اوله که انک همان اوراده دخی
ذبحی جائز اولور . ص .

جزا و كفارت قربانلرندن ماعداسنك اكلې كسنه حلال اولور [۱] . طاعتق ايچون حرم مكه ققراسي ايله سائري سياندر [۲] .

قربانك شات نوعي دكل ده بنده نوعي علامتلور . اكاده علامت وضعي واجب دكلدر . تطوع و يا نذر يا خود شعه و يا خود قران قرباني اولماق شرطيله علامت وضعي مستحيدر . جزا و كفارت قربانلرينه علامت وضع اولماز [۳] .

ضرورت اولماقجه قربانلق دوه يه بيلنر . قربانلق حيوانك سودي صاغلماز . مكر كه محل اوزاق اوله . او حالده صاغللق ايجاب ايتدكجه صاغيلوب تصدق اولور . يول يافين ايسه لرينه صفوق صو ووريلور .

ماشيا حجى نذرايدن كي مسه يه ماشيا حج ايتمك لازم كلور [۴] . او كي مسه طواف ركني ايفا ايلدكجه راكب اوله ماز [۵] . اگر

[۱] شوقدر كه بولده قصور نوبده كسيان تطوع قرباني كسن اكل ايده مز چونكه هدي تطوعك جوازا اكلې عئنه وصول ايله مشروطدر . ص مع ط . [۲] لكن ذفير حرم افضلدر . ط .

[۳] چونكه شهرت طاعته ياقشور . طاعت اولمiane ستر انسيدر . ط .

[۴] جنسندن واجب (فرض) اولدنيچون نذر مذكور معتبردر : فقير اولوبده مشيه مقتدر بولنان مكيناك حجى كي . كتاب صوممذك نذر بمشيه (صفحه ۹۲) باغكنز .

[۵] حين احرامندن اعتباراً مشي ايدر دينلشددر . اوندن چيقديبندن

راکب اولورسه [۱] قربان کسر .

نفسیچون حفظ وسامت وملالدن ایعت اولدیغیچون حج یولنده
راکب بولمق راجل بولمقدن افضلدر . ص [۲] .
فقیر اولان کیمسه ماشیا حج ایلسه زنکین اولدقده اعاده
ایتمز . کما فی الفیضیه .

اعتباراً ماشی اولور دین ده اولندر . اصح اولان ده بودر . ط .
[۱] یابتون یولده یاخود بولک اکثرنده دیمکدر . نصفنده یاخود نصفندن
اقلده راکب اولمش ایسه قربانک بدلندن اوحساب اوزره قیمتی تصدق ایدر . ط .
[۲] مشیه مقتدر اولانه کوره مشیک رکوبه تفضیل اولندیغی دخی صلدده
مدکوردر .

— احجاج وحج عن الغير —

(احجاج) حجه بدل چیتار مقدر . (حج عن الغير) بشقه سی طرفندن حج ایتمکدرکه عبادت حجه نیابت ایتمک دیکدر . ایندنه نائب یاخود فاعل و یا مأمور ، وایدیلنه منوب یاخود حجوج عنه و یا آمر دینور .

بو بایده اصل بودرکه برکیمسه ثواب عملانی بشقه سنه و یرمک اهل سنت و جماعت مذهبنده جائزدر کرک صلات یاخود صوم و یا حج اولسون ، کرک صدقه و قراءت قرآن و یا اذکار نوعندن بولسون .

ثواب بخش اولئان کیمسه میت ایسه او ثواب اکا و اصل و او اندن منتفع اولور [۵] .

انجق برکیمسه نك قیله جفی نمازی و طوته جفی اورجی بشقه برکیمسه قیللق و طوتمق اولماز .

بو بایده یعنی عبادتده نیابت جاری اولوب اولماق مسئله سنده دخی اصل بودرکه عبادات اوج نوع اولوب بر نوعی مالیه محضه در : زکات و صدقه فطر کبی . بر نوعی بدنییه محضه در : صلات و صوم کبی . و بر نوعی ایکیمسنن مرکبدر : حج کبی .

[۶] حدیث شریفلرده بوکا دلالت ایدر دلیلار واردر . بو بایده (وآن لبس للانسان الا ماسعی) آیت کریمه سنک ظاهريله استدلال مذهب اهل اعتزالدر . اهل سنک اکا اجوبه سی واردر .

زید حجه کبدوب یروجه شرعی انعام حج ایدوب اول حجک ثوابی بکر متوفایه باغشلاسه اول حجک ثوابی بکرک اولورمی ؟ الجواب : اولور .

(بهجه)

بونلردن نوع اولده نیابت — حال اختیار و اضطرار دله — جاری و نوع ثانیده غیر جاریدر . نوع ثالثده انحق عند العجز جاریدر . (هندیه)

عبادانك مالی قسممنده مقصود سدّ حاجت فقیر اولوب اومقصود فعل نائب ایلهده حاصل اوله جغندن انده نیابت مطلقا جائزدر .

عبادانك بدنی قسممنده مقصود اماره بالسوء اولان نفسی اتعابدر [۱] اوایسه فعل نائب ایله حاصل اوله میه جغندن نماز و اورج و اعتکاف و تلاوت قرآن کبی عبادت بدنیّه محضهده نیابت مطلقا جائز دکلددر .

مانحن فیه اولان حج کبی هم مالی و هم بدنی اولان عبادتده عملاً بالشبهین عجز حالده نیابت جائز و قدرت حالده غیر جائزدر [۲] .

کندیسنه حج فرض اولمشیکن ادا ایتیه رک و طر فندن ادا اولنغی وصیت ایلبیه رک و فات ایدن کیمسه بلاخلاف کنه کاردر . وارثی ایسترایسه کندیلکنندن احجاج ایدر و او احجاج ان شاء الله تعالی میت حقنده مقبول اولور [۳] اگر احجاجی وصیت ایدرک و فات ایتر ایسه حج اندن ساقط اولمیوب ثلث مالمندن احجاج اولنغی لازم کلور . ایدیلن احجاج شروط جواز نیابتی مستجمع ایسه جائز اولور .

[۱] فی الوحی : عاد نفسك فانها انتصبت لمادائي . (زیلعی) .

[۲] لانها تتعلق بالبدن وانما المال شرط . (شای) .

[۳] کذا ذکر ابوحنيفة رحمه الله تعالى . (هندیه) .

حجده نیابتک جواز یچون بر طاقم شروط واردر . لباب المناسکده
شروط جواز احجاج بروجه آتی یکرسی یه ابلاغ اولمشدر [۱] :
برنجیسی حج واجب اولمقدر . کندیسنه حج فرض اولمیان (مثلاً)
فقیه کیمسه احجاج ایتسه غیرک حجی انک فرضندن واقع اولماز هر تقدیر
اندن صکره وجوب حاصل ارلمش اولسون چونکه نیابت سابقه عبادت
لاحقه نك وجوب یچون کافی اوله ماز .

ایکنجیسی محجوج عنه مالدار اولدیفی حالده بنفسه اداء حجندن
عاجز اولماق [۲] وعجزی وقت احجاجندن وقت موته دکین دائم بولمقدر .
معذور اولان کیمسه نك احجاجنده امری موقوف اولوب عذری
موتنه دکین مستمر اولورسه غیرک انک طرفندن حجی جائز اولور .
اگر عذری زائل اوله رق کندیسنی بنفسه ادایه متمکن بولنور ایسه
کندینک بانفیس حج ایتمسی لازم کلور (۳) ایتدیکی احجاج نافله یعنی
تطوع اولمش اولور .

ارچنجیسی قبل الاحجاج عذر موجود اولمقدر . حین احجاجنده
صمیم وقادر (یعنی غیر معذور) اولوب ده صکره دن مریض وعاجز
اولان کیمسه نك احجاجی کافی اولماز . (سبب رخصتک وجودندن

[۱] هندیده جواز احجاج ایچون یالکتر اتی شرط مذکوردر که انار
بوراده کی مروطک ایکنجی ودرنجی والتنجی ویدنجی وطفوزنجیسیدر .
ایکنجینک برقمی برنجی و برقمی ایکنجی قیلته رق عدد مروط اتی اولمشدر .
[۲] اگر بنفسه حج ایتکه قادر یعنی مالاً اولدیفی کبی بدناً دخی مفتدر
ایسه انک طرفندن آخرک حج ایتمسی جائز اوله ماز .

[۳] تلاخسته ابکن احجاج ایدن کیمسه اگر وفات ایدرسه احجاجی
کندیسنه کافی اولور . اگر عاقبت بولور ایسه احجاجی باطل اولور .
محجوس ایکن احجاج ایدن ده بویله در . کافی المنده .

اول رخصتله عمل ایتمش اولور . لکن بوکا ماقبلی شاملدر . شرح .
 دردنجیسی محجوج عنه حجی نائیه امر ایتمش اولمقدر امری
 اولیه رقی انک طرفندن بشقه سنک حج ایتسی جائز اولماز [ه] .
 بشنجیسی اجرت شرط قیلتمقدر . احجاج ایچون استیجار اولمان
 کیمسه کندی طرفندن حج ایتمش اولور . اجاره سوزی ایتیمه رک
 طرفدن حج ایتکی سکامر ایدیورم « دیر ایسه اولور .
 الشنجیسی نایب محجوج عنک پاره سیله حج ایتمکدر . اگر کندی
 پاره سیله تبرع ایدرسه انک طرفندن حج ایتمش اولماز . اکثر نفقه بی
 مال آمردن وافی کندی مالندن صرف ایلر ایسه جائز اولور . هپسی
 یاخود اکثرینی کندی مالندن صرف ایتک صورتده اگر کندیسنه
 وبریلن مالدیه حجه وفا واریسه اکار جرع ایدر و حجی کافی اولور
 واکر نفقه ده کفایت اولماز ایسه حکم اکثر ایچون درا کثری مال میتدن
 ایسه جائز والا غیر جائدر . اگر کندی اوغلی ویا دیگر وارثی بعده
 ترکده به مراجعت ایتک اوزره کندی مالندن حج ایدرسه میت
 احجاجی وصیت ایتمش اولدیفنسه کوره جائز اولور . واکر ترکده
 مراجعت ایتماک اوزره حج ایلر ایسه مینک اولوجهله امری اولسه بیله
 جائز اولماز .

بدنجیسی مال - نلک - مساعد اولدیفنی حالدیه را کبأ حج ایتمکدر .

[*] مورثک امری اولیه رقی وارث انک طرفندن حج ایدرسه اولور .
 دلیلی حدیث ششمیه در . وارثک بلا امر احجاجی ده جائدر . چونکه دلالت امر
 موجوددر . زیرا وارث انک مالنه مستولی اولدقدیه کویا که میت اکا : « بنم اوزرمده
 اولان حق نادیه فایم اول . « دیتش اولور . در مع ط .

لکن بوتبرعک جوازی مورثک وصیتی اولماق صورتنمدر . اگر مورث
 احجاجی وصیت ایتمش بوانور ایسه ایدیلن تبرع کافی اولماز . رد .

اگر ماشیاً حج ایدر سه محجوج عنه اکا مشی امر ایتمش اولسه بیله نفقه بی ضامن اولور . محجوج عنه مشی امر ایتمش اولدیغی حالده ماشیاً حج ایدوب دوه کراسنی کندی ایچون امساك ایتمش بوانور سه دخی بویلدرکه نفقه بی بالتضمین را کباً احجاج اولنق لازم کلور . اگر نفقه رکوبه مساعد اولدیغنه بناً مشی ایتمش ایسه جائزدر .

مکن نجیسی ثلث مساعد اولدیغی حالده میتك وطنندن حج ایتمکدر . اگر ثلث مساعد دکل ایسه مساعد اولدیغی یردن حج اولنور . بنفسه حج ایتمك اوزره چیقوب یولده وفات ایدن وطنندن حج اولنسنی وصیت ایلین کیمسه ایچون عندالام وطنندن حج اولنور . عندالامامین وفات ایتدیکی یردن حج ایدیلور . دیگر ی طرفندن حج ایتمك اوزره چیقوبده یولده وفات ایدن کیمسه دخی بویلدرکه عندالامام وطنندن وعندالامامین وفات محلندن حج اولنور وصیت ایدنك اوطان عیدیه سی [۱] اولدیغنه کوره مکه مکرمه یه اقرب اولان وطنندن حج اولنور . اگر هیچ وطنی یوق ایسه اولدیکی یردن حج ایدیلور . کندیسیمچون بلده سنك غیری دن حج اولنغی وصیت ایدن کیمسه نك احجاجی وصیتی وجهله اولور [۲] .

بلده سندن حج ایتمك لازم اولان کیمسه ایچون وصی بلده سنك غیری دن احجاج ایدر سه ضامن اولوب او حج انك اولور ، میت ایچون ثاباً حج اولنور . مکرکه انك احجاج ایتدیکی یر برکونده

[۱] وطن یچون کتاب الصلاة نك (صلاة المسافر) باینه باسکر

[۲] خراسانی اولان کیمسه مکده و مکی اولان کیمسه خراسانده احجاجی وصیت ایتمش اولق صورنده وصیت مطلق اولدیغنه کوره وطنلرندن حج اولنور .

کېجه له مېهړک کيدوب کله ممکن اوله حج درجه ده مخجوج عنک بلده سنه
قريب اوله .

طقوزنجیسی عند الاحرام یاخود - افعال حجه شروعدن اقدم
اولمق اوزره - بعد الاحرام مخجوج عنی نیت ایدوب لسانیه دخی
« لبیک عن فلان » دیمکدر . ایسترایسه نیت قلبیه سیله اکتفا ایلم .
استنی اونودیده حجک آمرطرقندن اولمسی نیت ایلمسه اوده
اولور [۱] .

اوننجیسی آمرک میقاتندن احرام اینمکدر [۲] .
اون برنجیسی مامور اولان کیمسه بنفسه حج ایتمکدر . خسنه لهرک
یاخود بشقه بر عارضه یه اوغرایه رق پاره یی حج ایتمک اوزره دیگرینه
ویررایسه انک ایتدیکی حج میتدن واقع اولماز . ابکبسی ضامن
اولورلر . مکرکه آمرکا اوبابده اذن ویرمش ویاخود دیله دیکک کبی
ایشله دیمش اوله .

اون ایکننجیسی حجنی افساد اینمکدر . اکر قبل الوقوف وقاع ایله
افساد ایدرسه آمردن واقع اولمیوب پاره یی تضمین ایتمک لازم کلور .
مأمور افسادینه اراقه دم ایله کفارت ایدرک حج فاسدینک بقیه افعاله دوام
ایله سنه آتیه ده انی قضا دخی ایتسه حج میتدن ساقط اولماز .

اون اوچنجیسی آمره مخالف ایتماکدر . آمر اکافراد حج
ویا عمره یی امر ایتمشیکن او قران یاخود تمتع ایتسه آمردن واقع

[۱] در مختارده « فیقول : أحرمت عن فلان ولبيك عن فلان . ولونسی اسمه
فنوی عن الأمر صح و تسکفی نية القلب » دیمشدر .
[۲] وللاشارح فيه نظر راجعه ان شئت .

اولمیوب نفقه‌ی تضمین ایتمک لازم کلور . اگر ایکی کشی احجاج ایدوب انلردن بری حجی و دیگرى عمره‌ی اکا امر ایلسه و جمع — یعنی قران — ایتمک ایچون اذن دخی و برسه لر جائز اولور . اذن و برملر ایسه اولماز . آمر حجی امر ایتدیکی حالدده مأمور عمره ایدرسه ضامن اولور . عمره امر ایتدیکی ایچون عمره یاپوب صکره کندیسیمچون حج ایلسه یاخود حجی امر ایتمش اولمغله حج ایدوب بعده کندی نفسیمچون عمره ایتسه جائز اولور . شو قدرکه صورت اولاده حج ایچون و صورت ثانیه ده عمره ایچون اقامی نفقه‌سی کندی مالنده اولور . انلردن فارغ اولدقدن صکره نفقه مال میته عائد اولور . آمر اکا عمره‌ی امر ایتمش اولدیغی حالدده او انک امری عکسنه اوله رق طرفدن حج ایدوب بعده کندی نفسیمچون عمره ایتسه و یاخود نفسیمچون حج ایدوب بعده انک طرفندن عمره یاپسه و یاخود کندیسنه حج امر اولنشیکن او اکا یاخود کندینه عمره ایدوب بعده انک ایچون و یا بشقه‌سی ایچون حج ایلسه جائز اولماز .

اون دردنجیسی بر حج ایچون احرام ایتمکدر . ایکی حج ایچون تلبیه ایدوبده انلرک برینی کندی ایچون و دیگرینی آمر ایچون قیلسه اولماز . نفسی ایچون یاپدیغنی براغوب دیگرینه دوام ایدرسسه اولور

اون بشنجیسی تلبیه‌ی یالکز برکشی ایچون ایتمکدر . ایکی کشی کندیسنی احجاج ایتمش اولمق صورتنده انلر ایچون تلبیه ایدرسه هیچ برندن و افع اولمیوب انلرک پاره‌لرینی تضمین ایتمک لازم کلور . اگر انلردن برینی تعیین ایدرک احرام ایدرسه انک

ایچون واقع اولور . دیکریچون تضمین ایتمک لازم کلور . اکر
لاعلی التعمین برینی نیت ایدرسه افعال حجه شروعدن اول هانکیسنی
ایسترسه تعین ایده بیلور . بعد الشروع ایدمز .

اون النجیسی آمر و مأمور مسلم اولمقدور . مسلمک غیر مسلم ایچون
وبالعکس غیر مسلمک مسلم ایچون حجی صحیح اولماز .
اون یدنجیسی انلر عاقل اولمقدور . مجنونک عاقل ایچون وبالعکس
عاقلک مجنون ایچون حج ایتمی اوله ماز

اون سکرنجیسی مأمور حجه متعلق اعمالی میز اولمقدور . صبی
احجاج ایتمک اوله ماز . (مراهق احجاج اوانور . ابن عابدین) .
اون طموزنجیسی حجی فوت ایتماکدور . حوائج نفسی ایله تشاغل
ایدرك حج کندیسنی فوت ایدرسه جائز اولمیوب ضامن اولماق لازم
کلور . اکر فوات حج هسته لک کبی بر آفت سماوییه مبنی اولورسه
نفقه ضامن اولمیوب میت طرفندن حجی استینه ف ایتمک لازم کلور .
یکرمنجیسی محجوج عنک : « بنم طرفندن بشقه سی دکل ، فلان کیمسه
حج ایتسون . » دبو تعین ایتدیکی ذات حج ایتماکدور . اکر او کیمسه
وفات ایدرسه دیکری انک طرفندن حج ایدمز . دیکریک
منعنی تضریح ایتمیهرک بنم طرفندن فلان کیمسه حج ایتسون دیدیکی کیمسه
وفات ایدوبده دیکرینی احجاج ایدرلر ایسه اولور .

احجاجی وصیت ایدوبده کیمسه تعین ایتماش اولان ذانک
وفاننده ورثه طو پلانونوب برکیمسه ای احجاج ایدرلر ایسه اولور .

شروط مذکورہ نك هپی فرض اولان حج ایچوندر . حج نفل

ایچون یا الکز اسلام وعقل وتمیز [۱] ونیت شرطدر .
جواز احجاج ایچون مأمورك حج ایتمش اولمسی مشروط دکلدر .
صرور [۲] دخی بدل اوله بیلور .

خلافدن خروج ایچون [۳] افضل اولان : نفسیچون حج ایتمش
بولنار کیمسه احجاج اولنمقددر .

مع هذا هیچ حج ایتماش کیمسه بی رحتی زوجنک اذنی و محرمک
موجودیتی ایله برابر قادیبی احجاج ایتمک و اذن مولی ابله کوله و جار به بی
احجاج ایلمک جائزدر . و انسکه فریضه حج آمردن سافط اولور .
افضل اولان عالم بالمناسک بولنان حر بر کیمسه بی احجاج ایتمکدر
مأمور بعد الحج مکده قالمق جائزدر . افضلی حج ایتدکدن صکره
دونوب کلمکدر .

بوسنه حج ایتمسی کندیسنه امر و تنبیه اولنشیکن مأمورك حجی
بوسنه ایتمیوب کله جک سنه ایتمسی جائزدر .

ثالث مالیدن احجاج اولنمقی وصیت ایدن کیمسه نیک مالی بر
قاج احجاجه کافی ایسه احجاج واحدی تصریح ایتمش اولدیغنه
کوره بر کره احجاج اولنوب آرتان مال ورثه سنه رد اولنور . تصریح
ایتمیوب انی تقییددن ساکت اولمش بولندیغنه کوره نلک مساعد

[۱] والظاهر ان التییز شرط لصحة حج النفل للصغير والا فليس للصغير ولاية
النهرم للغير ولا أن يجعل ثواب حجه لغيره ولا سيما الاجارة في الحج غير صحيحة
فلا بنصور احجاج الصبي ولو باذن وليه . شرح الباب .
[۲] دردیجی صفعیه بافکز .

[۳] چونکه بوبابده امام شافعی بزه مخالفدر .

اولدیغی قدر متعدد احجاج اولنور . وصی بویابده مختار اولوب دیلرسه انلری سنه^۱ واحدهده ایدرکه مسارعت طاعته مبنی افضل اودر و دیلرسه متعدد سنه لرده ایدر . (الی هنا من لباب المناسک بزیادات من شرحه)

نائب را کباً کیدوب کلک [۱] واسراف و تقیر اینهاک [۲]
شرطیله منوبک پاره سنی صرف ایدرک انک طرفندن حج ایدر [۳] ،
آرتان آفچه بی کتیروب کندیسنه یاخود وارثنه وبر [۴] .
نائبک بوصور نله ایتدیکی حج منوبدن واقع اولمغله نائب ذاناً حج
اینماش ابله فریضه^۲ حج کندیسندن ساقط اولمش اولماز .
بر سنهده ایکی حج ممکن اوله میه جفتدن ایکی کیمسه بر کیمسه بی
احجاج ایتمش اولمق صورتنده نائب اگر عندالاحرام انلرک ایکبسی

[۱] حتی لوأمره بالحج حج ماشياً بضمن النفقة ويحج عنه ركباً . كما سر .
[۲] وليس له أن يدعو أحداً الى طعامه . ولو نجل الى مكة في رمضان نكحون
نفقته من مال نفسه الى عشر ذى الحجة . (زبلی) .
[۳] نائب وجه شرعی اوزره منوب طرفندن ایفاء حج ایتدکدن صکره
دونوب کلک شرط دکلدز . بعد الحج متوفی یاخود مجاوردخی اولسه ایندیکی حج
منوب ابچون کافیدر^۳ : نکیم علی افندی فناواسنده مصر حدر . افضل کیدوب
کله جک اولانی احجاج ایتمکدر . کما فی بهجة الفوی .
[۴] مکرکه آمر حین اعطاده « بونک آرتانی تفسک ابچون هبه به سنی
توکبل ایندم » دیمش اوله . کما فی الیهجة . احجاسی وصیت ایدرک وفات ابدن
هندک ورثه^۴ کباری احجاج ابچون عمروه آفچه وبردکلمرنده : بونک فضله سنی
کندی نفسنه هبه و تفسک ابچون قبض ايله . دیو عمروی توکبل ایتمش اولمربله
عمرو دخی کیدوب وجه شرعی اوزره هند طرفندن ایفاء حج ایتدکدن صکره
آرمان آفچه بی کندی نفسنه هبه و تفسیقون قبض ابله اول فضله عمروه طب
اولورمی ؟ الجواب : اولور . (نهجه) .

طرفندن نیت اینمش اولورسه هیچ برینک کی صحیح اولمبوب ایتدیکی حج کندیسنه عائد اولغـله [۱] انلرک آقچه لرینی کندیلربنه اوده مک لازم کلور [۲] .

باب نفل اوسع اولمق جهتيله نافله احجاج حال قدر تده دخی جائز اولوب فرض اولمق اوزره احجاجک معظم شرط جوازی ذکر اولندیغی وجهله یاموت ویا موته منتهی اولان عجز مستمردر .
میتک کندی وصیتی اوزربنه طرفندن فریضه حجی ادایه بدل چیتارمق صحیح اولدیغی کبی مرض وحبس مثلی زوالی مأمول اولان برعجزه مبنی طرفندن بدل کوندرن کیمسه نک فریضه حجی دخی عجزی کندینک موته دکین مستمر اولمق شرطيله صحیح و فرضی اوصورنله ساقط اولور . اگر عجزی زائل اولویر رایسه کیدنک ایتدیکی حج کوندرن کیمسه طرفندن تطوع اولوب فریضه حجی کندیسنک ایفا ایتسی لازم کلور [۳] .

[۱] ولا یمکنه بعد ذلك جمعه عن أحدها . بخلاف ما اذا حج عن أبويه فان له أن يجمعه عن أيهما شاء . هندية .
[۲] زید مالیدن شوقر آقچه ایله بنم ایچون احجاج اولنه دیو وصیت ایتدکن صکره مصرأ فوت اولوب ثلث مساعد اولغله زیدک وصیتی ترکه دن اولغدار آقچه بی عمروه دفع و عمروی حج ایچون ارسال ایدوب عمرو واروب وجه شرعی اوزربنه زید ایچون حج ایتدکن صکره عمرو اوسله مکه مکرمه ده مجاور اولوب سنه آتیه ده نفس ایچون حج ایدوب کلسه عمروک زید ایچون و نفس ایچون ایتدیکی حج صحیح اولورمی ؟ الجواب : اولور . (علی افندی) .

[۳] امام ابو یوسف عندنده عجزک زوالی مأمورک حیدن فراغندن صکره اولمش ایسه او حج فرضدن واقع اولور . اندن اول اولمش ایسه نفلدن واقع اولور . (مجمع الانهر) .

اگر اعمالی و بتالاتق کبی زوالی مأمول اولمیان عجزه مبتلی ابدیسه
ایتدیکی احجاج صحیح و نائینک ایتدیکی حج ایله کیندنن فرض ساقط
اولور . عجزی کرک موته دکین دائم و کرک زائل اولسون . کافی
الدر [۱] .

مأمور بالحج اولان کیمسه یولده خسته لنمکه آمری طرفندن ایفاء حج
ایتدرمک اوزره پاره یی بشقه سنه و برمک بو قدر .
مکرکه پاره کندیسنه ویرلدیکی وقت دبله دیکک وجهله حرکت
ایله دینلش اوله . اوحالده وکیل مطاق اولمغله خسته اولسه دخی
دیگرینی اخراج ایده بیلور .

مکلف بالحج اولان کیمسه مکلف اولدیغی سنه حج ایتمک ایچون
چیغوب یولده وفات ایدرسه نیتیه مأجوردر [۲] . اکا وصیت احجاج
لازم دکدر .

اگر حجی انکله مکلف اولدقن صکره تأخیر ایتمش ایدیسه
احجاجی وصیت ایلر . وصیتنده تعیین مال و مکان ایتمش اولدیغنه
کوره پاره سنک کفایتی وجهله و تعیین ایتدیکی محلدن احجاج
اولنور . تعیین اینامش اولدیغنه کوره ثلک مالی وفا ایدرسه
بلده سنندن [۳] و ایتمز ایسه وفا ایتدیکی بردن احجاج اولنور .

- [۱] بصیر وصیت شروط و وجوب ادادن اولق اوزره ذکر اولنمشد .
[۲] قال تعالی (ومن یخرج من بیته مهاجراً الی الله ورسوله ثم یدرکه الموت
فقد وقع اجره علی الله) وقال علیه الصلاة والسلام : من مات فی طریق الحج
کتبت له حجة مبرورة فی کل سنة . ط علی الدر .
[۳] فلو أحج عنه الوصى من غیره لم یصح . در مختار .

— زیارت مدینه منوره —

یادار خیر المرسلین [۱] ومن به هدی الانام وخص بالآیات
عندی لاجلک لوعة وصیابه ه و آشوق ونوقد الجرات

(۱) زین المرسلین دخی روایتدر . بوابات بشیوزفرنی درت تاریخنده متوفی
قاضی عیاضکدر . اناری مشار الیه شفاء شریفک قسم ثانیسی ابوابدن باب رابع
فیبلنده ابراد ابتمشدر . کافی کتابنا الاناز .

عاصم منلا مرحوم :

ای ساربان زما ی چک سمت کوی یاره
وبرانه دلدله زیرا یر قالدی فراره
یم ظلام شبیدن اوله صاقین و همناک .
آم شراره بارم حاجمنی فور نهاره
آزوده پای اولورسه جازک [*] ایلیم فرش
دیباچه جبین شوق ابله رهگذاره
ای ساربان مشفق هیچ اولدکی عاشق
آهسته رولک اینته رحم الیوب بوزاره
بن دردمند عشقم بر یرده فیلام آرام
تا واصل اولماینجه سرحد کوی یاره
اول کوی جانفزا کیم اهل نظر دکشمز
برسنک ریزه سنی بیک در شاهواره
ای کوی عرش رنبت کیم خاک عطر ناکک
مالشکه ابلش حق پیشانی کباره
دار السکینه یعنی مهر مدینه کاولدر
عز و شرفله ماوی سلطان کامکاره
سلطان ملک سرمد محبوب حق محمد
کیم قولغی شرفدر شاهان اجداره
ای جله غالبته محضا عطاسی حقک
سندن اولور اولورسه عاصم فقیره چاره

[*] (جاز) شداد وزتنده راهوار دوه .

وعلى عهد ان ملأت محاجري * من نلسم الجدرات والعرصات
لاعفرن مصون شبي بيتها * من كثرة التقيبيل والرشفات
لولا العوادي والاعادي زرتها * أبداً ولو سحبا على الوجنات
ليكن ساهدي من حفييل تحيقي * لقطين تلك الدار والحجرات
اذكي من المسك المفتق نفحة * تغشاه بالآصال والبكرات

قاصد زيارت قبر بني اولائه مسجد شريف نبوي في زيارت دخي
مقصود اولمق كركدركه مسجد شريف مشار اليه شد رحال اولنه جق
مساجد نلانه دنذر [١] .

زيارت حضرت في احسن طاعات وافضل مندوباتذر اهل سعه به
كوره درجه وچوبنده در . احاديث شريفه ده * من وجد سعة ولم يزرنى
فقد جفاني ، * من حج البيت ولم يزرنى فقد جفاني ، * من زار قبري
وجبت له شفاعتي ، بيورلمشدر [٢] سعه . حالي اولوبده بني زيارت
ايتميان بكا جفا ايتمش اولور . حج ايدوبده بني زيارت ايتميان بكا
جفا ايتمش اولور . قبري زيارت ايدنه شفاعتم ثابت ومحققورديمكدر
بوشفاعات مقام محمود شفاعات عامه سندن بشقه برشفاعندر .

[١] هندية ده بوبله مذكورد . محمى ابيه نهر دن تعلق : «والاولى في الزبارة
تجر يد النية لزبارة قبره صلى الله تعالى عليه وسلم وقبل بنوى زبارة المسجد أيضا»
ديشدر . (مساجد نلانه) كتاب الصومترك ٩٦ نجى و ١٠١ نجى صحيفه لرنده
ميئندر . كما صر في عامش الصفحة ٤٥ .

[٢] « من زارني بمدماتي فساكنما زارني في حياتي » دخي وارد اولمشدر
بني وفاتندن سكره زيارت ايدن كويآكه بني حياتده زيارت ايشدر ديسكدر .
بوحدثي محمى « ان له أجراً كاجر » ديو تفسير دن سكره « والمشبه لا يبطى حكم
المشبه به من كل وجه » ديشدر .

حج فرض اولادینه کوره اولاحج ایدلک احسندر . حج نفل اولادینه کوره فاصد زیارت انی تقدیم و تأخیرده بخیردر .
عازم زیارت نبی اولان کیمسه هر زماندن زیاده ملازم صلوات شریفه اوله رفی بوالرده دخی اوقور .

فضیلت صلواتی ذکره حاجت یوفدر . انک شهرتی ذکرندن مغنیدر [۱] . علیه الصلاة والسلام افندم حضرت لرینه ایدیان صلوات کند بلرینه بالغ و موقع قبولده واقعدر .

مدینه منوره سورینی مشاهده صلوات شریفه کتیره رک اللهم هذا حرم نبيك [۲] ومهبط وحيك فامن على بالدخول فيه واجعله وقاية لي من النار واماناً من العذاب واجعلني من الفائزين بشفاعة المصطفى يوم المآب ، دير و ممکن اولورسه داخل مدینه طیبیه اولمازدن اول و یاخود بعد الدخول يرلشوب یرندن و بوکندن اطمنان اوزره اولدقدن صکره لاجل الزیاره مسجد شریف نبوییه وارمازدن مقدم غسل ایدر و طیب سورینور واحسن ثیابنی کیر . بونلری تعظیماً للتقدوم یاپار . ضرورت اولدقجه دوه دن اینه رک مدینه منوره به ماشیاً کیرمش بولنور . بجلالت مقامی ملاحظه ابله وقار و سکینت اوزره متواضعانه یوریه رک

[۱] فی الحدیث « من صلی علی عشر مرآت صلی الله تعالی علیه مائة مرة ومن صلی علی ائمة مره کتب بین عیقه براءة من النفاق وبراءة من النار واسكنه الله تعالی يوم القيامة مع الشهداء » « من صلی علی فی يوم ألف مرة لم یمت حتی یرى مقعده من الجنة » « من صلی علی کل يوم ثلاث مرآت وکل ليلة ثلاث مرآت حباً وشوقاً إلى کان حقاً علی الله أن یغفر له ذنوب تلك الليلة وذلك اليوم » . ط . [۲] ای مسجده أو ما یحرم لاجله . ولا حرم المدينة عندنا . ط . ومن ذلك المعنى تسمية الحرمین .

و : « بسم الله وعلى ملة رسول الله [رب أدخلني مدخل صدق وأخرجني مخرج صدق واجعل لي من لدنك سلطاناً نصيراً] اللهم صل على سيدنا محمد وعلى آل سيدنا محمد كما صليت على سيدنا ابراهيم الخ وَاغفر لي ذنوبي وافتح لي أبواب رحمتك وفضلك . »
 ديهرك كيدر . مسجد شريف نبوي به وارد يغنده باب سلامدن ياخود باب جبريلدن دخول ايدوب منبرني قربنده (وقت كراحت دكل ايسه) ايسكي ركعت تحيت مسجد قيلار . نمازده منبر شريفك عمودي صاخ اوموزي حذاسنه كلهچك يره طورركه اوراسي موقف نيدير وقبر متيرلريله منبر منورلرينك مايني حديث نبويلري ناطق اولديغي اوزره جنت باغچه لرندن برباغچه در [۱] ومنبر عاليلري حوض نبويلري اوزرنده در [۲] . تحيت مسجد نمازندن صكره شكر الله تعالى ايسكي ركعت نمازده اقبيله رق جناب حقه كنديسنه اولان توفيقندن واو مقام عالي به وصول شرفي انعامندن طولاني سجده شكره وارر . بعده ديله ديسكي دعائي ايدر وقالقوب كمال ادب ايله حضور سعادنده قبله به آرقه ويررك ضريح اقدس رسول الله متوجه اولور . مقصوده شريفه دن (يعني شبيكه سعادتن) درت ذراع مقداري بعيد ورأس سعادته محاذي بولور . وجه كريم نبي وانظر سعيد نبوي في كنديسنه معطوف وسمع عالي جناب رسائي كسندی سوزلريني استماعه مصروف بيلهرك وسلامني

[۱] ولفظ الحديث الشريف : « ماين بيتي ومنبري روضة من رياض الجنة » . كما في الجامع الصغير . وهو متواتر وفيه الترغيب في سكني المدينة . قوله ماين بيتي أي قبرى لان قبره في بيته . وقوله روضة أي مثلاً في نزول الرحمة وايصال المتعب فيها اليها . كما في التيسير والسراج المنير . [۲] (قوله وقال منبري على حوضي) لآمانع من جملة على الحقيقة . ط .

آله جعفرینی وایتدیکی دعایه آمین خوان استجابه اوله جعفرینی
ملاحظه ایلمهرك [۱] : د السلام عليك یاسیدی یا رسول الله ،
السلام عليك یا نبی الله ، السلام عليك یا حبیب الله ، السلام عليك
یا نبی الرحمة . السلام عليك یا شفیع الامة ، السلام عليك یاسید
المرسلین ، السلام عليك یا خاتم النبیین ، السلام عليك یا مزل ،
السلام عليك یا مدثر ، السلام عليك وعلى اصولك الطیبین واهل
بیتك الطاهرین الذین اذهب الله عنهم الرجس وطهرهم تطهیرا جزاك
الله عنا افضل ماجوی نبیاً عن قومه ورسولاً عن امته . أشهد أنك
رسول الله قد بلغت الرسالة وأدیث الامانة ونصحت الامة وأوضحت
الحجة وجاهدت فی سبیل الله حق جهاده واقمت الدین حتی أتاك الیقین [۲]
صلی الله تعالی علیك وسلم وعلى أشرف مكان تشرف بحلول جسمك
الكریم فیہ صلاةً وسلاماً دائماً دائمین من رب العالمین عدد ما كان وعدد
ما یكون بعلم الله تعالی صلاة لا انقضاء لامدها [۳] یا رسول الله نحن
وفدك [۴] وزوار حرمك تشرفنا بالحلول بین یديك وقد جئناك

[۱] عند المحققین مقرر اولان خصوصاً تذکره حضرت رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم حیّ مهزوقدر . مقامات عالیہ دن قاصر اولانلرك
أبصارندن محتجدر . س .

صورت و سر محمد دن کلور فیض حیات
عقل کلدر کیم اودر اصل وجود کائنات
نعت پاکن ابدہ کور وردربان قال و حال
ویرسلا می جان و دلدن قیل اکا هر دم صلات

(حتی قدس سره)

[۲] ای الموت . ط .

[۳] الامد بقتحین الغایة والمنتہی . ط .

[۴] ای الوافدون والواردون عليك . ط .

من بلاد شاسعة وامكنة بعيدة نقطع السهل والوعر [١] بقصد زيارتك
لنفوز بشفاعتك والنظر إلى مآثرك ومعاهدك [٢] والقيام بقضاء
حقوقك (على قدر الاستطاعة) والاستشفاع بك إلى ربنا فان الخطايا
قد قصمت ظهورنا [٣] والارزار قد أنقلت كواهلنا [٤] وانت الشافع
المشفع الموعود بالشفاعة العظمى والمقام المحمود والوسيلة وقد قال الله
(ولو أنهم اذ ظلموا أنفسهم جاءوك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول
لوجدوا الله توابا رحيما) وقد جئناك ظالمين لانفسنا مستغفرين لذنوبنا
فاشفع لنا إلى ربك واسأله ان يثبتنا على سننك وأن يحشرنا في زمرك
وأن يوردا على حوضك وأن يسقينا بكأسك غير خزايا ولا ندامى .
الشفاعة الشفاعة يا رسول الله . ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا
بالإيمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين آمنوا ربنا انك رؤوف رحيم . دير .
توديع اولئش سلام وارايسه اداء امانت واجب اولمغله انى ده
تبليغ ايتمك اوزره : السلام عليك يا رسول الله عن فلان بن فلان [٥]
يتشفع بك إلى ربك فاشفع له والمسلمين . دخى دير . بعده صلوات
شريفه كتيره رك ديله ديكي دعايى اوقور .

ادعیه نك احسن واخصرى الصلاة والسلام الخ ، لردن
وذكر اولئان [ولو أنهم اذ ظلموا أنفسهم جاءوك الخ] آيت

[١] السهل من الارض ضد الحزن والوعر ضد السهل ط .
[٢] المآثر جمع مأثرة وهى المكرمة المتوارثة والمعاهد جمع معاهد
المنزل اليهود به النجى . ط .
[٣] القصم الكسر مع الابانة أو عدها . ط .
[٤] الكواهل جمع كاهل وهو مقدم أعلى الظهر مما يلي العنق . ط .
[٥] بوراده مودعك اسمى تبيين اولئور .

كريمه سني افتباسدن صكره : دجشك مستغفراً من ذنبي مستشفعاً بك الى ربى ،
ديوب شوفطعه يى اوفومقدر :

ياخير من دفنت بالافاع اعظمه . فطاب من طيبهن القاع والاكم
نفسى القداء لقبرانت ساكنه . فيه العفاف وفيه الجود والكرم
بولنده هپ قبله يه آرفه ويره رك وجهه كريم نبوى جهننه
متوجه بولنور .

بعده بر ذراع قدر صول طرفه كيده رك ابوبكر الصديق
رضى الله تعالى عنه حضر الميريك راس شريفلى حذاسنه كلور و : السلام
عليك يا خليفة رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم ، السلام عليك
يا صاحب رسول الله وانيسه فى الفار ورفيقه فى الاسفار وامينه فى
الاسرار جزاك الله عنا افضل ما جزى اماماً عن امة نبيه فلقد خلفته
باحسن خلف [١] و سلكك طريقه ومنهاجه خير مسلك [٢] وقاتلت اهل
الردة والبدع ومهدت الاسلام وشيدت اركانه فكنت خير امام ووصلت
الارحام [٣] ولم تزل قائماً بالحق ناصراً للدين ولاهله حتى افاك اليقين
سل الله سبحانه لانا دوام حبك والخش مع حزبك وقبول زيارتنا ، السلام
عليك ورحمة الله وبركاته ، دبر .

بعده بنه بر ذراع قدر صوله كيده رك امير المؤمنين عمر

[١] يقال هو خلف صدق من أبيه اذا قام مقامه . أى فتمت بعده باحسن
قيام . ط .

[٢] أى سلوك . ط .

[٣] أى أرحامه صلى الله تعالى عليه وسلم . وهذا رد على من اثبت عداوة بين
فاطمة والصدى . خاشاه الله من ذلك . ط .

ابن الخطاب رضى الله تعالى عنه حضر تلويذك رأس شريف لربنه محاذى
 طور و : . السلام عليك يا امير المؤمنين ، السلام عليك يا مظهر
 الاسلام ، السلام عليك يا مكسر الاصنام جزاك الله عنا افضل
 الجزاء لقد نصرت الاسلام والمسلمين و فتحت معظم البلاد بعد سيد
 المرسلين و كفلت اليتام و وصلت الاربام و قوى بك الاسلام
 و كنت للمسلمين اماماً مرضياً و هادياً مهدياً جمعت شملهم و اعنت فقيرهم
 و جبرت كسرهم ، السلام عليكما يا ضجيعى رسول الله صلى الله تعالى عليه
 وسلم و رفيقيه و المعاوين له على القيام بالدين و القائمى بعده بمصالح المسلمين
 جزا كما الله احسن الجزاء جئنا كما نتوسل بكما الى رسول الله صلى الله تعالى عليه
 عليه وسلم ليشفع لانا و يسأل الله تعالى ربنا ان يتقبل سعيينا و ينجبنا على
 ملته و يميئنا عليها و يحشرنا فى زمرة ، دير .

بعده كندى نفسى و ابوينى و ذريقى ايچون و كنديسنه دعا سپارش
 ايدنلر ايچون و بتون مسلمين ايچون دعا ايدر .

اندى صكره كالاول رأس كريم نبوى جهته كلوب طور و
 و : . اللهم انك قلت و قولك الحق [و لو انهم اذ ظلموا انفسهم
 جاؤك فاستغفروا الله و استغفر لهم الرسول لوجدوا الله تواباً
 رحيماً] و قد جئناك سامعين قولك طائعين امرك مستشفعين
 بنبيك اليك . اللهم ربنا اغفر لنا و لآبائنا و امهاتنا و اخواننا
 الذين سبقونا بالايمان و لاتجعل فى قلوبنا غلاً للذين آمنوا ربنا
 انك رؤف رحيم . ربنا آتنا فى الدنيا حسنة و فى الآخرة حسنة
 و قنا عذاب النار . سبحان ربك رب العزة عما يصفون و سلام
 على المرسلين و الحمد لله رب العالمين . ، دير و ديلوسه دها بشقه

دعای ده زیاده ایدر . کئدینک قولاینه وکولنه کلن دعای ایدر .
 بعده اسطوانه* ابی لبابه یه — که اصحابدن ابولبابه رضی الله تعالی عنه
 حضرت تلرینک کئدبسنی ربط ایلدیکی وجناب حقک مظهر توبه و مغفرتی
 اولدیفی ستوندر [ه] و مسجد شریف نبوی داخلنده قرب روضه ده در —
 واروب دیله دیکی قدر صلات نقل قیلار وجناب حقه تائب و مستغفر
 اولور و دیله دیکی دعای ایدر . بعده ینه روضه* مظهر یه کلوب دیله دیکی
 قدر نماز قیلار و ایستدیکی دعای ایدر . تسبیح و تهلیل و ثنا و استغفاری
 چوق ایلر .

بعده اسطوانه* خنانه یه واررکه اوراده منبر وضعندن مقدم رسول
 اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضرت تلرینک چیقوب خطبه
 ارقودلری کوتوک بقیه سی واردراو کوتوک حضرت خطیب الانبیاء
 افندمزک اخیراً بنا ایدیلن منبر اوزرنده خطبه ایتمک باشلاملری
 اوزرینه مفارقت نبی یه مبنی حنین ایتمش و حضرت رسول الله صلی الله تعالی
 علیه وسلم منبر شریفلرندن اینوب انی قوجاقلایه رق تسکین بیوررق
 شرفنه مظهر اولمشدر .

آثار نبویه و اماکن شریفه بقایا سیله تبرک ایدر و مدینه* منوره ده
 مقیم اولدیفی مدنده احیاء ایالی ایچون قیامه و بش وقتده نمازلری
 مسجد شریف نبویه و ممکن اولورسه روضه ده قیلق و عموم
 اوقاتده حضور نبویه و شرف زیارتده بولنق مزیاتنی اغتنامه بذل
 بجهود ایدر .

[*] بزم الحقائق اوقوبکز .

بقیع شریفه چیقمق [۱] و مشاهد و مزاراته [۲] و خصوصا سیدالشهداء اولان حضرت حمزه نك و سائر شهداء احدك زیارتلرینه وارمق ممتهجب اولور . بقیعهده حضرت عباسی و حضرت حسن افندمزی و سائر آل رسول اللهی و امیر المؤمنین حضرت عثمانی و ولد مکرم حضرت رسول اکرم اولان جناب ابراهیمی [۳] و ازواج طاهرات حضرت سیدالکائناتی و عمه نبی اولان حضرت صفیهی [۴] و سائر صحابه و تابعینی زیارت ایلر . رضوان الله تعالی علیهم .

شهداء احدی پنجشنبه کونی زیارت — اگر منیسر اولورسه — احسندر . انلری و بقیع شریفی حین زیارنده [سلام علیکم بما صبرتم فنعیم عقبی الدار] دیوب آیت کرسی بی و اون برکده سوره اخلاصی و ممکن ایسه برده سوره یاسینی اوفور [۵] و بونلرک ثوابی جمیع شهدایه و مؤمنین مدفونینه اهدا ایلر .

مسجد قبايه [۶] وارمق دخی جمعه ایرتسی کوننده و یاسائر

[۱] (بقیع) : مقبره "مدینه" طاهره در .

[۲] محل زیارتلر دیمکدر . محنی دبرکه مدینه منورهده اون بیک صحابه و وفات ایتدیکی سوبلدور و لکن اکثرینک مکانی خصوصیت اوزره ییلنه من .

[۳] مدفون مشارالیهده کرمه محترمه بویه (حضرت رقیه) و برادر رضاعی نبوی (عثمان بن مظعون) و عشره مبشره دن (عبدالرحمن بن عوف) ايله (مسجد ابن ابی وقاص) واجله اصحابدن و بعد الخلفاء ائمه صحابه اولان (عبدالله بن مسعود) رضی الله تعالی عنهم حضرت آنی دخی مدفوندرلر . کما فی ط .

[۴] بزم (مشاهیر نسا) یه باقکمز .

[۵] بونلری اوقومه نك فضائی کتتاب الصلافة نك زیارت قبور فصلنده ذکر اولمشدر .

[۶] مسجد قبا — که ماصدق قول کرم (مسجد أسس علی التقوی)

برکونده مستحب اولور . اوراده دخی نماز قیلوب (و مسجد القبلتینه واروب) دبله دیکی دعای ایتدکنن صکره : یا صریخ المستصرخین یا غیاث المستغیثین یا مفرج کرب المسکروبین یا مجیب دهوة المضطربین صل علی سیدنا محمد و آله و اکشف کربی و حزنی کما کشفمت عن رسولک حزنه و کربه فی هذا المقام یا حنان یا منان یا کثیر المعروف و الاحسان یا اداثم النعم یا ارحم الراحمین . ، دیر [ه] .
سبحان الله و بحمده سبحان الله العظيم و صلی الله تعالی علی سیدنا رسول الله محمد خاتم المرسلین و علی آله و اصحابه اجمعین .

تم کتاب الحج

در — مسجد حرام و مسجد شریف نبوی و مسجد اقصادن عبارت اولان (مساجد ثلاثه) دن صکره افضل مساجد در .

[*] حاکم حضرت ابو هریره رضی الله تعالی عنه روایتیه ذکر ایتمشدرکه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز : جناب حقک یا ارحم الراحمین دیانه موکل برملکی وارد هریم اوچ دفعه یا ارحم الراحمین دیر ایه او مالک : « ارحم الراحمین سکا اقبال ایتدی ابسته » دیر . بیورمش اولدقری کبی ینه روایت مشارالیه ایله « افضل عبادت دعادر ، جناب حقه راغب و عندا کرمنده اولانه طامع و طالب اولهرق ذل آوچلربی آجکز » مآلنده اولمق اوزره دخی « افضل العبادة الدعاء فابسطوا أكف الذل راغبین و فیما عند ربکم طامعین » بیورمشلردر . ط .

و أسأل الله تعالی أن یمقنی علی الایمان و یرحم فاقبی بذلك وأن یسعدنی ببقائه وأن یتقبل هذا السکتاب و غیره مما من به علی و ینفع به عبادہ المؤمنین و یغفر لی ما فرط منی فیہ آمین .

خیریه نابیدن :

ای کل تازه رس کلشن جان • بوی پیرای دماغ عرفان
 کعبه در غیری یره ایتمه سفر • سفر بهوده در نار سسقر
 کعبه بیت الشرف اعظم در • نقطه دأره عالم در
 کعبه در قبله ملک و ملکوت • پایه پیرای سریر ناسوت
 کعبه در ساق درخت رحمت • کعبه در سده دین ودوات
 کعبه در شمع سرا پرده راز • اولدی پروانه سی ارباب نیاز
 کعبه در سجده که انس و ملک • کعبه در خمرده طاق فلك
 کعبه در ساحه کلزار نعیم • نعم نور ایله پر صحن عظیم
 مرکز دأره عالم خاک • باشنه دورا یدر آنک افلاك
 اولین نقطه سرّ تسکون • ظلّ عنبرشکن روی زمین
 اولین صورت آینه آب • کرد بالا کش میدان تراب
 مخزن سرّ سرای لاهوت • خطه پیرای فضای ناسوت

(عدد مأخوذه طاقوزنجی واوننجی واون ایکنجی واقع
 اوله جق اوجیت اون برنجی صحیفه نك زینت سطوری اولدیغندن
 بورایه درج اولتامشدر)

زادها الله تعالى شرفا

(كتاب الصيد)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

صید و ذبائح و اضحیه نك مناسكه مناسبتی آشکارا و لمغله صید و ذبائح و اضحیه مسائلی دخی کتاب الحجّه ذیل ایتدك . صوكنده عقیده دن ده بحث ایلدك .

بولرده باشلیجه ماخذمز فتاوی هندیه در . و بالله تعالی التوفیق .

— کتاب الصید —

لفظ صید هم اصطیاد یعنی آولامق معناسنه مصدر همده مصید یعنی آو معناسنه اسم اولور .

بز بو بابده هم آودن همده آولامقدن بحث ایدجکز . آوجی به (صائد) یاخود (صیاد) دییه جکز [ه] .

آو : انساندن منوحش و تمتنع اولان یبانی حیواندر . مأ کول و غیر مأ کول اوله بیلور .

آولامق : انی حیز امتناعدن چیقاروب الله ایتمکدر . بونك رکنی و حکمی واردر .

آولامه نك رکنی : فعل اصطیادك شرطیجه اهلندن صدوری و محلنده وقوعیدر .

فعل اصطیادك شرطی : صیده و صائده و آلت صیده متعلق اولمق اوزره متنوعدر . انلك آتیا ذکرندن اصطیادك اهلی

[ه] آوجی به (قائص) و (قناص) دخی دینور .

ولیس کل قانص و قانص * یظفر باللی و باللی (اللای) وزان جبل الثور الوحشی انشاء لآه کفتاة و الجمع لآه کاجبال .

و محلی دخی معلوم اولور که اهلی : محرم اولماق شرطیله متعقل ذبح و تسمیه اولان مسلم و یا کتابیدر . محلی : حیوانات بر بهیه کوره حشرانک و حرم مکده اولانک غیر یسی و حیوانات مانیه به کوره بالق جنسیدر .
اولامه نك حكى : ثبوت ملك و — آوك ما كولى حقنده —
حلالیت اكلدر .

بولردن بری حکم دنیوی و دیگری حکم اخروی دیکدر .

آو مباحدر . یعنی آولامق جائزدر کرک عینا و یا بدلا انتفاع ایتک ایچون اولسون ، کرک اکلنمک و اظهار جلادت ایلک ایچون اولسون .

حیوانات و حشیه ما کوله اتی ایچون و حیوانات و حشیه غیر ما کوله دریسی و یاتوی یاخود دیشی و یاخود دفع شری ایچون آولاندیفی کبی مجرد تلہی و تجلد ایچون دخی آولانه بیلور [ه] .

— ثبوت ملك —

مالکی اولمیان بر مباح شیئی حقیقه و یا تقدیراً اله کچر مکله ملک ثابت یعنی اوشی اله کچرن کیممه نك اولور .

[*] کتاب الطہارہ مزده مذکور اولدیفی اوزره طموز نجس عین اولاق جهتيله بزجه اندن عیناً انتفاع ممکن اولدیفی کبی انک بیعی باطل بولنق جهتيله نصرانی ايله مقابضه نك غیرى بر طریق ايله بدلاً انتفاع دخی ممکن اولمیه جفندن صائد مسلم اتی انحق تجلد و یا تلہی مقصديله وورمش اولور .

حقیقه اله کچرمک : اکا بالفعل وضع ید ایتمکدر .

تقدیراً — که اکا (حکما) دخی دینور — اله کچرمک : انی اله ایتمک ایچون تهیه^۱ اسباب ایلمکدر .

آو ایچور اسباب : تفک و مزراق کی آلات و آغ و طوزاق کی ادوات و معلم کلب کی آزیلی ، یا خود معلم طوغان کی پنجه لی معلم حیواناتدر .

« الصید لمن قبض » خواسته آو طوانا سکدر . هرکیم بر آوی حیز امتناعدن چیقارر ایسه انی طوتمش اولور [ه] .

حیز امتناعدن چیقارمق انی آیاقلریله قاجوب یا خود قنادلریله اوچوب صاوشتمدن آلیقهویمقدر .

حیز امتناعدن چیقارمش اولدقجه آنی طوتمش اولما مغله کیم اولار ایسه آنک اولور .

آولامق بالاسنقلال اولدیغنه کوره ملک مستقل وبالاشرتک اولدیغنه کوره ملک مشترک اولوب مثلاً ایکی آوجیدن برینک دوشورب حیز امتناعدن چیقاردیغی آوی دیکری اولدرمک صورتنده ملک مستقلاً دوشورنسکدر . انلردن ایکیسنک بردن تفک دانهلری بر آوه اصابت ایلمک تقدیرنده او آو آنلرک ایکیزی بیننده مناصفه^۲ مشترک اولدیغی کبی معلم کلبلری انلرک ارسالیله ایکیزی بر آوه اصابت ایتمک تقدیرنده دخی او آو آنلرک آره سنده ملک مشترک اولور .

[*] بو اصله تفرع ایدن تضمین مسئله سی حلالیت اکل فصلنک صوکارنده مذکوردر .

— حلالیت اکل —

آوك اكلی حلال اولقى اون بش شرط ایله مشروطدر . انك بشی صائده وبشی صیده وبشی آلت صید اولان کلبه عاندر .

صائده عانداولان شروط خمسة شونلردر : صانداهل ذکاتدن اولقى ، ترك تسمیه ایتامك ، کندیسندن ارسال بولغی ، ارسال ایله اخذ آرسنده عمل آخر ایله مشغول اولماق ، ارساله اکا صیدی حلال اولمیان کیمسه مشارك اولماق .

صیده عانداولان شروط خمسة شونلردر : حیوانات مأکوله دن اولقى ، وحشی متنع بولغی ، حشراتدن اولماق ، مائی المولد اولدیغنه کوره بالی جنسندن اولقى ذبحنه یتشیله میهرک اصطیاد ایله اولمش بولغی . کلب صیده عانداولان شروط خمسة شونلردر : کلب معلم اولقى ، طریق ارسال اوزره اولماق ، آوی جرحاً اولدرمک ، اندن اکل ایتامك ، صیدی حلال اولمیان حیوان اخذده اکا مشارك اولماق . بواجمال تفصیلات آتیه ایله اتضاح ایدر .

(ذکات) — کتاب ذبائحده مذکور (ذبح) و (نحر) نوعلرینه شامل اولقى اوزره — بوغازلا مقدر [۵] .

[*] کتاب الطهاره مزك مطهرات فصلده کچمشدر . رسم خطنه دقت ایتلیدرکه ذال معجمه ایله مرسومدر . کتاب مخصوص ایله مبین اولان وعبادت مالیه بولنان (زکات) زای ایله در . بوده انك کبی باب تفعیلدن تهریف اولنور : الا ما ذکبتم .

انك اختياريه واضطراريه قسملى واردر .
 (ذكات اختياريه) : حيوانى معتاد اوزره بوغازندن كسمكدر كه انك
 ركنى ذبح اولنه جفك ذبحى ونحر اولنه جفك نخريدر .
 (ذبح) بوغازدن و (نحر) كوكس اوستندن اولور : دوه نحر ، صيغر
 وغنم وطيور ذبح اولنور .
 (ذكات اضطراريه) : حيوانى هر نره سندن ممكى اولور سه ووروب
 اولدر مكدور . انك ركنى (عقر) دركه ياره له مكدور .
 (اصطبلاد) : ذكات اضطراريه دندر [۱] .
 ذكات اختاريه يه اهل اولان ذكات اضطراريه يه دخى اهلدر . اكا
 اهل اولميان اكاده اهل دكلدر
 على الاطلاق اهل ذكات : ذبح و تسميه بي تعقل ايتمك شرطيله
 اهل اسلام ايله اهل كتابدر .
 ذبح و تسميه بي تعقل ايتميان كوچك چوجفك و مجنونك ذبيحه لرى
 يعنى [۲] بالا اختيار كسوب و يا بالا اضطرار ووروب اولدر دكلرى
 حيوان ما كول حلال الاكل اولد يعنى كى اهل اسلام و يا اهل كتاب
 اولميانلرك ذبيحه لرى دخى حلال نكلدر .
 يهود و نصارى اهل كتاب اولد لرى ايجون [۳] المر اهل اسلام

[۱] ذكات اضطراريه برده حيوانات اهليه نك آزغينلر نده واقع اولور كه صائل
 و مستوحش اولانلرى با اضطراره عقر اولنور .

[۲] (ذبيحه) ذبح شانندن اولات حيوان ديو تعريف اولنديغنه مبنى بالغه
 شامل دكل ايسه ده بوراده كى صيغه عتابك احاطه سفندن اوده خارج دكلدر .

[۳] چونكه انلرده ادعاء دين توحيد اوزره درلر .

کې اهل ذکات درلر . بناءً عليه انلرک دخی شرطنجه اولان ذبیحه لری اکل اولغور .

بپرست و آشپرست اولانلر اهل کتاب اولمقلرندن اهل ذکات دخی دکلر در . انلرک نه کسدکلری نه ده اولادغلری اکل اولتماز .

منکر دین اولان بی دینک یا خود اسلامدن ارتداد ایله [۱] اهل کتاب دیننه کیرنک دخی ذبیحه سی اکل اولتماز .

اهل ذکات اولوق ایچون بلوغ و ذکورت شرط دکلر . تمیز و تعقل لازمدر . اهل اسلام و یا اهل کتابدن اولان نسوان اهل ذکات اولدینی کبی متعقل ذبح و تسمیه بولنان صبیان دخی اهل ذکاتدر .

اخطار : صائدک محرم و صیدک داخل حرمدہ اولماسی دخی حلالیت اکلک جمله شروطندن اولمغله محرمک آری اکل اولندیغی کبی حلالک [۲] داخل حرمدہ اولادیغی دخی اکل اولتماز . کما فی الهندیة . متروک التسمیه اولان ذبیحه نک دخی اکل منهی اولمغله اهل

[۱] اهل اسلام اولیانلرک تبدیل دین و مذهب اینملری ارتداد عد اولتماز . انلر انتقال ایلدکلری دینده ایقا اولغورلر . نصرایدن یهودینک و یا تهود ابدت نصراینک ذبیحه سی مأ کول اولدینی کبی اعتبار وفت ذکانه اولوق جهنبله تنصر و یا تهود ابدن مجوسینک دخی ذبیحه سی مأ کولدر . نجس ایدن یهودی و یا نصراینک ذبیحه سی اکل اولتماز . کما فی الدر .

[۲] حاجینک احرامده اولیانه (حلال) اطلاق اولندیغی کتابیه الحجه ذکر اولمشدر .

ذکاتک حین ذبحیده اولدیغی کبی حال اصطیاد ده دخی ترک تسمیه
ایتماسی یعنی تفکیکی آنارایکن یاخود کوپکینی ارسال ایدرایسکن
بسم الله دیمسی شرطدر . (ترک تعبیری مشعر عمدا اولمغله بسمله
اونودلمش اولمق تقدیرنده بآس یوقدر .)

أهل ذکات اصطیادی معلم کلب ایله یایمق صورتده کلبی
مع البسمله کندیمی ارسال ایتمش اولمق دخی مشروط بولندیغندن
انک ارسال ویاغراسی [ه] اولمیهرق کوپکک کوروب کندیلمکشدن
اوزرنه وارمق اولدردیکی آوک دخی اکلی حلال اولماز .

کلب معلنی بعد الارسال اوطورمیوب وعمل آخر ایله
مشغول اولمیوب آراشدرمق دخی شرط اولدیغندن آرقهسینی
آرامیوب اوطورر وبا بشقه برشی ایله مشغول اولور وبعده آوی
اولمش بولورایسه سبب آخرایله اولمش اولمق احتماله مبنی انک ده
اکلی حلال اولماز .

أهل ذکاتک ارساله اهل ذکات اولمیان برکیمسه نك ارسال
قاربشهرق ایکی کلبک برلکده اخذ واماته ایندکلی آو دخی
حلال الاکل اوله ماز . مخالط اولان کلب تعلیمسز اولمق ویاخود
بالا بسمله ارسال اولتمش بولمق دخی اهل ذکات اولمیان کیمسه
طرفندن ارسال اولتمق کبیدر .

حلالیت اکک صیده عائد اولان شروطی موجبینجه آوک
حیوانات وحشیه ما کوله دن اولمی یعنی قورد وچقال کبی

[*] ارسال : صالیویرمک ، اغراء : قشقرتمقدور . اغراء ارسالدن صکره در .
آوه کندیلکشدن واران کوپکک آرقهسندن ایدیلن اغراء دخی ارسال حکمنده در .

سیوری دیشی و قاپلان و طاع کدیسی کبی هم سیوری دیشی و هم پنجه سی
اولان و حوشدن و قاره قوش و آتمجه کبی بیر تیجی و قارغه و قار تال کبی
جیفه ییجی طیوردن اولماسی و انساندن متوحش اولمغه قنادلریله یا خود
آیاقلریله نفسنی منع ایدر اوله بیلمسی لازمدر . او مقوله جانور و یا جیفه
خوار اولان و حوش و طیورک اکللی حلال اولدیغی کبی حیوانات
ما کوله اهلیه نك و حتی فی الاصل غیر اهلی ایکن انسانه آیشهرق اهلی کبی
اولمش اولان [۱] ما کول آو حیواننك - مثلاً آیشق کیک و قره جه نك
- دخی اصطیاداً یعنی ذکات اضطراریه ایله اکللی حلال اولماز طوزاغه
دوشوب و یا خود قنادی و یا بجاغی قیریلوب حیز امتناعدن چیه قمش اولنان
صید ما کولك دخی اصطیاداً اکللی حلال اولماز .

بوزك و بوندن اول مذکور اولان و حشی مستأنسك ذکات اختیاریه
وجهله بوغازلنسی لازم اولدیغی کبی و ورلدن صکره مذبحک حیاته فائق
حیات ایله حی اوله رق یتشیلن آوک دخی بوغازلنسی لازم اولدیغندن
و وریلان آوک بوغازلنقسزین اکللی حلال اوله بیلمک ایچون ذبحنه
یتشیمیه میه رك اولمش اولمسی ده آوه عائد اولان شروط حلالیت
اکدندر [۲] . قنادندن و وریلان قوشك ذبحنه بدل قفاسنی قوپاروب

[۱] بوکا (وحشی مستأنس) و مقابلنه (اهلی مستوحش) دیورز . اولکیسی
اختیاراً ذبح و ایکنجیسی اضطراراً عقر اولنق لازم کور . کاسر فی هامش الذکاة
الاضطراریه (ص ۱۰۸) .

[۲] زید صبادك اکللی حلال اولان صیده بسمله ایله نونك آنوب صیدی
ضرب و جرح ایدوب دوشورد کدن صکره زبد وارنجه قدر صید اول جرحدن
هلاک اولمغه ذبح ایلمسه نونك فندیغك جرحدن هلاک اولدیغی متعین اولیجق
اکللی حلال اولورمی ؟ الجواب : اولور . (علی افندی)

آتمق انک اکلنی تحریم ایدر .

چکرکه دن ماعدا حشرات ما کول دکدر .

صید ریده آوک حشرات نوعدن اولماسی حلالیت اکلده شرط اولدیفنی کبی صید مائیده دخی آوک بالی جنسندن اولسی شرطدر . بالی جنسندن اولمیان حیوان مائیلر : یسکچلر ، مدیهلر ، ایستردیهلر . ایستاقوزلر الح حلال اوله رق اکل اونماز .

بالک هر نوعی وحتی ییلان بالی اکل اولنور [۱] .

بالی طاهر اولمیان صوده تولد ایتمش اولق مانع اکل دکدر .

حلالیت اکلک شرطی آفت ایله اولمش اولمقدر .

آغ وارانته آفت اولدیفنی کبی بالی صویک صیجاقلنی ویا صغوققلنی مبیله ویا چکمه بیله یاخود بریره قیصیلهرق ویاخود اوزرینه برشی آتیلهرق اولک دخی آفت ایله اولمکدر [۲] .

[۱] یواس بالی دیدکلی حیوانک اکل حلالیدر ؟ الجواب : حلالدر .

(علی افندی) .

[۲] زید برکولده اولان بالقلری صید ایتک ایچون ارل کوله بالی اوتی

اذا ایندکده اول کوله اولان بالقلر اول اوتی ییمه لر بله قبل الاخذ کولده هلاک اولسه لر اول بالقلرک اکلاری حلال اولورمی ؟ الجواب : اولور . (نهیجه) .

قلنج ومورینه بالقلری صید اولندقدده صودن اخراج اولندین باشلرینه طوقاق ایله ضرب شدید اولندبختدن صو ایچنده هلاک اولسه لر شرعاً اکللری حلال اولورمی ؟ الجواب : اولور . (بهجه) .

صید ایچون دریایه الفا اولنان آغه طوتیلهرق خلاصه قدرتی اولماقله آهک

یچنده هلاک اولان بالک اکل حلال اولورمی ؟ الجواب : اولور . (بهجه) .

بلافت اولوب صویک یوزینه صرقی اوزره کن [۱] باقی اکل اولماس .

بربالغک ایچنده ظهور ایدن باقی صاغلام ایسه ایکیسی دخی اکل اولنور . صاغلام دکل ایسه اکا ظرف اولان باقی یینور ، مظروف اولان باقی یینمز .

مسئله : بالغک قارنده بولنان اینجو بولانه حلالدر . یوزک والتون حلال دکل ، لقطه در . بولان کیمسه انی اعلان ایتمک لازمدر .

تشکیم امثالی دلالتیله یبانی اولدیغی معلوم اولان کوکرجین یاخود آیاغنده زبل اولان طوغان و بیوننده طاسمه بولنان کیک طوتلسه صاحبی ظهورنده وبرلمک اوزره طوتان کیمسه انی اعلان ایتمک لازم کلور .

حلالیت اکک کلب صیده دائر اولان شروطنه کلنجه : کلک [۲] معلم اولمسی اوچ دفعه ترک اکل ایتمسيله معلوم اولور یعنی تعلی طوتدیغی آوی بیمدیکی اوچ دفعه واقع اولمسيله ثابت اوله بیلور [۳]

ایلك ترکی طوقلغه وایکنجی ترکی شکه محمول اولوب اوچنجی ترککنده تعلم تحقق ایتمکله دردنجی آوی اکل اولنور .

[۱] اگر صرقی یوقاری ایسه یینور . کما فی الدر .

[۲] قابل تعلیم اولان هر آزیل حیوان آوه آلت اولور : پارس و مایمون کبی .

[۳] چونکه اوچ مدت خیارده اولدیغی کبی اخبار و ابلاغ اعداز ایچون

مضروب برمدندر . وهذا عندها وهو رواية عنه . وعنده بنيت التعلم بغالب الرأي أو بالرجوع الى اهل الخبرة . كما في الملحق .

طوغان مقوله سنك [۱] تعلی دعوتہ اجابت ایله یعنی صالحیور -
لکدن صکره چاغردلقدہ دونوب کلمسیله در . طوتدینی آودن اکل
ایتمسی ضرر ویرمز .

معلم اولان طوغان عند الدعوة اجابتی ومعلم اولان کلب ترک اکل
ترک ایدرسه اولدر دکر ی آو حلال الاکل اولماز [۲] . تاکه مرة ثانية
تعلیمی ثابت اوله .

کلب معلم اولادینی حیوانک قانندن ایچمک ضرر ایتمز [۳] .
برطرفی قویاروب آتمی دخی ضرر ایتمز [۴] . آودن صاحبک
آتدینی پارچه نی ییمک وحی آوی صاحبی احراز ایندکدن صکره انی
ییمک دخی مانع دکلدر .

آوکوپکنک اکل ایتدیکی آو حلال الاکل اولمدینی کبی جرح

[۱] مثلا : شاهین و آتجه و دلیجه طوغان . بونلری دیری قوش ایله آره
آلشدرمی مکروهدر . کافی الدر المختار .

[۲] بوسوز مابعدہ دائر اولدینی کبی ماقبلہ دخی شاملدرکه قبل الاکل
اولادینی دخی تعلی ثابت اولدن آولامش دیک اولقی جهتیه ملاکنده باقی اولقی
صورتنده حرام اولور . موجود اولیوب اکل واستهلاک ایدلمش اولقی صورتنده
فوات محله مبنی حرمت اتفاقا ظاهر اولماز . شارح ملتقانک بیانه کوره مسئلهده
حکم حرمت مذهب حضرت امام اولوب عند الامامین انک تعلی اجتهاد ایله
ییلنمش ایدی . ایکنجی بر اجتهاد انی نقض ایتمز .

[۳] بلکه انک غایت تعلیمه دلالت ایدرکه صاحبته صالح اولیانی آلوب صالح
اولانی آلیقویمشدر . (جوهره) .

[۴] آوی اخذ ایتدکدن صکره کلوب اوپارچه نی بیسه دخی ضرر ایتمز .
اخذ صبد ایتمدن قویاردینی پارچه نی بیرایسه آوی نفسیچون طوتمش اولقی
مسئله ییتمز .

ایتمیه رڪ بوغدیغی و چارپوب و یا بانئ قیروب اولدر دیک صید دخی حلال
الاکل دکادر [۱].

آوی آوجینک ارسال ایتدیکی جهته آرامیه رق صاغه وصوله صاپوب
و طلب صید دن بشقه برشی ایله او یا لانوب کلدکدن صکره کندیلکندن
طوتوب اولدر دیک آوی یکیدن ارسال و یا اغراء ایدلمش اولدقجه
اکل اولتماز .

اصطیادی حلال اولمیان [۲] بشقه بر کلبك أخذ صیدده اکا
اشترک ایتمش اولسی دخی مانع کلد . تکیم صائده هاند اولان شروطک
صوکنده دخی ذکر اولنمشدر .

آوده تعیین مشروط اولدیغندن بر صیده شرطنجه ارسال
اولنان کلب انی آولادقدن صکره بشقه بر صیدی دخی آولامق صورتده
ایکینک اکل حلال اولور .

اوزینه ارسال اولنان طوته میوب بشقه بر آوی طوتوب
اولدر مک تقدیر زده انک اکل . کلب طریق ارسالدن ایرلمش یعنی دنوب
کلمش اولدقجه — حلال اولور . (دنوب کلدکدن صکره ظهور ایدن
آو ارسال جدیده محتاج بولور .)

[۱] ذکات اضطرار یهده جرح شرط اولدیغندن آوه آیلان شپک مثلا
طاشک و (معراض) دینیلن یصی حربه نک تقایله بلا جرح اولمش اولان آو
دخی اکل اولتماز .

[۲] یعنی با بر بترست و یا آتشرست طرفدن ارسال اولنان و یا خود ترک
تسمیه ایدیلرک صالیورلمش اولان یا خود معلم بولمیان .

بر آوه آتیلان مری اگا اصابت ونفوذ ایتدکدن صکره
دیگر بر آوه دخی اصابت ایتمک وباخود اگا دکمه رک دیگرینه
طوقنمق دخی بوبله درکه هرایکی صورتک صیدی حلال الا کلدور .
متمدد اولر اوزرینه بر بسمله ایله ارسال اولنان کلب انلرک هپسنی
طونوب وکومه یه بالیسمله آتیلان صاحمه انلرک هپسنی ووروب
اولدرسه هپسیده حلال اولور [۱] .

ووریلان آوصوقوشی اولمدیغی حالده صویه دوشه رک ویا برسطحه
چارپدن صکره یره یووارلانهرق ویاخود دیکیلی بر مزراغه
صاپلانهرق واسه حرام اولور .

بر کیسه بر آوه آتوب انی اثخان ایتدکدن یعنی حیاته خلل کلدیکی
حالده قاجوب قورنیه ماز حاله کتوردکدن صکره دیگر بر کیسه آتوب
اولدرسه اگلی حرام اولوب (چونکه بالاختیار بوغازنمق لازم کلوب)
آو شخص اولک ملکی اولغله شخص ثانی انک مجروحاً قیمتتی شخص
أوله تضمین ایدر [۲] .

اگر شخص اول انی اثخان ایتامش ایسه اگلی حلال و او آو
شخص ثانی نیک اولور .

اهل ذکادن ایکی شخصک بر آو اوزرینه بالیسمله ارسال
ایتدکلی ایکی کلب دخی بو حکده درکه انلردن بری آوی یره

[۱] ذبح اختیاریده بر بسمله ایکی ذبیحه به — ایکنجینک ذبحی فعل دیگر
اولدیتندن — کفایت ایتمز ایسه ده ماحن فیه اولان مسئله ده ارسال باخود رمی
فعل واحد اولدیتندن اگا بسمله " واحد کافی اولور .

[۲] نبوت مالک فصلده " الصيد لمن قبض " قاعده سنی اونوتبکز .

چارپه رق اثخان ایتدکدن صکره دیکری اولدرسه آو کلب اول
صاحبنک اولوب ارسالك ایکیسی برزمانده اولدیغنه کوره بونده حرمت
اکل دخی یوقدر چونکه ارسال قبل الاثخان وقوع بولمشد . اکر
ایکنجیمک ارسالی برنجیمک اثخانندن صکره اولمش ایسه رمی مسئله سننده
اولدیغی کبی جرمت وتضمین لازم کلور .
نشاته آتیلان رمی آوه راست کلور انی اولدرسه او آو
اکل اولماز .

تم کتاب الصید

(كتاب الذبائح)

بسم الله الرحمن الرحيم — کتاب الذبائح —

(ذبائح) : ذبیحہ نك جمعیدر . (ذبیحہ) : ذبح اولنمق شانندن
اولان حیواندر [۱] . باقی بلاذبح مأ کول اولمقله ذبیحہ دکلدر .
(ذبح) معلوم اولدیغی اوزره بوغازلامقدرکه حیوانك بوغازینه
بیچاق ووروب اوداجنی کسمکدر [۲] . ۱۰ کر بیچاق حیوانك کوکسی
اوستندن ووریلهرق اوداجی قطع ایدیلور ایسه اکا (نحر) تعبیر
اولنور [۳] .

دوه کسمکده سنت اولان : نحر در . بقروعی غنم و طیور کبی
ذبح اولنور . دوهی ذبح وبقر و غنمی نحر ایتمک مکروه اولور .
ذبح و نحره شامل اولان تعبیر کتاب صیدده ذکر اولنان (ذکات)
لفظیدر .

بو بایده انك یالکز حیوانات مأ کوله حقمنده اولان قسم
اختیار یسندن بحث ایدجکز . فاعله ذابح یا خود مذکی دییه جکز .
ذکات اختیاریه نك رکنی : کتاب الصیدده ذکر اولندیغی اوزره
ذبح اولنه جفك ذبحندن و نحر اولنه جفك نحرندن عبارتدر .
شرطی : ذابحك اهل ذکات اولمسی و بسمله ایله کسمه سیدر .
اهل ذکاتك ارکك اولمسی و مختون بولنسی شرط دکلدر . دیلبر
اولمسی ده مانع دکلدر .

[۱] اکا کسر ذال ایله (ذبح) دخی دینور : و فدیاء بذبح عظیم .

[۲] (اوداج) بوندن صکره کی صحیفه ده میندر .

[۳] الذبح فری الاوداج و محله مابین اللبة واللحین والنحر فری الاوداج
و محله آخر الحاق . کذا فی الهندیه .

حکمی : مذبحک طهارتی واکامک حلا بیتیدر . (کتاب الطهاره -
مذک مطهراتنه بافکزر .)

تسمیه ده - که بسمله چکمکدر - شرط اولان ذکر خالص
الهی اولقی وعلی طریق الانشاء اوقنمقدر [۱] . بلار او د باسم الله ،
الله اکبر ، دیمک مستحیدر . کما فی التبیجه .
لغت عربیه نک غیری اسان ایله دخی تسمیه صحیحهدر . کما فی
البهجة [۲] .

ذکاتک محلی : قیون وقوزی وصیغرو طاقو الخ کبی حیوانات
ما کوله در .

بونلر اهل ذکات طرفندن مع البسمله بوغازلرندن کسلک شرطیله
اکل اولنور . بلاذکاة اولن حیوان اکل اولتماز .
ذکات یاخود تذکیه : قطع اوداجندن عبارتدر .

(اوداج) : بوغازک ایکی طرفنده اولان وریدلر (ایکی بیوک
طهار) ایله بخرای نفس اولان حلقومک و آتک آرقه سنده بخرای
طعام و شراب بولنان مرینک اسمیدر [۳] .

ذبح ونحرده بونلرک دردیله کسلور . اوچنی یعنی حلقومی

[۱] مثلاً عند الذبح آقسیرو بده الحمد لله دیمک علی طریق الانشاء اولدیغیچون
کافی دکلدر .

[۲] خرسیتانک دخی حین ذبحده « باسم الله » یاخود « الله اکبر » دیر
اولدیننی ظن ایدرز . اگر « باسم ربنا المسيح » دیو حضرت عیسی علیه السلام
نامه کسدیکنی کورر ایسه ک ذبحه سنی اکل ایتمیز .

[۳] (حلقوم) : غرتلا قدرکه منتهاسی جکر در . (مری) قزل او سکن
دیدکلریدرکه منتهاسی معده یاخود کرش (یعنی اشکبه) وباخود حوصله
(یعنی قورساق) در .

و مریئی وایکی وریدک برینی کسمک دخی کافیدر .
(تذکیه) تطیب لحم ایچون مشروع اولشدر . قانی جیقیمیهرق
اولن حیوان میتهدر .
میتهدر ما کول اوله ماز .

حذف انفه یعنی الاذبح اولن حیوان میتهدر اولدیغی کبی وجه شرعی
اوزره بوغازلانییوبده بوغلقوباشی قوپارلق یاخود بکنی اوزرینه
طوقاق وورلق ویا قولا ق توزینه شیش صاپلانق مثلی نهج شرعینک
غیری بوجه ایله اولدیریلن حیوان دخی میتهدر دیمکدر .
حیوانک اوداجنی قطعه اکسه سندن شروع اولور ایسه مکروه
اولور . اکسه سندن کسیلان حیوان اوداجنی قطع اولندن اولورسه
میتهدر اولور .

بریردن یوورالانهرق یاخود بشقه بر حیوان ایله سوسیشوب
دوکشه رک ویاخود قورد پاره لیه رک اولن دخی میتهدر حکمنده در .
اولندن یتشیاوب ذبح اولنش اولدقجه اکل اولماز .

دیریدن منفصل اولان جزء دخی میتهدر: دیری برقیونلک بر طرفنی
کسوب ییمک حلال دکلدر . بوندن مذبوح مستثنادر .
ذکات اختیاریه نک آتی: کسکین بیچا قدر . حیوانک بوغازینه
اشاغیدن یوقاری یوریدیلور .

اوداجنی پاره لیوب قانی آقیدیچی هرشی وحتی جام وکسکین طاش
ویا قامش ذکاته آلت اوله بیلور .

دیش وطرناق ایله ذبح منهیدر [۵] بونلر مزروع (یعنی یرندن

[*] ائی نامی اولان حدیث شریف سیبوهک تعلم حدیثدن اول تعلم نحوه
بادی عدولی اولشدر . فسه اهل مطالعه نک معلومیدر .

جیقشمش) ایسه مع الکراره آلت ذکات اوله بیلور . وجه کراهنی ده کور بیچاقله کسمک کبی حیوانه اذی اولمسیدر .
کور بیچاقله بوغازلامق و حیوانی مذبحه یاتردقدن صکره بیچاق بیلهمک و مذبحه آیاغندن چکوب سوریمک و بوغازلامقده حیوانک نغاهه سنی (یعنی مردار ایلمسکنی) دخی قوپارمق و کله سنی کسوب آلمق و اولدن یوزمک مکر و هدر .

ذبیحه دن ظهور ایدن یاوری مفرد باخمکدر . یعنی آناسی مذبح و اولمقله اودخی مذبح اولمش اولماز . دیری ایسه برنج شرع ذبح و اوانور اولو ایسه اکل و اناز .
خسته حیوان کسلدیکی وقت حرکت ایدر یاخود قان آقار ایسه یبنور [۱] . بوایسکی علامتک بری اولماز و حین ذبحده حیاتی دخی معلوم بوانماز ایسه یبنمز [۲] .

[۱] بوغولق و بربردن یووارلاغق و سوسشمک و باشنه طوقان و وراق و جانور کلوب قارنی یارمق کبی برسیله خفیف الحیاء (یعنی حال هلاکده) اولان حیوان حیانتنه یتشیلهرک بوغازلنور ایسه [الاماذ کیم] فول کریمده کی اطلاقه مبنی حرکت ایتسه و قان جیقشمه دخی اکل و اوانور . کما فی الدر . بوجواز شرعیدر . جواز طبیدن یبنمز یوقدر .

[۲] عند الذبح حیات و مماتی معلوم اولیان و قانی آقیان حیوانک اغزی یاخود کوزینی آچمسی و آیاغنی اوزاتمسی و تویلرینک یا نغمه سی علامت موند . اکل حلال اولماز . اغز و یا کوز یوممسی و آیاغنی چکمسی و تویلرینک دیکلمه سی علامت حیاند . اکل حلال اولور .

(تنویر الابصار)

صائل ومستوحش اولان حیوان اهلیّ مأکولک ذکات
اضطرارییه معروض اولسی طبیعی اولدیغی کبی الفت واستیناس
ایتمش اولان حیوان وحشی مأکولک دخی بالعکس ذکات اختیاریه
ایله مذبوح اولسی لازمدر .

— حیوانات غیر مأکوله —

حیوانات اهلیه دن آت واستر و حمار اکل اولندیغی کبی اهلیه و غیر
اهلیه دن کدی و کوپک و قورد و چقال و شاهین و طوغان و چایلاق و پاپاغان
مثلی بیر تیجی وات ییجی وحوش و جوارح طیور و لیلک و آق بابا
و قارتال و قارغه [۱] مثلی جیغه و نجس ییجی طیور دخی اکل اوانماز .

فاره و کوستبک و کرنی و کلنجک و کرتسکله و بیلان و قوربغه
و قابلو بغه و سومکلی و صولبیجان و الحاصل قوردلره و بتون و جکله
دخی شامل اولان حشرات و سینک و آری و کله بک اکل اوانماز .

سرچه و کورچین و هدهد اغ قوشلرینک ا کلی حلال و صیدی
جانزدر [۲] . قل أحل لکم الطیبات و حرم علیکم الخبائث .

مائی المولد اولان حیوانانک اکل اولنمیا نلری بالی جنسی اولمیا نلریدر
نفسکیم (کتاب الصید) ده ذکر اولنمشدر .

تم کتاب الذبائح

[۱] اکین ودانه دخی اکل ایتمکده اولان نارلا قارغه سنی طاقون
اغ کبی مسائی طوتمشدر .

[۲] قوش آزاد ایتمه نک ثوابی ده یوقدر .

(كتاب الاضحية)

بسم الله الرحمن الرحيم

— کتاب الاضحية —

امنیه وزنده (اضحیه) وقضیه وزنده (ضحیه) ایام عید اضحاده
کسیان حیوانک اسمیدرکه (قربان) تعبیر اوانور [ه] اولسکینک جمعی
(اضاحی) وایکتنجینک جمعی (ضحایا) کلور . ذبائح بوکادخی عام
وشامل اولمخله اضحیه نک بوراده ذکرى لازمه دن اولمشدر . قربان
کسمکه (تضحیه) دینورکه نیت طاعت ایله وقت مخصوصده حیوان
مخصوصی تذکیده دن یعنی ذبح یاخود نحر ایتمکدن عبارتدر .

تضحیه نک صفقی ، شرطی ، سببی ، وقتی ، رکنی ، حکمی واردر .

تضحیه نک صفقی : وجوبدر . حدیث شریفده « من وجد سعة ولم
یضح فلا یقر بن مصلا نا » بیورلمشد: که سعه حالی اولوبده تضحیه ایتمین
کیمسه نمازکاهمزه یاقلاشسون دیمکدر .

بوکی وعید انجیق ترک واجبه لاحق اولور .

واجب اولان اراقه دمدر . قربانی دیری اوله رق تصدق ایتمسکه
همده دن چیقيله ماز .

دی اراقه اولدقدن صکره اتنی تصدق ایتمک مستحبدر . ایدلمسده
اولور . ط علی الدر .

تضحیه نک شرطی (یعنی شروط وجوبی) : اسلام ، حریت ،
اقامت ، صاحبنک شرعاً غنی صایلدیغی ثروتدر .

[*] (قربان) دخی عریدر جمعی (فرابین) در . لکن قربت کبی مطلق
ما یتقرب به الی الله معانسته در .

مسلم اولمیانہ ، حر اولمیانہ ، مقیم اولمیانہ تضحیہ واجب اولمدیغی
 کبی صدقہٴ فطر نصابہ [۱] مالک اولمیانہ دخی واجب دکلدر .
 (اقامت) شهرده وکوبده وقریده مقیم اولمغه شاملدرکه مسافر
 اولماق دیمکدر . مالک نصاب اولمیانلرک تضحیه سی تطوع اولدیغی
 کبی مکی اولمیان حجاج مسافرین اولمغه انلرک تضحیه سی دخی تطوعدر .
 دم قران و تمتع واجبددر . نسکیم کتاب الحجدہ کچمشددر .
 رجوب تضحیه ده ذکورت شرط اولمدیغندن مالکک نصاب اولان
 حر قادینه دخی کندی آنچه سیه تضحیه واجبددر .
 تضحیه نك سببی : وقت تکرر ایتدکجه وجوب تضحیه
 دخی تکرر ایدر .

تضحیه نك وقتی : ایام تحردرکه ذی الحجه نك اوننجی واون برنجی
 واون ایکنجی کونلریدر افضل ایلک کونیدر [۲] . شهرلرده

[۱] کتاب الصوممیزک یوز اون ایکنجی صفحه سنه بافکیز . (نصاب
 نامی) کتاب زکاتده ذکر اولمشددر . چونکه نصاب اوچدر . بری :
 ککندبسنده نما مشروط اولوب اکا زکات وسائر مال نامی به متعلق
 احکام تعلق ایدندر . ایکنجیسی : مالکک حرمت اخذ صدقه ، وجوب اضحیه ،
 وجوب صدقهٴ فطر ، وجوب نفقهٴ اقاربدن عبارت اولان (احکام اربه)
 مترتب اولاندرکه بونده نه تجارت و نه حولان حول ایله نما مشروط
 دکلدر . اوچنجیسی : مالکک حرمت سؤال ثابت اولاندرکه اوده
 ککندبنک قوت یومیس اولمقدن وعلی قول الی درهمی بولمقدن عبارتدر . ذکره
 ط فی باب صدقهٴ الفطر .

[۲] استرایسهک اوچ کونک هر برنده بشفه و متعده قربانلرکسه یلورسین .
 علیه الصلاة والسلام افندمر حضر نلری حجة الوداعده یوز دوه قربان
 ایتدیلر . سن عالیاری عددنجه اولان آلتمش اوچنی کندی اللربله نحر و
 ماعداسنی حضرت علی به احاله بیوردیلر .

بیرام نمازندن صکره و کویارده و کوچیه لکیده طالوع فجر دن صکره در .
 چونکه انلرک بیرام نمازی یوقدر .
 قربانی کیجه کسمک مکروهدر .
 توضیحیه نک رکنی : جائز الذکاة اولان حیوانی تذکیه دن عبارتدر .
 قربان اولق اوزره ذکاتی (یعنی ذبح و یا نحری) جائز اولان
 حیوان اویچ نوعدر : ابل ، بقر ، غنم .
 بولرک ارکیکی و دیشیمی قربان اولور [۱] غنمده کچی دخی
 داخلدر . ثمانية أزواج الآیة .
 طاوق و خروس و حیوانات وحشیه ما کوله توضیحیه ایدیله من [۲] .
 دوه نک انجق بش سنه لکی و صیفرک (ابنک ، اوکوز ، ماندا)
 ایکی سنه لکی و غنمک بر سنه لکی توضیحیه اولنور [۳] .
 بالخاصه قیونک کوسترشلی اولان التی آیلفی دخی کافی اولور .
 بر قوچ و یاتسکه نقدر باشلی و جسماتلی [۴] دخی اولسه برکشیدن
 زیاده قربان اوله ماز .

-
- [۱] دوه نک و صیفرک دبشیمی و قیون و کچینک ارکیکی افضلدر . کما فی
 الفتاوی الخیریه .
 [۲] حضرت عمره براعرابینک : ایضحی الضی ؟ سؤالنه حضرت مشارالیهک
 (لا) جوابیله برابر : مالک ؟ لو قلت « ایضحی الظبی » بیوردقلمری کتب
 محاضراتده کورلمشدر .
 [۳] کتساب الحجاج هدی فصائده کسدران اولدغنی اوزره بولاره
 غنی و زننده (نئی) تعبیر اولنور . کما قیل :
 ان التی من الاغنام ذو سنه . والخمس للابل والعمان للبقرة .
 [۴] یقال جسم جسامه من الباب الخامس اذا عظم کما فی القاموس .

بردوه و یا صیغری یدی کشی یه قدر اشتراك قبول ایدر [۱].
شرطی : شریکگر هپ اهل قربت اولق وانجق قربان قصدیله اشتراك
ایلمش بولمقدور .

(اهل قربت اولق) اهل اسلام اولق دیمکدر چونکه (قربت)
طاعتدر . طاعتده اسلام ایله در . ایچلرنده مسلم اولمیان یاخود
قربانندن بشقه مقصدی اولان : مثالات آلمق و یا تجارت ایتمک
قصدیله اشتراك ایلمن اولور ایسه اراقه تجزی ایتیمه چکی جهته هیچ
برینک کی مقبول اولماز .

اشتراک قبل الشری اولمسی اولادر . برحر مسلمک قربان ایتمک
اوزره اشترا ایتدیکی بردوه و یا صیغره اهل قربتدن الی کیمسه صکره دن
دخی اشتراك ایله بیلور .

تضحیه نك حکمی : دنیا ده عهده واجبدن خروج وعقباده بفضل
الله تعالی ثوابه وصولدر .

قربانلق حیوانک کچی و یا دیشی اولمسنده باس اولمدیغی کبی
بوینوزلی و یا بوینوزسز یاخود بوینوزی براز قیرق و یا خصیه سی بورق
اولمسنده دخی باس یوقدر [۲] .

عیوب آتیه دن سالم اولمسی لازمدر : کورلاک ، برکوزلیک ،
دیشسزلاک ، قولاقسزلق ، مذبحه یوریه میه چک درجه ده علوباللق

[۱] حج قران فصلنده ذکر اولندی که قربان یا بر فیون و یا کچی و یاخود
بردوه و یا صیغری یدیدم بری در .

[۲] اکل ایچون بورق البتده اطیبدر . آریق اولمیان او بوزک بیله قربانه
ضرری اولماز .

ويا خسته لك ، كميكرى ايجهنده ايليكي قالماش درجه ده ضعيغلك ،
قولاغلك ويا قويرغلك قسم اكثرى ياخودمه باشلى قوپلق .
عيوب مذكوره لك بريله معيوب اولان حيوان قربان اوله ماز .
قربان عيوبدن عارى اوله رق اشترا ايديلوبده ذكر اولنان عيوب
مانه لك بريله مشترى نزدنده صكره دن تعيب ايتمش اولقى تقديرنده
مشرى غنى ايسه انك يرينه بشقه سنى قربان ايدر . فقير ايسه او قربان يتر .
فقيره اضحيه واجب اولديغندن حين اشتراده معيوب بولنان
قربان ييله اكا كفایت ايدر . در مختار .

قربان ايديله جك حيوان اولك صورتنده دخى غنى يه ديكرينى آلق
لازم ، و فقيره غير لازم ، در . در مختار .

قربان فقيرك اشتراسيله تعين ايدجكندن غائب و يامسروق اولدقندن
ويرينه ديكرى كسلدكندن صكره ظهور ايتمك تقديرنده فقير اتى دخى
كسر . زنكينه كسدكي قربان يتر . در مختار [۱] .

قربانلق حيوان نذرايله [۲] ويا تضحيه ايچون اشترا سببييله متعين
ايسكن ايام تضحيه بلاذبح كذران اولقى صورتنده موجود ايسه عينا
و مستهلك ايسه قيمه تصدق اولنور . حاكم سنه آتیه يه انتقال
ايتمز [۳] .

[۱] بو مسئله كتاب الغازم زده شو وجهله ملقردر (مسئله ۳) : هانكى
صاحب بساردركه قربان بيرامنده اكا بالكر برفيوف كسمك لازم وهانكى
صاحب اعساردركه اكا ايكي قربات كسمك لازم كلش اولسون ؟ جواب :
ذكر اولناندر .

[۲] نذر مافوق الواجبه محولدر زير اذاتاً واجب اولان تضحيه منذور اوله ماز .
[۳] تصدق مذکور فديه صلات كي باب عبادتده اخذ بالا حظايدر .

تضحیه ابدن کیمسه اضحیه سنک انندن هم بیروهم بیدبر .
 بیدردیکی کیمسه فقیر دخی اولمیه بیلور . قربان اتی ادخار دخی
 اولنور . لاتی اولان تصدق دخی ایتمک و تصدق ایدیلن نائیدن اقل
 اولماقدور . زیرا انفاقده بولناظر حقمنده بولقی اولقی اوزره طاغتمیوب
 آیفوبقی دخی مندوب اولور . در مختار .
 قربانی - الفتن کورسه [۱] - مندوب اولان : کندی الیه
 کسمکدر [۲] الفتن کلیور ایه باننده بولنهرق بشقه سنه کسیدر .
 قربانی اهل کتابه کسدر مک مکروهدر [۳] .

چونکه هر نعمت شکرى کسندى چنسندن اولمله تضحیه دخی نعمت ماله
 مالاً تشکر قبلندن بر عبادت ماله دبعك اولدوغنه نظراً آنده عین
 ویا قیمت ابله تصدق اصل اولوب آنجی شارح معظم مال صدقه ده اولان
 اوساخ آنامی ازاله ابله تطیب طعام ایتمک ایچون تعین اراقه ابلش اولقی
 محتمل اولدوغی کبی معنای صدقه اعتبار اولنمیه رقی نفس اراقه اصل اولقی
 دخی محتملدر . داخل وفتده یعنی آیام تضحیه موجود ایکن فیام نصه مبنی
 تعلیل مظنون ابله عمل ایدلمشدر . وقتک کذراتندن صکره احتیاطاً انکله
 عمل ایدلمشدر . کافی مرآة الاصول

[۱] کلامک ده ارککه عیدر

[۲] بسمله چکه نک صورنی وآلت ذبحی استعمال ایتمه نک طریقی
 کتاب الذبائحهم مذکوردر (فی ص ۱۲۱ و ۱۲۲)

زبد اضحیه سنی ذبح ایچون عمروه امر ابدوب کندی تسمیه ایتسه عمرو
 ذبح ایتسه زبدک تسمیه سی کافی واضحیه نک اکلی حلال اولورمی ؟ الجواب :
 اولماز . (ابن نجیم)

[۳] عند الأئمة الثلاثة . وقال الامام مالك انه لا يجوز استنابة الذی ولا
 تكون اضحیه . کافی میزان .

قربانك پوستی تصدق اولنور . یاخود اندن قابور ویا طغارجق
یاخود سفره ویا سجاده یاخود کورک انخاز ایدیلور . کچی طلوم
چیقاریلر ق اندن قربه ویا قوغه یاپیلور [۱] یاخود پوست باقیاً
انتفاع اولنه جق برشی ایله مبادلله اولنور . صانیلوب پاره سی آلتاز
یاخود یینه جک ویا ایچیلله جک برشی ایله مبادلله اولنماز .

قربانك كرك اتی وكرک پوستی صانیلوبده پاره سی آلنور
ویاخود دمیر باش اولمیان برشی ایله مبادلله اولنور ایسه ثمنی تصدق
ایدیلور [۲] . اندن قصاب اجر قی دخی ویرلر .

قربانك قبل التضحية توبنی قیرپق مکرره در . اکر قیرپمش
ایسه اتی تصدق ایدر . بعدالتضحية قربانك توبنی یولوب ویا قیرپوب
قولالنه بیلور .

قربانلق حیوانك سودندن دخی انتفاع مکروه اولور .

ایکی کیمسه غلط ایدوب هر بری دیکرینك قیوانی قربان
ایتسه کسین حیوان کسینك قربانی اولق اوزره جائز وضمان

[۱] زید اضحیه سنك دریسبله منزله انتفاع اینك جائز اولورمی الجواب :
اولور . (ابن نجیم) .

[۲] بیع صحیح ایسه ده مکروه دیکدر . وقف کبی اولق حبسیله بیع
یطلانی امام ابو یوسفدن متقولدر کافی ایدر .

زید قرباتك درستی بیع ایدوب ثمنی ایله کندی یاخود خادمی انتفاع اینك
جائز اولورمی ؟ الجواب . اولماز . بوصورنده ثمن مزبوری فقرابه تصدق اینك
لازم اولور . (ابن نجیم)

غیر لازم اولوب [۵] موجود اولدیغنه کوره انلردن هربری کندی
فیوننی آلور . ما کول اولدیغنه کوره یکدیگریله حلاللاشور .

اگره بنمکی دها عظیم یاخود سمین ایدی ، دیو بخللشور لر ایسه
هربری دیگرینه انک فیمنی اوده مک و بعد الاخذ انلری تصدق ایتمک
لازم کلور .

تم کتاب الاضحیه

[*] مسئله ۲ : نصل اولورکه بر کیمسه بشقه سنک فیوننی انک اذنی اولیه رق
تعدیاً ذبح ایتمش اولدنی حائده ضمان لازم کلسون ؟ جواب : قربان برای
کونی بر کیمسه بشقه برینک قربانی انک اذنی اولیه رق کسبویسه استحساناً ضمان
لازم کلز و قربان کسلش اولور .

(أَلْغَازُ فِیْهِ)

— عقیقه مسئله سی —

(عقیقه) - که اسم اسلامی (نسبیکه) در [۱] - مولودك [۲] یدنجی کونی باشی تراشایدیلرک کسین قرباندر . طوغان چوجغک باشنده کی آنا نونی دیمک اولان (عقیقه) او قربانه اسم اولمشدر .
[و اذا بشر أحدهم بالأنثی ظل وجهه مسوداً وهو كظيم]
آیت کریمه سی دلیل اولدینی اوزره عرب جاهلیه فیزچوجغی ایسته مدکری وحتی بعضلر واد [۳] بیله ایتدکری ایچون عقیقه نی اراکک چوجغه یاپارلر وچوجغک باش تویرینی تراشیده ایدوب عقیقه نک قانی چوجغک باشنه سوررلر ایدی .

پیغمبر من صلی الله تعالی علیه وسلم افندمن حضر تیری بو عادت جاهلیه نی قربانی شکرأ لله تعالی فیز چوجغه دخی تشمیل وچوجغک باشنه قان سورمکی زعفران سورمکه و توبلر ورنجه تصدق ایتمکه تبدیل طریقیه تبدیل ولفظ عقیقه نی آنده ملاحظ اولان معنای عقوقه [۴] مبنی (نسبیکه) یه تحویل بیوردیلر [۵] .

[۱] کتاب الصوم منک سکسان برنجی صفحه سنده صوک هاشه باقکز .

[۲] طوغان چوجغک .

[۳] (وادی) فیزچوجغی دیری دفن ایتمکدر . مشاهیر نساءده (موؤده) عنواننه باقکز .

[۴] (عقوق) عصبان معناسنه درکه بالخاصه اولادک ابورینه عصبانیدر . کتاب الصومک ذکر اولنان صفحه سی هامشده کچمشدر .

[۵] (نسک) اوچنجی صحیفه ده ذکر اولدینی اوزره طاعتدر . ابن هابدینک تنقیح حامدیه ده بیانه کوره (نسبیکه) یاخود (ذبیحه) تسمیه سی مندوب ، (عقیقه) تسمیه سی مکروه اولور : خبر ابی داود بوکا دلیلدرکه انی مؤال ایدن بر

کتاب متداوله فقه حنفیه عقیقه بحثی کوریلہ مز . فتاویٰ ہندیہ نک
کتاب الکراہیہ سی ابوابک یکر می ایکہ جیسندہ شو قدر حق
مذکور در : اوغلان وقین چوجفنه عقیقه — کہ ولادتک یدنجی
کونی برشات یعنی قیون ویا کچی کسوب ضیافت ایتمک وچوجفک
صاچنی تراش ایلکدر — مباحدر نہ سنت ونہ واجبدر . کردرینک
(کتاب الوجیز) ندہ بویلہ در امام محمد عقیقه حقندہ : ایستین
یاپار ، ایستین یاماز . دیمشدکہ بوسوز اباحہ فی مفیددر آرتق انک
سنت اولدینی تسلیم ارنلہ مار . جامع صغیردہ نہ اوغلان ونہ قین
چوجفنه عقیقه ایدلز ، دینلککہ انک کراہنہ اشارت اولنمشدر .
بدانک (کتاب الاضحیہ) سندہ بویلہ مذکوردر اہ

تنقیح حامدیہ نک ذبائحندہ سراج وهاجدن اولان نقلدہ دخی
« عقیقه مسئلہ سی تطوعدر دیلہ یاپار دیلہ یاماز ، دینلککہ
برابر نبی اکرم صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم افندمز حضرتلرینک حضرت
حسنیندن نسیمکہ اولدق برقوق قربان ایتدکری دخی ذکر اولنمشدر .

کتاب علماء شافعیہ دن میزان شمرانیدہ مبین اولدینہ کورہ
عقیقه قربانی قول امام مالک وشافعیہ مستحب ومذهب امام ابی
حنیفہ مستحب دکل ، مباح اولوب امام احمد بن حنبل حضرتلراندن
ایکی روایتک اشہرندہ سنت وروایت دیگرده واجبدر . ا۴۱۰ ۳۱۱
چوجق ارکک اولورسہ ارککک میراثی وشہادتق ایکی قات اولدینی

کیمسہ بہ حضرت رسول اللہ صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم « لا یحب اللہ
العقوق » بیورمشدر حدیث حسندر . روایت دیگرده « لا أحب لله العقوق »
وارد اولنمشدر .

کبی [۱] انک عقیقه سی ده ایکی شات و قیز اولور سه برشات اولدیغنه قائللردر . امام مالک قولنججه ارکک چوجغه دخی عقیقه قیز چوجغنده اولدبخی کبی برشاندردر . قول امام شافعی واحمدده چوجغک سلامتی تفالاً (عقیقه) کبکاری قیرلمیوب بیوک بیوک پارچه اوله رق پشور ملک مستحب اولوب دیکر لرینک قولنججه باله کس چوجغک حصول مزید تواضمنه و خودنار بشریقنه تفالاً عقیقه نک طبعنده کبکاری قیرلمی مستحب اولور اه

جامع صغیر احادیثدن اکلا شلدیغنه کوره چوجغک نسیمه سی ولادتک یذنجی یا خود اون دردنجی و یا یکریمی برنجی کونی ذبح اولور .
نقیح حامدی ده شوبله مذکوردر : ولادندن بلوغه دکی وقت نسیمه در ، بوم سابع ولادت افضلدر ، (نسیمه) قربان کبی صبا حلین صدر نهاده وقت کراحت چیقدفدن صکره کسیلور کیمکی قیرلمیه رفی پیشیر بلور [۲] صکره تصدق اولور ، یینور و ییدیر بلور ، بوللی ایهیه ویریلور . چوجقلغنده عقیقه قربانی کسلین کیمسه کندی سیچون کسه بیلور .

وهذا آخر الکتب التي ازید جمعها تحت عنوان القسم الثاني من رسالتنا الموسومة (نعمة الاسلام) من الطهارة والعبادات و بلیه القسم الثالث بمنه و کرمه وهو المناکات .

طبع فی جمادی الآخر سنه ۱۳۲۹ بتصحیح
مؤلفه الفقیر الی ربه الغنی محمد ذهنی

[۱] نقیجده بونکته شوبله میبندردر : عقیقه سرور ولادت ایچون اولوب او ایه اوغلان چوجغده اکبر اوله جغه الخ .
[۲] قیرلمیه رفی پشور لسهده مکروه اوللاز .

استوصوا بالنساء خيرا

مِنْهَا تَكُنْ وَلَوْ مِثْرًا قَلْبًا

نعمت اسلام

بوفسك مندرجانی: (كتاب النكاح وكتاب الطلاق وكتاب الرضاع) مسائلیدره

بما من الله سبحانه وتعالى به على عبده

محمد زهني

ان النساء رباحين خلقن لنا * وكلنا يشتهي شم الرباحين
دلارام باشد زن نيكخواه * ولي از زن بد خدايا پناه

باب والای فتوائك تصدیق و معارف نظارت جلیله سنك فی ۱۴ محرم ۱۳۲۴
تاریخی و ۱۹۳۰ نومرولی رخصتنامه سی ایله شرکت صریبیه
مطبعه سنده طبع اولمشدر.

محرم سنة

۱۳۲۴

مطابع دار الكتاب العربی بالقاهرة

بسم الله الرحمن الرحيم

حمداً لله تعالى نعمت اسلامك قسم ثانيسى كتاب الحج وآنك لواحقى (۱) ايله ختام بوله رق عبادات انواعى (۲) بوسائلها اتمام ايدلمش اولديغندن نوبت بيان مناكحاته كېلىدور . بوبابه مبدأ اوله جق كتاب النكاح (الوجوه الملاح (۳) فى فصول النكاح) ناميله آيريلوب طلاق مسائليله برابر جمله سى نعمت اسلامه قسم ثالث قيلنمشدر ، كتاب الطلاق بابوابه بو اوله ثانى وكتاب الرضاع اكا تاليدور . نفقه مسائلى كتاب نكاحك صوكيله عدت مسائلنك صوكنه مناسې وجهله درج وتفريق ايدلمشدر . كتاب آيمان دخى ملخصاً باب ايلايه مدرجدر ، كتاب رضاعدن اول احكام دعیدن ولقيطندن ده بحث اولنمشدر . كتاب الطهاره مزك باشنده ارايه اولنان تقيساته كوره فقهيجه (مناكحات) نامى مفارقاته دخى شامل اولغله كتابمذك عنوان عمومىسى (مناكحات ومفارقات) اولمشدر . ومانوفيقى الا بالله .

(۱) كتاب صيدى وكتاب ذبائعى وكتاب اضحيه فى اكا لاحق قبلدق نهايتده عقيقه دن ده بحث ايلك . ذلك الفضل من الله .

(۲) يعنى فرض عين اولانلرى (كتاب الطهاره مزك اون دردنجى صفحه -- سنه باقكز) .

(۳) ملاح نكاح وزتمده در بو موازنلردن برى مفرد وديكرى جمعدر : نكاح مفرد در جمعى انكحه در ، ملاح جمعدر مفردى مليجدر . وجه مليحك نكاحه مناسبتى منكر دكلدر .

انسانه دخی شامل اولمق اوزره جنس حیواننده لازمه فطرت اولان اکل و شرب کبی سفاد^(۱) و زواج دخی مقتضای جبلت اولمغله حیوانک نوع ممتازی بولنان انسانک ما کل و مشاری مثلی مناکحی دخی امتیازی اوله رق شرائع مقدسه سایه سنده سنت راشده اوزره بولنه کلمشدرکه اوده برطاقم نسوانک برطاقم رجاله اختصاص وانحصارندن عبارت اولان نکاح شهراهدر . بوشاهراهدن عدول انسانیت محیطندن خروج ایله کریوه^(۲) فحشاء حیوانیته دخولدر . انه کان فاحشة ومقتاً وساء سبیلا .

نکاح لسان وحی ایله مدوحدر . استعین بالله تعالی (فانکحوا ما طاب لکم من النساء) قول کریمیه مندوب الیه اولدیغی کبی «تناکحوا تککثروا فانی اباهی بکم الامم یوم القیامة» حدیث شریفیه دخی «مرغب» فیهدر : (تناکح ایدوب چوغالکزکه بن یوم قیامته امتره سزک ککثر تککثرله مباهات ایدرم) دیمکدر . حدیث شریف دیکرده (من أحب فطرتی فلیستسن بسنتی وإن من سنتی النکاح) بیورلمشدر : بنم فطرتی سون بنم سنتمه سالك اولسون سنتم جمله سندن بریده نکاحدر دیمکدر سنز ابن ماجهده (النکاح من سنتی فمن لم یعمل بسنتی فلیس منی) دخی وارد اولمشدر^(۳)

(۱) سفاد عنادوز تنده ازدواج حیوانیدرکه جفشلشک تبریاوانور .
(۲) (النکاح من سنتی ومن رغب عن سنتی فلیس منی) افطی آنجق احیاده و تبیینده و (فمن رغب عنه اخ) لغظیله کشف الغمهده موجوددر . (من ترک التزوج بحافه العیلة فلیس منی) حدیثی دخی احادیث احیادن ودها اول قوت الفلوبده مذکور اولانردندر : تاهلی فقر قورقوسندن ترک ایدن بزدن دکلدردیمکدر . التزوج بداندنه التزوج دخی واقم اولمشدر . هدایه شرحی عینیده (من قدر علی

کشف الغممه^(۱) مذکور اولان احادیث شریفه نك برنده
کونولرکز بکارلرکزدر مالنده اولق اوزره « شرارکم عزابکم ،
بیورلمش اولدیغی کبی علیه السلام افندمز حضرتلرنك چوق کره :
« منأهلك ایکی رکعت نمازی بکارك سکسان ایکی رکعتدن خیرایدر ،
دیو بیوردقلری دخی مذکور بولنمشدر . کشف الغممه شودخی
ذکر اولنمشدرکه : سعد بن أبی وقاص رضی الله تعالی عنه « رسول الله
صلی الله تعالی علیه وسلم عثمان بن مظعون حقنده نبلی (عدم تأهلی)
رد بیوردی اکر اکا اذن ویریدی بز اختصا ایدر ایدك ، دیر
ایمش^(۲) صحیحینده^(۳) روایت حضرت انس رضی الله عنه ایله

أن ینکح فلم ینکح فلیس منا (افضیله دخی برحدیث شریف مذکوربولنمشدر .
بومال کشف الغممه (من کان موسراً لأن ینکح ثم لم ینکح فلیس منی) افضیله .
مذکوردر . « فی التبیین : (من کان علی دینی و دین داود و سلیمان و ابراهیم فایتزوج
فإن لم یجد الیه سبیلاً فلیجاهد فی سبیل الله) .

(۱) (کشف الغممه عن جمیع الأئمة) ۹۷۳ تاریخنده متوفی عبد الوهاب الشعرائی
حضرتلرنك حدیثه دائر ابواب کتب فقه اوزره مرتب اثرلریدر .

(۲) عثمان بن مظعون حضرتلری انقیاء اصحابدندر . اختصاء : ارکک کندسنی خادم
ایتمسکدر . ذکر اولان حدیث ابن مظعونده نبلیه بعد اختصاء دخی روایتدندر .
اسلامده رهبانیت اولمیفندن تأهله اقتدار . لیلری اولیان کنج بکارلره علیه السلام
افندمز حضرتلری صیامی نوصیه بیورلر . ایدی تکیم کتاب الصومترك یدنجی صفحه
سنده حدیثدن مفهومدر . وکان أبوهریره رضی الله تعالی عنه یقول قلت یا رسول الله
لانی رجل شاب وأخاب العنت ولاأجد ماأزوج به ألاأختصی ؟ فسکت عنی ثمقلت
له فسکت عنی ثمقلت له فاعرض عنی ثم قال یاأباهریره جف الفلم بما أنت لاف فاخص
علی ذلک أوذر . کاف کشف الغممه وغیره .

(۳) صحیحین : (جامع صحیح بخاری) ایله (جامع صحیح مسلم) در .

مذکور در که اوچ کشی خانه سعادتدن نوافل طاعات حضرت سید
السکائناتی تحقیق ایدرک انلردن بری بتون کیجه قائم و دیگر بری
بتون کون صائم و بری دخی قادیندن عزلت ایدرک هیج تاهل
ایتمامک اوزره عباداته ملازم اولغه عزم ایلشیدی . علیه الصلاة
والسلام افندمز حضرتلری آنلره خطاباً : بنم خشیت و اتقام سزدن
زیاده در بونکله برابر بن کیجه قائم اولدیغم کبی نائم دخی اولورم ،
کوندزلری دخی صائم و غیر صائم بولنورم ، قادینلری ده تزوج
ایدرم ، بنم مسلماندن اعراض ایدن بندن اوله ماز بیورمشلردر .

تاهلدن مقصد قضاء و طر (استیفای حاجت جنسیه) ایتمکدن
عبارت اولمیوب بلکه انسان کندیسنه برشریک تدارکیله تدبیر
منزل ایتمک و او یوزدن دین و ناموسنی تحصین (*) ایلکدر .

حدیث شریفده : دنیا هب متاعدر (یعنی کندیسيله براز
مدت تمتع اولنمق اوزره مخلوقدر) متاعنکده خیرلیسی مرأة
صالحه درکه زوجی کندیسنه نظر ایدرسه قادین آتی مسرور ایدر
و زوجنک امرینه اطاعت ایلر و غیبوبقنده آتی کندی نفسنجه
و زوجنک مالنجه حفظ وصیانت ایلر ، مآلنده اولمق اوزره
: الدنيا كلها متاع وخیر متاعها المرأة الصالحة ان نظر اليها سره
وان امرها أطاعته وان غاب عنها حفظته فی نفسها وماله ،
بیورمشلدر . حدیث دیگرده : کشی اولندیکی وقت نصف دینی
استکمال ایتمش اولور آرتق نصف باقیده جناب حقندن اتقا
اوزره اولسون . مآلنده اوله رق : إذا تزوج الرجل فقد استكمل

(*) عیط حفظ و امانه آلمق .

نصف الدين فليترك الله في النصف الباقي ، وارد اولمشدر .

زوجه دن مطلوب ذريت اولديغندن حديث شريفده ، تزوجوا الودود والولود فاني مكاتر بكم الانبياء يوم القيامة ، يعنى : قادينك زوجنه سو كيلى اولاننى وچوق چوق طوغراننى تزوج ايدك كه بن يوم قيامته انبيايه سزكه مكاتر ومباهى بولنه جغم بيورلمشدر .

قيمت سيرتى اولميان حسن صورتك چندان مقبوليتى اولميه جغنى اشعاراً محل نشأتى حسن اولميان مرأة جميله دن ، اياكم وخضراء الدمن ، حديثيله تحذير بيورلديغى كې ، تغيروا لنطفكم ، قول شريفيله دخى القاء بذرتناسل ايچون مزارع صالحه وأرحام طاهره اختيارى امر وتنبيه بيورلمشدر (١) .

وأول خبث الماء خبث ترابه ، وأول خبث القوم خبث المناكح متأهل كيمسه نفسى حرامدن حفظ ايله برابر اتفاق عيال وتربيه اولاد مصالحنه قائم اولمش اولوركه بونلر جمله طاعاندن اولان كسب وكاره وحسن معاشرت ايچون تهذيب اخلاقه متوقف شيلردر .

مذهب حضرت امامده شغل أزواج وعيال ايله اشتغال ايتمك نوافل عبادات ايچون عزلتنشين انزوا اولمقدن افضلدر . كتب فقهيهده دخى مناكحات فرض عين اولان عباداتى تعقيب ايتمكه ومعاملاته وحتى وقف وجهاد واعتاق ابوابنه تنديم ايلكهده در .

(١) وفي بحم الأمثال : المناكح الكرمية مدارج الشرف . وفي المغالة السابعة والنسب من أطواق الذهب : لا تخطب المرأة لحسنها ولكن لحسنها فان اجتمع الحصن والجمال فذاك هو الكمال .

بو بابده بزه باشلوجه مأخذ : (فتاوی عالمگیریه) تعبیر اولنان (هندیه) ایله (در مختار) و کتب أربعة فتاوا در (۱) .
والله سبحانه هو الموفق .

إذا تزوجت فكن حاذفاً واسأل عن الغصن وعن منبته

تعدد زوجه و طلاق

شرح اسلامده كرك طلاق و كرك تعدد زوجه مسئله لری اسباب مخففه جمله سندن اولان (عسر و عوم بلوی) احكامندندر .
أشبهك فن قواعدنه « مشقت تيسيرى جلب ايدر ، اصلنه تفريعا دينلشدركه : تعدد زوجه ارککلرایچون تيسير اولديغی کبی قادينلر ایچون دخی کثرتلری جهتيله تيسيردر درتدن زیاده اولمامسی قسمده (۲)
كوجلك اولماق ایچوندر . طلاقك مشروعیتی دخی خفتدر چونكه عند التناظر زوجیت اوزره بقاده مشقت واردر اه!

ازدواج مقتضای جبلت اولديغی کبی بوبابده تعدد وتنوعه میل دخی مقتضای جبلت وطبیعتدر (۳) انسانلرك حال بهیمیتلرینی تحدید و تعقیب ایده کلمکده اولان شرائع آلهیه نوع بشره بر

(۱) نتیجه ، علی افندی ، بهجه ، فیضیه . (و بمضاً ابن نجیم و انغروی و نادراً عبد الرحیم) .

(۲) قسم جزم وزنده آئیده فصل مخصوص ایله مینندر .

(۳) بوندن قادينلر دخی کندیلرنجه احکام چیقارمق ایسنه! مسونلر چونكه ارککلره ویریلان قوه غریزیه انلره ویرلماشدر . قادين ارککله مقارن اولدقجه قادنلغنی بیله مز .

لطف و رحمت اولمق اوزره هم تعدده همده طلاقه مساخ کوستر —
مشدرکه اوتهدن بروامم انبیا نهج شریعتلری وجهله بری لطف
وعنایت و دیکری زخت اولان بوایکی نعمتدن مستفید اوله کلمشدر .
قبل الاسلام کړک تعدد زوجه کړک تطلیق زوجه خصوصلری حد معینه
تابع اولمیه رق حکمفرما ایکن شرع منیر اسلام ذکر اولنان ایکی
مسئله نك ایکیسنی دخی تحدید ایدرک جواز طلاقده اوچی و تعدد
زوجه یه مساغده دردی غایت قیلشدر . اوچ طلاقدن صکره زوجیتک حق
اعاده سی نفسلرک ابا ایده جکی برحال ایله مشروط قیلنمش اولدیغی
کی دردن زیاده زوجه سی اولانلره دخی عصر رسالته انلردن
یا لکزدردینی اختیار ایتملری حقننده امر ویرلشدر .

طلاقه ترتب ایده بیسله جک ندامتک تلافیسی مصلحتنجه
طلاقده عددک مشروعیتی معقول اولدیغی کبی تکثیر نسل مصلحتنجه
زوجاتک جواز تعددی دخی معقولدر . اتمسکک بیوکی خیرک
چوغندن اولمق طبیعی و بین الافوام تزايد نفوس مطلوب قطعیدر .

بونکله برابر طلاق اولسون تعدد زوجه اولسون دین
اسلامده نه واجب نه ده منسوبدر بلکه عند الحاجة مأذون فهدر .
طلاق آتیاً مبین اولدیغی اوزره شرع اهل اسلامده حلال بحت
(مباح محض) بیله دکلدر . حدیث شریفده « جناب حقجه اک
سومسز اولان حلال ، طلاقدر ، بیورلشدر . تعدد زوجه حقننده
دخی حضرت شارع جل جلاله (فانکحوا ما طاب لکم من النساء
مثنی و ثلاث و رباع) قول کریمیه اذن و برمکله برابر (وإن خفتم
أن لا تعدلوا فواحدة) دیوردن زیاده زوجه لری اولانلرک نفقه

و نوبت عدالتیله مکلف بولندقلربی اشعاراً اولویت بره اقتصار
ایدلمسکده اوله جغنه ارشاد بیورمشدر .

عمل اقتضایه مبنی وعلاج علتله کوره اوله جغندن انسان
حاجت بحیجه ایله محتاج بولندیغی شیئه مأذون اولمق اندن ممنوع
بولنمقدن احقندر ، « الامر إذا ضاق انسع » یعنی ایش طارالدیغی
وقت ککشلر قاعده سی شرعی اولدیغی کبی همدده طبیعیدر
تعدد زوجیه قولاً معترض اولانلر فعلاً بر قادینه منحصر دکلردر .
طلاقه معترض بولنانلر دخی انی قلباً متمنیلردر . انلرجه تعدد فراش
واقع ، و فقط نسل و ذریه ضائع ، در . نسل اضاعه ایدلمدیکنه
کوره مادر بخطادر (۱) .

اشته اهل اسلامک بوبابده انلردن فرقی تعدد فراشک دخی دائره
مشروعیتده اولمسی و نسل و ذریتهک مشروعاً متزاید بولنمسیدر .

دین اسلامده ارکسار متعدد زوجیه اتخاذینه مأمور اولمدقلربی
کبی قادینلر دخی اشتراک (۲) قبولنه مجبور دکلردر . بوندن طولانی

(۱) مادر بخضا اولان ولده عربیده (نفل) دینور جمعی (نفول) کلور حرامزاده
دیگدر . حرامزادهیه (ولدا الزنیة) دخی دینوره قابلی اولان حلالزادهیه (ولدارشده)
تعبیر اولنور . لفظ زنیةده زنا مکسور ونون ساکنندر . لفظار شدهده را مفتوحدر
مکسور دخی اولور .

(۲) بردن زیاده زوجیه سی اولان کیسه نک زوجهلرندن هربری دیگر نک
(ضره) سیدر . اکان (جاره) دخی دینور . اساغزده اورتاق تعبیر اولنور . جاره نک
جمعی طوغریدن طوغرییه (جارات) اولدیغی کبی ضره نک دخی جمعی (ضرات) در .
(ضرائر) دخی کلور . قال الشاعر :

شهدت لحسن بصفاتھا ضرائھا والفضل ماشهدت به الأعداء
وقال : کضرائر الحسناه قلن لوجهھا حسداً وبغضاً انه لدمیم

بین الزوجین مفارقت و قوعه کلدیکی ده اولور . بوندن ده قادینلرک
 شرع اهل اسلامده ظن اولندیغی وجهله اسیر کبی اولمقلری ا کلاشیلورکه
 قادینلر قوجه لر ندن طلاق ایستییه بیلمک حقنی ده حائز بولنیورلر دیمکدر .
 وان یتفرقا یغن الله کلاً من سعته .

کاشکی متعدد زوجه اداره سنه مقتدر ارلر اواسه ده مزارع أنسال
 اولان بر چوق نسوان او لرده معطل قالوب ^(۱) قوجامسلر ! تولدات
 انائییه ذکوریه دن اکثر اولمقله برابر قادینلرک حیض و حبیل ^(۲) کبی
 عوارضه معروض بولنملری وسن ایاسه ^(۳) واروب نسلدن کسلملری
 دخی بو مسئله لر ایچون ارکسلره حق و یرمکده در .

محمد ذهنی

و کم من عائب حکما صحیحاً ه وآفته من الفهم السقیم .

- (۱) فیزک بلوغندن صکره اوده فالسنه (عنوس) دینور صفقی (عانس) در .
 جمعی (عوانس) در . عنوسک متعدیسی آفنیسدر .
 (۲) حبیل جبیل وزننده کبه فالقدر .
 (۳) سن ایاس ایچون کتاب الطهاره مزک (احوال نساء) فصلنه باقکز .

الوجوه الملاح في فصول النكاح

کتاب النکاح

دين اسلامده ازدواجك ايكي طريق واردرکه بری تسری و دیگری استنکاحدر^(۱) بولره اوچنچی اولق اوزره بر طریق ثالث یوفدر . بوده أحرار مسلین ایچوندر . تسری ملکه بنا ایدلمش اولدیغدن مالك مال اوله میان ملوكلرك (أحرار اولمیانلرك) ازدواجلی طریق ثانی یه منحصر قالور^(۲) .

تسری : سریه اتخاذ ایتمک یعنی اوطه اق جاریه ایدنمکدر^(۳) حر مسلم کندینک مستقلاً ملوکی اولان جاریه نك رقبه سی ضمنده متعه سنه دخی مالك بولور .

(رقبه) ملوكل ذاتی و (متعه) انك منفعت مخصوصه سی دیمکدر . (مستقل) قیدی أبضاع^(۴) قبول اشتراك اینمد یکمکندر . ذی قدرت اولان حر دیله دیکی قدر تسری اینده بیلدیکی کبی درت زوجه دخی استنکاح ایلیه بیلور .

(۱) نکح الرجل والمرأه أيضاً من باب ضرب وامرأة ناکح ذات زوج واستنکح بمعنى اه مصباح .

(۲) افندی کوله به جاریه ويررك انی وطئه مأذون ایتمکه دخی کوله به آنك وطئ حلال اولماز . ابن عابدین بونی (نکاح الرقیق) ده تصریح ایتمشدر . مسئله بهجة الفتوانك مسائل شتاسنده دخی مصوردر . اصولده مفردرکه رق مالکیت ماله منافیدر . رقیق مالدن برشیئه افندیسی اکاملیک دخی ایتسه مالك اوله ماز .

(۳) تسری ترقی وزنده اولدیغی کبی سریه دخی ذریه وزنده در جمعی (سراری) در اکا (سریه) اطلاق سردن یاخود سروردندر .

(۴) أقفال قفلك جمعی اولدیغی کبی أبضاع دخی ضم باء ایله اولان بضعك حمیدر فادبنك موضع تناسلی دیمکدر .

تسری محتاج استنکاح دکلدر^(۱) و بو ارکه مخصوصدر
قادین کندی کوله سنه تمکین نفس ابدیمن و آزاد ایتدکجه اکا
واره ماز .

استنکاح : نکاحلا مقدر .

نکاح : قصداً ملک متعین مفید اولور بر عقددر .

(قصداً) قیدی تسری ایچون جاریه اشتراسنه شامل اولماق
ای و ندرکه انده مقصد اصلی ملک رقبه و مونده ملک متعه در .

(ملک رقبه) ذاته مالکیتدر (ملک متعه) تادینک منفعت
مخصوصه سنه مالکیتدرکه نکاحی ممنوع اولمیان تادیندن ارکک
استفاده سی حلال اولمقد^(۲) . او استفادیه استمناع تعبیر اولنور .

(۱) نکاح تخری ایچون عیومات فصانده اسباب شرخدن اولان ملکه
مراجعت ایدکز .

(۲) حلالیت مذکوریه محل اولان قادینه (حایه) تعبیر اولنورکه زوجیه
و جاریهیه شاملدر . جمی (حلائل) در . (زوج) اش . ماسنه اولدنیچون
زوجیندن هر برینه اطلاق اولنور و توأمان کی مثنی ده اولور . کتب فقیه ده کلام
تمیز اولق ایچون ارککنه (زوج) وفادنه (روجه) دینه کلشدن باخاصه
لفظ زوجنهک جمی زوجات اولدینی کی هراکی مناده اولان زوجکدخی حمی
أزواجدر . (و أزواجه امهاتهم) (ولهم فیه أزواج مطهره) قول کر علرنده
مقصود زوجاتدر . روجه لفظی دخی مولد دکل ، عربی قیددر فرزدن سر
شمرنده :

وإن الذی یسمی ایفسد زوجتی کساح الی أسد الشری سبیلها
دیشدر . (دیوان علی) دینیلان کتابده دخی شویتلر کورلشدن :

طالق الدنیا ثلاثاً واسلین زوجاً سوها

إنها زوجة سوء لابیانی ن أناها

زوجه (بعل) و (حلیل) و زوجیه کسرعن ایله (عرس) دخی دنور .

لفظ بعل و جمی اولان بعوله قرآن کریمده وارددر . زخمسری نوابه السکامده :

بو بایده عقد . طرفینک ازدواج خصوصنی التزام و تعهد
ایتملیدرکه ایجاب و قبول ایله اولور .
ایجاب : التزام مذکوره دائر ابتدا ایدیلان سوزدر .
قبول : ا کا دائر ثانیاً سویلنان سوزدر
طرفین : زوج ایله زوجهدن و یا آنلرک ولی و یا وکیلارندن عبارت
اولان متخاطبیندرکه انلره (عاقدین) دخی دینور .

نکاحک سببی ، رکنی ، شرطی ، حکمی ، صفتی واردر .
نکاحک سببی : نوع انسانیتک وجه اکمل اوزره بقاسنک
اکامتعلق اولمیسیدر .
سبب عمران عالم اولان بنی آدمک انتظام تناسلی انتظام تناکحی
نسبتبندهدر^(۱) .

بیرون ز شرع هرچه بود رنج و علتست
قانون حفظ صحت عالم شریعتست
نکاحک رکنی : ایجاب و قبولدر . طرفیندن بری نفسمی
یا خود موکلهمی و یاخود قیزی سکا تزویج ایتدم دیوب دیگرینک

• أبها الحول القلب امن حیثک ؟ أن تجمع المال لعل حیثک « دیمشدر .
فرزدق : وذات حلیل أنکجتها رماحنا حلال لمن یبني بها لم تطلق
ابن الحکم : وتحزب الدنيا فلا يؤس يدوم ولا نعيم
کل امرئ استئیم منه العرس أو منها یئیم
ومما یعجنی من کلمات العرب قول دعبل الخزاعی :
فاحفظ عشیرتک الأذنین أن لهم حقاً یفرق بین الزوج والمرة .
(۱) احصاءات تولداتیه بوکاشاهددر . زنا مشتمل انواع مفاسددر . سورة
اسرا ده نفسیر غررازی به مراجعت اولنسون .

دخی : بنده تزوج ایلدم یاخود نفسم ویا موکلم ویاخود اوغلم
ایچون قبول ایتدم دیمنی کبی .

ایجاب ویا قبول لفظ تزویج ویا نكاحه منحصر اولمیوب
هیه و تمليك و تصدق كبی فی الحال تمليك عینه موضوع هر لفظ
ایله نكاح منعقد اولور (۱) .

عقدك بر زمانه مضاف ومشية الله (۲) ویا بر شرط غیر كائنه
معلق (۳) بولماسی واستعمال اولنان صیغه نك مضارع مستقبل
اولماسی لازمدر (۴) .

نكاحده خیارات جاری اوله ماز . (فصل آتی قبیلنه باقكرز)
رهن وایداع كبی ملك افاده ایتمیان واجاره یاخود اعاره
ویاخود وصیت مثلی یا اصلاً ویا حالاً تمليك عینه موضوع اولمیان
الفاظ و تعبیرات ایله نكاح منعقد اولماز (۵) .

كلمه ایجاب ویا قبول بولنمقسرین اعطا ویا قبض مهر مثلی بر
فعل ایله تعاطیا دخی نكاح منعقد اولماز .

(۱) تركه ده کی آلدیم ، ویردم افطری معنای نكاحده صریح اولما مقله
خطبه وتسمیه مهر کی فرینه به محتاج اولدیغی علی افندی نئولنده مذکوردر .
نكاحه آلدیم ، نكاحه ویردم تعبیرنه دیه جك یوقدر .
(۲) كتاب طلاقك استثنای بخنده باقكرز .

(۳) چونكه شرط كائنه تعاقب تنجیزدر . بونلر اهانتك معلومیدر تعلیق طلاق
بخنده ابضاح اولنور .

(۴) المضارع عندنا موضوع الحال ویمثل الاستقبال فانه قد فی كلمة الشهادة
وأداء الشهادة للتحقیق دون الوعد . ذكره ط فی باب التفویض .

(۵) وصیت مابعد الموت مضاف اولان تمليكدر . مقید بالحال اولان ابضاء
ایله عقد صحیح اولور : أو صیت لك بیضع ابنتی للحال بألف درهم . كما فی رد المحتار

حاضرک کتابتیلہ دخی نکاح منعقد اولیوب غائب عن المجلس اولانک کتابتی ومضمونته شاهدلرک اطلاع ایله منعقد اولور .

ایجاب و قبول اثناسنده مهر تسمیه سی نکاحلرک رکئی یاخود شرط صحتی دکلدر^(۱) (محله امامنک و عقد ایتدم ، دیمندهده حاجت بوقدر^(۲)) . اگر تسمیه مهر ایجاب و وصل اولنورایسه قبولکده آکا کوره اولسی لازم کلور^(۳) .

نکاحک شرطی : زوج وزوجه مانع شرعیدن خالی اولمق وعاقدر یکدیگرینک ایجاب و قبولی ایشیدر اولمق^(۴) و حین عقد ده انلرک ایجاب و قبوله دائر اولان سوزلربنی ایشیدیجی حر و مکلف ایکی مسلم شاهد و یاخود صفت مذکوره اوزره بر مسلم ایله ایکی

(۱) بلا ذکر مهر و حتی نفی مهر ایله نکاح صحیح اولور . صحت عقده مهر مثل ترتب ایدر .

(۲) عقد و اتمک و نیکه به ربطی مستحب اولمق امامک او بجاسده ابشی کتب و توثیقدر . کما یأتی من ط . عقد نکاح قیزک بولندیغی محله امامندهده مشروط دکلدر . کما فی خلاصة الأجوبة عن التنیجة .

(۳) مثلاً پدر : قیزی سکاشوقدر غروش مهر مقابلنده تزویج ایتدم . دیو ایجاب ایتمش اولمق تقدیرنده زوج اوله جق عاقده دخی اولوجهله قبول ایتدی لازم ایکن : نکاحی قبول ایتدم اما مهری قبول ایتدم . دیمندهده عقدی ابطال ایدر . عقدک یکدیگره مطابق ایجاب و قبول ایله تمامندن صکره . مهرده خط و هبه و یا تزوید حریقوله نصرف جائز اولور تکیم بیانی کلور .

(۴) ای ولو حکماً کالکتاب الی غایبه . وینعقد النکاح من الآخرس إذا كانت له إشارة معلومة . رد المحتار .

مسئله بولنمقدرد . ولوکه شاهدلر طرفینک اصول و یا فروغندن
اولسونلر (۱) .

اهل کتابدن اولان یعنی یهود و یا نصاری دینده بولان
قادینی مسلک تزوجنده شاهدلرک اسلامی شرط اولمیوب اهل
کتابدن ایکی کشینک بولنمسی دخی کافیدر ولوکه انلر قادینک اهل
ملتندن اولسونلر .

(الله تعالی نک و رسوائک یاخود مسکولرک شهادتیه نکاح ایتمک
صحیح اوله ماز .)

زوجک مانع شرعیسی حر اولدیغنه کوره درت و حر اولدیغنه
کوره ایکی منکوحهسی اولمق یاخود کندیسسی غیر مسلم یاخود
مرتد و یا زین بولنمقدرد .

(عدت رجال ایله معتده بولنمق دخی زوج ایچون مانع شرعیدر .
عدت بحثنه باقکمز .)

زوجهنک مانع شرعیسی بشقهسنه منکوحه یاخود هنوز
معتده (۲) و یاخود مشرکه (بت و یا آتش پرست) اولمقدرد .

(۱) وإن لم یثبت النکاح بها عند الادعاء والانکار . قال ط و یزنی أن
یکون النکاح فی کتابه الوثیقه کالعتق فإنه یتعجب للعبد أن یتکلم لاعتق کتاباً
وشهد علیه وثیقاً وصیانه عن النکاح اه بتصرف .

زید عمروه : صغیره قیرم هندی اوغلاک نکر صغیره نکاح ایله ویردم .
دیوب عمرو دخی : بکر ایچون آندم قبول ایتدم . دیوب لکن اول مجلسده
عمروک کبر اوغللری بشر و خالد بولنوب آتاردن غیری کیمسه بولنسه
نکاح مذکور منعقد اولمق هند مزبورده بکر مزبورک منکوحهسی اولورمی ؟
الجواب : اولور (نتیجه) .

(۲) عدت بکله مکده اولان قادیندرکه زوجنک وفاتی و یا بعدالدخول طلاق
اوزرینه مدت معلومه تربیس و توقده بولنش اولور .

آخرک مملوکہ سی اولق و یہود و یا نصاری دیندہ بولنق مانع دکلدر . ارتداد^(۱) قادین ایچون دخی مانع عقد نکاحدر .

اردهه نسباً و یا رضاعاً قرابت قریبه و یا مصاہرت اولق و کندی زوجی حقندہ زوجہ اوچ طلاق ایله مطلقہ بولنق دخی ایکی طرف ایچون مانع شرعیدر . (محرمات فصلنه باقہکن)

قادین حرۂ بالغہ و عاقلہ اولدیغنه کورہ انک ، وصغار و او حکمدہ بولنالنر حقندہ صفات مذکورہ اوزرہ اولان ولی مسلیک رضاسی صحت نکاحدہ و وزوجدہ کفیات^(۲) لزوم نکاحدہ^(۳) شرطدر . کافی نتیجہ .

لکن بوبابده رضانک معنای اشتراطی صورت اولادہ^(۴) ولینک حرۂ بالغہ اوزرینہ ولایت اجباری اولہ مامق دیمکدر . یوقسه معدوم رضا اولان اکراه مانع صحت نکاح دکلدر^(۵) .

صغیرک و صغیرہنک بالولایہ انکاحی صحیح اولمغه زوجیندہ ، وصبی یمیزک و کاتی صحیح اولمغه مباشر عقددہ بلوغ شرط دکلدر^(۱) .

(۱) ارتداد : دین اسلامدن دوشمکدرکہ دینسز اولمغهده شاملدر .

(۲) کفیات فصل مخصوص ایله مہنددر ، مہر و نفقہ یہ قدرت دخی اوجملادن اولمغه آتلی نقل نتیجہ وجهله آیروجه ذکرہ حاجت یوقدر .

(۳) لزوم : صحتک مافوق بر معنادر . آتیدہ نفاذایله برابر هاشأ تعریف اولنور .

(۴) والصورة الثانية لم تظهر فيها ثمرة الاشتراط المذكور .

(۵) فإنه من الأمور العشرة التي يجمعها قول القائل :

طلاق عتاق والنكاح ورجعة وعفو قصاص واليمين كذا النذر

ظهار وإيلاء وفي هذه تصح مع الإكراه عتقها عشر

كما في المرأة وضموها إليها أموراً إلى أن أبلغوا العدد عشرين كما تراه في الدر .

(۶) مرفاتک « ویصح تصرفه وکیلا » قولنک شرحندہ « اذ فی الصحة

اصیل اولسون اولسون عاقدده تمیز شرطدر ، مجنونك وصي غير ميترك مباشرتيله نكاح منعقد اولماز .

بلوغ و حریت بشقه سیچون دكلده^(۱) كندی نفسیچون مباشر عقد اولانده شرط نفاذدر^(۲) . صي ميترك و مملوكك عقدی اجازت ولی و مولایه موقوفدر^(۳) .

نكاحك حكمی : حلالیت و حرمت مصاهرت و وراثتدر .
زوجین بیئرلرنده زوجیت قائم اولدقجه^(۴) شرعاً مأذون فيه

— اعتبار الآدمية الخ « دینلمشدر . مضبوط نتیجهك شروط نكاحه دائر تنفیدن اولان نقلنده كي « أو وكيل مكاف » عباره سی هر نقدر ابراهیم صائب بصحه سی ایسه ده غلط طابعدر . عبارۀ صحیحه « أو وكيل أو مكاف » دركه متكاف فضولیدر .

(۱) چونكه وكالته بلوغ شرط اولدیغی كي حریت دخی شرط دكلدر . بهجة الفنونك نكاح وكيل فصلنده شویا . مذکوردر : « هند نفسی عمروه تزویج مراد ایتدكده عمروك قولى بكری تزویجه توکیل ایدوب بكر دخی شاهدین محضرلرنده هندى عمروه تزویج ایسه عقد مزبور صحیح اولورمی ؟ الجواب : اولور » .

(۲) نفاذ دخی لیوم كي صحتك فوقنده بر معادركه اجزاء تصرفك بكدیكره ارتباطندن عبارت اولان انعقاد اثر ترتیبدر . مثلاً بیع فضولی منعقددر اما نافذ دكلدر .

لزوم : ترتب مذکورك بلا تراضی رفی ممکن اولماقدیر . بر عقدك نفادی اكا حق غیر تعلق ایتمامكده . لزومی خیاراتدن عاری اولقله در .

(۲) تقع ضرر بیننده دوران ایدن هر تصرفك نفاذیچون اهلیت بلوغ یا خود انضمام رأی ولی شرطدر . صي ميترك و مملوكك بو بابده توکیلی دخی بویله در . تکمیل فصل آتینك منتهای قربنده مذکوردر .

(۴) ولو حکماً كما فی المطلق الرجعية مدة العدة .

اولان وجه اوزره یکدیگر نندن مستمتع اولورلر^(۱) . اشته حلالیت بودر . بوکا کسر جاء ایله (حل) دخی دیتور .

زوجك اصول وفروعی زوجیه و زوجه نك اصول وفروعی زوجیه محرم اولوب ارتق انزلله تناكح ای دیله مزکه حرمت مصاهره ده بودر^(۲) . برکیمسه یتشمش اوکی قیزی و یاقاین والدہ سنی حس دیگر ایله مس و یا تقبیل ایتسه زوجیه می کندیسنه حرام اولمق و برفادین یتشمش اوکی اوغلی و یاقاین پدری ایله بویله معامله ده بوانسه زوجی کندیسنه حرام اولمق دخی متنضای حرمت مصاهره در . (محرمات فصلنه باقسکرز) .

زوجیندن برینك وفاتنده دیگرى ا کا فریضه مقدره سی وجهله وارث اولور . اشته وراثتده بودر .

بونلر هپ عقد صحیحہ کوره درکه نسکاح واقع استجماع شروطیله صحیح اولد قده زوجیه حقه عقد دیگره مانع اولمق و زوجیه نفق زوج ایچون حبس نفس ایتمک و بناء علیه اودن انجق اذن زوج ایله چیقہ بیلک و مهر و نفقه زوجیه عائد اولمق دخی جمله احکام نسکاح دندر . آتیا تفصیل اولنور .

نسکاحك صفتی : عند التوقان (شدت آرزو حالنده) واجب و بلکه فرض ،^(۳) ، و عند الاعتدال سنت مؤکده ، و خوف جور

(۱) مستمتع : سالف الذکر استمتاعدن اسم فاعلدر . استفاده زوجیه به ده شاملدر .

(۲) نکاح صحیح ثمره سی اولان حرمت مذکوره زنا و رضاع ایله ده ثابت اولور . تکمیل فصل حرمانده تفصیل اولنور .

(۳) بان يخاف الوقوع في الزنا لولم يتزوج بحيث لا يمكنه الاحتراز عنه

حالنده مکروه ، و تیقن جور صورتنده حرام اولمقدور .

وجوبده مهره مالک و نفقه به قادر اولمق و جور ایدیجی اولماق شرطدر .

حال اعتدال : « زناده واقع اوله جق درجه ده توقان اوزره اولماق ايله برابر مهره و نفقه به قدرت ، ايله مفسر و آنده دخی جور ایتامک ایچون نفسندن امین بولنمق شرطی معتبردر .

عقد نکاح جمعه کونی اولمق و مسجد ایچنده اجرا اولنمق مندوبدر ^(۱)

بین العیدین دخی نکاح و زفاف بلا کراهه جائزدر . کما فی رد المحتار .

رکمنده مذکور اولدیحی اوزره نکاحده خیارات (بخیر لکتر) جاری اولهمیه جعندن خیاری رؤیت ^(۲) و خیاری عیب ^(۳) و خیاری

الا به لان مالا یوصل الی ترک الحرام الا به یكون فرضاً اه بحر . وفی قوت القلوب لأبی طالب المسکی : قال سبحانه وأنکحوا الایمی منکم الآية فامر المحتاجین وندب المعصومین فالنکاح فرض مع الحاجة وسنة علی الکفاية ثم وعدهم تعالی العفی علی الفقر .

(۱) مسجد ایچنده اولسنک مندوبیتی حدیثده اوله امر اولندیقنه مبیدرکه « أعلنوا هذا النکاح واجعلوه فی المساجد » بیورلشدیر . جمعه کوننده اولسنک مندوبیتی یوم جمعه نیک اشرف ایام اسبوع اولسنه مبیدر . کافی ط . (دیوان علی) دینیلان کتابده دخی .

وفی الجمعیات تزویج و عرس ولذات الرجال مع النساء دینلشدیر . بونده کی عرس ضم عین ایه درکه زفاف و طعام زفاف معنالرینه در .

(۲) کورنجه به دک بخیر اولمق .

(۳) عیب و فصوردن سالم اولمق اوزره بخیرلک .

شرط (۱) و خيار و صف (۲) معتبر اوله‌ماز . طرفیندن بری و یا ایکسی عقدده بولردن برینی درمیان ایتسه لرده نکاح جائز و شرط لغو اولور (۳) . بناءً علیه زوجیندن بری دیگرینک کورلکدن و چولاقلقدن و کوتورملکدن سالم اولسنی و یاشو و جهله کوزل و یا هنور بولنسنی و زوج زوجهنک بکارتنی شرط قیلسه‌ده خلافی ظهور ایلسه بخیر لک قالماز (۴) .

-
- (۱) طرفیندن بری و یا ایکسی مدت معلومه ایچنده نکاحی فسخ اینمک یا خود اجازت و انفاذ ایلنک بخیرلکنده بولنق .
- (۲) بر صفت مرغوبه ایله اتصاف بخیرلکی درمیان اولنق .
- (۳) الا إذا كان العيب هو الجب والخصاء والعنة فإن المرأة بالخيار وهذا عند أبي حنيفة وأبي يوسف رحمهما الله تعالى . هندیه .
- (۴) بر وصف مرغوبه مبنی مهرملندن زیاده بی تسمیه اتمش ایه آنک فقدان او زیاده به مؤثر اولور .

نکاح حده و کالت و عقد فضولی

ازدواج ایدجك حرّ بالغ ايله حرّه بالغه عقد نکاحی شهود محضرنده بالذات اجرا ایده ییلدکلی کی بالتوکیل دخی اجرا ایده - بیلورلرکه برینک بالذات کندی و دیگرینک وکیل یاخود ایکسینک ده وکیل عقدی یا پمش اولور .

ملوکک و غیر بالغک عقدی موقوف اجازت اولمغله انلرک بوبابده توکیل یعنی کندی طرفلرندن وکیل تعیین ایتلمی ده صحیح و ثمره دار اولماز . وکیلک انجق عاقل و عیز اولمی شرط اولدیغندن ملوکک و معتوه وصی عیز وکیل اوله بیلور .

توکیل - که برکیمسه کندی ایشنی (ما نحن فیہه نظرآ عقد نکاح خصوصنی) بشقه سنه تفویض ایدوب انی اولبابده کندی برینه اقامه ایلکدر - محتاج اشهاد دکدر .

خوف انکاره مبنی اشهاد اولنمقده در .

توکیلده اشهاد شرط اولمادیغندندرکه زوجہ زوجنه خطاباً « سن بنی هر نه زمان تطلیق ایدرسهک ینه کندی نفسهک بنی تزویجه سنی وکیل ایتدم » دیوب زوج دخی قبول ایتمکه وکالت منعقد اوله رق زوج انی برطلاق بائن ايله تطلیق ایتدکدن صکره شهود محضرنده « بن مطلقه هم فلانه نی کندمه تزویج ایتدم » دیمکه زوجہ سنی ینه تزویج ایتمش واکا ازواج معامله سنی ایتمک کندیسنه جائز و حلال اوامش اولور .

وکیلده شرط اولان عقل و تمیز در . بلوع و حریت و ذکورت

شرط دکلدر . وکیل ولوکه عبد غیر بالغ ویا قادین اولسون انک
محضر شهودده اولان عبارده سیله نکاح منعقد اولدیغی کبی عبارده
فضولی ایله ده منعقد اولور .

کشینک کسندی فعلنه شهادتی مقبول اولدیغندن وکیل هم
عاقد وهم شاهد اوله ماز ایسه ده موکلک حضورنده وکیل مکلف
شاهد دیمکدر . بناء علیه انک حین عقد نده موکل مکلف دخی حاضر
اولور ایسه برشاهددها بولنمق کافی اولور^(۱) .

فضولی : نه اصیل ونه وکیل نده ولی اولمیاندر . بلا اذن
شرعی متصرف (ایشه مداخل) اولدیغیچون آنک عقدی
متوقف اجازت بوانور . مجیزی یا اصیل ویا ولی اولور . (ولی
بو بایده مولایه دخی شاملدر ولایت ونکاح رقیق بابلرینه باقمکز .)
قبل الاجازه زوجیت وحلالیت حاصل اوله مدیغی کبی وفات
وقوعنده ترکه دن مهر ویا میراث طلبنه حق ده اولماز .

بعد الاجازه عقد لازم اوله رق فسخی محتمل اوله ماز . بنابراین
برحره بالغه نفسی شهود محضرنده فلان ذاتک غیابنده اکا
تزویج (ایجاب) ایدوب فضولی برکیمسه دخی او ذات ایچون
قبول ایلسکله او ذات واقف اوله رق عقد واتعی اجازه ایلسه
نکاح منعقد ولزام اولمغله زوجه ندامت ایدوب جایه مدیغی کبی

(۱) حره بالغه حضورنده ولی دخی بویله در مثلا پدرک عقدی
صورتنده حره مکلفه اولان قیزک حضوری اتی بالذات میاشر عقد عدا ایتدیره رک
پدرینک شاهد اعتبار اولمسی جسیله دیگر بر شاهددها بولنمق کافی اولور .
بخلافها اذا كانت غیر مکلفه او کانت غیر حره فی تزویج المولی .

زوج دخی اجازته نادم اولوب عقد مذکوری فسخ ایدمهز
(ایتدیره مز) .

کذاک حرة غیر بالغه فی فضولی برکیمسه وایسنه طانشیمیه رق
مهر مثلیله کف و مناسی بر ذاته شهود محضرنده تزویج ایدوب وایسی
دخی واقف اوله رق بجز اولورایسه نکاح منعقد و نافذ اولور (۱) .
حر صغیرک دخی حکمی بویله در .

اجازت مولایه نظرا غیر حرك انسکاحی دخی اجازت ولیه نظراً
انسکاح صغیر و صغیره کبیدر . (نکاح رقیق بابنه باقکز)

حر برکیمسه بالغه قیزی کندیسنه طانشیمیه رق محضر شهوده
طالب مناسبنه تزویج ایدوب مهر تسمیه ایلسه بعده بلا تسمیه مهر
فلان ذاته تزویج ایلد یکنی قیزینه سویلیوب اودخی رد ایتیمیه رک
سکوت ایلسه عقد مذکور نافذ و او قیز اوذاتک منکوحه سی
اولور (۲) . و مهر مثل لازم کور .

نکاح فضوائینک نفاذی اجازت بجز ایلله اوله بیله جکندن
برکیمسه برینک جاریه مملوکه سنی اکا طانشیمیه رق شو قدر غروش

(۱) هند صغیره یی اجانبدن زید ولی اقرینی آناسی زینبک اذلسز مهر مثلیله
کفیء عمروه تزویج ایدوب بعده زینب واقفه اولدقه عقد مزبور یی بجز اولسه
عقد مزبور نافذ اولور یی ؟ الجواب : اولور . (علی افندی)

(۲) انکجه جاریه نک اکثری وکالت صورتیله اولوب موکله ایسه بر چوق
قادیئر ایچنده بولنه رق متعین اولامغله وکیل فضولی قبیلندن اولیورکه عقد واقع
موکله نک اکا رضایی و اجازت فعلیه سی ایلله تمام بولیور دیمکدر . کما فی ط .

مهر تسمیه سیله شهود محضرنده تزوج ایدوب صاحب جاریه واقف اولدوقده قبول ایتسمه نکاح منعقد اولماز (۳) .

کندک برکیمسه فضولی اوله رق دیلسز بر ذاتک صغیره قیزی شهود محضرنده مهر مثلیله برینه تزویج ایدوب قیزک بی زبان بوانان پدیری عقدی اکلا دوقده قبول ایتمیوب اشارت معهوده سیله رد ایلسه نکاح منعقد اولماز .

تعلیق اجازت اجازت اولدیغندن برکیمسه همشیره سی حره بالغه بی اکا طاشمیه رق محضر شهودده طالب مناسبنه تزویج ایدوب بعده همشیره سنه سویلدکده همشیره سی : « اکر والدهم راضی اولورسه بنده اجازت ویردم » دیمش اولمقله اجازت ویرمش اولماز . بناء علیه اندن صکره کی ردی ایله عقد مذکور مردود و منفسخ اولور .

فضولی بر طرفدن اولدیغی کی یکی طرفندن ده اوله بیلور و او حالده عقد هر ایکی طرفک متوقف اجازتی بولنور .

برکیمسه ایکی طرفک ده ولیسی و یا وکیل اوله رق یا خود بر طرفدن اصیل و دیگر طرفدن ولی و یا خود بر طرفدن ولی و بر طرفدن وکیل یا خود هم وکیل و هم اصیل بولنه رق نکاح ایکی طرفی ده در عهده ایده بیلور :

(*) بوصورنده اوکیمسه نکاح مزبوره بناء جاریه مزبوره بی طء ایلمش اولسه صاحب جاریه اوکیمسه دن جاریه نک دهر مثل و مسامندن افغانی آلمه فادر اولور . نکاح موقوفه کی دخول نکاح فاسدده کی دخول کیدر . حد ساقط ، نسب ثابت و مهر مثل و مسامدن اقل لازم اولور . (بهجه) .

مثلاً بدر کندی صغیر اوغلی ایچون کندی تحت ولا یقنده بولانان صغیره برادر زاده سنی محضر شهود ده عقد و تزویج ایدر اولدیغی کبی افندی یاخود خانم دخی جاریه مملوکه سنی کندی عبد مملوکنه شهود محضرنده تزویج ایلرکه بوا یکی صورتده مباشر عقد ولی طرفین اولمش اولور .

ارککک تزویجه توکیل ایتدیکی کیمسه یی قالدین دخی تزویجه توکیل ایتمش بولمق صورتده شخص واحد ایکی طرفکد، وکیل اولمش اولور .

ولایت کندیسنه منتهی اولان عمزاده عموجه سنک صغیره (یعنی نابالغ) قیزینی نفسنه تزویج ایتمک صورتده کندی طرفندن اصیل وقیز طرفندن ولی بولنمش اولور .

عمزاده تحت ولا یقنده بولانان صغیره قیزی موکنه تزویج ایتمک تقدیرنده برطرفدن ولی وبرطرفدن وکیل اولمش اولور .

برکیمسه نفسنه تزویج ایچون وکیلی اولدیغی قالدینی کندیسنه عقد ایتمک صورتده کندی طرفندن اصیل ووجه طرفندن وکیل بولنمش اولور . کافی الملتقی مع المجموع .

موکنک موکل به اولان ایشی بالذات یاپه بیلیمکه مقتدر اولمشی صحت توکیلده شرط اولدیغی و بناء علیه صبی غیر بمیز ایله مجنونک توکیلی صحیح اولدیغی کبی صبی بمیزک دخی^(۱) نفع ایله ضرر آره سننده متردد تصرفاتدن اولان بوبابده کی توکیلی رأی ولی انضمام ایتمدکجه نافذ اوله ماز .

(۱) وکذا من بمناه أعنی المعتوه .

برکیمسه وکیل اولدیغی خصوصده موکلندن مآزون اولمقجه
 بشقه سنی توکیل ایده مز اولدیغندن وکیل تزویج اولان کیمسه ایچون
 بشقه سنی توکیل ایتک یوقدر . مکرکه موکل رأیکله عمل ایت، دیواکا
 ضماً اولسون مآزونیت ویرمش اوله .

مآزون اولیه رق توکیل ایتمش اولق تقدیرنده دخی وکیل ثانی
 تزویج ایشنی وکیل اول حضورنده اجرا ایدرسه اوده جائز اولور .
 کافی الهندیه .

برقادین یاخود ارکک تزویجه ایکی کشتی توکیل ایتمش اولق
 صورتنده انلردن یالکز بری وکالت ایدرسه جائز اولماز . هندیه .

برقادین نفسی تزویجه برینی توکیل ایتدکن صکره بنفسها تزویج
 ایلسه وکیل بونی بیلسون ، بیلسون وکالتدن چیتمش اولور . اماقادین
 انی بعد التوکیل وکالتدن اخراج ایلسه وکیل کندیکن عزل و اخراج
 اولندیغنی بیلدکجه وکالتدن چیتمش اولماز : موکله سنی تزویج ایدرسه
 نکاح جائز اولور . هندیه .

محرمات^(۱)

استنسکاح و تزوجلری حرام اولان قادینلر دیمکدرکه مؤقتاً حرام اولانلره دخی شامل اولمق اوزره انواع اسباب تحریم اعتباریله بروجیه آتی تعداد اولنور .

اسباب تحریم شونلردر : نسب ، صهریت ، رضاع ، جمع ، جمع دیگر ، حق غیرک تعاقی ، شرک ، ملک ، طلاقات^(۲) .

ذکر اولنان اسباب تحریمک برطاقی مؤبد و برطاقی موقتدر : نسب و صهریت و رضاع سببیه اولان حرمت مؤبددر . بونلردن ماعداسندن حاصل اولان حرمت انلرک بقاسیهله مؤقتدر . تنکیم بیانلردن ظاهردر .

نسب سببیهله نسکاحی حرام اولان خاتونلر شونلردر : امهات ،

(۱) باب نفییلدن اسم مفعول مؤنث صیغه سی اوزره جمعدر . یوبابده اصل (ولا تنکحوا ما نکح آناؤکم الخ) دن اعتیاراً (حرمت عایمک أمهاتکم الخ) آیات کریمه سیله اولبابده وارد احادیث شریفهدر .

(۲) هندیهده مذکور اولان بو طقوز نوعدر . ردالمحتارک نظم آتیسنده مندرج انواع اثنا عشری تماماً ذکره حاجت یوقدر :

انواع تحریم النکاح سبع	قرايه ملک رضاع جمع
کذاک شرک نسبة المصاهره	وامه عن حرة مؤخره
وزید خمسة أمتک بالسان	طلقة لها ثلاثاً واللذان
تعلق بحق غیر من نکاح	أو عدة خنوة بلا اتضاح
وآخر السکل اختلاف الجنس	کالحن والماتی نوع الانس

لعانک سبب تحریم اولمسی حکم تلاعنک بقاسیهله موقت اولوب بعداللعان اولان تفریق بر طلاق بائندن عبارتدر . قونام ابویوسفده فرقت مؤبددر . تنکیم بابنده میندر .

- بنات ، اخوات ، عمات ، خالات ، بنات الاخ ، بنات الاخت .
- ۱ - اهممات : انالردر . کشی به کندی آناسی حرام اولدیغی کبی
آناسنک آناسی الخ و باباسنک آناسی الخ دخی حرامدر^(۱) .
- ۲ - بنات : قیزلردر . کشی به کندی قیزی و قیزینک قیزی الخ
واوغلنک قیزی الخ حرامدر^(۲) .
- ۳ - اخوات : همشیره لردر . لا بوین همشیره حرام اولدیغی کبی
لاب همشیره یاخود لام همشیره دخی حرامدر^(۳) .
- ۴ - عمات : خاله لردر . کشی به لا بوین اولان خاله سی یعنی
باباسنک آنابابابر همشیره سی حرام اولدیغی کبی لاب خاله سی ولام
خاله سی دخی حرامدر . باباسنک و اجدادینک خاله لری دخی بویله در .
آناسنک وجدانتک خاله لری دخی بویله در^(۴) .
- ۵ - خالات : تیزه لردر . کشی به لا بوین اولان تیزه سی یعنی
آناسنک آنابابابر همشیره سی حرام اولدیغی کبی لاب تیزه سی
ولام تیزه سی دخی حرامدر . آبا و امهاتنک تیزه لری دخی اویله در^(۵)

- (۱) زبد آخرت آنا ایدندیکی هندی تزوج جائز اولور . (علی افندی) .
- (۲) اولاد ایدندیکی قیز و آخرت قیزی حرام النکاح دکلدر . تنکیم
احکام دعیده بیان اولنور .
- (۳) سوت همشیره دخی حرامدر : تنکیم رضاعاً اولان حرمتده ذکر اولنور
فاردشلیک فادین حرام دکلدر . نسب و رضاعک غیر بر طریق ایله ارککک
فادینه قاردشلیکی اوله ماز .
- (۴) و أما عمة العمة فإنه ينظر إن كانت العمة القرى عمة لأب وأم أو لأب فعمة
العمة حرام وإن كانت القرى عمة لأم فعمة العمة لا تحرم . هندیه .
- (۵) و أما خالة الخالة فإن كانت الخالة القرى خالة لأب وأم أو لأم فخالتها تحرم
عليه وإن كانت القرى خالة لأب فخالتها لا تحرم عليه . هندیه .

۶ - بنات الاخ : برادر قیزلریدر . کشی به لابوین اولان برادرینک قیزلری الح حرام اولدیغی کبی لاب یاخود لام اولان برادرینک قیزلری الح دخی حرامدر .

۷ - بنات الاخت : همشیره قیزلریدر . کشی به لابوین اولان همشیره سنک قیزلری الح حرام اولدیغی کبی لاب یاخود لام اولان همشیره سنک قیزلری الح دخی حرامدر .

صهریت سببیه حرام النکاح اولان خاتونلر درت فرقه در .
برنجیسی : قاین والدلدر . کشی به حلیله سنک ^(۱) آناسی حرام اولدیغی کبی آناسنک آناسی الح و باباسنک آناسی الح دخی حرامدر ^(۲) .

ایکنجیسی : اوکی قیزلدر . کشی به زوجة مسدخول بهاسنک ^(۳) قیزلری الح و اوغللرینک قیزلری الح حرامدر ^(۴) .
اوچنجیسی : کلین خانملدر ^(۵) . کشی به کندی اوغلنک

(۱) حلیله تعبیری زوجیه و سربیه (اوطه لفه) شاملدر . « زید زوجیه سی هنک آناسنک آناسی زینی شهوت ایله مس ویا تقبیل ایلسه هند زیده علی التأبید حرام اولور . » (نتیجه) . « زید جاربیه سی هنک آناسی زینی وطء ایلسه هنک وطئی زیده حرام اولور . » (فیضیه) .

(۲) زید هندی عقد صحیح ایله تزوج ایتسدکن صکره هندی تطایف ایلسه زید هنک آناسی زینی تزوج ایتک جائز اولماز . (نتیجه) .

(۳) یعنی کوکی کروب وطء ایلدیکی قاربسنک و مستفرشه جاربیه سنک .
(۴) قیز کرک کندیکنک حجر تربیه سنده اولسون ، کرک اولسون . حرمت مذکوره ده والدهنک مدخول بها اولسی شرطدر . بو بابده خلوت صحیحه دخول مقامنه اقامه اولنماشدز . هندیه .

(۵) بوراده کلین مجازکونی طریقیه امرأة الابن معنسه در .

حلیله سی حرام اولدیغی کبی اوغنک اوغلی الخ و نیزینک اوغلی الخ نک حلیله سی دخی حرامدر^(۱) . او غلگنک^(۲) حلیله سی حرام اولماز^(۳) .

درد نجیسی : اوکی آنالردر . کشیه باباسنک حلیله سی — که کندینک اوکی آناسیدر — حرام اولدیغی کبی جدینک یعنی کرک بابا باباسنک و کرک آنا باباسنک الخ حلیله سی دخی حرامدر . مزنیه سی^(۴) بیله حرامدر .

حرمت مصاهره — که حکم نکاحده مذکور درت حرمتدر — نکاح صحیحک^(۵) نمره سی^(۵) اولمقله برابر رضاع

اغث عربیده کلینه (عروس) و بوکا فتح کاف و تشدیدنون ایله (کنه) امیر اولنور. قاین آنا (حماة) در. علی الاکثر کلین ایله قاین آنا اره سندن. عداوت مسنجهکه اولدیغندن أمثال عربیده ده :

ان الحماة اوامت مالکنه * واوامت کننها بالظنه

وارد اولشددر . ظنه کسرظاء ایله تهمت معناسنهدر .

(۱) اوغلنک زوجه سنک زوج آخردن اولان قیرینی تزوج جائز اولور . فیضیه .

(۲) اوغلاق تعبری ربیبه و دعی به شاملدر . (ربیب) اوکی اوغلدر (دعی) نبی ایدیلاندر . آیت کریمه ده حلالی حرام قیابان ابناء [الذین من أصلابکم] قیدیه مقید واقع اولشددر .

(۳) زید زوجه سی هندک زوج آخردن اولان اوغلی عمرو متوفانک زوجه سی زینی تزوج ایدوب هند ایله جم ایتکم جائز اولورمی ؟ الجواب : اولور (علی افندی) .

(۴) مزنیه منهیه و زتنده زن زنا کرده در . باباسنک زنا کرده سی اولان قادینی آلتی اوغله حلال اولماز .

(۵) نکاح فاسدده وطء ویا آنک دواعیسی اولمدیقه حرمت مصاهره ثابت اولماز نسکیم باینده میبندر . وطء کرک حلال و کرک هن شبهه

وزنا ایله دخی ثابت اولور . کشی به زوجہ سنک قیزی و زوجہ سنک
آناسی حرام اولدیغی کبی زوجہ سنک سوت قیزی و زوجہ سنک
سوت آناسی دخی حرامدر^(۱) . زنا ایتدیکی قادینک قیزی
و آناسی و سوت قیزی و سوت آناسی دخی حرامدر .

رضاع سببیله نکاحلری حرام اولان خاتونلر قرابت نسبیله
وصهریه سببیله حرام النکاح بولنان خاتونلر درکه کشی به نسباً
اولان امهات و بنات و اخواتی الخ حرام اولدیغی کبی رضاعاً
اولان امهاتی و بناتی و اخواتی الخ دخی حرامدر^(۲) . کذلک
صهریت سببیله قاین و والدهلر الخ حرام اولدیغی کبی سوت قاین و والده

و کرک حرام محض اولسون آنکله و انک دواعیسیله حرمت مصاهره ثابت اولور .
(۱) بونلری نکاح ایله آلتی حرام اولدیغی کی بونلر ایله عن شهوة
اوبناشقی دخی کشی به کندی حلیله سنی مؤیداً حرام ایدر . « زید زوجہ سی
هندک رضاعاً قیزی زینی و طء ایله هند زیده حرام اولور . علی افندی »
(۲) نسب سببیله حرام النکاح اولان صنوف سبعة به و آئیده کتاب الرضاعه
بافکر . حجة الله بالانده دیرکه مرضعه دخی چوجفک سبب اشو و ناسی
و بادی، قیام بناسی اولقده شبیه و والده در شو قدرکه والده خلقت و لدینی کندی قارنده
بواندر مقده و مرضعه اکا بعد الولاده سادرمق اولقده در چوجفک اناسندن
صکره بر آناسی ده اودر انک چوجقلری دخی او چوجفک قار دشلرندن
بشقه اکا قار دشلر در . اثناء حضانه سنده او قادین چکد بکنی چکمش و بناء علیه
آنالتی حق هر نه ایه چوجفک ذمتنده اکا قارشو او دخی ثابت اولمشدر . قال
فیكون عملکها والوثوب علیها مما تمجه الفطرة السلیمة و کم من بهیمة عجماء لانتلفت
الی أمها أو إلی مرضعتها هذه اللفتة فما ظنک بالرجال اه .

وسوت اوکی قیزی وسوت اولاد حلیله سی وسوت بابا حلیله سی
دخی حرامدر (۱) .

جمع سببيله محرماتدن اولانلر ايکي نوعدر : بری اجنبیاتک
جمعی و دیگرى ذوات الارحامک جمعیدر .

اجنبیاتک یعنی بری برلرینه ییانبجی بولسان قادینلرک جمعی
سببيله کشی یه درت قادیندن زیاده سنی و عبد ملوک اولد یغنه کوره
(ولو مکانب و یامدبر کبی صاتیله میه جق کوله اولسون (۲)) ایکی
قادیندن زیاده سنی جمعاً تزوج ایتمک جائز اولماز .

تعدد زوجه جائز اولمقله برابر زوجاتک عددی وجه
مذکور اوزره محدوددر . سراری ایچون حد یوقدر (۳) أحرار

(۱) کما مر و سیاتی فی الرضاع .

(۲) مکانب و مدبر تمبیرلیچون کتاب الزکاتک یدنجی صفحه سنک
صوکنده کی هامشه و آیده نکاح رفیق فصلنه باقکیز . هندیده ابنام ولد دخی
زیاده ایندیشدر . أم ولد آتیده ثبوت نسب فصلنده دخی مذکوردر .

(۳) درت زوجه سی و بیک جاریه سی وار ایکن بر جاریه ده اشرا اینمک
ایستیان اری لوم ایدن کیمسه نک کفرندن قورقیلور چونکه جناب حق (فایهم
غیر ملومین) قول کریميله آندن سلب لوم ایتیشدر . زوجه سنک اوزرینه اولتمک
ایستیانی لوم ایدنکده حکمی بودر . متزوج ایکن تزوج و یانیری ایتمک ایستیان
کشینک حلیله سی : « کندمی اولدیرزم . » دیسه دخی زوج امتناع ایتیه ییلور
چونکه (فانکخوا ما طاب لکم الخ) قول کریميله مشر و عددر . انجق حلیله سنی
غماندر مامک ایچون تزوج و تسری بی ترک ایدرسه مأجور اولور حدیث شریفده
بنم امتیه رقت ایدنه جناب حق رقت و رحمت ایدر مالذمه اولمق اوزره
« من رقی لامتی رقی الله » بیورلشدر . در مع ط . تعدد زوجه مسئله سیچون
آتیده کی (قسم) مسائلی دخی اوفومق لازمدر .

مسلمیندن اولان کیمسه دوتدن و أحرار اولمیانلر ایکیدن زیاده زوجہ جمع ایدمه جکلرندن ^(۱) برحر کیمسه علی التعاقب بش قادین تزوج ایدرسه دوت اولکیلرک نسکاحی جائز و صحیح و بشنجینکسکی غیر جائز اولور . اکر انلری عقد واحده نکاحلار ایسه هیچ برینک نسکاحی صحیح اولماز .

حر اولمیان کیمسه نک اوج قادین تزوجی دخی بو حکمه در .
(بولر عدداً اولان جمعک حرمتیدر . بوندن صکره کیلر نوعاً اولان جمعک حرمتیدر) :

ذوات الارحامک جمعی سببیلہ کشی یه ایکی همشیره یی نسکاح ایله وائلر کیندی مملوکهمی بواندیغنه کوره وطء واستغراش ایله جمع ایتمک جائز اوله ماز . همشیره لر کرک نسباً قارداش و کرک رضاعاً قارداش اولسونلر .

اصل بودرکه هانکی ایکی قادینک بری ارکک فرض اولندقدہ یینلرینه نکاح دوشمز اولور ایسه انلری جمعاً استنسکاح و یاتسری ایتمک جائز اولماز ^(۲) .

بناءً علی هذا نسباً و یا رضاعاً اولان ایکی همشیره یی نکاحده و یا ملک یمین ایله وطء ده جمع جائز اولمديغی کبی برقادینی نسباً و یا رضاعاً اولان خالهمی یا خود تیزهمی ایله دخی اولوجهله جمع

(۱) ببنلرنده نکاح قائم ایکن جمع ایديله مدیکی کبی انلردن بری مطلقه اولوق تقدیرنده انک طلاق عدتی مدتجه دخی جمع ایديله مز . عدت بحثه باقکنز .

(۲) برقادینی انک اوکی قیزیلا و کذا برقادینی کندی جاریه سیله نکاحا جمع جائزدر . بولردن صورت اولاده حرمت یالکزی رجعتده در . صورت ثانیه ده دخی ذکر اولنان فرض و تقدیرہ کوره عدم حل نکاح قرابتہ یا خود رضاعه مبنی دکلددر . هندیه .

ایتمک جائز اوله‌ماز (۱) استمکاح صورتنده انلرک ایکیمی جمعا نکاح ایدلمش ایسه ایکیمسک ده تکاحلری فاسد اولوب برر برر نکاحلارتمش اولدیغنه کوره اولسکینک نکاحی صحیح وایکنجینک نکاحی غیر صحیح اولور . بونلردن صورت اولاده زوج انلرک هرایکیسندن و صورت ثانیه ده یالکز ایکنجیسندن تفریق اولور (۲) .

ایکی همشیره الخ جاریه مالک اولان کیمسه انلرک هانکیسینی ایستر ایسه استفراش ایدر . برینی استفراش ایتدکدن صکره دیکرینی آرتق استفراش ایده مز .

کذلک جاریه مستفرشه‌سک همشیره‌سینی ویا تیزه یاخود خاله‌سینی تملک ایلان کیمسه اولسکینی قوجه‌یه ویررک یاخود اعتاق (۳) ایلیررک ویا بیع ویاخود هبه (۴) ایله ملکسندن چیقاررق (۵) نفسنه حرام قیلد قجه (۶) ایکنجی بی استفراش ایده مز .

(۱) زوج‌ه‌سک قوندائی قیزی دخی زوج‌ه‌سیاه نکاحاً جمع جائز اولماز . عبد الرحیم .

(۲) ایکی خاله ویا ایکی تیزه‌نک جمعی دخی جائز اولماز مثلاً ایکی کیمسه بکدبکرینک والدله‌لرینی یاخود کریمه‌لرینی تزویج ایدوب برر فیزلری اولسه صورت اولاده فیزلر بری برینک خاله‌سینی و صورت ثانیه ده تیزه‌سینی اولماق انلری برارکک نکاحنده جمع ایده‌مز . هندیه .

(۳) واعتاق البعض کاعتاق الكل وکذا تملک البعض کتملیک الكل . هندیه .

(۴) أو صدقه أو کتابه . هندیه .

(۵) انلردن بری صائلق صورتنده عیب‌قیدی سببیه رد ، وتزویج صورتنده تطلق ، وهبه صورتنده رجوع اولندقد دخی ینه انلردن برینی — دیکرینی نفسنه تحریم ایندیجه — وطء ایده‌مز . هندیه .

(۶) بکا حرام اولسون دیملکه دیکری اکا حلال اوله‌ماز . هندیه .

اگر انلرك ايک-يکسي ده استفراش ايتمش بولنور ايسه هيچ برينك استفراشي کنديسنه حلال اوله ماز . مکرکه انلردن بريني ذکر اولان طريقلرک بريله نفسنه تحريم ايتمش اوله .

بريسنك جاريه عموکه سني بزواج ايدن کيمسه او جاريه نك همشيره سني اشترا ايدنجه قدره کا داخل اولماش بولنمق صورتنده دخي آلدیغی جاريه ايله استمتاع ایده مز چونکه منکوحه نك فراشي نفس نکاح ايله اکا ثابت اولور اولد یغندن انك همشيره سني استفراش ایدجک اولورسه انلری فراشده جمع ایلش بولنور . مستفرشه سنك همشيره سني بزواج ایتمک صورتنده نکاح صحیح اولور ومنکوحه یی وطء ایتماش دخي اولسه مستفرشه یی ارتق استفراش ایده مز وانی طرق مذکوره نك بريله نفسنه تحريم ایتدکجه منکوحه یی ده وطء ایلله مز . اگر جاريه کنديسنه مستفرشه دکل ایديسه انی استخدام ومنکوحه سني وطء ایلر^(۱) . هندیه .

حرمة یه مضمومه اولان قادينك بزواجی حلالدر . مثلاً محرم یاخود ذات زوج ویا مشرکه بولنمق کبی نکاحی حلال اولمیان قادين ايله برابر برقادينی نکاح حلامق جائزدر . حلال اولان قادينك نکاحی صحیح وحلال اولمیان قادينك نکاحی باطل اولور ، مهر مسمانك مجموعی نکاحی جائز اولانکدر^(۲) . هندیه .

(۱) بولر نکاح صحیحه کوزه در . اگر جاريه سنك همشيره سني نکاح فاسد ايله بزواج ايتمش ايسه اکا دخول ایتدکجه مستفرشه سني کنديسنه حرام اولماز. دخول ایدرسه حرام اولور. هندیه .

(۲) وهذا عند ابن حنيفة رحمه الله تعالى . ولو دخل بالتي لا تحل فلها مهر الثل . والمسمى كله الدخالة. هندیه .

جمع دیگر سبیلہ محرماتدن اولانلر دخی شوکه : حره
ایله برابر برینک جاریه عموکه سنی نسکاحلامق (۱) ویاخود حره
اوزرینه جاریه تزوج ایلمک جائزدکدر (۲) .

انلری عقد واحده جمع ایتمش اولمق نفدبرنده حره نك
نسکاحی صحیح و جاریه نك نسکاحی باطل اولدیغی کبی حره اوزرینه
نسکاحلانان جاریه نك نسکاحی دخی باطلدر (۳) . اگر اولا جاریه بی
نسکاحلایوب صکره ده حره بی نسکاحلار ایسه ایکبسنک ده نسکاحی
صحیح اولور .

مساله ویا کتابیه اولان جاریه غیری حرك تزوج ایتسی
جائز و فقط حره استنسکاحنه افتداز حالنده مکروهدر (۴) .

حق غیرک تعلقنه مبنی محرماتدن اولانلر : بشقه سنه منکوحه
بولنالر ویاخود انک وفاتی ویا طلاق و فوعنه مبنی هنور عدت
ایچنده اولانلردر (۵) که بوللری نسکاحلایانک نسکاحی باطلدر .

(۱) مکرکه آلدیغی خانمک کندی جاریه سی اوله . ننه کیم ۳۵ نجی صفحه نك
ایکنجی هامشده هندی دن نقل کچمشدر .

(۲) عدت یچنده امهات اولاد مسئله سنی اشیرایله عدتک ایکنجی نوعی
هامشندن اوقویکز .

(۳) حره مطلقه نك عدتی ایچنده جاریه نسکاحلامق دخی بویله در . طلاق
رجعی اولدیغه کوره حکم مسئله اتفاقدر . طلاق بائن یاخود اوج اولمق
صورنده امامین مخالفدرکه انلرجه نسکاح جائزدر . کای الهندیه .

(۴) چونکه حاصل اولان ولد مشروط الحریه اولدیقه واندسته تبعاملوک
اولور . نسکاح رقیقه بافکزر .

(۵) تحت مسامده اولان ذمیه دخی بویله در بالانفاق . تحت ذمیه اولان
ذمیه انلر عدتی معتقد اولدقلرینه کوره عسدا امام بوندن مستثادرکه
زوج ذمیسنک وفاتی ویا طلاق متعاقب (حامل اولدیقه) مسلم و غیر مسلم
برارککه وارده بیلور . کایاتی فی بابه .

بر قادیان آخر دیارده بوانان زوجنک شیوع وفاتی یا خود انی
تطلیق ایتدیکی خبرینک کندیسنه موثوقا وصولی اوزرینه نفسنی
انقضاء عدتندن صکره زوج دیکره تزویج ایدیهیلور ایسهده زوج
اولنک حیا ظهورنده وبوشامدیغنی ادعاسنده ایکنجی نکاحنک
فسادی متبیین اولمغله اندن تفریق اولنهرق بلا تجدید عقد زوج اولنک
اولور . (نکاح فاسد بابنه باقکمز .)

شرك سیدله محرماتدن اولانلر : بجوسیه (آتشپرست) ووثنیه
(بتپرست) اولان قادینلردر . انلرک حره وجاریه سی مسئله
حلال دکلدیر .

شمس ونجوم پرست اولانلر ویکندکلی صورتیه طایانلر ومعطله
وزنادقه وباطنیه (۱) وابعیه دن بولنانلر و (ادعاه اسلام ایتدیکی
حالده) اعتقادی کندیسنی اکفار ایدن هر اهل مذهب عبده اوئانده
داخلدر . هندیه .

مشرکه نك ملك عین ایله دخی وطنی مسئله حلال اولماز .
کتابیه (۲) کرک حریه وکرک ذمیه اولسون (۳) کرکسه حره

(۱) باطنیه که آنلره تعلیمیه واسمهعلیه وابعیه دخی دینور امام غزالی
آئارندن اولوب ایضاحات فقیرایله مترجم وایکی کره مطبوع بولنان (المنقذ من
الضلال) ترجمه سنده وسفینه زاغیده مشروحدر . أعصار اخیرده انلر
وهاییسه اسمنی آشملر وکسوه دین ایچره اوتهدن بروی دین ومهین اهل دین
بولنه کلشلدیر .

(۲) و فرق القفال بین الکتابیه وغیرها بان غیرها اجتماع فییه نقصان
الکفر فی الحال وفسادالدین فی الاصل والکتابیه فیها نقص واحد وهو
کفرها فی الحال اه قسطلانی .

(۳) دین اسلام اوزره اولمیان طوائف بتپرست و آتشپرست الخ

و یا جاریه بولنسون مسلم ایچون انی تزوج ایتمک و یا ملک یمین ایله وعطه ایلمک جائزدر (۱) شو قدرکه اختلاف دین — رق کبی — مانع ارئدر (۲) . صلب مسلمانن تولد ایدن چوجق مسلماندر .
کتابیه تزوج ایدن مسلم انی کلیسایه و سناغویه کیتمکدن و اوده خمر اتخاذ ایلمکدن منع ایده بیلور . دم حیض و یا نفاسدن و جنبلمکدن غسل ایتمک ایچون اکا جبر ایده مز (۳)
(تحت حجابہ آلمقدن بحثه لزوم یوقدر چونکه انلر بلاد اسلامیہ ده

ایسه (مشرک) و (اهل شرک) و یهود و یا نصارانن ایسه (اهل کتاب) تسمیه اولندقدن صکره ذمت اهل اسلامی قبول ایله تحت تابعیت مسامینده بولنورلرایسه (اهل ذمت) و بولنیورلر ایسه (اهل حرب) تسمیه اولنورلر . اشنه (کتابی) کلمه سی اهل کتابک و (ذمی) کلمه سی اهل ذمتک مفردیدر . مؤنثی (کتابیه) و (ذمیہ) در . (حربیه) دخی اهل حربک مفرد مؤنثیدر . اهل حربک بلادی دخی (دارالحرب) اولغله انلردن موقتاً داراسلامده تحت امانده بولسانلری (مستأمن) تسمیه اولنور . انسکجه کفار فصلنه بافکر .

(۱) اهل کتابک ذبیحه لری اکل اولندیغی کی قیزلری دخی تزوجه قبول اولنور . مسلمه اولقی اوزره تزوج ایدیلان قادین کتابیه ظهور ایتمه زوج فسخ نسکاح ایده مز . کما فی نتیج الحامدیة . هندیه ده دیرکه اولی اولان انلرک نه قیزلربی تزوج ایتمک نه ده ذبیحه لربی اکل ایتمکدر . مکرکه اضروره اوله اه کراهننک نثریمیه اولدیغی درمختارده مصرحددر . طعطاوی دیرکه اصحابدن حذیفه بن الیمان و کعب بن مالک رضی الله تعالی عنهما حضرتلرنک بربریهودیه تزوج اینش اولدقلری صحیحدر . حربیه بی دارحربده نسکاحلامق مکروهدر اه من موضیه .

(۲) مهربنی اخذه مانع یوقدر . فیضیه ده مذکوردرکه : وفات ایدن زیده سملک زوجیه سی هند نصرانیه مهرمسلمانی زیدک ترکه سندن اخذه قادره اولور .

(۳) کتاب الظهاره مذک یوز سکان دردنجی صفحه سته بافکر .

مستوره بولمق کرکدر . مستورینه دائر استطراداً یازیلان بجی
حقوق زوجین فصلنده اوقوبکز .

ابو یئندن بری کتانی و دبکری مجوسی اولانک حکمی حکم
اهل کتابدر (۱) .

مسلمک نزوج ایتدیکی کتابیه تمجس ایتسه (مجوسی اولسه)
نکاحی منفسخ ووطی حرام اولور .

مسلمک نزوج ایتدیکی کتابیه یهودی ایکن خرسیان و یاخود
خرستیان ایکن یهودی اولسه نکاح فاسد اولماز .

مسلمه اوزرینه کتابیه و بالعکس کتابیه اوزرینه مسلمه نزوج
ایتمک جائز اولور (۲) .

مسلمه نك هیچ بر غیر مسلمه و حتی اعتقادی کندیسی
مکفر اولان مسلم ظاهره تزویجی جائز اولمادیغی کبی (۳)

(۱) چونکه ولد — انکجه کفار فصائده مذکور اولدیغی اوزره — دیناً
خیرابونه تابعدر .

(۲) وانلر محلیت نکاحده مساوی اولدقلریچون قسمده دخی مساوی
بولور . هندیه .

(۳) زیدمسلم أبوبکر الصدیق و عمر الفاروق رضی الله تعالی عنهما حضر تدرینه
سب ولعن ایله زیده نه لازم اولور ؟ الجواب : بلا تأخیر قتل اولور .
سب الشیخین و لعنهما کفر . أشباه . کذا فی فتاوی علی افندی قبیل باب المرتد .
مسلم نامه اولان زید بعض قبایع ایشلمکله عمرو زیده بو مقوله ایشی ایشلمه آخرت
وارد دبدکده زید آخرتک اصلی یوقدر انسان اوت کبی بنر وینه اوت کبی بنر
بو عالمده صفاک وار ایسه سن دخی ایشلیه کور دیوب بو اعتقاد اوزره مصر
اولسه زیده نه لازم اولور ؟ الجواب : قتل اولور . کذا فیها فی ذلک الموضع فیما
یکون کفراً من المسلم .

ارتداد ایتمش یعنی دین اسلامدن دوشمش اولان کیسه یه دخی نه مرتهده و نه مسله نهده کافره اصلیه تزویج او انماز .
مرتهده اولان قادین دخی هیچ کیسه یه تزویج او انماز .
و ثنیه و مجوسیه نك مرتد دن بشقه هر کافره تزویجی جائز اولور .
اهل ذمت مختلف المذهب دخی اولسه لر انلرک بری برلرینه نکاحی جائزدر .

ملك سبيله محرماتدن اولانلر : بمالیهک (کوله بوانسالره)
کوره کندی سیده لری (خانملری) درکه بر حره خاتون کندینک
ملوکی بوانان کوله یه بلانکاح تمکین نفس ایده مدیکی کبی آزاد
ایتمدکجه انکله تزوج دخی ایده مز .
بالاستقلال ملوکی اولانه واره مدیغی کبی شقه سیله بالاشترک
ملوکی بوانان کوله یه دخی واره ماز .
نکاح اوزرینه ملك یمین وارد اولمق یعنی زوجیندن بری دیکرینه
یاخود انک بر شقه صنه (نصفه ، ربعنه الخ) ارثاً و یا اتمابا مالک
اولویور مک ایله دخی نکاح باطل اولور (۱) .
بر کیسه کندی جاریه ملوککه سنی (۲) (آزاد ایتمدن) تزوج
ایدرسه او نکاح دکلدر . هندیه .

یعنی وجوب مهر و وقوع طلاق و حصول ارث کبی مترتب نکاح
اولان شیلر اکا ترتب ایتمز و بعد الاعتاق او نکاح باقی اولماز . نتیجه .

(۱) المأذون والدبر إذا اشتريا منكوحتهما لا یغفل النکاح و کذا المکاتب إذا
اشترى منكوحته لا یفسد النکاح ، کذا فی الهندیه .

(۲) یاخود مکاتبه سنی و یا مدبره سنی یاخود ام ولد بی و یاخود مالک بعض اولدنی
جاریه بی . کذا فی الهندیه .

کشی کندی جاریه سنی آزاد ایتمش اولمدقچه بلا نکاح
استفراش ایده بیلورکه طریق تسریدر ،
نسکاحک لزومی آزادی یه کوره در . لکن فی زماندا تسری ایده جک
کیمسه یه اولی اولان (۱) قبل الاعتاق دخی نکاح ایتمکسدرکه
جاریه حرة الأصل اولاق یاخود آزادی بولنمق (۲) احتمالنه مبنی
شبهه حرامدن احتیاط ایدلش اولور (۳)

طلقات سببیه محرماتدن اولانلر : مبتوته بولنانلر درکه زوجلری
طرفندن حق نسکاحلری قطع اولنمش اولمغله انلره حرمت غلیظه
ایله حرام اولمش بولنان قادینلردر . زوجندن اوچ طلاق ایله مطلقه
اولان حره حله کورمدکجه یعنی زوج دیگر کندیسنه دخول ایتمدکجه
زوج اولنه حلال اولماز .

(حره اولمیان زوج حقه ایکی طلاق ، حره حقنده کی اوچ
طلاق کبیدر . کتاب خلاقه باقمکز) .
حره اولمیان منکوحه نیک ایکی طلاقدن صکره زوجنه بلاسله
نسکاح ایدلسی حلال اولمدیغی کبی ملک یمین ایله وطء اولنمسی در
حلال اولماز .

(۱) عبارة الهندية : قالوا في هذا الزمن الأولى أن يتزوج جاریه نفسه حتى
لو كانت حرة كان الوطء حلالاً بحکم النکاح اه .
(۲) بان كانت معتقة الغير أو محلوفاً علیها بعقدها وفدحت الخائف . وكثيراً
ما يقع ذلك . ولا سيما إذا تداولتها الأيدي . نتيجة عن الأشباه .
(۳) بوكا (نکاح نرخی) دیورز . جاریه بونسکاه آزاد ایدلش اولماز .
وافندینک وفاتنده جاریه او نکاحدن طولانی ترکدن میراث آله ماز . کما هو المصرح
به فی نکاح النتيجة وفي باب نکاح الرقيق من فتاوی علی افندی .

منتهای طلاق حره حقنده اوچ و جاریه حقنده ایکی اولدیغندن
برکیمسه حره اولان زوجه سنی یا دفعه و یا متفرقا اوچ طلاق ایله
تطلیق ایتدکن صکره اوقادین بعد انتضاء العدة نکاح صحیح ایله
زوج دیکره واروب واکا مدخوله اولوب بعده بالطلاق و یا بالوفاة
الذی آیریلهرق عدتی منقضیه اولمدهجه او کیمسه به نکاحل انماز .
آخرک مملوکه سنی تزوج ایتمش اولان کیمسه دخی آتی دفعه
ایکی طلاق ایله و یا ایکی کره تطلیق ایتدکن صکره آله بیلک
— ولوکه او جاریه بی بالآخره کندیسی اشترا و اعتاق دخی
ایتمش بولنسون — انجق انک بروجه مذکور زوج دیکره
واروب آیرلمسیله جائز اولور . کما فی الهندیه .

نکاح موقت باطلدر . مدتک اوزون و قیصه اولمسنده و معلوم
و یا مجهول بولنمسنده فرق دخی یوقدر . هندیه ^(۱)

(نکاح متعه) دخی باطل اولان نکاح موقت جمله سندندر .
صورتی : محرماتدن اولمیان قادین ایله محضر شهوده « شو قدر
مدت شو مال مقابلنده سنکله استمتاع ایدیم » دیو یا بالاصاله
و یا بالوکاله ایجاب و قبولده بولنمقدر .

نکاح باطل مفید حل ^(۲) اولماز واکا طلاق و ایلاء وظهار ^(۳)

(۱) مکرکه حبن عقدده طرفین کندیلریک یشایه میه جزاری برمدتی تسمیه
ایتمش اولور . اوخالده نکاح منعقد و شرط باطل و بی حکم اولور : بیک سنه یا خود
قیام ساعته و یا خروج دجاله یا خود نزول عیسی علیه السلامه دکن . دیقک کی
اه هندیه .

مطلق اولهرق تزوج ایدوبده نیتنده « کندنجه مصمم اولان بر زمان برابر
بولنق » اولور ایسه نکاح ینه صحیدر . هندیه .

(۲) یکرمنجی صفحه نک باشنه باقکر .

(۳) ایلاء وظهار کتاب الاخلاقده فصل مخصوص ایله میندر .

واقع اولماز و انکله متزوج اولانلر یکدیگره وارث اوله مازلر^(۱) .

نهاریات تزوجتمده بآس یوقدر . (نهاریات) : کوندزک قادین معناسنه اولان نهاریه نك جمعیدر . یالکرتکوندزلری برابر بولنمق اوزره تزوج جائددر^(۲) .

احرام حج و عمره مانع نکاح اولمادیغندن محرم اولان کیمسه حال احرامده دخول ایتماک اوزره تزوج ایده بیلور و احرامده بولنان قادینی دخی آله بیلور . محرم بولنان ولی دخی تحت ولا یتنده اولان قیزی برینه تزویج ایده بیلور .

(۱) مأمون العباسینک قاضی القضاة اولان یحیی بن اکثمک ترجمه سنده وفيات الأعیانده مذکوردرکه مأمون طریق شامده تحلیل منعه یی ندا ایتدرمشبکن قاضی یحییانک آیت وحدیث ایله بالاحتجاج : سن زنانک حلالیتی ندا ایتدیریبورسین . دیعی اوزرینه مأمون استغفار ایدرک منعه نك تحریمی ندا اولمنسی امر ایلمشدر . قاضی مشار ایله دشمیدی که جناب حق کتاب کریمده قد افلیح المؤمنون الخ آیات شریفه سنده ازدواج ایچون مشروع اولان ایکی طریق (استنکاح و تسری طریقلرینی) بیان ایله انلردن ماعدایه عدول ایدنلرک حدود الاهی تجاوز اینمش اوله جقلربی بیلدرمشدر زوجة متعه ملک عین اولدیغی کی زوجنه وارث و یاموروت اولان وولدی والدنه الحاق ایایان زوجہ دخی دکلدر امام زهری محمد بن الحنفیه نك اوغللری عبدالله وحسندن وانلردخی پدرلرندن و او دخی پاری حضرت علیدن اولقی اوزره روایت ایلمشدرکه حضرت علی رضی الله تعالی عنه : « رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم متعینی امر ایتمش اولدقلرندن سکره انک نهی و تحریمی ندا ایتماک کی بکا امر ایلدی . « یورلمشدر اه متعه زنادر حتی زنا ایتماک شرط ایدن کیمسه نك زوجہ سی متعه ایله وطننده مضائقه اولور . تکیم بهجة الفتوانن نقلا کتاب الطلاق تعالیق بحقی نهایتنده ذکر اولنور .

(۲) أهل أشغال ایچون قادیلر هیب لینی اولمقله لیلیاتی ذکره حاجت یوقدر .

ولایت

واوک کسر یله ^(۱) باب سادس و ثانیدن اولان (ولایت) : غیر اوزرینه انک موافقتی اواسون ، اولسون تنفیذ قول ایتمک یعنی اکاسوز کچیرمکدر .

صاحبنه (ولی) دینور جمعی (اولیاء) کلور . مؤنثلری (ولیه) و (ولیات) در .

صبیان و بچانینک کیمسه اوزرینه ولایتلری اولماغله (ولی) : بالغ عاقل وارثدر ^(۲) .

ولایت قرابت ایله اولدیغی کبی ملک و ولاء و امامت ایله دخی اوله جغندن ولایتک اسبابی درتدر : قرابت ، ملک ، ولاء ، امامت . بولردن اوچ اولکیلرک مسبی (ولایت خاصه) و دردنجینککی (ولایت عامه) در . خاصه اولانی اقوادر ^(۳) .

وصایت (وصیلک) بوبایده سبب ولایت دکدر . مکرکه وصی همده ولی اوله ^(۴) .

ارککه وقادینه شامل اولمق اوزره شخص صغیر و معتوه و بچونک امراموالی اولیایه مفوض اولدیغی کبی بولرک وفصل مخصوص ایله مبین رقیقک امر انسکاحی دخی انلره مفوضدر .

(۱) نتج و کسر ایله اولان ولایت نصرت معناسنه در . کما فی المصباح .

(۲) رقیقک دخی اولیاء اوله مازلر . وارث قیدی انلری ده اخراج ایدر . ابن عابدینک افاده سنه کوره حاکم و سید عبد دخی ولی غیروارث اولماغله تعریف من جهة القرابه اولان ولیه خاصدر .

(۳) إلا فی الاقراض فان القاضي فيه أقوى لکونه أقدر علی الاستيفاء .

(۴) التقاط دخی اسباب ولایتدن دکدر . کما سندکره .

اولیاء آتیا اکلاشبہ جفی اوزرہ : افرباء ، موالی ، قاضی یاخود والی در .

فسق مانع ولایت دکدر . کما فی الہندیہ^(۱) .

بوابدہ تنفیذ قول . ولی تحت ولایتندہ اولانی — کہ انک مذکرینہ مہدی وزندہ (مولی) ومؤنثہ (مولیہ) تعمیر اولنور — دیلہ دیکنہ تزویج ایدہ بیلک ولایت خاصہ اصحابنک عصبہ قسمندن اولدیغہ کورہ ہمدہ رضاسی اولیان عقدی فسقہ قادر اولہ بیلکدر

قرابت سبیلہ ولی : ترتیب ارث اوزرہ^(۲) عصبہ در^(۳) . کرک نسبہ وکرک سببہ اولسون^(۴) .

اقرب اولیاء : ابن^(۵) ، صکرہ ابن الابن الخ ، صکرہ اب^(۶) ،

(۱) اُمی مالم یکن مفوتاً للمصلحة بسوء الاختیار . کما فی الرد .

(۲) اُمی والحجب فیقدم ابن المجنونة علی أبیہا لانه یحجبہ حجب نقصان . کما فی الدر .

(۳) بشرط حریۃ وتکلیف واسلام فی حق مسلمۃ و ولد مسلم . ولاولایۃ لمسلم علی کافرة إلا أن یكون سید أمة کافرة أو اماماً . وللكافر ولایۃ علی مثله . (تنویر الأبصار) .

(۴) اوغل وایا ولابون یاخود لاب برادر کی بلا واسطہ نسا اولان اقرباء ذکرورہ عصبہ بنفسہ دیورزکہ بو عصبہ نسبہ دن برنوعدر . اما عصبہ نسبہ آتی الذکر مولی العتاقہ وانک عصبہ نسبہ سیدر .

(۵) صغار حقندہ ابن منصور اولامغلاہ ابنک ولاینی معنوه ومعنوهہبہ الخ مقصور اولور .

(۶) مجنونه نک ابن وایابی یاخود جد وایبی موجود اولوق صورتندہ ولایت عند الشیخین ابنکدر . امام محمد عندندہ ابنکدر . نکاح بلا خلاف جائز اولوق ایچون افضل اولان : بابا اوغله امر ایتمکدر . ہندیہ .

صکره اب الاب الخ ، صکره اخ لامدن ماعدا اولان برادر لر ، صکره انلرک اوغللری ، صکره عم لامدن ماعدا اولان عموجه لر ، صکره انلرک اوغللری ، صکره بووتیره اوزره بابا عموجه لر ، انلرک اوغللری ، جد عموجه لر ، انلرک اوغللری در .

(قول جنسی حقننده عصبه نسبه مقدم اولمغله انلر حقننده بونلردن صکره ولایت عصبه^۱ سببه نك يعنى مولى العتاته نسكدر كه كوله ويا جاريه نك معتق ويا معتقه سی كيم ايسه ولىسى اودر^(۱) اندن صکره ولایت انك عصبه سنكدر .)

عصبه موجود اولمديغنه كوره ولایت والده نكدر^(۲) . صکره لا بوين همشيره نك ، صکره لاب همشيره نك ، صکره ولدملك يعنى ار كى ديشيسى مساوى اولمق اوزره لام برادر ويا همشيره نك ، صکره انلرک اولاد نك ، صکره سائر ذوى الارحامك^(۳) : خاله لرک ، صکره داييلرک ، صکره نيزه لرک ، صکره عموجه قيزلر نكدر^(۴) .

بونلردن صکره ولایت انسكاح مولى الموالاتك^(۵) ودها

(۱) قالوا يستوى فيه الذكر والأنثى .

(۲) ثم لام الاب وفي القنية عكسه ثم تبنت ثم لبنت الابن ثم لبنت البنت ثم لبنت ابن الابن ثم لبنت بنت البنت وهكذا ثم للجد الفاسد . (در مختار) .

(۳) سائر قیدی اولاد اخوانك دخی ذوی الارحامدن اولدقلر بنه مبیدر . ذو الارحام ذی سهم وعصبه اولمیان اقر بادر . ط .

(۴) وبهذا الترتیب اولادهم فيقدم اولاد العمات ثم اولاد الاخوال ثم اولاد الحالات ثم اولاد بنات الأعمام . درمع ط .

(۵) بلا وارث اولان ايكي كيمسه (وليقادين اولسون) حيانلرنده يكديكري نك ارش جنايلر بنی چكك و وفاتلرنده ميراثی ييمك اوزره معاقد اولور لر ايسه انلرک هر بری ديكري نك موالاة مولا سیدر .

صکړه تزویج صغاره ماذون اولان^(۱) حکامکدر .

ملك سبيله ولى : كوله نك و جاريه نك سیدی (افندیسی)
یا خود سیده سی (خانمی) در . بونلر كوله و جاريه نرينی قبل الاعتاق
ديله دكړينه تزویج ایده بیلورلر . (نسكاح رقيق فصلنه بافكر .)
ولاء سبيله ولى : مولى الموالاة ايله مولى العتاقه در^(۲) .

امامت سبيله ولى : ولایت عامه اصحابیدر . قاضی ماذون
اولدیغنه كوره نسكاحی محتاج ولی اولانی بالولایه انسكاح و تزویج
اید^(۳) .

كندی نفسی حقنده قاضی دخی رعیه اولدیغندن صغیره لی
نفسنه تزویج ایدجك اولور ايسه بلاولی نكاح ایتمش اولوركه
صحیح دكلدر . حق انك مافوقی بولمان والینكدر . اوده كندی
نفسی حقنده رعیه در^(۴) .

مانحن فیه اولان ولایت انسكاح مسئله سنه كوره صغیره نك پدری مجهول النسب
اوله رفی برکیمسه نك اللهه مسلم اویش اولقله او کیمسه انك مولى الموالاتی صایبور
بناء علیه كندی نك و فائدتن صکړه صغیره سنی بالولایه دیله دیکنه تزویج ایده بیاور .
کافی ط .

(۱) بان کان مکتوباً فی منشوره .

(۲) « مولى الموالاة » ذکر اولمشدر . (مولى العتاقه) : قول جنسی حقنده
انی آزاد ایتمش اولان سید و یا سیده در . مولى الموالاتك سبب ولایتی اولان صفنه
فتح و او ايله (ولاء ، والات) و مولى العتاقه نك سبب ولایت اوله رفی خاتر
اولدیغی صفته (ولاء عتاقه) تعیر اولنور . بونلر سیدبارت دخی اولور . ولاء :
اوسبيله استحقاق اولمان میراثده اطلاق اولنور . « الولاء لمن أعتق » .

(۳) ولایت خاصه اصحابی بولنمان صغیر و صغیره کی .

(۴) کافی الهندية . فاضینك اصول و فروعی دخی كندی نفسی حکنده در .
کافی الدر .

وصایت بوبابده سبب ولایت اولدیغی کبی صغیر وصغیره کندیلرینی مجرد انفاق و اداره ایدر برکیمسه نک حجرنده (قوجاغنده، بوجاغنده) بولنمش اولمقله دخی اوکیمسه انلری تزویجه مالک اوله ماز: مثلاً ملتقط ولی لقیط دکلدر (۱).

ولی عاقل و بالغ و وارث اوله جغندن بجانین و معتوهینک وصیان و مالیک کیمسه اوزرینه ولایتلری اولدیغی کبی کفارک دخی مسلمین اوزرینه و كذلك مسلمینک بو بابده کفار اوزرینه ولایتلری یوقدر (۲). (ولکن بر مسلم محضر شهودده بر کتاییه یی ولی کتایسنک مباشرتیه زوج ایده ییلور).

صغیر وصغیره نک ورقیق ورقیق نک و بجنون و بجنونه نک و کذا معتوه و معتوه نک نکاحلرنده ولی شرطدر (۳) اذن ولی

(۱) لقیط: ولد منبذدر که آتلمش اولوبده برکیمسه نک ثوابه آلوب باقدیغی چو حقدیر. ملتقط: اتی آلا بدر. آئیده حکمی مذکوردر.

(۲) هندانصرانیه قیری زینب صغیره سلمه یی ولایت تزویجه قدر اولماز.

(بهجه). زیددی شرف اسلام ایله مشرف اولدقده بالغه اولان قیزی

هندانصرانییه سن دخی اسلامه کل دیو جبر اولماز. بو صورتده هند نفسی

عمرودییه تزویج ایتک ایتدکده زید هندی منعه قادر اوله ماز. (بهجه).

(۳) انلرک انکجه سی موقوف اذن اولیا اولوب احکام صفارده

وباب نکاح رقینده مسطور اولدیغی وجهله اولیا و موالینک اجازه لریله نافذ

وردلریله باطل اولدیغنه نظراً ولی شرط نقاذ اولما لازم کلدیکی و اصولده مفرر

اولانده بو اولدیغی حالده درمختارده شرط صحت دیو تصریح ایدلمشدر.

ردمختارده بومعی تأیید اولنمش اولدیغی کبی شرط نکاحده دخی بوجه اوزره

محرر بولنمشدر.

اولمديقبه بونلرك نكاحنه طلاق و توارث كې احكام صحت ترتب ايتمز .
اوليانك بونلر اوزرنده ولايت انكاحلرى يعنى ديله دكلرينه
تزويج و نكاح ايتمك حقلى ده واردر .

ولى پدر يا خود پدر پدرى اولوبده كنديلرندن سوء اختيار
معروف اولمديغنه كوره مولى ومولىه سنى غبن فاحش ايله (ه) وكفئنك
غيرى يه دخى تزويج ايدى بيلور : نكاح صحيح و لازم اولور .
(صغير و صغيره ايچون عند البلوغ فسخ نكاح ايتمك مخيرلك ده
اولماز . اوغائك تزويجى صورتده مجنونه و معتوه نك دخى
بعد الافاقه خيار فسخى اوله ماز . شرح ملقى) .

اكر بابا يا خود بيوك بابا طمع و سفسفى ولا يباليلكى جهتيله
كنديسندن سوء اختيار معروف ايسه نكاح مزبور (يعنى غبن
فاحش ايله و يا كفئنك غيرى يه اولان نكاحى) صحيح اولمديغى
كې سرخوش اولوبده قيزنى سرخوش يا خود شرير و يا انفاقدن
عاجز فتير بر كيمسه يه تزويج ايتمش اولاق صورتده دخى كندينك
سوء اختيارى ظاهر اولمش اولمغله شفقت مظنونهسى اكا تعارض
ايدى ميهرك نكاح صحيح اولماز .

ولى پدر يا خود بيوك پدر اولمديغنه كوره ولو كه والده يا خود
قاضى اولسون نكاح مزبور اساساً صحيح اولمىوب اكر عقد
مهر مثل ايله و كئشه واقع اولور ايسه صحيح و لكن صغير و صغيره

(*) غبن — كه آلدانمق — صغيره جانبنده مهر مثلندن دون و صغير
جانبنده اندن افزون اولمق — غبنه فاسك آلدانير اولمقلى يعنى آلدانمق منحل
بولمقلى مفدره (غبن يسير) و تحمل ايدر اولمقلى مقداره (غبن فاحش)
دنيور . غبن فاحشه حدافى بر قوله كوره اونده بش و بر قوله كوره اونده
بردر . كما فى ردالمحتار عن الجوهرة .

ایچون عند البلوغ قاضی به فسخ نکاح ایتدیرمک بخیرلکی
ثابت اولور .

رقیق اولان صغیر و صغیره ایچون سید و سیده ، حراولان
صغیر و صغیره حقنده پدر و پدری کیدرکه انلر بعد الاعتاق
بالغ اولمقله کندیلر ایچون خیار بلوغ ثابت اولماز . بجنونه نك
اوغلی دخی اکا کوره اوپله درکه بعد الایاقه کندیسیمچون منیرلک
قالماز .

رقیق حقنده خیار عتیق خیار بلوغدن مغنی اولدیغی کبی
بجنونه حقنده دخی اوغل بابایه مقدم اولدیغندن پدرک تزویجمنده
ثابت اولهمیان بخیرلک اکا مقدم اولانده اولویتله ثابت اوله ماز ط .
قیزک و اوغلانک حال صغرنده ولیسنک نکاحه ولایت
اجباری اولدیغی کبی حال کبرنده دخی بجنون ویا معتوه اولدیغمنده
نسکاحنه ولایت اجباری اولور .

ولی اقر بک مسافه سفر غیبوبقمنده ولی ابعدا ایچون مناسبی
فوت ایتامک اوزره حق تزویج واردر . ولی اقر بک عودتیاه
او عقد باطل اولماز :

ولی اقر بک عضلی - یعنی کف - و مناسبی ظهورنده قیزی
مهر مثیلله اکا تزویجمن امتناعی - صورتنده ولایت ولی ابعده
و حتی قاضی به ویا نائبنه انتقال ایدر .

صغیره نك بالولایه انکاحی تقدیرنده مصلحت رجاله صالح
اولدقجه زوجنه همماز تسلیمی لازم کلمز . بوبابده اعتبار سنه
دکل ، طافته در . هندیه .

خيار بلوغ و خيار عتق

ولينك حق انكاحی اولديغی کبی پدردن و پدرندن ماعدا اولان و لينك^(۱) انكاحنده صغير و صغيره ای و ن خيار بلوغ و مالکک انكاحنده ملوکه ای و ن خيار عتق دخی وارد .

طائفة نسا تحت ولایت رجالده اولديغی و تعبیر دیگر ایله نکاح بر نوع ملك^(۲) دیمک بولنديغی ای و ن بالغه نك نکاحی کندی رضاسنه معلق قیلنمش و غیر بالغه ای و ن دخی بروج آتی حق خيار ویرلمشدرکه اناک صبی غیر بالغه دخی شمولی اولمشدر . جاریه نك خيارعتقی خيار بلوغندن مغنی بولنمشدر .

(خيار بلوغ) : بلوغ سببيله فسخ نکاح ایتدیرمه که مخیر اولمق دیمکدرکه صغير یاخود صغيره اب وجدینک غیری طرفندن بالولایه ایدیلان عتقه خیر اولدقلرینه کوره حین بلوغلرنده ، و خیر اولدقلرینه کوره بعد البلوغ خیر اولدقلرنده منسکو حلینی ایسته مزلر ایسه محضر طرفینده حکم قاضی ایله فسسخ نکاح

(۱) ولوکه والده باخود قاضی اولسون . درمختار وقد مر .

(۲) حدیث حضرت عائشه و ارد اولديغی اوزره « نکاح رف دیمکدر :

کشی کندی کریمه سنی کیمه نکاحلایور ایی باقشون « بیورلمشدر . بوکابناء لغت عربیه بزفلانک عتدند ایدک مالی افادهده « کنا فی املاک فلان (باخود) فی ملک فلان (و باخود) فی ملک فلان « دینیلور . کما فی الکامل . حدیث حضرت مشاء الهاده « النساء أغلال فلینظر أحدکم غلا یجعله فی عنقه « دخی وارد اولمشدرکه بوده رجالی نساء مؤذیه دن تحذیردر . « من النساء غل قل یفذهه الله تعالی فی عنق من شاء ثم لا یخرجها إلا هو « حدیثی مفهومیجه بعض زوجیه طوتساغک بیونده بتشمش اولان توبلی قایش لالهیه بکزرکه اندن تخلیصررقبه ایتدیر . مشکل اولور .

ایده بیلورلر (۱) . خیاری مذکورہ خیاری بلوغ دینلیدیکی
(خیاری ادراک) دخی دینیلور . فسح مذکور طلاق دکلدر (۲) .

خیاری مذکورہ اهل اولان صغار حق مذکور کندیلرینه
توجهنده نفسلرینی اختیار ایدوب طالب فسح نکاح بولند قلرینه
همان اشهاد ایتمک لازمدر اندن صکره رضایه دلیل اولمدقیجه حاکمه
مراجعت تأخر ایده بیلور .

قیزک حین بلوغنده (۳) نکاحی بیلوب بالاخیاری سکوت ایتمسيله
خیاری آخر مجلسه امتداد ایتمیہ رک باطل اولور (۴) حکم مسئلہ یی

(۱) اب وجدک غیری ولینک عتد ایلدیکی نکاحی زوج غائب ایکن زوجہ
خیاری بلوغ ایله فسحه قادره اولماز (علی افندی) .
فاضیلدغیری وایسی اولیان هند صغیرہ یی قاضی مہرملایه کفتی زنده
تزوج ایتدکن صکره هند بالغه اولدغی آندہ نفسی اختیار و اشهاد ایدوب
خیاری بلوغ ایله عتد مزبوری زیدک حضورنده حاکمه فسح ایتدرمک قادره اولور .
(نتیجه) .

(۲) کتاب الطلاقہ باقکر . هند بالغیه خیر نکاح واصل اولدقده
فسح ایدوب صکره رضایه اولسه عتد جدیدہ ختاج اولور . (نتیجه) .

(۳) وإذا أدركت بالحيض لا بأس بأن تختار نفسها مع رؤية الدم . وإن رأيت
الدم في الليل نقول فسخت السكاح وتشهد إذا أصبحت ونقول إنما رأيت الدم الآن
لأنها لا تدق أن تقول رأيت الدم في الليل وفسخت . هذا وإن كان كذباً لكن
الكذب في بعض المواضع مباح عنده .

(۱) إذا كانت بكرة ولا عتد إلى آخر المجلس حتى لو سكنت كما بلغت وهي بكر
بطل الحیار . وإن كانت نبياً في الأصل أو كانت بكرة إلا أن الزوج قد بنى بها ثم
بلغت عند الزوج لا يبطل خيارها بالسكوت ولا قيامها عن المجلس . وإنما يبطل خيارها
إذا رضيت النكاح صريحاً أو يوجد منها فعل يستدل به على الرضا كالتكبير من
الجماع أو طالب النفقة أو ما أشبه ذلك . عنده .

بیلامسی اکا عذر دکلدر . اگر نکاحی بیلپور ایدسه بیلوب سکوت ایدنجه قدر خیاری باقی بولنور .

اوغلانک (۱) بلوغه ایروب سکوت ایتمسيله ومجلسدن قیاميله خیاری باطل اولمیوب جمیع عمر انک ایچون وقت خیاری اولور . دلالة اولسون انک رضاسنه باقیلور . اگر رضاسنی سویلر یاخود وطء ویا تسلیم مهر معجل یاخود التزام نفقه ایتمک کبی رضاسنه دلالت ایدجک شیء "ایشلرایسه خیاری قالمامش اولور . نکاحندن ما عدايه جهل انک حقتنده دخی عذر دکلدر . (در مختار) .

قبل الفسخ وفات وقوعنده بینلرنده توارث جریان ایدر . بعد الفسخ سبب ارث کیدر .

صغیر ویا صغیره نی انکاح ایدن ولی پدر اولدیغی یاخود پدر پدری بولندیغی صورتهده سوء اختیار ایله معروف اولماق وحين عقدده سرخوش بولماق شرطيله نکاح نافذ ولایم اولوب خیاری بلوغ دخی اولماز (۲) .

اگر طمعندن وسفهندن ناشی سوء اختیار ایله معروف

(۱) قالوا وخيار الصغير والنيب اذا باعاً لا يبطل بلا صريح أو دلالة كقبلة ولمس ودفع مهر ولا بتيامهما عن المجلس اه سواء كانت النيب حرة أو أمة وسواء كانت ثيباً عند التزوج أو عند البلوغ كما لو دخل بها الزوج قبل البلوغ وإنما لم يكتف بسكوتهما قياساً على ابتداء نكاحها فانها تعرب عن نفسها . ط .

(۲) چوجغی کفتنک غیری یه تزویج ایدن : مثلاً اوغلنه برمسوکه وقیزینه برکوله نکاحلایان یاخود اوغلنک زوجه سی مهرینی ازید وقیزینک مهرینی اقص قیلدری غبن فاحش ایلیان بابانک اوتزویجی صحیدر . اب وجدک غیری ایچون بوجانز دکلدر اه کنز مع العینی ای مادام صاحباً و غیر معروف بسوء الاختیار کما عرفته وساذکره .

ویا خود عقد ایدر ایکن سرخوش بولنورایسه صغیره نی کفتنک
غیری به ویا مهر مثنیدن اقله و صغیری مهر مثنیدن اکثره تزویج
وانسکاح ایتسی صحیح اولماز .

(خیار عتیق) - که اکا (خیار عتاقه) دخی دینور - عتیق سببیه
جاریه نك فسخ نکاح ایتک مخیرلکی دیمکدر . افندیسی یا خود
خانمی طرفندن برینه تزویج وانسکاح ایدلش اولان مملوکه اعتاق
اولدیغنده زوجنی ایسته مز ایسه اندن آیرله بیلور . اشته خیار
عتق بودر .

بونسه حکم قاضییه حاجت اولیه رق جاریه کندینک
آزادینه علمی متعاقب . « بن نفسی اختیار ایتدم . ، دیمک
کافیدر (۱) .

بویابده جاریه نك عتقه یا خود نسکاحه جهلی عذر اولدیغی کبی
حکم مسئله یه جهلی دخی عذر در (۲) .
کوله ایپون خیار عتیق یوقدر .

(۱) زید جاریه سی هندی عمروه تزویج ایتدکن مکره زید هندی اعتاق
اینبوب بعده هند عتقه عالمه اولدیغی مجلسده نفسی اختیار ایتمیوب عمروه نفسی
تسکین ایتمکه عمرو دخی هندی وطه ایسه حالا هند نادمه اولوب عقد مزبوری
فسخه فادره اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (نتیجه) .

(۲) خیار عتق خیار بلوغه مخالف اولدیغی وجوهک بری بودر . بری دخی
بونان مکره مذکور اولاندرکه خیار عتیق یالکیز جاریه ایچون ثابت اولور خیار
بلوغ ایسه هم قیز و هم اوغلان ایچون ثابت اولور . اوچنچی وجه بوکه عتقه نك
مخیرلکی مخیره بالاضافه اولدیغی کبی آخر مجلسه دکن امتداد ایدر . دردنجی وجه
بوکه خیار عتیق مخیره ده اولدیغی کبی مجلسدن قیام ایله باطل اولور خیار بلوغ ایسه
نیم و غلام حقیقده قیام من المجلس ایله باطل اولماز . بشنچی وجه بوکه خیار
بلوغده قضا شرطدر خیار عتقه شرط دکلدردر . کما فی ط .

ولایت مع العقل بلوغ ایله و مملوکه یه ~~کوره~~ آزاد ایله منقطع اوله جغندن عاقل اولان حرة بالغه و معتقه بالغه بکر دخی اولسه نکاحه جبر اولنه ماز (۱) . ~~کندینک~~ رضاسی لازمدر . اوده نیک سویله مسیله و بکرك سویله مکده صیقلدینی ولی اقربنه قارشو بلارد سکوت ایتمسیه معلوم اولور .

بلا استهزاء کولمک و بلاصوت آغلامق دخی رضا عد اولنور . معتقه یه دخی شامل اولمق اوزره (۲) حرة مکلفه نك و لیس اولمديغنه کوره علی الاطلاق (۳) نکاحی — اتفاقاً — و لیس اولوبده حاضر و یاراضی اولمديغنه کوره — ظاهر روایتده — صحیح و نافذدر (۴) .

حرة مکلفه نفسی بلا اذن ولی کفشتک غیری یه تزویج ایتمش اولور ایسه عصبه دن بولنان ولی ایچون حق اعتراض واردکه اولی قاضی یه فسخ نکاح ایتدیره بیلور . تسکیم بیانی کور . نکاح مذکورک من أصله (یعنی اساساً) عدم جوازی خلاف ظاهر الروایه اوله رق مؤخرأ مختار فتوی اولمشدر . کما فی التنویر والدّر (۵) . لکن عمل ظاهر الروایه اولان ما تقدم ایله در .

(۱) بوجبر جبر اولیاءدر . جبراً کراه مانع نکاح دکدر . کما مر .
(۲) خرج به الامه و المدبره و المسکاته و ام الولد . فلا یجوز نکاحهن الا باذن الولی . ط .

(۲) یعنی کفشته و غیر کفشته .
(۳) اصل بوردکه مالمسده متصرف اوله بیلان نفسنده دخی متصرفدر . و مالا فلا . در مختار . هذا ظاهر علی قول الامام الاعظم فانه لا یری الحجر علی الحر . أما علی قولهما فلا یظهر لانها تحاکه وان حجر علیها فی المال . ط .
(۵) قال لفساد الزمان فلا تحل مطلقه ثلاثاً نکحت غیر کفء بلارضاً ولی یجاء معرفته ایاه فلیحفظ اه

کفءات

فتح کاف ایله (کفء) و (کفءات) مساوات و عاثلت معناسنه استدر . فعلی باب مفاعله دن مصرف اولمغله کسر کاف ایله کفء : مکافأه مثلی مصدر در . نظیر معناسنه اسم دخی اولور (۱) بومعناده (کفء) لفظی ششائندر که جزء وزننده در (۲) فاعول وزننده (کفوء) و فاعیل وزننده (کفیء) دخی دینور که نظیر و صاحب کفءات دیمکدر . جمعی اجزاء وزننده (اکفء) در (۳) .

کفءات قادینک ارکه کده آرایه جفی شیدر ولزوم نکاح ایچون معتبر در (۴) . ارکک دیله دیککی قادینی ککندیسنه فراش ایدیمه بیلور و خست فراشندن طولای انک شرفی خللدار

(۱) کما فی قول سیدنا حسان : وروح القدس ایس له کفء . ومن الاول أعنی المفتوح قول غیره :

فانکحها لای کفء ولاغنی زیاد أضل الله سعی زیاد

(۲) سورة شریفه اخلاصی او قویکز . شاعر ابو الطیب مفسدات صلاتک اون آلتجیسی هامشده کتاب الصلایته ایراد ایتدیکز اییاتی قصیده سنده :

وإذا لم نجد من الناس کفءاً ذات خدر أرادت الموت بملا

دیمشدر . رسم خط بودر خط مصحف مقیس علیه دکلدر .

(۳) کما قال قائل ولا آرتضیه للمرتضی :

الناس من جهة التمثال اکفء أبوهم آدم والام حواء

(۴) لزومک معناسی ماسیقه معلوم اولشدر . نکاحک حکمی قیلنده کی هامشه باقکز .

اولماز . حالبوکه شرفلی برخاتون کندینک قدر و قیمتیه غیر متناسب برار ککه فراش اولمقدن صویجق عارلانه بیلور .

بناءً علیه زوج ابله زوجه آرمسته مضمون نظم آتی اوزره التی خصوصده مساوات آرانور (۱) ویاخورد زوجه او خصوصارده زوجدن دون بولنور :

انّ الکفامة فی النکاح تكون فی * ستّ لها بیت بدیع قد ضبط نسب واسلام كذلك حرفة * حرّية وديانة مال فقط

انلردن (نسب) قوم نجیب عربده اولور . قبائل قریش (۲) یکدیگره کفء اولدیغی کبی قبائل سائره عرب دخی هپ یکدیگرینک کفشدیلر (۳) . عربدن اولمیان عربده کفء اوله مدیغی کبی عرب

(۱) چونکه بحسب اعاده مصالح انجمن بین المتکافئين انتظام بولور . ذکر اولنان خصوصات سنه ايسه انلره بین الناس تفاخر واقع اولور . بوندن طولانی انلرک اعتباری لابد بولنور . بحر .

(۲) قریش : علیه الصلاة والسلام اذ ندمز حضرتلرینک اون ایکنجی جدلری اولان نصر بن کنانه اولادیدر . بنی نهم ، بنی عدی ، بنی امیه ، بنی هاشم الخ قریش قبائلندلر . خلفاء اربعه رضی الله تعالی عنهم حضراتندن : حضرت ابوبکر قرشی نیمی و حضرت عمر قرشی عدوی و حضرت عثمان قرشی اموی و حضرت علی قرشی هاشمی در . قبل :

وقریش می التي تسکن البحر بها سمیت قریش قریشا .

(۳) الانصاری والمهاجری فيه سواء . هنديه . واستثنی فی بعض الکتاب بنوباعه منهم لحسنهم .

وفهم قيل : ولاينفع الاصل من هاشم * اذا كانت النفس من باهله وقيل : اذا قيل للکلب يا باهي * عوى الکلب من شؤم هذا النسب والحق الاطلاق فان النفس لم يفصل وليس کل باهي بخيلاً بل فيهم الاجواد .

ساتره دخی قریشه کفء اوله‌ماز (۱) .

(اسلام و حریت) جه کفءات عربك غیریده آرانور چونکه
بونلر آنلرجه لازمه‌ حالدیر . بوا یکی خصوصده کفءات من جهة
الأصل معتبر اولمغنه بنفسه مسلم و یامعق اولان ، پدیری دخی
مسلم و یامعق اولانه کفء اوله‌ماز . یالکز پدیری مسلم و یاحر
اولان دخی ابوینی مسلم و یاحر اولانه کفء اوله‌ماز .
نسب جدایله تام اولدیغندن ابوجندی مسلم و یاحر اولان
جذبجد مسلم و حر کبیدر .

(حرفت و دیانات و مال) خص و صلرنده کفءات عرب
و عجمده (۲) آرا نه بیلور ،

صناعت خسیسه اربابی صناعت عالییه اربابنه کفء اوله‌ماز .
أصحاب و وظائف اهل حرفتدن معنوددر . کما فی الدر .

فاسق اولان کیمسه ۱۳ . کرك اعلان فسق ایدیچی اولسون

کما فی الدر مع‌الرد . وزاد المرحوم ابوجی زاده علی البیت الاول فی احسن حدیثه
بیتم ترکیاً جاس فییه فقال :

دنیدر اوکیم عقی ترک ایدوب * تفاخر ایده کثرت باه ایله

ولا ینظم الاصل من هانم * اذا كانت النفس من باهله

و فی الجزء الثانی من کتابنا مشاهیر النساء ص ۳۸۱ :

اذا ولدت حلیلة باهلی * غلاما زان فی عدد الائم

(۱) قالوا الحسب کفء للنسب فالعالم یكون کفءاً للعریبة . کذا

فی الهندیة .

ما الفضل الا لاهل العلم انهم * علی الهدی لمن استهدی ادلاء

(۲) عرب : فوق‌النضر اولان پدرك جمع ایلدیکیدر . اسم جمعدر مفردی

عربیدر . أعراب : اهل بادیهدر . انك مفردی أعرابیدر . عجم : عرب اولیاندر .
بونکده مفردی عجمیدر .

(۳) فسق : خروجدر . آعاجك حدنظامندن شاخك خروجی دخی

— که اکا (فاسق مجاهر) تعبیر اولنور — کرک اولسون صالحه بر
 فیزه و حتی صلحادن بر کیمسه نك فیزینه کفء اوله ماز .
 مالا کفء تده زوجک مهر معجلی اعطایه و حرفت اهلی
 اولدیغنه کوره همده زوجه نك بر آیلق نفقه سنه و اهل حرفت
 اولدیغنه کوره هر کونک نفقه سنه اقتداری کافیدر (۱)
 بونلره مالک و مقتدر اولان ارکک اموال عظیمه به مالک
 اولان قادینه کفتدر . بونلره مالک ارله میان ارکک هیچ بر قادینه
 کفء دکلدرد (۲) .
 کفء نك اعتباری ابتداء عقدده در . مال کبی عُرضه زوال
 اوله ییلاننک صکره دن زوالی ضرر ویرمز ،
 فقیر دوشن کیمسه نك صکره دنکی عجز و افتقارینه منی زوجه سی
 کندندن تفریق اولنمدیفی کبی حین تزوجنده کفء اولوبده
 صکره دن بئوره ایرنک نسکاحی دخی فسخ اولتماز (۳)

فسق و اوشاخ فاسقدر . اصطلاح فقهاده فاسق : ارتکاب معاصی ایله
 حدود حقندن خارج اولاندرد . نماز قیلیمان یا خود ایچی ایچن مسلم فاسقدر .
 (۱) لکن نفقهیه اقتدار زوجه ارکک قادیلق ایده ییله جک سندده بولندیغنه
 کورده در . دها کوچک ایسه نفقه سی لازم اولدیغندن زوجک مهر معجلی اعطایه
 اقتداریله اکتفا اولنور . هندیه . قادیلق اختیار اولسی مانم و طء دکلدرد .
 (۲) قضاتدن اولوب اغنیادن اولانک قیری ساداتدن اولوب نفقهیه قدرتی
 اولیمان فقیره کفء اولماز ، (عبدالرحیم) . حصکفی دیرکه صبی مهر معجل ایچون
 پدرینک و یا والده سنک و پدری جهتندن اولان جد و جدده سنک غناسیله کفء
 اولور .

(۳) ثم الکفاءة تعتبر عند ابتداء النکاح ولا یتم استمرارها بعد ذلك حتی
 لو تزوجها وهو کفء ثم صار فاجراً داعراً لا یفسخ النکاح . هندیه .

امور ستہ مذکورہ خارجندہ کفیات آرانیمہ جعندن بلدیہ
وکنجسلکہ وکوزللکہ اعتبار اولماز: کوپلی ارکک شهرلی قیزه واختیار
کیسه کنج قیزه وچرکین قوجه کوزل قادینه کفشد .

کفیات دعواسی و نکاحه اعتراض حق عصبه دن اولان
اولیا نکدر (۱) .

حره مکلفه نک نفسی بلاذن ولی کفشک غیری به تزویجندہ نکاحه
علی تقدیر صحتہ (۲) ولی معترض اوله رق — چوجق اولدقجه — (۳)
انی قاضی به فسخ ایتدیره بیلور . تجدد نکاح ایله حق اعتراض دخی
تجدد ایدر .

حق اعتراض اولجه عدم رضایه متوققدر . حره مکلفه لی و لیلر
کندی رضاسی و رضالری ایله کفتی اولیان برکیسه به بیلیرک نزویج
ایتمش اولوبده اوکیسه نک کف اولدیغی تبین ایتک صورتندہ
انلرک تقصیر ایدوب تحقیق سز ویردکری ایچون حق اعتراضلری اوله مان .
مکرکه وقت عقدده کفاتی شرط قیلش اوله لر . یاخود زوج
کندیک انلره کف اولدیغی سویله مش اولمی اوزرینه عقد ایدلش

(۱) هندالغه نفسی کئی اولمان زیده تزویج ایدوب هندک ذی حم جهندن
ولیمی عمرودن غیری کیسه سی اولسه عمرو ایچون حق اعتراض وارمیدر ؟
الحواب : بوقدر . (نتیجه) ولایت بچمندہ کچدکی وفتاواده تدرع ابدلکی
اوزره اب ایله بجدک غیری اولان واینک صغره نی کفتک غیری به تزویج ایتمی
صحیح اولمقله زوجیندن برینک وفاتندہ دیکری اکا وارث اوله مان .
(۲) آی و ظاهر انروایه الغیر المختاره للفتوی علی ماسبق بیانہ و آخر
باب الولایه

(۳) تبین اولان حل دخی ولادته ملحقدر ،

اولوبده کفه اولمدیعی صکر ددن ظاهر اولمش اوله . او حالده اولیانک اعتراضه حقلری اولور .

رضاء اولیاء یا صراحة و یا دلالة اولور . کلان آغر لخی قبول ایتمک یا خود ولیمه و یا زفاف ترقیبنده یولنمق دلالة رضادر . سکوت رضا دکلدر .

ولایت تجزؤ ایتیمیان سبب ایله ثابت برحق غیر متجزی . در هر ولی ایچون علی وجه الکمال ثابت اولمغله اولیادن بر طاقنک رضاسی جمله سنک رضاسی کیلدر . اقرب واقوی اولمدیجه بری دیگرینک رضاسنی نقض ایده مز .

نفسنی مهر مثلندن اقله نکاح لایان حرة بالغه نک دخنی ولیسی معترض اوله بیلوب یا زوج انی اتمام ایدر و یا خود دفعاً للعار حاکم انلرک یینلرینی تفریق ایدر . حاکمک تفریق و لینک طلبی اوزرینه زوجک حضور نده اولور (۵)

دخول واقع اولماش ایسه مهر دخنی یوقدر . اکرو لینک تفریقندن اول زوج قبل الدخول تطلیق ایدر ایسه انده احکام مهر جریان ایدر که مهر مسمانک ند فی لازم کلور .

قبل التفریق زوجیندن بریتک وفاقی وقوع بولمق دخنی بویله در که مهر مسمانک تمامی لازم کلور .

بونلرده و لینک مطالبه اتمامه حق اوله ماز .

تفریق مذکور طلاق دکل ، فسخدر . (کتاب الطلاقه باقکوز)

(*) محتاج حکم اولان هر فرقت زوجک غایبده اوله ماز : ماحن فیه ، خیاربلوغ ، امان ، اباء عن الإسلام ، محبویت و عنینیت ایله تفریق کبی . محتاج حکم اولیان فرقت زوجک غایبده اولور : خیار منبره ، خیار عتاقه ، امر بالید کبی . (فیضیه فی نکاح الکافر) .

مهر

مهر - که فتح میم ایلد در - زوجه نك عقد صحیح ایاه مستحق اولدیغی مالدن عبارتدر . زوجه حره اولدیغنه کوره مهری کسندیسنه و آخرك مملوکه سی اولدیغنه کوره مولاسنه یعنی آقندیسنه یا خود ختائمنه عائد اولور .

(مهر ك جمعی بعل و بعوله کبی (۱) (مهوره) در . (مهور) دخی دینور (۲) . فارسیده مهر زنانه (کابین) تعبیر اولنور . ترکجه مزده انك نکاحدن بشقه آدی یوقدر .)

مهر نکاحك شرطی یا خود رکنی دکل ، بلکه حکمی یعنی اثر مترتبدیر حین عقدده تسمیه مهر اولنماش و حتی ، مهر اولماق اوزره ، دیو شرط در میان ایدلش بیله اولسه عقد صحیح و صحت عقده حق شرع اولان مهر مترتب اولورکه او مهر مثلدیر . تسمیه ایدلش اولورسه اکامهر مسمی دینور .

مهر مثل و مسمی

(مهر مثل) زوجه نك بلا تسمیه قرم معروفنجه مستحق اولدیغی

(۱) بعل زوج مناسته در اون اوچنجی صفجه نك هامشنه بافکر . بعوله انك جمیدر قال تعالی : وبعولتهن الخ . لبعولتهن أو آباء بعولتهن .

(۲) مهر مصدر اوله رق باب : اللذن و باب أفعالدن دخی تصرف اولنور زوجك زوجه به صدف رغبتنه دلالتدن طولایی مهره سادك فتح و کسری ایاه (صدف) و ضم دال ایله (صدقه) دخی دینور . قال تعالی : وآنوا النساء صدقاتهن نحلة ، أى بطیب نفس . وجعلوا النحلة من أسماء المهر . انظر الدر .

مهر در که واجب بالعقد اولدیغیچون اصل اولان اودر (۱) .

(مهر مسمی) تراضی به مبنی انک قائمه تمامیدر که طرفینک قرار و رضایله
تسمیه و تعیین ایتدکری مهر دیمکدر . باب تفعیلدن اسم مفعول صیغه سیله در .

مهر مثله معتبر اولان زوجه نك با با طرفی اقر باسندن بکارت و سن
و حسن و آن و کمال خلق و عقل و علم و ادب و مال کبی اوصاف مرغوبه جه
کنندینه امثال اولانلرک مهریدر (۲) اکر پدری جهنندن امثالی یوق ایسه
بلده سی و عصر و زمانی اهلندن بولنان اقران اجانبی مهورینه باقیلور (۳) .
والده سی جهنندن امثال اعتبار اوانماز . مکرکه والده دخی پدر قومندن
اوله : عوجه قیزی کبی .

مهر مسمی حین عقدده و یادها اول یاخود صکره تسمیه و تعیین
اولنان مقدار هر نه ایسه اودر .

مهرده شرط اولان اون درهم کموشدن و یا انک قیمتندن اقل

(۱) زید هندی شهود محضرنده تزوج ایدوب لکن مهر تسمیه اولنسه
بعده زید هنده داخل اولدقدن صکره برانسه اوزرینه تراضی بولندین
هندی تطلیق ایلسه هند زیددن نه مقدار مهر آلور ؟ الجواب : مهر مثل
آلور . (علی افندی) .

و ذت صورتی دخی بویلددر و انده دخول شرط دکاسدر . تکیم بیان
اولنور .

(۲) و بشرط فی ثبوت اخبار رجلین أوز رجل وامرأتین و لفظ الشهادة فان لم يوجد
شهود عدول فالقول لازوج بیعینه - در مختار .

(۳) بونر حراثره کوره در . حواری حقنمه مهر مثل جاریه نك مرغوب
اولدیغی مقداردر .

اولما مقدر . اندن اقلی نسیمیه ده اتما می امر اولور ^(۱)

مهر ، نفود و اثماندن اولدیغی کبی عروض و اموال دن دخی اولور .

مهر اوله جق مالک متقوم یعنی مباح الاتفاع اولسی لازمدر کوله
وجاریه واسب و اثواب کبی هر مال متقومک مهر اولسی صحیحدر ^(۲)

نسیمیه اولنان کوله الخ معین اولدیغنه کوره انک عینی اعطا اولنمق
لازم کلور . عیناً ادا متعذر اولمقدجه قیمتیه قضا اولنه ماز ^(۳)

(۱) مهرک اقلی مضروب و غیر مضروب اون درهم کموشدر . حتی اون درهم
وزننده کولچه کموش قیمت اقل دخی اولسه جائز اولور . دراهمک غیر یسی انک مقامنه
وقت عقدده کی قیمتیه قائم اولور . وقت عقدده اون درهم کموش قیمتنده برثوب
یاخود بر مکیل و یا موزون اوزرینه تزوج ایندن کیمسه تک اعطا ایندیکی مهر
یوم قبضنده اندن اقل اولسه زوجه انی رد ایده م . عکسند ایدر . اگر ثوبک
انتقاصی قبل القبض بر جزء نک فواتنه مبنی ایسه زوجه انک یاخود عیناً اون درهم
کموشک اخذنده بخیر بوانور . هندیه .

(۲) ماله مال اولیان شی دخی ضم اولنه بیاور . مثلاً مهری بیک
غروش و برده فلانجه اورناغنک طلاق اولمق اوزره ایبدیلان تزوجده
نفس عقد ایله فلانجه به طلاق واقع اولور و زوجه منکوحه به مهر مسما سی اولان
بیک غروش عاند بوانور . فلانجه بی پوشامق اوزره یعنی اوشرط ایله ایبدیلان عقدده
انی تطلیق اینمقدجه طلاق واقع اولماز . کما فی الهندیه . بزم مشاهیر نساده (قطام) یی
اوقوبکز .

(۳) معین بر مال اوزرینه تزوج اولنوبده مالک قبل التسلیم هانک اولسی یاخود
مستحق ظهور ایتمی صورتنده مثالیاندن اولسته کوره منلی و قیمیاندن اولسته
کوره قیمتی و بر ملک لازم کلور . هندیه

برکوله ویا برجاریه یاخود براسب دیو مبهم بر جنس معین
تسمیه سنده زوج انک اورتیه حالیه سیله قیمتی اره سنده بخیر بولنور :
مسمی معلوم الجنس اولدیغنه نظراً انک عینی و مجهول الوصف
بولندیغنه نظراً قیمتی لازم کلوب واجب بالعقد ایکی شیتک بری
اولمغله زوجک اعطاسنده تخیر حاصل اولور . کما فی شرح المنار
لابن ملک .

تسمیه اولنان مالک جنسی معلوم اولمق جهتیه وصفتک
بجهولیتی بوبابده ضرر ویرمز . اما بر حیوان یاخود برقات اوره
دینیلوبده حیوانک نه جنس اولدیغی واوربه نک نه نزع بولندیغی
تعیین اولنمازایسه تسمیه صحیح اولمیوب مهر مثل لازم کلدیکی کبی
مقوم اولمیان برمال تسمیه اولنمق وشوپکمز دیو کوستریلان شی
شراب چیتقمق وشوکوله دیو ارانه اولنان شخص حر اولمق
صورتلرنده دخی مهر مثل لازم کلور . کما فی الخانیة (ه)

برمسلم بر مسله یی تزوج ایدوبده عقد نکاحده حلال اولان
واولمیان مالی تسمیه ایتکم ومثلاً زوجه نک مهری مقدار صحیح
مال متقوم ایله برقاچ رطل شراب اولمق اوزره دیو سویله ملک

(*) خانیه : فتاوی قاضیخاندر . تنارخانیه انک غیریدر . هندیه ده شویله
مذکوردر : تسمیه ده اصل بودرکه تسمیه صحیح ومقرر اولدیغنده مسمی نه ایسه
او واجب اولوب بده باقیلور مسمی اون درهم کوش ویا ده زباده ایسه انحق
انک اعطاسی لازم اولور اکر اون درمندن دون ایسه اونه اکال اولنور . تسمیه
اگر فاسد اولور ایسه مهر مثل لازم کلور : قادیبی بلده سندن اخراج ایتامک
یاخود اوزرینه اولمامک اوزره تزوج ایتسه تسمیه صحیح اولماز چونکه ذکر
اولنان شی مال دکادر . وکذا مسلم مسله یی میت یاخود دم ویا خر ویاخود
خنزیر اوزرینه تزوج ایسه تسمیه صحیح اولماز اه

صورتندہ حرام اولان مال ابطال اولنور : مهر مثلی اتمام لازم اولماز چونکہ خمرده مسلبین ایچون منفعت یوقدر . اما منفعت اولان برشیئی علاوه سویلرده عهدینه وفا ایتمزایسه قادینک مهر مثلی اکثر اولدیغنه واقفله رضاسی اولمدیغنه کوره مقدار مسماقی اکا ابلاغ ایتمک لازم کلور . کما فی الہندیۃ .

مدت معلومه (یا زانی) خانه سنده ساکن اولقی ، دبه (ویا آرابه) - سنہ بینمک ویا یوک یوکلتمک ، ترلاسنده زراعت ایتمک مثلی منافع اوزرینه دخی تزوج جائز وتسمیه صحیحدر . ہندیۃ .

مقابلہ سده اخمد اجرت جائز اولان ہر منفعتک مهر تسمیہ می جائزدر (۱) .

انجیق زوج حر نفس زوجہیہ خدمت ایتمک اوزره تزوجده مهر مثل لازم کلور (۲) .

شغاردہ دخی مهر مثل لازمدر .

(شغار) حصار وزندہ مشاغره معناسنہدرکہ ایکی کیمسہ یکدیگریہ قیزلرینی یاخود قیزقاردشلرینی ہربری دیگرینک مہری اولقی اوزره بلا بدل تزوج ایلمکدر (۳) .

(۱) ومنہ تعلیم القرآن لأن الفتوی الیوم علی جواز الاستتجار لتعلیمہ . وأما قوله صلی اللہ تعالیٰ علیہ وسلم « زوجتکھا بما معک من القرآن » فلیست الباء متعینۃ للعوض لجواز أنه تكون للسببیۃ أو للتعلیل أی بسبب مامعک من القرآن أو لأجل أنك من أهل القرآن أو المراد ببرکۃ مامعک منہ فلا یصلح دایلا . کما فی البحر .

(۲) ولھا خدمتہ لو عبداً مأذوناً فی ذلک کما أن تزوجھا علی أن ینخدم ولہا صحیح کفصۃ شعیب مع موسی علیہما السلام . کما فی الدر .

(۳) بخرده دھا شمولای اولہ رف « ایکی عقددن بری آخرش عوضی اولقی »

« لا شغار فی الاسلام » حدیثیله شغارک منہیتی فعل شرعی اولان نکاحک بطلاتی موجب دکل ، مهر دن خالی اولسنه محمولدر .

مهر معجل و مهر مؤجل

مهر مسمی عرف ناسده ایکی یه انقسام ایدوب عادت بر قسمی پیشین و بر قسمی وقت غایتده ویرلمک اوزره جاری اولمشدر . پیشین ویریلانه (مهر معجل) دیتورکه تعجیل ایدیلوب اولجه ویرلمش اولان مهر دیمکدر (۱) . وقت غایتده ویریلانه (مهر مؤجل) دینیلورکه وقت مفارقت دیمک اولان وقت غایت ایله تأجیل ایدلمش بولنان مهر دیمکدر (۲) . بونلرک بمجموع حاصلی بر مهر مسادر . عند الاطلاق متبادر اولان مهر مؤجلدر .

مهر مسمی ایکی یه انقسام ایتمک صورتنده بین الزوجین نکاح قائم ایکن زوجه مهر مؤجلنی زوجندن اخذه قادر اوله مازکه دین مؤجلی اجلندن اول ایسته مک قییلندن اولور . زوج دیلرسه ویرر (انی ویرمکله زوجه سنی بوشامش اولماز) . زوجه مهر معجلنی اخذه

— اوزره کشتی کندی مولیه سنی دیکرک مولیه سی مقابلنده کا تزویج ایتمکدر « دیو تعریف اولمشدرکه شغاردی ایکی عقددن بری دیکره ایکی طرفه دخی عوض اولق قیدی لابدر . ایکی کیسه بری برینک همشیره سنی نکاح ایتمک وزن نفاعلده اوله رف (تجاب) اطلاق اولور .

(۱) بزم عرفیه بوکا (آغراق) اسمی ویریلیور . بعضاً پیشین ویریلهمیرهک حله سی ثبت دفتر ایدلمکله پیشین اولانی (مستوف) نامه نی آلیورکه دفعه ده اخذ واستیفا اولمش دیو کوسنرلمش اولور . ابن عابدین آغرافه عرف اعاجده (دستمان) دینلدیکنی سوبلیور . انظره قبیل نکاح الرفیق .

(۲) غایت : موت یا خود طلاقدن عبارتدر . اوده فی نفسها معلومدر ، کما فی سهجة الفتوی .

قادر در (۱) . انی اخذ واستیفا ایلدکجه نفسنی زوجنه تمسکین ایتیمه —
بیلور (۲) .

مهر مؤجل وقت غایته ویرملک لازم کلور . اندن صکره تأجیل ده
اولنماز (۳) .

مهرک هبسنی مؤجل قیامق دخی صحیح اولمغله شو قدر غروش
مهر (مؤجل) تسمیه سیله واقع اولان تزوجده مهر معجل تسمیه .
اولنمسه وقت غایته انی عرف وعادته مبنی طلبه حق اولماز . کما فی
فتاوی علی افندی .

مهرک معجل و مؤجل عقدده ادراج اولندیغنه ~~کوره~~ تماماً
زوجه نك حقیدر . اکا مقابل زوجک بر شی ایستمکه حق
یوقدر . تزوجدن ارکک ایچون مقصد تأملدر . ماله توسل
دکلدر . انیچ عرف وعادت دخی مراعی اولمغله مهر معجل عقدده
تأخیر اولنمیه رق آغراق نامیله زوج طرفندن اولجه اعطا اولنوب
زوجه جانبندن اخذ واستیفا ایلمش بوانمق صورتنده اکا مقابل

(۱) مصلحت رجاله صالحه اولیان صغیره یی باباسی زوجنه قبل النسلیم مهر
معجلنی طلب واخذه فادر اولور . (نتیجه) .

(۲) طوعاً خلوت وحتی دخول وقوع بولش اولمغله زوجنه نك بوحق زائل
اولدیغی کی نفسنی بوسبیلک زوجندن منع ایتمکده اولسندن طولانی کندبسی
نفقه دن دخی سافط اولماز . خروجی ده اذن زوجنه نوقف اینمز . کما فی الدر .

(۳) یعنی طلاق و با موت ایله اداسی لازم کلان مهرده تأجیل صحیح اولماز
« زید زوجنه سی هندی بئائاً تطلیق ایتدکدن صکره زید ذممنده اولان مهر
مؤجانی اجل معلوم ایله تأجیل ایسه هند قبل حلول الأجل مهرینی زیددن آلمغه
قادره اولورمی ؟ الجواب : اولور . » بهجه . رجعیاً تطلیقده دخی اقتضاء عدله
مهر مؤجل بیله معجل اولور .

تَبْرَكْ جِهَازِی میاننده زوجہ متعلق اشیا دخی اولق معناد بولندیغندن زوجہسی کندیسنه بلا جِهَاز کوندر بلان کیسه بعد الزفاف راضی اولوب سکوت ایتدکجه مطالبه به حقی اولور دینلشدر . کما فی الدر مع الرد .

« لابد من فراق اما بالموت واما بالطلاق » خواستجه مفارقت زوجین لابد (ناچار) اولدیغندن وفات صورتیه مفارقتده مطلقا یعنی دخول و باخلوت كرك وقوع بولمش اولسون كرك اولسون مهر مثل و یامسانك تمامی لازم کلور : زوج وفات ایتمش ایسه ترکسندن زوجہ آنی آلور ^(۱) زوجہ وفات ایلش ایسه زوجك انی ورثه زوجیه ویرمسی لازم کلور .

طلاق صورتیه مفارقتده دخول و یاخلوت وقوع بولوب بولمادیغنه باقیلور : انلردن بری واقع اولمش ایسه مهر مسمانك تمامی و واقع اولمامش ایسه انك نصفی لازم کلور ^(۲) . مهر مسمی

(۱) زید هندی برمعین ملك منزل ابله باغچهسی وشوئدر اشیا معینهسی مهر معجل اولق اوزره تزوج ایتدکدن صکره زید فوت اولسه هند اول منزل و باغچه و اشیا المنه قادره اولوری ؟ الجواب : اولور . (علی افندی) .

(۲) مهر زوجیه تسام اولمامش ایسه زوجك مجرد طلاقله انك نصفی زوجك ملکنه عودت ایدر . اگر تسلیم اولمش ایسه زوجك آنده اسباب ملکدن اولان قبضی باطل اولمامقله نصفك ملك زوجہ عودتی قصایه یاخود رضایه توقف ایدر . (درمختار) . حقیقهً و یا حکماً و طعن اول وقوعی سببیه نصف مهری موجب اولان فرقت زوج طرندن کلان فرقندر كرك طلاق و كرك فسخ طریقیه اولسون : ابلاء ، لعان ، عینیت ، ارئداد ، زوجہ سنك اسلامی تقدیرنده کندیك اسلامدن امتناع ایتمسی ، زوجہ نك اصول یاخود فروغه حرمت مصاهرهیی

اولمديغى تەقدىردە دخول و ياخولوت واقع اولديغنه كوره مهر مثل اعطا اولنور اولردن برى واقع اولمديغنه كوره مطلقه يه متعه ويريلور^(۱).
 بوبابده متعه : قادين كسوه سندن برجار وبر كو ملك (يعنى انتارى) و بر باش اور تيسندن عبارت اون پارچه شيدر .
 انلرى قيمه اعطاده دخى زوجى قبوله مجبور اولور .
 متعه قول مفتى به اوزره نفقه كى حال طرفينه كوره اولوركه طرفين غنى اولديغنه كوره متعه نك اغلاسى و فقير اولديغنه كوره ادناسى و مختلاف الحال بولنديغنه كوره وسطى ويريلور . زوج فقيرك ويره چكى قيمت بش درهم كموش دكرندن دون و زوج غنينك ويره چكى قيمت نصف مهر مثلدن افزرن اولماز^(۲)
 نفسى خيار بلوغ ايله قبل الدخول والخلوه اختيار ايتمش اولان نوبالغه نك مهرى اولماز .

دخول و خلوت

مهر مثل اولسون مهر مسمى اولسون بزجه انك موجبي عقد صحيحدر . دخول مؤكد يدر .

موجب فعلده بولمى كى . فرقت اكر زوج طرفندن كلىش ايسه اكا نصف مهر دخى لازم اولوب ساقط اولور : زوج نك ارتدادى . كفايه اولمديغى حالده زوجنك اسلامده كشدبسنه عرض اولنان اسلامدن امتناع ايلمى ، زوجنك اصل و بافرعنه حرمت مصاهره نى موجب فعلده بولمى كى كه بونلره تفريق بالمعصيه تعبير اولنور .

(۱) متعه طلاق لغت عربده (تحميم) دينليكى در دست اولان الحاقائى نك عبدالرحمن ابن عوف عنواننده حاشيه اوله رق يازمشدور . تحميم و بومعناده كى تحميم تامين كى اسمدر .
 تامين طاب معانسنه دركه چادر ايسدر .

(۲) هذا غاية تحريرى فى التنوير على افادة الحصى وان لم يغفر وجهه بعض الناظرين

مهر اوج معنائك بريله تا كد ايدر : دخول ، خلوت صحیحه ، وفات .

بومعائنيك بری حاصل اولمازدن اول مهر ثابت الوجوب ، وشو قدركه محتمل السقوط اولوب عقدده صحت اولمديغنه **كوره** قبل الدخول وفات دخی اولسه تماماً وعقدده صحت اولوبده قبل الدخول طلاق وقوعنده نصفاً ساقط اولور .

ذكر اولئان معانی ثلاثه نك بری حاصل اولدندن **سكره** زوجه وانك وفاتی صورتنده صاحب حق حط وهبه (۱) ایتدكجه مهردن برشی ساقط اولماز .

• (دخول) : زوجك زوجه یه مقارنتیدر (۲) .

دار اسلامده بلاملك یمین دخول یعنی برار ككك برقادینه مقارنتی ایكیدن خالی اولمیوب ولو من وجه اولسون مشروع ایسه مهری وغیر مشروع ایسه حدی (عقوبتی) استلزام ایدر (۳) .

صورت مشروعهده نكاح شروطنی استجماع ایده میهرك فاسد ویا موقوف اولیوبرر ایسه حد ساقط اولور . مهر كده مثل

(۱) حط : بر مقدار تزییل ایتدكدر . هبه باغشلامقدر . صاحب هندیه ابراء

تعیر ایتمشدر .

(۲) مصباحده مذکوردركه دخول لغتی باء حرفیه صلّه اندقدده فادین ایله ایلك مفارتندن کنایه اولور . وطء مباحده غالب الاستعمالدر واو فادین مدخول بها در اه دخول مذکوره بنادخی دینور واو معناده بنا افتعال واستفعال بابلرندن دخی استعمال اولنور . شویبتده بوا یکی لغت مجتهددر :

أرى كل ذي أهلٍ يقيم ويتنق * مقيماً وما استقنيت الا على ظهر

زفاف : زوجه یی زوجنه تسلیمدن عبارتدر .

(۳) واستثنی من هذه القاعدة فی الایر مسئلئان وزید علیهمان ارد ست مسائل راجعهما ان شئت قبیل نكاح الرقیق .

و مسلمان اقلی لازم کاور . تزکیم بابتده بیان اولنور .
نسکاح صحیح ایله اولان خلوت صحیحجه دخی دخول حکمنده در :
(خلوت) : زوج ایله زوجه اذنلری اولمدقجه شخص ثائیک
کندیلرینه اطلاعندن امین اولدقلری بر یرده یالکز بولنملرندن
عبارتدر .

خلوتک صحتی : زوجینک برنده وطء و مقارنته بر مانع
بولنماقدردر . مانع کرک حسی اولسون : خسته لک ، کوچکلک
چلیمسزلک کبی (۱) . کرک شرعی اولسون : فرض اولان نماز ، فرض
اولان اورج (۲) ، علی الاطلاق احرام ، حیض ، نفاس کبی (۳) .
یانلرنده ذکور و انانندن برکیمسسه بولنمق ولوکه بولنان کیمسه
اعمی و یا نائم یاخود صبی اولسون (۴) مانع خلوت اولدیغی کبی

(۱) زید هندی شو قدر اقچه مهر تسمیه سیله تزوج ایتدکدن صکره زفاف واقع
اولوب لکن زید صراض اولمغله وطء ممکن اولیوب هندی تطلیق ایلسه زید مهر
مسئانک نصفی هنده ویررایکن هند راضیه اولیوب تمام آلفه قدره اولورمی ؟
الجواب : اولماز . (نتیجه) .

زید سکر یاشنده اولان قیزی هند صغیره یی شو قدر اقچه مهر تسمیه سیله
عمروه تزویج ایتدکدن صکره زفاف واقع اولوب لکن هند مهزوله (چلیمسز)
اولمغله وطء بولنمیدن عمرو هندی تطلیق ایلسه مهر مسانک نصفیمی بوقسه تمامی
لازم اولور ؟ الجواب : نصی . (بهجه) .

(۲) أغنی الاداء فان صوم التطوع والمنذور والکفارات والقضاء غیر مانع
لصحتها اذ لا كفارة بالإفساد . والمانع في الصلاة الفرضية فقط . كما في الدر .

(۳) ایکی صکره کیدن ماعداسی ایکی طرفده ده اوله یلور .

(۴) مقصود صبی میزدر . بولنان شخص صبی غیر ممیز و یا مجنون یاخود مغبی
علیه (باغبین) ایسه مانع خلوت صابیلماز . كما في الدر . قال وجارية أحدهما لا تمنع
والسکاب یمنع إن کان عقورا أو لازوجة وإلا لا - وبقي من المانع عدم صلاحية
المكان كمسجد وطريق وصحراء وسطح اه یحذف

هیچ کیمسه بولنماق صورتنده زوجینک برنده ذکر اولسان
موانعک بری بولنماق دخی خلوتک مانع صحتدر .
عنینیت مانع صحت خلوت دکدر (۱) .

خلوت صحیحه (۲) مجرد غسلی واحصائی (۳) و حرمت بنائی
و مبتوته (۴) حقننده زوج اوله حلالیتی و رجعتی (۵) و میراثی موجب
اولماز ایسه ده ثبوت نسبی و لزوم عدتی و لزوم نفقه‌ی و تا کد مهری
موجب اولور (۶) .

(وفات) : کړک موت معتاد ایله وکړک قتل ویا انتحار (۷)
طریقيله اولسون و دخول ویا خلوت کړک واقع اولسون ، کړک
اولسون مهر مثل ویا مسادن هیچ برشی ساقط اولماق اوزره

(۱) وکذا الحضاء اجماعا . واما المحبوب إذا خلا بامرأته ثم طلقها فکذلك عند
ابی حنیفه . و عندهما لها نصف المهر وعليها العدة اجماعا . لکن قالوا الرتی یمنع
صحة الخلو فلو خلا بالرتقاء فلها نصف المهر ولا عدة علیها . كما فی الجوهره و عدة
الدر المختار .

(۲) فید صحت لزوم مهره کوره در . لزوم عدتده قید مزبور معتبر
دکدر .

(۳) حقننده عزوزنا ایدنهد ، وارثکاب زنا تقدیرنده کندیسنه رجم ، تراب
ایتمک اوزره محسن اولق .

(۴) اوج طلاق ایله مطلقه معناسنه در . محرماته و کتاب الطلاقه باقکر .

(۵) کتاب الطلاقه مراجعت ایدکتر .

(۶) ای إذا کان النکاح غیر فاسد و لا موقوف . کما مر و سیاتی .

(۷) چونکه کشینک کندی نفسنه جنایتی احکام دنیا حقننده معتبر
اولد بندن زوجه‌نک انتحار ایتمسی حتف آنفها وفات ایلمسی کی اولور .
همده زوجه انتحار ایتمکله کندی ورثه‌سنک حقوقنی اسقاطه مالک
اولماز . ط .

انی ذمت زوجه مقرر قیلار ^(۱) .

زوجه یی کندی وارثی قتل ایتمک دخی بویله در .

انتحار صورتنده زوجه مملوکه غیر دخی اولسه حکم بویله در
(که جاریه نك مالکی اكا عائد اولان مہردن محروم اولماز)
علی الصبیح .

اگر جاریه یی زوجی کند یسنه داخل اولدین مالک مکلفی ^(۲)
قتل ایدرسه مهر ساقط اولور . بوصورتده مالک قبل التمس
اتلاف مبیع ایدن بائع کبی مبدلی منع ایتدیککیچون منع بدل ایله
بجازات اولنور ^(۳) .

برقیز بریسنه مجرد نامزد و نشانلی اولمقله اكا زوجه اولمیه جفتدن
نشان یا خود آغراق (مهر معجل) نامیله ویریلان شی قبزك قبل العقد
وفاتنده موجود ایسه عیناً و مستهلاً ایسه مثلاً و یا قیمه استرداد
اولنه بیلور ^(۴) قبل العقد زوجك وفاتی صورتنده حق استرداد
ورثه نیکسار ^(۵) .

(۱) جنون مطبق ایله مجنون اولان زیدك ولی اقربی لأبوین عمی عمرو هندی
مهر مثلی اولان شوقدر اقچه مهر تسمیه سیله زیده تزویج ایتدکدن صکره زید
فوت اولسه هند زیدك ترکمه سندن مهر مسای و ماعدادن حصه سنی آلفه قادره
اولوری ؟ الجواب : اولور . ولی شرط فی انکاح الصغار والمجانین والممالیک
(علی افندی) .

(۲) جاریه نك قاتلی اولان مالکی صبی یا خود مجنون بولمق کبی مکلف دکل
ایسه مهر ساقط اولماز . علی الراجع . کما فی الدر مع ط .

(۳) در مختارک نکاح رقیقنده بویله مذکور اولوب هندیده سقوط مهرک
قول حضرت امام اولدینی و امامین عتدنده مهرک عدم سقوطی ذکر اولمشدر .

(۴) چونکه هنوز تمام بولاش بر معارضه در .

(۵) زید نامزدی اولان هند مهر معجل نامیله بر اینک و یروب =

هدیه نامیده و یرلمش اولمق صورتمده شیء موهوب موجود ایسه
استرداد اولنه ییلور . هالك یاخود مستهلك ایسه اولنماز . کما هو
حكم الهبة .

نشانندن صکره جایلق دخی حکم مذکور اوزره در (۱) .

کیمسه نك تحت ولايتنده اولمیان حره مکلفه (۲) حقنده کرك ولینك
و کرك شخص اجنینك «نقسم ایچون شو تدر شی ویرلمد کجه نکاح
ایتدر مم» دیمکه حتی اوله ماز .

بو یولده آلمان شی روشو تدر استرداد اولنور (۳)

اما زوجك تزویج ایچون واسطه یه وعدایتدیکی شیء انك
سعی مقابلنده اجری دیمك اولمغله اولجابده او واسطه یه ویردیکی
اجر مثلی زوج استرداد ایدهمز . (وعدلر صورت تعلیقی اکتسا
ایله لازم اولور)

مهرده مواضعه و تصرف و تکرار

عادلر سرأ بر مقدار و یا جنس مهر اوزرینه و علانیة (۴)

== لکن عقد نکاح اولمغین زید فوت اولسه ورثه سی اینکی هنددن آلمده
قادر اولورلری ؟ الجواب : اولورلر . (فیضیه) .

(۱) زید هنده نامزد اولدقده مهر معجل نامنه هنده شو قدر اشیا کوندر و ب
بعده هندی تزویجین فارغ اولسه زید اشیاء مزبوریهی هنددن استردادده قادر
اولورمی ؟ الجواب : اولور . (علی اغندی)

(۲) تحت ولایتده اولماق انك صفت کاشفه سیدر . کما قد عرفت .

(۳) فیضیه نك مسائل شتاسنه باقکر . اهل مرأه قادینی زوعه تسلیم ایدر
ایکن برشی آلمه زوج انی ده استرداد ایده ییلور چونکه اوده رشو تدر .
کما فی الهندیة .

(۴) علانیت کلمه سی رتبه یت و کراهیت کی مخفف الیاء در عنناً دیمکدر .

اندىن زياته بر مقدار و يا بشقه بر جنس مهر اوزرينه عقد نكاح ايتمش اولمق صورتده طرفين مواضعده يعنى ظاهر ك سَمْعَه^(۱) اولديغنده متفق اولدقجه ظاهر عقد معتبر اولور . مكر كه عكسى اثبات اولنه .

بعد الامهار استملاك اولنمق قييندن اولماق اوزره^(۲) مهر بالتسميه زوجه نك ملكى اولمغله انده تصرف حقى دخى زوجه نكدر .

زوج كنديسنه داخل ولسون ، اولسون زوجه مكافه كندى مهرينى زوجه بالرضا باغشلايه بيلور و بوبابده اوليادن هيچ برينك نه پدرينك ونه غيريسنك اغراضه حتمى اوله ماز . زوج ميتنه دخى باغشلايه بيلور . مهرينى زوجنك ورثه سنه دخى هبه ايتسه اولور .

مهر حق زوجه و ملوكه يه كوره حق مولى اولديغندن مولى دخى مكاتب اولميان جاريه سنك مهرينى زوجه هبه ايده بيلور^(۳) پدر تحت ولايتنده ترويج ايتديكى صغيره ايزينك مهرينى كيمسه يه باغشلايه ماز .

زوجه مهرينى زوجه بر شرط ايله هبه ايتمش اولديغنه كوره

(۱) مسموعاته نظراً (سمعه) مرثياته نظراً (رياء) كيدير كه كو سترش ديمكدر . زخمى نوايع الكامده « رب دعاء و دمه من أجل رياء و سمعه » ديمشدر .

(۲) بوقيد فائده سى اصول اوقويانلرجه معلومدر .

(۳) و كذلك مدبرته وام ولده و اما المكاتبه فالمر لها فلا يهبه مولاها . هذليه .

شرط موجود اولورسه مهر موهوب اولور شرط موجود اولماز
ایسه مهر کا کن زوجه یه عائد بولونور . هندیه (۱)

زوجه مهرینک بر مقدارینی حط و تنزیل دخی ایده بیلور .

بونلر زوجک قبولنده توقف ایتمز . شو قدرکه انک ردیله مردود
اولور .

زوجه ده حق تنزیل اولدیغی کبی زوجیت قائم اولماق شرطیله
زوجه دخی (۲) حق تزید واردر (۳) . بین الزوجین نکاح قائم ایکن
زوجک مهره مقدار معین (۴) ایتدیکی زیاده زوجنک وصغیره غیر
متعقله اولدیغنه کوره و لیسنک (۵) در حال قبولیله معتبر اولوب
وفات زوجده زوج او زیاده یه دخی مستحق بولونور (۶)

(۱) زیدک زوجه مدخول بهاسی هند زیده « بکا بر جاریه آلیوریر ایسه ک
مهری سکا به ایده م » دیوب لکن زید جاریه آلیوریر موب بعده زید هندی
تطلیق ایسه هند مهرینی زیددن طلب ایتدکده زید مجرد « به ایده م »
دیمشیدک دیو ویرمماکه قادر اولوری ؟ الجواب : اولماز . (فیضیه) .

(۲) وکذا فی الولی . کما فی الهندیه . قال سواء كانت الزیاده من جنس المهر
اولا من زوج أو من ولی ام .

(۳) عند علمائنا الثلاثة . (هندیه) . خلافاً لزفر . (علی افندی) .

(۴) فلو قال زدتك فی مهرک ولم یعین لم تصح الزیاده للجهالة . رد المختار .

(۵) زدنه علی الهندیه من قول علی افندی . بشرط قبولهما فی المجلس . کما فی
الدر المختار .

(۶) زوجنک وفاتندن صکره مهرینی زیاده اینمک عند الامام جائز وعند
الامامین غیر جائز در . هندیه .

اردهن زوجیت زائل اولدقدن صکره مهره ایدیلان زیاده معتبر اولماز (۱).

تزیید بر شرط ایله مشروط اولدیغنه کوره شرط موجود اولدقجه زیاده لازم اولماز (۲).

زیاده مهر دخی ذات مهر کی دخول و خلوت و وفاتدن عبارت بولسان معانی ثلاثه نك بریله تأکید ایدر . بومعانیدن بری بولنمیه رق فرقت واقع اولور یعنی زوجه قبل الدخول و الخلوه تطلیق اولنور ایسه زیاده باطل اولوب اصل مسمى انتصاف ایدر که انجق ذات مهرک نصفی و یریلور . زیاده انتصاف ایتمز (۳).

مرض موت حق غریبی و حق وارثی و قایه مقداری حجری موجب اولدیغندن کرک زوجه نك جواز هبه سی و کرک زوجک زیاده مهر ایده ^{۱۴} بیلمسی حال صحت ایله مقیددر . (مهر مثل ایله تزوجدن مریض محجور دکادر) (۴).

(۱) قبل الدخول تطلیق و یا بعد الدخول ابانه ایدیلان زوجه نك مهرینه زیاده ایتدک صحیح اولدیغنی کی رجعیاً مطلقه نك عدنی انقضا سنده ایدیلان زیاده دخی صحیح اولماز . کما فی الهندیة .

(۲) یکریمی ایکنجی صفحه ده کی دردنجی هامشی اوقویکر . ولو تزوجها بازید من مهر مثلها علی أنها بکر و حی نیب لاتبی الزیاده . (فیضیه) .

(۳) یعنی ایدیلان زیاده نك دخی نصفی و بملک لازم کلز چونکه تنصیف نصاً مفروض فی العقد مختصدر . قاله الحصکفی .

(۴) زید مرض موتنده هندی شوقدر آقچه مهر اسمیه سیله تزوج ایتدکدن صکره زید فوت اولسه مهر مزبور هنک مهر مثانه مساوی اولیجق هند مبلغ مزبوری زیدک ترکه سندق آلمغه قادره اولورمی ؟ الجواب : اولور . (فیضیه) .

بایبده مبین اولدیغی اوزره طلاق رجعیده زوجه یه رجعت کافی اولمغله تجدید عقدہ لزوم اولدیغی کبی اشراط مهر جدیدہ دخی لزوم یوقادر . بناءً علیہ رجعیاً مطلقه یه مراجعتده مهر تکرر ایتمز^(۱)

بائناً تطلیقه تجدید عقد ایدیله جکندن مهر مسمانی ویرمدن بتکرار تزوج و تسمیه وقوع بولور ایسه هرایکیسنی غایتده اخذ ایتمک زوجه مستحق اولور^(۲) ایکنجی تزوجده زوجین مبارأه ایتمسه لرذمت زوج مهر ثانیدن بری اوله ییلور .

بلا تطلیق تجدید نکاحنه . که احتیاط زعمیه اولان تجدید فی لزومدر^(۳) — مهر ثانی زائد دخی اولسه معتبر اولماز^(۴) عقد ثانی ایله تزیید مهر مقصود اولمقجه برشی واجب اولمیوب اکر تزیید مهر مقصدیله بر عقد دها ایدلمش بولور ایسه احوالده مهر ثانی معتبر اولور . کما فی الهندیه .

(۱) اکر زوج : « سکا بیک غروش ایله مراجعت ایتم . » دیر و زوجه قبول ایدر ایسه جائز اولور . قبول ایتمز ایسه اولماز چونکه مهرده زیاده دیکدر زوجه نك قبولنه توقف ایدر . هندیه .

(۲) نکاح ثانی عدت ائناسنده واقم اولدیغنه کوره زوج انی ثانیاً قبل الدخول دخی تطلیق ایتمسه زوجه هرایکی نکاحدن مهر لرك تمامنه مستحق اولور . تطلیق ناییدن صکره کی عقد ثالث دخی بویله در . مسئله فیضیه ده مصوردر .

(۳) ان کان الرجل نقیاً معرضاً عما لایعنیه .

(۴) وان جدد النکاح للاحتیاط لاتلزمه الزیاده بلانزع لان الغرض ابقاء الأول . ولان العقد الثانی لم یثبت فکیف یثبت ما فی ضمنه اه بهجة عن البرازیه ومثله فی طلاق الفیضة .

وفاتده ، ودخولدن واو حکمده اولان خلوت صحیحده دن صکره کی
حلاقده تمام مهر مثل ویا مسیانک و بلا دخول و خلوت تطلیقده نصف
مهر مسیانک یاخود متعه نك لزومی عقد صحیحده کوردر . عقد فاسد
و تعبیر دیگر ابله نکاح فاسد ابقا اولنه میه جغندن انک مفارقتنده اگر
دخول واقع اولماش ایسه خلوت صحیحده وقوع بولمش بیله اولسه
مهره دائر هیچ برشی لازم کلمیوب دخول واقع ولمش بولند یغنه
کوره مهر (مسمی دکل ایسه) بالغاً ما بلغ مهر مثل ومهر (مسمی ایسه)
اندن اکثر اولمیان مهر مثل اعطا اولنور . یعنی انلردن هانکیسی
اقل ایسه او ویریلور . ویریلان انک مهری دکل ، عُفـری
(دیت بُضعی) در (۵) .

(۵) بضع ایچون اون ایکنجی صفحه نك دردنجی هامشنه باقکز . العقر بالضم
من أسماء المهر كما في الدر . وهو في الأصل دية بضعها إذا غصبت على نفسها ثم كثر
ذلك حتى استعمل في المهر . كما في المصباح . يعني المهر الذي يجب بنحو الوطء
بشبهة . قال ابن عابدين في بيان مهر المثل مانصه : ثم اعلم ان اعتبار مهر المثل المذكور
حكم كل نكاح صحيح لاتسمية فيه أصلاً أو سمي فيه ماهو مجهول . مالايجل شرعاً
وحكم كل نكاح فاسد بعد الوطء سمي فيه مهر أولاً وأما المواضع التي يجب فيها
المهر بسبب الوطء بشبهة فليس المراد بالمهر فيها مهر المثل المذكور هنا لما في الخلاصة
أن المراد به العقر وفسره الاسبيجاني بأنه ينظر بكم تستأجر لزنائنا لو كان حلالاً يجب
ذلك القدر اه .

نکاح فاسد یا خود عقد فاسد وانك احکامی

عقد نکاحك فسادى شروطنى جامع اولمامسیله در . مثلاً شاهدسز اولان یا خود شاهد واحد حضورنده عقد اولنان و یا خود یا الکر عقد وکیل اولانلرک (کندی فعللری دیمک اولان عقد شهادتلى مقبول اولمامغله) محضرنده ابدیلان نکاح فاسد اولدیغی کی فصل محرمانده مذکور اسباب تحریمک بری - که مانع شرعیدر - موجود ایکن اولنان عقد دخی فاسددر^(۱) : نسباً و یا رضاعاً قریب محرمی آلمق ، زوجینک بری دیگرینه مالک اولمق ، حره اوزرینه مملوکه غیرى نکاحلامق ، منکوحه اوزرینه انک همشیردسی و یا خاله سی مثلی قریبه سنی تزوج ایتمک ، معتدّه غیرى و درت زوجیه سی اولانه کوره انلرک برینی تطلیق عدتمده بشنجی برقادینی نکاحلامق کی .

نکاح فاسدك حکمی : زوجین زوجیت اوزره ابقا اولنمیوب کندیلری مفارقت ایتمز لرایسه بینلری تفریق ایدمک^(۲) و دخول

(۱) عباداتده ومن جهة عبادت اولان مناکحانده فاسد ایله باطل سیاندر ، باب عدناء صاحب در : « نکاح باطلده عدت یوقدر » دیو اتی نکاح فاسده مقابل طومش و طحطا ویده اکا مثال اوله رق : منکوحه غیرى بیله مرک نکاحلامق و یا خود نکاحی عقد اولنیه جق الفاظ ایله عقد ایدمک کوسنلشددر . ابن عابدین بوبابده ویردیکی تفصیلدن صکره « فاسد ایله باطل عدتک غیریده فرسزددر عدت خصو صنده انلرک فرقی ثابتدر » دیمشدر . فلینظر .

(۲) مثلاً بن الزوجین رضاع ثابت اولسه بینلری تفریق ابدیلور . قبل الدخول ایسه مهر لازم اولیبوب بعد الدخول ایسه مهر مثل وسمادن اقلی ویریلور که بو مهر مسمی اولدیغنه کورده در . اولدیغنه کوره تام مهر مثل ویریلور . نکیم سکان ایکنجی و سکان دردنجی صفحه لرده متناً میندر .

وقوع بولمش اولمدیغجه مهر وعدت لازم اولمیوب و بونلر بالفعل موافقه نك غیرى به ترتب ایتمیوب^(۱) اسكر دخول واقع اولمش ایسه مهر مسمى اولمدیغنه کوره قادینه اندن و مهر مثلدن اقلی ویرمك و مهر مسمى اولمدیغنه کوره بالغاً ما بلغ مهر مثل لازم کلمك و دخول و خلوته عدت ترتب ایتمك^(۲) و دخولدن مجرد اولان نکاح فاسد ایله حرمت مصاهرت ثابت اولماق و او عقد موجب توارث اولمدیغی کبی عقد دیگره مانع دخی اولماقدیر . نكسکیم امثله آیه دن ظاهر اولور .

نکاح فاسده كرك زوجینك کندی مفارقتلری ، كرك حاکم طرفندن تفریق اولملری طلاق دکلدر . زوجینك کندی مفارقتلری متارکهدر . اومتارکینی انلر قبل الدخول و بعد الدخول یاپه بیلورلر ، هربری دیگرینك غیابنده دخی مفارقت و متارکه ایده بیلور . ایتمکلری صورتده ایکیسینك مواجهه سینده حاکم تفریق حکم ایدر ،

كرك تفریق مذکور كرك مفارقت مذکوره طلاق اولمدیغندن عدد طلاقه محسوب اولمیوب حرمت محل بولنمدیغنه کوره عدد طلاق عقد صحیح اجرا سندن صکره وقوع یوله حق تطلیقتدن ابتدا ایدر . عقد فاسد دخولی انتاج ایتمش ایسه او دخول حلال اولماق

(۱) فلا یجب بالمس والتقبيل بشهوة ولا بالوطء في غير محل النسل مهر صرح به ابن عابدين .

(۲) چونکه مهر ك موجب عقد صحیحدر . عقد صحیح اولینجه دخولدن مجرد اولان خلوت مهری موجب اوله ماز . کما یأتی وهو المصرح به فی مهر الدرر . عدتك موجب صحیح و غیر صحیح خلوتدر . کما یأتی عن ط .

و موجب تعزیز اولمق ايله برابر شبههٔ نسكاحه مبنی حد — كه عقوبت شرعیه دنیویه در — آندن ساقط ، و وجه مذکور اوزره مهر وعدت لازم ، و حمل وقوعنده نسب ثابت اولور ، دخول وقوع بولمديغنه كوره بونلك برینه محل اولماز ، فساد عتمده مبنی بوبابده مهر مجرد عقد ايله دكل ، منافع بضعی استیفا ايله لازم اولور .

نسكاح فاسدك خلوت صحیحه سی^(١) نسكاح صحیحك خلوت فاسده سی كبیدر كه بوبابده خلوت صحیحه^(٢) مهر خصوصنده^(٣) دخول مقامنه قائم اوله ماز .

دخول وقوعندن صكره اولان تفریقده دخی قادین معتده اولسه ده محل طلاق اوله ماز . بناء علیه زوجك اكا اویچ طلاق ایقاعنك ده حكمی اولما مغله محل نسكاح اولاننی بعده بلا حله تزوج ایده بیلور نسكیم كتاب الطلاقده ذكر اولور .

نسكاح فاسدك ذكر اولنان حكمی موجبنه نسكاح صحیح احكامی انده جاری اولمديغندن عقدلینك فسادی تبین ایدن زوجیندن برینك یا قبل الدخول و یا بعد الدخول وفاتی وقوعنده دیکرینك زوجیتدن طولانی میراث طلبنه حق اولمديغی^(٤) کبی قبل الدخول والدواعی

(١) وفي هذا التعبير من التسامح ما لا يخفى فان المراد بها الحالية عما يتمها أو يسدها ام منحة .

(٢) وحتى بشهوة مس وتقبيل . كما مر عن ابن عابدین .

(٣) أي لافي حق العدة فان وجوبها من أحكام الخلوة سواء كانت صحيحة أم لا . صرح به ط في باب المهر . قال في الهندية وتعتبر من حين يفرق بينهما عند علمائنا الثلاثة اه

(٤) زيد زوجته سی هندك فرزنداشی قیزی زینبی تزوج ابدوب هند ايله جمع ایتدكدن صكره زینب زیددن تفریق اولمدين زید فوت اولسه زینب زیده وارثه اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (نتیجه) .

تفریق وقوع بولمق صورتندە حرمت مصاهره دخى ثابت اوله ميه چىغندىن
زوج منكوحه فاسده سنك اناسنى استنكاح ايده بيلور . « بعد الدخول
اولان تفریقده ايده مز » .

نكاح صحيح ايله منكوحه سى اولديغى زوج داخلنك تطلقى
اوزرينه نفسنى عدتى ايچنده زوج ديكره فاسداً عقد و تزويج
ايدن قادينك ايكنىچى زوجى اكا داخل اولدىن بشقه بلده يه
كىتمش اولمق تقديرنده اوداين عدتنك انقضاسنده نفسنى نكاح
صحيح ايله اوچنچى بر ذاته تزويج ايده بيلور . زوج ثانى كلوب
انى آلهماز .

كذلك زوجنك شيوخ وفاتى اوزرينه نفسنى انقضاء عدتندن
صكره زوج آخره تزويج ايدن قادينك اسكى قوجه سى ظهور
ايتدكده زوج ثانينك فساد نكاحى متبين اولمغله قادين اندن
تفریق اولنور(۵) : دخول واقع اولمش ايسه قادين بعد التفریق
عدت بلكر حمل وار ايسه چوجنك نسى پدرندن ثابت اولور .
زوج اولى تطلق ايتمديكنه كوره قادين انك زوج سىدير
زوج سنى زوج ثانى فساد نكاحك كنديسنه دخواندن اول
بولمش اولور ايسه بلا عده وبعد الدخول بولمش اولور ايسه
حاكمك تفریقندن اعتباراً باشلايان عدتنك انقضاسندن صكره
بلا تديد عقد اكا ازواج معامله سى ايدر .

كذلك بر كيمسه آخر يلدده ايكن كنديسنه زوج سنى وفاتى
خبر ويريلهرك انك اوراده بولمان همشير سنى شو قدر غروش مهر

(*) قبل التفریق بيله وفاتى وقوع بولسه قادين اندن زوج ميراثى ييه مز چونكه
ارنه استحقاق نكاح صحيح ايله در . كما مر .

تسمیه سینه تزو واکا دخول ایتدکدن صکره زوجه سی صاغ ظهور
ایتسه همشیره سنک نکاحی فاسد اولدیغی متبین اولمغله بالمفارقة اکا
مهر مثل و مساسندن اقلنی اعطا وعدتی منقضی اولنجه قدر صبرایدوب
بعد دزوجه قدیمه سینه ازواج معامله سی ایدر .

نکاحی کندیسنه حلال اولان قیزک وایسی انی بلوغندن صکره
کندینک اذنی اولیه رق نفسنه تزویج ایتمش اولق صورتنده نکاح
صحیح اولدیغی کبی صبی محجور بلا اذن ولی برقادین تزویج ایدوب ولی
انی رد ایتمک صورتنده دخی نکاح صحیح اولمغله زوجه یه بلا دخول
مهر لازم اولماز .

باب آتیده مبین اولدیغی اوزره موقوف اجازت اولان نکاح
دخی مهر خصوصنده نکاح فاسد کبیدر . مثلاً : وکیل تزویج اولان
کیمسه موکلنک تعیین ایتدیکی مقدار مهره کندیلکندن زیاده ایتدکده
موکل رد واجازه ییننده مختار ایکن زیاده واقعه یه بعد الدخول واقف
اولسه مخیرلکی باقی اولمغله فسخ عقد ایتمک صورتنده زوجه یه
کندی تسمیه ایتدیکی مهر ایله انک مهر مثلندن هانکیسی اقل ایسه
انی ویرر . قبل الدخول رد ایتمش اولدیغنه کوره زوجه اندن
مهر تامنه برشی آلمغه قادر اوله ماز . کما فی فضولی الفیضیه .

نکاح رفیق

رفیقك نفاذ نکاحی موقوف اذن مولادر ومکاتب صنفندن
 ما عدا سی حقننده مولانك نکاح اوزرینه ولایت اجباری واردر .
 بوبابك مسائل شوایی اصلك شروع وفرعوندن عبارتدر .
 رفیق — که اکا مرقوق (۱) دخی دینور — صاحب برق و مملوکیست
 اولاندر . کوله به وجاریه به شاملدر . مؤنثنده رفیقہ دخی
 دیه جکر .

(مولی) رفیقك مالکیدر که ولایت فصانده کچن افندی و یا
 خانمندن عبارتدر . من جهة العربية مؤنثی (مولاة) در .
 (رفیق) ك جمعی أطباء وزننده (ارقام) در . انواعی واردر .

کندیسنه هیچ آزاد تعلق ایتمیانه (قن) و آزادی مولاسنك
 موته معلق اولاننه معمر وزننده (مدبر) و آزادی بر بدل
 اعطاسنه تعلق قینممش اولاننه مخاطب وزننده (مکاتب) و قسمأ
 آزاد اولوب (۲) امکان حربی ایچون چالشدیریلاننه مستثنی وزننده

(۱) (مرقوق) استعماه الفقهاء وقالوا لم یسمع عن أئمة اللغة رقه حتی یشتق
 منه مرقوق ورد بان الازهری حکى عن ابن السکیت أنه جاء عبد مرقوق وهو ثقة
 اه شهاب فی شفاء الغلیل . وقال أيضاً فی حرف المیم منه : (مملوک) معناه ائمة کل
 ماتعلق به المملک من حیوان أو غبره ثم خص بغير الزنجی والحبشی قال :

یاسیدی إن جری من مدممی ودمی للعین والقلب مسفوح و مسفوک
 لاتخس من قود یقتس منك به فالعین جاریة والعبد مملوک

(۲) معتق البعض اولق قول حضرت امامدر که او کوله تخلیص رقبه سیچون
 بقیه قیمتی تحصیله چالشدیریلور . عند الامامین او حر مدیون اولور . دائی =

(مستسعی) دینور . افندیسندن چوجق کتوردیکی ثابت اولان جاریه به (ام ولد) تعبیر اولنور .

بولر یعنی مدبردن اعتباراً مذکور اولانلر بیع و هبه اولمه‌ماز اولدیلرندن اوکی لوازم تملکه معروض اوله بیلانلر انجوقن بولمالردر .

رق و مملوکیّت اصولده مقرر اولدیغی اوزره مالکیّت ماله منافیدر (۱) . مالکیّت غیر ماله منافی دکلدر : رقیق یدیه و حیاته و دمه مالک اولدیغی کی (۲) نسکاحه دخی مالکدر .

بولره نظر آرقیق اصل حریت اوزره ابقا اولنمش دیمکدر . انک بلا اذن مولی نسکاحی منعقد اولور (۳) . شو قدرکه رقبه سینه

== یاخود وارقی اولان مریضک مرض مونده اعتاقی ایندیکی کوله دخی — اعتاق قابل فسخ اولیان تصرف اولدیغیچون — مدبر حکمنده اوله رقیق دین صورتنده بجوع قیمته و حق وارث صورتنده نائان قیمته مستسعی ایندیریلور .

(۱) چونکه کنندیسی مال مملوکلدر مالک مال دخی اولسه جهت واحده دن عم عاجز و هم قادر اولقی لازم کلور . رقیق مالدن برشیته — افندیسی اکا تملیک دخی ایتسه — مالک اوله‌ماز . رقیقک تسری ابدیه مامسی و افندیسی اکا کنندی جاریه سنی اباحه و اولیابده انی مأذون دخی قیسه جازیه نیک و طئی اکا حلال اولامسی بوکا مبنیدر . کاسر . انک کفارانی ده طریق صیامه منحصردر . کما یأتی فی الإیمان والظهار .

(۲) ید : حمله حقاً و صواباً تصرفه کنندیسیله قدرت ثابت اولان شیدر . آلتش ویرشه مأذون اولان کوله ماله متصرف اولور . رقیق حیاته دخی مالکدرکه اتلاف حیاته مولاسی دخی مالک اوله‌ماز . قاتلی — غیر ارسید — حردخی اولسه قتل اولنور . رقیق دمه دخی مالکدرکه انک اقرار حدود و قصاص ایتمسی صحیحدر .

(۳) مرآتده وسائر کتب اصولده مذکور اولان بودر . در مختارک باب ولیسنده ایسه کرک ارقاء و کرک صغار حقلمنده ولی شرط صحت نکاح کوسترلشدر .

نعلق ایدجک مهرک و جوبی سبیلله کندی مالیقی نقصان بوله جغندن
نفاذ نکاحنی محتاج اذن مولی اولور (۱) .

رق کرامات دنیوییه اهلیتده کمال حاله دخی منافی اولمغله
رقیق حر و غیر حر ایکی زوجهدن زیاده سنی جمعاً تزوج ایدمن .
رقیقک تزوج ایتدیکی قادین حره اولدیغنه کوره انک مهری
کندینه و جاریه اولدیغنه کوره مهر جاریه نک مولا سینه عائد اولور .
صاحب جاریه جاریه سنی کندی کوله سینه نکاحلامش ایسه او حالده
مهره ده لزوم قالمز (۲) .

مهر معلوم اولدیغی اوزره مالدر رقیق ایسه مالک مال اولدیغندن
انک تزوجده زوجهنک مهری نفقه سی کی کندی رقبه سینه
معلق دین اولور .

تزوج ایدن رقیق وفات ایدرسه تزوجه کرک اذنی و کرک
اذنسر و زوجهنه کرک داخل و کرک غیر داخل بولنسون نفقه
زوجه احرارده اولدیغی کی ساقط اولورکه وفات زوجده
زوجیه نفقه عدت یوقدر . مهر دخی محل استیفا فائت اولمقدن

== ابن عابدین . مرحوم نفاذی صحت ایله تفسیر ایدرک دفع منافاته اشارت
ایتمشدر . فلیذبه .

(۱) طحطاوینک افاده سینه کوره نکاح . موقوف بیع موقوف کی توقف
حالنده وفات عقددن اعتباراً سبب حل اولوب شو قدرکه وطء وانک دواعیسی
کی احکام حل وقت اجازتنه متأخر بولنور .

(۲) لاستلزامه الوجوب لنفسه علی نفسه وهو لا یعقل . وهذا إذا لم نسکن
الأمة مأذونة مدیونة فان كانت كذلك بیع العبد لحق الغريم . كما فی الدر مع ط .

ناشی ساقط بولنور (۱) ،

وفات ایتمدیکی صورتده مهر و نفقه زوج ساقط اولمامله
اذن مولی ايله تزوج ایتمش اولدیغنه کوره نکاح نافذ اولدیغندن
دخول وقوع بولمش ایسه مهر و نفقه رقیقک رقبه سنه دین اولور .
غایبده و حین حاجتده آنلری مولانک ویرمسی و یاخود رقیقی
صاتوب و صاتیلامیان صنفدن اولدیغته کوره چالشدیروب
اوده مسی لازم کلور .

نفقه تجدد ایتدکجه رقیقک بیعی ده تکرر ایدر . انی او عییلله
آلان (۲) ذمتده نفقه اجتماع ایتدکجه صاتمجه مجبور طوتیلور .
مهر ایچون رقیق بردقمه دن زیاده صاتیلیوب (۳) ثمن رقیق
رقبه سنده کی مهره وفا ایتمدیکی نقدیرده باقیسی عتقندن صکره
کیندنن طلب اولنور (۴) .

رقیق اذن مولی ايله تزوج ایتمش اولدیغنه کوره عقد مولانک
اجازتنه موقوف اولمخله مولی انی اجازه ایدرسه نافذ ورد ایدرسه
باطل اولور .

عقدک بطلانی صورتنده دخول دخی واقع اولماش ایسه

(۱) بوده عبدک ترک کسب ایتماش اولسنه کوره در چونکه مکسوی موجود
اولور ایسه محل استیفا فائت اولمش اولماز . کالی اندر معط .

(۲) آلمق بیله رک آلمغه و آلدقندن صکره ییلوب راضی اولمغه شاملدر . اگر
علمی و بارضایی یوق ایدر ایسه مضام اولدیغی عیبندن ایچون رده حقلیدر . کالی
کتاب النفقه .

(۳) لانه بیع بجمیع المهر . هندیه .

(۴) الا إذا باعه منها . در مختار . و المسئلة صورها الطحطاوی راجعه ان

شئت .

عند المفارقة^(۱) مهر نه زوجه ایچون ثابت ونه رقبه زوجه مترتب اولماز^(۲) دخول واقع اولمش ایسه کوله مهر مثل ویا مسمی ایله بعد العتق مطالب اولور .

بلا اذن تزوج ایدن جاریه اولوبده مولاسی عقدینی اجازه ایتدیکی حالدده مدخول بها اولمش ایسه نکاح فاسد حکمنجه^(۳) عند المفارقة کمدینک مهر مثلی ویاخود انکله مهر مسلمان اقلی کمدینسنه ویریلور^(۴) .

دلالة اجازت بلا استمراء : کوزل ، طوغری ، نه اعلی ایتمش کبی برشی سویله مکدر .

(۱) بو مفارقت متارکه در طلاق دکلدن نتم نکاح فاسدده ذکر اولندی . هندبهده مذکوردر که قن یاخود مکاتب ویا مدبر یاخود ابن ام ولد بلاذن مولی تزوج ایدوب بده زوجه به اجازت مولادن مقدم اویج طلاق ویرسه او طلاق متارکه نکاحدر حقیقه طلاق دکلدن انکله عدد طلاق تناقص ایتمز . اندن صکره رقیق اوقادینی وطء ایدرسه حد اولنور . مولی او نکاحی اندن صکره اجازه ایدرسه انکده اجازه سی کار ایتمز اه .

(۲) بولرک بری بلاذن تزوج ایدن جاریه و دیگری کوله به عائددر که بلاذن زوج ایدن جاریه اولدیغنه کوره نکاحی مولاسنک ردیه یاطل اولدقده مهره مستحق اولماز . کوله اولدیغنه کوزه رقبه سنه مهر تعلق ایتمز دیمکدر .

(۳) چونکه نکاح موقوف دخی مهر خصوصنده نکاح فاسد حکمندهدر . کما مر .

(۴) یعنی مهر اگر مسمی دکل ایسه بالغاً مابلق مهر مثل واکر مسمی ایسه مهر مثلندن زائد اولماق اوزره او ویریلور . کما مر بیانه قبیل النکاح الفاسد .

فعلاً اجازت : تماماً یا خود قسماً سوق مهر ایتمک و جهاز و یرمک کبی شملر در .
سکوت اجازه دکلر (۱) .

کوله ویا جاریه نك بلا اذن مولی اولان نسکاحنده نفاذک امتناعی حق مولانك تعلقنه مبنی اولوب مانع کیدنجه ممنوع عودت ایتمک قاعده سنجه عقدینی اجازه ایتمدیکی رقیق ویا رقیقه یی مولی آزاد ایتمکه عقد نافذ اولور (۲) .

آزادك وقوعی مولانك اعتاقيله اولدیغی کبی مدبر کوله ویا جاریه حقنده مولانك وفاتيله ده اولور .

ولایت ملک سببیله مولی مملوکینی نسکاحه جبر ایده بیلورکه کوله ویا جاریه نك رضالری اولسه بیه (جاریه ده خیاریعتق اولقی اوزره) مولانك انلر حقنده کی عقدی نافذ اولور (۳) .

بوندن رقیقک مکاتب صنفی مستثنادرکه انلر حرمدیون کبی اولدقلرندن مکاتب بولنان رقیق و رقیقه نك عقدی کندی رضا سنه

(۱) زیدك جاوبه سی هند زیدك حضورنده نفسی زیددن اذاسر عمروه تزویج ایتدکه زید اول مجلسده سکوت ایدوب بعده عقد مزبوری بجز اولماغاه عمروذن تفریق مراد ایسه عمرو مجرد سنك سکوت ایتمکه عقد نافذ اولشدر دیوب زیدی منعه فادر اولوری ؟ الجواب : اولاز . فیضیه .

(۲) و احوالده جاریه ایچون خیاریعتق دخی اوله لاز . اگر زوجی انی قبل العتق وطء ایتمش ایسه مهری مولاسنه و قبل العتق وطء ایتماش ایسه کندیسنه عائد اولور . کوله ملک آخره انتقال ایتمک نقدرنده مالک نانینك اجازتی دخی موجب نفاذ در . کافی الدر .

(۳) (ولایت ملک) او (خیاریعتق) تعیر لریچون ولایت بابنه باقیکر .

موقوف بولنور (۱) .

خیار عتق معلوم اولدیغی اوزره جاریه ایچوندر . کوله ده
خیار عتق اولماز . جاریه نك خیار عتقی سکوت ایله باطل اولمیوب
نکاحی اختیار ایتدیکنه دائر اولان قول یاخود فعل ایله باطل
اولور . بيله رك قیام عن المجلس ایتمکله دخی باطل اولور . جاریه نك
خیار عتق حقه ده جهلی عذر در . حتی کنه نيك آزاد اولدیغی
بیله ده مخیرلکنی بیله سه آزادی نه آگاه اولدیغی مجلسدن قیام
ایتمش بيله اولسه مخیرلکی باطل اولماز . خیار عتق ایله اولان
فرقت قضاء قاضی به دخی محتاج و لنماز . هندیه .

كرك جبر مولى ایله و كرك بالرضا متزوج اولان کوله
وجاریه نك رقبه سی مولاسنه وجاریه متوجه نك متعه سی منه حصراً
زوجنه عائد اولور (۲) .

رقبه و انده کی تصرف ینه مولایه عائد اولمغله متزوج کوله
وجاریه سی مولى استخدام و اعتاق ولوازم تملكه تعرضه (معروض)
اوله بیلاتی بیع و یا هبه ایده بیلور .

حین عقدده زوج حر کندی صلبندن کله جك ولدك حریتلی
شرط قیلش اولمقجه جاریه دن کلان چوجق دخی کوله یاخود
جاریه اولمق اوزره مولایه عائد بولنور (۳) .

(۱) انلر صغیر دخی اولسلر نکاحه جبر اولمازلر . صغیر و صغیره نك امر
زوجلرنده کندی رأیلى اعتبار اولدیغنه نظراً بو اغرب مسأللندر . هندیه .
(۲) رقبه و متعه تعبیرلر چون کتابك باشنه باقسكر .

(۳) زوج شرط مذکورى ادعا ایدوب ینه اولسامق ومولى منكر

متعہ انجق زوجہ عائد اولمغلہ متزوج جاریہ بی مولاسی آرتق و طہ
ایده مز واکا زوجندن ماعدا کیمسه ایقاع طلاق دخی ایامه مز .
انما الطلاق لمن أخذ بالساق .

مدبره یه واء ولده دخی شامل اولمق اوزره جاریه سنی آخره تزویج
ایدن کیمسه تبوئه یی یعنی اکا دفع و تسلیم ایدوب آرتق استخدام
ایتمکی - وعد ایتمک شویله طورسون - اثناء عقدده شرط بیاه قیاسه
تبوئه واجب اولماز .

بناء علیه جاریه سنی ینه یا ننده بولند یروب استخدام ایده بیلور
زوج ظنم بولد فجہ زوجہ سیله برلشور . لکن زوج وزرینه نفقه ناک
(طعام وکسوه و سکنا ناک) لزومی انجق تبوئه ایله اولور .

جاریه سی اوزرنده مولاناک حققی باقی اولد یغیچون بعد التبوئه ا ندن
رجوع ایتمی ده صحیحدر (۵) او حاله نفقه زوجدن ساقط اولور .

== بولمق صورتنده مولی تحلیف اولنور . کاف الدیر . یوکی محاذیره مبنی جاربہ
استنکاحی حره استنکاحندن عاجز اولان اهل توقانه کوره در . حره
استنکاحی البتہ افضلدر . ذلک لمن خشی العنت منکم .

ومن لم تسکن فی بینه قهرمانه * فذلک بیت لا أبالک ضائع
وفی هذا المعنی قول الآخر :

إذا لم تسکن فی منزل المرء حره * تدبره ضاعت مصالح داره
وماخذ کلیمها قوله صلی الله تعالی علیه وسلم : الحرائر صلاح البیت والاماء فسادہ .
(۶) زوجک حق استمتاعی مولاناک استخدامیله باطل اولمدیغی کبی حق مولی
رقبه یه تعلق ایتمک حسبیلہ حق زوجدن اقوی اولد یغندن زوج منکوحه مملوکه سنی
مولاسنک استخدامندن منع ایده مز .

کندیسی استخدام ایتمیدرک جاریه کلوب مولاسنه خدمت ایتسه
ویا خود مولی انی کوندزین استخدام ایلوب کیجه لری زوجنک خانه سنه
اعاده ایلسه نبوته باقی اولد یغیچون نفقه زوجدن ساقط اولماز .
(مهر جاریه نك لزوم وسقوطی مسائل دخول و خلوت مسائل
منتها سنده کیچمشدر .)

زید جاریه سی هندی عمروه تزویج ایتدکدن صکره زید عمروه « ظفر
بولدقجه هنده أزواج معامله سی ایله » دیرایکن عمروه راضی اولیه رق هند ایله
بنم ایچون منزله کده براوطه تخلیه ایدوب بعد الیوم انی استخدام ایتمه دیعه
قادر اولدیغی کبی بن هندی کندی منزله کوتوروب اسکان ایدرم دیو زیدی
هندی استخدامدن منعه دخی قادر اوله ماز . (نتیجه و فیضیه) .

انکحه کفار

امثله مثالك جمعی اولدیغی کبی انکحه دخی نکاحک جمعی اولمغله
(انکحه کفار) ترکیبی کفارک نکاحلری دیمکدرکه مشرکینک و اهل
کتابک نکاحلرینه شاملدر .

اهل اسلام اره سنده جائز اولان هر نکاح اهل کفر اره سنده دخی
جائز و صحیح دیر^(۱) اهتدا دخی ایتسه لرینه اونکاح اوزره بولنورلر^(۲) .

بین المسلمین جائز اولمیان نکاح ایکی نوع اولوب یا اودرکه کشی
کشدی محرمنی نکاحلامق کبی حرمت محله مبنی جائز اولماز اولور
ویا خود عقد بلا شهود اولمق یا خود نکاحلارنان قادین هنوز عدت ایچنده
بولنمق کبی فقدان شرطه مبنی غیر جائز بولنور .

کفار کشدی دینلری اوزره قالب حکم اسلامی طاب اولمقدیجه
متروک التعرض اولمقدی ذکر اولنان ایکی صورت مساویدر^(۳) .

(۱) « صحیح دکلدر » دیان امام مائک حضر نلرینک قولنی [و امرأته حالة
المطوب] قول کریمی رد ایدرکه مشرک اولان ابولهبک مشکوچه مشرک سنده
« امرأته » بیورلشدیر . کما فی الدر .

(۲) انلرک صحت نکاحنه شو مسئله دخی تفرع ایدرکه تحت مسامده بولنان
نصرانییه بی زوجی اولان مسلم اوج طلاق ایله تطلیق ایدوب بعده زبوره کندی
کبی بر نصرانی ایله متزوج واکا مدخوله اولدقدن صکره طلاق ویا وفات ایله
اندن بعد المفارقة انقضاء عدتدن صکره زوج اولی اولان مسامه نکاحا عودت
ایده بیور . کما فی فتاوی علی افتندی .

(۳) یهودی طائفه سنک دینلرنده قرنداشی فیزیکی تزوج جائز اولمغله زید

دینلری اوزره قالمیوب مسلم اولمق یا خود حکم اسلامی طالب بولنمق تقدیرنده بین الصورتین شوقرق واردرکه صورت اولاده زوجین یعنی تفریق اولنور^(۱) و صورت ثاتیه ده انلر اونکاح اوزره مقرر قیلنور. حکم اسلامی طالب خصوصنده زوجیتک معاً طلب و ترافیعی تفریق اینچون شرطدر^(۲) مسلم اولمق خصوصنده زوجیندن یا اسکن برینک اسلامی کافیدر^(۳).

کتاب صید و ذبائحه کچدیکی و فصل محرّماتده دخی مبین اولدیخی اوزره دین مبین اسلامه قارشو ملت واحده عند اولمان کفر انواعی نکاح و ذبائح بابنده اهل کتاب و اهل شرکدن عبارت اولمق اوزره ایکی یه آریلوب اهل کتاب ایله اهل اسلام اره سنده - ارکک مسلم اولمق شرطیله - ازدواج صحیح و اهل شرک ایله اهل اسلام اره سنده ازدواج هیچ بروجله غیر صحیح اولدیخی کبی مسلمنه نک نه مشرکونه کتابی بر غیر مسلم و یا بدین ایله ازدواجی دخی نه ابتداء و نه بقاء غیر جائزدر^(۴)

== یهودی قرنداشی قیزی هند یهودیهی تروج ایلسه زید و هند حاکمه مرافعه ایتیمیچک هند زیددن تفریق اولنوری؟ الجواب: اولماز. (علی افندی).

(۱) زید یهودی زوجه سی هندک قرقرنداشی قیزی زینی هند اوزرینه تروج و هند ایله جم ابتدکن صکره زید شرف اسلام ایله مشرف اولسه زینب زیددن تفریق اولنوری؟ الجواب: اولنور. (بهجه).

(۲) ابقاء حق الآخر. در مختار

(۳) لأن الإسلام بعلو ولا یعلی علیه. در مختار.

(۴) زید ذی هند مسلمیهی تروج ایلسه زیده نه لازم اولور؟ الجواب: تغزیر شدید اولنوب تفریق اولنور. قادین بیله رکوارمش ایسه اوده عقوبت کورر. آره ده واسطه اولان ارکک و یا قادین دخی ==

بناءً على هذا اهل شرك اولان زوجيندن برى مسلم (مهدى)
اولدقده ديكرينه عرض اسلام اولنور ^(۱) . اكر اودخى مسلم
اولورايسه فها ، بيلرندده كى نكاح — زوجه زوجك محرمى
اولديغنه كوره — باقى بولنور . اكر اسلامى قبولدن امتناع
ايدرايسه ^(۲) بيللىرى تفريق اولنور .

اسلامى عند الاتيان صحيح اولانك عند العرض اندن امتناعى
دخى صحيح اولديغندن صاحب تميز اولمق شرطيله صبي وصبيه نك
دخى بوبابده حكى بودر . معتوه دخى صبي بيمز حكمنده دز ،
صبي غير ، بيزك سن تميزينه يعنى اديانى تعقل ايده بيله جك وقتنه
انتظار اولنور . بجنونك افاقته انتظار اولنميه رق ابويننه عرض
اسلام ايديلور انلردن برى اسلامى قبول ايدرسه بجنون اكا
تبعاً مسلم صاييلوب نكاح (حرمت محل اولدقجه) على حاله قالور .
هيچ برى قبول اسلام ايلزاييسه بيللىرى تفريق اولنور . بجنونك
اكر اناسى وباباسى يوق ايسه قاضى انك طرفندن مسلم وياذى
بروصى اقامه ايدرك فرقتى اكا حكم ايلر ،

اهل كتابدن اولان زوجك زوجهسى مسلم اولمق صورتنده
دخى حكم مسئله بودر كه زوجه نك اسلامى صورتنده زوج غير مسلم

= عقوبتلنور . ذى بونكله نقض عهد ايتمش اولديقى جهتله قتل اولماز . خلافا
للك . كذا فى قول حدود على افندى ص ۱۵۸ بطبع ابراهيم صائب .

(۱) عرض اسلام : مسلمانغى بلاالزام تكليفدن عبارتدر .

(۲) امتناعى تصريح ايتمك صورتنده عرض اسلام خصوصى تكرار ايدلميه رك
بيللىرى تفريق ايديلور . اكر عند العرض برشى سويليويوب سكوت ايدرسه قاضى
اكا عرض اسلام خصوصى اويح كرميه قدر تكرار ايدر . ط . سكوت مجرد امتناع
عد اولماز . كما سيظهر .

دخی مسلم اولور ایسه تیمید نکاحه حاجت اولمیه رق انلر نکاحلری اوزره ابقا اولنورلر . زوج مسلم اولمیدیگی و کندیسنه طرف حاکمدن عرض اولنان اسلامی ده قبول ایتمیدیگی صورتهه بینلری تفریق اولنور^(۱) .

قبل التفریق وفات وقوع بولور ایسه مهر واجب ، و مانعه کفره مبنی توارث ساقط ، اولور .

تفریق فعل حاکم اولوب محتاج حکم اولان فرقتده حضور طرفین شرط اولمغله قوجه سی بشقه بلدهه ایکن شرف اسلام ایله مشرف اولان غیر مسلمانک زوجی حاضر اولوب کندیسنه عرض اسلام اولنمیدن بینلری تفریق اولنه ماز .

فرقت نفس اسلام ایله دکل ، لدی العرض اسلامدن اباء (امتناع) ایله اوله جفتدن زوجة غیر مسلمانک اسلامی اوزرینه زوج غیر مسلم اباء ایتمکسزین (مثلاً برکون صکره مسلم اولمغله) بینلرنده کی زوجیت زائل اولماز . کما فی الفیضیه^(۲) .

(۱) طافوز یاشنده اولوب تعقل دین ایدن زید صغیر نصرانیکنک زوجه سی هند نصرانیه شرف اسلام ایله مشرف اولوب بعده زیده او حالده اسلام عرض اولنوب زید ابا ایسه هند زیددن تفریق اولنور . بلوغته انتظار اولتماز . (بهجه) .

زید ذمینک زوجه سی هند نصرانیه دن متولد اوغلی عمرو بجنونک زوجه سی زینب نصرانیه شرف اسلام ایله مشرفه اولدقده حاکم زید وهنده اسلام عرض ایتدکده زید اسلامه کلسه زینب عمرودن تفریق اولتماز و عمروک زیده نهماً اسلامنه حکم اولنور . اسلامه کلیوب ابا ایله ایسه حاکم زینی عمرودن تفریق ایدر . (بهجه) .

(۲) زید نصرانیکنک زوجه سی هند نصرانیه شرف اسلام ایله مشرفه اولدقدن صکره حاکم طرفندن زیده اسلام عرض اولنوب زید کفر

عند العرض زوجك اسلامدن امتناعی طلاق بائندر : هم عدد طلاق
انكاه اكسلسش اولور همده زوج اندن صكره مسلم دخى اولسه مالك
رجعت اوله ميوب زوجيتك انلر ارسنه عودتى محتاج عقد جديد
بولنور .

صبي ميوزك و مجنونه كوره احدا بوينك امتناعی صورتده قاضينك
تفريقى دخى طلاقدر .

كتابيه اولميان زوجنهك اسلامدن امتناعی طلاق دكلدر . چونكه
قادين طرفدن طلاق اولماز . حاكم فسخ نكاح ايدر .

كتابيه اولان قادينك زوجى مسلم اولتى صورتده نكاح باقى
اولور (*) ولوكه مجوسيه ويا وثنيه ايكن زوجنك اسلامى اوزرينه
يهود ويا نصر ايتملك كى مآلاً اهل كتابدن اولسون . كما
فى الدر .

عرض اسلام خصوصى دارا سلامده ممكن اوله بيله جكندن زوجين
اهل شركدن اولدقلىسه كوره انلردن لاعلى التعيين برينك واهل
كتاين اولدقلىسه كوره زوجنهك اسلامى تحت ولايت

= اوزره ايكن هند اوچ حيض كورسه . مزبورلر بيننده فرقت واقع اولورى ؟
الجواب : اولماز . بصورتده زيد ايله هند بينلرلى اسلامدن ابا ايله حاكم
تفريق ايتمش دكل ايكن هند نفسى عمرو مسلمه تزويج ايلسه عقد مزبور
صحيح اولورى ؟ الجواب : اولماز . بصورتده هند نفسى عمروه تزويج
ايتدكدن صكره زيد شرف اسلام ايله مشرف اولسه حالا زيد هندى حاكمه تفريق
ايتديروب هند ايله ازواج معامله سنه قادر اولورى ؟ الجواب : اولور . (بهيجه)

(*) زيد ذى شرف اسلام ايله مشرف اولدقده زوجنهسى هند نصرانيه اسلامه
كلسه زيد تجديد نكاح ايتمدن هند ايله ازواج معامله سنه قادر اولورى ؟ الجواب :
اولور . (فيضيه) . هند زيدك (محارمن) اولماق شرطيله . كما هو المصرح به
فى فتاوى ابن نجيم (مسئله ۱۸) .

اهل اسلامده اولمیان دار حربده وقوع بولش اولور ایسه دیگرینه عرض اسلام ایتمک - ایکیسی مجتمعا بوراده بولنمدقلرنچون - (۱)
 ممکن اولماغله انک کفر اوزره بقاسی تقدیرنده یینلرینه فرقت
 وقوعی قادین حامل ایسه وضع حمل ایتمک وحامل اولمیوبده ذوات
 الحیضدن (حیض کورت قادینلردن) اولدیغنه کوره اوچ حیض
 کورمک وذوات الحیضدن اولدیغنه کوره اره دن اوچ آی کچمک
 زمانته تاخر ایدر . مدت مذکور کذران اولمدقجه انلر
 یکدیگرندن آیراش اولمیوب کذران اولورسه دیگری اسلامدن
 بعد العرض امتناع ایتمش عد اولنورکه شرط فرقت اولان مضي
 مدت سبب فرقت اولان امتناع مقامنه اقامه اولنمش دیمکدر . کا
 فی الدر (۲) .

کفار اجانبه کوره بین الزوجین تباین دارین وقوعی سبب
 فرقت وینونلدر . چونکه دار حرب اهلی بزه قارشو موتی
 حکمندهدر . حی ایله میت اره سنده ایسه زوجیت قالماز .
 (تباین دارین) ایکی دارک تباینی دیمک ایسه ده مراد دار حرب
 اهلندن اولان زوجین حربیندن برینک (زوجک) اوراده
 ودیکرینک (زوجہ نک) بوراده لاعلی سبیل الرجوع بولنمسیدر :

(۱) ایکیسنگده اوراده اولسنه ویاخود برینسنگ اوراده وبرینسنگ بوراده
 بولنسنه شاملدر .

(۲) عرض اسلام ممکن ایکن بو اولماز . یوزنجی صفحه نک صوکنده بهجه دن
 نقلا مسطور اولان فتوايه باقکز . حصکفی دیرکه حکم مسئله زوجة غیرمدخول بها
 حقنده دخی جاری اولغا مدت مذکورہ عدت دکلدر اه اکبر عدت اولسه
 مدخول بهایه مختص اولاق لازم کلودی . ط .

کړک سې و استرقاق اوله رق^(۱) دار اسلامه ادخال ایدمک ویاخود مسلم ویا ذمی اوله رق کندیسې چیقوب کلمک طریقیله ، وکړک طوعاً و استیماً بورایه کلدکدن صکره اهتدا ویا ذمت اسلامی قبول ایدرک فالوب بردها دار حربه عودت ایتامک اوزره دار اسلامه یرلشمک صورتیله ، اولسون .

صورت اولاده او قادین تسری ویاخود بالاعتاق تزوج اولنمق جائز اولدیغی کبی صور اخیرده دخی حائل اولدیغنه یعنی حامل بولنمدیغنه کوره بلاعهده^(۲) بائن اولدیغندن درحال و حامل بولدیغنه کوره (عدت ایچون دکل رحی حق غیر ایله مشغول بولندیغی ایچون) وضع حملدن صکره تزوج اولنمق جائز و حلال اولور .

اما دار اسلامه امان ایله کلان وکندی دین و تابعیتنده قالان ذات الزوج بوراده علی سبیل الرجوع بولندیغیچون زوجندن موقتاً جدا اولمقله مفارق دوشمنز اولدیغی کبی کړک طوعاً وکړک کرها دار اسلامه معاً کلمش ویا کتورلمش ولا علی سبیل الرجوع بوراده

(۱) سې : سوروب کورتورمک ، استرقاق : رقیق ایدنمکدر .
کشافده مذکوردرکه بومسئله و برده یمین لغو مسئله سی حسن بصری حضرت نرندن صورلدیغی وقت شاعر مشهور فرزدق نزد مشار الیهده حاضر ایش مسئله مانحن فیهه جواب اوله رق

و ذات الحلیل آنکحتها رماحنا * حلال لمن یننی بهام نطلق
بیتنی و یمین لغو مسئله سببه دخی جواب اوله رق .
فلست بماخسوذ بلغو تقوله * إذا لم تعد عاقدات الغزائم
بیتنی اوقومقله حضرت مشار الیهک « أنت أشعر وأفقه » خطابیله مظاهر استحسانی اولشدر .

(۲) ای عند الإمام وقالاً علیها العدة . ط .

قالمش بولسان زوجین دخی یکدیگر نندن مفارق اولمد قلیچون زوجه بی زوجندن آیروب آلمق جائز اولماز .

بین الزوجین موجب یتوننت سبی دکل ، بلکه حقیقه و حکماً تباین داریندر .

دارینک حقیقه تبائی : زوجینک تباعد شخصلری یعنی یکدیگر نندن جدا دوشملریدر .

حکماً تبائی انلردن برینک داخل بولندیغی دار اسلامده علی سبیل الرجوع بولنمیوب بلکه علی سبیل القرار بولنمقده اولمسیدر . حتی دارمزه امان ایله کیرن حربی حکماً کندی دارنده دیمک اولدیغندن انک زوجه سی اندن بائن دوشمز . مکرکه کندیسی قبول ذمت ایتمش اوله . ط .

مسلمک کتابیه ایله ازدواجی جائز ایسه ده زوجه مسلمه سنک بالارتداد کتابیه اولسی زوجه کتابیه سنک مشرکه و یا بی دین اولسی مثلی غیر جائز درکه او حالده انلرک زوجیتی قالماز .

ارتداد : دین اسلامدن دونمکدر . هانکی دینه دونر ایسه دونسون ، ایسترسه بی دین اولسون دونان ارکک ایسه (مرتد) وقادین ایسه (مرتده) تسمیه اولنور [*]

مرتدک حکمی قتل ومرتده نک حکمی اسلامه کانجه یه دکین

(*) رده ارتداددن اسمدر . ارتدادک هزل جدینه مساویدر . سکران ذاهب العلق ارتدادینه اعتبار اولدیغیچون زوجه سی استجساناً بائن اولماز . کما تقرر فی الأصول و ذکر فی الهندیه قبیل باب القسم .

حبس اولمق ومرتد متزوج ومرتده ذات الزوج ايسه يينلورنده کی نکاح فی الحال باطل اولمقدرد^(۱) .

زوجیندن برینک عیاذاً بالله تعالی ارتدادی فسخ عاجلدیرکه عدد تناقص ایتمز وحکم قاضی به متوقف اولماز^(۲) .

زوجه مدخول بها اولدیغنه کوره ارتداد ایدن کړک او وکړک زوج اولسون تمام مهر مسمی ویا مثل ونفقۀ عدت لازم اولور^(۳) .

حکماً اولسون مدخول بها اولدیغنه کوره اگر ارتداد زوجهده واقع اولمش ايسه نصف مهر مسمی ویا متعه لازم کاور: ارتداد اگر زوجهده واقع اولمش ايسه حق مهر ساقط اولوب عدت اولدیغینون نفقهده لازم کلمز .

زوجین ایکیکی بر آنده مرتد اولوب بعده ینه بر آنده

(۱) أجمع أصحابنا على أن الردة تبطل عصمة النكاح فيقع الفرقة بينهما بنفس الردة وعند الشافعي لا تقع الفرقة إلا بقضاء القاضي . كذا في باب المرتد ، من فتاوى على افندی عن ردة قاضیخان .

(۲) قال المحوى في شرح الاشباه عند ذكر الضابطة في الفرق بين الفسخ والطلاق بقوله « أن كل فرقة جاءت من قبل المرأة لا بسبب من الزوج فهي فسخ كخيار المتق والبلوغ وكل فرقة جاءت من قبل الزوج فهي طلاق كالإيلاء والجب والمنة » مانصه : وإنما كانت ردة فسخاً مع أنها من قبله لأن بها ينتفي المالك فينتفي الحل والفرقة إنما جاءت بالتناق لا لوجود الباشرة من الزوج اه .

(۳) ذوات الخيض اولان حرائردن ايسه اوچ حیض وآبسه یاخود صغیره ايسه اوچ آى وحامل ایدیه وضع حمل ایله اعتداد ایدر . ط . حره اولدیغنه کوره حمالک غیریده ایکی حیض ویاخود بر بیچ آى بکلر اه اگر زوجه بعد الارتداد عدتی ایچنده وفات ایلرسه زوج اکا استحساناً وارث اولور . در مختار .

مسلم اولورلر ایسه ییئلرنده کی نکاح باقی اولور . اکر بری دیگرندن اول مسلم اولمش اولورسه نکاح فاسد اولوب قادین بائن دوشر^(۱) و متآخر الاسلام اولان زوجه اولدیغنه کوره قبل الدخول ایسه^(۲) مهر لازم کلمیوب زوج اولدیغنه کوره نصف مهر و یا متعه لازم اولور . در مختار^(۳) .

مرتدك ذكر اولنان حکمی موجبجه دین اسلامده نکاح ایمان اوزرینه مؤسس اولمغله محلّ ایمان اولان شیلر همده محلّ نکاحدر . ضرورات دینیهدن اولان یعنی دین مبینجه ثبوتی صورت قطعیهده معلوم بولنان خصوصاتدن برینی مثلاً امر آخرتی و نماز و اورج الخ کبی فرائض الهی انکار و یا بونلرک برینی استخفاف ایتمک و مصحف و کعبه و شرع و مسجد منی محترمات دینیهدن برینی احتقار ایلتمک موجب کفر اولدیغی کبی بلا ضروره^(۴) شاپقه کیتمک و کفره ایله ال طوتشوب انلرک آیینلری اوزره خورا دیمک و سین و کاف ماده سیله دین و ایمانه سوکتمک دخی کتب فتاواده مسلمانن صدوری کفر و موجب تجدید ایمان و نکاح اولان شیلردن اولمق اوزره مذکوردر .

« بن شرعه کیتیم » « بن فتوی بیلم » « بنم شرع » ایله ایشتم

- (۱) برینک اسلامندن صکره دیگرینک اسلامدن امتناعی کبی .
- (۲) چونکه بعد الدخول مطلقاً برشی ساقط اولماز . ط .
- (۳) نصف مهرك لزومی مهر مسمى اولدیغنه و متعه نك لزومی مسمى اولدیغنه کوره در . ط .
- (۴) کدفع البرد او لان البقرة لاتعطيه اللبن اه من نقول علی افندی .

یوقدر، بن ایشمی قانون ایله کوریرم»؛ سن مسلمان دکلمیسین؟
دیپانه جواباً - یا کلمش اولمیه رق - : «دکم» دیمک علی افندی فتاوا سنده
و : حاللندن نی . دیپانه : «بکا حرام ده» سوکیلیدر»؛ سن
اللهدن قورقازمیسین؟ دیپانه جواباً «بن مسلم دکم، اللهدن دخی
قورقام»؛ کتدیسنه : بش وقت نمازی ادا ایله بلکه بومرضدن
خلاص بولورسین دینیلان خسته : «بن بویله خسته ایکن نه نماز
قیلارم نه تکرری به منت ایدرم بعد الیوم شیطانلره منت ایدرم»؛
زوجندن طلاق ایستیایان قادین نائل امل اوله مامق اوزرینه «الله
(تعالی شأنه) صاغلقله تطلیقی ارککلره تخصیص ایتیمیدی نه فنا
ایتمش» دیمک بهجة الفتواده او جمله دن اولمق اوزره تصریح
اولنمشدر .

مرتده هیچ بر قادین ومرتده به هیچ بر ارکک انکاح وتزویج
اونماز . تسکیم محرمات فصلنده ذکر اولنمشدر .

ولد، رق خصوصنجه والده به^(۱) و دین خصوصنجه خیر
ابوینه تابعدر^(۲) . کتابیه تزویج ایدن مسلمک صلبندن کلان
اولاد ذکور وانات هپ مسلم اولدقلری کبی زوجیندن برینک
اسلامی صورتنده دخی اردهه ولد صغیر موجود^(۳)، ویاخود
دیگرینه عرض اسلام اولنمدین ویا بعد النرض چوجق مولود

(۱) نکاح رقیق فصلنه یاقسکز .

(۲) ولد جدده تابع اولماز وانات اسلامیه صایبماز ولوکه باباسی وفات ایتمش
بولنسون . رد مختار .

(۳) ولد کبیرک اسلامی کندی اختیارته متوط اولد یغیچون ولد صفت صغر
ایله توصیف اولنمشدر .

اولور ایسه حکماً اولسون اتحاددار شرطیه مسئله تابع ولور^(۱).

چو چنگ مسلم اولان احدا بویینه برابر دار اسلامده و یا خود دار حربده بولنمی دارک حقیقه اتحادیدر . یا لکزجه دار اسلامده بولنمی دارک حکماً اتحادیدر . چونکه انک مسلم وله رق دار حربده قالان پدری یا خود والدهسی حکماً دار اسلام اهلندندر . اما چو چق دار حربده اولوبده بوراده قالان پدری مسلم اولورسه ولد اکا تابع اوله ماز . چونکه مسلم اوله رق دار اسلامده بولنان والدی دار حرب اهلندن قیلق ممکن اولمديغی کبی دار حرب حکم اهل اسلامده اولماق حسیله اوراده کی چو چغی بوراده کی والدینه تابع قیلق ده ممکن اوله ماز^(۲).

ولد دیناً خیر ابوینه تابع اولق قاعده سنجه اهل کتاب ایله اهل شرک اره سنده تولد ایدن چو چق کتابیدر . مسلم ایچون انک ذبیحه سنی ییمک وقیز اولدیغنه کوره انی تزوج ایتک جائز اولور . کما فی الهندیه .

یهودی ایله نصرانی اره سنده تولد ایدن ولد یهودیدر^(۳).

(۱) ولدک ابویندن مسلم اولانه تابعیتی ککک عاقل و ممیز اولسون و ککک اولسون چو چقلغی مدتجه در : عاقلاً بالغ و یا بنفسه مسلم او لمدتجه تابعیتی منقطع اولماز . اگر مجنون اوله رق بالغ اولور ایسه تابعیتی یته مستمر اولور . کما فی رد المحتار .

(۲) صورت مذکوره ده نه حقیقه و نه حکماً اتحاد دار اولدیغیچون ولد والد مسلمنه تابع اوله میه رق انک عند الاستیلاء سبی صحیح اولور . ط .
(۳) وقیل بالعکس .

قسم

ارککلر متزوج اولدقلری قادیتلرایله حسن معاشرتہ مأمور اولمقلہ برابر احرارہ کورہ دردی وارقایہ کورہ ایکی تی تجاوز ایتہامک اوزرہ متعدد زوجہ تزوجنہده مأذوندرلر .

متعدد زوجہ اقتناسته مبتلی اولانلر^(۱) انلر بیننده عدالت ایتمکله مکلفدرلر .

اشته فتح قاف وسکون سینایله اولان (قسم) : بین المنکوحات عدل و مساوات اجر اسندن عبارتدر . بردن زیاده زوجہ سی اولانلر حقنہده بوده بشقہ جه برواجبدر^(۲) : زوج انلری صحبت وموائست ایچون برابر جه بیتوتتده^(۳) مساوی طوتار . بینلرنده مساوات اوزرہ برر وبا ایکیشر الخ کون ویا کیجه تعین ایدرک هر بریله علی وجه المناوبه برابر بولنوب موائست ایدر . هیچی برینک نوبتی دیکزینہ کچیرمز .

(۱) اقتناء : ایدنمکدر . زنجشیری نوابغ الکامده : « لاأدری أيهما أشق ؟ من بعموم فی الأمواج ، أم من يقوم علی الأزواج . » دیمشدرکه طائفه لرایچنده یوزنلری ؟ بوقسه متعدد زوجہ یه زوج اولمش بولنانلری ؟ بدینجندربله مم دیمکدر . (۲) لدى المرافعة قاضی انی یعنی قسمی زوجہ امرایدر . حکم قاضیدن صکره قسم ایتیمان زوج جائر اولمقله عقوبت اینله ایجاع یعنی تعزیر اولنور . کما فی بهجة الفتوی . ای بغیر الحبس کما لا یخفی .

(۳) بوراده مأ کول وملبوسک وسکنانک زیاده سی باب نفقهدهکی افادهیه مخالفدرکه اوراده قول مفتی به نفقه ناک حال زوجینه کورہ مقبر اولسیدر . زوجہ فقیره ناک نفقه سی زوجہ غنیه ناک نفقه سنه مساوی اولقی لازم دکدر . ذکره ط عن البحر ونبه علیه خیر الدین الرملی فی فتاواه .

مقدار نوبتی و بدايت نوبتی تعيين زوجه عائددر .
 زوجه لردن بری کندی توبتی اورتاغنه ترك ايده بيلور .
 بعد الترك نوبتی ینه ايسته به بيلور . زوج انلردن برينك نوبتنده
 اذنی اولمده قجه ديكرينه كينه مز . فكركه خسته لسكى جهته عيادتنه
 كيتمش اوله . مرض مشته اولورسه اني اوانجه قدر قاله بيلور .
 انلردن برينك نوبتنده زوج خسته لئوب قالورايسه بعد الافاقه
 ديكرينك نوبتنده دخي اومقدار قالمق لازم كلور . زوج اكر
 انلردن خالی برخانده خسته لنمش اولورسه هر زوجه سنی كندی
 نوبتنده يانته چاغيرر .

امر قسمده زوجه نك بكري(*) و ثلبي و قديمي و جديدي ، تازه سی
 و ياشلیسی ، مسله سی و كتابیه سی ، حاضی و نفساسی ، زنده سی
 و خسته اكلیسی مساويدر .

زوجك بو بابده هيچ بركونه امتداری مقبول اولماز .
 مسافرتده قسم يوقدر : زوج ذيله ديكي زوج مسافرت ايدر .
 قرعه آتمق احبدر . بند الاقامه زوج ینه نوبت مساواته مراعات
 ايدر . ديكر لر ينك : « مسافرت ايتديكل ايله بولنديك مدت قدر
 شمدی ده بزم ايله بولنه جقسین » ديمكه حقرلری اولماز .
 سفرلك غيريده زوج نوبت ترتيبندن اول زوجه لردن برينك
 ياننده برچوق مدت بولنمش اولورده ديكری دعوی ايدرسه حاكم
 بوندن بويلا مساواته مراعات ايتمسی زوجه امر و تنبيه ايدر . مراعات
 ايتميان زوج حبسدن غيری طريق ايله تعزير كورر .
 قسم : بين المنكوحات مساوات اجرا سندن عبارت اولمغله

(*) باكر و باكره تعبير لری غلطدر .

سراری (اوظه لقلر) اره سنده قیم لازم دکدر^(۱) . منکوحه لک
بری مملوکه غیر بولتمق صورتنده حره ایله انک نوبتی دخی علی
التساوی دکدر .

نسکاح رقیق فصلنده مذکور اولدیغی و اصولده مقرر بولندیغی
اوزره رق ، حلالیت و انک فروعی کبی کرامات دنیوییه اهلیته
کمال حاله منافیدر : حل خصوصنده رقیق کامل الحال اولدیغندن
ایکیدن زیاده زوجه آله مدیغی و حره اوزرینه جاریه نه کاحلانه -
مدیغی کبی فروع حله دخی اهل رق کامل الحال اوله مدقطندن جاریه نک
عدتی ایکی حیض و یا نصف مقدردر . طلاق ایکیدر . قسمده جاریه نک
حره ایله حقق نک و ثلثاندر .

قسم ذکر اولندیغی اوزره الله اولان امورده واجبدر . محبت
کبی الله اولیان امورده و متوقف نشاط بولنان خصوصده قسمه
مراعات واجب دکدر^(۲) . زوجه قضاء واجب اولان زوجه سیله
مدت زوجیتده برکزه موافقه ایتمکدر^(۳) .

(۱) قال تعالى (فان خفتم أن لا تمضوا فواحدة أو ما ملکت أیمانکم) فافاد
أن العدة یمنهن ایس واجباً . رد مختار . متعدد منکوحه سی اولان کیسه انلری
کندی رضالری اولدقجه مسکن واحده جمع ایدمز . بو با بد دخی سرارنک
رضالری آرانماز . سیه ایله جمعنده زوجه نک دخی رضاسنه باقاماز چونکه
جاریه متاع بیت منزله سنده در . علی افتدی فتواسنده بویه مذکوردر .
(۲) حدیث شریفده بیله « اللهم هذا قسمی فیما أملك فلا تؤاخذنی فیما تملك
ولا أملك » بیورلشدیر . جمیع استمتاعده مساواتی کوزتمک مستحبدر .
کافی الدر مع الرد .

(۳) ویسقط حقها بتره . ویجب دیانةً أحياناً ولا یبلغ مدة الإبراء إلا برضاها .

حقوق زوجین

زوجہ سنہ حسن معاملہ و معاشرت ایتک زوج اوزرینہ ،
 و زوجک موافق شرع اولان امرینہ اطاعت ایلک زوجہ
 اوزرینہ واجبدر . (وعاشروهن بالمعروف) قول کریمیلہ « استوصوا
 بالنساء خیراً » حدیث شریفی أزواج اوزرنده کی وجوبہ دلیل
 اولدیغی کبی زوجات اوزرنده کی وجوبہ دخی حدیث آتی دلیلدرکه
 « بر کیمسه نک بر کیمسه به سجده ایتمسنی امر ایدیچی اولیدم
 قوجه سنہ سجده ایتمسنی قادینه امر ایدرایدم ، مآلنده اولیق اوزره :
 « لو کنت آمرا أحداً أن یسجد لأحد لأمرت المرأة أن تسجد

== در مختار . و ذکر ط أن امرأة حاءت إلى سيدنا عمر وعنده كعب بن مسور
 رضی اللہ تعالیٰ عنہما تشکو زوجها فی ہجرہ فراشہا فقالت تخاطب کعباً بأمر أمير
 المؤمنین :

یا أبا القاضی الحکیم أرشدہ * ألهی خلیلی عن فراشی مسجده
 زهدہ فی مضجعی تعبده * بہارہ ولیلہ ما یرقده
 و است فی أمر النساء أحده

فقال کعب لزوجها : ما نفول ؟ فقال :

زهدنی فی فرشہا و فی الککل * أتی امرؤ أذهلنی ما قد نزل
 فی سورة النمل و فی السبع الطول

فقال له کعب :

أنت لها حقاً علیک یا رجل * تصیبهآ فی أربع لمن عقل
 فاعطها ذک و دع عنک العلل

فقال له عمر : من أين لك هذا ؟ قال : لأن الله تعالى أباح للحر أربع زوجات
 فلكل واحدة يوم وليلة . فأعجب ذلك عمر وجعله فاضی البصرة اه بتصرف فی
 العبارة .

لزوجها ، بیورلمشدر ^(۱) .

زوج زوجہی (الرجال قوامون علی النساء الخ) قول کریمک
کوستردیکی شان رجال وجهله حمایه وانفاق ایدر زوجہ دخی
انک مالنه مقید ومنزلنه ملازم اولوب اذنی اولمدقجه بریره چیقماز
وزوجنک مالندن اندن اذنسر کیمسہیہ برشی ویرمز .

(قل للؤمنین یغضوا من أبصارهم الخ) امر بجلیلہ هر مسلم
ومسلہ کوزینی ومحل عورتی حرامدن حفظ ایله مأمور ومأمورہدر .
محافظه عفت ومستوریت فرض عیندر .

کلّ الحوادث مبداها النظر * ومعظم النار من مستصغر الشرر
کم نظره فعلت فی قلب فاعلها * فعل السهام بلا قوس ولا وتر

— استطراد —

قادیلرک مستوریتلری کندیلرینی صیانت وحه لرنده شرف
وسیادتدر ^(۲) . ضمدی ابتدال ومهانددر ^(۳) . چونسکه اناث
تجاوزکاه ذکور در تعرضه تجاوز اولمق قدر ذلت اوله ماز .
قادیلرک عزتی عفتندهدر . عفتی ده کوره چکی تجاوزدن تباعد
نسبتندهدر . بوتباعده دخی احتجابدن اسلم طریق یوقدر .

احتجاب ومستوریتک نوعی ایکیدر : بری خانه دروتنده احتجابدرکه
قادیلر قسمی او ایچنده زوجنک ومحارمنک غیریه مخالط اولماق

(۱) کذا فی الجامع الصغیر برسر الصحة . ویروی لو أمرت بدل لو كنت
أمراً ولبعلمها بدل لزوجها .

(۲) سیادت ارککار ایچون ائندیلک دیمک اولدینغی کبی قادیلر ایچون دخی
غافلک دیمکدرکه جامع خیر وفضیلت برمعانددر .

(۳) مهانت : مکاتک ضدیدرکه حقیرلک وحتیتسزلکدر .

و کورنما مکدر . دبکری خانه خارجنده احتجابدرکه کیمسه یه
کورنما مک اوزره یوزینی وباشندن آباغه فدر بتون اندامنی
وحتی لباسنی ستر و اخفا اوزره اولمقدر . بونک ضدبنه (نکشف)
واولکینک ضدبنه (تبذل) تعبیر اولنور . فادینلر تکشف ونبذلدن
ورجالک عیون اشتهاسنه طار اور تیلرله عرض اندام اینمکدن ممنوعدرلر .
بوزلرینی واللرینی وحتی آباقلرینی نمازده آچیق بولندبره بیلورلر
ولکن ضرورت اولمقدجه نامحرمه بونلری دخی کوسنره مزلر .
زقافده یوز آچمق ولباسنک قولی ویا انکنی اورتیدن یقارمق
مخالف امر شرعدر . احتجاب امر قرآنیدر انده تهاونک و بالی عظیمدر
(یوز نامحرم دکادر) تعبیری حق صلاتک غیریده غلطدر .

سترعورت ذکور و انانده قدیمدر . نسوان عرب دین مبیندن اول
وحتی صدر اسلامده ستر اندام ایله ارککه مخالط اولوب باشلرنده
ر اورتی بولنور و فقط برچو غنده قیدسز اقله (۵) بقا آچیخی
وقول بیلارکی کورینور واورتی ایچنده اولانلر بیله یوریوب
یره آباق ووردقجه باجافلرنده کی خلخاللرک موجودیتی احساس
اولنور ایدنی .

(*) وهكذا كانت نساء العرب تفعل إذا كانت جملة كما قال عمر بن أبي ربيعة
على ما يحويه باب النسيب من ديوان الحماسة :

ولما تفاوضنا الحديث وأسفرت * وجوه زهاها الحسن أن تتقنعا
تبا لمن بالعرفان لما عرفني * وقلن امرؤ باغ أكل وأوضعا
وقرن أسباب الهوى لتييم * بقیس ذراعاً كلما قسن أصبعها
قوله زهاها الخ أي استخفها الحسن من أن تتقنع وقوله أكل أي أعيا وأوضع
معناه أسرع . والوجه أن يقول أوضع فأكل فإنه الخطيب .

سورهٔ جلیلهٔ احزاب ایلہ نزول آیت حجابده بونلر نهی وقادینلر ارککله اختلاطن منع اولنهرق تحت الحجاب صیانت قیلندیلر. زینتلرندن معدود اولان لباسلرینی دخی ارککدن ستره مامور اولهرق مرط وُملاءه (بورکی وچارشاف) لر ایچنده بولنلر و یوزلرینه نقاب چکوب یا لکز کوزلرینی آچیق بولندردیلر. قیقلر زمان و مکانه کوره متبدل اوله کلدیسهده نسوان اهل اسلامک زیٔ احتجاجلری بحمده تعالی زائل اولدی. حتی مسلمینه رعیه اولان غیر مسلم نسوانی بیله بعض محللرده کوریلان بقایانک دلالتی وجهله مستور و محتجب اولدیلر^(۱). انجق طائفهٔ نساجه هروقت ایچون حال طبیعی اولان میل تبرج (ارککه اظهار محاسن ایتمک) رجالک مساحهلر یله نلری ورطهٔ تبدله واردیر اولدی : زقاقلرده پهلر قالدیرلمقده ، صاغر یلر کرلمکده ، قولاقلرله برابر یوزلر ، بیلسکلرله برابر اللر ، دیرسکلرله برابر قوللرک لباسی و ذیل زینتی کوسترلمکده درکه بواحوالدن انلرک حسابنه متشرع ارککلر استجیا ایلیمکده در .

اولرک ارزاقی کبی ملبوسات و مزیناتی دخی کتوروب کندیلرینه بکندیرمک صورتیله خارجدن تدارکی وظائف رجالدن اولهرق ارککلر ایچون اهم و آسان ایکن قادینلرک چارشویه چیقوب اغیار ایلہ الفت و هیچ اولماز ایسه بلا ضرورهٔ صحبت دادوستد ایتمک خوش کوریلور . ارککلرینک کیجه لکلرینی دخی کندیلرینه قادینلرک آلوب کتورملری عار اولسهده آغرکامیور! فسبحان الله العظيم .

(تم الاستطراد)

(۵) بزاستانبول خرسقیان قادیلرینک دخی مستوریتلری زمانته یتشدک .

« فالصالحات قانتات الخ ، قول کریمچه قادینک صالحه سی قانته سیدرکه زوجنه مطیع اولانی وعاصی وخائن اولمیانیدر . مقدمه کتابده کچن « الدنيا كلها متاع وخير متاعها المرأة الصالحة » حدیث شریفنده سرأه صالحه : « ان نظر إلیها سرانه وإن أمرها أطاعته وإن غاب عنها حفظته فی نفسها وماله » دیوتفسیر بیورلشدر . حدیث دیگرده دخی مرأه ومسکن صالح ومرکب صالح کشینک بختیارلغندن ومرأه سوء ومسکن سوء ومرکب سوء کشینک بدبختلغندنر مآلنده « من سعادة ابن آدم ثلاثة المرأة الصالحة والمسکن الصالح والمركب الصالح ومن شقوة ابن آدم ثلاثة المرأة السوء والمسکن السوء والمركب السوء » وارد اولمشدر . کما فی کشف الغمة .

زوجک زوجہ اوزرنده کی ولایتی تأدیبیه در : زوجہ سنک مناسب کورمیدیکی وقولانی زوج ترک ایتدیره بیلور ، رضایی اولمدفجه مالی حقنده تصرف ومداخله ایدهمز .

زوج زوجہ سنی معاملہ زوجیتدن بشقه برشیئه جبرایده مز . حال طهرده اکا جبر ایدہ بیلدیکی کبی کندی ایچون تزینہ و (مسلمہ اولدیغنه کوره^(۱)) حیض ونفاسدن وجنبلسکدن تطهره دخی جبر ایدر .

زوج زوجہ سنی بونلر ایچون تعزیر^(۱) ایدہ بیلدیکی کبی ترک صلات اوزرینہ دخی تعزیر ایدر^(۲) .

(۱) محرمان فصلنده کتابیه نک جوازاستنکاح وتسریسی بمشقه باقکر .

(۲) تعزیر تکدیردن عبارت اولیوب مادون الحد اولان تأدیبدر . درجانی

فقهک کتاب الحدودنده میندر .

(۳) علی قول زوجک انی تعزیری زینت کی نفعی کندینہ عائد اولان =

صلاتك غيرى اولان فراڤضك تركى دخى صلات بيبدر .
 صارمساڤ وياچيك صوغان بيمك و تتون ايچمك كي
 رائحه سندن متاذى اولديغى شئي اكل واستعمالدن دخى زوجه سنى
 زوج منع ايده بيلور .

== خصيصانده در . منفعتى نفس زوجه يه عائد شيلرده انى تعزير ايتمك
 يوقدر . كما فى تعزير الشرب لئلا يه . هندية ده مذکوردر كه زوجه سى نماز قيلماز
 اولان كيمسه ايفاء مهرينه قادر اولسه بيله انى پوشامق واردد اه بدزيان ومؤذيه
 ياخود تاركه صلات اولان زوجه نك طلاق واجب دكل ، مستحبدر . حضرت
 ابن مسعوددن رضى الله تعالى عنه مرويدركه مشار اليه : مهرى ذممه اوله رق
 جناب حقه ملاقى اولمقلغم نماز قيلميان بر قادين ايله معاشرت ايتمك ككندن خير ايدر ،
 دعيشدر . كما فى راد المختار .

نفقه

منكوحه نك نفقه سی یعنی بوغازی ولباسی و سکناسی کندبسی
عجوز و یا غیر مسلمیه و زوجی صغیر و فقیر دخی اولسه زوجنه و اجبدر
شو شرط ایله که منکوحه مصلحت رجاله صالح سنده بولنه
و خسته الکی جهته زوجنه مدخول بها اوله میهرق باباسی اونده
فالش اولیه و مهر معجلنی آلمش اولدیغی حالده زوجندن نشوز
و اعراض اوزره بولنمیه^(۱) و مملوکه غیر اولدیغنه کوره تبوئه
ایدلمش اوله^(۲) .

شروط مذکوره نی حائز اولمیان زوجنه نفقه دن ساقطدر .
(سرّیه نك نفقه سی سبب ملك ایله^(۳) واجب اولدیغندن بوراده
اندن بحثه و ذکر اولتان شروطی اخذه حاجت یوقدر .)

نفقه زوجنه عوضه شبیه صله درکه نفع زوج ایچون حبس
نفس ایتمش اولسنه بدل کبی بر عطادر^(۴) . صله اولدیغنددرکه

(۱) زوجنه اطاعت اوزره اولمیان قادینه (نازره) تعیر اولنور . معنای
نشوز ایچون کتاب طلاقده مخالفه فضائی اوقویکز .

(۲) تبوئه ایچون نکاح رقیق بایشه باقیکز .

(۳) برکیمسه نك نفقه سی بشقه برکیمسه به واجب اولق : زوجیت ، نسب ،
ملك مثلی اسبابك بریله در . نفع غیر باخود منفعت عامه ایچون حبس نفس دخی
او جمله دندر . کافی الشربلالیه . زوجیت اصل نسب و نسب ملبکدن اقوی
سبب اولغله بز بوراده زوجیت و ولاد سببلرله اولان نفقه بی یازدق ، نفقه
مملوک و اقاربیدن ده بحث ایتدک . نفقه معتدنی کتاب طلاق عدت بختنه برافدق .
والله سبحانه هو الموفق .

(۴) عقد معاوضه ایله بطریق التسمیه منجم اولدیغیچون عوض محض قیلنا مشدر .
کافی المرأة .

التزام ایدلمیه رک مدت کذران اولورسه سقوط ایدر . جزاء احتباس اولدیغندرکه زوجه نك نشوزيله ساقط اولدیغی کبی مغصوبه و یا محبوسه اولمسیله دخی ساقط اولور (۱)

اوزرینه فرض اولان حج ایچون زوجه نك محرمیله مسافر تنه زوجی مانع اوله میه جغندن حجه کیتدیکننده کیدوب کلنجه قاهر نفقه سی زوجه عائد اولماز . زوجنی برابر کوتورمی صورتمده کیتدیکی حج نقل دخی اولسه انیینه زوجی انفاق ایدر . شوقدرکه یول مصرفی چکمز . نفقه ، زوجینک حالنه کوره اولور : زوجة غنیه نك زوج غنیهی اغنیا نفقه سیله (۲) و زوجة فقیره نك زوج فقیری فقرا نفقه سیله مکلفدر . زوجینک فقر و غناجه مختلف بولنملری صورتمده زوج نفقه متوسطه ایله مکلف اولور : زوجة غنیه نك زوج فقیری زوجه سنی فقیره نك مافوقی و غنیه نك مادونی نفقه ایله انفاق ایتمک لازم کلور ایسه ده زوج فقیر کندی و سعیله مخاطب اولوب زوجه نك زیاده بی طلبی او زرینه باقیسی حال یسرینه معلق دین اولور . زوجة فقیره نك زوج غنیهی کندی بیدیکندن زوجه — سنه ییدرمک اکا واجب دکل ، مندوب بولنور .

زوج زوجه سنی انفاقدن اظهار عجز ایتمکله و یا خود نفقه سز

(۱) مکرکه زوجک دینندن طولانی حبس ایملش اوله او حالده نفقه سی زوجه نه لازم اولور .

(۲) زوجه نك خادم مملوکنک نفقه سی دخی زوج موسره در . زوجه نك رضایی اولیه رق خدمتجیسی زوج اندن متضرر اولدیجه دکشدره سر . کما فی الدر .

براغوب دیشاری کیتماکه یفنلری تفریق اولماز . حاکم نفقه تقدیر ایدر
بعد التقدير زوجیه استدانه ایچون اذن دخی ویرر . زوج حاضر
وتمرد ایسه حاکم انک مالنه مراجعت ایلر .

تقدير نفقه زوجینک تفاوت حالرینه کوره قابل تنقیص و تزوید
اولور .

مسکن اغنیا مسکن فقرايه بکزه میه جکندن سکنی خصوصی دخی
زوجینک حالرینه کوره اولمق لازم کلور .

زوج زوجہ سنی کندی ایستدیکی محله وشوقدرکه جیران صالحین
ارهسی برخانهده اسکان ایدر^(۱) . قومشوسزاو مسکن شرعی دکدر .

زوجہ کندی مسکننده زوجک ابوینی ایله برابر بوانمق ایستمیہ
بیلدیکی کبی زوج دخی زوجہ سنی ابوینی ایله برابر بواندرمیہ بیلور .

انیق هفتهدن هفته یه انلرک - کیجه یاتمامق اوزره - کالمرینی وآنلر
کله مدکلری تقدیرده هر هفته زیارت ابویندن زوجہ سنی منع ایدمهز .
ابویندن ماعدا اولان اقاربی زیارتہ زوجہ نک سنه دن سنه یه حق اولور .
اجانی زیارت وعیادتدن ودوکونلره ودرنکلره کیتماکدن زوج
زوجہ سنی منع حق لیدر^(۲) .

(۱) وبر مستقل اوچله ایچنده بواندرمنه مجبور اولورکه اورایه نه کندی
ونه زوجی اهلندن هیچ کیمسه نک حق دخول ویتوتقی اوله ماز . کلیدی اولور
وخللا مطبخ کی مرافق بوانور . اکا مونسه یعنی جان یولدشی برقادین بولمغه
زوجک مجبورتی یوفدر . کما فی الدر .

(۲) مناهیدن خالی اولیان دوکونلره و محللره اذن ویرر ایسه ایکیسی دخی
عامی اولورلر . کما فی الدر .

زیارت کونک غیریدہ ابوینک بیلہ ولیمہ سنہ یوللامیہ بیلور .
زوجک نک کسبہ حاجتی اولماز . کندسی اہہ ویا غاسلہ (۱)
دخی اولسہ ونعینی جہتیلہ پارہ آلامسی بیلہ لازم کلسہ (۲) حق
زوجک فروض کفایہ بہ تقدیمی اولدیغندن خروجی منعه حق
وارد (۳) .

مسائل دینیہ سنی تعلم ایچون زوجہ سنک بحاس علمہ خروجنہ
— کندسی تعلیم ایدہ مدیکی حالده — اخیانا اذن ویرر (۴) .
ترک طیب وزینت وداخلده سترعورت ایتمک شرطیلہ قادیلر ،
باخصوص لخصه بولنانلر حمامہ کیدہ بیلورلر .

پدری مریض مزمن اولوبده باقہ حق کیمسہ سی بولنمیان
زوجہ کیدوب باباسنہ — کافر دخی اولسہ — باقہ بیلور . زوجک
منعه حق اولہ ماز . شو قدرکہ اوراده اولدقجه — حج مدتی کبی —
نفقه سنی زوج اعطا ایتیمہ بیلور .

طعامک خارجدن تدارکی ارکک وداخلده نہیئہ سی قادینہ عاتدر .
داخل خانہده (طشره عادتنجه) ال دکر مننده اون اوکتمکدن
واتمک یاپوب ییمکدن و (بزم اصولزجه) یمک پیشور مکدن امتناع

(۱) اولو ییقایچی .

(۲) کتاب صلاتک احکام جناز فسانده (ص ۵۷۴) بیان ایتدک کہ غسل
میت مجانا اولور اولیابده اجرت طلی کندیسندن بشقه غاسل بولنق تقدیر نده جائز
اوله بیلور بشقه غاسل بولنق تقدیر نده ییقامغه کندسی متعین اولقله اجرت ابسته مک
جائز دکلدر اه اہل کده بویله در .

(۳) فرض عین بویله دکلدر . کما تقدم بیانہ فی کتاب الحج .

(۴) بر حادته حدوئنده زوجک استفادن امتناعی شر طیلہ زوجہ نک حاجتنہ

مبنی مجلس علمہ بلا اذن خروجی جائز اولور .

ایدن قادین اگر کندیزی خدمت ایدر مقوله دن دکل ، ویا عاجز وعلیل ایسه زوج اوزر بنه لازم اولان حاضر یمک تدارکی ویا خود یمک حاضر ایدجک برکیمسه نک جلب واستخدا میدر . اگر قادین خدمت ایدر مقوله دن اولوب خدمته دخی قدرنلی ایسه حاضر یمک تدارکی ویا انک ایچون آدم استخدای زوجہ لازم اولمیوب انک بوبابده یاپه جغی شی زوجہ یه جبرایتمک دکل ، قاتق ویرمما سکدر .

خدمت داخلیه ایچون زوجہ نک زوجدن اجرت ایستمی جائز اوله ماز چونکه خدمت مذکوره زوجہ یه دیانه لازمدر (*) رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرت تری حضرت علی ایله حضرت فاطمه (رضی الله تعالی عنهما) ارسنده اعمال معیشتی تقسیم بیوروب خارج اعمالی حضرت علی یه وداخل اعمالی حضرت فاطمه یه عائد قیلمیشلدر . مع هذا که حضرت فاطمه سیده نساء عالمیندر . در مختار .

اوکتمک آلتنک و مطبخ ادواتنک تدارکی و دوشه مه دن سوپورکه یه قدر اولوازمک احضاری و تنظیف ثیاب و بدن ایچون صو وصابون کبی شیلرک و باش طاراغنک اشتراسی هپ زوج اوزرینه واجبدر . هر نصف سنه ده تجدد حاجته مبنی زوجہ یه یازاق و قیشلق کسوه دخی ویریلور .

حناء و سورمه کبی مزینات اشتراسی زوجہ واجب اولمدیغی

(*) (دبان) اصطلاح فقهاده قضا مقابلدر که مفتی به مراجعتده دیکدر .
(قضا) محکمه یه مراجعتده دیکدر .

کبی بمش پاره سی و — مبتلا سی اولوب ترکندن متضرر دخی اولسه
— قهوه و تون افچه سی دخی زوج اوزرینه لاز دکلدر .

والده چوجغنی ارضاع ایچون جبر اولنه ماز . پدر سوت انا
استیجار ایدر . والدهیه ولدینی ارضاع ایتمک قضاء دکل ، دیانه
واجبدر . مکرکه چوجق کندی اناسنک مه سندن ماعداسنی
آماز اوله . اوحالده قضاء دخی واجبدر .

ارضاع اوزرینه والده نک والدن اجرت طلبنه حق اوله ماز .
مکرکه عدتی انقضا ایتمش مطلقه اولغله نفقه سی زوجنه عائد اولمیه .
اوحالده تبرعا ارضاع ایدن اولماز ایسه والده نک اجرت ایستمکه حق
اولور . تشکیم زوج بر زوجنه نی دیگر زوجه سندن اولان چوجغنی
ارضاع اینچون استیجار ایده ییلور .

حرا اولان پدر حرا اولان طفل فقیر صغیرینی اوغلان ایسه حد
کسبه قدر وفیز ایسه قوجه یه کیدنجه قدر اتفاق ایتمک اکا واجبدر .
وکذا کسبدن عاجز اولان ولد کبیرینی پدر اتفاق ایدر .

پدر حر اولمدیغنه کوره چوجغک والده سی حره ویا مکاتبه
ایسه نفقه ولد اکا ، و جاریه ایسه ولد مملوکک - پدری کرک
حر و کرک عبد اولسون - انک مالکنه عائددر .

حر اولان چوجق فقیر اولمدیغنه کوره نفقه سی انک مال
حاضر بنه عائد اولوب اگر مالی غائب ایسه پدره در (*) .

احراره کوره مزمن خسته لک یا خود کورلک ویا چولاقلق

(*) ولا رجوع إلا للام موسرة . ط .

یا خود عقلسزاق کبی اسباب عجزه مبنی اکتساب ایده میان ولد کبیرک نفقه سی پدرینه واجب اولدیغی کبی یا تحصیل علم ایله مشغولیتندن و یا کسب خسیس ایله اشتغاله عار ایدر مقوله دن بولنمقدن ناشی کسبسز قالان ولد کبیرک و علی الاطلاق ذات زوج اولمیان قیز اولادک دخی نفقه سی پدره واجبدر .

بو بایده پدره بشقه سی مشارک اولماز . مکرکه پدر تسالاً دخی کسبه قادر اولمیان مُعسر اولوبده والده موسره اوله (۱) . او حالده نفقه پدره بورج اولمق اوزره چوجغی والده نک اتفاق ایتمسی حاکم والده امر ایدر . والده دخی یسار (اتفاق ولده اقتدار) یوق ایسه ابوین امواته الحاق اولنهرق چوجغک نفقه سی بلارجوع آخره (۲) عائد اولور .

اختلاف دین نفقه ولادوزوجیتی اسقاط ایتمز (۳) اتفاق ولده پدره و اتفاق زوجه ده زوجه کیمسه مشارک اولدیغی کبی اتفاق ابوین و تعبیر اصح ایله - اناسنک باباسی دخی داخل اولمق اوزره - اتفاق اصول خصوصنده دخی اهن یسار اولان اولاده هیچ کیمسه مشارک اولماز . قیز وارکک اولاد بو بایده حصه ارثیه اوزره

(۱) بونلرک مصدرلری اولان (اعسار) ال طارلمی و (ايسار) ال ککشل کیدر .

(۲) من الأقارب و بیت المال .

(۳) زوجه غبر مسلمه نک بيله نفقه سی زوج مسلمه واجب اولدنی کبی ولد مرتدبک نفقه سی دخی پدر مسلمه در . و بر مسلم فقیرک ذی قدرت و فسط غبر مسلم بر اوغلی و برده مسلم برادری اولمق صورتنده میراثی برادرینه و نفقه سی اوغلنه عائددر .

دکل (۱) علی السویه اولمق اوزره اصول محتاجلرینی انفاق ایدرلر .
اصولدن ماعدا اولان و فقیر و کسبدن عاجز بولنان اقاربی اهل یسار
اولانلر حصه ارییه لری نسبتنده انفاق ایلرلر .

نسب و زوجیت اسباب نفقه دن اولدیغی کبی ملک دخی اسباب
انفاقندلر : مملوکک نفقه سی مالکینه در . مالک یاخود مملوک کړک
کبیر و کړک صغیر اولسون وارکک یاخود دیشی بولسون (۲) .

مالک اگر انفاقدن امتناع ایدر ایسه مملوکک نفقه سی قادر کسب
یعنی صحیح البدن ار اولمق و محلّ بیع بولمق شرطیله کسبدی کسبندهدر .
صنعت بیلمز اولمسی مانع دکلدر نفسنی ایجار ایده بیلور . اگر قادر کسب
دکل ایسه — که خوف فتنه یه مبنی جاریه حسناء دخی اویله عدا اولنور —
مالکه انک بیعی امر اولنور . مالک امتناع ایدر سه قاضی بیع ایدر .
مدبر و ام ولد کبی محلّ بیع دکل ایسه مالک انفاق ایله الزام اولنور .

افندیسنک انفاق ایتمدیکی مملوک قادر کسب یاخود مأذون کسب
اولدیغنه کوره انک مالندن رضاسی اولمیه رق مقدار کفایه اخذ
واکل ایده بیلور . قادر کسب و مأذون کسب اولدیغنه کوره ایده مز .
افندیسی انک اداره سی طار طوتمق صورتنده دخی افندیکنک

(۱) کما هو مذهب الإمام الشافعی رحمه الله تعالى .

(۲) لزوم نفقه ده مالکک موصی له بالخدمة اولمسی کبی مالک منفعت بولمسی
بیله کافیدر . مکاتب کندی منافعه مالک اولغله نفقه دن ساقط ایسه ده مدبر
وام ولد غیر ساقطدر .

رضاسی اولمیهرق مالی اخذ و اکل ایتعک مملوکه جائز اوله ماز .
 مملوک مغضوبک نفقهسی — مالسکنه ردایدنجه قدر — غاصب
 اوزرینه در . غاصب حاکمدن نفقه ویایبمع امرینی طلب ایتسهده حاکم
 اکا اجابت ایلزولکن حاکم مملوکک ضیاعندن خوف ایدرسه انی صاتار
 و ثمنی مالکی ایچون حفظ ایلر^(۱) .

نفقه عبیدک بیت الماله لزومی کندی عتقندن و قریب منفق بولنمایدغندن
 صکره در .

مملوکک انفاقنه یاخود بیعنه اجبار اهل استحقاله خاص اولمغله
 بها ثمنی انفاقه اصحابی انجق دیانة ماموردرلرکه تعذیب حیوان و تضییع
 أموالدن نهی بیورلمشدر^(۲) .

(۱) وكذا الحكم في عبد الودیعة إذا طلب المودع من القاضی الأمر بالنفقة
 علیه لا یجیه لثلاثاً نأكله النفقة بل یؤجره وینفق منه أو یبیه ویحفظ ثمنه لمولاه .
 دابة مشتركة بین اثنين امتنع أحدهما من الانفاق أجبره القاضی اثلاً بتضرر شريكه اه
 تویر مع الدر .

(۲) بناءً علیه حیوانك یعنی لزومندن آزویرمك مكروه اولدیغی کبی سودینی
 چوق صاغمق وضرر اولدیفنه کوره هیچ صاغمیوب برافق دخی مکروهدر .
 سوت صاغانه مستحب اولان طرناققرینی اوزاتمامق و حیوانك باوربندن آرتانی
 صاغمقدر .

﴿إبانة الإغلاق عن مسائل الطلاق﴾

الطلاق بيد من أخذ بالساق

جامع صغيرده مذكور اولدينى اوزره حديث شريفده :
« تزوجوا ولا تطلقوا فإن الله لا يحب الذواقين ولا الذواقات »
بيورلمشدرکه معناسى : تزوج ايدك وبلا موجب شرعى
تطليق ايتيمك چونكه سريع النكاح وسريع الفراق
اولان رجال ونسايى جناب حق سوزم ديمكدر .

رحلت انيسة بالطلاق * وعثقت من رق الوثاق
بانت فلم يَألم لها * قلبى ولم تبك المآقى
ودواء ما لا تشتهى * ه النفس تعجيل الفراق
لو لم ارح بفراقها * لارحت نفسى بالاباق
وخصيت نفسى لا أرى * د حليّة حتى التلاق

کتاب الطلاق

ازدواجك طريق ايكي اولديغى كى افتراقك طريق دخی ايكيدر :
 برى طلاق وديكرى فسخر . ايكيسنك ده نتیجه سی زوجينك
 يكد يكرندن آيرو دوشمی اولمقله برابر طلاق بشقه وفسخ بشقه در .
 طلاقك عددی واردركه ايقاع اولمقله اكييلور وعدد وعدت
 باقى اولمقله مطلقه دخی تطليق اولمقله ييلور (غير مدخوله نك عدتی
 اولمديغندن بوسوزك اكاشمولی ده يوقدر) .

فسخك ايسه عددی و تنقيص أعداد طلاقه تأثیری اولمديغى كى
 انتاج ايتديكى فرقت زوجهی زوجندن بسبتون جدا ايتمكله اكاش
 زوجك ايقاع طلاق ايتمی دخی ممكن اوله ماز (۱) .

زوجك ايقاعی و تفویض صورتمده زوجه نك اختیاری كى
 محتاج حكم قاضی اولمیان و مجبوییت و عنینیت مثلی محتاج حكم قاضی بولمان
 اسباب نتیجه سنده كى فرقتلر طلاق قسمندندر .

خیار بلوغ و عدم كفاءت كى محتاج حكم قاضی اولان وخیار عتق
 وفساد نكاحده قبل الدخول متاركه مثلی محتاج حكم قاضی اولمیان اسباب
 نتیجه سنده كى فرقتلر فسخ قسمندندر (۲) .

(۱) إلا فی الردة فإنه يقع طلاق زوج المرددة فی العدة كما فی الدر مع الرد .

(۲) شو افادهیه كوره طلاق فعل زوجندن وفسخی فعل حاكندن عبارت
 قیامیه جعمر كى زوج جانبندن كلان هر فرقتك طلاق وزوجه جانبندن كلان
 هر فرقتك فسخ اولمديغنده علی الاطلاق حكم ایدمه میجكتر زوجك ایلاسی
 طلاقدرده ارندادی فسخر .

صاحب تنف دیعشدركه طلاق اولمیان فرقت اون آتی وجه اوزره در :

فسخ نوعندن اولان تفریق‌لر یاخود فرقتلر فصول نکاحده
کچمشدیر . طلاق نوعندن اولان فرقتلر یاخود تفریق‌لر قالمشدرکه
بو کتابک عقدی اشته انلر ایچوندر .

طلاق : حل عقدہ نکاح ایتمکدرکه قید نکاحی لفظ مخصوص
ایله فی الحال و یا فی المال رفع ایلمکدن عبارتدر .

برنجیسی بوکه برکیمسه قاین والدہسی کرک بیلهرک و کرک بیلیمهرک نکاح‌ایوب
وطء ایلسه زوجہسی کندیسنه حرام اولورکه بو طلاق دکلدر ابرنجیسی بوکه قاین
والدہسی شہبہءملکہمینی وطءایلیان کیمسه نک زوجہسی کندیسنه حرام اولور
بوده طلاق دکلدر اوچنجیسی بوکه قاین والدہسی شہوت و شہبہءنکاح ایله تفیل
ویا معافه یاخود بشرہسی بشرہسنه تماس و یا موضع ناسلنه نظر ایلسه زوجہسی
کندیسنه حرام اولورکه بوده طلاق دکلدر درنجیسی بوکه قاین والدہسنه اوشیلردن
برینی شہبہءملکہمینی یاپسه زوجہسی کندیسنه حرام اولورکه بوده طلاق دکلدر
بشنجیسی بوکه اوشیلردن برینی اوکی قیزینه شہبہءملک و یا شہبہءنکاحه مینی یاپسه
زوجہسی کندیسنه حرام اولور بوده طلاق دکلدر آلتنجیسی بوکه انلردن برینی
شہبہءنکاحه و یا شہبہءملکہمینی اوکی اناسنه یاپسه او قادین باباسنه حرام اولورکه
بوده طلاق دکلدر یدنجیسی بوکه انلردن برینی اوغلنک زوجہسنه شہبہءنکاح
و یا شہبہءملکہ بناءً یاپسه اوغلنک قاریسی اوغلنه حرام اولورکه بوده طلاق
دکلدر سکنجیسی بوکه جاریهءزوجہ کرک مملوکهءصرفه و کرک مدبره و یا مکانبه
یاخود ام‌ولد اولسون آزاد ایددکده نفسی اختیار ایدرسه فرقت واقع اولور
بوده طلاق دکلدر طقوزنجیسی بوکه صبیہی پدرینک غیری اولان ولیسی تزویج
انیمش اولیق صورتده صبیہ خیار بلوغ ایله نفسی اختیار ایدوب حکم قاضی ایله
زوجندن تفریق اولتقله فرقت واقع اولور بوده طلاق دکلدر اوینجیسی بوکه بر
قادین فرشی یاخود عری اولیق اوزره برارککه تزویج اولنوب زوج عتقادن ظهور
ایتمکله قادین نفسی اختیار ایددکده قاضینک تفریق‌له فرقت واقع اولور بوده طلاق
دکلدر اون برنجیسی بوکه قادین اسلامدن ارنداد ایدرسه نکاح باطل اولور =

رفع مذکورہ (تطلیق) (*) وانی ایتماع ایدن زوجه اسم فاعل
صیغہ سیلہ (مطلق) و تطلیق اولنان زوجه به اسم مفعول صیغہ سیلہ
(مطلقہ) دینیلور .

(لفظ مخصوص) طلاق مشتمل اولان تعبیردر . انسکه
فسخدن احتراز اولنمشدر . (فی الحال) قیدی طلاق بائنہ ناظر
اولوب (فی المآل) قیدی طلاق رجعی به نظراً درکه انقضاء عدتن
ویا خود بر طلاقه ایکی طلاق دها منضم اولدقدن صکره دیمکدر . نسکیم
حکم طلاق افاده دن ظاهر در .

طلاق اقسامی اولدیغی کی سببی ، شرطی ، رکنی ، حکمی ، صفی ،
محاسنی دخی واردر .

طلاق سببی : تباین اخلاق حائنده خلاصه حاجتدر .

= بوده طلاق دکادر اون ایکنجیسی بوکه زوج اهتدا ایدوب زوجه مشمرکه
امتناع ایدرسه بینلرنده فرقت واقم اولور بوده طلاق دکادر اون اوچنجیسی بوکه
مسلمک تحت تزوجنده بوانان کتابیه تجسس ایتسه فرقت اولور طلاق اولماز
اون دردنجیسی بوکه زوجیندن بری دیکرینه وحی انک برشقصنه (حصه سنه)
مالک اولسه نسکاح فاسد اولور بوده طلاق دکادر اون بشنجیسی بوکه برکیسه نک
زوجه کبیره سی زوجه صغیره سنی مدت رضاعنده ارضاع ایلسه ایکیسی دخی اکا
حرام اولوع بوده طلاق دکادر اون آلتنجیسی بوکه درت زوجه رضیه سی اولان
برکیسه نک زوجه لرینی بر قادین ارضاع ایتسه حله سی اکا بلا طلاق حرام اولور .
أما العان وایلا و محالعه و عین فرقتی تند الفقهاء هب طلاق دراه اون برنجیده حکم
ارتدادی زوجه به حصر اتفاق واقم اولمشدر زوجک ارتدادی دخی فسخر .

(*) تطلیق (طلاق) تأذیندن (اذان) و تسکیمدن (کلام) و تسلیمدن
(سلام) کی اسمدر . نسکیم کتاب الصلواته ذکر اولنمشدر .

طلاقك شرطی : زوجك مكلف ومستيقظ اولمسی یعنی عاقل و بالغ و بیدار بولنمسی و زوجه نك نكاح صحیح ایله منسكوحه و یا خود محل طلاق اولمغه صالح معنده بولنمسیدر ^(۱) .

طلاقك ركبی : نفس لفظ یعنی رفع قیده دال اولان واستثنادن خالی بولنان تعبیر مخصوصدر ^(۲) .

طلاقك حكمی : رجعی به كوره انقضاء عدت ایله مؤجل وبائنه كوره بلا تأجيل و فروع فرقتدر ، عددینك تمامنده حصول حرمت غلیظه در . آتیا معلوم اولور .

طلاقك صفتی : حاجت اولمده حظر و ممنوعیتدر ^(۳) . آیت کریمه ده (فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِمْ سَبِيلًا) وحديث شریفده ، أبغض الحلال إلى الله تعالی الطلاق ، بیورلمشدر ^(۴) .

(۱) حتی حرمت مصاهره ایله روال حله و فسخ نوعندن اولان نفر بقده دخول و فوعندن ناشی عدت لازم کلمه ده او عدته ابقاع اولنان طلاق واقع اولماز . کافی الهندیه . بهجه ده مذکوردر که هند بالغه نفسی ولی اقربن ار قرنداشی عمروك اذنسز کفئی اولمیان بکره تزویج ایدوب بکره نده بعد الدخول ولدکتورمیدن عمرو راضی اولوبوب هندی بکردن تفریق ایتدر دکن سکره بکر هندی عدتی ایچنده اوج طلاق ایله تطایق ایسه طلاق واقع اولماز . بصورتده بکر عمروك اذنیله هندی رضاسیله بلا حله تزوجه قادر اولور اه قبل الدخول نطلبده دخی زوجه لالی عدت بائه اولمغه اكا اندن سکره ابقاع اولنان ایکی طلافک ده حکمی اولوبوب رضاسیله اتی زوج مطلقنك بلا حله تزوجی جائز اولور . کافی الفبضیه ص ۷۳ .

(۲) استثناء : ان شاء الله دیمکدر . لفظك کتابت مستبینه و اشارت اخرسه شمولی وارددر .

(۳) کذا فی الشرع نبلا لیه عن الفتح .

(۴) مال آیت کریمه : زوجة لکرکر سزه لطاعت ایدر لر ایه علیهم لینه ==

(فَأَنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا) و بعد جلیله آنکه انسان کریه کوردیکی زوجه سینه صبر یوزندن نتایج صالحه به نائلیت کی مظهر خیر کثیر اولیٰ دخی وارد .
 طلاق محاسنی : مکاره دینیه و دنیویه دن انکله خلاص اولنمسی (۱)
 وایدی " رجالده اولمسی و متعدد بولنمسیدر " (۲) .

= بول آرامیکز . دیکدر و مال حدیث شریف : جناب حقه انک سومسر اولان حلال طلاقدر دیکدر . ذوات عیالات نساء اولیٰ اوزره مطلق اولانلرک یعنی مجرد تجدید ذوق ایچون چوق قاری آلوب بوشابانلرک عندالله ملعون (غیرمقبول) اولدقلری دخی مال حدیث دیکدر . در غتاردن بعض آیات کریمه انک ظاهر اطلاقه مبنی طلاقک بلا حجه اباحه سی دخی مفهوم ایهده حاجت انده مذکور اولان تهمت و کبر سن کی شیلره منحصر دکلدر . امثله " آیهده بوکادلیلدر : عایه الصلاة والسلام اغندمن حضرتلری حضرت حفصه بی بخاریده مذکور اولدیفی اوزره رجعیاً تطایق ایتدیلر صکره مراجعت بیوردیلر . حضرت عمر ام عاصمی و حضرت عبدالرحمن ابن عوف زوجه سی تماضری و حضرت مغیره دزت زوجه تطایق ایتدیلر و حضرت حسن برچوفی تزوج و تطایقهده بولندیلر . رضی الله تعالی عنهم .

(۱) چونکه عندالنافر زوجیت اوزره بقاده مشقت وارد . مشقت تیسبری جالیدر . تکیم مقدمه کتابده میندر . حصکفی دیرکه تخلص مذکورک محاسن طلاقدن اولمسیله معلوم اولورکه « ان طلقک فانت طالق قبله ثلاثاً » یعنی بن اکر سنی تطایق ایدرسهم سن آندن اول اوچ طلاق ایله بوشسین دیک طرزنده اولان (طلاق دور) اجتماعاً واقعدر اه اکر واقع اولسه بو حکت فانت اولور . بوکا طلاق دور دینلمسی ایشک ایکی متناق ارسنده دائر اولمندنر چونکه طلاق منجزک وقوعندن آندن اول اوچ طلاق معلقک وقوعی لازم کلوب انک وقوعندن ایسه منجزک عدم وقوعی لازم کلیور . دور مذکور ایکی شیدن هربری دیکرینه توقف ایتمکه شی کندی نفسنه توقف ایتمک معناسیجه علم کلامده مصطلح اولان دور دکلدر . کما فی الرد .

(۲) عندالندامه تدارک و نلافی ممکن اوله ییلک ایچون طلاق =

طلاقك شاهده احتیاجی یوقدر(*) . تطلیقه استعمال اولنان لفظ افاده معناده صریح اولدقجه طلاقك نیتہ دخی احتیاجی اولماز نحن نحکم بالظاهر والله سبحانه يتولى السرائر .

اقسامنه کأنجه طلاقده شوقسملر کوریلور : سُنّی ، بِدْعی ، بَئْن ، رَجْعی ، مُفْصَح مَسْکَنی .

بونلر تداخل ایدیجی اقسامدر : طلاق صفی اعتباریله (سنی و بدعی) وحکمی اعتباریله (بَئْن و رجعی) و استعمال اولنان لفظ اعتباریله مفصح و مکنی یاخود (صریح و کنایه) اولور .

= متعدددر و ملعبه اولماقی ایچون عدد اوچه منحصر در . بوده حرأر حقندهدر . امه نك طلاق ایکیدر . تکیم بیان اولنور .

(*) اصولده مقرردرکه بضم عندالدخول مقومدر : عیاج عوض و شهوددر ، انضمام رأی ولی به بیله بهضاً عرض احتیاج ایدر . بونلر بحاک اظهار قدر و قیمتی ایچونددرکه بجائاً مالک اولنان شیئك چندان قدر و قیمتی وابتدالین مصونینی اولماز . بصم محل نسل اولقی اعتباریله نفوس کی قیمتدار اولغه سزادر . ثبوتنده ملاحظ اولان معانی زوالنده ملاحظ اولماقی جهتیله بضعك عند الخروج نقوی و بناء علیه شاهده و ولی به و نحوه احتیاجی اولماز . کما فی الکشف . بوبابده واسطه به احتیاج اولماقی ده معقولدرکه زوجینك موجب بغض و فرأق اولان اسراری کنندی بیدلرنده منکتم قالب فاشی اولماش اولور . بوده عقلی اولانلرجه مطلوب اولسه کرکدر . انشاء سر نسائك و عید شرعیسی عظیمدر . زوجه سنك طلاقنی مراد ایدن بر صالح کیمسه : زوجه كك نسندن شبهه ایدیورسین ؟ دیو کندبسنه توجه ایدن سؤاله : « عاقل اولان کنندی زوجه سنك سترینی هتك ایتمز » جوابنی ویرمشدر . بین الزوجین تنافر و وقوعنده اصلاح ذات بین ایچون بهت حکم خصوصی امرقرآنی وجهله اولجه ایدیلهجك تدابیردندرکه [فان خفتن شقاق بينهما فابعثوا حكماً من أهله و حكماً من أہلها] بیورمشدر .

طلاق سنی و بدعی

(سنی) سنته و (بدعی) بدعت منسوبدر . بوبابده سنتك
معنایی مستوجب عتاب اولمیاندر . مستعقب ثواب اولان دیمك
دكلدر چونكه طلاق فی نفسه عبادت دكلدركه اكا ثواب ترتب
ایتسون . اكر نفس انی بدعیاً تطليقه داعی ایكن اوکف نفس
ایدرك طلاقى وقت سنته تأخیر ایدرسه كف معصبت ثوابيله
مثاب اولور (۵) .

بدعت : خلاف سنتدر . موجب اثم بر معصیت دیمكدر . ط .
زوجهیه عند الحاجة بر طلاق ایقاعی کافی ایكن زیاده سنك ایقاعی
بدعتدر .

طلاقه بدعت : عددأ اولدیغی كبی زماناً دخی اولور .
چونكه طلاق فی حد ذاته مطلوب اولدیغندن ایقاعنك تجدد
رغبت زمانته تأخیری مستحسندركه اوده و طه دن خالی اولان
طهر زمانیدر . حیض زمانی زمان نفرت اولدیغی كبی و طه دن خالی
اولمیان طهر زمانی دخی رغبتك فاطر اولدیغی زماندر . بنا برین

(*) ذكره ط . وقال الفهستاني عند ذكر السنن الحسن : وفيه دلالة
على أن السنة نوعان : سنة عبادة ، وسنة اتباع كالطلاق على الوجه المذكور
متابعة للنبي عليه الصلاة والسلام . وفي التنف : وأما السنن فشرائطه خمس :
أحدها : أن يكون الطلاق واحدة ، والثاني : أن تكون المرأة مدخولا بها ،
والثالث : أن تكون طاهرة من الحيض والنفاس ، والرابع : أن تكون المرأة
خالية من ماء الرجل ، والخامس : أن لا تكون حاملا . وكل طلاق يكون مع
هذه الشرائط الخمس فهو سني وإلا فهو بدعي اه . واقتصر الفهستاني على
أربع منها وأسقط رابعها ولعله أدرجه في الطهارة .

مدخول بها اولان زوجه‌نی زمان حیضده ویا وطء ایدیلان زمان زمان طهرده تطلیق ایتمک دخی بدعتدر (۵) .

سنی دخی مقابلی اولان بدعی ککبی یامن حیث العدد ویا من حیث الوقت یاخود هم من حیث الوقت وهم من حیث العدد (سنی) اولمق اعتباریله بری برندن متمیز اولمغله طلاقک سنی و بدعی‌یه تقسیمندن شو اوج قسم حاصل اولمقده در : طلاق سنیّ احسن ، طلاق سنیّ حسن ، طلاق بدعی .

(*) آبت تربصده کی (قروه) ک أحیاض ایله تأویلی باینده کی متمسکات جمله سندن اولان [فطلقوهن اعدتهن] قول کریمک تفسیرنده لامک وقت ایچون اولسندن تعابیل ایچون اولسی اصل اولدیفنه بناءً دینلشدکرکه طلاق حال حیضده واقع اولورسه عدت اوج حیضی تجاوز ایدرک تمتد اولمق محذوری اولدیفنی کی وطء وقوع بولان طهرده واقع اولمق صورتنده دخی او مواقعه‌دن علوق حاصل اولمش بولمق محذوری اولورکه بوده زوج ایچون موجب ندامت اوله یلور . اما قاذین طاهره غیر مو طوء اوله رق تطلیق ایدلمش بولنور ایه بو محذورلر اولماز . طلاقه بدعت وسنت اطلاقک وجهی اشته بونسکله ظاهر اولمش اولور . معنای قول کریم مذکور : قاذینلری تطلیق ایدرسه کر انلری عدنلری اجلندن یعنی احصاء عدت ممکن اولور حیثیتدن تطلیق ایدکر دیعکدرکه اوده وطء وقوع بولمیان طهرده ایقاع طلاق ایدلکله اولور چونکه قاذینک غیر حامل اولدیفنی اکلاشیله رق بلاشبهه اوج حیض ایله اعتداد ایتمسی تین ایدر . ایچنده وطء وقوع بولان طهرده تطلیق ایتمیک که او حینده قاذینک حامل اولوب وضع حل ایله می یوقسه غیر حامل بولنوب حیض ایله می اعتداد ایدجکی معلوم اولماز . وکذا حال حیضده دخی تطلیق ایتمیک چونکه نه بو حیض نه ده آنی ولی ایدن طهر معتبر اولماغله چ حیض کامل دها بکله مک لازم کله رک مدت عدت تمتد اولور دیعکدر . کما فی شرح المنار المسمى بنور الأنوار .

(سنی احسن) : شول طلاق رجعیدر^(۱) که مدخول بها بولنان زوجهیه ایچنده و طء وقوع بولمیان طهر حالنده بردن زیاده اولمیهرق ویریلوب عدت منقضی اولنجه قدر بردها تکرار ایدلماش اولور^(۲) (بأس یوق ایسه عدت ایچنده رجعت افضلدر .)

(سنی حسن) : شول طلاق رجعیدرکه مدخول بها بولنان زوجهیه ایچنده و طء وقوع بولمیان طهر حالنده بر کره ایقاع اولندقدن صکره انقضاء عدته دکن طهرلره وذوات الحیضدن اولمدیغنه کوره شهرلره توزیعاً بلاوط. برر دها ایقاع ایدیلهرک مملوکه حقمنده ایکی و حره حقمنده اوچ اولان عدد طلاق متفرقاً تماملماش اولور^(۳).

(طلاق بدعی) : شول طلاقدرکه طلاق سنینک ذکر اولنان ایکی قسممنده مخالف اولهرق زوجهیه یا حال حیضمنده^(۴) ویا و طء اولندیغنی طهر ایچنده بردن زیاده اولماق اوزره یا خود

(۱) طلاق واحد بآنک سنی اولسی متفق علیه اولمدیغندن رجعی قیدی زیاده ایدلشددر . هندیده دیمشددرکه طلاق باین ظاهر روایتده سنی دکلدر . مخالفه حال حیضده دخی اولسه سنیدر اه قهستانیده بآنک سنیتی عند الامام اولوب امامینک بوبابده مخالفتلری اولندیغنی مذکوردر . بحررائفده « أما الواحدة البائنة بدعی » دیمشددر .

(۲) احسنیت دیکرینه نسبتلهدر . درمختار . نفسنده احسن دیمک دکلدر . آرتق : ابغض الحلال اولان شی نصل اولور ؟ دینلهضر . ط .

(۳) مدخول بها اولمیان زوجهیه کوره حال حیضده ویریلان بر طلاق دخی کتب متداولده بو نسیمک امتلهسی میاننده مذکوردر .

(۴) زوجهیه زمان حیضده ویریلان طلاق بدعییه مغنیده (طلاق محظور) وصرآنده (طلاق فاسد) اسمی ویرلشددر . نهی بحثنه باقشکر . اندن بوراده غیرمدخولینی استثنای ایتدیلر . وقد عرفت معناه .

طهر واحده یا متفرقا و یا دفعهٔ بردن زیاده اوله رق ایقاع ایدلش اولور. (۱)

بدعت من حیث العددك بعد الايقاع دفع و تدارکی ممکن اوله ماز . بدعت من حیث الوقتك تدارکی ممکن اولمغله زوجهٔ مدخول بهانك (۲) وقت اعتباریله بدعی رجعی اوله رق تطلیقنده دفع بدعت ایچون اكا مراجعت ایتمك زوجه و اجبدر . (بعده دیلرسه طهر ثانیده بلا و طه انی تطلیق ایدر)

(طلاق بدعی منهی اولمقله برابر واقعدر . فعل شرعی به وارد اولان نهی انی ابطال و مشروعیتدن اخراج ایتمز مکرکه قبیح لعینه اولدیغنه دلیل قائم اوله (۳))

طلاقك عددی زوجهك حره و یا مملوکه اولسنه کورده در : حرهك طلاق اوچدر زوجی کرک حر و کرک عید اولسون

(۱) اوچ تعریفده واقع و طه ایله مقصود زنا اولیان و طئدر زبرا زنا زوجهٔ مزنییه تطلیقك سنی اولسنه مناوهد کلددر طلاق سنیلرک تعریفلرنده واقع طهرک قبلنده اولان حیضده و طه مذکورک اولماسی لازمدر کذلک حیض مذکورده طلاق اولماسیده لازم زیرا و طه و طلاق مذکورلر طهرده ایقاع اولنان طلاقك سنیتمه منافیدر . کذا قیل .

(۲) چونکه غیر مدخول بهایه ایقاع اولنان طلاق رجعی اوله ماز کما یاتی بیانه

(۳) تکمیل اصولده اولان موضعنده تقرر ایتمشدر . طلاق غیر سنی واقع اولماز دیبانی رد بابنده امام محمد حضرتلری نی علیه السلام بزی صوم یوم نخردن نهی ایتدی اوله جق شیدغی نهی ایتدی ؟ اولیه جق شیدغی نهی ایتدی ؟ اولیه جق شیدن نهی لغودر ؟ اعمایه کورمه ، انسانه اوچمه دینیله مز دیمشدر . کما فی الکشف .

ملوکه نك طلاق ایکیدر زوجی کرک حر و کرک عبد بوانسون . (باب
قسمه باقکر .)

بر حره زوجندن کرک دفعه و کرک متفرقا اوچ طلاق ایله و ملوکه
ایکی طلاق ایله مطلقه اولدندن صکره زوج دیکره زوجة مدخوله
اولدقجه زوج اولانه حلال اولماز . (کتاب النکاحک محرمات
فصلنه و آتیهسه بینونت بحشنه باقکر .)

حر اولسون ، اولسون هر زوج عاقل و بالغک ، محجور و یا مریض
دخی اولسه ^(۱) بیدار اوله رق و یردیکی طلاق کرک سنی و کرک بدعی
اولسون واقع یعنی معتبردر . زوجہ مدخول بها اولسه ده اولسه ده
انکله بوش دوشر . مکرکه جهرأ و متصلاً ان شاء الله دیو استثنا
ایتمش اوله . اوحالده طلاق واقع اولماز . تکیم آتیا بیان اولنور .
طلاقک هزلی جدینه و حال سکرده و یرلمسی حال صجوده و یرلمش
اولسنه مساویدر . یعنی هزل و لطیفه طرزیه و یریلان
طلاق جدی ، و سرخوشک ^(۲) و یردیکی طلاق دخی واقع ، در .

(۱) مرض معلوم اولدیغی اوزره خسته لکدر . (حجر) جیمک سکونیه
بر شخص مخصوصی تصرف قولیسندن منعدرکه بعد الحجر او شخصه (محجور)
دینیلور عاقل و بالغک ، (حاجر) ی حاکم اولور . طلاق کی قابل فسخ و متوقف رضا
اولیان نصرف قولی تحت حجره داخل اولماز .

(۲) مراد طریق محظور ایله سکران اولاندکرکه مسکراندن بر بنی طوعاً
و بالاخیار داخل ایچمش بولنور . آفیون کی محدر شیر دخی مسکر حکمنده در .
اسرار کشک طلاق دخی واقدر . کما فی الدر المختار . و هذا لازجر بخلافه بالطریق
المباح لعدم قصد المعصية . کما نقرر فی موضعه من الأصول .

مخطئك يعنى مقصودى طلاق دكل ايكن يا كيله رق زوجه سته
طلاق و یرن زوجك و مكرهك يعنى اكراه و اجبار كورن زوجك
طلاق دخى واقع و معتبر در .

صينك (۱) و معتوهك (۲) و مجنونك (۳) و نائمك و بايعينك
و خسته لكه و با مصيبتله بيهوش اولانك (۴) و زوجه عبد حقنده
مولانك و زوجه صي حقنده و لينك طلاقى واقع دكلدر .

تطبيق شفهاً اولديغى كې تحريراً دخى اولور (۵) . و كليل

(۱) ولو كه سرامق اولسون . در مختار .

(۲) وهذا اذا كان في حالة العته ، أما في حالة الإنفاقة فالصحيح انه واقع
هكذا في الجوهرة النيرة . هندية .

(۳) مجنونك طلاقى انجق شو صورتده صحيح اولور كه كنديسى عاقل ايكن
زوجه سنك طلاقى بر شرطه تطبيق ايتمش اولوب او شرط جنون حالده تحقق
ايتمش بولنور . صحيح اوليان (طلاق مجنون) انك حال جنونده و یرديكى طلاقدر .
مطبق اوليان مجنونك حال افاقتنده و یرديكى طلاق واقعدر . مجنون ، محبوب و ياعنين
اولق صورتنده زوجه سنك طلبى اوزرينه قاضينك في الحال و يا بعد التاجيل تفريق
و مجنون ذمينك اسلام زوجه سى صورتنده ابويزنك عند المرض اسلامدن امتناعلرى
اوزرينه قاضينك تفريق دخى طلاقدر . كما في الدر .

(۴) زيد خسته اولوب عقلى بالسكليه زائل ايكن زوجه سى هندی اوچ
طلاق ايله تطبيق ايتسه طلاق واقم اولورمى ؟ الجواب : اولماز . (على افندى)

(۵) زيد آخردياره كيتد كدن صكره زوجه سى هنده معنون و مرسوم
مكتوب يازوب مكتوبنده « وصول مكتوبنده بندين بوش اول » ديو تحرير =

ورسول واسطه سیله دخی ایدیه بیلور . دیلسزک اشارت معهوده سی
تطلیق ایچون دخی معتبردر .

طلاق عند الإطلاق وكذا وكالته وتفيضه رجعی به منصرفدر .
طفی طلاق المريض

طلاق رجعی وبائن یا خود صریح و کتایه

بر کیسه زوجه سنك تطليقي مجرد نیت ایتك و قلبندن کچیرمك
ومهرینی ویرمك ایله انی بوشامش اولمیوب تطلیق انك تعبیر مخصوصنی
ایراد ایتمکه متوقف بولنور (۵) .

تطليقه استعمال اولنان الفاظ او معناده یا صریح و یا
غیر صریح اولوب صریح اولاننه مفصح دخی دینلدیکی کبی
غیر صریح اولاننه کتایه یا خود مکنی دخی دینیلور و اشته
طلاقك صریح و یا کتایه اولسی تعبیرینك صریح و یا غیر صریح

== و مکتوبی هنده ارسال ایسه هند کندویه مکتوبك وصولنده زیددن بوش
اولور . (علی افندی وصاحب بهجه) .

لزوم عدت زوجهك مضمون مکتوبه اطلاعندن اعتبارأدر . کما فی الهندیه .
(*) حق دیلسز اولیان زوجك طلاق طلبنه و تطلیق سؤالنه جوابا باش
اکه سی طلاق دکلدر . بهجه الفتواده مذکوردرکه : « زید اخیس اولیان
عمروه زوجهك هندی تطلیق ایله دیدکده عمرو اصلا نسنه نطق ایتمیوب انجق
باشنی اکیسه مجرد بویه ایتمکه هند عمرودن بوش اولورمی ؟ الجواب : اولماز »
زوجه کی بوشادکی ؟ سؤالنه جوابا مجرد باش اکهک دخی بویه در . کما نقوله
قال کما فی العتق . و أما طلاق الاخرس فیه بالإشارة انه من جامع الفصولین -

بولنمسندن عبارت اولوب حکمی اعتباریله دخی طلاق (رجعی و بائن) قسملرینه تقسیم اولنور .

الفاظ صریحه و آنلرک حکمی

طلاق کلمه سنک مشتمل اولدیغی حروفدن متشکل اولان ولغت عربیه ده قاری بوشامقدن بشقه برمعناده استعمال اولینمیان کلمات الفاظ صریحه طلاقدر .

عربیده : أنت طالق ، أنت مطلقة (۱) طلقتهک ، ولسان ترکیده : سن بندن بوش اول ، بن سنی بوشادم ، سن بوشسین بندن کبی که تعبیرات مذکوره معنای طلاقه موضوع وانی افاده ده صریح اولمغله محتاج نیت وقرینه اولمیه رق معناسی مقامنه قائم اولور برحیثیتده که نظر و اعتبار انک معناسنه دکل ، نفس لفظ و عباریه تعلق ایدر .
تکیم آز چوق سبب مشقت اولان سفر نفس مشقت مقامنه قائم اوله رق مشقته ترتب ایدجک احکام مشقت اولمسه دخی نفس سفره ترتب ایلر . یناء علیه زوجیه سننه خطاباً (۲) آنلرک

(۱) نفعل بابندن اسم مفعول صیغه سیله درکه لامی مشدددر تخفیف لام ایله باب افعالندن ملفوظ اولورسه کنایاتندن اوله رق معنای طلاق افاده ده محتاج معونت یعنی متوقف قرینه ویا نیت اولور .

(۲) زوجیه سننه طلاق ایله خطاب ایتیه رک : « اکر چیقارسه دک طلاق اولور بندن اذنسز چیقاهاملیسین چونکه بن طلاق اوزرینه عین (شرط) ایتدم . » دیبان کیسمه نک زوجیه سی چیتسه ده بوش دشمن چونکه طلاق اکا توجیه ایتامشددر . زوج طلاق کندیسنه توجیه ایدرک « أنا منک طالق ، بری » = بن سندن بوشم یاخود یرییم « دیمک دخی طلاق دکلدر . کما فی الدر .

بزی سولیان (۱) کیمسه نك آغزندن اولفظ خطا دخی چیقمش بولسون
ومعنی ومقتضای کنیدنك معلوم ومقصودی اولسون اولسون
زوجه سی قضاء بوش دوش (۲)

زوجك : « بنانی اخافه ایچون سولیشیدیم ، دیسی اولجه اشهاد
ایتمش اولدقجه قضاء تصدیق اولماز . کافای الدر

الفاظ کنایه و آنلرک حکمی

طلاق موضوع یعنی او معنی ایچون معین اولدیغی حالده معنای
طلاقه مستعمل و دیگر معنای دخی محتمل بولنان کلمات الفاظ کنایه
طلاقه (۳)

مراآنده مذکور اولدیغنه کوره صریحک ندا و خبر وصف و جهلری دخی خطاب
کبیر : فوجدن بوشامش اولیان زوجه سی ای مطلقه دیو چاگران وبا اوصفتله
وصفلایان کیمسه نك زوجه سی بوش دوش .

(۱) القلم أحد اللسانین خواستنه یازمق دخی سولمک کبیر . کافا ص .
(۲) قضاء قیدی دباتدن احترازدرکه لفظ صریحک لافظی کلانی کنیدی نیتله
وجیندن حملانه صرف وتحویل ایتمک استرایسه عندالرافعه مسوع ومعتبر
اولماز ایسه ده دباننده یعنی مفتیه مراجعتده بینه و بین الله تعالی اولق اوزره تصدیق
اولنور : أنت طالق تعیرندن آزادهك معناسنی قصد واراده ایلدک کبی . کافای المازقة .
ننکم لسانزده دخی سن بوش سین تعیرندن بوش بکینایه معناسنی قصد واراده
اولنه یلور . لکن عدده مقارن اولماق مشروطدر . زوج اگر انی سولمکده
مکره ایدسه قضاء دخی تصدیق اولنور . کافای الدر . زوجه سنه « أنت طالق »
دیوبده معناسنی بیلیان کیمسه نك زوجه سی مطلقه اولور . « أنت طالق » دیوبده
بولفظك طلاق اولدیغی بیلیان کیمسه نك زوجه سی بینه و بین الله تعالی بوش دوشن
ایسه ده قضاء بوش دوش . کافای الهندیه .

(۲) کنایه نافص یا ئیدر . وای دخی اولور . قال الشاعر :
وانی لا کنو عن قذور بغيرها وأعرب أحياناً بها قاصراح

الحقی باهلك = اهلكه لاحق اول^(۱) ، حبلك على غاربك =
یولارك بوینگده در^(۲) ، اذهبی عنی وأفلجی = بندن کیت مرادکه ایر،
استری = اورتك ، تخمری = باشکی اورت ، أنت حرة = سن
آزادسین ، كندکه قوجه آرا ، جهنمه کیت ، سن بکا لاشه (یاخود)
لحم خنزیر . کیسین^(۳) ، سنك زوجك دكلم . سن بنم زوجهم دكلمسین ،
سن بندن بائسین ، بن سندن مفارقم کبی که بونلر معنای طلاق
افادهده صریح اولمیوب اکا و دیگر معنایه محتمل اولمغله آنلرله طلاقك
وقوعی زوجك نیتنه و یاخود مذاکره طلاق کبی قرینه نك دلالتنه
توقف ایدر^(۴) .

مقصود افهام اولمق جهتیله کلامده اصل اولان صریحدر .
عربیده (تطلیق) معنای طلاقده صریح و (اطلاق) او معناده کنایه
اولدیغی کبی ترکیجه مزده دخی (بوشامق) لفظی صریح و (برامق)

قذور : أذار وریدن مجتنب اولان قادیندر . کنایه افطنك یاسی لغت اولایه
کوره نهابه و سقایه لفظلرنده اولدیغی کی اصلیه در . لغت ثانیه به کوره
على غير القياس و اودن منقلبدر . تکیم جیت الحراج جباوه قوللرنده و او یاردن
منقلب اولمشدر اه من الکشف . (کنایات الخلاق) ترکیبی صریح طلاقدن کنایه
اولان الفاظ دیمک دکل ، بلکه بطریق الطلاق حاصل اولان فرقتدن کنایه
دیمکدر . حتی لابردماید .

(۱) یعنی بندن آیرلده آنك و باباك ایله اول ، باباك اوینه کیت .

(۲) غارب : دوه نك اورکیله ییونی اردسیدر .

(۳) « سن بکا حرامسین » تعیری افتاء متأخرین اوزره محتاج نیت اولمیان
الفاظ طلاقدندر . کما فی رد المحتار .

(۴) الفاظ کنایه نك بوحکم ایلاء و ظهار تعیرات کنایه سنده دخی جاریدر .
کما یأنی .

لفظی کنایه در . انجق لفظ اطلاق او معناده متعارف اولدیغیچون محتاج نیتدر . (براقق) و (ترك ایتمک) لفظلری ایسه معنای طلاقده متعارف اولدیغندن بلانیة موجب طلاق بائندر

برکیمسه زوجه سنک پدرینه : « بن سنک قیزی ایسته مم کیمه ایسترایسه وارسون ، دیمکله طلاق نیت ایتمش اولدقجه زوجه سنی تطلیق ایتمش اولماز . بهجه .

کذالك برکیمسه زوجه سنک سیر طلبی اوزرینه . « بن سنی ایپ ایله باغلامدم بوشسین کیت . » دیوب بونکله طلاق مراد ایتمدیکنی سویلسه تصدیق اولنور . بهجه .

کذالك برکیمسه زوجه سنه یوککدن بوش اول دیوب مرادی وضع حمل ایله خلاص اول دیمک اولسه طلاق واقع اولماز . بهجه .

کذالك زوجه سنه ایستدیکک یره کیدرسین بیکا عورت اولمازسین دیمکدن بشقه برشی سویلماش اولان کیمسه مجرد بوسوزایله زوجه سنی بوشامش اولماز . بهجه .

« سکا درت یول آچیقدر ، دیمکله نیت دخی ایتسه طلاق واقع اولماز . اگر « هانکی یولی ایسترایسه ک انی طوت » جمله سنی دخی علاوه ایدر ونیت ایلرایسه طلاق بائن واقع اولور . درمع رد .

برکیمه زوجه سیله چکشوب اکا « وار ییقل کیت » دیمکله طلاق مراد ایتدکجه انی تطلیق ایتمش اولماز . « اراق بن سنی ایسته مم باباکک اوینه کیت » دیمک دخی بویله در . علی افندی . « جهنمه کیت » دیمک دخی بویله در . در مختار .

کذلك برکیمسه زوجہ سیلہ چکشوب زوجہ سی اکا : سنک مرادک ندر؟ دید کده : « مرادم سنی بوشامقدر ، دیسه ولسکن ایقاع طلاق ایلمسه زوجہ سنی اوسوزله بوشامش اولماز . فیضیه .

« امرک بیدک » یعنی سنک ایشک کندی الکده در تعبیری لغت عربی ده تفویضدرکه حق طلاق زوجہ یه ترک ایتمکدر . زوجی طرفندن او تعبیرہ مخاطب اولان زوجہ او مجلسده شیء آخر ایله مشغول اولیه رق طلاق اختیار ونفسی تطلیق ایدرسه زوجندن بوش دوشر . والا دوشمز . نتیکیم بیان اولنور .

اکا قریب المفهوم اولان « ارادهک الکده اولسون » تعبیری بزجه ایقاع طلاق الفاظندن^(۱) . بناء علیه زوجہ سنه اثناء مذاکره طلاقده « ارادهک الکده اولسون » دییان کیمسه نک زوجہ سی بلانیه مبانہ اولور^(۲) .

« شرط اولسون » تعبیری دخی وقوع طلاق ایچون بویله درکه عربی ده شرط طلاق تنجیز دکل ، تعلیق ایسه ده ترکجه ده تنجیز دخی اولورکه هجه ده : « شرط اولسون دیمک عورتم بوش اولسون معناسنده متعارف اولان بلده اهلندن بری زوجہ سنه اویله دیمکله انی بوشامش اولور . » دیو مذکوردر .

(۱) یوبابده علی افندی فتواسنه بدل بهجة الفتوی قولی معمول بهدر کافی تصحیح الفیضیه .

(۲) إرادتک انسکده اولسون دیمک امرک بیدک معناسنه اولیوب طلاق زوجہ ده متعارف اولان بلده اهلیندن زید مذاکره طلاق ائساننده زوجہ سی هنده ارادتک الکده اولسون دیسه هند زیددن بائن طلاق بوش اولوری ؟ الجواب : اولور . بوصورتده زیدک طلاق نیتی یاخود هندک اول مجلسده نفسی تطلیق لازمیدر ؟ الجواب : دکلدر . (بهجه) .

کندلک « باشکه کون طوغسون » دیمک بن سنی بوشادم معنا سنده متعارف اولان بلده اهلیندن بری زوجه سنه اویله سویلمکله انی صریحاً بوشامش اولور . کما فی البهجة .

« سندن کچدم » تعبیری مفارقت ایتدم معناسنده متعارف اولان بلده اهلندن برکیمنه زوجه سنه نیت طلاق ایله بویله سویلمه زوجه سی اندن باش دوشور . کما فی فتاوی علی افندی .

نفی نکاح دخی مع النیه طلاقدر^(۱) . بناءً علیه زوجه سیچون نیت طلاق ایله « بینمزده نکاح یوقدر » دییان کیمسه نیک زوجه سی بان اولور .

بلانیة نفی نکاح طلاق دکلدر : متزوج کیمسه « اولیمیسین ؟ » دیو کندیسنه ایدیلان سؤاله « دکم » دیو جواب ویرمک بلانیة طلاق اولمدیغی کبی زوجه سنک بن سکا زوجه اولمام دیمسی اوزرینه اویله ایسه بنم زوجه م یوقدر دیمک دخی نیت اولمدقجه طلاق دکلدر . کما فی فتاوی علی افندی .

برکیمنه زوجه سنه : آنام یاخود قیزم ویاقاردشم دیمکله طلاق واقع اولمیوب^(۲) اگر طلاق مراد ایدرک « شمدن صکره آنام یاخود قیزقاردشم اول » دیرایسه انی باتناً بوشامش اولور .

(۱) عنده خلافاً لها . علی افندی . ومثله فی الدر . قال ط : فقال لا یقع لانه من الکذب .

(۲) زوجه یه « سن بنم آنامسین » دیمک یاخود انی : قیزم ! همشیرم ! کبی تعبیرلرایله چاغرمق ظاهر دکلایسه ده تحرماً مکرومدر . کما فی ظهار الدر علی ما یأتی .

طلاق رجعی و انک حکمی

کلامده اصل اولان صریح اولدیغی کبی طلاقده اصل اولان دخی رجعی اولمقدور . زوجه مدخول بهاسنه الفاظ صریحه طلاق بریله توجیه خطاب ایدن کیمسه برشیئی نیت ایتسون ایتسون انی بر طلاق رجعی ایله بوشامش اولور .

طلاق بائنی یاخود بردن زیاده سنی نیت ایتمش اولسه ده نطقه کتورمش اولمقدجه حکمی اولماز .

(طلاق رجعی) : زوجه نك عدتی باقی اولدجه زوجه رجعتیه حق اولان طلاقدر .

— رجعت قولیه و فعلیه —

(رجعت) رانك فتح و کسری ایله : عدتك بقاسنجه موجود اولان نکاحی ادامه دن عبارتدر . قولى یاخود فعلی اولق اوزره ایکی درلودر .

(رجعت قولیه) : زوجه مطلقه کرک حاضر و کرک غائب و یا نائم اولسون زوج « بن زوجه مه مراجعت ایتدم » دیمکله در .

(رجعت فعلیه) زوج زوجه مطلقه سنی لمس و یا تقبیل یاخود وطء کبی اکا ازواج معامله سی ایتمکله در ^(۱) .

مطلقه رجعتیه نك بیت عدته زوج داخل اوله بیله چکی جهتله مراجعت فعلیه ممکن ایه ده ^(۲) قبل القول فعلاً رجعت مکروه در .

(۱) رجعت فعلیه یسی درلو اوله بیلور : مواقعه ، تطهین و تفخیز ، معافه ، مباشره ، لمس ، تقبیل ، موضع تناسله نظر . کما فی التفت .

(۲) ثبوت نسب خصوصنجه اولان مسامحتداد بوا مکانه . بنیدر . کما یأتی و بابه عن الهندية .

مراجعتك كرك قوليسى وكرك فعلىسى زوجه نك و- صغيره اولديغنه كوره - ولىسك رضاسنه وشاهد اقامه سنه محتاج دكدر . رجعت بلاشهود صحيح اولديغى كېي قادينك رضاسى وحق على اولميه رق دخى صحيحدر . لىكن زوج مراجعه مندوب اولان رجعت قوليه سنى قادينيه بيلدرمك ورجعت فعلاً اولسه بيله انك حصوله ايكي عدلى اشهاد ايلمكدر .

رجعتك فى الحال منجز اولمى لازمدر^(۱) وقت مستقبليه اضافه سى وبرشرطه تعليقى صحيح دكدر .

رجعت اولسكى طلاقلى هدم واسقاط ايتمز : اولجه ايكي طلاق ويرمش اولديغى زوجه سنه اوچنجى برطلاق رجعى ايقاع ايدن كيمسه نك اندن حقى وحلاليتى زائل اولور . ويردىكى طلاق رجعى بردن عبارت ايسه بعد الرجعه حره حقه ايكي وغير حره حقه حقه برطلاق حقى اولمق اوزره زوجه سنك حل نسكاحى باقى بولور .

طلاق رجعى عدد طلاقى تنقيص ايدر . انجق حكم نسكاحى بسبتون رفع وازاله ايتمز كه عدد طلاق نهايت بولمش^(۲) وياخود عدت انقضا ايتمز اولمقجه زوج زوجيتى بلاعوض اعاده ايده بيلور^(۳) تجديد عقده واشتراط مهر جديده لزوم اولماز^(۴) .

(۱) تعليق وتنجز ومعلق ومنجز كملر بىجون تعليق طلاق قبلنه مراجعت ايدر .
(۲) معلوم اولديغى اوزره عدد طلاق حره ده اوچ ، وغير حره ده ايكي ، ايله نهايت بولور .

(۳) زيد زوجه مدخول بهاسى هنده بندن بوش اول ديرو آنى نطليق ايتدكدن صكره زيد هنده عدت ايجنده مراجعت ايدوب تجديد نسكاح ايتدين هند ايله ازواج معاملاسنه قادر اولورى ؟ الجواب : اولور . على افندى .

(۴) عقد جديده ومهر جديده احتياج انقضاء عدتن صكره در . =

انقضاء عدتن اول زوجك مطلقه رجعيه سنه مالکیتی وحق رجعتی زائل اولمامله بینلرنده زوجیت قائم صاییلور و اومت ظرفنده زوجیندن بری وفات ایدرسه دیکری اکا وارث اولور .
زوجك تطليقی كندیك كرك حال وصحت ویا مرضنده اولسون و كرك زوجه نك رضاسی ویا عدم رضاسی ایله وقوعه كلمش بولسون .
کافی القهستانی .

طلاق رجعی ایله طلاق بائن ارسنده اون دوت وجهله فرق واردر : برنجیسی طلاق رجعی تجدید نکاحه محتاج اولماز ایکنجیسی زیاده مهره محتاج اولماز اوچنجیسی اقامه شهوده محتاج اولماز دردنجیسی قادیك رضاسنه محتاج اولماز بشنجیسی زوجه صغیره ایسه وایسنك رضاسنه محتاج اولماز التنجیسی زوج اکا ظاهر ایدرسه مظاهر اولور^(۱) یدنجیسی ایلا ایدرسه مولی اولور^(۲) سکرنجیسی زوجه سنی قذف ایدرسه لعان لازم کلور^(۳) حد لازم کاملر طقوزنجیسی زوجه عدته اولدقجه زوجیندن برینك وفاتنده دیکری اکا وارث اولور اوتنجیسی زوجه نك عدتی ایچنده زوجی وفات ایتسه عدتی عدت وفات اولور^(۴) اون برنجیسی زوجه یه طلاق رجعی عدته ترك زینت ایتك یوقدر^(۵)

- == قادیك عدتی منقضیه اولدقده مهر مؤجلی دخی معجل اولور که ائی قادین ارتق حالا طلب ایدر . مکرکه مهر منجم (مقسط) اوله . کما مر فی بابیه .
- (۱) ظاهر و مظاهر تعبیر لریچون باب مخصوصنه بافکر .
 - (۲) ایلا و مولی دخی باب مخصوصنده میندر .
 - (۳) باب لعانه بافکر .
 - (۴) باب عدته بافکر .
 - (۵) حداد بحثنه بافکر .

اون ایکنجیسی عدت مذکورهده زوج و زوجه بیت واحدهده براغیله بیلور (رجعت وقوع بولمقدجه ارهلرنده بر پرده بولندیلور) اون اوچنجیسی عدتی ظرفنده اعتاق اولسان جاریه نك طلاق رجعی ایسه عدتی حره عدتی اولور^(۱) اون درد نجیسی طلاق رجعی نکاحی هدم ایتمز اکا وهن ویرر . طلاق بائن هادم نکاح اولور و وجوه مذکوره نك هپسنده طلاق رجعییه مخالف بولنور . تنف^(۲) .

اشته طلاق رجعینك حکمی بودر .

طلاقك رجعی اوله بیلسیچون شونلر شرطدر :

اولاً زوجہ مدخول بها بولنمق ، ثانیاً طلاق لفظ صریح ایله اولمق ، ثالثاً عوضه مقرون اولماق ، رابعاً انده عدد ثلاثیه^(۳) نه صراحتاً و نه دلالةً مقارنت بولنماق ، خامساً لفظ صریح طلاق بینوتی مفید برصفت ایله موصوف اولماق .

شروط مذکوره یه بناءً زوجیه قبل الدخول ویریلان طلاق بائن اولدیغی کبی بعد الدخول دخی مع النیه « سن بندن بائنسین » کبی لفظ صریح طلاق ایله اولمیان یاخود مال مقابلنده ویریلان ویاخود « اوچ طلاق ایله مطلقه اول » ویاخود « سن شو ییله جه مطلقه سین » دیو پارمقریله اوچه اشارت اولنان یاخود « سن بنندن طلاق بائن ، قطعی ، ایله اک فنا و فاحش طلاق ایله » ویاخود « طلاق عریض ویا طلاق طویل ویا طلاق کبیر ایله مطلقه سین » کبی

(۱) باب عدته باقکر .

(۲) بوکا بناءً رجعی قطع و بائن قتل کبیر دینور . قهستانی .

(۳) غیر حره حقنده ایکی دخی عدد متهاذر .

صفتلر ایله توصیف اولنان طلاق لفظ صریح ایله اولدیغی حالده بائن واقع اولور^(۱).

طلاق بائن و آنک حکمی

الفاظ کنائیه ایله ویریلان طلاق بائن اولدیغی کبی صور مذکورده الفاظ صریحه ایله اولان طلاق دخی بائن^(۲). ایکی صورت ارسنده کی فرق برنده نیت الخ لازم و دیگرنده غیر لازم او لمسنده در. صریح بائنک نیت و قرینه به احتیاجی یوقدر. طلاق بائن: زوجه نک عدنی باقی اولسه ده زوجک رجعت حقی اولمیان طلاقدر^(۳).

باين طلاق و برمه (ابانه) و او زوجه یه (مبانه) دینورکه

(۱) بوندن طولانی بعض کتبه صریح: صریح رجعی و صریح بائن: دبو ایکی نوع اولق اوزره کوسنلشددر. زوجه سنه «سن بندن بورادن بغداده قدر پوشین» دییان کیمسه اکا بر طلاق رجعی ایقاع ایتمش اولور. طول ویا کبر صفتلر به توصیف ایتدیجه طلاق بائن اولماز. کما فی الدر المختار.

(۲) انلرده نیت دخی لازم اولدیغندن بونده (اولان) و الفاظ کنائیه ده نیتک ویا دلالت حاکم اشراطنه اشاره (ویریلان) دینهلشددر. الفاظ کنائیه عربیه دن شو اوچی: (اعتدی، استبرئ رحمک، أنت واحدة.) استننا ایتشلردرکه بونلرک انتاج ایندیکی طلاق رجعیدر. زوجه سنه انلرک برینی حال حلم و رضاده سویلیانک طلاق نیتنه متوقف اولوب! کرم نویسی طلاق ایسه بر طلاق رجعی واقم اولور. دکل ایسه اولماز. مکرکه حال دلالت ایلیه

(۳) وکالت باینده توکیلده اشهاد شرط اولدیغنه متفرعاً کچن مسئله بی اونتمیکیز. (ص ۲۳).

ابانه آیرمق و مبانه آیرمش دیمکدر^(۱) . مصدر اصلی اولان (بینونت) آیریلقدر . انک بروجه آتی اولان تعریف و تقسیمندن طلاق بائنک حکمی ظاهر اولور .

بینونت صغری و کبری

بینونت : زوجین ارهسنده زوجک ندامتی و عدت ایچنده مراجعتی ایله زائل اولماق اوزره واقع اولان قرقدن^(۲) .
 بائن اولهرق ویریلان طلاق بر ویا ایکی^(۳) ایسه فرقت واقعه (بینونت صغری) درکه زوجنه نک رضاسی وایکی شاهد اقامه سی ایله تجدید عقد اولنه ییلور . طلاق رجعیده اولدیغی کبی بونده یالکز زوجک رضاسی و ندامت و مراجعتی کافی اولماز .
 ویریلان طلاق اوچ ویا اوچنجی ایسه رجعی دخی اولسه فرقت واقعه (بینونت کبری) درکه هم ملکی و هم حلالیتی درحال مزیلدر . اکا (بینونت مغضله) و تعبیر دیگر ایله (حرمت غلیظه) دخی

(۱) مبانه (مبتوته) دخی دیمش ایسه ده بز مبتوته بی منتهای طلاق ایله مطلقه معناسنده قوللانه جفر .

(۲) زوجیت عقد جدید و مهر جدید ایله عودت ایدیه ییلور . بوبابده عدنک منقضیه اولوب اولماسنده فرق یوقدر . حتی اوزرینه اولتام دیو یین ویا شرط ایتمش ایسه انک بائنأ طلاق متعاقب اولنه ییلور . کما فی تطبیق البهجه .
 فرق مذکور قادینک محل طلاق اولسده ظاهر درکه طلاق رجعی اولسون بائن اولسون اخیر اولدقجه مطلقه عدتی ایچنده محل طلاقدر . انقضاء عدت ایله او محلیت زائل اولور .

(۳) منتهای طلاق ایکیدن زیاده اولسی حره حقنده در . غیر حره حقنده ایکی منتهای طلاقدر .

دینور . بونده رضاء طرفین اولسهده حله ایدلدکجه تجدید عقد دخی اولنه‌ماز (۱) .

(حله) : حره یه کوره اوچ و غیر حره یه کوره ایکی طلاق ایله مطلقه اولان زوجه ولوکه کندیسنه ویریلان طلاقک جمله‌سی رجعی اولسون انقضاء عدتندن صکره نکاح صحیح شرعی ایله (۲) دیگر برزوجه واروب انک کندیسنه دخو لندن صکره یا وفاتی ویا طلاق وقوع بوله‌رق اندن دخی عدت ییمقارمش اولمقدر (۳) .

حله‌دن صکره او مطلقه عقد جدید ایله زوج اولنه یکیدن زوجه اوله‌بیلور . زوج ئانینک فعلنه (تحلیل) وکندیسنه (مُحِلِّل) تعبیر اولنورکه او زوج اولدن حاصل اولان حرمت غلیظه یی هدم واسقاط اینمش اولدیغی کبی حرمت خفیفه‌نک یعنی منتهای طلاق مادوننک دخی هادمیدر . زوجندن بر ویا ایکی طلاق ایله مطلقه اولان قادین انقضاء عدت ایله زوج‌دیگره واروب مدخول بها

(۱) طلاق ثلاثه‌نک موجب بینونت کبری اولسی نکاح صحیحه کوره‌در . نکاح فاسدهده انک حکمی یوفدر . کما مر فی بابہ

(۲) زوج‌ثانی به عقد فاسدا یله منکوحه اولان قادین اکا مدخول بها اولسهده زوج اولنه حلال اولماز : عدتی چیقمدین ویا بلاشهود نکاح‌الاعتق ویا خود عقدی معین بر مدت اوزرینه ایتکم باخود زوج‌ثانی کفء اولیبوب عاراولیایی مؤدی بولمق ویا خود انک دزت منکوحه‌سی اولمی یاخود برینک کوله‌سی اولوبده مولاسندن اجازه‌سزانی تروج ایتمش اولق کی .

(۳) وکره التزوج بشرط التحلیل تحرماً ، أما اذا أضمر ذلك فلا ، وکان مأجوراً . تنویر الأبصار . ومن لطائف الحیل إذا خافت أن لا يطلقها فوله : إن تزوجتك وجامعتك فأنت بائن . أوتقول : زوجتك نفسی علی أن أمری بیدي . کما فی الدر المختار .

اولدقدن صکره اندن ده آیرلمش وعدتقی چیمقارمش بولنور ایسه زوج اولنک
نکاحنه - انک کندیسنی اوچ طلاق ایله تطلیقه حق اولمق اوزره -
عودت ایده بیلور .

زوج ثانی محلل اوله بیلیمک ایچون زوجهیه بالفعل داخل
اولمش بولنمق لازمدرکه ازواجک حق تطلیقی سوء استعمال ایتملریچون
بو بر زجر شرعیدر . قبل الدخول بوشار ویا وفات ایدرسه قادین
زوج اولنه حلال اولماز (*) .

بو بایده خلوت صحیحه مجردده کافی اولدیغی کبی حرمت غلیظه
ایله مطلقه اولان زوجه بملوکه غیر اولدیغنه کوره زوج دیکرد
نکاحلانیهرق مولاسی طرفندن ملک یمین ایله وطء ایدلمش اولمق
دخی کافی دکادر . زوجه غیر مسلهیه کوره انقضاء عدت شرطیله
محللک کتانی اولسی ده جائزدر . کافی البهجة .

بینونت صغری اولسون کبری اولسون طلاق بائنک حکمی .
زوجک زوجه اوزرنده اولان حق مالکیت وحلالیتی - کبرایه کوره

(*) ولابد من الوطء فی عل الزرع . ويقع الشک فی المفضاة إذا لم تحبل .
وهی التي اتحد سیبلاها . كما قبل :

وفي المفضاة مسألة عجیبه لدى من لبس يعرفها غریبه
إذا حرمت علی زوج وحلت لثابت نال من وطء نصیبه
فطلقها فلم تحبل فلبست حلالاً للقديم ولا خطیبه
لشک ان ذاك الوطء منها بفرج أو شکایته القریبه
فإن حبلى فقد وطئت بفرج ولم تبق الشکوک انا مریبه
والآیات من إفضاء الکلیات ، وذكرها ابن عابدين نقلا عن الدر المنثور فی أثناء
مسائل التحلیل من باب الرجعة .

معاً و صغرایه کوره یالکز حلالیتی — زائل اولوق و بینلرنده کی زوجیتدن — عدتدن و اکا متفرع نفقه دن بشقه — اثر قالمق قدر . اندن صکره زوجهنسک یانته وارمق زوجه ، وزوجنه تمسکین نفس ایتمک زوجیه جائز اولماز .

طلاق بائذک عدتده بیله زوجه زوجندن آسترا ایدر و آنلرک ایکیسی بر یرده بولندیرلماز (۵) و بینونت صغری اولدیغنه کوره بلا تجدید عقد و کبری اولدیغنه کوره بلا حله برلشملری جائز اولماز . عدت باقیده اولسه زوجک مراجعتی مفید اولماز . عدتک بقا وعدم بقا سنجه فرق عددی ختام بولش اولمیان طلاق رجعیده ظاهر اولورکه اوعدت قابل رجعت ایکن بالانقصاء بینونت حاصل اولور .

عدت بائنده زوجیندن برینک وفاتی وقوع بولسه دیکری اکا وارث اوله ما . مکرکه فراق فرار اوله .

(طلاق فارک حکمی طلاق مریض بائنده مبیندر .)

بینونت طلاق بائذک حکمی اولدیغی کبی عدتک انقضاسنده طلاق رجعینک دخی حکمیدرکه طلاق رجعی انقصاء عدت ایله طلاق بائن اولور . تکیم زوجه یه قبل الدخول و یریلان طلاق لفظ صریح ایله دخی اولسه بائن اولور . غیر مدخوله نک عدتی اولما مغله کندیسی ارتق محل طلاق دخی اولماز . بناء علیه اکا اوچ طلاق ایقاعی انجق دفعةً ممکن اولور تکیم بیان اولور .

(*) وان ضاق المنزل علیهما أو کان الزوج فاسقاً فخروجه أولى لان مکثها واجب لا مکته . ومقاده وجوب الحکم به . وحسن أن يجعل القاضی بينهما امرأة ثقة رزقهما من بیت المال فادرة علی الخیولة بينهما . کذا فی حداد ابدر .

آتی الذکر ایلاء و لعانک انتاج ایتدیکی طلاق دخی مخالعه نتیجه سی
کبی طلاق بائندر .

زوجه نك یا خود بشقه برینک معاذالله تعالی دین و ایمانه سب ایتمک
و کلمات کفر دن برینی سویلهمک دخی موجب فرقت وینو نندرکه
تجدید ایمان و نکاح لازم کلور (۵) .

|||||

(*) زید زوجه سی هند مسامه به بره دین و ایمانسی فلان ایتدیکم دیو جماع
لفظیه شتم ایسه هند زید دن مبانه اولوری ؟ الجواب : اولور . فیضیه .
زید مسامدن کفر ایجاب ایدر بر امر صادر اولمله زوجه سی هند مبانه اولدقان
صکره زید تجدید ایمان ایدوب لکن تجدید نکاح ایتمدن هندک علق منقضیه
اولوب بعده زید هنده اوچ طلاق بوتش اول دیسه زید هندی رضاسیه بلا حله
تزوج ایتمک جائز اولوری ؟ الجواب : اولور . فیضیه .

زوجندن کله کفر صدوریله مبانه اولان هندی زوج بعد تجدید ایمان رضاسز
جبراً تزوجه قادر اولماز . عبدالرحیم .

زوجه کندندن کله کفر صدوریله مبانه اولدقه تجدید ایمان ایتدیر یلوب
نسکاحه دخی جبر اولنور عبدالرحیم .

زوجه دن کله کفر صادر اولوب تجدید ایمان ایدوب تجدید نکاح ایتمدن زوجی
فوت اولسه مزبوره وارنه اولماز . عبدالرحیم .

ایقاع طلاق

زوجه یه طلاق ویرمک انجق زوجک حقیدر (۱) حین عقدده
زوجه نک ایجاب واشتراطنه بناء حق تطلیق اکاده عائد اولمق
اوزره زوج قبول عقد ایتمس اولمدقجه (۲) ویاخود زوج زوجه سننه
(مقصور علی المجلس اوله رق) تفویض طلاق ایتمدکجه زوج
ایقاع طلاق ایده مز .

کلمه طلاق زوجه سننه اضافه والحاق ایدن کیمسه (۳) انی
لا محاله بر طلاق ایله تطلیق ایتمش اولور . بردن زیاده سنی سویلر
یاخود پارمقاریلله اشارت ایلر ویاخود لفظک تحملنه کوره انی
نیت ایدرایسه اوده وافع اولور که کلامنک موجب ویا محتملیدر .
شرعاً اوچدن زیاده طلاق اولمدیغی جهتلله زوجه سننه درت
یاخود بش ویا بیک طلاق ویرن کیمسه دخی انی اوچ طلاق ایله
بوشامش اولور (۴) .

(۱) برینک زوجه سی حقنده بشقه برینک تنجیز ونا تعلیق طلاق ایتمسی
زوجک اجازتیه معتبر اولور تنکیم تعلیق طلاق بحثده طاعت اویدن نفلا هامشده
ذکر اولور (طلاق فضولی) ده دخی کلور .

(۲) تفویض طلاق بحثنه باقکز . ومن ذلك ما قدمنا عن الدرمن الحیلة فی التحلیل .
(۳) بتون دنیا اهلنک نسوانی بوش اولسون دیان کیمسه کندی زوجه سنی
نیت ایتمش اولمدقجه تطلیق ایلمش اولماز . هندیه .

(۴) شرعاً اوچدن زیاده طلاق اولمدیغندن ایکی زوجه سندن برینه :
بندن درت کره یاخود بش کره بوش اول . دیان کیمسه نک اوسوزینه
مخاطب وقع اولان زوجه سی اوچ طلاق ایله مضلقه اولقله برابر : « بکا »

زوج طلاق ثلاثه می محله (۱) برربر ایقاع ایده بیلدیکی کبی بردن (دفعه) دخی ایقاع ایده بیلور . مدخول بها اوله رق مطلقه سی اولان قادینه انک زوج مطلق عدت وعدد باقی اولدقجه برویا یکی طلاق دها ایقاع ایله بیلور (۲)

بینونت کبراده عدت اولسه ده عدد قالمدیغندن ومدخول بها اولیه رق مطلقه اولان زوج لاله عدت بائن دوشمکله محل طلاق اولمادیغندن اولسکیسنه بر طلاق دها ایقاع اولانه مدیغی کبی ایکنجیسنه دخی دفعه اولمادیجه بردن زیاده طلاق ایقاع اولنه ماز . کامر فی آخر ص ۱۵۵ .

طلاق تجزی ایتیمه جکی وتجزی ایتیمان شیک بعضی ذکر ایتیم کلنی ذکر ایتیم کبی اوله جغی جهته زوج سنه نصف یا خود ربع ویا ثلث الخ طلاق ویرن کیمسه آنی بوشامش اولور . متعدد زوجیه سی اولوبده انلردن لاعلی التعین برینی تطلیق ایدن کیمسه یه خیاری تعیین لازم کلیر (۳) .

== اوج طلاق کافدر « دیمک وانک اوزرینه زوج : » زباده سی ده اورناغ ککدر « سوزینی سویله مک ایله دیگر زوجیه سی دخی تطلیق ایتیمش ولماز . کافی اواخر باب التعلیق من تنویر الأبصار . والمسألة أصولية .

(۱) شرط طلاقه و بینونت بحثه وافادات آتیه یه بافکر .

(۲) المطلق قد تطلق والمطلق قد تات

والبانة قد تطلق والبانة لا تات

وهذا ملخص قولهم : الصریح یلحق الصریح والبان یلحق الصریح لا البان . راجع المطولات .

(۳) هانکبسی دیلر سه مطلقه او اواق اوزره کندیسنه تعین وارانیه ایتدیریلور . انک اره سنه بینلرنده پایلاشمق اوزره بر طلاق ایقاع ایدن کیمسه دخی طلاق تجزی ایتیمه جکندن انک لاعلی التعین برینی بوشامش اولق حسبیه کندیسنه خیاری تعیین لازم کلور .

زینب بوش اولسون دییه جک ایکن نفیسه بوش اولسون
 دییان کیمسه نك زوجه لرندن تسمیه ایتدیکی قادین بوش دوشر (۱)
 آوجده قیل نابت اولمديغی حالده زوجه سنه : « سن بنم
 آوجمك قیل قدر بوش اول » دییان وایچنده بالی بولنمیان حوضی
 کوسترک : « سن شو حوضده کی بالقر صایسنجه بندن بوش اول »
 دیو طلاق ویرن کیمسه عبدلغو اولمغله قاریسنه بر طلاق رجعی
 ویرمش اولور . « بدنمده کی قیللر عددنجه بوش اول » دیر ایسه
 طلاق ثلاثه ویرمش اولور (۲) . دكزده کی بالقر وکوکده کی
 ییلدزلر قدر الخ دیمك دخی بویله در (۳) .

-
- (۱) فی الفضاء . وفيما بينه وبين الله تعالى لا تطلق واحدة منهما . هندية .
 (۲) اگر قیللربی تماماً ازاله ایتمش ایسه هیچ برشی واقع اولماز . کما فی
 کتابنا الانغاز .
 (۳) زوجه سنه : سن بنوم مثالی بندن بوشسن . دییان کیمسه اگر آشکارلقده
 بنوم کی دیمك ابسته مش ایسه بر طلاق رجعی واقع اولور . عدد مراد ایتمش ایسه
 اوج طلاق واقع اولور . (الانغاز فقهیه) .
 زوجه سنه : سن بندن فارکی (بوزکی) بوشسن . دییان کیمسه اگر معنای
 برودتی مراد ایتمش ایسه زوجه سنه بر طلاق بان واکر معنای بیاض وروشنایی
 مراد ایتمش ایسه بر طلاق رجعی ویرمش اولور اه الانغاز فقهیه . تکم زوجه سنه لفظ
 مثل ایله « أنت علی مثالی » دییان کیمسه استعمال ایتدیکی لفظك معنای حرمت
 وکرامته احتمالی اولمق جهتله مطلق مظاهر اولمش اولماز . حالک دلانی ویا قائلک
 نبتی اولمديغه اوسوز لغو اولور . کما تقرر فی الاصول فی بحث المشترك .

تفویض طلاق

حق تطلیقی زوج وکیلہ اعطا اور سولہ تودیع ایدہ بیلدیکی کبی
زوجہ نك كندیسنه وصغیره نك ولسنه دخی ویره بیلور کهاشته
بو تفویضدر .

تفویض : طلاق زوجیه تملیکدر . حق تطلیقی سکا ویردم
ایستر ایسه ک بندن بوشان دیمکدر . زوجہ او مجلسده فعل آخره
تشبث ایتمدین (۱) نفسنی تطلیق ایدر سه مطلقه اولور . تطلیق
ایتمیوب رد ایدر سه مطلقه اولمدیغی کبی او مجلسدن قالدقار
ویا خود طلاقدن اعراضنه دلیل اولمق اوزره فعل آخر ایله اشتغال
ایلر ایسه مخیرلکی باطل اوله رق نفسنی اندن صکره تطلیق
دخی ایدهمز .

تفویض فلان زمانه قدر دیو توقیت اولنمدیجه مجلسله مقیددر که
حاضرده مجلس خطابه وغائبده مجلس علیه مقصوددر (۲) .

وقوع بوله حق طلاقك بائن و یارجعی اولمسی زوجك تعبیرینه
تابعدر : « نفسکی اختیار ایت ، یا خود » سنك ایشك کندی السکده
اواسون ، کبی تعبیرات کنائیه مع النیه طلاق بائن و « نفسکی
تطلیق ایت » دیو صریحاً تفویض بلانیة طلاق رجعی فی انتاج ایدر .
توکیلده وانشاده اولدیغی کبی تفویضده دخی طلاق عند الاطلاق

(۱) چونکه مجلس انك جالسی محل آخره تحول ایتمکه وحنی فیم ایله کله
حقیقه تبدل ایتمش اولدیغی کبی عمل آخره شروع ایله ده حکماً تبدل ایتمش
اولور . کافی ط .

(۲) وان طال يوماً أو اکثر مالم یوقته ومالم تقم أو مالم تعمل ما یقتضه مما یدل علی
الاعراض اه من التثویر مع الدر .

رجعی به منصرف در .

بالصراحه طلاق بائن و یار جعی بی امر و تفویض ایدن زوجك
زوجه سی عكس امر ایدرك بائن یرینه رجعی بی و رجعی یرینه بائن
اختیار و ایقاع یدرسه طلاق زوجك امری و جهله واقع اولوب
زوجه نك و صدقه اولان نقص و زیاده سنه اعتبار اولنماز .
زوجه نك زوجه مخالفتی عدد طلاقده اولدیغنه كوره اكر اكثریتده
ایسه جوابنی لغو و ابطال ایدر . اقلیتله اولور ایسه ایتمز :
مثلا زوجی اكا بر طلاق تفویض ایتدیكى حالده او كندیسنی اوچ
طلاق ایله تطلیق ایتسه هیچ بری واقع اولماز . اما زوجی اكا اوچ
طلاق تفویض ایتدیكى حالده او كندیسنی بر طلاق ایله تطلیق
ایده بیلور .

(تفویض) تمليك ديمك اولدیغندن زوجه سنه تفویض طلاق
ایدن زوج اندن رجوع ایله مز (۱) .
زوجه نك كندندن غیر یسنك (مثلا اور تاغ نك) تطلیقی زوجی
طرفندن كندیسنه ویرماش اولور ایسه او تمليك دكل بشقه بریسنه
سویله مك كبی توکیلدر (۲) اندن زوجك رجوعی صحیح اولدیغی

(۱) بعد التفویض زوجه سنی تطلیق ایتمه جگنه عین ایدن زوجك زوجه سی
كندی تطلیق ایتمه كله زوج عیننده حانت چیقماز چونكه مقتضای غلبه کی جهتیه
مطلق زوج دكل ، زوجه در . كما فی الدر مع ط .
(۲) تمليك : ابتداء تصرفه اقداردر نوکیل : لا ابتداء تصرفه اقداردر .
زوجه یه « كندی و اور تاغ کی تطلیق ایله » دیو ایدیلان تفویض زوجه نك
كندی حقه تمليك و اور تاغی حقه نوکیلدر . زوج اول كندن رجوع ایده مز
ایسه ده اكنجیدن رجوع ایده بیلور . بونده صیغه هم معنای تمليك و هم معنای
توکیلده استعمال اولندیغی ایچون برلفظ مشترکی هرایکی معناسنده استعمال =

کبی (۱) زوجه نك حق تطليقی دخی مجلسله مقید اولماز .
تفویض علاوه مشیت ايله « نه زمان دیلرسهك ، دیو تعمیم
ایدلمش اولور ایسه اودخی مجلس ايله مقید اولیوب زوجه نه وقت
ایسترایسه نفسنی تطلیق ایده بیلور .

نتکیم قادین نفسنی برکیمسه یه تزویج ایدر ایکن « نه وقت
ایسترسه کندی سندن بوشامق اوزره الخ ، دیو ایجاب ایدوب زوج
دخی بو وجهله قبولده بولنسه نکاح صحیح و امر طلاق زوجه یه ده
عائد اولور . کما فی الدر مع ط (۲) .

« أنت طالق متى شئت ، اذا شئت = سن نه وقت ایسترایسهك
یاخود ایستدیکك وقت بندن بوشسین » دیمك دخی علاوه مشیت
ایله اولان تفویض کبیدر . و بوضورتده زوجه : « بن طلاق ایسته مم ،
دیو رد دخی ایتسه حق تطلیق مردود اولماز و مجلسله مقید اولمیه رق

== ایتك نوعندن عموم مجاز واردر . تلیك ايله توکلیك بش وجه ايله فرقی
واردر : تلیکده رجوع یوق ، عزل یوق ، زوجك بعد التفویض جنوئیه
بطلان یوق ، مجلسله تقید وار ، عقل ايله تقید یوقدر . بنابرین جنونه وصی غیر میزه
دخی تفویض صحیحدر که زوج زوجه سنك طلاقنی بر صی غیر میزك و مجنونك الله
قیله بیلور . چونکه بوتلیك معنای تعلیق دخی متضمن اولمقله عملا بالشبهین مجلسله
مقید اولمق اوزره کویا که زوج زوجه سنه : « مجنون سکا : سن بوش اول
دیر ایه « سن بدن بوشسین » . دیمش اولور ایه من ط مع الدر .

(۱) مکرکه مشیته تعلیق ایتمش اوله . او حلاله تفویض واقع توکیل دکل ،
تلیك اولمش اولور رجوع ایده مز چونکه ایشی انك رأینه نفویض ایتمشدر مالک
دخی عن مشیته منصرف اولاندر . وکیل ایه کندی سندن فعل ایسترایسته مز
مطلوب بولاندر . در مع ط .

(۲) بومشله ایضاع طلاقده واندن اول حله هامشده کچمشدر .

نه وقت دیلر سه نفسنی بر طلاق رجعی ایله تطلیق ایده ییلور .
 « نرده ایسترایسهك ، دیو تخییرده زوجه او مجلسده طلاق
 اراده ایتمد کجه مطلقه اولماز و او مجلسدن صکره انك مشیتی ده
 قالماز . چونسهك (نرده) کلمه سی وانك (حیث) و (این) کبی عریسی
 مکانه موضوع اولوب طلاقك ایسه مکانه تعلقی اولدیغندن
 انلر ادوات شرط معناسنده مجاز قیلنمشدرکه اگر ایسترایسهك
 دیسکدر .

طلاقك زمانه اضافتی صحیحدر . زوجه سنه : یاریندن اعتباراً بوش
 اول (یاخود) یارینکی کون بندن بوش سین . دییان کیمسهك زوجه سی
 ایرتسی کون طلوع فجر ایله مطلقه اولور (۵) .
 برسنه یه یاخود آی باشنه قدر ، و یاخود خسته اولدیغك
 و یا طوغردیغك زمان ، مکیه داخل اولدیغمز کون کبی تعبیرلردخی
 طلاق زمانه اضافه در .

طلاق مکانه اضافته ایتمك صحیح اولدیغندن زوجه سنه :
 سن اوده ، او واده ، کولکده کونشده بوش اول دیك طلاق
 فی الحال تنجیز و ایقاع ایلسکدر .

تنجیز : تعلیقك ضدیدرکه طلاق برشیئه معلق و بر زمانه
 مضاف قبلیهرق همان ایقاع ایلسکدر . تنجیزاً و یریلان طلاقه
 اسم مفعول صیغه سیله (منجز) و تعلیقاً واقع اوله جق طلاقه
 (معلق) دینور .

(*) ایکندی به قدر نکاحك بقاسنی ادعا دیانه هرا بکی صورتده وقضاء یالسکز
 ایکنجی صورتده مصلحت اوله ییلور . کما فی اندر .

(تعلیق) معلوم اولدیغی اوزره بر جمله نك حصول مضموننی دیگر
جمله نك حصول مضموننه مربوط قیلقدرکه مانحن فییه نظراً زوجه نك
وقوع طلاقنی انك یاخود دیگرینك بر فعل ویا قوله یاخود حالنه
ویاخود بر حادثه یه ربط ایلکدر .

تعليق طلاق

طلاق شفاهی اولسون تحریری اولسون منجز اولدیغی کبی معلق
دخی اولور که اکا د شرط ایتمک ، تعبیر اولنور . منجز اولانی فی
الحال واقع اولوب معلق بولنانی شرطنک حصولنده وقوعه کلور .
تعليقه شرط دینلدیکی کبی (یمین بالطلاق) دخی (۱) دینور (۲)
شرط تسمیه سی صراحة و یا دلالة ادا ت شرط استعمال اولندیغنددر ،
یمین تسمیه سی افاده قوت ایتدیکننددر (۳) .

(۱) و کذا الیمین بالعناق . کما فی الدر .

(۲) تعاقب وضعاً یمین دکل ایسه ده کندبسنده منع و یا حملدن عبارت بولنان
معنای یمین موجود اولق حسیله شرعاً یمیندر حتی یمین ایتامکه یمین ایدن کیسه
تعليق ایتمکه حانت اولور . الا فی مسائل ذکردها فی کتاب الإیمان .
(۳) نفس ایچون مکروه اولانی وقوعنده ائک دخی شرعاً وقوع بوله جفی
برامره تعليق ایتمه نک او اردن قوت امتناعی افاده ایده جکنده شک یوفدر .
یمین دخی قوت معناسنه در کندبسنده تقویه حصولنه مبنی قسمه یمین اطلاق اولمشدر .
کما فی ط . یمینک لغة قوت معناسنه کلدیکنه عینی مرحوم شرح هدایه ده شاعرك
شوقولیه استشهد ایتمشدر :

إن المقادير بالأوقات نازلة ولا یمین علی دفع المقادير

قال أي لا قوة اه

یمین ایتمش اولان کیسه یمین بالطلاق و یا خود یمین باللهمی ایتدیکنی بیله مسه
یعنی لغو اولور . تنکیم زوجه سنه طلاق و ربوب و یرمديکندن شک ایدن کیسه
ایقاع طلاق ایتمش اولساز . بری یا خود زیاده می طلاق و یردیکنده شک ایدن
کیسه ظنی اقله بنا ایدر مکرکه اکثر متیقن و یا خود اکبرطن ایله مظنون اوله .
در مع رد .

تعليقك شرط صحى مدلول قعل شرط على خطر الوجود معدوم
اولمقدركه جائز الوجود والعدم اولوب نه ممنوع الوجود ونه بالفعل
موجود اولمامقدر . چوتكه محاله تعليق لغودر ، محققه تعليق
تنجيزدر (۱) : باقى قواغه چيقارسه الخ ديو شرط ايتمك طلاق
محاله تعليق ديمك اولديغى نندن لغو وبى حكمدر . جناب اللهك
قولى ايسهم الخ ديو شرط ايتمك طلاقى محقق اولان برشيئه
ربط ايتمك ديمك اولديغى چون همان تنجيز وايقاع ايلسكدر .

تعليقك شرط لزومى يامالكييت ويا اكا اضافندر . كشي زوجه
منكوحه سنى تعليقاً تطليق ايدى بيلديكى كي حكماً منكوحه سى ديمك
اولان معنده سنى دخى تطليقاً بردها نطليق ايدى بيلوركه مالكييتي
هنوز باقيدر اما نه حقيقه و نه حكماً منكوحه سى اولميان بر مرأه
اجنبيه يه طلاق معلقى اضافه ايتمش اولان كي مسه انى مؤخرأ بعد
التزوج قادين كند بنسك منكوحه سى ايسكن او شرط واقع اولسه
طلاق واقع اولماز (۲) .

(۱) زوجه يه قصد مجازات ايله ايدى لان شرطك دخى مفهومى تعليق دكل ،
تنجيزدر مثلاً : زوجه سنك كنديسنه سويلديكى فنا برسوز اوزرينه زوجك
اكا فسد جزا واذى ايله : « اكر بنسك ديديكك كي ايسهم سن بوش اول . »
دعش اولمى صورنده انك ديديكى كي اولمقندن قطع نظر زوجه فى الحال مطلقه
اولور . كما فى الدر مع الرد .

(۲) اي قاع طلاق هامشده مذكور اولديغى اوزره برينك زوجه سى حقنده بشقه
بر كي مسه نك طلاق منجزى زوجك اجازته . موقوفاً صحيح اولديغى كى طلاق معلق دخى
اجازت زوجه موقوفاً صحيحدر . صورت اولاده زوج بيجر طلاق اولد بغه كوره وقت
اجازته مقتصرأ و صورت ثانيه ده بعد الاجازه شرطك حصولنده طلاق و افم اولور .
كما فى ط عن البحر وسيا فى طلاق الفضولى .

ملکه اضافت صورتیله تعلیق طلاق دخی جائز و حصول ملک ابله طلاق واقع اولور کرک : آله جغم قادین بوش اولسون . دیمک کبی غیر معین حقنده اولسون و کرک بر قادینه خطاباً و یا اندن اخبار طریقیه : اکر بن سنی تزوج ایدرسهم بوش اول . یاخود : اکر بن فلانجه بی تزوج ایدرسهم بوش اولسون . دیمک کبی بر شخص معین ایچون سویلنمش بولنسون .

غیر معین حقنده معنای شرط کافی ، و معین حقنده ادات شرط لازم ، در : « آله جغم زوجه بوش اولسون . » دیمکه با تزوج طلاق واقع اولور .

« تزوج ایده جکم هر قادین بوش اولسون » دیان کیمسه ایچون جاره : فضولی اوله رق تزویج اولنوب اودخی زوجه ک مهر معجلنی یوللامق کبی فعلاً اجازه ده بولنمقدر . کافی رد المختار (۵) .

شرطه تعلیق اولنان طلاق شرط حاصل اولدقجه واقع اولماز . عند حصول الشرط وقوع بوله جق طلاق دخی باقی مفید

(*) عالم بالمسئله اولان کیمسه به کیدوب کندینک عیننی ، شرطنی و نکاح فضولی به احتیاجنی سویلر فقط انک طالی اولماز . اوکیمسه دخی فضولی اوله رق اکا بر قادین تزویج ایلر . کندیس ده عنقده فعلاً اجازه ایدر . کافی البهجة . لکن لسانعزده کی (هر) لفظی عربیدکی (کل) کله سی کبی عموم اسم ایچون اولوب عموم افعال ایچون اولدیغندن هر تزوج ابتدکی قادین بر کره مطلقه اولور ایسه ده قادینک ایکنجی نکاحنه طلاق ساری اولماز . کافی نقل الفبضیه عن البحر . فالخیمه المذكورة هنا لتعلیق الثلاث اولفهوم کما کایاتی . وقد یراد عدم وقوع الطلاق أصلاً فیحتاج إلى الاحتمال بما ذکر وإذا انسد باب الفضولی بان قال ان تزوجت أو أجزت نکاح فضولی ولو بالفعل فینفذ یرفع الامر الی شامعی لیفسخ الیمین المضافة . کافی رد المختار قبیل فصل المشیه .

اولمدقجه رجعیدر . مثلاً « بوندن بویله راقی (عرقی) ایچرسهم زوجهم بوش اولسون^(۱) » دییان کیمسه راقی ایچمدکجه انک زوجه سی بوش اولمدیخی کبی راقی ایچمک تقدیرنده دخی انجق بر طلاق رجعی ایله مطلقه اولور .

تطلیقی مراد ایدرک « ایچرسهم حلالم حرام اولسون ، یاخود « مسلینک حلالی بکا حرام اولسون ، دیمش یاخود « زوجهم طلاق بائن ایله بندن بوش اولسون ، دیو صراحةً تعلیق طلاق بائن ایتمش بولنور ایسه عند حصول الشرط بر طلاق بائن واقع اولور .

(عدد اولمدقجه ایکی صورتدهده بردن زیاده طلاق واقع اولماز .)
طلاقی ایکی شیئه تعلیق ایتمش اولان کیمسه نک زوجه سی شرطلرک ایکنجیسی دخی تحقق ایتدکده مطلقه اولور .
زوجه سنه مثلاً : « اگر سنک اوزریکه اولنوبده سنی بوشار ایسه م آلدیغم قادین بندن بوش اولسون ، دیمش اولان کیمسه نک طلاق انجق فعل ثانیده واقع اوله جغندن قاریسنک اوزرینه اولنوب انی تطلیق ایتمز ایسه آلدیغی قادین بوش دوشمز .
کافی البهجة .

(طلاق معلق) شرطنک حصولنده واقع اولور حصول شرط کرک بالفعل ملک نکاح موجود ایکن اولسون وکرک حکماً موجود بولسون^(۲)

(۱) « شرط اولسون » دیمک دخی زوجهم بوش اولسون دیمکدر .
کافی بهجة الفتوی .

(۲) ملک نکاح حقیقی اولدیغی کبی حکمی دخی اولورکه تعلیق =

بر شرطه معلق بولنان طلاق شرطنك بر كره حصولنده واقع اولمقله
یمین منحل اولور^(۱) ولو كه ملك نكاحك بسبتون زوالندن ، یعنی او
قادین زوجنك طلاق منجزی عدتندن بیله چیققدن ، صكره حصوله
كلمش اولسون .

بقاء ملك انحلال یمین ایچون دكل ، طلاق معلقك وقوعی ایچون
مشروطدر . شرط ملكده تحقق ایدرسه^(۲) یمین منحل ، و طلاق واقع ،
اولور . شرط ملكده تحقق ایتمزایسه یمین منحل اولورسه ده طلاق
واقع اولماز .

وقوع طلاق ایچون زوجك عنه التعلیق طلاقه اهلیتی^(۳)
وزوجه نك — عند وجود الشرط — طلاقه محلیتی لازمدر . مجنونك
تطلیقی و تعلیقی معتبر اولدیغی کی تنجیزاً مطلقه و منقضیه العده
اولان قادین دخی محل طلاق دكلدر . بناءً علی ذلك زوجه سنه
« فلان ابشی ایشلر ایسهك (یاخود) ایشلر ایسهم بندن اوچ طلاق ایله
بوش اول ، دییان کیمسه هم او فعلك ایشلر ایسنی همده طلاق

طلاق ایتمش اولان زوج شرطك تحققتن اول زوجه سنه تنجیزاً دخی بر طلاق
ویرمش اولق صورتده قادین عدتی ظرفنده ایقاع شرط ایتمكده حقنده کی
طلاق معلق دخی واقع اولور . عبدالرحیم دیركه طلاقك تعلیق اولدیغی شرط
اکراه و جبر ایله حصوله کلسه طلاق واقع اولمازا .

(۱) یعنی شرط یرینه كلش اولور .

(۲) جیم شرطك ملكده تحققی لازم اولیوب انك ملك ایچنده تمام بولسی ده
کافیدر حتی زوجه سنه اگر سن ایکی حیض کوررابسه بندن بوش اول دیمش
اولوبده زوجه برنجی حیضی انك ملك نكاحی خارچنده کوروب ایکنجیسنی انك
ملكنده کورسه مطلقه اولور . ط .

(۳) اعلم أنه يعتبر في المعلق أن يكون أهلاً عند التعلیق لا عند وجود الشرط
حتى لو علن عاقلاً ووجد الشرط مجنوناً وقع - لآعكسه - ط .

ثلاثه نك وقوع بولماستی مراد ایتمك صورتنده چاره : زوجه سنه بر طلاق ویروب عدتی چیققدن صکره او ایش ایشلمك وبعده انی تزوج ایلسکر . انحلال یمیندن صکره کی ازدواجده انك حکم و تأثیری قالماز^(۱) مکرکه تکرار ، ویاخود (کلمه) مفهومیله ، شرط ایدلمش اوله^(۲) .

شرط تکرار ایدیلور ایسه اکا معلق اولان طلاق دخی تکرار ایدجکی کبی (کلمه) کلمه سی دخی عموم اقتضا ایتمکه زوجه سنه : « کلمه فعلت کذا فانت طالق » سن هر نه زمان فلان ایشی ایشلر ایسه ک نندن بوش اول ، دیمش اولان کیمسه نك یمینی (شرطی) انجق اوچ طلاقدن صکره منحل اولور . قادین زوج دیکره کیتدکن صکره زوج اولنه وارمق تقدیرنده او فعلده بولنمقله ارتق طلاق واقع اولماز .

' مکرکه (کلمه) کلمه سی تزوج فعلنه داخل اوله : « کلمه تزوجتک فانت طالق » هر نه زمان سنی تزوج ایدرسهم سن بوش اول ، دیمک کبی که بویولده شرط ایدلمش اولور ایسه طلاق هر تزوجده واقع اولور . او حالده زوج دیکره وارمه نك ده فائده سی اولماز^(۳) .

(۱) تتون ایچرسهم زوجه م بوش اولسون دیمش اولان کیمسه تتون ایچوب زوجه سی مطلقه اولدقدن صکره انی یاخود دیکر بر قادینی تزوجنده شرط مذکوره بناء طلاق واقع اولماز . بهجه .

(۲) هر نه زمان تتون ایچرسهم زوجه م بوش اولسون دیمش اولور سه هر تزوجنده (تتون ایچرسه) طلاق واقع اولور . بهجه .

(۳) بو بابده مخلص شرعی : عقد فضولی فی فعلاً اجازه در . کافی فیضیه وفد مرت المسئلة فی ص ۱۶۷ .

تعليق کيرو آلمانز وانی زوال ملك ابطال ایتمز (°) بنا برین
 زوجہ سنک طلاقی بر شیعہ تعلیق ایدن کیمسه اندن جایہ مدیغی کبی
 تنجیز طلاق ایله کندینک ملك نکاحنی ازاله ایلک صور تنده
 یمین (شرط) یرینه کلمیه رک ایکنجی بر نکاح حاصل اولور ایسه
 انده دخی حکم شرط باقی ، و حصولنده اکا معلق اولان طلاق
 واقع ، اولور .

تعليق انجق زوال حل ابطال ایلرکه اوده بعد التعلیق
 زوجہ یه یدنونت کبری ابقاع ایلکله اولور . بناء علی هذا زوجہ سنک
 طلاقی مثلاً دخول داره تعلیق ایتمز اولان کیمسه شرطک
 حصولندن اول انی اوج طلاق ایله تنجیزاً تطلیق ایلر ایسه حلالیت
 زائل اولمغله تعلیقک دخی حکمی قالمیهرق تحلیلدن — یعنی زوجہ
 زوج دیکره واروب آیرلدقدن — صکره کی زوجیتده اورایه
 داخل اولمغله برشی لازم کلمز .

طلاق بغض و محبت مثلی مضمراته تعلیقده شرط اخبار ایله تحقیق
 ایدر . مثلاً « بنی سومیور ایسه ک بندن بوش اول ، دییان کیمسه نک
 زوجہ سی انی سومدیکنی سویلکله بوش دوشر .
 ذات الحیض اولان خاتونک طلاقی حیضنه تعلیقده کندی

(*) تعلیق حاصل زوال ملک ایله زائل اولد بندنرکه تعلیق طلاقات ثلاث
 اوزرینه اولوبده انلرک مع حصول الشرط عدم وقوعی ایچون چاره : بر طلاق
 ابقاعیه انقضاء عدته قدر طوروب عدتک انقضاسیله حلالیت زائل اولدقدن
 صکره اوشرطی حاصل ایتکدر . یمین اوصورتله یرینه کلش اولوب انک صکره کی
 تزوجده ارتق نائیری اولماز . کما قبل هذه الصفة .

حقنه کندی قولى تصدیق اولنور . حائضم دیدیکنی زوج تصدیق ایتسه دخی طلاق واقع اولور .

حیضدن کسایش اولان قادینک حائضم دیمسنه اعتبار اولنمدیغی کبی بوبابده بر قادینک دیکر بر قادین (مثلاً زوجه نك کندی اور تاغی) حقنه کی اخبارینه دخی اعتبار اولناز .

ایکی زوجه سی اولان کیمسه انلری ذکر و تعیین ایتمیهرك اکر فلان ایشی ایشلر ایسه هم زوجه م بوش اولسون دیمش و اوایشی یا پمش اولور ایسه انك ایکی زوجه سی دخی بوش اولیوب طلاق انلردن یالکز برینه واقع اولغله او کیمسه یه تعیین لازم کور . هانکیسنی دیلرسه طلاق اكا صرف ایدر . کافى الفیضیه و الهیجه .

اما انلری ذکر و تعیین ایلیهرك تعلیق طلاق ایتدیکی ایشی ایشلر ایسه زوجه لرینك ایکسی ده بوش دوشر . کافى الهیجه .

(مسئله) زوجه سیله چکیشوب : اکر بن سنی بوکون اوچ طلاق ایله تطلیق ایتمز ایسه م بندن اوچ طلاق بوش اول . دیسان کیمسه ایچون جاره ندر ؟ جواب : اوکون او کیمسه زوجه سنه : بکا شوقدر غروش و یرمک اوزره سنی اوچ طلاق ایله تطلیق ایتدم . دیوب زوجه انی قبول ایتامکدر . کافى النتيجة . (ه) (مسئله) فلان فعلی ایشلر ایسه هم زوجه م بوش اولسون دیسان کیمسه زمان تعیین ایتمش اولدقجه او فعلی ایشلها مکه زمان یأسدن (یعنی حال احتضاره کلمزدن) اول انك زوجه سی بوش اولماز . کافى النتيجة .

(*) وهذا ماروى عن ابى حنيفة وعليه الفتوى . کافى الفیضیه . وبشبهه ما ذکر فی کتابنا الاغاز من المسئلة العاشرة من مسائل الأیمان .

(مسئله) ادعا اولنان دین بنم بورجم دکلدر اکر بورجم ایسه زوجهم بوش اولسون دییان کیمسه نك علیهنده ادعا اولنان دینی ثابت اولور ایسه زوجهمی مطلقه اولور . فیضیه .

(مسئله) شرط اولسون دیمك طلاق معناسنده متعارف اولمغله « فلان فعلی ایشلرسم شرط اولسون ، دییان کیمسه زوجهمسنك طلاقنی او فعلی ایشلرکه تعلیق ایتمش اولور . انی ایشلرکه زوجهمی بوش دوشمز . کما فی الفیضیه .

(مسئله) معلق بالشرط اولان طلاق شرطنك حصولیه واقع اوله رق یمین منحل اولمغله صکره کی ازدواجه انك تأثیری اولمیه جغندن^(۱) برکیمسه زوجهمسنه « مادامکه تحت نسکاحده سین اوزریکه تزوج یاخود تسری ایدرسهم بدن بوش اول « دیدکن صکره تزوج یاخود تسری ایدوب زوجهمی بوش دوشهرک شرط یرینه کلمش اولمغله انی ایکنجی نزوجنده اوزرینه تکرار تزوج ویا تسری ایتسه زوجهمی بتکرار بوش دوشمز . کافی البهجة .

(مسئله) تتون ایچرسهم شرط اولسون دییان کیمسه نك زوجهمی وفات ایدوب بشقه برقادین تزوج ایتسی و تتون ایچمسی صورتنده شرط مذکوره بناءً او قادین بوش دوشمز^(۲) .

زیدقاضی عمروه : فلان فعلی ایشلر ایسه زوجهمی هند

(۱) یوزیتمشنجی صفحه یه باقکر .

(۲) زوجہ وفات ایتیموب شرط مذکورہ مبنی بوش دوشدکن صکره انکله اولان ایکنجی ازدواجه دخی شرطک شمولی اولماز . کامرانقا وفی هامش ص ۱۷۰ .

اوچ طلاق ایله بوش اولمق اوزره اوچ پارمخيله اشارت ایدوب عمرو دخی او فعلی ایشلامکه اولوجهله تعهد ایدوب لکن طلاقه متعلق سوز سویلسه او فعلی ایشلامکه زوجہسی بوش دوشمز .
(نتیجه و فیضیه) .

اهل عرف طائفه سندن زید فلان فعلی ایشلامکه شرط اولمق اوزره عمروك الله : « آت . » دیو اوچ طاش ویروب عمرو دخی طلاقه متعلق سوز سویلمهرك او طاشلری آلوب آتسه بعده او فعلی ایشلسه زوجہسی بوش اولماز . (نتیجه) .

برقاج کیمسه بر یرده ایکن ایچلرندن بری هرکیم شویله دیر ویا ایشلر ایسه زوجہسی بوش اولسون دیوب بعده او سوزی کندیسی سویلر ویا او ایشی کندیسی ایشلر ایسه انک زوجہسی بوش اولور . چونکه هرکیم لفظی اکا دخی عام وشامل اولدیغی حالده اوکیمسه کندیسی احراج واستئنا ایتامشدیر . کافی الہجۃ . دیکرلری او شرطی قائل و بجز اولمقلری جهتله انلره برشی ترتب ایتمز .

زید عمروه : فلان فعلی ایشلرسهك عورتك بوش اولسونمی ؟ دیدکده عمرو سکوت ایدوب برشی سویلسه بعده او فعلی ایشلسه عورتی بوش اولماز . (علی افندی) (۵) .

« دیدیکم اولسونمی » دیمک عورتك بوش اولسونمی معناسنده متعارف اولان بلده اها لیسندن زید عمروه : فلان ایشی ایشلر ایسهك دیدیکم اولسونمی ؟ دیدکده عمرو دخی اولسون دیوب

(*) سؤال مذکورہ جواباً باش اکمک ییله اخرس اولیات ایچون طلاق وتعلیق طلاق عد اولنه ماز . کلامر فی الطلاق الرجعی والبائن اول البعث فی الهامش .

بعده عمرو او فعلی ایشلسه معنای طلاقى مراد ایتمش اولمد قجه زوجہسى بوش اولماز (علی افندی)^(۱) .

فلان ایشی ایشلسه م طلاقى ثلاثه اوزرمه اولسون دیوبده او فعلی ایشلیسان کیمسه نك زوجہسى اویچ طلاق ايله مطلقه اولورمی ؟ الجواب : بویله ديمك عرفلرنده عورتم اویچ طلاق ايله بوش اولسون ديمك ايسه اولور . (علی افندی) .

« مفهوم کما اوزرمه اولسون » ديمك عورتم بوش اولسون معناسنده متعارف اولان بلده اهلندن زید : « اکر عمرو ايله بردها مکالمه ایدرسه م مفهوم کما اوزرمه اولسون . » دیر و عمرو ايله کلام ایدر ايسه زوجہسى بوش اولور . (علی افندی) .

اسکن کما مفهومی عربیده اولدیغی کبی نکاح ثانیه وتزوج دیگره ایقاع اثر ایتمز . صرح به فی الفیضیه .

زنا ایتماکه شرط ایدن کیمسه نك زوجہسى نکاح متعه ايله وطئننده مطلقه اولور . کما فی الہیجة^(۲) .

زید عمروی ضرب ایتماک ایتدکده عمرو : بن کندمی سکا ضرب ایتدرمم اکر ایتدیرر ايسه م زوجہ م مطلقه اولسون . دیدکدن صکره زیدی فعل ضربدن قولاً نهی ایدوب فعلاً منع قادر ایکن منع ایتماکله زید عمروی ضرب ایلسه عمروک زوجہسى مطلقه اولور . کذا فی بهجة الفتوی .

باب ایلامده دخی تعلیقه دائر بعض مسائل مذکوردر .

(۱) اراده نك اشتراطی تعبیر مذکور کنایاتدن اولدیفنه مبیدر . فرینه دخی مقام نیته فاعلمر . مسئله دخی بوندن صکره کی مسئله وجهله تعارفه مبنی اولار ق مصوردر . الفاظ کنایه بحثنده « اراده نك الکده اولسون » تعبیری حقنده کی هامشه بافکر .
(۲) وقد مر فی آخر فصل المحرمات فی الهامش ص ۴۵ .

مخالعه

تعليق طلاقك بر نوعی ده مخالعه دركه ملك نكاحی زوجه نك قبوله
تعليقاً ازاله در (۱).

مخالعه نك : ركنی ، سببی شرطی ، صفتی ، حکمی واردر .
(مخالعه نك ركنی) ایجاب ایله قبولدر . (بیان حکمندن صکره کی
افاداتی اوقویکر .)

(مخالعه نك سببی) بین الزوجین اولان خلاف و شقاقدر . مخالعه
نشوز نتیجه سیدر .

نشوز : بین الزوجین مطلوب اولان حسن معاشرتك ضدیدر .
قادینك نشوزی : زوجه عصیان و مخالفتیدر .

ارککك نشوزی : زوجه سنه باقیوب جفا ایتمسیدر .
تطليق اخذماله یاخود ذمتی دین مهردن ابرایه تعليق ایتمك
مروءت دکلدر .

نشوز زوجه اولدیغنه کوره زوجه دن بر شی آلمق تحریم مکره
اولوب نشوز زوجه ده اولدیغنه کوره زوجك آلدیغنی کندی
ویردیکندن اکثر اولماق اوزره مکره دکلدر . کندی ویردیکندن
اکثری آلمق تنزیها مکره در . نشوز ایکی طرفدن اولدیغنه کوره
دخی اخذمال مباحدر . کما فی الدر (۲) .

(۱) بونك مالی قسمنه تعبیر عامی ایه : « قادین دالغنی (طلاق) صانون آلمق » دینور .
(۲) ابن عابدین دیرکه (فلاجناح غایهما فیما افتدت به) قول کریمی نشوز ایکی
جانبین اولدیغنه کوره اخذك اباحه سنه عباره نص ایله ویا لک زوجه جانبین
اولدیغنه کوره بالطریق الاولى دلالت نص ایله دلالت ایدر اه سبب نزول آیت
اولان جمیلة بنت عبدالله زوجی بولنان نایت بزقیه مبغض و زوجی کا محب ایدی
مهر اولرق ویردیکی حدیقه نك استرداد ایله مخالعه یه زوج و زوجه حضور عالی
نبوده محکوم اولدیلر . کما فی معالم التنزیل لمحی السنة .

(مخالفه نك شرطی) صحت نكاح ايله برابر زوجك طلاقه اهلیتی (۱) و زوجه نك اكا محلیتی در (۲) (رشیده و معنایه واقفه و اعطایه طائعه اولمسیده لازمدر .)

(مخالفه نك صفتی) بر منوال مذکور عند الحاجة لا بأس اولوب زوج جانبنده یمین (یعنی طلاق قبول زوجه یه تعلیق) و زوجه جانبنده معاوضه عد اولنمسیدر .

(مخالفه نك حکمی) طلاق بائن وقوعی ، و او نكاحه متعلق حقوقك سقوطی ، در .

طلاق معلق عند الاطلاق رجعی ایکن بوندن حاصل اولان طلاق بائندر .

مخالعه ، زوج جانبنده یمین بالطلاق و تعبیر دیگر ايله طلاق قبول زوجه یه تعلیق دیمك اولدیغندن موجب کندیسسی اولدیغنه کوره زوجه نك قبولندن اول دخی اندن رجوع ایده من وانی فسخ و زوجه یی قبولدن منع ایلیه من و تعلیق مذکور مجلس زوجه مقصور اولمیوب زوجه نك قبولندن اول زوج او مجلسدن قیام ایتمکله انك تعلیق باطل اولماز . مخالفه سنی زوج بر شرطه تعلیق و بروفته مضاف ایده ییلور . مثلاً فلان یره کیدرسهك یا خود یاریندن و یا آی باشندن اعتباراً سنکله مخالفه دییه ییلور . اورایه

(۱) فتصح من المکره و السكران ولا تصح من الصبي والمعتوه .
کافی الهندية .

(۲) فتصح من المنكوحه صحیحا ومن المعتدة منه .

کیتدکدن ومضاف اولان وقت کلدکدن صکره قبول قادینه عائد بولنور . اندن اولسکی قبوله اعتبار یوقدر .

مخالعه ، زوجه جانبنده معاوضه یعنی عوض نفس مقابلنده تملیک دیمک اولدیغندن ایجاب انک طرفندن وقوع بولدیغنه کوره زوجک قبولندن اول او بمعاوضه دن رجوع ایدیه ییلور و زوجک ایجابی صورتنده زوجه نک قبولی مجلسه مقصود اولوب قبل القبول مجلسدن قیامیله مخالفه باطل اولدیغی کبی زوجه نک ایجابنده زوجک قبل القبول قیامیله ده باطل اولور . کما فی الرد (۱) .

مخالعه بولفظ ایله وانک مشتقیله اولدیغی کبی ماخذ اشتقاقی اولوب مضموم الخاء بولنان کیله ایله و مبارأه ویسع و شرا لفظلریله دخی اولور (۲) .

مخالعه کرچه عند الاطلاق عوض مقابلی اولان طلاق مغاسنه بھولدر حتی مخالفه یی دیسکرینه امر وانی اولبابده اوکیل ایدن کیمسه نک مأموری بلاعوض اجرا ایدرسه صحیح دکلدر . (رد مختار) ولکن مال اوزرینه اولان طلاق دن عبارت ده دکلدر . مخالفه نک مالیسی اولدیغی کبی غیر مالیسی ده اولور .

(هر حالده مهر و نفقه مقدرة ماضیه کبی حقوق زوجیتی اسقاط ایتسی جهتیله عوضدن خلوی یوق دیمکدر

(۱) وصح خیار الشرط لها لاله اه کنز .

(۲) بو بابده مفاعله ایله ثلاثینک فرق شودر که ثلاثی متوقف قبول اولماق اوزره الفاظ کنایه دن اولوب زوجه یه نیت طلاق ایله توجیه اولندقدنه انک قبولنه توقف اینمبهرک رطلاق بان واقع اولور و حقوق زوجیت ساقط اولماز . بخلاف خالعک الخ . کما فی الدر .

زوجك زوجه يه « بندين استيفا ايتديكك مهر معجلى كيرو ويرمك
وياخود دوكون مصروفى اوده مك وحقوق زوجيتدن برشى طالب
ايتامك شرطيله بوش اول « ديمسى مخالعه اولديغى كې « برى
برمزدن برشى ايسته مامك شرطيله بندين بوش اول « ديمسى دخى
مخالعه در . زوجه نك درحال قبوليله برطلاق بائن واقع وحقوق
زوجيت ساقط اولور .

كذلك زوجه « بن سندن برشى ايسته مم بنى بوشا « ياخود « نفسى
سندن مهر و نفقه م مقابلى صاتون آلدن بنى بوشا « ديوب وزوج قبول
ايدوب بوشامق دخى مخالعه دركه حقوق زوجيت ساقط اولور .

مال اوزرينه ايديلان تعليق بويله اولمىوب مثلاً زوج طالبة تعليق
بولنان زوجه سنه « بكا بيمك غروش ويرر ايسه ك بندين بوش اول ،
ديمس اولدقده طلاق تاديه ماله تعليق ايتمش اولمغله قادين پاره نى ويرمكه
برطلاق بائن واقع اولور . بونده قبول زوجه يه توقف اولمديغى كې
قادينك مهر و نفقه ايسته مك حقي ده ساقط اولماز . مخالعه ده ايسه
طلاقك وقوعى زوجه نك فى الحال قبولنه موقوفدر .

برده مخالعه اسقاط حقوقى متضمن اولمغله انده مهر طلبنه و تقدير
اولنمش نفقه ماضيه سى وارايسه قادين ايچون انى ايستمكه محل اولماز .
(مباراه صورتده مهردن زوجك زوجه يه كچمى وارايسه اوده
انى طلب ايده مز) .

نفقه عدت وولد عند المخالعه تصريح اولنمدقجه ساقط اولماز .
حق سكنى تصريح اولنسه ده ساقط اولماز . چونكه حق شر عدر .

أسكنوهن الخ لا تخرجوهن الخ بیور لمشدر^(۱) .
تأدیه ویا ابرا اولنمدق حقوق سائرہ ساقط اولمديغی کبی
مخالعه نك واقع اولديغی نکاحه متعلق اولمیان حقوق زوجیت
دخی ساقط اولماز . مثلاً اولجه ابانه ایدوبده مؤخرأ مهر جدید ايله
نکاحلادیغی قادینی ایکنجی نکاحده مهری اوزرینه کندیسيله
مخالعه ایدرسه زوج ایلک مهردن دکل ، انجق ایکنجی مهردن
بری اولور .

مهر مساسی اولمیان منکوحه غیر مدخول بها حقنده متعه دخی
مهر کبیدرکه مخالعه نك واقع اولديغی نکاحده ساقط وآنک غیریده غیر
ساقط در . کما فی الدر مع الرد .

مخالعه ده عند التصريح نفقة عدت دخی ساقط اوله جغندن زوجيله
کندی مهری و نفقة عدتی اوزرینه مخالعه ایدن حامل قادین وضع حمل
ایدنبجه قدر برشی طلب ایده مز . بعد الوضع حضانه مدتنبجه^(۲)
نفقة ولد ساقط اولمديغی کبی حین مخالعه ده قادین حائل (غیر حامل)
ظن اولنه رق عدتی حیضيله اولمق اعتقادینه مبني نفقة عدت اوزرینه
مخالعه ایدیلوب حامل ظهور ایتدکده آنک وضع حمل ایدنبجه قدر
اولان عدتی نفقه سی دخی ساقط اولماز .

مدت تعیین اولنمق شرطيله نفقة ولد اوزرینه مخالعه دخی
صحیحدر . بناءً علیه حامل اولان قادین زوجندن کندی مهری
و نفقه سی و نفقة ولدی اوزرینه مخالعه ایدوب طوغره جغنی چوجغنی

(۱) الا اذا أبرأته عن مؤنة السكنى بان كانت ساكنة في بيت نفسها أو تعطى
الاجرة من مالها فيصح التزامها ذلك . در مع رد .

(۲) باب حضانه باقكر .

یدی سنه تمامنه دکن کندی مالندن اتفاق وا کسا ایده جکنی تعیین ایلسه مُعسرّه اولدقجه او مدتده چوجغک باباسندن برشی طلبنه حقلی اوله ماز . وخاله قادین ایچون بر معاوضه دیمک اولدیغندن او مدتدن اقلده چوجق وفات ایتسه انک بقیه نفقه سندن باباسی یعنی قادینک زوج خالعی کندیسنه رجوع بیله ایدر . تسکیم زوجه معسرّه اولوب اتفاق ولده قادره اوله مامق چووجغک مالی بولنامق صورتده باباسنه مراجعت حقلی اولور . کما فی علی افندی .

خاله نك خاء لام عین ماده سنه انحصاری اولدیغندن زوجه سنك طلاق طلب ایتسی اوزرینه : « اکر بنی ابرا ایدرسه ک بوش اول ، دیسان کیمسه نك زوجه سی » سنی حقوقدن ابرا ایتدم ، دیمکه بائناً بوش اولوب زوجنك ذمتنی زوجیه متعلق حقوقدن ابرا ایتمش اولور . لکن ابرا مذکور قادینک حقوق سائرّهیه متعلق دعواسنه ومثلاً بنم برسمور کورکی غصباً اخذ ایتمشیدک انی ایسترم دیمسه مانع اولماز . فیضیه .

خاله اکراهاً واقع اولدیغنه کوره اکراه زوجه نك مال اعطا ایلسی ویا ذمت زوجی مهردن ابرا ایتسی ایچون وقوع بولمش ایسه اکراه مانع طلاق اولدیغندن طلاق واقع اولور ایسه ده لزوم مال وصحت ابرا متوقف رضا اولدیغندن زوجهیه اعطاویا ابرا لازم اولماز .

صغیره نك خالعه سی دخی بویله درکه طلاق بلامال واقع اولور (*) ،

(۱) کما فی المرأة . وكذلك المحجورة .

اگر اکراه زوجك مخالعه و یا خود مال اوزرینه ایقاع طلاق ایتمسیچون وقوع بولش ایسه هم طلاق واقع وهم اعطا لازم اولور چونکه قادین انی کندیسنه عائد اوله جق یینونت مقابله طوعاً التزام ایتمشدر . ابراء دخی بویله در .

مخالعه قابل فسخ اولمديغندن انك بدلی زوجه یدنده هالك اولور و یا اكا مستحق ظهور ایدرایسه مثلاً و یا قیمة زوجه نك انی اوده مسی لازم کاور . کما فی الدر .

مهر اولسی جائز اولان شیئك بدل مخالعه و یا طلاق اولسی ده جائزدر . کما فی الهندیة .

بدل مخالعه نك و طلاقك تعجیلی صحیح اولدیغی کجی ، قریب و یا بعید برمدته تأجیلی دخی صحیحدر . طلاق یا خود انك کنایاتندن اولان خلع ، حروخر مثلی مال و یا متقوم اولمیان شی مقابله طلاق اولور ایسه بجائاً بر طلاق رجعی و یا باین واقع اولور . کما فی الدر (ه)

دماغده اولمیان مرض مانع تصرف اولمديغندن زوجه نك مرض موده دخی مخالعه مسی صحیح وانجق مال اوزرینه مخالعه اولمديغنه کوره تبرع دیمك اولدیغیچون انك بدلی ثلشدن معتبردر . عدت ایچنده وفاقی وقوعنده زوجنك حصه ارثیه سندن وبدل مخالعه و ثلشدن هانکیسی اقل ایسه او اعطا اولنور (طلاق مریضه مراجعت ایدکز .)

(*) طلاق واقعك رجعی اولسی صورت اولایه و باین اولسی صورت ثانییه نظر آرد و ایکی صورتده بدل مال اولدیغی و یا متقوم یولمديغی ایچون طلاق ، بجائی یعنی بلا بدلددر .

زوجه او مرضدن افاقت بولور ایسه زوجنه بدل مسانک
تمامی ویریلور (*) .

(*) لتراضیهما علی ذلک .

طلاق فضولی

حكم فضولیده و قولاً و یا فعلاً اجازتده طلاق دخی نکاح کبیدر : عبارة فضولی ایله منعقد اولان نکاح موقوف اجازت اولدینگی کبی عبارة فضولی ایله ایقاع اولنسان طلاق دخی موقوف اجازت اولوب زوج مجز اولورسه واقع و اولمازایسه غیر واقع اولور (۱) .

توقف اجازتده تعلیق دخی تنجیز کبیدر . تنجیز فضولیده طلاق زوجك حین اجازتده واقع اولدینگی کبی تعلیق فضولیده دخی بعدالاجازه شرطك حصولنده واقع اولور .

«الطلاق بیدمن أخذ بالساق» حکمنجه حق تطلیق منحصرأ زوج مکلفسکدر . بر قادینک زوجی عبدملوک دخی اولسه انی اوتطلیق ایتمدکجه وافندیسی فضولاً تطلیق ایتمش اولدینغه کوره انک تطلیقنی کوله اجازه ایلمدکجه قادین مطلقه اولماز (۲) .

معلوم اولدینگی اوزره تطلیقده توکیل دخی جاری ، و وکیلک ایقاع ایتدیکی طلاق واقع ، در .

فضولی کتاب نکاحده (ص ۲۴) تعریف اولندینگی اوزره وکیل دکدر . کندی زوجه سنی تطلیق ایده میان معتوه آخرک زوجه سنی تطلیقه وکیل اوله بیلور .

(۱) زید عمروک زوجه سی هندى فضولاً تطلیق ایلسه عمرو مجیز اولیجق هند بوش اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (علی افندی) .

(۲) زیدک مدبر قولى عمرو زیدک اذینله هندى تزوج ایتدکدن صکره زید عمروک اذننسر هندى تطلیق ایلسه عمرو مجیز اولیجق هند بوش اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (علی افندی) .

طلاق مريض

خسته لك دماغده اولمديجه تصرفات قوليه به مانع اولمديغندن ^(۱) خسته نك
طلاق واقعدر .

مالنه حقى تعلق ايدن يعنى ايكيى ده حر و متحد فى الدين
اولمخله يكد بكره وارث اوله ييلان زوجيندن زوج مريضك
مرض موتنده ^(۲) بيله زوجه سنه ويرديكى طلاق رجعى حال
صحتده كى طلاق رجعى به مساوى اولوب ^(۳) بعدالموت عدت باقى
اولدقجه مانع ارث اولمديغى كى ^(۴) زوجك مرض موتنده
زوجه نك طلب و موافقى اولميه رق ايتماع ايتديكى طلاق بائن دخی

(۱) مرض منافی اهلیت دكلدر كرك صلات و زكات كى حقوق الله حقنده
ويا خود قصاص و نفقه كى حقوق عباد حقنده اولان اهلیت حكم اولسون ، كرك نكاح
و طلاق و اسلام كى اهلیت عباره اولسون مرض بولردن هيچ برينك صحتنه مانع
و وجوبنه منافی اولماز . كما تقرر فی الاصول .

(۲) (مرض موت) اول خسته لكدر كه اكثريا انده اولوم قورقوسى اولديغى
حاله خسته ذكوردن ايسه خانه سى خارجنده و اناندين ايسه خانه سى داخلنده اولان
مصالحى كورمكدن عاجز اولوب بو حال اوزره برسنه مرور ايتمدين وفات ايلميه
كرك صاحب فراش اولسون ، كرك اولسون .
قصاص و رجم و مبارزه كى زمان هلاك و مخاطره دخی مرض موت كبيدر .
وكذا ارتداده كفى الدر المختار .

(۳) بو بابده زوجه نك رضاسى و عدم رضاسى و طلب طلاق رجعى ايتمسى و حتى
على الاطلاق طلب طلاق ايلمسى دخی سياندر . كما فى الدر . طلاق عند الاطلاق
رجعى به منصرفدر . ط .

(۴) وقت طلاقده كتابيه يا خود مملوكه بولنان زوجه عدت ايچنده
مسلمه ويا معتقه اولقى دخی بويله ذكره زوجنه او دخی وارثه اولور .
كما فى الهندية .

مادام العده^(۱) مانع ارث دکدر .

کرچه طلاق بائن — حکمنده مبین اولدیغی وجهله — مانع ارث زوجیندر و لکن مرض موتده ویریلان طلاق رجعی اولمق کافی ایکن انک بائن اوله رق ایقاع ایدلمسی زوجیه میرائندن محروم ایتمک مقصدینه حمل اولنه رق او زوج فراردن اسم فاعل صیغه سیله (فارت) تسمیه اولنور و باقی العده اولان یعنی هنوز عدتی انقضای ایتامش بولنان زوجة مطلقه سی اکا توریت ایدیلور . زوج طلاق بائن ایقاعیله کندی حقنی کندیمی اسقاط ایتامش اولدیغندن او مدت ظرفنده اندن اول زوجة سنک وفاقی تقدیرنده اکا وارث اوله ماز .

اکر زوجة کندینک امر و طلبی و یا مخالعه سی و یا خود تفویض صورتنده کندی اختیاری ایله ابانه ایدلمش اولور ایسه ابطال حقنه کندیمی ساعی اولمش اولمغله توریت اولماز .

زوجة حال مرضده خیاری بلوغ و عتق ایله نفسنی اختیار ایتمک و یا خود این زوجی تقبیل و یا انک طلب غیر مشروعنه مطاوعت مثلی معصیتده بولنمق صورتیله سبب فرقة مباشرت ایلش اولور ایسه اودخی بالمفارقة (فارت) عد اولنه رق انقضاء عدتمدن اول وفات ایتدیکنده زوجی اکا وارث اولور^(۲) .

(۱) انک عدتی عند الطرفین ابعدا جلیندر . علی مایاتی بیانه فی بابها .

(۲) بخلاف وقوع الفرقة بينهما بالجلب والعنة واللعان فانه لا يرثها علی المذهب

اه تنویر الابصار .

استثناء

استثنا کندی ادا تیله وضعی اولدیغی کی برامری مشیه الله تعلیق ایله عرفی دخی اولورکه « ان شاء الله » دیمکده عند الفقهاء (استثناء) تعبیر اولور (۱)

بو استثنا قابله (یعنی نیت) متعلق اولان شیلرده طلب توفیقه محمول ایسه ده قوله متعلق شیلرده حکمی مبطلدر . کرك عبادت اولسون : نذر واعتاق کی . وکرك معامله اولسون : طلاق و اقرار کی (۲) . (وکذا النکاح كما مر) .

یمینه ان شاء الله قیدینی متصلأ علاوه ایلیان کیمسه یمین ایتمش اولدیغی کی (۳) زوجه سنه « سن مطلقه سین » یا خود « بن

(۱) اولسکیسی موجب عموم لفظک رفعی وایکنجیسی موجب لفظک رفعی مفضی شی ایرادبله اولور استثناء ، بیان تغییردرکه صدر کلامدن مراده اولدیغی اظهار اولنهرق موجبی تغییر ایدلمش و تناقض لازم کلامک ایچون کلامک اولی آخرینه توقف ایدرک مجموعی کلامواحد اولمش دیمکدر تکیم موضعنده مقرردر . فمن الاول قوله تعالى : [قل لأجد فيما أوحى الى محرماً على طاعم يطعمه إلا أن يكون ميتة] ومن الثاني قوله : [ولا تقولن لشيء إني فاعل ذلك غداً إلا أن يشاء الله .] وقال [ولا يستثنون] .

(۲) مکرکه صیغه امر ونهی اوله : « أعتقوا عبدی بعد موتی ان شاء الله » و « بیع عبدی هذا ان شاء الله » دیمک و وکیل ویا مضاربته : لا تبم فلان . لانسافر الی کذا ان شاء الله ، دیو سویلک کی که بولرده استثنا صحیح اولیوب صورت اولاده عبد موصی له بالعتق و صورت ثانیه ده مخاطب یمه وکیل اولور . کافی ایمان الدر . قال ط و نقل عن حاشیة الاشباه أن عدم الصحة فی الامر أحد قولین اه .

(۳) یعنی عندالطرفین او یمین غیرمتعقد اولور . امام ابو بوسفه

سنى بوشادم، دييان كيمسه دخى جهراً و متصلاً ان شاء الله دير
ايسه طلاق واقع اولماز. بونده قصد و معنائى علم شرط دكلدر (۱).
(جهراً) قيدى قضاء مسموع اولق ايجوندر . كما فى فتاوى
الاتقرى (۲)

(متصلاً) قيدى بعد الانفصال اولان استثناء رجوع ديمك
اولوب بونده ايسه رجوع صحيح اولديغنددر . كما فى ايمان الدرر (۳).
تنفس ويا وكسورك ايجون اولان انقطاع حكماً انصال ديمك
اولد يغندن مانع دكلدر . كما فى الشربلاية .

همار وجداركي مالك مشيت اولميانك وياخود انس وجن

كوره عين منعه ايسه مشية الله اطلاق ممكن اولديغندن اكا اصلاً حنت ترتب
اينمز . كذا فى ايمان ط .

(۱) زيد عمروه : هلان ايشى ايشلرسهك عورتك بوش اولسونمى ؟ دبوب عمرو
دخى اولسون ديدكده جهراً و متصلاً ان شاء الله دبوب بعده اول فعلى ايشلرسه
عورتى بوش اولورمى ؟ الجواب : اولماز . (على افندى) . سواء قصد الاستثناء
او لم يقصد علم حكمه او لم يعلم اه شربلاى .

(۲) ۱۰۹۸ ده متوفى شيخ الاسلام محمد بن الحسين الاتقرى مرحومك
فتاواسيدركه مطبوعدر . انقره نك امم منسوبى بويلدر . انقروى غلط شاعدر .
انقره : انكوريدر . عموريه : اناموردر .

(۳) قال وعن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما أنه كان يجوز الاستثناء المنفصل
الى ستة أشهر لقوله تعالى [واذكر ربك اذا نسيت] أى اذا نسيت الاستثناء
المتصل فاستثنى موصولاً . قال مشايخنا فى تصحيح الاستثناء المنفصل اخراج العقود
كلها من أن تكون ملزمة ولا يحتاج الى المحلل لان المطلق يستثنى اذا ندم .
وأما قوله تعالى [واذكر ربك اذا نسيت] فعناه اذا لم تذكر ان شاء الله تعالى
فى اول كلامك فاذكره فى آخره موصولاً به اه مختصراً .

وملك كبي مشيتلرینه اطلاع اولنمیانك مشيتلرینه تعلیق دخی
ان شاء الله دیمك کبیدر .

تشریک طریقیله ، ان شاء الله و شاء فلان ، دیمکه دخی فلان
دیله سده برشی واقع اولماز . درمختار .

، أنت طالق لولا ابوك (یاخود) لولا حسنك (و یاخود) لولا
أني أحبك ، یعنی ، پدرك اولسه ، حسنك اولسه ، بن سنی سور
اولسه سن مطلقه سین ، دیمکه دخی طلاق واقع اولماز .

زوجه سنه اوچ طلاق و یروبدہ برینی استثنا و اخراج ایلمکده ،
مثلاً ، أنت طالق ثلاثاً الا واحدة ، یعنی بری مستثنی اولمق اوزره
سن اوچ طلاق ایله مطلقه سین دیمکده (ایکی) و د الاثنتین ، دیو
ایکیسنی استثنا ایتمکده (بر) طلاق واقع اولور . د الاثلاثاً ، دیو
هپسنی بردن استثنا صورتنده کلدن کلی استثنا باطل اولمغله اوچ
طلاق وقوع بولور .

ایلاء

افعال بابندن مصدر اولوب یمین ایتمک معناسینه اولان
(ایلاء) (۱) زوجه به تقرب ایتماک اوزره یمین ایلک معناسنده
مصطلحدنر . انکده سببی ، شرطی ، رکئی ، حکمی وارد
افادات آتیهدن اکلاشیلور .

بوابنده اصل اولان استعید بالله تعالی (لذین یؤلون من نساہم
تربص أربعة أشهر الخ) آیت کریمه سیدر (۲) .

عرب جاهلیه نك نسوان حقلمنده روا کوردکلری تحکمت
جمله سندن اوله رق طارلدکلری زوجه لرینه سنه لرجه طاریلوب

(۱) آلی یؤلی دیو تصریف اولنور . افتعالدن (ایلاء) دخی یمین
ایتمکدر . قال تعالی : [ولایأتل اولوالفضل منکم والسعة أن یؤتوا اولی
القربی] الآیة . یمین قضیه وزتمده (آلیه) در . قضا یا وزتمده اولان (آلیا)
ایلانک دکل ، الیه نك جمعیدر . تکیم شامرک شو قولنده مفرد وجم اوله رق
وارد اولمشدر :

قلیل الالایا حافظ لیمینه * وان بدرت منه الالایه برت
ترکجه سی : ممدوح آز یمینلیدر ویمینی حفظ ایدیمیدر ، آغزندن یمین چیقہ حق
اولور ایسه چیقان یمین بار اولور (کنندسی حانت اولماز) دیمکدر . نون ایله
ندرت ضبطی حسن دکلدر .

(۲) سمع عمر رضی الله تعالی عنه فی اللیل امرأه تقول :
فوالله لولالله تخشى عواقبه * لزحزح من هذا السمیر رجوانیه .
فسأل عنها فاذا زوجها فی الجهاد فسأل بنته حفصة : کم تصبر المرأة عن الرجل ؟
فقالت أربعة أشهر . فامر امراء الاجناد أن لا يتخلف المتزوج عن أهله اکثر منها .
ولولم یکن فی هذه المدة زیادة مضارة بها لما شرع الله تعالی الفراق بالایلاء فیها اه
من قسم رد المختار .

تقرب ایتمزلر و ایتیمیه جکلیرینه یمین ایدرلر ایدی (۱) .
قادیلر بوندن متضرر و آزرده دل اولملیله شرع منیر انلری
حمایه یمین مذکورهیه برحد تعیین بیورمش و اوحدهک نجاووزینی
حلاق عد ایتمشدر . شویلهکه :

زوجهسنه تقرب ایتامک اوزره یمین ایدن کیمسه زوجهسی
حره اولدیغنه کوره درت و غیر حره اولدیغنه کوره ایکی آیدن
زیاده ایشی اوزاتمامق لازم کلوب مدت مذکوره ظرفنده یمینی
بوزارایسه فها ، کفارت ایدر . نکاحنه خلل کلر یمیننده ثبات
ایدرك مدت مذکوره بلا تقرب کذران اولورایسه برطلاق بائن
واقع اولور .

ایلاء ایدن زوجه مفتی وزنده (مولی) تعبیر اولنورکه
زوجهسنه تقربدن نفسنی منع مؤکد ایلله منع ایتمش اولان کیمسه
دیمکدر (۲) ایلاء اولتان زوجهیه دخی صیغه مفعول ایلله (مولی منها)
دینیلور .

منع مذکور یمین بالله ایلله اولدیغی کبی یمین بالطلاق و یمین بالعتاق
یاخود نذر حیح و یا اعتاق مثلی نفس ایچون موجب کلفت و مشقت
اولان شیئه تعلیق تقرب ایلله دخی اولور .

زوج مولینک ایلاءده ثبات ایتمی ممکن اولدیغی کبی ثبات

(۱) کان ایلاء الجاهلیة السنة والسنتين فوقته الله تعالى أربعة أشهر . فمن كان
ایلاؤه دون أربعة أشهر فليس بإیلاء . ط . و فی التنف والایلاء من طلاق
الجاهلیة حکم الله تعالى فی الاسلام کما یری اه .

(۲) الایلاء منه النفس عن قربان المنکوحة منعاً مؤکداً بالیمن بالله أو غیره
من طلاق أو عتاق أو صوم أو حج أو نحو ذلك مطلقاً أو موقتاً بأربعة أشهر
فی الحرائر وشهرین فی الاماء . هندیه .

واصرار ایتمیوب اندن رجوع ایتسی دخی ممکندر .
 بوبابده کی رجوعه آیت کریمه مذکورده کی (فان فاؤا)
 قول کریمندن اخذاً فتح فاء وسکون یاء ایلله (فیء) تعبیر اولور (۱)
 ثبات صورتنده برمنوال مذکور برطلاق بائن وائع اوله رق
 ارده زوجیت قالماز اولور .

فیء صورتنده یا کفارت ویا جزا لازم کله رک (۲) زوجیه
 خلل کلامش اولور .

صورت ثباتده عین و صورت فیئده ایلا ساقط بولور (۳) .
 کفارت : کفارت یمیندرکه اون (۴) فقیری نیت کفارت ایلله
 اطعام (۵) ویا اکسا یاخود تحریررقبه (قول آزاد) ایتمکدر
 ربونلردن عاجز اولان (۶) اوچ کون علی التوالی اورج طوتمقدر (۷) .
 جزا : معلق به اولان شی هر نه ایسه اواقع و لازم

(۱) کتاب الصلانه (شیء) موازی اوله رق مذکور اولان (فیء زوال)
 دخی رجوع معناسنددر . اوقات صلات بمختنده اون دردنجی صفحه تک
 هامشی اوفویکیز .

(۲) کفارت یمین باللهه و جزا عین بالطلاقه الخ ناظر در .
 (۳) یمینکده سقوطی موقت اولسنه کوره در . « لأطأک أبداً » کبی مؤبد
 بولنان یمینلدرت آی نبات ایلله ساقط اوله ماز .

(۴) تحقیقاً أو تقدیراً حتی لو اعطی مسکیناً واحداً فی عشرة أيام کل يوم
 نصف صاع یجوز ولو أعطاه فی يوم واحد بدفعات فی عشر ساعات لایجزی
 علی الصحیح ط
 (۵) کافر فی الصوم .

(۶) حتی ایکی کون اورج طوتوب اوچنجی کون میتات ویا سائر وجه ایلله
 قادر اولسه مالا کفارت ایتمک لازم کلور .

(۷) خسته کبی بر عذر شرعی به وحتی قادین قسمی معذرت شهریه به مبنی
 متابعا طوتامسه استیناف ایلر .

اولمقدر . طلاق ، اعتاق ، حج . یوزرکعت نماز کبی (۱) .

اشته ایلانک حکمی بودر .

(ایلانک شرطی) زوجک طلاقه اهلیتی (۲) و زوجه نک اکا محلیتی در .

صیینک و مجنونک ایلاسی صحیح اولمیوب عبدک ایلاسی صحیحدر .
چونکه عبد طلاقه و مالک غیری ایله کفارته اهلدر .

زوجه نک طلاقه محلیتی منکوحه (۳) اولمیسله در .

اجنبی اولان قادینه — تزوجنه اضافه ایتمدکجه (۴) — ایلا واقع اولمدیغی کبی او طه لاق جاریه حقنده (۵) دخی ایلا واقع اولماز .

(۱) لزوم جزا عدم نذر ایله مقیددر جزا متعذر اولدقده ایلا ده ساقط اولور :
کوله سنک آزادینی زوجه سنک و طئنه تعلیق ایتک صورتنده کوله نک وفات ایتسی
کبی که ایلا ساقطدر . کوله نک صائلمسی دخی وفات ایتسی کبی اولوب انجق
قبل التقرب افندبنک ملکنه عودت ایتسی تقدیرنده ایلا منعقد و بعدالتقرب
عودت ایلمسی صورتنده غیر منعقد اولور . کافی ط .

(۲) عنده و عندها اهلیته للکفارة فیصح ایلاء الذی عنده لانه من اهل الطلاق
ولا یصح عندها لان الشرط عندها اهلیته للکفارة وهو لیس من أهلها . وصحة
ایلائه عنده بغیرما هو قریبه . کافی الدر . قال ط : اعلم أن ایلاء الذی علی ثلاثة
أنواع صحیح انفاقا کما لو حلف بما لا یتعلق به قریبه کالعتاق و باطل انفاقا کالحلف
بالحج والصوم والصدقة ومختلف فیه وهو الحلف بالله تعالی .

(۳) ومن بمعناها .

(۴) بخلاف مالوفال لاجنبیة : ان تزوجنک فوالله لأقربک . فانه ایلاء .
کافی الدر .

(۵) قال القهستانی لو آلی من زوجته الامسة ثم اشتراها فانقضت مدته
لم یفع اه .

مدتندن اکسیک اولماق دخی ایلا ده شرطدر . در مختار (۱) .
(ایلانک سبی) بین الزوجین قیام مشاجرت و عدم حسن
معاشرتدر .

(ایلانک رکنی) عدم تقربه یمین و یا خود تقربی موجب کلفت
بر امره تعلیقدر .

یمینسر ایلا اولمديغی کبی ایکی رکعت نماز مثلی موجب مشقت
اولمیان (۲) شیئه تعلیق تقرب دخی ایلا دکلددر .

مدتندن اقل اولان بر زمان ایچون ایدیلان یمین و یا تعایق دخی
ایلا دکلددر .

مدت ایلا : زوجة حره حقه على التوالی درت و زوجة غیر حره
حقنه ایکی شهر هلالی یا خود یومیدر . (غره اولور سه هلال و اولما زسه
یوم اعتبار اولنور .)

مدت مذکوره دن اقلی عادی یمیندر که نقضنه کفارت لازم
کلور ایسه ده مدتک بلاوطه کذران اولمسنه طلاق ترنب ایتمز (۳) .

حره اولان زوجة سنه «سکا طقسان کون تقرب ایتمز» دیو

(۱) ومن شروطه أن لا یعین فی القربان بزمان أو مکان لانه یکنه قربانها
فی مکان آخر أو زمان آخر و أن لا یجمع بین الزوجة و غيرها (کامته) حتی لو حلف
لا یقرب امرأته و أمته لا یصیر مولیاً ما لم یقرب الامة لانه یکنه قربان امرأته من
غیر شیء یلزمه اه من ط بقصر ف .

(۲) تنبلك کبی نفسک برعارض ذمیمنه مبنی اولان مشقته اعتبار اولنار . ط .
یوز رکعت اویله دکلددر . بونک قیاسی : ایشی یوز ختم ایتمه یا خود یوز جنازه یه
کیتمه تعلیق ایله مولی اولمقددر . در مختار .

(۳) ایلا مدتنده زوجک وطئ دیانه لازم و بوبابده کندیمی شرعا مطالبدر .
وطء ایتمز ایسه آثم اولور . قاضی اکا جبر ییله ایدر . ایلا مدتندن اقل اولان
یمین بویله دکلددر . قهستانی .

یمین آیدن کیسه یمیننده ثبات ایتمکه زوجہ سی کنندندن مبانہ اولدیغی کبی « بوندن بویله سکا تقرب ایتمیہ یم ماسکار ویر وکوک شاهد اولسون اکر ایدر سہم محرمه زنا ایتمش اولہ یم » دیمکه دخی ایلا منعقد اولماز . بناءً علیہ تقرب ایتمیہ رک درت آی مرور ایتمکه زوجہ بائن دوشمز ، تقرب ایتمش اولق تقدیرنده کفارت دخی لازم کلمز چونکہ یمین دکلدر . کافی ہجۃ الفتوی .

ایلامده لفظ صریح و غیر صریح اولہ بیلدیکی کبی (۱) مدت دخی مصرح و غیر مصرح اولہ یلور : تحریم حلال یمین اولمغله زوجہ سہنہ « سن بکا حرا سین » یاخود « سن بکا حرام اول » دییان کیسه تحریم مراد ایدر سہ ایلا ایتمش اولور ایلا ایتمک ایستہ مامش اولدیغنه کوره زوجہ سنی بائنا بوشامش اولور . درمختار (۲) .

چوجغک سوتدن کسلہ سہنہ درت آیدن اکسیک زمان اولمیان قادینہ زوجک « چوجغکی سوتدن کسلہ سہنہ قدر یمین اولسونکہ سکا تقرب ایتیم » دیمی مدتی غیر مصرح ایلادر .

(ایلاء) مؤبد دخی اولور : والله بن سکا ابدًا تقرب ایتیم دیمک کبی (۳) .

(۱) أما الصریح فنحو قوله والله لا أقربك . لا أجامعك ، لا أطأك ، لا أباضعك ، لا أغتسل منك . وأما غیر الصریح فنحو قوله لا أمسك ، لا آتیک ، لا أغشاک ، لا اضامعك ، لا أقرب فراشك . فهذه کنایات لا بد لها من نيات . کما فی کتب الفتاوی .

(۲) قضاء محتاج نیت اولمیان الفاظدنذر . علی افتاء المتأخرین .

(۳) ایلا مدت معیتہ سیله موقت وابد قیدیله مقید اولدیغی کبی بلامدت دخی اولورکہ بوکا صاحب تنف (ایلاء مجهول) دیمشدر : نمدت ونه قیدابد =

بونده زوجه نك حين خطابه حائض اولماسى شرطدر .
در مختار .

(ايلاء موقت) فى وقوع بولديغنه كوره بر طلاق بائن ايله
نهایت بولور ايسه ده (ايلاء مؤبد) انكله نهایت بولمىوب ايكنجى
واوچنجى نكاحه دخى سارى اولور . شويله كه :

زوجه سنه د سكا أبدا تقرب ايتمه ، ديو يمىن ايدن كيمسه يمىقنده
ثبات ايدرك اره دن درت آى بلا تقرب مرور ايتمكه زوجه سى
كنديسندن طلاق بائن ايله بوش دوشديكى كې ايكنجى واوچنجى
نكاحرده دخى وقت تزوجدن اعتباراً دردر آى بلاوطه كذران
اولور ايسه برر طلاق بائن دها واقع اولور . (تنوير الابصار) .
زوجه نك زوج ديكردن صكره عودق تقدير نده ايلاقالمىوب انجق
يمىنك حنث حقننده بقاسنه مبنى فيئه يعنى وطئه كفارت لازم كلور .
(تنوير) .

ايلاء دن فى يعنى رجوع ايتمك وطئه ايله اولور (هـ) مكره

= اوليه رق « يمىن اولسونكه سكا ياقينلىق ايتام » ديمك كېي كه بونك ده حكى
حكم ابدر . كما فى تقول بهجة الفتوى . وفى فتاوى الاتقى : ولو قال والله
لاأقربك حتى تطلع الشمس من مغربها أو حتى يخرج الدجال لا يكون مولياً قياساً
لانه يرجى وجوده ساعة فساعة وفى الاستحسان يكون مولياً لانه يستعمل للتأبيد
عادة وكذا اذا قال والله لاأقربك حتى تقوم الساعة أو حتى يلج الجبل فى سم الخياط
يكون مولياً - كذا فى شرح الطحاوى اه .

(*) زيد زوجه سى هنده « والله دوشككه كيرميه يم » ديدكده ايلانيت
ايدوب بعده درت آى مرور ايدوب وطئه قادر ايكن وطئه ايلسه هند بائه
اولورى ؟ الجواب اولور . (على اقتدى) .

کنندنده و یا زوجه ده اولان بر مانعه مبنی و طء وقوع بولماش
اوله . او حالدیه زوج د بن سکا رجوع ایتدم ، یا خود د بن ایلامی
ابطال ایلدم ، سوزمی کیرو آلم ، دیمک کبی قولاً فی ایدر . مانعک
زوالنده فعلاً فی ایتیمک لازم کلور (۱) .

هر حالده کفارت ایدیلور .

کرك ایل او كرك فی متوقف رضا اولمیوب مع الا کراه دخی صحیح
اولان امور دندر (۲) .

متعدد زوجه سی اولان کیمسه نك بتون زوجاتی حقننده کی
یمینی کفارت واحده ایله ساقط اولور . چونکه لزوم کفارت
هتک حرمت اسم الله ایچوندر . اوده متعدد دکلدر . کافی ظاهر
الدر مع ط .

(۱) مانعک خسته نك و زوج حقننده کیرسن و زوجه حقننده صغرسن و نشوز کبی
عجز حقیقی اولسی لازمدر . احرام و اعتکاف کبی عجز حکمی بوباید معبر دکلدر .
و عجز حقیقینک وقت ایلادن مدتک کچمسنه قدر دوا می شرطدر . صحیح ایکن
ایلا ایدوبده صکره مریض اولان کیمسه نك فیئ و طئسنز اولماز . لساناً اولان
فی زماننده نکاحک بقای دخی شرطدر . زوج زوجیه بعد الابانه اکالساناً
فی ایتمش اولسه ایلا ساقط اولماز . کما فی الدر .

(۲) کما مر من المرأة فی هامش شرط النکاح ص ۱۸ .

— استطراد —

ایلاء مناسبیه کتاب ایمانی شورایه خلاصه ایده لم :

کتاب ایمان

همزه نك فتحيله آیتام یتیمك جمعى اولدیغی کبی فتح همزه ایله اولان ایمان دخی یمینك جمعیدر .

یمینك تعریفندن اول مراد فلربی بیلیمیز که لفظندن اشتقاق واقع اولدیغی جهته (۱) انلر محتاج الیه در : قسم وحلف یمینك مراد فلریدر .

قسم که فتحین ایله در باب افعالندن مصرفدر . قال تعالی لا أقسم . حلف که فتح حاء و کسر لام ایله در تخفیفاً کسر حاء و سکون لام ایله ده ملفوظ اولور باب ثانیندن تصریف اولنور و متعدیسنده تحلیف و احلاف و استحلاف دینیلور .

(یمین) تعلیقه دخی شامل اولمق اوزره (۲) شویله تعریف اولنور : خبرك ایکی طرفندن برینی مُقَسَم به ایله تقویه در (۳) . (مقسم به) : جناب حَقك اسم ذات و یا صفاتی و یمین باللهك غیریه کوره جزانك شرطه تعلیقیدر .

یمین ایدنه (حالف) و ایدیلان خصوصه (محلوف علیه) تعبیر اولنور . مقسم به (محلوف به) دخی دینور .

(۱) واما قوله « عند یمین من یمین یزداد للمکذوب البقین » فهو من المین بمعنى الکذب
(۲) تعلیق طلاقه باقیز .

(۳) ایکی طرف امر آتی به نظراً فعل و ترکدن عبارت اولوب امر ماضی و یا حاله نظراً تقویه اولنه حق جهت واقعه مطابقتدر .

اقسام یمین

یمین اویچ قسمدر : یمین غموس ، یمین لغو ، یمین منعقدہ .
 (یمین غموس) کہ اکا (یمین فاجرہ) و (یمین صبر) و یا (صابرہ)
 دخی ^(۱) دینور : یلان یرہ عمدآ ایدیلان یمیندر . کبائر دندر (۲) .
 (یمین لغو) : ظنہ مبنی خلاف واقع ایدیلان یمیندر . مثلاً :
 « فلانہ اولان بورجمی ویردم انک بنده الاجعی یوقدر ، دیو
 ایدیلان یمین واقعہ مطابق ایسہ صادقدر . غیر مطابق اولدیغنه کورہ
 عدم مطابقی حالفک معلومی ایسہ یمین مذکور (غموس) و معلومی
 دکل ایسہ (لغو) در (۳) .
 (یمین منعقدہ) : فعل ویاترک اوزرینہ اولان عزمی تأکید
 ایچون ایدیلان یمیندرکہ بالخاصہ امرآتی حقنہ اولور . کفارت

(۱) بخور بورادہ کذبدر یمین مؤثدر . فنج غین ایلہ اولان غموس باترمق
 معناسنه اولان غمسندرکہ فعل بمعنی فاعلدر صاحبی کناہہ صوقان یمین دیمکدر .
 صبرہ اضافتہ اکا (یمین الصبر) و ترکیب توصیفی ایلہ (یمین صابرہ) دینلمسی
 صاحبک مع وجود الزواج جرأت و اقدام ایتیمکده کی نباتتہ مبیدر . فما أصبرهم
 علی النار . قال فائد الشعراء البها :

حلفت لها بالله حلفه فاجر * لناموا فما ان من حديث ولاصال

(۲) عند القصد لاذهاب مال الغير . کما دل علیه الحديث الوارد فی ذلك .

(۳) یمین لغو انجق یمین بالایده اولور . امرماضی حقنہ ظنہ مبنی خلاف واقع
 اوزرینہ طلاق یا خود عتاق ایلہ یمین ایدیلور ایسہ طلاق و عتاق واقع اولور .
 یمین باللهک لغو قسمندہ مؤخذہ دنیویہ اولان کفارت اولدیفی کبی مؤخذہ
 اخرویہ دخی اولماق الطاف آلهیہ دن موجودر . کما فی الجوهره .
 فلست بمأخوذ بلغو نقوله * اذا لم تعد عاقبات الغرائم

دخی یالکز بوقسم یمنه عائد بولنور (۱) . لایة واحفظوا ایمانکم
 یمینک منعقد (موجب کفارت) اولمسیچون مخلوف علیده بر
 وحنتک امکانی وحالفک عقل وبلوغ واسلامی شرطدر .
 (یمینک مقتضاسی اوزره ثباته کسرباء وتشدید راء ایله (بر)
 وعدم ثباته کسرباء وسکون نون ایله (حنث) دییه جکز . بونلرک
 اسم فاعلری (بار) و (حانث) در (۲) .
 مجنونک ویمز بیله اولسه صبینک یمینی صحیح اولماز .
 اسلام اوزره اولمیانک دخی یمینه اعتبار اولنماز (۳) .
 غیر مسلمک حال کفرنده ایتدیکی یمینه حال اسلامنده حانث
 اولمسیله کفارت لازم کلمز . هندیه ودر مختار .
 یمین ارتداد ایلهده باطل اولور . بعسده مسلم اولسده حکمی
 اکا لازم اولماز (۴) . هندیه ودر مختار .

(۱) دیگر ایکی قسم یمینک کفارتی یوفدر . یمین غموسده نوبه واستغفار
 لازمدر . آیت کریمهده [ان الذین یشترون بعهداته وایمانهم ثمناً قليلاً اولئک
 لاخلاق لهم فی الآخرة الخ] و حدیث شریفده « ثلاث من الکبائر الیمین الغموس
 و عقوق الوالدین و الفرار من الزحف » بیورلشددر . جوهرده بویله مذکوردر .
 دیگر حدیث شریفده شرک و قتل نفس دخی زیاده ایدیله رک خمس من الکبائر الخ
 دخی وارد اولشددر . انده غموسه بدل فاجره وصابره صفتلری
 مذکور بولنشددر .

(۲) اسناد مجازی ایله یمینه دخی صفت قیلنهرق یمین بارة وحائثة دینیلور .
 (۳) چونکه یمین تعظیم الله ایچوت عقد اولنور . کفر ایله برابر ایسه
 تعظیم اولماز . ط .

(۴) لما تقرر أن الاوصاف الراجعة (کالکفر ط) للمحل (هو ذات
 الکافر ط) یتوی فیها الابتداء والبقاء . در مختار . والمراد بالبقاء الطرقة
 والعروض . ط .

یمینک حکمی : اصلاً برتک و حلفاً کفارتک وجوبیدر .
 اسلامی اولمیا نك کفارتہ اہلیتی دخی اولہماز . چونکہ کفارت معلوم
 اولدیغی اوزره حد ذاتندہ عبادتدر . انك عقوبت اولسی سببہ
 نظرآدر (۱) . وعن هذا (أنهم لا أيمان لهم بیورلمشدر (۲))
 حالندہ حریت شرط دکلدر مملوکک یمینی دخی صحیحدر . شوقدرکہ
 کفارت بالمال اکافی الحال لازم اولمیوب کفارت بالصوم لازم کلور .
 حالندہ طواعیت (عدم اکراه) دخی شرط دکلدر مکرهک دخی
 یمینی صحیحدر .
 یمینک عقدندہ طوع ، کرهه مساوی اولدیغی کبی نقضندہ دخی
 مساویدر .

بونلرده جد ایله هزل دخی طواعیت ایله کراهیت کبیدر .
 انعقادده یمینک استثنادن (۳) خالی اولسی مخلوف علمهک ممکن بولنمسی
 کبی شرطدر : مثلاً « بن اولمیه حکم » یاخود « یارین کوانش طوغمیه جق »
 مثلی یمینلر (غموس) وعقدینه « ان شاء الله » علاوه اولنان یمینلر
 (حکمسز) عد اولنور .

(۱) انك ایچون کفارتلر اصولده عبادت ایله عقوبت بیننده دوران ابدن حقوق
 اللهدن عد اولنش وکفارت افطاردن ماعداده معنای عبادت غالب بولنمشدر .
 کفارت فطر مخطی ایله ناسی به ترتب ایتمکده اولدیغنه و غیر طلوع ایتمک یاخود
 شمس غروب ایتمک ظنیله ایدیلان افطارده — موضع شبههده ساقط اولان
 حدودکی — سقوط ایلمکده بولندیغنه نظراً انده جهت عقوبت راجح کورنمشدر .
 كما فی المرأة .

(۲) [وان نسكنوا ایمانهم] آیتی انلك اظهار ایتدکلری صوری عهد
 حقندہدر . نکول امیدیه حاکم دخی انلری یمینه چکر ویمین صوربلرینه اعتبارایلر .
 كما فی الدر مع ط .

(۳) بنحو ان شاء الله أو الا أن یدولی غیر هذا . ط .

(یمین منعقدہ) : مُرْسَل ، موقت ، فور اسمیلہ اوج درلو اولہ بیلور .

(مرسل) کہ اکا مطلق دخی دینور : بروقت ایله مقید اولمیاندر کرک نفیاً و کرک اثباتاً اولسون .

« فلانجهی آلورم » دیوایدیلان یمین مرسل اثباتدر . « فلانجهی آلام » دیوایدیلان یمین مرسل نفیدر .

اولسکنده حالف و محلوف علیہ قائم اولمدقجه حنث اولماز . حائثیت انلردن بریک هلاکنده حاصل اولور . هالک حالف ایسه عند الموت ایصاء کفارت ایتمک و هالک محلوف علیہ ایسه انک موتنده حالف ایفاء کفارت ایتمک لازم کلور (۵) . نیکیم « فلان ایشی ایشلرم » دیو یمین ایدن کیمسه انی ایشله مامک صورتنده انجق آخر حیاتنده حانث اولور .

ایکنجیده انی آلمدقجه ایدا حانث اولماز . آلور ایسه حانث اولور و کفارت لازم کلور . یمین ایکنجی دفعه اوله رق انعقاد ایتمز .

(موقت) : بروقت ایله مقید اولاندر . بوکون یاخود بوهفته ویابو سنه فلان ایشی ایشلرم دیوایدیلان یمین اوکون الخ کچمدکجه حانث اولماز . ایشللم دیو تی ایله ایدیلان یمین اوکون الخ ظرفنده برکه ایشلیکله حانث اولور و کفارت لازم کلور .

(فور) برکلامه جواب اولمق کبی برسبیه بنا اولنان یمیندرکه دلالت حال ایله تقید ایدوب اندن صکره یه شامل اولماز . مثلاً

(*) قال فی الدر وجوب الحنث لایتنأی الا فی الیمین الموقته أما المطلقة فحنثه فی آخر حیاتہ فبوصی بالکفارة بموته ویکفر عن یمینه بهلاک المحلوف علیہ اه

صوقاغه چیمق اوزره حاضرلنن یاخود چوجغنی دوکمک اوزره
 دکنک حاضرلیان قادینه زوجنک (اگر صوقاغه چیمقارسهک)
 یاخود (چوجغنی دوکرسهک) مطلقه سین دیمسی طلاق ایله اولان
 یمین فوردرکه ایتدیکی تعلیق او خروجه و او ضربه مقصور اولور.
 کذلک برکیمسه تناول ایتمکده اولدیغی صباح یاخود اقشام طعامنه —
 که اولسکیسنه فتح غین ایله (غدا) وایکنجیسنه ینه او وزنده
 (عشاء) وانلری اکل و تناوله (تغدی) و (تعشی) تعبیر اولنور —
 یاننده بولنه رق لاجل المؤاکله چاغردیغی ذاتک : (بن تغدی «یاخرد»
 تعشی ایتمم) دیو ایتدیکی یمین دلالت حال ایله او طعامه مقصور
 اولورکه کلامی ابتداء دکل ، جواباً واقع اولدیغی ایچون صاحب
 طعامک کلامی طعام حاضر ایله مقید اولدیغی کبی اکا جواب واقع
 اولان کلام دخی انکله مقید اوله رق چاغرمقده اولدیغک شو طعامی
 اکل ایتمم مانده بولنور و کیدوب اونده طعام ایتمکله حانت اولماز.
 کافی الجوهره النيرة (۱).

یمینک سببی : قصدینک تحقیق و تأکیدینی اراده در .
 یمینک رکنی : انده مستعمل اولان الفاظدر که اسماء وصفات
 الهیه یه و تعالیه شاملدر . ط .

یمینک اداتی شو حر فلدر : و ، ب ، ت (۲) .
 بولنر مقدر دخی اولور . حروف جارته دن ایسه ده

(۱) بومنال اصولده شرط صحت مجاز اولان قرینه مجتهد دخی مذکوردر . قال
 فی الجوهره وهو استحسان والقیاس أن یحنت اه .
 (۲) تعلیق اداتی ادات شرطدر . تکیم باینده اولنشددر .

مدخوللری مجرور اولمق انعقاد یمین ایچون شرط دکلدر (۱) .
(معرفتنامه) :

والله کوزل ایتمش ، بالله کوزل ایتمش ، تالله کوزل ایتمش
الله کوره لم نتمش نتمشه کوزل ایتمش .
یمین : والله ، بالله ، تالله ، والرحمن ، والحق مثلی جناب حقک
اسماء حسنا سندن بریله اولدیغی کبی عزتی ، جلالی ، کبریایسی ،
عظمتی ، قدرتی مثلی صفت ذاتی ورضا و غضب مثلی صفت فعلی (۲)
ایله دخی اولور .

(برماده ایچون د والله وبالله وتالله ، دیو متعدد اولان یمینک
کفارتی ده متعدد اولور . کما فی بهجة الفتوی) .

جناب حقک غیرییه یمین منیدر (۳) . مثلاً کعبهیه یمین
ایدلر . و برب السکبة ، دیو ایدیلر بیلور .

قرآندن یاخود پیغمبر علیه السلامدن ویا قبله دن برات
(تبری ایتمش اولمق) اوزره ایدیلان یمین ایمان ویا اسلامدن
برات ایله ایدیلان یمین کبی معتبردر .

(۱) بجم الانهرده بو حکمدن واو استننا ایدلک ابستلمش ایسه ده ابن عابدين
مرحوم باب عینده اعرابک علی الاطلاق معتبر اولدیغنی فتحدن وجوهه دن ثقلاً ذکر
ونصریح ایلشدر . (ص ۷۵ و ۸۹) .

(۲) صفات آلهیه جناب حق اضدادیلر دخی موصوف ایسه (فعلیه) و دکل
ایسه (ذاتیه) در .

(۳) لقوله علیه السلام : من کان منکم حالفاً فلیحلف بالله أولیذر . وأما اقسامه
تعالی بغيره کالضحی والنجم واللیل فقالوا انه مختص به تعالی اذ له أن یعظم ماشاء ولیس
لنا ذلك بعد نهینا . وأما التعایق فلیس فیه تعظیم بل فیه الحمل أو المنع . رد المحتار .

« بويله ياپار ايسه کافر ويا مجوسی ياخود يهودی وياخود نصرانی اولديغی » دخی یمیندر ^(۱) .

أقسم ياخود آخلف وياخود أشهد یعنی یمین ياخود شهادت ایدرم دیمک دخی یمیندر . بونلرده « بالله » قیدینه یعنی اقسم بالله ، آخلف بالله ، أشهد بالله (الله قسم ایدرم الخ) دیمکه بيله حاجت بوقدر .
لعمري الله وایم الله ^(۲) وعهد الله وميثاق الله تعبیرلری دخی الفاظ قسمدندر .

بلاقيده « نذرمل اولسون = علی نذر الله » دیمک وحلال اولان شیئی نفسنه حرام ایتمک ^(۳) و « آنام حلال اولسون » کبی برحرام مؤبدی شرطه تعلیقاً حلال ایدنمک دخی قسمدن معدوددر ^(۴) کافی البهجة .

برعبادتی نذر ایتمش ايسه انی ایشله مک ^(۵) ونذرینی اطلاق

(۱) بونک یمین اولوب کفر اولدیغنی بیلانه کوره او اینتی باعق موجب کفر دکلدر ، موجب کفارتدر . اگر کنندجه کفردن معدود ايسه انی ایشله مک کفره رضا ویرمک اولدیغیچون کفر اولور . کما فی الدر المختار .

(۲) بونلر عربیده مرفوعدر . نحوک مرفوعانته باقکز .

(۴) حتی زوجه تک ظهارینه اعتبار اولدیغی حالده « سن بکا حرام اول » دبو قوجه سنه کندبسی حرام قیلان قادین تمکین نفس ایتمکه کفارت یمین ایتمسی لازم کلور . کما نذکره فی هامش باب الظهار .

(۴) تنفذه دیرکه مقسم به آلتیدر . برنجیسی اسماء الهیه در . ایکنجیسی صفات الهیه در . اوچنجیسی تنجدرکه ملل کفاردن برینه انتقال قبولدر . دردنجیسی جناب حقدن وانبیاسندن وکتابلردن ویا دین اسلامدن تبریدر . بشنجیسی حق اللهدر وحق انبیاء وحق ملائکدر . التنجیسی یمین ایدرم ، نذرمل اولسون کبی تعبیر لردر اه باختصار .

(۵) کتاب الصومک نذر بجنئی اوتیمیکز .

ایتمش ایسه نقضنده یمین کفارتی ایتمک لازم کور .

قبل الحنت کفارت یوقدر .

کفارت معلوم اولمشدر (ص ۱۹۲) . مالی اولاتنک محل صرفی
فقراء مسلمیندر . (کتاب صومک ۶۵ صفحه سنه باقکز .)^(۱) .

معصیت اوزرینه ایدیلان یمینک بوزیلوب کفارت ایدلمسی
واجبدر .

فعل فرائض و ترک معاصی اوزرینه ایدیلان یمینک بر
وحفظی واجبدر .

برمسلی مهجور ایتمک کبی ترکی اولی اولان شیر اوزرینه
ایدیلان یمینک کفارتی ایدلمک اوزره حنثی افضلدر .

بوتلردن ماعداسنک یعنی حنثی واجب و یا افضل اولمیان یمین
منعقدنه نك حفظی افضلدر .

فبالله لا تحلف وان كنت صادقاً • ولا تكذبن يوما وان كنت هازلاً
ولا تعدن يوما فان كنت واعداً • فبادر الى انجاز وعدك عاجلاً

« الایمان مبنیه علی الالفاظ لاعلی الاغراض ، فواستنبه
یمینده الفاظه و استعمال عرف ناسه باقیلور^(۲) . مثلاً : شو آغاجدن
ییمم دیو ایدیلان یمین ارانه اولنسان آغاج مشر اولدیغنه کوره
ثمره سنه و مشر اولدیغنه کوره ثمنه مصروف اولور .

(۱) لکن در مختارده « و مصرفها مصرف الزکاة فالا فلا قبل الا الذی
خلافاً للثانی و بقوله یفتی » دیمشدر . بوکا کوره ذمی زکاته مصرف اوله مدیغی
کبی کفارتیه دخی اوله ماز .

(۲) ما لم ینوما یحتمله اللفظ . در مختار . ای فیعتبر نیتیه وان کان العرف
بخلافه . ط .

شو آصمه پیامکه یمین ایدن انك محصول طبعیسنی یممكه حانث
اولوب آصمه نك كیندنن یممكه حانث اولدیغی كبی سرکه
ویکمز مثلی محصول صنایعسنی اکل ایتمكه دخی حانث اولماز .
شوقیونندن وشو صیغردن پیامکه ایدیلان یمین انك كندی
ما کولنه مصروف اولوب سودینی ایچمك وقوزیسنی وبوزاغیسنی
ییمك ایله حانث اولماز .

ات پیامکه یمین ایدن بالتی یممكه حانث اولماز .
زوجه سنه بنم اذنم یاخود علم اولمقجه چیممه دییان کیمسه
هر خروج ایچون اذن وعلی شرط قیلشدر .
بنم اذنم اولنجه قدر چیممه دیمش اولمق صورتی بویله دکلدرکه
انده هر خروج ایچون اذن شرط قیلنماشدر .
خروجه متهی* اولان زوجه یه عدم خروج اوزرینه ایدیلان
یمین فوریدرکه او خروجه مصر و قدر . کامر (فی ص ۲۰۳) .

زوجه سیله عنادلشوب سن بکا لقردی ایتدکجه بن سنکله
لقردی ایتمم دیو یمین یاخود شرط ایدن کیمسه نك زوجه سی بنده
سن سویله مدین سکا سوز سویله مم دیو یمین ایتدکده زوجك یمینی
برینه کلش اولمخله زوجه سیله اندن صکره ایتدیکی کلام انك یمینه
طوقتماز . تنکیم کتاب الغازمك بوبابندن اون اوچنچی مسئلهدر
وواقعه امام اعظمدر .

جاریه سنی کیمسه یه صتامق وباغشلاماق اوزره یمین ایدن
کیمسه نصفنی بیع و نصفنی هبه ایتمكه حانث اولماز . تنکیم کتاب
الغازمك بوبابندن بشنچی مسئلهدر وحادثه امام ثانیدر .

برکیمسه جاری اولان صوده ییقانمقده بولنان زوجہسنه
 « سن بوصودن چیقارسهك بنندن بوش اول ، دیمش اولورسه نه یایمق
 لازم کلور ؟ (جواب) : قادین صودن چیقار و برشی لازم کلر
 چونکه قادینك بواندیغی صواندن زائل اولمقده اولمسيله مخلوف علیه
 دکلدر . نتکیم کتاب الغاز مزك بوبانندن برنجی مسئله در .

فقهده تعلیق و یمین برلشدیکی ایچون بونلر کتاب مذکور مزك
 باب ایمانته قید اولنمشدر ، بعض کتبه بوسکی مسائل ایچون
 (کتاب الحیل) عنوانيله باب مخصوص عقد ایلمشدر . (حیل)
 کرچه حیلہ نك جمعیدر و اکن (حیلہ) اسانمزجه زبانزد اولان
 معناده دکل ، چاره معناسنه در . بزم حیلہ دیدیکمزه لغت عربیه ده
 (خدعه) تعبیر اولنور . (حیل شرعیه) مخلص شرعی اولان شیر
 دیمکدر . و الاساحه شریعت غرا وصمه خدعه دن معرادر .
 باب ثبوت نسبه و اثبات نسب ایچون احتیال بيله اولنور ،
 تعبیرینك ده معناسی بودرکه چاره آرانوردیمکدر . قال الشاعر (ه) :
 فشکواى تؤذیها و صبری یسوءها

و تجزع من بعدی و تنفر من قرینى

فیا قوم هل من حيلة تعرفونها

أشیروا بها و استوجبوا الشکر من ربى

مبرد دخی کاملده :

ان النوم اغطى دونه خبرى ه و ليس لى حيلة فى مفترى الكذب

دیمشدر . حقیقت حال ده بودر . (تم الاستطراد)

(*) بونلرک ما قبل اولان بریت دخی آئیده یاب عدت هامشده در .

مسئله : زوجه‌سنه « اکر سکا بوندن بویله تقرب ایدرسه م سن اوچ طلاق ایله بوش اول ، دیمش اولان کیمسه ایلام مؤبد ایتمش اولدیغندن فی ایدرسه زوجه‌سنه بینونت کبری ایقاع ایلش اولور . فی ایتمیوب اره دن درت آی مرور ایدرسه بینونت صغری ایقاع ایتمش اولور .

بو بینونت صغری ایکی مثلنک اکا انضمامیله کبری اوله بیلور چونکه ایلا بلامدت اولقی جهتیله مؤبد دیمک اولدیغندن ایلك بینوندن صکره ایدیلان تجدید نکاحده درت آی مرور ایدوب بلامانع وطء ایله زایسه زوجه ینه بائن دوشر . ایکنجی دفعه تجدید نکاح اولنوبده درت آی بلامانع وطء وقوع بولما زایسه ایلام مؤبد بو اوچنجی نکاحه دخی ساری اولمغله برطلاق بائن ده واقع اوله رق بینونت کبری اولور .

مسئله : برکیمسه کندینک ایکی زوجه‌سی وارا یکن اوچنجی برزوجه ده تزوج ایدوب اوچنجی یه « اکر بناسکی زوجه لرمه تقرب ایدرسه م بندن اوچ طلاق بوش اول ، دیسه انلردن برینی وطء ایله کله اوچنجی زوجه‌سی اوچ طلاق ایله مطلقه اولور . اکر انلردن هیچ برینی وطء ایلیه رک اره دن درت آی مرور ایدرسه حقلرنده ایلا واقع اوله رق اوایکی زوجه قدیقه بائن دوشر . اوچنجی زوجه یه حقه‌نده معلق اولان طلاق ثلاثه واقع اولماز .

ظهار

حصار و زننده (ظهار) مظاهره کبی باب مفاعله دن مصدر اوله رق : زوج و وجه سنی^(۱) والده و یاقین والده و سوت همشیره مثلی کنه دینک محرم مؤبدی^(۲) بولنان برقادینک^(۳) نظر جائز اولمیان موضعنه تشبیه ایلک معناسنده مصطلحدرد^(۴) . طلاق جاهلیه دن اولوب^(۵) تعبیر مشهوری « أنت علی کظهر امی ، اولدیغیچون (ظهار) دیو نعارف ایتمشدر^(۶) . مثلاً بر مسلم کنه دی

(۱) أو ما يعبر به عنها . كما يأتي بيانه

(۲) علی التأیید محرمیت والدهک وقاین والدهک و همشیره کبی مناسبات قریبه ايله اولور . بالذین خاتمک و اوج طلاق ايله مطلقه نک محرمیتی موقت اولمی حسبیله انلرک جائز النظر اولمان مواضعنه و کذا مرأه مرتده و یا مجوسبیه تشبیه ايله ظهار حاصل اولماز . کما فی الدر مع ط .

(۳) خرج به الرجل فلو شبهها بابیه أو ابنه لا یكون ظهاراً . انظر الدر ان شئت .

(۴) تشبیه فیمدی « انت امی (یاخود) اختی (و یاخود) بنی » امثالنی اخراج ایتمشدرکه بونلر باطل و بی حکمدر . کما تقرر فی الاصول . قال ط : وان نوى التحريم والظهار .

(۵) قال فی النف مانصه : والظهار أيضاً (أى کلا یلاء) من طلاق الجاهلیة فجعل الله سبحانه وتعالى حکهما فی الاسلام خلاف ذلك . وقال فی البحر : وكان الظهار طلاقاً فی الجاهلیة فنهوا عن الطلاق بلفظ الجاهلیة وأوجب علیهم الکفارة تغلیظاً فی النهی اه والظهار منکر من القول وزور .

(۶) قهستانی دیرکه « أنت علی کظهر امی » نک معناسی : أنت علی حرام کبطن امی دیمکدر . موضع تناسله مقارب اولدیغیچون بطن ذکر اولنمیوب اندن انک عمودی اولان ظهر ايله تعبیر اولتمشدر اه بتوجه مصباح منیردن تقللاً بحر ائقده و اندن اخذاً در مختار حواشیسنده مذکور اولان وجهدن وجیهدر =

زوجه سنی محرمی بولنان قادیتلردن بریتک نظری حرام اولان موضعنه تشبیه ایله : سن بکا انامک ارقه سی یاخود قارنی کبیسین دیمک ظهاردر .

تشبیه مذکوری ایدن زوجه اسم فاعل صیغه سیله (مظاهر)
واو زوجه یه اسم مفعول صیغه سیله (مظاهر منها) تعبیر اولنور .
ظهارک حکمی ، شرطی ، رکنی واردر .

ظهارک حکمی کفارت ایله زائل اوله جق حرمتدر (ارکان تشبیه دن صکره کی افاده یه بافسکز) .

بویابده اصل سورۃ مجادله ده کی (والذین یظاهرون منکم من نسائهم الخ) آیت جلیله سیدر (۱) .

ظهارک شرطی رکمنده مندرجدر . رکنی افادات آتیه دن ظاهردر :
تشبیه مذکورک مشبه و مشبه به وادات تشبیه دن عبارت
ارکان اربعه سی واردر .

اسم فاعل صیغه سیله (مشبه) : زوجدر : زوجهنک ظهاری
حکسزدر (۲) .

== اوده بودر : ظهرك تخصیص یالذکر اولنمی شونتدرکه دابه نك ظهاری
موضع مرکوب اولوب مرأه دخی وقت وقاعده مرکوب اولمغله رکوبام رکوب
دابه دن مستعاردر بعده رکوب زوجه ممتنع اولان رکوبامه تشبیه اولمشدر .
بر استعاره "لطیفه" اولمشدر کویاکه زوج اکا « سنک رکوبک بکا حرام »
دیمشدر اه فیوی بونی صیغه تمریض ایله ذکر ایتشددر .

(۱) سیب نزول سورۃ جوهره "نیرده تفاسیر متداوله دن دهامفید اولق
اوزره مذکوردر . فیراجع .

(۲) اکا حرمت و هیچ بر کفارت ترتب ایتمز . ویهیقی . ابنشحنه ==

زوج مظاهرك بالغ وعافل ومسلم اولمسی شرطدر . صبینك ومجنونك
ومعتوهك ومدهوشك ومغمی علیك ونائمك طلاق معتبر اولمدیغی کی
ظهارى دخى معتبردکلدر . ذی مطلق اوله بیلور ایسهده مظاهر اوله ماز
چونکه اهل کفارت دکلدر (۱) .

سکرانك ، مكرهك ، مخطئتك واشارت مفهومه سیله اخرسك
ظهارى معتبردر .

اسم مفعول صیغه سیله (مشبه) : زوجهدر . یاخود رأس ورقبه
کی انك كنه اطلاق اولنور عضوی (۲) ویاخود نصف وربع کی جزء
شائیدر .

زوجه : منكوحه ویا معتده بولسق شرطیله کتابیه یاخود صغیره
ویا مجنونه وغیر مدخول بها اوله بیلور (۳) .

ملك یمین ایله موطوءه جاریه (۴) حقننده ظهار اولمدیغی کی

= كفارت یمینك ایجابی ترجیح ایتهدر اه در مختار . تحریم حلال یمین
اولغله زوجنه « سن بكا حرام اول » دیان خاتون تمکین نفس ایتمهکله یمین
کفارتی ایدر .

(۱) ذی قیدی اتفاقیدر . طحطاوی دیرکه ذمینك ظهارى عند الشافعى
صحیحدر .

(۲) لغت عربیه یه ولسانمزده کی « باشك صاغ اولسون » تعبیرنده
ذکر جزء واراده کل طریقنه نظراً بویله ایسهده برکیمسه زوجه سنه « سنك
باشك انامك باشنه بکزر » دیمکله ظهار ایتمش اولیهجغی فتاواى فیضیهده
مصرحدر . بخلاف قولهم : رأسك علی کظهر ای . علی اراده معنی ذانك
ولا نظیره فی لغتنا .

(۳) ظهارك سبب مکه اضافی دخى صحیحدر : ان نکحتك فانت علی کظهر
ای کی اه در مختار .

(۴) ولوکه مدبره ویا امولد اولسون . ط .

حل طلاق اولميان اجنييه حقننه دخي ظهار اولماز .

(مشبه به) : كرك نسب وكرك رضاع ويامصاهرت سبييله زوجك محرمى اولان قادينك قارنى وصرتى واويلغى كى باقسى جائز اولميان موضعيدر .

صاچ وباش ويوز وال وآياق مواضع ظهار دكلدر^(١) . بناء عليه زوجه سنك يوزينى والده سنك ياخود قيزينك يوزينه وياخود يوزنده كى بنى والده سنك وياهمشيره سنك بننه ياخود التى الله تشبيهه ايله ظهار ايدلمش (كفارت لازم كلمش) اولماز^(٢) .

(ادات تشبيهه) : تشبيهه دال اولان لفظدر . اوده يا صريح ويا كناية اولور .

(١) هو المصرح به فى الفتاوى . وهذا لا ينافى ما تقدم من ذكر نحو الرقبة والرأس مع ارادة النفس على ما بيناه .

(٢) زيد زوجه سى هنده سنك ممةك انام زينبك ممة سنه بكزر دبسه مجرد بويله ديمكله زیده كفارت ظهار لازم اولورى ؟ الجواب : اولماز . (نتیجه) .

زيد زوجه سى هنده باشك انا كك باشنه بكزر دبسه زيد بويله ديمكله مظاهر اولمش اولورى ؟ الجواب : اولماز . (نتیجه) .

زيد زوجه سى هنده يوزك قيزم زينبك يوزينه بكزر دبسه زيد بويله ديمكله مظاهر اولمش اولورى ؟ الجواب : اولماز . (نتیجه) .

زيد زوجه سى هنده سنك لك انام زينبك الله بكزر دبسه مجرد بويله ديمكله هند زیده حرام اولوب زیده كفارت ظهار لازم اولورى ؟ الجواب : اولماز . (بهجه) .

زيد قيزى هند صغيره نك موضع مستورينى كوروب زوجه سى زينبه : « ... يكرر » دبسه مجرد بويله ديمكله زیده كفارت ظهار لازم اولورى ؟ الجواب : اولماز . (بهجه) . قال اذا قال أنت على كيطان امى او كفخذها أو كفرجها فهو مظاهر لان الظهار ليس الا تشبيه المحللة بالمحرمة اه عن الهداية .

« أنت علیّ ، منی ، معی ، عندی کظهر امی (یاخود) امک
 = سن بکا ، (بندن ، بنمله برابر) ، بنجه آنامک یاخود آناک
 ارقه سی کیسین . « أنا منك مظاهر = بن سکا مظاهرم ،
 « ظاهرت منك = سکا ظاهر ایتدم ، تعبیر لری صریحدر .
 « أنت علیّ مثل امی = سن بکا آنام کیسین ، « أنت علیّ
 حرام کامی = سن بکا آنام کی حرامسین ، تعبیر لری کنایه در .
 تعبیرات کنایه طلاقده اولدیغی کی محتاج نیتدر ^(۱) . تعبیرات
 صریحه نك یتنه احتیاجی یوقدر ^(۲) .

« أنت علیّ مثل امی (یاخود) کامی ، دیمکه زوج زوجه سنه
 اکرام ویا ظاهر یاخود طلاق نیت ایدرسه نیتی صحیح ومنویسی
 واقع اولور . (علیّ) لفظنك حذفله « أنت مثل امی ، دیمک دخی
 بویله در . (مثلیت ایکی معناه اولان حرمتده تشبیهی محتملدر)
 اگر برشی نیت ایتمز ویاخود ادات تشبیهی حذف ایله « أنت
 امی ، یاخود « أنت علیّ امی ، دیرایسه کلامی لغو و بی حکم اولوب
 سوزك معنای ادناسی اولان حرمت وکرامت تعین ایدر : سن بکا
 آنا کی محترمسین دیمش اولور ^(۳) .

« أنت علیّ حرام کامی = سن بکا آنام کی حرامسین دیمکه
 ظاهره یاخود طلاقه دائر نیت ایتدیکی معنی صحیحدر . بونده لفظ

(۱) أی فی تعیین النوی من الطلاق أو الظهار فی الثاني فان معنی الظهار فیہ
 متعین عند عدم النية . كما یأتی التصریح بذلك بعد أسطر .

(۲) ومنها لفظة حرام فی الطلاق علی افتاء المتأخرین .

(۳) زوجه یه سن بنم آنامسین دیمک یاخود انی : قیزم ! همشیره ! کی تعبیر لر
 ایله جاغرمق ظاهر دکل ایسه ده تحریماً مکروهدر . در مع ط . وقد مر قبیل
 الرجعی فی الهامش (ص ۱۴۶) .

تحریمك زیاده سی معنای کرامتی اخذه مانعدر. زوج انکله برشی
نیت ایتماش اولدیغنه کوره معنای ادنی اولان ظهار ثابت اولور^(۱)
فی الاصح^(۲).

(أنت علیّ کظهر أُمی) تعبیری بوبابده صریح اولدیغیچون
انکله ظهاردن بشقه برشی ثابت اولماز. ظهار نیت اولنمه دخی
ثابت اولور. در مع ط^(۳).

تشبیهسز ظهار اولدیغی کی^(۴) ظهار اولان تشبیه دخی
حلالی حرامه تشبیهدر. انک عکسی ظهاردکدر. بناءً علیه زوج
کمندى محارمندن برینک موضع مستورینی کوروب زوجہ سنه
«انک موضع مستوری سنک موضع مستورکه بکزر» دیمکله ظهار
ایتماش اولماز. کما فی هجة الفتوی.

تشبیه مذکورکه مراد بوبابده ذکر اولنسان وجهله معتبر
اولان تشبیهدر عرف جاهلیتده فرقت مؤبدہنی منتج برطلاق ایکن
شرع منیر انی ککفارت ایله زائل برحرمت موقتهنی منتج
قیلمشدر^(۵).

(۱) اعدم ازائه ملك النکاح ولو طال . ط .

(۲) هو قول مجد . وقال ابو یوسف ابلاء . ط .

(۳) قال فلا عبرة بغيره من طلاق أو ابلاء ونبت الظهار وان لم یکن له نية اه .

(۴) فالتشبيه محرج لنحو أنت أمی أو أختی أو بنتی فانه لیس بظهار. قهستانی .

وقدم عن ط .

(۵) بابك اولنده نیتقدن و بجررائقدن منقول اولان هامن عربی بی اوقویکز

و مشاهیر نسامزک (خولة بنت ثعلبه) عنوانته باقسکز . سورؤ أخزاب آیاندن

اولان أستعید بالله تعالی [وما جعل أزواجکم اللاتی تظاهرون منهن امهاتکم الخ] =

بناءً علیه زوجه‌سنه اظهار ایدن کیمسه کفارت ايله مکلف اولوب کفارت ایتمدکجه اوزوجهیه وطء و وقاع ایتمک یا خود و طئک لمس و تقبیل کبی دواعی و مقدماتده بولنمق جائز اوله‌ماز . اکر قبل الکفاره وطء و یا لمس و تقبیل ایدرسه توبه و استغفار ایتمک و بردها ایتامک اوزره ثبات ایلک لازم کلور . کفارت دیسر لازم اولماز .

زوجه زوج مظاهرندن معامله زوجیت ایچون کفارت طلبنده حقی اولدیغی کبی (ه) قبل الکفاره کندیسنه تقریدن انی متعه‌دخی حقیلدر .

مرافعه‌ده قاضی زوجه‌نک ضررینی دفع ایچون زوجی یا کفارت ایتمک و یا خود تطلیق ایلک اوزره تعزیر ایدر . اکر زوج کفارت ایتدم ، دیرایسه کذب ايله معروف اولمقدکجه انی قاضی تصدیق ایلر .

ظهارده نکاح باقیدر . ظهار ايله حاصل اولان حرمت

== قول کریمندن اکلاش — لیدیغه کوره وقت جاهلیتده تنبی ایدیلان دعیلر (یعنی ارکاک اولادقلر) ولد صلیلر مثلی عداولنه رق افلرک زوجه متروک‌لری بابالقرینه حرام اولدیغی کبی ظهار ایدیلان زوجه‌لر دخی زوجلرینه من بعد آنا کبی حرام اولور ایدی . الحاقاً تمزک (زید بن حارثه) عنواننده عمالا مزیدعلیه مبین اولدیغی اوزره شریعت سمحه اسلامیه بو ایکی حکم جاهلی دخی ابطال ایدرک [ما جعل الله لرجل من قلبین فی جوفه] توطئه‌سیله ادعیانک اولاد ، و مظاهر منها اولان زوجاتک امهات ، اولدیغی اعلام بیوردی .

(*) قهستانی دیرکه زوجه ایچون زوجنک کفارت ایتسنی طلب ایتمک واردر حاکم دخی زوجی کفارت اوزرینه حبس و صکره ضرب ايله اجبار ایدر اه .

کفارتدن بشقه بر طریق ایله زائل دکلدر . حتی زوجۀ مظاهر منهای زوج قبل الکفارۀ تطلیق و ابانہ ایتمک ظہاری ساقط (حرمت واقعہ فی زائل) قیلماز عدتدن و یا زوج دیکردن صکرہ تزوج ایلمک تقدیر نده بیله کفارت ایتمدکجه انک وطئی کندیسنه حرام اولور . قہستانی .

زوج ظہارینی بروقت ایله فقیید ایتمش بولنور ایسه او وقتک کذران اولمسیلہ ظہار ساقط اولور : زوجہ سنہ مثلاً ، برسنہ یه قدر سن بکا آنامک ارقہ سی کیسین ، دیمش اولان کیمسه برسنہ ظرفندہ قبل الکفارہ انک وطئی کندیسنه حرام اولوب برسنہ دن صکرہ وقتک کذران اولمش بولنمسی سببیلہ لزوم کفارت دخی ساقط اولدیغندن زوجہ سنی بلا کفارہ وطء ایده بیلور . قہستانی (۵) .

مشیة اللہہ تعلیق ظہاری دخی مبطلدر .
متعدد زوجہ سی اولان کیمسه انلرک هپسنہ بردن ظہار ایتسه هر بر ایچون بشقه بشقه کفارت لازم اولور .
برزوجہ سنہ مکرراً ظہار ایدن زوج دخی متعدد کفارتلر ایله مکلف اولوب تکراردن تأکید قصد ایتدیکنی سویلرایسه مجلس متعدد اولدیغنه کوره تصدیق اولنور .

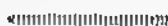
کفارت ظہار کفارت افطار کبیدرکه نیت کفارت ایله تحریر رقبہ ایتمک و اندن عاجزایسه ایکی آی علی التوالی اورج طوتمق واکادہ قادر دکل ایسه التمش فقیری اقشاملی صباحلی طویرمق

(*) ولا يكون هذا ايلاءاً لعدم ركنه وهو الخلف أو التعليق بمشق .
کما فی الطحطاوی و ابن عابدین .

ویا خود انردن هر فقیره یاعیناً و یا قیماً بر رصده قطرمقدارینی
ویرمکدر . (کتاب صوممک کفارت فصلنه باقکز .)

زوج مظاهر کوله اولدیغنه کوره اکا صومدن بشقه بر طریق
ایله کفارت ایتمک ممکن اوله ماز .

تحریر و صیام حقنده کی نص (من قبل آن یتماستا) قید یله مقید
و اطعام حقنده کی نص او قیددن مطلق بولندیغندن مطلق اطلاق
و مقید تقییدی اوزره جاری اولق اصلنجه صیام اثناسنده واقع
اولان و طه و یا دواعی موجب استیناف کفارت اولور (۵) . اثناء
اطعامده واقع اولان و طه و یا دواعی موجب استیناف اولماز .

(*) صوم ایله کفارت ایتمکده اولان زوج مظاهر او اثاده کیجه لری دخی
زوجهنه تقرب ایده من . ایده جک اولور و حتی انک دواعی و مقدماتنده بولنور
ایسه من غیر تعدیلله اولسه استیناف صیام ایتمک لازم کلور . کافی الدر المختار .

لعان

شرع اسلامده زنا موجب عقوبت برحرام اولدیغندن انك برکیمسه به عزوی دخی جائز دکادر .

عزو زنا ایتمه (قذف) تعبیر اولنورکه انك ده عقوبت شرعیه سی واردر .

زنانك عقوبتنه (حدزنا) دینیلور . قذفك عقوبتنه (حدقذف) تعبیر اولنور .

قذفك فاعلی (قاذف) ومفعولی (مقذوف) در^(۱) عزو اولنان خصوصه (مقذوف به) دینور .

اجنبی حقننده موجب حد اولان قذف زوجین حقننده موجب لعان اولور .

لعان دخی بوجه آتی موجب فرقت اولدیغندن كتب فقهیه ده انواع طلاق عدادینه کچمشدر .

کسر لام ایله عنان وزننده اولان (لعان) باب مفاعله دن مصدر اولدیغندن ملاعنه معناسنه درکه لعنتلشمك دیمکدر .

(تلاعن) (والتعان) (۲) دخی دینور . بشنجیسی لعنت ویا غضب اولوق اوزره (۳) یمینلرایله مؤکد درت شهادتدر . صفتی آتیاً مذکوردر .

(۱) باب لعانده بونلر ایچوت منفرداً و مجتمعاً شرطلر واردر . آتیاً ذکر اولنور .

(۲) بونلرک بری تفاعل و دیگرى افتعال بایندندر .

(۳) لعنت زوجك و غضب زوجهك لعاننده اولور . تحیاته تنهد =

لعانك سېي ، ركڻي ، شزطي ، واردر .
 (لعانك سېي) زوجك زوجه يه قذف ايتمش اولمسيدير .
 (لعانك ركڻي) ذكر اولنديغي اوزره لعن ويمين ايله مؤكده
 شهادتلردر .

لعانك اهلي اهل اداء شهادت اولانلردر بناءً عليه زوجينك
 ايكميسي ويا بريسي محدود في القذف ياخود رقيق وياخود
 غير مسلم ويا غير ناطق وياخود صبي ويا مجنون بولنور ايسه اره لرنده
 لعان جريان اينمز . كوراك وصاغراق وفاسقلى مانع دكلدر (۵) .
 كما في الهندية .

(هنديده ديركه لعان معنای شهادنه مبنی ساقط اولدقده نظر اولنور
 اكر اومعنى زوج جانبنده ايسه اكا حد اوريلور . زوجه جانبنده ايسه
 نه حد اولنور نه ده لعان اولور .)

== دبنلديكي كي بعضك اسمي كله و برلمشدر . زوجه جانبنده اولان لعانده غضب
 دخي موجود ايسه ده زوجك لعني اسبق اولوب سبق ايسه اسباب ترجيحندن
 بولنديفندن نسمبه ده او مرجح اولمشدر . كما في مجمع الانهر قال أو سمي تقليدياً
 أولان الغضب قائم مقام اللعن اه

(*) فاسق مقبول الشهاده اولامقله برابر بزجه اهل شهادتدر . شوقدركه
 تهمنه مبنی اكثر مواضعده انك شهادتي مقبول اولماز . بو شهادت ايسه موضع
 تهمنه مشروع اولديفندن رد اولماز . بنا برين فاسق ايله انك زوجه سي اره سنده
 دخي جاري اولور . كذلك اعني ايله انك زوجه سي — عمباء دخي اولسه —
 اره سنده لعان جاري اوله ييلور چونكه اعني هر نفدر مشهود له ايله مشهود عابهي
 تميز ابد مديكندن طولايي سائر مواضعده مقبول الشهاده اولمسه ده اهل شهادتدر .
 و بو مقامده « زوجه سني اتهام ايتديكي شخص ايله تميز ايدر » نقدر اولنور اه
 عيني على الكفر .

(لعانك شرطی) بین الزوجین نکاحك صحیح و موجود اولماید^(۱) .

(لعانك حکمی) قبل التفريق دخی اولسه ملاعنه دن صکره و طء وانك دواعیسی زوجه حرام اولقی وینلرینك تفریق حاکمه واجب بولمقدور .

بوابده اصل سورة نوره کی آیات جلیله درکه أستعین بالله تعالی (والذین یرمون أزواجهم ولم یکن لهم شهداء إلا أنفسم الخ) بیورلمشدر .

مسلم وحر وعاقل وبالغ وناطق^(۲) اولان برزوج بوصفتلری حائز اولان وزنادن وانك تهمتندن عقیف و عاری^(۳) بولنان

(۱) زوجینك حکماً قیامی دخی کافیدر بناءً علیه مطلقه رجعیه نك قذفی دخی موجب لعان اولور . نکاح فاسد ایله منکوحه اولانك ومبانه بولنانك قذفنه لعان اولماز . شرط مذکور لعانك زوجینه عائد اولان شروطندندر . چونکه شروط وجوب لعان کیمی بالخاصه فاذفه وکیمی بالخاصه مقذوفه وکیمی هرایکیسنه عائد اولقی اوزره متنوعدر . خاصة قاذفه عائد اولان شرط : قاذف اولان زوج کندیك صدق مدعاسنه اقامه بینه ایده مامکدر . خاصة مقذوفه عائد اولان شرط : مقذوف اولان زوجه اهل عفت اولوب کندیسنه عزو اولنان حالی منکر بولمقدور . هرایکیسنه عائد اولان شرط : ینلرنده قیام زوجیت و عقل و بلوغ و اسلام و حریت و نطق و قذفاً عدم محدودیتدر . قذفك دار اسلامده وقوع بولمش اولسی دخی جمله شروطندندر . کافی البحر والهندية .

(۲) کتاب الحدود ده مبین اولدیغی اوزره اخرسك (دیلسرك) زناسی ثابت اولمیدی کبی قذفنه ده حکم ترتب ایتمز چونکه حدود شبهات ایله مندفعدر .

(۳) تهمت زنادن عاری اولقی : حرام اولهرق موطوءه اولماق و برابرنده اب معروف اولیان چوجق بولمامقدور . نکاح فاسد ایله موطوءه اولقی =

کندی زوجه سنه دارا سلام ایچره یا صریحا عزوزنا ایتمک و یا خود
بو چو جق بندن و یا بابا باندن دکلدر دیو یا کندینک و یا قادینک
ولدندن ننی نسب ایلک تقدیرنده زوجه حضور حاکمه طاب
حق ایدر ، و زوج ثابت القذف (۱) مقذوف بهی اثباتدن عاجز
اولور ، ایسه (۲) لعان لازم کلور که زوجینک ایکیسنه دخی حاکم لعان
ویرر . زوج و زوجه حضور حاکمه صفت آنیه سی وجهه لعان
ایتد کلرنده حاکم انلرک یینلرینی تفریق ایدر .

فرقت واقعه بر طلاق بانددر . لعان واقع دخی زوج حقنده حد قذف
و زوجه حقنده حد زنا مقامنه قائمدر .

تمتلك شیوعی دخی وقوعی کبی مذموم اولدیغندن قادین حقنده
افضل اولان زوجنک بو یینسزلکنی سترایدوب دعوی ایلد امددر (۳) .
دعوی ایتمک تقدیرنده دخی حاکم ایچون اکا ستری امر و توصیه ایلک
وارددر .

زوجه دعواده ثبوتات ایدوب زوج قذفی اقرار ایتماک

== و طلاق بائن عدتنده زوج مطلق طرفندن وطء اولتی و خطاً زفاف ايله
وطء ابدلك حرام و طوء اولقددر . بناء علیه بونلر تهمت زنادن معدوددر . زنا :
بلا شبهه اولان حرامی ارتکابدر .

(۱) فذفك نبوتی یا فاذفك افراری و یا خود مقذوفك اثباتی ايله اولور .
بونلر اولماز ایسه فاذف تخلف اولماز . کافی الدر شرطه تعلیق اولنان فذف
باطلدر . هندیه .

(۲) انك اثباتی درت شاهده متوققدر بوده ناموس انسانینك احترامنددر
چونکه درجه استحاله ددر .

(۳) زوجك بو باده کی یینسزلیکی غیر تسزلکنه مصرفدر که ایقاع طلاق زمانی
کلش ایسه انی ایقاع ایتیه رک ایشی عکمه به دوشمرش اولسیدر .

وزوجه نك بينه سی بولنامق تقدیرنده لعان ساقط اولور .
 زوجك قذفی یا کندی اقراری و یا زوجہ نك اثباتی ایله ثابت
 اولق صورتده لعان ایتمسی لازم اولوب امتناعی تقدیرنده لعان
 ایدنجه قدرانی حاکم حبس ایدر : یا لعان ایدوب قورتیلور و یا خود
 نفسنی تکذیب ایلوب حد قذف ایله محدود اولور^(۱) .
 زوج اگر لعان ایدر سه حددن قورتیلوب لزوم لعان زوجیه
 متوجه اولور . حاکم زوجیه لعانی امر ایدوب زوجیه امتناع ایلر
 ایسه انی دخی یا لعان ایدنجه قدر و یا خود زوجنی تصدیق ایلینجه
 قدر حبس ایدر .
 زوجہ اگر لعان ایدر سه ارتق بری برلرینه باقه جق یوز
 بر اقامش اولدقلرندن زوج تطلیق ایتمسه بیله حاکم انلرک بینلرینی
 تفریق ایدر .
 زوجہ بوبابده زوجنی تصدیق ایتمک تقدیرنده لعان کندیسندن
 مندفع اولوب انک او تصدیق عن قصد اقرار دیمک اولدیغندن درت
 دفعه دخی اولسه^(۲) کندیسنه حد زنا لازم کلمز^(۳) .
 ولدن سلب نسب طریقیله اولان قذفی زوجہ نك تصدیق تقدیرنده
 نسب حق ولد اولق حسبیله اندن منتفی اولماز (ابطال نسبه انلر
 تصدیق اولماز) .

(۱) عقوبت شرعیه معناسنده اسم اولاق حد او معناده مصدر دخی اولدیغندن
 حدود : عقوبتیده دیمکدر .

(۲) درت دفعه قیدی زنا انجق درت شاهد ایله و یا خود بشقه بشقه مجلسده
 درت دفعه اقرار ایله ثابت اوله بیله جکته منیدر . زوجہ اقرار زنا ایدر سه لعانه
 اهلیتدن چیقمش اولور .

(۳) محصنه نك حد زناسی رجدر .

بعد الترافع زوجینک هر ایکسی ملاعنه دن امتناع ایدجک
اولورلر ایسه حکم شرعه عدم انقیاد لرندن طولای حاکم انلرک ایکسی
دخی حبس ایدر .

لعان بعدالوجوب طلاق بائن ایله ساقط اولور^(۱) . « الساقط
لا یعود » قاعده سنجه اندن صکره کی تزوجده حق لعان ارتق
عودت ایتمز .

زوجه نك زناسی ویا ارتدادی یاخود موطوءه بشبه اولمی
وشاهد قذفك وفات ایتمی ویا غائب اولمی^(۲) ایله دخی لعان
ساقط اولور . شاهدك صکره دن اعمی ویا فاسق و (قتل اولنمدقجه)
مرتد اولمیله لعان ساقط اولماز . کما فی التنویر وغیره .

صفت لعان

لعانك صفتی (صورتی) کتاب وسنتدن اولان نص شرعینک
ناطق اولدیغی وجهله درکه قاضی زوج و زوجیه قارشو قارشویه
قائم قینه رق التعانی اولا زوجیه امر ایدر . زوج دخی :
« أشهد بالله که بن بوکا عزوزنا ایتمکده صادقیندم . » دیر^(۳)
و بونی درت دفعه سویلر . بشنجیسنده : « اکر بن کاذبیندن

(۱) انی اسقاط ایچون چاره بودر . طلاق (بائن) ایله تقیید طلاق رجعی انی
اسقاط ایتدیکندر مکرکه عدت انقضا ایتمش اوله . ط .

(۲) غیبت مطلق اوله رق مذکور بولمق جهتیله منقطعیه و غیر منقطعیه
شاملدر . ط .

(۳) اکر هم زنا و هم نفی ولد ایله قذف ایتمش ایسه لعانده ایکسی ده ذکر ایدر .
(شرح الکنز) .

ایسه م... ديو کندیسنه لعنة الله اوقور . بعده قاضی زوجه یه خطاباً : سن دخی التعان ایت . ديو امر ایتمکله زوجه دخی : « أشهد بالله که بوبکا عزو زنا ایتمکده کاذیندندر . » دیر و بوئی درت دفعه سویلر . بشچیسنده : « اکر او صادقندن ایسه ... » ديو کندیسه غضب الله اوقور .

زوجین بوصورتله ملاعنه ایتدکلرنده حاکم زوجه مفارقتی امر ایدر . اودخی طلاق ایله اندن مفارق اولور . اکر زوج آیرلمقدن امتناع ایدرسه حاکم بینلرینی تفریق ایدر . زوجین لعاندن بعد الفراغ بینلرینی تفریق ایتاماسنی طلب ایتسه لر قاضی انلره اجابت ایتمز . هندیه .

کندیلرینک مفارقته رضالری اولمسه بیله : « بن سزک بینکری تفریق ایتدم . » ديو فرقتی حکم ایدرکه زوجیت برطلاق بائن ایله قطع ایدلش اولور . (۱)

قاضی یا کیلوبده کلمات لعانک اکثرندن صکره دخی نفریق ایتسه حکمی صحیح اولور . اکر کلمات لعانک اقلندن یعنی بر و یا ایکیسندن صکره تفریق ایدرسه صحیح اولماز (۲) .

لعان کندی نزدنده اولان حاکم انلری تفریق ایتمدن معزول

(۱) زوج زوجه سنی طوغان چوجنک کندن اولدغنی ایله قذف ایتمش اولورسه حاکم همده او چوجنک نسبنی پدرندن قطع ایدوب انی والده سنه الحاق ایدر . « بینکری تفریق ایتدم ومولودک نسبنی سندن قطع ایلدم » ديو زوجه سویلر . بونک ایچون مطولانده مذکور برطاقم شروط واردر .

(۲) ولو فرق بعد لعانه قبل لعانها قذف لانه مجتهدیه تارخانه و قیده فی البحر بقاض یری ذلک . درمعط .

و یا مرحوم اولور ایسه حاکم ثانی استیناف لعان ایدر .
زوجینک فرقتلری یالکیز لعان ایله دکل ، حکم حاکم ایله
اوله جغندن بعداللعان و قبل التفریق زوجیت قائم اولمغله زوجک
زوجیه طلاق واقع وایلا وظهارى صحیح اولور و وفات
وقوعنده توارث جاری بولنور .

شوقدرکه زوجک اتی وطء ایتمسی یاخود وطئک دواعیسنده
بولنمسی جائز اولماز (۵) مکرکه نفسنی تسکذیب ایتمش اوله . او حالده
بلا تجدید نکاح وطئ دخی حلال اولور . کما فی ط مع ردالمحتار .
زید زوجیه سی هند عقیقه به زانیه دیو قذف ایلکاه هند
زیدی موجبیه مطالبه ایدوب شروط لعان موجود اولمغله و لعان
تکلیف اولدوقده زید نفسنی تسکذیب ایتمیوب لعاندن ابا ایتماکله
وجه شرعی اوزره تلاعن ایتدکرنده قاضی هندی زیددن تفریق
ایلسه هند زیددن مبانه اولورمی ؟ الجواب : اولور . بوصورته
هندک عدتی منقضیه اولنجه قدر نفقه سی زید اوزرینه لازم
اولورمی ؟ الجواب . اولور . (بهجه) .

(*) حدیث شریفده « اللعان لا یجتمعان » بیوراشدر . قول امام
ابویوسفده انلر من بعد بری برلرینه حرمت مؤبدیه ایله حرام اولورلر . بوکا مبنی
اسباب تحریمه دائر اولان نظمه لعان دخی ادخال ایدلشدر . کتاب نکاحک محرمات
فصلنده کی هامشی (ص ۲۹) اوقویکز .

عنانت یا خود جباب و یا خصاء سبیلہ مفارقت^(۱)

قباحت وزننده (عنانت) : عنیتدر . (عنین) سکین وزننده :
عضور جلیبی بی قدرت اوله رق موجود اولاندر . نادر آ خلقی ، و علی
الا کثر کبر سن ابله^(۲) اولور . حساب وزننده (جباب) : مجبوبیتدر .
(مجبوب) : عضو تناسلی مقطوع اولاندر . بناء وزننده (خصاء) :
خصیلکدر . (خصی) صبی وزننده : مزروع الخصیه اولاندر^(۳) .
اولسکیسی آق آغالق و ابکنجیسی ایلله اوچنجیسی طواشیلکدرکه بونلر
مانع وصول نساء اولان حالاتدر و عیوب رجالددر .
قادینک دخی موضع تناسلنده اککا وصوله مانع چاتقلق
یاخود اور کبی عیوب اوله ییلورکه اویله سنه قمرنا یاخود رتقاء ،
وعفلاء تعبیر اولنور .

باب قَسَم آخرنده کذران اولدییی اوزره زوجیتده زوجه
قضاء واجب اولان زوجه سنه برکده اولسون واقعه ایتمکدر .
اندن صکره زوجه نک بوخصوصدن طولانی زوجنده حق خصوصتی

(۱) کتب فقیهه نک بوبابنده مشدد و مضموم الاول اوله رق مذکور اولان
(جب) و (عنة) کلمه لرینه بدل کتب لغتده بونلر بولمشددر .
(۲) قال قائل :

با قوم قد حوقلت أو دنوت * و بعد حیقال الرجال الموت
(۳) جمعی دخی جمع صبی موازنی اوله رق کسر خاء ابله (خصیه) و (خصیان) در .
قال فی جمع الصبی :

ان بی صبیة صیفیون * أفلح من کانت له ربعیون
و الربعی بکسر فسکون نسبة إلى ربیع الزمان فرقا بینها و بین النسبة الی بی بیعة
فانها ربعی بفتحین .

اولماز ایسه ده کندنده مانع اولمیان وزوجنك بوبابده کی مانعنه قبل النکاح علی ویا بعد النکاح رضاسی بولنمیان قادینك مخیراسکی وحق خصومتی اولورکه دیار ایسه دعوی ایدرک زوجندن حکم حاکم ایله آیریله بیلور .

انك بوبابده کی خیاری علی التراخیدر : زوجنی بلارضا عنین یاخود محبوب ویا خصی بولوبده بر زمان دعوی ایتیمیان ویاخود دعوی ایدوبده بر مدت ترك دعوی ایلان زوجنهك حق دعواسی ساقط اولماز .

کندنده او مثل عیب اولان قادینك برشی دیمکه حق اولدیغنی کی هر ایکسی عیبرز اولق حسبیله بالفعل زوج وزوجه اولدقلرندن صکره زوجده حادث اولان عنانت سبیله دخی زوجنهك مخیراسکه قضاء حتی اوله ماز .

زوجنك عیننه قبل النکاح علی ویا بعد النکاح رضاسی اولان قادین دخی بخیر بولنه ماز .

کندنده قصور اولیوب زوجنك عیننه دخی وقت نکاحده علی وبعد النکاح انی ایشتیکی حالدیه رضاسی اولمیان قادینك زوجی عنین اولدیغنه وقادینی کندیلکندن براقدیغنه کوره کندیبی حره بالغه ایسه قاضیه رفع دعوی ایده بیلور (حره اولمیانك حق خیاری مولاسنه عائد اولور وهنوز غیر بالغه بولانانك بلوغنه انتظار اولنور) . قاضی اکا واصل اولوب اولدیغنی زوجندن سؤال ایدر . زوج کندینك عدم وصولی اقرار ایدر سه حاکم انی امهال یعنی وقت مرافعه دن اعتباراً برسنه قریه کندیبی تأجیل ایدر .

حا کدن بشقه سئک تأجیلنه — مُحَکَم دخی اولسه — اعتبار اولنماز .

اومدت ظرفنده — که اقالیم معتدله اهلنه کوره فصول اربعه نك ابدان بنی آدجه تأثیرات عادیه سی کورلمش و تام بر تجربه حاصل ایدلمش اولور — زوج بردفعه اولسون و اصل اولدی ایسه نه اعلی ؛ و اصل اوله مامش ایسه کندی نك تطلیقیدن امتناعی و زوج نك طلب فرقتده اصراری (۵) اوزرینه حاکم انلرک بینلرینی تفریق ایدر و بوصورتله بین الزوجین بر طلاق بائن وقوعه کلمش اولور .
(قادین تام مهرینی آلور و عدت بکمر . بینلرنده توارث جریان ایتمز) .

اگر زوج عندالمرافعه اقرار عنانت ایتمیوب وصولی ادعا ایدر سه قادین ثیب اولدیغنه کوره سوز — مع یمینه — زوج کدر .
زوجک وصول ادعاسنه قارشو زوج نك کندی نك بکارتنی ادعا ایلر سه معاینه ایتدیر یلور .

باقان قادین (بر اولوق کافی و ایکی اولوق احوطدر) : ثیب دیر ایسه سوزینه مع یمینه زوج کدر .

زوج یمین ایدر سه قادینک حق قالماز اولور . نکول ایدر سه منوال سابق اوزره بر سه تأجیل اولور .

باقان قادین زوج نك بکر بولندیغنی سویلر ایسه سوز بلا یمین زوج نكدر .

قادین ثیب بولنوبده بکارت نك سبب آخر ایل (کاصبعه)

(*) بوایکنجی طلبدر . برنجیسی تأجیل و ایکنجیسی تفریق ایچون اولش اولور . قادینک غیابنده و کیلنک طلبی دخی کندی طلبی کییدر . ط .

زوالی ادعا صورتندہ دخی زوج یمینلہ تصدیق اولور .
ابتداء خصوصتہ کی نکولہ زوج تأجیل وانتہاء کی نکولہ
زوجہ تخییر ایدیلور دیمکدر .

مدت تأجیلہ رمضان ایامی وزوجک زمان حج وغیبتی
وزوجہ نک ایام حیضی محسوبدر .
کرك زوج وكرك زوجہ نك آزچوق خستہ لك مدت وبالخاصہ
زوجہ نك حج وغیبت زمانی محسوب اولماز .

حين خصوصتہ زوج صغیر ، ویامریض یاخودمُحْرَم ایسہ مبدأ
تأجیل بلوغدن وافاقتدن واحلالدن صکرہ اولور . کما فی الدر .
حاكمك تأجیلی عنین واوحکمہ اولان خصی حقندہ در (۵) . محبوب
صغیر دخی اولسہ تأخیردہ فائدہ اولمدیغیچون حق مطالبہ سی اولان
زوجہ سنك دعواسی اوزرینہ حاکم انی تأجیل ایتمیوب ینلرینی درحال
تفریق ایدر .

کرك محبوبہ وكرك عنین وخصیدہ بعدالتفریق اولان ایکنجی
تزوجده زوجہ ایچون حق خیار قالماز . ہندیہ .

(*) هكذا قالوا وان كان ما مع الحصى ميزاب البول ليس الا .

عدت

صایي معناسنه اولوب عدددن مأخوذ بولنان عدت — که شدت وزنده در — : قادیته زوجندن مفارقتندن صکره بشقه سینه واره میوب^(۱) مدت معلومه تربص وانتظار اوزره اولمیدر .

او مدتی انتظاره (اعتداد) و او انتظارده کی قادیته (معتده) دینیلور^(۲) .

عدتک موجبی ، نوعی ، رکنی ، محظوری واردر .
عدت : رحمک ولدن براتی بیلنمک و أزواجک وقع واعتباری کوزه دلمک^(۳) ایچون موضوعدر .

موجب عدت : یا حصول دخول و یا خلوت یا خود وقوع وفاندر .
زوجک وفاتنده زوجه حقیقه و حکماً مدخول بها اولمسه

(۱) معتده طلاقک عدتی (بینونت کبری اولدجه) کندی زوجه وارمسه مانع ذکدر طلاق کرک رجعی ، کرک بئن اولسون . کما قد عرفت .

(۲) معتده کلمه سی بوراده اسم فاعل مؤنندر . عدته صفت قیلنور ابسه اسم مفعول اولور . قال تعالی : [فالتکم علیهن من عدة تعتدنهن] . (اعتداد) صایمقدر . حسابیه قونیلان شیء معتبره (معتدیه) اطلاق بورادندر .

و أدنو فتقصینی فابعد طالباً * رضاها فاعتد التباعد من ذنی
بویت ماسبقده استطراداً ذکر اولنان کتاب ایمان آخرنده حیلہ لفظنک چاره معناسنه اولدیغنه استشهاداً ایراد ایدیلان ایکی بیتک اوستیدر . تمامی بش بیت اوله رق کتاب کاملده بر اعرابنک اولمق اوزره مذکوردر . ص ۱۶۲ و بطبع مصر ۱۶۷ .
(۲) بو نکته عدت وفانک طول مدته و خصوصیه قبل الدخول اولان وفات عدته مینیدر . کما لایحقی .

و وفات ایدن زوج یا خود انک زوجه سی و یا هر ایکسی صغرسنده بولنمش اولسه بیله عقدک صحتی شرطیله اکا عدت لازم اولدیغی کبی تطلیق و تفریق صورتنده دخی زوجه فاسداً منکوحه بیله اولسه وقوع دخول و یا حصول خلوت شرطیله اکا عدت لازم اولور .

زوجک میتاً مفارقتنده لزوم عدت ایچون شرط اولان :

عقدک صحتیدر (۱) .

حیاً مفارقتنده فرقت کړک طلاق و کړک فسخ و تفریق صورتیله اولسون لزوم عدت ایچون شرط اولان : دخول و یا خلوتدر (۲) .

بناءً علی ذلک عدت شو یله تعریف اولنور : موت ایله یا خود دخول و یا خلوت ایله متأکد اولان (۳) ملک نسکاحک (۴) و یا فراش معتبرک (۵) زوالی (۶) و برده و طء بشبهه سببیله قادینه (۷)

(۱) فلاعة لزناً . در مختار . بل يجوز تزوج المذنی بها وان كانت حاملاً لکن یمنع عن الوطء حتی تضع والا فیندب له الاستبراء . ط .

(۲) خلوتی بو بایده صحت ایله تقییده حاجت یوقدر . صرح به طای باب المهر کما صری فی النکاح الفاسد .

(۳) مهر بمجننه باقکز .

(۴) نکاح فاسد باینه باقکز .

(۵) احراز عن فراشامة موطوءة غیر مستولدة اذ لاعده لها . بخلاف ام ولدمات مولایها أو اعتقها کما سیأتی . ولا بد من هذا القید والقوم لم یذکروه . درر .

(۶) فی الجملة وبالجملة زائل اولغه شاملدر . فلا یرد أن الرجعی لا یرول فی النکاح الا باقتضاء العدة .

(۷) صغیره یا خود مجنونه اولدیغنه کوره لزوم انک و لیسنه درکه عدت مدتیجه انی تربص ابتدیرر . کما فی ط .

لازم کلان تربص^(۱) و توققدر^(۲) .

(نکاح) منکوحاته و (فراش) امهات اولاده^(۳) و (وطء بشبهه) خطأ زفافه^(۴) کوره در^(۵) .

انواع عدت

مدت تربص : قُرُوء و أَشْهُرُ و وضع حمل و ابد آجَلین ابله اولمق اوزره متنوع اولدیغندن عدته انواع عدیده حاصلدر .

(قروء) حیض معناسنه اولان قرءك جمعیدر . (اشهر) آی

(۱) نص عدتك عماره سیدر .

(۲) آی حرمت تلزمها وقت تربصها لبوافق قوله بعد: و رکنها حرمت . ط .

(۳) ام ولدك جمعیدر . افندیلرندن چوجق کتوردکاری ثابت اولان جاریه لر دیمکدر .

(۴) بر خانه ده تأهل ایدن ایکی کیه سه دن برینك منکوحه سی دیکرینه مزفوفه اوله ییلورکه بو حالده وقوعه کلان و طء بشبهه در . کرچه حرام و مانع احصان اولدیغندن واطئت قاذفی محدود اولماز ولسکن شبهه متمکنه دافع حدود شرعیه در عصر حضرت اُمّامده سؤال وقوع بولمش بر حادثه درکه ایکی برادر ایکی همشیره تزوج ایدوب زفافده خطا ایتمشلر ایدی حضرت امامدن استفتا ایندکلرنده حضرت مشارالیه نلردن هر بری کندی منکوحه سنه طلاق و یروب مزفوفه سنی تزوج ابلهك اوزره افتا بیوردی . أَلْغَاز فقهیه مَزْكَ کتاب الطلاقدن بکرمی برنجی مسئله در . ایسترا بیه کز هم انی و هم کتاب نکاحندن اون سکنزنجی مسئله نی اوقویکز . (وطء بشبهه) نك صور سائره سی (تداخل عدتین) ده مذکوردر .

(۵) وله صور اخری مذکوره فی ط ذکرتها فی تداخل العدتین فلیراجع الی ما یأتی .

معناسنه اولان شهرک جمعیدر . مقصود شهر قریه در . (وضع حمل)
چو جق طوغرمقدر . (ابعداجلین) طلاق و وفات عدلرینک
اک اوزونی دیمکدر .

(قروه ایله عدت) : ذات الحیض اولوبده (۱) زوجندن
طلاق بآن و یارجعی و یافسخ طریقیله مفاراق اولان و حامل
اولمیان مدخول بها (ومن فی حکمها) حقنده در (۲) که اوقادین
تحت مسلبه کتابیه دخی اولسه (۳) حره اولدیغنه کوره تام
اوچ حیض (۴) و غیر حره (۵) اولدیغنه کوره تام ایکی حیض
کورمدکیجه زوج دیکره عقد اولنه ماز .
بدعیاً تطلیق اولندیغنه کوره طلاقک واقع اولدیغنی حیض
داخل حساب اولماز .

حره منوال مشروح اوزره اوچنجی و غیر حره ایکنجی
حیضدن پاک اولمقله (۶) عدت انقضا ایدر . اندن صکره زوج

(۱) کتاب الطهاره مذك احوال انساء فصلنه باقکز .

(۲) حاملک عدتی وضع حلی ایله در . مدخول بها اولمیان عدت یوقدر .

(۳) تحت کتابیه اولان کتابیه حامل اولدیجه اکا عدت لازم اولماز .

کامروسیاتی .

(۴) حیض اولی رحمک تبین براءتی و حیض ثانیه نعمت نسکاحک بیان مزیتی

وحیض ثالثه حریتک فضیلتی ایچوندر . کذا قالوا .

(۵) باب قسمده مذکور اولدیغنی اوزره رق فروع حلدہ دخی کرامات

دنیویه اهلینده کمال حاله منافق اولدیغندن غیر حره نک عدتی ایکی حیض و یا نصف
مقدردر . علی مایذکر .

(۶) پاک اولق : مدت حیضک اکثریتہ کوره اون کونی تملاق ، انک

مادونه کوره انقطاع دم ایله اغتسال الخ ایتمک ، در . کتاب الطهاره مذك یوز
سکسان ایکنجی صفحہ سنه باقکز .

دیگره عقد اولانه بیلور .

طلاق رجعی ایله مطلقهیه ~~کوره~~ زوجهنک حق رجعتنک انقطاعی
دخی انقضاء عدت احکامندندر .

(طلاق رجعیدن اولان عدتی ایچنده اعتاق اولسان جاریه نلک
عدتی حره عدتنه منقلب اولور^(۱) . جاریه معتده اگر مبتوته^(۲)
ویا خود متوفی عنها^(۳) ایه عدتی حره عدتنه انقلاب ایتمز .)

ذات الحیض ایکن حیضی مرتفع (بسبتون منقطع) اولان
قادین دخی سنّ ایاسه ایرمدکجه^(۴) ایشر ایله اعتداد ایتمیوب
حیض ایله معتده اولور . وبوصورنله مدت عدت چوق ممتد
اوله بیلور .

(۱) وقد تنوع عدتها خمسة أنواع . انظر الدر معط . أفاض فقهیه مزك كتاب
طالانده شویله مذکوردر :

(مسئله ۱۹) : او هانکی فادیندرکه زوجی تطلیق اینمش اولمقله اكا درت
عدت بکله مک لازم کلددر ؟ (جواب) : او شول صغیره جاریه درکه بر حرك
تحت نکاحنده ایکن زوج اتی تطابق اینمش اولور صغیره بولندیغی ایچون
شهور اوزرینه عدت بکله مسی لازم کلوب جاریه اولق حسیله نصف مقدری
اولان بریچق آی اوزرینه عدت بکله مکده وعدتی منقضیه اولق اوزره ایکن عادت
کوررك بالغه اولور بو حالده عدتی عادت حالنه منقلب اولهرق ایکی عادت
(حبض) بکله مکده ایکن آزاد اولنور انقضایه یوز طونمش اولان ایکنجی عدتی
شمی حره لرعدتنه منقلب اولهرق اوج عادت (حبض) بکله مک لازم کلورانی ختامه
ایردرمک اوزره ایکن زوجنک وفاتی وقوعه کلکله اكا عدت وفات اولان درت
آی و اون کون لازم کلور اه

(۲) طلاق کساش ، بیتمش .

(۳) زوجی وفات اینمش اولان قادینکه اكا مطلقه وزنده (مخالفه) دخی دینور .

(۴) کتاب الطهاره مزك احوال شافصلنه بافکر .

(اشهرایله عدت) : ایکی نوعدر . بری صغیره یا خود آیه (۱)
حقننده حیضه بدلدرد که صغرسنه ویا کبر سنه مبنی ذات الحیض
اولمیان و سنأ بالغه اولوبده حیض کورماش بولنان غیر حامل
مدخول بها قادین مطلقه اولدوقده هر آی برحیض مقامنه قائم
اولقی اوزره حره آیه اوچ ، و غیر حره آیه برحقق ، آی عدت
بکدر . مبدأ : اول شهر اولور آیه غره ، واولماز آیه ایام ، حساب
اولنور .

اثناء عدتده حیض کورن مرهقه عدتنی حیض ایله
استیناف ایدر . ختام اشهردن صکره کوریلان حیض موجب
استیناف اولماز .

امتداد طهر ایله منتظره حیض اولورق سن ایاسه ایرن دخی
اوسنه وصولدن اعتباراً اشهرایله اعتداد ایدر .

دیگری زوجك وفاة مفارقتنده حمل اولدیغنه کوره عقد
صحیحه (۲) حره حقننده درت آی واون کون (۳) و غیر حره حقننده
ایکی آی و بش کون عدت ترتب ایتمکدر .

جاریه غیر مستولدهیه عدت یوقدر . یعنی برکیمهسه ولدی
کنندن ثابت اولمیان او طه لاق جاریه سنی آزادی و آزادسز بلا عده
آخره تزویج ایده بیلور . ام ولدینی دخی قبل الاعتاق بلا عده
تزویج ایدر .

(۱) کتاب الطهاره منک احوال نساء فصلنه باقکر .

(۲) نکاح فاسده عدت وفات یوقدر . هندیه .

(۳) والمعتبر عشرة أيام وعشر لیل من الشهر الخامس سواء كانت مسلمة أو كتابة
أو صغیرة اذا کان زوجها مسلماً أم جوهرة .

ام ولده عدت افندیسنك وفاتسنده یاخود اعتاقدنه لازم اولور .

افندیسی وفات یاخود کندیسینی آزاد ایتمش اولان غیر حامل ام ولدك عدتی وشبهه ایله یاخود نکاح فاسد ایله موطوءه اولان غیر حامل قادینك وفات وفرقت صورتلرنده کی عدتی دخی ذوات الحیضدن اولدیغنه کوره قروم ایله واولدیغنه کوره اشهر ایله در^(۱) .

(وضع حمل ایله عدت) : حوامل ایچوندركه زوجندن حامل اوله رق مفارق اولان قادین وضع حمل ایتمدكجه زوج دیگره کیده مز . زوجی كرك وفات ایتمش^(۲) ، كرك کندیسینی تطلیق

(۱) بونلرده موت ایله طلاق مساواتی نص کرعهده [ویدرون أزواجاً] بیوریلوب بونلر ایسه زوجیه اولدیغنه بناء در . جوهره . بونلرده کی غیر حامل قیدی حاملك وضع حملدن بشقه عدتی اولدیغنه منیدر . کما یأتی . در مختارده ام ولدك افندیسنه حرام اولماسی قیدی دخی زیاده ایدلشدركه بشقه سنه منکوحه یاخود معتده اولقی ویا افندینك یتشمش اوغانی تقبیل ایتمك مثلی اسباب ایله افندیسنه حرام اولان ام ولده عدت یوقدر . ام ولده متعلق مسائل دقیقه دندرکه امهات اولادینی کندینك حر اولان خدامنه تزویج ایتمك ایستیان برذاتك رأبی علماء عصری صواب کورد کاری حالده شمس الانعمه تخطئه ایدوب : اوخادمردن هر برینك تحت نکاحنده برر حره واردر انلر اوزرینه کندیلرینه جاریه تزویج اولنه ماز دیمشدر . بوکا چاره اولقی اوزره او ذات : بن انلری آزاد ایتدم . دیمش و طرف علمادن ینه تصویب کورمش ایکن شمس مشارالیه : بوده شمعی اوله ماز چونکه امهات اولاده بعدالاعتاق عدت لازمدر معتداتی تزویج ایتمش اولیورسکز دیمشدر . کما فی ط . حرمت فصلنده جمع دیگر ایله اولان سبب تحریره بافسکز .

(۱) (سورة نساء قصری) — که سورة طلاقدر — (سورة نساء طولی) =

ایلیش و یاخود بینلرنده فسخ و تفریق و یامتارکه (۱) واقع اولمش اولسون و کندییی کرک حره و یا عملوکه یاخود مدبره و یا مسکاته و یا ام ولد و مستسعاة (۲) و مسله و یا کتابیه بولسون و قارننده کی چوجق کرک ثابت النسب اولسون ، کرک اولسون ط . معتده بالحمل اولان قادین ایچون وضع حملدن بشقه عدت اولمیوب قادینجغز زوجنک طلاق و یا وفاتندن برکون و یابر ساعت صکره دخی وضع حمل ایتسه منقضیه العده اولمش اولور . وضع ایتدیکی ولد بردن زیاده ایسه انقضاء عدت ولد اخیر ایله در (۳) .

مطلقة رجعیه اکثر ولدک ظهوریله زوجندن بائن دوشر (۴) .
جوهره (۵) .

== دن مؤخر النزول اولدیغی حضرت علیجه متعین اولدیفندن نصوص متعارض و عدت موضع احتیاط اولق حسبیه زوجی وفات ایهن حامل فادینک عدتی نزد حضرت مشارالیهده ابعده اجلندرکه عدت وفات ایله عدت حملدن هانکیسی اطول ایسه اودر . تکمیل اصولک عام بمحتنده مذکوردر . بوندن صکره کی (ابعده اجلین) بو دکادر .

(۱) نکاح فاسد بابتیه باقکیز .

(۲) اقسام ارقاء ایچون نکاح رقیق فصانه . راجعت ایدکر .

(۳) لان الحمل فی قوله تعالى (أن یضعن حملهن) اسم لجمع ما فی البطن اه

در مختار .

(۴) وفی البحر خروج اکثر الولد کالکلی فی کل الاحکام من انقضاء العده

و وقوع النیء المعلق بولادتها الا فی حملها للازواج احتیاطاً فنجزم علی الاول لانقضاء العده (فی الرجعی) ولا تحمل للثانی لعدم وضع جمیع الحمل احتیاطاً فیها اه مع ط بزیاده بین هلالین متصرفاً فی العبارة .

(۵) قال فعلى هذا ینبغی أن تنقضی العده بظهور اکثر الولد .

مستبین الخلقه اولان سقط دخی وضع کبیدر^(۱) .
 (ا بعد اجلین ایله عدت) : مرض موتنده فار اوله رق^(۲)
 بائناً ایقاع طلاق وائناء عدته وفات ایتمش یوانسان کیمسه نک
 مدخوله مطلقه سی حقنده درکه او مطلقه طلاق یاخود وفات عدت لرندن
 هانکیسی ا بعد واطول ایسه آنسکه معتده اولور^(۳) .
 عند الطرفین حکم مسئله اشته بودرکه عدت طلاق اولان
 (مثلاً) اوچ حیض منقضی اولوبده عدت وفات منقضی اولماز ایسه
 عدت وفاتک انقضاسنه انتظار اولنمق لازم کلور . عدت موت منقضی
 اولوبده عدت طلاق منقضی اولماز ایسه عدت طلاقک انقضاسی
 انتظار اولنور . درر^(۴) .

(۱) وان اسقطت سقطاً ان كان مستبين الخلق أو بعضه انقضت به العدة
 والا فلا هـ جوهره .
 (۲) طلاق مرض بانه باقکر .
 (۳) وهذا غير أبعد الاجلین الذي قال به سيدنا على رضى الله تعالى عنه في الحامل
 التي توفي عنها زوجها كما قدمنا في الهامش الثاني من ص ۲۳۷ .
 (۴) طرفينه يعنى امام ابو حنيفه حضر تریله امام محمد حضر ترینه کوره او قادین
 شویله بر درت آی واون کون عدت بکامک لازم کلورکه او مدت ایچنده
 وقت طلاق سنیدن اعتباراً قادینک باشلادینى طلاق عدتی تام اوچ حیض اوله رق
 موجود ومتحقق اولمش اولسون . امتداد طهر وقوعيله سن ایسه دکن سنه لر
 کچه ییلور . درت آی واون کون کچوبده امتداد طهری جهتيله اوچ حیضی
 اکال ایتمیان مطلقه مزبوره عدتی ایچنده عد اولندینى کبی درت آی واون کونک
 تمامندن اول اوچ حیضی اکال ایدن دخی عدتی ایچنده اولوب هنوز منقضیه
 العدة اوله مامشدر .

امام ابو یوسفجه اکا لازم اولان عدت طلاقدرکه اوچ حیضدن عبارتدر .
 مقتضای قیاس دخی بودر چونکه نکاح موت ایله دکل ، طلاق ایله زائل =

ایقاع اولنان طلاق رجعی اولدیغنه کوره کرک صحته ، کرک حال مرضده ایقاع ایدلمش اولسون حکم نکاح باقی اولمغله زوجک اثناء عدته وفات ایتمسيله عدت طلاق منخرم (منہم) اوله رق قادینه اتفاقاً عدت وفات متعین اولورکه یوم وفاتدن اعتباراً درت آی واون کون بکمر . چونکه نکاح انجق موت ایله زائل اولمشدر .

عدتک انواعی بونلدرکه ذکر اولندی . خلاصه سی اختلاف احوال و ذواته کوره مختلف اولمقدر : مدخول بها و من فی حکمها اولان قادین هر نه صورتله اولورسه اولسون زوجندن حیاً مفارق دوشدکده حره ذات الحیض اولدیغنه کوره اوچ ، و مملوکه ذات الحیض اولدیغنه کوره ایکی ، حیض ایله معته اولور . حره غیر ذات الحیض اوچ ، و مملوکه غیر ذات الحیض برجق ، آی ایله معته اولور . مدخول بها اولسون ، اولسون عقد صحیح ایله منسکوحه سی بولندیغی زوجنک وفات ایله اندن مفارق دوشن قادین وقیز حره ایسه درت آی واون کون ، و غیر حره ایسه ایکی آی و بش کون ،

اولمشدر . عدت وفات نکاحک موت ایله زوالنده در . ارث حقه ده نکاحک بقاسی اجماع اصحابدن طولانی احتیاطه مبنی حکم آدر . رجعیده اولدیغی کبی بقاء نکاح یوفدرکه عدت تغیرایده بیلسون .

قول طرفین اولان استحصانک وجهی بودرکه قادین اکا وارثه قبلندیغی ایچون نکاح وفاته دکین حکماً قائم (موجود) عد اولمشدر . زیرا ارث انجق نکاح ایله در . ارث حقه ده قائم اعتبار اولنان نکاح عدت حقه ده دخی قائم صایلمش وصایمنه احق اولمشدر . چونکه شک ایله ارث جاری اولمه ماز ایسه ده شک ایله عدت واجب اولور اه من تبیین الزیامی .

ایله معتده اولور . بولر حائل حقنده در . حاملک عدتی انجق وضع حمل ایله در . طلاق فارّ ایله مطلق اولان کیمسه نك زوجّه مدخوله مطلقه سی اثناء عدته زوجی وفات ایتک تقدیرنده ذکر اواندیغی اوزره ابعء اجلین ایله معتده اولور (۱) .

عدتک مبدأی وقوع مفارقت حیندرکه زوجک طلاقنی ویا وفاتی وفسخ ویا متارکه ایله فراقنی متعاقب معتده اولمی لازم کلان زوجّه (۲) عدت بکله مکه باشلامش اولور (۳) .

سبب عدت اولان طلاق یا خود وفاتی قادینک بیلسی لازم دکلدر . قادین کندی نك مطلقه اولدیغی یا خود زوجک وفات ایتدیکنی بیلسه بیله مدت معینه سنک گذران اولمسیله عدتی انقضا بولمش اولور . حتی خبر طلاق ویا خبر وفات کندیسنه عدتک انقضاسندن صکره واصل اولان قادین أزواجه حلالدر . طلاق واقعی زوجک اقرار ویا انکار ایتمی سیاندر .

زوجّه سی تطلیق ایدوب بعده انکار طلاق ایلیان کیمسه نك علیهنه بینه اقامه اولنهرق مفارقت حکم قاضی لاحق اولمق صورتنده

(۱) نکاح فاسد ایله ویا شبهه ایله موطوعه اولان متوفی عنهانک ومعتقه یا خود افتدبسی وفات ایتمش بولنان ام ولدک عدتی قسم اولدندرکه یا اوچ حیض ویا خود اوچ آیدر . کما مر .

(۲) احتراز عن غیر المدخول أو المختلی بها فی غیر صورة الوفاة .

(۳) بوندن طلاق مبهم مستنادرکه ایکی زوجّه سنه خطاباً «سنک برکر مطلقه» در «دیبان کیمسه تعیین ایله منزم اوله جفتدن ائک مطلقه سنک عدتی وقت بیاندن بدء ایدر . کما فی الدر . اگر قبل البیان زوج وفات ایدر سه انرک هر برینه شویله برر عدت وفات لازم کلورکه اند» اوچ حیض استکمال ایدنش اوله . ط عن الشرع بلالیة .

ادعا شوالده و حکم محرمده واقع اولسه عدت رقت حکمدن دکل ، وقت طلاقدن معتبر اولور . کا یاقی (فی ص ۲۵۲) .

عدتک رکنی : لزوم حرماندرکه معتده نک زوج دیکره تزوجی اکا و تزوج ایدنه و بیت عدتدن خروجی کند یسنه حرام اولمق و همشیره سنی یا خود خاله و یا تیزه سنی تزوج انک زوجنه حرام اولمقدور .

عدتی ایچنده زوجنک درت زوجہ تزوج ایدمه مامسی و معتده حره اولدیغنه کوره انک اوزرینسه زوجنک مملوکه غیری تزوج ایلیمه مامسی دخی جمله حرماندنر .

عدت زوج مطلقک غیری ایچون موانع نکاحدن ایسه ده انک نکاحنه مانع دکلر و انک مادام العده و العدد ایقاع طلاق دخی صحیحدر ، بوده نفقه کی جمله احکام عدتدنر .

مطلقه عدتنک انفضاسنی سوبله مک و زوج مطلق انی تسکذیب ایتمک صورتده زوجنک قوی — اگر مدت اکا متحمل ایسه — یمینله قبول اولنور (۱) اگر مدت اکا متحمل دکل ایسه قبول اولنماز (۲) .

عدتک محظوری : معتده منزل عدتدن چیقماق و طلاق بانه کوره تطیب و تیزین ایتمکدر . تسکیم حداد فصلنده مذکوردر .

(۱) چونکه یو بایده فادین و دیعه نک رد و یا هلاکنی ادعا ایدن مودع کی امیندر . تحایف دخی قول امامیندر قول امام دکلدر . ط .

(۲) چونکه امین انجیق ظاهره مخالف اولیان خصوصده تصدیق اولنور . در مختار . عدت شهر ایلله اولدیغنه کوره مقدر : آیتده مذکور اولان اوچ آیدر . حیض ایلله اولدیغنه کوره انک حره حقنده اقلی النمش کوندر . غیر حره حقنده فرق کوندر .

(بیت عدت) و تعبیر دیگر ایلہ (منزل عدت) : زوجینک
یئنلرنده زوجیت قائم ایکن ساکن اولدقلری خانه در .

عدت مدتده قادین اورایه ملازم اولوب ضرورت
اولدقجه خارجه چیقه مدیغی کبی حق شرع اولدیغیچون کندیس
اورادن اخراج دخی اولنه ماز . (احکام طلاق رجعی وبائنه
وآتیده حداد فصلنه باقکنز .)

اهل کتاب وجوب عدتی معتقد اولدقلرینه کوره انلرک
اهل ذمت اولانلرینک کندی مطلقه و مخلفه لرینه دخی عدت
اتفاقا لازمدر .

(حریینک مطلقه سی اولان حرییه بالانفاق عدت یوقدر .)
وجوب عدتی معتقد اولدقلرینه کوره انلرک مطلقه و یا
مخلفه سی حامل دکل ایسه عندالامام عدت ده لازم دکلدر (۵) .

بناءً علیه انی برمسلم و یا غیر مسلم فی الحال تزوج ایده ییلور .
حامل ایسه اتفاقاً وضع حمل عدتی لازم اولدیغی کبی تحت مسلمان مطلقه
و یا مخلفه اولان کتابیه ذمییه دخی — حامل اواسون ، اولسون
وانلر وجوب عدتی کرک معتقد اولسون ، کرک اولسون — عدت
اتفاقا لازمدر چونکه مسلم انی معتقد در .

[*] لأن العدة لو وجبت عليها لایخلو إما أن تجب حقاً للشرع أو للزوج .
ولا وجه للاول لأنها غیر مخاطبة بحقوق الشرع . ولا للثانی لأن الزوج لا یعتقده .
وقد أمرنا بترکهم وما یدینون . لکن روی عنه أنه لا یطؤها حتی تستبریء بحیضة .
یعنه لا یتزوجها إلا بعد الاستبراء . وقال علیها العدة اه ط من موضعین .

تباین دارین^(۱) ایله زوجندن مفارق اولان مَسْبُومَه^(۲) حامل اولمقدجه اکا عدت لازم دکلدر . چونکه عدت واجب اولدیغی یرده — حقاً للعباد واجب اولور حربی ایسه ملحق بالجماد در^(۳) .

دین اسلامی ویا ذمت اهل اسلامی قبول ایدرک چیقوب داراسلامه کلان ویاخود مستأمنه اوله رق کلوب بوراده مسله ویا ذمیه اولان قادین دخی بویله درکه اکاده عدت لازم اولماز . مکرکه حامل اوله . اوخالده وضع حمل ایتمدکجه تزویج اولنه ماز^(۴) .

تداخل عدتین

معتده اولان قادین بر شبهه یه مبنی موطوءه اولدقده سبب تجدد ایتدیکیچون برعدت دها لازم کدلیکله ایسکی عدت متداخل (بری برینک ایچنه کیرمش) اولور .^(۵) شویله که : برکیمسه

(۱) انکجه کفار بانه باقکز .

(۲) باب مذکوره باقکز .

(۳) آی فلاحرمة لفراسه فیجوز تزویجها فوراً . ط .

(۴) لالانها معتده بل لان فی بطنها ولدأ ثابت النسب . در مختار . وقد مر فی أنکجه الکفار .

(۵) وعند الشافعی لاتتداخلان . وحاصل الخلاف راجع إلى أصل وهو : أن الرکن فی العدة هل هو الفعل أم ترک الفعل ؟ فعنده هو الفعل لکونها مأمورة بالترمس الذی هو الکف عن التزوج وعن الخروج وهو فعل . ولا يتصور فعلان فی وقت واحد : کالصومین فی يوم واحد . وعندنا الرکن ترک الفعل . وهو ترک التزوج وترك الخروج . ويتصور ترک أفعال كثيرة فی وقت واحد : کترک مطالبات كثيرة . ولهذا تجب علی من لا فعل علیها أصلاً کالصبية والمجنونة . کذا فی الجوهرة النيرة .

کندینک بائنأ مطلقه سنی مطلقه رجعیه سی کی اثناء عدته کندینه حلال اولور ظنیله وطء ایلسه یاخود مبتوتة معتده سنی بلا حله زوج واکا دخول ایتدکدن صکره فساد نکاحه مبنی ینلری تفریق اولنسه ویاخود بر معتده خطأ برکیمسسه به مزفوفه اولوب آیرلسه یاخود زوجنک وفاتندن ویا تطلیق ایتمسندن طولانی هنوز معتده بولنان قادینی برکیمسسه فاسدأ زوج ایدوب وطء ایله کدن صکره ینلری تفریق ایدلسه — که اشته بونلر (وطء بشبهه) انواعیدر — کذلک برکیمسسه کندینک معتده سنی نکاح صحیح شرعی ایله زوج ایدوب بعد دخول وحتی قبل الدخول والخلوة (۲) ینه تطلیق ایلسه ایکنجی اوله رق لازم کلان عدت اولکی ایله تداخل ایدوب قادینک کوردیسکی حیض عدت لک ایکیسنه دخی محسوب اولور :

ایکنجی عدت کندی سببندن باشلا یه رق اولکینک مدتی منقضیه اولدقدن صکره ایکنجینک نقصانی اتمام اولنور . مثلاً وطء ثانی — که وطء بشبهه دیدیکمزد — اوچ حیض ایله اعتداده محکوم بولنان قادینک ابر حیض کوردیسکندن صکره وقوع بولسه اکا مرةً ثانیه مستقل اوچ حیض ده

[*] چونکه عقد اول صحیح اولسون اولسون انده کی دخول عقد ثانی صحیح اولتی شرطیه انده کی دخول حکمنده در زیراً وطء اولک بقاء اثری جهتیله — که عدتدر — قادین انک معتده سی دیعکدر . کما فی الدر . أما عقد ثانی صحیح دکل ایسه انده دخول ویا خلوت اولدقجه عدتک استیناف وتداخلی داعی بر سبب اولامغله قادینه انجق عدت اولاسنی اتمام لازم اولور چونکه عقد فاسد ده زوج وطئه شرعاً متکمن اولدینچون او عقد حکماً وطء عد اولنه ماز . لعدم امکان الحقیقة . کما فی ط .

کورمک لازم کلمیوب کوردیکی ایلک حیض کندینک عدت اولاسنه عائد اولدیغی کبی اندن صکره کوره جکی ایکی حیض دخی اکا عائد اوله رق عدت اولی انارله ختام بولمش اولمقله برابر اوایکی حیض همده عدت ثانیه سنه محسوب اوله رق انک یالکیز برحیض ایله اتمام اولنمسی لازم کلور .

اگر وطء ثانی حیض کورمدين وقوع بولمش ایسه اکا اویچ حیضدن بشقه برشی لازم کلرکه او اویچ حیض التی حیض مقامنه قائم اولور . کما فی الدرر .

اشهر ایله اولان عدت دخی بویله درکه آیسسه اولان مطلقه عدتی خلالتده موطوءه بشبه اولدقده عدتله تداخل ایتمکله عدت ثانیه سنی حساب سابق وجهله اشهر ایله اتمام ایدر .

معتده وفات اولان قادین اشهر ایله اعتدادی ائئاده موطوءه بشبه اولور وکندیسی ذات الحیض دخی بولنور ایسه کوردیکی حیضی اوچه اکمال ایدر . اگر ائناء اشهرده دم کورمدی ایسه نام اویچ حیض کورمک لازم کلور .

کرك معتده طلاق ویافسخ وکرك معتده وفات حائل ایکن ائناء عدتده کی وطء بشبه سببيله حامل اولسه بری قروء ویا اشهر ایله ویدیگری وضع حمل ایله اولقی اوزره ایکی عدت لازم کله جکندن بولر تداخل ایتمکله قادینجغزک عدتی وضع حمل ایله منقضی اولور . مکرکه بمسد وفاة الزوج حادث اولان حملک زنادن اولدیغی متبین اوله .

زنا ایچون عدت اولمديغندن او حالده قادین انجق عدت وفات ایله معتده اولور .

تکیم زوج صینک وفاتندن صسکره حامل اولان قادین^(۱)
زوجنک وفاتنده حواملدن اولدیغیچون اجماعاً عدت وفات
ایله معتده اولور . کما فی الدر مع ط وازرد وهکذا ینبغی التحریر .

نّفقهٔ عدت

نّفقه کتاب نکاحک صوکنده ذکر اولدیغی اوزره : طعام
وکسوه وسکنادن عبارت اولمق اوزره تعریف اولور ایسهده
عدته عائد اولان نفقهدن — مدت علی الاکثر تمتد اولدیغیچون
— لباس ساقطدر .

(چو جق اولدیغنه کوره حتی حضانه ایچون بابنه مراجعت
اولسون .)

نّفقهٔ زوجه انک نزد رجلده حبس نفس ایتمش اولسنک
جزاسی (قارشولغی) اولمق اوزره زوج اوزرینه واجب اولدیغی
جهتدن شبیه عوض^(۲) برصله اولدیغی کبی نفقهٔ عدته دخی
ذکر اولمان معنای احتباس ملاحظدر . انک ایچون نفقه لازمه
عدت اولمشدر .

هر فرقت — که موجب عدت وزوجه جانبندن بلامعصیهدر —
موجب نفقهدر^(۳) .

(۱) بان ولدت ل نصف حول فأکثر . در مختار

(۲) کتاب النکاحک نفقه بابنه باقکتر .

(۳) فرقت واقعه کرک طلاق وکرک فسخ نتیجه سی اولسون و طلاق اولدیغنه
کوره کرک رجعی وکرک بائن بولسون و بینونت کرک صغری وکرک کبری اولسون
ومطلقه کرک حامل وکرک حائل بولسون فسخ اولدیغنه کوره دخی کرک زوجک =

قبل الدخول مطلقه اولان زوجه یه عدت لازم اولدیغی کبی نفقه دخی لازم دکلدر .

عدتک مستلزم نفقه اولمسندن (عدت وفات) ایله (فرقت معصیت) عدتی مستلزمدر که نکاح صحیح شرعی ایله منکوحه اولانک^(۱) زوجی وفات ایتمک صورتنده کندیس مدخول بها اولسون اولسون اکا عدت لازم و نفقه غیر لازمدر . چونکه بو احتیاس محض حق شرعدر حتی زوجه نك مدخول بها اولوب اولماسی مساوی اولشددر .

فرقت معصیتده دخی معصیت زوجه جانبنده وقوع بولدیغنه ومثلا ارتداد ویا ابن زوجی تقبیل ایتمش بولندیغنه کوره انک مدخول بها سنه عدت لازم اولمقله برابر حقنی اسقاطه کندیس ساعی اولدیغیچون نفقه سی ساقطدر^(۲) .

معتده وفات حامل دخی اولسه اکا ترکهدن نفقه تقدیر

== معصیتنه ویا عدم کفایتنه ویا نقصان مهر دعوی اولندیغنه منی اولسون وکرك زوجه نك خیار بلوغ ایله نفسی اختیارینه منی بولسون : زوجه نك اسلامی صورنده زوجك عند العرض اسلامدن امتناعی ویا کندینک عنانی یا خود ایلا و ملاعنه سی سبیلله مبانه دوشن زوجه مدخول بها یه عدت و نفقه لازم اولدیغی کبی مخالفه سبیلله مبانه دوشن زوجه یه دخی عدت لازم و عند مخالفه ذمت زوج نفقه دن ابراء ایدلمش اولدیغجه نفقه دخی متعتمددر .

(۱) نکاح فاسدده عدت وفات اولدیغی اکلا شلشددر . وبه صرح فی الهندیه

(۲) بیت عدتنن چیقماق شرطیله یا لکز حق سکنی ویریلور چونکه بو حق شرع اولدیغندن هیچ بر حالد ساقط اولماز . نفقه ایسه انک کندی حقیقدر معصیتله آیر لمقده ساقط اولور قاله فی الدر .

اولماز . (امّ ولدك تركه دن نصیبی اولمديغی جهتله افندیسی متوفی اولوب کندیسی حامل بولنمق صورتنده اكا مال متروکدن نفقه تقدیر اولنور) .

نفقه عدت منتهای عدته دکین ممتدر . حتی اشهر ایله اعتداد ایتمکده اولان همراهه اثناء عدته دم کورمکله کندیسنه استیناف عدت لازم کلدکنه عدت جدیدیسی منتهاسنه قدر نفقه آلور .

امتداد طهر ایله منتظره حیض اوله رق سن ایاسه ایرن معتده دخی بعد ایاسه اشهر ایله ایدجکی اعتداد نهایتنه دکین اخذ نفقه ایدر .

نفقه حق زوجه اولمق حسبیه طرف حاکمدن تقدیر او انمیهرق واولبابده زوجه نك طلب و ترافعی وقوع بولمیه رق مدت عدت کذر ایدرسه ساقط اولور .

معتده بالتراضی یا خود بحکم القاضی مفروض (مقدر) اولان نفقه مدت عدتك گذشته اولمسیله ساقط اولماز .

حداد یا خود احداد

عناد و زننده اولان (حداد) و باب افعالین (احداد) : ترین و تطیبیدن اجتنابدر (۱) .

زوجی وفات ایدن یا خود طلاق باین ایله زوجندن مطلقه اولان معتدیه مسله و مکلفه اولق شرطیله حداد واجبدر .

وجوب حداد ده صحت نکاح دخی شرط اولوب غیر مسله و غیر مکلفه اولان معتدیه حداد لازم اولدیغی کبی (۲) نکاح فاسد معتدیه سنه دخی حداد لازم دکادر .

ملوکه غیر اولوب نکاح صحیح ایله منکوحه ایکن منوال مذکور اوزره معتدیه اولان جاریه دخی نعمت نکاحک کندیسندن زوالنه مبنی وجوباً احداد ایدر :

سوسلنه مز ، سیاه رنگلی دخی اولسه ایپکلی جامه کییه مز (۳) صیق طاراق ایله باشنی طارایه ماز ، الله حنا قویه ماز ، عذری اولدقجه کوزینه سورمه چکه مز .

زوج مفارقی کندیسنه ترک حدادی امر و تنبیه دخی ایتسه حق شرع اولدیغی یون معتدیه انی ترک ایده مز. کما فی الدر .

قبل الدخول مطلقه یه عدت اولدیغی کبی حداد دخی یوقدر .

(۱) حدث المرأة على زوجها تحد وتحد (أى من الباب الاول والثانى) حداداً بالسکر فیه حد بغير هاء وأحدث احداداً فیه حد ومحد إذا ترکت الزینة لموته وأنکر الاصمى الثلاثی واقتصر على الرباعی أه مصباح .

(۲) وفي النهر لوبلغت (الصغيرة) في العدة لزمها الحداد فيما بقى . درمختار . ومثلها المجنونة إذا أفقت . ط .

(۳) واستثنى بعضهم الاسود . قاله ط .

مطلقة رجعية دخی عدت مدتده حداد ایله مکلف دکدر .
کندیسنه زوجک رجعی مأمول اولدقجه تزی ایتک اکا مندوب
بیله اولور . کافی ط .

مکلفه اولق شرطیه له علی الاطلاق معتده (۱) بیت عدته
ملازم اوله جغندن (۲) لیلاً ونهاراً دیشاری چیقماز .

مطلقة ایسه حوائجی زوج کورر . مخلفه اولوبده کیمسه سی
یوق ایسه حاجتی ایچون چیقار ، کیجه بشقه یرده قالمیوب اوینه
کلور .

معتده اولان قادین نه معتده سی اولور ایسه اولسون آخره
منسکوحه اوله مدیغی کبی مخطوبه (۳) دخی اوله مازکه بشقه بر
کیمسه انک طالب زوجی اولق حرام اولور (۴) .

معتده وفات اولانه : « بن ناهل ایتک ایستیورم » کبی لا
علی وجه الصراحه خبر ارسالی جائز اولور .

(۱) یعنی کرک طلاق رجعی ویا بائن مطلقه سی ویا موت یا خود نکاح فاسد
معتده سی اولسون وجره یا خود جاریه مېوآه بولسون . کافی الدر . قال ط أما
الامة (یعنی غیر المېوآه) والمذبذبة وأم الولد والمکاتبة والمستمة فیجوز لهن الخروج
فی عدة الطلاق والوفاة اه .

(۲) تداخل عدتین قبیله باقکز .

(۳) کتاب صلاتک جمه بابنده یازدیغیز خطبه نساء دندر . نشانلی به دخی

اطلاق اولنور .

(۴) قال تعالی [ولانتمزوا عقدة النکاح حتی یبلغ الکتاب أجله] برشیئی

نهی انک وجوب ضدینی مستلزم اولور اکر اؤدک عدمی مقصود بالنهاهی مفوت
اولور ایسه . کما نقرر فی موضعه .

هند نصرانیہ نك زوجی زید مسلم فوت اولسه هندہ عدت لازم اولورمی ؟ الجواب اولور . (علی افندی) .

عدت وفات (یا خود عدت طلاق) وقوع وفات (و یا وقوع طلاق) حینندنمی و یا خود خبر وفات (و یا طلاق) وصولندنمی اعتبار اولور ؟ الجواب : زمان وفات (و یا طلاق) دن اعتبار اولور . کافی فتاوی علی افندی . وقد مرت مسأله (فی ص ۲۴۲) .

هندك زوجی زید آخر دیارده ایکن عمرو هندی (هر فصل ایسه بیلیمهرك^(۱)) تزوج ایدوب وطه ایلدکن صکره زید کلوب هندی عمرو دن تفریق ایتدرسه هندہ عمرو دن عدت لازم اولورمی ؟ الجواب : اولور . (علی افندی) .

هندك زوجی زید آخر دیارده ایکن زیدك وفاتی شائع اولمغله بعد انقضاء العده نفسی عمره تزویج ایدوب عمرو دخی هندی وطه ایتدکن صکره زید حیاً کلوب هندی عمرو دن تفریق ایتدرسه هندك عدتی منقضیه اولدین زید هندی وطه ایتمك جائز اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (علی افندی) .

بو مسئله ده ارکك دخی عدت بکله مش اولور .

عدت رجال

ارکک دخی بوجه آتی بعض مواضعده عدت بکله^(۲) :

- (۱) منکوحه غیری بیه رك تزوجه عدت اولماز دیدبلر . ولایحی وجهه .
- (۲) انرك برطاقی زوج حقنده نکاح ایچون مانع شرعی دیکدر . نکیم اون بدنجی صفحه ده اخطار اولمشدر :

- (۱) درت زوجه سی اولان کیمسه برینی تطلیق ایتدکده انک عدتی چیمقدقجه دیکرینی تزوج ایده مز .
- (۲) مطلقه سنک همشیره سنی ویا تیزه سنی یا خود خاله سنی آلق مراد ایدن کیمسه انک عدتی چیمقدقجه همشیره سنی الخ آلهماز . (وفات مستثادر) .
- (۳) حره اوزرینه جاریه استنکاح ایدجک کیمسه حره یی تطلیق دخی ایتسه انک عدتی باقی اولدقجه علوکه غیر اولان جاریه یی کندیسنه نکاح لایه ماز (۱) .
- (۴) معتده اولان قادی عدتی منقضیه اولدقجه زوج دیکره وارده مدینگی کبی راغبی اولان زوج دیکر دخی انی تزوج ایچون انقضاء عدتنه منتظر اولور .
- (۵) زوجه سنی اوج طلاق ایله تطلیق ایتمش بولنان کیمسه انی تزوج ایتک ایسترایسه انقضاء عدتندن صکره تحلیل وقوعنه انتظار ایتک لازم کلور .
- (۶) جاریه اشترا ایدن کیمسه بر حیض ویا بر آی بکله مدکجه انی استفراش ایده مز که بوکا (استبراء) تعبیر اولنور .
- (۷) برینک کندندن حامل اولان جاریه سنی تزوج ایدن کیمسه جاریه وضع حمل ایتمدکجه انی وطء ایلیه مز (۲)
- (۸) حربیه اولان ذات الزوج بر قادین مسلبه اوله رق بزه

(۱) کتاب النکاح بحرمات فصانه باقکر .

(۲) ام ولد اولیان جاریه یه اعتاق یا خود وفات عدتی اولمدینگی کی ام ولد بولنان جاریه یه دخی معتقه ویا مخلفه اولمدقجه عدت اولمدینگی اولجه ذکر اولندی .

مهاجرت ایتمک صورتنده حامل اولمدکجه تربص لازم دکل ایسهده حامل اولدیغنه کوره وضع حمل ایتمدکجه انی تزوج حلال اوله‌ماز . آله‌جق آدم او مدتی منتظرا ولور (۵) .

(۹) دار حربدن سبی اولنمش اولان قادین دخی بر حیض کورمدکجه وذات‌الحیض دکل ایسه بر آی کچمدکجه وطء اولنه‌ماز .

(۱۰) مکاتب اولان جاریه آزاد اولمدکجه انک نسکاحی و تأدیة‌بدل کتابتدن اظهار عجز ایتمدکجه انک وطئی کندنی مولاسنه حلال اولماز .

(۱۱) مرتده‌نک وکذا وثنیه‌نک و مجوسیه‌نک نسکاحیچون اسلامه انتظار اولور .

(۱۲) زناده‌عدت اولدیغیچون حامل بولسان زانیه‌ی تزوجده باس یوق ایسه‌ده وضع حمل ایدنجه قدر انی وطء ایتمک حلال اوله‌ماز . (حملی زنادن اولمیان حامل معتده اولدیغیچون انک قبل‌الوضع نسکاحی صحیح اولیوب زانیه‌نک حملی کنندنن ایسه وضع حمله‌ده حاجت اولماز .)

حیض یاخود نفاس‌اوزره اولان قادینک نسکاحنه مانع یوق ایسه‌ده او‌حالر وطئه مانع اولدیغندن حال‌طهرینه انتظارایدملک لازم کلور .

(*) انکجه کفار فصلنده تباین دارین بحثنه باقکر .

حضانه

حانك فتح وكمرى ايله اولان (حضانه) باب اول و ثانیدن مصدر اوله رق قوجاغه آلق و قولچقه اولق (۱) ديمكدركه بسيليوب بيوتلك اوزره ياتنده بولندرمق معناى متضمندر . صاحبنه (حاضنه) تعبير اولنوركه والدهيه وسائر اهل حضانهيه شاملدر .

ولدك نفقهسى — والدينى ايمسنده زوجيت كرك قائم اولسون ، كرك اولسون — بدره و حضانهسى والدهيه عاندر . اولادك منافع ماليهسنه پدر اقدر (دها قادر) اولديغيچون چوجفلك امراموالى رجاله (پدرلره) و منافع بدنيهسنه والده اقدر بولنديغيچون انلك امر ابدانى سايه (والدهلره) مختصدر . پدرلر انفاقه مجبور و والدهلر حضانهيه غير مجبوردر . ارباب حضانه على الترتيب شونلردر : ام ، ام الام ، ام الاب ، اخت لا بوين ، اخت لام ، اخت لاب ، خاله لا بوين ، خاله لام ، خاله لاب . عمه لا بوين ، عمه لام ، عمه لاب الخ (۲) .

-
- (۱) الرجل يترك برأديه وهو الى الاباعد بحسن ، والتعامه تهجر ببضها وبيض أخرى تخضن اه من نوابغ الكلام .
 (۲) زيد صغيرك حق حضانهسى باباسنك اناسى زينب ايله لا بوين قورنداشى خديجه دن قنغيسنكدر؟ الجواب : زينكدر .
 زيد صغيرك حق حضانهسى لا بوين خالى عمرو ايله عمى بكر دن قنغيسنكدر الجواب : بكر كدر .
 زيد صغيرك حق حضانهسى زيدك اناسنك هند ايله زيدك باباسنك ارقرنداشى قزى خديجه دن قنغيسنكدر؟ الجواب : هندكدر .

چو چنگ ارکک ایسه یدی و قیز ایسه طقوز یاشنه قدر حق
حضانه سی کندی والده سی واریسه آنکدر (۱) بوق ایسه
ویا خود حق ساقط اولش ایسه صره سیله دیکر ارباب حضانه نکدر .
ارکک چو چق قادینلردن مستغنی اولنجه قدر - که قول مفتی به
اوزره یدی باش ایله تقدیر اولنمشدر (۲) - اکا حاضنه سی احقدر .
اندن صکره پدرینه ویریلور (۳) . قیز چو چق ظاهر روایتده
بالغ اولنجه قدر - که قول مفتی به اوزره طقوز باش ایله تقدیر

زید صغیرک نسواندن کیمسه سی اولیوب رجالدن اناسنک باباسی عمرو ایله
باباسنک باباسی بکردن غیری کیمسه سی اولسه صغیری عمرو و بکردن قنغیسی
تریبه (حضانه) ایدر ؟ الجواب : بکر .

هند صغیره نك حق حضانه سی اناسنک اناسنک اناسی زینب ایله باباسنک
اناسی خدیجه دن قنغیسنکدر ؟ الجواب : زینبکدر . (ههجه) .
(۱) یعنی سوت آنانک حق حضانه سی اوله ماز . رضاعدن اولان همشیره
وتیزه و خاله دخی بویه در . ط .

(۲) چونکه اکل و شرب و لباس و استنجادن عبارت اولان امور اربعه نك
حصولنده غالب اولان سن مذکوردر . اگر چو چنگ سننده ابوبنی اختلاف
ایدر لر ایسه یالکیز باشنه اکل و شرب و اکس و استنجا ایده بیلمسنه باقیلور .
بولره قادر اولان چو چق پنزینجه جبراً ویریلور چونکه انک نفقه سی کبی صیانی
دخی باالإجماع بابایه در . پدر بوبایده جبر کوزر . (و کذا سائر عصبات) . امور
اربعه مذکوره نك تمامه و با بعضیسنه قادر دکل ایسه ویرلز . (استنجا) دت
عند الحاجة طوننی چوزوب باغلامنه و طهارتلمکه اقتدار مقصود در . کما فی
الدر مع ط .

(۲) چونکه ارکک چو چق قادینلره احتیاجدن مستغنی اولدقده آداب
و اخلاق رجال ایله متأدب و متخلق اولمغه محتاج بولنور . بوکا پدر اقدردر . ط .

اولنمشدر^(۱) — اکا ، اناسی وییوک اناسی احقدر^(۲) . بعدالبلوغ
قیز دخی حفظ وصیائته محتاجدرکه اکاده بابا اقوی واهدادر .
کرك ارکک وکرك قیز چوجق ایچون سن حضانه دن صکره
وبلوغدن اول^(۳) ابویندن برینه کیتک اوزره مخیرلک یوقدر .
انادن الله حق سنه واصل اولدقده چوجقی بلاتخییر بابا اخذ ایدر .
منفعت ولد اعتباریله والده حق حضانه یه مالک اوله ییلک
ایچون حروعاقل و امین وحفظ وصیائته قادر وزوج اجنبیدن خالی
اولمق شرطدر .

شروط مذکورہ فی حائز اولان والده ولوغیرمسلمه وحقی
یحوسیه اولسون چوجقنه احقدر . چونکہ شفقت اختلاف دین
ایله مختلف اولور شی دکلدیر . شو قدرکہ ولدمسلم تعقل دین
ایدوبده کفره الفت ایلمکدن خوف اولنور ایسه حق حضانه مدتندن
اول دخی والده غیر مسلمه سندن اخذ اولنور .

شروط مذکورہ یه بناءً جاریه آزاد اولنمدتجه چوجقنه احق
دکلدیر^(۴) .

(۱) فتاوی ولوالجیہ ده سن اشتها ایچون حد مقدر یوقدر چونکہ
بو ، اختلاف حال مرأه ایله مختلف اولور دیمشدر . ط .

(۲) کرك انا اناسی وکرك بابا اناسی الخ اولسون . چونکہ
قیز چوجق سن استغناء دن صکره معرفت آداب نسایه محتاج بولنور که
بوکاده قادی اقدردر . ط . انلک غیربسی ده انلر کییدر کاف الدر .

(۳) أما بعده فیخیر بین أبویه الا اذا یخشی علیه شیء فالأب أولى
من الأم وله أن یضمه إلی نفسه لأنه أقدر علی صیائته . وان أراد الافراد
فله ذلك أی ان کان مأموناً علیه . درمعط .

(۴) کرك امه وام ولد وکرك مدبره ویا قبل الکتابه اوچوجقی
ماوغرمش مکاتبه اولسون چونکہ انلر خدمت مولی ایله مشغولدر .

لکن (ولد) رقیق ایسه مولانک اولدیغیچون والده سی اکا
احق قدر . در مختار .

ام ولد دخی مولاسنک وفاتده ولدینه حق اولور . کافی
بهجة الفتوی .

عاقله اولمیان آنانک حق حضانه سی ده اولماز .

ابه و اولویق قایجی و حمام اوسته سی کبی کثرت خروج و مشاغله
مبتلی اولوبده چوجق حقمده مأمون اولمیان والده حق حضانه دن
ساقطدر .

مرته اولوبده حبس اولنمقدن و فاجره اولوبده کندی
هواسیله و حتی شوکا بوکا ترکی سویلکله مشغول بولنمقدن (۱)
ویانخود چوجغی اکا بغض ایدنلر یاننده بولندر مقده اولدیغندن
ناشی ولدینی حسن امسا که و حفظ وصیانه قادر عد اولنمیان والده
حق حضانه دن ساقطدر .

چوجغک محرمی اولمیان یبانیجی برکیمسه یه واران آنا دخی
حق حضانه دن ساقطدر (۲) .

در مختار . همده حضانه بر نوع ولایتدر جوارینک ایسه کند بلربنه ولایتلری
یوقدر بشقه لرینه ولایتلری اولماق اولوبده در . اعتاق اولندقلرنده
انلرده حرائر کی اولور لر . ط .

(۱) قتیبه نك « الام أحق بالولد ولو سیئة السيرة معروفة بالفجور »
قولى جور غیر مضیعه محمولدر . ط .

(۲) « الرب يعطى الولد نزرأ وينظر اليه نزرأ » خواسنجه اوکی بابا
چوجغه آرزور و بان باقار . حضور رسالنده بر طول قادین : « یارسول الله
بوچوجغه بطم و عاء ، حجرم حواء ، ندیم سقاء ایدی شمدی انی باباسی
بندن آلق استیور . » دیو عرض شکوی ایلد کده حضرت رسول الله (صلی الله
تعالی علیه وسلم) : سن قوجه یه کیتمدکجه اکا احق سن بیوردیلر . کافی ط .

والده نك و اردیغی قوجه چوجغه عمووجه اولمق مثلی بیانچی دکل ایسه
حقنده مانع حضانه اولدیغی کی (مانع کیدنجه ممنوع عودت ایتمک)
قاعده سنجه بیانچی به وارمش اولسی صورتنده دخی اندن آیرلسیله
ساقط اولان حق حضانه سی عودت ایدر .

پدر معسر (تنکدست) ایکن چوجغی مجانا حضانه دن امتناع
ایلیان والده دخی مجانا باقان بولنمق صورتنده حق حضانه دن
سقوط ایدر . لکن چوجق آغوش دیکرده ایکن والده سندن دریغ
اولماز : آناسی کلوب آنی کوره ییلور .

والده دن صکره یعنی انک یا وفاتنه یاخود عدم قبولنه ^(۱)
ویا حقنی اسقاطنه ^(۲) مبنی حق حضانه والده والده سنکدر ، بعده
بابا آناسنکدر الخ .

حاضنه کرك چوجغك كندی والده سی اولسون ، كرك انك
غیری ارباب حضانه نك بری بولنسون حق حضانه نك ثبوت ویا
سقوطنه متعلق احکامده متساویدرلر . برنده مرعی اولان شروط
دیکرنده دخی مرعی ومعتبردر . حضانه ایچون هیچ برینه جبر
اولنه ماز . مکرکه چوجق بشقه به آلاماق ویاخود نه پدرده
ونه مال صبیده اجرت ارضاع ایچون استطاعت اولماق صورتیله
حضانه به تعین ایتمش اوله . او حالده جبر اولنور . (کتاب صومزك
یتمش التنجی صفحه سنه باقکز) .

چوجق والده سی پدرینه منکوحه یاخود معتده رجعیه ^(۳)

(۱) چونکه حضانه تعین ایتدیجه جبری اولماز . کامر و سیاتی .

(۲) اسقاط حق شروط حضانه یی مراعی اوله ماقادر .

(۳) معلوم اولسونکه طلاق رجعیدن معتده اولان قادینه چوجغی ارضاع ایچون .

اولمدقجه اجرت حضانه يه مستحقدر و بواجرت اجرت رضاعدن و نفقه^۱ ولدن بشقه در^(۱) . پدرانی برمسکنده بولندیرر و خدمتچی لازم ایسه انی ده طوتار . کافی الدر .

کتاب رضاعده مذکور اولدیغی اوزره منکوحه نك وحق معنده^۲ رجعیه نك کندی چوجغنی حضانه وارضاع ایچون اجرت طلبنه حق یوق ایسه ده برکیمسه نك زوجہ سی اوکیمسه نك دیگر زوجہ دن اولان چوجغنه باقق ایچون منکوحه سی اولدیغی حالده دخی اخذ اجرتہ حقلیدر . کافی ط .

چوجقلی اولسون ، اولسون مهر معجانی آلمش اولان منکوحه زوجی یانندن و معنده بیت عدتدن آیریله مدیغی کبی چوجقلی اولان معنده عدتی انقضا سندن صکره دخی چوجغنی آلوب مسافه سفر محله نقل ایده مز^(۲) .

مکرکه کویدن شهره انتقال ایتمش و یاخود کندی نك نسکا حلا ندیغی وطننه عودت ایلش اوله .

بو استثنای دخی والده یه مختصدر . والده نك غیری اولان حاضنه پدرک اذنی اولمدقجه چوجغنی بریره نقل ایده مز .

اجرت طلب ایتمک اتفاقا بوقدر . میتوته ایکی روایت وارد راه درن . فتوی انک او طلبه حق اولدیغنده راه شربلایه . ط .
(۱) بو حالده بابایه اوج شی لازمدر : اجرت رضاع ، اجرت حضانه ، نفقه^۳ ولد : ط .

(۲) پدر کوندزین کیدوب چوجغنی کوررک کیجه قالمدين کله ییلور درجه ده قصیر المسافه اولان محله نقل ایده ییلور . مکرکه چوجق اخلاق اهل سواد ایله متعلق اولقله متضرر اوله جق برقریه اوله . کافی الدر .

حق حضانه سی باقی اولان آنانک رضاسی اولدقجه پدر دخی
چوجغی اناسنک بلده سندن اخراج ایلیه من (۵) .
والده بشقه قوجه یه وارمق وحق حضانه انتقال ایجک
کیسه بولنامق حسیله چوجق پدره قالدیغنده والده نك الحق
عودت ایدنجه قدر پدر انی مسافه سفره نقل ایده یلور .
حضانه ده اولان چوجغی حاضنه پدرینه وچوجق پدرده
قالمش اولدیغنه کوره پدر والده سنه کوندرمک مجبوریتی یوقدر .
کلوب کورمکدن منع اولمازلر

(*) بوجکم ظاهری اولدیغنه کوره والده یه مختص دکل ، هر حاضنه یه
شاملدر . ط .

ثبوت نسب واستیلا

- (نسب) : ابوین جهندن اولان اشتراکدر . ط .
جوجغک نسی انی طوغران آنادن بلاشبهه ثابتدر ^(۱)
بابادن ثابت اولیه بیلور ^(۲) .
ثبوت نسب ایچون اوچ مرتبه واردر : ^(۳) .
(برنجیسی) نکاح صحیحدر . نکاح فاسد دخی عند الاتا
اکا ملحقدر .
بونک حکمی نسب بلادعوة ^(۴) ثابت اولتی ونفی مجرد ا
منتنی اولیوب نکاح صحیحه کوره لعان ایله منتنی اوله بیلکدر
(باب لعانه باقکزر) .
(ایکسجیسی) استیلا درکه جاریه نی بیان آتی وجهله ام و
قیلمقددر .
بونک حکمی نسب بلادعوة ثابت ، ونفی مجرد ایله منتنی
اولمقددر ^(۵) .

(۱) وعن هذا اركك جائنبدہ حال اكر اهدہ دخی غیر ساقط وغیر تحت
رخصت اولان حرمت زنا قادین جائنبدہ عنذر اكر اه ایله محتمل رخصت اولم
چونسكه مانع رخصت اولان معنای قتل كه ضیاع نسلدر انده یوقدر . كما نقرر
موضعه من الاصول .

- (۲) بوكا مبنی دهاندن اولان زیاد : (ابن ایبه) دیو کندی پدرینه اضافه
باد اولانه کلشدر . (مشاهر نساء ده (سمیه) اسمنه باقکزر .
(۳) بومرانب آئیده اقسام فراش اولورق مذکور در .
(۴) دعوت آئیده تعریف اولمشدر . بونک دالی مکسوردر .
(۵) نفی نسبه مالکیت حکم قاضی ویاتناول زمان اولماقله مقبدر .
فی الهندیة . نسبك بلا دعوة ثبوتی دخی قید حلایت ایله مقیددر . كما یأ
فی الاستیلا .

(اوچنجیسی) عدم استیلا در که تسری صورتتده جاریه
ام ولد اوله مقدر .

بونك حكمی نسب بلادعوة ثابت اوله مامقدر (۱) .

مدت حملك اقلی التی آیدر ، غالبی طقوز آیدر . اکثر مدت حمل
ایکی سنه در که جنین رحم مادرده اندن زیاده قالماز (۲) .

بونلر تعیین نسب ایچون تحدید ایدلش مدتلدردر .
نسب زنا ایله ثابت اوله ماز . ولد صاحب فراشکدر ، زانی
محرومدر (۳) .

(فراش) : قادیك شخص واحد ایچون طوغرمغه متعین
اولمسیدر .

(۱) هندیه ده دیر که جاریه بی بلاعزل و طء ایتمه کده اولان کیمسه به نفی
ولد دیانته حلال اوله ماز اعتراف لازمدر . اگر عزل ابدیورایدیسه نفی ولد
جائز اوله ییلور .

(۲) رحمه جنینك مدت استقراری علی الغالب طقوز آئی اولدیغی معلومدر .
لا اقل التی آئی واک چوق ایکی سنه اولدیغی دخی وارددر . مذاهب سائره ده —
حكم ثابت اوله میه جق برطاقم حکایانه تمسکا — اکثر مدت حمل درت سنه در .
حضرت عائشة رضی الله تعالی عنها : ولد آناسنك قارنتده ایکی سنه دن بر ایک
آغرشغی قدرده زیاده قالماز . بیورمشدر که بوی شیلر انجق صاحب سعادت
صلی الله تعالی علیه وسلم افندمز حضرتلرندن ایشدملکه ییلنه ییلور . « ایک
کولسکی قدر » دخی دینلمشدر که ظل مغزل قلتده مثلدر . چونکه ایکک
دورات خالنده کولسکی سائر کولکلردن زوالاً أسرعدر . کما فی ط .
عباره ده حذف مضاف وارددر تقدیری : « ولو بقدر ظل مغزل » در .

(۳) بو مآل حدیثدر که « الولد للفراش وللعاهر الحجر » بیورلمشدر .

انك صاحبي : زوج ويا سيددر .
 زوجه نك فراشيقي عقد ايله ثابت اولور . انده وطء شرط
 دكل ، امكان اجتماع كافيدر .
 سريه نك فراشيقي انجق انك و طئي له ثابت اوله بيلور كه سيد
 اني مقرر بولنمش اولور .

زنا ايله نسب ثابت اولمديغي كي فراشدن التي آيدن اقلده
 حاصل اولان ولدك دخي نسي ثابت اوله ماز . زوجيت حكماً
 اولسون قائم ايكن (۱) حملك تاخيرينه ده برشي دينيله مز . ضياعدن
 احترازاً اثبات نسب ايچون احتيال بيله اولنور (۲) .

بركيمسه برقادين تزوج ايتسه وتزوجدن التي آيدن اقلده
 چوجق طوغسه نسب ثابت اولماز . اكر التي آي تمامنده ويادها
 زياده مدنده طوغار ايسه نسب ثابت اولور (۳) .

قادين ايكي چوجق كتورمك تقديرنده ولدك بريني وقت
 نكاحدن اعتباراً التي آيدن بركون اول طوغروب ديكريني اندن
 بركون صكره طوغرسه هيچ برينك نسي ثابت اولماز .

(۱) كما في المعتدة على ما يأتي في الهامش .

(۲) احتيال : چاره آرامقدر (ايسكوبوز سكرنجي صفحه به بافكر) مثلا
 بر كيمسه طلافني نكاحنه نعلبق ابتدكي قادين كنديسنه منكوحه اولمغي
 منعاقب مطلقه اولمديغي حالده وقت نكاحدن اعتباراً التي آي تمامنده طوغرسه
 چوجفك نسي او كيمسه دن ثابت اولور وقادينك مهربني او كيمسه تام وبرمك
 لازم كلور . كما في الملتقى وغيره . التي آيدن اقلده طوغرسه نسب ثابت اولماز .
 هنديه .

(۳) زوج كرك اعتراف ويا سكوت ايتسون . ولادتي انكار ايدرسه بر
 قادينك شهادتيله ولادت ثابت اولور . هنديه .

اصل بودر که مفارقتنده کندیسنه عدت لازم اولمیان قادینک طوغردیغی چوجغک نسی زوجدن ثابت اولماز مکرکه وضع حمل الی آیدن اقلده وقوع بولغله چوجغک اندن اولدیغی متیقن اوله . کندیسنه عدت لازم اولان قادینک طوغردیغی چوجغک نسی زوجدن ثابت اولور مکرکه وضع ایکی سنه دن اکثرده واقع اوله رق چوجغک اندن اولدیغی یقیناً معلوم اوله . اعدی : قبل الدخول زوجه سنی تطلیق ایدن کیسه نك مطلقه سی وقت طلاق دن اعتباراً الی آیدن اقلده چوجق طوغرسه چوجغک نسی او کیسه دن ثابت اولور (۱) .

بعد الدخول زوجه سنی تطلیق ایتمش اولان کیسه نك مطلقه سی ایکی سنه یه قدر دخی برچوجق کتورسه چوجغک نسی اندن ثابت اولور (۲) .

بونلر طلاق صورتیدر .

وفات صورتنده زوج کړك قبل الدخول وکړك بعد الدخول وفات ایتمسون (عدت لازم اولغله) انك وقت وفاتندن اعتباراً ایکی سنه یه قدر زوجه سی چوجق کتور رایسه نسب اندن ثابت اولور . ایکی سنه دن اکثرده کتورر ایسه نسب ثابت اولماز . بونلر قادینک انقضاء عدتی کندیسنی اقرار ایتمدیکنه کوره در (۳)

(۱) الی آی تمامنده ویا دها زیاده ده طوغرسه نسب ثابت اولماز .

هندیه .

(۲) ایکی سنه دن اکثرده طوغرسه طلاق رجعی اولدیغنه کوره ینه ثابت اولور و او کیسه اوسبله زوجه سنه رجعت ایتمش عدا اولور . طلاق بآن اولدیغنه کوره زوج ادعا ایتمدیجه ثابت اولماز هندیه .

(۳) زید زوجة مدخول بهاسی هندی بائنأ تطلیق ایتدکن صکره

قادرین کرک عدت طلاقنک و کرک عدت وفاتنک انقضاضا
ایتدیکنی اقرار ایتمش ومدت دخی اتی متحمل بولنمش اولدیغنه
کوره چوجق وقت اقراردن اعتباراً اتی آیدن اقلده طوغمش
اولور ایسه نسب ثابت اولور . والا اولماز (۱) .

منکوحه ولوکه کندی زناسندن حامل اوله رق تزوج ایدلمش
اولسون تزوجندن اتی آی مرورنده وضع حمل ایدرسه نسب
زوجدن ثابت اولور (۲) زوج اتی کندنن نفی و سلب ایده مز .
مکرکه شرطنجه لعان واقع اوله (۳) .

هند انقضاضا عدتی اقرار ایتدین ایکی سنه دن اقلده بر ولد طوغرسه ولد
مزبورک نسبی زیددن ثابت اولور . (علی افندی) .

زیدمتوفانک زوجه سی هند انقضاضا عدتی اقرار ایتدین زیدک وفاتندن اون اتی
آی مرورنده بر ولد طوغرسه ولد مزبورک نسبی ثابت اولور . (علی افندی)

(۱) هندیه ده بویه مذکوردر . کتاب الطهاره مزک احوال نساء فصلی هامشده
دخی مذکوردرکه قادرین تطلیق اولور اوچ حیض ایله عدت چیقاردقندن
صکره چوجق کتورسه انقضاضا عدتندن اعتباراً اتی آی تمامده طوغرمش
اولور ایسه نسب ثابت اولماز . قادرین اگر دم کورمامش ایسه ایکی سنه یه
فدر نسب ثابت اولور .

(۲) زید مزنیه سی هندی تزوج ایتدکدن صکره هند وقت تزوجدن
اتی آیدن اقلده بر ولد طوغرسه اول ولدک زیددن ثابت اولماز . (علی افندی)
زندان حامل بولنان قادرینک نکاحی جائزدر . بعد النکاح اتی آیده ودها
زیاده ده وضع حمل ایدرسه نسب ثابت اولوب چوجق اکا وارث اولور
زیرا نکاح صحیحندن صکره چوجق مدت حملده کله شددر . اتی آیدن اقلده
وضع حمل ایدرسه نسب ثابت اولماز چونکه چوجقی تمام مدت حملده کتورمامشدر .
کذافی تقوله .

(۳) لعاناً نفی اولنه ییله جک ولدک نسبی زوجک بلا لعان نفی - ایتسیله

التي آي تمامندن اوّل تولد ایدن چوجغك نسبي زوجدن
انجق انك ادعاسيله ثابت اولور. اكر زوج : چوجق بدن دكل ،
زناندنر ، دیرایسه نسب مسلوب اولور .

نكاح فاسد ايله منكوحه نك حكمی دخی نكاح صحیح
منكوحه سنك حكیدر (۱) بینلرنده بویابده کی فرق : نكاح صحیحده
مبدأ ، وقت عقد و نكاح فاسدده مبدأ وقت دخول اولسنده در .

زوجیت ارهده قائم ایکن (۲) مبدأدن اعتباراً التي آي تمامنده
طوغان چوجق ثابت النسب اولدیغی کی اندن فضلهده ولوکه اون
سنه صکره طوغان چوجق دخی ثابت النسبدر .

آخر دیارده ایکن وفاتی شائع اولان کیسه نك زوجهی
انقضاء عدتنده زوج دیگره واروب مدت معتاده سی اولان طقوز
آیده ولدکتور دکن ، ولوکه هر سنه برچوجق طوغرق برقاچ

نسب منتفی اولدیغی کی انك او نفیی زوجہ تصدیق ایتسه دخی منتفی اولماز
چونکه نسب حق ولدر زوجین انك حقنی ابطالده تصدیق اولنه ماز . کما فی نقول
علی افندی عن لعان الدرر . وقدم فی الاعان .

(۱) زید زوجهی هندی اوچ طلاق ايله تطلیق ایتدکن صکره حله
ایتدرمدن تزوج ووطء ایدوب بعده هند وقت وطئدن التي آي مهرورنده
برولدکتورسه ولد مزبورک نسبی زیددن ثابت اولور . (علی افندی) .

زید زوجهی هندك اوزرینه قزقنداشی زینبی تزوج و وطء ایدوب
زینب زیددن ولدکتورسه ولدمزبورک نسبی زیددن ثابت اولور . (علی افندی)

(*) بوسوز مطلقه رجعییه دخی شاملدر . کما مر . قال فی التنویر
فیثبت نسب ولد متدة الرجعی وان ولدت لا کثر من سنتین . ولو اعشیرین
سنه فا کثر لاحتمال امتداد طهرها وعلوقها فی العدة مالم تقر بمضی العدة
اه مع الدر .

چو جق و سنه لردن ، صکره زوج اصلیمی حیا ظهور ایتمکله زوج
ثانینک فساد نسکاحی متبین اولوب بینلری تفریق اولنور وقادین
زوج اولنک اولور . چو جقلرک نسبی زوج ثانی یه حکم اولنور ^(۱) .

(استیلاد) : جاریه یه صاحبی چو جق طوغرتمق دیمکدرکه مراد
جاریه بی وطء ایله اندن کلان ولدک کندی صلبندن اولدیغنی
اقرار ایلسکدر . کرک طوغریدن طوغری یه کندی مملوکه سی
اولسون ، کرک آخرک مملوکه سی و کندی منکوحه سی ایکن انی
اشترایلهش بولنسون .

استیلاد ایدلمش اولان جاریه یه (امّ ولد) تعبیر اولنور .
ولد صاحب فراشک اولمق قاعده سنجه نسب استیلاد ایله ده
ثابت اولور . چونکه فراش : قوی و متوسط و ضعیف اولمق
اوزره اوچ مرتبه در .

(فراش قوی) : فراش منکوحه در . انک حکمی ثبوت نسبی
مرتبه اولاسنده مبین اولدیغنی اوزره نسب بلا دعوه ثابت اولمق
ونفی مجرد ایله منتفی اولما مقدر ^(۲) .

(فراش متوسط) : فراش ام ولد در . انک حکمی ثبوت نسبی
مرتبه ثانیه سنده مذکور اولدیغنی اوزره نسب بلا دعوه ثابت ،
ونفی مجرد ایله منتفی (مسلوب) اولمق در . (بونده نسبی بلا دعوه

(۱) وعلیه الفتوی ورجع الامام عن قوله الاول الخالف لهذا كما في فتاوی علی افندی .

(۲) نسکاح صحیحه کوره اعان ایله منتفی اولور . اذ لالمان فی الفاسد
اه من استیلاد الدرر .

ثبوتی کند یسنه جاریه نك و طئي حلال اولمق قید یله مقیددر. ا کر و طئي حلال اولماز ایسه نسب دخی بلادعوة ثابت اوله ماز : کتابته کسیلان أم ولد وایکی کشی ییننده مشترك ایکن انلرك ایکیسنجه مستولد اولان جاریه کی^(۱) .

(فراش ضعیف) : فراش غیر مستولده در که هنوز استیلا د اولنماش اولان جاریه نك فراشی دیمکدر . بونك حکمی ثبوت نسب مرتبه^۳ ثالثه سنده مذکور اولدیغی اوزره دعوت اولمقجه نسب ثابت اوله مامقدر .

(دعوت)^(۲) : چوجق بندندر دیو حین حملاه اولسون اقرار و اعترافدن عبارتدر که عند وجود الخصم ادعا دیمک اولور . فراش ضعیف بعد الدعوه فراش متوسط اولمقجه اندن صکره ثبوت نسب برمنوال مذکور مانع حرمت اولمقجه محتاج دعوت اولماز .

صیغه^۴ مفعول ایله (مستولد) و تعبیر دیگر ایله (ام ولد) اولان جاریه آزادلی صایله رق بیع و هبه اولنه ماز . افندیسنك وفاتنده مدبر کی معتق اولور .

بونك مدبر ایله فرقی بودر که مدبر ثلث مالدن آزاد اولمقجه ترکه یه دین تعلق ایتمش ایسه افندیسنك دینی اینچون مدبر کندی نك

(۱) جاریه^۵ مکاتبه نك بیع و هبه سی جائز اولدیغی کی و طئي دخی افندیسنه حلال دکلدر . بضع اشتراك قبول ایتمدیکیچون جاریه^۶ مشترك فیها نك دخی مالک مشترک لردن هیچ برینه استغراش حلال دکلدر . حلال اولیه رق استغراش و استیلا د ایتدکلرنده نسب ایکیسنده حکم اولور چوجق انلرك ایکیسنده وارث اولور .

(۲) الدعوه بالسکسر الادعاء فی النسب اه قاموس .

بمجموع قیمته ساعی اولور و بالکز حق وارث تعلق ایتمش ایسه
ثلثان قیمته ساعی اولور. ام ولد ایسه جمیع مالندن بلا سعایه آزاد
اولور. آزاد اولقله برابر زوجه منکوحه کبی اخذ میراث ایده مز.

ام ولدك كندی افندیسندن حاصل ایتدیکی ولد حر در. اذن
مولی ايله آخره منکوحه اولدیغنه کوره صلب زوجدن کلان ولد نکاح
رقیق باینده بیانی کذران اولدیغی اوزره مولانك ملوکیدر. شوقدرکه
آناسی کبی آزاده محکوم اولدیغندن مولی انی بیع ایده مز و مولانك
وفاتنده ولد مزبور اناسنه تبعاً آزاد اولور. کما فی عتاق ابن نجیم ۳.

ام ولدك نسب اعتباریله اولوب نسب ایسه زنا ایله ثابت
اوله میه جغندن برکیمسه نك زنا ایتدیکی جاریه ولد زنا پی طوغردقدن
صکره انك ملك مشتراسی اولقله ام ولدی اولماز.

جاریه انك مزنیه سی اولدقدن صکره ملوکسی اولوب بعده
وضع حمل ایتک بوکا مخالفدرکه بوضورتده انك دعوتیله جاریه
ام ولدی اولور.

جاریه سنك ام ولد اولدیغی مرض موتنده اقرار ایدن کیمسه نك
جاریه سی حامل یاخود حامله ولد ایسه (۱) افندیسنك وفاتنده
جمیع مالندن وحائل ایسه (۲) ثلک مالندن آزاد اولور (۳). کما فی
(عتاق ابن نجیم ۲۱).

(۱) حامله ولد: قوجاغنده چوجق اولاندر.

(۲) حائل حامل اولیان دیمك ایسه ده بوزاده چوجفسز اولق معناسی
مراد در.

(۳) اوکیمسه صورت اولاده اقرار استیلا و صورت ثانیه ده اقرار تدیر
ایتمش اولور.

دعی

ولد صاحب فراشك اولوب فراش ايسه ازدواج (۱) ايله حاصل اوله بيله جكندن تبني ايديلان چوجق ديمك اولان (دعی) ولد دكلدر (۱) یعنی برکیمسه نسبی آخردن ثابت اولان برچوجنی کندیسنه اولاد ایدنمکله اوچوجق انك ولدی اولمش اولماز .

نفقه سی واجرت حضانه سی اكا عائد اولدیغی کبی چوجق ارکک اولدیغنه کوره انك مطلقه و یا مخلفه سنی (۲) وقیز اولدیغنه کوره (۴) کندیسنی تزوج ایتمک دخی حرام اولماز . انلریغنی ولد متبني ايله اب متبني یکدیگره صهر اوله بیلورلر . وارث اوله مازلر . بجهول النسب یعنی نسبی برکیمسه دن ثابت و معلوم اولمیان برشخصی سنی انك باباسی اولمغه مساعد بولنان برکیمسه « بو بنم اوغلمدر » دیو اقرار ایدرسه او شخص اتی کرک تصدیق ایتسون و کرک ایتسون نسبی اندن ثابت وینلرنده ارث جاری اولور (۵) .

(۱) استیلا ده دخی شاملدر . کلا یغنی .

(۲) (دعی) غبی وزتنده در . (فعل) ناقص و مضاعفک جمعی (أفعلاء) در . قال تعالی : وما جعل أدياءکم أبناءکم .

(۳) محرمات فصانده صهریت سییله حرام النکاح اولان خاتونلره باقکیز .

(۴) دعی افضلنک قیزه شمولی یوق ايسه ده بو صورت توسعه ذکر اولمشدر .

(۵) بجهول النسب عبد اولدیغنه کوره نسب ايله برابر عتق دخی ثابت اولدیغی کبی برکیمسه معروف النسب اولان کوله سبچون « بو بنم اوغلمدر » دیمکله دخی کوله کندنن اصغر اولقی صورتنده اتفاقاً واکبر اولقی صورتنده عند الإمام عتق ثابت اولورکه اوکیمسه انك حقنده اقرار عتق ایامش اولور . اکر اقرارنده صادق یعنی اعتاقی واقع ايسه کوله قضاء و دیانته واکر کاذب ايسه

معلوم اولدیغی اوزره (دعی) ولد رضاعینک غیریدر . (ولد رضاعی) دخی ارث خصوصنده دعی کبیدر حرمت خصوصنده ولدصلی کبیدر . نسکیم کتاب رضاعده مذکوردر .
(دعی) ولد اولدیغی کبی (لقیط) دخی ولد دکلدر .

لقیط

زقافه ویامعبد یاخود حمام قپوسی کبی یرله براغلش اولوبده برکیمسه نك ثوابنه آلوب باقدیغی چوجقدر .
ولد اتلسنه سبب ، یافقر و ضرورت ویاخود تهمندر .
اکا فی الاصل اتلش معناسنه اوله رق (منبوذ) تعبیر اولنور .
بعد الاخذ اسمی (لقیط) یاخود (ملقوط) اولور که التقاط ایدلمش یعنی یرده بولنوب آلمش چوجق دیمکدر . نسکیم یرده بولنان شیئه همزه ولمزه وزننده (لقطه) تعبیر اولنور . لقیطی ولقطه یی اخذ ایدنه (لاقط) یاخود (ملتقط) نامی ویریلور (*) .
لقیظک محرزى غانم ومضیعی آثم در . یعنی انی آلا ن ثواب قازانمش واتان کنه کار اولمشدر .

یالسکر فضاء آزاد اولش اولور . کما تقرر فی مبحث الحجاز من الأصول
(*) (ماحضر) مولتی لیب افندی مرحومک — صیغه اسم مفعول ایله —
(جواهر ملتقطه) سی ترجمه ده اوقته جفی کتابلدندر .

لکل ساقطة فی الحی لاقطة * وکل کاسدة یوماً لها سوق
و (لقیط بن زرارة) شاعر ذکرت شعره فی السكر فی هاهش ترجمه (عبد الله ابن عبد المدان) الصحابی فی کتابنا (الحقائق) نراه قریباً ان شاء الله تعالی .

خوف ضیاعده لقیطک اخذی — کور میورده قوی به دوشه جک
اولانی او مخاطره دن تخلیص کبی — فرض ، وضیاع و هلاک خونی
اولماز ایسه مندوب ، در .

(لقیط) حردر مکرکه رقی اثبات اولنه .
لقیطک نفقه سی و کذا دواسی و ولی امرک تزویجنده مهری (۱)
و وراثت و جنایتی بیت المال در .

(ملقط) انی انفاقدہ متبرعدر . مکرکه صکره کندیسنه رجوع
ایتمک اوزره امر حاکم ایله اتفاق ایتمش اوله .
(لقیط) ملقطدن جبراً آلتاز . مکرکه حفظنه اهل اولماق
کبی بر موجه مبنی اوله .

اگر بری کلوب نسبی ادعا ایدرسه (ارککه قیزدیمک کبی)
کذبی ظاهر اولدقجه دعوی مجرده سیله نسبی اندن ثابت اولور .
مدعی عید دخی اولسه ولد حردر . غیر حردن نسبک ثبوتی
حریتنه مانع اولماز . مکرکه رفته یینه اقامه اولنه .

مدعی ذمی دخی اولسه ولد مسلدر . ادیانی تعقل ایدنجه الندن
نزع اولنور . غیر مسلدن نسبک ثبوتی انک اسلامنه مانع اولماز .
مکرکه مقرّ ذمیانده بولنوب النمیش اوله (۲) .

(۱) کذا فی الدر المختار .

(۲) مسئله رباعیه در یعنی درت درلودر : یا بر مسلم انی مقر اسلامیانده
بولور او حالده مسلدر یا خود بر غیر مسلم انی مقر غیر مسلمینده بولور او حالده
غیر مسلدر یا خود بر غیر مسلم انی مقر مسلمینده بولور یا خود بر مسلم انی
مقر غیر مسلمینده بولور بولرده ظاهر روایت مکات معتبر اولمقددر . لسیقه اه
کنزالبیان .

(لقیطه) ایله برابر بولنان مال لقیطه کدر . ملتقط انی لقیطه
امر قاضی ایله صرف و اتفاق ایدر .
لقیطه اهدا اولنان شیئی ملتقط قبض ایدر .
حقنده نفع محض اولق حسیله ملتقط لقیطی بر صنعت
ویره ییلور . تزویج و انسکاح و مالنی بیع و اجاره کبی تصرفلر
یا پاماز . یعنی نافذ اولماز . چوجق نفسنی ایجار ایده ییلور .

❦ كشف القناع عن مسائل الرضاع ❦

الرضاع يغير الطباع

أى يغير الصبي عن لحوقه بطبع والديه إلى طبع
مرضعته لصغره ولطف مزاجه . والمراد حث الأبوين على
تحرى مرضعة طاهرة العنصر . وهو حديث منكر اهـ تبسير .

کتاب الرضاع

فتح راء ايله (رضاع) و (رضاعه^(۱)) وضادك كسر وسكونى ايله (رضع) باب رابع وثانى وثالثتن مصدر در^(۲) مصّ ثدى معناسنه دركه ممة املك تعبير اولئور . (ارضاع) امزرمكدر . (ارتضاع) انك مطاوعيدر^(۳) . امزيرنه (مرضع) و (مرضعه) دينور . جمعى فتح ميم ايله (مراضع) كلور^(۴) . (رضيع) سوت امن چوجقدر^(۵) . (رضيع) برده مراضعه دن اسم اولوركه

(۱) وكلاهما ورد في الحديث كما تقدم وراء الصفحة . ويأتى : لارضاع بعد الفصال . وفي حديث الجامع : الرضاعة تحرم ما تحرم الولادة . وفيه أيضا : يحرم من الرضاعة ما يحرم من النسب . وفي أحاديث الحجة البالغة : ان الرضاعة من الحجاة .

(۲) ابن حاتم السالونيك ذم علماء سوء حقنوه كيشوينى (لسان العرب) ك (تع ل) ماده سننده باب ثانى دن مضبوط اوله رق مذكوردر :
وذموا لنا الدنيا وهم يرضعونها * أفأوبق حتى مايدر لها ثعل .
(أفأوبق) بين الخلتين ممة طوپلان سوت معناسنده كمرفاء ايله اولان فيقك جمع الجمعيدر . (ثعل) نانك ضمى وعينك سكونيله صاغيلان حيوانلك مملرى اوزرنده بلورسزجه موجوداولان ممة باشيدركه اندن سوت كلز . شاعر انى مبالغة ذكر ايتمشدر . ويقال فى التعجب : ماأين ثعل هذه الشاة .

(۳) متعدى دخى اولور . تنكيم زنجشرى اطواق الذهبك اون بشنجى مقاله سنده : « الدعة مع الضعة مرة ، لاتشره اليها نفس حرة . لكن أخلافها مرضعة ، بنى من هانت عليه الضعة » ديمشدر .

(۴) قال تعالى فى قصة موسى عليه السلام : (وحرمتا عليه المراضع .) وقد يزاد فيه الياء .

(۵) سوت قوزيسنه ده (حل رضيع) دينور . تنكيم زنجشرى اطواق الذهبك طقسان دردنجى مقاله سنده « كم من آكل حل رضيع ، اعدله طعام من ضريع » ديمشدر .

مفاعله بابندن (مراضعه) وکسر راء ايله انك مصدر ديکری بولنان
(رضاع) ايکي چوجق برمه دن ائمکدر. انلردن هر بری ديکرينک
رضيعيدر منادمه دن نديم و بجالسه دن جلیس کبی . بو معناده اولان
(رضیع) ه حذف یاء وکسر راء ايله (رضع) دخی دینور .
باب ثانیدن (فطم) چوجفی سوتدن کسمکدر . کسلکه کسر
فاء وزیاده الف ايله (فطام) تعبیر اولنور . چوجفی سوتدن
کسن قادی (فاطمه) در^(۱) . (فطیم) سوتدن کسلش
اولان چوجقدر . باب افعال دن اسم فاعل صیغه سیله (مفطم)
وقت فطامه داخل اولان چوجقدر^(۲) . آیرمق معناسنه باب ثانیدن
مصدر اولان (فصل) دخی^(۳) فطم معناسنه کدیکندن فطامه
اووزنده (قصال) دخی دینور^(۴) .
(ذات لبن) مه سنده سوت اولان قادی ندر .
سوت آنایه (ظئر) تعبیر اولنور^(۵) .

-
- (۱) فواطمی مشاهیر نساده اوقویکز .
(۲) يقال أفطم الصبی إذا دخل فی وقت الفطام مثل أحصد الزرع إذا كان حصاده . كما فی المصباح .
(۳) ومنه فصل الخصومات وهو الحكم بقطعها وذلك فصل الخطاب .
قاله الفیوی .
(۴) يقال هذا زمان فصاله كما يقال زمان فطامه . وفي الحديث : لارضاع بعد الفصال . قال الفیوی ومنه الفصیل لولد الناقة لانه یفصل عن أمه فهو فعیل بمعنى مفعول والجمع فصلان بضم الفاء وكسرها وقد یجمع علی فصال بالكسراه والافتلاء أيضاً الافتطام والاخذ من الام ومنه الفلو . قال الحماسی :
ولیس یهلك منا سید أبداً * الا افتلینا غلاماً سیداً فینا
(۵) «ظئر رؤم خیر من ام سوء» مثلی کتاب الصومک عوارض مبیحه =

شرعه (رضاع) : کندیسنه تحریم تعلق ایدن مصّ مخصوصدن عبارتدرکه (ندی آدمیه^(۱)) وقت مخصوصده املک (دیو تعریف اولنور .

مصک خصوصیتی مرضعک انسان اولسندن و وقتک خصوصیتی رضیعک مدت رضاعده بولنمندن عبارتدر .
(برکیمسه کندی زوجه سنک ممسنی املکه برشی لازم کلمز .
مکرکه زوج رضیع اوله . کافى الدر مع ط) .
مدت رضاع : وقت ولا دندن اعتباراً عند الإمام اوتوز آی یعنی ایکی بچق سنه در و عند الإمامین ایکی سنه در^(۲) .

حیوان سودیله حکم رضاع ثابت اولدیغی کبی چوجنگک ایکی ویا ایکی بچق یاشندن صکره امدیکی انسان سودیله دخی حکم رضاع ثابت اولماز .

== فصلانده ینمش التنجی صفحه نک هامشده ترجمه سیله برابر ذکر ایتمشدر .
(۱) أبو البشر اولان حضرت آدمه نسبتله (آدمی) انسانک ارککی و (آدمیه) دبشیسیدر . (ندی) قادین ممسیدر . ارکک ممسنه (شدوءه) دینور .
ندیک مفردی فعل و جمعی فعول وزننده در . حیوان ممسنه فتح ضاد ایله (ضرع) یاخود کسر خاء ایله (خلف) دینورکه بونلر حیوانات مأکولهیه مخصوصدر .
حیوانات غیر مأکوله نک ممسنه ضم طاء ایله (طبی) دینور . جمعری (ضروع) و (أخلاف) و (أطباء) در . « بلغ الحزام الطیین » منی « قد علا الماء الزبی » مثلی کبیدر . « نجوع الحرة ولانأ کل بشدیها » مثلیچون مشاهیر النساء ده (زباء بنت علقمه) عنواننه باقسکر .

(۲) ولادت اکر آی باشنده اولمش ایسه اهله (غره لر) اعتبار اولنور و اکر آی ابتداسنده اولماش ایسه هر آی اوتوزکون اعتبار اولنور اه جمع الانهر .

حکم رضاع : حِلّ نظر و حرمت نکاحدر .

(رضاع موجب ارث دکلدر .)

مدت رضاعده برچوچق ذات لبن اولان هانکی قادیندن
ا کاسوت ویریلور ایسه هم اوقادین ایله وهم انک محارمیله او چوچق
ارهسنده و او مهنک قاچ اولورسه اولسون رضیععلری ارهسنده
حکم مذکور حاصل اولور .

ارضاعك آزلغنه ، چو قلغنه دائر حقننده اولان آیت کریمهده (۱)
وحدیث شریفده (۲) برقیدو شرط اولدیغندن قلیلی دخی مُحرّ مدز (۳)
قلیل : معده یه وصولی معلوم اولاندر .

مه دن املك شرط دکلدر . امز کدن دخی امیلور .

امك بيله شرط اولمیوب وُجُور و سُعُوط دخی بو بایده مصه ملحقدر که
سودی بر واسطه ایله چوچغك آغزندن آقتمق و یا بورنندن صالمق دخی
حکم رضاعی انتاج ایدر . مقصود معده یه سودک وصولیدر .
ذات لبن اولمیان قادینک مهنسی چوچغك آغزینه کیرمکه رضاع
حاصل اولماز .

مدت رضاع ایچنده بولنان چوچغك سوتدن کسلش و طعام

(۱) أَعْنَى قَوْلِهِ تَعَالَى (وَأَمَّا تَعَالَى الْأَرْضَةِ) وَهُوَ عَامٌ غَيْرُ مَخْصُوصٍ فَلَا
يُخَصُّ بِخَبَرٍ لَا تَحْرِمُ الْمَصَّةَ الْحَدِيثَ كَمَا تَقَرَّرُ فِي مَوْضُوعِهِ .

(۲) وَهُوَ قَوْلُهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « يَحْرِمُ مِنَ الرِّضَاعَةِ الْحَدِيثُ »

(۳) مَذْهَبُ شَافِعِيٍّ رَضْعَةٌ وَاحِدَةٌ مُحْرَمٌ أَوْلَدِيغْدَنْ بَرَقَادِيغْ رَضْعَةٌ وَاحِدَةٌ
أَيْلَه اِرْضَاعِ اِيْتَمَشْ أَوْلَدِيغْ قِيَزِي اوقادینک برادری ایتمک و بعد التزوج
قاضی شافعی یه رفع دعوی اولنهرق صحت نکاحه حکم لاحق اولق صورتده
قاضی حنی ایچون انی نقض ایتمک یوقدر . خیریه .

ابله استغنا ایدر اولمش اولسی حرمت رضاعك حصولنه مانع اولماز .
تکیم چوجق ایکی یاشندن صکره سوندن کسله ماش بيله اولسه
انی ارضاع ایدن قادینك ولد رضاعیسی اولماز (*)

حدیث شریفده « یحرم من الرضاة ما یحرم من النسب »
بیورلمش اولدیغندن نسباً حرام النکاح اولان رضاعاً دخی حرام
النکاح اولور . (محرمانه بافسکیز .)

حرمت مذکوره انا جانبنده ثابت اولدیغی کبی بایا جانبنده
دخی ثابت اولوب رضیعه هم رضاعدن اولان ابوینی همده انلرک
کرک نسب و کرک رضاع جهنندن اولان اصول و فروعی حرام
اولور : مرضعهك کندیس رضیعك والدهسی اولدیغی کبی سوت
حاصل ابتدیک زوجی دخی رضیعك پدریدر . انك پدری جدی
ووالدهسی جده سیدر . حتی مرضعه او زوجندن یاخود دیگر
زوجندن بو ارضاعدن اول ویا صکره چوجق طوغرسه یاخود

(*) اوج یاشنده ابکن برقادینك سودینی امش اولان ارکک بر یاشنده
ابکن اندن سوت امش بولسان فیزی تزوج ابتمک حلال اولور . صرح به
ابن عابدین فی تنفیج الحامدیه .

هند اوج یاشنده اولان زبنی ارضاع ابله حکم رضاع ثابت اولماز .
(علی افندی ومثله فی البهجة)

« ایکی بچق یاشندن صکره الخ » تعبیری تحریم خصوصنده مدت رضاع
قول امام اوزره ایکی بچق سنه اولق مفتی به اولدیغی حقنده کی قول آنی به
مبنیدر . قول امامین اولان ابکی سنه اوزره دخی افنا و فوع بولدیغی طحطا و بده
واندن اخذاً ابن عابدینده مذکور اولدیغنه بناءً مسئله : ابکی یاشندن صکره
الخ دیودخی تصویر اولته یینور . « ایکی یاشنی نجاوزله بکری الی آبلق اولان هند
صغیره بی زیدك والدهسی زینب ارضاع ابله زید هندی تزوج ابتمک جائز اولور ؟
الجواب : اولور . » بمجموعه جدیده .

بررضیع امزرسه ویاخود اوسوت بابانك بوقادینك غیریدن
بو ارضاعندن اول ویاصکره برچوجغی اولسه ویاخود برقادین
انك سودندن بررضیع امزرسه هپی رضیع مذکورك برادرلی
وهمشیرهلی اولور^(۱) . انلك اولادی دخی انك برادرزاده
وهمشیره زادهلیدر . او بابانك برادرلی رضیعك عموجهسی
وهمشیرهسی خالهسیدر . سوت انانك برادرلی دخی رضیعك
دایسی وهمشیرهسی تیزهسیدر . هندیه .

رضاعده حرمت مصاهره دخی ثابت اولور : کشی به سوت
اوغلنك زوجه مطلقه ویاخلفهسی وسوت انایه سوت قیزینك
قوجهسی حرامدر^(۲) .

(۱) برکیمسه نك ایکی زوجہسی اولوب ایکیسی دخی اندن چوجق
کشورمش اولدقلری حالده برر چوجق امزرسه لر امزردکلری چوجقلر
بابا برقاردش اولورلر . انلردن بری قیز اولسه بینلرینه نکاح دوشمدیکی
کی هرایکیزی قیزاولق تقدیرنده برکیمسه به انلری نکاحاً جمع ایشمك دخی
جائز اولماز . هندیه .

(۲) برقادین کندی صغیره اورتاغنی ارضاع ایدرسه زوج ایچون
انلك ایکیسی دخی حرام اولور . بونلردن کیمه نك حرمتی مؤبددر
چونکه زوجك مزبوره سوت قاین والدہسی اولمشدر . صغیره دخی اگر کیمه
زوجنك مدخول بهاسی ایسه مؤبدأ حرام اولوب کیمه انك هنوز مدخول
بهاسی دکل ایسه اوکیمسه صغیره بی ثانیاً تزوج ایده یلور . طحطاوی دیرکه نکاحه
طاری اولان رضاع دخی سابق کیندر مثلاً برصبیه بی تزوج واطلیق ایدن
کیمسه بشقه برقادین دها تزوج ایدوب او قادین او صبیہ بی ارضاع ایلسه زوجنه
قاین والدہ اولمش اولق جهتله حرام اولور . کذلک بررضیعہ تزوج ایدوب انی
کندی والدہسی ویا کریمه سی یاخود همشیره سی ارضاع ایشمش اولق تقدیرنده
رضیعہ مزبوره زوجنه حرام اولور اه

برکیمسه زوجه سنک سوت قیزی شهوت ایله مس ایتسه حرمت حاصل ، یعنی زوجه سی کندیسنه حرام ، اولور .

زناء اولان سوت ایله نکاحاً اولان سوت یهننده فرق یوقدر : حرمت مصاهره زنادن حاصل اولان رضاعده دخی ثابت اولور . مثلاً برکیمسه نك زناسندن چوجق کتورن قادین او سوت ایله برقیز چوجغی امررسه نه اوکیمسه یه ونه انک اصول وفروعندن برینه اوقیزی نکاحلامق جائز اولماز .

« سوت اشاغی آقار ، یوقاری آقاز ، تعبیری شرعی دکلدر . برمه نك مدت رضاع ایچره اولان ایکی رضیعی اره سنده اختلاف زمان واختلاف اب دخی اولسه حلالیت یوقدر . ارضاع او انمش برقیز ایله انک مرضعه سنک اوغلی اره سنده حلالیت اولمدیغی کپی اوغلنک اوغلی الخ اره سنده دخی حلالیت یوقدر . اوغل مطلقدر انی ارضاعدن اول ویا صکره اولانه واوللک و صکره لق دخی سنه لرجه اولمغه شاملدر .

برقاچ قیزی اولان برقادین ایله برقاچ اوغلی بولنان دیکر برقادین یکدیگرینک بررچوجغی امررسلر قیز اناسندن سوت امش اولان اوغلان ایچون اوقیزلردن هیچ برینی آلمق جائز اولماز که انلر انک رضاعاً همشیره لیدر . اوغلان اناسندن سوت امش بولنان قیز ایچون دخی او اوغلانلردن هیچ برینه وارمق جائز اوله ماز که انلر انک سوت برادرلیدر .

عهده اشتراك ایتیمان اوغلانلر ایله قیزلر اره سنده ازدواج جریان ایده ییلورکه سوت برادرک همشیره سی آلتور .

کذلک یکدیگره ییانچی ایکی قادین هربری دیکرینک اولاد

معلومه سنی ارضاع ایتمش اولدقلرندن صکره انلردن بری برارکک و دیکری بر قیز چو جق طوغروب بوچو جققلر برعمده اجتماع ایتسه یعنی نه ارکک چو جق قیز وجعک اناسندن ونه قیز وجق ارکک چو جعک اناسندن اصلا سوت امسه بوا یکی وجق اره سنده ازدواج جائز اولورکه اوغلان کندنی سوت قاردشلرینک همشیره سنی آلمش اولور . کما فی التذقیح .

مرضعه نك وزوجنك قرابت قریبیه نسبییه ورضاعیه سی اصحابی رضیع ایچون اقربادر . تکیم ذکر اولندی .

رضیعك اقرباسی مرضعهیه وزوجنه اقربا دکلردر .

بناءً علی ذلك ذات ابن برقادینك مدت رضاعده ایتمش اولدیغی رضیعك نسباً همشیره سنی مرضعه نك برادری تزوج ایده بیلور . کما فی الفیضیه .

برکیمسه یه نسباً اولان برادرینك (اخ لاب) ك همشیره سی حلال اولدیغی کبی رضاعاً اولان برادرینك همشیره سی دخی حلالدر . کما مر قبیل الخط الفاصل .

رضاعده نسبیدن فضله بعض مستثنی دها واردرکه برکیمسه یه سوت برادرک و یا سوت همشیره نك اناسیله سوت اوغلنك و یا سوت قیزینك همشیره سی حلالدر . حالبوکه انسانه نسباً اولان برادرینك و یا همشیره سنك والده سی — یا کندنی والده سی و یا اوکی والده سی اولدیغیچون — حرامدر . كذلك انسانه نسباً اولان اوغلنك وقیزینك همشیره سی — صلبی اولدیغنه کوره کندنی قیزی و صلبی

اولدیغنه کوره اوکی قیزی دیمک اولدیغیچون — حرامدر^(۱) .
(وائطلب الصور الاخری المستثناة من المطولات) .

رضاع اختلاف زمان ایله مختلف اولدیغی کی اختلاف مکان
ایلهده مختلف اولماز : دار حربده وقوع بولش اولان رضاع
داراسلامده واقع اولان رضاعه مساویدر^(۲) .

رضاعک مُحَرَّم اولسی مرضعهک معلوم اولمسیله در . بر قیزی
برقریه فادینلرینک اک چوغی امررمش اولدیغی حالده بیلنه مسه اماره
اولدیغنه^(۳) واثبات ایدلمدیکنه کوره او قریه اها لیسندن اولانه
انی تزوج جائز اولور . درمع ط .

حجت رضاع عین حجت مالدر . یعنی رضاع دخی مال کی یا

(۱) کندی قیزی علی الاطلاق و اوکی قیزی والده سسینه دخول قیدله مقید
اولهرف حرامدر . بومعنی رضاعده تحقق ایتمز . نسبه دخی بواکی معنائک
بری بولنسه مثلاً ابکی کشی بیننده مشترک بولنان بر جاریه برادرکک چوجق کتوروب
انلرک هر ایسکیسی ادعا ایتمکله چوجفک نسبی ایکیسندن ده ثابت اولق صورتده
هر برینک دیگر فادیندن برر قیزی اولسه هر بری ایچون شریکینک قیزی تزوج
ایتمک جائز اولورکه انلردن هر بری نسباً اولان اوغلنک همشیره سنی تزوج اتمش
بولنور . هندیه . والمسألة مذکورة فی کتابنا الالغاز .

(۲) دار حربده وقوع بولوب مسلم اولق یاخود دار اسلامه چیقیق صورتده
احکام رضاع ثابت اولور . هندیه .

(۳) لم أر من فسر العلامة ويمكن أن تمثل بترداد المرأة ذات اللبن
على المحل الذي فيه الصبية أو كونها ساكنة فيه فان تلك أمانة قوية على
الأرضاع . ط .

اقرار (۱) ویا بینہ ایلہ ثابت اولور .
 بوبابده دخی شهادتک نصاب و شروطی معتبردر (۲) یا لکز قادیلرک
 ویا یا لکز برارککک شهادتی ثبوت حرمت رضاع ایچون کافی اولماز
 ایسه ده محل احتیاطدر . « دع مایریک الی مالایریک » بیورلمشدر .
 طلاقه شهادتده اولدیغی کبی بونک دخی انبساتی قادیلرک دعواسنه
 متوقف دکلدر . درمختار .

بین الزوجین طلاق بائن وقوعی مکسوم اولدقده بیلانر حسبہ الله تعالی
 مدعی وشاهد اولدقلمی کبی (۳) رضاع وقوعی بیلانر دخی شهادت حسبہ
 طریقیلمه مدعی وشاهد اولورلر .
 نکاح فاسد بابنده بیانی کذران اولدیغی اوزره بین الزوجین

(۱) قال لزوجته هذه رضیعتی ثم رجع صدق لان الرضاع مما یحیی فلا یمنع النفاض
 فیه ولو أصر علی هذا القول فرق بینهما . ولو جحد بعد ذلك لا ینفعه جحوده ولو
 جحد الإقرار فنشهد اثنان علی الإقرار فرق بینهما . ولا عبرة بأقرار المرأة لان الحرمة
 لبست إلیها . كما فی الدر مع ط .

بو اقراردن رجوع صحیحدر . علی افندی فتاواسنده مذکور درکه : زید هند
 ایچون رضاعاً قزقرا نداشتدر دیو اقرار ایتدکدن صکره زید نفسنی تکذیب ایدوب
 هند دخی زیدی تصدیق ایلسه زید هندی تزوج ایتمک جائز اولورمی ؟
 الجواب : اولور .

زوجین حقنده بر قادیلرک مجرد بن بونلری مدت رضاعده ارضاع ایتمشیم
 دعیلمه بینلری تفریق اولماز . کما هو المصرح به فی الفتاوی
 (۲) ایکی قادیلرک رضاعه شهادتیله قاضی تفریق حکم ایتسه نافذ اولماز . کذا
 فی فروع الدر .

(۳) برکیمسه نک هم مدعی وهم شاهد اوله مامسی وشهادتده سبق دعوانک
 شرط اولمسی حقوق عبادده در ، حقوق الله مستفاددر .

رضاع ثابت اولورسه بینلری تفریق ایدیلور^(۱) لکن حق عبدی متضمن اولدیغیچون^(۲) فرقت انجق تفریق قاضی ایله اولور. در.

قادینلره واجب اولان هرچوجنی بلاضروره امزرماکدر. چوجق امزیرن قادین امزردیکی چوجنی بلله مک و احتیاطاً ثبت دفتر ایتمک کرکدر.

زوجندن اذنسز چوجق امزرمک قادینه مکروهدر. مکرکه هلاک خوفی اوله. او حالده بأس اولماز. واجب بیله اولور. بحر.

مدت رضاعده بررضیعه قاج قادین سوت ویرر ایسه جمله - سیچون حرمت رضاع ثابت اولور. ایکی قادینک بری برینه قارشمش اولان سوتلری بررضیعه ایچیریلور ایسه انلرک ایکیسندن ده حرمت حاصل اولور. جنس جنسه غالب اولمیه جغندن بونده غلبه یه و مساواته باقلاز. ط.

صویه و علاجه و حیوان سودینه قاتلش اولان سودک غالبنه اعتبار اولنور. مساویسی دخی معتبر اولور.

طعام ایله مخلوط اولان سوت غالب و غیر مطبوخ دخی اولسه^(۳) نسکاخی محرم اولماز.

(۱) قبل الدخول ایسه مهر لازم کلز، بعد الدخول نفریقده مهر مسمی اولدبغنه کوره مهر مثل، و مهر مسمی اولدبغنه کوره انکله مهر مثلدن اقلی، اعطا اولنور. کما مر فی بابیه

(۲) یعنی أن هذه الشهادة لنضمنها ابطال حق العبد وهو النكاح إن كان قائماً بينهم أو حل النكاح إن كان قبله لاتقع بها الفرفة إلا بتفريق القاضی اه من ط.

(۳) وحی چورباکی ایچلسه (در مختار)

برقادیك سودی پتیر یاخود یغورت ویا آیران یا پیلوب ویرلسه
حکم رضاع ثابت اولماز .

سوت اسفلدن حقنه ایله وقولاغه واحلیله وباش یاریغنه
آتمق ایله محرم اولدیغی کی - علی تقدیر نزوله - ارکک وختشای
مشکلك^(۱) وقیونك وکچینك واینكك الخ سودی دخی محرم
دکدر^(۲) .

میته دن کلان سوت محرمدر .

طقوز یاشنده اولمیان بکرك مہ سندن کلان سوت محرم اولماز^(۳) .

(۱) مکرکه قادیلر «بو کثرندہ سوت انجق قادیندن اولور» دیبه لر . اوحالده
اشکال فالماز . کما فی الدر .

(۲) بوتسکرار فائده آتیهی توطئه ایچوندرکه حرمت رضاع تکریم انسان
سودینه مختصدر . همه بوبابده حکم جزءیت و بعضیتہ متعلق اولوب بو ایسه ایکی
آدمی آره سنده نابت اوله ییلور . شات ایله آدمی آره سنده نابت اوله ییلور .
بولمعنای تأمل ایتیمیان بعض اهل حدیث : برقیوندن سوت امش ایکی چوجق
آره سنده حرمت رضاع نابت اولور؟ سؤالنه «کل صبیین اجتمعا علی ندی واحد
حرم أحدهما علی الآخر» حدیثنک ظاهرینه تمسکاً : نابت اولور . جوابنی ویرمش
واعمال رأی ایتدیکیچون خطا ایلشدیر واحتمالکه انک بو خطایی صاحب رأی
وصاحب حدیث اولان حضرت امامی مزیات اولی الابصار دن بولنان اعتباری حسبیلہ
«بعض ناس» دیو استخفافه جرأتنک جزاسی اولمشدر . اصول پردویده امام
محمدک کتاب ادب القاضی سندن تقللاً مذکور اولدیغی اوزره «حدیث انجق رأی
ایله ورأی دخی انجق حدیث ایله مستقیم اوله ییلور» .

(۲) طقوز ودها زیاده یاشده اولاندن کلان سوت علوق احتمالنه مبنی محرمدر .
کما فی الدر . قہستانی دیرکه لکن بونک حرمق زوجہ تجاوز ایشز حتی اتی آلان
کیسه قبل الدخول تطایق ایتسه رضیعه سنی تزوج ایدہ ییلور اه .

ذات لبن اوله رق زوجندن بوشانوب بعدالعه زوج دیکره وارمش وانندن چوجق کتورمش اولان قادینک سودی زوج ثانیسندندر . اگر زوج ثانیدن چوجق کتورماش ایسه سوت زوج اولکدر .

تحریم خصوصنده مدت رضاع قول امامین اوزره ایکی سنه اولوق مفتی به اولدیغی کبی^(۱) اجرت مرضعه ایچون مدتک ایکی سنه دن عبارت اولدیغی ده جمیع علیهدر^(۲) .
اجرت مرضعه پدره لازمدر .

والدهیه چوجغنی امزرمک قضاء دکل ، دیانه واجبهدر . مکره والده ارضاع ایچون متعین اوله

متعین اولسون اولسون زوجیت قائم اولدقجه وحتی رجعیاً مطلقه بولندقجه والده ولدینی ارضاع ایچون والددن اجرت طلب ایده من . (حضانه بحثنه و کتاب صومعک یتمش النجی صفحه سنه باقکز) .

ایکی سنه دن زیاده ارضاع ایتک دیانه دخی واجب دکلدر .
ایکی بچق یاشندن صکره چوجغنی ارضاع مباح بیله اولماز .

(۱) قول امام اولان ایکی بچق سنه دخی مفتی به اولمشدر . کما مر فی الهامش (ص ۲۸۰) و سیاتی .

(۲) امامین ایله امام حضرتلری ازه سنده مدت رضاعک ایکی ویا ایکی بچق سنه اولسی حقهده کی اختلاف تحریمده در . هر ایکی قول اوزره افتا وقوع بولمشدر . اما مطلقهیه اجرت رضاعک لزومی و کذا ارضاعک والدهیه دیانه وجوبی بالاجماع ایکی سنه ایله مقدردر . کذا فی الدر مع الرد .

چونکه سوت جزء آدمیدر انسکله بلا ضروره انتفاع حرامدر .
در مختار (۱) .

رضیع ایچون ارضاع اوچ درجه اعتبار اولنه بیلورکه ادناسی
بر بچق سنه ، اوسطی ایکی سنه ، اقصاسی ایکی بچق سنه در . بر بچق
باشندن اقل اولماق اوزره ایکی سنه دن آز ارضاع ایدن حقسزلق
ایتمش اولمدیغی کبی ایکی سنه دن زیاده امیران دخی نصف سنه بی
کیچمدکجه حق تجاوز ایلش اولماز . جوهره .

پدرا ایچون جاریه سنی ارضاعه جبرایتمک واردرکه انک سودی
و منافعی کندی عملو کیدر . چوجغه مضر اولمدیغی حالده ایکی سنه دن
اول سوتدن کسمک ایچون جاریه یه جبرایتمک دخی واردر .

زوجه حره بویله دکلدرکه انی ارضاع ولد ایچون جبرایتمکه
زوجک حق اولمدیغی کبی کندی رضاسیله چوجغنی ارضاع ایتمک
صورتمده ایکی سنه دن اول فطام اوزرینه دخی انی جبرایتمکه
حق یوقدر (۲) .

(۱) مدت رضاعدن صکره صبیی ارضاع یاخود من غیر ضروره عورنک
سوديله انتفاع جائز اولورمی ؟ الجواب : اولماز . (بهجة الفتوى) قال وأجاز
البعض الندای به إذا علم أنه يزول به الرمد اه
(۲) چونکه قادین کندیسنه دیانه ویریلان حق استیفا ایده بیلور .

کتاب فتاوان مأخوذ بعض مسائل^(۱)

- ۱ فچوردن ولد کتورمش اولان قادینی استیجار^(۲) ایدوب چوجغه سوت ویردر مکده باس یوقدر . (نتیجه) .
لکن (لا باس) نك ترکی اولادر .
بهجه الفتواده مذکور اولدیغی اوزره غیر مسلم سوت آنا طوتمقدخی مسله کوره بویله در .
- ۲ برخانم زوجنك سودیله انك ملوکی بولنان ولد رضیعی ارضاع ایتمکله انی آزاد ایلش اولماز . (بهجه) .
- ۳ آغلایان چوجغنی صوصدرمق راویالامق ایچون ذات لبن اولمیان برقادین ممسنی چوجغك آغزینه صوقق وچوجق انی امك ايله سوت کلمدکجه رضاع ثابت اولماز . (بهجه) .
- ۴ آیسه (سن ایاسه وارمش) اولان ذات لبن برقادین ممسنی رضیعك آغزینه صوقوب سوت کلور ایسه حکم رضاع ثابت اولور . (بهجه) .
- ۵ طقوز یاشنده اولان بکرك^(۳) مهلرینه سوت کلوب اوسوت ايله برولد رضیع امزرسه حکم رضاع ثابت اولور . (بهجه) .
- ۶ مدت رضاعی متجاوز برکیمسه زوجه سنك سودینی امکله زوجه سی اکا حرام اولدیغی ککی زوجہ زوجنك قرنداشنی ارضاع ایتمکله زوجندن بوش دوشمز . (نتیجه وعلی افندی) .

(۱) بونلرک یرچوغی تلامیذه تمرین اوله رق ایراد اولنه یلور .

(۲) = جاریه یی اشترا (بهجه) .

(۳) ایکیوز سکسان یدنجی صفحه نك ایکنجی هامشته باقکر .

۷. اونی ایکی یاشنده اولان ارکک چوجق برقادینک سودینی
امسه اوقادینک قیزی آله بیلور . (علی افندی) .
۸. یدی یاشنده اولان قیزچوجق برقادینک سودینی امسه
اوقادینک زوجی آنی تزوج ایده بیلور . (فیضیه) .
۹. ذات لبن اولان برقادین اوچ یاشنده بولنان برارکک
چوجقی وهنوز مدت رضاعده اولان برده قیزچوجقی امزرسه
اوارکک چوجق او قیزی آله بیلور . (بهجه) .
۱۰. برکیمه سوت همشیره سنک قیزی آله مدیغی کبی سوت
همشیره سنک سوت قیزی دخی آله ماز . (نتیجه) .
۱۱. سوت همشیره سنک اناسنی تزوج جائزدر (ابن نجیم ۹۹) .
۱۲. اناسنک سوت همشیره سنی تزوج جائز دکلدر . (نتیجه) .
۱۳. اوغلنک سوت اناسنی تزوج جائز اولور . (نتیجه) .
۱۴. سوت باباسنک زوجه مطلقه مدخول بهاسنی تزوج
جائز اولماز . (ابن نجیم ۱۰۰) .
۱۵. متوفی سوت باباسنک زوجه مدخول بهاسنی تزوج
ایده مز . (فیضیه) .
۱۶. ام ولدینک سوت قیزی تزوج جائز اوله ماز . (نتیجه) .

(*) فیضیه ده مدخول بها قیدی دخی اولیه رق : زبد رضاعاً باباسی
عمروک مطلقه سی هندی تزوج ایتک جائز اولماز . دینیلوب بزازه دن
« منکوحه الاب ومنکوحه الابن حرام والمهرمة نابتة بنفس العقد فیهما وکذا
منکوحه ابن الابن وابن البنت وکذا الحكم فی جانب الرضاع » عبارده سی نقل
اولمشدر . نتیجه ده دخی « رضاعاً باباسنک زوجه مطلقه سنی تزوج جائز
اولماز » دینلشددر .

- ۱۷ مزنیہ سنک قیزی تزوج جائز اولدیغی کبی سوت قیزی تزوج دخی جائز اولماز . (علی افندی) .
- ۱۸ سوت قاین والدہ تزوج اولنه ماز . (نتیجہ) .
- ۱۹ ایکی سوت همشیره بی برکیمسه نکاحاً جمع ایدہ من (نتیجہ) .
وکذا ملک یمین ایلہ وطاً . کما هو المقرر المعلوم .
- ۲۰ قبل الدخول وفات ایدن زوجه صغیره نک زوجی انک سوت اناسنی آله ماز (نتیجہ) .
- ۲۱ سوت اوغلنک زوجه مطلقه ویا مختلفه سنی تزوج جائز اولماز (۵)
- ۲۲ عموجه زاده ایلہ ازدواج جائز وصحیح اولدیغی کبی عموجه سنک سوت قیزی تزوج دخی جائزدر . کما فی الفیضیه .
- ۲۳ همشیره سنک ارضاع ایتدیکی قیزی تزوج ایتمک جائز اوله ماز .
- ۲۴ برقادیندن براسکده سوت امدیکی قیزک دیگر همشیره لر ایلہ دخی ازدواج حرام اولور .
- ۲۵ سوت آناسنک اوغلنک قیزی تزوج ایدہ من .
- ۲۶ برقادین کندی اورتاغنک چوجغنی ارضاع ایتمسکله اورتاغنک زوج دیگردن اولان اوغلنه اوقادینک قیزی حرام اولماز . (فیضیه) .
- ۲۷ برادرینک سوت اناسنی وسوت همشیره سنی تزوج جائز اولور . (بهجه) .

(*) کما فی البهجة والفیضیه . بخلاف الدعی کما مر .

۲۸ سوت باباسنك مستفرشه سی اولوبده آزادایتمش بولندیغی
جاریه نی تزوج جائز اولماز .

۲۹ بر مرضعه دن سوت امش بولسان اوغلان ایله قیز یکدیگریله
ازدواج ایدمه ز . ولوکه ارضاع ازمنه مختلفه متباعدده اولسون . (نتیجه) .

۳۰ آناسنك آناسنی ارضاع ایتمش بولسان قادینی تزوج
جائز اوله ماز .

۳۱ همشیره سنك قیزی ارضاع ایدن فلانجه قادینك قیزی تزوج
جائز اولور .

۳۲ سوت آناسنك همشیره سی تزوج جائز اولماز .

۳۳ اوغلنك سوت آناسنك قیزی تزوج جائزدر .

۳۴ سوت قرنداشنك سوت قیزی تزوج جائز دکلدر . (بهجه) .

۳۵ رضاعاً قرنداشی قیزی تزوج جائز اولماز . (نتیجه) .

۳۶ برادر و یا همشیره سنك سوت قیزی دخی تزوج ایدمه ز .

۳۷ سوت اوغلنك و یاسوت قیزینك همشیره سی تزوج
ایده بیلور .

۳۸ سوت قیزینك و یاسوت اوغلنك قیزی تزوج ایدمه ز .

۳۹ برقادینی سوت باباسنك زوجّه ائراسندن اولان
اوغلی تزوج ایدمه ز .

۴۰ برقادینی سوت آناسنك سوت کندندن اولمیان آخر
زوجنك برادری تزوج ایدمه بیلور .

۴۱ برکیمسه کندینك سوت قیزی آله مدیغی کبی زوجّه

مدخول بهاسنك كسندن اول سوت ويرمش اولديغي قيزى
دخى آلهماز .

٤٢ اناسنك ويامشيرهنك ارضاع ايتمش اولديغي چوجنك
همشيرهنى وسوت همشيرهنى آله بيلور . (بهجه وفيضيه)

تم الكتاب في يوم الخميس الثالث عشر
من شهر ربيع الأول من شهور
سنة ١٣٢٣

ويسر الله طبعه بعد عشرة أشهر من تمامه وذلك في محرم
سنة ١٣٢٤ وتم الطبع في صفر هذا العام بحمد الله الملك المنعم
وصلى الله تعالى على سيدنا رسول الله محمد سيد الأنام وعلى آله الكرام
وصحبه العظام

فهرست

صحیفه	
۷	تعدد زوجہ و طلاق
۱۲	(کتاب النکاح)
۴۳	نکاحہ وکالت و عقد فضولی
۲۹	محرمات
	او توڑ ایکنجی صفحہ ہامشک ایکنجی سطرندہ کی قاین آتا لفظی قاین آتا
	اوفتمیلیدر .
۴۶	ولایت
۵۳	خیار بلوغ و خیار عتق
۵۸	کفایت
۶۴	مہر (مہر مثل و مہر مسمی)
۶۹	مہر معجل و مہر مؤجل
۷۲	دخول و خلوت
۷۷	مہردہ مواضعہ و تصرف و تکرار
۸۳	نکاح فاسد و آنک احکامی
۸۸	نکاح رقیق
۹۷	انکحہ کفار
۱۰۹	قسم
۱۱۲	حقوق زوجین
۱۱۳	مستوریت حقندہ بر استطراد
۱۱۸	نفقہ
۱۲۸	(کتاب الطلاق)
۱۳۴	طلاق سنی و بدعی
۱۴۰	طلاق رجعی و بائن یا خود صریح و کتابہ
۱۴۱	الفاظ صریحہ و انلک حکمی
۱۴۲	الفاظ کتابہ و انلک حکمی
۱۴۷	طلاق رجعی و آنک حکمی
۱۵۱	طلاق بائن و آنک حکمی

صيفة	
١٥٢	بشوت صغرى وكبرى
١٥٧	ايقاع طلاق
١٦٠	تفويض طلاق
١٦٥	تعليق طلاق
١٧٦	مخالفة
١٨٤	طلاق فضولى
١٨٥	طلاق مريض
١٨٧	استثناء
١٩٠	ايلاء
١٩٢	كفارت يمين
١٩٨	استطراد (كتاب أيمان)
١٩٩	أقسام يمين
٢٠٩	ظهار
٢١٩	امان
٢٢٤	صفت لعان
٢٢٧	احكام عنين وخصى ومحبوب
٢٣١	عدت
٢٣٣	انواع عدت
٢٤٤	تداخل عدتين
٢٤٧	نفقة عدت
٢٥٠	حداد ياخود احداد
٢٥٢	عدت رجال
٢٥٥	حضانة
٢٦٢	ثبوت نسب
٢٦٨	استيلاد
٢٧١	دعى
٢٧٢	لقبط
٢٧٦	(كتاب الرضاع)
٢٩٠	كتاب فتاوان مأخوذ بعض مسائل

فهرست	صفحه
عقائد اسلامیه	۴
۴.....	
بناء اسلام	۱۲
۱۲.....	
فائده اسلام	۲۴
۲۴.....	
احکام تکلیفیه	۳۶
۳۶.....	
کتاب الطهارة	۴۶
۴۶.....	
مباه (صولر)	۴۹
۴۹.....	
ماء مطلق	۵۱
۵۱.....	
ماء مقید	۶۰
۶۰.....	
آسار (آوتقلر)	۶۴
۶۴.....	
تحریر	۶۸
۶۸.....	
آبار (قوبیلر)	۷۲
۷۲.....	
استنجاء استبرا	۸۷
۸۷.....	
احکام وضوء = آبدست	۹۰
۹۰.....	
تمام احکام وضوء	۱۰۳
۱۰۳.....	
سنن وضوء	۱۰۶
۱۰۶.....	
آداب وضوء	۱۲۱
۱۲۱.....	
مکروهات وضوء	۱۲۷
۱۲۷.....	
أوصاف وضوء	۱۲۹
۱۲۹.....	
نوافض وضوء	۱۳۳
۱۳۳.....	
نافض وضوء اولیان شبلر	۱۴۲
۱۴۲.....	
احکام غسل	۱۴۴
۱۴۴.....	
(فرض اولان غسل)	۱۴۴
۱۴۴.....	
سنن غسل	۱۵۰
۱۵۰.....	
آداب غسل	۱۵۲
۱۵۲.....	
مکروهات غسل	۱۵۴
۱۵۴.....	
(فرض اولیان غسل)	۱۵۴
۱۵۴.....	
انقیبه	۱۵۷
۱۵۷.....	
(نیم)	۱۵۹
۱۵۹.....	
بسمك شروط صحنی	۱۶۳
۱۶۳.....	
بسمك سنتلری	۱۷۳
۱۷۳.....	
مهمه	۱۷۹
۱۷۹.....	
نوافض نیم	۱۸۲
۱۸۲.....	

١٨٤	مسح على الخفين	١٥٢
١٨٩	مسح على الخفينك شروط جوازي	١٥٧
١٩٨	سار غيلره مسح	١٦٦
٢٠٢	احواله نساء	١٧٠
٢٠٩	حيض ونفاس ايله حرام اولان شيلر	١٧٧
٢١٧	جنبه حرام اولان وآيدستسره حرام اولان شيلر	١٨٥
٢١٩	(أعذار) وأحكام معذورين	١٨٧
٢٢٤	أنجاس	١٩٢
٢٣٩	مطهرات	٢٠٧
٢٤٠	غسل ايله تطهير	٢٠٨
٢٥٠	مسح ايله تطهير	٢١٨
٢٥١	جفاف ايله تطهير	٢١٩
٢٥٣	نحت ايله تطهير وتحول ايله تطهير	٢٢١
٢٥٤	حفر ايله تطهير	٢٢٢
٢٥٥	دباغت ايله تطهير	٢٢٣
٢٥٧	تخليل ايله وذبح ايله تطهير	٢٢٥
٢٥٩	تخليل ايله طهارة	٢٢٧
٢٦٠	فرك ايله تطهير	٢٢٨
٢٦١	ذلك ايله تطهير	٢٢٩
٢٦٢	دخول ايله تطهير	٢٣٠
٢٦٣	تقور ايله وتصرف في البعض ايله تطهير	٢٣١
٢٦٤	تدف ايله تطهير	٢٣٢
٢٦٥	ترج ايله ونار ايله تطهير	٢٣٣
٢٦٧	غلي ايله تطهير	٢٣٥
٢٦٨	غسل بعض ايله تطهير	٢٣٦
٢٦٩	تقور ايله تطهير	٢٣٧
٢٧١	(بعض مسائل)	٢٣٩
٢٧٦	فصل	٢٤٤

۳	صلوات مکتوبہ (فرض اولان نماز)	۲۸۹
۷	صلاتک حکمت افتراضی	۲۹۳
۱۱	اوقات صلات	۲۹۷
۲۳	اوقات مستحبہ	۳۰۹
۳۳	اوقات مکروہہ	۳۱۹
۴۴	اذان واقامت	۳۳۰
۴۷	اذانک سبب مشروعیتی	۳۳۳
۶۷	شروط وارکان صلات	۳۵۳
۱۱۲	شروطک متعلقات وفروعی	۳۹۸
۱۲۹	واجبات صلات	۴۱۵
۱۵۳	سنن صلات	۴۳۹
۱۷۲	آداب صلات	۴۵۸
۱۷۶	کیفیت ترکیب افعال صلات	۴۶۲
۱۸۰	سبحانک اللهم الخ نک معناسی	۴۶۶
۱۸۶	النحیات الخ نک تفسیری	۴۷۲
۱۸۹	امامت وجماعت	۴۷۵
۱۹۳	امامتک شروط صحتی	۴۷۸
۱۹۶	اقتدائک شروط صحتی	۴۸۲
۲۱۷	جماعتی اسقاط ایدن أعذار	۵۰۳
۲۲۱	ترتیب صفوفہ وامامتہ احق اولانک بیانہ دائر فصل	۵۰۷
۲۳۷	مقتدینک امامہ متابیع اولوب اولیہ جفی مسائل	۵۲۳
۲۴۰	صلات فرصدن صکرہ وارد اذکارک صفتہ وسائرہ بہ دائر	۵۲۶

۲۴۶	حدث فی الصلاة	۵۳۲
۲۵۵	استخلاف فی الصلاة	۵۴۱
۲۵۸	مدرک ، مسبوق ، لاحق حقنہ استطراد	۵۴۴
۲۶۳	مسائل اثنا عشریہ	۵۴۹
۲۶۶	مفسدات صلات	۵۵۲
۳۰۲	زلة القاری	۵۸۸
۳۰۵	نمازی افساد ایتیمان شیلر	۵۹۱
۳۰۹	مکروہات صلات	۵۹۵
۳۴۰	نمازہ مکروہ اولیمان شیلر	۶۲۶
۳۴۳	سترہ اتخاذینہ ومصلینک اوکندن مروره دائر ...	۶۲۹
۳۴۷	قطع صلاتی ایجاب واجازہ ایدن شیلرہ وجواز تأخیر صلاتہ دائر	۶۳۳
۳۵۰	تارک صلاتک حکمی	۵۳۶
۳۵۲	صلات وتر	۵۳۸
۳۵۳	اللهم انا نستعینک الخ دعاسنک تفسیری	۶۳۹
۳۶۴	نوافل	۶۵۰
۳۶۵	سنن مؤکده وغیر مؤکده	۶۵۱
۳۷۵	تحت مسجد نمازی	۶۶۱
۳۷۷	شکر وضوء نمازی وقوشاق نمازی	۶۶۳
۳۷۸	تجدد نمازی	۶۶۴
۳۷۹	استخازہ نمازی	۶۶۵
۳۸۱	حاجت نمازی	۶۶۷
۳۸۲	تسبیح نمازی	۶۶۸

صحیفہ

۲۸۷	لیلۃ نصف شعبان و صلاة الخیر	۶۷۳
۳۸۹	لیلۃ رغائب (۳۹۰) وجہ تسمیہ	۶۷۵
۳۹۲	صلات نفلی قاعد آقیلغہ و دابہ اوزرندہ قیلغہ و صلات ماشی بہ دائر	۶۷۸
۳۹۷	صلات فرض و واجبی دابہ و محمل اوزرندہ قیلان حقیندہ فصل	۶۸۳
۴۰۰	سفینہ دہ نماز	۶۸۶
۴۰۵	تراویح	۶۹۱
۴۰۸	تراویحک کیت و کیفیتی	۶۹۴
۴۱۴	جوف کعبہ دہ نماز	۷۰۰
۴۱۷	صلات مسافر	۷۰۳
۴۳۶	صلات مریض	۷۲۲
۴۴۷	اسقاط صلات	۷۳۳
۴۵۲	فضاء فوائت (کچمش نمازلرک صورت قضاسی)	۷۳۸
۴۷۰	ادراک فریضہ و مسائل شتی	۷۵۶
۴۹۱	سجود مسو	۷۷۷
۵۱۳	نماز ایچندہ شک ایتمک	۷۹۹
۵۱۶	سجود تلاوت	۸۰۲
۵۲۷	سجود شکر	۸۱۳
۵۲۹	جمعہ نمازی	۸۱۵
۵۳۷	خطبہ	۸۲۳
۵۳۸	شروط خطبہ	۸۲۴
۵۴۰	سنن خطبہ	۸۲۶

صحیفہ

۸۳۵	۵۴۹ احکام عیدین
۸۳۸	۵۵۲ صلات عید
۸۴۵	۵۵۹ صلات کسوف
۸۴۷	۵۶۱ استسقاء
۸۵۰	۵۶۴ صلات خوف
۸۵۴	۵۶۸ احکام جنازہ
۸۵۵	۵۶۹ تلقین مختصر
۸۵۸	۵۷۲ غسل میت
۸۶۴	۵۷۸ تکفین میت
۸۶۹	۵۸۳ جنازہ نمازی
۸۸۵	۵۹۹ دفن
۸۹۰	۶۰۴ قبر
۸۹۹	۶۱۳ تلقین
۹۰۲	۶۱۶ تعزیت
۹۰۴	۶۱۸ کیدہ وفات ایدن مسم
۹۰۵	۶۱۹ زیارت قبور
۹۰۸	۶۲۲ احکام شہید

کتاب الصوم ۹۲۱	
۳ صومك تعريفي ۹۲۳	
۶ صومك حكمت شرعی ۹۲۶	
۱۰ صومك اقسامی ۹۳۰	
۱۵ کیجہ دن نیت اولنسی مشروط اولیان اورجلر ۹۳۵	
۱۶ کیجہ دن نیت اولنسی مشروط اولان اورجلر ۹۳۶	
۱۹ ثبوت رمضان وشوال ۹۳۹	
۲۲ عادلك ومستورك تعریفی ۹۴۲	
۲۴ نصاب شہادت ۹۴۴	
۳۰ يوم شك وانك اورجی ۹۵۰	
۳۴ مفطرات وانك لوازی ۹۵۴	
۳۶ اورجی افساد ایتعیان شیر ۹۵۶	
۴۲ اورجی افساد وقضای وکفارتی ایجاب ایلیان شیر ۹۶۲	
۵۲ فصل ۹۷۲	
۵۴ اورجی افساد وقضای وکفارتی ایجاب ایلیان شیر و (قضا) ۹۷۴	
و (کفارت) ۹۷۴	
۶۱ کفارتہ وانی ذمتدن اسقاط ایدیجی شیئہ دائر فصل ۹۸۱	
۶۸ صائمہ مکروه اولان شیر ۹۸۸	
۶۹ صائمہ مکروه اولیان شیر ۹۸۹	
۷۰ صائمہ مستحب اولان شیر ۹۹۰	

صحیفہ

۷۲	عوارض مبیحہ	۹۹۲
۷۳	غیر مساک طیب اتخاذی	۹۹۳
۷۷	فدیہ	۹۹۷
۸۳	تمرین (مسائل ملفزہ)	۱۰۰۳
۸۶	استقاط صوم	۱۰۰۶
۸۷	شروط نذر	۱۰۰۷
۹۲	ترہلرہ اولان نذر	۱۰۱۲
۹۴	احکام نذر	۱۰۱۴
۹۵	نذرہ تعیین زمان و مکان الخ	۱۰۱۵
۹۶	مسائل ملفزہ	۱۰۱۶
۹۸	اعتکاف	۱۰۱۸
۱۱۱	صدقہ فطر	۱۰۳۱

كتاب الزكاة ١٠٤٣

٣	زكات مسائل : زكاتك حقيقى	١٠٤٥
٤	زكاتك صفت شرعية	١٠٤٦
٥	زكاتك حكى	١٠٤٧
٦	زكاتك ركنى ، زكاتك سبى ، (نصاب)	١٠٤٨
٧	زكاتك شرطى	١٠٤٩
٩	دين وحاجت اصلية	١٠٥١
١٠	نماء ، حولان	١٠٥٢
١١	مال ضمير	١٠٥٣
١٤	زكاتك شرط صحى	١٠٥٤
١٥	زكاتك تعلق ايتدىكى انواع اموال ، زكات تهود ..	١٠٥٧
١٨	زكات عروض	١٠٦٠
٢٠	اقسام دين	١٠٦٢
٢٣	زكات سواتم	١٠٦٥
٢٥	زكات ابل	١٠٦٧
٢٦	زكات بقر	١٠٦٨
٢٧	زكات غنم	١٠٦٩
٢٩	مال خبيثك حكى	١٠٧١
٣٢	الى ٤٠ زكاتك محل صرفى	١٠٧٤
٤١	الغاز فقيهه دن آلتان مسائل	١٠٨٣
٤٢	الح كتيب فتاوان ماخوذ مسائل	١٠٨٤

١٠٩٣	٢ كتاب الحج
١٠٩٤	٢ حج و عمره
١٠٩٧	٥ اشهر حج
١٠٩٧	٥ حج قرآن، نمتع، افراد
١٠٩٨	٦ احرام حلق تقصير
١٠٩٩	٧ تلبیه
١١٠٠	٨ مواقيت
١١٠١	٩ بیت معظم
١١٠٣	١١ طواف و مطاف
١١٠٥	١٣ اضطباع رمل استلام
١١٠٧	١٥ سعی و سعی
١١٠٨	١٦ هروله
١١٠٩	١٧ وقوف
١١١٠	١٨ رمي جمار
١١١١	١٩ ایام
١١١٢	٢٠ هدی

١١١٣	٢١ حل و حرم
١١١٤	٢٢ قوات فساد احصار
١١١٤	٢٢ جنایات
١١١٥	٢٣ مسائل حج
١١٢٦	٣٤ واجبات حج
١١٢٩	٣٧ سنن حج
١١٣٥	٤٣ فضل حج
١١٣٨	٤٦ كيفية تركيب افعال حج
١١٥١	٥٩ فصل حج قران
١١٥٣	٦١ حج تمتع
١١٥٤	٦٢ عمره
١١٥٦	٦٤ قوات و فساد واحصارك احكامى
١١٥٩	٦٧ باب جنایات حج
١١٦٧	٧٥ فصل هدى
١١٧١	٧٩ احجاج و حج عن الغبر
١١٨٣	٩١ زيارت مدينه منوره
١٢١١	١٢٠ كتاب الذبائح
١٢١٨	١٢٦ كتاب الاضحيه
١٢٢٦	١٣٤ عقيقه مسئله سى

مناكحات و مفارقات ١٢٣١	
١٢٣٧ نمدد زوجه و طلاق	٧
١٢٤٢ (كتاب النكاح)	١٢
١٢٥٣ نكاحه و كالت و عقد فصول	٢٣
١٢٥٩ محرمات	٢٩
١٢٧٦ اوتوز ايكنجى صفحه هامشك ايكنجى سطرندى قان آنا لفظى قان آنا او قلمير .	
١٢٨٣ ولايت	٤٦
١٢٨٨ خيار بلوغ و خيار عتق	٥٣
١٢٩٤ كفاءت	٥٨
١٢٩٩ مهر (مهر مثل و مهر مسمى)	٦٤
١٣٠٢ مهر معجل و مهر مؤجل	٦٩
١٣٠٧ دخول و خلوت	٧٢
١٣١٣ مهرد و مواضعه و تصرف و تسكرار	٧٧
١٣١٨ نكاح فاسد و آنك احكامى	٨٣
١٣٢٧ نكاح رقيق	٨٨
١٣٣٩ انكحه كفار	٩٧
١٣٤٢ قسم	١٠٩
١٣٤٣ حقوق زوجين	١١٢
١٣٤٨ مستوريت حنفى بر اسنطراد	١١٣
١٣٥٨ نفقه	١١٨
١٣٦٤ (كتاب الطلاق)	١٢٨
١٣٧٠ طلاق سنى و بدعى	١٣٤
١٣٧١ طلاق رجعى و بائن يا خود صريح و كتابه ..	١٤٠
١٣٧٢ الفاظ صريحه و انلرك حكمى	١٤١
١٣٧٧ الفاظ كتابه و انلرك حكمى	١٤٢
١٣٨١ طلاق رجعى و انك حكمى	١٤٧
..... طلاق بائن و انك حكمى	١٥١

صفحة		
١٥٢	بينونت صغرى وكبرى	١٣٨٢
١٥٧	ايقاع طلاق	١٣٨٧
١٦٠	تفويض طلاق	١٣٩٠
١٦٥	تعليق طلاق	١٣٩٥
١٧٦	مخالعة	١٤٠٦
١٨٤	طلاق فضولى	١٤١٤
١٨٥	طلاق سرى	١٤١٥
١٨٧	استثناء	١٤١٧
١٩٠	ايلاء	١٤٢٠
١٩٢	كفارت يمين	١٤٢٢
١٩٨	استطراد (كتاب ايمان)	١٤٢٨
١٩٩	اقسام يمين	١٤٢٩
٢١٠	ظهار	١٤٤٠
٢١٩	امان	١٤٤٩
٢٢٤	صفت لمان	١٤٥٤
٢٢٧	احكام عنين وخصى ومحبوب	١٤٥٧
٢٣١	عدت	١٤٦١
٢٣٣	انواع عدت	١٤٦٣
٢٤٤	تداخل عدتين	١٤٧٤
٢٤٧	نفقة عدت	١٤٧٧
٢٥٠	حداد ياخود احداد	١٤٨٠
٢٥٢	عدت رجال	١٤٨٢
٢٥٥	حضانة	١٤٨٥
٢٦٢	نبوت نسب	١٤٩٢
٢٦٨	استيلاء	١٤٩٨
٢٧١	دعى	١٥٠١
٢٧٢	لقبط	١٥٠٢
٢٧٦	(كتاب الرضا)	١٥٠٦
٢٩٠	كتاب فتاوا دن مأخوذ بعض مسائل	١٥٢٠

Ni'met-i İslâm

TIPKIBASIM

NOTLAR:

NOTLAR:

Ni'met-i İslâm

(İslâm İlmihali)

Mehmed Zihni Efendi

İÇİNDEKİLER

İçindekiler	V
Mehmed Zihni Efendi'nin Hayatı (1846-1913)	VII
Ni'met-i İslâm	IX
Müellifin Diğer Eserleri	XI
Ni'met-i İslâm'ın Kısımları	XIII
Ni'met-i İslâm Tıpkıbasım.....	XIX
Ni'met-i İslâm'ın Umûmî Fihristi.....	1529

GİRİŞ

Mehmed Zihni Efendi'nin Hayatı ve Ni'met-i İslâm

Mehmed Zihni Efendi'nin Hayatı (1846-1913)

Son devir Osmanlı âlim ve müderrislerinden Hacı Zihni Efendi, Hicrî 1262 / Mîlâdî 1846 senesinde İstanbul'da doğdu. Çok zeki ve kavrayışlı olmasından dolayı hocası tarafından verilen "Zihnî" lakabını mahlas olarak kullanmıştır. Babası Mülkiye Kaymakamı Mehmed Reşîd Efendi, annesi Güzide Gülsüm Hanım'dır. Küçük yaşta Kur'an'ı ezberledi.

Mehmed Zihni Efendi, âlet ilimlerini ve âlî ilimleri tahsil ile icâzetnâ me almıştır. 1280/1864 yılında Bâbîâlî Meclis-i Vâlâ Mazbata Odası'na mülâzım oldu. Bir süre sonra Matbaa-i Âmire Takvîm-i Vekâyi' kâtiplik ve müsahhihliğine getirildi (21 Muharrem 1285/1868). Burada on yıl kadar çalışarak birçok dinî ve edebî eserin hatasız bir şekilde basılmasını sağladı. 1877'de Hasan Râsim Paşa'nın çocuklarına muallimlik yapmak fizere üç aylığına İskenderiye'ye gitti. Ardından Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi edebiyât-ı Arabiyye muallimliği (H. 1296/1879), Mekteb-i Mülkiyye usûl-i fıkâh muallimliği yaptı. (1300/1883) ve 1305 senesinde fıkâh muallimliği buna ilave edildi. 1891'de Tedkîk-i Müellefât Komisyonu azası, 1894'de Meclis-i Kebîr-i Maârif azası, 1902'de Maarif Nezâreti Encümen-i Teftîş ve Muâyene azası ve reisi oldu. 1906 yılında Mekteb-i Mülkiyye'deki müderrislikten istifa ettiyse de Meclis-i Kebîr-i Maârifdeki vazifesi devam etti. 1908'de yaş haddinden emekliye ayrılması gerekirken Meclis-i Vükelâ kararıyla vazifesine devam etti.

8 Zilhicce 1283'de rütbe-i râbia, 7 Şa'bân 1290'de rütbe-i sâlise, 29 Ramazân 1299'da rütbe-i sâniye sınıf-ı sânisî, 16 Ramazân 1302'de rütbe-i sâniye sınıf-ı mütemâyizi, 26 Şevvâl 1304 üçüncü rütbeden mecdîdî nişânı, 29 Cemâziye'l-âhîr 1305'de rütbe-i ûlâ sınıf-ı sâuîsî, 30 Cemâziye'l-evvel 1307'de üçüncü rütbeden nişân-ı âlî-i Osmânî, 11 Ramazân 1310 rütbe-i ûlâ sınıf-ı ûlâ, 9 Cemâziye'l-evvel 1316'da ikinci rütbeden mecdîdî nişânı, 4 Şa'bân 1318'de ikinci rütbeden nişân-ı âlî-i Osmânî, 12 Muharrem 1325'de birinci rütbeden mecdîdî nişânı verilmiştir .

Halvetiyye-Şabâniyye tarikatı şeyhi Necib Efendi'ye intisâb eden Mehmed Zihni Efendi, Meclis-i Kebîr-i Maârif üyesi iken 16 Aralık 1913 tarihinde İstanbul'da vefât etti ve Küplüce Mezarlığındaki aile kabristanına defnedildi. Tâhîru'l-Mevlevî Zihni Efendi'nin vefâtı üzerine şöyle tarih düştürmüştür:

*Yine hayfâ ki sine-i vatani,
Bir zayâ'-ı müessir incitti
Yine bir fâzıl-ı yegânesini
İlm ü irfân cibânı kaybetti.
Son zamanlırda âlem-i İslâm
Ne mühlîm zâyiât ile bitti
Düşdü bir nev-hasâr ma'rîfete
Hacı Zihni Efendi de gitti (1332)
Adne pervâz eden o rûh-i güzîn
Bulsun a'le'l-merâtibi, âmin...*

Mehmed Zihni Efendi, Eylül 1889'da Stockholm'de toplanan Müsteşrikler Kongresi'ne gönderdiği matbu eserlerinden dolayı İsveç-Norveç hükûmeti tarafından bir altın madalya ile ödüllendirilmiştir. Bu madalya hâlen Galatasaray Lisesi Müzesi'nde muhafaza edilmektedir.

Galatasaray Mekteb-i Sultânîsi'nde ve Mekteb-i Mülkiyye'deki hocalığı sırasında bir çok talebe yetiştirmiştir. Babanzâde Ahmed Naim, Ali Nazîma, Kenan Rifâî, Hanbelizâde Muhammed Şâkir ve Abdülhak Şinasi Hisar bunlardan bazılarıdır.

Arap, Türk, Fars dil ve edebiyatlarına vâkıf olan Mehmed Zihni Efendi, 1025 kitaptan mürekkep kütüphanesini Beyazıt Devlet Kütüphanesi'ne bağışlamıştır.

Mehmed Zihni Efendi, Fıkıh ilminde yed-i rûlâ sâhibi olduğu gibi Arapçaya da son derece vâkıf idi. Ona göre Arapça öğrenmenin zor olduğu yolundaki görüş doğru değildir. Kelimelerinin mühim bir kısmının dilimize girmiş olması sebebiyle Arapça'yı öğrenmek Avrupa dillerinden daha kolaydır. Lisan öğrenmenin en iyi yolu kişinin öğreneceği dilin kavâidini kendi diliyle öğrenmesidir. (*el-Müntehab*, s. 4).

Ni'met-i İslâm

Mehmed Zihni Efendi'nin Türkçe İslâm fıkıhına dâir mufassal eseridir. İ'tikâd, ibâdet ve Nikâh, Talâk: boşama vesâir gibi muâmelâta ait hususları ihtivâ eder.

Eser üç kısımdır:

Kısım-ı evvel (birinci kısım): İ'tikâd bahsi, Nimet-i İslâm Risalesi: Akaide ait olan ve kitabın birinci kısmını teşkil eden Nimet-i İslâm risâlesinin kapağında müellifin şu meâlde ifâdesi vardır: "Bu risâlede sadece Ehl-i sünnet akâidine dâir meseleler hulasa olarak yazılmış olup ibâdetlerle alakalı hükümlerin beyanı Fıkıh'la ilgili risâlelere bırakılmıştır".

Kısım-ı sâni (ikinci kısım): İbâdetler kısmı: Tahâret, Namaz, Oruç, Hac Kitâbı, Zekât kitâbı olarak beş kısımdır:

Tahâret kitâbı: Suların envâi, abdest, gusûl, mestler üzerine mesli, kadınlara mahsûs haller ve temizliğin şekil ve suretlerinden bahseder.

Namaz kitâbı: Vakitler, Namazın rükünleri ve şartları, İmâmet, Cemâat, Namazı bozan şeyler, Farz (beş vakit namaz)-Vâcib (bayram namazları)-Nâfile (kuşluk, teheccüd vesair) namazlar, Hasta namazı, Cenâze'ye ait hükümler ve Şehid ahkâmı gibi meselelerden bahseder.

Oruç kitâbı: Orucun (Farz, vacib, nafile, mekruh vs.) nevileri, orucu bozan ve bozmayan şeyler, orucun hükümleri, Fidye, Iskât-ı savm, İ'tikâf, sadaka-i fitr gibi meselelerden bahseder.

Hac kitâbı: Haccın nevileri, Hac ve umre hükümleri, Hacca dair ta'birler ve meselelerden sonra yine aynı kitapta Kitâbü's-sayd (av hayvanlarına dair ahkam) başlar. Bundan sonra yine Hac kitâbı başlığı altında Kitâbü'z-zebâiyh (boğazlanması caiz hayvanlar kitâbı) ve daha sonra da Kitâbü'l-ızzıhye (Kurbân olarak kesilen hayvanlar kitâbı) gelir ve Akîka ile nihâyet bulur.

Zekât kitâbı: Zekâtın şartları, kimlere, ne cins maldan, ne kadar verileceği, neden verilmeyeceği, Ticâret mallarının, hayvanların zekat miktarı, zekâta dair muhtelif meseleler ve Elgâz-ı Fıkhiyye (fıkıh bilmeceleleri) ve Fetvâ kitaplarından seçilmiş fetvalar ile son bulur.

Kısım-ı sâlis (üçüncü kısım): Evlenme ve boşanma ile ilgili bahisler: Bu kısım da Nikâh, Talâk, Yemînler, Razâ'(emme)den dolayı haramlık kitaplarına ayrılır.

Nikâh kitâbı: Nikâhı caiz olan ve olmayanlar, denklik, mehir, zevçlerin aralarındaki hukuk, nafaka vesair meselelerden bahseder.

Talâk kitâbı: Talâkın nevileri, talâkı icabettirici sözler ve istisnâ gibi meselelerden bahseder.

Yemînler: Yemînin kısımları, zihâr: zevcesini kendine ebedî haram olan birinin bakılması caiz olmayan bir uzvuna benzetmek, liân: zina isnâdından sonra lanetleşme, iddet, iddet nafakası, lakût (buluntu çocuk) vesâirden bahseder.

Emzirme kitâbı da süt emmek sebebiyle haramlık ve ona dair hükümleri beyan eder.

Mehmed Zihni Efendi, Nîmet-i İslâm kitâbını, Ebu'l-İhlâs Hasan eş-Şurubulâli'nin Merâkı'l-felâh'ı ile Tahtâvî'nin Merâkı'l-felâh üzerine yazdığı hâşiyeden istifade ile hazırlamıştır. Kitapta, meselelerin delillerini zikretmiştir.

Mehmed Zihni Efendi, kitabın dipnotlarında Hancî Mezhebi'nin müteber kaynaklarından diğer bazı kavilleri de nakletmiş; her cihetle bir Büyük İslâm ilmiyhâli hazırlamıştır. Dipnotları vukûu muhremel suâllere cevap teşkil edici mahiyettedir.

Nîmet-i İslâm, tamamen Hancî Mezhebi üzere hazırlanmış olup, pek az yerde diğer mezheplerin görüşlerine atıfta bulunulmuştur. Ayrıca Ha-

netî Mezhebi içindeki ihtilâfî meselelere de yer verilmiş ve gerektiğinde “müfrâ bih” (yani, kendisiyle fetvâ verilen) görüşe ayrıca işâret edilmiştir.

Akâide dâir olan birinci risâlenin sonunda, yazıldığı yer ve târihi Arapça olarak yazmıştır ki meâlen şöyledir: “Hamden lillâh; bu kitâbın te’lîfi, 28 Zilhice 1309/24 Temmuz 1892 günü Cuma namazından sonra tamama erdi. Allahü Teâlâ bu risâleyi tamamlamayı yaz mevsiminde dört buçuk günde, Üsküdar’da Kızıtoprak mescidi karşında kiraladığım sayfiyede nasibetti”

Yine Talâk kitabının en sonunda da kitâbın 13 Rebî’ü’l-evvel 1323/18 Mayıs 1905’de tamam olduğu yazılıdır.

Nimet-i İslâm, önce rüşdiyelerde daha sonra da i’dâdiyelerde ders kitabı olarak okutulmuştur.

Müellifin Diğer Eserleri

el-Müntehab fî ta’lîm-i lügati’l-Arab (İstanbul 1303). Arapçanın sarfına dair mufasssal bir eserdir.

el-Muktedab mine’l-Müntehab fî ta’lîmi lügati’l-Arab (İstanbul 1304). Bir önceki eserin hulâsası olup i’lâl ve idgam bahislerini de muhtevîdir.

el-Müşezzeb (Mektebî edeb fî sarfî ve nahv-i lisânî’l-Arab “Sarf kısmı” İstanbul 1307, 1311, 1327). Önceki iki eserin özetidir.

el-Muktedab (İstanbul 1303- 1304) “Nahiv kısmı”. Arap nahvine dairdir.

el-Müşezzeb fî sarfî ve nahvî lisânî’l-Arab (İstanbul 1311) “Nahiv kısmı”. Bir önceki eserin özetidir.

el-Kavlü’l-ceyyid fî şerhi cbyâri’t-Telhîs ve şerhaybi ve hâşiyeti’s-Seyyid (İstanbul 1304, 1327; Kazan 1321/1903). Hatib el-Kazvîni’nin belagata dair *Telhîsü’l-Miftâh*’ı ile Teftâzânî’nin buna yazdığı *el-Mutavvel ve Muhtasarü’l-maânî* adlı şerhlerde ve Seyyid Şerif el-Cürcânî’nin *el-Mutavvel*’e yazdığı hâşiyedeki 649 beytin Türkçe izahı ile şairleri hakkında bilgi veren bir eserdir. Şeyhülislam Mustafa Sabri Efendi, Kavl-i ceyyid’i *Beyânü’l-Hak* mecmuasında “Reddî alâ mâ fi’l-kavlî’l-ceyyid mine’r- redî” başlığı altında yirmi beş makalede tenkîd etmiştir.

Kitâbü’t-Te’râcim (İstanbul 1304) 160 kadar âlim ve edibin Arapça biyografilerini ihtivâ eden bir kırâet kitâbıdır.

Feyz-i Yezdân Tercüme-i Nasîbatü’l-ibvân (İstanbul, 1292) Zeynüddin İbnü’l-Verdî’ye ait yetmiş yedi beyitlik *Lâmîyye*’nin izahlı tercümesidir.

Atrâku'z-zehab Tercümesi (İstanbul 1290). Zemahşerî'ye ait eserin Said Efendi ile birlikte yaptıkları tercümesidir.

Elğâz-ı Fıkhiyye (İstanbul, 1309).

Kızlar Hocası (Küçük hanımlar İlmihali; (İstanbul 1312, 1316, 1324).

el-Muhtasarât fî-mesâilî't-tabâret ve'l-ibâdât (İstanbul, 1332)

el-Hakâik mimma fî'l-Câmiî's-sagîr ve'l-Meşârik min hadîsi hay-rî'l-balâik (İstanbul 1310, 1311).

el-Kavlî's-sedîd fî ilmi't-tecvîd (Tevvîd-i Cedîd; (İstanbul, 1328)

Tuhfetü'l-crib fî'r-reddi alâ ehli's-salib (Abdullah Tercümanı'nin Hristiyanlığa Reddiyesi'nin) tercümesi (İstanbul, 1291)

el-Münkızu minc'd-dalâl (İmâm Gazâlî'nin) Tercümesi (İstanbul 1287).

Sihâmü'l-isâbc fî kenzi'd-daavâti'l-müstecâbe tercümesi (İstanbul 1313).

Meşâhîri'n-nisâ (İstanbul 1294-1295). İslâmdan önce ve İslam devrinde ilim, edebiyat ve siyasette meşhur olmuş Arap, Türk ve İranlı 1165 hanımın biyografisini muhtevi bir ansiklopedidir.

Buğyetü't-tâlib fî tercemeti Tuhfeti'r-râğıb (İstanbul 1332). Kalyûbî'nin, Mısır'da kabirleri meşhur olan bazı Ehl-i beyt büyüklerinin biyografisi ve menkıbelerine dair *Tuhfeti'r-râğıb* adlı eserinin tercümesidir.

Kaynaklarda adı geçen diğer eserleri de şunlardır: *Sarf-ı Arabî, Teshîlî't-tahsîl, Şerhu ehyâti'l-İstebdî, Kavâid-i Türkiyye Risâlesi, İktibâsü'l-envâr fî tercemeti'l-Menâr, Düstûrü'l-muvahhidîn, Terceme-i Tuhfeti'l-mülûk.*

Kaynaklar: Mehmed Zihni Efendi, *Nîmet-i İslâm*, İstanbul 1316; Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), *DH.SAİD d 66*, S. 185-186; Ahmet Turan Arslan, *Son Devir Osmanlı Âlimlerinden Mehmed Zihni Efendi, Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, İstanbul 1999.

Ni‘met-i İslâm’ın Kısımları

Akâid-i İslâmiye	4
Binâ-i İslâm	12
Fâide-i İslâm	24
Ahkâm-ı Teklîfiyye	36
Kitâbü't-tahâret	46
Sular	49
Abdest	90
Gusûl	144
Teyemmüm	159
Mesh	184
Ahvâl-i Nisâ	202
Mutahhirât	239
Kitâbü's-salât	287
Namaz vakitleri.....	297
Namazın rükûn ve şartları	353
Namaz nasıl kılınır	462
İmâmet ve Cemâat.....	475
Namazı bozanlar.....	552
Nâfileler	650
Terâvîh	691
Müsâfir namazı	703
Hasta namazı.....	722
Kazâ namazı	738
Sehiv secdesi.....	777
Cuma namazı	815
Bayram namazları	835

Cenaze ahkâmı	854
Kitâbü's-savm	921
Orucun kısımları	930
Mufırât ve levâzımı	954
Fidye	997
İ'tikâf	1018
Sadaka-i Fıtır	1031
Kitâbü'z-zekât	1043
Zekâtın ahkâmı	1047
Ticâret mallarının zekâtı	1060
Hayvanların zekâtı	1065
Kitâbü'l-Hac	1093
Hac ve Umre	1094
Medîne'yi ziyaret	1183
Kitâbü'z-zebâyihi	1211
Kitâbü'l-uzhiye	1218
Akika	1226
Münâkehhât ve müfârakât	1231
Taaddüd-i zevcâd	1237
Kitâbü'n-nikâh	1242
Muharremât	1259
Mehir	1294
Hukûk-ı zevceyn	1342
Nafaka	1348
Kitâbü't-talâk	1358
Yeminler	1428
İddet	1461
Nesebin sübûtu	1492
Lakîti	1502
Kitâbü'r-radâ'	1506